NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
23 N
21/M

n. C.

FLORVM EXEMPLORVM,

SIVE CATECHISMI HISTORIALIS,

AVCTORE R. P.

ANTONIO DAVROVLTIO

E SOCIETATE IESV,

Pars Secunda,

IN QVA CAPVT III.

De Charitate, & Decalogo.

CAPVT IV.

De quinque Præceptis Eccleſiæ.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIIS.

VENETIIS, MDCXX.

Apud Iacobum Sarzinam.

BENIVOLO LECTORI TYPOGRAPHVS S.

EN tibi, Chriſtiane Lector, alterum Exemplorum Catechiſticorum Tomum, qui cum geminis primarijs Capitibus; vno, de Charitate & Decalogo: altero, de Quinque Eccleſiæ præceptis, pertexatur: & illud quidem in centenos & tricenos; hoc autem in duode-tricenos Titulos, diffundatur: tum certè nuſquã vberior Exemplorum, in omnem vitæ bene, & religioſè inſtituendæ partem vtiliſſimorum, copia, ſeſe vltro offerre, merito cẽſeatur. Quid enim vniuerſa prope ſacrarum literarum ſeries: quid Hagiographi, quid Vates ſacro numine inſtigati ſcriptis ſuis, aliud: quid Hiſtoriarum omnis generis monimenta proponunt: quam vel eos homines, qui Dei, eiuſque legum ſeruantes, & humanæ ſocietatis amici, certiſſima ſuæ pietatis præmia reportarunt: vel refractarij, & à Dei, hominumq; charitate alieni, debita impietati ſuæ ſupplicia luerunt? Cuiuſmodi quidem docendi rationem, pius & induſtrius pater, huius Florilegij Auctor, paſſim obſeruaſſe facilè deprehendatur: vt contraria, & exempla, & euenta, pro re nata, contrarijs opponantur: & conſectaria affiniave ſubiungantur. λόγυ χάριν.

Hinc ſoli DEO adorationis cultus tribuendus præcipitur, & exemplis comprobatur: inde, ab hominibus, & rebus creatis remouetur: præterea, Idololatræ, Magi, Diuini, Deo aduerſarij, & inuiſi, & maligni ſpiritus clientelæ adcenſi, traducuntur. Atque adeo, κατὰ τὴν ἀκολουθίαν, Hæretici, qui in fide pertinaciter errant: & Apoſtatæ, qui nuntium conteſtatæ religioni remittunt: & ſchiſ-

matici, qui ab Eccleſiæ concordia deficiunt, ſuis perapta exempla coloribus depinguntur.

Hinc Dei nomen temerè vſurpari vetatur, & admirabilem ineſſe vim in nomine IESV *demonſtratur: inde multa de iureiurando, qua fas, qua nefas, de periurio, de fide ſeruata, aut ſecus: de blaſphemia & exſecratione: de votis Deo ſoluendis, & quandoque retractandis, præclarè & hiſtorica ſerie differuntur.*

Et quia ſecundum Deum Opt. Max. Angelis, fidis eius in cælo miniſtris, & hominum cuſtodibus, & Sanctis eius amicis, in Cælitum numerum è terra receptis, veneratio quædam, & inferioris notæ cultus debetur, omnia pene, quæ eodem, vtramque in partem, pertinent, copioſe pertractantur.

Hinc dies Sabbati cum pietate, & ſanctimonia tranſigendus præſcribitur; inde, eiuſdem profanè violati pœnæ recenſentur.

Et ne ſingulis immorer, atque in ipſo limine, tibi, Lector, faſtidium iſtiuſmodi prolixitate procreem; hanc digerendorum Exemplorum rationem, & Antitheſim, ceu digito demonſtraſſe ſuffecerit. Tu fruere, & vale.

FLORVM EXEMPLORVM, SIVE CATECHISMI HISTORIALIS.

CAPVT TERTIVM, DE CHARITATE, ET DECALOGO.

Charitas virtus eſt diuinitus infuſa, qua Deus propter ſe diligitur, proximus propter Deum, vel in Deo.

TIT. I. De ingenti Chriſti Domini charitate erga ſuos, & quam ſtudioſè vigilat, vt ſuccurrat omni tempore.

Io. 13. 1. IESVS *iam tranſiturus ex hoc mundo ad Patrem, cum dilexiſſet ſuos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos.*

OMNIVM exemplorum magnitudinem ſuperat eiuſdē Chriſti Domini affectus pientiſſimus, qui adeo genus humanū dilexit, (erat enim & ipſe homo, licet Θεάνθρωπος) vt famem, ſitim, æſtum, frigora, peregrinandi, docendi, prædicandi labores tulerit. conuitia adhæc, & probra; & demum ne crucis quidem patibulum exponit, acerbiſſimum genus mortis, vt per hæc infelix homo, qui culpa ſua ruerat, in integrum reſtitueretur. Benigni, & munifici Principis eſt aurum & argentum ſpargere populo: ſed pro ſuis vitam fundere, non ſolùm munifici eſt, ſed beneuolentiſſimi.

EXEMP. I. *De Chriſti Domini in homines amore & beneuolentia.*

Dionyſ. ep. ad Demophilū. HVius ineffabilis Chriſti dilectionis illuſtre documentum eſſe poteſt, quod ſanctus Dionyſius Areopagita ſuo tēpore accidiſſe ſcribit: Carpus vir ſanctus infideli cuidam, qui alium à fide abduxerat, dira precatus fuerat, vt amborum vitam Deus turbine aliquo, & fulmine aliquo prorſus extingueret. Hæc precatus, repente ſe vidiſſe referebat, domum, in qua conſiſtebat, primum vehementer agitari, ac demum a ſummo culmine per medium diuidi, & quendā ante ſe ingentis luminis rogum, cumque (videbatur enim iam ſub dio eſſe locus) à cœlo ad ſe vſque deferri. Cœlum vero iſtud patere conſpiciebat, eiuſque cardini Ieſum inſidere, innumeris illi humana ſpecie adſtantibus Angelis: Et iſta quidem vidiſſe, cum ſupernè aſpiceret; & ſe eſſe admiratum memorabat. Vbi vero ad inferiora deflexit obtutus Carpus, ipſum quoque ſolum inſtar vaſti, ac tenebroſi cuiuſdam profundi diſciſſum ſe vidiſſe ait, atque viros illos, quibus mala imprecatus fuerat, ante ſe ad os illius profundæ voraginis ſtare trementes ac miſerabiles, & qui ipſa pedum ſuorum labilitate iam mergendi viderentur. Porro ab inferiori parte voraginis ſerpentes cernebat emergere; qui circa illorum pedes ita inſtabiles ac nutantes, interdum quidem in globum colligi & grauari vna, atq; pertrahere; interdum vero dentibus, & caudis, ore, gutture, linguis, ac toto cor-

apud Baron. to. 1. an. 59. 16. 17.

Carpi Cretēſis imprecatio.

Viſio ad arguēdā nimiam.

Carpi ſeueritatē demonſtrata.

corporis motu, vim immenſi pauoris viderentur incutere, vt qui modis omnibus deorſum illos præcipitare molirentur. Fuiſſe autem & viros quoſdam in medio, qui contra eos vna cũ ſerpentibus impetum facerent, exagitantes vna, & impellentes, atque ferientes. Videbantur autem illi lapſui proximi, partim vi, partim etiã inuiti, partim etiam ſponte, cum à malo ſenſim & cogerentur ſimul & inducerẽtur. Referebat autẽ Carpus, dum inferiora aſpiceret, ſe fuiſſe delectatum, atq; ſuperiora neglexiſſe, grauiter autem indignè ferentem, quod illi nondum cecidiſſent; & cum ſæpius eo deſiderij ferretur impetu, eosq. ipſe niteretur impellere, ſemperque fruſtra moliretur, moleſtiſſime tuliſſe, & contra eos imprecatum eſſe. Cũ ecce vix tandem reuocatis ad ſuprema luminibus vidit cœlum ſicut prius aſpexerat, Ieſumq. miſeratum quod fiebat, de cœleſti illa conſurgentem àd eos vſq; deſcendere, & porrigere clementiſſimam manum, Angelosq. vna opẽ ferentes aliunde alium tenuiſſe viros; ac dixiſſe IESVM Carpo ſtanti porrecta adhuc manu; Iam percute aduerſum me: paratus enim ſum etiam iterum pro ſaluandis hominibus pati; gratum mihi iſtud eſt, dum non alij homines peccent. Tu autem inſpice, an tibi vtile ſit, hanc iſtius profundi & cum ſerpentibus manſionem, Dei ac bonorum clementiumque Angelorum præferre conſortio. Hæc ſunt quæ audita vera eſſe credo.

Chriſti Domini amor, & clemẽtia in peccatores.

II. *Chriſtum Dominum pro ſua erga peccatores charitate, paratum eſſe denuo pro ijs mori.*

SAnctiſſima, Deoq. chariſſima virgo Gertrudis ſiue Trutha, aliquando diuinitus edocta fuit, quod homo attendens imaginem Crucifixi, in corde ſuo æſtimare debeat ipſum Ieſum Chriſtum ſibi blanda voce dicere: En vides, quomodo cauſa tui amoris pependerim in cruce nudus, deſpectus, totoque corpore vulneratus, ac per ſingula membra diſtentus. Et adhuc tanto charitatis dulciore cor meum erga te afficitur, vt ſi ſaluti tuæ expediret, aliterque æternam felicitatem conſequi non poſſes, vellem pro te ſolo tolerare omnia, quæ toleraui pro toto mundo.

Lud. Bloſius Monil. ſpir. c. 1.

III. *Quanto amore proſequatur Chriſtus Dominus animam rationalem, S. Brigitta declarat.*

CHriſtus, audiente in Spiritu ſancta Brigitta, ait: Ego ſum charitas ſumma: Nam omnia quæ ab æterno feci, ex charitate feci, & quæcumque facio atque in futurum faciam, ſimiliter ex mea charitate procedunt, procedentque. Dilectio mea erga hominem modo æque grandis atque incomprehenſibilis eſt, ſicut erat tempore paſſionis, quando per mortem tneam ex nimia charitate liberaui omnes electos. Et ſi fieri poſſet, vt toties morerer quot ſunt animæ in inferno, ergo promptiſſima voluntate & perfectiſſima charitate corpus meũ traderem, eademq; paſſionem, & mortem pro qualibet anima ſuſtinerem, quam ſuſtinui pro omnibus. Hæc Chriſtus. Ecce quam tenere, atque ardenter diligit Deus animam rationalem, & quam vehementer deſiderat, quemlibet hominem peruenire ad cœleſtem beatitudinem. Sed ipſe Dominus creauit hominem nobiliter ad imaginem, ac ſimilitudinem ſuam, dans ei rationem, & arbitrij, voluntatisq. libertatem, vt ſi vellet Deo obedire, & ſeruire, reciperet in cœlo præmium æternum: ſi vero nollet, reciperet in inferno ſupplicium nunquam finiendum. Et hæc eſt iuſtitia. Qui autem peccando Deum contempſit, eiq. non obediuit, ſi ex charitate per verã pœnitentiam reuertatur ad Deum, quantumcunque multa & grauia ſint peccata eius reciperetur à Domino, & non peribit, modo perſeueret in bono, & hæc eſt miſericordia.

Idẽ ibidem.

IV. *Vt*

IV. *Vt Chriſtus Dei filius pro ſua in nos dilectione non ceſſet pro peccatoribus apud Patrem ſuum interpellare.*

Idē ibidem.

QVum aliquãdo ſancta virgo Gertrudis recogitaret apud ſe, quidnam inter illa quæ à Domino didicerat, poſſet vtilius manifeſtari hominibus, Dominus ſeſe cogitationib. eius ingerens, reſpondit: Vtiliſſimum foret homines ſcire, & in memoria ſemper habere, quod ego virginis filius pro ſalute eorum aſto ante Deum Patrem: & quandocunque ipſi ex humana fragilitate delinquunt corde ſuo, offero pro eis Deo Patri cor meũ immaculatum in emendationem: quando vero offendunt opere, exhibeo manus meas perforatas; & ita in quibuſcunque delinquunt, ſtatim innocentia mea placo Patrem, vt illi pœnitentes facilem ſemper obtineãt veniam peccatorum.

Charitas Chriſti Domini erga peccatores.

V. *Chriſtus pro ſui diuini amoris erga nos affluentia, totum ſe cordibus noſtris effundit.*

Raimũ. Capuan. in vita eius apud Sur. 29. Apr.

CAtharina Senenſis die quadã vehementiſſimi amoris Chriſti Domini ſponſi ſui vulnere ſauciata, inſtantet ab eo petijt, vt à ſe cor ſuum & propriam voluntatẽ radicitus euelleret, quo omnibus in rebus ſine vlla tergiuerſatione ſe illi obſequentem atq; morigeram præberet. Videbatur autem illic ſic oranti in viſione venire Chriſtus, & latus ſiniſtrum aperire, oblatoq. corde recedere. Quod cũ eius confeſſarius parui faceret, eamq. parum ſanæ mentis eſſe crederet, ecce illi quadam die è ſacello eccleſiæ exire volenti, cùm multa luce Chriſtus apparuit in manu ferens cor quoddã rubicundum & illuſtre, propiusq. accedens, illud in ſiniſtrum virginis latus impoſuit, dicens: Ecce filia mea, habes pro corde tuo cor meum, clauſoq. latere receſſit. Sed ne putaretur hoc inane phantaſma, illo in loco cicatrix permanſit, quæ à ſocijs eius frequenter viſa eſt. Quid autem ex hac adeo ſtupenda cordis mutatione fuetit conſecutum, facile quiſque poterit diuinare. Non enim rerum omnium conditor hac mirabili ratione tamdiu apud ſe cor illius retinere voluit, niſi vt illud ardentiſſimo amore, & gratiarum omnium affluentia repleret. Cuius rei eadem ſancta virgo certiſſima teſtis eſt, quæ incredibilem charitatis ardorem in corde ſuo ſentiebat, prorſus vt diceret, tantam in anima ſua puritatis & humilitatis renouationem exiſtere, vt ad ætatem quatuor vel quinq; annorũ ſe redijſſe putaret.

Catharinæ Senenſi cor ſuũ dedit Chriſtus.

VI. *Vt Deus ab amicis ſuis impendentia mala per ſe repellat.*

Niceph. hiſt. Eccl. lib. 14. c. 4. & 38.

AMoris quoq; diuini indicium nõ exiguum eſt, cum Deus amicos ſuos in periculis defendit. Theodoſius Imperator Chriſtianiſſimus, Deo charus, cum multi atque adeo innumerabiles barbari excurrerent, & Imperatori atq; Romanis negotium faceſſerent, ipſe ſicuti facere ſolebat, ad Deum confugiebat, diuinum muſicumque Dauidem æmulatus, quod in illius veluti promi condi poteſtate bella eſſe ſciret: & quod illum certum haberet curatorem, condignos ſpe bona percepit fructus, Roilas ſiquidem Scytharum Dux, ingenti Nomadum exercitu coacto, & Iſtro trãſito, Thraciam vaſtauit, & ad vrbem quoq; imperantem venit, ſubito primo clamore, atque impetu, ſicuti ipſe putabat, eam direpturus, atque exciſurus. Verùm Deus cœlitus Imperatorem propugnans, violento tonitru, & fulmine demiſſo, non modo ipſum vſtulatum in cineres redegit, ſed innumeras quoque copias eius concidit. Et poſtquam ſæua peſtis exercitum eius inuaſit, crudeliter eũ eſt depaſta. Quidquid vero ex eo ſuperfuit, id cœleſti igne concrematum. Atq; ita in timorem magnum barbari deciderunt, nõ tam quod contra generoſam & fortẽ gentem Romanorum ad manus conſeren-

Theodoſius Deo charus.

Roilas Scytharũ copias fulmine cœleſti extinctus.

ſerendas ire auſi eſſent, quam quod Deo adiuuante, illos trophæa ſtatuere, victoriamq. reportare deprehendiſſent. Idem etiam aduerſus Perſas fecit. Quum enim prædatoria illorũ manus, pace repudiata, de repente finitimos aggrederetur populos, neque auxilia aliquã, quæ oppreſſis opẽ ferrent. adeſſent, ducibus, copijsq. militaribus alijs bellis occupatis, imbre vehementiſſimo, & grandine maxima Deus illos perſequens, progredi vltra paſſus non eſt; equosq. eorum ita pedicis cohibuit, vt diebus viginti totidem ſtadia curſu perficere non poſſent, quoad vſq; exercitus congregatus fortiter hoſtibus reſtitit.

Perſarũ in fines Rom. excurſio imbribus et grãdine inhibita.

VII. *Deum addere vires & robur principibus pro ſui nominis gloria pugnantibus.*

ALfonſus primus Luſitanorũ Rex ſanctiſſimus, cum in caſtris eſſet aduerſus innumeram multitudinem Saracenorum, audiuit à viro religioſo, & ſexaginta ſex annorum probatæ ſolitudinis, Dominum noſtrum Ieſũ Chriſtum certa quadam hora poſtridie ſeſe in eius conſpectum daturum, ab eoq. auditurum ipſum de victoria, ac poteſtate ſua gratiſſima nũtia, præſto tantum eſſet, cũ vocaretur. Paruit Rex, & quæ ſecuta ſunt, ipſe poſtea ſic manu ſua ſcripſit: Egreſſus extra caſtra vidi à parte dextera verſus orientem micantem radium, & paulatim ſplendor creſcebat in maius, & dum oculos ad illam partem efficaciter pono, ecce in ipſo radio clariori ſole, ſignum Crucis aſpicio, & Ieſum Chriſtum in eo crucifixum, & ex vna, & ex altera parte multitudinem iuuenum candidiſſimorum, quos ſanctos Angelos eſſe credo. Quam viſionẽ dum video, depoſito enſe & ſcuto, & depoſitis veſtibus, & calciamentis, pronus in terrã me proijcio, lacrymisq. abundè miſſis, cœpi rogare pro confortatione meorum vaſſallorum: dixiq. nihil turbatus: Quid tu ad me Domine? credenti enim fidem vis augere? melius eſt vt te videant infideles, & credant quam ego, qui à fonte baptiſmatis te Deum verum, filium Virginis & Patris æterni agnoui, & agnoſco. Erat autẽ crux miræ magnitudinis, & eleuata à terra quaſi decem cubitos. Dominus ſuaui vocis ſono, quã indignæ aures meæ ſuſceperunt, dixit mihi: Non vt fidem tuã augerem, hoc modo apparui tibi, ſed vt roborarem cor tuum in hoc conflictu, & initia regni tui ſupra firmam petram ſtabilirem. Confide, Alfonſe, non ſolum hoc certamen vinces, ſed omnia alia, in quibus contra inimicos Crucis pugnaueris. Quæ feliciſſimo exitu confirmata ſunt omnia. Scripta autẽ ſunt hæc anno Dom. 1152. 3. Cal. Nou. & adhuc in celeberrimo monaſterio Ciſterciẽſium à S. Bernardo inſtituto, & ab ipſo Alfonſo Rege liberaliſſimè fundato (monaſterium de Alcobaz dicitur) aſſeruatur diploma regium, ſigillo Regis, Epiſcoporum & Principum Regni præclarè obſignatum. Ex qua hiſtoria illud perſpicuum eſt, Chriſtum Dominum roboraſſe Regis animum contra Saracenos, eiusq. fidem ac pietatem approbaſſe.

Bernar. Roſign. lib. 1. de actionib. virt. ca. 16.

Chriſti in Cruce apparitio.

Regna diuinitus ſtabiliuntur.

VIII. *Chriſtum Dominum ſeruorum ſuorum neceſſitatibus & periculis adeſſe.*

IN bello Chriſtianorum Principum contra Turcas, niſi ſuperna pietas humano auxilio deſtitutis prouidiſſet, de ciuibus Antiochenis nullus ſuperfuiſſet. Cum iam de vita diffiderent, omniaq. eis mortem intentarẽt, placuit Deo ſaluatori Regi regum Ieſu Chriſto, vt quædam ſacerdoti ſuo, Podiẽſi Epiſcopo, aperiret, dum quadam nocte in eccleſia ſuæ caſtæ Genitricis dormiret. Erant autem cum eo ipſa virgo & Maria mater & B. Petrus Apoſtolus, cui primatum obuiũ ſuarum dedit ipſe Dominus. Cui ait. Agnoſcis me? Cui ſacerdos. Non, tu quis es, Domine? Tunc in capite Saluatoris crux cœpit apparere. Cui ite-

Robert. Monach. de Chriſtia. Princip. bello contra Turcas, lib. 7.

Apparitio Chriſti cum B. Virg. & B. Petro.

iterũ Dominus: Iamne agnoſcis me? Iterum ſacerdos reſpondit: Non aliter agnoſco te, niſi quia crucem in capite tuo video, ſicut in imaginibus, quę ſunt in honore Domini noſtri Iesv Christi, videre ſoleo. Et Dominus ad eum: Ecce ego ipſe ſum. Sacerdos vero vt audiuit, quod Dominus eſt, ſtatim proſternebat ſe ad pedes eius, ſuppliciter obſecrans, vt ſuis Chriſtianis ſubueniret, fame & hoſtium oppreſſione laborantibus. Cui ait: Non tibi videtur, quod bene eos adiuuerim hucuſque quia illis & Nicæam tradidi ciuitatem, & omnia quę eis ſuperuenere bella, vincere feci. In Antiochiæ obſidione eorum miſeriæ condolui: nunc vero ad extremum, ciuitatis ingreſſum tribui: omnes tribulationes & impedimenta, quæ paſſi ſunt, ideo euenire permiſi, quoniam multa nefanda ſunt operati cũ Chriſtianis mulieribus, & Paganis, quæ valde diſplicent in oculis meis. Adhęc mater miſericordiæ Dei pijſſima virgo, & B. Petrus, ceciderunt ad pedes eius, rogantes, vt populi ſui miſereretur. Adiecit autem B. Apoſtolus precationi ſuæ, & ait: Domine, gratias tibi ago, quoniam Eccleſiam meam in poteſtate ſeruorum tuorum dediſti, cum propter malitiam inhabitãtium in ea tot annorum curriculis eam ingenuorum immũditijs ſordidari permiſeris. Inde cum incolis lætãtur ſancti Angeli, & conſortes mei Apoſtoli tui. Tunc Dominus ait ſacerdoti ſuo: Vade, & dic populo meo, vt reuertatur ad me, & ego reuertar ad eum, & infra quinque dies mittã eis ſufficiens auxilium: Interim quotidie cantet hoc reſponſorium: Congregati ſunt inimici noſtri, & gloriantur in virtute ſua, totum cum verſu. Hac ita viſione completa, venerabilis presbyter ſomno excitatus ſurrexit, expanſiſque manibus orauit prout Spiritus ſanctus dabat eloqui illi. Inde eadem die, hora tertia immediate, ad Principes exercitus perrexit; inuenitq; eos ſurſum ante caſtellum præliantes contra inimicos, & mouentes inuicem bellum. Quibus conuocatis, læto & hilari vultu dixit: O belligeratores Regis æterni, annuntio vobis ex parte Saluatoris noſtri gaudium & exultationem: ſuam enim per me tranſmittit benedictionem, & ſi ei obedieritis, conſequimini & gratiam. Tunc omnibus attentè audientibus, & vndique confluentibus, omnem ſeriatim expoſuit viſionem. Qua expoſita, ſubiecit & ait: Si huic non creditis viſioni, falſamque ſuſpicamini, faciã vobis quod libuerit experimẽtum quod vera eſt, & ſi mendax inueniar, omni iniuria afficite corpus meum. Tunc Epiſcopus Podienſis iuſſit afferri crucem, & ſanctum Euangelium, vt coram cunctis iuraret hoc verum eſſe. Quod ita factum eſt.

Tribulationes ſeruorũ Dei vnde aliquando.

Sãcti intercedũt pro nobis.

Benignitas Chriſti ĩ ſuos.

Tit. II. De charitate in Deum.

Legiſperito interroganti de mandato magno legis, reſpondit Dominus: Diliges Dominum Deum tuum, &c. Matth. 22.

Magdalenæ remittuntur peccata multa, quoniam dilexit multum. Luc. 7.

Petrus reſpondit Domino ſæpius roganti, Amas me? Domine, tu ſcis, quia amo te. Ioan. 21.

Paulus Tarſenſis prophetico oraculo edoctus fore, vt ſi Hieroſolymam proficiſceretur, multo infenſius exciperetur, ob Chriſti amorem ire non dubitauit, dignus vel hoc charitatis exemplo, qui plus viderit, quam fas ſit homini loqui. Act. 11.

Exemp. I. *Vt D. Auguſtinus Deum opt. max. præ rebus omnibus creatis amauerit.*

Diuus Auguſtinus rebus diuinis poſt conuerſionem totus inhærens ita ad animam ſuam loquitur, vt ad Dei amorem illam excitet: Quid tibi, inquit, placet in ſæculo? Quid eſt quod vis amare? Quocumque corporeis ſenſibus conuerteris, occur-

D. Aug. in Pſal. 145. & in Meditat.

rit tibi cœlũ,occurrit tibi terra. Quod amas in terra,terrenum eſt: Quod amas & in cœlo iſto viſibili corporeum eſt. Vtrobique amas,& vtrobique laudas? Quomodo laudandus eſt ille,qui fecit iſta quæ laudas? Iam ergo diu occupata vixiſti, & deſideriorum diuerſitate verberata,portas plagas ſauciata,diuiſa per amores multos, vbiq; inquieta, nuſquam ſecura. Collige te ad teipſum; quicquid tibi foris placebat,quære quem habet authorem. Nihil melius in terra verbi gratia,quam hoc & illud,aurum, argẽtum,animalia,arbores, amœnitates; totã terram cogita. Quid melius in cœlo ſole, luna,ſyderibus? Totum cœlum cogita. Omnia iſta ſimul bona valde,quia fecit Deus omnia bona valde. Vndique pulchritudo operis tibi commendat artificem. Mirarís fabricam,ama fabricatorem. Non ita occuperis in eo quod factum eſt,vt recedas ab illo qui fecit. Hæc enim,quibus occupatis,ſub te fecit,quia ſub ſeipſo te fecit. Si hærebis ſuperiori, calcabis inferiora: ſi autem recedas a ſuperiore, iſta tibi in ſupplicium conuertentur. Scis ergo occultorum cognitor Deus, (ait idem Auguſt. in meditat.) quoniam cœlo, terra, & omnibus, quæ in ea ſunt, tu mihi acceptior,tu mihi amabilior es: diligo enim te ſuper cęlum & terram, & cætera omnia, quæ in eis ſunt: imò amore nominis tui, quæ tranſitoria ſunt, procul dubio amanda non ſunt. Amo te, Deus meus, amore magno, magiſque te amare cupio. Da mihi, vt amem te ſemper quantum volo, quantum debeo, vt tu ſolus ſis tota,& omnis meditatio mea. Te mediter per dies ſine ceſſatione: te ſentiam per ſoporem in nocte: te alloquatur ſpiritus meus: tecum fabuletus mens mea, Felices,qui nihil aliud diligunt, nihil quærunt, nihil etiam cogitare didicerunt. Felices,quorum ſpes tu ſolus es, & omne opus cordis,eorum oratiò. Et alibi: Immenſus es,Domine, & ideo ſine menſura debes amari, & laudari ab ijs, quos tuo pretioſo ſanguine redemiſti. Amator hominum benigniſſime,clemẽtiſſime Domine, & æquiſſime Iudex, cui omne iudicium dedit Pater; diſcernis hoc rectum & iuſtum eſſe,vt filij huius ſęculi,noctis & tenebrarum,præſtantiori deſiderio,virtute atque ſtudio diligant, & quærãt perituras diuitias,& fugitiuos honores, quam nos ſerui tui diligamus te Deũ noſtrum, per quem facti & redempti ſumus? Si enim homo hominem tanta diligit dilectione, vt alter alterũ vix patiatur abeſſe: ſi ſponſa ſponſo tanto mentis conglutinatur ardore, vt præ magnitudine amoris nulla perfrui valeat requie,chari ſui abſentiam non ſine magno mœrore ferens: qua dilectione,quo ſtudio,quo feruore anima quam ſponſaſti tibi fide & miſerationibus,debet diligere te Deum verum, & pulchrum ſponſum, qui nos ſic amaſti & ſaluaſti? qui pro nobis tot, tanta & talia feciſti?

D. Auguſtini amor in Deum.

Deus quãtopere amãdus.

II. *Vt Ioſaphat Indorum Rex, regnum, purpuram & cætera præ Chriſti amore deſeruerit.*

GEneroſus ille vir Ioſaphat, Auennir Regis Indorum filius, poſt patris obitum ex aula egreſſus, exterius veſte regia, interius cilicio, quod Barlaam ipſi dono dederat, ornatus, prima nocte in pauperis cuiuſdam domunculam diuertens,veſtem regiam, qua indutus erat,abijcit, poſtremumque illud beneficium egenti tribuit. Cumque ad hunc modum,tum illius, tum multorum aliorum pauperũ precibus Dei auxiliũ ſibi acciuiſſet,eiuſq; gratia & pręſidio,tanquam ſalutis veſtimento ac lætitiæ pallio ſeſe induiſſet, ad ſolitariam vitam exceſſit, non panem, non aquam, non quidquam aliud gerens indumẽtum præter illud cilicium. Etenim ſingulari quodam deſiderio, ac diuino immortalis Regis Chriſti amore ſaucius, toto animo in id quod amabat, incumbebat totus

D. Ioan. Damaſ. in hiſto. de SS. Barlaã, & Ioſaphat ca. 37.

Ioſaphat pro Dei amore omnia abjcit.

extra

extra ſe raptus, ac diuinitus immuta-
tus, Deique charitate omni ex parte
Cant. 8. correptus. *Fortis enim*, inquit ille, *ſicut*
mors dilectio. Tantam videlicet ipſe ex
diuino amore temulentiam contraxe-
rat, tantaque ſiti æſtuabat, inſtar vide-
Pſal. 41. licet illius, qui dicebat: *Quẽadmodum*
deſiderat ceruus ad fontes aquarum, ita
deſiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit
anima mea ad Deum fontem viuum, &
Cant. 2. vt anima illa, quæ dicebat, *Charitate*
vulnerata ſum: Ac rurſum: *Oſtẽde mi-*
Chriſti amor diſ ficilia quaque ſuperat. *hi faciem tuam, & fac me audire vo-*
cem tuam: vox enim tua dulcis, & fa-
cies tua decora. Hunc ignem cum præ-
clarus etiam, ac corpore quidem no-
bilis, cæterum longè nobiliore, ac ma-
gis regio animo præditus vir in ſeipſo
accepiſſet, terrena omnia prorſus a-
ſpernatur, omnes corporis voluptates
proculcat, opus & gloriam, atque hu-
manos honores pro nihilo ducit, dia-
dema & purpuram abijcit, aranearũ
telis viliora exiſtimans, atque ad om-
nia dura, & acerba monaſticę vitę ſtu-
dia prõpto animo ſe tradit, illud Pſal-
Pſal. 62. miſtæ clamans: *Adhæſit anima mea*
poſt te, ò Chriſte *ſuſcipiat me dextera*
tua. Cumque ad hunc modum, oculis
à tergo minimè contortis, in intimam
ſolitudinem ſe cõtuliſſet, atque cadu-
carum rerum confuſionem, tanquam
moleſtiſſimam quãdam ſarcinam, &
catenam excuſſiſſet, ſpiritu lætabatur,
coniectiſque in Chriſtum, cuius deſi-
derio ardebat, oculis, ad eum tãquam
ad præſentem, atque ipſius vocem au-
dientem clamabat, eumque alloque-
batur his verbis: Ne iam, quæſo, ò Do-
mine, oculus meus huiuſce vitæ bona
videat; nec præſens vanitas mentem
meã a ſuſcepto itinere abſtrahat. Ve-
rum, Domine mi, oculos meos ſpiri-
tualibus lachrymis imple, greſſuſque
meos dirige, famulumque tuum Bar-
laam mihi commõſtra, eum inquam,
per quem mihi ſalus parta eſt, oſtẽde:
vt ſolitariæ ac monaſticæ vitæ ſinceri-
tatẽ per ipſum addiſcã &c. Nec deſijt
progredi, donec ad Barlaã pertĩgeret.

III. *De puella ab amore carnali ad Chri-*
ſti amorem ipſo Chriſto mediante e-
lecta.

ERat puella quædam in Barbantiæ *Tho. Cã*
partibus inter proceres generoſa, *tipr. li.* 2.
quæ in amorem cuiuſdam iuuenis per *Apũ. c.*
multos annos miro dæmonum ſtimu- 57. *p.* 24
labatur inſultu. Hæc enim cum mihi
frequenter cũ multis lacrymis in con-
feſſione diabolicas inſidias aperiret,
cõſului vt ſummopere caueret, ne nu-
tu, aut verbo iuueni tentationis occa-
ſio præberetur: & paruit illa diligen-
ter, vt monui. Cumque adeo grauiter
tentaretur, vt ſomni, cibique perderet
appetitum, accidit nocte quadam, vt
tanto dæmonum agitaretur impulſu,
quod ſuperueniente aurora ſurgere
cogitaret, & clam adire iuuenem, qui
in vicinia morabatur. Nec mora, vbi
ſurgens oculos aperuit, vidit Chriſtum
quaſi plagis recentibus crucifixum, le-
ni ſermone dicentem ſibi lingua pa-
tria: *Tu me dois aymer, ie ſuis tres-bean-*
bon, & doux, noble & loyal. Quod nos
Latine coloratis verbis exponimus:
Me diligas, qui ſum formoſus, bonus,
dulcis & generoſus. Vnde verſus:
Dilige formoſum, dulcemque bo- *Chriſtus cur diligendus.*
num, generoſum. Hæc vt dixit, repen-
te diſparuit, & puellam in omni pace,
& gaudio & gratiarũ actione, ab om-
ni tentatione liberrimam dereliquit.
Bene & veridicè de ſe Chriſtus aſſe-
ruit. Diligendus eſt enim præ omni-
bus; quia *ſpecioſus forma præ filijs homi-* *Pſal.* 44
num, & ſicut *ſplendore gloriæ, & figura* *Hebr.* 1.
ſubſtantiæ patris. Contra de homine *Iſa.* 40.
dicitur: *Omnis caro fœnum.* Diligẽdus
eſt, quia bonus, à quo omne bonum:
Contra de hominibus. *Nemo bonus,*
niſi ſolus Deus. Diligendus eſt etiam *Luc.* 18.
quia dulcis, cuius labia fauus ſtillans. *Cant.* 4.
Miſericordia enim eius ſuper omnia ope- *Pſ.* 144.
ra eius. Contra, de homine Salomon *Eccl.* 31.
quærit: *Nequius oculo quid creatũ eſt?* *Matt.* 6.
qui tamen eſt lucerna corporis noſtri. *Hebr.* 1.
Diligendus eſt etiam, quia generoſus,
quem *Deus Pater conſtituit hæredem*

vni-

vniuerſorum, per quem fecit & ſecula.
Mala. 2. Contra, de hominibus Malachias dicit: *Nunquid non Pater vnus omnium noſtrum?* Quare deſpicit vnuſquiſque proximum ſuum? merito ergo puellæ iuuenem diligenti Chriſtus per hæc verba concluſit, & ſe potius diligendum, formoſum, bonum, dulcem, & generoſum comprobauit.

I V. *Pœnarum acerbitate non potuiſſe à Dei charitate ſeparari verum eius ſeruum.*

In vita eius apud Sur. to. 5. ex Metaph. SImeō Metaphraſtes narrat glorioſum martyrem Seuerianum, contemptis omnibus mundi opibus, & in egenos erogatis, tanto in Deum amore exarſiſſe, vt flagrante graui perſecutione ſponte ſe obtulerit Ethnicis iudicibus, qui in Chriſtianos ſæuiebant, exiſtimans id diuinæ voluntati magis eſſe conſentaneum. Quare & crudis neruis mox corpus eius dilacerarunt, deinde trabi appenſum ferreis laniarunt vngulis, os ſaxis contudere, dentes euulſere. Hinc è ligno depoſitum deducunt in altum murum duobuſq; lapidibus maximis collo, & pedibus eius alligatis fune cinctum è muro demittunt, vt lapidum pondere diuulſis membris violenter abrumperet animam. Verum ſanctus ille mentem ſic habebat in Deo fixam, vt hæc, aliaque tormenta, quibus per aliquot dies fuit excarnificatus, ne pūcto quidem temporis eum à voluntate diuina ſepararint: imò gaudebat & exultabat in illis, quia ſciebat id diuinę placere maieſtati. Vnde & in acerbiſſimis cruciatibus fatebatur, nullum ſe malum reformidare, niſi ſolum peccatum; tormenta autem ſe ſummopere amare, eo quod coniunctiſſimum ipſum redderent Chriſto. Agnoſcens quoque hanc voluntatis ſuæ rectitudinem eſſe à Chriſto, gratias ei agebat dicēs cum Pſalmiſta: Gratias ago Domine, quod
Pſal. 17. *docuiſti me ad prælium, & poſuiſti vt arcum brachia mea.*

V. *Eſſe lacrymandum videre huius ſeculi homines plus affici ad vanitates, quam pios ad cultum Dei.*

PAmpo, homo illiteratus, adhortante Athanaſio Epiſcopo, ex eremo Alexandriam venit. Cum autem ibi mulierem theatricam vidiſſet, illacrymabatur. Rogantibus qui aderant, quam ob rem lacrymatus eſſet? Duo, inquit, me mouerunt, vnum mulieris huius perditio; alterum, quod tātum ego diligentiæ non impendo, vt Deo placeam, quantum illa vt hominibus obſcœnis placeat. Socr. l. 4. hiſ. eccl. cap. 23. Trip. 8. cap. 1.

V I. *Amorem Dei ſine cunctatione eſſe complectendum.*

IOannes Iunior in libro, qui inſcribitur Scala cœli, ſcribit, quod Pariſijs fuit ſcholaris quidam, qui de terra longinqua veniens, ingreſſus eſt ſcholas Theologię cuiuſdam Magiſtri, qui legebat Matthæum. Cumque prima die, qua eius ſcholas intrauit, legeretur: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c. Ille ſubito ſurrexit: & dum inciperet recedere, cunctis admirantibus, & interrogaretur à Magiſtro, quid eſſet ſibi dictum, vel factum, quare dimitteret ſcholas. Nihil, reſpondit ille: ſed antequam plus audiam, iſtud volo opere complere. Et egreſſus religionem intrauit. Ioa. Iun. Domini. in Scala cœli.

V I I. *B. Mechtildis ob amorem quo Ieſum Chriſtum proſequebatur, ad vitam beatam moriens euecatur.*

MEchtildis virgo, comitis cuiuſdā in Germania filia Chriſti ſponſa ab ineunte ætate, cum iam in mortis agone conſtituta eſſet, nihil aliud dicebat, quam hæc verba: Ieſu bone, Ieſu bone: quæ aſſiduè replicabat, apertiſſimè demonſtrans, illum reuera cordi ſuo intimè eſſe impreſſū, cuius nomen inter acerbos mortis dolores, tam ſuauiter ruminabat, & tam crebro pronunciabat. Inſtante autem hora, qua migratura erat ex hoc mūdo, Ludo. Bloſius in Append. ad Monile ſpirit. cap. 4.

Domi-

Dominus ſummæ maieſtatis Ieſus eã lumine diuinitatis ſuæ totã illuſtrans, ſuaui clãdaque voce inuitauit his verbis: *Veni benedicta Patris mei, poſſide paratum tibi regnũ a conſtitutione mundi.* Tũc nimirum ipſe Dominus commonefecit eam doni illius excellentiſſimi, quo ante aliquos annos (cum eadem verba ad Miſſam cantarentur) donauerat illi cor ſuũ in pignus amoris. Igitur illa beata anima in ipſum cor Ieſu ſuauiſſimum admiſſa, ſempiternæ gloriæ gaudijſque cęleſtibus fęliciter fuit ſociata.

Matth. 25.

Tit. III. De charitate erga proximum.

Gen. 18. *Magna dilectionis indicium in proximum oſtendit Abraham, dum ſolicitè orauit Dominum, vt Sodomitis parceret, & Loth liberaret.*

Exo. 32. *Tantam dilectionem erga proximos ſibi ſubditos habebat Moyſes, vt orans Dominũ, diceret: Aut dimitte eis hanc noxam, aut dele me de libro, quem ſcripſiſti.*

1. Reg. 21. *Anima Ionathæ colligata eſt animæ Dauid, & dilexit eum quaſi animam ſuam.*

Tob. 1. *Tobias ſenior multis operæ charitatis exhibebat, ideo multi diligebant eum. Vnde cum iuſſus eſſet occidi à Rege, latuit & inuentus non fuit.*

Rom. 9. *Incredibili prorſus, erga proximos Paulus afficiebatur charitate, quando pro ipſis anathema fieri optabat.*

Exemp. I. *Quantopere D. Io. Euangeliſta charitatem proximi ſuis diſcipulis commendarit.*

D. Hier. lib. 3. cõ. in epiſt. ad Gal. c. 6. ſub finem. Charit. tis fraterna obſeruatio ſufficit ad omnem.

Beatus Ioannes Euangeliſta, cum Epheſi moraretur vſque ad vltimam ſenectutem, & vix inter diſcipulorum manus ad eccleſiã deferretur, nec poſſet in plura vocem verba cõtexere, nihil aliud per ſingulas ſolebat proferre collectas, niſi hoc: Filioli, diligite alterutrum. Tandem diſcipuli, & fratres qui aderant, tædio affecti, quod eadẽ ſemper audirent dixerunt: Magiſter, quare hoc ſemper loqueris? Qui reſpõdit dignam Ioanne ſententiam: Quia præceptum Domini eſt, & ſi ſolum fiat, ſufficit.

II. *De charitate diui Io. Chryſoſtomi in proximum.*

Homilia in Act.

D. Ioan. Chryſoſtomus de ſeipſo ſic ſcribit: Vellem, ſi fieri poſſet, veſtris oculis oſtẽdere, quam in vos habeo charitatem. Nihil eſt enim mihi vobis iucundius, & deſiderabilius, ne hæc ipſa quidem lux: Millies enim optarem ipſe eſſe cæcus, ſi per hoc liceret veſtras animas conuertere, adeo ipſa luce mihi eſt veſtra ſalus iucundior. Quid enim me iuuãt ſolares radij, quando quæ propter vos accipitur animi ægritudo oculis meis magnas offundit tenebras? Lux enim tunc eſt bona, quando apparet in lætitia. Et paulo poſt: Implete gaudium meum, liceat vobis ſalutem aſſequi me autem propter vos reddere rationem: vobis dari ſalutem, me vero accuſari, quod meum munus non impleuerim. Non enim curo, vt per me ſalui ſitis, ſed vt ſalui ſitis quacunque ratione.

III. *De ardente Pachomij Abbatis charitate erga proximum.*

Ex Sim. Metaph. Surius e. ius vita 14. Maij.

Tanta fuit Pachomij erga proximũ charitas, vt cum vidiſſet meliores homines in vicinis locis, dũ paſcerent pecora, nõ adire eccleſiam, & cõmunione & doctrina, quæ dabatur ſabbato & Dominico, priuari inijt cõſilium Picerij Tertyrorum Epiſcopi, vt in vico eorum iã penè deſerto erigeretur eccleſia, ad quam conuenirẽt, & myſteria diuina perciperent. Qua conſtructa, cum non eſſet presbyter, qui ſacra myſteria perageret, interim Pachomius ipſe cum fratribus ad horam cõuentus eccleſiæ occurrebat diuinas ipſis prælecturus ſcripturas. In legẽdo vero tanta prę ſe ferebat pietatẽ & reuerentiam, oculos quoque tam mentis quam corporis ita habebat cõpoſitos, vt videntes eũ populi, non hominem,

Pachomij charitas in proximũ

minem, ſed Dei Angelum crederent. Vnde plures eius inſtitutione ab errore conuerſi ſunt: Tanto enim proximi tenebatur amore, vt ſi quando vidiſſet aliquos diaboli fraude deceptos, eoſque nō verum Deum colere, ſed vanis ſimulacris inſeruire, ſuper eorum perditione valde ingemiſceret, & vberes pro eorum ſalute lacrymas funderet.

IV. *De Zelo animarum S. Cæſarij Epiſcopi Arelatenſis.*

Apud Sur. 27. Aug. & Baro. to. 6. anno 506.5. *Cæſarij charitas ingēs erga ſuos.*

CVm die quadam S. Cæſarius eſſet ad altare animaduertit quoſdā, lecto Euangelio, ex eccleſia egredi, quod ſancti viri conciones auſcultare initio detrectarent. Mox igitur aduolat appellat his vocibus populū: Quid facitis filij? Quid ita foras abſceditis mala perſuaſione ſubuerſi? State pro animabus veſtris accipiēda verba adhortationis noſtræ, eaque auſcultate ſoliciti. Nō licebit id vobis in illo tremendo iudicij die, moneo, clamo, atque conteſtor. Ne ſitis, obſecro, vel ſurdi, vel profugi, Auditis oris mei buccinā, perinde ac ſi animas veſtras ſuo mucrone Satan iugularit. Non ego taciturnitatis arguat. Hac de cauſa ſæpiſſime oſtia, lectis Euāgelijs, occludi iuſſit; donec propitio Deo ipſi gratularentur, ea coercitione ſe profeciſſe, qui ſolebant eſſe fugitiui.

V. *Serapion ſe vendidit mimis, vt eos Chriſto lucriſaceret.*

Theodor. in hiſtor. SS. PP. cap. 83.

SErapion Sindonites, qui præter ſindonem nihil vnquam induebat, cum quendam accepiſſet exercitatorem, qui cū eo luderet, ſe in quadam vrbe gentilibus vendidit hiſtrionibus viginti nummis. Tamdiu autem permanſit & ſeruiuit Mimis, qui eū emerant, donec eos fecit Chriſtianos, & eos auulſu a theatro, præter panem, & aquam nihil ſumens, neque præ meditatione ſcripturarum ore ſilens. Lōgo autem tempore primus compunctus eſt mimus; deinde mima, deinde vniuerſa eorum familia. Dictum

Serapionis charitas erga proximū.

eſt autem quod quo tempore eū ignorabant, lauabat pedes amborum. Ambo ergo baptizati a theatro receſſerūt, & cum ad vitam honeſtam, & piam proceſſiſſent, virum valde reuerebantur. Et itaque dicunt: Adeſdum frater; nos te liberabimus, quando quidem ipſe nos liberaſti a turpi ſeruitute. Dicit ergo eis; Quandoquidē Deus eſt operatus, & ſalua facta eſt veſtra anima, vobis dicam myſterium actus: Ego animæ veſtræ miſertus, cum eſſem liber exercitator, genere Aegyptus, ea de cauſa meipſum vendidi, vt vos ſeruarem. Quoniam autem hoc fecit Deus, & per meam humilitatem ſalua euaſit anima veſtra, accipite aurum veſtrum, vt etiam alijs opem feram. Illi autem cum multum rogaſſent & affirmaſſent, dicendo; Te tanquam patrem, & dominum habebimus, ſolum mane nobiſcum, non potuerunt ei perſuadere. Tūc dicunt ei: Da aurum pauperibus, nam id nobis fuit, cauſa ſalutis. Sed ſaltem poſt annum nos inuiſas, & ſic ab ijs abijt in Græciam, & cum veniſſet in loca Lacedæmonis, audiuit quendam ex primis ciuitatis eſſe Manichæum ſimul cum tota domo alioqui virū bonum. Ei rurſus ſeipſum vendidit in primo actu. Et cum intra duos annos ipſum abduxiſſet ab hæreſi, & eius vxorem, adduxit eos ad Eccleſiam. Tunc eum amantes, non amplius habebant tanquam ſeruum, ſed tanquam germanum fratrem & patrem, & Deum laudabant.

Charitatis merces.

Iterum vendit ſe Manichæo, vt ab errore reduceret.

VI. *De cura reducendi fratrem peccantem ab iniquitate per charitatem.*

In Prato Spiritua. cap. 97.

HVius charitatis illuſtre admodum eſt exemplum apud Sophroniū: Duo, inquit, eremitæ iurauerant ſibi inuicem, ne alter ab altero vnquā ſepararetur. Vnus poſtea tentatus, in ſæculum redire voluit, & libidini indulgere. Sequitur alter, vt ſaltem perpetrato peccato ad eremum eum reduceret, & e lupanari prodeuntē complecti-

plectitur, obſecrans vt ſecum in eremum redeat. Illo nihilominus in peccato perſiſtẽte, manet etiam in eadem ciuitate alter, quotidie manibus laborans, & luxurianti ſocio laboris ſui fructũ quotidie largiens, ipſemet ieiunans, & pro ſalute fratris ſeipſum affligens. Hac tanta charitate compunctus tandem alter flagitioſam vitam deſerit, & ad eremum cum fratre reuertitur.

Charitas fratris reducentis fratrem è loco meretricio.

VII. *Quid ex charitate egerit B. Pat. Ignatius Societ. inſtitutor, vt hominem à peccato auerteret.*

Petr. Ribadeneira lib. 5. de vita eius c. 2.

HVic affine eſt quod de Beat. P. N. Ignatio ſcribit auctor vitæ eius: Lutetiæ, cum quidam pellicis amore nefario teneretur, neque ab illo Ignatius hominem poſſet vlla omnino ratione diuellere, aliquando reſciuit; illum extra oppidum iturum: eo fortaſſe, vbi turpes eius delitiæ erant. Ignatius igitur in lacum frigidiſſimũ, viæ, qua tranſitus erat, adiacentem, ſeſe conijcit: corporeque gelidis aquis immerſo, capite tantum extans, ad illum iam appropinquãtem: Perge, inquit, miſer, perge ad tuas fœtidiſſimas voluptates; impendentem capiti tuo ruinam non vides? inſtantem peſtẽ non perhorreſcis? Hic ego pro te tamdiu me macerabo, donec iuſtiſſimum Dei furorem in te paratum auertam. Exterritus homo, & hoc tã inſigni charitatis exemplo percurſus, reſiſtit, pedem refert, familiaritatem illam ſcelere copulatam ſtatim diſcindit. Dicebat ſe, ſi quid ad animarum ſalutem pertineret, paratiſſimũ eſſe, nudis pedibus, cornibuſque onuſtum, per plateas incedere; nullum denique recuſare habitum, autridiculum, ac probroſum veſtimenti genus, quod eſſe vtile hominibus poſſet.

Charitas B. P. N. Ignatij erga peccatorem.

VIII. *Qua ratione B Ignatius Loiola adhuc ſtudioſus virginum monaſterium ad frugem meliorem reduxerit.*

Pet. Maſſe. lib. 3. cap. 4.

IDem Ignatius in Societate inſtituẽda nihil ſpectauit aliud, niſi vt errantes animos ad rectum ſalutis iter omni ratione reduceret. Barcinone, cum in Grammaticæ ſtudio verſaretur eodemque tempore, animorum quoq; ſalutem acerrime procuraret, virginum quoddam collegium, cuius nomen conſulto reticeo, ſoluta admodũ diſciplina, corruptiſque moribus, ad veterem ſanctimoniam ac ſobrietatem omni ſtudio reuocare nitebatur: ſuadebatq; illis præcipuè frequentem vſum ſacræ confeſſionis, & Euchariſtiæ. Quam ad rem, temporibus illis inſolitam, quo facilius eas adduceret, pięire ipſemet illis palam decreuit, adhibito ad id Moyſe Puialto ſacerdote, quo ipſe ad confeſſiones vtebatur, ſpectatæ virtutis ac ſanctitatis viro. Igitur ex eius manu corpus Domini cum ſubinde ſumpſiſſet, fęminis ex odæo ſpectantibus, tam præclaro exemplo & aſſiduis hortationibus incitatæ, pleraque ad ſalutarem pœnitentiam officiumque traductæ ſunt. Quod nefarij quidam amatores vbi ſenſere, aditumque ſibi ad optata flagitia magis in dies obſeptum videre; in extremam efferati rabiem, Ignatium, & Puialtum ex inſidijs adoriri conſtituunt: ac die quodam a templo redeũtem vtrumque fuſtibus ita male acceperunt, vt Puialtus paulo poſt è vulnerum dolore ſit mortuus: Ignatius vero dies aliquot in lecto iacuerit, ſed vix dum receptis viribus, nec alterius nece, nec ſuo malo perterritus, ad inſtituta charitatis officia redijt alacer. Cumque eum vulgo monerent, ac per Deum obteſtarentur amici, ne denuo in capitis diſcrimen daret ſeſe. Quid mihi optatius, inquit ille, quam pro Chriſto Domino, meiſque proximis emori?

Charitas Beat. P. Ignatij erga proximum.

IX. *De admirabili Catherinæ Senenſis charitate erga peccatores.*

Th. Boz. lib. 7. de ſignis Ec c. c. 5. ex Surio in vita eius tom. 2.

SAncta Catharina Senẽſis ita exarſit zelo ſalutis animarum, vt dixerit: Tanta eſt animarum dignitas & pulchritudo, vt ad eas lucrandas nullus

par

Catharina Senenſis. charitas inſignis erga peccatores. par labor eſſe poſſit. Idque glorioſiſſimis factis à ſe in hunc finē geſtis, maximiſque laboribus periculiſq; ſuſceptis ita eſſe vt dicebat oſtendit: Cū videret illa maximam impēdere Eccleſiæ calamitatem ob multorum peccata, ardentiſſime Deum rogauit, vt eorum ſcelerum pœnas in ſe transferret, reis ignoſceret, imminentemque calamitatem auerteret. Addita ob id diriſſimis cruciatibus, quibus atrociſſime per multum tempus eſt conflicta. Huiuſmodi porro erant tormenta illa, vt quiuis millies mori potius elegiſſet, quam ſubijci illis.

X. *Quanta charitate fuerit inflammata Chriſtina mirabilis pro flagitioſis hominibus.*

Sur. to. 3 Iun. 23. & Boz. ſup. EOdē quoque charitatis ardore incenſa fuit mirabilis illa Chriſtina, cuius meminit Iacobus Vitriacēſis in vita Mariæ Oegniacēſis. Narrant vero ipſam pro flagitioſioribus quibuſque adijſſe vltro pœnas acerbiſſimas, ac diriſſimas, in quibus nōniſi diuino miraculo perſiſtebat: cōijciebat enim ſe in ardentiſſimos clibanos ignem vomentes, & flammis candentes in ijſq; miris cruciatibus afflictata diutiſſime conſiſtebat: per ſpinas acutiſſimas ſe conuolutabat, in niues glaciemque altiſſimam ſeſe abdebat, & ibi longiſſimum tempus morabatur. In rotas quę aquis circūuoluerentur, ſe dabat contorquendam, miſerrimeq; vexandā. Neque tamen pars vlla corpori decedebat reſeruata in maiores vſq. pęnas. *Charitatis ardor S. Chriſtinæ in proximū.*

XI. *Aliud ſimile de Catharina Raconiſia.*

Th. Boz. ſupra ex Franciſco Mirādula. HVjuſmodi etiam fuit noſtra fere ætate Catharina Raconiſia, cuius geſta memoriæ mandauit Ioan. Franciſcus Picus Mirandulæ Comes, vir magnæ doctrinæ & iudicij. Habitauit autem virgo hæc in ædibus principis illius. Tradit itaq; eā ſibi vitro cruciamenta incredibilia a Deo popoſciſſe, quib. diuinæ iuſtitiæ p merita Chriſti ſatisfieret, p reis ac ſceleſtis, quo conuertent ad Dēū præ cunctis amandū.

XII. *De charitate Amonis, viri ſanctiſſimi erga peccatores.*

Doroth. Abb. doctrina 6. to. 2. biblioth. PP. VIri ſancti cum patientia, & charitate fratrem trahunt, neque ipſum calcibus impetunt, aut odio inſectantur ſed veluti mater, quæ deformem filium peperit, non eum ſpernit, quia deformis, eſt, ſed materno amore, beneuolentia & manſuetudine ornatum reddit, & quicquid gratū nouerit, facit: Sic illi peccatorem ſemper ſuſcipiunt, ornant, tuentur, protegūt, vt tandem eum reuocent & erigant; neque alius ab eo lædatur; ipſi vero magis in Chriſti charitate proficiant. Ita ſane fecit Amon ſanctiſſimus, cum ad eum veniſſent fratres, ira & furore pleni, quod mulierē in cella monachi deprehendiſſent: quantum enim māſuetudinis, & charitatis in eo iudicio anima illa ſancta præ ſe tulit? Nā vbi cognouit mulierem ſub dolio latere, ſtatim ſuper illud ſedit, iuſſitque fratres cellam vniuerſam quærere. Qui cum nihil inueniſſent, dixit ad eos: Parcat vobis Deus, illoſque pene confuſos, prēmonitoſque, ne facile crederēt aduerſus proximum, dimiſit: Fratrem autem illum ad tempus correxit erexitque: illis enim exploſis omnibus, ſolius manum tenens, curam tui habe, frater, dixit. Qui ſtatim oratione compūctus reſipuit, & benignitate, & clementia patris ſanatus eſt. *Amonis charitas erga peccatores.* *Charitas operit peccata aliena.*

XIII. *De puella Alexandrina, quæ ob charitatis beneficium meruit fidei lumine donari,* vide ſup. c. 1. tit. 1. nu. 5.

TIT. IV. De inſigni quorumdam in proximum Charitate.

Abdemelech Aethiops, vir eunuchus ex charitate ſolicitat apud Regem Sedechiam, ut de carcere liberaretur Ieremias Propheta. *Ieremiæ cap. 38.*

EXEMP. I. *De Symmacho Papa charitate erga pauperes & Epiſcopos exules.* *Anaſt. et Platina in Symmacho. 1. an. 504.*

ANno Domini 504. eluxit eximia Romani Pōtificis Symmachi I. frater-

Anaſt. & Platina in Symmacho 1. anno 504.

fraterna charitas: Pauperibus inprimis ad baſilicas Petri & Pauli habitacula extruxit, curauitque ne quid eis deeſſet quod ad victũ pertineret: amator enim pauperum fuit; & omni anno Epiſcopis ac cæteris Clericis in Africa vel Sardinia propter Catholicam fidem exulantibus pecunias & veſtes ſubminiſtrabat.

II. *De charitate Acacij Amidenſis Epiſcopi, qui ex ſacris eccleſiæ vaſis nummis factis, Perſarum captiuos redemit.*

Niceph. Calliſt. Ecc. hiſt. lib. 14. c. 23. Socr. l. 7. cap. 21.

SVmmæ fuit Perſis admirationi inſignis Acacij Amidenſis Epiſcopi charitas in captiuos; cuius factum ſic deſcribit Nicephorus: Erat, inquit, in ciuitate Amidenſi Epiſcopus Acacius nomine, quem tum facinus pulchrum illuſtriorem omnibus atque clariorẽ reddidit. Quum etenim exercitus Romanus Azazena regione vaſtata, ſupra ſeptem millia Perſarum cepiſſet, eosque nullo modo Perſæ redimere vellent, atq; illi fame paulatim afflicti interirent, eaq; res non parum moleſtiæ Regi adferret: Acacius ea re cognita, non ita prætermittendã cenſuit, ſed qui ſub eo erat, clero coacto, Deus, inquit, noſter, filioli, neq; diſcis indiget, neque pocula curat; egeſtati enim minime obnoxius, nõ edit, neq; bibit. Cũ igitur multa ſint eccleſiæ eius donaria, aurea quidem plurima, multa etiam argentea, quæ benignitate & liberalitate eorum, qui ſe ad eam contulerunt, parauit, vtendum cenſeo ad Perſas captiuos redimendos, & famelicos alendos. Hęc atq; alia hiſce ſimilia loquutus, ſtatim diuina illa donaria conflauit, atq; ex eis ęſtimationem militibus, quę eis viſa fuerat, perſoluit & captiuos recepit: deinde alimentis eos abunde refectos, viatico etiã proſecutus, ad Regem ſuũ miſit. Id Epiſcopi factum plurimum Perſarũ Regem ad cõſternationem adegit, quod Romanis vtrumque hoc ſtudio eſſet, vt ſimul & bello & benefactis egregie vincerent. Dicitur vero, Perſam etiam deſiderium cepiſſe viri eius videndi, vt eius & conſpectu frueretur, & colloquio dignaretur. Idque ſic Imperatoris Theodoſij iuſſu factum eſt fama obtinet.

Ornamẽta Eccleſiæ diſtrahit Acacius, vt hoſtes captiuos redimeret.

III. *De Leonis Abbatis charitate, qui ſe in ſeruum vendidit, vt fratres ſuos monachos captiuos redimeret.*

Sophron. prat. ſpirit. cap. 112. apud Bar. tom. 7. an. 586.

TEmporibus Imperij Tiberij, fideliſſimi Cæſaris, aſcendimus Oaſim, vidimuſque magnum illic in diuinis rebus monachum, genere quidem Cappadocem, nomine autem Leonem. De hoc multi multa digna admiratione narrabant nobis. Nos autem ad illis pertingentes familiare colloquium, magnumq; experimentũ capientes ſancti huius viri, magnifice ædificati ſumus, & maxime in humilitate eius, & ſilentio, & nuditate rerum omnium, & charitate quam ad omnes habuit. Dicebat ergo ſemper venerabilis ſenex: Credite mihi filij, quia regnare habeo: Nos autem dicebamus ei; Crede nobis, Abba Leo, quia nullus ex Cappadocia vnquam regnauit; importunam ergo habes iſtam cogitationem. Ille vero rurſus dicebat. Veraciter, filij, regnare habeo. Nemo autem poterat eum ab hac cogitatione remouere. Cum autẽ veniſſet Mazices (barbarorum Dux) & vniuerſam prouinciam illam deuaſtaſſet, ac diripuiſſet; venerunt, & in Oaſim, & monachos quidem plures occiderunt, plurimoſque captiuos duxerunt; inter quos acceperunt & Abbatem Ioannem (fuerat autem hic lector magnę Cõſtantinopolitanę Eccleſiæ) & Abbatem Euſtachium Romanum, & Abbatẽ Theodorũ Cilicẽ (erant autem tres infirmantes.) Cum ergo vincti fuiſſent ait Abbas Ioannes barbaris: Ducite me in ciuitatẽ, & faciã vt Epiſcopus det pro nobis numiſmata vigintiquatuor. Accepit ergo illũ vnus ex barbaris, & duxit prope ciuitatem Ingreſſuſq; eſt Abbas Ioãnes

Barbarorum graſſatio in SS. Monachos.

ad Epiſcopum: Inuentus eſt autem in
Ingens charitas Leonis Abbatis
vrbe, & Abbas Leo, & alij quidā Patrum, atque ideo tenti non fuerant. Ingreſſus igitur Abbas Ioannes cœpit orare Epiſcopum, vt barbaro numiſmata daret. Epiſcopus autem nō plura quam octo numiſmata habere inuentus eſt. Voluerunt ergo dare barbaro octo numiſmata, & noluit accipere, dicens: Aut vigintiquatuor numiſmata præbete mihi, aut monachū date. Coacti ſunt qui erant in ciuitate rurſum Abbatem Ioannem dare barbaro flentem & eiulantem. Adduxit autem illum in ſua tabernacula barbarus. Poſt tres autem dies ſumptis octo numiſmatib. Abbas Leo in eremum exijt, vbi erant barbari, orauitque illos, dicens: Accipite me cū octo numiſmatibus, & tres illos dimittite, qui infirmi ſunt, neque pergere per eremum poſſunt: Nā interficietis eos, & detrimentum patiemini: ego vero ſanus ſum, ſeruiam vobis. Tunc barbari acceperunt Abbatem Leonem, & octo numiſmata, & dimiſerunt illos tres. Abijt ergo Abbas Leo vſque ad quendam locum; & cum prę debilitate pergere vltra non poſſet, barbari decollauerunt eum: impleuitque Abbas Leo ſcripturam dicentem: *Vt ponat animam ſuam quis pro amicis ſuis,*
Ioan.15.
maiorem hac dilectionem nemo habet. Tunc nos quoque cognouimus quidnam eſſet, quod dixerat: Quia regnare habeo: Veraciter enim regnauit, quia poſuit animam ſuam pro amicis ſuis.

IV. *Seipſum periculo mortis exponit alius Abbas, vt adoleſcentem è Saracenorum manibus liberaret.*

Idē ibid. cap.155.
HVic opportunè adijcimus, quæ itidem paulo poſt, imperante Mauritio, rurſum barbarorum incurſione contigiſſe idem auctor tradit his verbis: Dicebat & hoc nobis de Abbate Nicolao Abbas Ioannes? Narrauit, inquit, ſenex, quia imperante fideliſſimo Imperatorę Mauritio, quādo Namanes Saracenorū nationis Dux prædam egit; cum circuirem ego per Arnonem & Aidonem, aſpicio Saracenos tres habentes ſecum vnum adoleſcentem valde formoſum annorum ferme viginti vinctum atq; captiuū. Vt ergo vidit me adoleſcens, flere cœpit, & orare, vt ab eis illum acciperē. Ego autem Saracenos rogare cœpi, vt dimitterēt eum. Vnus autem illorum ſermone reſpondit Græco, & ait: Non dimittemus eum. Et ego rurſum illis dixi: Accipite me & hunc dimittite, quia fatigationem non ſuſtinet. Ait mihi & ipſe rurſum: Nō dimittemus *Ioannis Abbatis*
eum. Dixit eis tertio: Vel pretium pro *feruor erga proximum.*
illo non accipitis? Date mihi illum, & quicquid petieritis, ego afferā vobis. Reſpondit: Non poſſumus tibi dare illum: ſacerdoti enim noſtro promiſimus, quia ſi quid pulchrū ceperimus, offeremus illud ei, vt ipſum in ſacrificium offerat; ſed vade iam, nā ſi moram feceris, caput tuū in terrā proijciam. Tunc proſtratus ego humi dixi: Saluator noſter Chriſte Deus, ſaluum fac ſeruum tuum. Et cōtinuo tres Saraceni dęmonio repleti euaginatis gladijs ſeipſos conciderunt. Aſſumensq. ego adoleſcentem, in ſpeluncam reſoui illum: qui noluit diſcedere à me, ſed renuntians ſæculo, cum ſeptem annos impleſſet in habitu monaſtico, requieuit: erat enim genere Tyrius.

V. *De ingenti charitate Parochianorum erga ſuum Paſtorem.*

DIonyſium Eccleſiæ Alexandrinæ *Niceph.*
poſt Heraclam ad munus Epi- *Calliſt.*
ſcopale prouectū diuino nutu & pro- *Ecc.hiſt.*
uidentia, multorum vtilitatis & ædi- *lib. 3. c.*
ficationis gratia, cœptis, conatibusq. *28.*
perſecutorū ſuperiorē oſtendit Deus: Primum namque qui ad eum inquirendum miſſi fuerant, cæcitate afflicti, quamuis domi is eſſet, aduentumque eorum expectaret, ſtudio tamen & conatu ſuo potiti non ſunt. Deinde autem cum ſua ſponte ſe illis, rebus omnibus domi ſuæ per eos direptis,

vt ſe abducerent, obtuliſſet, & quinā id factum fratribus in nuptijs noctu peruigilantibus renuntiaſſet, illico cōfertim vno impetu omnes conſurgentes celeri curſu cum iubilo & vociferatione continua ad locum eum contenderunt. Atque ibi cuſtodibus in fugam verſis, Dionyſium craſſiore linea veſte indutum, & in lecto non ſtrato repoſitum exurgere, & ſe quāprimum ſequi coegerunt. At ille ad pedes eorum prouolutus, obſecrat, vt vel labirent, ſeque ibi relinquerent, vel caput eius milites, qui eum captū abduxiſſent, auferre paterentur. Quē illi quamuis multa orātem atque obteſtātem ne audire quidem ſuſtinuerunt, ſed manibus pedibuſque protractum, & clitellarum inſtar aſino nudo impoſitum in Epiſcopalem domunculam reduxerunt.

Exemplum inſignis omnium in Paſtorem amoris.

VI. *Ex charitate certant inter ſe de martyrio miles & Theodora puella Antiochena.*

D. Ambr. lib. 2. de Virg. ſub fine. tom. 4.

CHaritate inter ſe contenderunt apud Antiochiam Theodora virgo & quidem miles. Illa ob Chriſti confeſſionem ab infidelibus in proſtibulum truditur: miles vero eam primus adiens, perſuadet vt mutatis ſecum indumentis virili habitu euadēs, virginitatem intractam conſeruet. Cūque ipſe cum muliebri veſte deprehēſus pro virgine ad ſupplicium traheretur, non ſuſtinuit illa, vt cuius ope pudicitia tutata fuerat, ei necis cauſa fieret: palam proclamat ſe eſſe ei pœnæ addictam, non ipſum: è contra ille, ſe iudicis ſententia damnatum, nō illam. Diu certarunt, vterque alterū ſua morte redimere cupientes. At vero quoniam Chriſtum confitentibus mori viuere erat, Deo diſponente, ambo ſimul capitis obtruncatione glorioſum martyrium peregerunt, ne eos tyranni gladius ſepararet, quos iunxerat amor Chriſti. *Vide Ambroſ. loc. cit.*

Theodora & miles charitate certantes capite plectuntur.

Tit. V. De dilectione inimicorum.

Ioſeph oſtendit ſe diligere fratres ſuos, qui eum vendiderant, cum ipſis dixit; Nolite pauere, neque vobis durum eſſe videatur, quod vendidiſtis me in his regionibus, &c. oſculatuſq; eſt Ioſeph omnes fratres ſuos, et plorauit ſuper ſingulos. *Geneſ. 45.*

Filij Iſrael licet à Beniamimitis læſi non deſierunt propterea eorum excidium vlulatu magno deflere dicentes: Quare Domine Deus Iſrael factum eſt hoc malum in populo tuo, vt hodie vna tribus auferretur ex nobis? & tribum illam extinctam inſtaurarunt. *Iudic. 21.3.*

Dauid Rex inimici ſeruo cibū præbet. *1. Reg. 30.*

Idem oſtendit ſe diligere inimicum in planctu Saul. *2. Reg. 1.*

Eliſæus Propheta inimicos ad capiendum ſe miſſos non tantum amauit, ſed menſam eis apponi præcepit, refectoſque abire illæſos permiſit. *4. Reg. 6.*

Cum cepiſſent Iſraelitæ ducenta millia mulierum, & puerorum è Iudæa, veſtitos atq; refectos ad propria remiſerunt. *2. Para. 21.*

Tātam dilectionem vult Dominus ad proximos nos habere, vt dixerit: Diligite inimicos veſtros, &c. *Matt. 5.*

EXEMP. I. *De Guillelmo Pictauenſi Epiſcopo, qui apud Greg. VII. orauit pro ſuis perſecutoribus.*

IN Synodo Romana, quam celebrauit Greg. VII. anno Domini 1074. Guillelmus Epiſcopus Bellouacenſis dignum præbuit Chriſtianæ charitatis & Epiſcopalis modeſtiæ ſpecimen, vt qui grauiſſima paſſus à ſuis tā Clericis quam Laicis, quorum cauſa ijdē excommunicati fuiſſent, tantum abeſt vt aduerſus eos conqueſtus ſit, vt etiā pro eis Pontificem rogarit, & abſolutionem ab eodem Pontifice ab excōmunicatione impetrarit.

Apud Baron. tom. 11. Annal. ad anno 1074. 44.

II. *Vitam animæ optat Greg. Nazianz. heretico, qui vitam corporalem ſibi auferre conſpirauerat.*

ADoleſcens quidam pedes beati Gregorij Nazianzeni aliquando

Gregor. Preſ.yt. in vita S. Greg. Ep. apud Sur. 9. Maij.

manibus ſuis comprimens, cũ lacrymis, & lamentationibus ſceleris ſui veniam ſupplex ab eo poſtulabat. Gregorio vero ſciſcitãte, quid ſibi hoc ſermone vellet, nihil reſponſi dabat, ſed tantum lugebat, ac veniam petebat. Tum quidam ex ijs, qui aſtabant, dixit: Hic eſt ille carnifex tuus, ô Pater, qui à nonnullis ſubornatus, ferrũ tibi in præcordia defixurus erat, niſi Chriſtus perſpicue tibi auxilio fuiſſet. Qd autem ad eorum voluntatem attinebat, facinus perpetratum eſt: proinde nunc ad pedes tibi procumbens clamat, ſuſcepti ſceleris pœnitudine affectus. Confeſtim ille, vt pater æquus, adoleſcentem: ita alloquitur: Propitius tibi Chriſtus ſit, iuuenis chariſſime, tibique ipſe ignoſcat, qui me quoque ſeruauit. Hoc ſolum ad facinoris excuſationem & purgationem à te peto, vt hæreſin execreris, meuſque fias, atque ad Deum accedas, ipſiq; ſinceram & voluntariam ſeruitutẽ ſeruias. Cuius tam lenis reſponſi cum certior facta eſſet ciuitas, ardentiori erga eũ amore incenſa eſt.

D.Greg. Nazianzen. charitas erga inimicum.

III. *De Simeone Anachoreta, qui accuſatorem diuinitus à dæmone arreptum liberat.*

Adam hiſtoriogr. apud Baroniũ Cardin. tom.11. Annal. Eccl.an. Domini 1016. n.7.8.

CVm inſignis ille ſanctitate vir genere Armenus nomine Simeon, vitæ anachoreticæ cunabula exercuiſſet, in Palæſtina, inde diuino monitu orationis ſtudio Romam peregrinus expetijt. Cumque multa Sanctorum corpora circumeundo viſitaret, quem nullus in orando labor vix aliquando ſuperaret, tandem vnus ex Clero nequitiæ ac ſuperbiæ furore plenus, Simeonem virum ſanctum & Catholicum, omnibus in Synodo reſidentibus, ore polluto infamauit hæreticum: & vt cum morti traderet, & ad necandum eum populum concitaret, talia aduerſus virum Dei verba ore polluto declarabat, dicens: Nonne, inquit, omnes videtis, in vultu, & in inceſſu, & totius corporis geſtu hominem hunc prauum & impoſtorem hæretice agere? Peritus igitur ille Clericus zelo (vt præſe ferebat) Catholicæ fidei, in eum exclamans: Inſurgamus ergo in eum, & vt cæteri contremiſcant, aut lapidibus obruamus, aut viuum igne comburamus. Hæc flagitioſus aiebat, & eius flagitio plures adiuncti ſunt, inanimiter conſpirantes, qui inſtigãte diabolo, virum ſanctum, iuſtum & pium toto conamine occidere moliebantur. Qua de re Romanus Pontifex cum vniuerſo Epiſcoporum collegio turbatur, & quibus indicijs hoc vere cognoſci potuiſſet, ſciſcitabatur: Aderat tunc ibi quidam religioſus & & reuerendus Epiſcopus, qui ab Armeniæ finibus peregrè Romam petẽs conſilio & ſapientia præditus, reuerẽtia ſanctitatis habebatur egregius, qui Dominum Papam humiliter adiens, his dulcedinis verbis illum exhortabatur, dicens: Tu, beate Pater iubente auctoritate furor populi conquieſcat, & quis vir ille ſit vel cuius profeſſionis, ſeu qualiter Catholicã fidem excolit, me percontãte, tua paternitas recognoſcat. Cuius ſapiẽti conſilio reuerendus Papa (Benedictus VIII.) credidit, eoq; iubente ſeditio populi conquieuit. Tum vero Epiſcopus Simeonem aggreditur, & lingua Armenica ita eum alloquitur: Quis es? vnde es? Dic ergo frater monache: & ſi Catholicæ fidei cultum tenes, per me his omnibus innoteſcat. Ad hanc vocem ſeruus Dei reſpondens, Catholicæ & Apoſtolicæ fidei perfectionem in cõfitendo perdocuit. Quod cum Epiſcopus audiſſet, famulũ videlicet Dei plenum fide & ſanctitate veraciter agnoſceret, magno repletus gaudio, prò reuerentia ſanctitatis; eius pedibus ſe proſtrauit humilitatis obſequio: & protinus Papæ, ac omnibus qui aderant; virum Dei veræ fidei eſſe profeſſorem, ſanctũ & iuſtum, æternæ Trinitatis cultorũ, Dei omnipotẽtis adoratorem, palam omnibus de[cl]a[ra]uit. Sed quia Deus omnip[o]tens D[e]i[s] [...]

Simeonis fides exploratur.

Secundũ faciem non eſt iudicandum.

vltionū Dominus eſt, qui nihil, quod iniuſte culpatur, abire permittit, & impiorum nequitiam vlciſcendo cōſumit, Clericum, qui ad necandum ſeruum Dei populum concitauerat, eadem hora ſpiritus malignus arripuit, ac pro illata ſeruo Dei contumelia diutiſſimè volutando vexauit. Videntes autem Rom. Pontifex, ac totius Clerus, vniuerſusq. populus tanta Dei magnalia, & mirificā opera, eleuatis in cœlum manibus ſimul cū clamoribus, omnipotenti Deo laudes & gratias referebant, qui non permiſiſſet ſuum ſeruum innocentem periri ſub iniquorum præiudicio, nec accuſatorē eius abire ſine vindictæ præmio. Tunc Chriſti ſeruus cernens perſuaſum Clericū ab vltore ſpiritu crudeliter tormentari, memor Euangelici dicti, quo dicitur: *Diligite inimicos veſtros, benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro perſequentibus & calumniantibus vos*; compatitur miſerrimo Clerico. Eleuata itaque ſuper eum manu, ſignum Crucis, increpando dęmonem, edidit: moxque malignus ſpiritus per os vexati turpiter exclamans, vlulando euanuit. Eadem vero hora liberatus ab hoſte Clericus, pedibus viri Dei Simeonis prouolutus corruit, ac ingenti gemitu diutiſſime plorans, ſe reum, ſe culpabilem multum accuſans, de perpetrato ſcelere veniam poſtulauit.

Vltio in cōtumelioſū diuinitus emiſſa.

Matt. 5.

Bonum pro malo redditū.

IV. *Quomodo S. Sabinus Venuſtianum Arianum perſecutorem ex inimico amicum fecerit.*

VEnuſtianus Tuſciæ Præſes, Sabinum Aſſiſij Epiſcopū, cum duobus Diaconis, Exuperantio & Marcello, ob Chriſtianitatem comprehēdi iuſſerat, & in carcerem trudi. Hos ambos diuerſis pœnis excruciatos interfecit; illi vero vtramque abſcidit manum. Mox ipſe graui oculorum dolore vexatus, ab eodem remedium popoſcit, cui iam tot intulerat mala. Atque ille veluti beneficijs obſtrictus & nulla affectus iniuria, libenter acceſſit, diligenter orauit, efficaciter ſanauit, ſanando inſuper hominem, ex infideli Chriſtianum fecit. Maius bonum pro malo reddere non potuit, quam vt inimicum ſuum diligendo Deum amicum faceret, & eum pro Chriſto ad patientiam ſuppliciorum animaret, a quo ipſe pertulerat ſupplicia.

Ex Meta. Sur. 13. Martij.

S. Sabinus perſecutorē ſanat & cōuertit.

V. *Mela, epiſcopus Catholicus, inimicos ſuos hoſpitio atque etiam conuiuio excipit.*

DE Mela Epiſcopo illud memoriæ proditum eſt. Cum de Eccleſijs ὁμοουσίῳ conſubſtantialis fidei defenſores exigerentur, atque eo qui ipſum quoque eijcerent, aduenisſent, reperierunt eum veluti ſeruorum extremū eccleſiæ lucernis adornandis hilariter incumbentem. Lucernarum enim lineos funiculos in manibus habebat, veſte ſimul & cingulo ſordidatus. Atque cum illi Epiſcopum requirerent, indicatutum ſe eis illum reſpondit, eosq. in domum Epiſcopalem duxit: atque vbi is eis de via feſſis menſa appoſita, pro rerum tenuium copia cibum dediſſet, atque edentibus miniſtraſſet, ſublata menſa manus lauit; & ſeipſum eis indicauit. Illi vero admirati, cauſam aduentus ſui cū oſtendiſſent, remittere ei ſe exiliū, propter reuerentiam eius, dixerunt. Quod poſteaquam accepiſſet, eis reſpondit, nō idem ſe, quod alij conſentientes ſibi Epiſcopi feciſſent, commiſſurum eſſe, vt inuitus ſolum exilij cauſa verteret, ſed ſua ſponte in exilium iturum.

Niceph. Calliſt. lib. 11. hiſt. Eccleſ. cap. 38.

Hoſpitalitatis Epiſcopalis exemplum.

VI. *De charitate Principum Chriſtianorum erga hoſtes Religionis Chriſtianæ.*

CArolus Magnus Imper. qui innumeros populos bello ſibi ſubigebat, non ſolū Saracenos verſus Orientem, ſed etiam Paganos idololatras in regionibus Occidentis, omnes diligebat, atque ad fidem Chriſti trahere-nite-

Dionyſ. Carthuſ. lib. 3. de vita & reg. Princi. c. 42.

nitebatur. Sed conuerti nolentes occidebat? quia melius eis erat occidi, quam in infidelitate manendo peccata augere. Simili modo fecit Ogerus nobiliſſimus Dux Danorum. Porro talis præcipue fuit optimus ille Theodoſius Imperator, qui partes Orientis & Occidentis pacificè poſſidebat, clemens & miſericors, hoſtibus à ſe victis tam benignus erat, vt pro virtutum ſuarum cumulo & perfectione, etiam à barbaris & incredulis amaretur: & multæ gentium nationes bonitatem eius cernentes, ipſo hortante, ad Chriſtum conuerſæ ſint.

Clemētia Caroli Magni, & Theodoſ. Imperat.

VII. *De pietate & clementia Alexandri Patriarchæ Hieroſolymitani in domeſticum furem.*

Sophron. prat. ſpirit. c. 34.

ALium habuit ciuitas ipſa Dei Patriarcham, Alexandrum nomine, adeo pium & miſericordem, vt cum illi quidam ex notarijs ſuis furatus eſſet aurum, & metu perterritus fugiens in Thebaidem Ægypti incidiſſet vagus, & errans in latrones, ac ductus fuiſſet ab eis captiuus ad extremas Ægypti partes, hoc comperto, diuus Alexander redemerit eum vinctum ac captiuum octoginta quinque numiſmatibus. Quo reuerſo ita pie, miſericorditerque vſus eſt, vt quidam ex vrbis habitatoribus dixerit aliquādo: Nihil eſſe vtilius, quam in Alexandrum peccare.

VIII. *De inſigni B. P. N. Ignatij charitate in contubernalem quendam ſuum.*

Petr. Riba. li. 5. de vita eius c. 2. Pe. Maf. li. 3. c. 4.

LVtetiæ contubernalis quidā Ignatij Loiolæ fuit, qui commiſſa ſibi pecunia Ignatium defraudauit, & in eas anguſtias hominem coniecit, vt magno ſtudiorum ſuorū incommodo, quotidie mendicare cogeretur. Huic igitur pecuniæ fraudatori gratiam hunc in modum Ignatius retulit. In Hiſpaniam ille Lutetia decedens, dum opportunam Rhotomagi nauigationem expectat, in morbum periculoſum incidit. Qui vſque adeo mitem Ignatium, ac ſingulari præditum charitate eſſe intelligebat, vt ad illum de ſua aduerſa valetudine amicè ſcriberet, & quaſi eſſet beneficio a ſe aliquo affectus, opem ab illo ſibi, auxiliumq. poſtularet. Oblatam occaſionem Ignatij charitas auide arripuit, vt libenter ſe impenderet, ac ſuperimpenderetur ipſe pro anima illius, & carbones ignis non quidē vindictæ, ſed diuinæ charitatis in caput eius congereret. Rhotomagum quærendi, iuuandiq. hominis cauſa confeſtim ire ſtatuit, & magna ſpiritus alacritate, ac robore animi, tridui iter nudis pedibus, atque ita ieiunus percurrit, vt ne aquam quidem guſtaret. Rhotomagi debilitatum hominem offendit; iacentem erigit; confirmatūque iam, ad primos ſuos illos ſocios in Hiſpaniam cum litteris commendatijs mittit, infidelitatem ſuam detestantem: admirantem Ignatij charitatem: gratias Deo agentem, quod in terris is vir eſſet, ſibiq. eum oſtendiſſet qui beneficijs maleficia vlciſceretur, officio cum offenſa certaret.

Beneficium pro maleficio reddit Ignatius.

IX. *De eiuſdem Ignatij charitate erga proximum inſigni reſponſo manifeſtata.*

Idem Ribad. ibi.

ROmæ anno 1546. Religioſus quidam eruditus, ex amico inimicus factus, inuidia extimulante grauiter in Ignatium exarſit; qui etiam iactare cœpit omnes noſtræ Societatis homines, à Perpiniano Hiſpalim vſq; igni ſe traditurum: idque Ignatio, qui ſuis verbis renunciaret, miſit. Cui Ignatius per eundem ſcripto ita reſpondit: Tu quidē, quotquot noſtri in Hiſpania ſunt, cremandos te curaturum dicis: ego vero id dico, & opto, vt & tu charitate flagres, & amici tui, ac neceſſarij: non ſolum qui in Hiſpania, ſed qui in vniuerſo orbe terrarū ſunt, Spiritus ſancti igne inflammentur, & ardeant: vt perfectionis culmen adepti, diuinam gloriam augeant magis, & illuſtrent. Quod ſi quid contra me, bone pater, habes; iudices Romæ ſunt,

Inſigne charitatis reſpōſum.

ſunt, Gubernator, & vicarius, qui nūc ſummi Pontificis imperio res noſtras cognoſcunt: vt ſententiam de illis ferant; ad illos referas, quęſo, antequam ſententiam pronuncient, vt ego, ſi quid debeo, ſolus exoluam, & corpore meo potius ſatisfaciam (quod mihi quidem erit iucundiſſimum) quam alij, qui in Hiſpania ſunt, nulla ſua culpa pœnas indebitas pendant.

X. *Vt Chriſtina martyr, in Italia venefico vitam, quam ipſi eripere per ſerpentes moliebatur, precando reſtituerit.*

In vita eius apud Sur. tom. 4. DE S. Chriſtina, quomodo amorē amore prouocarit, & hoc exemplum pro coronide ſubijciam. Virgo iſta & martyr pro fide ac veritate horrendos admodum conſtanter perpeſſa eſt cruciatus. Cum autem etiam ſerpentes in eam miſſæ fuiſſent, ſed mordere omnino nollēt; veneficum, à quo ad mordendum irritabantur, inuadētes, rabidis ictibus multaque veneni vi ſtatim interimunt. At Chriſtina ſui ipſa carnificis vicem dolens, Chriſtū precata & ſerpentes in fugam cōuertit, & ab eis peremptum ad vitam reuocauit: & eundem iam credentem ad certam beatitudinis ſpem erexit. En quo lucraremur animas, quam gloriosa quotidie compararemus nobis trophæa, ſi ſpiritum Chriſti & Sanctorum ſequentes, qui vnus eſt, de ſpiritu noſtro ſublimi remitteremus, & charitati inſudaremus.

Chriſtina Itala ingens charitas in proximū ipſi nocentē.

Tit. VI. De amore erga patriam & res externas,

Ioſue. *Ioſue heros fortiſſimus pro populo ſuo dimicat, & necatis vno & triginta Regibus, vrbes eorum ſorte dimiſit.*

Iudic. 7. *Gedeon Manaſſæus, electis tantum trecentis viris, populum Iſraeliticum à Madianitis liberat.*

1. Mac. *Iudas, & Machabæi omnes quanta virtute pro patria certarint, ex 1. Machabæorum libro ſatis patet.*

EXEMP. I. *De Zenone Imp. qui patriæ quietem imperio præpoſuit.*

ZEno Imperator Conſtantinopolitanus, cum apud Chalcedonem bellum gereret, vt accepit à Verrina ſocru, fratrem Baſiliſcum Imperatorem eſſe creatum, etſi permulti, vt Conſtantinopolim rediret, hortarentur, ſpe data armis in imperium redituturum (quia ea res permultis in vrbe moleſta acciderat, qui ſumpturos ſe pro eo arma pollicebātur) patriæ charitate motus, cuius quietem imperio potiorem ducebat, reſpondit, nolle, vt ſui gratia inter ciues arma mouerentur, atque vt omnes ſuſpicione liberaret, in Iſauriam ſe recepit. Vnde haud multo poſt depulſo Baſiliſco, populus eum reuocauit, atque imperio reſtituit. Rarum profectò exemplum, & cuius memoria celebretur dignum, pluris patriæ quietem quam imperium facere, quod à multis etiam vitæ præpoſitum fuit.

Bapt. Fulg. li. 5. c. 6.

Zeno Imper. quietē patriæ imperio præfert.

II. *De geſtis Franciſci Danduli, vt patriam à ſummi Pontificis cenſura liberaret.*

EXtat & in hoc genere Franciſci Danduli exemplum ad poſteros memorabile; quippe qui, vt patriam ab ignominioſa Pontificis cenſura vindicaret, diu humiliter proſtratus iacuit ad Clementis Rom. Pontificis menſam catenis vinctus: ſed patria cum eo mutua pietate certauit, ſuumque ciuem tanto ſublimiùs extulit, quanto ille abiectiùs ſe & contemptibiliùs geſſit.

Sabell. li. 8. exēplor. c. 1.

III. *De rara admodum quorumdam Caletenſium in ſuos conciues charitate.*

HIs adijciendam duxi hiſtoriam de ſingulari Caletenſium in ſuos pietate, quam referunt Flandrorum Annales. Anno Dom. M.CCC.XLVII. Eduardus Anglorum Rex ita anguſtè concluſit Caleſiam, vt præ fame, non

Iac. Meyer. Annal. Fl. lib. 13.

modo equis, ſed etiam canibus, muribus, felibus & arborũ corticibus miſeram vitam tolerarent. Eam autem fruſtra conatus eſt liberare Philippus Francorum Rex. Non poterat facile adiri Eduardus niſi a mari, & a ponte quem Millanum vocant, & vtrobique præſidium habebat. A Flandria tranſitus clauſus erat, reliqui aditus ſeipſos per paludes ſuas tutabantur. Poſt Gallorum receſſum, cum Eduardus perdere ferro, & igni minaretur obſeſſos ob longinquam obſidionẽ (conſederat enim ibi fere per annum) & maximos ſumptus, flexus tãdem procerum ſuorum precibus, has illis imponebat cõditiones. Sex præcipui totius oppidi ad ſupplicium producerẽtur, ſi reliquam multitudinem ſaluam vellent, alioquin omnes ferro perituros. His in oppidum nunciãtis, fletus & eiulatus ortus incredibilis, adeo vt nec ipſe Præfectus Ioannes lacrymas teneret. Conuocato Senatu vt conſuleretur qui forent producendi, cæteris cunctãtibus, Euſtathius à Fauo Petri, oppidi totius facile princeps ſurgit, ſeque pro miſera multitudine deuouit, ne tam multi perirent, dicens, ſe certo ſcire inuenturum ſuam mercedem apud Deum. Huic ſe iungit Ioannes ab Ariaco. Surgit & Iacobus à Vviſſanto vir locupletiſſimus, dicitque ſe velle adiungi ſuis duobus cognatis pro ciuium ſalute. Idem facit Petrus à Vviſſanto Iacobi Germanus, alijque nonnulli. Hi laqueos collo, claues oppidi manu geſtantes in amictu interiori, capita pedeſque nudi ad pœnas producti necari à Rege iubentur. Intercedit vehementer nobilitas, ne victoriã crudelitate maculet, fœdũ fore exemplum, & haud dubie in ſe aliquando verſurum: dignos eſſe vita, qui tantã charitate ad liberãdos communes ciues ſe offerrent, orare ſuppliciter pro illorum ſalute. At ille pertinaciter preces omnes reijcere. Tum Philippa Regina vterum geſtans ac partui propinqua, patria Hannonienſis, Belgarumque amans, honeſta ac pia matrona cum lacrymis ad Regis ſe proijcit pedes, Domine, inquit, poſtquam huc domo euocata ad te veni, nihil abs te quicquam petij: nunc autem propter amorem Iesv Christi dona mihi iſtos ſex homines. Ad hæc Eduardus non tenens vltra lacrymãs (vnice enim eam dilexit) Vellem, inquit, non adeſſes: habe eos, & hinc faceſſant ex meo conſpectu Regina acceptos ciues in ędes ſuas introduxit, ablatis laqueis prandio refecit, ſinguliſque ſenos nobiles aureos donauit, & liberos dimiſit.

Ciuium in conciues charitas.

Philippæ Reginæ Angliæ miſericordia.

Tit. VII. De proximo recte ædificando, ſeu de bono exemplo alijs dando.

Cum populus Iſraeliticus Iordanis alueum tranſire deberet, vt terram promiſſionis ingrederetur, omnium primi tranſierunt ſacerdotes, quos reliquus populus ſecutus eſt ita ex Dei voluntate præcipiente Ioſue: meritò ſacerdotes terrorem populo excutere debuerunt, ne vndis irruentibus ſuffocarentur.

Ad prædicationẽ Ionæ Prophetæ primus pœnitentiam egit Rex Niniuæ, qui ſuo exemplo vniuerſum populum ad pœnitentiam faciendam induxit, & ab ira Dei liberauit. *Ionæ 3.*

Regulus Chriſti miraculo ac beneficio ad credendum inductus, non ſolum credidit ipſe, ſed & domus eius tota, eius auctoritate & exemplo commota. *Ioan. 4.*

Exemp. I. *Chriſtiana charitatis exemplo permotus Pacomius gentilis, fidem amplectitur Chriſtianam.*

Pacomius cum gentilis adhuc in Conſtantini Magni exercitu militaret annum vigeſimum agens, & deficiente victu, fame omnes enecti eſſent, cum ſuis appulit in quoddam Thebarum oppidum. Veſpere autem cum ciues vidiſſent eos in ſatis tuta eſſe cuſtodia, & de eis audiſſent viri Chri-

Metaph. 14. Maij apud Baron. to. 3. Annal. an. Domini 316. n. 28.

Chriſtiani & miſericordes, attulerunt eis omnia quæ erant ad vſum neceſſaria, & valde magnum eis præbuere ſolatium, cum eſſent in maxima afflictione. Cum Pacomius vidiſſet, quod ab eis factum fuerat, & hoc valde eſſet miratus, didicit ab eis qui vnà cum eo erant, Chriſtianos erga omnes quidem, præcipuè autem erga hoſpites eſſe benignos & miſericordes. Rogante autem eo, quidnam eſſet appellatio Chriſtianorum, dicebant: Sunt homines pij, & Deum colentes, credentes in nomen vnigeniti Filij Dei ſui Ieſu Chriſti: & omnibus benefacientes, ſperant ab eo mercedem remunerationis. Ipſis autem hæc ei dicentibus, mente illuminatus, fidem Chriſtianorum admiratus, & metu Dei corde inflammatus, & ſpiritu exultans, cum parum ſeceſſiſſet, & apud ſe fuiſſet; manus ſuas in cœlum extendit, & dixit: Domine Deus, qui feciſti cælum & terram, ſi reſpiciens reſpexeris humilitatem meam, & mihi tuæ diuinitatis dederis cognitionem, & me liberaueris ex hac afflictione; tibi ſeruiam omnes dies vitæ meæ, & conuenienter tuis præceptis vitam inſtituam. Cum ergo eſſet precatus, & ſic Deo pollicitus, vno die poſtea egreſſus è cuſtodia cum iis qui cum ipſo erant, & nauem ingreſſus, nauigatur ex illo oppido. Interea autem dum in aliena regione verſaretur, ſi quando eum carnis voluptates, aut rerum aliquarum mundanarum vexarent cupiditates, valde auerſabatur, precum memor, per quas mẽte illuminatus Chriſtum fuit profeſſus, & eius, qui in ipſum extitit, diuinæ gratiæ aduentus.

Chriſtiani qui dicti.

Charitatis exemplo Chriſtianus fit Pacomius.

II. *Albanus adhuc Ethnicus, hoſpitis, quem ſecreto ſuſceperat, exemplo Chriſtianus ac martyr efficitur.*

Lib. 1. Eccleſ. hiſt. gent. Angl. c. 7.

HVic conſonat, quod ſcribit Beda de S. Albano, qui paganus adhuc, cum perfidorum Principũ mandata aduerſum Chriſtianos ſæuirent, clericum quendam perſecutores fugientem hoſpitio recepit. Quem dum orationibus continuis ac vigilijs diu, noctuque ſtudere conſpiceret, ſubito diuina gratia reſpectus exemplum fidei ac pietatis illius cœpit æmulari, ac ſalutaribus eius exhortationibus paulatim edoctus, relictis idololatriæ tenebris, Chriſtianus integro ex corde factus eſt. Cumque præfatus clericus aliquot diebus apud eum hoſpitaretur, peruenit ad aures nefandi Principis, confeſſorem Chriſti, cui necdũ fuerat locus martyrij deputatus, penes Albanum latere. Qui cum ad tugurium martyris perueniſſent, mox ſe ſanctus Albanus pro hoſpite ac magiſtro ſuo ipſius habitu, id eſt, caracalla, qua veſtiebatur indutus, militibus exhibuit atque ad iudicem vinctus perductus eſt. Contigit autem iudicem ea hora, qua ad eum Albanus adducebatur, aris aſſiſtere. Cumque vidiſſet Albanum, mox ira ſuccenſus nimia, quod ſe illi vltro, pro hoſpite quem ſuſceperat, militibus offerre, ac diſcrimini dare præſumpſiſſet, ad ſimulacra dæmonum, quibus aſſiſtebat, eum iuſſit pertrahi: Quia rebellem, inquiens, ac ſacrilegum celare, quam militibus reddere maluiſti, vt contemptor Diuum, meritam blaſphemiæ ſuæ pœnam lueret, quæcunque illi debebantur ſupplicia, tu ſoluere habes, ſi à cultu noſtræ religionis diſcedere tentas. At ſanctus Albanus, qui ſe vltro perſecutoribus fidei Chriſtianum eſſe prodiderat, nequaquam minas Principis metuit, ſed accinctus armis militiæ ſpiritualis palam ſe iuſſis illius parere nolle pronunciauit, &c. Qui cum tormentis afficeretur acerrimis, patienter hæc pro Domino, imo gaudenter ferebat. At vbi iudex illum tormentis ſuperari, vel à cultu Chriſtianæ religionis reuocari non poſſe perſenſit, capite eum plecti iuſſit.

Albanus paganus in Anglia quo pacto Chriſtianus euaſerit.

II. *De Conſtantino puero Iudæo alterius exemplo ad Chriſti fidem perducto.*

Ex Menæo Græcorū 26. Decēb. Iac.Greтſ. lib.5. de cruce, cap.43.

DE puero Iudæo, qui poſtea baptizatus Conſtantini nomen tulit, hæc Græcorum Menæum: Cum matrem ſuam,neſcio quo euntem ſequeretur, vidit hominem Chriſtianum, qui dum in terræ ſcrobem quandam prolaberetur, ſignum crucis ori imprimebat, cuius puer ſecutus exēplū, & ipſe deinceps crucem ſubinde efformabat, ſacraq. tandem Chriſtiana amplexus, ardenti fide proſecutus eſt. Cum puella illum hebręa(pudoris extorquendi cauſa) inuaderet, illam ſigno crucis repente exanimauit, rurſumq. poſtea in vitam reuocauit. Hic cum præfecto monaſterij ſtatum vitæ ſuæ exponeret, iubet ille proferri crucem,& ab eo ſalutari: cuius cum beatus iſte pedem oſculo libaret,tota frōte & brachijs veneranda crux ſeſe in ſancti pueri verticem ſubmittens characterem crucis capiti indelebilē impreſſit, quem per omnem poſtea vitā ſeruauit. Dignus ergo baptiſmatis gratia iudicatus, ſacris Chriſtianis eſt initiatus, & Conſtantinus dictus.

Conſtantinus Iudæus diuinitus clemētia Chriſtiana diſcit

Cruce miracula facit puer.

IV. *De Afra meretrice S. Narciſſi Epiſcopi exemplo cū alijs tribus conuerſa.*

Ex hiſt. S. Afræ apud Lau. Surium 5. Auguſt. Zachar. Lip.

NArciſſus Epiſcopus cum ſæuiente in Chriſtianos perſecutione cū Felice Diacono ſuo Auguſtam Vindelicorum veniſſet profugus, & ad Afram meretricem forte diuertiſſet, illa exiſtimans viros, hóneſtate conſpicuos, nonniſi turpitudinis ſtudio eo deflexiſſe ilico cœna oppiparè inſtructa fuco meretricio de more ornata, ad flagitioſos actus ſeſe compoſuit. Porro Antiſtes cum ad ſumendū cibum acceſſiſſet,& primum toto corpore, vultu, oculiſq. ad orationem ſe componeret, illa, cuius omnis orandi conſuetudo non modo ignota, ſed ne viſa quidem eſſet; inſolita viri pietate ſtupefacta,inquiſiuit quis eſſet; Cumque Chriſtianorum eum Epiſcopum eſſe cognouiſſet, mox ſalutari pudore ſuffuſa, & pariter timore correpta, ad eius ſe pedes abiecit: ac impudicitiæ ſuæ labem confeſſa eſt. Cui Narciſſus verbis protinus leniſſimis Chriſti Ieſu bonitatem explicuit, hortatusq. vt impudico & flagitioſo vitę genere relicto,cum Chriſto in gratiam rediret, haud difficulter effecit vt prioris vitæ pertæſa ad matrem ſuam, Hilariam nomine, abiret, eidemque & Narciſſi monita, & animi ſui propoſitum aperiret. Porro Hilaria, audita Narciſſi Epiſcopi fama,ilico cum filia in Chriſti amorem exarſit, & ſe ſuaq. omnia Antiſtiti permittens, ſacro baptiſmate veteris vitæ delictis rite expiatis, Chriſtiana ſacra ſuſcepit:& Afra cum tribus puellis, Digna Eutropia & Eunomia ab infelici dæmonis ſeruitute ad Chriſti ſtipendia tranſiuit.

Afra meretrix Epiſcopi exemplo ad meliorē frugem conuerſa.

V. *Quam vtile ac frugiferum ſit alij bono exemplo eſſe.*

Euſeb. hiſt. eccl. l.11. c.9

GRegorius apud Nazianzum oppidum in locum patris Epiſcopus ſubrogatus hæreticorum turbinem fideliter tulit. Reddita vero pace,Conſtantinopolim ad Eccleſiam docendā venire exhortatus, non abnuit. Vbi breui tempore tantum ad emendandum populum vetuſtis hæreticorum infectum venenis proficit,vt tunc primum Chriſtiani ſibi fieri viderentur; & nouellam lucem aſpicere, cum religionis Doctor multa quidem verbis,plura tamē doceret exemplis: nec viderent ab eo diſcipulis aliquid imperari, quod non priùs ipſe feciſſet.

Exempli boni vtilitas.

TIT. VIII. De bonorum commercio & conſuetudine.

Laban propter præſentiam Iacob generi ſui, cuius ſeruitio quatuordecim annis fuit vſus,mirum in modum ditatus fuit. Gen.30.

Propter Ioſeph,qui ſeruiebat Putiphari Aegyptio equitum magiſtro, benedixit Dominus eius domus. Gen.39.

Pre-

4. Reg. 3. *Propter Ioſaphat Regem Iuda Deum colentem, Eliſæus Propheta impetrauit dari aquas exercitui, in quo erant duo alij mali Reges.*

Tob. 2. 4. *Homines Deum timentes ſolum volebat habere Tobias in conuiuio: & id ipſum docuit filium ſuum.*

Mat. 26. *Quamdiu Petrus fuit cum Apoſtolis, fixus & ſecurus manſit: at vbi fuit in atrio calefaciens ſe, Dominum negare cœpit.*

Act. 27. *In naufragio facto ad Melitam inſulam in mari Adriatico homines multi ſeruati ſunt propter Paulum, qui vna, licet vinctus vehebatur.*

EXEMP. I. *Diuus Martinus ex B. Hilarij commercio pius fit, & ad gradus ſacerdotales idoneus.*

Seu. Sul. in vita eius.

MArtinus, relicta militia, ſanctum Hilarium Pictauæ ciuitatis Epiſcopum expetijt & aliquandiu apud eum, ſpectata eruditione & pietate virum, commoratus eſt. Hilarius autem hominis ingenio & religione delectatus, vt arctiùs eum ſibi implicaret, Diaconatus officio & diuino vincire miniſterio conatus eſt, ſed cum ille indignum ſe clamitans ſæpius reſiſteret, Epiſcopus intelligens eum infima quæque præ humilitate ſectari, & officia illa, in quibus iniuria quidam locus eſſe videretur, appetere, exorciſtam cum ordinauit. Quam ille ordinationem minimè repudiauit.

II. *Hilarion pauco admodum tempore cum B. Antonio Eremita commoratus; eius viuendi ritum inſequitur.*

D. Hier. in vita eius, c. 1.

HIlarion ortus Tabathæ in Paleſtina ex parẽtibus infidelibus, Alexandriam miſſus ſtudiorum cauſa, ibi morum & ingenij laude floruit: ac Ieſu Chriſti ſuſcepta religione, in fide & charitate mirabiliter profecit. Cum autem Antonij nomen in Aegypto celeberrimum eſſet, eius videndi ſtudio in ſolitudinem contendit: apud quem duobus menſibus omnem eius vitæ rationem didicit. Domum reuerſus mortuis parentibus, facultates ſuas pauperibus dilargitus eſt necdũ quintumdecimum annum egreſſus redijt in ſolitudinem: vbi extructa exigua caſa, quæ vix ipſum caperet, humi cubabat. Nec vero ſaccum, quo ſemel amictus eſt, vnquam aut lauit, aut mutauit, cum ſuperuacaneum eſſe diceret, munditias in cilicio quærere.

III. *Ex congreſſu D. Bernardi aliquot adoleſcẽtes nobiles facti ſunt monachi.*

In vita S. Bern. lib. 1. cap. 11.

DIuertit aliquando nobilium cohors militum Claraualleni, vt B. Bernardum Abbatem viderent. Prope autem erat ſacrum Quadrageſimæ tempus: Et illi omnes fere iuuenes, dediti militiæ ſæculari, circumibant quęrentes execrabiles illas nundinas, quas vulgo tornetas, id eſt, altercationes & pugnas vocant. Cœpit itaque ab eis petere, paucos illos, qui ante Quadrageſimam ſupererant, dies, ne armis interim vterẽtur. Quibus obſtinato animo eius acquieſcere monitis renuentibus: Confido, ait, in Domino, quoniam ipſe mihi dabit inducias, quas negatis. Et accerſito fratre, iubet eis cereuiſiam propinari, benedicens eam, & dicens, vt potionem biberent animarum. Biberunt ergo pariter, quidam tamen inuiti præ amore ſæculi, metuentes eũ, quem poſtea experti ſunt, diuinæ virtutis effectum: Vt enim egreſſi ſunt fores monaſterij, mutuis ſeſe cœperunt inflammare ſermonibus, quia cor eorum erat ardens in eis. Inſpirante ergo Deo, & currente velociter verbo eius, eadem hora reuerſi, & conuerſi à vitijs ſuis, ſpirituali militiæ dextras dederunt.

D. Bernardi ſocietate ad pietatẽ alliciuntur aliquot adoleſcẽtes.

Quorum quidam adhuc militant Deo: quidam vero regnant cum eo, vinculis carnis abſoluti.

IV. Ado-

IV. *Adoleſcens improbus ex conſuetudine cum viris religioſis ac Deum timentibus fit probus.*

Petr. Maſ. li. 2. vitæ Ignatij, cap. 13.

ADoleſcens quidam egregijs naturæ adiumentis, è Septentrionali plaga Romam aduenerat, non modo Lutheriana tabe infectus ipſe, verum etiam mirè cupidus eiuſdem lõgè lateque vulgandæ. Is cum ex occaſione ſeſe hominum cœtus insereret, verbisque venenatis clericorum vitã ac mores ſummam in inuidiam vocaret primum, deinde abductis à ſacerdotum reuerentia mentibus, praua dogmata ſenſim inſtillare quotidie pergeret; patefacta re, iuſſu magiſtratuum cõprehenditur. Qui cum & ipſi, per ſe & ſacræ Theologiæ magiſtris adhibitis, illum ab opinionum inſania reuocare fruſtra conati eſſent; ne quid intentatum relinquerẽt, ætatem & ingenium miſerati, prius quam in eum lege ageretur, accerſito Ignatio rem totam exponunt. quoniam ipſorũ neq; adhortationes, neq; minæ proficiebant; habeat illum aliquamdiu apud ſe, videat etiam atq; etiam, vt errantem ouiculã ad Eccleſiæ caulas aliqua ratione traducat. Ille clementer acceptum hæreticum domum adducit; neq; vero ſapientes Iudices fruſtrata ſpes eſt, Siquidem adoleſcens ab Ignatio, ſocijſque amiciſſimè habitus, eorum dictis & factis, inſtitutis accuratè obſeruandis paulatim affici atque immutari Dei beneficio eſt cœptus: quam ante reſpuerat medicinam, libẽtiùs indies accipere: ac demum perſeuerantibus Patrum officijs, & diligentiſſima curatione, eo proceſſit res, vt euulſis lethalium dogmatum fibris priorem pertinaciam gemebũdus agnoſceret: nec ante à ſalutari incœpto deſtitit, quam voluntaria abiuratione deteſtatus errores, ingenti bonorum tum admiratione, tum gaudio, cum Eccleſia ſancta in gratiam redijt. Is deinde, quærentibus viris grauibus, cur qui antea tot machinis oppugnatus peruicaciſſime reſtitiſſet, Ignatij deniq; & Patrũ hoſpitio & conſuetudine vinci ſe paſſus eſſet; ſine cunctatione reſpondit, ſe illorum non tam diſputationibus, argumentiſque (licet in eo quoque valerẽt plurimum) quam ſpectatæ ſanctitati, virtutique ceſſiſſe: quod ita apud ſe prope neceſſario ſtatuiſſet, à tam incorruptis moribus, à tanta pace atque concordia, à tam bonis operibus rectã in Deum fidẽ abeſſe nullo modo poſſe. Quæ res documẽto eſſe poteſt hominibus noſtris; licet ad cõuertendas ad Chriſtum animas ingenij ac doctrinæ præſidia requirantur, tam conſpecta vitæ morumque innocentia, plus multo quam litteris aut concertationibus profici.

Adoleſcentis peruicacia.

Conſortio bono adoleſcens peruicax ad frugem bonam redit.

TIT. IX. De pernicioſæ ſocietatis fuga.

Quamdiu Abraham cum peruerſis hominibus, in Vrbe Chaldæorũ vixit, non legitur Deus ei apparuiſſe: at poſtquam inde exiuit, diuinis apparitionibus ſæpe fuit illuſtratus. Gen. 13. 15. 17. 18.

Noluit Iacob cum malo fratre Eſau ambulare, licet placaſſet eum muneribus, & ille ſatis inſtaret, & ſigna dilectionis oſtenderet. Gen. 33.

Cum Samuel Propheta Regi Sauli regni amiſſionem propter inobedientiam prædixiſſet, ab eo diſceſſit, ſatis indicans non eſſe verſandum, cum eo, quem Deus deſeruiſſet. 1. Reg. 15.

Saul Rex inter Prophetas prophetauit: inter improbos vero improbe egit. 1. Reg. 19

Amaſia Iudæorum Rex, cẽtum argenti talentis centũ millia Iſraelitarum conduxerat: ſed Propheta eum monuit, vt eos dimitteret; impios enim eſſe, & infelices fore. 2. Para. 25.

EXEMP. I. *Periculoſum eſſe verſari cum Iudæis.*

DIuus Ambroſius ſermone de Calendis Ianuarijs, Iudæorum conſortia prohibens, ſic ait: Non ſolum *Sermone 17. de cal. Ian.*

gentis

gentilium, ſed Iudæorum conſortia vitare debemus, quorum etiam confabulatio eſt magna pollutio. Hi etenim atte inſinuant ſe hominibus, domos penetrant, ingrediuntur prætoria, aures iudicum & publica inquietant, & ideo magis prǣualent quo magis ſunt impudentes.

II. *Quam ſint pernicioſa improborum conſortia Auguſtinus ipſe deterior aliquando factus declarat.*

Ex Auguſt. li. 2 Cõf. c. 3. 9. & 10.

QVi aperte noxij ſunt, ſua ſe ſponte produnt: prima etenim fronte libertatem, imo licentiam, aut potius impudentiam flagitiorum oſtendunt, ſeque & alios ad turpitudinem excitant. Huius generis erant, qui ſe Auguſtino adoleſcẽti adiunxerant, quos ipſe, de ſe loquens commemorat his verbis: Præceps ibam tanta cæcitate, vt inter coætaneos meos puderet me minoris dedecoris, quã audiebam eos iactantes flagitia ſua, & tantò gloriantes magis, quantò magis turpes eſſent, & libebat facere non ſolum libidine facti, verum etiam laudis. Quid dignum eſt vituperatione niſi vitium? Ego, ne vituperarer, vitioſior fiebam, & vbi non ſuberat quo admiſſo æquarer perditis, fingebam me feciſſe quæ non feceram, ne viderer abiectior, quò eram innocentior, & ne vilior haberer, quò erã caſtior.

Auguſtinus improbo cõſortio improbus, imo ijs improbior fit.

Ecce cum quibus comitibus iter agebam platearum Babyloniæ, & volutabar in cœno eius, tanquam in cinamomis & vnguentis pretioſis. Et in vmbilico eius quo tenacius hærerem, calcabat me inimicus inuiſibilis, & ſeducebat me, quia ego ſeductilis eram, &c. O nimis inimica amiciria, ſeductio mentis. Inu ſtigabilis ex ludo & ioco nocendi auiditas, & alieni damni appetitus, nulla lucri mei, nulla vlciſcendi libidine: ſed cum dicitur, Eamus, faciamus, & pudet non eſſe impudentem. Quis aperit tortuoſiſſimam iſtam & implicatiſſimam nodoſitatem? Fœda eſt, nolo in eam intendere, nolo eam videre. Te volo iuſtitia & innocentia, pulchra & decora honeſtis luminibus & inſatiabili ſatietate. Quies eſt apud te valde, & vita imperturbabilis. Qui intrat in te, intrat in gaudium Domini ſui, & non timebit, & habebit ſe optimè in optimo. Defluxi abs te ego & erraui Deus meus, nimis deuius à ſtabilitate tua in adoleſcentiam, & factus ſum mihi regio egeſtatis.

III. *Prauorum ſocietate Auguſtinus adhuc adoleſcens ad peccandum ſe allectum fatetur.*

D. Aug. li. 3. Cõfeſſ. cap. 8. & 9.

IDem Auguſtinus in eodem libro Confeſſionum fatetur ſe non fuiſſe pellectum ad furtum pomorum, niſi vt placeret ſocijs. Quem fructum, inquit, habui miſer aliquando in ijs, quæ nunc recolens erubeſco, maxime in illo furto: in quo ipſum furtum amaui, nihil aliud, cum & ipſum eſſet nihil, & eo ipſo ego miſerior? Et tamẽ ſolus id non feciſſem, ſic recordor animum tunc meum, ſolus omnino id non feciſſem. Ergo amaui ibi etiam conſortium eorum, cum quibus id feci. *Et infra.* Ecce eſt coram te Deus meus viua recordatio animę meę.

Auguſtinus prauorũ ſocietate ad furtũ allicitur

Solus non facerem furtum illud, in quo libebat id quod furabar, ſed quia furabar, qu d me ſolum facere prorſus non liberet, nec facerem. O nimis iniqua amicitia, ſeductio mentis inueſtigabilis ex ludo & ioco nocendi auiditas, & alieni damni appetitus, nulla lucri mei, nulla vlciſcendi libidine. Sed cum dicitur: Eamus, faciamus, & pudet non eſſe impudentem. Quis aperit tortuoſiſſimam illam & implicatiſſimam nodoſitatem? Fœda eſt, nolo in eam intendere, nolo eam videre.

V. *Nebridius nobilis adoleſcens inter aulicos non mutatus, ab aula tamen exit, ne mutaretur.*

D. Hier. to. 1. ep. 9. quæ eſt ad Salvinam.

MIrum dictu eſt, quod de Nebridio ſcribit D. Hieronymus. Is in adoleſcentia nutritus in palatio, contubernalis, & condiſcipulus Auguſtorum, quorum menſæ miniſtrat orbis, & terræ ac maria ſeruiunt, inter retũ omnium abundantiam, in primo ętatis flore tantæ verecundiæ fuit, vt virginalem pudorem vinceret, & leuem quidem in ſe obſcœni rumoris fabulam daret. Deinde purpuratorũ propinquus, ſocius, conſobrinus; iiſdemque cum ambobus ſtudijs eruditus, (quæ res etiam externorum mentes ſibi conciliat) non eſt inflatus ſuperbia: nec cęteros homines adducta frõte contempſit: ſed cunctis amabilis, ipſos principes amabat vt fratres: venerabatur vt dominos: & in illorum ſalute ſalutem ſuam poſitam fatebatur. Miniſtros autem eorum, & vniuerſum ordinem palatij, quo regalis frequentatur ambitio, ſic ſibi charitate ſociarat, vt qui merito inferiores erant, officijs ſe pares arbitrarentur. Difficile factu eſt gloriam virtute ſuperare: & ab his diligi, quos præcedas. Oblitus itaque dignitatis ſuæ, omne conſortium cum Monachis & Clericis poſtea habuit. Quis enim fornacem Regis Babylonij ſine aduſtione ingreſſus eſt? Cuius adoleſcentis Aegyptia domina pallium non tenuit? Quæ vxor Eunuchi nullos creat liberos voluptate tranſacta?

Nebridij nobilis adoleſcẽtis laudes.

V. *Quanta cautela quorumdam nobilium exemplo illecebroſa ſint vitanda conſortia.*

Guiliel. Baldeſã. lib. 1. de ſtimulis adoleſcẽtiæ c. 14.

LAudabilis eſt, ac memoria dignus æterna hac noſtra tempeſtate clariſſimi Principis animus, qui cũ adoleſcentiam militãdo exerceret, à quodam ex ſuis, omnia prompta eſſe & parata oſtendente, inuitari ſe ad dedecus ſenſit. Quare tam vehementer exarſit zelo honoris Dei & proximi, vt verbum redderet nullum, tantum reſponſi loco, familiari illi ſuo, quæ proxima erat porta, ex tempore oſtendit: iuſſoque egredi, clauſit repẽte cubiculum, & deinceps ſeuerè cauit, ne inuitator ille in ſuum vnquam conſpectum admitteretur. Fuerunt & alij, qui ætate adhuc tenera, cum magis aliorum conſuetudine, quam ſua voluntate, in medijs ſe hoſtibus verſari intelligerent, iamque ipſum vitiũ pene oculis viderent, tanto repente huius infamiæ odio ſunt inflammati, vt nulla mora, ſuis ipſi cupiditatibus fortiter proſtratis, conculcatisq. in ipſo periculi momento, perpetuæ caſtitatis votum Deo dicarẽt. Faciebat ſcilicet bonus Deus, vt ex teterrimis ſpinis pulcherrimas colligerent roſas; & ex veneno turpitudinis, aduerſus eandem antidotum ſibi conficerent.

Cõſortia illecebroſa fugiẽda.

VI. *Chriſtianorum vita praua quantum obſit Euangelio diſſeminando apud gentes barbaras.*

Pet. Maffeius lib. 6. hiſt. Indic.

DE Sinenſium conuerſione dum ſcribit Maffeius ait. Nihil tam ipſis ad Chriſtum conuertẽdis obſtitit, quam Chriſtianorum vita praua. Elato quidẽ ſupercilio Sinæ reliquas omnes gentes præ ſe contemnunt; rudes, inertes barbaras putant. De ſuis tantum ipſi rebus magnifice, ac glorioſe non ſentiunt modo, ſed prædicãt. Noſtris tamen hominibus tribuere non nihil videntur: quippe Sinas vtroque oculo præditos aiunt, Europæus altero, cæteros neutro. In hoſce mores & inſtituta Chriſti diſciplinam inſerere, quantæ ſit molis, quilibet non imperitus rerum exiſtimator facile iudicauerit. Obſtant regia edicta & difficultas introitus, Obſtat regionis ferocitas, & libidinum illecebræ, & cætera malorum irritamenta; & quo nihil cæleſti philoſophiæ inimicius eſt, faſtus & ſuperbia, & ſuarum omnium rerum amor quidam infinitus. Accedit educatio puerilis, & fabulę, & opi-

nionum hauſta cũ ipſo lacte peruerſi-tas. Verum nihil plane maiori eſt impedimento, quam noſtratium Chriſtianorum, quos Ethnicis prælucere ad omnem iuſtitiam & caſtitatẽ oportuerat, tãto nomini ac profeſſioni minimè cõſentanea quotidianæ vitæ documenta. Neque enim tantam ſpectata paucorum innocentia & virtus adſtruit Euangelio fidem, quantam inſignis multorum, & notiſſimi fere cuiuſque, auaritia & improbitas adimit.

Chriſtianorũ vita mala obeſt Euangelio in Sinã Indię prouincia.

VII. *Aliud eiuſdem argumenti exemplum apud Braſilienſes.*

Idē Maffeius ibi. lib. 15.

BAſiliam noſtri attigere ineunte Aprili mẽſe, anno poſt Chriſtum natum 1549. cum ante duos circiter menſes Oliſipone ſoluiſſent. Erat laborioſa omnino Prouincia, & multis difficultatibus implicata; obſtabat inſcitia linguæ, quanquam haud ita copioſæ nec variæ, ab omni tamen Europæo ſermone plene abhorrẽtis. Obſtabant etiam ingenia, moresq. incolarum; quod ſuper quotidianas cędes, ac finitima bella, & inexpiabile vlciſcendi certamen, dapeſque diras, in crapulam quoque ac venerem proiecti, magis in dies obtunderent aciem mentis, & flagitiorum cœno quicquid erat indolis bonæ demergerent. Accedebat indomitum, ac latè patens malum, & quo valentius nihil aditum atque iter obſepſerit Euangelio, veterum Chriſtianorum, indigna tali nomine ac profeſſione, licentia, procacitasque, cum anxia cupiditate, ſordibusque coniuncta, vt eorum aduentus in barbarorum vicos, vitæq. conſuetudo, cum grauiter cunctos offenderet, tum ingentem nomini Chriſtiano inuidiam, infamiamq. conflaret.

Vita praua conſuetudo veterum Chriſtianorum Euãgelij fructum impedit.

VIII. *In quæ pericula vitæ ſeſe conyciat, qui praua ſequitur conſortia.*

Ex Anal. Soc. an. 1592. ſub Prou. Neapolit.

ADoleſcens, qui noſtram colebat Societatem, male cautus inijt amicitiam cum Græculo Mago, & cũ Clerico Apoſtata, qui non vnum, ſed plures ordines deſeruerat, curioſitate potius, quam auaritia ductus, theſauri effodiendi cauſa, cum ijs prope Puteolos cryptam, aut verius cuniculos quoſdam ingreditur. Vbi perueniunt ad imum locum momento temporis faces, lanterna, atque vniuerſa lumina extinguuntur; & Apoſtata exclamãs, Heu, concidit mortuus. Perterritus adoleſcens, perterritus Magus, ſtudijs diſparibus, ille confugit ad ſanctam Barbaram, quam præcipuam patronam colebat, procidit in genua precibus, pœnitentia, promiſſis precatur propitior cœlites: hic ad incantationes conuertitur, aduocat dæmones, cum ſæpius verberato ſilice, neque ſcintillam ignis eo tempore impetrare poſſet ab ijs paulo poſt liberaliſſimis futuris, Deum diuosque maledictis execrandis onerat. Ille foras euadit incolumis, animam confeſſione purgat, melioremque vitam inſtituit; ſatis ſuperque doctus quid ab improbis ſit expectandum.

Pericula ſequẽtiũ praua cõſortia.

IX. *Vt Gordiana, puella pia, puellarum ſecularium commercio a pietate fuerit abſtracta.*

GOrdiana Gregorij Magni amita, vt ipſe deplorat in libro Dialogorum, licet ſanctiſſimo ſororum ſuarũ, Tharſillæ & Aemilianæ exẽplo frueretur, tamen quia plus ęquo gaudebat puellarum laicarum, & huic mundo addictarum conſuetudine, à morte ſororum miſerè ſeducta eſt.

Greg. 4. Dial. ca. 16. & hom. 38. in Euag.

De decem præceptis Decalogi quę officia charitatis complectuntur.

PRIMVM PRÆCEPTVM.

Ego ſum Dominus Deus tuus non habebis Deos alienos coram me, non facies tibi ſculptile vt adores illud.

Exod. 20 Leuit. 19

TIT. X. De Deo colendo, adorando, & inuocando.

Elcana pater Samuelis, aſcendebat de ciuitate ſua ſtatutis diebus, vt adoraret

1. Reg. 1 1

raret & ſacrificaret Domino.

1.Par.15 *Dauid Rex ſolicitè cultum Dei in cantoribus & ſacerdotibus auctum ſtuduit.*

Tob. 1. *Cum filij Iſrael omnes confluerent ad vitulos aureos, Tobias eorum conſortium fugiens, ad templum Domini in Hieruſalem ibat adoraturus Dominum Deum.*

Dan. 3. *Nabuchodonoſor Rex viſo miraculo de tribus pueris illæſis è fornace ignis Deum adorat.*

Dan. 6. *Darius quoque Babyloniorum Rex cū vidiſſet Danielem eductum è lacu leonum illæſum, Deum adorat, & adorandum decernit.*

Matt. 2. *Magi tres Bethleem ab Oriente venientes, & Chriſtum Dominum cum paupercula matre inuenientes, eum humiliter adorauerunt, myſticas et munerum ſpecies offerentes.*

Matt. 8. *Cum deſcendiſſet Ieſus de monte, leproſus veniens, genu flexo adorauit eum dicens: Domine, ſi vis potes me mundare.*

EXEMP. I. *Vt Clodoueus Francorum Rex, dum ſacro fonte tingeretur, ad Chriſtum adorandum fuerit à B. Remigio inſtigatus.*

Io.T. itl. lib.1.Cōpend.Annal.to.8. & 41. Idem li. de origine Francorum.

Beatus Remigius Archiepiſc. Rhemenſis, cum Clodoueum Francorum Regem, primum ex Regibus Franciæ conuerſum ad Chriſtum poſt ſuperatos Alemannos baptizare deberet, coram procerum frequentia, deponenti ornamenta regalia, & ad ſacrum ſe lauacrum humilianti, cunctis audientibus dixit: Mitis pone colla Sicamber; adora, quod incendiſti; incende, quod adoraſti: hoc eſt, Chriſtum adora, cuius Eccleſias incendiſti paganus; incende idola, quæ tunc adoraſti.

II. *Solum verum Deum colendum & adorandum palam profitetur Chryſogonus.*

Ex geſtis Anaſtaſiæ Breu. Rom. 14. Nouemb.

Chryſogonus, Diocletiano Imperatore, Romæ incluſus in carcere, ibi biennium ſanctæ Anaſtaſiæ famulatibus vixit. Sed cum Imperator Diocletianus Dalmata, obſcuro loco natus, Romam ſcripſiſſet, vt reliquis Chriſtianis, qui in vinculis eſſent, interfectis, Chryſogonus Aquileiam ad ſe mitteretur, eo perductus eſt. Cui Imperator; Accerſiui, inquit, te, Chryſogone, vt honoribus augeam, ſi modo induxeris animum Deos colere. At ille: Ego eum, qui vere eſt Deus, mente & oratione veneror; deos autem, qui nihil ſunt niſi dæmonum ſimulacra, odi & execror. Quo reſponſo excandeſcens Imperator, ad aquas Gradatas eum ſecuri percuti iubet.

Celebre & vere Chriſtianum dictum.

III. *Deos ethnicorum, quia dæmonia ſunt, non licet adorare.*

Ado in Martyrologio 3. Septemb.

Romæ ſub Adriano Imperatore, Seraphia, virgo Antiochena, cū in domo Sabinæ præclariſſimæ fœminæ: apud vrbem commaneret, rapta ab officio Præſidis exhibita eſt in conſpectu ipſius. Cui ille, Sacrifica dijs immortalibus, quibus ſacrificant Domini Imperatores. Beata Seraphia reſpondit: Timeo & colo omnipotentem Deum, qui fecit cœlum & terrā, & omnia quæ in eis ſunt. Nam dij, quos iubes adorare, non ſunt dij, ſed ſunt dæmonia, & ideo non licet mihi eos adorare, quia Chriſtiana ſum. Rurſum Præſes; Sacrifica dijs, inquit, ne morte plectaris: Cui Virgo: Non facio voluntatem patris tui Satanæ, quia Chriſtiana ſum.

Dij gentium dæmonia ſunt.

TIT. XI. Adorationem Deo debitam non eſſe hominibus tribuendam.

Nabuchodonoſor Rex Aſſyriorum pro Deo coli voluit. Iudit. 3.

Amā Amalecita apud Regem Perſarum tanta fuit auctoritatis, vt à Rege ſecundus eſſet, eique omnes proceres aſſurgerent; ſolus Mardochæus adorationis honorem Deo conuenientem arbitratus, eum adorare noluit. Eſther. cap. 3.

Alius Nabuchodonoſor etiam Rex ſtatuam ſibi erectam adorari iuſſit. Dan. 3.

Sacerdos

Act. 14.

Sacerdos & populus de Lyſtris vidẽtes Paulum & Barnabam, deos eos eſſe credentes, voluerunt ipſis ſacrificare: quod illi prohibuerunt.

Act. cap. 12.

Herodes Agrippa Rex Iudæorum, de quo in Actis Apoſtolorũ, qui diuum Iacobum fratrem Ioannis occidit, ſedens pro tribunali regio cultu veſtitus, contionabatur ad populum: Quo acclamante, Dei voces & non hominis, ſtatim percuſſus eſt ab Angelo, eo quod non dediſſet honorem Deo, ſed ſibi tribueret: & conſumptus à vermibus expirauit.

EXEMP. I. *Simon Magus apud Romanos tanquam Deus haberi, & coli voluit.*

Cyr. Hieroſolym. Arch. de Monarchia Dei Catec. 6.

Seline, meretrix Simonis Magi.

SImon Magus cum eſſet Romæ, poſteaquam ab Apoſtolis reiectus eſt, & Grecam Selinen quandam meretricem circumducens, ore nefando primus auſus eſt dicere ſeipſum eſſe Deũ qui in monte Sina tanquam pater apparuit: ac deinde apud Iudæos non in carne, ſed in imagine tanquã Chriſtus Ieſus viſus eſt: atque poſtea tanquam Spiritumſanctũ à Chriſto mittẽdum, ſe eſſe promiſſum: Et ita ſeduxerat ciuitatẽ Romananı, vt Claudius ſtatuã illi erexerit cũ ea inſcriptione in lingua Romana; Simoni Deo ſancto.

II. *Deocletianus vt Deus vult adorari, & vt frater ſolis & lunæ haberi.*

Car. Sig. lib. 1. de Occidentali Imperio an. Do. 297. ex Nice. lib. 7. c. 20. & alijs.

Diocletiani inſolentia mirabilis.

DIocletianus Imp. poſt triumphũ de Perſis actum, hanc tantam felicitatem, tamque proſperum fortunæ obſequium capére animo non potuit; ſiquidem moderatione prorſus in ſuperbiam verſa eò vſque inſolentiæ prodijt, vt ſe poſthac, mortalitatis oblitus, tanquam Deum adorari voluerit. Nam proijcere ſe homines humi venerabundos, atque oſculum pedibus figere pati cœpit, & gemmas veſtibus calceiſque inſeruit; cum ante ipſum omnes Imperatores conſulari tantum ſalutatione contenti fuiſſent, & ſolam clamydem purpuream priuato habitui adieciſſent. Is autem, vt ait Nicephorus, diuinis expetitus plagis, toto primum corpore, tumorem ingentẽ concepit: quo deinde variè diſrupto, lentè ita emarcuit, vt blaſphema eius, & impia lingua, quæ iniquitatem in altum euomuerat, intra fauces ipſas vermium vim proferret, qui ex ore illius prorepentes fœtore peſſimo locũ habitationis omnem replebant. Poſtremo autẽ more canis quam maximè latrans, ſceleratam & nefariam cũ violentia quadam exhalauit animam.

Mors Diocletiani horrẽda.

III. *Iulianus Apoſtata moriens diuinos affectabat honores.*

Greg. Nazianz. in oratione 2. in Iulian. Nicep. li. 10. hiſt. eccleſ. c. 25. Bar. an. 363. tom. 3.

QVomodo Iulianus Imperator in extrema pugna cum Perſis diuinitus percuſſus iã moriturus diuinos conatus ſit ſibi aſciſcere honores, Gregorius Naziãzenus narrat, ſic dicẽs: Sed ne hoc quidem prætereundum eſt, quod præter alia multa maximum perditæ illius amentiæ argumentum habet. In fluminis ripa iacebat, grauiter ex vulnere ægrotans, Cũ autem permultos eorum, qui ante ipſius ætatem gloria floruerãt, vt humana conditione maiores cenſerentur, artibus quibuſdam ex hominum oculis ſeſe ſuſtuliſſe, eamque ob cauſam pro dijs habitos fuiſſe ſciret; eiuſdem gloriæ cupiditate captus, ſimulque talis mortis genere interire propter temeritatis ignominiã erubeſcens, quid molitur? quid facit? (neque enim ſimul cum vita improbitas extinguitur) in profluentem corpus proijcere conatur, ad eamque rem nonnullorũ, quos maximè fidos, arcanorumque conſcios habuerat, opera vtebatur. Quod niſi quiſpiam ex eunuchis Imperatoris hanc rem perſentiens, ſceleriſque odio & execratione alijs prodens, huic conatui obſtitiſſet; nouus vtique alius ex calamitate Deus vecordibus hominibus extitiſſet.

Iulianus Imp. diuini honoris cupidus.

IV. Coſrhoes Perſ. Rex diuinitatem ſibi arrogans ab Heraclio Imper. egregie humiliatur vt homo.

Siffrid. Presbyt. lib. 1. Epitomes ann. Domini 612. Baron. tom. 8. anno 614.

Crux à Coſrhoe capta in Perſiden ducitur.

ANno tertio Heraclij Imp. qui fuit LXI. à Cæſare Auguſto, permittente Deo flagellari populum ſuum per ſæuitiam paganorum, Coſrhoes Perſarum Rex, omnia fere regna terrarum ſuo imperio ſubiugauit. Ieruſalem veniens à ſepulchro Domini territus redijt, ſed tamē partem Crucis ſanctæ, quam Helena ibidem reliquerat, aſportauit. Volens coli ab omnibus vt Deus, curium ex auro inter ſubtiles etiam & occultos ductus, quaſi Deus, deſuper aquam infundebat, & in ſpecu ſubterraneo equi quadrigas trahentes in circuitu, vt quaſi currum mouerent & tonitru ſimularent. Filio igitur ſuo regno tradito, in tali ſano profanus reſidet, & iuxta ſe Crucem Domini collocans, appellari ſe ab omnibus Deum volebat, & ſicut legitur in libro de naturali officio, ipſe Coſrhoes in throno reſidens, tāquam pater lignum Crucis à dextris poſuit loco Filij, & gallum à ſiniſtris loco Spiritus ſancti; ſe vero Patrem iuſſit nominari. Tunc Heraclius Imp. exercitum copioſum collegit, & contra filiū Coſrhois iuxta Danubium fluuiū dimicaturus aduenit. Tandem vtriuſq; principibus placuit, vt ipſi ſuper pontem lapideum confligerent, & qui victor exiſteret, ipſe ſine damno vtriuſque exercitus imperium vſurparet. Decretum etiam exijt, vt quicunque principem ſuum iuuare præſumeret, cruribus & brachijs abſciſſis, cōtinuo in flumine mergeretur. Et Heraclius totum ſe Deo obtulit, & ſanctæ Cruci ſe deuotione, qua potuit, commendauit. Ambobus itaq; in conflictu durātibus, Heraclio victoriā Deus tribuit, & cunctū exercitum ſuo imperio ſubiugauit, adeo vt vniuerſus populus Coſrhoæ fidei Chriſtianæ ſe ſubdiderit, & ſacrum baptiſma ſuſceperit. Coſrhoes autem ignorabat exitū belli, quia cum omnibus odio eſſet, id à nemine ei intimabatur. Heraclius improuiſo ad eū peruenit, & in throno aureo eum ſedere reperiens, eidē dixit: Quia lignum ſanctæ Crucis ſecundum modum tuum honoraſti, ſi baptiſmum & fidem Chriſti ſuſceperis, adhuc vitā & regnum a pacis obſidibus obtinebis: ſin vero implere cōtempſeris, gladio meo te feriam, & caput tuum præcidam. Cum ille acquieſcere nollet, extracto gladio protinus eum decollauit.

Coſrhoes Perſarū Rex vult coli vt Deus.

Duello Heraclius filium Coſrhois ſuperat.

TIT. XII. De obedientia Deo præſtanda, ac de inobedientium pœna.

Abraham iuſſus ſe circumcidere, eadem die & ſe, & Iſmaelē filium ſuum et omnes vernaculos ſuos circumcidit. Gen. 17.

Iuſſus Iſaac filium ſuum immolare, filium vnicum quem diligebat ſtatim ipſa nocte, inconſulta vxore nemini re communicata filium excitat, ignem accipit, & ligna filij humeris imponit. Gen. 12.

Noë fecit omnia qua præcepit ei Deus, ideo à diluuio ſeruatus eſt. Geneſ. 6. & 7.

Loth admonitus vt à ſubuerſione vrbiū cum ſuis fugeret ipſe quidem dicto obaudiens diſcrimen euaſit: at generi eius cum vxore obedire nolentes, cum Sodomitis perierunt. Gen. 19.

Moyſes propter vnam inobedientiam apud aquas contradictionis, quia non ſtatim obediuit Deo, petram percutiens, ab ingreſſu terræ promiſſionis excluſus eſt. Num. 21

Pharao Ægyptiorum Rex, quoties Domino immorigerum ſe præbuit, toties nouo flagelli genere vapulauit. Exod. 7. & ſeq.

Saul quoq; Iudæorum Rex, quia maiorē ſacrificij quam obedientiæ rationem habuit, factum eſt vt regno priuaretur. 1. Reg. 15.

Iadon propheta propterea quod Domino non obediuit & pſeudopropheta credidit à leone interfectus eſt. 3. Reg. 13.

Ioſias nolens acquieſcere Regi Nechao Dei voluntatem nuncianti vulneratus interijt. 4. Reg. 23.

Ioſaphat Rex quamdiu in vijs Dauidis Regis ambulauit, & diuinam legem 2. Paral. 17. & 10.

ſeue-

ſeuerè obſeruauit, magnis honoribus affe-ctus, ampliſſimiſque facultatibus cumu-latus eſt: at Vbi Dei immemor fuit, tunc derelictus ab eo multis bellorum difficul-tatibus implicatur.

Ionæ 1. & 3. *Ionas Propheta à Domino miſſus ad prædicandum Niniuitis, eo quod inobe-diens fuerit, commoto mari è naui proie-ctus eſt, & à piſce deuoratus.*

Matth. 25. Ioã. 18. *Petrus Apoſtolus, quia tantum re-nuebat à Chriſto Domino ſibi lauari pedes ſuos, & quidem ex reuerentia ob illã pa-ruam inobedientiam mox audiuit: Niſi lauero te, non habebis partem mecum.*

Tit. XIII. De Idololatria, Magia, & incantationibus primo Dei præce-pto aduerſantibus.

4. Reg. 17. *Decem tribubus in Aſſyriam abdu-ctis, ab ipſis Aſſyrijs terra filiorum Iſrael habitabatur. Quum autem illa idola co-lerent, ritu gentis ſuæ, egreſſi de montibus leones interficiebant eos; nec prius illa ceſ-ſauit internecio, quã miſſo Leuita Iſraeli-ta, verus Deus cultu legitimo denuo ibi coleretur.*

2. Paralip. 29. *Ezechias obfractas ſtatuas, & ſimu-lacra comminuta in magnũ honoris gra-dum diuinitus elatus, & rebus ſecundis illuſtrem nominis gloriam, ac ingentes opes conſecutus legitur.*

3. Reg. 13. *Ioſias rex ore Prophetico naſciturus dicitur, qui idololatriam Ieroboam eſſet exterminaturus.*

Exemp. I. *De horrenda pueri innocen-tis immolatione ad venerationem ido-li Moloch.*

Nicolaus Lyran. in capit. 7. Iere. & 16. Ezech. IDolum Moloch, quod ex ære, cupro vel orichalco conflabatur, intus cõ-cauum erat; intra cuius concauitatem magnus accendebatur ignis: cumque orichalcum penitus incanduiſſet, pa-ter idolo immolaturus accedebat, ar-dentibuſque idoli manibus filium im-ponebat, qui in candenti ære exureba-tur ac totus liquefiebat. Interea ſacer-dotes campanis, cymbalis & cornibus ingentem edebant clangorem, ne pa-rentes puerum offerentes eius clamo-rem audirent, & compaterentur, ſed magis gauderent credentes puerum ſine dolore ad feliciorem vitam per-tranſiſſe: quod ne fieret ſub graui cõ-minatione Deus prohibuerat.

II. *De Aſtarot idolo, quod olim cole-bant Indi tanquam Deum, obmuteſcẽ-te ad præſentiam Bartholomæi Apoſt.*

BArtholomeus Apoſtolus, aſſumpto ſecum Euangelij volumine, ad In-dos profectus vt gentem profundiſſi-mis peccatorum & ignorantiæ tene-bris inuolutam luce veritatis illuſtra-ret, & è diaboli ſeruitute in verã Chri-ſti libertatem vindicaret, templum quoddam ingreſſus, inuenit ibi idolũ (incolæ Aſtarot nuncupabant) quod homines quouis morbo afflictatos ſe curaturum profitebatur. Sed, ò falla-ciam dæmonis, qui cæcis mortalibus perſuadebat ſe curationem adhibere, eos à ſe in morbos, & varias calamita-tes leuius agitabat: quo facto miſeri ſe ingenti beneficio affectos putabant. Primo autem Bartholomæi aduentu, ſimulacrum, aut potius dæmon, qui in eo latebat, nec reſponſa dare, nec afflictis vllo modo conſulere pote-rat. Igitur cum in dies maior ægro-torum multitudo in templum cura-tionis cauſa conflueret, neque tamen eorum quiſquam optatum remediũ inueniret, nefarij ſacerdotes pleni cõ-fuſione ad proximum inde oppidum abire coacti ſunt, vt à Deo, qui ibi co-lebatur, tanti ſilentij cauſam quære-rent. Reſpondit Beritus, hoc enim illi Deo nomẽ erat, eam ob cauſam Aſta-rotum penitus ſilere, quod Bartholo-męus Dei Apoſtolus pręſens eſſet. Cũ-que illi quiſnam, is eſſet; & qua ex re eum internoſcere poſſent, rogarent, reſpondit, eum verum Dei amicũ eſſe, eamque ob cauſam in eam veniſſe prouinciam, vt omnia deorum nomi-na euerteret. Illi, his auditis, relicto idolo, magna diligentia Apoſtolum

In vita ipſius. *Dij gen-tium dæ-monia.* *Beritus idolum.*

inquirere cœperunt. Cumque hinc inde certis diſtincti manipulis diſcurrerent, forte quidam dæmonio obſeſſus magno cum eiulatu clamare cœpit, ſe Bartholomæi precibus mirum in modũ cruciari. Quo audito, Apoſtolus dęmoni ſilētiũ verba impoſuit, & dicto citius ab hoĩe expulit, & quod idola dęmonũ eſsēt ſimulacra edocuit.

III. *De virtute cæleſti aſſtante D. Martino euertenti fanum dæmonum.*

In vita B. Martini lib. 1. c. 12.

SVlpitius Seuerus Bituricenſis Archiepiſc. ad hanc rem huiuſmodi refert miraculum. In vico, inquit, cui Leproſum nomen eſt, cum B. Martinus templum opulentiſſimum ſuperſtitione religionis voluiſſet euertere, reſtitit ei multitudo Gentilium, adeo vt non abſque iniuria ſit repulſus. Itaque ſeceſſit ad proxima loca, ibiq; per triduum cilicio tectus & cinere, ieiunans ſemper, atque orans, precabatur à Domino, vt quia templũ illud euertere humana manu non potuiſſet, virtus illud diuina dirueret. Tum ſubito ei duo Angeli haſtati, atque ſcutati inſtar militiæ cœleſtis ſe obtulerunt dicentes, miſſos ſe à Domino, vt ruſticā multitudinem fugarent, præſidiumq; Martino ferrent, ne quis, dum templũ dirueretur, obſiſteret: rediret ergo, & opus cœptum deuotus impleret. Ita regreſſus ad vicum, inſpectantibus Gentilium turbis, & quieſcentibus, dum prophanũ ædem vſq; ad fundamētũ dirueret, aras omnes atq; ſimulacra redegit in puluerem. Quo viſo, ruſtici cum ſe intelligerent diuino nutu obſtupefactos atque perterritos, ne Epiſcopo repugnarent, omnes fere in Ieſum Dominũ crediderunt, clamantes palàm & confitentes, Deum Martini colendum, & idola negligenda, quæ ſibi adeſſe non poſſent.

Angeli iuuãt B. Martin. ad diruē dum fanum idolorum.

IV. *De idololatris, qui nolentes idolorum delubrum euerti, diuinam patiũtur vltionem.*

Ex Iona Abbate Bron.

TEmpore Honorij Papæ anno Domini 626. Monachus, Morouęus nomine, ad Terdonem vrbem à beato patre Attala directus, ad quendam villam ſupra Ypram fluuium ſitā peruenit: vbi fanum inter arbores poſitũ videns, allatum ignē ſuppoſuit lignorumq; congeriem in modũ pyræ coaceruauit. Quod videntes cultores fani, Morouęum apprehenſum, diuque fuſtibus cęſum, & ictibus colliſum, in fluuium demergere conatur: ſed Monachum vnda recipere nolebat, quãquam ille cõmode pro tali cauſa mori paratus eſſet. Cumque cernerent non poſſe demergi quem Domini miſeratio cuſtodiret, proſternunt ſuper vndas Morouęum, maceriamque lapidum deſuper coaceruant, vt immane pondus corpus eius ſubmitteret vndis, relictoque, vt ipſi rebantur, cadauere, ad metatus reuertuntur. Quibus abeuntibus, Morouęus nihil mali ſentiens, incolumis à fluuio ſurgit, ac diſruptis nexibus. Terdonam ingreditur: & peracto negotio ſuo ad monaſterium repedat. Continuo diuina vltione proſequēte, omnes, qui ad opus illud patrandum crudeles ſe exhibuerant, diuerſis pęnis afflicti ſunt. Alios namque cæcitas, alios ignis vrit alios contractio publica, alios omnium mēbrorum debilitas inuaſit, diuerſiq; diuerſa percepere tormenta, quorum tamen aliqui ad Bobienſe Monaſteriũ ſe deduci rogauerunt, & poſtulata iã venia, per pœnitentiæ medicamenta illata pœnas euaſerunt, reliqui omnes in eadem vltione mortui ſunt.

Anal. to. 8. anno 626. 35.

Morouęus incendit fanũ idolorũ.

Idololatræ ruſtici diuinam patiuntur vltionē.

V. *Quomodo fideles ab idololatris miraculo cereorum ſint diſtincti.*

In vita S. Seuerini apud Sur. & Baro. to. 6. 473.

EVgipius in vita ſancti Seuerini profert miraculum quo apud Rugos Chriſtiani ab idololatris diſtincti ſunt: In caſtellum, inquit, cui vocabulum erat Cucullis, deuotionibus accolarum vir ſanctus aduenerat aduocatus, vbi factum grande miraculum nequeo reticere. Pars plebis in quodam loco nefandis ſacrificijs in[illegible]bat. Quo ſacrilegio comperto vir Dei

Seuerinus multis plebem ſermonibus allocutus ieiunium triduanũ per preſbyteros loci perſuaſit indici: ac per ſingulas domos cereos offerri præcepit: quos propria manu vniuſcuiuſq; parietibus affixit Eccleſiæ. Tunc pſalterio ex more decurſo, ad horam ſacrificij presbyteros, ac diaconos vir Dei hortatus eſt, tota cordis alacritate communem Dominũ deprecari, quatenus ad ſacrilegos diſcernendos lumen ſuæ cognitionis oſtenderet. Itaque cũ multa largiſſimis fletibus, cum eis fixis genibus deprecaretur, pars maxima cereorum, quos fideles attulerant, ſubitò eſt accenſa diuinitus: reliqui vero eorum, qui prædictis ſacrilegijs infecti fuerant, volenteſque latere negauerant, inaccenſi permanſerunt. Tunc ergo qui eos poſuerunt, diuino declarati examine, protinus acclamantes, ſecreta pectoris ſatisfactionibus prodiderũt, & ſuorum teſtimonio cereorum manifeſta confeſſione conuicti propria ſacrilegia teſtabãtur. Quo declaratum eſt, qui fuerint filij lucis, quive tenebrarum, & illud Apoſtoli ijs aptari potuerit: *Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.*

Cereis diuinitus accenſis diſtinguuntur fideles ab infidelibus.

Epheſ. 5.

VI. *De Idololatria Honorij Imperatoris iuſſu penitus proſtrata.*

ANno Chriſti Domini 399. ſequenti ſcilicet ab eo, qui Gentilium deorũ reſponſis fatalis prædictus erat, vt Chriſtiana religio penitus exciſa deficeret, Dei prouidentia factum eſt, vt deorum templorum, & in eis conſiſtẽtium idolorum facta fuerit vbique proſtratio ac demolitio, contra vero Chriſtianæ religionis res magna creuerint acceſſione. Idque diſertis verbis Sanctus Auguſtinus affirmat, dum ait: Sequenti anno, Conſule Manlio Theodoro, quando iam ſecundum illud oraculum dæmonum, aut figmentum hominum, nulla eſſe debuit Chriſtiana religio; quid per alias terrarum partes factum ſit, non fuit neceſſe perquirere. Interim, quod ſcimus, in ciuitate notiſſima & eminẽtiſſima Carthagine Africæ, Gaudentius & Iouius Comites Imperatoris Honorij, quarto decimo Kalendas Aprilis, falſorum deorum templa euerterunt, & ſimulacra fregerunt. Ex quo vſque ad hoc tempus per triginta ferme annos, quis non videat quantum creuerit cultus nominis Chriſti, præſertim poſteaquam multi eorum Chriſtiani facti ſunt, qui tanquam vera illa diuinatione reuocabantur a fide, eamque completo eodem annorũ numero inanem irridendamque viderunt.

D. Aug. li. 18. de ciui. Dei cap. vlt.

VII. *De idololatria nouis Imperator. Honorij legibus exagitata, & prohibita.*

IDem Honorius idolorum cultum hac ſanctione prohibuit: Templorum, inquit, detrahantur annonæ, expenſis deuotiſſimorum militum profuturæ. Simulacra, ſi qua etiam nunc in templis faniſque conſiſtunt, & quæ alicubi ritu, vel acceperint vel accipiunt Paganorum, ſuis ſedibus euellantur: cum hoc repetita ſciamus ſæpius ſanctione decretum. Aedificia ipſa templorum, quæ in ciuitatibus, vel in oppidis, vel extra oppida ſunt, ad vſum publicum vindicentur. Aræ locis omnibus deſtruantur: omniaque tẽpla in poſſeſſionibus noſtris ad vſus accommodos transferantur; domini deſtruere cogantur. Non liceat omnino in honorẽ ſacrilegi ritus funeſtioribus locis exercere conuiuia, vel quicquam ſolemnitatis agitare. Epiſcopis quoque locorum hæc ipſa prohibendi Eccleſiaſticæ manus tribuimus facultatem. Iudices autem viginti librarum auri pœna conſtringimus, & pari forma officia eorum, ſi hæc eorum fuerint diſſimulatione neglecta.

Li. 19. de Paga. C. Theodoſ. ann. Domi. 408.

Idololatria reſtituta ab oleri iubetur.

Tit. XIV. De diuinationibus Deo inuiſis.

4.Reg.1 *Ochozię Regi, ob conſultum Beelzebub Accaronenſis Dei oraculum, mortem prædixit Elias.*

1. Reg. 28. *Saul abſtulit magos & ariolos de terra, & interfecit eos, qui pythones habebant in ventre. Verum coarctatus deinde ab hoſtibus, pythonyſſam conſuluit, poſtridieque eius diei in peccatis ſuis mortuus, ſeipſum gladio ſuo peremit.*

Act. 19. *Multi ex ijs, qui curioſa ſectati ſunt, ſua magica, attulerunt libros ſuos, & combuſſerunt coram omnibus.*

Exemp. I. *Zeno Imp. diuinatori fidem adhibens viros aliquot bonos necari curat, ſucceſſorem ſuum ſe ſublaturum ſperans.*

Niceph. Call. lib. 16. hiſt. Eccleſ. cap. 24.

ZEno Imperator finem vitæ ſibi appropinquare videns, ex ijs qui futura prædicere æſtimantur, Maurianum quendam, quiſnam poſt eum (liberos enim ex lumbis ſuis procreatos non habebat) imperaturus eſſet, conſuluit. Qui reſpondiſſe dicitur, ex Silentiarijs aliquem, non imperium modò, ſed & vxorem eius recepturum eſſe. Zeno autem quod Pelagium deſignari putabat, virum, atque inſuper alios etiam nihil commeritos necari curauit: & morbo comitiali correptus, quod vim eius non ferret, animam egit, Pelagij nomen in ore habens.

II. *Per necyomantiam inquirit Valent. Imp. quis ſucceſſor eius futurus ſit.*

Socrat. lib. 4. Eccleſ. hiſt. c. 19. Sozo. lib. 6. cap. 35. apud Baron. to. 4. an. 370.

VAlentis Imperatoris temporibus, anno videlicet 370. dæmon quidam peſſimus abuſus eſt Imperatoris crudelitate: Perſuaſit enim (inquit Socrates) curioſis quibuſdam, per necyomantiam inquirere, quis poſt Valentem eſſet imperaturus; quibus magica vſus incantatione dæmon non manifeſta, ſed pro more ſuo obliqua reſpõdit, quatuor illis literas oſtendens θ, & ε, & ο, & δ, ac dicens, ex his fore initium nominis ei, qui poſt Valentem eſſet imperaturus. Eſſe autem illi coniunctionem. Rumor hac de re venit ad aures Imperatoris. Non enim Deo permiſit, vt futura ſciret, & quod videretur faceret is, qui omnia rectè gubernat, ſed rectis Chriſtianiſmi mandatis, quorum ſe zelum habere putabat, multos perdidit, quos tyrannidẽ inuaſurus ſuſpicabatur. Occidebantur itaque Theodori, & Theodoti, & Theodoſij, & Theoduli, & quotquot conſimilia iſtis habebant nomina; inter quos & Theodoſiolus quidam vir generoſus ex nobili Hiſpaniæ proſapia deſcendens occiſus eſt. Multi autem imminentis periculi metu nomina ſua mutarunt, negatis illis quæ parentes impoſuerant, eo quod periculis eſſent obnoxia, & ipſe Valens miſerè perijt.

Necyomantia multos pdit Valens Imperator.

III. *Per aſtrologiam ſeipſum regno priuat Muleaßes Tunetanus Rex.*

Laur. Surius in cõmentario rerum in orbe geſtarũ ad an. 1544

MVleaſſes Tunetanorum Rex fuit ſuperſtitioni Mahumetanæ addictus, & aſtrorum maximus obſeruator. Quæ res ei certiſſimum attulit exitum. Viſum enim ipſi fuit ex fatali, vt putabat, aſtrorum influxu, amittẽdi regni, & diræ mortis cladẽ ſibi impendere. Eo primum nomine diſceſſit ex Africa, ſed eo ipſo diſceſſu cladem, quam euitare voluit, in ſuas ceruices acciuit. Atq; vtinam Chriſtiani tandẽ diſcerent vaniſſimam eam eſſe, quæ ex aſtris petitur, rerum futurarũ, imò & ſuperſtitioſam, atq; ideo illicitam diuinationem. Scilicet liberum hominis arbitrium Deus aſtris ſubiacere voluit, quæ in hominum miniſteria condita ſunt? An non ſcriptura euidentiſſimè dicit: *Iuxta vias gentium nolite diſcere, & à ſignis cæli nolite metuere, quæ timent gentes, quia leges populorum vanæ ſunt.* In hos ſuperſtitioſæ diuinationis obſeruatores acriter inuehitur D. Auguſt. lib. 2. de doctrina Chriſtiana, cap. 21. 22. & 23.

Contra Aſtrologorũ vanitatem.

Iere. 10.

IV. *De*

IV. De Comitiſſa matre Ferrandi Flandri ab ariolis decepta.

Robert. Gaguin. lib. 6. de geſt. Frãcorũ, & fuſius Anonymus ſcriptor illius ſaeculi m.ſ ĩ bibliot. Victor.

CVm de Ferrandi Flandrenſis fortuna mater eius, quæ Portugala erat, ariolos & diuinatores conſuleret, inſequens reſponſum habuerat: Rex in prelio cadet, pedibus hominũ, atque equorum calcatus, nec ſepelietur; Ferrandus vero a Pariſienſibus iucundiſſime excipietur. Quo oraculo ſolida mulier decepta, ſecus ac ſperabat pro regni diademate filius carcerem accepit: Nam in bello contra Philippum Auguſtum Francorũ Regem captus Pariſios deducitur, & in turre, quam Luparam vocant, includitur, Anno Dominicæ pietatis 1211.

Ferrandus pro diademate carcerem accepit.

V. Ariolum conſulens vir Burdegalenſis horrendis ſpectris à cæpto opere deterretur.

Ex Annalib. Societ. an. 1583.

REcentius atque horribilius illud eſt, quod ante paucos annos in Aquitania contigit: Burdegalæ quadrima cuidam ruſtico filia erat, quam vnicam vnicè diligebat. Ea cũ in morbum incidiſſet, macieque in dies conficeretur, parens omnibus ante remedijs fruſtra tentatis ariolum conſulit. Is ad certam diem reuerti iubet: paret ille, & vt adſit ad condictum diẽ iter ingreſſus, ecce tibi inter ſyluam, & patentes campos tanto honore perfunditur, vt ſuimet miraretur: ſed ſalutari Crucis ſigno fit repente tranquilior. Cum longius progrederetur ecce nouus horror antecedente maior, clamoreſq; ciere cum vellet, vocem amiſit. Ergo inſtitutum iter deſerens, domum redit: in reditu dum pontẽ traijcit, ea denuo cõſecuta eſt animi corporiſq; turbatio, vt nec vocem vllam edere, nec ſignum Crucis ſibi poſſet imprimere, humoque excitatus, ſuſpẽſus ſibi videbatur in aere. Cum ad ſe redijſſet, domumque reuertiſſet, omnia quaqua ſe verteret, formidabat: ac ſubinde à ſiniſtro latere, vnde ei ſpectra quædam obijciebantur, retorquebat aſpectum: nec ante terroribus factus eſt finis, quam ſuum animum expurgarit.

Arioli minimè cõſulẽdi.

VI. Quod non ſit facile ſtandum Aſtrologorum prognoſticationi.

Ex Annal. Nicetæ Choniatæ li. 1. de imperio Iſacij Imp.

COnſtantinus Sterhatus, vir bonus & ſuauis, Aſtrologorum ſuæ ætatis facile princeps, ad Branæ Alexij viri ſeditioſi caſtra vocatus, ex artis ſuæ obſeruatione prædixiſſe fertur; vt quo die cum hoſte Conrado Cæſare Mõtisferrati Marchione, qui Iſacij partes ſuſtinebat, congrederetur, vinceret, vrbem ingrederetur, & magno cum ſplendore triumpharet. At nec Branæ ipſi, vt ſperabatur, commodauit: nec ſeipſum conſeruauit, quo minus ferro interiret: ipſe enim occubuit haſta in inguine vulneratus; nimirum ſcrupulo aliquo minutiſſimo deceptus intẽtorio manſerat hoſtem ingruentẽ non timens. Branas vero telo in Conradũ hoſtem ſine galea pugnãtem directo, non lethalem ictum intulit, ſed eius humero tantum perſtricto, telũ è manibus amiſit. Conradus itaq; haſtam ſuam vtraque manu prehenſam ita in Branæ maxilla defigit, vt oborta vertigine equo præcipitaretur, à ſatellitibus Conradi confoderetur. Eo bello hunc exitum ſortito Imperator conuiuio inſtructo, omnes aulæ portas aperuit, vt victor à quibuſuis conſpiceretur; & cum manus epulis admoturus eſſet, ferculum haud ſane decorũ, & ludicrum parum elegans, Branę caput inferri iuſſit, quod hianti rictu & clauſis oculis humi abiectũ, huc atq; illuc globi inſtar agitabatur, & iaculis traijciebatur. Deinde coniugi quoque eius in palatio incluſæ oblatũ eſt. Quę rogata, num ſciret cuius eſſet? Oculis in miſerabile illud & inexpectatum ſpectaculum coniectis; Noui, inquit, & me miſeram iudico, erat enim modeſta mulier, & decorã matronis taciturnitatẽ maximi faciebat. Quarę à patruo Manuele matronale decus, & familiæ ſuæ ornamentum appellabatur.

Branas vincitur Aſtrologo leniter credens.

VII. *De quodam alio per aſtrologiam decepto ac de infelici eius interitu.*

Io. Picus Mirādula aduer ſus Aſtrologos lib. 2. c. 2.

MVtauit vir quidam magnus mihi notus, inquit Ioannes Mirandula, vitæ rationem factam ex hoc conſilio prioris fortunæ iactura non mediocri, aſtrologica maxime ſpe commonitus, quod in noua profeſſione magnas felicitates cœleſti fauore eſſet conſecuturus. At vero in ea cum aduerſam quotidie magis fortunam experiretur, ſolitus erat dicere à Marte ſe deceptum, nolēs illud dicere, quod erat verius, ab aſtrologica vanitate ſe deceptum. Idem paulo poſt obijt morte etiam valde miſerabili, quam nec à cœlo ipſe præuiderat: parabat enim multa & magna moliebatur, vt qui ſibi adhuc longos viuendi fines conſtituiſſet.

Aſtrologia deceptus miſerè obijt

VIII. *De felici eorum ſucceſſu qui aſtrologiam ſuperſtitioſam contemnunt.*

Idē ibid.

LOngè feliciores, qui iſta ſuperſtitione reiecti, vel ſola electione & prudentia ducibus vtūtur, vel in Deo ſpem omnem figunt. Quis enim noſtra ætate, ſcribit idem auctor, fortunatior Franciſco Fortia? qui militari felicitate amplum ſibi & florentiſſimum Inſubrium parauit imperium, & poſteris auctum, confirmatumque reliquit? Cui tamen ſemper Aſtrologi omnes, vel odio fuere, vel contemptui, nedum eos in ſuis rebus aut bellicis aut domeſticis conſiliarios adhiberet.

IX. *Solos Aſtrologos ab aula ſua arcebat Alphonſus Rex Aragonum.*

Æn. Syl. lib. 4. de Alphōſo c. p. 3.

QVæſitum eſt inter nonnullos me audiente, cum in omne hominum genus Alphonſus liberalem ac munificum ſe oſtenderit, cur ſolos Aſtrologos præteriret: neque enim huius ſcientiæ præceptores, ſicut aliarum diſciplinarum magiſtros in eius curia obuerſari videmus. Tunc vnus, qui magis ſcire videbatur, Sydera, inquit, ſtultos regunt impelluntque: ſapientes vero aſtris imperant. Stultos ergo principes honorare aſtrologos conſequens eſt, non ſapientes, inter quos nomen ſuum Alphonſus obtinet.

TIT. XV. De maleficijs & incantationibus magicis.

Coram Moyſe & Aarone confundebantur magi & malefici in Ægypto; virga enim Aaron deuorauit virgas eorum. Quin & ipſi vlceribus percuſſi coram Moyſe ſtare non poterant. *Exod. 7. & 9.*

Manaſſes Rex obſeruabat ſomnia, ſectabatur auguria, maleficis artibus inſeruiebat, habebat ſecum magos & incantatores, idcirco vinctus catenis & compedibus Babylonem ductus eſt. Qui facta pœnitentia redijt in regnum. *2. Paral. 33.*

EXEMP. I. *L. Valerianus Imp. per magos ſeductus, & ad nefanda ſacra delapſus, fit acerrimus Chriſtianorum perſecutor.*

Niceph. Call. hiſ. Ecc. li. 6 cap. 10. Euſeb. 7. ca. 9. an. 257.

VAlerianus Imperator, poſt Gallū imperio ſuſcepto primū clemens & bonus viſus eſt, atque erga homines Dei beneuolus atque benignus. Neq; enim alius quiſquam, qui ante eum fuerant Imperatorum, in illos propēſior, humaniorq. fuit, ne illi quidem qui manifeſto Chriſtianiſmum complexi: adeo ſe ab initio mitem & placidum nobis præbuit. Tota namq; domus eius diuini numinis cultoribus plena erat, eaque prorſus nihil aliud quam Dei Eccleſia eſſe videbatur. Sed magorum Ægyptiorū ſectæ princeps & doctor, impoſturas & præſtigias magicas docens, ei perſuadet, vt ſanctos viros non tantum domo ſua exigat, & quam longiſſimè repellat, ſed ferro quoque tollat, vt qui artibus incantationibusq. illorum obſtarent, & reſiſterent. Reſtabant enim adhuc, qui pernitioſorum, peſtiferorumque dæmonum actiones viſas tantum aut auditas reprimerent. Talibus igitur con-

Licin. Valerianus Chriſtianorum fautor eximius.

A magis Ægyptijs ſeductus fit Chriſtianorũ hoſtis.

conſultoribus vſus Chriſtum confitẽtes crudeliſſimè perſequutus eſt; & ad ſceleratiſſima ſacra animum adijciẽs impias obtulit victimas; pueros miſeros occidens, infelicium parentum liberos inhumaniſſimè ſacrificans, recens edita viſcera diuidens, & creaturas Dei in minutiſſimas partes concidens. Atque his rebus felicem ſe & beatum fore eſt opinatus. Quapropter & Eccleſiæ hoſtis factus eſt, & indignum ſe benignitate Dei effecit.

II. *De magia, & necromantia Iuliani Apoſtatæ poſt mortem eius in publicum producta.*

Theodor. l. 3. Eccl. hiſt. cap. vlt. & penult. Nicephor. li. 10. c. 35.

POſt cædem Iuliani Apoſtatę impię eius patuere incantationum præſtigiæ: nam Carræ vrbs etiamnum retinet impietatis illius reliquias. Hac tranſiens ſtultus ille. Edeſſam enim ad ſiniſtram ornatam pietate reliquerat, ingreſſus in templum impiæ religionis, & peractis ibi quibuſdam cum ſocijs abominationibus, feras & ſignũ impoſuit ianuæ, reliquitque cuſtodes fani milites aliquot, quibus mandatum erat, ne quem introire, antequam reuerteretur ipſe, finerent: ſed nuntiata morte eius, & ſuccedente pio regno impietati, introgreſſi admirandam Imperatoris fortitudinem & ſapientiam conſpiciunt: vident enim mulierculam ſuſpenſam capillis, amputatis manibus, cuius perfecto aluo fugitiuus ille fortaſſe dei hepate Perſicam cognouerat victoriam. Multa etiam capita & corpora hominum iugulatorum in ciſtis, in puteis & in locis ſecretioribus Imperatorię aulæ Antiochiæ ſunt reperta. Antiocheni vero cognita illius cæde publicis epulis & feſtis indulgebant: neque in Eccleſijs ſolum, atque ad martyrum monumenta choreas agebant, ſed in theatris præcinebant crucis victoriam, & vaticinia illius cachinnis proſequebantur. Ponam etiam eorum vocem admiratione dignam: Vbi ſunt vaticinia tua ò ſtulte Maxime? Vicit Deus & Chriſtus eius. Maximus enim erat illis temporibus profeſſor quidem philoſophiæ, reuera autem magus, & qui prædicere ſe futura poſſe gloriaretur.

Incantationes Iuliani Imp.

Scomma Antiochenorũ in Maximũ, magum.

III. *In rebus aduerſis ad magos confugere non eſſe conſultum.*

PErgamenſes à Saracenis obſeſſi circa annum Domini 730. à magis perſuadentur, vt mulierem grauidam inciderent, & ex fœtu eius cocto dexteras manicas cruore tingerent. At propterea non ſunt potiti victoria, ſed iuſto Dei iudicio victi, interfectique ſunt ſub Theodoſio.

Chron. Genebrardi l. 3. circa an. Chri. 730.

IV. *Maleficia ſanctis viris non poſſe nocere ſancti Ambroſij Epiſcopi Mediolan. exemplo docetur.*

Paulin. in vita S. Ambroſ.

MOrtua Iuſtina Imperatrice, quidam Aruſpex Innocentius nomine, non opere, in cauſa maleficio rum cum à iudice torqueretur, aliud quam interrogaretur fateri cœpit. Clamabat enim, ab Angelo maiora tormenta ſibi adhiberi, eo qui cuſtodiret Ambroſium, quoniam temporibus Iuſtinæ ad excitanda odia populorum in Epiſcopum, cacumen tecti Eccleſiæ conſcendens, medio noctis ſacrificauerat; ſed quantò inſtantius & ſolicitius opera maligna exercebat, tantò magis amor populi circa fidem Catholicam, & Domini ſacerdotem conualeſcebat: Miſiſſe etiam ſe & dæmones, qui illum internecarent, fatebatur: ſed dæmones renuntiaſſe, ſe non ſolum ad ipſum appropinquare minimè poſſe, verum etiam nec ad fores domus, in qua manebat Epiſcopus: quia ignis inſuperabilis omne illud ædificium communiter, vt etiã longe poſiti vrerentur; atque ita ceſſaſſe artes ſuas, quibus aduerſus Domini ſacerdotem ſe aliquid poſſe arbitrabatur.

Aruſpicis nequitia in Ambroſium.

Dæmonis ſanctis nocere nequeunt.

V. De

V. *De muliere arte magiæ deluſa, à dæmonibus poſt dira tormenta ad aera cum clamoribus horrendis rapta.*

Vic. ſpec. hiſt. l. 25 cap. 26. Olaus Magnus Gothus, Vpſalēſ. Archiep. Sueciæ et Gothiæ primas l. 3. hiſt. de Gentib. c. 20

MVlier quædam apud Bertheliam Angliæ villam auguratrix, & malefica, cum quadam die conuiuaretur, cornicula, quam habebat in delitijs, vocalius ſolito neſcio quid cornicata eſt. Quo audito, cultellus dominæ de manu excidit, ſimul & vultus expalluit, & ingemiſcens diutiſſime ait: Hodie ad vltimum ſulcum peruenit aratrum meum: hodie audiam, & accipiam grande incommodum. Adhuc ea loquente venit ad eam nũtius, dicens: Hodie mortuus eſt filius tuus, & tota familia tua ſubita morte interijt. Quo audito, continuo dolore ſaucia decubuit, vocarique præcepit ſuperſtites liberos, monachum & monacham quibus ſingultiẽdo ait; Ego miſerabili quodã fato meo dæmoniacis artibus ſemper inſeruiui; ego vitiorũ meorum ſentina, & illecebrarum magiſtra fui, & ſperabam tantum in religione veſtra, & a me ipſa deſperaui. Nunc ergo quia ſcio me dæmones habituram exactores in pœna, quos habui ſuaſores in culpa; rogo vos per materna viſcera, vt mea tentetis alleuiare tormenta; nam de anima ſententiam damnationis non reuocabitis. Corpus ergo meum inſuite in corio ceruino, & includite in lapideo ſarcophago, & operculum ferro & plumbo cõſtringite, & lapidem ipſum tribus magnis catenis circundate. Si tribus noctibus ita ſecurè iacuero, quarta die infodietis me in humo; quanquam verear ne terra nolit me recipere pro maleficijs meis. Pſalmicines quinquaginta ſint noctibus, & Miſſę cantentur pro me tot diebus. Factum igitur eſt, vt præceperat, & nihil valuit. Primis enim duabus noctibus, cum chori Clericorum pſalmos canerent circa corpus, ſinguli dæmones oſtium Eccleſiæ immani obice clauſum leui negotio confringentes, duas extremas catenas diruperunt: media vero, quæ operoſius elaborata erat, illibata durauit. Tertia nocte circa galli cantum, ſtrepitu aduẽniẽtium hoſtium, omne monaſterium viſum eſt a fundamentis moueri: vnus nempe vultu cæteris terribilior & ſtatura celſior ianuas maiori vi concuſſas in fragmenta deiecit, & arroganti geſtu acceſſit ad ſarcophagum; inclamatoque nomine, vt ſurgeret, imperauit. Qua reſpondente, Nequeo, præ vinculis. Solueris, inquit & malo tuo: ſtatimque catena, quæ cæterorum ferociam eluſerat, nullo conamine vt ſtupam dirupit, operculumque tumbæ pede depulit, & apprehenſa manu palam omnibus, ab Eccleſia extraxit ad fores, vbi paratus erat equus niger ſuperbè hinniens, vncis ferreis per totum prætuberãtibus, ſuper quem miſera illa mulier impoſita ab oculis intuentium cum toto ſodalitio diſparuit. Audiebantur tamen clamores per quatuor fere milliaria miſerabiles ſuppetias deprecantis.

Maleficæ mulieris deſperata cõfeſſio.

Dæmonum potentia.

Malefica à dæmonibus rapta.

VI. *De duobus maleficis horrendo mortis ſupplicio affectis.*

Bap. Fulgoſ. li. 9. cap. 2.

CArolus VII. Gallorum Rex, principem Ægidium de Raxa Gallici regni Mariſcallum furcis appenſum, atque igne aſſum, fœda morte affecit, quod magicæ arti deditus, centum ac viginti tum prægnantium mulierum, tum infantiũ corpora occiderat. Mulier quoque ruſticana Abbatiſuillẽſis ciuia combuſta fuit; quia infantes peremerat, & ſale conditos in cibum adhibuerat: omnes crudelitatis trãſgreſſa terminos, dum in eam ſæuiret ætatem, quæ etiam feras interdum mites inuenit.

Magorũ pœna ciuilis.

VII. *Iuſtinus Imperator magicas incantationes paſſus diuino præſidio liberatur.*

Turo. de Gloria martyr. li. 1. c. 6. an. 565.

DE hac curatione Iuſtini minoris ita Gregorius narrat agẽs de clauis quibus Chriſtus in Cruce crucifixus eſt, deque freno Conſtantini, in

quo ex illis vnus connexus fuit: Magnam, inquit, aſſerunt virtutem eſſe huius freni, quod ambigi nequaquam poteſt. Quod Iuſtinus Imperator publicè expertus eſt, ac ſuis omnibus patefecit: illuſus enim à quodam mago propter pecuniam, emiſſas ſibi à dęmonis vmbra intolerabiles per duarum curricula noctium ſuſtinuit inſidias, ſed dū tertia nocte frenum capiti collocaſſet, locum inſidiandi inimicus vltra non habuit, repertumque auctorem inſidiarum gladio perculit.

VIII. *De Friderico Duce Auſtriæ à magicis præſtigijs per ſignum S. Crucis liberato.*

In Chro. Hirſau. NArratio extat de Lupoldo Duce Auſtriæ apud Trithemiū digna memoratu: Anno Domini 1323. Fridericus Dux Auſtriæ, qui contra Ludouicum Bauarū Imperator delectus erat, inter OEtingam & Moludorfam magno prelio victus, & Ludouico traditus, qui in arcem munitam eum aſſeruādum miſit. Magus interim quidam Lupoldo fratri eius in Auſtria promiſit, ſe ſua arte Fridericum incolumem educturum vnius horæ ſpatio, ſi digna ſibi merces numeraretur. Dux liberaliter promiſit. Ergo dæmon ad Fridericum ablegatus auolat in Bauariam, formaque peregrini aſſumpta, cuſtodiam ingreditur, inquiens: Si ex captiuitate liberari vis, hunc equum aſcende, & te in Auſtriam ad fratrem tuum Lupoldum incolumem perducam. Cui Dux: Quis es tu? Ad quem ille: Noli interrogare, quis ſim! quia nihil ad rem: ſed aſcende hūc equum, quem tibi exhibeo. Hic, cum Ducem, alioquin audaciſſimum, horror inuaſiſſet, & ſigno ſe ſanctæ crucis muniuiſſet; ſpiritus cum nigro equo diſparuit, & vacuus ad mittentem reuerſus eſt. A quo increpatus, quod non adduxiſſet captiuum, ordinem rei geſtæ narrauit. *Magicis præſtigijs quib. armis obſiſtendū.*

IX. *Maleficijs non ſanatur matrona à dæmonio vexata, imò à legione dæmonum poſſidetur.*

MAtrona quædam nobilis in vicinis partibus Tuſciæ ob carnis vitium à dęmone fuit correpta: cumque antiquus ille hoſtis eam vexatione cōtinua vehemēter attereret, propinqui eam carnaliter amantes, & amando proſequentes, ad obtinendum ſalutis remedium maleficis tradiderunt, vt eius animam funditus extinguerent: cuius carni magicis artibus ad tempus prodeſſe conarentur. Ducta eſt itáque ad fluuium, atque in aquam merſa, ibique diutius incantationibus agere malefici moliebantur, vt is qui eam inuaſerat diabolus, exiret. Sed miro omnipotentis Dei iudicio dum arte peruerſa vnus ab ea repellitur, in eam ſubito legio intrauit. Cœpit ex hoc illa tot motibus agitari, tot vocibus, clamoribuſque perſtrepere, quot ſpiritibus tenebatur. Tunc inito conſilio parentes eius ſuæ perfidiæ culpam fatentes, hanc ad venerabilem virum Fortunatum Tudertinæ ciuitatis Epiſcopū deduxerunt, eique reliquerunt. Quā ille ſuſcepta multis ſe diebus ac noctibus in orationem dedit, tantoque anniſu precibus incubuit, quanto & in vno corpore contra ſe aſſiſtere legionis aciem inuenit. Quam poſt non multos dies ita ſanam, atque incolumem reddidit, ac ſi in ea ius proprium diabolus nunquam habuiſſet. *D. Greg. li. 1. Dialog. c. 10.* *Fortunatus matronā à legione dæmonū liberat.*

X. *Miſere perit adoleſcens puellam perditè amans, & per necromantiam ea frui cupiens.*

SIfridus presbyter Miſnenſis adfert hiſtoriam quæ huc referri poteſt. Anno 1260. ſtudioſus quidam miſere deperibat puellam: cum alia ratione non poſſit, ipſius ſibi copiam fieri per Necromanticum, data pecuniæ ſumma, cupit. Hic ſe adoleſcentemque circulo includit, ſeueriſſimè, ne eundem egrediatur, imperans. Mox ad *Li. 2. ſuæ Epitomes an. Domin. 1260. apud P. Petr. Thyr. de locis infeſtis p. 1. cap. 19. nu. 16.*

con-

coniurationes conuerſo, plurima ſe ſpecies phantaſmatum offert; tandem ipſa quoque, quæ quærebatur, imago puellæ. Hic adoleſcẽs, libidine victus, præcepti immemor manum extendit, amatam apprehenſurus, ſed maximo ſuo malo; ſiquidem ſpiritu nequam parieti illiſus miſeram exhalauit animam.

TIT. XVI. Hæreticum hominem maligno ſpiritu ſubeſſe, contra primum præceptum, per quod fideles Deo ſubſunt.

Hæreſis eſt error quidam in fide cum pertinacia.

EXEMP. I. *Hæreticum hominem defendit dæmon etiam poſt mortem.*

Gabriel Prateol. de vitis hæret. li. 8. nu. 16. ex Bern. Lutzẽb. Vide qd hypocriſis efficiat.

IN hiſtorijs Fratrum Prędicatorum legitur (vt habet Bernardus Lutzemburgus in Catalogo hæreticorũ) in epiſcopatu Brixienſi virum quendã fuiſſe tanta ſanctitate, & vitę puritate, vt pleriſque videbatur, vt alter Ioãnes Baptiſta ab illis haberetur, adeo quidem vt eius nominis fama, & celebritate plerique omnes eius prouinciæ allecti, ad eum, velut ad ſanctum Dei hominem gregatim confluerent, qui tamẽ hæretica prauitate infectus erat, ſed qua hæreſi, & quo tempore id acciderit, ſubticet Bernardus. Cum autem ille vita functus, & honorificę ſepulturæ demandatus eſſet, poſt aliquot tempus fidei inquiſitor per teſtes fideles examine diligenti peracto, reperit illum fuiſſe hæreticum: ideoque de conſilio Epiſcopi, & aliorum prudentium virorum ſancitum eſt, vt eius cadauer effoderetur, & oſſa igne cremarentur. Populo itaque circumſtante, eius oſſa in ignem coniecta ſunt, quæ mox dæmones ex eodem igne in aerẽ attollentes, ea ſuſpenſa ſuper ignem tenebant, non tamen illi videbantur. Ex quo effectum, vt populus exclamaret, Epiſcopum cum ſuis eſſe necandũ, qui inuidia moti, ſanctum Dei virum exurere præſumpſiſſent, id Deo nolente neque permittente. Qua re exterritum Epiſcopum, ſui bono animo eſſe deprecati ſunt, in hæc verba prorũpentes: Domine Epiſcope, ne vlla re frangaris, quæſumus, quandoquidem hic pro fidei tuitione adſumus, ſed ad ſacrum peragendum te potius prępara: viſuri experientia ipſa, num Deus aliquod miraculum ſuper hac re exhibiturus ſit, ne fides in diſcrimẽ veniat ac periclitetur. Miſſa ea fuit de beata Virgine: cumque corpus Dominicum ſurſum ab Epiſcopo leuaretur, dæmones in aere exclamare auditi ſunt in hunc modum: O Guido de Lacha, te hucuſque, quantum potuimus defendimus, ſed amplius nõ poſſumus, quia maior nobis adeſt; moxque in ignem oſſa ceciderunt, & combuſta ſunt, & fides ab omnibus exaltata. Ex quo diaboli dolus facili negotio perpendi poteſt, qui hæreticum hominem etiam defunctum defendit, quo plures animas decipiat.

Hæretici oſſa effoſſa & cõbuſta.

Dæmonis laus.

Sacramẽti Euchariſtiæ efficacia.

II. *De falſo dæmonum apparatu Chriſti & Sanctorum conſeſſum mentiente, quo hæretici deluduntur.*

Th. Cãti prat. l. 2. Apum c. 57. p. 23 Idem refert S. Antoni. in Chro. p. 3. tit. 23. c. 10 ſeſ. 1.

ANno ab incarnatione Domini 1231. prædicante in Teuthonia Magiſtro Conrado contra hæreticos, & ab eiſdem felici morte perempto, hæreticus quidam (vt ab eodem Conrado accepi) ſeductus à dæmonibus fratrem quendam ordinis Prædicatorum ad hæreſim inuitabat. Quẽ cum videret inſtantiſſimè renitentem, dixit Fratri: Pertinax es valde in fide tua, nec tamen de hac, niſi per ſcripta quędam, aliquid certius inſpexiſti: Credere autem ſi velles dictis meis, Chriſtum tibi, & matrem eius, & ſanctos oculata fide monſtrarem. Mox ille illuſionem dæmonum ſuſpicatus, volẽs tamen probare quid eſſet: Non immerito, inquit, tibi tunc crederem, ſi promiſſa duceres ad effectum. Gauiſus hæreticus diem fratri ſtatuit. Frater vero pixidem cum Sacramẽto corporis

ris Chriſti clam ſecum ſub cappa portauit. Duxit ergo fratrem hæreticus in ſpecu cuiuſdam montis in amplum valde palatium, quod claritate mirabili relucebat. Nec mora, vbi in inferiorem partem palatij peruenerunt, viderunt thronos poſitos quaſi ex auro puriſſimo, in quibus ſedebat rex ful gore coruſco circumdatus, & iuxta cum regina ſereno vultu pulcherrima & ex vtraque parte ſedilia, in quibus ſeniores, quaſi patriarchæ, vel velut Apoſtoli, aſtante permaxima multitudine angelorum, & hi omnes luce ſiderea coruſcãtes, vt nihil minus quam dæmones putarentur. Hos mox vt vidit hæreticus, cadens in faciem adorauit. Dictus autem frater immotus ſtetit, ſed tãto ſpectaculo vehemẽter obſtupuit, & mox ad eum conuerſus hæreticus: Quare, inquit, Dei filium intuens, non adoras? Pronus accedens adora, quem vides, & ab ore eius fidei noſtræ ſecreta ſuſcipies. Tunc frater accedens propius, extraxit pixidem, & obtulit reginæ in ſolio ſedenti, dicẽs: Si regina es mater Chriſti, ecce filius tuus, quem ſi ſuſceperis, te velut matrem Dei recognoſcam. Cum hac protinus voce totum illud phantaſticum euaneſcit, & adnihilato fulgore tantæ tenebræ ſuerunt, vt vix Frater cum ductore ſuo ad montis exitum regredi potuerint. Conuerſus ergo hæreticus ad fidem redijt, & miram dæmonis aſtutiam ſtupefactus expauit.

Cõfeſſus dæmonũ ad præſentiam Sacramẽti Euchariſtiæ diſperſus.

III. *Maximilian. I. Imper. videt dæmonem Martini Lutheri humeris inſidentem, ac turbas ſe mortuo in imperio minitantem.*

Tilm. Bredẽb. S.Th.D. li. 7. Collat. ſacr. cap. 41.

CVm Maximilianus Imper. felicis recordationis eius nominis primus, Auguſtæ Vindelicorũ anno 1518. Imperialia Comitia, eademque vltima ſuæ Maieſt. inſtituiſſet, ac patentibus valuis, vt moris eſt, pranderet, ingreſſus eſt cum multis alijs triclinium prandentis Imperat. Martinus Lutherus. Maximilian. Imper. viſum Lutherum cum exactius paulo, & diutius intueretur, tandem Baronem ex familia Schenk, de Eipach Maieſt. ſuæ aulicum, & pincernam alloquitur his verbis: Vade, & aſpicias Monachum cucullo, veſtitum à vertice capitis, vſque ad plantam pedis, & à planta pedis vſque ad verticem capitis diligentiſſime, & quod videris refetto, Baro Imperatori interroganti reſpondit, ſe Monachum cucullo veſtitum vidiſſe, quid vero pectori, & animo eius inſediſſet, videre non potuiſſe, imperator rurſus iiſdem, quibus antea, verbis mandat Baroni Monachũ denuo colluſtrare. Baro, etiamſi iterata vice adiret, refert, ſe nihilo plus quam antea videre poſſe. Imperator, phraſi ſibi familiari regebat: Amore bone Dei, fac quæ iubeo. Baro obtemperans, vadenſque & rediens, eundem ſermonem Imperatori (vti ſupra dictum) interroganti repetijt. Subiungit protinus Imp. Si tu nihil vidiſti, nec vides, dicam tibi quid ego videam. Video cacodæmonem forma corporea humeris iſtius Monachi incubantem, & te quidem ſuperſtite, me vero defuncto, iſte Monachus turbas, calamitates & miſerias grauiſſimas in imperio ſuſcitabit. Hæc verba ex ore D. Maximiliani audiuit quidam præcipuus Germaniæ Princeps ſæcularis, cuius nomen conſulto prẹterimus, qui eo ipſo tempore menſæ Imperatoris cum alijs principibus, Comitibus, Baronibus, & nobilibus adſtitit. Iſte vero Princeps hæc veraciter contigiſſe filio ſuo retulit. Qui filius, Princeps & hæres hæc omnia, & ſingula duobus Principum Electorum Cõſiliarijs primarijs fide dignis recenſuit, quem vtrumque probè nouimus: alter vero illorum adhuc ſuperſtes hæc & voce, & ſcripto nobis communicauit.

Maximil. Impe. videt dæmonẽ in humeris Lutheri.

Dæmon Lutheri humeris inſidet.

IV. *Quid*

IV. *Quid Fulbertus Epiſc. de diſcipulo ſuo Berengario Andegauenſi moriturus ſenſerit.*

Vuilhel. Malmeſbur. de geſt. Angl. lib. 3. Bred. li. 7. c. 41. Baro. to 11. ann. 1028. 6. Fulbert. Carnotē. Ep. Berēgarium moriturus fugil lat.

NOn abſimile eſt huic, quod refert Vuilhelmus Malmesburiēſis de Berengario, quod cum in extremis poſitum Epiſcopum Carnotēſem Fulbertum multi viſitarent, & ædium capacitas vix confluentibus ſufficeret, ille inter oppoſitas cateruas oculo longè conſpicatus Berēgarium, niſu quo valuit expellendum indicauit, proteſtatus, immanem dæmonem prope ipſum conſiſtere, multoſque ad eum ſequendum blandiente manu, & illico anhelitu corrumpere.

V. *S. nouem matronis nobilibus hæreticis horrendo miraculo oſtendit B. Dominicus, cui Domino ſeruiant.*

Theodoricus de Appoldia lib. 1. vita S. Dominici, cap. 8.

CVm beatiſſimus Pater Dominicus primus Ordinis Prædicatorij inſtitutor, in Toloſæ partibus apud Caſtrum, quod fanum Iouis vocant, prædicaret, & aliquando fidem Catholicam egregiè adſtruens, hæreticorum perfidiam multis rationibus confutaſſet, abſoluta concione, more ſolito in eccleſia precandi cauſa remanſit. Et ecce nouem matronæ nobiles ex illo caſtro veniunt, intrant templum, & ad pedes eius procidentes dicunt; Serue Dei, adiuua nos: ſi vera ſunt, quæ hodie pro concione dixiſti, iampridē neceſſe eſt, vt ſpiritus erroris mentes noſtras excæcarit: nam iſtis, quos tu hæreticos vocas, nos homines bonos appellamus, vſque in præſens credidimus & adhæſimus toto corde: nunc vero prorſus animis fluctuamus. Serue Dei, adiuua nos, & ora Deum tuū, vt notam nobis faciat fidem ſuam, in qua viuamus, moriamur & ſaluæ fiamus. Tum vir Dei ſtans, & aliquādiu intra ſe orans, paulo poſt dixit ad eas: Conſtantes eſtote, & expectate intrepidæ. Confido enim in Domino Deo meo, quod ille, qui neminem vult perire, iam declarabit vobis, cuiuſmodi domino hactenus adhæſeritis. Moxq; viderunt è medio ſui felem teterrimū proſilire, canis magnitudine, craſſis oculis & igneis, lingua oblonga, lata, ſanguinolenta, & vſque ad vmbilicū producta, cauda breui & in ſublime erecta, ita vt loci eius turpitudinem, quocunque ſe verteret, hominum oculis oſtenderet; fœtore intolerabili inde exhalante. Cumq; apud matronas illas ſeſe hora vna huc illucq; agitaſſet, ad reſtim, quæ à campana pendebat, inſiliens, & per eam ſurſum ſcandens, tandem diſparuit, fœda poſt ſe veſtigia relinquens. Conuerſus autem Dominicus ad matronas, nimium territas conſolabatur, dicens: En ex eo quod coram oculis veſtris, Deo volente apparuit; poteſtis animaduertere, qualis ſit ille, cui hucuſque ſeruijſtis. At illæ gratias Deo agentes ad fidem Catholicam integerrimè ſeſe receperunt, & quædam ex ijs apud ſorores de Pruliano religionis habitum induerunt.

Hæreticorū dominus eſt dæmon.

Matronæ ab hæreſi reſipiſcūt.

Hæretici dominus eſt dæmon.

VI. *Quod hæretici à ſpiritu mendacij ſuam ſcripturæ ſacræ interpretationem accipiant.*

Ex Titelmano Heshuſio cōtra Caluinū & Bezam. Ioan. Dauid de occaſione arrepta neglecta.

DE Henrico Zuinglio refertur, qđ cū Andreæ Carolſtadij eius præceptoris inſulſa interpretatio non placeret, quam ſuper illis Domini verbis dabat, *Hoc eſt corpus meum*, quod ſcilicet hic aſſidet menſæ, ipſe nouam de Euchariſtia ſectans ſententiam (quam ſeſe in Bataui cuiuſdam epiſtola reperiſſe fatebatur) interpretabatur, hoc eſt, id eſt, hoc ſignificat. Quod prodigioſum commentum exemplis è ſcriptura petitis cum nec ſibi, nec auditoribus perſuadere poſſet, narrat ſibi in ſomno viſum adeſſe monitorem (ater fuerit, an albus, inquit in ſubſidio de Euchariſtia, non memini) qui diceret; Quin, ignaue, reſpondes quod ſcribitur Exodi 12. Eſt enim phaſe, hoc eſt tranſitus. Sic ſpiritu nocturno erroris cum digna ſui eluſione inhærent, qui ſpiritui claræ veritatis, & veræ fidei nuncium remiſerunt.

Tit. XVII. De fugiendis hæreticis.

Exemp. I. *Ioannes Euangeliſta Ebionem & hæreticos omnes ſuo exemplo vitandos docuit.*

Epiphanius hæreſ. 30. Baron. Chriſti an. 74.

SAnctus Ioannes Apoſtolus prædicans in Aſia mirabile opus feciſſe narratur ad veritatis delineationem: Cum enim vitam degeret admirandam, & dignitatẽ veritatis ipſius decentem, & penitus non lauaretur, coactus eſt à Spiritu ſancto progredi vſq; ad balneum: Et cũ comites ipſum ſequentes mirarẽtur, venit ad ipſum balneum: & vbi perueniſſet ad eum qui lauantium veſtes ſuſcipere ſolet, interrogauit: Quis eſt intus in balneo? At olearius ſeruandis veſtibus inſeruiẽs (in gymnaſijs enim hoc officiũ eſt aliquorum, quotidiani alimenti acquirendi gratia) ad Ioannem dixit: Ebion intus eſt, Ioannes vero ſtatim intelligens Spiritus ſancti dudum, ob quam cauſam impuliſſet ipſum vſq; ad balneum venire, memoriæ videlicet gratia, vt relinqueret nobis veritatis argumẽtum, qui ſint ſerui Chriſti, & Apoſtoli, ac filij eiuſdem veritatis; qui vero vaſa Diaboli & portæ inferni, non valentes contra petram, & ædificatam ſuper ipſam ſanctam Dei Eccleſiã, ſtatim vbi ſe turbaſſet, & leuiter fleuiſſet, vt omnes audirent in teſtimonium ac declarationem impollutæ veritatis, ac doctrinæ. Feſtinate, inquit, egrediamur hinc, ne cadat balneum, & pereamus cum Ebione, qui intus eſt in balneo, propter ipſius impietatem. Et nemo miretur de eo quod audit, Ioannem cum Ebione congreſſum eſſe: Multo enim tempore beatus Ioannes in vita permanſit, & vſque ad Traiani regnum durauit.

Fuga hæreticorũ primum remediũ cõtra hæreſim.

Cherintho adſcribunt Iren. Euſeb. & alij.

D. Ioan. Apoſtolus Ebionis hæretici præſentiam fugit.

II. *Epheſij quam fuerint ab hæreticis auerſi.*

Euſeb. ep. 14.

SAnctus Ignatius martyr. S. Ioannis Apoſtoli diſcipulus plurimùm Epheſios laudat, quod hęreticis quibuſdam peregrinantibus, ac trãſitum per vrbem petentibus denegaſſent.

III. *S. Polycarpus Marcionis hæretici ceu diaboli præſentiam vitat.*

Euſeb. Cæſar. li. 4. hiſt. Eccleſ. c. 14. An. Chriſti 167. ex Irenæo lib. 3. cõtra hær.

SVb ann. Dom. 1067. qui eſt primus Aniceti Romanæ Eccleſiæ Pontificis, Polycarpus eiuſdem diui Ioãnis Apoſtoli etiam diſcipulus, & ab eo Smyrnæ Epiſcopus ordinatus, adhuc in viuis exiſtens Romam venit, vbi multos Marcionis & Valentini ſuaſione hæretica prauitate deceptos ad Eccleſiam Dei reduxit, dum vnam ac ſolam eam veritatem, quam ab Apoſtolis acceperat, quam etiam Eccleſia tradidit, prædicauit. Marcioni vero in eius conſpectum venienti, dicentique ac roganti, Noſce nos, amabo. Noui equidem, reſpondit Polycarpus, primogenitum ſatanæ. Tanta fuit Apoſtolis & eorum diſcipulis religio, illis vel verbo communicandi, qui veritatem corrumpebant, ſicut & Paulus dixit: Hæreticum hominem, &c.

Hæretici primogeniti diaboli.

IV. *Eunomium Epiſc. hæreticum abhorrent Samoſateni.*

Theodoret. li. 4. hiſ. Eccl. c. 12. 13 Baro. to. 4. ann. Do. 370.

VAlens imperio ſuſcepto, vxoris ſuæ oratione delinitus Arianus factus, veritatis inimicus, adminiſtrationis ſplendorem nihil reueritus, Euſebium Epiſcopum Samoſatenum in Thraciam exulatum miſit. Ad quem venit Imperatoris miniſter exilij litteras adferens crepuſculo veſpertino. Tum ille & ſilere & diſſimulare cauſam aduentus ſui eum iubet: nam ſi cognouerit multitudo à prima inſtitutione diuino furore prædita, in flumen te, inquit, demerget, & à me poſtea exigetur pœna mortis tuæ. Cum autem Ariana factio, ſpoliato grege optimo omnium paſtore, Eunomium quendam in locum ipſius ſubmiſiſſent, nemo omnium, qui vrbem incolerent, non in paupertate degentes, non ſuperbi diuitijs, non ſeruus, opifex, agricola, hortulanus; denique neque vir, neque mulier, iuuenis aut ſenex, in cœtum eccleſiaſticũ conuenit.

Hæreticorũ cõmercia ſunt fugiunt.

Itaque ille ſolus erat, cum nemo eum vel aſpiceret, vel alloqueretur, & ſic tradunt eum magna vſum fuiſſe moderatione, cuius rei argumentum dicam. Voluerat aliquando lauare, & ſerui occluſerāt oſtium balnei, neque admittebant quenquam. Tum ille, multitudine foris aſtante viſa, pandi fores, & cōmuni vti balneo audacter iubet. Idem & ingreſſam illam ante oculos ſuos cum videret aſtantem, inuitabat vt calidis aquis ſecum frui vellent, ſed illi cū ſilentio aſtabant. Quod cum veneratione ſui fieri crederet, ſurgens ſtatim abijt, ibi hæretica abominatione aquas etiam contactas rati, ipſas quidem in cloacas emiſere. Quo cognito Præſul relicta vrbe diſceſſit, infeſtam colere vrbem ſtolidi, & admodum dementis eſſe exiſtimans. Eo deſerente Samoſata, ſubmiſerunt in locum eius Lucium lupum & inſidiatorem gregis. Ipſæ interea oues quamuis paſtore ſpoliatæ officia tamen paſtoris exequebantur: nā Apoſtolicam doctrinam ſeruabant incorruptam. De odio autem vniuerſorum erga illum, altera hæc narratio facile edocebit. Ludebant pila in foro pueri delectationis gratia: per forum autem illo iter faciente, accidit vt vni elapſa pila per aſini ipſius pedes volueretur: tum exclamauerunt pueri, contaminatam eſſe pilam arbitrantes. At ipſe, re animaduerſa, iubet vnum ex ſequentium numero reſiſtere, & recognoſcere quid facerent; ibi pueri, igne accenſo traiecere per flammas pilam, ita credentes illam luſtrari.

Pueri Samoſateni etiam exſecrantur Luciū Epiſ. Arianū.

V. *Vt D. Athanaſius & Alexandrini hæreticos ſint auerſati.*

D. Ath. in epiſt. ad Solit.

Diuus Athanaſius ſanctiſſimus Eccleſiæ Cathol. Doctor, & Dux inuictiſſimus, grauiſſima ab Arianis incommoda paſſus eſt, multiſque perſecutionum procellis, & tempeſtatibus agitatus, quod nunquam induci potuerit, vt cum illis ſocietatem iniret. Idemque ſcribit, Alexādrinos maluiſſe acerbiorem vitā inter pericula traducere, & à peccatis non abſolutos è viuis exire, quam in obeundis ſacris myſterijs miniſterio Arianorū ſacerdotum vti. Quorum etiam nōnullos, cum eadem cauſa verberibus cæderētur, hæc dixiſſe. Vos certe poteſtis nos pro veſtro arbitratu flagris cædere, at immortalis Deus iudex erit.

VI. *In nulla re diuina cum hæreticis conſentiendum.*

Marcellus quoque Ancyræ Epiſcopus grauiſſima quæque ab iiſdem Arianis perpeſſus eſt, quod neque eorum decretis conſentiret, neque de Ario in Eccleſiam admittendo concederet, neque conſecrationi tēpli Hieroſolymis à Conſtantino ſumptuoſè ædificati intereſſe vellet; ne hac occaſione cum eis communicaſſe videretur.

Sozom. hiſtor. Eccl. li. 2. c. 33.

VII. *Euſebius Vercellenſis Epiſcop. mori malebat, quam ab hæretico cibum ſumere.*

Sanctus Euſebius Vercellenſis Antiſtes duriſſima quæque ab Imperatore Conſtantio hæretico pertulit, tandemque exilio mulctatus eſt. Is ſtatuit apud ſe fame potius perire, quam ab Ariano Epiſcopo cibum accipere; qui hac occaſione cupiebat in vulgus ſpargere, ſanctiſſimum illum ac Catholicum Epiſcopum eius fidei cōſenſiſſe, vt hoc mendacio multos in fraudem erroremque impelleret.

Ex Actis Euſeb. Vercell. Baron. to. 3. Annal. 356

VIII. *Hæreticis non modo à Catholicis, ſed ab ipſiſmet hæreticis, vtpote Macedonians à Nouatianis, contemnuntur.*

Macedonius pneumatomachianorum princeps, Spiritus ſancti hoſtis, quippe qui eius diuinitatem inficiabatur, in Catholicos execrabilia perpetrauit, quod de eius manu ſacrā communionem corporis Domini ſuſcipere detrectarent, irritatus. Teſtatur enim Socrates, ſe à longæuiſſimo

Socr. lib. 2. hiſtor. Eccleſ. c. 38.

Auxa-

Auxanonte audiuiſſe, quod dum hic Macedonius Epiſcopatum apprehendiſſet, innumera mala illis inflixit, qui ſibi conſentire nolebant. Et non ſolum eos qui Eccleſiæ accenſebantur, exagitauit, ſed & Nouatianos: ſciens & illos doctrinam homouſianam approbare. Exagitabatur itaque & illi, intolerabilia paſſi. Et Epiſcopus quidem illorum nomine Agelius aufugit, multi vero religione inſignes comprehenſi contumelioſè tractabantur, eo quod cum illo communicare nolebant, & poſtquam contumelioſè tractati eſſent, violenter eos viros ad miniſteriorum communionem cogebāt. Ligno ſiquidem ora eorum aperiebāt, & miniſteria illis imponebant. Illi vero quum hoc paterentur, ſupplicium hoc alijs pœnis grauius eſſe putabant. Deinde mulieres, ac paruulos ſimul raptos initiari compellebant. Si quiſquam detrectabat, vel alijs contradicebat, mox plagæ, & poſt plagas vincula & carceres, & alia tormenta ſequebantur. Vbera mulierum communicare nolentium ciſtæ iniecta abſciderunt; alijs mulierculis partes eaſdem corporis partim ferro, partim admotis ouis extremè feruentibus combuſſerunt.

Macedoniani Nouatianos ad communionē compellunt. Crudelitas hæreticorum in mulieres Chriſtianas.

IX. *Cum hæreticis in ſuis Synodis nulla ratione Catholicis eſſe communicandum.*

Sozom. l. 2. hiſt. Eccl. 25 Hæreticorū Synodus Catholicis haud adeunda.

CVm vir Dei Paphnutius ex Aegypti partibus Epiſcopus, Maximum Hieroſolymitanum Epiſcopum ſimplicitate quadam animi ignarum, quid ageret, inter hæreticos verſari, & conſidere vidiſſet, ad eum acceſſit, & manu apprehenſum his verbis admonuit: Non patiar Epiſcopum adeo venerandum, in cathedra peſtilentiæ ſedere, & cum impuris hęreticis ne verbo quidem communicare.

X. *Abſtinendum eſſe à colloquio, & conſuetudine hæreticorum docet D. Antonius Eremita.*

DE S Antonio eremita quoad fugam hæreticorū, ita ſcribit Athanaſius. Manichæis, aut alijs hæreticis nunquam ſaltem amicabilia verba largitus eſt, denuncians talium amicitiā, atque ſermones perditionem eſſe animarum. Sic etiam deteſtabatur Arianos, vt omnibus diceret, ne quidem iuxta eos eſſe accedēdum. Et ipſe Antonius iam moriturus; Hæreticorum, inquit, & Schiſmaticorum venena vitate, meumque circa eos odium ſectamini. Scitis ipſi quod nullus mihi nec pacificus quidem ſermo cum eis vnquam fuerit.

D. Athanaſ. in vita eius. D. Antonius hæreticorū oſor maximus.

XI. *Ladislaus Vngarorum Rex Cathol. hæreticum bonum ſalutare vix dignatur.*

LAdiſlaus Vngariæ, ac Bohemiæ Rex, cum ei in Pragenſis vrbis introitu Magiſter Rokiczanus Huſſitarum anteſignanus Archiepiſcopatum Pragenſem ambiens, cum ſuis officij gratia in cōſpectum prodiret, Regemque ſalutaret, eum valde frigidè reſalutauit: At occurrente poſtea ex arce Pragenſi ſacerdotum cœtu cum ſanctis reliquijs, ipſos ſacerdotes hilari ore affatus eſt, reliquias vero etiam veneratus, & oſculatus.

Dubrau. lib. 29.

XII. *De infirmo qui multis hæreticis ipſum conuenientibus, ſolius paſtoris Cathol. vocem & verba capere potuit.*

PRope Delphos paſtor Catholicus ſacræ Theolog. Licentiatus, vocatus ad quendam ægrotum inuenit iſthic congregatos complures hæreticos, rogatur vt ægrotum ſuo colloquio recreet, & conſoletur. Ille ad decumbentem propius accedens monet vt in fide ac religione parentū, & maiorum ſuorum perſeueret, ab ea non deflectat, ſed in eius confeſſione moriatur, ſerioque proponat, ſi per Dei gratiam

Bredēb. Collat. ſac. li. 7. cap. 49.

couſque conualeſcat, Catholico ritu peccatorum ſuorũ exomologeſin facere. Paulo poſt infirmus nonnihil releuatus, & ad ſe reuerſus, rogat, quiſnam ex omnibus circumſtantibus ille ſit, qui ad ſe eiuſmodi verba locutus eſſet: ſolam enim illius vocem & verba ſe intellexiſſe, cæterorum vero neminem quid vellent, vel dicerent, capere potuiſſe.

XIII. *Quomodo mortui cum hæreticis communicare refugiant.*

Io. Moſch. Euir. prat. ſpirit. c. 40.

QVod non ſolum viui, ſed mortui quoque Catholici hæreticorum conſortium fugiant, ſimili exẽplo cõſtat: Narrauit nobis Abbas Baſilius presbyter Bicatiorum, dicens: Cum eſſem Theopoli apud Patriarcham Antiochenum Gregorium, venit ab Hieroſolymis Abbas Coſmas eunuchus Lauræ Pharan, vir ſingularis religionis & fidei, rectorumque dogmatum valde tenax & zelator, ac diuinarum ſcripturarum ſcientia non mediocriter inſtructus. Cum ergo fuiſſet ibi ſenex dies non paucos defunctus eſt. Et iuſſit Patriarcha pretioſas illius reliquias in monaſterio ſuo ſepeliri, vbi & poſitus erat quidam Epiſcopus. Die igitur quadam profectus ſum vt ſalutarem ſepulcrũ ſenis. Erat autem ſupra ſepulcrum eius iacens homo quidam pauper eleemoſynam petens ab ingredientibus in templum. Cum ergo me conſpexiſſet pauper tertio proſtratum, & ſeni orationem facientem, dicit mihi: Abba, magnus profecto erat ſenex ille, quem ſepelijſtis hic ante duos menſes. Tunc ego ad illum: Vnde hoc tu noſti? Qui reſpondit: Vere, domine Abba, ego paralyticus fui annis duodecim, & per ipſum curauit me Deus; & quoties in tribulatione ſum, venit ad me conſolationem afferens, mihique refrigerium præſtat. Ex qua die illum ſepelijſtis, vſque ad horam hãc, audio illum ſingulis noctibus clamantem, ac dicẽtem ad Epiſcopum: Noli me tangere, hæretice, & ne appropinquẽs mihi, inimice ſanctę Dei Catholicę Eccleſiæ. Hoc ego audiens ab eo qui ſanatus fuerat, perrexi, & omnia ex ordine Patriarchæ retuli, orabamque ipſum ſanctiſſimum Patriarcham, vt ſumptum ex eo loco corpus ſenis in ſepulcro alio conderemus. Tunc ait Abbas Patriarcha: Mihi crede, fili, nihil ab hæretico læditur Abbas Coſmas, ſed hoc tantum factus eſt, vt ſenis virtus, zeluſque fidei nobis innoteſceret, qualis ſemper fuerit qualisve etiã ſit poſt carnis occubitum, vtque Epiſcopi nobis proderetur opinio, ne illum arbitraremur Orthodoxum fuiſſe, atque Catholicum.

Miraculum.

Nec in vita nec in morte cũ hæreticis communicãdum.

Abbas mortuus hæreticũ fugit.

TIT. XVIII. De hæreticorum pœnis.

Moyſes triginta millia hominum, qui ab vnius Dei fide recuſſerant per vituli adorationem, vno die occidit. Exo. 32

Elias Dei propheta omnes prophetas Baal etiam interfecit. 3. Reg. 18.

Nabuchodonoſor Rex Babylonis miraculo ſalutis trium puerorum commotus, atque mutatus, pro veritate contra errorem edictum propoſuit, vt quicũque blaſphemarent Deum Sidrac, Miſac, & Abdenago, in interitum irent, & domus eorum in diſperſionem, & non vultis, vt tale aliquid contra vos iubeant Imperatores Chriſtiani? Ex libro Dan. c. 6 D. Aug. ep. 146. ad Donatiſt.

Mathathias Iudæum quendam idolis ſacrificantem morte mulctauit. 1. Mach. 2.

D. Paulus Magum quendam, qui proconſulem à fide impedire conabatur, cæcitate percuſſit. Act. 13.

EXEMP. I. *Arius excommunicatur, & a Conſtantino Imperatore in exilium mittitur.*

POſtquam Concilium Nicænũ tum Arium, tum ſuæ opinionis fautores pariter abdicaſſet, decreuit ne Alexandriam rediret; quin etiam & verba, quibus eius explicabatur opinio, & librum, Sozo. lib. 1. hiſtor. Eccleſ. c. 21. a. 325.

librum, quem de ea ediderat, inſcripſeratque Thaliam, lege vetuit At vero Conſtantinus Imperator non Arium ſolum, at ipſi adhærentes exilio mulctauit, & ſi quod ſyngramma illorum inueniretur, igni tradi iuſſit, ne vel ipſius, vel dogmatis quod introduxerat, monumentum aliquod ſupereſſet. Quod ſi quis tale quid abſcondiſſe deprehenderetur, & non confeſtim productum combureret, mortem ac capitis ſuppliciū mulctæ loco ſtatuit. Quin etiam epiſtolas ad ciuitates ſingulatim ſcriptas miſit, quibus Arium, eiuſque fautores damnabat.

Arij ſcripta iure igne dānata.

II. *De hæretico tempore S. Eligij erroris condemnato, & in exilium ablegato.*

Audoen. in vita S. Eligij cap. 34. Su. 1. De cemb. & Bar. t. 8. an. 650.

TEmporibus Martini Papæ II. & Conſtantij Imperat. anno videlicet Chriſti Domini 650. quidam hæreticus pulſus a partibus tranſmarinis in Gallias venit, moxque ſe conferens ad ciuitatem, quæ olim Hedua, nunc Auguſtodunum vocatur, cœpit tam cautè, quam fraudulenter ſua nefanda dogmata prodere. Quod cum in palatio ad aures Eligij Nouicomenſis Epiſcopi perueniſſet, cœpit vigilanter (vti ſemper in eiuſmodi rebus ſolicitus erat) cum Audoeno & cæteris Catholicis viris tractare, queadmodum hanc peſtem palam omnibus manifeſtam denegarent: nec deſtitit Epiſcopos commonere, & optimates, quouſque iuſſu Principis ſacerdotale Cōcilium apud vrbem Aurelianenſem congregaretur. Vbi eo, quem diximus, hæretico in medium deducto, conabantur eum docti quique diuerſis modis interpellare, ſed nullo poterant genere concludere: tanta quippe dicendi arte obiectis quæſtionibus occurrebat, vt vbi maximè putaretur cōſtrictus teneri, ibi ceu anguis lubricus quibuſdam foraminibus dilapſus, eorum ſe fronti opponeret. Cumq; nullo modo à quo poſſet concludi, aut ſuperari, extitit quidam è noſtris pia Dei prouidētia doctiſſimus Epiſcopus nomine Saluius, qui ita ei in omnibus obuiauit, vt ingens ea cauſa noſtris fieret gaudiū & expectatio: omnes enim eius verſutias & artes, quas ille nunc occulere, nunc etiam diſſimulare conabatur, frequēti diſputatione palam funditus detexit, ſicque aduerſus eum omnium Epiſcoporum ſententia prolata, & per ſingulas ciuitates ſuper eius nomine decretis conſtitutis, cū ea, qua par erat ignominia & dedecore è finibus Galliæ damnatus eſt.

Hæreticus victus, & condemnatus.

Hæreticorū pœna exilium.

III. *Ex vrbibus Catholicorum pellendos eſſe hæreticos ipſo facto declarat Arcadius Imp.*

Metaph. in vita, & to. 1. operum eius an. 40.

DIuus Ioannes Chryſoſtomus Epiſcopus Cōſtantinopolitanus hac ratione hæreticos Arianos ex vrbe Arcadij Imper. mandato pelli curauit. Opportunū enim ipſe tempus nactus, quando Imperator venit ad ſacrum, feſto eum ad id vocante, (erat enim dies Epiphaniorum) cum ſic ipſum compellauit: Dic mihi, ò Imperator, ſi quis huic pulchræ, & pretioſæ (oſtēdens coronam quam habebat in capite) quoſdam abiectos, & obſcuros lapides inſeruiſſet, videretur hoc tibi eſſe tolerandum, & non tanquam vniuerſa per illos afficeretur contumelia, ægre tuliſſes? Cum is autem veritatis ſermoni annuiſſet; Quid vero, inquit, non exiſtimas vniuerſorum Regē iraſci, ſi in pia ciuitate, quæ omnino rectè ſe habet, pars quæ male ſentit, ſinatur habitare; cum oporteat vel ad illis exigere, vt conuertantur, vel ſi perſeuerant, protinus expellere? Hæc cum audiſſet Imperator, non diſtulit, nec eſt cunctatus, ſed primos eorum ſtatim accerſijt, & ex ijs ſcire voluit, num in animum inducerent à fugienda deſiſtere opinione, minatus exiliū, & bonorum ſuorum priuationem ijs, qui non parerent. Cum autem vidiſſet eos eſſe immedicabiles, minas deduxit ad effectum, & iuſſit eos expelli è ciuitate. Hoc effecit, vt nonnulli errorem dediſcentes ſe rectæ adiungerent

Hæretici ex vrbibus Cath. pellendi.

Mar. Diacon. in Actis Porphyrij ep. Gazenſ.

gerent opinioni. Addit autem ad hæc Marcus Diaconus, Arcadium Imperatorem, cum intellexiſſet compluꝛes ſuorum, vel in aula militantium, vel magiſtratibus fungentium eſſe hæreticos, ſed eoſdem è magiſtratibus pulſos, pecuniaque mulctatos penitus reieciſſe.

IV. *Septingentæ virgines Ariana labe conſperſæ vrbe Alexandrina eijciuntur.*

Epipha. hæreſi 69.

ARius in vrbe Alexandrina neceſſitudine contubernij & ficta pietatis ſimulatione ſeptingētas virgines voto caſtitatis Deo obſtrictas circumuenit, & hæreticæ impietatis veneno infecit; quæ, ne puellas alias ſocietate ſua contaminarent, cum Ario, vt teſtis eſt Epiphanius, è ciuitate ſunt eiectæ.

V. *Robertus Gallorum Rex tredecim hæreticos ad meſſem perductos confeſtim iubet eradicari & exuri, ne, ſi diutius fuiſſet illæſos, regnum vna cum religione perdidiſſent.*

Glaber. li.3.c.8. apud Baro. to.11. 1017.4.

ANno Domini 1017. cum à pluribus omni ſagacitate elaboratum fuiſſet, qualiter duo hæretici Manichæi depoſita mentis perfidia, veram & vniuerſalem reciperent fidem, atq; illi omnimodis ſe facere denegarent; dictum eſt eis, quoniam niſi celerius ad ſanam fidei mentem redirent, Roberti Regis Francorum iuſſu, & vniuerſæ plebis conſenſu, igne eſſent protinus cremādi. At illi malè in ſua confiſi veſania, nihil pertimeſcere ſe iactantes, ſeque euaſuros ab igne illæſos promittentes, quin potius meliora ſibi ſuadentibus ſpernendo illudebant. Cernens quoque Rex & vniuerſi, qui aderant, minus poſſe illos reuocari ab inſania, iuſſit accendi non longe a ciuitate ignem permaximum, vt vel eo forte territi, a ſua malignitate deſinerent. Ad quem cum ducerentur, rabida adacti dementia ſe omnimodis hoc velle proclamabant, ac ſeſe vltro ad ignem trahentibus inſerebant. Quibus ad vltimū numero tredecim igni traditis, cum iam cœpiſſent acrius aduri, cœperunt voce qua poterant ex eodem igne clamare, ſe peſſimè deceptos arte diabolica, nuper de vniuerſorum Deo ac Domino malè ſenſiſſe, & ob hanc ab eiſdem illatam ei blaſphemiam, illos temporali, atque æterna vltione torqueri. His vero plures è circumſtantibus auditis, humanitatis pietate permoti accedentes, vt vel ſemiuiuos ab igne eriperent, minimè valuerunt, quoniam vindice flamma conſumente illos, cōtinuos in * puluerem fuerunt redacti. Si qui vero poſtmodum huius peruerſitatis ſectatores fuerunt reperti, ſimili vltionis vindicta vbique fuerunt perditi. Propterea venerabilis Catholicę fidei cultus, extirpata inſanientium peſſimorum veſania, vbique terrarum clarior emicuit.

Ignis alia hæreticorum pœna.

Zizania ad meſſem perducta ſeliguntur & exuruntur.

** cinerē.*

VI. *De quodam hæretico à fele in partes diſcerpto, & ab eo ad tumulum vſque vexato.*

Luc. Tudenſ. Epiſc. lib.3. aduerſ. Albigēſ. cap. 14. m.ſ.

QVia diuerſimode hæretici impugnare non ceſſant Eccleſiam, & miſericors Dominus eandem clementer de illorum inſidijs dignatur eripere, & ad pugnandum contra eos pro fide Catholica etiam muta prouocat elementa, & inimicis ſuis reddit etiam in pręſenti terribilem vltionem ad laudem Chriſti nominis, & hæreticorum exterminium, quædam quæ narrante Helia, ſucceſſore beatiſſimi patris Franciſci, didici, tradere dignum duxi. In ciuitate Lombardiæ, quæ vulgo Lode dicitur, quidam ignotus hæreticus in quodam hoſpitali chronica ægritudine grauiter laborabat. Cumque videret eum cuſtos ipſius hoſpitalis quaſi in vltimis laborare, cœpit eum blandè monere, vt vocato preſbytero loqueretur cum eo more pœnitentium, & corporis & ſanguinis DOMINI Sanctiſſimum, acciperet Sacramentum. Cui reſpondens hæreticus cum quibuſdam quaſi

ſuſpi-

ſuſpirijs, dixit: Et quis dabit mihi corpus CHRISTI, vt adorem & accipiā? Hoſpitalis dixit ei: Vocabo preſbyterum ſacellanum, & deferet corpus Domini. Reſpondens hæreticus dixit: Hu, presbyter nōn deferet corpus Dominicum; ſed panem toſtum. Poſt hæc cœpit hæreticus idem quaſi ſuere, & blaſphemare ineffabile ſanctiſſimum Sacramentum. Et ecce quidam catus manſuetiſſimus & domeſticus ſubito proſilijt in hæreticum, & guttur & labia blaſphemi hæretici cœpit dentibus & vnguibus lacerare, ita quod vix hoſpitalis potuit catum ab hæretico remouere. Tunc cuncti qui aderant intelligentes quod miraculoſè catus propter blaſphemias in hæreticū inſurgebat, dixerunt illi: Agnoſce miſer, iudicium Dei, & Eccleſiæ veritatem, & noli blaſphemare Sacramentum, in quo ſalus noſtra conſiſtit. Vide, quoniam catus pugnat propter veritatem. Qui reſpondit: Catus ille rabie fertur, & non poteſt quieſcere. Dixerunt ei; Nihil in ſe mali patitur catus, & niſi tu blaſphemaueris, in quiete ſolita permanebit. Tacuit hæreticus, & catus, vt cōſueuerat, erat quietus. Tranſactis tandem aliquantis horis, adfuit presbyter, & hortabatur eum accipere pœnitentiam, & Sacramentum corporis Chriſti in remiſſionem peccatorum. Hæreticus autem cœpit blaſphemare, & in presbyterum ſpuere. Sed catus in eum proſiliens in virtute, qua poterat, hæreticum laniabat, & in tantum illi moleſtiam intulit, quod fere peruenit vſque ad articulum mortis. Volebat presbyter amouere catum, ſed ciues qui conuenerant, vt viderent miraculum, minimè permittebant. Tamen amotus fuit catus, & in quadam area incluſus, ne ipſum penitus interficeret. Hereticus autem perſiſtēs, in blaſphemia ſua funditus expirauit; & extra ciuitatem longè à cœmiterio fidelium ſepultus. Poſt hæc extrahentes catum de area, cum ad locum accederet, vbi iacuerat ægrotus hæreticus, & eum non inueniret, cœpit voces emittere, & huc illucque diuertere ad quærendum ipſum: cumque ad locum veniret, vbi ſepultus erat, cœpit ſuis vnguibus terram fodere, & tamdiu, multis videntibus in cœpto labore perſtitit, donec mortuus eſt. Quid agis rationabilis creatura? Quare pigritaris religio Chriſtiana? Ecce brutum animal ob vindicandas iniurias Catholicæ fidei, ſe opponit vſque ad mortem, pro quo non eſt mortuus Chriſtus, nec ab eo remunerari ſperat in patria beatorum; & homo ad ſimilitudinem Dei factus, cui Deus ſubiecit omnia ſub pedibus eius, qui eſt pretio magno ſanguinis eius redemptus; & credit in cœleſti patria ſpiritibus Angelicis ſociari, audit conuicia, quibus nomen filij Dei, & fides Catholica blaſphematur; & tolerat patienter: ſponſa Chriſti, ſcilicet ſancta Eccleſia turpiter denudatur, & nō eſt filius de tot millibus, qui vindicet iniuriam matris? Redarguit catus ſegnitiem filiorum, & deſidiam nobilium reprehendit. Ite ad catum pigri & deſides Chriſtiani, & conſiderate vias eius, qualiter vſque ad mortem ſuo ſeruiat Creatori; qui manſuetus eſt, & lenis fidelibus, aſper eſt & quaſi rabidus contra hæreticum, & etiam ei mortuo non indulget. Videtur congruere huic facto quod diuina ſcriptura dicit Deo. Creatura, inquit, tibi factori deſeruiens exardeſcit in tormentum aduerſus iniuſtos, & leuior fit ad benefaciendum pro his qui in te confidunt.

Horrenda Sacramentary blaſphemia.

Felis inſurgit in hæreticum.

Felis diſcerpit hæreticum.

Hæreticum per-

ſequitur felis ad tumulū vſque.

Sap. 16. v. 24.

VII. *De hæreticis in Burgundia combuſtis, & eorumdem cineribus in buſones conuerſis.*

NArrante quoque eodem prædicto fratre Helia, venerabili viro, didici, quod cū quidam hæretici in Burgūdiæ partibus ſui erroris ſemina ſpargerent virulenta, & S. prædicationis, fratres Prædicatores, & fratres Minores contra eoſdem hæreticos viriliter

Idē ibi. cap. 15.

decertarent gladio ancipiti verbi Dei, eorum praua dogmata infatigabiliter concidentes, tandem à iudice regionis capti ſunt, & vt digni erant, flāmarum ignibus traditi, vt maligni auctores cū ſuo ſcelere, ad terrorem cæterorum hominum, finirentur. Cumque ſuppoſitis lignorum copijs vehementer æſtuarent incendia, ſubito miræ magnitudinis buſo, qui alio nomine vocatur crapaldus, adiuit, & nullo cogēte, ſe vltro medijs flammis contulit. Corruerat in ignem vnus hæreticorū, qui eorum epiſcopus dicebatur, reſupinus, & dictus buſo ſuper faciē eius ſedit, & videntibus cunctis qui aderant, linguam eius comedit. Sequenti autem die totū eiuſdem hæretici corpus, oſſibus exceptis, verſum eſt, in fœtidos bufones, ita vt non poſſent præ multitudine nimia numerari. Videntes itaque indigenæ miraculum glorificabant Deum, & laudabant eum in Prædicatoribus ſuis, qui de horrore tam immundæ pollutionis eos dignatus eſt misericorditer liberare. Rectè omnipotens Deus per immundiſſima & turpiſſima animalia, quam turpiſſima, & immundiſſima hæreticorū ſint dogmata, voluit demonſtrare, vt omnes homines hęreticum tanquam crapaldum toxicum ſtudeant euitare: Sicut enim inter omnia quadrupedia bufo turpior iudicatur, ita hæretica prauitas omnibus alijs ſectis eſt deterior, & ſordidior. Iuſtificauit hæretica cæcitas Iudaicam perfidiam, mundificauit pollutione ſua inſaniā Mahometi, & luxuria ſua abluit Sodomam, & Gomorrā. Quidquid enim peſſimum eſt in enormitate ſcelerum, ſanctiſſimum eſt habito reſpectu ad turpitudinem, & ignominiam hæreticæ prauitatis. Proinde Christianus, tam indicibile malum effugiat, quod cunctorum ſcelerum crimen tranſcendit.

Corpus cōbuſti hæretici in buſones conuerſum.

Hæretici per buſones deſignati.

VIII. *Filium Catholicum pro patre hæretico morte digno non eſſe ſupplicio afficiendum.*

EOdem quoque tempore in partibus Toloſanis quidam ſenex rebus mundi locuples, & Catholicæ fidei bonis pauperrimus, cum iam grauatus ſenio, & corporis ægritudine mortem ſibi propinquam cerneret, cuidam viro Catholico filio ſuo contulit omnia quæ habebat, & ſe miſerrimè hæreticis tradidit abrenuncians Catholicam fidem, quam promiſerat in baptiſmo, & ſe per miniſtrum Satanæ hæreticæ ſubdidit prauitati. Perlatū eſt hoc Catholicis iudicibus, qui ad domum ſenis perditiſſimi acceſſerunt, monentes vt dictus ſenex regrederetur ad cultum Catholicæ veritatis. Sed, dicto ſene in ſua nequitia perſiſtente, & in religionem fidei Chriſtianæ blaſphemias congerente, iudices eum flammis tradere cenſuerunt. Quæ vt prædictus filius eius vidit, turbatus eſt valde, & cœpit vehementer condolere patri, & inſtare penes iudices, vt omnem ſubſtantiam eius acciperent, & inſuper, eum loco patris comburerent, & indulgerent ſeni, fortaſſis illico morituro ſenio, & ægritudine compellente. Mirabantur valde iudices, & non credebant his, quæ à filio dicebantur, obijcientes, quod Catholicus pro hæretico, & adoleſcens pulcherrimus pro ſene morbido ſe morti exponere non deberet. Qui reſpondens dicebat illis: Valde doleo, quia ſenex prorūit in errorem, ſed pater meus eſſe non deſijt, & quia Dominus patrem honorare præcepit, non pro hæretico, ſed pro patre volo mori. Adiudicatum eſt igitur illius petitioni animi, & adoleſcens ad locum incendij ducebatur, qui omnem publica voce anathematizabat hæreſim, & fidem Catholicam fatebatur, & Dominus Ieſum Chriſtum, atque Dei genitricem Mariam virginem cum omnibus Sāctis adeſſe ſibi in auxiliū precabatur.

Ade-

Idē ibid. cap. 16.

Hæreticus flammis deſtinatur.

Filius pro patre mori paratus.

Matth. 15. v. 4.

Aderant tunc quidam de Minoribus fratribus, qui vehementer redargue-
Ignis pro fide Catholica pugnat. bant Iudices, dicentes: Non debere catholicum filium taliter pro hæretico patre mori, & detinebant adoleſcentem ne mitteretur in ignem. Cum hęc agerentur, ſubito de ipſa flamma, videntibus cunctis, qui aderant, quaſi ignea ſagitta proſilijt, & vſque ad lectum hæretici ſenis peruenit, & execrabilis ſenis carnes adurendo viſibilis flamma combuſſit. Inſonuit clamor cunctorum concurrentium, & ſimul cum iudicibus glorificabãt Dominum Ieſum Chriſtum, qui tam euidenti miraculo liberauit adoleſcẽtem Catholicum, & digna pœna percuſſit ſenem nefandiſſimum. Pugnat pro fide Catholica ignis inſenſibilis, & ſegnitiem redarguit hominum, qui totis viribus ad defenſionem veritatis Catholicæ non conſurgunt.

IX. *Sectarij ſectarios extremo iudicio etiam affici curant.*

Surius in breui cõmẽtario rer. in orbe geſta. ad ann. Do. 1553 LAurentius Surius Carthuſianus, vir pius, breui ſuo Commentario rerum in orbe geſtarum de Serueto, ita refert: Geneuæ Caluinus Seruetũ Hiſpanum, valde impiè de ſacroſancta Trinitate ſentientem, extremo cura
Caluin. Seruetũ ſupplicio afficit. t affici ſupplicio. Mirum hoc erat; non ſolum quod Caluinus nihilo eſſet eo melior, ſed etiam quod iſti euangelici nolunt morte affici hæreticos. Porro vero Caluinus ſuũ hoc factum vſq; adeo illuſtre eſſe voluit, vt quamuis ea de cauſa ab alijs ſectarijs fuiſſet reprehenſus, totam hiſtoriam ſcripto euulgato comprehenderit, quo oſtendit licitum eſſe hæreticos mortis ſupplicio afficere.

X. *Seuero hæretico multi diſſidij auctori linguam exſcindi iubet Iuſtinus Imperator.*

Niceph. Calliſt. li. 17. hiſtor. Eccleſ. c. 3. ANtiochiæ Seuerus hæreticus, Flauiani ſucceſſor, qui thronum per tyrãnidem occupabat, plurimum in Chalcedonenſem ſynodum inuehebatur. Is cum ita animatus eſſet, quotidie (vt ita dicam) anathemati ſynodum eam ſubiecit, potiſſimum vero in eis, quæ Enthroniſticæ, ſiue Synodales dicuntur, epiſtolis, quas ad loci cuiuslibet Patriarchas mittebat. Vnde per eos, qui eas recipiebant, nugamenta multa aduerſu Eccleſiam ſunt inducta, & populus in innumerabiles opiniones diuiſus. Sed enim Iuſtinus Imperator fideliſſimus, pri-
Seuero linguã Iuſtino iubente exſcinditur. mo imperij ſui anno Seuerum commeritas petulantis verborum lubricitatis pœnas pendere, linguamque eius radicitus exſcindere iuſſit. Et rei, ſicuti de eo fama percrebuit, Irenæus præfuit militarium ordinum Antiochiæ Dux. Quod ſanè verum eſſe literis ſuis Seuerus ipſe confirmat, Irenæum videlicet pœnam ſibi eam tumultus concitati gratia molitum eſſe: ad amicos enim quoſdam Antiochenos ſcribens, exilium ſuum, fugamque commemorat, & quamplurima in Irenæum ſeominata, & conuicia iacit, propterea quod diligentius ille cuſtodibus diſpoſitis, hominem, ne ex vrbe Antiochena profugeret, ſeruarit.

TIT. XIX. De pœnis communicantium, commorantium, aut etiam fauentium hæreticis.

Prohibuerat Deus ſæpe per Moyſen, ne Iſraelitæ cum gentibus, et idololatris communicarent, aut connubia inirent, ne eorum commercio corrumperentur. Exo. 34. Leu. 18. Deut. 7.

Salomon ſapientiſſimus communicans alienigenis factus eſt in reprobum ſenſum. 3. Reg. 11.

Cum Samaritæ Dominum, ſimul & vanos ac inanes Deos coluiſſent, ſtatim Deus immiſit in eos leones, & ecce interficiunt eos, eo quod ignorent ritum Dei cœli & terræ. 4. Reg. 17.

EXEMPL. I. *S. Martini gemitus, eo quod cum aliquot Epiſcopis Ithacianæ partis ſpe eorum ſalutis communicaſſet, ab Angelo approbantur.*

Seuer. Sulp. l.3 dialog. b. Mart. c.15. an. Do.386.

DIuus Martinus Turonēſis Epiſcopus Treuiros, vbi Maximus Imperator tunc agebat, profectus, cum aliquot Epiſcopis, qui Ithacio Epiſcopo hæretico, & excommunicato adhærebant, communionem inijt, ſatius æſtimans ad horam cedere, quam his non cōſulere, quorum ceruicibus gladius imminebat. Verumtamen ſumma vi Epiſcopis nitētibus, vt communionem ſubſcriptione firmaret, extorqueri non potuit. Poſtero die inde ſe proripiens, cum reuertens in via mœſtus ingemiſceret, ſe vel ad horam noxiæ communioni fuiſſe permixtum, haud longe à vico, cui nomen eſt Audethanna, qua vaſtas ſolitudines ſyluarum ſecreta patiuntur, progreſſis paululum comitibus, ille ſubſedit, cauſam doloris, ac facti accuſante ac defendente inuicem cogitatione peruoluens. Aſtitit ei repente Angelus: Merito, inquit, Martine compungeris, ſed aliter exire nequiſti. Repara virtutem, reſume conſtantiam, ne iam non periculum gloriæ, ſed ſalutis incurreris. Itaque ab iſto tempore ſatis cauit cum illa Ithacianæ partis communione miſceri. Ceterum cum quoſdam ex energumenis tardius, quam ſolebat & gratia minore curaret, ſubinde nobis cum lacrymis fatebatur, ſe propter communionis illius malum, cui ſe vel puncto temporis, neceſſitate non ſpiritu miſcuiſſet, detrimentum ſentire virtutis.

II. *De funeſta morte Florentij Epiſcop. Cath. ob initam cum Arianis communicationem.*

Ex Marcel. Bar. to.3. Annal. ann. Do.359.

ANno Domini 359. habitum eſt Arimini Concilium Ariminenſe, cui interfuit Floretius Epiſcop. Catholicus, Cuius impietati licet minimè ſubſcripſiſſet, inquit Marcellinus, tamen quia Arianis communicaſſet, cū in conuentu plebis ſederet in throno ſuo, repente diuina virtute in terram eliſus eſt, ac palpitans foras ſublatus; at cum vires iterum reſumpſiſſet, in thronum regreſſus eadem quoque paſſus eſt, & rurſus foras ductus, ac tertio denique idipſum obſtinatè pertentans, tertiò eliſus, ora diſtorquens, miſerè animam exhalauit.

Florentij Epiſc. dirum ſupplicium.

III. *De Natalio egregio Chriſti confeſſore, qui pecunia perſuaſus, vt Theodotianorum hæreſi præeſſet, in ſomnus ea de cauſa egregiè vapulat.*

Euſ. lib. 5. hiſtor. Eccle. c. 28. Niceph. 4. cap. 21.

TEmpore Zepherini ſummi Pontificis, circa decimum annum imperij Seueri, Natalius quidam confeſſor factus ſeductus fuit ab Aſclepiodoro, & alio quodam Theodoro mēſario, qui ambo diſcipuli fuerūt Theodori coriarij, qui quoniam ſententiæ huius, imò potius dementiæ, auctor erat primus, quod Chriſtus nudus eſſet homo, à Victore tunc Romano Epiſcopo à cōmunione ſeparatus fuit. Perſuaſus autem fuerat Natalius, vt accepto ſalario hæreſis huius vocaretur Epiſcopus, ita vt denarios centum quinquaginta menſtruo tempore acciperet. Illis itaque coniunctus per viſiones commonefiebat à Domino. Miſericors enim Deus, ac Dominus noſter Ieſus Chriſtus nolebat paſſionum ſuarum martyrem extra Eccleſiam conſtitutum perire, Quoniam vero negligentius viſionibus attendebat, ineſcatus videlicet primatus apud eos honore, & turpi quæſtu, quo plurimi pereunt, tandem ab Angelis flagellatus eſt, ac tota nocte haud modicè verberatus, ita vt cum mane ſurrexiſſet, induto ſacro ac cinere inſperſo, multo ſtudio ac lacrymis ante Zepherinum Epiſcopum procideret, & pedibus aduolueretur, non clericorum modo, ſed & plebis, & ipſam eccleſiam ad commiſerandum procliuem lacrymis defluentibus per miſericor-

Natalius confeſſor cur ab Angelis flagellatus.

dem

dem Chriſtum obteſtaretur, ac multis precibus vſus, oſtenſis etiam plagarum, quas paſſim fuerat vibicibus, vix tandem ad communionem reciperetur.

IV. *De mala morte Monachi habitare volentis in cella Euagrij hæretici.*

Io. Moſch. Eui. Prati ſpirit. cap. 177.

DIcebat Abbas Ioãnes Cilix: Commorantibus nobis in Nono Alexandriæ, venit ad nos Ægyptius monachus, narrauitque nobis dicens: Ad monaſterium cellularum frater ex longinqua regione peruenit, volens ibi habitare, proſtratuſque presbytero, orabat vt in Euagrij cella moraretur. Presbyter autem dicebat, non poſſe eum illic habitare, recedenſque Preſbyter ait fratri: Fili, dæmon acerrimus illic habitat: qui enim ſeduxit Euagrium, & à vera fide remouit, immiſitque illi ſcelerata dogmata, ille non permittit aliquem ibi morari. Frater autem perſiſtebat, dicens: Profectò, ſi hic maneo, in illa moraturus ſum. Tunc Presbyter coactus dixit ei: Iudicio tuo vade, & eam accipe. Sedit igitur frater in cellula vna hebdomada; venienteque Dominico die perrexit ad ſanctam Eccleſiam. Videns autem illum Presbyter, conſolatus eſt: ſollicitus enim pro illo erat. Veniente autem alio die Dominico non venit ad eccleſiam: Cumque illum non videret Presbyter, miſit duos fratres, vt viderent cur non veniſſet ad eccleſiam. Qui venientes ad cellulam inuenerunt fratrem iniecto fune ſeipſum ſuffocaſſe.

Hæretis cohabitare valde periculoſũ.

V. *Valentinianus Iunior ſuaſu matris ad Arianiſmum declinans à Maximo monetur, ſed non acquieſcens bello terretur & fugatur.*

Theodoret. Eccl. hiſt. l. 5. c. 14. 15. Carol. Sigon. l. 9. de occid. imp.

VAlentinianus Iunior à Iuſtina matre deceptus Arianis fauit. Quod vbi reſciuit Maximus tyrannus, eum per litteras hortatus eſt, vt bellum aduerſus pietatem omitteret, neve proderet paternam pietatem, addidit & belli minas, niſi pareret. Quinetiam orationem re ipſa confirmauit, coactumque exercitum Mediolanũ verſus duxit, vbi degebat Valentinianus: Qui cognito aduentu illius in Illyricum fuga ſe contulit, doctus experientia, quem ſibi fructum materna conſilia attuliſſent. Theodoſius verò laudatiſſimus, vbi didiciſſet, quæ Imperator feciſſet, & quæ ſcripſiſſet tyrannus, miſit litteras fugato adoleſcenti, quibus illi mirum eſſe negabat oportere, ſi cum Imperatore timiditas, vires verò cum tyranno copularetur: Pietati enim Legiſlatorem pietatis fauere.

VI. *Leo Imp. etſi religioſus & maximè pius viſus fuerit quia tamen hæreticis adhæſit, ideo minor fit.*

Baro. to. 6. Annal. an. 474. 2.

LEo Imperator inter optimos planè fuiſſet adnumerandus Principes, niſi ſuorum propinquorum ſordibus aſperſus fuiſſet, eoſq, in aulam introduxiſſet. Tametſi enim omni prorſus caruiſſet hæreticæ prauitatis contagio, tamen quod haud prudens ipſos non cauit hæreticos, quibuſcum indulgentius egit, dum Baſiliſco Verinæ coniugis germano pepercit, & Zenonem inexploratum adhuc ſibi hominem haud probè de Catholica religione ſentientem cooptauit ſibi generum & adminiſtratorem imperij, proptereà à poſteris minus laudari meruit, quod nequiſſimis adeo hominibus ſtrauerit ad capeſſendum imperium viam, nempè Zenoni, qui ſublato è medio Leonis filio creatus Auguſtus ſucceſſit. & Baſiliſco, qui & ipſe hæreticus, poſt multa ſcelera in tyrannum tandem erupit.

Leonis Imper. laus vnde minuta.

VII. *Vvenceſlaus Bohemorum Rex ob conceſſam hæreticis libertatem vita, regnoque priuatur.*

Æn. Syl. hiſt. Bohem. lib. 35. 36 37.

CVm Vvenceſlaus duodecimus Bohemiæ Rex, falſa politici ſtatus ratione deluſus, hæreticis poteſtatem

tem agendi quæ vellent conceſſiſſet, regnum eius tãtis diſſenſionibus perturbatum eſt, fuerit vt neceſſario ad arma, etiamſi tardè, recurrendum, vt ſe regnumque tueretur. Verũ ab omnibus ſuis deſertus vitam ſimul, atque regnum amiſit.

VIII. *Boleslaus Rex Poloniæ politicam libertatem Pruſſis ſuorumque damno concedit.*

Martin. Cromer. l.6. hiſt. Polon.

BOleslaus Poloniæ Princeps Pruſſis permiſit, vt à Chriſtiana fide, quã admiſerant, deficientes, ad priſtinam idololatriam redirẽt: idque fecit tum pretioſis muneribus, quæ ab eis accepit, delinitus: tum quia Pruſſi pollicebantur ſe in fide eius permanſuros. Sed quam parum feliciter illi ceſſerit hæc politica permiſſio, diligenter notatum ab ijs, qui Polonicam hiſtoriam ſcripſerunt. Nam Pruſſi ſublatis animis in illum arma ſumpſerunt, eius exercitum fuderunt, atque profligarunt, magna ſtrage facta præcipuè Poloniæ nobilitatis. Multis præterea alijs calamitatibus in ſuo regno afflictatus eſt Boleslaus, vt illius peccati pœnas perſolueret.

IX. *De Agilulpho Duce, qui præpoſtero pacis ſtudio libertatem Arianis, & Orthodoxis concedens meritas luit pœnas.*

Carol. Sigõ. de Regno Ital. li. 2. Genebr. in Chron. an. 607.

Romilda mulier incontinens.

AGilulphus, ſiue Giſulphus Longobardorum Dux quod cauſa conſeruandæ pacis in ſua ditione Catholicos, & Arianos quemque ſuis legibus ac ritibus viuere permiſiſſet, cum ſuis prælio ſuperatus, ac cæſus eſt à Caiano Auarorum Rege, qui Forum Iulium vaſtauit; & Romildam Giſulphi coniugem, quæ ſpem coniugij ſecuta vrbem hoſti tradiderat, probro affectam ac conſtupratam palo per pudẽda adacto defixit: Deus enim, qui fidele ac ſincerum obſequiũ ſibi à Regibus exhiberi vult, Principes hoc tam acerbo Giſulphi ſupplicio cautiores effici voluit. Non enim ſine cauſa per, Moyſen ita ſuos alloquitur: *Recedite à taberna ulis hominum impiorum, & nolite tangere quæ ad eos pertinẽt; ne inuoluamini in peccatis eorum.* *Nu. 16.*

X. *De Memelino Aphrorum Rege, qui Albigenſibus auxilium præbens bellò perit.*

D. Anto. 3. p. Chr. tit. 19. c. 1. et Vlcs. 30. lib. Sp. hiſt. Gabr. Prat. li. 1. Elẽch. hæret.

CVm Albigenſes hæretici bello à Catholicis ſub ductu Comitis à Monte forte premerentur ann. Dom. 1213 præter Terraconenſiũ Regem, qui in eo bello corruit, etiam ad ſuppetias ſibi ferendas Memelinum potentiſſimum Aphrorum Regẽ de Marioch inuitauerant; qui ſanè cum tam incredibili, tamq; inaudita copiarum multitudine ex Aphrica in Hiſpanias appulit, vt totam Europam ſe obtinere poſſe ſperaret. Adeo quidem, vt Innocentio Papæ ſe ſuos equos in porticu eccleſiæ D. Petri ſtabulaturum, & in eius faſtigio vexillũ ſuum fixurum minitabundus mandaret. Quod profecto maxima ex parte impletum tradunt hiſtorici; ſed tandem eius exercitu penè omnino a Catholicis profligato, cum ipſe in Siciliam tranſijſſet, ex dolore deperditę victoriæ mortuus eſt, & pręcipuum ipſius vexillũ in bello captum Innocentio trãſmiſſum eſt, & in prædicta eccleſia ad Chriſti gloriam erectum.

Simon à Mõteforti Comes Cathol. cõtra Albigenſes victoria potitur.

TIT. XX. Libros hæreticorum iure eſſe prohibendos, & omnino abolendos.

EXEMP. I. *Sub pœna mortis Conſtantinus Imper. iubet exuri hæreticorum libros.*

Tripart. hiſt. Eccl. lib. 1. cap. 15.

COnſtantinus, Maximus Auguſtus, in epiſtola de Ario, & ſcriptis eius ad Epiſcopus, & populum ſic habet: Malignos & impios Arius imitatus, dignum eſt, vt illorum quoque ſuſcipiat vltionem. Sicut ergò Porphyrius diuinæ pietatis inimicus, iniqua volumina contra religionẽ proferens, dignam

Conſtantini edictum de libris hæret. exurendis.

dignā promeruit inuenire mercedem & talem, per quam in poſterum eſſet opprobrium, & plurima compleretur infamia: & nunc placuit Arium, & conſectatores eius vocari Porphyrianos, vt quorum mores imitati ſunt, eorum vocabulo perfruantur. Super hæc autem, ſi qua conſcriptio ab Ario facta reperitur, igni tradatur, vt non ſolum praua eius doctrina depereat, ſed neque vlla eius poſſint remanere commenta. Hoc etiam præcipio: Si quis conſcriptiones Arij celaſſe comperitur, & non repente proferens igne conſumpſerit, ſupplicio ſubiacebit: mox enim vt in hoc fuerit captus, capitalem ſuſcipiet vltionem.

II. *Theodoſius Imper. quam ſeuere Eunomianorum hæreticorum libros cremari iuſſerit.*

Lib. 16. C. Theo. li. 16.

PEtri ſeueritate prohibiti ſunt libri Eunomiani: Codices ſanè eorum ſcelerum omnium doctrinam, ac materiam continētes, inquit Theodoſius Imp. ſumma ſagacitate mox quæri, ac prodi exſerta auctoritate mandamus, ſub aſpectibus indicantium mox cremādos. Ex quibus, ſi qui forte aliquid, qualibet occaſione vel fraude, occultaſſe, nec prodidiſſe conuincitur, ſciat ſe velut noxiorum codicum & maleficij crimine conſcriptorum retentorem capite eſſe plectendum.

Lex Theodoſij de cremandis hære. libris.

III. *Manichæorum libros prohibet, flammiſque addicit Leo Magnus Pontifex.*

D. Proſp. in Chronico.

DE libris Manichęorum interdictis & proſcriptis, hæc D. Proſper: Hoc tempore, inquit, plurimos Manichæos intra vrbem latere diligētia Papæ Leonis innotuit, qui eos de ſecretis ſuis erutos, & oculis totius Eccleſię publicatos, omnem dogmatis ſui turpitudinem & damnare fecit & prodere, incenſis eorum codicibus, quorū magnæ moles fuerunt interceptæ. Quæ cura viro ſancto diuinitus, vt appare t, inſpirata, non ſolum Romanæ vrbi, ſed etiam vniuerſo orbi plurimū profuit: ſiquidem confeſſionibus in Vrbe captorum, qui Doctores eorum, qui Epiſcopi, quive Presbyteri, in quibus Prouincijs, vel ciuitatibus degerēt patefactum eſt; multique Orientalium partium ſacerdotes induſtriam Apoſtolici Rectoris imitati ſunt.

Manichæorum libris flammis addicti.

IV. *Thalmud Iudæorum incendi iubent ſummi Pontifices Romani.*

Sixt. Senenſ. l. 2. Biblioth. & Ia. Gretſer. lib. 1. de iure prohibendi li. malis cap. 16.

CVm libri Thalmudici, non ſolum contumelias, & blaſphemias in Chriſtum multas, & execrabiles, verumetiam ſanctiones & præcepta plurima, contra ipſam quam, Iudęi profitentur, legem Moyſis, & contra omne ius gentium, atque omnia naturæ decreta, contineant, viſum eſt ſummis Pontificibus, alijſq; Chriſtianæ Reip. Principibus, inquit Sixtus Senenſis, vt tam nefariæ doctrinæ lectio, atque vſus omnibus Iudæis, qui ſub ditione Chriſtianorū viuunt; interdiceretur, & omnes libri Thalmudici toto Chriſtianorum orbe ignibus traderentur: quod etiam ſæpè factum eſſe nonnulli fide digni ſcriptores teſtantur: inter quos Bernardus Lutzēburgius in Catalogo hæreticorum, lib 2. refert, Gregorium Pontificem eius nominis nonū, anno Domini 1230. omnia Thalmudica volumina flammis adiudicaſſe: atque idem iterum feciſſe Innocentium Papam eius nominis quartū anno ſalutis noſtræ 1244. Rurſus cū eadē volumina à Iudæis inſtaurata fuiſſent, & auxilio artis impreſſoriæ in infinitum penè numerum propagata, Iulius Papa tertius nouo edicto promulgato inquiri iuſſit, & anno 1552. cum feſta Tabernaculorum à Iudæis Septembri menſe celebrarentur, per omnes Italiæ vrbes exuri. Paulus Papa IV. vna cum ſacroſancto Romanæ inquiſitionis ſenatu, 1559. rurſum idē fieri iuſſit, & Thalmudicos libros inter ſcripta ab Eccleſia Catholica damnata annumerari voluit.

Iudæorū Thalmud flāmis adiudicatū.

V. De

V. *De repentina morte Archiep. qui contra decretum Regis combuſtionem malorum librorum impediuerat.*

The. Brabant. Apum lib. 1. cap. 3. p. 7.

VIdi ipſe Archiepiſcopum in Galliæ partibus, virum litteratum & nobilem, circa quem talis vindicta nutu Dei contigit. Deuotiſſimus in Principibus Rex Franciæ Ludouicus, anno circiter ab incarnatione Domini 1239 inſtigante Fratre Henrico dicto de Colonia ordinis Prædicatorũ, prædicatore peroptimo, ſub pœna mortis congregari fecit Pariſijs nefandiſſimum librũ Iudæorũ, qui Talmud dicitur: in quo inauditæ hæreſes, & blaſphemiæ contra Chriſtum, & matrem eius locis plurimis erant ſcriptæ. Huius itaque libri diuerſa exemplaria ad comburendum Pariſios allata ſunt. Flentes ergo Iudæi adierunt Archipræſulem, qui Regis conſiliarius ſummus erat, & pecuniam ei pro conſeruatione librorum innumerabilem obtulerunt. Qua corruptus Regem adijt, & ad voluntatem ſuam iuuenilem animum mox inuertit. Redditis ergo libris, Iudæi ſolemnem diem agi conſtituũt omni anno, ſed in vanum, aliud ſpiritu Dei ordinante. Reuoluto enim anno, die certo, & ipſo loco, quo libri execrabiles redditi ſunt Iudæis, hoc eſt, in Vincennijs prope Pariſios, dictus Archiepiſcopus ad conſultationem Regis veniẽs diro viſcerum dolore correptus eſt, & eadem die cum eiulatu maximo vitæ finem accepit. Fugit autem Rex de loco cum tota familia, nimium veritus, ne cum Archiepiſcopo diuinitus feriretur. Nec multo poſt, vt prius, inſtigãte dicto fratre Henrico, Iudæorum libri congregati ſunt ſub mortis pœna, & in maxima multitudine ſunt combuſti. Nota autem lector, quod omnes Orientales Iudæi hæreticos & excommunicatos reputant hos Iudæos, qui contra legẽ Moyſi & Prophetas, hunc librum, qui Thalmud dicitur, recipiunt, & conſcribunt, & tamen Archipræſul legis Chriſti talem defendebat, quod illi ceſſit in malum.

Archiep. pecunia corrumpitur.

Mors repent. Archiep.

Thalmud Iudæorum comburitur.

VI. *Alchorannm, aliosque Mahumetanæ ſuperſtitionis, flammis Franciſcus Ximenes abolet.*

NEc ſilentio prętereundum inſigne factum Franciſci Ximenis Archiepiſcopi Toletani; qui Mahometanæ perfidiæ exſtirpandæ in regno Granatenſi, alijſque Hiſpaniæ locis intentus, in id quoque diligenter incubuit, vt libri, quibus ſuperſtitio illa tradebatur abolerentur. Alfaquinis ergo (ſic Mauri ſacrorum Antiſtites nominant) ad omnia obſequia eo tempore exhibenda promptis, inquit Aluarus Gomecius, Alchoranos, id eſt, ſuæ ſuperſtitionis grauiſſimos libros, & omnes cuiuſcumque auctoris, & generis eſſent Mahumetanæ impietatis codices, facile ſine edicto, aut vi, vt in publicum adducerentur, impetrauit. Quinque millia voluminum ſunt ferme congregata, quæ varijs vmbilicis, Punica arte, & opere diſtincta, auro etiam & argento exornata, nõ oculos modo, ſed animos quoque ſpectantiũ rapiebant. Multi eis ſe donari à Ximene petierunt, ſed nemini quidquã conceſſum eſt: ignibus omnia, publica in pyra, ad vnum exuſta, præterquam aliquot ad rem medicam pertinentia, cuius gens illa non ſine magno profectu ſtudioſiſſima, ſemper fuit, quæ propter ſaluberrimæ artis dignitatem ex incendio illo liberata in Bibliotheca Complutenſi nunc ſeruantur.

Aluarus Gomecius lib. 2. de rebus geſtis. F. Xim. apud Gretſer. lib. 1. ca. 16.

Mahumetanæ impietatis libri vulcano traditi.

VII. *A libris Vviclephi hæretici florentiſſimo Bohemiæ regno peſtem, & exitium veniſſe.*

SVb Vvẽceslao Bohemiæ Rege perfida Huſſitarum inſania ortũ habuit. Rexerant ſcholam Pragenſem vſque in ea tempora Teutones, id moleſtiſſimum Bohemis fuit, &c. Ex quibus vir quidam nobilis ex domo, quam Putridipiſcis vocãt, apud Oxoniam Angliæ ciuitatem ſtudens cum Ioannes

Æneas Syl. li. de Origine Bohemorum ca. 37. Gab. Prateol. to. 2. hiſ. & in Elẽcho hereſ. lib. S. Conc. Conſtãtienſ.

Ioannes Vvicłephi libros offendiſſet, quibus de regalibus vniuerſalibus titulus inſcribitur, magnopere illis obſectatus, exemplaria ſecum attulit; inter quæ de Iure ciuili, deque diuino, de Eccleſia, de diuerſis quæſtionibus contra clerum, pleraque volumina, veluti pretioſum theſaurum patriæ ſuæ intulit imbutus iam ipſe Vvicłephitarum veneno, & ad nocendum paratus, tum quod erat familiæ ſuæ cognomen, putidum piſcem, id eſt fetidum virus in ciues ſuos euomuit. Commodauit autem ſcripta quæ attulerat, his potiſſimè, qui Teutonicorum odio tenebantur. Inter quos omnes Ioannes eminuit obſcuro loco natus, ex villa Hus, quod anſerem ſignificat, cognomentum mutuatus. Hic auidè admodum doctrinam Vvicłephitarum arripuit. Et in concionibus ſuis multa de libris Vvicłephi in medium attulit, aſſerens in eis omnem veritatem contineri, adijciensque crebro inter prædicandum, ſe poſtquam ex hac luce migraret in ea loca proficiſci cupere, ad quæ Vvicłephi anima peruenisset.

Librorũ hæreticorum perniciés.

Huſſitarum origo vnde.

VIII. *Doctrinam hæreticorum fœtorem reddere intolerabilem.*

Lectione librorum hæreticorum tetrum fœtorem animo adflari, adeo verum eſt, vt ſancti viri hanc graueolentiam aliquando ipſis etiam corporeis ſenſibus perceperint. Illuſtre huius rei exemplum ſuppeditat nobis vita S. Pachomij, qui cum Anachoretas quoſdã Origenis hæreſi infectos hoſpitio accepiſſet, & vna cum illis de diuinis literis ſermocinari cœpiſſet, fœtor intolerabilis extitit. Illis digreſſis, Pachomius volens ſcire cauſam tetri illius odoris Deum orauit; & ſtatim cognouit, quod erant dogmata impuritatis, quæ ex eorũ anima emiſſa tantam adferebant moleſtiam; & non cunctatus, viros eſt perſecutus. Quos enim eſſet aſſecutus, dixit eis: Volo vnum verbum ex vobis ſciſcitari. Illi vero dixerunt; Dic. Origenis, qui dicitur, vos opera legitis? Illi vero cum hoc audiſſent negarunt, dicentes: Nequaquam. Sanctus autem dixit: Ecce teſtor vobis corã Deo, quod omnis homo, qui legit Origenem, & ſuſcipit eius dogmata, deſcendet in profundum inferorum, & eius hæreditas erunt tenebræ exteriores. Ego autem ſum vobis proteſtatus id, quod eſt, à Domino mihi ſignificatum, & ſum innocens, vos videbitis. Ecce audiuiſtis veritatem. Si autem mihi credideritis, volentes vere Deum eſſe vobis propitium, accipite omnes libros Origenis, & proijcite in fluuium.

Simeon Metaph. in vita S. Pachomij apud Sur. 14. die Maij

Libri hæreticorũ fugiendi cur vitã di.

IX. *B. Virginem Deiparam non conſiſtere vbi libri hæreticorum ſunt.*

Qvantum damni ſibi procreet, qui libros hæreticos domi ſuæ retinet, hoc exemplo eluceſcit. Ita igitur Io. Moſchus in prato ſpirituali: Acceſſimus ad Abbatem Cyriacum presbyterum Lauræ Calamonis iuxta ſanctum Iordanem, narrauitque nobis, dicens: Die quadam vidi per ſomnum mulierem honeſta facie, purpura indutam; & cum ea viros duos, & ipſos venerando habitu, & aſpectu præclaro. Arbitratus autem ſum mulierem illam eſſe Dominam noſtram ſanctam Dei genitricem, eoſque qui cum ea erant, duos viros, ſanctum Ioannem Baptiſtam, & ſanctum Ioãnem Theologum & Euangeliſtam. Egreſſusq. de cellula orabam illam, vt ingrederetur. Quæ non conſenſit. Permanſi ergo diutius orans & obſecrans, ac dicens: Ne, quæſo, auertatur humilis factus confuſus, & alia plurima huiuſmodi. Illa igitur, vt me vidit inſtare precibus, eandemq. poſtulationem iterare, ſeuerius mihi reſpõdit, dicens: Habes intra cellam tuã inimicum meum, & vis vt ingrediar? Et his dictis abſceſſit. Euigilans autẽ ego affligi cœpi, & cogitabam, num aliquod in mente peccatum cõtra illam admiſiſſem, neque enim erat alius ali-

Io. Moſc. Euir. Prat. ſpi. c. 46. Apud Bar. tom. 5. An. ral. ad ann. Do. 429. 23

Viſio Cyriaci Abbatis.

Libro hæretico tũ domi retinen. magnũ ſibi creãt damnũ

aliquis in cella mea, niſi ego ſolus. Diutius igitur meipſum diſcutiens, nihil inueni, quod in illam peccaſſem. Cum vero vidiſſem me nimio mœrore abſorberi, ſurgens accepi librum, vt legerē, quo per huiuſmodi lectionem dolorem vnà, cogitationesq. repellerem. Librum autem ipſum acceperam mutuo à beato Heſychio preſbytero Hieroſolymitanæ Eccleſiæ, euoluensq. librum, inueni duos impij Neſtorij libros in fine voluminis ſcriptos. Moxq. agnoui hunc eſſe ſanctæ Dominæ noſtræ Dei genitricis, ſemperq. virginis Mariæ inimicum. Tunc ſurgens abij, librumque illi qui mihi eum accommodauerat, reddidi, dicens illi: Accipe librum tuum, frater, neque enim ex eo tantum vtilitatis cepi, quantum detrimenti. Cum vero ille detrimenti ipſius cauſam ſciſcitaretur, omnem illi rei ordinem retuli. Qui zelo Dei ſuccenſus, protinus duos illos. Neſtorij libros ex volumine præcidit, eosq. igni tradidit, dicēs. Non manebit in cella mea Dominæ noſtræ, ſanctæ Dei genitricis ſemperque virginis Mariæ inimicus.

B. Maria Neſtorij libros deteſtatur.

Hæreticorū libri comburendi.

X. *Ab hæreticorum librorum lectione omnibus præcipuè adoleſcentibus abſtinendum.*

Stanislaus Reſcius de vita Stanisl. Hoſij lib. 1. cap. 5.

MEmorabile huius rei exemplum ſcribit Stanislaus Reſcius, in vita Magni Hoſij Cardinalis adhuc adoleſcentis, & in Academia Cracouienſi ſtudiorum gratia tum agentis: ſi quos ipſe peſtilentes eius generis libros, qui per Lutheranæ factionis adminiſtros, ad perniciem hominum comparandam ſpargebātur, conquirere & habere potuiſſet, Vulcano omnes illico corrigendos offerebat. Cum igitur Hoſius, etiam adoleſcentulus Cracouiæ litteris operam daret, Fabianus Cema adoleſcens nobili loco & familia in Pruſſia natus, & Hoſio domeſtica familiaritate coniunctiſſimus, qui non æquè, vt ille, à rebus nouis abhorrebat, & blaſphemos Lutheranæ factionis libellos, Germanica præſertim lingua ſcriptos, nō grauatim lectitabat, in acutam aliquando febrim incidit. Cuius vicem cum Hoſius doleret, officium conſolantiū & libenter & ſtudiosè præſtabat, ac ſæpe ad lectulum decumbentis aſſidebat. Quodam ergo die ſub capite iacentis quendam libellum aſpicit, quē cum in manu accepiſſet, & hæreticū eſſe cognouiſſet; Hæc eſt, inquit, iſta febris, quæ te adeo grauiter excruciat. Tu malum hoc ipſe tibi ſciens & volens acerſis, dum iſtas peſtes non ſolum in animum, ſed & in lectulum tuum recipis. Quamobrem ſi febrim à corpore tuo cupis propulſatā, prius ab animo tuo blaſphemiarum ſtudiū, & omnem hæreticorum colluuiem à tua conſuetudine quam citiſſimè remoue: nec dubites, quin te ſtatim febris acerbitas deſerat, & corporis ſanitas remota peſte conſequatur: ac ita libellum flammis vltricibus obiecit. Poſtridie vero cum ad viſitandū amicum reuerſus eſſet, à febri relictum illo ipſo tempore inuenit, quo libellum ignibus exurendum tradiderat.

Febris cauſa lectio librorum hæreticorum.

XI. *De reuelatione Dionyſio Epiſc. Alexandrino cœlitus facta propter hæreticorum librorum lectionem.*

Euſeb. Cæſarië. li. 7. hiſt. Eccl. c. 6

DIonyſius Alexandrinus cœleſti oraculo iuſſus eſt hæreticorum libros legere, & eodem quoque teſtimonio idoneus ad hoc præſtandum iudicatus eſt. De quo ſic Euſebius ex ipſo Dionyſio, tertia epiſtola de baptiſmate, quam dedit ad Philemonē presbyterum Romanum: Equidem tametſi hæreticorum libros & traditiones perlegebam, & meum ipſius animum ad tempus ſceleſtiſſimis eorum opinionibus quodammodo inquinari videbar; hoc tamen ab illis capiebam commodi, vt non modo eos interiore animi mei cogitatione condemnarem ac refellerem, ſed multò vehementius in poſterum deteſtarer. Ac cum quidam ex numero preſ-

Quorum ſit libros hær. luſtrare.

byte-

Vox à Dionyſ. Alex. cœlitus audita. byterorum me vetaret, deterreretq. à legendo, ne turpi prauitatis & peruerſæ eorum doctrinæ cœno contaminarer (meam enim mentem errorum labe pollui aſſeruit) cumque vera, meo quidem iudicio, dicerer, viſio quædã cœlitus ad me demiſſa me confirmauit; & vox ad aures delapſa manifeſto præcepit ad hunc modum: Omnes libros, quos ſumis in manus, euolue ſedulo. Nam ſatis habes virium & firmitatis ad quæque tum conuincenda, tum exploranda. Atq; hæc cauſa erat, cur in initio ad fidem Chriſti vocatus fueris. Viſionem vtpote ritè conſentientem voci Apoſtolicæ, ſic ad potentiores dicenti: Omnia probate, & quod bonum eſt, tenete, lubens equidem approbaui: Hunc ego canonem ac typum à beato Heracla Papa noſtro accepi. Ab hæreticis enim venié̃res, licet ab Eccleſia defecerint, imo non defecerunt, ſed cum illa ſe egiſſe putarunt, proditos vero, quod ad quẽdam aliena docentem acceſſerint, ab Eccleſia pepulit, nec admiſit, ne orantes quidem, niſi publicè cuncta, quæ audijſſent ab aduerſarijs expoſuiſſent, ac tum demum collegit eos, non petens vt denuo baptizentur: Etenim iam antea Spiritum ſanctum fuerant ab eo conſecuti, &c. *1. Theſſ. 5.*

Tit. XXI. De Apoſtatis à religione Chriſtiana, ac de eorumdem pœnis.

Exempl. I. *Vt Iulianus Imperator Chriſtianitatem ritu ſolemni abdicarit.*

Greg. Nazianz. oratione 1. in Iulia. Prudẽt. periſtef. hym. 10. Baron. to. 4. An. 361. IVlianus Imperator, vt ſcribit Gregor. Nazianzenus, ex abdicatione Chriſtiani cultus imperium auſpicatus eſt, cum ſcilicet S. Baptiſmũ, quod ante viginti annos religione Chriſtiana initiatus ſuſceperat, abſtergere à ſe & abolere penitus conatus eſt. Hæc autem narrantur his verbis: Vix enim imperij hæreditatem adire occeperat, cum impietatem palam, liberéq. profitetur, perinde atq; hoc nomine erubeſcens, quod Chriſtianus aliquando fuiſſet, ac ea de cauſa Chriſtianis ſuccenſens, quibus nominis ſocietate iũctus fuerat. Atque hinc quidem facinora ſua auſpicatur, quemadmodum narrant qui ipſius arcanis gloriantur. (Proh ſuperi, in quos ſermones incurrere cogor!) impuro & nefario ſanguine lauacrum extergit, initiationi noſtræ execrabilem initiationem opponens: ſus videlicet in cœno prouoluta (vt eſt in prouerbio) manusque ſuas prophanat, vt nimirum eas ab incruento illo ſacrificio, per quod nos Chriſto, ipſiusq. paſſionibus & diuinitati communicamus, elueret ac expurgaret. Hæc Gregorius de Apoſtaſia illius ſolemniter facta, cum ſanguine victimarum putauit deleri potuiſſe ſignaculum, quod ſacrum baptiſma impreſſerat, & eodem manus illas abluere, quibus ſacram Euchariſtiã, ori eam admoturus, acceperat; moris enim fuiſſe in Eccleſia olim, vt communicantes manibus ſumerent à ſacerdote oblatam Euchariſtiam, eamque ori ſuo admouerunt, ex hiſtorijs manifeſtum eſt. Hic autem in bello contra Perſas geſto occiſus fuit, & communi etiam caruit ſepultura, eodem Greg. teſte in laudib. Athanaſij. *Iulianus Imp. vt factus ſit Apoſtata.* *Iuliani apoſtatæ vltio.*

II. *De horrenda Thallali Apoſtata morte.*

Sophron. prat. ſpi. c. 43. FVit quidam Theſſalonicæ Archiepiſcopus Thallælus nomine. Hic neque Deum timens, neque paratam retributionem expaueſcens, conculcansq. Chriſtianum dogma, ac ſacerdotalem honorem & dignitatẽ ſpernens, inuentus eſt pro paſtore lupus: abnegans quippe ſanctam & conſubſtantialem Trinitatem, Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, idola infelix adorabat. Quem ij qui tunc eccleſijs præerant communi decreto dãnarunt, ac de ſede ſua deturbarunt. Pauco poſt tempore nequam ille omni

ni ſcelere, & impietate plenus, voluit ad ſacerdotalem dignitatem remeare. Quia ergo iuxta ſapientiſſimum Salomonem, omnia obediunt auro, reuocatus eſt in regionem ſuam: erat enim Conſtantinopoli. Sed omnipotens Deus Eccleſiam ſuam non deſpexit: Cum enim quadam die ille proceſſurus eſſet cum ſuperbo ornatu, vt ad Imperatores pergeret, ſacerdotiũque decretis illorum iterum reſumeret, pupugit illum venter, vt pergeret ad neceſſaria naturæ: Cum vero ſecretum locum ingreſſus eſſet exonerandi ventris cauſa, manſiſſetq. intus duas iam vel tres horas, neque reuerteretur ad ſuos, ingreſſi ſunt quidam ex his, qui illi aſſiſtebant, vt illum iam debere ingredi monerent, inuenerũtque infelicem illum capite deorſum vbi egerebantur ſtercora, demerſum, pedibusq. ſurſum erectis. Erigentes autem illum, inuenerunt extinctum horribili, & æterna morte.

Thallali Apoſtatæ mors horrenda.

III. *Heronis ex Epiſcopo Apoſtata mors miſeranda.*

Niceph. lib. 10. hiſt. Ecc. c. 29.

HEronem illum Thebis Ægyptijs ortum, qui Epiſcopus creatus caſu quodam ad Græcam ſuperſtitionẽ defecerat, ſubito putrida inuaſit ægritudo, quæ totum illius corpus depaſta abominationem eum omnibus reddidit. Quapropter rebus omnibus deſperatis, in viam eſt profectus, nullam prorſus a quopiam miſerationem cõſequutus. Chriſtiani namque perinde atque piaculum omnibus modis eum ſunt auerſati: Græci autem hactenus tantum eum, quod ſe errori & fraudi eorum ſubieciſſet, agnouerunt: & Heron quidem acerbiſſimè & miſerrimè ita vita exceſſit.

Morbus Gallicus Heronis.

IV. *Aliud eiuſdem argumenti.*

Idem Niceph. ib.

ALius itẽ Theotecnus ſcilicet quidam, & ipſe, à noſtra ad Græcam religionem prolapſus, carne eius omni putrida carie conſumpta, vermium materia factus eſt; & oculis illorum morſibus amiſſis, moriens per inſaniam, quæ eum corripuit, ſua ſibi dẽtibus conſciſſa atque deuorata lingua, è grauibus tormentis ad longè deteriores, maioresq. cruciatus migrauit. Sed & alij inſuper talia quoque auſi cõdigna ſceleribus ſuis tulere ſupplicia.

Theotecni Apoſtatæ mors horrenda.

V. *De Luciani Epicurei Apoſtata à fide Catholica deſciſcentis punitione.*

QVæ de Luciano Samoſateno à Suida literis commendata ſunt, ſimul attexere opportunum eſt: ſic enim ait: Lucianus Samoſatenus cognomento, blaſphemus, ſiue maledicus, atque inauſpicatus, ac potius impius, quod in Dialogis diuina oracula pro ridiculis inducit, fertur ſub Traiano & ante eum fuiſſe. Initio cõcionator Antiochiæ fuit. Quæ res cũ male ceſſiſſet, ſe ad ſcribendum contulit, ſcripſitq. infinita. Interijſſe fertur à canibus, cum rabiem ſuam contra veritatem exercuiſſet. Nam in peregrini veſte perſtringit Chriſtianiſmum, & ipſi Chriſto maledicit homo ſceleratus. Itaque furoris ſui & in hac vita inſtas pœnas dedit, & in futura æterni ignis cum Satana hæreditatem cernet. Hæc Suidas. Quod vero ait Antiochiæ fuiſſe concionatorem, inde complures exiſtimant fuiſſe religione Chriſtianum, ſed à fide apoſtatam in eandem eſſe furioſè graſſatũ. Sanè ex eius ſcriptis dignoſcitur res Chriſtianas apprimè calluiſſe.

Ex Suida Baron. to. 2. Annal. an. Chriſti 171.

Luciani Apoſtatæ mors infelix.

TIT. XXII. De Schiſmaticorum pœnis.

EXEMP. I. *De Græcorum clade ob ſeparationem ab Eccleſia Romana factam.*

GRæci poſtquam ſchiſma fecerunt in Eccleſia, & ſe ab eius vnione ſegregarunt, docentes Spiritum ſanctum à Patre quidem, non etiam à Filio procedere, retrorſum ſemper eorum negotia abierunt. Nam vſque ad tempus ſchiſmatis ita floruit Græcia

Robert. Bellarm. lib. 2. de Chriſto cap. 30.

viris

vIris doctis & ſanctis, vt omnia Concilia generalia apud eos celebrata ſint: poſt ſchiſma autē per annos fere 800. nullum habuerunt Concilium, nullū virum ſanctū miraculis clarum, pauciſſimos homines doctos. Latini vero hoc eodem tempore habuerunt duodecim Concilia generalia, & innumera particularia. Item ſingulis ætatibus viros miraculis clariſſimos, nouos Ordines religioſorum, plurimos homines doctos. Præterea hoc tempore, fides Latinorum propagata eſt acceſſione Indorum Orientalium, & noui orbis in Occidente: fides vero Græcorum minuitur in dies. Græci in Concilijs conuicti ad noſtram fidem conuerſi ſunt quater aut quinquies, & fortaſſis etiam ſæpius, & ſemper ad vomitum ſuum reuertuntur: Latini ſemper in diſputationibus ſuperiores in eadem fide & doctrina permanſerunt. Denique apud Latinos regna & imperia potentiſſima adhuc florent; Imperium autē Græcorum per Turcas Chriſti hoſtes euerſum ac deſtructum eſt penitus, ipſique omnes in miſerrima ſeruitute degere, grauiſſimumque iugum captiuitatis perferre coguntur. Ac vt intelligant cauſam exitij ſui eſſe pertinaciam in errore de proceſſione Spiritus ſancti, in ipſis ferijs, Spiritus ſācti capta fuit Conſtantinopolis à Turcis, Imperator occiſus, & imperium omnino extinctum. Nam, vt probat Gerardus Mercator in ſua Chronolog. anno 1452. die 28. Maij indixit Mahumetes exercitui ſuo vltimam oppugnationem, & ſequenti die Conſtantinopolim cepit. Illo autem anno Pentecoſte fuit 28. Maij, vt planum eſt ex aureo numero, & litera Dominicali, vnde feſta mobilia inueſtigātur. Erat autem aureus numerus 9. & litera Dominicalis A. Itaque multi comparant Eccleſiam Græcam regno Samariæ, quod ſeparauit ſe à vero templo, & tandem in captiuitatem perpetuam adductum eſt.

Græcorū clades ob ſchiſma ab Eccleſia Rom. factum.

II. *De miſerabili interitu Epiſcopi Pataulenſis ſchiſmatici.*

QVodnam diuinæ vindictæ iudicium factum ſit in Patauienſem Epiſcopum ſchiſmaticum, qui Catholico eius loci Epiſcopo pulſo fuerat ab Imper. Henrico III. etiam ſchiſmatico turpiter ſubrogatus, ſic accipe ab eiuſdem temporis accuratiſſimo ſcriptore, qui ait: Eodem quoque tempore quidam ſchiſmaticus, qui Patauienſem Epiſcopatum viuente adhuc legitimo Paſtore iamdudū inuaſit, de hac vita diſcedens, certiſſimum ſuæ damnationis exemplum reliquis ſchiſmaticis reliquit. Cum enim iam in extremis iaceret, ſeque ad æternam damnationem iamiam abiturum non dubitaret, apparuit ei eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus, vt tanto euidentiùs culpam ſciret, quam apud inferos luere deberet. Rogauit tamen eum, vt ei culpam indulgeret, ipſumque ab excommunicatione ſolueret: Rogat quoque circumaſtantes, vt eum de epiſcopatu eueherent, nec eū in epiſcopatu ſepelirent. Sed hæc verba aſtantibus quaſi deliramenta videbantur. Ipſe autem ſanæ mentis proteſtatus, itidem rogitare non ceſſauit, ſed incaſſum: Nam ante Eccleſiaſticam abſolutionē morte præuentus eſt. Nonnulli tamen, qui tam periculoſæ morti eiuſdem ſchiſmatici aderant, compuncti ſunt, qui & poſtea ad legitimum Paſtorem redeuntes veniam, & abſolutionem conſecuti ſunt.

Baron. Annal. Eccleſ. to. 11. anno 1087. 20. ex Bertholdo Conſtantienſi illius tēporis ſcriptore.

III. *Vt D. Bernardus Vuillelmum Aquitaniæ Ducem, ſchiſmaticum ad ſūmi Pontificis obedientiam reduxerit.*

AVdiens vir venerabilis Ganfredus Carnotenſis Epiſcopus, cui à Papa Innocentio II. Aquitaniæ legatio commendata erat, quæ ibi à ſchiſmaticis aduerſus Catholicos geſta eſſent, vehementer indoluit, & ſuccurrendum periclitanti Eccleſiæ, poſtpoſitis

Ex Bern. Bonenal. in vita S. Bern. li. 2. c. 6. Baro. to. 12. an. Chriſti 1135. 3. 4. 5.

ſitis alijs negotijs, ſine vlla dubitatione decreuit. Abbatem igitur Clatauallenſem S. Bernardum petit & obſecrat, vt ad tanta mala eliminanda ſuccurrat. Aſſenſit vir Dei, & ſimul eo proficiſcuntur, & Vvillelmum Comitem ſchiſmatis auctorem rationibus iſtis adeunt: Quod Eccleſia vna eſt, & quidquid extra eam eſt, quaſi extra arcam, iudicio Dei neceſſe eſt interire & dilui; adducta quoque exempla Dathan & Abiron, quos reatu ſchiſmatis terra viuos abſorbuit: nec tanto malo Dei vindictam aliquando defuiſſe, monſtratum. His auditis, Comes ex parte ſano vſus conſilio, reſpondit ſe in obedientiam Innocentij Papæ dare conſenſum, ſed in reſtitutionem Epiſcoporum quos de ſedibus expulerat, nulla ratione induci, quoniam implacabiliter eum offenderant, & iurauerat, ſe eorum pacem nullo tempore ſuſcepturum. Diu per internuntios protractus eſt ſermo, & dum viciſſim verbis ſe mutuo occupant, vir Dei efficaciora arma corripiens, ad altare ſanctum oblaturus & ſupplicaturus accedit. Peractis igitur conſecrationibus, & pace data & diffuſa in populum, vir Dei non ſe agens vt hominem, Corpus Domini ſuper patenam ponit, & ſecum tollit, atque ignea facie, & flammeis oculis, non ſupplicans, ſed minax foras egreditur, & verbis terribilibus aggreditur Ducem. Rogauimus te, inquit, & ſpreuiſti nos. Supplicauit tibi in altero, quem iam tecum habuimus conuentu ſeruorum Dei ante te adunata multitudo, contempſiſti. Ecce ad te proceſſit Filius Virginis, qui eſt Caput & Dominus Eccleſiæ, quam tu perſequeris. Adeſt Iudex tuus, in cuius nomine *Omne genu curuatur, cæleſtium, terreſtrium & infernorum*. Adeſt Iudex tuus, in cuius manus illa tua anima deueniet. Nunquid & ipſum ſpernes? Nunquid & ipſum ſicut ſeruos eius contemnes? Lacrymabantur vniuerſi qui aderant, & orationibus intenti præſtolabãtur exitum rei: & omnium ſuſpenſa expectatio neſcio quid diuinum fieri cælitus expectabat. Videns Comes Abbatem in ſpiritu vehementi procedentem, & ſacratiſſimum Domini corpus ferentem in manibus, expauit & diriguit, membriſq. tremebundis metu, & diſſolutis, quaſi amens ſolo prouoluitur. Eleuatus à militibus, rurſum in faciem ruit, nec quidpiam alicui loquens, aut intendens in aliquem, ſaliuis per barbam defluentibus, cum profundis efflans gemitibus, epilepticus videbatur. Tum vir Dei ad eum propius accedit, & pede pulſans accliuem ſurgere iubet, & ſtare rupta pedes, & Dei audire ſententiam. Præſens eſt, inquit, Pictauienſis Epiſcopus, quem ab Eccleſia ſua expuliſti, vade & reconciliare ei, & in oſculo ſancto pacis cum eo iungito fœdera, & ipſe ad ſedem ſuam eum reducito, & ſatisfaciens Deo redde pro contumelia gloriam, & in vniuerſo principatu ſuo diuiſos & diſcordes ad charitatis reuoca vnitatem. Subdere Innocentio Papæ, & ſicut ei vniuerſa obedit Eccleſia, tu quoque electo à Deo tanto pare Pontifici. Audiens hæc Comes auctoritate, Spiritus ſancti, & ſanctorum Sacramentorum præſentia victus, nec audebat reſpondere, nec poterat, ſed ſtatim occurrit, & in pacis oſculo recepit Epiſcopum, & eadem qua eum adiurauerat manu, cum totius exultatione ciuitatis ad propriam ſedem reduxit. Sed & deinceps Abbas cum Comite iam familiarius, & ſuauius loquens paterne eum monuit, ne ad tam impios & tam temerarios auſus vltra exurgeret, ne Dei patientiam tantis irritaret flagitijs, ne pacem factam in aliquo violaret.

Sacramẽti Eucharist. vis.

Philip. 2.

Schiſma quã grauiter ſẽſ à Deo punitũ.

Vvillel. Dux Aquitaniæ ſchiſmaticus Eccleſiæ reſtituitur

Præceptum II. Decalogi.

Exo.20. Leuit.19 Leui.24.

Non aſſumes nomen Domini Dei tui in vanum.

TIT. XXIII. De nomine IESV CHRISTI.

Act.16.

Puellam quandam habentem ſpiritum Pythonem, quæ quæſtum magnum dominis ſuis diuinando præſtabat, Paulus habuit obuiam, & dolens ſpiritui dixit: Præcipio tibi in nomine Ieſu Chriſti exire ab ea: Et exijt eadem hora.

EXEMPL. I. *Vt Spiridon Epiſcop. Trimithuntius, vir ſanctus ſed ſimplex, ac diſſerendi rudis, Sophiſtam in nomine Chriſti confutarit.*

Sozom. l.1.c.1. Ruffin. lib.1. Euſeb.l.10.c.3. Niceph. lib.8.c.15. Cedren. apud Zonar.to.3 Nauc. to.2. gener. 11. Bar.to.3 ad ann. Do.325. 46.

ANno Chriſti Domini 325. ad Nicænam Synodum non ſolũ confluxerunt Epiſcopi Catholici per literas accerſiti: ſed & ex Philoſophis plerique, qui apud gentiles pro Sapientibus habebantur, diſputationibus in hoc Concilio agitatis dedita opera interfuerunt. Quorum nonnulli, quænam tandem eſſet Chriſtiana doctrina, admodum ſcire auebant: alij odio in Chriſtianos propterea animati & inflammati, quod ſuperſtitioſa Gentilium religio nuper antiquari cœpta erat, quæſtionem de fide Chriſtiana propoſitam ad inanem quãdam verborum concertationem deduxerunt; adeo vt ipſi inter ſe digladiari, & ſecũ pugnare viderentur. Fertur igitur, qđ cum quidam illorum prę inſolenti dicendi arrogantia ſe inaniter iactaret, & Sacerdotes petulanter irrideret, ſenex quidam ex illuſtrium Confeſſorum numero ſuperbiam eius non tulit. Qui tametſi ineptæ ſubtilitatis & præſtigiarum penitus expers erat, tamen cum eo diſputare cœpit. At cum hæc res petulantibus (qui confeſſorem hominem eſſe ſimplicem cognoſcebant) riſum moueret quidem, at modeſtis iniiceret timorem, qui veriti ſunt, ne cum viro dicendi perito congreſſus haberetur pro ludibrio: tamẽ cum facultas (cui, cum talis & tam prouectæ ætatis eſſet, pudor erat reſiſtere) data eſſet liberè quæ vellet loquendi: In nomine Ieſu Chriſti, inquit, Philoſophe, audito. Vnus eſt Deus cœli, terræ, & omnium rerum tam oculis ſubiectarum, quam eorum aciem fugientium opifex: qui hęc omnia & virtute Verbi fabricatus eſt, & ſacrato Spiritus S. afflatu ſtabiliuit. Quare hoc Verbum, inquit, quod nos filium Dei nuncupamus, miſertum humani erroris & belluinæ viuendi rationis, ex Virgine naſci, cum hominibus vna verſari, proque ijſdem mortem oppetere voluit. Eſt quoque iterum venturus, de ijs rebus, quas quiſque geſſerit in vita, dicturus ſententiam. Iſta ita ſe habere ſine vlla alia curioſa indagatione pro certo credimus. Noli ergo in his, quæ fide dumtaxat rectè intelliguntur, curioſè refutandis, laborem fruſtra conſumere, quærereve, qui iſta fieri, aut non fieri poſſint. Quod ſi credis, mihi quidem ſciſcitandi reſponde. Quibus obſtupefactus Philoſophus: Credo, inquit, & gratijs illi actis, quod ipſum deuiciſſet, non ſolum eadem cum ſene ipſe ſentire, verum etiam conſilium dare cœpit illis, qui perinde erga fidem Chriſtianam, atque ipſe ante, affecti erant, vt iam doctrinæ Chriſtianæ aſſentirentur: atque iuſiurandum adiecit, ſe non modo non ſine numine diuino mutatum eſſe, ſed etiam vi ac virtute quadam inexplicabili ad Chriſtianam fidem conuerſum.

Philoſophi infideles de profeſſione Chriſtiana improbo conſilio diſputant.

Spiridon Epiſ. ſimplex & grandæuus.

Argutiã Sophiſtã refutat paucisſimis verbis.

Sophiſta conuictus ad religionem Chriſtianam adducitur.

II. *Alexander Epiſc. Conſtantinopolit. in nomine Ieſu Chriſti philoſophum mutum reddit.*

Sozom. li.1.c.7. Tripart. li.2.c.4. Niceph. lib.8.ca.15. Ce-

FErtur item miraculum huic nõ diſſimile ab Alexandro Epiſcopo Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ editum. Nam cum Conſtantinus forte Byzãtium aduenit, acceſſerũt ad eum quidam philoſophi, criminiq. illi dede-

Iren. apud Ioã. Zonar. tom. 3. Annal. Bar. to. 3. an. 1. 325. 49.

re, quod haud rectam religionem coleret, quodque res diuinas mutare, nonnunquam cultum contra inſtituta cum maiorum ſuorum, tum Principum omnium, qui vel Græcis, vel Romanis omni memoria ſæculorum præfuiſſent, in rempublicam introducere ſtuderet. Rogauere item, vt cum Alexãdro Epiſcopo de doctrina Chriſtiana diſputarent. Alexander igitur in eo exercitationis genere haudquaquam exquiſitè verſatus, fortaſſis etiã vitę bonitate fretus (erat enim vir perhoneſta & ſpectata vita) Imperatoris iuſſu in differendi certamen cum illis deſcendit: Philoſophis autem in vnũ coactis, cum omnes diſputare cuperent, poſtulauit Alexander, vt vnum quem vellent, ad diſputandum deligerent, cæterique præſentes audirent cum ſilentio. Itaque cum vnus diſputandi onus ſuſcepiſſet: tum Alexander: In nomine Ieſu Chriſti, inquit, præcipio tibi, ne loquare. Quod vt primum dixerat, homo eueſtigio, obſtructo ore, conticuit. An non igitur maius miraculum merito cenſendum eſt, loquelam homini, eique Philoſopho tam facile adimere, atque lapidem manu per verbum quoddam prolatum diuidere? quod à quibuſdam de Iuliano Chaldæo glorioſè iactatum audiui.

Alexander Epiſ. philoſophũ açutiſs. in virtute Chriſti mutum reddit.

III. *S. Remigius quomodo Chriſti virtute Arianum Catholicis inſultantem conuicerit & conuerterit.*

Hincmarus in vita S. Remigij apud Surium to. 1. Baro. to. 6. an. Do. 514. 19. 20.

Synodus Gallicana.

ANno Chriſti Domini 514. habita eſt per ſanctum Remigium Epiſcopum Rhemenſem Synodus Gallicana, in quam conuenerunt Epiſcopi Galliæ ac diuerſarum Prouinciarum. Erant autem Gallicanæ regiones ob Gothos Arianos, qui ibi regnarant, nonnihil hæreſis eius labe conſperſæ: quamobrem ſanctiſſimi Epiſcopi in illud præcipuè incubuerunt, vt fidem Catholicam ab ea contagione liberã conſeruarent. Coacto igitur Rhemis ſacro Patrum conuentu, accidit, vt inter filios Dei (vt eſt in Iob) & Sathan quoque aſſiſtere præſumpſerit, nimirum Arianus Epiſcopus, qui tanquã nouus Goliath, exprobrans agminibus Dei viuentis, prouocansque eos ad ſingulare certamen, ſtrenuus perfidiæ propugnator, ſuperbiaque inflatus, Catholicis omnibus inſultabat. Sed exſurrexit ex aduerſo, non iuuenis rurſus aſpectu, vt Dauid, ſed veneranda canicie ſanctiſſimus ſenex Apoſtolicus vir Remigius, eiusq. factum compreſſit, atque victum ad Chriſti fidem perduxit. Id autem quomodo factum ſit Hincmarus in actis ipſius ſancti Remigij deſcribit his verbis: Ei Synodo Arianus quidam hæreticus, acerrimus diſputator, & dialecticis propoſitionibus ac concluſionibus confiſus, & inde nimis elatus intererat. Ingrediente autem ſancto Remigio Epiſcoporum Concilium, à multitudine Patrum exſpectantium, aſſurgentibus omnibus reuerenter, ſicut angelus Dei ſuſcipitur. Superbus autem hæreticus, & male de viro Dei ſentiens dedignatus eſt ei aſſurgere. Qui protinus cum S. Remigius ante eum tranſijt, ita obmutuit, vt nec verbum quidẽ vllum effari potuerit. Magnum plane miraculum, garrulã linguam & petulantem, quæ Dei filiũ iugiter blaſphematur, ſolo tranſitu cõpreſſiſſe, vinculis inuiſibilibus obligaſſe, atq; intra dẽtium clauſtra arcto carcere obſeraſſe. Qui igitur Apoſtolica legatione vice fungitur Petri, inſtar Petri, vmbræ tranſitu curat infirmum, vinciendum tamen antea tanquam phreneticum ligaminibus. At quomodo id acciderit, audi quod ſubdit: Exſpectantibus (inquit) omnibus, vt poſt allocutionem ſancti Remigij hæreticus ille aliquid diceret: nihil potuit loqui: ſed ad veſtigia ſancti viri pronus cadens, nutibus veniam petijt: Cui ſanctus dixit: In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, vere filij Dei viui, ſi ita de eo recte ſentis, loquere, & de illo ſicut Catholica

Iob c. 1.

1. Reg. 17.

Apud Sur. to. 1.

Arianus inſultãs Catholicis conuincitur & conuertitur.

Stupẽdũ miraculum.

Arianus Catholicam fidē confitetur. credit Eccleſia, crede & confitere. Ad cuius vocem ante ſuperbus hæreticus, humilis iam & Catholicus Catholicam fidem, de Sancta & inſeparabili Trinitate, & de Chriſti incarnatione Catholicè confeſſus eſt, & in eadem confeſſionis ſuæ fide ſe permãſurum profeſſus eſt, ſicque animo per infidelitatem perdito, & corporali voce propter ſuperbiam condemnato, virtute diuina Sanctus Remigius & animæ & corporis reddidit ſanitatē: cunctis qui aderant, ſeu hæc audituri, erant, Sacerdotibus p. tenter oſtendens, de malè ſentiendo peccante in Chriſtum, qui per humanitatem proximus & frater nobis fieri dignatus eſt quomodo erga peccantes in ſe vel in Eccleſiam, atque rebelles & erga poſt recognoſcentes, & pœnitentes debeant agere.

IV. *Ieſu Chriſti inuocato nomine Clodoueus Francorum Rex ſuperat Alamannos, & ipſe tum conuertitur.*

Greg. Turon. de geſt. Frā cor. li. 2. cap. 30. Baron. to. 6. an. Do. 499 Regina Clotildis fœmina Chriſtiana, Clodouæi Francorum Regis coniux, nō ceſſabat prædicare, vt Deū verum cognoſceret, & idolą negligeret: ſed nullo modo ad hæc credenda cōmoueri poterat; donec tādem bellū contra Alamannos commoueretur, in quo compulſus eſt ex neceſſitate quod prius voluntate negauerat. Factum eſt autem, vt confligente vtroque exer citu vehementer cæderentur, atque exercitus Clodouæi valde ad internecionem ruere cœpit. Quod ille, videns, eleuatis in cœlum oculis, compunctus corde, commotus in lacrymis ait: *Ieſu Chriſti nomen inuocat Clodeuaus Rex in diſcrimine.* Ieſu Chriſte, quem Clotildis prædicat filium Dei viui, qui dare auxilium laborantibus, victoriamque in te ſperantibus tribuere diceris tuæ opis gloriā deuotus efflagito: vt ſi mihi victoriā ſuper hos hoſtes indulſeris, & expertus fuero illam virtutem, quam de te populus tuo nomini dicatus probaſſe ſe prædicat: credā tibi, & in nomine tuo baptizer. Inuocaui enim Deos meos, ſed (vt experior) elōgati ſunt ab auxilio meo: vnde credo illos nullius poteſtatis eſſe præditos, qui ſibi obedientibus non ſuccurrunt. Te nūc inuoco, & tibi credere deſidero, tantū vt eruar ab aduerſarijs meis. Cum autem hæc diceret, Alamanni terga vertentes in fugam labi cœperunt. Cumque regem ſuum cernerent interemptum Clodouæi ſeditionibus ſubdunt, dicentes: Ne amplius, quæſumus, pereat populus, iā tui ſumus. At ille prohibito bello, contractoque populo, cum pace regreſſus narrauit Reginæ, qualiter per inuocationem nominis Chriſti victoriam meruerit obtinere.

V. *Ieſu Chriſti virtute cæcus illuminatur pro conuerſione Dionyſii Areopagitæ.*

Hilduì. in Areopag. apud Sur. die 9. Octob. & Baron. tom. 1. An. Do. 52. 11. 12. licet non omnia hæc ab illo probētur Cum beatus Paulus Apoſtolus ad fidem Chriſti capeſſendam perduxiſſet Apollinem quendam, nobiliſſimum pariter & eruditiſſimum Atheniēſem ciuem, eaque occaſione eū in Areopago ſiſti iuſſiſſet, ibi hos ſermones cum Dionyſio habuiſſe teſtatur Hilduinus, ſic dicens Dionyſium ſpecialiter cœpit interrogare Paulus, quid coleret, & quibus numinibus in tā ſpatioſo, & venerabili loco ſeruiret. Cui reſpondet Dionyſius: Deos quos coluerunt parentes noſtri, quorum virtute & ſolertia mater terra continetur: hos colimus & adoramus, Aras quas vides, Martis, & Herculis, *Pauli cū Dionyſio Areopagita colloquiū.* Mercurij & Priapi nomine & honore ſacræ ſunt. Dum vero Paulus ſingula altaria & ſimulacra falſorum deorum perluſtraſſet, inter cæteras aras reperit altare vnum, cui erat titulus ſuperſcriptus: Deo Ignoto; Et conuerſus ad eum Paulus, interrogauit illum, dicens: Quis eſt ille Deus incognitus: Ad quem ipſe Dionyſius: Adhuc, inquit, non eſt ipſe Deus demonſtratus inter Deos, ſed eſt incognitus nobis, & ſæculo futuro venturus. Ipſe eſt enim Deus, qui regnatu-

ſus eſt in cœlo & in terra, & regnum eius non recipiet finem. Subiungens itaque Paulus, ait: Homone erit, an ſpiritus? Reſpondens Dionyſius, dixit: Verus Deus, & verus homo, & ipſe renouaturus eſt mundum; ſed adhuc incognitus eſt hominibus, quoniam apud Deum in cœlo eius conuerſatio eſt. Et ait Paulus: Illum Deũ prædico vobis, quem, incognitum appellatis: Natus enim ex Maria Virgine, paſſus ſub Pontio Pilato, pro ſalute humana mortuus reſurrexit, cœloſque aſcendens, ſedet ad dexteram Dei Patris, verus Deus, & verus homo, per quem facta ſunt omnia: & venturus eſt in fine ſæculi iudex omnium quæ gerũtur. Qui notus eſt iam in Iudæa Deus, & magnum in Iſrael, & ſanctum nomen eius. Quamobrem quem incognitum vſque nunc habuiſtis, modo cognoſcite, quia ipſe eſt Deus ſolus & præter eum non eſt alter: qui nos de morte, ſanguinis ſui pretio, reduxit ad vitam: qui cœlum & terram, hominem ſcilicet & angelos, in vnitate regni ſui coniunxit, qui mortificat iuſtus, qui viuificat pius: qui claudit, & nemo aperit, aperit & nemo claudit. Hæc & alia plura Paulo prædicante, & templa ſingula, perluſtrante, commendando IESVM CHRISTVM, DEI filium DEVM verum eſſe, quæ amica curioſitate Athenienſes propter ipſam nouitatẽ officioſiſſimè acceptabant: Dionyſius veram doctrinam, & dogma ſalutis audiens & nihil eſſe idola, quibus ſeruiebat, imo magis dæmonia, quam Deos eſſe cognoſcens; Sanctum vero Spiritum, & verba vitalia in Pauli doctrina euidentiſſimè ſentiens, diuino lumine corde tactus, eidem Paulo ceſſit, & ab illo expetijt, quatenus pro illo ipſius Dei, quem prædicabat, miſericordiam precaretur, & illius cultor verus, & ſuus mereretur eſſe diſcipulus. Poſtero autem die, cum Paulus ageret iter cœcus quidam cœpit eum obſecrationis vocibus compellare. Sanctus autem Apoſtolus Crucis ſignum clauſis à natiuitate eius oculis impoſuit, dicens: Chriſtus Dominus, & magiſter noſter, qui oculis impoſuit lutum cœci nati, & lumen reſtituit ei, ipſe te potentia ſua illuminet. Quem mox videntem his eſt verbis affatus: Vade, inquiens, ad Dionyſiũ, & dic ei, quia Paulus ſeruus Ieſu Chriſti ad te me miſit, vt memor ſponſionis tuæ ad eum venire non differas, quo baptiſmum ſalutis accipiens, ab omnibus poſſis abſolui nexibus delictorum. Is autem, qui lumen receperat, obedienter verba iubentis impleuit, & ad Dionyſium properans, Pauli ea verba per ordinem renuntiauit. Dionyſius vero electionis gratia iam præuentus, vt ſecum reſpexit non ante habitis luminibus contuentem, ait ad eum: Eſne tu ille, quem cœcum natum cuncti cognouerunt affines? Cui ille reſpondit: Ego nempe ſum, cui cęco nato hactenus ſol non luxit: ſed ipſe Paulus, cuius tibi defero mandata ſalubria, Ieſu Chriſti magiſtri ſui inuocata virtute, ſanitatis mihi lumen indulſit. Qui protinus ſurgens cum omni domo, & Damari vxore ſua (quam vt ſumeret more terrenæ nobilitatis, propter amorem ſuſcipiendæ charæ ſobolis, eum ſui coegere parentes) ad mandata properat ſancti Pauli credenſque fideliter, & abnegatis erroribus Paganorum, ſacri eſt baptiſmatis vnda reſperſus; ac ſic demum ſe tradidit eius magiſterio plenius imbuendum: inque Sanctæ Trinitatis fide, & incarnationis, paſſionis, & reſurrectionis Domini noſtri, ſeu cunctis arcanis Eccleſiaſticæ ſanctitatis affatim vt comes eius inſeparabilis, quocumque greſſum moueret, à beato Paulo per triennium eſt inſtitutus, Theſſalonica, magiſtro obſequendo reuertens, ab eodem beato Paulo Apoſtolo Athenienſium eſt ordinatus Antiſtes: ac deinde; ipſo iubente, Chriſti Euangelium prædicauit, eandemque ciuitatem, & maximam

Paulus Athenis prędicat.

Pſal. 75.

Ieſus Chriſtus Dei filius Deus verus.

Paulus Athenis cœcũ illuminat

Damaris vxor Dionyſij conuertitur.

Dionyſius per triennium à Paulo inſtituitur.

mam partem patriæ ad fidem veritatis conuertit.

VI. *Ad inuocationem nominis Chriſti infans ægrotus à vitæ periculo liberatur.*

Niceph. li. 8. hiſt. ecc. c. 34. Socrat. li. 1. c. 16. Theod. li. 1. c. 24. Ruff. 1. cap. 10.

IBeri gens barbara & bellicoſa, Chriſtiani facti ſunt Cōſtantino Romanum imperium adminiſtrante. Habitat autem hæc natio in interiore Armeniæ parte, ad Septentrionem, & Euxinum verſus: ſunt autem Iberorū in Hiſpania coloni. Præijt eis in religione colenda captiua quædam mulier: quæ cum alias ſemper pudicè, caſtèq. vixerat, tum captiua quoque nihil de pietate, ſanctioreq. inſtituto remiſit. Nam diu, noctuq. pietatis exercitia exhibebat, ieiunijs plurimum vacabat, continuèq. precationibus inſiſtebat. Itaque barbari nouo vitæ inſtituto viſo, eam admirari, & quanam de cauſa hoc ſic faceret, percunctari. Illa porro candidè, & ſimpliciter, ſic Chriſtum filium Dei coli oportere, dicebat. Tum barbari & nomine & religione eius, qui ſic coleretur, audito, obſtupuerunt. Interea accidit, vt regis filius etiamnum infans, grauiter ægrotaret, & mater patrio quodam more ad alias eum mitteret mulieres, quo facilius remedium mali reperiri poſſet. Vt autem puer à nutrice circumlatus eſt, neque meliuſcule habuit, tandem etiam ad captiuam illam eſt deportatus. Quæ in multorum præſentia, nihil ſanè ex materia aliqua compoſiti remedij admouit, neque enim ſe quidquam eiuſmodi ſcire affirmauit: ſed puero in linteolo; quod ei è pilis contextum erat, iam lacerum, repoſito, ſimplicem ei fecit medicinam, nomine Chriſti ſuper eo inuocato. Et ecce qui in ea erat exſpectatione vt protinus moreretur, quamprimum precatio facta eſt, liber à periculo fuit.

Fœmina captiua Chriſtū nunciat.

Miraculū ethnici facere non poſſunt.

Per inuocationē nom. Ieſu puer depilatus ſanitati reſtituitur.

VII. *Chriſti nomen Antiochenſium foribus inſcriptum eos à terræmotu liberat.*

Euagr. li. 4. c. 6. Niceph. li. 17. c. 3. Baro. to. 7. ann. 528. 22.

ANno à Chriſto nato 528. qui tertius numeratur à priori terræmotu Antiocheno, rurſus grauioribus impulſibus eadem ciuitas agitata dirè admodum concuti cœpit. Cum igitur eo modo ciuitas concuteretur, recenti memoria prętęritorum malorum penitus conſternati, ad vnicum illud, quod tantum ſibi supereſſe ſentiunt, diuinum confugiunt patrocinium. Quid autem eiſdem neceſſitas pietatis magiſtra ſuaſerit, ſic habet Nicephorus de his breuiter agens: Vnuſquiſque ciuium Chriſti nomen pro foribus inſcribens eo modo terræmotum diſpulit; cum Deus religioſo cuidam homini oraculo hæc verba foribus inſcribere præcepiſſet; *Chriſtus nobiſcum, ſtate.*

Terræmotus vi nominis Ieſu ceſſat.

VIII. *Puer Ethnicus in piſcinam lapſus inuocato nomine Ieſu à periculo liberatur.*

Ex lit. Indicis an. 1560

LEgitur in litteris Indicis Patrum Societatis, quod Ethnicus puer in ampliſſimam piſcinam decidit, & natandi ignarus tantum non mergebatur. Luſitanus puerum conſpicatus cū aliter opem ferre non poſſet admonere cœpit, vt nomen Ieſu inuocaret; Fecit & in nomine Ieſu ab vndis ingentibus emerſit: quod ſanctum nomen ita illius animo inhæſit, cum ſciret eius virtute tantum periculū euaſiſſe ſe, vt niſi Ieſus cum vocaretur, nunquam reſpondere vellet, & pia eiuſdem Ieſu clementia baptiſmatis paulo poſt aqua perfuſus eſt.

Ieſu nomē puerum ab vndis liberat.

IX. *Ieſu nominis virtutis eripitur puer à dæmonum poteſtate.*

P. Mart. Delrio to. 2. diſquiſ. magic. li. 3. parte 1.

IN Sileſia quidam nobilis cum inuitaſſet conuiuas, & hora conuiuij iā inſtante, & apparatu facto, ſpe fruſtratus eſſet excuſantibus ſe conuiuis, cur non cōparerent, prorupit iratus in

q. 7. ex quodam Germanoli. 1. de Lamijs c. de malitia diaboli. hæc verba: Veniant igitur omnes dæmones, ſi nullus hominum mecum eſſe poteſt. His dictis domo egreditur in templum, vbi eccleſiæ Paſtor concionem habebat, & vt iracundiam concoquat, auſcultat aliquamdiu: dum vero in templo moratur, veniunt equites ad aream domus magni & nigri, & iubent ſeruo domus, vt dominum ſuum aduocet, eique ſignificet adeſſe hoſpites. Seruus conſternatus abit in templum & indicat hæc domino ſuo, qui neſcius conſilij Paſtorem conſulit. Paſtor abrumpens concionem hoc conſilium dat, vt tota familia domo exeat; quod cum fieret, & famuli ac ancillæ properarent, forte obliti infantem in cunis iacentem & dormientem, ſecum non auferunt. Dæmones incipiunt comeſſari & vociferari, proſpicereque per feneſtras formis vrſorum, luporum, felium & hominum, & monſtrare pocula vino plena, aſſaturas, & piſces, hæc vicini, nobilis, Paſtor, & alij cum viderent; Ah, inquit pater, vbi infans meus? Vix cum hæc dixiſſet, vnus è dæmonibus vlnis ſuis infantem ad feneſtras geſtat quaſi monſtraturus parentibus. Nobilis prorſus conſternatus & ſolicitus de incolumitate infantis, fidum habens ſeruum, quem interrogat; Quæſo, tu dic, quid agam? Seruus; Domine, inquit, commendabo & committam vitam meam Deo meo, & in nomine Domini ingrediar, & vt infantem auferam, auxilio & beneficio Dei videbo. Bene, inquit nobilis; Deus tecum ſit, & iuuet te animumque tibi confirmet. Seruus accepta benedictione à Paſtore, & reliquis, ingreditur, & ante conclaue, in quo erant dæmones congregati, procidit in genua, & ſe Deo commendat, & hoc animo aperit ianuam, & videt dæmones horribili ſpecie ſedentes, ſtantes, obambulantes, ſerpentes, & vno impetu accurrentes ad ſe, & vociferantes: Hui, hui, tu quid hic tibi? Ille ſudans, & tamen diuinitus confirmatus, alloquitur dæmonem, qui infantem geſtabat: Tu, inquit, mihi infantem trade; Nequaquam, reſpódet iſte; iam meus iſte eſt infans: dic Domino tuo, vt veniat, & accipiat infantem. Cui ſeruus: Ego fungor iam officio meę vocationis, in quam me Deus collocauit, & ſcio quidquid in hoc officio facio, id Deo gratum eſſe. Quare ratione mei officij, & auxilio nomine & virtute Ieſu Chriſti aufero abs te infantem, & patri eius reſtituo; atque ita ipſe apprehendit infantem & brachijs ſuis amplexus eſt: iſti nihil aliud reſpondent niſi vociferantes: Hui nebulo, Hui nebulo, relinque infantem, relinque, alioqui te diſcerpemus: ille nihil curans minas diabolicas, abit incolumis, & incolumem infantem patri nobili reddidit. Dæmones poſtea, aliquot diebus elapſis, euanuerunt, vt in ædes denuo migrare cum tota familia nobilis potuerit.

Seruus nominis Dei virtute armatus in dæmonum turbam irruit.

Benedictionis Paſtoralis virtus.

Vis nominis Ieſu cõtra dæmones

X. *De S. Vvolffgango Ratiſp. Epiſc. qui exundans flumen in nomine Domini pertranſit.*

Ex Lãb. Chron. Baro. to. 10. Annal. eccleſ. ad an. Chriſti 978. 1.

ANno Redemptoris 978. quo Otto II. Imperator offenſioné paſſus à Lothario Francorum Rege, eum Pariſios vſque perſequeretur, quid inſequentes hoſtes pati contigerit, ab auctore accipe, qui tunc viuebat, & eiuſdem Sancti intimus erat:. Cum (inquit) Otto ſecundus Imperator ob illatam ipſi iniuriam Franciam hoſtili animo & manu ingreſſus Lutetiam vſque perueniſſet, in reditu, ad fluuiũ quendam peruenit, cuius aquæ intumuerant, ita vt multi illic mergerentur. Vbi autem beatus Antiſtites cum ſuis eo peruenit, tum præſenti periculo commotus, ſuſpexit in cœlum, & tum ſibi, tum ſuis bene precatus atque bene dicens, iuſſit ſuos incunctanter tranſire flumen. Sed illis adhuc cunctantibus, & Francis interim à tergo acriter initantibus, ille primus in nomine Domini, quod in eius ſemper verſabatur ore fluuium ingreſſus ſuos

Nominis Ieſu virtus.

ani-

animauit. Nec quiſquam eorum vllũ expertus eſt periculum. Tunc vero omnes id admirantes, præ gaudio in Dei laudes eruperunt. Sed vir humillimus, ne id in publicum efferrent, obnixè eos rogauit: Porro ea pars exercitus, quæ inſequebatur Ottonẽ, apud flumen perijt, inquit Aimonius.

Lib. 5. c. 44.

XI. *Nomen Ieſu Romæ quantopere à diuo Bernardino exaltatum.*

In vita eius apud Sur. 20. Maij

DVm S. Bernardinus in ampla quadam ciuitate de rebus diuinis cõcionem ad populum haberet, homines adeo illius ſermonibus permoti ſũt, vt teſſeras, tabulasq. luſorias, quarum magnus erat ibidem abuſus, flãmis abſumerent. Quare indignatus faber, qui ex ijs haud mediocre ſibi lucrum acquirebat, ad beatum virum acceſſit, eiq. conqueſtus eſt, ſe iam ad inopiam eſſe redactum. Sciſcitante Bernardino, num aliud calleret artificium, illoq. negante, Bernardinus circino circulum expreſſit, in eoq. ſolem depinxit, & in medio ſolis, ſacroſanctum nomen Ieſu, cuius, vt par erat, præcipuus fuit venerator & cultor; imo, vt quidam affirmant, Romę tam luculenter ſublimiterq. de illo dulciſſimo nomine concionatus eſt, vt quidam eius verba non capientes, hæreſim ei impingere voluerint; At poſtera die, illo concionante, vt ſuperioris concionis veritas miraculo indicaretur, nomen Ieſu in eiuſmodi forma, qualem eum pinxiſſe diximus miro ſplendore coruſcans ſupra illum apparuit. Hanc igitur effigiem iuſſit illum fabrum deinceps ſua arte imitari, ex qua pauper ad diuitias haud mediocres peruenit. Et hæc eſt cauſa, cur S. Bernardinus ſolem in manu geſtans depingi ſoleat.

D. Bernardinus inſignis nominis Ieſu cultor.

XII. *Dæmon Ignatium terrere conatus Ieſu nomine inuocato repellitur.*

Petr. Ribadeneira lib. 5. de vita eius c. 9.

DOrmientem Ignatium ſtrangulare diabolũ voluiſſe Romæ anno Domini 1541. audiui. Guttur enim quaſi manu iniecta ſtringere, præfocareque conatus eſt, tam fortiter, vt nullo conatu poſſet Ignatius Ieſu ſanctiſſimum nomen inuocare. Sed cum neruos animi, corporisq. omnes quãtum maxime poſſet, intenderet, vim vi repellens, in ſuauiſſimam tandem vocem erupit, Ieſumq. clamauit, qua voce diaboli conatus repulſus eſt. Porro ex contentione Ignatius (quod poſtea vidimus atque animaduertimus) per dies aliquod raucus omnino, ac ſine voce fuit.

Tit. XXIV. De licito iuramenti vſu.

Iuramentum eſt inuocatio diuini teſtimonij, in dicti alicuius confirmationem.

Iuramẽtũ quid ſit.

Angelus leuauit manum in cælum, & iurauit per viuentem in ſecula ſeculorum. *Apo. 10.*

D. Paulus ſic iurauit: Teſtis eſt mihi conſcientia mea dico coram Deo. *Rom. 1.*

Exemp. I. *Ad firmandam inter homines pacem, & ad tollenda diſſidia rectè præſtari iuramentum.*

COncilium Conſtantienſe ſeſſione octaua damnauit quadraginta quinque aſſertiones Ioannes Vviclef, inter quas quadrageſimo tertio loco ponitur hæc de Iuramento, quæ ait: Iuramenta illicita ſunt, quæ fiunt ad roborandum humanos contractus, & commercia ciuilia. Quæ ſententia ſimul cum alijs vna ſuper omnes dicta cenſura damnata eſt. Et idem Concilium ſeſſ. 20. decernit, vt ad confirmationem pacti initi inter Regem Romanorum & Regem Aragonum pro ſchiſmate tollendo, iuramentum ab omnibus peteretur, & omnes poſtmodum in Concilio exiſtentes à maximo vſque ad minimum iurarunt.

Alphõſ. à Caſtro li. 8. aduerſus hæreſ. verb. Iuramẽtũ. ex ipſo Concil. Conſt. ſeſſ. 8. & 20.

II. *De Imperatorum, ac Regum iureiurando quando inauguratur.*

Ex Pontificali Romano IN libro qui Pontificale Romanum inſcribitur, formula eſt iuriſiurandi, quo ſe Imperatores, & Reges die quo corona donantur, obſtringunt. Et Regum quidem ſic ſe habet: Ego N. Deo annuente futurus Rex N. profiteor & promitto coram Deo, & Angelis eius, deinceps legem, iuſtitiam, & pacem Eccleſię Dei, populoque mihi ſubiecto, pro poſſe & noſſe facere, atque ſeruare, condigno miſericordiæ Dei reſpectu, ſicut in cõcilio fidelium meorum melius potero inuenire. Põtificibus quoque Eccleſiarum Dei cõdignum, & canonicum honorem exhibere, atque ea quæ ab Imperatoribus & Regibus Eccleſijs collata, & reddita ſunt, inuiolabiliter obſeruare: Abbatibus, Comitibus, vaſallis meis congruum honorem, ſecundum conſilium fidelium meorum, præſtare. Ita me Deus adiuuet, & hæc ſancta Euangelia Dei. *Iuramenti formula Principum Chriſtianorum.*

III. *De Caroli Magni iuriſiurandi formula, quam præſtitit dum imperio inueſtiretur.*

Lib. 4. de regn. Italiæ. CArolus Sigonius formulam refert iuriſiurandi, quo Carolus Magnus, dum a Leone ter io coronã imperij accepit, hunc in modum ſe obſtrinxit: In nomine Chriſti ſpondeo, atque polliceor ego N. Imperator corã Deo & B. Petro Apoſtolo, me protectorem ac defenſorẽ fore huius ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, in omnibus vtilitatibus, quatenus diuino fultus fuero adiutorio, prout ſciero poteroque.

IV. *Iuramentum Roberti Ducis Apuliæ de perſoluendo annuo ſummo Pontifici canone.*

Apud Baron. tom. 11. Annal. Eccleſ. an. Chriſti. 1059. 70 EXtat adhuc Roberti Ducis iuramẽtum deſcriptum in Vaticano codice, qui inſcribitur liber cenſuum, quod hic ad probãdam liciti iuramenti fidem adijciendum duxi: ſic enim ſe habet: Ego Robertus Dei gratia, & Sancti Petri Dux Apuliæ & Calabriæ, & vtroque ſubueniente, futurus Siciliæ, ad confirmationem traditionis, & ad recognitionem fidelitatis, de omni terra, quam ego propriè ſub Dominio meo teneo, & quam adhuc vlli Vltramontanorum vnquam conceſſi, vt teneat: promitto me annualiter pro vno quoque iugo boum penſionem ſcilicet duodecim denarios Papienſis monetę perſoluturum beato Petro, & tibi Domino meo Nicolao Papæ, & omnibus ſucceſſoribus tuis, aut tuis, aut tuorum ſucceſſorum nuntijs. Huius autẽ penſionariæ redditionis erit ſemper terminus finito vero anno, S. Reſurrectionis die Dominico. Sub hac conditione huius perſoluẽdæ penſionis obligo me, & omnes meos, ſiue hæredes, ſiue ſucceſſores tibi Domino meo Nicolao Papæ, & ſucceſſoribus tuis. Sic me Deus adiuuet, & hæc ſancta Euangelia. *Iuramentum præſtat Robertus Dux de ſoluendo canone.*

V. *Belli Duces, Gubernatores, ac etiam Magiſtratus iuramento addicti ad tuendam fidem Cathol.*

OLim Principes Chriſtiani ſuos belli Duces, Gubernatores, ac Magiſtratus ad tuendæ Catholicæ religionis iuramentum adigebãt. Cuius formula hæc erat: Iuro ego per Deũ omnipotẽtem, & filium eius vnigenitum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtũ, & Spiritum ſanctũ, ac glorioſam Dei genitricem & perpetuo Virginem Mariam, & quatuor Euãgelia, quæ in manibus meis teneo, & per ſanctos Archangelos Michaelem & Gabrielem, puram conſcientiam, germanumque ſeruitium me ſeruaturũ ſacratiſſimis noſtris Dominis; & quod cũ ſanctiſſima Dei Catholica, & Apoſtolica Eccleſia communionem habeo; neque ei vlla vnquam re, aut modo aduerſabor, neque quantum in me erit, alicui alij permittam. Quod ſi hæc non obſeruauero, omnibus incommodis ero *Nouel. cõſtit. 8.* *Fidẽ cathol. tuentur qui tenerantur.*

expo-

expoſitus,tam hic, quam in futuro ſæculo, in horrendo iudicio magni Domini Dei, & ſeruatoris noſtri Chriſti Ieſu,habeboque partem cum Iuda, & lepram Giezi, & tremorem Cain; vltra hoc, quod etiam pœnis lege Imperatorum comprehenſis ero obnoxius.

VI *Sacramento aſtringuntur milites ad perſeuerandum in bello vſque ad mortem.*

Geor. Cedren. in Conſtāt. Leonis fidelis.

CVm Zoe Imperatrix exercitū contra Bulgaros mitteret, miſſus eſt primarius ſacerdos palatij cum venerandis lignis ſanctæ Crucis, quos omnes in genua procumbere iubebat, iurare ſe vſque ad mortem perſeueraturos.

VII. *Iuramentum licitè præſtitum perpetuo eſſe conſeruandum.*

Æneas Syl. li.4. Cōmentar. in dicta Alphonſis cap.41.

IVraſſe Fridericum Imper. nunquam comperi,niſi cū in ciuitate Aquenſi apud Belgas, & cum Romæ coronatus fuit: idque iuramentum conſtantiſſimè tenuit. Cum enim iureiurando promiſiſſet, quæ bona poſſideret Imperium,nullatenus alienaturum,& modo hoc,modo illud ex eo expeteretur,maluit auarus negando, quā concedendo periurus videri. Eamque ob cauſam petenti Borſio Marcioni Eſtēſi ducatum Mutinæ & Regij tamdiu reſtitit,donec monſtratum eſt,cūdem ducatum, qui ſub annuo tributo concederetur, lucri magis quam alienationis ſpeciem habere, præſertim cum Mutina, ac Regium in poteſtate ſua non eſſent.

Iuram. legitimū nullatenus violandum.

TIT. XXV. De illicito iuramenti vſu.

EXEMP. I. *Per Crucem iurare abſque debitis circumſtantijs illicitum eſſe.*

Sophron. in Prat. ſpir. cap 116.

IVramentum licitè fit, quando cum debitis circumſtantijs vſurpatur: illicitè vero,cum illud ſine cauſa ſuſcipitur. Extat huius rei exemplum apud Sophronium: Cū quidam inter duos fratres pacem componere vellet,rogatu alterius reſpondit alter; Reconciliari nequeo, quia iuraui per crucem vltra illi non reconciliari. Quo audito, ait pacificator, Iuramentum tuum talem habet vim,ac ſi dixiſſes;Per pretioſam crucem tuam,Chriſte,non obſeruabo mandata tua, ſed inimici tui diaboli voluntatem faciam.

Iuramentum iniquum reſcindendum.

II. *Non eſſe ſeruanda, quæ temerè iureiurando definita fuerint.*

Sophron. Prat. ſpiri. c. 216.

CVm eſſem ſemel in ſancta ciuitate, venit ad me vir quidam fidelis,& dixit mihi: Quia quædam indignatio oborte eſt inter me,& fratrem meum, & ille non vult recōciliari mihi, alloquere illum, & ad reconciliationem exhortare. Quod ego libentiſſimè ſuſcipiens,conueni fratrem illius locutuſque cū illo ſum ea,quæ ad charitatem, & concordiam pertinere videbantur,viſuſque eſt interim obtemperare mihi. Poſtmodū vero dixit ad me: Reconciliari nequeo,quia iuraui per crucem vltra illi non reconciliari. Quo audito, ſubridens aio ad illum: Iuramentum tuum talem habet vim, ac ſi dixiſſes: Per pretioſam crucem tuam Chriſte,non obſeruabo mandata tua, ſed inimici tui diaboli voluntatem faciam Non ſolum enim non debemus ea ſeruare quæ a nobis peſſimè definita fuerint,ſed etiam maximè pœnitentiam agere, & affligi in his, quæ contra noſtram ſalutem malè definimus. Nam ſi Herodes pœnitentiā egiſſet, neque iuſiurandum, quod ſtultè emiſerat,ſeruaſſet,nunquam profecto maximum illud ſcelus admiſiſſet, vt præcurſorē Chriſti decollaret. Quod quidem ipſius Baſilij ſententia confirmatur, quam de Euangelio ſumpſit, quando voluit Dominus lauare pedes beati Apoſtoli Petri, cum ille primo pertinaciter obſiſtens, poſtea ſententiam mutauit.

Temerè iurata non definienda, ſed pœnitentia delenda.

III. *Pra-*

III. *Præſtare proſcribi, quam in fauorem Principis impijs iurare.*

Vict. Vticenſ. l. 3. de perſecutione Vandal. apud Baro. to. 6. an. 484. Hunerici Regis crudelitas.

HVnericus Gothorum, & Alanorũ Rex, Eccleſiæ Chriſtianæ hoſtis infenſiſſimus, iubet cũctos Epiſcopos, qui Carthagine fuerant congregati, quorum iam eccleſias, domos, & ſubſtantiam ceperat, in hoſpitijs, quibus erant, expoliari, & expoliatos foras muros propelli: non animal, non ſeruus, non mutanda quæ ferebant veſtimenta, penitus dimittuntur: addens adhuc, vt nullus quempiam illorum hoſpitio reciperet, aut alimoniam præſtaret: qui autẽ hoc miſerationis cauſa facere tẽtaſſet, cum vniuerſa domo ſua incendio cremaretur. Dum ergo gementes in circuitu murorum nudo ſub aere iacerent, factum eſt vt Rex impius in piſcinas exijſſet. Cui vniuerſi occurrere maluerunt, dicentes: Vt quid taliter affligimur? pro quibus malis forte commiſſis ita perpetimur? Si ad diſputationem congregati ſumus, quare expoliati? quare traducimur? quare differimur, & ſine eccleſijs, & domibus noſtris foras ciuitatẽ fame, & nuditate laborantes, medijs ſtercoribus volutamur? Quos ille toruis oculis aſpiciens, priuſquam ſuggeſtionem eorũ audijſſet, iuſſit ſuper eos cum ſeſſoribus equos dimitti, vt tali violentia poſſent non ſolum conteri, verum etiam necari. Quorum tunc multi contriti ſunt, & præcipuè ſenes, & infirmi. Tunc deinde iubentur ad quendam locũ, qui dicitur Aedes Memoriæ, illi viri Dei occurrere, fraudẽ ſibi neſcientes aptatam. Vbi cum veniſſent, charta eis oſtenditur inuoluta: diciturque illis iſta ſubtilitate ſerpentis; Dominus noſter Rex Hunericus, licet doleat quod fueritis contemptores, & adhuc eius voluntati obedire tardetis, vt eius efficiamini religionis, cuius eſt ipſe: nunc tamen bonum de vobis cogitauit. Si iuraueritis ita, vt quod iſta charta continet faciatis, dimittit vos eccleſijs, & domibus veſtris. Ad quod vniuerſi Epiſcopi reſponderunt: Semper dicimus, & diximus, & dicturi ſumus Chriſtiani ſumus, Epiſcopi ſumus, Apoſtolicam fidem vnam & veram tenemus. Factoque poſt confeſſionẽ fidei ſilentio modico, illi qui à Rege fuerant deſtinati feſtinabant: extorquere Epiſcopis ſacramentum. Tunc beati viri Hortulanus, & Florentinianus Epiſcopi pro omnibus, & cum omnibus dixerunt: Nunquid animalia nos irrationabilia ſumus, vt neſcientes quid charta contineat, facile aut temere iuremus? Accelerauerunt quoque illi à Rege deſtinati ſcripturæ eius propalare tenorem qui huiuſmodi ſermonibus fuerat coloratus. Sic enim calumnioſa ſeries continebat. Iurare, ſi poſt obitũ Domini noſtri Regis eius filium Hildericum deſideratis eſſe Regem, vel ſi nullus veſtrum ad regiones tranſmarinas epiſtolas diriget: quia ſi ſacramentum huius rei dederitis, reſtituet vos eccleſijs veſtris. Cogitauit tunc multorum pia ſimplicitas etiam contra prohibitionem diuinam ſacramentum dare, ne Dei populus in poſterum diceret, quod vitio ſacerdotum, qui iurare noluerunt, non fuerint eccleſiæ reſtitutę. Alij quoque aſtutiores Epiſcopi ſentientes dolum fraudis, nequaquam iurare voluerũt, dicentes, prohibitum fuiſſe euangelica auctoritate, ipſo Domino dicente: Non iurabis in toto, &c. Quibus miniſtri Regis: Secedant in parte (inquiunt) qui iurare diſponunt. Qui cum ſecederent, Notarijs ſcribentibus, quis quid diceret, & ex qua ciuitate fuiſſet, exceptum eſt. Similiter factum eſt de illis, qui minimè iurauerunt: ſtatimque pars vtraque cuſtodijs mãcipatur. Poſt vero fraus, quæ celabatur, apparuit. Iurantibus dictum eſt; Quare contra præceptum Euangelij iurare voluiſtis? Iuſſit Rex, vt ciuitates atque eccleſias veſtras, nũquam videatis; ſed relegati, colonatus iure ad excolendum agros accipiatis: ita tamen vt non pſallatis, neque ore-

Hæreticorũ verſutiæ.

Epiſcoporum Cathol. conſtans fides.

Iurare in fauorẽ impij Principis nullo modo licitum.

Eccleſiaſtica munia Sacerdotib. ab Hunerico inhibita.

tis, aut ad legendum codicem in manibus geſtetis, non baptizetis, neque ordinetis, aut aliquẽ reconciliare præſumatis. Similiter non iurantibus ait: Quia regnum filij Domini noſtri non optatis, idcirco iurare noluiſtis; ob quã cauſam iuſſi eſtis in Corſicanam inſulam relegari, vt ligna profutura nauibus dominicis incidatis.

Epiſ. Catholicorũ exilium.

IV. *Qui ſine iuſta cauſa eum prouocat ad iurandum, quem ſcit falſo iuraturum grauiter peccat.*

S. Aug. ſer. 11. de Sanctis.

ALiquid dicam, inquit D. Auguſtinus, quod nunquam dixi charitati veſtræ in hoc populo, quod contigit in hac eccleſia. Fuit hic homo quidam ſimplex, innocens, bene fidelis, à multis veſtris, id eſt, Hipponenſibus, imò ab omnibus cognitus Tutuſlymenus vocatus. Tutuſlymenum quis veſtrum non nouit qui eſtis ciues? Ab illo audiui quod dico: Neſcio quis negauit ei, vel quod ei debebatur, & hominis fidei ſe commiſit. Commotus prouocauit eum ad iuſiurandum. Iurauit ille, iſte perdidit: ſed iſto perdente ille penitus perijt. Dicebat ergo iſte Tutuſlymenus homo grauis, & fidelis, ipſa nocte exhibitum ſe fuiſſe ad iudicem, & cũ magno impetu & terrore ſe perueniſſe ad præſidentem excelſum quendam, & admirabilem virum, cui parebat officium ſimiliter excelſorum: iſtum fuiſſe perturbatum, retro reuocari, & interrogatum fuiſſe his verbis: Quare prouocaſti hominem ad iurationem, quem ſciebas falſum eſſe iuraturum? Reſpondit ille, Negauit mihi rem meam. Reſpõſum eſt illi: Et nonne melius erat, vt rem tuam quam exigebas perderes, quam animam hominis iſtius falſa iuratione perimeres? Proſtratus iuſſus eſt cædi. Cæſus eſt tam grauiter vt in dorſo euigilantis veſtigia plagarum apparerẽt. Sed dictum eſt illi, poſteaquam emẽdatus eſt: Parcitur innocentiæ tuæ, de cætero caue ne facias. Fecit ille quidẽ magnum peccatum, & emendatus eſt.

Exẽplũ ſuper prouocatione ad iurandum falſum.

Sed multo grauius peccatum faciet, qui poſt illum meum ſermonem, & iſtam meam admonitionem, & exhortationem tale quid fecerit. Cauete à falſa iuratione, cauete à temeraria iuratione. Ab his duobus malis ſecuriſſimè cauebitis, ſi conſuetudinẽ iurandi à vobis abſtuleritis.

V. *De duobus nomen Dei in vanum frequenter vſurpantibus morbo elephantiaco turpiter deformatis.*

EOrum qui ab immundis vexabantur ſpiritibus, ingens quotidie ad D. Auxentium Abbatem confluebat multitudo, ex quibus plurimi ſanctiſſimis eius precibus ſunt curati. Die quodam venerũt ad eum duo morbo elephantiaco turpiter deformati, vt ſanitatem ab eo perciperent. Quibus vir ſanctus: Noſtis, inquit, ò Fratres, qua de cauſa ira Dei in vos deſæuiat. Vos frequenter leuiſſimis de cauſis ſacroſanctum illius nomen ſumitis, iuratis ac peieratis, ideoque iuſto illius iudicio præſens hæc calamitas vos premit. Sed iam tandem peccatum veſtrum agnoſcite, & ad mentem redite, vt ſanitatem conſequamini. Hæc cum dixiſſet, omnes ad precandum hortatus eſt, & ipſe flexis genibus & ingenti lacrymarum vi profuſa, tandem ſurgẽs oleo ſancto à vertice ad pedes vſque eos inunxit, & ſanos, atque incolumes à ſe dimiſit.

Ex Sim. Metaph. Zach. Lippeloo 14. Feb.

Leprantur duo vanè iurantes.

VI. *Temere iurans monitus à puero poſtea abſtinet.*

OLyſippone Catechiſmus in maximo puerorum virorumque grege, nõ in templis tantum, ſed in vicis, triuijſque traditur: quanta cum vtilitate, vel puerorum educatio teſtatur. Ex his vnus, cum audiſſet virum iam ætate prouectum iuſiurandum temerè vſurpantem, propere accurrit flexiſq; genibus; Per Deum, inquit, ne poſthac iurato: neq; enim iſtud leue peccatum eſt. Vir rubore ſuffuſus abeũtem reuocat puerum, & quod ei nomen eſſet, &

Ex litt. annu. Societ. an. 1584. in Prou. Luſit.

ſet, &

ſet, & quibus natus parentibus ſciſcitatus, cum ea puer nihil referre dixiſſet, Non tu, inquit, puer es, ſed Dei Angelus, qui tam ſalutare dediſti conſilium: atque ſic habeto, me non commiſſurum in poſterũ, vt mihi excidat iuſiurandum.

Tit. XXVI. De periurio.

Periuriũ quid. *Periurium eſt iuramentum, quo ſcienter falſum iuratur.*

Exemp. I. *De ultione diuina quorumdam peierare volentium ad altare B. Virginis.*

Greg. Turon. li. 1. mirac. c. 20. IN vrbe Turonica eſt eccleſia S. Mariæ Virginis, ac Ioannis Baptiſtæ nomini conſecrata, in qua periuris vltio diuina apparuit: Quidam enim cum ad periurandũ in hanc eccleſiam fuiſſet ingreſſus, vbi manus ante altare ſtans ſurſum extulit, vt ſacramentum mendax proferret, ſtatim reſupinus ruens ita caput in pauimentum colliſit, vt vix vel viuens erigi potuiſſet. Ad ſe autem reuerſus, dolũ periurij, quod occultabat, publicè patefecit. (Periurij diuina vltio.) Vidimus & nos quoſdam de Turonicis in loco eodem periuraſſe, qui ita diuino iudicio condemnati ſunt, vt in ipſius anni curriculo finirentur à ſæculo.

II. *De Fure periurium parante, qui in inſtanti compunctus culpam agnouit.*

Greg. Turo. lib. 8. hiſ. Frāco. c. 16. HVic non abſimile narrat idẽ Gregorius libro 8. hiſtor. Francorum de quodam, qui plerumque in furtis, diuerſiſque ſceleribus cõmixtus, peierare conſueuerat, & cum aliquando à quibuſdam pro furto argueretur, ait: (Iurandi conſuetudo olim ad reliquias Sãctorum.) Ibo ad baſilicam B. Martini, & ſacramentis me exuens, innocens reddar. Quo ingrediente, elapſa ſecuri de manu eius, ad oſtium ruit, graui cordis dolore percuſſus; confeſſuſque eſt miſer verbis proprijs, quæ venerat excuſare periurijs.

III. *De incendiario peierante igni ſacro cælitus percuſſo.*

Idẽ ibid. ALius ſimili modo (vt idem ſcribit) cum de incendijs domus vicini ſui argueretur, ait: Vadam ad tẽplum S. Martini, & fide data inſons redìturus ero ab hoc crimine; manifeſtum erat enim hunc domum illam incendio concremaſſe. abiens autem ad ſacramenta danda, conuerſus ad eum, dixit ei: Quantum vicinorum tuorum dictat aſſertio, non eris innocẽs ab hoc ſcelere, ſed tamen Deus vbique, & virtus eius ipſa eſt forinſecus. Tamẽ ſi ita te vana fiducia cepit, quod Deus vel ſancti eius in periurijs non vlciſcãtur, ecce templum ſanctum è contra, iura vt libet: nam calcare limen ſacrũ non permitteris. At ille eleuatis manibus, ait: Per omnipotentem Deum, & virtutem B. Martini antiſtitis eius, quia hoc incendium non admiſit; datis itaque ſacramentis, dum recederet, viſus eſt quaſi ab igne circumdari. Et ſtatim ruens in terram clamare cœpit, ſe à beato antiſtite vehementer exuri; aiebat enim miſer. (Periurus incẽdiarius igne cœleſti exuritur.) Teſtor Deum, quia ego vidi ignem de cęlo cadere, qui me circumdans validis vaporibus cõflat. Et dum hæc diceret, ſpiritum exhalauit. Multis hæc cauſa documentum fuit, ne in hoc loco vlterius auderent peierare.

IV. *De alia vltione cœleſti in quendam Audomaropoli peierare nitentem.*

In vita eius apud Sur. cap. 26. Septẽ. 9. ex Folch. Bertinẽſi & Breuiario eiuſdem loci, & Vincẽt. in Spec. lib. 23. cap. 109. POſt felicem obitum S. Audomari Epiſcopi Morinẽſis, caſu quodam duo inter ſe conuenere, alter ſimplici, & aperto, alter vafro & verſuto ingenio. Rogabat fraudulẽtus ſimplicem, vt argenti ſolidum mutuo ſibi daret: iureiurando affirmat ſe bona fide redditurum. Homo ſimplex, pietate ductus facit quod ille petit; cum ſpopõdiſſet ad certum diem ſe perſoluturũ: iam dies aderat, commonefacit hominem, vt reddat debitum. Ille tanquam præter ius faſque reddere iuſſus, quod

non

non deberet, ſtomachatur, bonum virum toruis oculis intuetur, & multa comminiſcens, ait ſe neſcire quid velit: ſed ne teruncium quidem ab illo vnquam recepiſſe. Reſpondet alter: Eamus ergo ad venerãduui Audomari patris ſepulcrum, & ſi per eum noſtræ regionis procuratorem non dubitaueris iurare verum eſſe, quod nequiter finges, immunis eris à ſolidi perſolutione. Eunt pariter ad ſacrum Audomari corpus, & cũ non longè abeſſent, dicit creditor debitori: Cur ipſum quieſcentis patris turbabimus loculũ? Deus iuſtus iudex vbique eſt, & ſolus implet omnia, nec virtus B. Audomari intra ſepulcrum incluſa eſt. Hoc ergo in loco quo nunc ſumus, illius ſancti patris nomen teſtificare, & mihi erit ſatisfactum. Ille miſer ſemper æſtuantis auaritiæ cæcatus libidine, verſo ad ſacrum templum vultu, & cælũ ſublatus manibus, dum vult commotis labris periurio ſe obſtringere confeſtim corruit, & ad extrema perducitur. Oculi crepantes ſuis mouentur locis, nerui membrorum omniũ diſſoluuntur, ſpiritus per immenſos extortus cruciatus tertio die excedit è corpore.

Debitor fratrem credito ē deludere contendit.

Periurus crepantibus oculis corruit, & tertio die ſpiritum exhalat.

V. *De peierante duplici pœna diuinitus caſtigato.*

Gregor. Tur. lib. de gloria martyr. cap. 53.

CAuſa quædam extiterat, vt Fedamius Eunomi quondam Auerni presbyteri filius Canillonẽſem vrbem adiret, ideque apud Baſilicam S. Martyris Marcelli hoſpitalem habebat, ab Abbate loci victus ſtipendia capiens: ipſe enim quæ loquor expoſuit: Inter duos, inquit, viros orta fuit contentio: hiſque litigantibus, in hoc lis ipſa ſubijt, vt eam ſacramento dirimerẽt: Ingreſſique baſilicã ſancti martyris, eleuatis homo manibus ad periurãdum, cum nomen ſancti voluiſſet ore patulo nominare, hæſit vox in faucibus, nec lingua poterat ad officium reflecti. Sed ne hoc quidem parum videretur ad beati athletę gloriam: ipſe enim eleuatis manibus quaſi æneus totus riguit. Tunc oratio facta pro eo abſolui diaboli arte vinctum obtinuit: ipſe quoque poſt abſolutionem ſermone proprio opus ſuum confeſſus eſt: quæ negligenter egerat emendauit.

Periuro vox hæſit, ac totus obriguit.

VI. *De horrenda morte cuiuſdam periuri ad reliquias S. Saluij.*

Vincen. Sp. hiſtor. lib. 24. cap. 24.

TEmpore quo corpus S. Saluij apud Valencianas reuelatum eſt Carolo Magno, duæ ſorores cuiuſdam Ducis Francorũ ad Regem venerunt conquerentes de fratre ſuo, quod hæreditatem ſuam eis auferret. Conuentus ſuper hoc à Rege reſpondit ſe nihil eis auferre. Rex autem fecit eum iurare ſuper corpus ſancti Saluij, quod nihil ſororibus ſuis deberet ex his quę petebant. Qui cum iuraſſet lætus, ſtatim medius crepuit, & per ſecretum alui ſtercora proruperunt, & exiuit ſanguis ex oculis eius, & auribus, & ore, & naribus; & poſt duas horas vitam finiuit.

VII. *De periuro diuinitus combuſto, & in cineres reſoluto.*

Ex ipſo autographo Gallico excuſo Atrebati anno 1601. cũ approb. D. Guilielmi Gazei Paſtoris S. Magdale. & Can. Arienſis.

REcentiùs eſt, ſed horrẽdiùs, quod ſubnectam Anno Dom. 1559. die 29. menſis Nouembris, qui incidit eo anno in diem lunæ, quidam nomine Antonius de Haecx vulgo Cruck, redemptor vectigalium publicorum in iuriſdictione & diſtrictu oppidi (vt vocant) Geradimontium, in Flãdria imperiali, eo venit, diuerſatuſque eſt in hoſpitio, cui inſigne Neuis aurea, in platea qua itur ad Abbatiam, vt cum alijs ſocijs ſuis, redemptoribus itẽ vectigalium, aut ſi magis, publicanis rationes ſubduceret. Quod cũ facerent, exorta eſt quæſtio inter eos de quadã pecuniæ ſumma, quam ſocij ipſius affirmabant fuiſſe Antonio rite perſolutam à probis quibuſdã, & fide dignis viris; quod idem Antonius etiam adhibito iuramento negans, optabat ſe ab illo igne, qui tum in cubiculo ardebat, abſumi poſſe, ſi quidquã vnquam recepiſſet. Socij nihilominus nihil de

iure

iure ſuo remittentes, contrarium aſſerebant, ſibi perſuadentes, Antonium ſplendidè mentiri, ducti opinione, quam habebant de bona fide, & integritate eorum, qui ſe talem ſummam Antonio perſoluiſſe dicebant, qui (vt iam dictum eſt) non modo ab ipſis, ſed & ab omnibus alijs, probi, fideque digni habebantur. Quibus tamē non commotus Antonius perſtitit in negatione, & iuramento, quo ſe flammis & diabolo deuouebat, ſi quem vnquam ſociorum in tali negotio defraudaſſet. Quod cum viderent ſocij, iuſiurādum tamen detulere, quod quidem Antonius, poſtpoſito omni timore Domini, ſuſcepit etiam ex tempore præſtandum. Socij enim quidam perfidum hominis ingenium admirari cœpere, & obfirmatum in malo animum execrari; tamen vt tota rei veritas pateficret, vocari iuſſerunt duos Scabinos, in quorum manibus & conſpectu, nulla habita ratione ſalutis animæ, & tremendi Dei iudicij, idē Antonius peierauit. Cum autem adueſperaſceret, ſolutus eſt cœtus, omneſque dimiſſi quiſque quo viſum eſt ſe recepit, parati ſequenti die rationes conficere, remanſitque Antonius in eodem hoſpitio, vt ibi proxima nocte recumberet. Quapropter lectum ſibi ſterni iuſſit, & faſcem in camino accendi, ipſe ſe calefaciens ante ignem ſcabello inſidebat auerſus; atque ita reliquit eum hoſpes, nullum incēdij periculum videns, cōſumpto iam pene faſce, priuſquam è cubiculo exiret: inſtabat tunc vndecima noctis hora. Nocturnus vigil illac iter faciens ex feneſtris inſolitum lumen, & ſplendorem in cubiculo Antonij aduertit, ignorās quid hoc ſibi vellet: Et quia nullum inſtabat incendij periculum, proceſſit vlterius, nolens hoſpiti negotium faceſſere, totamque viciniam intempeſtiuo noctis tempore excitare, exiſtimans peregrinos homines eſſe religionis ergo Adrianopolim appulſos, qui ſe ibi calefacerent. Mox tamen audita vndecima redit ad hoſpitium de induſtria, exploraturus, num à ſplendore illo nimio aliquod immineret incendij periculum; cumque deſijſſe videret, ſecurus receſſit. Hac ipſa noctis hora ſoror Antonij, quæ in pago Roulartio quarta miliaris parte Gerardimontibus diſtante habitabat operabatur adhuc, & linum ſumma colo ad nendum aptabat, & ecce ſubito flamma ignis proruit in cremathram, id eſt, inſtrumentum illud ferreum cauatumque, è quo ſuſpenduntur ollæ, lebetes, & ſimilia, quæ ad culinæ vſum ſpectant, indeque in linum & ſtuppam ſe iniecit. Quo euentu omnino attonita, tentauit magna aquæ copia ignem extinguere, cui opprimendo & extinguendo vix ipſa ſatis erat. Nocte item huius infelicis interitus, Paſtor defuncti Antonij exhorribili cuiuſdam canis circa oſtium ſui cubiculi latratu de eiulatione multum fuit perterritus, vt quaſi capilli capitis in altum videretur inſurgere. Poſtera die illuceſcente aurora, triſtis valde & dolēs maritum ſuum ad Antoniū miſit Gerardi mōtes ſiue Adrianopolim; quo veniens, ipſumque Antonium adhuc decumbentem, vt putabat, reperiens, hora integra expectauit, donec ſurgeret. Sed cum hora effluxeret, neque tamen Antonium è cubiculo exeuntem videret, cœpit fores cubiculi pulſare, & inclamare, vt Antonium à ſomno excitaret, ſe eſſe leuitum ipſius dicens; & habere quod ipſi renunciaret: Cumque nullum prorſus haberet reſponſum, fores cubiculi ab hoſpite reſerari iuſſit: Quibus reſeratis Antonium ipſum etiam cū veſtibus exuſtum inueniunt, præter tibialia, faſciaſque crurales, quæ omnino illæſa & intacta remanſerunt, cum interiori tibiarū parte, quę faſcijs aſtringebatur; ſedes etiā ipſa cui præcedenti nocte matula ſtānea ſuperpoſita fuerat, combuſta; matula vero liquefacta erat, ſcabellum autem cui inſidentem reliquerat hoſpes Antoniū, pene igne abſumptum, Rumor, famaque tā hor-

rendi

Periuriū Antonij veſtigalium redemptoris.

Sorori eiuſdem Antonij quid tū acciderit.

Paſtori eiuſdem loci quid etiā contigerit.

Periurus diuinitus comburitur.

rendi caſus totam cito compleuit vrbem. Vidiſſes hinc inde populariũ accurrentes turmas, totumq. hoſpitium inconditis clamoribus, ſtrepituq. replentes prę deſiderio viſendi adeo funeſtum, triſteq. ſpectaculum. Aurum argentumque, quod penes ſe habebat periurus, ex parte intactum, illæſumq. remanſit: vniuerſa pecunia in manus magiſtratus depoſita. Craniũ ipſum capitis combuſtũ, cranio alterius cuiuſuis ſimile inuentum eſt, præterquã quod tactum mox reſolutum eſt in cineres qui cum reliquis concremati corporis cineribus in cœmeterio Diui Adriani, in loco abiectiori iuſſu Curionis conditi fuere, antegreſſa tamen inquiſitione vitæ, morumq. dicti Antonij. Huius rei fama cum ad aures Principum Belgij Alberti & Eliſabethæ Archiducum Auſtriæ Bruxellas veniſſet; miſerunt Gerardimontes, ſiue ad S. Adrianum, vt vulgus loquitur, qui totum rei euentum perſcrutaretur, atq; ita rem ſe habere cognouerunt, vti antea narrauimus. Hiſtoria vero mirabilis, de cuius ſucceſſu euidenter patet, periurium Deo maximè odioſum & inuiſum eſſe, vt & eos, qui ſibi ipſis malè precantur, ſiue in anima: error adhuc noſtra tempeſtate ſatis vulgaris. Placet diuinæ bonitati, ita mediante ſua gratia, eorum qui hanc legent, audientve hiſtoriam, indurata corda emollire, vt in poſterũ ab huiuſmodi mendacij, periurijque crimine, alijsq. maledictionibus imprecationibusq. ſibi caueant.

Spectaculum horrendum.

VIII. *Quidam impius mendaciter iurans ſtatim ſentit linguam ſibi ligatam.*

QVidam eloquium emeruit hoc modo: hic etenim vt cruda operatus ruſticitas populorum, iuramentum mendax in eccleſia protulit; mox rigente lingua mutus effectus eſt, ita vt non vocis humanæ, ſed bidẽtis mugitum ſimulare videretur. Aduenicns autem ad S. Dretemonij epiſcopi tumulum proſternitur ad orationem, ſenſitq. vt poſtea adſerebat tanquam ſi aliquis guttur eius tangeret: quod vt credo virtus erat Domini confeſſoris. Egreſſusque, presbyterum qui aderat nutu deprecabatur, vt ſignum crucis faucibus clauſis imponeret. Quod cum presbyter feciſſet, iterum proſternitur ad orationẽ: protinusq. eleuatus vocis officio reddito, omnia quæ pertulerat proprio patefecit eloquio.

Greg. Turon. li. de glor. conf. c. 29

Deierãtis lingua obriguit.

IX. *De ultione diuina in Elfredum Principem peierantem.*

ELfredus, qui conſpirationis contra Elſtanum Angliæ regem princeps habebatur, dũ Romæ ad altare S. Petri, pręſente Ioanne Pontifice, ſui purgandi gratia iurare cogeretur, corruit, & poſt triduum mortuus eſt.

Vincent. lib. 24. cap. 63.

X. *De horribili pœna Michaelis Imper. ob falſum iuramentum.*

MIchael cubicularius cum Zoe Regina Romani Argyropoli vxore ſtupri commercium habebat. Imperator ad ſe vocato Michaele de amore reginæ interrogauit. Qui omnia inficiatus iuramento per ſacra interpoſito fidem fecit, diris ſe ac execrationibus deuouens, vt regem falleret. Qui cum illi fidem haberet, aliorum ſermones calumnias putabat. Ob quam deierationem fertur Michael morbo ſacro correptus, qui vſque ad eius mortem durauit. Per circuitus enim quoſdam animo linquebatur, cum oculorum conuerſione, violentoq. corporis motu in terram decidens; at reuerſus priſtinos ſenſus recuperabat. Quinimo poſteaquam imperium per Zoen adeptus eſt, domi plerumque latitans cuſtodiam quorumdam habuit, qui vela circumquaque, cum ſigna perturbatæ mentis adeſſent, obducebant: ne aſtantes patientem morbum viderent. Itaque tandem cœnobio ſe incluſit.

Io. Cuſpinia. in Michaele cubic. ex Zonara.

Michael Imp. ob periuriũ ſacro morbo corripitur.

XI. *De Comite periuro bucellæ panis eſu ſuffocato.*

Polydorus Virgil. li. 8. hiſtor. Angl.

GOduinus Cantianorũ Comes Anglis mortuo Canuto III. Alfredũ Etheldredi Regis exulis F. reuocantibus, ipſius virtutes formidans calumnijs circumuenit, per inſidias in itinere necauit, auctorque fuit Anglis Eduardum III. Alfredi fratrem ad regnum vocandi. Eduardus Goduini ſcelus in fratrem commiſſum condonauit, eius filiam Editham vxorem accepit, & perduellionis reum in integrum reſtituit. Verum Goduinus nullo conſilio effugere potuit meritũ ſupplicium. Accidit vt Haraldus filius, qui Regium poculum miſcebat, Eduardo prandenti daret bibere. Is forte vno pede offenſo pene lapſus, auxilio alterius pedis ſeſe à caſu recepit, ſtetitque vino nequaquam effuſo. Tum pater, qui cum rege diſcumbebat: Nunc, inquit, frater fratrem iuuit. Ad hanc vocem etſi per iocum emiſſam Eduardus turbatus animo (nam in mentem ei venit ſubito interitus Alfredi fratris) in Goduinum conuerſus ait: Sic mihi meus frater auxilio eſſet, ſi per te licuiſſet. Tum homo facinoroſus iram Regis veritus, cœpit ſeſe excuſare, diuinumque numen ad innocentiam declarandam iuſiurandum adijciendo, perinde quaſi cum ignaro ageret, appellare, dicens: Si vnquam, rex, quicquam in necem fratris tui, aut in te machinatus ſum, precor vt Dei nutu iſtud panis fruſtum me illico ſtrangulet. Quæ vbi dixerat, ſumpto pane, ſubito præcluſis faucibus ſuffocatus eſt: ac ita parricidium morte compenſauit.

Bucella panis interimitur falſum iurans.

XII. *De muliere periura mox contagio percuſſa, & ad Crucem facta ſana.*

Ex lit. Soc. ann. 1581. Reſidentia Coulanſi Indiæ.

REcens noſtri temporis exemplum eſt, quod accidit anno 1581. in India orientali in reſidentia Coulanenſi; & habetur hoc modo: Res accidit in ijs partibus permira, qua incolis multo maior in S. Crucis ſignum pietas, cultusq. iniectus eſt; Cũ enim mulier quædam ex mancipijs ad Crucem iuratura acceſſiſſet, teterrimum ſibi morbum imprecata, ni res ita ſe haberet, poſtero die periura eo ipſo morbo corripitur, atque à domino, qui morbi contagionem metuebat, domo eijcitur. Itaque cum ab omnibus deſerta eſſet, iudex miſericordia motus mulierem ad Crucis imaginem deducit, monetque, vt periurij veniam petat; puſillum etiam pulueris, qui ad imam Crucem iacebat, illius collo ſuſpendit. Mirum dictu: tertia die facta eſt ſana mulier.

Orientalis.

Mulier peierans tabe afficitur.

TIT. XXVII. De fide, ſeu promiſſione alteri etiam hoſti facta, non frangenda.

Ioſue cum Principibus fidem Gabaonitis infidelibus etiam fraudulentis non violauit, ſed vita ſalua ad altaris miniſterium eos aſtrinxit. *Ioſ. c. 9.*

Sed Saul quia ijſdem Gabaonitis, quibus iurauerant filij Iſrael, iuſiurandum violauit, omnis eius familia, excepto Miphiboſeth, ſuſpenſa eſt ſub Rege Dauid, quando ob eam perfidiam fames triennis immiſſa fuit ſuper terram. *2. Reg. 21.*

Sedechias Nabuchodonoſori ethnico iuramentum dederat, ſe in ipſius dominatione permanſurum, ſed vbi defecit, & ad Aegypti Regem transfugit vaſtatum eſt eius regnum, maxime autem vrbs ſancta & Deo dilecta. *Hier. 37 & 39.*

EXEMP. I. *De fuga & nece paganorum fidem violantium inſigne miraculum.*

ANno Domini 776. Saxones iterũ Carolo Magno rebellarũt, ruptis ſacramentis, & obſidibus promiſſis mentitis, & Eresburgum caſtrum per mala ingenia & iniqua placita capientes, Francos expulerint, & caſtrũ deſtruxerunt. Similiter voluerunt facere de Sigisburdo caſtello: ſed dum

Ex Annal. Franc. Bar. to. 9 Annal. eccleſ. ad ann. Do. 776. 4.

per

per placita Francos, qui intus erat, nõ potuiſſent illudere, ſicut fecerât alias de Eresburgo præparauerunt pugnas & machinas vt caſtrũ vi caperẽt; Deoque volente, petrarias, quas parauerunt, in ſuo, plus damno ſenſerunt, quam illi de caſtello. Item præparauerunt clitas ad debellãdum per virtutem caſtrum; ſed Dei virtus ſuperauit illorum virtutem. Quadam autem die cũ bellum præpararẽt aduerſus Fracos, qui ipſum caſtrum cuſtodiebant, apparuit manifeſtè *gloria Dei ſupra eccleſiam, quæ eſt infra ipſum caſtrum, videntibus cunctis tam à foris, quam etiam deintus; ex quibus multi manent adhuc, qui dicunt vidiſſe ſe inſtar duorum ſcutorum colore rubeo flãmantium, & agitantiũ ſuper ipſam eccleſiam. Cum hoc ſignum vidiſſent Pagani, qui à foris erant, ſtatim confuſi ſunt, & magno timore perterriti fugere cœperunt ad caſtra, & omnis multitudo eorum fugam arripiens, alij ab alijs inuicem interficiebantur, & qui retro reſpiciebant propter pauorem ab antecedentibus lanceis confodiebantur, & diuerſos ictus inter ſe perpeſſi ſunt omnes, & diuina vltione *vindicati. At quantum ſuper eos Dei virtus propter ſalutem Chriſtianorum operata eſt nullus narrare poteſt, & quantò plus illi pauore perterriti ſunt, tantò magis Chriſtiani confortati omnipotentem Deum laudabant, qui dignatus eſt oſtendere potentiam ſuam ſuper ſeruos ſuos. Ita Francis viriliter reſiſtentibus, Saxones nihil præualuerunt, & Franci perſecuti eos interfecerũt vſq; ad flumen Lippiam, & cum victoria reuerſi ſunt.

Saxones Carolo Magno rebelles.

* *gladius.*

Ingens miraculũ de fuga & nece Saxonum.

* *indicati.*

Saxones profligãtur, ac proprijs armis interimũtur.

II. *De fide hoſti data ſeruata à Ioanne Galliæ Rege.*

Polydor. Vir. hiſt. Angl. lib. 10. Iac. Meyer l. 17. Annal. Flã.

IOannes Galliæ Rex, ab Eduardo Vualliæ Principe Regis Angliæ filio ac hærede captus data fide in Galliam redijt, ad ea paranda quæ ex pactione debebat? quæ cum perficere non poſſet, in Angliam reuertit, vt pactis ſtaret, breuique morbo oppreſſus è vita exceſſit.

III. *De Guidone Flandriæ Comite, qui maluit in carcere mori, quam fidem hoſti datam violare.*

GVido Flandriæ Comes bellum mouens in Philippum Pulchrum Galliæ Regem, ab eo captus eſt; eaque conditione in Flandriam dimiſſus, vt in fidem Regis alienatos Belgas reduceret, interpoſito iureiurando, rediturum ſe, niſi eos permoueret. Redijt, carceri ſe reſtituit, in eoque paulo poſt mortuus eſt vitæ commodo fidei religionem anteponens.

Fulgoſ. lib. 6. & Iacobus Meyer l. 10. hiſt. Fland.

IV. *Marcus Gutterius ſeptem annis in arce ab hoſte obſeſſus mori paratior fuit, quam fidem Præfecto datam violare.*

NOn minus admirationis peperit conſtans fides Marci Gutterij arcis Aguilariæ nomine Didaci Lopetij Præfecti, quam Alphonſi Legionenſis Regis copijs, ac militibus cinctam ſeptem annos ſtrenuè propugnauit. Cæterum cum, mortuis præſidiarijs militibus, ipſe etiam inedia & fame conficeretur, arcis clauibus collo appenſis, humique iacens, integra fide mori cupiebat: verum hoſtes in arcem ingreſſi, Marcum exanimem ac prope fame enectum reperientes adhibitis remedijs curarunt. At poſtquam ad ſe redijt, ingemuit, quod in defenſione præſidij ſe mori prohibuiſſent, vt datam fidem integrè ſeruaſſe videretur.

Pet. Ribad. li. 2. de Princip. Chriſtiano c. 16.

Marci Gutterij conſtans promiſſio

V. *Almenor Rex Toletanus fidem Alphonſo VI. datam inuiolabiliter ſeruat.*

QVid dicam de Almenore Mauro Toletano Rege? quanta cum humanitate Regem Alphonſum ſextum à fratre Sanctio ad ſe fugientem excepit? Qua fide conſeruauit, & ma-

Io. Chro. Cidenſis apud P. Ribade. lib. 2. de Princ pe cap. 15.

& magorum conſilijs reſtitit, qui ad necem Alphonſo inferendam hortabantur, quod eum Toletanæ ciuitatis euerſorem fore diuinarent? Quanta etiam conſtantia & fidelitate nõ modo liberum abire permiſit, ſed etiam muneribus auxit, poſtquam cognouit hæreditario iure Sanctij regna ad Alphonſum peruenisse. Quę omnia pręſtitit Arabs, vt promiſſa ſeruaret ei, qui tanta fiducia eius ſe fidei, poteſtatique tradidiſſet.

Fidẽ datam inuiolabiliter P. ceps ſeruare debet.

VI. *De fidelitate ab eodem Alphonſo VI. eidem Almenori ſuo tempore integre reddita.*

ILle ipſe Alphonſus ſextus, cui Maurus tam conſtantem fidem præſtiterat, fidelitatis, qua in eum ipſum vſus eſt, quem tam benignum in ſe, fauentemque ſenſerat, exemplum præbet. Cum enim in Oliæ oppidulo in eius poteſtatem Maurus veniſſet, id in primis curauit vt iuriſiurandi, in quod adegerat, cum in eius eſſet arbitrio, ſe religione ſolueret: quo facto de integro renouatam amicitiã nouo ſacramento firmauit, & in fide data integrè incorrupteque perſtitit. Quæ ideo fecit, vt oſtenderet; ſe non duci promiſſi pœnitentia; ſed ad Regiam ſpectare dignitatem, id vt præſtaret generoſa quadam & ſpontanea mentis inductione, non coactus, aut iuramento alligatus.

Petr. Ribad. li. 2. de Principe c. 16.

Fidei alteri datæ & ſeruatæ mer cer.

TIT. XXVII. PARS ALTERA; De fide hoſti non ſeruata.

EXEMP. I. *De Hunnis perfidia nota accuſatis à Perſarum Rege morte mulctatis.*

IVſtinus Imperator cum bellũ contra Perſas gereret, Hunnos gentem bellicoſam armorum ſocios ſibi adiungere cupiens, auxilium ab eorum Rege petijt; qui, acceptis ſtipendijs, & muneribus ab Imperatore ſubmiſſis, opem promiſit: Sed cum à Perſa etiam Hunnorum Rex ad amicitiã, ſocietatemq. coeundam, & arma cõmuniter inferenda inuitaretur, ad illum adijt, ſpe maioris commodi incitatus. Hoc vbi comperit Iuſtinus, Perſarum Regem de re tota certiorem factum, ne barbari promiſſo fideret, commonefecit. Perſa veritate facti diligenter inueſtigata, compertaque, Regem, eiuſque milites interfici iuſſit; illum, vt hominem perfidioſiſſimum; iſtos, vt ſocios, conſciosque periurij.

Io. Zonar. 3. p. Annal. Coſtãt. in Iuſtino.

Hunnorũ Rex cum ſuis ob perfidiam occiditur.

II. *Vladiſlaus Hungarorum Rex ob fœdus cum Turca Amurathe violatum cum ſuis fugatur & trucidatur.*

COmpoſitis inter Regem Vladiſlaum & Amurathem Turcarum Imperatorem rebus omnibus, Rex Hungariæ violato fœdere, prior in Turcam bellum mouit, initoque prælio, Turca, cum ſuos in pugna non ſine magna cæde fugari conſpicaretur, ad expianda fidei violatæ piacula, ad vlciſcendam Chriſtianorum perfidiã, & ad vindicandum ius reſciſſæ pacis, depromptum è ſinu codicem initi ſãctiſſimè fœderis explicat, intentiſque in cœlũ oculis; Hæc ſunt, inquit, Ieſu Chriſte fœdera, quæ Chriſtiani tui mecum, percuſſere, per nomen tuum ſanctè iurarunt, datamq. ſub nomine tuo fidem violarunt, perfide Deum ſuum abnegarunt: nunc Chriſte, ſi Deus es, (vt aiunt) & nos hallucinamur, tuas measq. iniurias, te quæſo, vlciſcere: his qui ſanctum tuum nomen nondum agnouere, violatæ fidei pœnas oſtende. Vix hæc dixerat, qui vltimum in ſe impetum expectabat, cum prælium, quod anceps, ac dubium diu fuerat, inclinare cœpit: nam camelorum onerariorum interuentu à cæde ad prædam Hungari animos conuerterant. Tandem, trucidato Rege Vladislao, Hungari in fugam conjecti nobilem victoriam Amurathi reliquerunt.

Anton. Bonfin. li. 26. de reb. Hungar. decaſ. 3. & Chron. general. Hiſpa. p. 4.

Pax inter Vladislaum Poloniæ, & Hungariæ Regem, & Amurathem decennio ſancita.

Fides à principe data inuiolabiliter ſeruanda.

III. De

III. *De Peroſe rege Perſarum caſo in bello ob violatam cum aduerſario fidem.*

Niceph. Call. lib. 16. hiſt. Eccleſ. cap. 36. Procop. lib. 1. de bello Perſico.

PEroſes Rex Perſarum, Nephtalitis Hunnis bello illato, inglorius in regnum ſuũ redijt. In anguſtijs enim quibuſdam, vbi eos perſequebatur, agmine eorum conferto circumuentus, & exitu earũ omni præſidio clauſo ab eis captus eſt. Itaque ad neceſſitatem eam redactus, pacem ab illis petijt. Nephtalitarum autem Dux nõ prius cõditiones pacis admiſit, quam Peroſes corpore inclinato ad orationis ei honorem præſtitit, & ſponſione vnà cũ iuramento interpoſito confirmauit, nunquã ſe Nephtalitis bellum illaturum eſſe. Et ille vel inuitus rem eam, quæ præter rationem eſſet, temporis neceſſitate adactus fecit, & cum dedecore maximo domum reuerſus eſt. Poſtea vero ignominiam eam non ferens, contra iuriſiurãdi religionem, cum exercitu contra eos profectus eſt. Et cum illi rurſum inſidias ei ſtruxiſſent, propter iuriſiurandum violatum cæſus eſt.

Vindicta in Peroſen ob fidé violatam.

IV. *De Aiſtulpho Longobardorum Rege ob violatum iuſiurandum miſere mortuo.*

Carolus Sigo. lib. 3. de regno Italiæ.

AIſtulphus Longobardorum Rex, initio regni ſui pacem cum Zacharia Pontifice Romano, deinde cũ eiuſdem ſucceſſore Stephano II. innouatam iuramento confirmat: ſed, quoniam ambitio & imperij latiùs propagandi cupiditas tantum iuris in animis Principum habet: iureiurando per ſummum facinus contempto, & exarchatu Rauennate in ſuam poteſtatem redacto, Romam armis laceſſere cœpit, vt eam, ſi poſſet, ſuæ ditioni adiungeret: cumque multis fruſtra tentatis, ad fidem ſeruandam induci, placariq. non potuiſſet, ſanctiſſimus Pontifex Stephanus ad Deũ ſupplex confugit, vt orationibus & lacrymis obtineret, quod ab impio rege impetrare non poterat. Mandat ergo iuriſiurandi ab illo præſtiti formulam tabulis exceptam ad crucem prælatã affigi: ipſe vero cum populi Romani, Cleriq. inſtructo agmine in ſolemni publicæ ſupplicationis pompa nudis pedibus incedens, multis Antiſtitum comitantibus, Seruatoris imaginem miraculis illuſtrem humeris geſtabat. Tam religioſas preces ſic exaudijt Deus, vt armis Pipini Galliæ Regis coactus Aiſtulphus reddiderit eccleſiæ quicquid per vim abſtulerat, & non multo poſt miſerandum in modum è viuis exceſſerit, excuſſus & ab equo præceps lapſus, vel (vt alij narrant) ab apro dilaniatus.

Ambitionis pœna.

Orationis vis.

Supplicatio ſolemnis.

Iuramẽti violati pœna.

V. *Ludouicus Princeps Prouinciæ in perfidiæ pœnam oculis ac regno priuatur.*

Carolus Sigonius lib. 6. de regno Italiæ.

LVdouicus Boſonis filius, ortus ex Caroli Magni ſtirpe, regnabat in Prouincia. Hic à quibuſdam Italiæ principibus Berengario infenſis ſollicitatus, & potiſſimum Adelberto Berengarij genero, ſpe Italici regni illectus montes tranſcendit, initoq. prælio in eas anguſtias à potentiſſimo hoſte redactus eſt, vt eius poteſtati ſe traderet. Eum Berengarius ex Italia excedere cupientem, pro ſua clementia liberum, atque incolumem in patriã redire permiſit, iureiurando tamen adactum, ſe Italicis rebus temperaturum, nec deinceps arma moturum. Sed Ludouicus iuriſiurandi immemor, & clementiæ ac benignitatis, qua in eum vſus fuerat Berengarius, oblitus, deceptus cupiditate regnandi, & vana quadam ſpe, quam ex Primatibus Italiæ quidam oſtentabant, deluſus, in Italiam reuertit, & poſt varios incerti Martis euentus, cum eſſet Veronæ, in hoſtis manus iterum incidit; à quo in perfidiæ, & ingrati animi pœnam, non oculis tantum erutis, ſed vſurpato per iniuriam regno priuatus eſt.

Fœderis violati pœna grauis.

VI. *De internecione Danorum in Anglia ob violatam fidem.*

Matth. Vveſt-Monaſterienſis apud Bar. 11. an. 1012. 13.

ANno Domini 1012. Huna quidã Regis Angliæ Ethelredi militiæ princeps, vir ſtrenuus & bellicoſus, qui ſub Rege regni negotia diſponenda ſuſceperat videns Danorum inſolentiam, qui iam poſt pacem factam per totam Angliam adeo ſuperbiendo inualuerãt, quod vxores virorum nobilium, & filias vi opprimere, & vbique ludibrio tradere præſumpſerant, acceſſit perturbatus ad regem, & querelam ſuper his diſpoſuit luctuoſam. Tunc Rex nõ mediocriter commotus, eiuſdem Hunæ conſilio miſit litteras ad omnes regni fines, mandãs nationibus ſingulis & vniuerſis, vt ſub vna die in feſto ſancti Brictij Epiſcopi omnes Dani per Angliam conſtituti furtiuo impetu morti traderẽtur, vt ſimul & ſemel de oppreſſione Danica omne genus liberaretur Anglorum. Sicq. Dani, qui firmo fœdere paulo ante vtrimque iurato cum Anglis pacificè habitare debuerant, opprobrioſè nimis ſunt perempti, mulieres cum liberis ad domorum poſtes alliſæ miſerabiliter animas effuderunt. Cum igitur huius decreti ſententia apud vrbẽ Londonienſem abſque miſericordia extorqueretur, fugerunt multi Danorum ad quandam eccleſiam in ciuitate, vbi omnes ſine pietate ipſis aſtantes altaribus ſunt perempti.

Dira Actio in Danos ob fidem violatam.

VII. *Capitanei principi ſuo fidem falſificantes grauiter plectuntur.*

Socr. li. 4. hiſt. Eccleſ. c. 5.

CVm Procopius Tyrannus à Conſtantinopoli, Valenti Imperatori ad confligendum paratus occurreret, audito hoc, Valens relicta Antiochia, cum illo prope Nacoliam Phrygię ciuitatem conflixit: & prima quidem pugna inferior, paulo tamẽ poſt Procopium viuum cepit, traditum ſibi à Ducibus illius Agelone & Domario; quos etiam nouis ſupplicijs ſubiecit, & illos quidem, ſpretis iuramentis, quæ ipſis iurauerat, ferris diſſectos occidit: de tyranno vero haſce pœnas ſumpſit: Duas arbores loco inter ſe vicinas deflexit, & cuique alterum tyranni crus alligauit, ac deinde arbores in ſuam quamque ſtationem redire, erigique permiſit. Illæ erectæ Procopium diſcerpſerunt, atque ita tyrãnus in duas partes ſectus interijt.

Perfidorum pœna.

VIII. *Cui vitæ periculo ſeſe expoſuerit Petrus Anſurius ob fidem datam minimè præſtitam.*

Chronicon generale Hiſpa. p. 4.

ÆQuum non eſt, vt Petrum Anſurium equitem Caſtellanum, fortitudine ac generis antiquitate inſignem virum ſilentio prætercam. Hic cum præfectus eſſet quibuſdam Caſtellani regni præſidijs & arcibus, & in Vrracæ Reginæ Caſtellæ, Alphonſiq. Aragonum Regis eius viri verba iuraſſet, vtrique ſe caſtella, munitionesq. conſeruaturum, orto poſtea inter Regem, Reginamq. diſſidio, exiſtimauit ſuum eſſe, arces & loca munita Reginæ, ad quam iure pertinebant, reſtituere. Et quia non poterat Alphonſo, cui ſimul iurauerat, arces tradere, laqueo in collo iniecto Regẽ adijt, & procerum turba ſpectante ſupplex orauit, vt ſacramenti non tam ſponte, quam neceſſitate quadam violati à ſe pœnas repoſceret.

TIT. XXVIII. De blaſphemia.

Blaſphemia eſt maledicentia contra Deum, vel Sanctos eius, ex malo voluntatis affectu.

Blaſphemia qd ſit.

Eius generis exemplo eſt filius mulieris Iſraelitidis, qui præcepto Domini lapidatus eſt, quod nomen eius blaſphemauerit. *Leuit. 24.*

Holofernes indignatus, quod Achior potentiam Dei cæli commendaſſet, dixit: Quia prophetaſti quod gens Iſrael defendatur à Deo ſuo, oſtendam tibi quod non eſt Deus, niſi Nabuchodonoſor, cum per- *Iudit. 6.*

percuſſerimus omnes quaſi hominem vnum.

Iudith 13. *Verum poſtea per vnius fœminæ manum caput eius amputatur.*

2. Mach. 9. *Blaſphemus, & ſuperbus Antiochus inſanabili & inuiſibili plaga percuſſus eſt.*

Matth. 26. & 27. *Sic & Iudæi ſæpius blaſphemas voces in filium Dei euomuerunt;*

Luc. 23. *Latro improbus cruci affixus etiã blaſphemabat, cum diceret: Si filius Dei es, ſalua temetipſum & nos.*

1. Tim. 1. *Propter blaſphemiam D. Paulus Alexandrum & Hymenæum dæmoni torquendos permiſit.*

Exemp. I. *De Olympio Ariano in S. Trinitatem blaſphemo diuinitus percuſſo.*

Io. Damaſc. de Imagin. orat. 3. Plat. in vita Athanaſ. 2. Ado in Chro. ætat. 6. Io. Vaſæus ad an. Do. 499. Baro. to. 6. ad an. 494.

Horrẽda blaſphemia Olympij in S. Trinitatem.

Anno Domini 494. octauo Calendas Ianuar. res admiranda, terribilis, & ſingularis, qua aures audientium obſtupebant, euenit. Olympius quidam nomine, cum Euthymius Arianæ factionis defenſor curſorem ſaltantem citaret in balneis Palatij Heleniani, accedens ad eum qui præmolliebat, & quoſdam qui lauabantur ὁμοουσίω, hoc eſt eiuſdem ſubſtantiæ de Filio dici comprobantes conſpicatus, iſtiuſmodi eos verbis compellauit: Quid enim eſt (inquiens) Trinitas? aut quo modo in pariete inſcripta eſt? Membriſque corporis neceſſarijs apprehenſis: Ecce (inquit) & ego Trinitatem habeo. Qua re, qui illic aderant, commoti illum erant interfecturi; ſed in valli ambitu prohibiti ſunt à quodam magno ſanctorum Apoſtolorum presbytero, viro admirando, Deique ſtudioſo, qui ſic eos allocutus eſt: Iuſtitiæ non latet oculum cuncta ſpectantis & punientis. Cum igitur hominis veneratione quieuiſſent, ſurrexit Olympius blaſphemus ille Arianus, & calidarum aquarum balneo lotus (vt fit) ad illud quod frigidas continebat ingreditur (ſuſcipit enim aquas è terra medium venerandi altaris ſanctę ędis Stephano protomartyri dicat, quam Aurelianus inter veteres pręcipuis dignitatibus illuſtris ædificauit, ex quo diuinis aquam ſpectaculis fieri dignã exiſtimo.) In hoc ille cum deſcendiſſet, confeſtim egreſſus eſt, clamans: Miſeremini. Et carnes ſuas vngulis dilanians ab oſſibus diuellebat. Hunc illi qui circum aderant, comprehenſum linteo obuoluerunt, & præ frigore animo deficientem reclinarunt. Rogantibus autem, quidnam illi contigiſſet? reſpondit Olympius: Hominem vidi candidis indutum veſtimentis, qui ſuper Nerophorum incedens tres mihi calidæ ſiclas infudit, Ne maledixeris, inquiens. Qui igitur erant illi neceſſitudine coniuncti, ſublatum in aliud balneum, quod Arianorum hærebat eccleſiæ, geſtarunt. Verum cum ex linteo vellent illum eximere, omnes illius carnes dilacerauerunt, atque ita moriens animam efflauit. Quæ quidem res per totum ferè peruagata regnum eſt. Prodiderunt autem quidam; Olympium cui id contigerat, quodam tempore ab eorum, qui filium Homouſium, hoc eſt, eiuſdem eſſentiæ cum Patre fatebantur; cœtu ad Arij partes defeciſſe.

Olympius hæreticus Arianus blaſphemus dat pœnas.

Dira vltio in Olympium Arianũ.

II. *De ſuprema Iuliani Apoſtatæ letiferè caſi in Chriſtum blaſphemia.*

Ex Niceph. Cal liſt. lib. 10. hiſt. Eccl. ca. 35. Hiſt. Tripart. li. 9. hiſt. Ec. c. 25.

Blaſphemia Iuliani in Chriſtũ.

Iulianus Imperator, Apoſtata, in bello, quod contra Perſas gerebat, grauiter vulneratus, cum è vulnere caua manu ſanguinem hauſiſſet, atque eum in cœlum veluti Chriſtum conſpiciens conieciſſet, perinde atque cauſam cædis ſuæ in eum referret, ita vociferatus dicitur. Viciſti Galilęe, viciſti. Atq; ille idem ſic ſe habens & ſanguine diffluens, diſertè; Saturare Nazarene, exclamauit.

III. De Anthemio in Chriſtum Dominum blaſphemo à dæmone correpto.

In vit. S. Io. Chryſoſt. apud Sur. 17. Januar. ex Metaphr.

CVm Anthemius quidam, qui non parui quidem nominis fuit propter ſtudium eloquentiæ, gentilis autem religione, alioquin linguæ nimis & ſibi nimium indulgens, beato Ioãni Chryſoſtomo Archiep. Conſtantinop. religionis diuerſitatem obtrudéret, ipſi ſic reſpõdit ſanctus vir: Quod dicis me eſſe diſſimili vobis religione erubeſcerem, ſi viderer tacere; ducẽs hoc eſſe pudendum; ego enim Deos neque noui, nec me eos vnquam eſſe adoraturum profiteor. Abſit vt adeo deſipiam, & ſit mihi lingua tã temeraria: ſed vnus mihi Deus eſt Chriſtus, qui cognoſcitur in Patre & Spiritu, qui & omnia ab initio produxit ex nihilo, & nunc ineffabili ea virtute continet, & annuos nobis fructus ſuppeditat, & manum aperiens omne animal implet benedictione. Sed non Chriſtus, dixit interpellans Anthemius, producit hos fructus annuos, ſed elementa mundi ſuis temporibus producunt, deorum prouidentia. Nondum finem acceperat eius ſermo, cum à maligno ſpiritu poſſeſſus, & terræ alliſus, miſerè iacebat rugiens, lacrymarum & timoris ſimul cauſa ijs, qui aderant, peruertens quidem oculos, ſtridens autem dentibus, ſpumam vero ex ore turpiſſimè expuens.

Anthemiũ blaſphemũ inuadit dæmon.

IV. Vt dignas vindicta diuina pœnas exegerit ab eis, qui contra Dei matrem blaſphemam, auſi ſunt mouere linguam.

Niceph. Call. lib. 18. hiſt. Eccl. ca. 33.

GRæci quidam, ſiue Gentiles in cuiuſdam domo conuiuantes, & vino ſeſe inuitantes, poſt prandium ſimul atque ſatis adhiberant, blaſphemare & conuicijs proſcindere Verbi matrem cœpere: poſtremum hoc cõpotationi adhibẽtes ſtudium; vt quæcunque aliquis eorum excogitare poſſet abſurda atq; indigna, per ea ridens œconomiæ, & diſpenſationis ſalutis noſtrę myſterio illuderet. Impietas ea poſtquam innotuit, illi quidem condignas petulantis linguæ pœnas dedere: ædium autem, in quibus confidentes graui blaſphemię indulſerant, Dominus à ſacris noſtris non alienus, tũ quidem, quod res ita tulerit, periculũ effugit. Non multo vero poſt, noctu ei dormiẽti in ſomnis Dei genitrix aſtitit, cui diligentiùs; Ecquid ſe, quænam eſſet, noſſet, percunctanti: poſtquam ipſe, noſſe ſe eam profeſſus eſt: illa ei contumeliarum indignitatem in memoriã reuocauit. Tum ille miſer ſupplex illi eſſe, veniamque delicti petere, & ne tam cito morte plecteretur, ſed tempus ei pœnitentiæ relinqueretur, orare. Illa daturum ſe hoc ei, neq; in præſentia ipſum ita morte pœnas luiturum promittere: vimine autem, quod manu geſtare videbatur, genua eius circumcirca veluti exarans circũſcribere. At ille ſomno diſcuſſo; membra ea quę vimine notata fuerant, ſtatim ab reliquo corpore diſrupta inuenit, recenti ſanguine profluente: Et in publicum productus iuſtum omnibus iudicium promulgauit: Qui vero id audierunt, laudes Deo, propter tam inopinatum miraculum, cantarunt. Matrem itidem Dei celebrarunt, quæ ita ſemper Chriſtianorum genus tuetur, quæque nouo quodam modo affectionem erga nos ſuam, quamuis præter naturam eius ſit; vt quenquam puniat, vi quadam adacta oſtenderet, vt ſcilicet religio nobis ſtabilis & firma eſſet.

Blaſphemia in Dei matrẽ diuinitus ſimul & humanitus vindicata.

Alieni peccati conſors etiã plectitur.

V. De Leone viro ſæuiſſimo, Sanctos Dei blaſphemante, ſurdo & muto effecto.

Greg. Tur. lib. 4. hiſt. Franc. c. 16.

LEo quidam Pictauienſis, qui nominis ſui tanquam leo erat in omni cupiditate ſæuiſſimus, fertur quadam vice dixiſſe, quod Martinus & Martialis confeſſores Domini, nihil fiſci viribus vtile reliquiſſent. Sed ſtatim percuſſus à virtute Confeſſorum, ſurdus & mutus effectus, amens eſt

mor-

Leo blaſphemãs in ſãctos obſurduit. mortuus: venit enim miſer ad baſilicam S. Martini Turonos, celebrauitque vigilias, dedit munera, ſed non eum reſpexit virtus conſueta: cum ipſa enim qua venerat infirmitate, regreſſus eſt.

VI. *De blaſphemis lepra percuſſis.*

D. Ant. 2. p. ſuæ ſum. tit. 8. c. 7. §. 3. Vinc. in ſpec. hiſt. Nicol. Bo-r. dec. 30. ex Pet. Dam. ep. 17. l. 2. ad Deſiderium Abbatẽ. DIuus Antonius in ſua ſumma hoc ponit exemplum: Duo amici & compatres, in Bononiæ partibus, cum diſcumberent in conuiuio, allatus eſt gallus cum pulmento; vnus eorum arrepto gladio in fruſta diſſecuit, tritúque piper cum liquamine perfudit, quo facto alter ait; Profectò compater, ſic explicuiſti gallum iſtum, vt S. Petrus, ſi vellet, reintegrare nõ poſſet. Cui alter ſubintulit, Planè, non modo ſi ſanctus Petrus, ſed ſi Chriſtus imperaret, gallus iſte in perpetuũ non reſurgeret. Ad hanc vocem repente gallus viuus coopertus plumis exiliuit, alas percuſſit & cecinit, & plumas excuſſit, totumque liquamen ſuper eos, qui veſcebantur, aſperſit. *Blaſphemus in S. Petrũ lepra percutitur.* Illico ſacrilegi blaſphemi in aſperſione, piperis lepra percuſſi ſunt, quę plaga lepræ in poſteris eorum hæreditaria remanſit, vſque in finem.

VII. *De blaſphemia fabri inſigni admodum miraculo caſtigata.*

Vincẽt. Mynar. in vita S. Antonini apud Sur. tom. 3. Simon Maiolus colloq. 19 CVm idem ſanctus vir Archiepiſc. Florentinus intellexiſſet, in fornacibus, quæ ſunt in Apennino, ferrum, velut quidpiam liquidum fluere, ſpectatutus eo aliquando ſe contulit, ſociatus aliquot comitibus. Ibique accidit res planè memoranda, Faber ipſorum aduẽtu permotus ad iracundiam, quod diceret eos ſibi eſſe incommodo, vſque ad blaſphema verba prorupetat; qua ex re ingens prodijt miraculum: Ferrum enim, quod ab igne velut aqua defluere conſueuerat, cœpit velut congelaſcere, ac nullis ignibus, nullis follibus, totius noctis interuallo, incendi, ac fluere: caſſum itaque laborem faber animaduertens *Fabri blaſphemia miraculo detegitur.* Archiepiſcopum adijt veniam poſtulans, ſibique etiam benedici rogitans; mox vt homini benedixit Archiepiſcopus, reddita eſt ferro priſtina vis, vt incenſum etiam liquidum pro more defluxerit, velut ad ſolis radios glacies.

VIII. *De capite cuiuſdam blaſphemi lapide tormentario mirabiliter concuſſo.*

Tripart. lib. 10. Eccleſ. hiſt. c. 28 an. 411. CVm Gororanes Perſatum Rex triginta iam diebus vndique ciuitatem obſediſſet, & multa machinamenta conſtruxiſſet ad eam expugnãdam, ſolus Eunomius iſtius loci Epiſcopus reſtitit, & impetum moliminis eorum, machinaſque deſtruxit. Vnus autem partis hoſtilis vir dum conſuete blaſphemaret, & Rapſacis, atque Sennacherib. verba profunderet, & cum væſania minaretur, ſactum ſe concrematurum templum; ille vir ſanctiſſimus non ferens huius inſaniam, iuſſit baliam poni iuxta propugnacu'um, quæ Apoſtoli Thomæ habebat vocabulum, & maximo in eam lapide coaptato, In nomine, inquit, eius qui eſt blaſphematus, lapidem tenſo arcu dimittite. *Miles blaſphemans ſceleris pœnas luit.* Tum lapis emiſſus veniens vſque ad faciem nefandiſſime blaſphemantis vultum eius valde corrupit, caput contriuit, cerebrumque in terram diſperſit. Hoc cum dux exercitus cognouiſſet, qui ſe ciuitatem capturum eſſe minabatur, ſiluit, & rebus ipſis victum ſe eſſe profeſſus eſt, & metuens quæſiuit pacem.

IX. *De puero quinquenni Deum blaſphemare aſſueſcente a dæmone è ſinu patris abrepto.*

D. Greg. 4. Dial. c. 18. AD hanc rem terribile quoque & valde formidandũ adducit exẽplum diuus Gregorius de quodam puero quinquenni, qui à parentibus ſuis ciuibus Romanis in delitijs bene nutritus conſueuerat pro minimo Deum blaſphemare. Et ſuperueniẽte

peſte

peſte in vrbe, ille puer inter brachia patris eum tenentis interfectus eſt, qui primo cœpit clamare, Obſta pater, obſta pater. Qui clamans declinauit faciem, vt ſe ab eis in ſinu patris abſconderet. Quem cum ille trementem requireret, quid videret, puer adiunxit dicens: Mauri homines venerunt, qui me tollere volunt. Qui cum hoc dixiſſet, maieſtatis nomen protinus blaſphemauit, & inter ea verba vltimum exhalauit ſpiritum, vt enim omnipotens Deus oſtēderet, pro quo reatu talibus fuiſſet traditus executoribus, vnde viuentem pater ſuus noluit corrigere, hoc morientem permiſit iterare; vt qui diu per diuinitatis patientiam blaſphemus vixerat, quandoque per diuinitatis iudicium blaſphemaret, & moreretur, quatenus reatum ſuū pater eius agnoſceret, qui paruuli filij animam negligens, non paruulum peccatorem gehennæ ignibus nutrijſſet.

Puer qui quemuis maieſtatem Dei blaſphemans à dæmonibus aufertur.

X. *Famulum blaſphemas voces eructantem dæmon contendit abripere.*

D. Vuil. Luidan. Ep. Ruremund. l. de fugiē. idolis c. 32. & Bred. l. 7 c. 35. an. Do. 1571 27. Decemb.

ANno à natiuitate Domini 1570. tempore Vuilhelmi Naſſouij Aurangiæ principis contigit, quendā ruſticanæ villæ in Merum vico parochiæ Harten iuxta Ruremūdam famulum apud Medardum Meiſter Henrichs commorantem, die ſabbati ante Dominicam Eſto mihi, proficiſci vna cū equis & vehiculo ad montem Odiliæ, myricam aduehendi cauſa, & in reditu vehiculum frangi. Quod dum reficeret, Petrus famulus, quadā victus impatientia in blaſphemas erupit voces, ruſticis plebique imperitæ, proh dolor, familiares: eique tum apparuit eques nigro hinnienti atque ſpumanti vectus caballo, dicens: Adoleſcens, relinque tuum vehiculū, & veni mecum vna cum Goeſis verſus Frāciam: ego ſum præfectus duarū cohortium equitum, tu mihi bene inſeruies, ego ſatis pecuniarum, & bonorum habeo. Cui Petrus reſpondit, quod non, & ſe debere proficiſci domum, & animaduertens equum vnam tantum habere aurem, ſignauit ſe ſigno crucis, & ſtatim euanuit prædictus vir vna cum equo. Et poſtquā Petrus vlterius progreſſus fuiſſet, apparuit iterum eques. Sed Petrus reſpondit, ſe debere eſſe domi ſub veſperam, quod cum ſocijs aliquò eſſet vocatus, ſignādo ſe iterum ſigno crucis. Cum autem illi ſimul eſſent, audiuerunt quendam ſibilātem, ad cuius ſibilum Petrus etiam ſibilauit, & appropinquans Petro dixit ei: Cōſcende retro dorſum equi mei. Cui Petrus, Ego bene ibo. Venerunt itaque ad ædes Medardi, vbi Petrus iuſſu equitis tubā inflans, & rogatus à duobus ſocijs, qui præceſſerant, cur tubam inflaſſet, reſpondit: Debeo conuocare equites; quia ſtatim debemus diſcedere, & mox detruſus eſt Petrus in lacū ibi exiſtentem, ex quo prædicti adoleſcentes eū retraxerunt, & in equili ſuper manipulum ſtramineum collocarunt, prope lectum duorum adoleſcentum, vnde ſpiritus per paruulum admodum foramen eum in aera abduxit, & ſuper arborem pirum collocauit, & cum duo adoleſcētes eum quærerent, rogauit eum ſpiritus, Cui vis adhærere? Volo reſpondit, adhærere Domino Deo, & huic arbori, & tunc deſeruit eum ſpiritus, multos arboris ramos frangendo.

Famulū blaſphemū abducit dæmon.

XI. *Supplicio extremo blaſphemos adiudicat Iuſtinianus Imperator.*

IVſtinianus Imperator iurantem per Dei aliquod membrum, aut per capillos, aut Deum blaſphemantes, vltimo ſupplicio damnat.

In Auth. coll. 6. tit. 5. vt non luxurientur, & lib. 2. nouell. tit. 29.

XII. *Blaſphemos cauterio ignito mulctandos vult Lud. Franc. Rex.*

BEatus Ludouicus Franciæ Rex fieri iuſſit edictum contra blaſphemantes nomen Domini, vel Virginis glorioſæ, adijciens pœnam igniti cauterij in fronte tranſgreſſoris imprimēdi. Et cum ſemel quidam ſecundum ſæculum generoſus in hoc vitiū lapſus fuiſſet,

D. Anto. 3. p. Chron. tit. 9. c. 9. 4. Pau. Æmil. li. 6. hiſtor. Franc.

fuiſſet, denuntiatus in iudicio, multiq; pro eo apud Regem intercederent, vt pœna illa in alteram commutaretur, attēta nobilitate eius, nequaquam acquieuit, dicens. Ego pro gratia reputarem mihi, vt tale ſignum in frōte mea poneretur, dummodo tantum ſcelus de regno meo extirparetur.

XIII. *De pœna blaſphemis & artificibus voluptarijs à Philippo Gallorum Rege irrogata.*

Theatr. vita hũ. vol. 13. lib. 3. ex Roberto Gaguino lib. 7. & alijs.

PHilippi Auguſti Francorum Regis viuo patre coronati primum edictum fuit aduerſus blaſphemos, nomen Chriſti contumelioſè probroſeque in teſtimonium, & cuiuſuis minutiſſimæ rei aſſertionē adducentes, quo cenſuit in flumen citra morā mergendos. Secundum fuit aduerſus tibicines, hiſtriones, paraſitos, & id genus voluptuarios artifices, quibus interdixit aula.

XIV. *Qua ratione Canones puniri iubeant blaſphemos.*

q. 1. cap. ſi quis per capillũ.

HIs haud parum conſonus eſt Canon, qui habetur 22. vbi ſic legitur: Si quis per capillum Dei, vel caput iurauerit, vel alio modo blaſphemia contra Deum vſus fuerit, ſi in ordine eccleſiaſtico eſt, deponatur: ſi laicus, anathematizetur. Et in Authenticis. Tit. Vt luxurientur contra naturam. Nemo iuret per membra Dei, aut capillos, aut alio modo Deum blaſphemet: his enim delictis, & fames, & terræmotus, & peſtilentiæ fiũt. Præcipimus igitur tales comprehendi, atque vltimis ſubdi ſupplicijs.

Coll. 6. §. Omnibus ho minib.

XV. *Blaſphemiæ crimen perturbati regni cauſam eſſe.*

Nic. Boerius deciſ. 301. ex gloſ. in proœ. pragma. ſanct. fo. 9. coll. 3.

ROberto Frācorum Regi filio Hugonis Capet, aliquando in ciuitate Aurelianenſi pro pace, & Regni ſui tranquillitate oranti Chriſtus apparuit, & reſpōſum fecit, quod pacem in regno non haberet ſuo, donec blaſphemias & crimina notoria extirpaſſet. Nec mirum, hoc enim procedere videtur ex odio ad Deum: odium autem Dei peccatorum maximum eſt.

Odium Dei quantum crimen.

XVI. *Blaſphemiam calumnia longe eſſe grauiorem.*

Theatr. vita hũ. vol. 13. lib. 4.

ANno ſalutis 1569. duo præſidiarij milites apud Argentinenſes in vincula coniecti, alter in Deũ blaſphemans, alter in Præfectũ cohortis iniurius, Pro illo, ob ſpectatam fortitudinem, optimi quique intercedebāt, pro hoc vero nulli. Senatus prudētiſſimus indignum ratus, violatorem Dei meliore conditione eſſe, quam calumniatorem hominis, cauſæ cognitione ijs, quibus oportuit, demandata, vbi blaſphemiam horrendam, licet ab ebrio, & emotæ mentis homine, admiſſam cognouit, plus diuinæ maieſtati, quam humanæ gratiæ, & interceſſioni tribuendum ratus, ſupplicio capitali, extracta per ceruicem lingua, blaſphemum affecit.

Simile ſere habet Io. Nider. li. 4. Formic. c. 3.

XVII. *Quomodo Boarus miles iniuncta ſibi pœnitentia blaſphemare dedicerit.*

Io. Nider. li. 4. Formic. c. 3.

FVit meo tempore quidam miles in armis vtriuſque hominis valde tritus Boarus nomine, qui in iuuentute nutritus fuerat in cuiuſdam Comitis curia, vbi blaſphemare ita fuit cōſuetum, vt in omni dicto pene verbum blaſphemiam notās emitteretur à cæteris nobilibus; quæ corruptela, puto, gētem Teuthonicam intrauit, ex malo intellectu vnius articuli hæreſis Vualdenſium, qui eſt, quod in nullo caſu iurare licet. In lingua autem Teuthonica, quæ in proprijs vocabulis multũ deficit, idem & vnum vocabulum habet, iurare & blaſphemare. Et vt nullus notaretur eſſe Vualdenſis, ex leuitate Mimorum & prauitate euenit, vt blaſphemia in verbis, per Chriſti mēbra vera vel conficta, honeſta vel verecunda, nimis aſſueta ſit in ore multorum. Habitum huius peſſimi vitij poſtquam miles ſe didicit habere, ſæ-

pius

pius conſcientia ductus firmiter animo ſtatuit dediſcere & abnegare. Et cum diu ſecum pugnaſſet, præcipitio tamen linguæ lubricæ, & vitio inolito victus frequenter ſubiacebat. Petiuit igitur à ſacerdote ſuo confeſſore, vt ſibi pœnitentiam aliquam cõtra tale vitium iniungeret, vt eandem faciẽs per Dei adiutorium vitium eradicare valeret. Cui confeſſor ſatis facilem iniũxit, quæ vitium quidẽ in modico amputauit, ſed ad radicem nequaquam deuenit. Quod videns Chriſti tyro ſibi ipſi hanc iniungit, vt quotieſcumque blaſphemia os ſuum exiret, tot diebus, à carnibus abſtinere vellet. Et ne ex inaduertentia aliqua inulta maneret blaſphemia, famulis diſtrictè præcepit, vt vices & quotas notarent blaſphemiarum, & eaſdem domi non celarent. Quas notans Dominus, licet in curia tunc morã traheret cuiuſdam Principis, qui eſt Electorum vnus ſacri imperij, tamen fere dimidio anno aliquando ex impoſita ſibi pœnitentia carnes non guſtauit; qua vexatus, eſt abſtinentia ita per diuinam gratiam vitium blaſphemiæ radicitus eruit, vt tempore, quo poſtea viri notitiam habui, ne minimum verbum ab ore eius audiuerim, quod præteritum facinus notaret valeret.

Germanus, vnde mos ſurãdi & blaſphemandi.

Remedia cõtra blaſphemiam.

XVIII. *Duo Auguſtenſes blaſphemi qi a ratione ab eo vitio diſſueti.*

Idẽ ibid.

AVdiui à viro quodam conſtantialio (ſi bene memoriæ occurrit) de ciuitate Auguſtenſi, qui ſimili habituatus vitio ſibi pœnam talem indixit, vt quoties blaſphemiam pronunciaret, ſtatim vel eadem die proprijs manibus guttam ſanguinis graphio, ſiue ſtylo ferreo mediante extraheret vellet. Fecit igitur, & ſanatus eſt. Alius item videns ſe ad blaſphemias aſſuetum, vouit, quotieſcumque blaſphemiam diceret, vel Dei nomen irreuerenter nominaret, eadem die permanere ſe, ſine diſpenſatione, à vini vſu promiſit, quo ſeruato, à crimine liberatus eſt, & à conſuetudine mala.

Tit. XXIX. De ijs, qui ſeipſos, aliave diris, & axecrationibus deuouent.

Exemp. I. *Puella ira commota, ac in nomine diaboli cibum ſumens, mox ab eo poſſidetur.*

IRritam non eſſe ſolere huiuſmodi execrationem docent aperte, quæ ſubiungam exempla Ioannes Nider hoc in primis commemorat. Tempore, quo in Vniuerſitate Colonienſi ſacræ Theologiæ ſtudio aſcriptus fui, quædã virgo quindecim, vel ſedecim annorum, moribus ſecũdum ſæculum ſatis cõpoſita, in domo cuiuſdam ſuæ conſanguineæ nutriebatur extra domum parentum. Cumque cognatæ ſuæ cyphum ſatis vilem terreũ quendam à caſu fregiſſet, cognata ira replebatur in lapſus negligentiam, & in ream virginem. Quæ virgo tanto hoc moleſtiùs tulit, quãto vaſculum vilius extitit. In iram ergo commota virgo, hora ſumendi cibum nec comedere, nec ad menſam præ ira ſe præſentare voluit. Cuius cognata ait: Oportet vt comedas. At virgo apud ſe (vt mihi poſtea & exorciſtæ retulit ſuo) huiuſcemodi verba ſubmurmurando dicebat; Si me oportet edere, in nomine diaboli fiat. Sic menſam acceſſit, benedictionem menſæ, quam bene ſciebat, dicere neglexit, & in primo morcello, vt optabat, muſcam ori illatam ſenſit: quam cum nulla arte eijcere valeret, deglutiuit, & immediatè obſeſſa fuit: Semper tamen vſum rationis bonum habuit, licet ſæpè ſatis vexaretur à dæmone. Cum autem in domum parentum cum magna mœſtitia reduceretur, & diutiſſimè, nullus reperiretur, qui liberare poſſet tandem quidam frater noſtri ordinis, nũc Magiſter, Gotfridus Schluſel ſacræ Theologiæ profeſſor calamitati parentum, & puel-

Li. 5. Formicary.

Dæmon inuadit puellam iratam ac diris ſe deuouentem.

Exorciſmus puellæ dæmoniacæ.

& puellæ compatiens, ſe in eius exorciſatione intromiſit, pacto tali præmio, vt ſi liberaretur, nihil terreni exorciſtæ daretur, ſed puella in caſtitate ſolita, ſi vellet, liberè, & non in matrimonio de cætero Deo militaret. Legit igitur pater præfatus miſſam, obtulit obſeſſa oblationem conſuetam in eadem adfuit per totam, & in nullo vexari videbatur. Finitoque officio poſt ſatis diuinum exorciſmi actum, membris omnibus virginei corporis pene præ contuſis exijt dæmon, & ita virgo deinceps Domino in caſtitate ſeruiuit.

II. *Inuocati dæmones in ira mox præſto ſunt, & mira faciunt.*

P. Martin. Delrio to. 2. Diſquiſ. magic. l. 3. q. 7. ſect. 1. & Germ. l. C. l. 1. de lamijs c. de malitia dæmonis.

Inuocatio dæmonũ quam noxia.

IN Sileſia quidam nobilis cum inuitaſſet conuiuas, & hora conuiuij iam inſtante, apparatu facto, ſpe fruſtratus eſſet, excuſantibus ſe conuiuis, cur non comparerent, prorupit iratus in hæc verba; Veniant igitur omnes dæmones, ſi nullus hominum mecum eſſe poteſt. His dictis domo egreditur in templum, vbi paſtor eccleſiæ concionem habebat; &, vt iracundiam concoquat, auſcultat aliquamdiu; dum vero in templo moratur, veniunt equites in aream domus magni, & nigri, & iubent ſeruum domus, vt Dominum ſuum aducet, eique ſignificet, adeſſe hoſpes. Seruus conſternatus abit in templum, & indicat hæc Domino ſuo, qui neſcius conſilij paſtorem conſulit. Paſtor abrumpens concionem hoc conſilium dat, vt tota familia domo exeat. Quod cum fieret, & famuli ac ancillæ properarent, forte obliti infantem in cunis iacentem, & dormientem ſecum non auferunt. Dæmones incipiunt comeſſari & vociferari, proſpicereque per feneſtras formis vrſorum, luporum, felium & hominum, & monſtrare pocula vino repleta, aſſaturas, & piſces. Hæc vicini, nobilis, paſtor, & alij cum viderent, Ah, inquit pater, vbi infans meus? Vix cum hæc dixiſſet, vnus ex dæmonibus vlnis ſuis infantem ad feneſtras geſtat, quaſi monſtraturus parentibus. Nobilis prorſus conſternatus, & ſolicitus de incolumitate infantis, fidum habens ſeruum, quem interrogat; Quæſo, tu dic, quid agam? Seruus, Domine, inquit, commendabo, & committam vitam meam Deo meo, & in nomine Domini ingrediar, & vt infantem auferam, auxilio & beneficio Dei videbo. Bene, inquit nobilis; Deus tecum ſit, & iuuet te, animumque tibi confirmet. Seruus, accepta benedictione à Paſtore & reliquis, ingreditur, & ante conclaue, in quo erant dæmones congregati, procidit in genua, & ſe Deo commendat, & hoc animo aperit ianuam, & videt dæmones horribili ſpecie ſedentes, ſtantes, obambulantes, ſerpentes & vno impetu accurrentes ad ſe, & vociferantes; Hui, hui, tu quid hic tibi? Ille ſudans, & tamen diuinitus confirmatus, alloquitur dæmonem, qui infantem geſtabat. Tu, inquit, mihi infantem trade. Nequaquam, reſpondit iſte, iam meus iſte eſt infans; dic Domino tuo, vt veniat, & accipiat infantem. Cui ſeruus; Ego fungor iam officio meæ vocationis, in qua Deus me collocauit, & ſcio quicquid in hoc officio facio, id Deo gratum eſſe. Quare ratione officij mei, & auxilio, nomine & virtute Ieſu Chriſti aufero abs te infantem, & patri eius reſtituo. Atque ita ipſe apprehendit infantem, & brachijs ſuis amplexus eſt. Iſti nihil aliud reſpondent, niſi vociferantes: Hui nebulo, hui nebulo, relinque infantem, relinque, alioqui te diſcerpemus. Ille nihil curans minas diabolicas abijt & incolumem infantem patri nobili reddidit. Dæmones poſtea, aliquot diebus elapſis, cuanuerunt, vt in ædes denuo migrare cum tota familia nobilis potuerit.

Dæmonũ formæ variæ.

Serui fiducia.

III. *Puel-*

III. *Puella nobilis diris ſe deuouens ipſo nuptiarum die à duobus dæmonibus aufertur.*

Aliud non abſimile iungo. In Saxonia virgo opulenta formoſo iuueni, at tenuioris fortunæ, matrimonium promiſit. Hic quid futurũ præuidens, illam prædiuitem, & ſexus ratione mutabilẽ, fidem vix ſeruaturam eſſe puellæ reſpondit. Illa contra diris ſe execrari his verbis cœpit; Si alteri quam tibi nupſero, tunc me diabolus in nuptijs illis abripiat. Quid fit? poſt interuallum aliquod mutat animum, nubit alteri, priore ſponſo ſpreto: qui eam ſemel atque iterum promiſſi, diræque imprecationis admonuit. Sed illa poſthabitis his omnibus, nuptias cum altero ſponſo, relicto priore, celebrat. Ipſo die nuptiali, cognatis, amicis, & conuiuis hilaribus, ſponſa, vigilante conſcientia, redditur triſtior ſolito. Tandem diaboli duo ſub ſpecie duorum equitũ in ædes nuptiales adueniunt, excipiuntur; adducuntur mẽſæ; hiſque remotis, choreæ, vnique ex his ſpõſa, honoris cauſa, tanquam peregrino adiungitur: cum qua bis ſaltauit, & tandem eam è conſpectu parẽtum, & amicorum, ſummo cum gemitu, & lamentatione per oſtium in altum ſuſtulit. Altero die parentes, & amici mœſti ſponſam quærunt, vt delapſam forte ſepelirẽt, ſed ecce ijdem ſocij occurrunt, veſtes & aurum referentes, additis ijs verbis: Non in has res, ſed in ſponſam à Deo nobis fuit poteſtas conceſſa.

Puella dæmonibus ſe deuouẽs viua ab ijs aufertur.

IV. *Adoleſcens inter ludendum peierans ac diris ſe deuouens mox horribili ſpectro terretur.*

Frãciſc. Bencius in Annal. Societ. an. 1586. de reb. Collegij Vercellenſis P. Io. Bonif. li. 4. hiſt. Virginal. c. 9.

Anno Chriſti Domini 1586. Vercellis in Italia inſaniebat quidam iuuenis amore aleæ & ludi. Quodam die veſperi cum haberet domi colluſores, orta eſt, vt ſępè fit, inter eos contentio. Cum hic peierans audacius veluti liti finiendæ; Ne vitam, inquit, inuadat in me malus dæmon, ni hoc ita ſe habet: viſus iecisse fulmen: eodem veſtigio temporis totum cubiculum intremuit, & terra vmbra ante oculos vidẽtium oberrans circum parieres apparuit; metu ille exanimatus in terram cadit; vbi primum ad ſe redijt, multo magis pauidus, & vecors conſcientia veniã à Deo eiuſque Matre ſuppliciter petit, votoq; ſe obſtringit curandi ſacri in proximum diem B. Nicolai Tolentinatis, pedeſtriſque itineris religionis cauſa ad Varalli montem ſuſcipiendi, Nihilo ſecius fuliginoſa volitat effigies circum cubiculum, & lucernam conatur extinguere: at ſocij terribili ſpectro crucẽ ligneam quacumque ferretur opponere. Ab hora altera noctis ad diluculum vſque formidoloſa durauit pugna. Ita aleatores, renouantes ſubinde oleo infuſo, ne deficeret, lumen, æquauerunt nocti, in lucemque tulerunt non ludum, ſed timorem, tum vero audito matutino ſigno Angelicæ ſalutationis nocturnũ monſtrũ, quod caua ſub imagine omnes terruerat, inimico offenſum ſono procul nebulis obſcurum in ſuas tenebras receſſit, conſternatorum magis oculos, quam animos relinquens. Ad nos illico iuuenis exanguis, & attonitus, nec ſatis ſecurus ſibi viſus, non ante miſeram mentem metu, quam peccatorum vinculis abſoluit.

Spectro horribili vexatur aleator.

Tit. XXX. De votis Deo factis adimplendis.

Votum eſt alicuius boni cum deliberatione facta promiſſio.

Votum quid?

Iacob ad Labanem auunculum ſuum profectus, poſt oſtenſam ſibi à Domino Deo viſionem, votum vouit dicens: Si fuerit Dominus mecum, & cuſtodierit me, & cæt. Gen. 28.

Arad Rex pugnans contra filios Iſrael ducebat inde prædam: At illi voto ſe Domino obligantes vicerunt eum, & vrbes hoſtium ſubuerterunt. Nu. c. 21

Ora-

1. Reg. 25. *Orauit Anna Dominum flens abunde, & votum vouit, dicens: Domine exercituum, ſi dederis mihi ſexum virilem, dabo eum Domino.*

2. Para. 15. *Aſa Rex Iuda, ea quæ vouerat pater ſuus, obtulit in domum Domini, argentum, aurum, vaſorumque diuerſam ſupellectilem.*

3. Eſd. cap. 8. *Rex Artaxerxes præcepit, Eſdræ, & populo, vt ferrent munera Domino Deo Iſrael, quæ vouerat.*

Iudit. 6. 16. *Omnis populus poſt victoriam venit in Ieruſalem adorare Dominum, & obtulerunt omnes holocauſta, vota & promiſſiones ſuas.*

Ionæ c. 8. & 2. *Viri, qui erant in naui, vbi fuit Iona propheta, timuerunt valde, & immolarunt hoſtias Domino, & vouerunt vota.*

2. Mach. 3. *Heliodorus volens ærarium ſpoliare, & depoſita de templo auferre, fuit virtute diuina grauiter flagellatus. Deinde ſanatus per orationem Oniæ, hoſtia Deo oblata, & votis magnis promiſſis rediјt ad Regem.*

EXEMP. I. *Clodoueus I. Francorum Rex Chriſtianus, voto nuncupato de ſuſcipienda Chriſtiana religione hoſtes proſternit.*

Io. Trit. de origine Francorū Auentin. li. 3. Annal. Boiorum.

CLodoueus Frācorum Rex bellum cum Germanis habuit. Factum eſt autem, vt confligente vtroque exercitu Franci vehementer cæſi valde inciperent deficere. Quod vbi Rex Clodoueus animaduertit, eleuatis oculis in cœlum cum lacrymis orauit dicēs: Domine Ieſu Chriſte, quem vxor mea prædicat eſſe filium Dei, ſi dederis mihi victoriā de hoſtibus meis, in te credam, & baptiſma in tuo nomine ſuſcipiam. Cumque hæc orans diceret Alemani mox conuertūtur in fugam, qui vbi Regem ſuum viderunt occiſum à Francis, Clodoueo ſe ſubiјciunt omnes, dicentes: Ne amplius perſequaris populum, oramus, iam tui ſumus, & tibi fideliter perpetuò ſeruiemus. At ille bello prohibito Alemannos in ditionem accepit, & tributum eiſdem impoſuit.

II. *De monaſterio conſtruendo votum emittit Rodulphus ante victoriam, ac ea parta conſtrui iubet.*

Cuſpinia. de Caſarib. Romanor. in Rudolf.

COnſueuerat Rodulphus Romanorum Rex ſemper ſexta feria, quæ dies eſt veneris, paſſioni Chriſti dicatus, cum hoſte manus conſerere: Nam ſanctam crucem religioſiſſimè venerabatur. Votum itaque Deo fecit, ſi victoria potiretur, ſeſe in honorem S. Crucis nouum fundaturum, atque extructurum cœnobium. Ordinatis, itaque aciebus cum Sueuis, Stirijs, Carinthijs, Hūgaris, & Cumanis, Ottacarum aggreditur: primumque caſtris exuit, dein in fugam vertit, poſtremo à Stirio quodā nobili, cui Rex fratrem prius iniquè decollauerat, inter confertiſſimas acies eſt miſerabiliter occiſus, ac omnibus rebus ſpoliatus, nudus in Latha oppidum Auſtriæ delatus, vbi expirauit anno ſalutis noſtræ 1279. Sunt in exercitu Ottacari quatuordecim millia virorum deſiderati, præter captiuos. Rex votum ſoluit victoria potitus, ac in Tulna Auſtriæ oppido cœnobium monialium (quod hodie durat) extrui in honorem S. Crucis fecit, donariјſque ac cēſibus dotauit, an. Chriſti 1280.

III. *Votum Deo factum dum completur, ſuum ſortitur effectum.*

Sigebert. in Chro. Simonia qui profuſata.

HEnricus quoq; Rex Romanorū, Hungaris Franciam, Alſatiam, Alemaniam, Saxoniamque depopulantibus, vouens Deo pro adipiſcenda victoria ſe hæreſim ſimoniacam de regno ſuo eradicaturum, eos vſque ad internecionem pene deleuit.

IV. *Oſuuius Rex filiam Deo cum monaſterio vouet, ſi victoria contra hoſtes potiatur.*

Bed. l. 3. hiſt. Gentis Angl. c. 24.

OSuuius Northanimbrorum Rex, cum acerbas & intolerabiles pateretur irruptiones à Panda Merciorum

tum Rege, qui fratrem eius occiderat, ad vltimum neceſſitate cogente, promiſit ſe ei innumera, & maiora quam credi poteſt, ornamenta regia, vel donaria in pretium pacis largiturū, dummodo ille domum rediret, & prouincias regni eius vſque ad internecionē vaſtare deſineret. Cumque Rex perfidus nullatenus precibus illius aſſenſum præberet, qui totam eius gentem à paruo vſque ad magnum delere, atque exterminare decreuerat, reſpexit ille ad diuinæ auxilium pietatis, quo ab impietate barbarica poſſet eripi: votoque ſe obligans, Si paganus, inquit, neſcit accipere noſtra donaria, offeramus ei, qui nouit, Domino Deo noſtro. Vouit ergo, quod ſi victor exiſteret, filiam ſuam Domino ſacra virginitate dicandam offerret, ſimulque duodecim poſſeſſiones prædiorum ad conſtruenda monaſteria donaret, & ſic cum pauciſſimo exercitu ſe certamini dedit. Denique fertur, quo tricies maiorem pagani habuerint exercitum: ſiquidem ipſi triginta legiones ducibus nobiliſſimis inſtructas in bello habuere. Quibus Oſuuius Rex cum Alchfrido filio, perparuum, vt dixi, habens exercitum, ſed Chriſto duce confiſus accurrit. Inito ergo certamine fugati ſunt & cæſi pagani duces Regis triginta, & qui ad auxilium venerant pene omnes interfecti. Tūc Rex Oſuuius, iuxta quod Domino vouerat, pro collata victoria gratias Deo referens dedit filiam ſuam Elfledam, quæ vix dum vnius anni ætatem impleuerat, perpetua ei virginitate conſecrādam, donatis inſuper duodecim poſſeſſiunculis terrarū, in quibus ablato ſtudio militiæ terreſtris, ad exercendam militiam cœleſtem, ſupplicandumque pro pace gentis eius æterna, deuotioni ſedulæ monachorum locus, facultaſque ſuppeteret, &c.

Votum Oſuuij Regis de filia Deo cōſecranda.

Filia in gratiarū actionē pro victoria ab Oſuuio Rege Deo offertur.

V. *Votum Baſilij Imp. de ſuſcipiendo monachi habitu, ſi Bulgaros vincat.*

DE Baſilio Imperatore hic attexēdum ex Aquitanica hiſtoria è Pithæi bibliotheca in lucē prodita, quòd ſic ſe habet: Anno 886. rebellantes Bulgari Græciam nimis exaſperauerunt, & Baſilius Imp. ſuper eos nimis irritatus, voto ſe obligauit Domino; monachum fieri, ſi Græcis eos ſubderet, & per annos quindecim cum hoſte ſuper eos laborans, ad vltimū Regibus eorum proſtratis Samuele, & Aaron, omnem terram eorū obtinuit, & fortiſſimas ciuitates confregit, & Græcos animi præſidia contra eos vbique ordinauit, populumque Bulgarorum maxima ex parte in Græciam captiuauit, & ſicut voto promiſerat, habitum monaſticum Græca figura indutus in reliquum eſt, omni vitæ ſuæ tempore à concubitu & carnibus abſtinens, & imperiali ſchemate extrinſecus circumdabatur.

Baro. to. 10. Annal. ad Do. 886. S. ex Curopal. & alijs.

VI. *Childebertus Rex Galliæ votum Deo templum poſt victoriam erigendum curat.*

ANno Domini 542. Rex Childebertus inclytus Francorum Princeps cōparato exercitu Hiſpanias ſuo addere imperio volebat. Audita vero S Auiti fama, & quia ſepulcrum eius exigui parietes vallarent: cæleſti Regi integra deuotione votum nuncupauit ſi incolumis in regnū ſuum ſancti viri interceſſione reuerteretur, ampliſſimam ſe ſuper eius monumentum baſilicam conditurum. Itaque in itinere multa quidem ab hoſtibus perpeſſus eſt; ſed quoties ei ſtructæ eſſent inſidiæ toties ſancti viri interceſſione ab impendentibus periculis liberatus eſt, atque ita ſoſpes, & triumphans rediit in regnum ſuum. Tunc vero inſignem ædem, vt erat pollicitus, in loco ſupradicto extruendā curauit. Rurſus idem Rex antequam Hiſpanias ingrederetur, ad ſanctum virum Euſichiū Eremitam

Ex act. S. Auiti Sur. to. 3. die 17. Iunij.

Childeberti Regis vxor pia.

Childeber. Rex templum erigit S. Auito ex voto nuncupato.

mitam ſehem venit. Cumque ei quinquaginta aureos obtuliſſet, ait ſenex: Quid mihi iſta profers? alijs, qui ea pauperibus largiantur, attribue; mihi autem hæc neceſſaria non ſunt, ſufficit mihi vt pro meis peccatis Dominum merear deprecari. Et adiecit: Vade, & victoriam obtinebis, & quod volueris, ages. Tunc Rex aurum pauperibus erogans vouit, vt ſi cũ Dominus cum ſua gratia de itinere illo reduceret, in honorem Dei Baſilicã eo loco ædificaret, in quo ſenis membra quieſcerent; quod poſtea adimpleuit.

Turo. de glo. conf. cap. 82.

VII. *Rex Deo, vel Sanctis voto conſecratas non debere paruo pretio redimi.*

CVm Clodoueus Rex Alaricũ Viſigothorum Regem proſtrauiſſet, ac perſoluendi voti cauſa equum, quo victor inſediſſet, B. Martino Turonis obtuliſſet, actum eſt, ne equus Eccleſiæ relinqueretur; ſed Regi, & Eccleſiæ commodius futurum, ſi pecunia redimeretur. Clodoueus igitur centum aureos ſolidos obtulit: equus paruo ſe æſtimari animaduertens, immobilis extitit, neque reduci ſe paſſus eſt. Cum autem Clodoueus pretium duplicaſſet, quaſi æquiori ſe pretio æſtimatum equus nouiſſet, in viam ſe dedit, & reduci paſſus eſt.

Greg. Turo. Vinc. li. 22. c. 13. Crantz. in Suecia li. 3. cap. 16.

VIII. *Corrigitur, qui fraude retinuit caballum, quem vouerat.*

SImillimum ei, quod Clodoueo accidit, contigit poſtea ſub Pipino Gallorum Rege: Nam quidam, nomine Vvillimarus, graui infirmitate depreſſus voto promiſit oblaturum ſe equum eccleſiæ B. Galli confeſſoris. Incolumitate recepta, voti immemor non perſoluit; verum forte fortuna, cum Birthlonem virum nobilem comitaretur eques, ad B. Galli eccleſiam peruenere. Recedentibus omnibus, equus Vvillimari ſubſtitit, neque a foribus eccleſię vllis conatibus auelli potuit. Pudore tandem ductus Vvillimarus, dilatæque voti ſatisfactionis compunctus, aſtantibus omnibus rem aperuit, atque ita equum eccleſiæ obtulit.

Vvalfridus St. abus li. 2. vita S. Galli c. 6 apud Su. tom. 5.

Votũ in morbo factum impledum. Miraculũ pro voto perſoluendo.

IX. *Voto diuo Thomæ Aquinati nuncupato hydropica, & prægnans liberatur mulier.*

DOmina Maria vxor D. Arnoldi, neptis ſummi Pontificis ex ſorore, cum apud Auenionem eſſet prægnans, necnon & hydropica, & a medicis deſperata, adeo vt indulgentiam in articulo mortis plenariam per Epiſcopum Lugdunenſem, tanquam breui moritura, conſecuta eſſet, confeſſarius eius ei ſuaſit, vt ad B. Thomam, de cuius canonizatione tunc agebatur, cõciperet deuotionem, ſeque ei deuoueret pro beneficio ſanitatis impetrãdo. Quod cum feciſſet, ſequenti nocte vigilans vidit perſpicuè prope lectum conſiſtere S. Thomam in habitu Prædicatorum ſibi miti voce dicentem: Vis tu curari? At illa exiſtimans illum eſſe quendam Epiſcopum ſibi notum, quæſiuit, num veniſſet confirmaturus indulgentias, quas procurauerat Epiſ. Lugdun. Cui S. Thomas: Ego non ſum talis Epiſcopus, ſed frater Thomas de Aquino, cui te deuouiſti, & addidit: Comple votum tuum, & ſanaberis. Illo diſparente, nunciauit matri viſionem. Vouet igitur mater cum filia, quod in ſingulos annos in natiuitate Domini mittet cereum, ſed librarum ad viciniorem Conuentum Ordinis, & fratrem vnum veſtiet, quem magis indigentem videbunt. Mane facto, corpus eius detumuit, nec tamen votum ſubito compleuit. Vnde nocte ſequenti apparens iterũ B. Thomas, durè arguit, quod nõdum votum compleuiſſet. Quod cum citiſſimè feciſſet, perfectam ſanitatem accepit.

D. Anto. 3. part. Chronici tit. 23. c. 7. §. 13.

X. *Votum de non edendo animato, violatum qui punitum.*

SCribit Theodoretus in hiſtoria religioſa ſanctorum Patrum, quẽdam Iſmaelitam non obſcuro loco natum, ex ijs, qui in nomen ſalutare Domini

Theodor. in hiſto. Religioſæ c. 26.

Chriſti crediderant, Deo votum feciſ-ſe, diuino viro Simeone teſte, quod deinceps abſtineret ab eſu cuiuſuis animati. Hoc promiſſum neſcio quomodo quodam tempore tranſgreſſus occiſam auem auſus eſt comedere. Cum Deus autem per increpationem eum ad conuerſionem voluiſſet deducere, & ſuum famulum honorare, qui fuerat teſtis promiſſi, quod is fuerat tranſgreſſus mutata eſt in lapidis naturā caro auis, adeo vt nec ſi vellet quidem deinceps eo veſci poſſet. Quomodo enim potuiſſet, cum lapidis eſſet, quod ad cibum ſumptum fuerat corpus? Hoc admirando, & incredibili ſpectaculo obſtupefactus barbarus ad ſanctum venit quam celerrime, quod erat occultum peccatum in lucem proferens, & ſuam tranſgreſſionem omnibus enuncians, & delicti à Deo petens veniam, & ſancti auxilium inuocans, vt omnipotētibus ſuis precibus ipſum peccati vinculum exolueret. Multi autem id videre miraculū, qui auis partem ex oſſe & lapide conſtantem viderunt in eius pectore.

Auis caro mutata in lapidis naturam.

XI. *In periculis vtile eſt voto ſeſe Deo obſtringere.*

In vita eius apud Su. 9. Maij Zachar. Lippeloo.

Cum in Gregorio Nazianzeno ſimul cum ætate incredibilis literarum amor creſceret, primum Cæſaream profectus eſt, vbi cum præſtantiſſimis quibuſque conſuetudine habita doctrinam haud exiguam collegit. Inde in Palæſtinam migrauit, vt optimam dicendi facultatem addiſceret. Hinc Alexandriam perrexit, vt multiplicem prudentiæ theſaurum ex varijs hominum moribus, rebuſque colligeret. Qua in vrbe cum plurimum vtilitatis percepiſſet, doctiſſimas illas Athenas inuiſere cupiens, incommodo tempore mari ſe commiſit. Itaque coorta repente tempeſtate ſummum vitæ periculum vectores ſubierunt; prorſus vt venti in apertam nauis perniciem conſpirare viderentur. Ibi vero cum alij omnes corporis mortē deflerent, Gregorius de animæ exitio, atque internecione ſolicitus veſtem lacerabant, tantiſque clamoribus, & querelis vectores omnes exterrebat, vt nemo eſſet, qui non omni ſui ipſius cura abiecta, illius luctui ſeſe ſociū adiungeret. Nondum enim ſacris aquis à primi parentis delicto, quod in omnes deriuatur, expiatus erat: Itaque vt præſens animæ periculum euaderet, poſt lachrymas, & preces multiplices ardenti pietate fuſas, voto ſe obſtrinxit fore, ſi ſaluus euaderet, & ad regenerationis lauacrum perueniret, vt ſe perpetua ſeruitute Deo conſecraret. Hoc votum protinus optata ſerenitas conſecuta eſt, tantaque tranquillitas, vt ipſe nō modo Gregorius per inſperatam ex tempeſtate ſalutem, Dei manifeſtè miſericordiam, ſed & ij qui varijs, multifidiſque erroribus tenebantur, vnius ac ſummi Dei potentiam intelligerent, ſeſeque pari cum Gregorio alacritate ad Chriſti fidem cultumque reciperent.

Votū Greg. Nazianz. in periculo maris.

XII. *Vota cum adiecta conditione olim etiam fuiſſe in vſu, & poſt euentum conditionis impleta.*

Sophron. prat. ſpirit. c. 20.

Cum bellum gererēt Romani cum Mauritanis, victique fugarentur à Barbaris, ac plurimi illorum paſſim cæderentur, militem quendam vnus ex Barbaris nactus, haſtam, vt illum feriret, vibrare cœpit. Quod ille cum cerneret, orare Deum cœpit, ac dicere: Domine Deus, qui apparuiſti ancillæ Teclæ, & eripuiſti eam de iniquorum manibus, libera & me de hac neceſſitate, & ſalua ex hac acerba morte, mox ibo in eremum, & agam vitam ſolitariam. Conuerſus autem neminem ex Barbaris vidit. Itaque cōtinuo venit ad hanc Lauram Cupatha. Manſeratque iam in ſpelunca, Dei ſe protegente gratias, anno 35.

Vota eſt conditionata.

Conuerſio militis miraculoſa.

Tit. XXXI. De votis, & iuramentis iniquis minimè implendis.

1. Reg. 25.

Laudatur Dauid Rex, quod ad preces Abigail vxoris Nabal, non occiderit Nabal, ſicut in iracundia iurauerat ſe facturum.

1. Reg. 14.

Peccauit autem Saul temere & inconſulto vouendo, neminem virorum, qui ſecum erant, aliquid guſtare debere, niſi prius confeciſſet omnes hoſtes.

Iudicum cap. 11.

Iephthe pugnaturus contra filios Ammon votum vouit Domino, dicens: Si tradideris filios Ammon in manus meas, quicumquè primus fuerit egreſſus de foribus domus meæ, mihiq; occurrerit, eum holocauſtum offerã Domino. Vnde poſtea flens, filiam quæ prima ei occurrit, immolare coactus eſt.

2. Mach. 9.

Poſtquam percuſſus fuit à Deo Antiochus grauiſſima, & inſanabili plaga, pollicitus eſt Iudæis templo Hieroſolymitano mirabilia ſe facturum. Sed nihil ei profuit, quia non ex deuotione, ſed ex timore vouebat.

Act. cap. 23.

Crudele votum, & impium fecerunt illi Iudæi, qui accedentes ad principes ſacerdotum dixerunt: Deuotione deuouimus nos nihil guſtaturos, donec occidamus Paulum.

Exemp. I. *Votum impium eſſe retractandum miraculo confirmatur.*

Carol. Sigon. li. 1. Regni Italiæ an. Do. 571. ex Paulo diacono de geſt. Lõgobardorũ lib. 2. c. 13.

ALboinus Rex I. Italiæ, rebus proſperè adminiſtratis, Ticinum inde interiore cura obſeſſum poſt tertiũ demum, quam obſideri cœptum erat, annum peruenit in poteſtatem. Populum ſe trucidaturum, iratus Alboinus, ſi vrbem caperet, concepto voto iurarat. Id ne poſt victoriæ compos efficeret, triſte omen oculis oblatum admonuit. Ingrediente ferociter vrbem, equus eius in limine portæ procubuit; neque aut calcaribus, aut verberibus vllis poterat excitari. Qua re animaduerſa, vnus è Longobardis dixit: Reuoca, ò Domine, votum, quo te obſtrinxiſti, populum hunc, ſi vrbe potireris, peſſum daturum, & vrbem ingredieris: Nam verè Chriſtianus in hac vrbe reſidet populus. Tum Alboinus: Atqui ciuibus, inquit, veniam me daturum, ſi audientes dicto fuerint, ſpondeo. Atqui his dictis repente equus eius magna cum omnium admiratione ſurrexit.

II. *Alachis Dux Tridentinus voti iniqui pœnas luit.*

Lib. 3. A. Boni. Paul. Diacon. lib. 5. de geſ. Lõgob. c. 15. & ſeq.

ALagiſus vel Alachis Dux Tridentinus, Longobardus, cum præfectum Boiorum Graphionem, qui Piſoniũ & cetera caſtella Atheſinę vallis pro prætore adminiſtrabat, tumultuoſo prælio ſuperaſſet, Regi ſuo Cuniperto, vel Berthariço rebellat. Cumque ſacerdotem regijs armis indutum quem Regem eſſe putarat, pugna occidiſſet, & ſpoliatum galea raſura ſacerdotem fuiſſe proderet, votum nuncupauit; ſi victoria potiretur, ſalacibus myſtis fibulam ſe impoſiturum, genitalibuſque ſacerdotũ puteum impleturum. Sed voti impij pœnas dedit: Caput enim eius fuit amputatum, & crura ſucciſa ſunt.

III. *Dijs nuncupat Iulianus Imperat. ſe Chriſtianos homines ipſis immolaturum, de Perſis victor rediturus.*

D. Ioan. Chry. ad uerſ. gentes Greg. Naziã. ora. 1. in Iulianũ. Oroſ. 7. c. 30. Baron. to. 4. an. 363.

DE impio Iuliani Imperatoris voto ita ſcribit S. Ioannes Chryſoſtomus: Contra Perſas bellum ſuſcepturus, tanto cum faſtu cum diſceſſiſſet, ac ſi omnem barbarorum gentem deleturus eſſet; identidem nobis comminabatur, cum diceret, omnes ſe poſt à Perſis reditum funditus perditurũ. Hoc enim bellum ſibi eſſe Perſico grauius; atque adeo oportere, mitiore illo confecto, tunc demum ad id quod maius foret, deſcendere. Et hæc quidem annunciabant, qui illi a conſilijs erant. Porro votiua victima (inquit Gregorius Nazianzenus) quã magna, quamque eximia? O Chriſte, & Verbum, & paſſionis impaſſibilis, totiuſq;

Orbis myſterium! Vniuerſam Chriſtianorum gentem dęmonibus ſiſtere, ſi propoſiti compos exiſteret. Iam vero ad eorum cædem (vt ait Oroſius) theatrum Hieroſolymis ædificari iuſſerat, vt ibi eſſet ipſorum carnificina, vnde religio huiuſmodi videretur eſſe progreſſa. Hæc ſcientes Chriſtiani, inſit Nazianzenus, omnibus humanis auxilijs deſtituti, Deum, in quem tantum vnica ſpes collocata erat, aſſiduis precibus interpellabant, vigilijs atque ieiunijs, alijſque pietatis officijs vrgebant importunè, vt deſtinato neci omni populo Chriſtiano, Chriſtianæque religioni funditus eruendæ, quam citiſſimè ſuppetias ferret: nec deſtiterunt, quouſque Deus eos audiuit.

Chriſtianorũ ad Deũ perfugium contra Iulian.

De Angelis.

Tit. XXXII. De Angelorum creatione, miſſione ſeu apparitione, eorumque erga Deum obſequio.

Gen. 18. *Angeli tres apparuerunt Abrahæ in valle Mambre, & erga eum familiariter admodum ſe geſſerunt.*

Gen. 22. *Angelus Domini vocauit Abraham, & prohibuit, ne filium immolaret, & magna ipſi propter obedientiam promiſit.*

Gen. 28. *Fugiens Iacob Eſau fratrem ſuum, vidit Angelos aſcendentes, & deſcendentes per ſcalam.*

Tob. 5. *Angelus Raphael in veſte, & ornatu ſplendide apparuit Tobiæ, quem duxit & reduxit.*

Ezech. cap. 9. *Angelus apparuit Ezechieli indutus lineis, & atramentarium ſcriptoris habens in lumbis.*

Daniel. 10. et 11. *Reuelata ſunt Danieli multa, & magna myſteria, per miniſterium Angelorum.*

Luc. c. 1. *Ad annuntiandum cõceptionem D. Io. Baptiſtæ apparuit Angelus Domini Gabriel Zachariæ.*

Ibidem. *Ad B. Virginem Mariam miſſus eſt Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Dauid, conceptionem Saluatoris noſtri nunciaturus. Is autem erat ſi D. Aug. credimus, facie rutilanti, veſte coruſcante, ingreſſu mirabili, & aſpectu terribili.* *Aug. de nat. domin. ſer. 14.*

Luc. 2. *Nato Domino Angelus Domini ſtetit iuxta paſtores, & facta eſt cum Angelo multitudo militiæ cæleſtis exercitus laudantium, &c.*

Luc. 22. *Poſt receſſum tentatoris à Chriſto Domino, ecce Angeli acceſſerunt, & miniſtrabant ei.*

Luc. 24. *Angeli poſt glorioſam Chriſti Domini reſurrectionem apparuerunt mulieribus in veſte fulgenti.*

Actor. 1. *Cum Apoſtoli intuerentur Chriſtum aſcendentem in cælum; aſtiterunt duo viri, id eſt duo Angeli in veſtibus albis, qui &c.*

Apo. 12. *Michael Archangelus cum toto bonorum Angelorum exercitu, ſuo ſeſe Creatori ſubieci, & zelo gloriæ eius impulſus ſe faſtuoſo illi ſerpenti oppoſuit & proinde in ſummam dignitatem euectus mirificè honoratur.*

Exemp. I. *Angelos in cælis canentes audit S. Venantius Abbas.*

Ex Greg. Turonẽſi de vita Patrum. Laurent. Sur. 23. Octob.

CVm Beatus Venantius Abbas de baſilicis ſanctorum die Dominica, expleta oratione, reuerteretur, ſuper bacillum ſuſtentatus in medio cõfeſſoris atrio, erectis auribus, oculiſque ad cælum diutiſſimè attentis, ſtetit immobilis: Deinde motus a loco, cœpit dare gemitus, ac ſuſpiria longa producere: interrogatuſque a ſuis, quid hoc eſſet, aut ſi aliquid diuinum fuiſſet intuitus, reſpondit: Væ nobis inertibus, & pigris: Ecce iam in cælo miſſarum ſolemnia expediuntur, & nos ſegnes, nec inchoare cœpimus huius myſterij ſacramentum. Vere, inquit, dico vobis, quod ego audiui voces Angelorum in cælis, Sãctus, in laudem Domini proclamantes, & dicto citius in monaſterio Miſſarum ſolemnia iuſſit expleri.

B. Venãtius audit Angelos canentes Sanctus.

II. *De Angelo, qui in congregatione ſeniorum pſalmos viſus eſt cantare.*

Ex 3. p. Vtrop. c. 17.

Abſtinẽtia monachorum.

CVm in primo dijs fidei, pauci quidem, ſed probatiſſimi viri monachorum nomine cenſerentur, quique iam normam viuendi à ſucceſſoribus Apoſtolorum ſuſceperant, ſecedentes in ſecretiora ſuburbiorum loca agebant vitam tanto abſtinẽtiæ rigore diſtrictam, vt omnibus ſtupori eſſet tam ardua conuerſationis eorũ perfectio: hi ergo venerabiles Patres peruigili cũ ta poſteris conſulentes, qui modus quotidiano cultui per vniuerſum fraternitatis corpus deberet, omnes in vnum locum conueniebant, vt hæreditatem pietatis, ac pacis ſucceſſoribus ſuis abſolutam ab omni diſpenſationis lite tranſmitterent: verentes, ne qua in quotidianis ſolemnitatibus inter viros eiuſdem culturæ diſſonantia vel varietas exorta quandoque in poſterum erroris noxij germem emitteret. Cumque pro ſuo vnuſquiſque feruore diuerſo modo pſalmorum numerum inſtitueret, & alij quinquagenos, alij ſexagenos pſalmos nonnulli vero (neque hoc quidem contenti numero) tranſcendere eum debere cenſerent, eſſetque inter eos pro religionis regula pia contentio; ita vt tempus veſpertinæ ſolẽnitati, ſacratiſſimæ quæſtioni ſuccederet: repente vnus in medio eorum pſalmos Domino cantaturus exurgit, cũque admirantibus cunctis vndecim pſalmos, orationum interiectione diſtinctos, contiguis verſibus, parili pronunciatione cantaſſet, duodecimũ ſub Alleluya reſponſione conſummans, ab vniuerſorum oculis repẽte ſubtractus quæſtioni pariter & ceremonijs finem impoſuit. Ex hinc Sancti, qui aderant, ſeniores intelligentes Angelico magiſterio cõgregationibus fratrum generalem Canonem non ſine diſpẽſatione Domini conſtitutum, decreuerunt hunc numerum, tam in veſpertinis, quam in nocturnis vigilijs cuſtodire.

Pſalmi duodecim in officio diuino ex inſtituto Angeli canendi.

III. *Angeli Deum timentibus aſſiſtunt.*

Franciſcus Gonzaga de origine Seraph. Religionis p. 3. in Prou. S. Lud.

FRater Rogerius Ordinis S. Franciſci religioſus, vitæ ſanctitate, & Angelica conuerſatione conſpicuus, humilitatis virtute præcipuè ornatus, ſummus deinde, vanæ gloriæ oſor, tantã fide & amore ad Deum tendebat, vt mox ſubortam ſatageret cordis munditiam habere? frequenter ſacerdotis pedibus voluebatur, omne verbũ otioſum diligenter fugiebat, pollebat inſuper cognitione rerum diuinarũ. Dum ſemel in officio diuino pſalleret, vbi deuentum fuit ad verſum illum; *Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum*, per ſplendorem maximum ad inſtar Lunæ ſuper caput eius deſcendit. Cumque a ſuo confeſſario rogaretur, quid id ſibi vellet, ſpirituali quodam gaudio ebrius reſpondit, fuiſſe Angelum Domini.

Pſ. 33.

IV. *Ob exhibitum diuo Michaeli honorem B. Franciſcus in corpore Chriſti vulnera percipit.*

D. Bonauen. in vit. S. Frãciſci, cap. 13.

Ieiuniũ 40. dierũ in honorẽ S. Michaelis à B. Franciſco obſeruatũ.

BIennio antequam Angelicus vir Franciſcus ſpiritum cælo redderet, diuina prouidẽtia duce perductus eſt in locum excelſum ſeorſum, qui dicitur mons Aluernæ, vbi cum iuxta ſolitum morem quadrageſimam ad honorem ſancti Archangeli Michaelis ieiunare cœpiſſet, ſupernæ contemplationis dulcedine abundantius ſolito ſuperfuſus, ac Seraphicis deſideriorum ardoribus ſuccẽſus quodam mane circa feſtũ Exaltationis ſanctæ Crucis dum oraret in latere montis, vidit Seraph. vnum ſex alas habentem, tam ignitas, quam ſplendidas, de cælorum ſublimitate deſcendere. Cumque volatu celerrimo perueniſſet ad aëris locũ viro Dei propinquum, apparuit inter alas effigies hominis crucifixi in modũ crucis manus, & pedes extẽſos habentis, & cruci affixos. Duæ alæ ſuper caput ipſius eleuabantur, duæ ad volandum extendebantur; duæ vero totum velabant corpus. Hoc vidẽs vehemẽter

obſtupuit, miſtumque mærore gaudium cor eius incurrit, lætabatur quidem in gratioſo aſpectu, quo à Chriſto ſub ſpecie Seraph. cernebat ſe conſpici: ſed crucis affixio compaſſiui doloris gladio ipſius animam pertranſibat. Admirabatur quam plurimum in tam inſcrutabilis viſionis aſpectu, ſciens quod paſſionis infirmitas cum immortalitate Spiritus Seraphici nullatenus conueniret. Intellexit tandem ex hoc, Domino reuelante, quod ideo huiuſmodi viſio ſic diuina prouidentia ſuis fuerat præſentata conſpectibus, vt amicus Chriſti prænoſceret ſe non per Martyrium carnis, ſed per incendium mentis, totum in Chriſti crucifixi ſimilitudinem transformandum. Diſparens igitur viſio mirabilem in corde ipſius reliquit ardorem: ſed in carne non minus mirabilem ſignorum impreſſit effigiẽ; ſtatim namque in manibus eius, & pedibus apparere cœperunt ſigna clauorũ, quemadmodum paulo ante in effigie illa viri crucifixi conſpexerat. Manus enim & pedes in ipſo medio clauis confixæ videbantur, clauorum capitibus in interiori parte manuum, & ſuperiori pedum apparentibus, & eorum acuminibus exiſtentibus ab aduerſo, erãtque clauorum capita in manibus, & pedibus rotunda & nigra, ipſa vero acumina oblonga, retorta, & quaſi repercuſſa, quæ de ipſa carne ſurgentia carnem reliquam excedebãt. Dextrum quoque latus quaſi lancea tranſfixum, rubra cicatrice obductum erat, quod ſæpe ſanguinem ſacrum effundens tunicam, & femoralia reſpergebat.

S Frãciſci corpori Chriſti vulnera impreſſa.

V. *Quam pulchra & formoſa ſit creatura Angelica.*

Guielm. Bald ſi. li. 2. ſtimuli vir tu. adoleſcentia cap. 2.

SAncta Franciſca Romana, quæ annis ab hinc amplius centum quinquaginta plena ſanctitate, plena gloria, plena miraculis deceſſit, iamque Romano inſcripta martyrologio, hoc præter cætera maximo à Deo donata fuerat munere, vt ſecum haberet duos ex numero cæleſtium: alterum ex Archangelorum choro, qui nunquam ab ea diſcederet; atque inſuper alium ex quarto beatorum ſpirituum ordine, qui non ita quidem aſſiduè, frequenter ſe tamen illi oſtenderet. Hos ſæpe præſentibus alijs, ſed nihil videntibus, hac fere ſpecie intuebatur. Veſtes erant candore plerumque niueo, aliquando cerulæo; rarius purpureo colore: alter impreſſa ſemper in crucis modum brachia pectori apprimebat; alter ex auro tres palmæ ramulos dextra præferebat, vterque quamuis vicini eſſent virgini (& prior ille ſemper dextrum claudebat latus) in cęlum defixos habebat oculos. Vtrique promiſſa, & aurea cæſaries: vtrique ea claritas vultus, vt præ altero ſol ipſe minus aliquando luceret; præ altero, nubeculæ inſtar obſcuræ eſſe videretur.

S. Franciſca vidit Angelos pulcherrimos.

VI. *De errore, & punitione Hermani Riſſuich Batani, quoad creationem Angelorum.*

INter errores, in quos Hermannus Riſſuich homo Bataũus, ſiue (vt vulgari vocabulo vtar) Hollandrinus, hic vnus eſt, quo aſſerebat, Angelos, ſiue bonos, ſiue malos, a Deo non eſſe creatos. Tandem cum pœnitentia duceretur, & palinodiam caneret, miſericordiam cum aliquali iuſtitia conſecutus eſt, perpetuo carceri damnatus anno Domini 1502. Verum cum poſtmodum carceres euaſiſſet, in priorem dementiam relapſus eſt, & multa etiam peiora quam prius effutiuit. Propter quod iterum captus anno Domini 1512. per inquiſitores prauitatis hæreticæ damnatus curiæ ſeculari traditur, & ex eius mandato combuſtus eſt.

F. Alfonſus à Caſtro Minorita li. 2. aduerſus hæreſes verbo Angelus Hermã: Riſſuich error de Angelis, & punitio.

VII. *De Dauide Georgio, qui negans eſſe Angelos, ac diuinitatem ſibi arrogans, ſe mortalem & veluti porcum experitur.*

Matth. Feliſius ord. Minor. d. 1. Inſ. Chriſti. Elucid. c. 7. an. 1556 Dauidis Georgij ſuperbia & ignorantia.

DAuid Georgius Batauus Delphis natus, vt vernaculo idiomate contentus, arte pingendi vitri vitæ ſtipendia ſectabatur. Hic mentitus eſt, quod etiam horret intellectus, nempe ſe eſſe Chriſtum, verumque Meſſiam, ac chariſſimum patris filium, natum non ex carne, ſed Spiritu ſancto, qui ſemper ſecreto loco manſiſſet abſconditus, iam autem Dauidi totus infuſus. Angelos ignorabat, &c. Cumque hæc clam, palamque apud Batauos buccinaretur, timore in fugam conuerſus Baſileæ cum ſuis ſequacibus ſedē fixit, vbi magnificas domos, vnam intra mœnia, alteram extra comparauit, nominiſque mutatione ſe incognitum reddidit; nam nomen illi iam erat Ioannes Brucx qui longe diſſitos venenatis literis dementauit, quibus adeſſe coram nequiuit. Cum autem ſemel concionaretur in angulo domatis ſe reſtauraturum regnum Iſrael, vnus ſuorum exurgens in mediū blaſphemiæ eum arguit, ſicque parum declinare cępit, potiſſimum cum vtraque domus fulmine tacta corruiſſet. Itaque doloris gladio ſauciata miſera coniunx diem clauſit extremum: ille qui ſe immortalem iactarat, paulo poſt in cinerem, vnde ſumptus erat, eſt reuerſus anno Domini 1556. Calen. Septemb. & honorifice ſepultus. Poſt anni circulum, puerorum vociferantium clamor reſonuit, non Dauida, ſed eius loco tumuli penetralibus porcum eſſe incluſum; cadauer autem reliquiarum vice ſeruandum: ſed magiſtratus puerorū vocibus conſternatus, ac præmiſſa maturi conſilij indagine edoctus, corpus exhumatum cum libris Teutonicis & ſupellectile, poſt ſecundum mortis eius annū Vulcano tradidit.

Vltio diuina in Dauidē Georgiū blaſphemum.

TIT. XXXIII. De cultu & inuocatione Angelorum.

Mulieres ad monumentum auxilium Angelorum implorarunt, eoſque honorarunt. *Mat. 16*

Cum diuus Ioannes Euangeliſta audiuiſſet, & vidiſſet Angelum, quem miſerat Dominus Deus ad oſtendendum ſeruis ſuis, quæ oporteret fieri cito, cecidit ad pedes Angeli, vt adoraret: Cui dixit Angelus, Vide ne feceris conſeruus eum tuus ſum, &c. Deum adora. Vbi non prohibentur honorari, & inuocari Angeli, ſed adorari. *Apoc. c. 22. 6. 7. 8. 9.*

EXEMP. I. *Quomodo velit Deus Angelos honorari.*

TEmpore Bonifacij Pontificis Maximi in Apulia ad radices Gargani montis, quem locum incolunt Sipontini, Archangeli Michaelis fuit illuſtris apparitio. Factum eſt enim, vt ex gregibus armentorum Gargani cuiuſdam Taurus longe diſcederet, quem diu conquiſitum in aditu ſpeluncæ hærentem inuenerunt. Cum vero quidam ex illis, vt taurum configeret, ſagittam emiſiſſet, retorta ſagitta in ipſum recidit ſagittarium; quę res cum præſentes, ac deinceps, cæteros tanto timore affeciſſet, vt ad eam ſpelūcam propius accedere nemo auderet; Sipontini Epiſcopum conſuluēt, qui indicto trium dierum ieiunio, & oratione, rem a Deo reſpondit quæri oportere. Poſt triduum Michael Archāgelus Epiſcopum monet in ſua tutela eſſe eum locum, eoque indicio demonſtraſſe, velle ibi cultum Deo in ſui, & Angelorum memoriam adhiberi. Quare Epiſcopus vnà cum ciuibus ad eam ſpeluncā ire pergit. Quam cum in templi cuiuſdā ſimilitudinem conformatam vidiſſent, locum illum diuinis officijs celebrare cęperunt; qui multis poſtea miraculis illuſtratus eſt: nec ita multo poſt Bonifacius Papa

Ado Vieñenſis in Martyr. 29. Sept. & Breuiarium Roma. 8. die Maij.

Triduanū ieiuniū cum oratione.

Romæ in ſomno Circo Sãcti Michaelis eccleſiã dedicauit 3. Calend. Octobris; quo die etiam omnium Angelorum memoriam Eccleſia celebrat. Cõſtat quoque fuiſſe olim frequentiſſimã ex ea cauſa ad montem Garganum peregrinationem: nam (vt cætera prætereamus) narrat Petrus Damianus ſcriptorum integerrimus, Othonem Imper. Romam ad montem Garganum nudis pedibus perrexiſſe, idque monitu S. Romualdi, vt crimen paulo ante commiſſum ea corporis afflictatione expiaret.

Peregrinationis ad Eccleſiã S. Michaelis vtilitas.

II. *Angeli certo loco petunt ſibi ab hominibus honorem exhiberi.*

Chronicon Sigeberti ad ann. Do. 709.

CHildeberto Monarchiam Regni Francorum tenente, Archangelus Michael apparẽs Audberto Abrincatẽnſi Epiſcopo, monuit ſemel atque iterum, vt in loco maris, qui propter eminentiam ſui tumba vocatur, fundaret eccleſiam in memoriam ſui volentis talem venerationem exhiberi ſibi in pelago, qualis ibi exhiberetur in monte Gargano. Interim taurus à leone furtim raptus in illo loco religatur. Vnde Epiſcopus tertio admonitus, vt in illo loco fundamentum iaceret, vbi taurum religatum inueniret, & ſicut eum terram pedibus protriuiſſe videret, ſic Eccleſiæ ambitum duceret, eccleſiam in honorem S. Michaelis conſtituit, & ex illo tempore, ſicut in monte Gargano, ita etiam in illo loco quod modo dicitur in periculo maris, veneratio Archangeli frequentari cœpit.

III. *Cur Iuſtinianus Imper. eccleſias in Angelorum, aliorumque Sanctorum honorem erexit.*

Ex Procopio de bello Vvandal. li. 1. Baro. to. 7. Annal. an. 532.

IVſtiniani Imp. haud ignarus, quam vtile ſit Sanctorum ope inniti bello, Sanctis Martyribus diuerſis in locis templa conſtruxit aliaque erigenda propoſuit: itemque reditibus annuis locupletauit, necnon militiæ cæleſtis ſummo Principi Michaeli pluribus in locis erexit eccleſias; probè ſciẽs, ſi talem tantumque ducem ſibi cõciliaret; qui rebelles Angelos cientes in cælo prælium imperaſſet, certam ſecuramque poſſe de vincendis Vvandalis habere fiduciã, ſed & præter omnia maximam omnium ex eo ſpem concepit & aluit, quod ſanctiſſimæ Matris ſtudioſiſſimus cultor eãdem ſummis frequentauit honoribus, obſequijſque demeruit, cum vbique locorum apud Barbaras etiam nationes in eius memoriam Baſilicas ſumma impẽſa conſtruxit.

Templa in honorẽ S. Michaelis à Iuſtiniano erecta.

IV. *Quomodo B. Franciſcus Aſſiſias ſanctos Angelos venerabatur.*

D. Bonau. in vita S. Frãciſci c. 9. S. Franciſci erga Angelos ſanctos amor, & reuerentia.

ANgelicis ſpiritibus ardẽtibus igne mirifico ad excedendum in Deũ, & electorum animas inflammandas inſeparabilis erat amoris vinculo copulatus B. Franciſcus Aſſiſias, & ob deuotionem ipſorum, ab aſſumptione Virginis glorioſæ quadraginta diebus ieiunans orationi iugiter inſiſtebat. Beato autem Michaeli Archangelo, eo quod animarum repræſentandarum haberet officium, ſpirituali erat amore deuotior, propter feruidum, quem habebat zelum ad ſalutem omnium ſaluandorum.

V. *Ab inuocatione Angelorum contendit nos dæmon deterrere.*

P. Martinus Delrio to. 3. diſquiſit. magic. l. 6. cap. 2. ſect. 3. q. 3. ex epi. Iaponic. an. 1555.

BVngi in Iapone anno 1555. familia fuit, quam iam à centum annis dæmones infeſtabant, & moleſtia in poſteros quaſi hæreditaria tranſibat. Paterfamil. opes omnes placandis Idolis inſumpſerat, potius auctum ijs quam ceſſauit malum. Triginta annorum filium dæmon occupauit, ita vt nec patrem, nec matrẽ agnoſceret: nec quindecim diebus quicquam cibi ſumeret: ſub horum finem, Patrum Societatis vnus eum acceſſit, iuſſitque vt D. Michaelem nominaret. Dum diuũ nominat, vehementi tremore cœpit concuti & varios motus membrorum edere, ita vt circumſtantibus terrori fuerit.

Inuo-

Inuocante vero Patre Deum Patrẽ, & Filium,& Spiritum ſanctum, ſubito à dæmone liber extitit. Huius ſoror paucis poſt diebus moleſtijs dæmonis agitata eſt, qui etiam in eâ loquebatur. Certis temporibus Patris noſtri concionibus auditis Chriſtianam fidem ſuſcipere voluit: Cum vero ſacro fonti eſſet admouenda, conareturq. principio ſe ſacro ſigno crucis munire, tremere vehementer ac concuti cœpit. Pater preces fundebat aſſiduè & ſollicitè; ipſa vero ſacrum Ieſu nomen, & D. Michaelis proferre nitebatur, ſed magis ipſam tunc dæmon irritauit, obſtringendo os & comprimendo. Tandem vero in cantum prorumpens exclamat: Si idola Xacam & Amidam ſectarum Iaponienſium auctores reijcimus, nullus ſupereſt qui idolari debeat, aliaque huc præſtantia protulit; nec eſſe quod in ijs reprehendere quiſquam poſſet. Quadam die, innumeris Chriſtianis præſentibus, Pater ſacrum fecit, cui quoque interrerat dæmoniaca: quo finito rogat, qui valeret: Optime, ait. Iuſſa vero D. Michaelis nomen pronunciare, tremere, ac dentes ſtringere cœpit, & dæmon ſe velle exire dixit; ſed quoniam iam à 101 annis ea familia pro hoſpitio vteretur, non libenter migrare. Iubet iterum Pater S. Michaelis nomen proferre; reſpondit illa, id permoleſtum eſſe, & lacrymas fundens & conquerens; Quo, inquit, me vertam? Chriſtiani itaque omnes in orationes corruunt, dumque ſatis diu orant, dæmon occupatam hactenus prædam deſeruit: Ipſa vero ſubito potum petijt; Admonita, vt Ieſum & Mariam inuocaret, tanta ſuauitate vtrumque protulit nomen, vt Angeli vocem viderentur ſibi audire.

S. Michaelis inuocationẽ nõ fert dæmon.

VI. *De P. Petro Fabro, qui in acceſſu quorumlibet locorum, Angelos eorum locorum ſalute impertiebat.*

P. Petrus Faber primus ſacerdos, primus verbi diuini præco, ſacreque Theologiæ in Societate Ieſu profeſſor, ac adeo primus B. P. Ignatij eiuſdem Societatis parentis & conditoris fidus admodum comes, cum ex germania, vbi gloriæ æterni Numinis amplificandæ non incaſſum inſudaſſet, diſcederet, perque Geneuenſem Diœceſim, natale ſolum, viam faceret, iucundo identidem ſermone vſurpabat, quod traiectis quam plurimis hæreticorum finibus, miram animi hauſerit iucunditatem, propterea quod quamcumque permeans parœciam, tutelares earum Angelos ſalutaſſet, quos ſibi fuiſſe propitios perſenſerat, ſiue ad declinandas hæreticorum inſidias, ac dolos fallaces; ſiue ad reddendas plurimorum animas leniores, & ſalutaris doctrinæ percipiendæ capaciores. Atque illud tanto cum feruore iterabat, vt quędam primaria mulier, florentibus tum adhuc annis, cum ex eius ore audiuiſſet, iam à quadriẽnio, hoc eſt, ſexaginta annis poſt magno animi ſenſu frequens repeteret.

Fräciſc. de Sales Ep. Geneuenſis libello gallico quẽ ſcripſit de vita piè inſtituenda cap. 16.

Tit. XXXIV. De cuſtodia, & directione Angelorum.

Angelus Domini, qui præcedebat caſtra Iſrael quãdo recedebat populus de Aegypto, ſtetit inter caſtra Aegyptiorũ & caſtra Iſrael: Vnde in Exod. Ecce ego mitto Angelũ meũ, qui præcedat te, & cuſtodiat i via, et introducat ad lo ũ quẽ præparaui. *Exod. cap. 13.*

Apparens Gedeoni Angelus Domini confortauit eum, & animauit ad liberationem populi. *Iudic. 6.*

Fugientem Eliam à facie Iezabel peſſimæ Reginæ Angelus Domini confortauit, & ſobrio cibo eum refecit. *3. Reg. 19.*

Raphael Archang. cum Tobia iuniore è domo patris egreſſus promiſit ſe fidelem, eius comitẽ toto itinere futurum, ſaluumque ad locum deſtinatum perducturum. *Tob. 5.*

Idem Tobias cum perueniſſet ad flumium Tigris, & in eo vellet lauare pedes ſuos, inſiluit in eum piſcis immanis ad eum deuorandum; ſed Angelus Raphael eum defendit, & ab eo periculo liberauit, *Tob. 6.*

rauit, voluitque vt fel eius acciperet ad reſtituendam parenti cæco ſanitatem.

EXEMP. I. *Angelos bonos locorum ſacrorum eſſe defenſores, & custodes exemplo manifeſtatur.*

Ado Vië nen. in Chro. ætat. 6. ſub ann. Do. 774.

ANno incarnationis Domini 774. pius Rex Carolus in Italiā profectus eſt, atque dum ibi eſſet, Saxones ad prȩſidia Francorum cum exercitu exeuntes, obſidentesq. quoddam caſtellum Butiaburg, quandam Eccleſiam concremare à foris à caſtello voluerunt, quam ſacrauerat beatus Bonifacius martyr. Subito autem apparuerunt duo iuuenes miræ claritatis, & candoris, videntibus tam Chriſtianis quam paganis, qui ipſam Eccleſiam defendere videbantur. Horum aſpectu terribili perterriti Saxones in fugam verſi ſunt, ſicq. caſtrum illud ab obſidione liberatum.

Angeli Eccleſiarum cuſtodes.

II. *De Angelo Domini viſo pro foribus templi Conſtantinop. ſtare ad prohibendum ingreſſum militibus aduerſus Ioan. Chryſoſt. miſſis.*

In vita Io. Chryſoſt. per Georgiū Arch. Alexād. ſcripta græce. & per Godefridū Tilman. Carthu. Pariſ. latinitate donata.

CVm Eudoxia Auguſta repeteret ſuum Paulacium Ducem exercitus, quem Io. Chryſoſtomus in eccleſia detinebat, & ſuorum ſecretariorū relatu audiuiſſet, quod non abſolueretur, niſi ipſa remitteret ad viduam Callitropem quinquaginta aurea numiſmata per Paulacium ab ea vi extorta, illa indignatione & incandeſcētia animi oppleta eadem hora iubet Centuriones duos eò proficiſci vnà cū ducentis militibus, cum mandatis edicens eis, vt ingreſſi eccleſiam iniecta manu illinc Paulacium abriperēt, & è manu Epiſcopi auellerent, abſolutumq. reducerent domum. Illi cum ad limen vſque perueniſſent veſtibuli eccleſiæ, ac voluiſſent ingredi, vident Angelum Domini pro foribus veſtibuli ſtantem, manu ſua romphęā tenentem manu è vagina exertam, eosque abarcentem ab ingreſſu veſtibuli. Cōtemplati igitur eiuſmodi ſpectaculum, vehementi timore correpti, & ad Imperatricem reuerſi, cum tremore quæ vidiſſent ei renunciarunt, ſimul & quonam pacto aduerſum eos ipſam diſtrinxiſſet romphæā. Hæc cum inaudijſſet Imperatrix, exterrita eſt, & mentis perturbatione conſternata vnà cum ſtupore, nec ſic tamen præconceptum aduerſus Ioānem odium ab animo profligauit.

Angeli cuſtodiunt templa.

III. *Altarium conſecratorum Angelos quoque curam habere hoc exemplo declaratur.*

Io. Moſc. Euirat. prat. ſpiris. c. 10.

ABbas Barnabas aſcēderat ex ſpelunca ſua ad monaſterium turrium, & cum fuiſſet ibi aliquantulum temporis, quidam alius Anachoreta abijt ad ſpeluncam ipſius, ingreſſusq. vidit Angelum Dei ſtantem ſuper altare, quod fecerat ſenior, atque ſacrauerat; aitque ad Angelum: Quid hic agis? Cui Angelus ille; Ex quo ſanctificata ſunt iſta, à Deo ipſo mihi credita ſunt.

Angeli altariū cuſtodes.

IV. *Pijs pro fide certantibus Angelos ad miniſterium præſto eſſe, eosq. comitari.*

Ex act. S. Marcelli apud Sur. 29. Dec. Baron. 6 an. 469. 283.

CVm Patricius, ſiue Patriciolus Aſparis filius, adhuc Arianus, deſignatus eſſet Cæſar, ob eam cauſam magnæ turbȩ Conſtantinopoli fuerūt excitatæ: Aſpar enim, & filij Ardaburius & Patricius, & tota domus, Arij inſaniam mirum in modum amplectebantur. Cum itaque Conſtantinopolitani omnes eſſent pleni tumultu, communiter conuenerunt, & ducibus Geladio & Marcello viro ſāctiſſimo, monaſterij Acœmetarum Archimandrita, venerunt ad Hippodromum, vt ab inhoneſto & indigno hoc cœpto arcerēt Imperatorem Leonem XIII. Qui ipſe quidem ad hoc erat prompto & alacri animo, ſed cedebat tempori Aſparis, & Ardaburij. Cum ergo ſic paratus eſſet Chriſti exercitus, eis quoque Deus oſtendit Ducem, & tantum intereſſe inter ſanctum Marcel-

lum

lum Accœmetarum Abbatem, & alios ſacerdotes, atque Pontifices, quantum inter exercitus Ducem & Imperatorem, atque adeo, ſi velis, inter militē & Ducem. Hoc fuit euidens ſignum: Nam inter ambulandum videbant ij, qui digni erant ea videre, iuuentm quidem ſtatura maximum, forma autem pulcherrimum, & zona cinctum aurea, aſpectu quidem tam candidū, vt niuem videretur ſuperare, tam lucidum autem, vt luce corruſcaret. Læna erat tunica, eaque niue candidior. Eum ergo videbant à ſiniſtris ſimul cum magno Marcello ambulantem velut quendam ſatellitem, ſimul terribilem, & manum veluti ſupponentem ſuſtinuiſſe ſenem, & cum maxima reuerentia nō deſijſſe ei inſeruire.

Angelus comitatur S. Marcellum.

V. *De peregrino in vita à ſancto Raphaele Archangelo à prædonibus liberato.*

Ex Catal. Sanctorum Petri de Natal. lib. 4. ca. 141.

Raphaeli Archangelo duplex officium attribuitur, viæ vnum, medicinæ alterum: eſt enim hic Angelus & dux itinerantibus, & medicus morbo laborantibus: nam non ſolum Tobiam iuniorem in via conduxit & ſanum cuſtodiuit, ac coniugatum, diuitijsq. plenum ad ædes paternas reduxit; ſed etiam Tobiam ſeniorem excœcatum illuminauit. Quod autem hic Angelus, dux & cuſtos viæ itinerantibus exiſtat, patet hoc miraculo. Dum enim quidam Aurelianenſis ad S. Iacobum peregrinaretur, Angelo Raphaeli, quem in deuotione habebat, quem ducem, & cuſtodem audierat, ſe ſpecialiter commendauit. Cum autem in via erraſſet, & appropinquans ſyluæ prędones ſuperuenientes conſpiceret, feſtinare cœpit iter, vt eos euaderet. Et cum aliquantulum præceſſiſſet, quidam ſe ſibi quaſi comitem viæ coniunxit, & cauſam tantæ feſtinationis quæſiuit. Cui cum cauſam expoſuiſſet, & hoſtes ſe inſequentes oſtendiſſet, ille enim hortari cœpit ne timeret: quia ipſum ſine læſione ad rectam viam reduceret. Et cum hoc loqueretur, ſuperuenerant ad fluuiū; Cumque ille nec pontem, nec nauem ad tranſeundum conſpiceret, nec viā tranſuadandi ſciret, adhuc magis timuit, & ſe a comite deceptum putauit. Et ecce cum prædonibus irruentibus omni deſtitutus auxilio ſe Angeli Raphaeli commendaſſet, ſubito ex alia parte fluminis cum ſocio ſe tranſlatum vidit, & hoſtes circa flumen mirantes dimiſit, ſubitoq. ei comes ille diſparuit: ſicq. viam proſecutus eſt. Cum autem iterum rediens ad locum illum appropinquans in eoſdem hoſtes irruere dubitaret, graui ſopore ſubito depreſſus ſub arbore dormitauit. Cui in ſomnis comes ille, qui eum trans flumen euexerat, apparuit; ſicque eſſe Raphaelem Archāgelum, cui ſe commendaret, aſſeruit, qui eum in via cuſtodierat, & vſque ad domum ſaluum ducere intendebat. Euigilans ille ſe ad vnam diætam prope ciuitatem ſuam reperit, & ſaluus rediens beato Archangelo gratias egit.

S. Raphael Archāg. peregrinātes cuſtodit.

VI. *Ab angelo monetur Bertharius Rex vt ad patriam redeat.*

Bertharius Longobardorum Rex pulſus regno à Grimoaldo in Britanniam nauigare conſtituit. Cumq. nauim ingreſſus in altum ferretur vox à litore audita eſt: Reuertatur Bertharius in patriam ſuam, quia tertius eſt dies hodie, quod Grimoaldus Rex mortuus eſt. Qui naui ad litus retroacta, cum neminem ibi videret, vocem eam fuiſſe Angeli rectè ſuſpicatus eſt. Statim itaque reuerſus regnum Longobardorum obtinuit.

Rheginо lib. 1. Paul. Diacon. l. 5. c. 3 Sabell. lib. 8. c.

VII. *De angelo Domini, qui exercitum Chriſtianorum in terra ſancta in inuio errantem ad locum ſecurum deduxit.*

Guillel. Tyr. lib. 16. c. 12 a ud 3 to 1. to 9. 12. anni 1144. 11.

Ann. Dom. 1144. cum exercitus Chriſtianorum inſidijs circumuentus, & in extremas anguſtias coniectus ab obſidendo Boſtro metropoli

Arabum

Arabum recederet, duce cæleſti nuntio incolumes omnes ad propria redierunt. Cum ergo, vt ſcribit Tyrius, in ineuitabilia incidiſſent diſcrimina, & errarent omnes in inuio & non in via, & anguſtijs locorum intercluſi eſſent, ab ingruentibus hoſtibus cædendi, nec haberent ducem, qui agmini præiret, & locorum, per quæ tranſituri erant, haberet peritiam, ecce ſubito cohortes præcedens miles quidam ignotus, albi ſeſſor equi, rubei coloris vexillum baiulans, lorica indutus, curtis vſque ad cubitos manicis antecedebat exercitum. Hic tanquam angelus Domini exercituum viarum ſequens compendia, & ad aquas prius incognitas congruis, & commodis ſtationibus caſtra metari ducebat. Qui illis deductis Hieroſolymam vſque, illo admirabili perfunctus miniſterio ab omnium mox euanuit oculis.

Angelus præcedit exercitũ Chriſtianorũ in via errãtem.

VIII. *De angelo à Deo miſſo, qui B. Dominicum comitaretur, ac duceret in via.*

CVm S. Dominicus aliquando ad S. Sabinam profecturus eſſet, vt conſolaretur filios ſuos, Prioriſſa & Sorores loci, vnde abibat, nitebantur eum retinere, quod iam ferè media nox eſſet, nec conſultum videretur, vt inde abiret. Sed ille non acquieuit, dicens: Dominum planè velle, vt eat ad Fratres, eumque miſſurum cum ipſis Angelum ſuum. Itaq; aſſumpto Fratre Tancredo, qui erat Prior, ſiue Præfectus Fratrum, abſceſſit: Ecce ad portam iuuenis elegantiſſimus adeſt, manu virgam tenens, tanquam ad iter accinctus, illoſque antecedit. Tum vir ſanctus ſocios Fratres inter ſe & illum voluit ingredi: ipſe tertio loco ſequebatur. Vbi ad Fratrum portam ventum eſt, eam diligenter ſeris obfirmatam cernunt. Mox iuuenis viæ dux ad quandam portæ eius partem ſe applicans eam aperit, primusq. ipſe ingreditur; ſequũtur Fratres; demum poſt illos intrat vir Sanctus. Sed iuuene rurſus egreſſo, porta clauſa inuenta eſt. Sciſcitante autem ex Beato viro F. Tancredo, quis ille iuuenis fuiſſet, S. Dominicus reſpondit: Angelus Dei fuit, ab illo nobis cuſtodiendis delegatus. Inde cum in eccleſiam nocturnas preces cum fratribus perſoluturi, intrarent, fratres mirabantur, quinã ianuis clauſis eis aditus patuiſſet.

In vita eius per F. Theodoricum de Appoldia Dominican li. 3 c. 6. apud Sur. to. 4

Angelus B. Dominicum comitatur ac in via dirigit.

IX. *Sancto Benedicto iter facienti viam oſtendunt Angeli.*

SAnctus Benedictus cum de loco, cui Sublacus vocabulum erat ad montem Caſſinum tranſmigraret, ad omne bonum duo ei Angeli occurrebant, viam, qua ire deberet, præmonſtrantes.

Sigebert. ad ann. Do. 529.

X. *De ſororibus ab angelo ductis, & ex hoc mero gaudio perfuſis.*

ELizabeth de Grauia apud Niuellam in Brabantia virgo deuotiſſima fuit. Hæc cum ſocia deuota & bona de Niuella in Leulos ad duo ferè milliaria properabat, & contigit eis in via, quod deuia ſunt ſecutæ. Pauefactæ ergo propter ſiluam proximam flere cœperunt. Quibus flentibus vehementer ſubito iuuenis apparuit coram eis. Erat autem iuuenis; vt mihi earumdem vna narrauit, crine criſpo & croceo, alba indutus tunica, & albo pariter collobio ſuperducto, Salutatis autem illis, ab eis, quo pergerent, inquiſiuit. Reſpondentibus vero illis; In Leulos ire vellemus: Si viam ſciret, inquiunt; & ille; Scio, inquit, me ſequamini. Illo igitur cum ſilentio præcedente, ſequuntur & illæ: nec fuit aliqua earum, quæ aliquid loqui poterat præ nimio mentis gaudio, vel ſtupore. At vbi properantes viderunt villam, ſubito in ictu oculi ductorem iuuenem perdiderunt. Quæ mox proſtratæ in terram amare cœperunt flere, quod ductori tanto nihil amplius ſunt locutæ. Ad cor autem poſt lacrymas redeuntes, Deum magnificè col-

Tho. Cãtipr. li. 2. Apũ ca. 54. p. 10

Duæ Virgines deuia ab angelo rectè deducũtur.

lau-

laudarunt, & ſæpius dulce factum ad memoriam reducentes, exinde in ſpirituali vita tali ſolatio profecerunt.

XI. *De Angelo, qui duobus è ſocietate Ieſu iter facientibus prandium dedit.*

Ex litteris annuis Inſularum Philippinarũ reſidentiæ Dulacẽſi an. 1591 P. Mart. Perez.

CVm duo è noſtris iter facerent per ſolum arenoſum ſub meridiem, nimio æſtu Solis toſti, & ab omni cibi vel potus commeatu deſerti: vbi Domino Deo ſuam afflictionem cõmendaſſent, ecce improuiſo, & tempore aliẽiſſimo homo quidam humi in ſabulo ſedens, & quod ad mores attinet, perhumanus, & modeſtus, ſe offert. Præbet haud grauatè famelicis, & ſitibundis recentes è caniſtro fructus. Quos cum libenter acciperent, non ſolum magnam inde capiebat voluptatem, ſed etiam ſingulari quodam affectu inuitabat, vt ijs veſcerentur, quandoquidem eſſent ipſorum. Hoc communiti prandiolo progreſſi ſunt, quod alioquin ægrè potuiſſent, longiùs, Deoque immenſas egerunt gratias, quod in tanta neceſſitate ipſis ſubueniſſet; poſtea perpendentes omnes huius facti circumſtantias, vt loci, quo homo repertus eſt cum fructibus: numquam enim vllus Indus in tanto ardore Solis, ſolus conſueuit ſe in viam dare; deinde quod, licet ignotus, tanta humanitate & liberalitate fructus illos communicaſſet, prorſus in eam perſuaſionem venerunt fuiſſe Angelum Dei. Certe argumentum fuit ſingularis Dei prouidentiæ, fideque dignum eſt, Deum hoc modo bonitatem ſuam illis demonſtrare voluiſſe, ideo, quod dicti duo Patres in loco quodam, vnde illo die digreſſi erant, cum ingenti fructu ſpirituali operam ſuam locaſſent.

Angelus ſeruos Dei paſcit. Prouidẽtia diuina.

XII. *De duobus fratribus prædicatoribus cum anxij eſſent de prandio, ab angelo confortatis.*

COnſimile duobus Fratribus ordinis Prædicatorum (vt ſuper Fratrem Henricum de Colonia Prædicatorem elegantiſſimũ inter Fratres indubitabili relatione didicimus) contigit in partibus Galliarum, illo ordine nouiter inchoato. Gradientibus namque duobus Fratribus Prędicatoribus ieiuniorum tempore, ante paſcha, cũ iam inſtaret tempus prandij, hora nona, & ſecum quærerent, quis fidelium eos ad refectionem reciperet in terra rara hominibus, & ignota, ſubito affuit iuxta eos vir elegantis formæ, & habitus peregrini, dicens: Quid confertis inter vos, fratres mei? Illis autem verecundantibus dicere quid dixiſſent, ait eis: Modicę fidei, de hoc inter vos dubij quærebatis, quis vos ad refectionẽ reciperet in terra rara hominibus & ignota. Chriſto credite veritati, qui non hæſitantibus & in ſe confidentibus repromiſit, dicens: *Primum quærite regnum Dei, & hæc omnia adijcientur vobis*. Credidiſtis in hoc Chriſto, vt temporalia iſta pro illo dimitteretis, & paupertate regnum ſæculi quæreretis, & nunc de Chriſto diffiditis, vt vos ſine refectione dimittat, & non quaſi filios paſcat? Abſit, & hoc vobis ſignum. Tranſibitis campũ iſtum, & in valle quadam villam paruulam inuenietis. Illic intretis eccleſiam, inuitabit vos presbyter affectu magno, ſed ſuperueniet miles, qui vos violenter auferet ſacerdoti. Et cũ vos deducet, perſona loci, qui aliter patronus dicitur, maximis precibus à milite obtinebit vos & ambos inuitatores veſtros, militem ſcilicet & presbyterũ, vobiſcum largiſſimis ferculis reparabit. Cõfidite ergo in Deum, & fratres Ordinis veſtri exemplo iſto confidere faciatis. Hæc vt dixit, repente diſparuit. Illi autem per ordinem, vt ijs prædixerat, omnia repererunt, & reuertentes Pariſios dicto Fratri Hẽrico de Colonia & Fratribus quibuſdam alijs, quæ ſibi contigerant, retulerunt. Et notandum, quod non ſolum Chriſtus, ſed & nobis in menſa eius angeli miniſtrabunt. Vnde ipſe

Tho. Cãtipr. li. 1. Apum. cap. 54. p. 11.

Angelus carpit religioſos de victu conquerentes.

Matt. 6.

Confidẽtibus in Deũ nihil vnquã deeſt.

Chri-

Luc. 22. Chriſtus ſuos confortans dixit: *Ecce ego diſpono vobis, ſicut diſpoſuit mihi pater meus regnum, vt edatis & bibatis ſuper menſam meam in regno meo.*

XIII. *De familiaritate Ioann Carreræ ad Societatem recens conuerſi cum Angelo tutelari.*

Ex An. Soc. 1551 lib. 13. ANno 1551. Societatis Ieſu albo inſcribi ſupplicabat Ioannes Carrera, puer ille quidem, necdum per ætatem ſatis aptus ad Marthæ labores; cæterum ſenili prudentia, & grauitate maturus: quem cum tam tenerum ad Societatem recipere Strada non auderet, contra tamen ardentiſſimum animaduerteret, in petendoq. pene moroſum, vt eum cohiberet, & ab ſeſe abigeret; Geram, inquit, tibi morem, ſi quæ poſtridie pro concione dixero, reddes omnia. Ioannes conditione accepta, poſtero die Stradam diligenter audit; dein poſt epulas ad eum redit, vt concione fideliter reddita, promiſſa repoſcat. Dat illi operã Strada, & eodem ſentit ordine, iiſdẽque pene verbis omnia, quibus ipſe concionem habuerat, ab eo reddi, cuius admiratus ingenium præſtantemque memoriam; Eſto, inquit, bono animo fili, nunc demùm intelligo, ſic decretum & conſtitutum à Deo, vt ſocium te nobis adiungas: cito quod poſtulas, impetrabis: datiſq. ea de re ad Prouincialem litteris adoleſcentis poſtulationi conceſſit. Qui cum ſe voti compotem factum vidit, totum ſe cõtulit ad exercitationem, diſciplinamque virtutum. Multus erat in adhibẽdis Deo precibus, multus in colendis cum pœnitentiæ, tum pietatis officiis; præcipuè vero erga ſanctiſſimam Dei Matrem, tutelaremq. Angelum ſuum Familiaritas Ioã. Carrera noui tij cum Angelo tutelari. inflammato ſtudio rapiebatur. Quo cum tanto erat, & tam familiari coniunctus vſu, vt velut intimo cum amico, ſua conſilia, ſermonesq. conferret, ſæpe ad eum de ſuis rebus dubiis, arduisq. referret, ſæpe interrogaret, exquireretq. conſilium; viciſſimque ei Angelus ad omnia, notis hisque vſitatisq. vocibus reſponderet. Denique in eam ſancti Angeli familiaritatem venerat, vt ab eo quotidie horis antelucanis ad orationẽ excitaretur è ſomno: quanquam hanc aliquando conſuetudinem Angelus intermiſit, quod excitatus ab ſe mane Ioannes langueret, ac laſſitudine victus non è cubili protinus ſurrexiſſet. Sed ſi hæc culpa fuit, certè per dies plurimos, occultãte ſe Angelo, pœnas dedit. Cuius præſentiæ deſiderio multis ad Deum placandum precibus, ac ieiuniis adhibitis, vix tandem aliquando, quod amiſerat, recuperauit. Namq. eum Deus multo poſt pro ſua eximia ſuauitate quamplurimis cœleſtium voluptatum blanditiis atque inuſitatis inter precandum iucunditatibus delinitum ita eſt conſolatus, vt quod abſtulerat, etiã redderet, excitatorem ſuum Cuſtodẽ Angelum; qui quotidianæ precationis, vt antea conſueuerat, matutinis temporibus admoneret, & quo cum ſimul agere, & ſermocinari liceret. Receptum in priſtinam familiaritatem Angelus monuit, idcirco ſuam ſe occultaſſe præſentiam, quod ad orationem ſe ſuſcitantem non protinus audiſſet; Deumque ab eo pœnas voluiſſe repetere, vt documentum ei eſſet impoſterum, ne in ſurgendo moras necteret.

TIT. XXXV. De doctrina hominibus ab Angelis data.

Tob. 6. *Tobias Angeli Raphaelis conſilio exenterat piſcem, vnde medicamina tollit.*

Ibid. *Angelus Raphael ducens iuniorem Tobiam, per viam optima conſilia illi ſuggerebat, inſtruebatque ſigillatim, qua ratione matrimonium inire deberet, non hominum carnalium more, ſed cum ſancto Dei timore, & crebra oratione.*

Act. c. 8. *Angelus Domini hortatur Philippum, vt Eunuchum Candacis Reginæ catechiſet, &c.*

EXEMP.

Exemp. I. *De Silueſtro Pontifice II. ab Angelo monito, quem Ducem è duobus regio diademate cohoneſtare debeat.*

Gartuitius Epi in vita S. Steph. Reg. c. 7. apud Su. tom. 4. die 20. Aug. & Baro. to. 10. ann. Do. 1000 12. 13.

ANno Domini 1000. Meiſca Polonorum Dux Chriſtianam cõplexus fidem Legatos ſuos Romam miſerat, vt Pontificis Silueſtri II. benedictionem, & regium ipſi titulum impetrarent. Aſſenſerat quidem Pontifex, & iam coronam egregio opere confici curauerat, quam ei mitteret, ſua benedictione adiuncta. Sed quia nouit Dominus, qui ſunt eius, qui etiã duobus Apoſtolis propoſitis Matthiã ſocio ſuo prætulit, & cum Apoſtolis annumerandum curauit: illa corona Stephanum Vngarorum Regem ornari voluit, poſtea felicius gloria ſempiterna coronãdum. Nocte enim eius diei, quo ſtatuerat Pontifex coronam Polonorum Principi dare perferendam, apparuit ei Angelus Domini, dixitq. ad eum: Noueris, cras, hora diei prima, ignotæ gentis nuntios ad te venturos ſuo Duci coronam Regiam, & Apoſtolicæ benedictionis munus abs te expetituros: eam ergo coronam, quam parare iuſſiſti, illis incunctanter tribue, ad ipſorum Ducem eam aſportaturis; nec dubites illi eam cum Regni gloria pro vitæ eius meritis deberi. Itaque craſtina luce, ea hora qua prædictum erat, Præſul Aſtricus ad Pontificem venit, demandatumq. ſibi officium prudenter exequens, ſanctiq. Ducis res geſtas ordine referens, à ſede Apoſtolica Regni coronam petijt, oſtendens dignum eſſe Ducem eo honore, & dignitate, quippe qui diuina fretus ope multos ſibi populos ſubiugaſſet, multosq. infideles ſua potentia ad Chriſtum conuertiſſet. Ijs auditis mirè exhilaratus Pontifex, precibus illius libenter annuit, crucemq. ante Regem, ſeu Apoſtolatus inſigne geſtandam adiunxit: Ego, inquiens, ſum Apoſtolicus: At ille merito Chriſti Apoſtolus dici poteſt, cuius opera tantum populum ſibi Chriſtus requiſiuit. Atque ea cauſa, quemadmodum diuina gratia ipſum docebit Eccleſias Dei vna cum populo noſtra vice ei ordinandas relinquimus. Omnibus impetratis quæ poſtularat, Antiſtes Aſtricus ad ſuos lætus reuertitur, illud ſecum ferens, cuius cauſa iter illud immenſus erat. Allatis vero Apoſtolicæ benedictionis literis cum corona & cruce, Præſules cum Clero, Comites cum populo in laudes Dei prorumpunt, & Deo dilectus Stephanus Princeps vngitur in Regem, & diademate Regio feliciter coronatur.

Stephanus Vngarorum Rex inſpiratione diuina coronã Duci Polonorũ preparatã à Sylueſt. P. t. obtinet.

Crucem præferẽdi ante ſe more Pontificis veniã obtinet Stephanus Rex.

II. *Angeli monitu Melanius eligitur Epiſcopus, & ad concionandum mittitur.*

Pet. de Natalib. li. 9. Cat. Sanctor. cap. 93.

CVm die quadam S Stephanus Põtifex Maximus & martyr celebraret, & ei Melanius miniſtraret, Angelus Domini à dextris altaris extitit, quem vterque illorum vidit. Qui & Melanio finita miſſa baculum dedit, & eum vrbi Rothomagenſi à Deo electum Epiſcopum nunciauit, & vt illuc ad prædicandum accederet, mãdauit, Chriſtumq. ipſi ductorem futurum promiſit; ſtatimque diſparuit Melanius ergo continuo accepta benedictione à Pontifice diſceſſit, & Chriſtum itineris ducem habuit. Veniens autem Antiſiodorum inuenit hominem, qui caſu bipenni pedes in duas partes diuiſerat. Quem baculo, quem ab Angelo acceperat, tetigit, & ipſum ſine mora ſanauit: Veniens autem Rothomagum prædicationis officio fideliter inſtitit, & miraculis clarens fere totum populum ad Chriſtum conuertit.

Angeli nuncio Melani' ad prædicand ũ mittitur

Rothomagẽſes conuerſi.

III. *Diuo Ambroſio concionanti verba miniſtrat Angelus.*

Paulin. in vita eius apud Bar. to. 4. an. 448.

CVm diuus Ambroſius Epiſcopus Mediolanenſis Aux entium Epiſcopus Arian. cæterosq. Arianos prouocaſſet,

uocaſſet, vt ſe differentem in Eccleſia conuenirent, euenit tunc, inquit Paulinus, vt quidam vir de hęreſi Arianorum, acerrimus nimium diſputator, & durus, atque incõuertibilis ad fidem Catholicam, ad eccleſiam ſe cõferret. Is conſtitutus in eccleſia, tractante Epiſcopo, vidit (vt ipſe poſtmodum loquebatur) Angelum ad aures Epiſcopi tractantis loquentem, vt verbo Angeli populo Epiſcopus renunciare videretur. Quo viſo conuerſus, fidem quam expugnabat, cœpit ipſe defendere.

D. Ambroſio concionanti Angelus verba miniſtrat.

IV. *Ab Angelo Dei ad martyrium impellitur Laurianus.*

LAurianus Hiſpaléſis Archiepiſcopus vir ſanctiſſimus, cum Hiſpali diuino cultui diligentiſſimè, ſeruiret, & Chriſtianos ad augendam fidem Catholicam animaret, Rex Hiſpaniæ, tempore illius, nomine Totila, exitiũ ei parabat. Quamobrem Laurianus per quietem Angelum ita ſibi dicentem audiuit: Surge, Lauriane, & ab hac vrbe ſtatim diſcedas: Nam ciuitas hæc propter hoſtium Chriſtianæ religionis tyrannidem ſæuiſſima, longiſſimaque peſte vexabitur; & Hiſpania tota ſeptem annos nullis irrigabitur pluuijs, & flumina fere omnia deficient. Quo audito Laurianus ſurgens Romam ſtatim profectus eſt, vbi ſanctiſſimus vir innumeris miraculis cognoſcitur. Mox autem ab eodem Angelo monitus, vt in Hiſpaniam rediret, quia pro fide Chriſti martyriũ pati eum oporteret. Reuertens itaque in itinere à Totilæ regis ſatellitibus capite obtruncatur. Quod quidem caput manibus ſuis accepit. Quod cum ſatellites vidiſſent, metu perterriti ad fidem Chriſti conuerſi, & baptiſmatis oleo peruncti, caput Lauriani flentes Hiſpalim detulerunt, & cum Regi omnia, quæ viderant, retuliſſent, Rex Chriſti nomen quoque aſſumpſit.

Lucius Marineus Siculus lib. 5. de reb. Hiſpa.

Angelus Domini quid Lauriano.

Lauria. martyr caput ſuũ abſciſſũ geſtat.

V. *De ſancta Golinduch ad fidem Angeli beneficio conuerſa.*

SAncta Golinduch martyr, poſt cõſumptum in matrimonio trienniũ per extaſim extra ſeipſam rapta, ab Angelo, diuino diſpenſationis ſalutis noſtræ myſterio eſt initiata, proindeque magis Perſicis, vnde progenita erat, multiſque verberibus & tormentis, quæ omnia ſuperauit, expetita, miracula infinita & prodigia mirifica edidit: identidem Angelo, qui dux eius fuit, ad eam veniente, & vt leniter & facile omnia perferret, curante.

Niceph. li. 18. ca. 25.

Euang. li. 6. cap. 20. ex Steph. Ep. Hierapolitano.

VI. *A quo ipſi quoque Angeli doceantur.*

SOlus ipſe eſt vniuerſorum Deus, qui nequit doceri; quandoquidem & ipſe per ſe eſt, & ante ſe non habet alium; alia autem omnia doceri poſſunt, quoniam ſunt & facti, & creata. Atque primi quidem ordines magiſtram habent ſummam Trinitatem: Secundi autem diſcunt à primis: Tertij à ſecundis, & ſic deinceps, & per ordinem vſq; ad extremos: qui enim præſtantiores ſunt honore & virtute, docent eos qui ſunt inferiores cognitione. Qui ergo exiſtimant ſe non egere magiſtris, aut non parent ijs qui docent in charitate, laborant morbo ignorationis, quæ eſt mater arrogantiæ.

Pallad. in hiſt. Lauſiaca i proœmio.

D. Dion. toto lib. de cœleſti hierarchia.

Angelorum ordines à quibus diſcant.

TIT. XXXVI. De auxilio Angelorum in bello pro defenſione Catholicorum.

Michael Archangelus pro Dei populo in Aegypto pugnauit, quando per multa ſigna, & miracula è Pharaonis ſeruitute liberatus eſt. *Exod. 7.*

Cum Pharaonis exercitus Iſraelem de Aegypto exeuntem perſequeretur, Angelus qui præcedebat caſtra Iſrael, conuertens ſe, venit & ſtetit inter caſtra Aegyptiorum & caſtra Iſrael, & tote *Ex. 14.*

quidem

quidem noctis tempore ita Iſraelem tuebatur ab Ægyptijs, vt ad ſe inuicem accedere non valerent.

Nu. 22.

Stetit Angelus Domini in via contra Balaam, qui ſedebat ſuper aſinam, &c.

4. Reg. 6

Multæ Angelorum legiones Propbetam Eliſæum cingunt, quare orat Dominum, vt oculi quoque pueri ſui aperiantur, vt & illi, quantis eſſent circundati copijs, videre liceret.

4. Reg. 19.

Stupendum quoque auxilium fuit, ac verè militare præſidium, quando vnus Angelus nocte vna in propugnationem ciuitatis ſanctæ Hieruſalem percuſſit in caſtris Aſſyriorū centum octoginta quinque millia.

Iudith c. 13.

Iudith Angelo duce & ſuperbum vicit Holofernem, eiuſque deſectis ceruicibus totum confudit exercitum: & ſalua, atque intacta cum ſpolijs, ac triumpho reuerſa eſt.

2. Mach. 10.

Eo prælio, quo Iudas Machabæus Timotheum vicit, quinque in equis ornati aureis armis apparuere, è quibus duo Machabæum defendebant: tres autem alij ante primam aciem, acriter hoſtes inuadebant.

2. Mach. 11.

Alio item prælio, quo Iudæi contra Lyſiam dimicarunt, procedere in aere viderunt duos equites inſignes, quorum præſidio ferocis Lyſiæ exercitus proſtratus eſt.

Deut. vl. Iud. epiſ.

Poſt mortem Moyſi, cum callidus dæmon conaretur populum Dei ratione ſacri eius corporis inducere in idololatriā, Archangelus Michael Zelo honoris diuini ardens, & ſalutis populi, validè ſe illi oppoſuit, eumque in fugam coniecit.

Antichriſtus à S. Michaele expugnabitur.

Deinde in conſummatione ſæculi, fortiſſimus hic Archang. apparebit ad bellum cum Antichriſto ineundum, qui confictis miraculis fideles peruertere conabitur, vt Eccleſiam Dei aduerſus terribilem illam perſecutionem tueatur.

EXEMP. I. *S. Michael Argonautis aduerſus Amycum pugnantibus opitulatur, victoriamque ei obtinet.*

Niceph. Call. li. 7. hiſt. Ecc. c. 50

IN eo loco, qui Soſthenium dicitur, eccleſias duas Archāgelo Michaeli extruxit Conſtantin. Imp. in quibus ſplendidè exornandis ad Imperialem magnificētiam nihil omiſit. Mihi vero moleſtum non fuerit earum ſtructurarum cauſam inſerere, & vnde loco iſti Soſthenij nomē ſit impoſitum. Memoriæ namque proditum eſt, Argonautas Græcorum, cū ad eum quoque locum perueniſſent, prædari, atque diripere eam regionem cœpiſſe: & ab Amyco, qui ibi rerū tum potiebatur, in fugam verſos, palantes in quendam nemoroſum, & incultum, propter denſitatem arborum, locum profugiſſe, ibique eis latentibus, virtutem cœlitus aduenitſe, viri ſpeciei, alas veluti aquilæ in humeris habentis, victoriamque aduerſus Amycum oraculo denuntiaſſe. Illos porro id ſecutos cum illo conflixiſſe, victoriam reportaſſe, ipſam vna cū ſocijs ſuis concidiſſe. Atque vt gratiam ei referrent, fanum eos, & ſtatuam, ea, qua eis apparuerat forma, in loco eo excitaſſe; nomenque regioni Soſthenium indidiſſe, quod ſcilicet robore ibi accepto ſalui euaſiſſent. Eam ſtatuam laudatiſſimus Princeps Conſtantinus cum in eam oram neceſſaria de cauſa diuertens vidiſſet, familiaribus, comitibuſque ſuis rem talem expoſuit; regionēque eam cum ſtupore admiratus, ibi manſit. Somni porro capiendi tempore aſſiſtens illi viſio ſtatuæ eius ſimilitudine: Ego, inquit,* ſic ſum Michael archidux Domini Sabaoth virtutum, Chriſtianorum fidei tutor, qui tibi contra impios tyrānos belligerāti, fideli & germano illius miniſtro, auxiliaria arma contuli. Itaque è ſomno excitatus regionem eam pulcherrimè excoluit, & ara imperiali, magnificaq. manu, & liberalitate in parte Oriētali cōſtructa celeberrimum id templum ciuib. ſimul & aduenis reddidit: Maximè tamen ſacram eam ædē apparitionibus ſuis illuſtrauit Archangelus. Nullus. n. graui quopiam caſu, aut ineluctabili periculo, aut ægritudine incognita, morbo deniq; incurabili cir-

Archangelus Michael Argonautis ſuccurrit

* *οὕτως.*

S. Michael Cōſtantino Magno apparet.

Templa in honorē S. Michaelis erecta.

cumuentus, qui ibi Deum orans implorauerit, non facile opem aut auxilium inuenerit. Et certo ſatis creditur, diuum Michaelem Archangelum apparere, ibi ſolitum, ſalutiferum eum efficere locum, cuius rei gratia ab antiquis etiam Michaelium eſt vocatus.

II. *De Leſeo Polonorum Principe, qui paruo numero ſed Michaelis Archangeli ope, multos Lituanos proſternit.*

Martin. Cromer. lib. 10. hiſt. Polon.

NAtrat Cromerus lib. 10. hiſtor. Leſeum Polonorum Principem cum parua manu inſequutum multa Lituanorum millia, qui Poloniam diuexabant; cumque ex labore itineris paululum requieuiſſet, Michael Archangelus illi adſtitit, & ſuum illi auxilium promiſit, ac de victoria certũ reddidit, qui victor rediens eidem Angelo Lublini templum extruxit.

Victoria S. Michaelis ope.

III. *Vt Angeli Conſtantinopolitanis victoriam contra Perſas denunciarint, ac ea potiri curauerint.*

Socrates Scholaſt. li. 7. hiſt. Ecc. c. 18. Niceph. Calliſt. lib. 14. c. 21.

MOrtuo Iſdigerde Perſarum rege, qui Chriſtianos in Perſia haudquaquam perſequutus fuerat, filius illius Baratanes nomine in regno ſuccedit. Hic à Magis perſuaſus Chriſtianos grauiter exagitauit, varijſque Perſicis ſupplicijs, ac tormentis ſubiecit. Itaque Chriſtiani, qui in Perſia erant neceſſitate preſſi ad Romanos confugiunt, orantq. ne ipſorum auxilium implorantes contemnant Atticus Epiſcopus ſupplicantes cupidè ſuſcepit, ac totus in eo erat, vt pro viribus ipſis ſuccurreret, & Imperatori Theodoſio quæ gererentur ſignificauit. Accidit autem vt ob aliam quoq; cauſam Romani Perſis redderentur infenſi: auri ſiquidem foſſores mercede à Romanis conductos Perſæ reſtituere nolebant, & Romanorum negotiatorum merces abſtulerant. Itaq; ad hanc offenſam etiam fuga illa Chriſtianorum ad Romanos acceſſit. Etenim Perſarum Rex confeſtim miſſis Legatis profugos repetebat. Romani vero eos nullo modo tradebant qui ad ipſos confugerant, quos non ſolùm tanquam ſupplices ſeruare volebant, ſed etiam adferendũ omnià pro Chriſtianiſmo parati erant. Quocirca bellum etiam cum Perſis gerere malebant, quam Chriſtianos periclitantes deſerere. Diruptis itaque ob hanc cauſam fœderibus graue bellum excitatũ eſt. Itaque Theodoſ. Rom. Imp. partẽ exercitus primum miſit, cui præfuit Dux Ardaburius. Hic, per regiones Armeniorum expeditione in Perſiam facta, vnam ex illis Prouincijs Azizenem dictam, vaſtat. Occurrit autem illi Narſæus Dux Regis Perſarũ exercitu Perſico, factaque congreſſione victus fuga labitur, ſciens commodum fore, vt per Meſopotamiam in regionem Romanorum nullo præſidio munitam ex improuiſo irrueret, & hoc pacto vindictam de Romanis ſumeret. Verum Rom. Ducem Narſæi cõſilium non latebat. Vaſtata itaq; Azazena quam velociſſimè ad Meſopotamiam & ipſe mouit. Ob eam cauſam Narſæus, quamuis multis copijs inſtructus, in Rom. tamen regionem irruere non potuit. Venit itaque Niſibin, quæ ciuitas in cõfinijs eſt, ad Perſas pertinens. Hinc Ardaburio ſignificat, velle ſe ex pacto cum ipſo confligere, vt & locum & diem conſultationi deligeret. Ardaburius vero ijs qui ad ſe venerant, Narſæo, inquit, dicite; Romani Imperatores, quando tu vis, pugnant. Cum autem Perſam totis viribus bellum inſtruere ſciret, totam belli ſpem in Deum coniecit, ac ſimul maximũ exercitum bello deſtinauit. Quoniam vero fidem in Deum habebat Imp. e veſtigio beneficẽtiam illius eſt conſequutus, quod ex eo factum eſt manifeſtum. Cum Conſtantinopolitani anxij eſſent, & dubium belli euentum hæſitabundi expectarent, Angeli Dei circa Bithyniam ijs, qui Conſtantinopolim neceſſitatis ſuę gratia proficiſcebantur, apparentes nunciare iuſſerunt, vt bono animo eſſent,

Romanorum charitas erga chriſtianos profugos.

Angeli Conſtantinopolitanis victoriam nunciãt.

& precarentur, Deoq; fiderent, victuros eſſe Romanos, ac ſimul addiderunt, eſſe ſe belli huius diſpenſatores à Deo miſſos. Hoc audito, non ſolum ciuitas confirmata eſt, ſed & milites confidentiores facti. Quibus promiſſis exitus etiam reſpondit. Nam Romani Perſas in ciuitate Niſibenorum concluſos obſederunt, & occiderunt Alamundaro, Iſidigerdi arma tulere auxiliaria: at tantum ſubito Deus incuſſit terrorem, vt Romanorum copias in ipſos derepente irruiſſe exiſtimarent, atque cum inter ſeipſos tumultuarentur, & non haberent quo aufugerent, ipſi ſe armatos in fluuium Euphratem præcipitarunt; in quo homines circiter centum millia ſubmerſi ſunt.

Supplicationes belli tēpore pro victoria.

IV. *De Archangelo Gabriele in auxilium Elesbaam Chriſtianiſſimi Regis Æthiopum occurrente.*

Ex actis Aretha martyr. Baron. to. 7. an. 523. 25.

IVſtinus Imp. auditâ Homeritarum Chriſtianorum ſtrage per Dunaan Regem tyrannū Apoſtatam Hebræū quam diriſſimè perpetrata, per Alexandrinum Catholicorum Antiſtitē Elesbaan Regem Æthyopum virum Chriſtianiſſimum ad vltionem parādam excitauit. Elesbaan omnium, quæ facta fuerant, conſcius, cum validum collegiſſet exercitum, per continentē miſit quindecim millia Æthyopū ad Homeritidis partes magis Occidentales, ipſe vero per mare claſſem ducebat, vt ſic hoſtes coercerent. Rex autem cum iam eſſet nauigaturus, venit in templum, ad cuius fores regia veſte alijsq; inſignibus Imperij depoſitis, ingreſſus eſt quidem priuato habitu; ſtans autem ex aduerſo aræ, cum Deum multùm oraſſet, & ſanctum monachum conſuluiſſet, benedictione ab eo accepta, abijt lætus, & cum iuſſiſſet exercitui, ne ferrent viaticum plus quam viginti dierum, nauigauit. Sed neque negligens fuit Rex Homeritarum: validum enim inducēs exercitū, venit in eum locum, in quem expectabatur venturus Rex Æthiopum. Doloſæ porro artes Dunaan irritæ redduntur: nam quidam milites Elesbaan ex inſperato incidunt in hoſtes, quos omnes occiderunt, præter tyranni cognatum, qui milites ad ciuitatem Phare duxit, in qua erat Regia Dunaan, à quibus fuit ſpoliata, & Regina capta. Reliqua vero pars militum Chriſtianorum, quę ſumma rerum neceſſariarum inopia laborabat in mari, & ab hoſte irruente valde premebatur, longa ſupplicatione facta, & facta communione ſumpta cū lacrymis Domini inuocat auxilium. Ipſe autem eos audiuit, & ſtatim vox quædam fuit de cœlo audita, quæ dicebat: Gabriel, Gabriel, Gabriel. Confidentes itaque Æthiopes cum deſcēdiſſent de nauibus, & manus conſeruiſſent cum hoſtibus, eos fuderunt, & omnes interfecerunt, etiam Regem ipſum catena vinctum. Vide fusè apud Baron.

Pietas Regis Æthiopū in expeditione parāda.

Victoria Gabrielis Archangeli ope obtēta.

V. *Angelus Dei viſus pugnare pro Francis.*

ANno Domini 601. qui numeratur quintus Regum Francorum Theodeberti atque Theodorici fratrum, conflatum eſt ciuile bellum inter eos atque Clotharium filium Regis Chilperici, hæredem vero Gunthrami; magnaque facta vtrinque cæde, ceſſit tandem victoria Theodoberto, atq; Theodorico, fugiente Clothario. In qua pugna, ait Aimonius, Angelus Domini aſtāns euaginatum viſus eſt tenuiſſe gladium.

Aimonius de geſtis Franc. lib. 3. c. 87. & 88. Bar. 8. ann. 601. 30.

VI. *Venceslaus Rex Bohemiæ in ſingulari certamine ab Angelis protegitur.*

TRadit Luitprandus Venceſlaum Bohemiæ Regem occurriſſe in finibus Duci Catinenſi, qui fines regni huius vaſtabat, eique obtuliſſe ſingulare certamen, vt multorum cædibus parceret. Vbi ventum eſt ad manus, Angeli apparuere, qui Venceſlaum protegentes arma miniſtrabant.

Luitprā. li. 3. hiſt. cap. 14. Boz. li. 5 de ſign. c. 1.

bant. Quo viſo Dux petijt veniam, eaque obtenta diſceſſit.

VII. *Alphonſus Congenſium Rex iam recens ad Chriſtum conuerſus, ope Angelorum victoriam obtinet contra fratrem pro regno pugnantem.*

Hieron. Oſor. Ep. Siluenſ. li. 3. hiſt. Th. Boz. lib. 5. de ſig. c. 1.

COngenſe regnum anno Domini 1484. Luſitanorum claſſibus eſt exploratum. Cumque Chriſto Rex nomen dediſſet vna cum multis ſuorum, victoriam mirabiliter de quibuſdam rebellibus vexillo crucis educto in prælium reportauit. Ioanni nomen huic Regi fuit. Eo defuncto filius natu maior Alphonſus ſequebatur, minor erat omnino alienus: quocirca in certamen acquirendi regni venerunt. Innumeri, qui nondum Chriſtum colebant, natu minorem ſequebantur, & maximas copias aduerſus alterum paucis ſtipatum militibus conficiebant. Ventum tandem ad pugnam. Vix initum prælium, Chriſti hoſtes in fugam ſe protinus ſubito pauore correpti dederunt. Dux exercitus hoſtilis captus palam confeſſus eſt, ſe magnam militum copiam in equis inſidentem, & crucibus inſignitam, tantaq. luce ſplendentē, vt oculos omnium perſtringeret, in prælio conſpexiſſe, eius metu perterritum cum ſuis ſe fugæ commiſiſſe.

Angeli pugnant pro Alphōſo Cōgenſium Rege Chriſtiano.

VIII. *Angelos bonos paratos eſſe ad iuuandos Dei ſeruos ab hoſtibus impugnatos.*

Ex vitis Patr. Plat. l. 3 de bon. ſtat. relig. c. 18.

BEato Moyſi Abbati quodam tempore tam vehemētem intulit impugnationem fornicationis dæmon, vt quietus in cella ſua nequiret diutius permanere. Contulit ſe itaque ad ſanctum Abbatem Iſidorum, ac violentiam inſultus huius acerrimi magna cum animi mœſtitudine narrauit. Cumque è ſcripturis ſanctis Abbas Iſidorus teſtimonia proferens eū conſolaretur, cumque, vt in ſuam cellulam reuerteretur, rogaret; iſque vt id faceret, non poſſet induci, tunc illum Abbas Iſidorus ad ſuæ manſiunculæ ſuperiora perduxit, eique dixit: Reſpice ad Occidentem, & vide. Vidit autem verſus illam mundi plagā innumerabilem dæmonum multitudinem vehementer cum furore perturbari, & quaſi ad prælium præparatos in conflictum turmatim ruere & pugnare. Dixit ei iterum Abbas Iſidorus: Reſpice ad Orientem. Cumq. eam in partem attentius oculos coniiceret, vidit innumerabilem ſanctorum Angelorum frequentiam, ſplendentemque ſuper lumen ſolis cœleſtium virtutum. Ait tum ei Abbas Iſidorus: Ecce, quos in Occidente vidiſti, illi ipſi ſunt, qui etiam Sanctos Dei impugnant. Quos vero verſus Orientem conſpexiſti, hi ſunt, quos in adiutorium ſeruis ſuis mittit Dominus, exercituum Deus. Cognoſce igitur, quod plures nobiſcum ſint, quam cū illis, ſicut dixit Eliſæus propheta. Vt & S. Ioannes ait, Quia maior eſt, qui in nobis eſt, quam qui in hoc mundo. His auditis confortatus in Domino ſanctus Abbas Moyſes reuerſus eſt ad cellulam ſuam, gratias agens, & glorificans Domini Ieſu Chriſti potentiā, & bonitatem.

Angeli Dei ī auxiliū noſtrū mittuntur.

4. Reg. 6

IX. *Vt Gainas barbarus Conſtantinopolim inuadere contendens, ter ab Angelis ſit repulſus.*

Tripart. lib. 10. hiſt. Ecc. cap. 6. & Socrat. li. 6. c. 5.

CVm Gainas genere Scythicus magiſter militum, Arianus, ſtudio tyrannico vehementer clarus, adipiſci deſideraret imperium, qui pridem de ſua fide apud beatam martyrem Ephemiam in Chalcedone Imperatori Arcadio promiſiſſet, diuerſa conſilia reuoluebat, & in ſua intētione ſēper inſtabat: Cumq. per diem nihil in vrbe Conſtantinopolitana agere potuiſſet, machinatus eſt vt noctē barbaros mitteret, qui palatium concremarent. Tunc vero apertè monſtratū eſt, quomodo Deus cuſtodiat ciuitatem. Miſſis enim ab eo barbaris ad incendium atq; prædas, Angelorum turba appa-

apparuit armatorum ingentia corpora habentium. Illi vero putantes eſſe milites, abſceſſerunt. Cumque hoc Gainæ fuiſſet nuntiatum, incredibile viſum eſt; nouerat enim omnem exercitum per ciuitates conſtitutum. Quapropter denuo ſequenti nocte alios deſtinauit. Cumque idem ei renuntiatum fuiſſet, denuo enim Angeli eandem viſionem oſtendedant; nouiſſimè ipſe egreſſus cum multitudine, miraculi ſumpſit experimentũ; arbitratus reuera, quod per diem quidem lateret exercitus, noctu vero pro eius cuſtodia poneretur. Et ita quum intra vrbẽ nihil poſſet implere, egreſſus eſt Thraciam, & apertè hoſtilem monſtrauit intentionem.

Angeli ciuitatũ cuſtodes.

Gainas Palatiũ Imperat. incendere contẽdens ter ab Angelis repellitur.

TIT. XXXVII. Angelos è carcere, alijsq. vitæ incommodis & periculis mortales eripere.

Gen. 19. *Venerunt duo Angeli ad Lothum, percuſſerunt incolas cæcitate, & piam quaſi violentiam inferentes eum mane è periculo ciuitatis eduxerunt.*

Tob. 5. *Raphael Angelus, qui fuit dux Tobiæ iunioris, eum à deuoratione piſcis eripuit, vxorem eius à dæmonio liberauit.*

Tob. 8. *Idem Angelus dæmonem, ne Tobiam, velut omnes alios mulieris maritos occideret, comprehenſum alligauit in deſerto Aegypti.*

Dan. 3. *Angelus Domini in ardente fornace inter rapidiſſimos flammæ ardores conſeruat Sidrach, Miſach, & Abdenago.*

Dan. 10. 11. 12. *Danielem Prophetam in foueam leonum coniectum ab eorum ſæuitiâ Angelus Domini liberat.*

Matt. 2. *Angelus Domini apparuit Ioſeph poſt adorationem magorum, eique dixit: Surge, & accipe puerum tuum, & fuge in Aegyptum.*

Act. 5. *Angelus Domini noctu aperiens ianuam carceris eduxit inde Apoſtolos.*

Act. 12. *Petrum quoque Apoſtolum è carcere Herodis catenis vinctum liberat.*

EXEMP. I. *De tribus Regibus à ſubdola Herodis machinatione per Angelum prouide ereptis.*

CVm tres magi ex Oriente adorandi Deum cauſa veniſſent, muneribus oblatis, dextreque admodum eum ſalutaſſent, & vt filium Dei, & regum omnium Regem honoraſſent: in ipſo diuerſorio ſibi pernoctandum eſſe ſtatuerunt, tanquam familiarem cum eo conſuetudinem ſtudioſè ambientes, & eximium quiddam ipſis (ſicuti decebat) conciliare ſtudentes. Sed enim ea ipſa nocte Angelus qui dux viæ eorum fuerat, illos oraculo admonuit, vt Herodis inuidi congreſſum fugerent. Ita factum, vt per aliam viam reuerterentur in Regionem ſuam, videlicet vt quam celerrimè in Perſarum regionem doctores & nuntij tantæ rei venirent: & præterea vt Tyranni inhiberetur furor, ſimulque vt ipſe conatum ſe eſſe, quæ perfici non poſſent, intelligeret.

Ex Mat. cap. 2.

Magi tres per Angelũ è manib. Herodis eripiuntur.

II. *De Apollonio monacho & ſocijs per Angelum è carcere liberatis.*

VExatam fuiſſe Æyptum Iuliani perſecutione Apollonij ſanctiſſimi Monachi acta fidem inter alia faciunt: in quibus cum multa de eo præclarè geſta narrentur, quæ hoc potiſſimum tẽpore Iuliani ipſum pati contigerit, his verbis deſcripta ab Euagrio referuntur. Hic cum audiſſet, Iuliani, vt ſupra diximus, tẽporibus, Fratrem quendam ad militiam comprehenſum detineri in carcere (cogebat impius clericos, & monachos militare) in carcere venit ad eum conſolandi gratia, vt moneret eum in neceſſitate tenere conſtantiam, atque imminentia contemnere ac deridere pericula. Tempus enim ait; certaminis adeſt, in quo fidelium mentes tentationibus probandæ ſint & noſcendæ. Cumq. his, & alijs verbis adhortaretur animum Adoleſcentis,

Ex Euagr. I vit. Pat. in Apollon. Bar. to. 4. ad an. Chriſti 362. 160

ſuperuenit Centurio, & indignatus, cur introire auſus eſſet claues intrinſecus carceri impoſuit: ipsũ quoque, & omnes qui cum eo venerãt pariter concluſit, quo ſcilicet etiam ipſi ſimiliter ad militiæ detinerentur officiũ: conſtituens quoque cuſtodes quam plurimos abſceſſit. Medio autem noctis adſtare viſus eſt Angelus ingenti luce reſplendens, & obſtupefactis, perteritiſque cuſtodibus, carceris clauſtra patefecit. Tunc vero ipſi cuſtodes aduoluti ad pedes Sanctorum rogabant eos diſcedere, dicentes, melius ſibi eſſe mori pro his, quam diuinæ virtuti obſiſtere, quæ eorum curam gerebat. Mane vero etiam ipſe Centurio cum principalibus viris feſtinus ad carcerem venit, rogans vt diſcenderent omnes, qui teneri videbantur. Dicebat enim, domum ſuam terræmotu magno concidiſſe, & electos quoſque famulorum ſuorum peremiſſe. Sancti vero his auditis, hymnum Deo, lauſque cecinerunt, & regreſſi ad eremũ erant in vnum poſiti, ſecundum Apoſtolorum exemplum, *habentes cor vnũ & animam vnam.*

Angelus liberat Apollonium & ſocios è carcere.

Act. 4.

III. *Vt S. Suuitbertus in carcerem miſſus ab Angelo fuerit liberatus.*

B. Marcellinus presbyter in vita S. Suuitberti c. 8 apud Surium to. 2. 1. Martij

S. Suuitbertus glorioſus Chriſti ſacerdos & Epiſcopus, vnus ex duodecim, qui à S. Præſule Egberto ſalutis animarum ſitientiſſimo, ex Anglia in Germaniam miſſi fuerunt ad prædicandam fidem Catholicam, venit cum duobus alijs in grandem vicum, dictum Duerſtat; qui vicus refertus fuit cæremonijs, ornatuſque diuerſis idolorum templis, duobus diſtans miliaribus à Traiecto ad Orientem. Vbi dum prædicaret Chriſtum verum Deum, qui vitam æternam in ſe credentibus daret, admonens, vt ſimulacrorum vanos, & inanes contemnerent cultus; eo quod idola, quæ pro dijs colebant, repleta eſſent dæmonijs, & nihil ſalutis habere, nec ſuis cultoribus auxilium conferre poſſe affirmaret: ſtatim à paganis & idolorum ſacerdotibus capitur, & grauiter verberatur clamantibus & dicẽtibus: Blaſphemator iſte noſtram prophanat legem: deos noſtros omnipotentes dæmonia affirmat, populum ſeducit, crucifixum ſolum Deum verum audacter prædicat, & niſi occidatur, aut effugetur, cultus deorum noſtrorum euacuabitur, & paternæ traditiones exterminabuntur. His dictis, clamore omnium tenetur, & in carcerem mittitur, vt altera die occultè trucidaretur: Non enim palam audebant ipſum occidere, quoniam vicus erat ſub ditione Chriſtianorum Francorum. Duo alij eius ſocij dolentes, & flentes ſequebantur eum vſque ad carcerem. Quod cernens ſanctus Suuitbertus, læto ore conſolando, hortabatur eos conſtanter ſtare pro fide Chriſti, nec mortem timere pati pro Chriſto. Eadem vero nocte circa gallicantum S. Suuitberto orãte, ecce venit Angelus Domini cum magna claritate in carcerem, dicens ei: Noli timere ſerue Dei: quia Dominus tecum eſt: & videntibus & ſtupentibus cuſtodibus carceris, liberauit ipſum, præcipiens, vt conſtanter Chriſtum paganis vbique euangelizaret. Quo facto, Angelus Domini æthera petijt. Ipſe vero ad ſocios veniens, gaudenter flectens genua, & ipſi ſecum, gratias deuotiſſimè Deo retulit de Angelica viſitatione & conſolatione. Pagani vero, & præcipuè ſacerdotes idolorum, altera die audientes liberationem illius, vacillare cœperunt de impotentia idolorum, laudantes virtutem Chriſti. Ipſe vero altera die cõſtantiſſimè prædicans, multos in ſtuporem vertit, & ad Chriſtũ conuertit, & nemo iniecit manus in eum. Quo miniſterio peracto, cum Traiectum cum ſocijs peruenisſet, omnia per angelum patrata ſecum in Duerſtat confratribus enarrauit. Qui vnanimi voce, flentes præ gaudio, benedixerunt Deum.

Idolorũ cultus cõtemnendus.

S. Suuitbert. per angelum educitur è cuſtodia.

IV. *Vt*

IV. *Vt Angeli ſubſidio, & Corporis Domini præſentia ex alto præcipitio ereptus ſit Imp. Maximilianus.*

Ex Stephano Pighio in Hercule Prodicio Iacob. Gretſer. Societ. li. 2. de S. Cruce cap. 19.

Maximiliani Imper. præcipitium infauſtũ

SEreniſſimus ille Princeps Auſtriacus Maximilianus I. poſtea Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, dum per prærupras rupes Oenipontanas aliquando iuuenili ardore rupicapras & ibices inſequeretur, eo loci euaſit, vnde nec referre pedem, nec vlterius progredi poſſet, niſi in præcipitium. Stabat attonitus in abrupto loco infelix ille Princeps, (vt ſcribit Pighius ex communi eius regionis incolarum fama & narratione) temeritatem ſuam culpans ipſe, famis diræ longa tabe, vel morte violenta vitam inibi finiturus: ſtupebat animus, horror & tremor artus occupauerant, & obſeruabatur vbique triſtiſſima mortis imago, nec funes aliaque inſtrumenta, quibus extraheretur è periculo, ad ipſum aliunde protendi poterant, nec ſemita quæpiam lapicidarum labore menſtruo parari. Stabant gregatim hinc inde comites ac miniſtri, cõſilij prorſus inopes, dominumque ſuum miſerum à longè non ſine lacrymis proſpectant, quem iuuare non poterant. Ipſe autem, cum iam noctes atque dies integros duos in tam afflicto ſtatu continue permaneret, nec vlla ſalutis ſpes reſidua videretur eſſe, mortalis huius vitæ cupidinem pius princeps abijcere, & qua ratione tutius beatioris vitæ cœleſtem in locum tranſire poſſet, cogitare cœpit. Appellat magna voce ſuos, iubetque, vt quam primum ſacerdotes ſacroſanctam Dominici corporis Euchariſtiam adferrent, & è viciniore loco quo poſſent ſibi monſtrarent, vt quando corpus cibo reficere non daretur, ſaltem oculos à longe, mentemque immortali viatico, quantum concederetur, nonnihil muniret, Deumque Saluatorem ſuum præſentem adoratione poſtrema reconciliare ſibi poſſet.

Spirituali Euchariſtia mãducatione reficitur Maximil.

Satisfactum tam pio Principis deſiderio quam diligentiſſimè. Sed luctus interea magnus per vniuerſum prouinciam ſpargitur: Deplorabant parentes ſortem infelicem vnici & dilecti filij. Cum iam ope humana deſtitutus Maximilianus in ſcopulo, cura fragilis vitæ prorſus abiecta nulla alia re quam immortalitatis, Deique Saluatoris ſui contemplatione ſemet occuparet, audit non procul a ſe ſtrepitum, circumſpiciensque videt arreptare per rupis coſtas iuuenem quendam ignotum, habitu ruſticum, dimouere ingentia ſaxa & callem parare. Qui cum ad ipſum acceſſiſſet, porrecta dextera: Macte, inquit, animo virtuteque tua, Princeps, viuit & adeſt, qui te ſeruare poteſt: depone metum inanem, & me ſequere, confeſtim te in tutiora loca traducam: Vti ſol per denſas nubes clarior emergit; ita mox anxij pectoris angore deterſo ſerenior redijt animus, confidenterque ducem ſequitur, paulo poſt in patentiore via poſitus, ſemet ex mortis faucibus ereptum videt. Poſtero die, cum læto patris edicto promulgato dux ille vbique terrarum quæreretur, quo præmio merito poſſet honorari, nec diu quæſitus inueniretur, cognitum pariter & vulgo creditum eſt, Angelum cuſtodem fuiſſe à Deo miſſum, vt adoleſcentem Principem ad maxima Reipublicæ Chriſtianæ commoda, & ad Auſtriacæ domus incrementum grande, ab immatura morte ſeruaret: Quam opinionem poſtea res ab ipſo præclarè geſtæ plurimùm confirmarunt. Ad rei memoriam pius Princeps ſemitam lapicidarum labore muniri, & in eodem periculi ſui loco Crucifixi Seruatoris noſtri imaginem conſpicuam è via poni curauit.

Angeli ope è præcipitio eripitur Maximilia. Imp.

 V. *In-*

V. *Indos Occidentales ante aduentum Chriſtianorum præmonet Angelus breui ab errore liberandos.*

Ex Petr. Mart. in hiſt. Ind. Th. Boz. lib. 5. de Sig. Ecc. c. 2. to. 1.

ILlud ſilentio prætereundum non eſt, quod ante aduentum Chriſtianorum in Indias Occidentales accidiſſe inibi ab indigenis eſt narratum. Erat in more poſitum, vt hominum pluribus anni temporibus multa millia dijs impij ſacrificarentur; ex his quidam cum duceretur ad aram vicẽ ſuam deplorans, oculis in cœlum ſæpius conuerſis, opem diuinam tacitus implorabat. Tum iuuenis pulcherrimus illi adſtitit in alba veſte, nuntiauitque breui fore, vt finis propediem ſacrificijs impijs imponeretur, venturosque eo barbatos homines (ijs namque in locis nulla viris barba) qui ea de medio tollerent, veritatem diuini cultus adducentes. Retulit hoc ille, neque multo poſt ad ea loca Hiſpani peruenere.

Chriſtianiſmus ĩ India Occidẽtali futurus ab Angelo prænũtiatur.

VI. *Angeli ſubſidio mulier cum tribus pueris à naufragio liberatur.*

Simon Maiolus Ep. Vulturarieñſis D. erum Canicul. Colloq. 13.

ANno Domini 1564 accidit, quod nobis compertum eſt veridicorum virorum teſtimonio, in vrbe Aſtenſi, cum ingens fluuius Tanarus à multitudine nauigio traijceretur, demerſa in medio naui, omnes etiam nautas, ac reliquos, qui narandi peritia valerent, fuiſſe aquis obrutos, & extinctos. Viſum autem tum eſt hoc miraculum: Erat multitudini admixta mulier inops, quæ flumen traijcere inſtituerat, colligendorum lignorum cauſa, vt ſuæ, liberorumq. inopiæ ſuccurreret. In nauigio igitur illo poſita puerum triennem dextera tenebat, lactentem alium læua in ſinu fouebat: demerſa naue ipſa cum vtroque filio trans flumen deuecta eſt incolumis. Illi non fuere adiumento brachia, vt nataret liberius, detentis filijs magna cura. Ita fit, vt Angelorum ope incolumes tranſuectos fuiſſe hos omnes fateantur. Quin putatim, niſi mulier adeo ſolertem curam filiorum infantium, magis quam ſui habuiſſet, illorum memor, ſui prorſus oblita, quod veræ charitatis eſt opus, non fuiſſe eo periculo emerſuram.

Angeli duos pueros ſubmerſionis periculo eximunt.

TIT. XXXVIII. Angelos conſolari in rebus aduerſis, morbos & vulnera curare.

Angelus oſtendit Agar ancillæ Saræ fontem ſcaturientem, cuius ſolatio & ipſa & eius filius Iſmahel à proximo mortis periculo fuit conſeruata. Gen. 21.

Apparens Gedeoni Angelus Domini confortauit eum, & animauit eum ad liberationem populi. Iudic. 6.

Tobiæ ſeniori cæco viſum reſtituit Raphael Archangelus. Tob. 11.

Chriſto Domino oranti in horto poſt cœnam acceſſit Angelus confortans eum. Luc. 22.

Diuum Paulum in mari conſolatur Angelus Domini, & omnes qui cum eo erant in naui inter tempeſtates conſeruat. Act. 27.

EXEMP. I. *Ioachimus & Anna ſterilitatis nota inuſti, ab ea immunes fore ab Angelo monentur.*

E Breuiar. Ro. Concilij Trid. 26 Iulij. Baron. to. 1. in apparatu.

IOachimum & Annam in iuſtitia, pace, gaudio, & charitate maritali perſeuerantes vnus tantum dolor ſterilitatis angebat, nulla prole poſt annum matrimonij vigeſimum procreata, quod turpe & infamiæ loco inter Iudæos erat. Ioachimus igitur, cum in feſto encœniorum Hieroſolymam adorandi gratia veniſſet, velletq. ſupplex ad altare Dei munus offerre, repulſus eſt ab Iſacare ſacerdote cum ignominia, quaſi indignus eſſet ob longam ſterilitatem, qui more patrum & fæcundorum hominum ad eum locum accederet. Qua repulſa mœſtiſſimus Ioachimus, nec ferens præ pudore ſuorum ciuium cõſpectũ, ad caulas ſeceſſit, & cum paſtoribus commorans aſſiduis precibus à Deo

con-

contendebat, vt eam à ſe ignominiam depelleret. Angelus autẽ Domini Ioachino ſe oſtendit, & bono animo eſſe iubens, preces eius auditas eſſe à Deo renunciauit: filiamque procreandam, quæ Saræ & Rachelis prolem myſterij magnitudine ſuperaret. Tali ergo ſpe erectus lætuſque Ioachimus, domum repetens vxori obuiauit; quæ cũ ei quoque appuruiſſet Angelus, eadéq; nunciaſſet, plena ſpe, & gaudio ad marito congratulandum properabat. Salutant igitur ſe inter ſe cum maxima lætitia; & viſa, Deique promiſſum cõferentes, domum reuertuntur. Concepit Anna & Mariam peperit, cuius ortu feliciſſimo ſterilitatis macula delata parentes compotes facti longiſſimi deſiderij.

Angelus vaticinatur Ioachimo in deſerto ortum Mariæ.

II. *Angelus Domini apparet S. Gallo Epiſc. Aruernenſi, eumque tempore luis conſolatur.*

ANno Domini 565. cum lues illa, quam inguinariam vocant, in diuerſas regiones deſæuiret, & maximè tunc Arelatenſem prouinciam depopularetur, ſanctus Gallus Aruernenſis Epiſcopus non tantum pro ſe, quantũ pro populo ſuo trepidus erat. Cumq; die noctuque pro populo deprecaretur, vt veniens plebem ſuam vaſtari non cerneret: per viſum noctis apparuit ei Angelus Domini, qui tam cæſariem, quam veſtem in ſimilitudinẽ niuis candidam efferebat; & ait ad eũ: Bene enim facis, ò ſacerdos, quod ſic Dominum pro populo tuo ſupplicas: exaudita eſt enim oratio tua, & ecce eris cum populo tuo ab hac infirmitate liberatus: nulluſq; te viuente, in regione iſta ab hac ſtrage deperiet: nunc aũt ne timeas, poſt octo vero annos time. Vnde manifeſtum fuit, tranſactis his annis eum è ſeculo diſceſſurum. Experge factus autem, & Deo gratias pro hac conſolatione agens, quod eum per cæleſtem nuncium conſortare dignatus eſt, Rogationes illas inſtituit, vt media Quadrageſima pſallendo ad Baſilicam beati Iuliani martyris itinere pedeſtri venirent: ſunt enim in hoc itinere quaſi ſtadia trecenta ſexaginta. Tunc etiam in ſubita contemplatione parietes, vel domorum, vel eccleſiarũ ſignari videbantur; vnde à ruſticis hęc ſcriptio Thau vocabatur. Cum autem regiones alias (vt diximus) lues iſta conſumeret, ad ciuitatem Aruernam, S. Galli intercedente oratione, non attigit. Vnde hanc non paruam cenſeo gratiam, qui hoc meruit, vt paſtor poſitus oues ſuas deuorari, defendente Domino, non videret. Ita Gregorius, qui libro de gloria martyrum ſcribit, poſt annos octo Cantinum Epiſcopũ S. Gallo ſucceſſiſſe.

Gregor. Turo. li. 4. hiſtor. Franc. c. 5. & in vita S. Galli apud Sur. to. 4. & Barõ. to. 7. anno 565.

Angelus coſolatur S. Gallũ tempore peſtis.

Lib. 1. cap. 5.

III. *Angeli conſilio Cuthbertus tumore, quo genu laborabat, liberatur.*

SAnctus Cuthbertus adhuc puer, quoniam ſedulo corde retinebat, quæ per hominẽ acceperat hortamenta, etiam Angelico viſu & affatu confortari promeruit. Nam ſubito dolorẽ genu correptum illius cœpit acri rumore groſſeſcere: ita vt neruis in poplite contractis, pedem primo à terra ſuſpenſum claudicãs portaret, dehinc ingraueſcente moleſtia, omni penè priuaretur inceſſu. Qui die quadam deportatus foras à miniſtris, atque ſub dio recumbens, vidit repente venientem de longe equitem albis indutum veſtimentis, & honorabilem vultu: ſed & equum, cui inſidebat, incomparandi decoris. Qui cum adueniens manſueto illum ſalutaret alloquio, addidit quaſi per iocum inquirere, ſi aliquod tali hoſpiti vellet præbere obſequium. At ille: Iam, inquit, promptiſſimè tuis cuperem deuotus adſtare obſequijs, ſi non, exigentibus culpis, huius compede languoris retineret. Diu namque eſt quod moleſtia genu tumentis oppreſſus, nulla cuiuſlibet medicorum induſtria poſſum ſanari. Qui deſiliens equo, ac genu languidum diligentius conſiderans:

Ex vita à Beda presbyt. tom. 4. operum eius Sur. 20. Martij cap. 1. vitæ S. Cuthberti.

Co-

Angeli cōſilio à morbo liberatur Cuthbertus puer. Coque, inquit, triticeam in lacte farinam, & hac confectione calida tumorem ſuperunge, & ſanaberis. Et his dictis aſcendens equum abijt. Ille iuſſis obtemperans, poſt dies paucos ſanatus eſt: agnouitque Angelum fuiſſe, qui hæc ſibi monita dediſſet, mittente illo, qui quondam Raphaelem Archangelum ad ſanandos Tobiæ viſus deſtinare dignatus eſt. Quod ſi cui videtur incredibile, Angelum in equo apparuiſſe, legat hiſtoriā Machabæorum, in qua Angeli in equis & ad Iudæ Machabæi, & ad ipſius templi defenſionem aduenitſe memorantur.

IV. Nouicius Ordinis S. Dominici morbo caduco vexatus, implens præcepta à Raphaele Archang. data ſtatim ſanatur & conualeſcit.

Petr. de Natalib. li. 4. Catal. Sāc. cap. 141. CIrca annum Domini 1315. iuuenis egregius Ordinem Prædicatorum ingreſſus eſt in conuentū Derbeiæ inſulæ Anglicanæ, qui morbo caduco laborabat; ſed tamen hoc fratribus non reuelauit. Adeo autem ipſa ægritudine opprimebatur, vt ſæpius in terram cadēs trium horarum circiter ſpatio detineretur. Quare completo anno voluit à fratribus ad profeſſionē admitti, qui nihilominus ei fauentes ad conuentum Letiſtriæ ablegant: vbi dum dicto morbo multum more ſolito vexaretur: quidam è fratribus ſortem eius miſerans, (cui Richardus de monte Fineto nomen erat) pro ipſo ad Deum preces fundit. Cui dormienti Raphael Angelus apparuit: eique dixit, quod ſi frater ille voueret ſe continenter victarum, & per totam vitam feria ſecunda in honorem Angelorum ieiunaturum, priſtinam ſanitatem reciperet; addens inſuper, ſe a Domino Deo eius ſanandi cauſa miſſum eſſe, & Raphaelem Archangelum nominari. *Ieiunijin honorem Angelorū feria ſecunda ſeruati vtilitas.*

Raphael Archāg. ſanitatis procurator. Quę percepta illico frater ille Nouitio laboranti defert, qui, vbi votum emiſit, eadem die ſanitatem adeptus eſt, & conualuit, viſo ſcilicet Angelo, qui ipſum eleuauit, ac perfectè ſanum nunciauit, admonēs vt promiſſa adimpleret; quæ ſi omitteret, illico in morbum incideret, ſtatimque ille ſanatus eſt, & ex illo die morbum minimè paſſus, qui poſtmodū vota profeſſionis enuncians, inde bonus & pius, gratuſque omnibus Religionis fratribus euaſit.

V. Tormentis Theodori martyris adſtat Angelus, eumque conſortat & ſanitati reſtituit.

CVm ſanctus Theodorus Dux exercitus in nomine Trinitatis draconem infenſiſſimum interfeciſſet, & Imperatoris Licinij Deos ex auro, & argento conflatos confregiſſet, atque pauperibus diſtribuiſſet, (qua ratione plurimi Chriſto nomina dabant,) Imperator eum accerſitum omnibus inimicorum phalangibus ridendum expoſuit. Beatus autem Theodorus dixit ei: Fremis, ò Imperator, ſed ego rugio; tu ſtertis, at ego exilio. Tu cum Deo pugnas, at ego de Deo diſſero. Tu blaſphemas, ego vero Deum hymnis laudo. Tu colis Deos mortuos, ego vero Deum viuum. Tu Seraphin; ego vero eum, qui eſt ſuper Seraphim. Tu Apollinem, ego vero Deum ſemper viuentem. Tu es carbo Thracius, ego vero princeps Romanus. Tu Licinius ventilator, ego vero Theodorus donū Dei. Quamobrē ne ægrè feras, ò Imperator, neque calcitres; hæc enim faciens, tuos oſtendis cruciatus. Aſini enim & muli tenes figurā. Tunc multa ita plenus Licinius iuſſit exui martyrem, & eum extendi a quatuor, & boum neruis ei plagas inferri, ſexcentas ſuper dorſum, & quingentas ſuper ventrem: & poſtea iubet globis plumbeis immiſericorditer eius verberare rendinem. Deinde ferreis vngulis lacerari eius carnes, & lampadibus ignis vſtulari eius vlcera, & acutis teſtis radi concretum ſanguinem. Poſt hæc autem omnia, iubet eum tuto teneri in cuſtodia, & eius pedes illigari compedibus, & eum ſic manere quinq; dies, neque guſtare quidpiā. Cum aūt fuiſſent *In vita eius apud Sur. to. 1. 7. Febr.*

ſent

Crucifigitur Theodorus.

ſent impleti quinq; dies, iuſſit crucem deferri in baſilicam, & duci ſanctum, & cruci affigi. Lictores vero cum ſanctum adduxiſſent martyrem, ligno affixerunt eius manus & pedes, & fibulam vnam fixerũt in occultis eius partibus vſque ad partes ſuperiores. Excogitatum quoque fuit aliud deterius. Iuſſi enim pueri iaculari in eius oculos & tela euellebãt cum pupillis. Alij autem ſecretas partes eius teſticulorum enſe ſecabant per reliquum. Arbitratus autem impius Licinius eũ eſſe mortuum, reliquit in ligno pendentem. Circa primam vero vigiliam noctis adſtans Angelus Domini ſoluit eum ab illo inſtrumento, & reddidit eum ſanum corpore, ſicut prius, & eum ſalutauit, & dixit: Gaudeas & corroboreris in ſapiẽtia, & gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti Ecce enim tecum eſt Dominus Deus, & cur dixiſti, Receſſiſti à me? Conſumma ergo curſum tuę decertationis, & venies ad Dominũ noſtrum Ieſum Chriſtum, accipiens coronam immortalitatis. Hæc cũ martyri dixiſſet Angelus, ab eo receſſit: Sãctus autem martyr Chriſti Theodorus effectus ſanus Domino ſuo agebat gratias, & cępit pſallere: Exaltabo te Deus meus rex meus, & benedicam nomen tuum in ſæculum, & in ſæculum ſæculi.

VI. *In martyrio vulneratus Conſtantius Epiſcopus ab Angelo Dei animatus curatur.*

In vita eiusapud Sur. 29. Januarij tom. 1.

CVm B. Conſtantium Peruſinæ ciuitatis Epiſcopum Danabi in tormentis a quibuſdam Marci Imperatoris militibus ei inflictis vires iam deficerent, ad Deum toto corde conuerſus; Suſcipe iã, orabat, ſpiritũ meum, Domine, requieſcat in te, qui pro te, te ipſo iuuante, omni tempore laborauit. Vix dum pias haſce voces emiſerat, cũ ecce præſto eſt ei Angelus Domini, afflictum his verbis confortans: Noli timere, Cõſtanti, ego ſum Angelus Dei: miſit me Chriſtus, vt plagis tuis curationem adhibeam, ac deinceps tibi adſim in omnibus vijs tuis, & illico omnis plaga curata eſt. Tunc ille Angelico ſolatio recreatus, Gratias tibi ago, ait, Domine Ieſu Chriſte, qui per Angelum tuum me in anguſtijs poſitum confortaſti, & curaſti vulnera mea, nunc verè ſcio, te quidem nunquã deſerere ſperantes in te.

Conſtantius Ep. ab Angelo curatur.

VII. *S. Chriſtiana duriſſimè in carcere cæſa, inde in lacum proiecta, Angeli præſidio ſanata liberatur.*

Ado Treuirẽ martyrologio 9. Cal. Aug.

SAncta Chriſtiana in Deum credens Deos aureos Vrbani patris ſui præfecti contriuit, & pauperibus diſtribuit. Ob hoc iubente patre, alapis afflicta, verberibus dilaniata, ferro onuſta, in carcerem coniecta eſt. Poſt hoc cum diutiſſimè, & crudeliſſimè dilaniaretur, de carnibus ſuis patri in faciem proiecit. Cumque alligata rotæ, igni ſuppoſito, & fuſo deſuper oleo torreretur, erumpens flamma mille gentiles interfecit. Iterum carceri tradita, Angelo viſitante ſanata eſt, & refecta. Deinde cum magno ſaxi pondere in lacum Vulſinum iactata, Angelico præſidio liberata eſt.

Tit. XXXIX. Angelos caſtitatis eſſe amantiſſimos.

Exemp. I. *S. Thomas Aquinas caſtitatis lilio ab Angelis decoratur.*

In vita eiusapud Surium tom. 2. Mart. 7.

INter varias artes, quibus vſi ſunt parentes Thomæ Aquinatis ad eum, vel inuitum a Religionis propoſito reuocandum, mulierem venuſta ſpecie, omni nefanda libidine, contaminatã, quæ pudiciſſimo adoleſcenti ſuis lenocinijs laqueum inijceret inuitarunt. Illa lucri cupiditate facilè allecta, Thomam aggreditur, verbiſque laſciuis eius animum pulſat. At ille ſentiens ſe impuris illecebris nõnihil moueri, inuocato nomine Ieſu, & Virginis matris, arrepto è foco titione procacem impudẽtemque fœminam à ſe abegit.

Deinde

Angeli Thomā Aq. dono caſtitatis ornāt Deinde clauſo oſtio, eodē titione crucis figuram in pariete depinxit; proſtratuſque in terram multis lacrymis Dominum, vt perpetuæ continentię & integritatis donum largiri dignaretur deprecatus eſt. Vix leui correptus ſomno erat, cum duo eximio ſplendore fulgentes Angeli adeſſe viſi ſunt, qui cingulo renes eius ſtringentes omnē impuræ libidinis motum abſtulerunt.

II *De Ammo monacho ob caſtitatis amorem ab Angelo vltra flumen tranſlato.*

Socrates hiſto. Eccl. lib. 4. c. 23. Fertur Ammum virum pium, qui propter caſtitatem a cōiuge ſponte ſeiunctus, ac deinde monaſticam vitam eius conſenſu amplexus erat, nunquam ſeſe vidiſſe nudum, eo quod monacho, vel ſuum ipſius corpus nudum videre inconueniens diceret, & cum aliquando fluuius ipſi tranſeundus eſſet, ac veſtem exuere detrectaret & ad Deum oraſſet, vt ita ſibi tranſire daretur, ne propoſitum infringeret, ab Angelo fuiſſe ad alteram fluuij ripam translatum.

III. *S. Serenus Abbas miro modo caſtitatis donum ab Angelis accepit.*

Caſſian. Colla. 7. quæſt. 1 Abb. Sereni c. 2. Refert Caſſianus in Collationibus Patrum, Collat. prima de Sereno Abbate. Hic, inquit, pro interna cordis, atque animæ caſtitate nocturnis, diurniſque precibus, ieiunijs quoque, ac vigilijs infatigabiliter inſiſtēs, cunctos æſtus carnalis concupiſcentiæ tandem per diuinam gratiam in ſe extinxiſſe percepit. Deinde maiori zelo caſtitatis ſuccēſus, præfatis vſus remedijs a Deo petijt, vt interioris hominis caſtitas in corpus redundaret Dei dono. Poſtremò autem veniens ad eum Angelus in viſione nocturna, eiuſque velut aperiens vterum, quandam igni tam carnis ſtrumā de eius viſceribus euellens, ac proijciens, ſuiſque omnia, vt fuerant, locis inteſtina reſtituens; Ecce, inquit, incentiua carnis tuæ abſciſſa ſunt, & obtinuiſſe te noueris hodierna die perpetuam corporis puritatem, iuxta votum, quod popoſciſti, & ne ipſo quidem naturali motu, qui etiam in paruulis, atque lactētibus excitatur vlterius pulſabatur.

IV. *De adoleſcente Euſebio à ſcorto per Angelos in integritate præſeruato.*

Euſebius Vercellenſis, temporibus Diocletiani & Maximiani, adhuc Catechumenus, paruus cum parentibus Romam venit, & ab Euſebio Papa baptiſma, & nomen accepit. Papa vero Euſebius ab Angelo, antequā eum baptizaret, qualis & quantus vir exiſteret inſtructus eſt, & quo eum nomine vocitaret. In ipſo eius baptiſmo manus Angelicæ viſæ ſunt, quæ eum de ſacro fonte leuauerunt. Virgo ſemper manſit, nu'lamque fœminam poſt baptiſmum, nec etiam matrem, oſculando tetigit, non deſpiciendo matrē, ſed culpam fugiendo. Cum autē quædam matrona nobilis, & pulchritudine capta vellet eius adire cubiculum, tota nocte plateas vrbis circumiuit, & ad eius cubiculum cuſtodientibus Angelis peruenire nō potuit: vnde in craſtinum compuncta ad pedes eius prouoluitur, & veniam petens quod cogitauerat crimen fatetur. *S. Anto. Arch. Flo. 2. p. hiſto. tit. 10. c. 1. §. 2.* *Angeli baptizatorum ſa trini. Angeli caſtitatis cuſtodes.*

V. *Angeli beneficio Equitius Abbas continens efficitur.*

De beato Equitio Abbate narrat Sanctus Gregorius; Hunc, inquit, cum iuuentutis ſuæ tempore acri certamine carnis incentiua fatigarent, ipſæ ſuæ tētationis anguſtiæ ad orationis ſtudium ſolertiorem fecerunt. Cūque hac in re ab omnipotenti Deo remedium continuis precibus quæreret, nocte quadam aſſiſtēte Angelo eunuchari ſe vidit, eiuſque viſioni apparuit, quod omnem motum ex genera libus membris eius abſcinderet, ac ſi ſexum non haberet in corpore. Qua virtute fretus, ex Dei omnipotētis auxilio, vt viris ante præerat, ita cœpit poſtmodum etiam fœminis præeſſe; *D. Greg. li. 1. Dialog. c. 4.*

nec

nec tamen diſcipulos admonere ceſſabat, ne ſe eius exemplo in hac re facilè crederent, & caſuri non tentarent donum quod non accepiſſent.

VI. Angelorum opera Elias Rector 300. virginum ab incontinentiæ illecebris liberatur.

Pallad. in hiſt. Lauſiac. c. 35.

HEraclides in libro ſuo, quem paradiſum nominat, meminit cuiuſdam Patris Eliæ nomine. Hic miſericordia motus trecentas fœminas in monaſterium collegit, & regere cœpit. Tranſacto autem biennio iam triginta quinque annos circiter habens vitæ tentatus a carne in Eremum fugit, vbi biduo ieiunus orās ad Deum, ait: Domine Deus, aut occide me, aut libera me ab hac tentatione. Veſpere igitur ſomnus ei irrepſit, tres Angelos ibi ad ſe venire vidit, quibus quærentibus, cur a monaſterio virginum fugiſſet; nec ille præ verecundia reſpondere auderet, dixerunt Angeli: Si liberaberis, num redibis curam fœminarum gerendo? Reſpondit ille, Quam libens. Tunc illi iuramētum ab Elia recipientes quod exegerant, eum eunucharunt. Nam vnus manus, alter pedes, tertius nouacula teſtes eius viſus eſt abſcindere, non quod ita vere eſſet, ſed quia ita eſſe videbatur. Quærentibuſque anne remedium ſentiret, reſpondit ille, ſe plurimum exoneratum; vnde quinta die ad lugentes fœminas rediit, & per quadraginta annos, quibus ſuperuixit, nec priſtinæ tētationis ſcintillam ſenſit.

VII. De Theophila a ſtupro in lupanari per Angelum liberata.

D. Baſil. in tract. de virginit. apud Baro. to. 2. an. 301.

HIc opportunè adieciſſe oportuit, quæ S. Baſilius ſcribit in commentario illo, cuius eſt titulus, De vera virginitate: Cùm ferueret, inquit, perſecutionis Diocliani, & Maximiani Imper. immanitas in ſacras virgines Deo dicatas, electæ virgines propter ſponſi fidem ad illudendum impiis hominibus traditæ, corporibus inuiolatæ perdurarunt: eo ſcilicet, cuius gratia id perferebant, impiorum conatus ab earum carne irritos arguente, & integra eorum corpora non ſine prodigio, & virtute cuſtodiente. Inter eas autem tāquam inter claras & lucidas ſtellas, vna mirandum in modum reſplendebat inſtar lunæ, & pulchritudine & genere & virtute aliis præſtans. Ea vero vocabatur Theophila; hoc autem longè melius res ipſa oſtēdit; Cum enim illa eſſet vultu adeo formoſa, traheretur autem a lictoribus, & iam ad probri & contumeliæ officinam violenter introduceretur, manus ſimul, & oculos in cœlum tollens, & miſerabiliter aſpiciens, Mi Ieſu, dixit, meus amor, mea lux, meus ſpiritus, meus cuſtos caſtitatis & vitæ, vide eam quæ eſt tibi deſponſa. Vide, ô ſponſe; in quem nulla cadit reprehēſio, & feſtina: quoniam non eſt tempus precandi, ne pactum conuentum fallam, nec prodas me beſtiis, ne lupi tuam pecudem lanient. Serua ſponſe ſponſam, meam conſerua caſtitatem fons caſtitatis: vt tuū quoque nomen nunc maximè glorificetur, quod intelligenter glorificatur ab Angelis.

Theophila virgo in proſtibulum trahitur

Hæc illa quidem orauit cum lacrymis; effectum autem Deus reddidit. Sed eſt adhibendus animus narrationi. Introducitur virgo ad proſtibulū. Illa vero etiam in tali loco, & tempore non eſt oblita eorum quæ oportuit. Sed protinus reiiciens id quod habebat in ſinu (id autē erat ſacroſanctum euangelium) aperuit, & dat operam lectioni. Vnus vero ex intemperantibus œſtro inſano percitus ad eam ingreditur, qui aliquantiſper quidē eam audiuit legentem. Cum autem iam prope eſſet, à maximo metu inuaditur, & tremore valde agitatur, & humi procumbit mortuus, & ſic iacebat ad pedes Theophilæ non ſpirans. Multæ horæ præterierant, & cum aliis viſum eſſet, quoniam non exibat, eū non poſſe ſatiari virgine: vbi alius quoque ingreditur, ipſe quoque iam prope ſtans

Prodigiū de virgine in proſtibulo ſaluata.

lucis,

lucis quidem, quæ verbis exprimi non poteſt, fulgore illuſtratur: deinde eum à luce tenebræ excipiunt, & obtutu orbatus, quærebat obiens, non amplius virginem, ſed quemadmodũ citra offenſionem exiret extra fores. Cum autem multi quidem talia paſſi eſſent, & nonnulli etiam magis horribilia, nulli fuit amplius cordi ingredi. Sed etſi quis ingrediebatur, non ingrediebatur captus amore, ſed ſolum volens ſcire ea quę facta fuerant. Poſtquam autem ingreſſi ſunt complures, vident ea, quę & ad videndum erant terribilia, & ad dicendum alijs maximè admirabilia: puellam quidem honeſtè ſedentem, & libro incumbentem: adoleſcentem autem quendam prope eam ſtantẽ lucem quidem ineffabili, pulchritudine vero incredibili, veluti quædam tela fulguris emittentem ex oculis. Hæc poſtquam viderunt, & metu obriguerunt, & vix tandem, Quis eſt ſicut Chriſtianorum Deus? exclamauerũt, & ſimul non ferentes ſpectaculum, rectè ſecum agi putabant ſi fugerent, & celeritate maxima domo exibant, omnes quidem obliti libidinis, nonnulli autem etiam ipſa impietate abiurata.

Theophila diuinitus liberata.

Angelus cuſtodit Theophilam.

VIII. *Ab Angelo monetur B. Ermelindis virgo loco fugere, ne in raptorum manus incideret.*

In vita eius apud Su. to. 4.

Beata virgo Ermelindis ſoli Deo vacare cupiens, relictâ domo paternâ, rebuſque parentum poſtpoſitis, venit ad quandam villam, cui præerant duo germani fratres, qui nõdum matrimonia contraxerãt, ſed vanitatibus ſæculi, atque illecebris inſeruiebãt. Ibi venerabilis virgo aliquamdiu cõmorata eſt, hunc locum ſibi à Deo præparatum æſtimans, aſſiduè Domino Deo vacabat. At non defuit ei tentatio inimici: Duo enim illi adoleſcentes in concupiſcentiã eius exardeſcentes, de ea noctu rapienda cogitabant, quo tempore ſolita erat venire ad eccleſiam; ſed non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſiliũ contra Dominum. Nam ea ipſa nocte qua rapiẽda erat, meruit Angelicam vocem audire ſe monentem ex nomine: Recede, inquiẽs, virgo recede, & virginitatem, quam Deo conſecraſti, inuiolatam cuſtodi. Quæ valde perterrita, obediens iuſſioni iter cepit. Cumque Spiritu ſancto duceretur, Angelus Domini ei ſecundò apparuit, & viam quam cœperat ne deſereret, impetrauit. Venies, inquit Angelus, in villam, quam Meldricem nuncupabis, ibi namque præparauit tibi Dominus locum ad perficiendum deſiderij tui votum. Peruenit igitur Venerabilis Virgo in locum, quem prædixerat ei Angelus: ibique parſimonia miræ abſtinentiæ diu viuens geminæ dilectionis in ſe continebat mandatum.

Prou. 21.

Ermelindis ab Angelo monetur vt virginitatem cuſtodiat.

TIT. XL. Angelos bonos eſſe improborum hominum reprehenſores.

Angelus Domini increpauit filios Iſrael, qui iurauerant amicitiam cum habitatoribus terræ Chanaan, memorans beneficia eis a Deo collata. *Iudic. 6.*

Numerato populo ad mandatum Dauid, miſit Dominus peſtilentiam in Iſrael, cumque extendiſſet manum ſuam Angelus Domini ſuper Ieruſalem, vt diſperderet eam, videns Dauid Angelum cædentem populum ait: Ego ſum, qui peccaui. *2. Reg. 24.*

Herodis inſolentia etiam ab Angelo apertè fuit caſtigata: dũ enim voces Dei, Deique gloriam populo acclamante præſumpſit, confeſtim percuſſit eum Angelus Domini, eo quod non dediſſet honorẽ Deo, & conſumptus à vermibus expirauit. *Act. 12.*

EXEMP. I. *Angelos eſſe veluti iuſtitiæ diuinæ apparitores, ac mortis prænuntios.*

Rhegino in Chro. libro 1. Pau. Diaco. lib. 6. c. 5. apud Baro. 8. Au. an. 680.

Anno Domini 680. menſe Iulio, poſt Lunæ eclipſi, peſtis ingens vaſtauit Romã, & alias nonnullas Italiæ ciuitates: tantaque fuit multitudo mo-

morientium, vt etiam parentes cum filijs, atque fratres cum ſororibus, bini per feretra poſiti apud vrbē Romam in ſepulcra deducerentur. Tunc viſibiliter multis apparuit, quia bonus, & malus Angelus nocte per ciuitatē pergerent, & ex iuſſu boni Angeli malus Angelus, qui videbatur venabulum in manu ferre, quotiens de venabulo oſtium, cuiuſcumque domus percuſſiſſet, tot de eadem domo die ſequenti homines interirent. Tunc per reuelationem cuidam dictum eſt, quod peſtis ipſa prius non quieſceret, quam in Baſilica, quæ Beati Petri ad vincula dicitur, S. Sebaſtiani martyris altariū poneretur. Factumque eſt, & delatis ad vrbem Romam beati Sebaſtiani martyris reliquijs, mox vt in iam dicta Baſilica altarium conſtitutum eſt, peſtis ipſa quieuit.

II. *De exercitu Heraclij Imp. ab Angelo percuſſo.*

Otto Phryſingenſis l. 5. c. 9.

HEraclius Imperator poſtremo imperij ſui anno, cum contra Agarenos ex portis Caſpijs eduxiſſet copias, de gēte ſæuiſſima, quam Alexander Magnus ob immanitatem ſui, ſuper mare Caſpium incluſiſſe dicitur, Angelus Domini quinquaginta duo millia de exercitu eius concidit. Quæ res tantum mœrorem ei fecit, vt ex dolore extingueretur.

III. *Vt Natalius confeſſor Chriſti ab Angelis vapularit, quod ab hæreticis ſe corrumpi permiſerit.*

Euſeb. Cæſariē. hiſt. Eccleſ. li. 5. cap. 28. Niceph. l. 4. c. 21. Bar. to. 2 an. 207. 2. 3.

COnfeſſor quidam erat apud nos Natalius nomine, noſtra adhuc confeſſus memoria: Hic deceptus aliquando ab Aſclepiodoro quodam, & Theodoro collectarijs, (qui ambo diſcipuli erant Theodorij Coriarij, illius qui primus pro hac ſtulta aſſertione ab Eccleſiæ ſocietate depulſus eſt a Victore tunc vrbis Romæ Epiſcopo) adquieuit, vt accepto ab eis ſalario, Epiſcopus illius hæreſis nominaretur, certa pactione, id eſt, centū quinquaginta denarijs menſtruæ præſtationis. Quique Natalius cum ſe in hoc deceptus locaſſet, frequenter admonebatur in ſomnis a Domino, quia miſericors Deus, & Dominus noſter Ieſus Chriſtus, nolebat martyrem ſuum, qui ſibi in multis paſſionibus teſtis extiterat, de Eccleſia perdere. Sed cum negligentiùs ſuſciperet viſiones, priuatus amore, & turpis lucri deuictus illecebris, ad vltimum a ſanctis Angelis per totam noctem verberatus, & pœnis grauibus excruciatus, manè conſurgēs cilicio ſe induit, & cinere conſpergit, ac multis lacrymis errorem ſuum deflens, ante pedes Zepherini Epiſcopi proſternit, & veſtigijs omnium, non modo clericorum, ſed etiam laicorū, multa cum lamentatione prouolutus, in lacrymas, & miſerationes omnem prouocauit eccleſiam, vt indulgētiam ſibi a Chriſto continuis, & iugibus pro ipſo precibus implorarent, oſtendendo ſimul in conſpectu omnium liuores corporis eius & cicatrices, quas pro nominis ipſius confeſſione ſuſceperat. Vix aliquando in communionem eccleſiaſtici corporis reuocatus eſt.

Natalis confeſſor ab hæreticis deceptus eorū fit epiſc. conductitius.

Ab Angelis vapulat, & cur.

Inſigne reſipiſcētia exemplum.

IV. *De temeraria Prætextata fœmina Romana præſumptione ab Angelo caſtigata.*

D. Hier. epi. 7. ad Letam, apud Bar. to. 2. an. 382.

PRætextata nobiliſſima quōdam fœmina, iubente viro Hymetio, qui patruus Euſtochij virginis fuit, habitum eius, cultumque mutauit, & neglectum crinem mūdano more textui ſibi, vincere cupiens, & virginis propoſitum, & matris deſiderium: & ecce tibi eadem nocte cernit in ſomnis veniſſe ad ſe Angelum, terribili voce minitantem pœnas, & hæc verba frangentem: Tu ne auſa es viri imperium præferre Chriſto; tu caput virginis Dei, tuis ſacrilegis attrectare manibus? quæ iam nunc areſcent, vt ſentias excruciata quid feceris, & finito mēſe quinto, ad inferna duceris; ſin aūt perſeuerauetis in ſcelere, & marito ſimul orbabe-

orbaberis, & filijs. Omnia per ordinē expleta ſunt; & ſeram miſeræ pœnitentiam velox ſignauit interitus. Sic vlciſcitur Chriſtus violatores templi ſui, ſic gemmas, & pretioſiſſima ornamenta defendit. Et hoc retuli, nō quòd inſultare velim calamitatibus infelicium; ſed vt moueam, cum quanto metu, & cautione ſeruare debeas, quōd Deo ſpopondiſti.

TIT XLI. De beneficio Angelorum bonorum erga infirmos & morientes.

Angeli Mariæ Deiparæ animam migrantem è corpore excipiunt.

EXEMP. I. *S. Michael Archangelus cū B.V. & S. Petro viſitat Arnulphum Sueſſionenſem Epiſcop. moribundum.*

Liſiardus in vita S. Arnulphi apud Baro. to. 11. anno 1087. 25. & Sur. 15. Augusti tomo 4.

ANno Domini 1087. ex hac vita deceſſit Arnulphus Sueſſionis Epiſcopus decimo octauo Calendas. Septembr. vigeſima die poſtquam diſcubuit, qui tum erat feria ſexta ſub noctis medio: cella, in qua iacebat, mirabili tremore & horribili fragore tertiò concuſſa eſt, ita vt à fundamentis euerti videretur, & monachi cum famulis, qui apud illum excubabant, intolerabili percuſſi timore cellęque ruinam formidantes aufugere percuperent. At illos vir Dei verbis conſolans hortabatur, vt ſe quieti darēt, certè nihil ipſos incommodi eſſe paſſuros. Ait autem ad eum Eucrolphus presbyter: Domine mi, terra contremiſcit, cella colligitur, oſtium à me iam tertiò obſeruatum pateſcit, turbarum murmure locus circumſonat, & quomodo nā inter tot terrores nos poſſumus ſomnum capere? Reſpondit vir Dei: Ne paucas, dilecte frater, ſunt enim hæc omnia diuinæ maieſtatis ſigna; porro poſt paulum dicam tibi, quæ vis cellā quaſſauerit, & hunc terræmotum effecerit. Proximo inde Sabatho ſentiens mortem imminere, dixit fratribus: Parate iam funeri neceſſaria, nā ſub noctis initium diſcedam, vt mihi Dominus, cui pro viribus ſeruire conatus ſum, heſterna nocte reuelauit, cum ille terræmotus & aeris concuſſu fragorem cellæ excitaret. Sub prima enim quaſſatione B. Petrus Apoſtolus ad me venit, ſignificans mihi peccata remiſſa, & vitæ ianuam patere: aderat beatorum frequens cætus laudes diuinas continenter modulātium; ſub altera quaſſatione cum multis Angelicis ſpiritibus S. Michael me inuiſit, pollicens ſe duce me ad beatam vitam ingreſſurū. Tertia quaſſatione adfuit Domina noſtra, veræ miſericordiæ mater, multis ſtipata ſanctorum virginum agminibus: benigniſſima me voce certiorem efficiēs de anima mea inter Aſſumptionis eius gaudia in cœlum transferenda.

Peccata remiſſa indicat S. Petr.

S. Michael & Deipara virgo cælum Arnulpho pollicentur.

II. *S. Michael Archangelus adeſt ſancto Vuilfrido Epiſcopo morituro.*

Beda li. 5. hiſtor. Angelicana cap. 20. apud Bar. Anno 705. to. 8. 9.

CVm S. Vuilfridus Archiepiſcopus Eboracenſis, Roma in Britanniā remeans, in Galliarum partes deueniſſet, tectus eſt infirmitate repentina, & ea creſcente, adeo preſſus, vt neque equo vehi poſſet, ſed manibus miniſtrorum portaretur in grabato. Sic delatus in ciuitatem Meldum Galliæ, quatuor diebus, ac noctibus, quaſi mortuus iacebat, habitu tantum pertenui quia viueret demonſtrans. Cumque ita ſine cibo & potu, ſine voce & auditu quatriduo perſeueraret, quinta demùm illuceſcente die, quaſi de graui experrectus ſomno, exurgens reſedit, apertiſq; oculis vidit circa ſe choros pſallentium ſimul, & flentium fratrum, ac modicum ſuſpirans interrogauit, vbi eſſet Acca presbyter: qui ſtatim vocatus, intrauit, & videns eum melius habentem, ac loqui iam valentem, flexis genibus gratias agit Deo, cum omnibus qui aderant fratribus. Et cum parum conſediſſent, ac de ſupernis iudicijs trepidi aliquantulum fabulari cœpiſſent, iuſſit cæteros Pontifex

tifex ad horam egredi, & ad Accam presbyterum ita loqui exorſus eſt: Viſio mihi modo tremenda apparuit, quam te audire ac ſilentio tegere volo, donec ſciam, quid de me fieri velit Deus. Aſtitit mihi quidam candido præclarus habitu, dicens: ſe Michaelem eſſe Archangelum, & ob hoc, inquit, miſſus ſum, vt te a morte reuocē: donauit enim tibi Dominus vitam per orationes, ac lacrymas diſcipulorum, & fratrum tuorum, & per interceſſionem beatæ genitricis, ſemperque Virginis Mariæ. Quapropter dico tibi, quia modo quidem ab infirmitate hac ſeruaberis, ſed paratus eſto, quia poſt quadriennium reuertens, viſitabo te. In patriam vero perueniēs, maximam poſſeſſionum tuarum, quæ tibi ablatæ ſunt portionem recipies, atque in pace tranquilla vitam terminabis.

Vvilfrido Epiſ. ægrotāti vitam nūciat S. Michael & poſtea mortem.

III. *De Angelis qui auditi ſunt ſacra uerba canere in tranſitu Siſnandi Epiſcopus.*

ANno Chriſti 920. hiſtoriam Compoſtellanam, fato conceſſit Siſnādus quartus Epiſcopus Compoſtellanus, cuius tanta fuit fama ſanctitatis, vt Ioānes Papa, vt opinor, decimus per literas & tabellarium proprium ſe precibus ipſius commendauerit. Mortuus eſt autē ſenio confectus. In cuius obitu voces auditæ ſunt Angelorū canentium, Veni electi Dei, &, Intra in gaudium Domini tui.

Chronicō Io. Vaſæi an. 920.

Angelorū cātentus in obitu Epiſcopi.

IV. *Angeli boni aduerſus malignos ſpiritus defendunt B. Antonium ad cælos tenaentem.*

DE Antonio magno commemorat Athanaſius quodam die circiter horam nonam ab Angelis in ſublime raptum: cui cum occurſantes dæmones ſumma vi obſiſterēt, quæſijſſe Angelos, quid in eum iuris haberēt? tum illis Antonij errata ab initio vitæ enumerare exorſis, impoſitum eſſe a bonis Angelis ſilentium, cum dicerent, non eſſe renouandam eorum mentionem, quæ in ſæculo commiſiſſet, antequam monachus fieret: quod ſi ab eo tempore aliquid haberent, id eis licere proferre. Hic vero cum nulla inuenire potuiſſent, ceſſiſſe demum inuitos, liberumque iter ad cœlum prębuiſſe.

D. Ath. in eius vita.

Angeli B. Antonio occurrunt.

V. *De Epiſcopo, quod nec pati, nec mori vellet, per Angelum reprehenſo.*

CVm quidam, inquit D. Cyprianus, Epiſcopus Carthaginenſis, de collegis & conſacerdotibus noſtris, iam infirmitate defeſſus, & de appropinquante morte ſollicitus, commeatum ſibi precaretur, adſtitit deprecanti, & iam pene morienti iuuenis honore, & maieſtate venerabilis, ſtatura excelſus & clarus aſpectu, & quem aſſiſtentem ſibi vix poſſet humanus aſpectus oculis carnalibus intueri, niſi quod talem videre poterat de ſæculo receſſurus. Atque ille ſine quadam animi & vocis indignatione infremuit, & dixit: Pati timetis, exire non vultis, quid faciam vobis?

D. Cypr. ſermo. 4. de mortalit. Bar. to. 2. an. Chriſti 256.

Angeli morientibus adſunt.

VI. *Animam Germani Epiſcopi ab Angelis in cœlum efferri videt S. Benedictus.*

QVodā tempore Seruandus Diaconus & Abbas eius monaſterij, qd in Cāpanię partibus a Liberio quodam Patricio fuerat conſtructū, ad S. Benedictum viſitationis gratia ex more venire conſueuerat; eius quoq; monaſteriū frequentabat, vt quia idem quoque vir doctrinā gratiæ cæleſtis influebat, dulcia ſibi inuicē vitæ verba transfunderent, & ſuauem cibū cæleſtis patrię, quem adhuc perfectè gaudendo non poterant, ſaltem ſuſpirando guſtarent. Cumque horas quietis exigeret, in cuiuſdam turris ſuperioribus venerabilis Benedictus, in eius quoque inferioribus ſe Seruandus Diaconus collocauit; quo videlicet in loco inferiora ad ſuperiora peruius continuabat aſcenſus: ante eandem vero turrim largius erat habitaculum, in quo vtriuſque diſcipuli quieſcebant; cumque vir Dei Bene-

Baro. to. 7. ann. 520. 74. ex Greg. Dialog. lib. 2. c. 35.

Benedictus quieſcebant ad huc fratribus, inſtans vigilijs nocturnæ orationis tempora præueniſſet, ad feneſtram ſtans, & omnipotentem Deum deprecans, ſubito intempeſta noctis hora reſpiciens, vidit fuſam lucem deſuper cunctas noctis tenebras effugaſſe, tantoque ſplendore clareſcere, vt diē vinceret lux illa, quæ in tenebris radiaſſet: mira autem res in hac ſpeculatione ſecuta eſt: quia (ſicut poſt ipſe narrauit) omnis etiam mundus, velut ſub vno ſolis radio collectus ante oculos eius adductus eſt. Cui Venerabis Pater dum intentam oculorum aciem in hoc ſplendore coruſcæ lucis infigeret, vidit Germani Capuani Epiſcopi animam in ſphæra ignea ab Angelis in cælum ferri. Tunc tanti ſibi teſtem adhibere volens miraculi, Seruandū Diaconum iterato bis, terque eius nomine cum clamoris magnitudine vocauit, Cumque ille fuiſſet inſolito tanti viri clamore turbatus, aſcendit, aſpexit, reſpexit, partemque iam lucis exiguam vidit. Cui tantum hoc obſtupeſcenti miraculum vir Dei per ordinem, quæ fuerant geſta, narrauit: ſtatimque in Caſſinum Caſtrum viro religioſo Theoprobo mandauit, vt ad Capuanam vrbem ſub eadem nocte ſe tranſmitteret, & quid de Germano Epiſcopo ageretur, agnoſceret, & iudicaret: factumque eſt, & Reuerendiſſimum Virum Germanum Epiſcopum is, qui miſſus fuerat, iam defunctum reperit. Et requirens ſubtiliter, cognouit eodem momento fuiſſe illius obitum, quo vir Domini, eius cognouit aſcenſum.

Germani Capuani anima ab Angelis in cælum effertur.

VII *Quomodo Angeli auditi ſint altercari in tranſitu Radegundis Reginæ.*

Sur. 13. Auguſt. tomo 4. Gregor. Tur. de gloria Cōfeſſ. cap. 106.

SEreniſſima Regina Radegundis, vbi vltimos vitæ limites attigit ſanctum eius corpuſculum, longa pro Chriſti amore ducens martyria, & multiplices perpeſſum cruciatus, omnes Sanctimoniales lugentes & flentes eius lectulo aſſiſtebant, eiulanteſq; ac duris pugnis, ac lapidibus pectora verberantes voces ad cælum dabant, clamantes, & dicentes: Domine, ne permittas nos tam graui damno affici: lumen noſtrum tollis à nobis: cur nos in tenebris relinquis? Væ nobis quia peccauimus, afflictum eſt in dolore cor noſtrum, Flemus & plangimus quod te diutius, vita noſtra, habere nō meruimus: eo ipſo mane, quo nobis tantum mali accidit, vna voce, vno planctu, vno clamore cælos penetrante, lapidicidæ, qui in monte operabantur, in aere audierunt loquentes, & vnum quidem dicentem cæteris. Quid facitis? dimittite eam adhuc hæ enim voces ad noſtras vſque aures pertingunt: Angeli vero eam ducentes, reſponderunt: Quid iterum faciemus? eam iā paradiſus recipit, vt glorietur cum Domino.

Baro. to. 7. anno 1590. 37.

Angeli excipiūt S. Radegundis animā.

VIII. *De Hildæ Abbatiſſæ anima ad cæleſtia Angelorum ſubſidio deducta.*

ANno Chriſti Domini 680. magni nominis fœmina regalis ſtemmatis religioſiſſima, ſancta Hilda Abbatiſſa 15 Calend. Decemb. ex hac vita migrauit in cœlū, vbi viginti tres annos in monaſtica vita trāſegiſſet. Qua autem nocte deceſſit, Dominus Deus obitum ipſius in alio longius poſito monaſterio, quod ipſa eodem anno cō ſtruxerat, & appellatur. Hacanes, manifeſta viſione reuelare dignatus eſt. Erat in eo monaſterio quædam ſanctimonialis fœmina, nomine Bega, quæ triginta & amplius annos, dedicata Domino virginitate, in monachica conuerſatione ſeruiebat. Hæc tum in dormitorio ſororum pauſans audiuit ſubito in aere notum campanæ ſonum, quo ad orationes excitari, vel conuocari ſolebant, cum quis eorum de ſæculo fuiſſet euocatus: apertiſque, vt ſibi videbatur, oculis aſpexit, detecto domus culmine, fuſam deſuper lucem omnia repleuiſſe, cui videlicet luci cum ſolicita intenderet, vidit animam præfatæ Dei famulæ in ipſa luce,

Beda li. 4. hiſtor. Angl. c. 25. apud Baro. to. 8. anno 680. Obitus S. Hildæ Abbatiſſæ.

Viſio di-uinitus oſtenſa de anima Sãct. Hildæ Abbatiſſæ. ce, comitantibus ac ducentibus eam Angelis, ad cælum ferri: Cumq. ſomno excuſſa videret cæteras pauſantes circa ſe ſorores, intellexit vel in ſomnio, vel in viſione mentis oſtenſum ſibi eſſe quod videtat: ſtatimque exurgens nimio timore perterrita cucurrit ad virginem, quæ tunc monaſterio Abbatiſſæ vice præfuit, cui nomẽ erat Frigit: fletuque ac lacrymis multum perfuſa, ac ſuſpiria longa trahens, nũciauit matrem illarum omnium Hildam Abbatiſſam iam migraſſe de ſæculo, & ſe aſpectante, cum luce immenſa, ducibus Angelis, ad æternæ limina lucis, & ſupernorum conſortia ciuium aſcendiſſe. Quod cum illa audiſſet, ſuſcitauit cunctas ſorores, & in eccleſiam conuocatas orationibus ac pſalmis pro anima matris operam dare monuit. *Nota orationem pro defunctis.* Quod cum reſiduo noctis tempore diligenter agerent, venerunt primo diluculo fratres, qui eius obitum nunciarent, à loco vbi defuncta eſt. At illæ reſpondentes dixerunt, ſe prius eadem cognouiſſe: & cum exponerent per ordinem, quomodo hæc vel quando didiciſſent, inuentum eſt, eadem hora tranſitum eius illis oſtenſum eſſe per viſionem, qua illam referebant exiſſe de mundo, pulchraque rerum concordia procuratum eſt diuinitus, vt cum illi exitum eius de hac vita viderent, tunc iſtæ introitum eius in perpetuam animarum vitam cognoſcerent. Diſtant autem inter ſe monaſteria hæc tredecim ferme millibus paſſuum.

IX. *De nouicio, qui ſub mortem Angelorum præſentia fuit recreatus.*

Hieron. Plat. lib. 1. de bono ſtat. Relig. cap. 31. Gvilielmus Elfinſthonius patria Scotus, ſanguine, & ingenio & virtute admodum nobilis, cum pene adoleſcens nondum integro menſe, poſtquam in Societatem noſtram admiſſus eſſet, in lethalem febrim incidiſſet, incredibilem ſemper alacritatem & verbis, & vultu, & factis ipſis præ ſe tulit, cum ſatiari non poſſet gratijs Deo agendis, quod in religione moraretur. Extremo autem ferme ſpiritu, cum fratres in cubicu'um cõfertim introeuntes videret, in hanc ipſam vocem erupit. O glorioſam, inquit, mortem tot Angelorum agminibus conſtipatam. Quin etiam ingenti atq; inſolito elatus gaudio; Non videtis, inquit, non videtis Angelos? *Angelorũ præſẽtia moribundus recreatur nouitius.* ſimulque Angelum ſuum cuſtodem compellans, aliquamdiu cum eo ita loquutus eſt, quaſi eum oculis aſpiceret, à quo ſibi deinde denunciatũ narrauit, ſe per purgatorij quidem loca tranſiturum, ſed celerrime euolaturum. Quærente autem neſcio quo, qua ſpecie, & qua forma is Angelus eſſet, adoleſcentem quẽdam, qui tum aderat, indicauit, cui ſimillimum eſſe dixit: Mox etiam dulcedine quadam, mixtoq. feruore ita completa eſt eius anima, vt corpus ipſum, licet grauitatè morbi, & mortis propinquitate fractum, aliquamdiu tamen inſolitis motibus ſuper lectulum quaſi exiliẽs, & geſtiens agitaretur, cum omnium admiratione, qui nunquam ſimile aliquid viderant. Simul etiam oculos retro poſt ceruical cum magna quadam exu'tatione reflectens, ac neſcio quæ, quæ à nullo percipi potuere, ſubmurmurans, indicabat, ſe aliquid ibi ſpectare, quo maiorem in modum oblectaretur. Inter quæ gaudia repente conſiſtens, tanquam placidiſſimo ſomno conſopitus ſpiritum exhalauit.

X. *Hymnus, Te Deum laudamus ab Angelis canitur in obitu religioſæ.*

Franciſ. Gonzaga 3. par. de Orig. Seraphica relig. in Prouin. Concept. Cõuet. 3 IN obitu Catharinæ Mintiquiæ religioſæ deuotiſſimæ, Hymnus, ille à ſacris Eccleſiæ Doctoribus Ambroſio & Auguſtino compoſitus, Te Deum laudamus, vſque ad verſum; Te ergo quæſumus, famulis tuis ſubueni, ab Angelis, ſororibus fere omnibus id audientibus, concentus fuit.

Tit. XLII. De Eccleſijs in honorem Angelorum erectis.

Exemp. I. *De Eccleſia in montis tumba ab Autberto Epiſcopo S. Michaelis inſtigatione erecta.*

Sigebert. in Chro. ad ann. Do. 709. Pet. de Natali. lib. 9. Catal. Sanct. c. 71.

CHildeberto Monarchiam regni Francorum tenente Archangelus Michael apparens Autberto Abricantenſi Epiſcopo, monuit ſemel & iterũ, vt in loco maris, qui propter eminentiam ſui tumba vocatur, fundaret eccleſiam in memoriam ſui, volentis talem venerationem exhiberi ſibi in pelago, qualis exhibetur in monte Gargano. Interim taurus à Leone furtim raptus in illo loco religatur. Vnde Epiſcopus tertiò admonitus, vt illo in loco fundamentum iaceret, vbi taurum religatum inueniret, & ſicut eum terram pedibus protriuiſſe videret, ſic eccleſiæ ambitum duceret. Eccleſiam itaque in honorem ſancti Michaelis conſtituit; & ex illo tempore ſicut in monte Gargano, ita etiam illo in loco, qui modo dicitur in periculo maris, veneratio Archangeli frequentari cœpit. Duæ autem rupes ibidem erant, (addit Petrus Equilinus) quæ humanitus inde moueri non poterãt, quæ & officium impediebãt. Sed Michael cuidam viro apparuit, præcipiẽs vt ipſas rupes inde amoueret: qui tam facilè eas mouit, vt nihil ponderis habere viderentur: ſicque eccleſia in honorem Archangeli Michaelis conſtituitur; in qua eccleſia partem pallij, quod in monte Gargano Angelus poſuit, & partem marmoris, ſupra quod ſtetit, detulerunt incolæ nauigio ad eum locum accedentes. Cum vero ibidem aquæ penuriam incolæ paterentur, monitu Angeli foramen in ſaxo fecerunt, & inde aquarum copia vſq; in præſens largius manauit. Hæc autem apparitio celebratur 17. Calen. Nouemb. Cum autem quodam anno copioſa turba ad eccleſiam pergeret, contigit mulierem prægnantem, ac partui vicinam eodem ex pietate congredi: & ecce magno impetu vnda rediјt, & omnis turba timore concuſſa ad litus fugit: ſola autem mulier grauida fugere non potuit, ſed à marinis fluctibus capta eſt. At Michael eidem inter vndas adſtitit, qui illæſam ſeruauit. In medio pelagi filium parturiuit, quem in vlnis ſuſcipiens lactauit, & Angelo duce cum puero ad litus ſalua & incolumis rediјt.

Eccleſia in honorẽ S. Michaelis conſtructa.

II. *De eccleſia in honorem S. Michaelis Romæ extructa à Bonifacio II.*

Ado in Martyro. 29. Sept. Bar. to. 7 an. 531.

NOn multo poſt ab apparitione facta ſancto Michaeli in monte Gargano ſub Gelaſio Papa Romæ, venerabilis Bonifacius etiam Pontifex ſummus eccleſiam eiuſdem ſancti Michaelis nomine conſtructam dedicauit, in ſummitate Circi cryptatim miro opere altiſſimè porrecta. Vnde & idem locus in ſummitate ſua continens eccleſiam, inter nubes ſitus vocatur.

S. Michaeli eccleſia Romæ conſtructa.

III. *De baſilicis à Iuſtiniano Imperatore in S. Michaelis Archangeli, & aliorum Sanctorum honorem erectis.*

Ex Procop. li. 1. de bello Vandal. Bar. to. 7 Ann. ad an. 532.

IVſtinianus Imp. in bello Vandalico Sãctorum ope innixus ſanctis martyribus diuerſis in locis templa conſtruxit, aliaq. erigenda propoſuit, itẽque reditibus annuis locupletauit, nec non militiæ cæleſtis ſummo Principi Michaeli pluribus etiam in locis eccleſias erexit; probe ſciens, ſi talem, tantumq. Ducem ſibi conciliaret, qui rebelles Angelos cientes in cælo prælium ſuperaſſet, certam ſecuramque poſſe de vincendis Vandalis habere fiduciam. Sed & præter omnia maximam omnium ex eo ſpem concepit & aluit, quod ſanctiſſimæ Dei genitricis Mariæ ſtudioſiſſimus cultor, eãdem ſummis frequentauit honoribus, obſequijsque demeruit, cum vbique locorum apud barbaras etiam nationes in memoriam eius baſilicas ſum-

Sanctorũ ope nititur Iuſtinianus Imper.

Eccleſia à Iuſtin. Sanctis erecta.

ſumma impenſa confluxit. Eſt de his omnibus locuples teſtis ipſe Procopius lib.1. de bello Vvandal.

IV. *De templis S. Michaelis deformatis à Iuſtiniano Imperatore reſtauratis.*

Procop. Cæſarieſ. lib.1.

DE duobus illis templis ſancti Michaelis à Conſtantino Imperatore apud Conſtantinopolim erectis, & à Iuſtiniano Imper. reparatis, ſic ſcripſit Procopius Cæſarienſis: Litus vtrũque ad Conſtantinopolim ſingulari pulcritudine exornauit Iuſtinianus. Tẽpla duo Archangelo Michaeli, alterũ ex aduerſo alteri ad fretum conſtructa fuere. Alterum in regione, quæ dicitur ἀνάπλους, hoſt eſt, tranſitus, ſiue traiectus, in parte dextra Euxinum pontum nauigare incipienti. Alterum autem in litore huic oppoſito. Quem locum veteres προόχθους, hoc eſt promontorium, propterea opinor, quod longius à litore in fretum procurrit, appellarunt. Hæc ipſa templa Imperator Iuſtinianus vi tẽporis deformata denuo ex ipſis fundamentis reſtituit, ſtructura admiranda.

V. *De infelici Pſeudo Alexij interitu ob violatum ab eo S. Michaelis in Conis templum.*

Ex Metaph. & antiquo Græcorũ Mænologio 6. Septembris Baro. to. 1. Annal. ann. Domini. 60.

HIſtoriæ de Michaelis manifeſtatione Conis facta res geſta ex antiquioribus monumentis deſcripta extat apud Metaphraſtem. Magna quidem Dei prouidentia factum eſſe apparet, vt in cubilibus (quod ait Iſaias vbi dracones habitabant) Angelorum Princeps Michael miraculorum operatione refulgens, illic congruo coleretur honore, nimirum vt Colloſſenſes in primis ſanctiſſimæ Trinitati, ſecundum inſtitutionem Catholicam, primum omnium illi dicentem, ac proprium cultum impartirentur; ac deinde Angelos, quod deceret, proſequerentur honore. Cæterum quas pœnas dederit Pſeudo Alexius Iconoclaſta, qui auſus eſt violare eam ſancti Michaelis eccleſiam in Conis, ſcribit eiuſdem vrbis ciuis * Nicetas. Coniata. Cum enim ipſe Harmala reuerſus poſt largiorem compotationem dormiret, à ſacerdote quodam ſuo gladio iugulatur. Ac is quidem ſuorum ſcelerum hac pœnas dedit, tum quod Perſas contra Romanos incitauit, & ex his ipſis quotquot ad eum confluxerant, populorum ſuorum ſanguine contaminauit: tum quod homo deteſtandus Conis meis celebre templũ Michaelis Archiducis cæleſtium copiarum violauit, Perſis in ſanctiſſimum Dei tabernaculum introductis: nec ſpectare dubitauit pernicies humani generis Chriſti & ſanctorũ imagines calculis varij coloris expreſſas aboleri & ſacros poſtes ſecuribus & celtibus reuelli, & ſacroſanctam menſam prophanari, & humi abijci.

** Lib.3. Ann. de Iſaaci Angeli Imp.*

S. Michaelis templum in Conis à quo profanatũ.

VI. *De nomine & forma templi erigendi ab Angelo Iuſtiniano Imperatori prænunciata.*

E Chronico de rebus Conſtantinopoli. Georg. Codinus.

MAgnam eccleſiam, videlicet Sanctam Sophiam, Conſtantinopoli ſimulacris gentilium prius conſecratam Magnus Conſtantinus extruxit. Structura autem illa vſque ad Imperium Theodoſij Magni durauit. Illius vero tempore, cum ſecunda Synodus Conſtantinopoli haberetur, Ariani ad ſeditionem excitati tectum illius eccleſiæ exuſſerunt, ſub Patriarchatu ſanctiſſimi Nectarij; Sexdecim autem exacti ſunt anni, quibus ſancta Sophia tecto caruit. Imperator vero Theodoſius Rufinum magiſtrum operi præficiens, tectum fornicibus ad cylindri formam factis renouauit; & ita permanſit vſque ad Imperium Iuſtiniani. Quinto autem anno eius imperij poſt illam ſtragem, in qua triginginta quinq; hominum millia in hippodromo interficiebãtur, huic Imperatori Deus mentem dedit, vt templum, quale ab Adamo non fuit, neque fiet, ædificaret. Iubet itaque

Templũ magnificent. erigit Imp. Iuſtinia.

Imperator ex omnibus regionibus orbis coaceruari materies ſeptem annis cum dimidio. Anno vero XII. Imperij Iuſtiniani templum à fundamentis euerſum eſt, & omnẽ materiam ſeorſim depoſuit, nullo enim modo ea opus habebat, quia multo meliorem coaceruauerat. Incepit igitur emere domos contiguas: ac primum cuiuſdam viduæ Annæ nuncupatæ: quæ cum recuſaret Imperatori vendere, dixit. Etiamſi quingentas libras nummorũ mihi attuleris, eam tamen non tibi tradam Impera. vero cum multos ex proceribus ſuis miſiſſet, vt blanditijs mulierem demulcerent, nihil impetrauit. Ipſe autem mulierem accedens obnixe rogabat, vt ſuam domum venderet. Illa cum vidiſſet Imperatorem accidit ſupplex ad pedes eius, dicens: Domine Imperat. nihil quidem oportet me pro ædium pretio a te capere: volo enim in partem ſumptuum huius templi venire, vt & ego in die iudicij habeam mercedem, & poſt mortẽ meam ſepeliar prope ædes meas. Sed antequam inciperet, Eutychio Patriarcha accerſito pro ſtructura eccleſiæ precatus eſt. Imperator proprijs manibus calcem cum tegula accipiens fundamẽti initium poſuit. Erant operariorum magiſtri numero centum, centum mercenarios ad manum habentes: ſimul decem millia operariorum: quorum quinque millia, a dextera, quinque a ſiniſtra parte inceperunt. Magno autem ſtudio contendebant, vt quam celerrimè opus abſoluerent. Templi vero formam Angelus per ſomnium Imperatori ob oculos poſuit. Cum autem inter operandum opifices aliquando ad prandium iuiſſent, vnus ex magiſtris Ignatius nomine reliquit ibi filium ſuum, vt omnia inſtrumenta opificum obſeruaret. Erat puer annorum circiter quatuordecim. Puerum vero ſedentem quidam candida veſte indutus compellauit, Eunuchus videlicet è palatio miſſus dicẽs: Qua de cauſa fabricatores opus Dei celerrime nõ perfecerunt; ſed eo relicto omnes ad comedendum abierunt? Dicit puer; Primo quoque tempore, mi Domine, aderunt. Iterum ille ait; Abi cito, voca eos: Puero metuente ne aliqua inſtrumenta perirent, Angelus apparens cũ iureiurando adoleſcenti dixit, Abi; loquere cum illis: nam ego hinc non recedam, donec redieris. Teſtor S. Sophiam, quæ eſt ſermo Dei, nũc ædificari cœptam. Tale igitur iuramentum puer audiens deſcendit, & inuenit patrem ſuum Ignatium, cui hæc omnia explicauit. Pater autem eum ad Imperatorem duxit, qui tunc prandebat. Qui, his auditis, omnes Eunuchos ad ſe vocauit. Cumque neminem ex ijs puer agnoſceret, intellexit Imperator Angelum Domini fuiſſe. Cæterum iuramentum, quod puer retulerat, obſeruabat, & quod albatus eſſet, qui cum adoleſcente loquebatur, & maxillæ eius ignẽ emitterent, quodque mutabilis eſſet aſpectus eius. Imperat. vero valde lætatus, Deum, qui quod ſuo opere oblectaretur, celebrauit. Ex eo tempore nominatum fuit templum S. Sophiæ, tametſi Imper. diſpiceret, quomodo templum nominaret. Cum vero Imper. a multis iuſtis, & virtute præditis conſilium petijſſet, dicebant; non oportere puerum eo reuerti. Si enim reuertatur, Angelus cuſtos ex loco abibit. Horum ergo conſilio paruit. Cum enim puerum ditaſſet, miſit illum, vt in Inſulis vitam traduceret. Angelus, itaque iuxta ſuum iuramentum vſque in hodiernum diem locum tuetur. Sacerdos autem pro ſtructura eccleſiæ precatus eſt, ac ibidem reliquias Sanctorum impoſuit.

Bonorũ operum merces.

Templi S. Sophiæ ſtructura.

Forma templi ab Angelo propoſita.

Angelus templum Sophianæ minat.

Angelus eſt tẽpli cuſtos.

Tit. XLIII. Angelos ſolari animas in purgatorio.

Exemp. I. *Anima Regis cuiuſdam purgatorijs pœnis deſtinata à cacodæmone vexatur, ſed ab Angelo Dei conſolatur.*

Ludou. Bloſ. Monil. ſpirit. c. 13. parag. 2. SAncti quoq; Angeli, vt beata Mechthildis ait, animabus in purgatorio detentis lumen cognitionis, ſubſidiũque, & ſolamen præſtant. Vnde ſancta Birgitta vidit animam cuiuſdam Regis, qui male quidem vixerat, ſed in vltimo vitæ articulo gratia Dei præuẽtus ita apud ſe cogitauerat: Væ mihi, quia nimis audacter ſemper offendi Creatorem meum. Vtinam mihi concederetur ſaltem vna horula, in qua poſſem integre conuerti ad Dominũ, & ei gratias agere pro beneficijs ipſius *Anima morientis interna pœnitentia.* Magis me angunt peccata, quæ contra Deum commiſi, quando dolor, quem in carne mea ſentio. Etiamſi nunquã ad cælum peruenturus eſſem, vellem tamen benigniſſimo Creatori & Redemptori meo ſeruire. Hinc Chriſtus iudex ait ad diabolum, & ad Angelum animæ cuſtodem: Tu diabole turbabis hanc animam; ſed tu Angele meus conſolaberis eam, donec ad claritatem gloriæ perducatur. Ipſi quoque animę dixit: Tibi permittitur, vt ad Angelum ſanctum reſpicias, & conſolationẽ ab eo recipias, ſiſque particeps ſanguinis *Acies prima dæmonis in animã.* mei, & orationem Matris meæ, atque Eccleſiæ ſanctæ. Itaque diabolus dicebat animæ, quã cruciaturus erat: Quia veniſti in manus meas, cibis boniſque male acquiſitis plena, ego te nunc euacuabo prælio meo. Tunq; collocãs caput Regis inter genua ſua prælio ſimilia, ſtringebat illud fortiſſime, donec *Acies ſecunda.* tota medulla cerebri in modum folij fieret tenuis. Deinde iterum ait ad animam; Quia locus, vbi virtutes eſſe debuerant, vacuus in te eſt, illum ego implebo. Atque ita inferens, quaſi fiſtulam follis in os Regis inſufflauit valide, ad eo vt venæ & nerui Regis fœtido horribilique vento repleti miſerabiliter rũperentur. Rurſum diabolus dixit animæ: Quia in ſubditos, qui quaſi filij tui eſſe debuerant, fuiſti *Acies tertia.* immiſericors, & eos pupugiſti, brachia mea ſerpentibus ſimilia conſtringent laniabuntq; te acerbiſſime. Quũ autem ipſe diabolus iterans prædictas pœnas vellet eas aggrauare, vidit Birgitta Angelum Dei extendentem manum & prohibentẽ, ne eas ſicut prius aggrauaretur. Ad hunc modum in qualibet pœnarum repetitione Angelus pœnas mitigabat. Anima vero poſt *Angelus bonus animã tormentis agitatã defendit.* quamlibet pœnam eleuabat oculos ad Angelum nihil dicens, ſed geſtu ſuo indicans ſe conſolationem ab eo accipere, ac citius fore liberandam.

De Sanctis.

Tit. XLIV. De cultu & inuocatione Sanctorum.

Iacob benedicens nepotes ſuos, filios Ioſeph, hac precantis formula vtitur; Nomẽ patrum meorum Abraham, & Iſaac inuocetur ſuper eos, & creſcant in multitudinem ſuper terram. Geneſ. 48.

Promittit Dominus Ezechiæ, ſe ſeruaturum Ieruſalem propter ſe, & propter Dauid ſeruum ſuum. 4. Reg. 19.

Trium puerorum fornaci deſtinatorũ oratio hæc erat: Ne auferas miſericordiam tuam a nobis propter Abraham dilectum tuum, & Iſaac ſeruum tuum, & Iſrael ſanctum tuum, &c. Dan. 3.

Exemp. I. *Quo cultu & amore ſit proſecutus D. Ioannem Apoſtolum Rex Eduardus.*

SAnctus Eduardus Anglorum Rex nulli petenti in nomine ſancti Ioãnis Euangeliſtæ aliquid denegabant; hunc enim poſt Apoſtolorum Principem arctius diligebat. Vnde contigit, quod quidam peregrinus, abſente camerario, in nomine ſancti Ioannis *Ealredus Abb. in vita eius apud Sur. 5. Ianu. pag. 136.*

-nis Euangeliſtæ importune à Rege eleemoſynam poſtularet, cui Rex pretioſum annulum, cum nihil aliud in promptu haberet, dedit. Accidit poſt hæc, duos Anglicos ad adorandum Saluatoris ſepulcrum Hieroſolymam proficiſci. Qui die quadam à publica ſtrata declinantes deuia quæq; ſectati ſunt, & ſole ruente nox obſcura adducta eſt. Et cum neſcirent quid agerent, quo ſe verterent, apparuit eis ſenex quidam venerandus, qui eos ad ciuitatem reduxit. Suſceptis autem hoſpitio menſa paratur, lautiſſimeq. refecti dăt membra quieti. Mane autem facto, egreſſis illis de ciuitate, ait ſenex: Viri fratres, cum ſumma proſperitate vos repatriaturos non dubitetis. quoniam proſperum iter faciet vobis Deus, & ego ob amorem Regis veſtri in omni via firmabo ſuper vos oculos meos. Ego enim ſum Apoſtolus Chriſti Ioannes, qui Regem veſtrum ob meritum caſtitatis ſumma dilectione complector. Hunc ergo annulum, quem mihi in habitu peregrino apparenti tribuit, reportate, denuntiantes ei obitus ſui inſtare diem: quem infra ſex menſes viſitans viſitabo, vt mecum ſequatur agnum quocunque ierit. His dictis diſparuit, & illi ad patriam proſpere redeuntes, quæ viderant & audierant Regi ſeriatim retulerunt.

Singularis Regis Edwardi amor erga D. Io. Euangeliſtam.

S. Io. Euangeliſtæ apparitio.

Caſtos amat S. Io. Euã.

II. *De Paulo Diacono, qui ad inuocationem D. Ioan. Baptiſtæ vocem amiſſam recuperauit.*

Paulus hiſtoriographus Romanæ Eccleſiæ Diaconus, Caſſinenſis monachus, quadam die cum vellet Paſchalem cereum conſecrare, raucæ factæ ſunt fauces eius, cum prius vocales eſſent. Vt ergo vox ſibi reſtitueretur, compoſuit in honorem beati Ioannis hymnum; Vt queant laxis reſonare fibris, in cuius principio petit vocis reſtitutionem, quam obtinuit: ſicut & merito ſancti Ioannis reſtaurata eſt Zachariæ.

Guil. Durand. in Rationali diuin. offic. l. 7. c. 14.

D. Ioan. Bapt. ope liberatur Paulus Diac. à raucedine.

III. *Apoſtolorum Petri & Pauli patrocinio, & S. Stephani ope Oratorium S. Stephani ſaluatur ab incendio.*

Anno Domini 451. Chuni ſiue Hunni, ſic à maioribus dicti, à Pannonijs egreſſi, vt quidam ferunt, in ipſa ſancti Paſchæ vigilia ad Metenſem vrbem reliqua depopulando perueniunt tradentes vrbem incendio, & populum in ore gladij trucidantes, ipſoſque ſacerdotes Domini ante ſacroſancta altaria perimentes: nec remanſit in ea locus inuſtus, præter oratorium B. Stephani primi martyris ac Leuitæ, De quo Oratorio quæ à quibuſdam audiui, narrare non diſtuli. Aiunt enim, priuſquam hi hoſtes venirent, vidiſſe virum fidelem in viſu quaſi conferentem cum ſanctis Apoſtolis Petro & Paulo beatum Leuitam Stephanum de hoc incendio ita dicentem: Oro Domini mei, vt non permittatis obtentu veſtro Metenſem vrbem ab inimicis exuri, quia locus in ea eſt, in quo paruitatis meæ pignora continentur: ſed potius ſentiant populi aliquid me poſſe cum Domino. Quod ſi tantum facinus populi ſupercreuit, vt aliud fieri nõ poſſit, niſi tradatur ciuitas incendio: ſaltem hoc Oratorium non cremetur. Cui illi aiunt: Vade in pace, dilectiſſime frater: Oratorium tantum carebit incendio. Pro vrbe vero non obtinebimus, quia Dominicæ ſanctionis ſuper ea ſententia iam proceſſit. Inualuit enim peccatum populi, & clamor malitiæ eorum aſcendit coram Deo: ideo ciuitas hęc cremabitur incendio. Vnde procul dubio eſt, quod horum obtentu, vrbe vaſtata, Oratorium permanſit illæſum.

Ex hiſt. Franc. Greg. Turon. li. 2. c. 6. Baro. tom. 6 Annal. an. 451.

Metenſis ciuitas propter peccata populi crematur.

Oratoriũ S. Steph. Petri & Pauli interuentu ab incendio liberatur.

IV. *De quodam, qui laqueo mortem ſibi conſciſcere volebat, per inuocationem D. Pauli liberato.*

Diuus Paulus Apoſtolus, poſt reuolutum anni circulum, ipſa die qua Petrus Apoſtolus paſſus, apud vrbem

Greg. Turon. li. 1. de glor. mart. ca.

bem

29. ex li. 2. Leni, qui eſt de agone D. Pauli.

bẽ Romã gladio percuſſus occubuit. E cuius ſacro corpore lac defluxit & aqua: nec mirum, ſi lac eius manauit ex corpore, qui gentes incredulas & parturiuit & peperit, ac lacte ſpiritali nutritas, ad cibum ſolidum ſcripturarum Sanctarum opaca reſerãdo perduxit. De cuius virtutibus multa quidem audiuimus: ſed de plurimis vnũ tantum miraculum ſtuduimus declarare.

Suſpendiũ ſibi intentat quidam.

Factum eſt autem in quodam loco, vt homo ſibi laqueum ad extorquendam vitam pararet, idque inſtigante diabolo. Cumque ſecretum cellulæ, in qua hæc ageret, reperiſſet, funem trabi tranſmiſſum laqueum cœpit innectere, nomen tamen ſemper Pauli Apoſtoli inuocabat, dicens: Adiuua me, ſancte Paule. Et ecce vmbra ſquallida, atq; funeſta, quæ nihil minus vultu, quam diabolum ſimulabat, apparuit ei, hortans ac dicens: Eia age, ne moreris: expedi celerius, quæ cœpiſti. At ille cum opus hoc, id eſt, vitæ extorquendæ pararet, ſemper aiebat: Beatiſſime Paule, eſto adiutor meus.

Diaboli apparitio & nequitia.

Denique expedito iam laqueo, cum vehementius vrgeretur ab vmbra, vt collum immitteret: ſubito adfuit illi alia vmbra huic ſimilis, dicens ei, quæ cum homine erat: Fuge miſerrime. en Paulum Apoſtolum huc venientem: inuocatus enim ab hoc homine, ecce adeſt. Tunc euaneſcẽtibus vmbris, hic ad ſenſum ſuum reuerſus, & crucem virtutis Dominicæ nutanti pectori depingens pœnitentiam, genis lachrymarum imbre perfuſis, agebat, cur ita tentaſſet.

A ſuſpendio ſeruat D. Paul.

Vnde manifeſtũ eſt, hunc eundemque hominem per virtutem beati Apoſtoli ab hoc ſæuæ mortis præcipitio fuiſſe ſaluatum.

V. *Sancti adſunt ijs, qui eorum amore tenentur, vt patet ex D. Chryſoſtomo.*

Leo Augu. in vi. ta Chryſ. apud Baron. to. 5. ann. Do. 407.

HAud ignorãdum eſt, B Ioannem Chryſoſt. in ſacris litteris peculiarem doctorem S Paulum Apoſtolũ habuiſſe: cuius immenſo tenebatur amore. Fidem facit huius rei Proclus, qui poſtea Cõſtantinopolitanæ Eccleſiæ fuit creatus Epiſcopus, rem geſtã ſic narrans: Cum diuinas Pauli Apoſtoli epiſtolas earum interpres & expoſitor percurreret, erat (vt eſt veriſimile) dubia & ſuſpẽſa cogitatione, dicens: Quis ſcit, an Deo grata ſit mea interpretatio? Hæc cogitans rogabat, vt de ea re a Deo certior fieret. Quod etiam cito hoc modo factum eſt.

D. Paulus Apo. magiſter Io. Chry.

Quidam ex his qui Imperatori erãt familiariſſimi, offendit Imperatorem, qui mortẽ minatur: & mittitur, qui apud diuinum Pontificem intercederet, vt noctu ad eum veniret propter metũ Imperatoris, & ſua ei exponeret. Quibus aſſentiens ſanctus, per Proclũ iubet vt veniat. Nox erat, & ſimul etiam aderat is, qui erat ſupplex. Vt eum admoneat, dat operam Proclus: deinde primum adſpicit per quoddam foramen, & videt Pontificem vt conſueuerat in ſede ſedentem, & ſcribentẽ (ea autem erat interpretatio diuinarũ epiſtolarum.) Tunc autem ille terribili illo dignus habetur ſpectaculo. Videt.n. Proclus diuinum Apoſtolum Paulũ inclinatum poſt ſedem ad caput Pontificis, & os admouentẽ auri eius dexteræ, & cum eo colloquentem.

Procli viſio de præſentia D. Pauli

Proclũ inceſſit ſtupor & admiratio, quanã ingreſſus eſſet quẽ cernebat. Ignorabat enim quis eſſet, & rogat hominem, vt parum exſpectet. Rurſum paulo poſt aſpexit, & ſemel & bis, & erat idẽ ſpectaculũ. Reprehẽditur Proclus ab illo optimate, qui dixit: Nõ oportebat te, cũ videres mortẽ, quę mihi exſpectat, alium ad ſanctũ adducere. Ille antẽ ei affirmat, ſe de eo nihil cogitaſſe. His adhuc dubitantibus, pręco ad matutina cãtica excitat ligni pulſibus. Homo itaq; reuertitur, in ſecundam noctem ſpẽ reijciens. Acceſſit ſecunda nox & tertia: & erat rurſus ſimile ſpectaculũ.

Viſio alia.

His obſtupefactus, vix tandem ſenſit Proclus, nemine vidente, à Deo miſſum eſſe eũ qui loquebatur. Dicit itaque optimati illi: O optime, Deo reſiſtente ſtudijs omnib. labor eſt inutilis:

roga

roga ergo Deum, vt tibi opem ferat. Dies aderat, & cum ſupplicis recordatus eſſet Pontifex, rogauit an acceſſiſſet. Deeo ergo ſignificat ei Proclus, qui hæc etiam dixit: Cum tu præteritis noctibus ſeorſum eſſes cum alio, ſtatui non temere accedere. Cum Sanctus autem rogaſſet, quiſnam is eſſet: incipiens Proclus verbis quidem totũ perſequitur miraculum: digito autem per imaginem euidentiſſime probans eum fuiſſe Apoſtolũm, totam ſeriem narrat miraculi. Quibus cum adhibuiſſet mentem hic vir diuinus, aperte intellexit ſpectaculum: & factus certior, ſe ſuam accepiſſe petitionem, Deo gratias egit. Deinde rurſus acceſſit ſupplicem, & eum conuenit, & pro eo intercedit apud Imperatorem, & priori reſtituit magiſtratui: impletq. promptius & alacrius quæ reſtabat ex diuinis epiſtolis.

D. Pauli præſentia apud S. Io. Chry.

VI. *De homine ad ſepulcrum Chriſti peregrinante, in via ab improbo dæmone per D. Iacobi Apoſt. inuocationem liberato.*

Vuillelmus Neubrigenſis lib. 5. c. 7 apud Baro. to. 12. ann. Do. 1194. 2.

DE peregrino, qui ope S. Iacobi Apoſtoli, cum ad ſepulcrum Domini proficiſceretur, à violentia cacodæmonis fuit liberatus, rem teſtatam reliquit Vuillelmus Neubrigenſis huius temporis ſcriptor veri amantiſſimus, his verbis: Aliud quoque ipſo tẽpore (an. ſ. 1194.) in pago Genomanẽſi accidiſſe fertur, quod Regem Angliæ Richardum non fruſtra territum ſuæ propenſius ſalutis admonuit. Res pluribus nota eſt, quam noſtræ ſimpliciter narrationi inſerimus, prout nobis viri venerabiles, & fide digni tradidere, à Cenomanenſi Epiſcopo idipſum ſe accepiſſe proteſtantes. Vir quidam ex eiuſdem Epiſcopi clientela deuotionis inſtinctu profectus in Hiſpanias ad memoriam B. Iacobi Apoſtoli, cum ſoſpitate ad propria remearat: qui poſtmodicum calore fidei, & deuotionis fortius igneſcens longe laborioſa peregrinatione ſepulchrum inuiſere Dominicum voluit. Valedicens ergo ſuis iter opportune arripuit, & cum forte ſolus graderetur, repente in iſta via obſtitit ei quidam enormi corpore, & vultu terribili. Pauefactus homo eleuata manu Chriſtianã ſumpſit armaturam, nempe ſignum Crucis. Ille vero tanquam non reputans ſalutare ſignaculum: Nequaquam, inquit, hoc modo tueri te poteris, quin meus ſis. Porro ſi procidens adoraueris me, faciam te locupletem, & inclytum valde. Ad hæc homo pauorem fiducia ſuperans, cum libertate reſpondit: Liquet te eſſe partis ſiniſtræ, ſint tua tibi: Nam mihi ſufficit omnipotentis Dei largitio, quem ſolum adoro. Et ille, Oportet, inquit, te vel inuitum aliquid habere de meo: & proferens tanquam pallium ſubtilis materiæ iactauit ſuper caput hominis: quod mox attactu igneo capillis exuſtis, cutem quoque capitis denigrauit. Proſiliensq. hoſtis hominem periculo anxium per brachiũ apprehendit. Homo vero cum tanta perurgeret neceſſitas, S. Iacobum ex recentis obſequij conſcientia fortiter inclamauit. Quibus Apoſtolus in ſpecie reuerenda mox adfuit, & potenti verbo inuaſorem improbum increpauit. Vt autem homo de manu inimici furentis ereptus, tuto iam auditu perciperet, quorum, vt creditur, audiendorũ gratia, per voluntatem Dei articulum illum inciderat, Apoſtolus ad nequã illum: Dic, inquit, quis ſis, vel quid negotij habeas? Qui conſtrictus imperio: Dæmon, ſum, inquit, generi humano infeſtus, & mille nocendi artibus inſtructus. Ego enim grande illud ſcandalum, & Chriſtianæ poſſeſſionis iacturam in Oriente patraui: Ego inter Reges Chriſtianos in terra promiſſionis, vt nihil ab eis ageretur, nec proſperaretur opus Dei in manibus eorum, deteſtabilem diſcordiam ſeminaui: Regem Anglorum à Syria digreſſum per miniſtrum nequitiæ meæ, Ducem ſcilicet Auſtriæ captiua-

Peregrinatio ad D. Iacobi.

Peregrinatio ad terram ſanctam.

Adorationem, quæ Deo debetur, damõ ſibi arrogat.

Inuocatione S. Iacobi homo liberatur a malo.

Dæmon diſcordiarũ ſeminator.

ui;

ui: multimodam exinde malorum occaſionem regnis Chriſtianis concinnans: eundem quoque Regem de captiuitate propria reuertentem comitatus in partibus iſtis nunc conſiſto, cubili Regis tanquam familiaris miniſter frequenter aſſiſto, & circa theſauros eius apud Chinonem repoſitos peruigili cautela obſeruo. His dictis, malignus diſparuit. Apoſtolus etiam confortato homine in ſuæ ſe... claritatis ſecretum recepit. Homo vero ad vrbem Cenomanenſem mature reuerſus, Epiſcopo, vrbisq. prudentibus cuncta per ordinem replicauit, & in argumentum fidei caput depilatũ, & brachium manus peſtiferæ contactu vlulatũ indicauit. Quibus actis, poſt dies aliquot propoſitum iter repetijt. Nec latuit hoc Regem Richardum, qui nimirum eius, qui tangit montes & fumigant, timore compunctus, ſalubrioris inſtinctu conſilij cubiculum ſuum, vt accepimus, de cætero caſtius eſſe voluit, & de theſauris ſuis largiores indigentibus eleemoſynas erogare. Hæc Neubrigenſis.

Theſauros cuſtodiunt dæmones.

VII. *De Carolo Rege Siciliæ, per inuocationem Mariæ Magdalenæ è carcere liberato.*

Ex Aurea Roſa Syl... Prioratis Surius to. 4. Iul. 22.

Carolus Siciliæ Rex capitur.

CArolus Rex Siciliæ II. Comes Prouinciæ, circa annũ Domini 1279. bello nauali cum rege Aragonum cõgreſſus, victus & captiuatus eſt, & apud Barcinonẽ moriturus, diro carceri mancipatus. Cumq. omni humana ſpe deſtitutus indubitatam mortẽ expectaret in breui, à Magiſtro Guilielmo de Tonnais Ordinis Prædicatorum confeſſore ſuo monitus eſt, vt Magdalenam, quæ in terris ſibi ſubiectis prædicauerat, pœnituerat & obierat in auxilium aduocaret. Qui ſtatim firma ſpe de meritis eius concepta, ieiunio & confeſſione, & lacrymis ei ſe commendauit. Ecce autem in ipſa vigilia feſtiuitatis beatæ Magdalenę nocte adſtitit ei matrona pulcherrima, Carolum voce ſonora, & proprio nomine vocans, preces eius exauditas commemorans, & vt ſe velocius ſequeretur, indicans. Cumq. pro captiua familia ſua ille precaretur: Sequere, inquit, me, & te ſequentur tui omnes. Sic autem factum eſt. Poſt paululum vero cum aliquantiſper proceſſiſſent, illa firmato gradu, & ſe inuocatam Magdalenam eſſe commemorã,: Scis, ait, vbi ſis modò? At ille, Intra muros, inquit, adhuc ſumus Barcinonis, ſi non fallor. Falleris, inquit, ſed iam es intra terminos tui Principatus, & prope Narbonum ad * milliare vnum. Sunt autem inter Barcinonem & Narbonam tres magnæ dietæ, & triginta amplius * milliaria: Tunc ille perfuſus lacrymis: Quid, inquit, ò Domina, gratum rependere pro tanto beneficio poſſum? Dicam, inquit; Cum inſtante bello quodam corpus meum de meo ſepulcro ſublatum, & loco eius aliud ſuppoſitum fuiſſet, vt fallerentur inimici, ſi meum corpus aſportare voluiſſent: ita factum eſt. Vnde adhuc eo in loco iacent reliquię meæ, alijs earum loco ſublatis. Illuc perge, & eas talibus ſignis inuenies. Nam eo in loco vitis eſt, quã ſequens, de ore meo prodijſſe videbis: & ibi eſt caput meum totum nudum, excepta ea carne, quam Saluator mũdi in horto tetigit, cum eius volui tenere veſtigia. Capilli omnes interierunt, exceptis ijs, quæ Ieſu Chriſti pedes tetigere. Iuxta caput eſt ampulla plena terra madefacta ſanguine Chriſti, quam ſub Cruce collegi, & ſemper, quoad vixi in memoriam Domini mei ſeruaui. Cum hæc inueneris, honore digno eleuabis, & locum meæ mortis & meæ pœnitentiæ fratribus meis, id eſt, Prædicatoribus trades: Ego enim prædicatrix & Apoſtola fui. Conuentui loci, ex quo deceſſi, reditus pro cẽtum fratribus aſſignabis, vt ſemper ibi vigeat ſtudium generale. Et his dictis, diſparuit. Ille verò, facto iam die, Narbonam cernẽs, eo in loco, in quo Magdalena diſparuit, Crucem figi iuſſit:

Ope B. Mariæ Magdalenæ liberatur.

**Leucã.*

**Leucæ.*

Caro & capilli B. Magdalenæ, qui adhuc integri.

iuſſit: quæ vſque in præſens, Crux de Leuca, dicitur: & S. Maximinū adiēs, omnia per ordinem reperit, & iuſſa perfecit.

VIII. *De puero abſque baptiſmate mortuo, per merita S. Stephani martyris ad vitam ſuſcitato.*

Enodius li. 1. mirac. B. Stephani & D. Aug. ſer. 95. & 96. nuper Louanij impreſſ.

Innocatione S. Stephani reuiuiſcit puer.

CViuſdam mulieris filius paruulus mortuus, catechumenus erat, qui matris portatus manibus cum ingenti eiulatu, & miſerabili vociferatione ante ipſam memoriam glorioſi Stephani fuerat proiectus, tradens illi mortuum, vt ab eo reciperet viuum. Cumque ad aures amici Dei pulſaret fide pietatis, perculſa duplici luctu orbitatis, quod & in præſenti vita filium perdidiſſet, & in futura, vtpote ſine gratia Baptiſmi; ſaluum habere non poſſet: Ecce inter diu lamentantis dolorem miſeræ matris, repente paruulo ſpiritus redditur, vita tribuitur, vox viuenti conceditur. Conti nuo presbyter accerſitus baptiſmum paruulo tradit, ſacramenta complentur: atque ita peccatorum letali catena anima liberatur, ſtatim etiā mortalis carnis vinculo exuitur, & ad Dei ſpiritales amplexus ſumma celeritate libera dimittitur. Ita & non modica conſolatione conceſſa, gaudere de redempto filio datur, & paruulo ſalus vera conceditur. Qui profecto ob hoc ad modicum vitam recepit, ne in æternum moreretur.

IX. *De tribus alijs mortuis per interceſſionem S. Stephani protomartyris reſuſcitatis.*

D. Aug. li. 22. de ciui. Dei cap. 1.

APud Hypponem Baſſus quidam Syrus ad memoriam eiuſdē martyris orabat pro ægrotante, & periclitante filia, eoq; ſecum veſtem detulerat: cum ecce pueri de domo cucurrerunt, qui ei mortuam nuntiarent. Sed cum orante illo, ab amicis eius exciperentur, prohibuerunt eos illi dicere, ne per publicum plangeret. Qui cum domum rediſſet iam ſuorum eiulatibus perſonantem, & veſtem filiæ, quā ferebat, ſuper eam proieciſſet, reddita eſt vitæ. Rurſus ibidem apud nos Irenæi cuiuſdam collectarij filius ægritudine exſtinctus eſt. Cumq; corpus iaceret exanime, atque alijs gemētibus, & plangentibus, exequiæ pararentur, amicorum eius quidam inter aliorum conſolantium verba adiecit, vt eiuſdē martyris oleo corpus perungeretur. Factum eſt, & reuixit. Itemque apud nos vir tribunitius Eleuſinus ſuper memoriam martyris, quæ in ſuburbano eius eſt, ægritudine exanimatum poſuit infantulum filium ſuum. & poſt orationem, quam cum multis lacrymis ibi fudit, viuentem leuauit.

S. Stephani ope ſuſcitātur aliquot defuncti.

X. *De ceſſatione peſtis per honorem D. Sebaſtiano impenſum.*

Paul. Diac. li. 6. de geſt. Lōgobar. c. 2. Car. Sig. lib. 3. de regn. Ital. an. Do. 680. 18.

TEmporibus ſextæ Synodi vniuerſalis, quę Cōſtantinopoli ab Agathone celebrata eſt, exorta eſt grauiſſima peſtis menſibus Iulio, Auguſto, Septembri, tantaque fuit multitudo morientium, vt etiam parentes cum filijs, atque fratres cum ſororibus bini per feretra poſiti apud vrbem Romam ad ſepulcra ducerentur. Pari etiā modo hæc peſtilentia Ticinum depopulata eſt: ita vt cunctis ciuibus per iuga montium, aut per deſerta loca fugientibus, in foro, & plateis ciuitatis, herbæ, & frutices enaſcerentur. Tuncque viſibiliter multis apparuit, quod malus & bonus Angelus, qui videbatur venabulum in manu ferre, quoties venabulo illo oſtium cuiuſcumq; domus percuſſiſſet, tot ea de domo die ſequenti homines interirent. Tunc cuidam per reuelationem dictum eſt, quod peſtis iſta prius non quieſceret, quam in baſilica Beati Petri, quæ ad vincula dicitur, ſancti Sebaſtiani martyris altarium poneretur. Factumque eſt, vt delatis ad vrbem Romam ſancti martyris Sebaſtiani reliquijs, mox vt etiam in dicta eccleſia altarium cōſtitutum eſt, peſtis ipſa quieuerit.

Ara S. Sebaſtiano exſtructa peſtilētia ceſſit.

XI. De

XI. *De Iudæo ab igne per inuocationem S. Sergij liberato, & ad Chriſtum conuerſo.*

Niceph. lib. 17. hiſt. Eccleſ. c. 23 Baro. to. 6. an. do. 471.

ANno Domini 471. Archiſynagogus inter Iudæos quidam cum pueris duobus in tumultu Conſtantinopoli concitato, perinde atque ipſe auctor fuiſſet, correptus, & à viro Cõſulari cruciatus eſt. Is autem inter tormenta varia illud tantum vociferatus eſt: *O Deus Sancti Sergij, adiuua me.* Addebat vero hæc verba: Sancte Sergi, tu noſti. Iudices porro fingere ac ſimulare hæc Hebræum putantes, ad ignem, vt viuus combureretur, condemnarunt. Et ecce in media flamma equites duo, candidis induti ſtolis apparentes, horis multis intactũ conſeruauerunt: & multitudo in flammam inſiliẽs, hominem inde eripuit. Qui deinde baptizatus, Sergius nominatus eſt. Atque illi non minus mente quoque illuminatus, ſubſtantia ſua, quam multam habuit, vendita, in pyræ eius loco ampliſſimum Sergio martyri templum conſtruxit, vbi capite raſo, reliquam iuxta Dei beneplacitum vitam exegit. Idem duo eius effecere pueri, nominibus ſuis in Sergij & Bacchi nomine mutatis.

S. Sergij inuocatione liberatur Iudæus à flãma ignis.

D. Sergij templum grati animi cauſa extructum.

XII. *De gratitudine Zimiſcæ Imperatoris erga S. Theodorum martyrem, & B. Virginem.*

Io. Zona. to. 3. Annal. apud Bredeb. li. 2. coll. ſacr. cap. 32.

IMperatore Ioanne Zimiſca contra Roſſos præliante, cum diu victoria anceps eſſet, Romani diuinitus adiuti eſſe perhibentur. Nam & procellam Scytharum facies verberaſſe, & quendam in equo à multis viſum, qui Romanos defendere, & Barbarorũ phalanges conturbaret. Eo porro die memoria Theodori Ducis inſignis martyris celebrabatur. Theodorum porro Ducem Romanis contra Barbaros auxilio fuiſſe ex eo cognitum eſt. Mulier ulla quædam Byzantia, religoſa & modeſta, pridie illius pugnæ inſomnis ſãctam Deiparam procedere cum magno comitatu videre viſa eſt, ac dicere: Domine Theodore, meus & tuus Ioannes grauia certamina ſuſtinet propere igitur illi opem ferto. Id ſomniũ ea quibuſdam aperuit, qui die notato ceperunt, id pridie poſtremæ pugnæ contigiſſe. Imperator vero, vt martyri pro nauata opera gratiã referret, elegatiſſimum ei templum Euchaniæ, ſiue Euchaitæ ſtruxit, vetere diruto in quo corpus eius multis certaminibus defunctum repoſitum erat, & vrbem veteri nomine depoſito, Theodoropolim appellauit. Bello Roſſico ad hunc modum confecto, Imperator Byzãtium reuerſus ab omnibus ordinibus ſplendidè excipitur. Nam & Patriarcha cum omnibus ſacerdotibus ei obuiam eſt progreſſus, & Senatus, & populus coronas offerentes, & currum cum quatuor albis equis, rogaruntque, vt eo conſcenſo triumpharet. At ille coronas accepit, & equo ſingulari candido triumphauit, & veſtibus Bulgaricorum Regum currui impoſitis, ſupraque eas imagine Deiparæ collocata, currum anteceſſit. Poſtmodum quoque Chriſti Seruatoris templum in Chalce magnificum exſtruxit.

Deiparæ Virginis apparitio.

Gratitudo Io. Zimiſcæ pro beneficio accepto à S. Theodoro.

Triumphus Io. Zimiſcæ poſt victoriam.

XIII. *Precibus & meritis S. Gregorij Lingonenſis Epiſcopi, miraculo liberantur incarcerati.*

Gregor. Tur. lib. de vita patr. c. 7 Sur. 4. Ianua. to. 1

SAnctus Gregorius Lingonẽſis Epiſcopus cum per diem ſanctũ Epiphaniorum ad ciuitatem longinquã ambulaſſet, à modica febre pulſatus, relicto ſæculo ad Chriſtum migrauit. Cuius beata facies ita erat glorificata poſt tranſitum, vt roſis ſimilis cerneretur: hæc enim apparebat rubea: reliquum vero corpus tanquam candidum lilium refulgebat, vt æſtimares cum iam tunc ad futuræ reſurrectionis gloriam pręparatum. Quod deferentes ad caſtrum Diuionenſe, vbi ſe iuſſerat tumulari, in planitie illa, quæ à parte Aquilonis habetur, haud procul à caſtro, aggrauati geſtatores,

ſtatores, non ſuſtinentes feretrum, ſolo depoſuerunt, ibiq. parumper reſumentes vires, & poſt paululum eleuantes, ad intramuraneam eum eccleſiam detulerunt. Aduenientibus autem quinta die Epiſcopis, ab eccleſia ad baſilicam ſancti Ioannis deferebatur. Et ecce vincti carceris ad beatum corpus clamare cœperunt, dicentes: Miſerere noſtri, pie Domine, vt quos viuens in ſæculo non abſoluiſti, vel defunctus cœleſte regnum poſſidens, digneris abſoluere: Viſita nos, quæſumus, & miſerere noſtri. Hæc & alia illis clamantibus, aggrauatum eſt corpus ita, vt penitus ipſum ſuſtinere non poſſent. Tunc ponentes feretrum ſuper terram virtutem beati Antiſtitis præſtolabantur. His ergo exſpectantibus, ſubito reſeratis carceris oſtijs, trabes illa, qua vinctorum pedes coarctabantur, repulſis obicibus, ſcinditur media, confractisq. catenis omnes pariter diſſoluuntur, & ad beatum corpus, nemine retinente, perueniút. Dehinc eleuantes feretrum geſtatores, ij inter reliquos obſequuntur, qui à Iudice poſtea ſine damno aliquo ſunt dimiſſi.

B. Gregorij Epiſc. Lingon. inuocatio.

Inuocatio Sanctorũ miraculo probatur

XIV. *Sancti Euthymij auxilium implorat naufragus, & illud experitur.*

Ex Cyrillo monach. Sur. 20. Ian. to. 1. Baron. to. 6. ann. Do. 477.

QVinto anno ab obitu magni illius Euthymij Abbatis Martyrius Eccleſiæ Hieroſolymitanæ Epiſcopus, ad Zenonem Imperatorem, & Acacium Conſtantinopolitanum Patriarcham ſcribit de ſchiſmaticis, & illorum blaſphemia, & vitanda hereſi: & cum Phido Diacono dediſſet literas, mandat ei quoque non pauca ore dicenda. Ille autem cum Ioppen perueniſſet, & quoddam nauigium aſcendiſſet, quod proficiſcebatur in Corycium: vbi fuit in ipſo mari Parthenico, in magnam incidens procellam, & tempeſtatem, media nocte patitur naufragium. Cum vero iam demergeretur, nec ſe ſupra fluctus poſſet omnino tollere, ſed propterea qd in mari eſſet, & quod nox eſſet obſcura & incerta, periret: in quoddam lignũ ex inopinato, vel potius quod Deus id dediſſet, incidit: & cum in quendam locum enataſſet, & à tanta calamitate ſe paululum recreaſſet, venit ei in mentem admirabilis Euthymius, & ſtatim illius implorabat auxilium aduerſus periculum, & ambas ei manus tẽdebat, & illius nomen ſæpe inuocabat. Cum ſic ergo laboraret, ei alicunde magnus apparet Euthymius, per mare tranſiens, & ſecurè in ipſis fluctibus inambulans. Quẽ cum repẽte vidiſſet Phidus adductus eſt in admirationem. Eum autem ab omni angore, & timore volens rurſus ſtatim liberare, ea qua prius quoque ſolebat allocutione: Noli, inquit, timere, ego ſum Euthymius Dei ſeruus. Scias non eſſe bonum hoc iter in conſpectu Dei: neque enim afferet vtilitatem aliquam matri Eccleſiarũ: & ideo oportet reuerti ad eum qui te miſit, & ei meo nomine iubere, ne ſit ſolicitus de diſiunctione ſchiſmaticorum: haud enim ita diu abhinc, ſed illo Pontificatum obtinente, futuram vnionem, & omnes qui ſunt Hieroſolymis, futurum vnum gregem & ſub vno paſtore. Te autem oportet venire ad meam Lauram, & fratrum quidem cellas diruere ab ipſis fundamẽtis: cœnobium vero illic ædificare, vbi meum ædificaſti cœmeterium. Non enim Lauram, ſed cœnobium potius eſſe locum Deo placet. Hæc ille quidẽ mandat Phido, & ſuo eum pallio induit. Ille autem re ipſa & non in ſomnis protinus raptus, non diſſimili forte modo ei, quo Habacuc, ita facilè & momento temporis in littore ſtatuitur, & perinde ac ſi è ſomno ſurrexiſſet (ò diuinam prouidentiam!) in ſancta inuenitur ciuitate. Sic autem præter opinionem in domo conſeruatus, deponit quidem illud diuinum Euthymij pallium, quod tantum pelagus tranſuolare penna citius effecit & tutius: conſueto autem induitur veſtimento:

Legatio tempeſtate intercipitur.

Phidus Diacon' periclitans implorat S. Euthymium.

S. Euthymius Phido apparet eũq. liberat.

Miraculũ S. Euthymij in Phido Legato factum.

mento: Illud vero (ſed eſt attendendum, miraculo enim cognatum, & ſimile conſequitur miraculum) à quadam veluti manu abreptum, euaneſcit & tollitur de medio. Cum ad ſe ergo rediiſſet Phidus, & quænam mala eum oppreſſiſſent, conſideraſſet, vndæ, fluctus, nox, deſperatio, & quæcúque ſunt mala tempeſtatis: deinde vero animo agitaſſet repentinam huius inexpugnabilis calamitatis ſolutioné, magnumq. Euthymium: & quemadmodum cum iam eſſet defeſſus, & grauiter ſuffocaretur, ei apparet pedibus ingrediens in fluctibus, & veluti manum illam porrigens hilarem, vultumque vna & vocem, & ei mandans ea quæ dicta ſunt, & tandem imponens pallium, & tantum mare veluti alatum per aerem tranſmittens, & domi ſuæ reddens inſenſibiliter, hæc cum apud ſe conſideraſſet Phydus, emiſit illas voces cum magna admiratione: Nunc ſcio verùm eſſe & germanum Dei ſeruum magnū Euthymium, ab eoque miſſum me liberaſſe à calamitate. Deinceps autem quoque hæc matri narrauit. Illa vero eis aures lubenter accommodās (amabat enim non ſolum filium, ſed etiam Deum) & propterea tam eius qui ſeruat, quā eius qui ſeruatur, delectata narratione, & etiam lacrymas profundens ex oculis, conſuluit filio, vt omnia impleret. Deinde autem ad Patriarcham quoque tranſiens, ei Phidus renuntiauit omnia. Ille vero admiratus narrationem, quæ omnem rationem ſuperat & opinionem: Reuera, inquit, Dei propheta eſt magnus Euthymius, magnaq. eſt, & quæ dici non poteſt apud illum fiducia: de iis enim, quæ Lauræ euentura eſſent, cum nos omnes eſſemus teſtes, prædixit iam in Chriſto conſummandus. Hæc cum dixiſſet, ipſi quoque Phido permittit vt ædificet cœnobium, & concedit vt ad id proficiſcatur: ſimul profeſſus ſe quoque omnibus viribus opus vna eſſe aggreſſurum.

Beneficiorum Phido Legato à S. Euthym. collatorū memoria

S. Euthymius vel dei à Patriarcha laudatur.

XV. *De reuerentia & humilitate Gallorum erga ſanctum Antonium Magnum.*

ANno Domini 1089. lues peſtilentiſſima maxime in parte Occidétali Lotharingiæ excreuit, vbi multi ſacro igne interiora conſumente cópntreſcentes, excesis membris inſtar carbonum nigreſcentibus aut miſerabiliter moriebantur, aut manibus ac pedibus putrefactis truncati miſerabiliori vitæ reſeruabantur: multi vero neruorum contractione diſtorti cruciabantur Cuius cauſa (aſſeritur in hiſtoria Antoniana) frequentiori concurſu creuit cultus ſācti Antonii Magni in Prouincia Viennenſi, vbi eius corpus translatum à Ioacellino ex ſtirpe Comitum Pictauienſium oriundo Conſtantinopoli, iuſſu Vrbani Papæ ab eius filio Guigone apud Moram ſancti Deſiderii fuerat collocatū, vbi omnes eodem morbo tacti, mirabile dictu, confeſtim ſanabantur. Auctus eſt eo amplius erga Sanctum reuerétia, quod ſicut eo morbo ægrotantes ſanari conſueuerint, ita ſani in eundé Sanctum peccantes ſiue periurio, aliave irrogata in eum blaſphemia vel cótumelia, eundem mox experiri ſolerent vltorem, eodemque confeſtim morbo ignis ſacri percuti. Quod pauendum cunctis prodigium hactenus perſeuerat, adeo vt in prouerbium verſum ſit: In ſanctum Antonium neminem impunè peccare.

Chron. Sigebert. Gemblac. ſub an. 1089. Bar. 10. 11. an. Do. 1089 18.

Morbus ignis ſacri S. Antonii graſſatur in Galliis.

S. Anto. Magni corpus vbi.

Morbus ignis ſacri curatur à S. Antonio

Prouerbium de S. Antonio.

XVI. *Nottingus Ep. Vercellenſis in re dubia S. Aurelium inuocat, & fit voti compos.*

SVb Carolo Magno Imp. anno Domini 830. Nottingus Germanus Erlafridi Comitis de Calue filius, vir morum probitate ac doctrina conſpicuus, cum Epiſcopatum Vercellenſis Eccleſiæ eſſet adeptus, & ſubinde reliquias S. Aurelii Armeni à Mediolano iaſpide & auro pretioſiores accepiſſet, ac in mauſolæo pulcherrimo col-

Ioā. Trithem. in Chronico monaſt. Hirſaug. an. Do. 830.

collocaſſet, meditari cœpit de adeunda patria: ad quam ne vacuus accederet, diſpexit, quid muneris deferret, quo eam clariorē redderet. Cum itaque ſtatuiſſet hoc ſacrum corpus deferri, mox fluctuare cœpit, num ea translatio ſancto diſpliceret Aurelio, vel ſi forte populus perciperet, à ſententia ipſe reſilire cogeretur, idcirco rem omnem diuino conſilio terminandam commiſit. Vnde tota mente conuerſus ad Deum, ac iuxta ſepulchrum ſācti noctem ducturus inſomnem, prouolutus in terram, ipſum Aurelium, diuinum Chriſti amicum, ardenti compellabat deſiderio, cum lacrymis dicens: Sancte Pater Aureli, decus meum; vnicumq; poſt Deum animæ præſidium meæ, tibi expando deſiderium famuli tui; qui Deo coniunctus proculdubio neſcire non potes, rogo te per diuinum amorem, qui te mihi venerabilem eccleſiæ celebrem, ægris medicum, vnumque cum Deo ſanctum, & immortalē effecit, ne me diutius in hoc ambiguo fluctuare permittas, ſed exaudi me famulum tuum tibi proſtratum, & doce me, vt ſciam quid agere debeam ſecundum Dei, tuamque voluntatem: Cumque orans diutius in lacrymis, humique iacens perſeueraret, fatigatus oratione protractuq; vigiliarum paulisper obdormiuit: Cui dormienti mox diuus Aurelius Pontificalibus indutus, ſplēdidior ſole adſtitit, Nottingumque compellans ex nomine, dixit: Salus tecum ſit, frater Nottinge: ad hoc veni, vt pergam tecum in Germaniam, plures ibi Chriſto adducturus populos iam corpore mortuos, quam ſi adhuc viuus inter gentes prædicans miraculis coruſcarem. Quo cum veneris, ibi monaſterium ſeruorum Dei conſtitues; vbi cæcum nobis obuium ſubito conſpexeris, illum natum dimittam. Quibus dictis euanuit: At vero Epiſcopus de ſomno cōſurgens, lætus mox in ipſa nocte ſarcophagum clam aperuit, ipſaſque reliquias ſacratiſſimi Præſulis Aurelij in domum Epiſcopi ſui occulte deportauit. Mauſoleum diligentiſſimè recluſum multo tempore Vercellenſes deluſit, hoſpitem ſe habere putantes, quem non habebant. At vero Nottingus, paratis omnibus quæ ad rationem itineris pertinere videbantur, ex familiaribus ſuis fideliores quoſdam in comites tantæ peregrinationis aſſumpſit, imponenſque iumento ſarcinulam ſacras reliquias continentem itineris duce optimo comitatus propoſitam viam ingreditur. Cumque Germaniam feliciter ingreſſus poſt aliquod dies patriam intraret ſuam; magna ſuorum lætitia exceptus eſt, & quantum inferret regioni theſaurum, abſens ſcriptis, præſens verbis, & operis exhibitione, patri cæteriſq. omnibus terræ incolis demonſtrauit. Verum cū non eſſet in promptu locus munere benedictionis, conſecratus, tanto hoſpite dignus, nolenteſq. tam venerabiles reliquias vltra triduum commorari inter homines peccatores, communi deliberare conſilio cœperunt, vbi habitaculū Chriſti confeſſori præpararent. Erat eo tempore non procul à caſtello Comitis Erlafridi Capella in honorem S. Nazarij conſecrata, in qua placuit omnibus corpus ſancti Patris reponere, donec de conuenientiori loco prouideretur. Cum igitur illuc deferrent, venientes ad illum locum, vbi eſt hodie monaſteriū S. Aurelij conſtructum, ecce cœcus quidā de medio turbæ ſacris reliquijs obuius, clamare cœpit, voce magna dicens: Illumina me, ſanctiſſime Dei cultor Aureli precibus tuis, vti pollicitus es. Ad quem Epiſcopus dixit: Vbi ſanctus Aurelius promiſit ſe te illuminaturum? Qui ait; Domine, hac nocte dormienti mihi in anguſtia mentis meæ Sanctus iſte apparuit, dicens: Cras in nomine Ieſu Chriſti illuminaberis. Et dixi: Domine quis es tu? Ego ſum, inquit, Aurelius Epiſcopus, nouus hoſpes in Germania, quem

Oratio Nottingi Epiſcopi ad S. Aurelium in re dubia.

D. Aur. Ep. Vercelle. ſi apparet.

Reliquiæ ſacræ loco decenti apponendæ.

S. Aurel. à cæco inuocatur.

filius

Innocatione S. Aurelij illuminatur cæcus.

filius Domini tui Comitis Erlafridi pridem adduxit. His dictis, iterum clamauit, Sancte Aureli, adiuua me, vt videam te: Statimq. aperti ſunt oculi eius, & vidit perfecte. Omnes autẽ qui aderant, viſo tam inſolito miraculo, magnificabant Deum dicentes: Laus tibi Domine Ieſu Chriſte, fili Dei viui. Dixitq. vnuſquiſque ad cohærentem lateri ſuo: O quam magnus eſt iſte Sanctus, qui & cæcos illuminare poteſt! Epiſcopus vero dixit patri: Pater, ſanctus Aurelius hunc locum in manſionem elegit, concitatoq. gradu montem aſcendentes, Pótifex immolato redemptionis noſtræ ſacrificio, reliquias ſacras ad locum præparatum repoſuit. Deinde rogauit patrem, vt vbi monaſterium in honorem Dei & ſancti Aurelij ædificaret: Quod pater deuotus, & timens Deum ſe facturum promiſit.

XVII. *Ad inuocationem ſancti Bernardini puer mortuus reuiuiſcit.*

Franciſ. Gonzaga li. de origine Seraphica relig. p. 3 Cõuentu 24. an. Do. 1453

ANno Domini 1453. in vrbe Bernaijcenſi, meritis & precibus ſãcti Bernardini Senenſis ſtupendum fuit factum miraculum ſuper iuuenẽ nondum quinquennem, cuius narratio ſequitur. Scalam aſcenderat dicti iuuenis mater, vt poma in horreo recondita pro pueris pacificandis & recreandis aſſumeret, & eis præſentaret. Hanc protinus ſenior trium ſuorum puerorum ſecutus eſt: hunc cum vidiſſet adoleſcentior, de quo fit ſermo, continuo ſcandit, ad ſummum ſcalæ perueniens veſtem talarem pede depreſſit, quo facto lapſus in terrã interijt. Mater lapſu audito, à maiori gnato ſciſcitata eſt, Quid audio? Frater cecidit, mater illa fremens, & vehementi affecta dolore, velociſſimo ſaltu ſeſe iuxta gnatum occiſum recepit, quo inter vlnas triſti amplexu ſuſcepto plorans, & eiulans omni deſtituta conſolatione mœſtiſſima, ſuper lectulum cadauer reclinauit: poſitis vero luminibus verſus fratrum Minorum cœnobium greſſus dirigit recordata canonizationis beati Chriſti Cófeſſoris Bernardini Romæ per Nicolaum Pontificem ſummum, anno Iubilæi 1450. Meminerat etiam cuiuſdam prodigij precibus dicti ſancti ſupra quandam iuuenculam nuperrime facti, quam molendini rota necauerat, priſtinæ vitæ & ſanitati reſtitutam. Cum hæc & ſimilia meditaretur, credit & ſperat tanti viri ſuffragijs ſimile portentum ſuper defunctum filium poſſe diuina virtute conferri. In Eccleſia autem nuper erecta, collocata erat imago Sancti viri, ad quam totus populus confluebat cum maxima veneratione. Cum autem afflicta mater ſic deſolata audiretur à vicinis & amicis, repente ſe ipſos mutuo vocantes congregarunt, eandemq. adeuntes reprehenderunt: quod inaniter fleret, Deumq. & Sanctos pro vita pueri reſtauranda inuocaret, atque iteratam vitam ſepararet, dicentes: Corpus mortuum humari petit. Coram quibus vicinis (eorum dictis minime acquieſcens) vouit ſe filium ſuum ad dictam Eccleſiam delaturam, pro diuino auxilio, & Sancti ſubſidio implorando. Confidens Dei auxilio, deuotione accẽſa iter arripuit, puerumque defunctum brachijs geſtans profecta eſt. Vtque primum ad Conuentum peruenit, fratribus ſupplicauit, vt preces funderẽt ad Sanctum, quatenus apud Deum pro vita ſuo gnato reſtituenda intercederet. Qui audita ſupplicatione ſtatuentes cadauer ſuper altare ſancto dicatum, iuxta ſuggeſtum in dictæ eccleſiæ medio erectum, huiuſmodi preces deuotas fuderunt: Gaudet ordo Minorum Franciſci noua plantula, cum verſiculo & oratione. Tunc vna ex concomitantibus vicinis adijt altare, & amplexatum iuuenem ſic allocuta eſt: O mi puer, quæ ſum ego? Cui ille: Matrina mea chariſſima. Hac reſponſione audita omnes Deum laudauerunt, & Sanctum.

S. Bernardinus quando & à quo in Sanctorũ album relatus.

Miracula ad inuocationẽ S. Bernardini Senenſis.

S. Bernardini meritis reuiuiſcit puer.

Tit. XLV. De interceſſione Sanctorum.

1. Pet. 1. *Dnus Petrus Apoſt. certior factus de morte, promittit ſe fore memorem Chriſtianorum poſt deceſſum apud Deum.*

Exemp. I. *D. Io. Baptiſta inuocatus à ſacerdote patiente tentationem carnis in baptiſmo mulierum, eum liberat; monendo plus meriti eum habiturum fuiſſe, ſi fortiter tentationem ſuſtinuiſſet.*

Sophron. in prat. Spirit. c. 3. CVm in monaſterium ſancti Patris noſtri Sabæ profecti fuiſſemus ad Abbatem Athanaſium, narrauit nobis ſenex dicens: Cum eſſem in monaſterio Penthucula, presbyter quidam erat ad baptiſmi miniſterium Conon nomine, Alexandrinus genere, quem pro vitæ merito Patres iuſſerant, vt baptizaret accedentes. Ipſe igitur ſancto chriſmate vngebat, & baptizabat eos, qui ad hoc veniebant. Quoties ergo mulierem inungeret, ſcandalizabatur, atque id eo ex monaſterio abire volebat. Cum autem ea cogitatione agitabatur, aſſiſtebat ei ſanctus Ioannes Baptiſta, dicens: Tolera, & perſeuera, ego te de hoc bello liberabo. Quadam vero die venit puella ex Perſide, vt baptizaretur, quæ adeo ſpecioſa erat, ac tantæ pulcritudinis, vt non poſſet Presbyter nudam eam ſancto oleo inungere. Cum ſic vero puella illic manſiſſet duos dies, audiēs hoc Archiepiſcopus Petrus obſtupuit de ſene vehementer, voluitq; ad hoc opus delegare diaconiſſam mulierē, ſed id non fecit, ne cōtra canones feciſſe videretur. Conon vero Presbyter, ſumpto melote ſuo, receſſit dicēs: Iam non amplius remanebo in hoc loco. Cum ergo receſſiſſet ad colles, ecce S. Ioannes Baptiſta illi obuius factus eſt, & tranquilla voce affatus eſt illum, dicens: Reuertere ad monaſterium tuum, & hoc te bello leuabo. Abbas vero Conon ait illi cum indignatione; Vere nō reuertar: Ecce iam toties pollicitus es mihi iſtud, nec feciſti. Tunc S. Ioannes eum ſedere fecit, amotiſque veſtimentis eius ſignauit eum ter ſigno Crucis ſub vmbilico, dixitq. ei: Crede mihi, presbyter Conon, volebā te pro hac pugna mercede donari: ſed quia non vis, ecce abſtuli à te hoc bellum: mercede autem huius operis carebis. Reuerſus preſbyter in cœnobium, vbi baptizare cōſueuerat, in craſtinum vnctam puellā baptizauit, neque penitus animaduertit eam eſſe mulierem. Impleuit autem & alios annos duodecim in baptizandi miniſterio tanta tranquillitate animi, & corporis, vt nullum vltra ſentiret carnis motum, cum inſpiceret, ac tangeret mulieres. Atque ita in pace conſummatus eſt.

Chriſma tis vnctio in vertice. — *D. Ioan. Bapt. apparitio.* — *D. Ioan. Bapt. caſtitatis amator.* — *Cononi caſtitatē impetrat D. Ioan. Bapt.*

II. *D. Petrus Apoſt. ab Eulogio Pontifice Rom. inuocatus emendat epiſtolam, quam B. Leo Pontifex ſcripſerat aduerſus Eutychem & Neſtorium.*

Idē ibi. ca. 147. apud Baron. to. 6. ann. Do. 449. NArrauit nobis & hoc Abbas Menos eiuſdem cœnobij Pater, audiuiſſe ſe Abbatem Eulogium Alexādrinum Patriarcham, dicētem: Cum profectus eſſem Conſtantinopolim, fruitus ſum contubernio Gregorij Romani Archidiaconi ſummi & ſingularis viri, narrauitq. mihi de ſanctiſſimo ac beatiſſimo Leone Romano Pōtifice, dicens: haberi ſcriptum in Eccleſia Romana, quod cum ſcripſiſſet epiſtolam ad S. Flauianum Conſtantinopolitanum Epiſcopum, cōtra impios Eutychem, ac Neſtorium, poſuerit eam ſuper tumulū Principis Apoſtolorum Petri, & orationibus ac vigilijs, & ieiunijs vacans, orauerit ipſum ſummum Apoſtolum, dicens: Si quid vt homo, vel nimis cautè poſui, vel etiā omiſi, tu, cui à Domino Deo Saluatore noſtro Ieſu Chriſto, & ſedes hæc & Eccleſia commiſſa eſt, emenda. Poſt quadraginta vero dies apparuit ei Apoſtolus oranti, & dixit ei: Legi,

Miraculum de epiſt. S. Leonis ad Flauianum. — *B. Petri Apoſt. apparitio.*

Legi, & emendaui. Sumenſq. Epiſtolã de ſepulcro B. Petri, aperuit eam, & inuenit Apoſtolica manu emendatã.

III. *D. Leo apparet Theodoro Ep. declarans, ſibi & D. Petro Apoſt. culmini placuiſſe defenſionem ſuæ epiſtolæ ſupradictæ.*

Idem ibid. cap. 148.

THeodorus ſanctiſſimus Epiſcopus Dornæ ciuitatis, quæ in Libya eſt, narrauit nobis, dicens: Cum eſſem cubicularius S. Papæ Eulogij, vidi in ſõnis virum reuerend habitus, ſtatura procerum, dicentẽ mihi: Nuntia meũ Eulogio Papæ aduentum. Ad quem ego? Quis es, Domine, qui iubes, vt nuntiem? Reſpondens ille dixit mihi: Ego ſum Leo Romanus Pontifex. Ingreſſus igitur ego nuntiaui, dicens: Sãctiſſimus & beatiſſimus Papa Leo Romanæ ſedis Antiſtes conuenire vos vult. Cũ hoc audiſſet Papa Eulogius, exſurgens concitus cõcurrit in occurſum eius, ſalutãteſq. inuicem, oratione facta, reſederunt. Tunc vero diuinus & eximius Leo dixit S. Eulogio: Scis quare venerim ad vos? Reſpõdit ille: Non. Ait ipſi: Veni, vt vobis gratias agerẽ, quia ritè & magnificè pro epiſtola mea reſpondiſtis, quam ſcripſeram ad fratrem meum Flauianum Conſtantinopolitanum Patriarcham, ſenſum meum, & ſententiam meam quidem aperientes, hæreticorum ora autem obſtruẽtes. Scito autem, frater, quia non mihi tantum veſtrum diuinum laborem, ſtudiumq. contuliſtis, ſed etiam ſupremo culmini Apoſtolorum Petro, & ipſi præ omnibus, quæ à nobis prædicatur, veritati, quæ eſt Chriſtus Deus noſter. Iſta non ſemel tantum, ſed bis, terq. conſpiciens, trina apparitione firmatus, enarraui sãcto Papæ Eulogio. Qui cũ audiuiſſet, lachrymatus eſt, extendenſq. in cœlũ manus ſuas, Deo gratias retulit, dicẽs: Gratias tibi ago, Dominator Chriſte Deus noſter, quia cũ indignus ſim, veritatis tuæ præconem me facere dignatus es, & per orationes ſeruorum

S. Leonis poſt mortem apparitio.

Beneficia viuentium sãcti in gloria agnoſcunt.

Sãcti pro nobis orant in altera vita.

tuorum Petri ac Leonis paruã, ac modicam alacritatem noſtram, tanquam duo viduæ minuta, ſũma, & ineffabili benignitate tua ſuſcipere dignatus es.

IV. *De Martiale, viro Ethnico, per interceſſionem B. Stephani ad Chriſti fidem conuerſo.*

D. Aug. de ciuit. Dei lib. 22. c. 8.

FVit quondam vir in ordine ſuo primarius nomine Martialis, æuo iam grandis, & multum à religione abhorrens Chriſtiana. Habebat ſanè fidelem filiam, & generum eodem anno baptizatum. Qui eum ægrotantem multis & magnis precibus & lacrymis rogarent, vt Chriſtianus fieret, prorſus abnuit, eoſq. à ſe turbida indignatione ſubmouit. Viſum eſt genero eius, vt iret ad memoriam S. Stephani, & illic pro eo quantum poſſet, oraret, vt Deus illi daret mentem bonam, quæ credere nõ differret in Chriſtum. Fecit hoc ingenti gemitu & fletu & ſinceriter ardente pietatis affectu, deinde abſcedens, aliquid de altari florũ, quod occurrit, tulit, eique, cum iam nox eſſet, ad caput poſuit. Tunc dormitum eſt: & ecce ante diluculum clamat, vt ad Epiſcopum curreretur, qui mecum forte tunc erat apud Hypponem. Cum ergo audiſſet eum abſentem, venire presbyteros poſtulauit. Venerunt, & ſtatim ſe credere dixit: admirantibus, atq; gaudentibus omnibus, baptizatus eſt. Hic quamdiu vixit, in ore habebat: *Chriſte, accipe ſpiritum meum:* cum hæc verba beatiſſimi Stephani, quando lapidatus eſt à Iudæis, vltima fuiſſe neſciret, quæ huic quoq; vltima fuerunt. Nam non multo poſt etiam ipſe defunctus eſt.

S. Stephani moriẽtis oratio.

V. *Sanctorum Bonifacij & Alexij interceſſione a malignis ſpiritibus liberatur Franco vir nobilis.*

Barõ. to. 11. ann. eccl. an. do. 1004. 8. ex hiſto. Codi-

NOn ſolum qui aſſiduitate Romã plus ſolius Petri poteſtate quam Regum iudicio vrbium Dominam incoluit, verum etiam qui à diuerſis mundi partibus eam expetunt, pro-

ce Caſſian. poſt S. Adalberti homiliā Romę dictā in eccleſ. SS. Boniſac. & Alexij.

tioſiſſimum ſciunt templum corporibus ſanctorum Chriſti martyris Bonifacij & Confeſſoris Alexij decoratum. In quo dum fama factæ religionis creſceret, quidam nobilitate carnis pollens, & diuitijs affluens, monachicum habitum abrenuncians, quæ ſæculi ſunt, ſuſcepit, nomine Ioannes Canaparius. Qui dum in ſæculo eſſet, multos ſibi amicos, propinquos, & fideles ſincera charitate deuinxerat eundem ſecum locum petere, eũdemq; habitum ſuſcipere. Sed (vt eſt hominum mutabilitas) omnes fere declinauerunt retrorſum, & quem colentem mundum diligebant, tollentem crucem ſuam, & ſequentem Ieſum ſequi neglexerunt. E quorum numero extitit, (de quo dicere volo) conuicaneus & compater eius Franco, cognomento Maringus, homo nō ignobilis, nec adeo pauper, & ſæculari ſcientia plus iũſto refertus. Hic autem ea tempeſtatè, qua Ioannes Papa præſulabat, reſidens ante eccleſiā venerabilium martyrum Coſmę & Damiani, via ſacra: turgente gutture, vicina morte ſe premi omnino ſuſpicatus eſt. Nā innumera multitudo hominum illa clade Romæ perierat, quę ſibi viuendi ſpem protinus abſtulerat. Mox itaque data dextera cuidam adſtanti, ad monaſterium prædictorum ſanctorum Bonifacij & Alexij citiſſimè deduci ſe petijt, immemor parentum, & horum, quæ paulo ante ſe prępedierant. Vbi illuc adueniens deficientibus viribus, & anhelitu, compatri ſuo velle loqui ſignificauit. Qui, vbi ex more nuntiatum eſt, data licentia ab Abbate Leone, qui tunc eidem monaſterio præerat, introductus eſt, & inductus eſt ad eccleſiam ſanctorũ, vbi præſtolabatur eum præmonitus Ioannes Canaparius, voluens animo ad hoc illum venire veſpertino tempore, vt impleret quod promiſerat; nam eidem Frāconi veſpertinus erat. Quem videns ægrotus, genibuſque eius aduolutus, rauca voce talia cœpit: Eia compater, eia Domine, recipe me fallacem, recipe me infidelem, & conſigna me tuis Dominis Bonifacio & Alexio: fac me ſeruum eorũ, quia ſcio, & veraciter ſcio, quod niſi eorum patrocinio non liberabor à poteſtate iniquorum ſpirituum, quibus ab ipſis ſerui mi cunabulis. Quare moram patior, benigniſſime? Vitas me, deſpicis me, quod inuitus tuos requiro Dominos? Vbi eſt, quod mihi ſæpe dicebas; quia & inuitis ſalus præſtatur? Sancte Bonifaci adiuua me: Sancte Alexi ſuccurre mihi. Talibus deniq; perculſus prælibatus Ioannes Canaparius, Abbatem conuocauit & fratres, quibus rei veritatem ordine narrans; monachum illum fieri rogauit, ſine intermiſſione clamantem: Sancte Bonifaci, ſancte Alexi, ſeruus veſter ſum, & etiam ſeruus ſeruorum veſtrorum. Cuius deſiderium cognoſcentes ante venerandam Crucem eum ſtatuerũt, monachumque multis cum lacrymis effecerunt. Poſtquam igitur hæc acta ſunt in monaſterio, volens Deus oſtēdere, quantum interceſſione horum ſanctorum flectatur ad miſericordiā, & quam miſericorditer liberet peccatores ad eos confugientes: permiſit cuneum equeſtrium armatorum malignorum ſpirituum per ſupradictam viā ſacram viſibiliter deſcendere, prędictum Franconem requirentem, quē iudiciaria definitione ſeruum ſe viciſſe glorianter iactabat. Taliter enim altercando, ablatum perquirendo viſi ſunt veniſſe ad portā monaſterij, vbi nō inuenientes eũ, reuerſi ſunt triſtes, multa nefaria iactātes in ſanctos. Qui dum requiſiti fuiſſent à vicinis monaſterij, quid hoc eſſet, reſponſum: Frāconem ſeruum eorum ablatum à Bonifacio & Alexio, & muſſitando adijciebant, remanſiſſe per quod eum vincere putabant. Quod vbi Abbati, & fratribus ab audientibus nuntiatum eſt: ſubtiliter perquirentes, profeſſionem regularem non illum feciſſe inuenerunt: qua ſtudioſè facta, anima illa

Ioan. Canaparij ad Deũ cõuerſio.

Frãconis Maringi violenta cõuerſio.

Sanctorũ Bonifacij & Alexij interceſſione ab iniquis ſpiritibus liberatur Franco vir nobilis.

Frãconẽ repetunt maligni ſpiritus.

illa carne ſoluta eſt. Ex quo datur intelligi, quod miſericordiſſimus Deus, quem cuncta monaſtici ordinis implere permiſit, meritis Sāctorum Bonifacij & Alexij, quorum ſuffragium toto corde petierat, ab omnibus inſidijs inimicorum eripuit ad laudem & gloriam nominis ſui.

VI. *Sancta Digna ad martyrium à Sancta Agatha incitatur, & ab ea roſam & lilium accipit.*

Eulogius mem. SS. li. 3. c. 7. Baro. to. 10. Ann. eccl. an. Do. 853. 50. 51.

CVm Saraceni ſæuirēt in eccleſiam Cordubenſem, inter cęteros martyres virgo quædam adoleſcentula, merito, & nomine Digna, ex collegio venerabilis Eliſabeth, Deo reuelante, & confortante ad palmam proceſſit. Paulo namque ante martyrium ſuum aſſiſtere ſibi per ſomnium videt puellam habitu & ſpecie per○omptā Angelico, roſas & lilia manu geſtantem. Quam cum de nomine, cauſaque ſui exploraret aduētus: Ego ſum, inquit, Agatha olim propter Chriſtū diris attrita ſupplicijs, & nunc veni partem ibi purpurei muneris huius conferre: accipe libens donarium, & viriliter age in Domino: nam reliquias roſarum & liliorum, quas in manu ſeruo, poſt te ex hoc loco datura ſum migraturis. Tali denique virgo ſacratiſſima viſu, ac munere illuſtrata, cum è dextera colloquentis roſam ſuſciperet, auris admixta cæleſtibus ab oculis intuentis eleuabatur. Hæc autem puella cum pro ſumma humilitate atq; obedientia inter conuirginales vltimam ſe iudicaret, eſſetq. incomparabili apparatu obſecundatrix, nunquam tamen appellari ſe Dignam patiebatur, dicebatque cum lacrymis: nolite me Dignam vocare, ſed magis indignā, quia cuius meriti ſum, etiam nomine debeo inſignari. Et cum à die reuelationis ſuæ amore compuncta martyrij, tacito cogitamine, quibus ad id poſſet indicijs aſpirare, ſæpius ruminare cœpiſſet: fit affatim lætior horum inſtructa martyrio, quo quaſi his præcedentibus, hæc firmiori greſſu ſuccederet ad coronam. Ideoq. apertis ſilenter cœnobij clauſtris, cum iam beatos pendere comperiſſet martyres, concito gradu iudicem petens: Cur fratres ſuos, præcones iuſtitiæ trucidauerit, aſſertione intrepida percontatur; An quia, inquit, Dei cultores exiſtimus, ſanctamque fideliter colimus Trinitatem: Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, vnum & verum Deum fatentes, & omne quod ab hac crudelitate diſſentit, non ſolum negamus, verum etiam deteſtamur, maledicimus, & confundimus, idcirco confodimur. Hæc & his ſimilia ſancto & immaculato ore diſſerente puella, nihil cunctatus arbiter lictoribus decollandam committit, qui mox delicatis inferunt iugulum collis. Nec mora, conſternatis corruens membris equuleo deorſum verſa ſuſpenditur, ceterisq. trans flumen adſciſcitur. Hoc namque ordine hi tres aduocati, Anaſtaſius ſcilicet Presbyter, Felix Monachus, & Digna Virgo beata eodem die diſpariter ceciderunt.

Digna virgo à S. Agatha ad martyriū incitatur & ab ea roſam accipit.

Magna Dignæ humilitas.

Digna è cœnobio monaſterio egreſſa iudicem increpat ac Chriſtum fatetur.

Dignæ virginis martyrium.

VII. *Baſilides carnifex oratione S. Potamianæ, quam in ſuo martyrio defenderat, fit Chriſtianus & more gentium iurare renuens, martyrij coronam adipiſcitur.*

BAſilides fuit vnus ex ijs, quibus implere ſpeculatoris officiū mos eſt, Potamiænam, multorum commendatione inſignem, ad ſupplicium deduxit. De ea autem frequens & celebris ſermo apud ciues ſuos iam habetur: vtpote quæ cum infinitas prope pugnas pro corporis pudicitia, & virginitate, qua prę cęteris excellebat, cōtra inſanos amatorum ſuorum impetus (in ea enim præter animi virtutes eximia præterea & integra corporis pulchritudo mira cum venuſtate elucebat) conſtanter ſuſtinuit: tum multiplices, & graues ærumnas pro fide Chriſti amore exhauriens, ad

Euſeb. Caſar. li. 6. cap. 4. Bar. to 2. ann. Do. 205.

extremum poſt tormenta acerba, dictuq. horrenda, vnà cum matre Marcella, ignis incendio abſumpta, mortem oppetijt. Ferunt quidem Aquilā (hoc enim iudicis nomen fuit) poſtquam plagas vniuerſo illius corpori graues infixiſſet, tandem ad corporis ignominiam & contumeliam libidinoſiſſimis gladiatoribus illam ſe traditurum, interminarum: Illam autem ſumpſit pauliſper intra ſe meditatam, cum rogaretur quid ſentiret, eiuſcemodi reſponſum dediſſe, vnde viſa eſt illis aliquid impietatis (ſic enim putabatur) manifeſto elocuta. Atque eueſtigio poſt definitiuam de ea latā ſententiam, Baſilides vnus ex ſatellitibus eam acceptam ad locum ſupplicij deducit. Simulatque autem multitudo ei moleſtiam faceſſere, & verborum petulātia inſectari conabatur: hic eos, qui contumeliam ipſi faciebant, repulſos coercuit, & maximam clementiam, ſummamque humanitatem in eam declarauit. Illa vero hominem pro illius ergo ſe pia commiſeratione vehementer amplexata, bono animo eſſe hortatur. nam ait ſe, ſimul ac abiret è vita, à Domino ſuo veniam & gratiam pro eo efflagitaturam, & non diu poſt eius in ſe merita iuſta remuneratione compenſaturam. Hæc cum dixiſſet, pice feruenti per varia & diuerſa membra ab imis pedibus vſque ad capitis verticem ſenſim ac pedetētim diffuſa, generoſo atq; excelſo animo migrauit è vita. Tale certamen ab hac percelebri & glorioſa virgine cōfectum fuit. Non longo temporis interuallo interpoſito, Baſilides, cum ſatellites ſocij ſui certa de cauſa iuſiurandum ab eo exigerent, aſſeueranter affirmat, omnino ſibi non licere iurare, Chriſtianum enim ſe eſſe, & hoc propalam ſe fateri. Puto equidem ab eo exactum iuſiurandum more Gentium: Iura per Herculem, vel quempiam alium deorum: ex quo ſibi iurare non licere ipſe reſponderit: At illi (inquit) primo eum etiamnum iocari putabant. Verum vbi illud conſtanter aſſerit, adducitur ad iudicem, & coram illo intentionem confeſſus, in vincula conijcitur. Cumque fratres in Domino ad eum aduentarent, cauſamq. repentinæ & admirabilis huius mutationis ſciſcitarentur, fertur reſpondiſſe: Potamiænam triduo poſt martyrium noctu ei aſſiſtentem: coronam ipſius capiti impoſuiſſe, dixiſſeque, ſe pro eo gratiam à Domino poſtulaſſe, poſtulatam obtinuiſſe, & Dominum, non longo tempore poſt eum ad ſuam gloriam recepturum. Poſt illa, vbi fratres ſigillum in Domino ei impertiuerant, poſtero die ſecuri percuſſus præclara martyrij corona donatus eſt.

Aquila Præfect⁹ Alexandriæ.

Baſilides carnifex Alexandriæ Potamienā defendit.

Dirū Potamianæ martyrium.

Iurare renuit Baſilides more Gentium.

Potamiana Baſilidi carnifici coronā impetrat & capiti imponit.

VIII. *Theophilus Aduocatus per irriſionem illudens Dorotheæ, ab ea petit ſibi mitti mala & roſas de paradiſo ſponſi eius, quibus eius benignitate acceptis, fit Chriſtianus, ac Chriſtum profitetur.*

CIrca annum Domini 304. paſſa eſt quoque Cæſareæ in Cappadocia Dorothea, quę ſub Sapricio illius prouinciæ præſide primum equulei extēſione vexata, dehinc palmis diutiſſimè cæſa, ad vltimum capitali ſententia punita eſt: in cuius confeſſione Theophilus quidam Scholaſticus ad Chriſti fidem conuerſus, & mox equuleo acerrimè tortus, nouiſſimè gladio cæſus eſt. Quæ autem cauſa præceſſerit, vt illuſor martyris, & Chriſtianorum hoſtis, tam inſperato Chriſtianam fidem capeſſeret, acta eius martyrij declarant his verbis: Theophilus Aduocatus * Præſidis, cum duceretur Dorothea ad ſupplicium, irridēs, ait: Eia tu ſponſa Chriſti, mitte de paradiſo tui ſponſi mala, aut roſas. Et Dorothea reſpondit: Planè ita faciam. Cum veniſſet ad ictum percuſſoris, rogauit carnificem, vt permitteretur breuiter precari: abſolutaque oratione, ecce puer ante eam apparuit, ferens in orario tria mala; & tres roſas. Cui illa ait;

Martyr. Rom. & alij die 6. Febr. apud Su. to. 1. die 6. Febr. Bar. to. 2 an. Do. 304. 69. & 70.

*al. Fiſci.

Ob-

Obſecro te, vt feras ea Theophilo, & dicas ei: Ecce quod à me petiiſti, vt tibi de ſponſi mei paradiſo tranſmitterem. Ipſa autem percuſſa gladio perrexit ad Christum. Igitur Theophilus Aduocatus Præſidis, irridens promiſſionem ſanctæ Dorotheæ, ſuis ſodalibus ita ait: Hodie cum à percuſſore duceretur Dorothea, quæ ſe ſponſam Christi dicebat, & ad cuius paradiſum proficiſci gloriabatur: dixi illi eunti: O tu ſponſa Christi, vbi perueneris ad paradiſum ſponſi, mitte mihi roſas inde, aut mala: Planè, inquit illa, ita faciam. Cum autem hæc narraret, irridens ſanctæ Virginis promiſſionem; ecce puer ante eum cum orario, in quo ferens tria mala magnifica, & tres roſas elegantiſſimas dixit ei: Ecce ſicut petenti promiſit virgo ſacratiſſima Dorothea, tranſmiſit hæc tibi de paradiſo ſpõſi ſui. Tunc Theophilus accipiens, exclamauit voce magna, dicens: Verè Deus Christus eſt, & non eſt vlla ſimulatio in eo.

Theophili Scholaſtici conſeſſio Christiana.

Theophili conf. ſ. ſio fidei.

Tit. XLVI. De varijs corporis beneficijs interceſſione Sanctorum nobis à Deo conceſſis.

4. Reg. 19. *Promittit Dominus Ezechiæ ſe ſeruaturum Ieruſalem propter ſe, & propter Dauid ſeruum ſuum.*

Mat. 15. *Apoſtoli à muliere Chananæa rogati filiæ eius à Christo Domino impetrant, vt à dæmonio liberaretur.*

Luc. 7. *Seniores Iudæorum ad Christum à Centurione miſſi, eius ſeruo iam morituro proſperam valetudinem conſequuti ſunt.*

Exemp. I. *De S. Euergiſto Epiſcopo Colonienſi qui accedens ad memoriam S. Gereonis, & ſociorum eius, dolore capitis liberatur.*

Helinand. in hiſt. martyrij S. Gereonis & a-

Sanctus Maternus Treuirorum Epiſcopus Agrippinæ Coloniæ eccleſiam primus paſtor dignis gubernaculis rexit: cuius vitam multis clarutſſe virtutibus geſtorum eius ſcripta cõmemorant. Huius ſedis Antiſtes noſtris cognitorum tertius, S. Seuerini Confeſſoris Christi ſucceſſor, nomine Euergiſtus, quadam die dum capitis dolore nimium cruciatus ad memoriam beatorum martyrum Gereonis & ſociorum eius oratum accederet, & adhuc in ſancti illius theſauri indicium faſtigium nullũ excelleret, verſiculum in laudem Sanctorum dici ſolitum, *Exultabunt ſancti in gloria*, ingrediens in eccleſiam, inchoauit: cui protinus ex illo venerabili ſanctorum adito reſponſum eſt: *lætabuntur in cubilibus ſuis*. Quod cum Pontifex ſtupefactus audiret, laudem Deo repente cum omnibus, qui aderant, cõclamauit: & appropinquans de loci ipſius puluere capiti ſuo ſalutare remedium appoſuit, & conſignato cum ſumma reuerentia loco receſſit.

liorum Thebæor. martyr. Sur. to. 5. Octob. 10. Bedem. Col. ſacr. l. 4. c. 35. S. Maternus I. Ep. Treuirenſis dolorem capitis curat. Pſ. 149. Ibidem.

II. *Beato Petro ſuffragante Leoni Papæ III. oculi & lingua miraculoſe reſtituuntur.*

Cvm die quadam more ſolito in litania, quæ ab omnibus maior appellatur, Leo Pontifex procederet, vbi ſibi populus obuiam ſacra religione occurrere deberet, vt ſecundum annuam conſuetudinem litanias & Miſſarum ſolemnia cum Sacerdotibus celebraret, & omnipotenti Domino pro ſalute Christiani populi preces funderet: & cum ſecundum Olitanam traditionem ſanctæ Eccleſiæ Romanæ: in eccleſia beati Gregorij Christi martyris, in eius natali, ipſa litania prædicata fuiſſet: omnes, tam viri, quam fœminæ, deuota mente cateruatim in eccleſia beati Christi martyris Laurentij, quam Lucinæ dicunt, ſiue ad craticulam, vbi Collecta prædicata erat, occurrerunt. Et cum prædictus venerabilis Pontifex à Patriarchio egreſſus fuiſſet: obuiam illi ſine planeta Paſchalis Primicerius occurrit: & in hypocriſi veniã illi petebat, dicens: Quia infirmus ſum, & ideo ſi-

Ex Anaſtaſ. Bar. to. 9. an. Do. 799. 1. 2. 3.

Proceſſio S. Leonis III. Papæ in litania maiori.

ne planeta veni. Tunc ſanctiſſimus Præſul veniam illi dedit. Similiter & Campulus Sacellarius, qui in ipſorum doloſitate pariter in Pontificali obſequio pergentes, & dulcia verba, quæ non habebant in pectore cum eo loquentes, maligni & iniqui ac peruerſi, falſique Chriſtiani, prorſus Pagani, filij diaboli, prorſus in vnum ſe Sathanice colligentes, pleni iniqua cogitatione, in ipſo itinere, ante monaſterium Sanctorum Stephani & Sylueſtri, quod Dominus Paulus Papa fundauerat, clam armati aſtitere, atque repente de loco inſidiarum exilientes ad ipſum (quod dictu nefas eſt) trucidandum abſque reuerentia confluxerunt, Paſchale ad caput ſtante, & Campulo ad pedes: ſecundum iniquum ipſorum conſilium. Quo facto, omnis qui circa eum erat populus, cum eſſet inermis, & in diuino officio præparatus, timore armorũ perterritus in fugam conuerſus eſt. Ipſi vero inſidiatores atq; operatores malorum, Iudaico more, fine vllo diuino vel humano honoris intuitu, ferino more comprehendentes in terram proiecerunt, & aſque vlla miſericordia ſcindendo, ſpoliando eum, crudeliter oculos euulſere: & ipſum penitus necare conati ſunt: nam & lingua eius ab ipſis præciſa eſt: & vt ipſi omnino tunc arbitrati ſunt, cœcum eum & mutum in media platea dimiſere. Verum ipſi maligni Paſchalis, & Campulus, ſicut veri pagani & impij ad ipſius monaſterij eccleſiam ante confeſſionem eum trahentes, ante ipſum venerabile altare iterum oculos & linguam ampliùs crudeliter eruere, & plagis eum diuerſis, ac fuſtibus cædentes laniauerunt, & ſemiuiuum in ſanguine reuolutum ante ipſum altare dimiſere. Poſtmodum vero ſub cuſtodia in ipſo monaſterio dimiſere. Timore autem perterriti, ne a Chriſtianis hominibus inde furatus eſſet, tunc malignum conſilium adepti, ſi... ipſe Hegumenus monaſterij ſancti * Geraſimi profeſſus eſt, fecerunt eum ad ſe venire clam per noctem, tam Paſchalis malignus, qui tunc primicerius erat, quam Campulus Sacellarius, & Maurus Nepeſinus & miſerunt in prædictum monaſterium ſancti Sylueſtri, cum pluribus iniquis cõſentaneis ipſorum malefactoribus: ſic eum per noctem exinde abſtrahentes deduxerunt in monaſterium ſancti Geraſimi, & in arcta, & anguſta cuſtodia eum recluſerunt. Sed Dominus omnipotens, qui eorum malitiam præſciendo, diu patienter ſuſtinuit, ipſos eorum iniquos conatus mirabiliter deſtruxit. Contingit enim cooperante Domino, & beato Petro Apoſtolo ſuffragante, quod antedictus Papa cum ab ipſis carnificibus in monaſterium ſancti Geraſimi in cuſtodiam mitteretur, & viſum recepit, & lingua ad loquendum ei reſtituta eſt, vt oſtẽderet omnipotẽs Dominus ſuper ſuũ famulum ſolitam miſericordiam, & magnum miraculum, & diuino eius nutu à fidelibus Chriſtianis viris, videlicet Albino Cubiculario, & alijs fidelibus Deum timentibus, ex ipſo eũ clauſtro occultè auferentes in baſilicam beati Petri Apoſtolorum Principis, vbi eius ſacratiſſimum corpus quieſcit, deduxere.

Execranda pati cogitur S. Leo.

** al. Eraſmi.*

Viſus & lingua Leoni Papæ B. Petri interceſſione reſtituta.

III. *B. Franciſci beneficiõ vnus viſum recipit, & alij omnes ad cœptum iter animantur.*

IN conuentu fratrum Minorũ Neapoli, cum quidam frater Robertus nomine, cœcus plurimis annis extitiſſet, creuit in oculis eius caro ſuperflua, motum & vſum impediens palpebrarum. Cum igitur fratres forentes ad diuerſas mundi partes tendentes, ibidem plurimi conueniſſent, beatus pater Franciſcus ſpeculum obedientiæ ſanctæ, vt eos miraculi nouitate hortaretur ad iter, prędictum fratrem ipſis præſentibus tali modo curauit. Iacebat nocte quadam frater prædictus Robertus æger ad mortem iamq. fuerat

D. Bonauentura. Aloyſ. Lipom. de mirac. S. Franciſ. & Sur. to. 5. Octobr. 4.

rat anima ſibi commendata, cum ecce adſtitit ei beatus pater cum tribus fratribus omni ſanctitate perfectis, videlicet ſanct. Antonio, fratre Auguſtino & fratre Iacobo de Aſſiſio, qui ſicut eũ perfectè fuerant ſecuti, dum viuerent, ita & ipſum alacriter comitabãtur poſt mortem. Accipiens cultellum ſanctus Franciſcus, carnem ſuperfluam reſecauit, lumẽ reſtituit priſtinum, & a mortis cum fauce reduxit, dixitque illi: Fili Roberte, gratia, quam tecum feci, ſignum eſt fratribus ad remotas regionès euntibus, quod ego pręcedam eos, & ipſorum dirigam greſſus. Vadant, inquit, gaudenter, & inuictã obedientiam alacri animo exequantur.

B. Franciſci beneficio viſus redditur.

IV. *D. Benedictus Vrbanum Papam ſanat.*

Petr. diaco. in auctario ad Chron. Caſſinenſe. Leon. Oſtienſ. li. 4. c. 2. Baro. to. 11. anno Do. 1088 5.

ANno Domini 1088. Vrbanus Papa (inquit Petrus Diaconus de viris illuſtribus monaſterij Caſſinenſis) cum ad dictum monaſterium veniſſet, conſueto ſibi dolore lateris grauiſſimè vexari cœpit. Itaque cum in vigilijs ſancti Patris Benedicti, nempè 13. Kalendas Aprilis, eodem lãguore cruciaretur, & de præſentia corporis ipſius dubitaret: eidem Sanctus per viſum apparens; Cur, inquit, de mei corporis præſentia dubitas? Ad quem ille: Tu quis es? Ego, inquit, ſum frater Benedictus. Ne autem vltra hinc dubites, & me hic requieſcere certiſſimè noueris: Cum primo fratres ad nocturnam Synaxin ſurrexerint, ſtatim a lateris dolore liber eris, & his dictis euanuit. Hora igitur cõſtituta ſanus effectus Oderiſum Abbatem vocat, ſcrupulum exponit, panditque miraculum. Surgamus, inquiens, & gratias Deo referamus: Et his dictis, quæ ſibi Pater Benedictus reſerarat, aperuit. Incredibile continuo oritur omnium gaudium, & de tanti Pontificis ſanitate, tanto miraculo, talique viſione conſummata vberes Deo cum lacrymis gratias referunt.

Vrbanus Papa S. Benedicti ope à dolore lateris fit liber.

V. *De Henrico Imperatore IX liberato à calculo à Sancto Benedicto.*

Chron. Caſſinenſ. per Leon. Oſtien. l. 2. c. 42. & 43. Baro. to. 11. anno Do. 1022 12. 23.

SVb annum Domini 1022. Hẽricus nonus Imperator, ordinatis negotijs ſuis, ad monaſterium Caſſinenſe vna cum Benedicto Romano Pontifice venit. Acribus doloribus tunc Imperator vexabatur, atque vt ipſe poſtmodum retulit, licet monaſterio nimium afficeretur, & nuſquam ſe terribilius, venerabiliuſque Oratorium vidiſſe fateretur, ſæpè tamen ſcrupulo non paruo mouebatur, an pater Benedictus corporaliter hoc in loco quieſceret. Cum igitur præ dolore nec plenè vigilãs, nec integrè dormiẽs, quendam pateretur exceſſum, apparuit ei beatus Benedictus, atque ad eum quaſi viſitaturus accedens: vni pateretur, quæſiuit. Cui languorem penitus confitenti: Scio, inquit, Benedictus, te, an hic quieſcam hactenus dubitare: ſed vt nullo huiuſmodi ſcrupulo vltra mouearis, meumque corpuſculum hoc in loco quieſcere certius noueris, hoc tibi ſignum erit: Cum primo mane ſurrexeris, in egeſtione vrinæ tuæ tres ſimul emittes grandiuſculos lapides, & ex tunc dolore iſto nunquam vltra detineberis. Ego autem ſum frater Benedictus. His dictis euanuit: euigilans Imperator continuò ſurgit, ac iuxta viſionis ſeriem ſanitati priſtinæ redditus, Deo, ac etiã patri Benedict. gratias retulit.

Hẽricus Imp. curatur à S. Benedicto.

VI. *S. Agatha ab Apoſtolo Chriſti B. Petro curatur.*

Metaph. in vita eius apud Sur. to. 1 Feb. 5. e. a lis e. x

CVm Quintianus Tyrannus inter alia tormenta ſanctæ Agathę mamillam torqueri, & deinde eã amputari iuſſiſſet, dixit ei ſancta Agatha: Impie & crudelis tyranne, non erubuiſti hæc facere fœminæ, & mamillã, quam in matre tua ſuxiſti, amputare? Sed tamen etiamſi externam mamillam abſcidiſti, habeo aliam in anima mea, quam non poteris exſcindere: eſt enim oblata Chriſto Deo à tenera

ætate.

ætate. Iratus autem rurſus Quintianus iuſſit eam abduci in carcerem, iubens, nulli ex medicis permitti ad eã ingredi, & nec panem ei dari, nec aquam. Ea autem ingreſſa cuſtodiam, circa mediam noctem in ſenis ſimilitudine apparuit ei Apoſtolus Petrus, quem præcedebat puer ferens lampadem in manibus, plurima habens medicamenta, & ſe dicens eſſe Medicũ, & talibus verbis eam alloquens: Impius quidem tyrannus, flagellis in te vſus, nihil profecit: tua autem fortitudine & conſtantia eum magis tabefeciſti. Quamobrem mamillam tuam non ſolum iuſſit torqueri, ſed etiam fecit abſcindi. Quare anima eius afficietur dolore in æternum. Cum autem adeſſem in illa hora, in qua hæc paſſa es, & animaduertens vidiſſem fieri poſſe, vt tua mamilla ſanaretur, ea de cauſa huc veni. Dicit ei ſancta Agatha: Meo corpori nullã vnquam adhibui medicinam, & nunc turpe eſſe exiſtimo, morem bonum, qui ab ineunte ętate eſt confirmatus interire. Senex vero reſpondens, dicit ei: Ego quoque ſum Chriſtianus, & confidẽs te poſſe a me curari, ea de cauſa veni ad te. Sed ne me reuerearis. Sancta autem reſpõdens dixit ei: Et quomodo fieri poteſt, cum tu ſis ſenex & longæuus: ego autem ſim puella, vt oſtendam tibi corpus perditum tormentis? Sed ſinam potius hæc vulnera mẽtem meam pũgere, quam, quod mihi probro futurum eſſet, impudenter mea aperiam vlcera. Quamobrem ago tibi gratias, venerande pater, quod dignatus ſis ad me venire propter hanc corporis curationem. Scias vero, quod medicamenta ab hominibus compoſita corpori nunquam meo admouebuntur. Reſpondens autem ſenex dixit ei. Cur non ſinis me te curare? Dicit ei Sancta: Quoniam habeo Dominum meum Ieſum Chriſtum, qui ſolo nutu curat omnia, & verbo ſuo facit proſtratos ſurgere. Ipſe, ſi velit, poteſt me quoque conſeruare, quę ſum indigna eius ancilla. Tunc ſenex ſubridẽs, dixit ei: Ipſe quoque me miſit ad te, & ego ſum eius Apoſtolus. Vide autem te ipſam, quemadmodum ſis curata. Hęc vero cum dixiſſet, euanuit ab eius oculis. Tunc precans dixit ſancta Agatha: Ago tibi gratias, Domine mi Ieſu Chriſte, quod dignatus ſis mei recordari, & ad me miſeris tuum Apoſtolum, qui me corroborauit, & renouauit mẽbra mea. Dum autem ipſa impleſſet preces, adſpiciens ſuum corpus inuenit cu rata ſua vulnera, & mamillam ſanam redditam ſicut prius. Tota vero nocte lux circumdedit cuſtodiam, adeo vt præ illuminatione cuſtodes fugerint, & apertum carcerem reliquerint. Qui autem illic erant condemnati, cum vidiſſent quod factum fuerat, dicunt ſanctæ Agathæ: Ecce portæ ſunt apertæ, & nemo eſt, qui eas cuſtodiat: egredere; & fuge. Reſpondens autem ſancta dixit ei: Abſit, vt ego priuer corona meorum certaminum, & cuſtodes carceris conijciam in periculum. Habens enim adiutorem Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Filium Dei viui, ad finem vſque permanebo in eius confeſſione, qui me curauit.

D. Petr. Apoſt. Agatha carcere detentæ apparet.

Agatha renuit ſibi medicinam à B. Petro adhiberi.

Fides Agathæ de omnipotentia Chriſti.

Gratiarũ actio Agathæ virginis pro beneficio accepto.

Luce irradiatur carcer.

VII. *De homine grauiter vulnerato diuinitus per S Franciſcum ſanato.*

IN Catalonia apud Ilerdam accidit, virum quendam, nomine Ioannem beato Franciſco deuotum, quodam ſero per quandam incedere viã, in qua pro inferenda morte latitabãt inſidiæ, non quidem ipſi, qui inimicitias non habebat, ſed cuidam alteri, qui videbatur ſimilis eius, & tunc erat in comitatu ipſius. Exurgens autem quidam de inſidijs, cum hoſtem ſuum hunc eſſe putaret, ita lethaliter cum plagis plurimis gladiauit, vt nulla prorſus ſupereſſet ſpes recuperandæ ſalutis. Siquidẽ primo inflicta percuſſio humerum cum brãchio pæne totum abſciderat, & ictus alius ſub mamilla tantum reliquerat aperturam, vt flatus inde procedens

D. Bonau. et Aloyſ. Lipõ. de mirac. S. Frãciſci apud Sur. tom. 5. 4. Octob.

Vulnus lethiferũ Ioanni illatum.

cedens circa ſex candelas ſimul iūctas extingueret. Cum igitur conſilio medicorum, ipſius impoſſibilis eſſet curatio, pro eo quod putreſcētibus plagis, ex eis fœtor tam intolerabilis exhalaret, vt etiam ipſa eius vxor vehementer horreret, nulliſque iam humanis iuuari poſſet remedijs, conuertit ſe ad Sancti Franciſci patrocinium quanta poterat deuotione poſcendum, quem inter ipſos ictus vnà cum beata virgine fidentiſſime inuocarat. Et ecce miſero in lectulo calamitatis ſolitario recubanti, cum Franciſci nomen eiulans & vigilans frequentius inuocaret, adſtitit quidam in habitu fratris Minoris per feneſtram, vt ei videbatur, ingreſſus, qui vocans eum ex nomine, dixit: Quia fiduciam habuiſti in me, Dominus liberabit te. A quo cum æger, quis eſſet: requireret, Franciſcum illum ſe eſſe reſpondit: Et ſtatim appropians, vulnerum illius ligaturas reſoluat, & cum vnguento per omnes plagas, vt videbatur, perunxit. Statim autem vt ſenſit illam ſacrarum manuū, ſtigmatum Saluatoris virtute ſanare valentium, ſuauem contactum, expulſa putredine, reſtituta carne, & vulneribus ſolidatis, reſtitutus eſt æger priſtinę ſoſpitati. Quo facto beatus abſceſſit, & ipſe ſentiens ſe ſanatum, & in vocem diuinæ laudis, & beati Franciſci lętanter erumpens, vocauit vxorem. At illa celerius currens, & ſtare iam videns, quem ſepeliendum credebat in craſtino, cum eſſet ſtupore vehementi perterrita, viciniam totam clamore compleuit. Accurrentes autem ſui, cum illum niterentur quaſi phreneticum in lecto reponere, & ille è contra renitēs, aſſereret, & oſtenderet ſe ſanatū, tanto ſunt ſtupore attoniti, vt quaſi ſine mente omnes effecti, phātaſticum eſſe crederent, quod videbant, quia quē paulo ante cōſpexerant plagis atrociſſimis laniatum, & totum iam marcidū, plena cernebant incolumitate iucūdum. Ad quos ille, qui factus fuerat ſanus: Nolite timere, inquit, nolite credere inane, quod cernitis: quia ſanctus Franciſcus modo à loco receſſit, & illarum ſacrarum manuum tactu me integrè ab omni plaga curauit. Crebreſcente autem huius fama miraculi, accelerat populus omnis, & videntes in tā aperto prodigio ſtigmatum Sancti Franciſci virtutem, admiratione ſimul, & gaudio replebantur, Chriſtique ſigniferum magnis laudum præconijs extollebant.

S. Franciſcus inuocatur.

S. Franciſcus inuocatus adeſt et vulnerati plagas curat.

Stupendum miraculū.

VIII. *De Sancto Gregorio Turonenſi adhuc puero per ſanctum Illidium à febre liberato.*

TEmpore quo Gallus Aruernam regebat eccleſiam, horum ſcriptor in adoleſcentia degens grauiter ægrotabat: & hic ab eo plerūque dilectione vnica viſitabatur, eo quod patruus eius eſſet. Erat autem valetudo cum nimia ſtomachi pituita, ac febre valida. Interea aduenit paruulo deſiderium, & credo inſpirante Deo, vt ad beati Illidij baſilicam deportaretur, illatuſque manibus puerorum ad eius tumulum fuſa oratione, cū lachrymis, leniorem ſe inſit eſſe, quam venerat. Sed domum reuerſus iterum à febre corripitur. Quadam vero die cū grauius agere cœpiſſet, cumque febris aſperior ſolito aggrauaret, & vitū euaderet, admodum dubitaretur, accedēs genitrix eius, ait ad eum: Mœſtum hodie, dulcis nate, ſum habitura diem, cum te talis deficiat febris. Cui ille, nihil inquit, obſecro, contriſteris, ſed ad ſepulcrū me remitte beati Illidij Pontificis, credo enim firmiter fore, vt virtus eius & tibi lætitiam, & mihi ſoſpitatem tribuat. Tunc ſancti deportatus ad tumulum orationem fudit, ſpondens proſtratus ſponte, ſi eum Antiſtitis ſui virtus ab hoc periculo liberaret, clericum ſe futurum: nec prorſus moraretur, ſi deprecatio obtineret effectum. Hæc effatus ſenſit protinus diſcedere febrem: vocatoque puero, domum ſe reportari depoſcit. Cumque in recubitu, vbi tunc ſui epulabantur, fuiſſet

Greg. Turon. in vita S. Illidy lib. de vita patrū c. 2 Sur. to. 4 Iuly 7.

Febris pellitur ad S. Illidy tumulum.

fuiſſet illatus, erumpente è naribus ſanguinis copia febris ſimul cruorque defluxit. Quod meritis beati Confeſſoris præſtitum habetur probatum.

IX. *De matre ſanctæ Luciæ à fluxu ſanguinis per Sanctam Agatham liberata.*

Lauren. Sur. in vita S. Luciæ virg. martyr. 13. Decembr.

CVm per vniuerſam Prouinciã Siciliæ beatiſſimę Agathæ fama creuiſſet, & Syracuſanus populus per mil lia fere quinquaginta ad vrbem Catanenſiũ ſitiẽter pergeret ad ſepulcrum ſanctæ Agathæ virginis venerandum, contingit Luciam virginem venerabilem, nobiliſſimam Syracuſanorum, ſimul gratia feſtiuitatis inuitante pergere cũ matre Eutychia, quæ annis quatuor ſanguinis fluxum patiebatur, & nullo medicorum poterat remedio liberari. Igitur dum proceſſionis myſteria agebantur, hæc Euãgelij lectio fuit recitata, qua legitur fimbria veſtimenti mulier à ſanguinis fluxu liberata. *Mat. 15.* Et dum hæc lectio recitatur, dixit Sancta Lucia matri ſuæ: Si credis, mater, his, quæ leguntur, crede Agathen paſſam pro Chriſti nomine hoc meruiſſe, vt ſemper in præſentia habeat eum, pro cuius nomine paſſa eſt. Contingẽ ergo ſepulcrum eius, & liberaberis. Igitur cũ peractis omnibus populus abſceſſiſſet, proſtrauerunt ſe ante ſepulcrum ſanctæ virginis mater & filia, & cœperunt cum lacrymis flagitare ſuffragiũ. Interea dum orationis prolixitas tenditur, virga Lucia ſomno corripitur, & videt in ſomno beatam Agatham in medio Angelorum, gẽmis ornatam ſtantem, & dicentem: Soror mea Lucia, virga Deo deuota, quid a me petis, quod ipſa poteris præſtare continuo? *S. Agathæ ope curatur mater S. Luciæ ab hemorroide.* Nam & matri tuæ fides tua ſubuenit, & ecce ſaluata eſt: Et ſicut per me Catinenſium ciuitas ſublimatur à Chriſto ita per te Syracuſana ciuitas decorabitur: quia iucundum Chriſto in tua virginitate habitaculum præparaſti. His auditis, expergefacta ſurrexit tremens, & ait matri ſuæ: Mater mea, mater mea, ecce ſana facta es. Per ipſam te deprecor, quæ te ſaluauit ſuis orationibus, ne tu mihi aliquãdo ſponſum nomines, & ne velis de mei corporis poſteritate fructum immortalitatis inquirere: ſed omnia, quæ daturà eras mihi ad corruptionis meæ auctorem hominem moriturum, da mihi eunti ad integritatis meæ auctorem Dominum Ieſum Chriſtum.

X. *D. Ioannis Baptiſtæ ope virgo quædam Draconi obijcienda ſaluatur.*

P. Matt. Raderus in Menæo Græcor.

SEbaſte, vbi Præcurſoris corpus humatum dicitur, Lucas Euangeliſta dextram ex Prophetę corpore manum detraxit, ſecumq; Antiochiam deportauit, vbi plurima deſignauit miracula. Inter quæ draco erat in finibus illis latitans, quem ciues Deum arbitrati anniuerſario ſacro, homine per Græcanicam ſortem delecto colebant. Accidit dein progreſſu tẽporis, vti Chriſtianum ſors attingeret, qui draconi virginem pubertatis annos ingreſſam filiam ſuam victimam obijceret. Draco quippe è ſpelæo ſuo proreptans, vt inexpectatum ſubito portentum parebat, atque immane hians victimã hauriebat, ac dentibus horrendum in modum diſcerpebat. Quapropter virgunculæ parens Deum, diuinumque Ioannem multis lachrymis deprecatus, filiam vti ſuam à tam atroci, & infami letho eriperet, huiuſmodi artificium comminiſcitur. *D. Ioan. Bapt. pollice è faucibus draconis puella eripitur.* Impetrat poteſtatem colendæ ſanctæ Præcurſoris manus: quam dum exoſculatur, clam dẽtibus pollicem morſu auellit, deſideratoque pignore potitus templo egreditur, dieque ſacrificij deſtinato, populo frequẽtiſſimo filiã pater appoſitat, proximuſque iam draconi, poſtquam illũ aperto rictu hiantem vidit, hoſtiamque anhelantem, ſacrum illum digitum in medias hiantis fauces conijcit: quo illę bolo repente interemptus cõcidit, paterque filiam necato dracone viuam retulit, ingenſque miraculum, atque genus liberationis admirãdum publi-

cè prædicauit. Populus inuſitati facti portento attonitus, perſolutis Deo, & Dei prodromo Ioanni gratijs, magnificentiſſimam ædem ſuis ſumptibus exædificauit.

XI. *De incendio ope Sancti Martini extincto.*

Gregor. Tur. l. 4. mirac. S. Martin. c. 46. & Bibliotheca Patrũ to. 8.

PRæſenti quodam tempore apud Burdegalenſem vrbẽ domus vna ignibus comprehenſa vehementer cœpit exuri. Cumque flammis hinc, & inde ſpatiantibus, aliæ domus huic diſcrimini ſubiacerent, nec dubium eaſdem huius fomitis calore depaſci, congregatus in circuitu populus nomen beati Martini cœpit attentius inuocare, & ne vicinas domos virtus eius exuri permitteret, cum lacrymis deprecari: Sicque ad eleuatã vocem deflentium cœpit crepitus flammę diſcedere. Atque illis clamantibus ad cœlum aduenit ſubito, Antiſtite impartiente, præſidium, colliſumq; ſupplici oratione incẽdiũ teſtinxit plebs per lacrymas, quod nequiuerat ſuperare per vndas.

S. Martini præſidio incendium extinguitur.

XII. *S. Petri ope Vaticani conflagratio extinguitur.*

Ex Glabro Rodul. Baron. annal. eccl. tom. 10. an. Do. 993.

ANno à redemptione mundi 992. cum admirandæ flammarũ eruptiones è monte Veſuuio cõtigiſſent: crebra quoque per diuerſas prouincias ciuitatum incendia, prodigioſaque contigere: Cum & Romana conflagrante vrbe, baſilica Vaticana incendi cœpta diuinitus eſt liberata. Sed audi Glabrum ipſum huius temporis ſcriptorem. Contigit, inquit, interea pene vniuerſas Italiæ, & Galliæ ciuitates ignium incendijs deuaſtari, ipſamq; Vrbem Romanam maxima ex parte igne cremari, quod dum fieret beati Petri Eccleſiæ tigna idẽ ignis arripuit: cœpitque ſub æreo tabulatu conſumẽdo lambere ligna: quod cernens vniuerſa hominum multitudo, quæ aderat nullam omnino compeſcendæ cladis artem repetiens, con-

Incẽdiũ ope D. Petri extinctum.

uerſi vnanimes, voce clamantes terribili, ad ipſius Apoſtolorum Principis concurrere confeſſionem, eũ imprecantes, ſi non peruigil propriæ foret ad præſens defenſor eccleſiæ, multos in orbe terrarũ a ſuæ fidei profeſſione decedere. Statim vero vorax flamma abiegnas deferens trabes diſparuit.

XIII. *Diui Martini auxilio ſaluantur periclitantes in tranſitu fluminis.*

Gregor. Tur. hiſt. l. 5. c. 25 Baro. to. 7. ſuban. Do. 581. 14.

QVodam die cum Gunthcramnus Boſo contra vicum Ambianenſem Ligerim fluuium tranſmearet, ac ingruentibus tenebris mundũ nox horribilis retineret: ſubito aduerſante vento nautæ turbantur in pelago, ſeparatiſque nauibus, quæ pontẽ illum ſuſtinebant, & aqua vſque ad ſummũ repletis, deſcendunt cuncti vſque ad cingulum, cum ipſis nauibus, in profundum, nequaquam tamen nauibus ſubductis a pedibus. Exterritiſq; omnibus, Boſo non raucè vociferãs beati Martini auxilium implorabat, & vt eis ad liberandum feſtinus occurreret, precabatur, dicens fidẽter ſuis: Nolite timere: ſcio enim quod dextera ſancti viri ad nobis auxiliandum maximè in neceſſitatibus ſit parata. Hæc eo dicente, directis ab eo nauibus, mutatoque vento contrario in ſecundum, nullo pereunte peruenit ad litus, vbi tam præſens occurrit Beati Confeſſoris ſuffragium, vt etiam argentum, quod rapiente fluuio perdiderãt, denuo fluuio in littus reſtituente, reciperent.

D. Martinus periclitantib. ſuccurrit.

XIV. *A periculo ſubmerſionis S. Fiacrij præſentia eripiuntur tres alij.*

Sur. tom. 4. Aug. 30.

QVodam tempore accidit, vt vir quidam de Mõteſiaco, qui duos habebat paruulos diutiſſimè infirmatos, & tandẽ vt ad beatum Fiacrium duceret, iumẽto impoſuit, vnũ ante, alium retro: medius verò ipſe reſedit. Et cũ iter aggreſſus perueniſſet ad pontẽ, qui dicitur rapidus, iumentum ſuũ pedem offendit & in fluuium

cor-

corruit, cum patre & filijs clamantibus: Sancte Fiacri, ſuccurre nobis, & cum rei exitus à circumſtantibus præſtolarentur: ſubito pater emerſit, & filij. Aqua inſuper duorũ hominum longitudine profunda ſe calcabilem patri præbuit, qui filios dextera, læuaque arripiens ſine difficultate ad terram reduxit ſanctum aſſerens ſibi abfuiſſe Fiacrium.

XV. *Vt B. Nicolaus Abbatem viſitarit in carcere, & inde eum liberauerit.*

Baron. to. 11. Annal. ad an. 1003. 8.

ANno Domini 1003. Syluestri Papæ ſecundi tempore, increbreſcente impiorum tyrannide, contigit Petrum venerandum Abbatem monaſterij Sublacenſis in carcerẽ conijci, & à beato Nicolao ibidem viſitari. Quod ita in Chronicis eiuſdem monaſterij narratur. Petrus tertius huius nominis, ſed vigeſimus ſecundus Abbas Sublacenſis fecit in monaſterio libros, paraturas optimas, & hæreditates multas acquiſiuit. Poſtea captus, & in caſtrum, quod dicitur Monticellus, ductus in vinculis alligatus eſt. In quibus cum iaceret meruit à Sancto Nicolao viſitari in ſuæ ſanctæ feſtiuitatis die: à quo omnia vincula eius diſrupta ſunt; nam idem Abbas deuotiſſimè ſancto obſequebatur Nicolao. Cumque cuſtodibus ab eodem Abbate acceptum beneficium nũtiatum eſſet, duplicata ſunt vincula ſuper eum, & ſuſtentatus eſt ibi pane tribulationis, & aqua anguſtiæ per aliquod tempus. Hoc autem patiebatur, quod caſtrum Arſule dictum noluit dare ſenioribus illis.

S. Nicolai beneficio liberatur Abbas à carcere.

XVI. *D. Leonardi auxilio vinctus liberatur.*

In vita eius apud Sur. to. 9. Nou. 6. c. 10. Ferrũ S. Leonardi virtute

CVm Lemouicenſis regionis nobiles inter ſe contenderẽt, quidam è pago Nobiliaco beato Leonardo deuotus, à quodam nequiſſimo tyranno captus eſt. Is veritus, vt poſtea ipſe narrauit, nec ſanctus Leonardus homini opitularetur, ita apud ſe cogitabat: Si hunc hominem ferro cõſtrinxero, prorſus metuo, ne amittam illũ: Vt enim apud ignem cera, ſic ad beati Leonardi nutum colliqueſcit ferrum. Si cippo pedes eius incluſero, aut in cuſtodiam eum detruſero, nihilo certior ero: eadem enim illic quoq; Leonardi vis eſt: plane anxius ſum, quid agam de hoc homine, & a quo mille ſolidos, ſi redimi velit, extorquere cõſtitui, ſed ſcio tamen, quid faciam. Iubebo foueam profundiſſimam in intima turri mea fieri, in eamque illum compedibus, maniciſque ferreis colligatum demergam. Nec dum enim ſanctus Leonardus ſub terram ſe demiſit: & quãuis fortaſſis catenas ferreas diſſoluet, hominem tamen è ſpecu ſubterraneo educere nequibit. Porro etiam ad os foueæ arcam ligneam admouebo, & in ea iubebo excubare milites noctes ac dies, qui eum cuſtodiãt: Fecit ergo hæc omnia ſæuus homo: ſed tamen efficere non potuit, vt licet in tenebris & magnis catenarum anguſtijs eſſet, ſpem & fiduciam vinctus abijceret, ſeque a beato Leonardo ereptum iri dubitaret, quem etiam cuſtodibus audientibus crebro inuocabat, ſimul orans Dominum, vt per electum Confeſſorem ſuum Leonardum ſe liberaret. Ecce autẽ quadam nocte præ laſſitudine illo obdormiente, ſanctus Leonardus cum multa luce adeſt, euertit arcam, in qua milites inerant, eoſque ſub eam, ceu mortuos deprimit: inde deſcendit in foueam, alta voce appellat hominẽ: Dormiſne, inquiens, an vigilas? En adſum Leonardus, quem petijſti. Expergefactus homo, viſa luce immenſa, ait ad eum: Domine, adiuua me. Cõfeſtim diruptis catenis, & inſtar luti diſſipatis, proprijs vlnis è turri eum exportat: ambulanſque cum eo, familiaria miſcet colloquia, vt inter ſe amici ſolent: tandemque Nobiliacum perducit, vbi extra periculum fuit. Sole orto, exponit vicinis, quæ paſſus ſit à tyrãno, quid beneficij à ſancto Leonardo ac-

ſicut cera liqueſcit. Miles S. Leonardo piè addictus à tyrãno in anguſto loco conſtringitur.

S. Leonardus ab incarcerato inuocatur.

do acceperit. Mirantur omnes, & incredibili gaudio, & lætitia afficiuntur.

XVII. *Præſidio D. Iuliani caballus inuentus, & domino reſtitutus.*

Gregor. Tur. l. 2. mirac. c. 21. ILlud non arbitror omittendum, quod expertu valde cognouimus, quod in rebus perditis apud ſanctum patronum Iulianum martyrem fidelis deprecatio conſequatur. Ad feſtiuitatem enim beati martyris deuotus pauper aduenerat, laxatoque equo ſacram ingreſſus eſt ædem, ac vigilijs immobilis inſtans, noctem cum cæteris orando deduxit: luceſcente vero cœlo, ad metatum regreſſus, caballū, quem reliquerat, non inuenit: quæſiuitque diutiſſimè, nec ſigna quidem in quam partem diſceſſiſſet, agnouit. Tranſacto igitur biduo iterum recurrit per ſaltus, perſcrutans à locorum incolis, ſi forte aliquis aut teneret, captum, aut capi vidiſſet ab aliquo. Nullum dehinc indicij genus reperiens, anxius atque mœſtus ad ſepulcrum ſancti regreditur, ibique cauſas doloris ac mœroris exponens, aiebat: Ad tua ſancte limina veni, nihil aliud quam paruitatis meæ vota deferre: nihil iniuſtè abſtuli, nihil geſſi indignum tua ſolemnitate: cur, inquam, perdidi rem meam? Rogo, vt reſtituas amiſſum, vt neceſſarium reddas. Hæc fletu addito aiens, vt egreſſus eſt templum, cōſpicit eminus à quodam viro ſuum equum retineri. Ad quem accedens, dum diſcutit, vnde ſit, aut vnde venerit, aut ex quo tempore hūc habeat equum, didicit ipſa hora eum fuiſſe repertum, qua ille beati martyris implorauit auxilium.

Ad ſepulcra martyrum olim fiebāt vigiliæ nocturnæ, nunc in diurnas cōuerſa. D. Iuliani inuocatione equus diu quæſitus inuenitur.

XVIII. *Conſtantia Conſtantini Imp. filia incurabili vlcere vexata ad ſepulchrum S. Agnetis curatur.*

E breuiario Romano 28. die Ian. BEata Agnes parentibus ad eius ſepulchrum aſſiduè vigilantibus, quadam nocte choro virginum comitata cum apparuiſſet, ſic ad eos locuta dicitur: Ne me parentes mortuam lugeatis: nam vna cum his virginibus viuo apud illum in cœlis, quem in terris tota mente dilexi. Cū aliquot poſt annos Conſtantia Conſtantini Imperatoris filia, inſanabili vlceri medicinam quærens, nondum Christiana ad idem ſepulchrum acceſſiſſet, obdormiſcens ſibi audire viſa eſt vocē hanc Agnetis: Conſtanter ago, Conſtātia: Crede in Ieſum Chriſtū Filium Dei, qui te ſanam faciet. Quæ ſanata, paulo poſt vna cum multis ex familia Imperatoris baptiſmum ſuſcipiens, ibi eccleſiam nomine beatæ Agnetis ædificauit.

B. Agnetis apparitio. Cōſtātia vlceribus affecta qua rōne ad B. Agnetis tumulum ſanata.

TIT. XLVII. Sanctos eſſe ciuitatum Catholicarum defenſores.

EXEMP. I. *De diuo Petro Apoſtolo, qui Romam tuendam ſuſcipiens ab hoſtium impetu liberam conſeruauit.*

GOthis Romam obſidentibus, apud portam Pincianam proximi muri pars quædam lapidum iam pridem laxata compage, ſeiuncta ſpectatur, non tantum à ſolo, ſed à medio ad ſummum faſtigium ſciſſa: nec ſane collapſa, nec aliàs reſoluta, ſed vtrimque ſic declinauit, vt cætero muro extrinſecus partim prominētior eſſe appareat, partim retractior. Hanc muri partem cum demoliri tunc primum Beliſarius niteretur, & iteratè ædificare cœpiſſet, obſtitere Romani, Petrum Apoſtolum pro indubitato ſe comperiſſe aſſeuerantes, eius loci tuendi pollicitum curam ſe ſuſcepturum. Quod vtiq; Romanis ex voto ſucceſſit, quandoquidē nec eo die, quo per Gotthos mœnia ſunt oppugnata, nec per omne id tempus, quo vrbem obſederāt Barbari, hoſtilis vis vlla ad hunc locum peruenit, nec planè vnquam tumultuatum. Et ſanè me admiratio ſubit, nec Romanis, nec hoſtibus ipſis, in ea tā diutina vrbis obſidione in memoriam veniſſe muri hanc partem, quæ

Procop. lib. 1. de bello Goth.

D. Petr. Romanæ Vrbis protector.

res cum

res cum miraculi poſtea loco ſit habi- ta, nec ſarcire quidem in poſterũ quiſ- quam, nec de integro reſtituere auſus eſt: ſed ad hunc diem ea è regione ſe- iunctus permanet murus.

II. *De Adimaro Epiſcopo, qui Chriſtia- nos ad expugnandam Hieroſolymita- nam ciuitatem animare viſus eſt.*

Io. Naucl. vol. 2. Chronog. gene. 37. Biedenbach. li. 4. Colla. ſacrar. c. 30. ann. 1099. Hieroſolymorũ expugnatio.

ANno Domini 1099. cum exercitus Chriſtianorũ oppugnaret vrbem Hieroſolymitanam, cumque iam to- tum menſem circa mœnia vniuerſus deſudaret exercitus, die 11. menſis Iu- lij omnes vno animo impetum ſimul faciunt, & cum vſque ad horam diei ſeptimam ſine certa victoria anceps certamẽ eſſet, ſubito virtus diuina ad- fuit, quæ fidelium rebus iam deſpera- tis conſolationem attulit. Nam de monte Oliueti miles quidam armis accinctus fulgentibus, qui poſtmodũ non comparuit, ſignum dabat noſtris legionibus, vt aſſaltum iterarent: quo ſigno viſo exhilaratur exercitus, & maiori animo ad expugnationẽ vrbis redijt, tanto feruore, vt qui feſſi, aut vulnerati ante operam ſubtraxerant, nunc reſumptis viribus vltro ſe inge- rerent animoſius. Obtenta paulo poſt vrbe, cæſis vniuerſis hoſtibus: popu- lus fidelium, depoſitis armis, in ſpiri- tu humilitatis, cum gemitu, & lacry- mis venerabilia loca ſingula perqui- rere cœperunt. Die vero captionis ci- uitatis Dominus Adimarus Podienſis Epiſcopus, quõdam legatus, qui apud Antiochiam vita deceſſerat, à multis in ſancta viſus eſt ciuitate, ita vt multi fide digni aſſeruerint, ſuper muros ci- uitatis primum omnium aſcendiſſe, & cęteros ad ingreſſum vrbis animaſ- ſe: multi quoque qui in via diuerſis caſibus occubuerunt, in dicta ciuitate apparuerunt cum alijs loca venerabi- lia viſitantes, in quo manifeſtabatur intelligi, quia etſi vita diſceſſerãt cor- porali, ad æternam tamen vocati bea- titudinem non ſunt fraudati deſide- rio ſuo, ſed quod pio expetiuerunt ſtudio, pleno ſunt conſecuti affe- ctu.

Adimarus Podienſis Ep. vrbis Hieroſolymitan. poſt mortem defenſor.

III. *De Turonenſi ciuitate ope Sancti Martini ab hoſtibus liberata.*

Ex Odone Abb. Clun. Baro. to. 10. an. Do. 845. 29.

CIrca annum Dominicæ incarna- tionis 845. cum Haſtingus dux Regis Northmannorum ciuitatẽ Tu- ronenſem obſidens expugnare cona- retur, mortuos viuentibus fortiores ſuo expertus eſt damno. Cõtigit enim (vt rem geſtã planè memoria dignam deſcribit Odo Abbas Cluniacenſis in libello de tranſlatione Sancti Marti- ni, ad Fulconem Comitem Andega- uenſem) vt Galliæ ſuperioris partibus incenſis, Turones ſimili iam incendio conſumpturus deſcenderet. Ambaſio itaque, & vniuerſis quę inter Ligerim & Karum continebantur, in fauillam redactis, Turones obſidet. Portis igi- tur cuſtodias admouet, & ne quis tutè exeat, magno, ſtudioſoque conamine prouidet. Aggeres etiam conſtruit, a- ſpera, complanat, & quidquid vrbi capiendæ commodum eſſet, ordinat. Alieni infortunij rumor delatus con- ceptæ formidini fomitem ſubmini- ſtrat: muros tamen reparant, & tur- res, & propugnacula reſarciunt, & ſa- gittarum grandine præmiſſa varios ſubiungunt aſſultus. Iam muri crebro quatiuntur ariete, & machinatũ icti- bus cedentes ruinam ſuis minantur. Obſeſſi viribus deficientes, ſpei peni- tus ſolatio deſtituuntur. Tandem ve- ro, diuina inſpirante gratia, in ſe re- uerſi, beati Patroni ſui Martini cor- pus piè rapiunt, & ad locum, in quo belli violentior impetus erat, deferen- tes, mortuum pro viuis propugnato- rem opponunt. O admirabilem per omnia virum, qui dum adhuc viueret ſignipotens appellatus, vigorem vir- tutis aſtris intulit, defunctus etiã bel- lipotẽs, triumphatos hoſtium cuneos ſola ſui præſentia confecit. Verè mira- bilis Deus in ſanctis ſuis. Sancti ſiqui- dem patrocinãte ſuffragio, & obſeſſis ſecuritas & confidentia redditur, &

Turonenſis ciuitas Diui Martini patrocinio ab hoſtibus liberatur.

obſeſ-

obſeſſoribus formido, & pauor non modicus immittitur. Fugiũt ergo Dani: fugientes Turonici perſequuntur, fugientium pars gladio cadit: pars capta deducitur, & pars fugæ ſubſidio elapſa eſt, & vſque ad ſextum lapidem ab vrbe perſecuti ſunt Danos, triumphatoris ſui corpus cum hymnis deferentes cum gloria, per quẽ ſibi triumphus ceſſit & victoria.

V. Sanctus Petrus exortus S. Seruatium à cæde Chunórum eripuit.

Greg. Turo. lib. 2. hiſ. Fräcor. c. 5. & 6.

CHunis in Gallias irruptionẽ meditantibus; erat apud Tungros oppidum Seruatius eximiæ ſanctitatis Epiſcopus, qui vigilijs ac ieiunijs vacans, crebro lacrymarum imbre perfuſus, Domini miſericordiam precabatur, ne vnquam gentem hanc incredulam, ſeque ſemper indignã, in Gallias venire permitteret. Sed ſentiens per ſpiritum, pro delictis populi ſibi hoc non fuiſſe conceſſum, conſiliũ cepit, vt expeteret Vrbem Romanã, ſcilicet vt adiunctis ſibi Apoſtolicæ virtutis patrocinijs, quæ humiliter à Domino flagitabat, mereretur facilius obtinere. Accedẽs ergo ad beati Apoſtoli tumulũ deprecabatur auxilium bonitatis eius, in multa abſtinentia, maxima inedia ſe conſumens, ita vt biduo, triduoque ſine vllo cibo potuque maneret, nec eſſet interuallum aliquod, in quo ab oratione ceſſaret.

Seruatius Romam petit oraturus ad tumulũ S. Petri Apoſt.

Cumque ibidem multorum dierum ſpacio in tali afflictione moraretur, fertur hoc à beato Apoſtolo accepiſſe reſponſum: Quid me, vir ſanctiſſime, inquietas: Ecce enim apud Domini deliberationem prorſus ſancitum eſt, Chunos in Gallias aduenire, eoſque maxima tempeſtate debere depopulari. Nunc igitur ſume conſilium, accelera velociter, ordina domum tuam ſepulturam compone; require linteamina munda. Ecce enim migrabis à corpore, nec videbunt oculi tui mala, quæ facturi ſunt Chuni in Gallijs, ſicut locutus eſt Dominus Deus noſter.

Quos hic auctor Chunos vocat, Procop. Niceph. & alij Hunnos nominant.

Hoc à ſancto Apoſtolo Põtifex reſponſo ſuſcepto iter accelerat, Galliaſq; velociter repetit, venienſque ad Vrbem Tungrorum, quæ erant neceſſaria ſepulturæ ſecum citius leuat: Valeq; dicens Clericis, ac reliquis ciuibus vrbis denunciat cum fletu & lamentatione, quia non viſuri eſſent vltra faciem illius. At illi cum eiulatu magno, & lacrymis eũ proſequentes, ſupplicabant humili prece, dicentes: Ne derelinquas nos, pater ſancte, ne obliuiſcaris noſtri, paſtor bone. Sed cum eum flentibus retinere non poſſent, accepta benedictione cum oſculis abierunt. Hic vero ad Traiectenſem vrbem accedẽs modica pulſatus febre receſſit à corpore: ablatuſque à fidelibus, iuxta ipſum aggerem publicum eſt ſepultus. Chuni itaque à Pannonijs egreſſi, vt quidam ferunt, in ipſa ſanctæ Paſchæ vigilia, ad Meteſẽm vrbem, reliqua depopulando, perueniunt, tradentes vrbem incendio, & populum in ore gladij trucidantes, ipſoſq; ſacerdotes Domini ante ſacroſancta altaria perimẽtes. Nec remanſit in ea locus inuſtus, præter Oratoriũ beati Stephani primi martyris ac Leuitæ: de quo Oratorio quæ à quibuſdam audiui narrare non diſtuli. Aiunt enim priuſquam hi hoſtes venirent vidiſſe ſe vnum fidelẽ in viſu quaſi conferentem cum Sanctis Apoſtolis Petro & Paulo beatũ Leuitam Stephanum de hoc excidio, ac dicentẽ: Oro Domini mei, vt nõ permittatis obtentu veſtro Metenſem vrbem ab inimicis exuri; quia locus in ea eſt, in quo paruitatis meæ pignora continẽtur, ſed potius ſentiãt populi aliquid me poſſe cũ Domino. Quod ſi tantum facinus populi ſuperuenit, vt aliud fieri non poſſit niſi ciuitas tradatur incẽdio, ſaltem vel hoc oratoriũ non crematur. Cui illi aiunt: Vade in pace, dilectiſſime frater. Oratoriũ tantũ tuum carebit incendio: pro vrbe vero non obtinebimus: quia Dominicæ ſanctionis ſuper eam potentia iã proceſſit; inualuit enim peccatũ populi, & clamor mali-

Mors S. Petro Apoſt. denũciata Seruatio

Seruatij Epiſ. Tũgrenſis obitus. Hunnorũ vaſtatio ĩ Gallis.

Oratoriũ S. Stephani opes Apoſt. Petri, & Pauli inter incendia ſeruatum.

malitiæ eorum aſcendit coram Deo: ideo ciuitas hęc cremabitur incendio. Vnde procul dubio eſt, quod horum obtentu, vrbe vaſtata, Oratorium permanſit illæſum.

V. *Sanctus Ianuarius defendit Neapolim contra inſultus Roberti Ducis, & Guilulphi Principis Salernitani.*

Leo Oſtie.li.3. cap.44. Baro.to. 11. anno Do. 74. 102. Robertus Guiſcardus Dux Apuliæ, et Siciliæ excõmunicatur à G. 7.

ROBERTUS Guiſcardus Northmannorum Princeps, poſt captum Salernum Campaniam inuaſit, & inde à Gregorio ſeptimo Romano Pontifice eiectus recedens Beneuentũ obſedit. De quo hæc Leo Oſtienſis ſcribit: Robertus Campaniam expugnaturus ingreditur. Iſta vbi Gregorio Papæ nuntiata ſunt, Ducem Robertum ac Ghuilulphum Principem Salernitanum à liminibus eccleſiæ ſeparans collecto exercitu aduerſus eos ire diſpoſuit. Quod poſtquam duci nuntiatum eſt, concitè vna cum Principe Capuam remeat, & Dux quidem Beneuentum, Princeps vero Neapolim obſidere cœpit. Neapolitani autem Principis timore perculſi omnipotenti ſe Deo intentiùs commendabant, vt eos à poteſtate Principis clementiſſima miſeratione dignaretur eripere: cumque ciuitas eadem acerrimè oppugnaretur, ſanctus martyr Chriſti Ianuarius, & Abbates alij a Principe ſæpè conſpiciebãtur armati per caſtra diſcurrere. Putans autem Epiſcopum eſſe, interrogabat: cur cõtra ordinem ſuum ad pugnam cum lãcea ſcutatus exiret. Cui Archiepiſcopus reſpondens: Ego, inquit: vt tu vir illuſtriſſime conſpicis, multis iam diebus ęger in lectulo decumbo, ille autem armatus quiſnam ſit, ipſe videris. Sciàs tamen ſanctum Ianuarium hanc protegere ciuitatem. Princeps verò dictis eius derogans fidem, vrbem oppugnare perſiſtebat. In ea vero obſidione, cum prius ab excommunicatione abſolutus eſſet, defunctus eſt, ſucceſſitq; ei Iordanis filius.

Neapolitani obſeſſi ope D. Ianu. liberati.

VI. *Quomodo ſancti vleiſcantur de locorum ſacrorum Vaſtatoribus.*

*Aimõ de geſt. Frã co. lib.5. cap. 29. Baro. to. 10. anno Do. 845. * al. Herich.*

ANNO humanæ ſalutis 845. gens Northmanica Galliam irrũpens Pariſios vſq; peruenit, monaſterium que beati Germani Pontificis depopulata eſt. Quorum Dux Regenarius nomine, ſub Principe * Borico hanc deuaſtationem peragens, dum antedictum Principem ſuũ ſe iactaret opulentiſſimum regnum Caroli acquiſiſſe, & monaſterium almi Germani deuaſtaſſe, & quod ibi maiorem mortui, quam viui virtutem haberent: nullũq; ſibi reſtitiſſe præter Germanũ ſenem mortuum: continuo expertus virtutẽ beati viri concidit, ac poſt triduum exſpirauit, non ſolum ipſe, verũ etiam cęteri raptores, & violatores ſancti loci dyſenteriæ morbo perierunt.

VII. *Sanctus Equitio monaſterium quondam ſuum contra Longobardos inuocatus tutatur.*

D. Greg. l.5. Dialog. c.4.

NON abſimile eſt quod diuus Gregorius in ſuis Dialogis refert. Valeriæ prouinciam (inquit) Longobardis intrantibus, ex monaſterio reuerendiſſimi viri Equitij in beati martyris Laurentij oratorio ad ſepulcrum eius fugerunt. Cumque Longobardi ſæuientes Oratorium intraſſent, cœperũt eoſdem monachos foras trahere, vt eos aut per tormenta diſcuterent aut gladijs necarent: quorum vnus ingemuit atq; acri dolore commotus clamauit: Heu, heu ſancte Equiti, placet tibi quod trahimur, & non nos defendis? Ad cuius vocem protinus ſæuientes Longobardos immundus ſpiritus inuaſit. Qui corruẽtes in terram tam diu vexati ſunt, quouſq; hoc cuncti, etiam qui foris erant, Longobardi cognoſcerent, quatenus locũ ſacrum temerare vlterius non auderent. Sicque vir ſanctus cum diſcipulos defenderit, etiam multis poſt remedium illuc fugientibus præſtitit.

TIT. XLVIII. De auxilio Cœlitum pro Chriſtianis in bello.

Ex li. 2. Macha. cap. vlt. *Iudas Machabæus cōtra ampliſſimum Nicanoris exercitum cum paucis dimicaturus, videt Oniam Pontificem orare pro populo Iudæorū, & deinde Ieremiam gladium ſibi porrigentem, quo deiecturus eſſet aduerſarios.*

EXEMP. I. *Per merita beatorum Petri, & Pauli Apoſtoli concedit Deus victoriam Leoni Quarti contra Saracenos.*

Ioa. Nauclet. vol. 2. Chronogr. Generat. 2. ad anno 846. TEmpore Leonis Quarti anno ſalutis 846. Saraceni nauibus euecti circa litora Tuſciæ maxima damna intulere; quibuſdā ciuitatibus. Deinde Romano portui applicantes, ſpe potiundæ vrbis Romam tendebant, ſed Romani vrbem muniunt. Quare fiducia obtinendæ vrbis depoſita, cuncta quæ extra ciuitatem erant, diripiunt: eccleſias ſpoliant & incendunt: eccleſia S. Petri vaſtatur, & altari ſacro prophanato, quæ ad ornatum eccleſiæ erant, abradunt: atque onuſti ſpolijs abeunt. Neapolitanos inuadūt, & cæteros illius oræ maritimæ. *Leonis IV. aduerſus Saracenos Oratio et Victoria.* Leo ſtatim cum Ludouici Auguſti auxilijs Oſtiam proficiſcitur cum hoſtibus dimicaturus, ſuos ſanctiſſimus Pontifex ad cōmunionem adhortatur: orationem deinde ad Deum his verbis habuit: Deus, cuius dextera B. Petrum ambulantem in fluctibus, ne mergeretur, erexit, & coapoſtolum eius Paulum tertiò naufragantem de profundo pelagi liberauit, exaudi nos propitius, & concede, vt amborum meritis, horum fidelium tuorum brachia contra inimicos Eccleſiæ tuæ ſanctæ dimicantia, omnipotenti dextera tua corroborentur, vt de recepto triūpho nomen ſanctum tuū in cunctis gentibus glorioſum appareat. His dictis, ſtatim facto ſigno Crucis, pugnandi copiam fecit: qui ita pugnam inierunt, ac ſi victoriā certo ſibi promiſſam haberent. Tandem poſt longū & acre certamen hoſtes ſuperantur, fuganturque. Multi in ipſo prælio periere, pleriquc viui capti ſunt & Romam perducti.

II. *Auxilio beatorum Petri & Pauli Saracenorum crudelitas coercetur.*

ANno Dominicæ Incarnationis 915. Græcis Latiniſque quotidie conflictantibus, Deo miſerante, Pœnorum ne vnus quidem ſuperfuit (ita vocati Saraceni, qui ex Africa venerunt) qui non aut gladio trucidaretur, aut viuus continuo caperetur. Viſi ſunt autem à religioſis fidelibus in eodem bello ſanctiſſimi Apoſtoli Petrus & Paulus, quorum precibus credimus Chriſtianos meruiſſe, quatenus Pœnos fugarent, & ipſi victoriam obtinerēt. *Luitprā. l. 2. c. 14. Baro. to. 10. anno Do. 915. Tho. Boz. lib. 17. de ſig. Eccl. c. 7*

III. *Ramirus Rex Sancti Iacobi Apoſtoli auxilio Saracenos mirabili prælio fundit.*

ANno Domini 844. qui & ſecūdus Regni Raminiri, ſiue Ramiri Regis Oueti in Hiſpania regnātis numeratur, contigit admiranda illa, omnium celeberrima, omni ſcriptorum genere celebrata victoriā aduerſus Saracenos obtenta diuinitus, cum præcipuus Hiſpanorum Patronus Sanctus Iacobus, perſpicuus omnibus, vti pollicitus fuit, viſus eſt ante aciem aduerſus barbaros impios dimicare. Antiqua innouantur Chriſti virtute miracula, ſiue in Machabæorum libris, ſiue in alijs enarrata, cum pro fidelibus viſi ſunt cælitus miſſi milites decertare, fugare hoſtes, inſequi illos, & inſignem victoriam ſuis parare. Quomodo autem tam grandia iſta diuina virtute fieri contigerit, ex Tudenſi rem geſtam in compendium redigente ſic reddimus: Cum, inquit, Ramirus regnare cœpiſſet, miſerunt ad illum Saraceni, vt daret eis annuatim quinquaginta puellas nobiles, quas ſibi in matrimoniū copularent, & quinquaginta de plebe, vt ad ſolatiū eſſent illis, *Ex Luca Tudenſ. in Chronic. Bar. to. 10. an. Do. 844. 15. Ioā. Vaſæus Chro. hiſpa. an. Do. 825. Roderic. Tolet. li. 4. rerum Hiſpan. c. 13.*

ſicut olim fecerat Rex Mauregatus. Rex autem Ramirus cũ hæc audiſſet, iratus eſt valde propter ſtuprum, & ſacrilegium puellarum. Et congregato exercitu magno terram Maurorũ hoſtiliter inuaſit, & cuncta, quæ in agreſtibus villis, & agris reperit vſque ad Nazarum, ferro, flammaque vaſtauit. Saraceni vero multitudine valida cõgregata, ei bellum intulerunt in loco, qui vocatur Albella. Exercitus autem Regis Ramiri paulatim cœpit terga præbere, vſque dum peruenit ad Collem qui Calbilium vocabatur. Clauſit nox obſcuriſſima diem: & illico omnes Chriſtiani congregati ſunt: totam noctem cũ lachrymis, & orationibus peragentes. Rex autem Ramirus aliquantulum dormire cœpit, & apparẽs ei Iacobus Apoſtolus dicit illi: Dominus meus Ieſus Chriſtus alias Prouincias alijs fratribus noſtris Apoſtolis, Hiſpaniam totam meę tutelæ deputauit, atque mea muniuit protectione. Poſt hæc Apoſtolus manu ſua manum Regis adſtringens, dixit illi: Confortare, & eſto robuſtus: ego enim ſum Iacobus Apoſtolus Chriſti: & venio in auxilium tibi, & ſuperabis mane auxilio Dei, Saracenorũ, à qua obſeſſus es, hanc innumerabilem multitudinẽ: multi tamen ex tuis, quibus iam parata eſt æterna requies ſupra, in iſto prçlio coronam meriti ſuſcepturi. Et ne dubites ſuper hoc, videbis me in equo albo deferentem maximum vexillum album. Sũmo igitur mane, facta peccatorum veſtrorum confeſſione, & accepta corporis, & ſanguinis Domini communione, armata manu non dubites inuadere caſtra barbarorum, nomen Domini inuocantes: pro certo enim noueris eos in ore gladij ruituros. Quibus dictis Apoſtolus diſceſſit. Rex autem Ramirus ad ſe reuerſus, vocatis ad ſe Epiſcopis, Abbatibus & Magnatibus, eis retulit viſionẽ. Qui gratias agentes Deo, fecerunt vt ſibi fuerat præceptum, & bellum barbaris intulerũt: Sanctus autem Iacobus apparuit, ſicut promiſerat, Chriſtianos animando ad pugnam, & Saracenos fortiter feriendo. Chriſtiani autem, vt viderunt beatum Iacobum, in Domino roborati, cœperũt magnis vocibus, concidendo gladijs Saracenos, clamare dicentes: Adiuua nos Deus, & ſancte Iacobe. Tunc victi Saraceni fugerũt, & cæſi ſunt ex illis fere ſeptuaginta millia, & in caſtra reuerſus eſt exercitus cũ magna gloria. Addit Vaſæus: ab eo tempore receptum eſt. Hiſpanis in prælijs omnibus, præcipuè ſi cũ infidelibus ac paganis res eſt, Dei ac diui Iacobi numen implorare, quod ipſis pro militari teſſera eſt. Ramirus, ne ingratus eſſet Apoſtolo pro tam inſigni beneficio, de communi Præſulum ac nobilium cõſilio ſtatuit, vt pro ſingulis boumiugis, certa tritici mẽſura, qua in ſoluendis primitijs vtuntur, & de ſingulis vini modijs, altera vini ſingulis annis diuo Iacobo ſolueretur. Quod hodie quoque nõnullis in locis ſoluitur, & votum appellatur, idq; vere: nam communi regis præſidũ, magnatum, ac plebis conſenſu perpetuo votum eſt, cum diriſſimis execrationibus, ſi quis in poſterum violaret.

S. Iacob. Apoſt. apparet Ramiro Regi & victoriam ſpondet.

S. Iacob. equo vectus in cõflictu apparet.

D. Iacobo votũ ſingul.s annis ſoluendum inſtituitur à Ramiro.

IV. *De quodam Græco, qui negans S. Iacobum pro Hiſpanis pugnare, per viſionem veram eſſe diſcit.*

Magnus Fernãdus Caſtellæ & Legionis Rex optimus Princeps fuit, & valde bellicoſus. Conimbriã in Portugallia ab Arabibus occupatam, ſancto Iacobo viſibiliter apparẽte, obtinuit, & maiorẽ Portugalliæ partem ſuæ ditioni ſubiecit. Nam (vt ait Lucas Tudenſis) dum hic Fernãdus eandem ciuitatem Conimbriæ à Mauris detentam obſideret, accidit quendam Epiſcopum Græcum nomine Hoſtianum limina S. Iacobi viſitaſſe. Et cum multis referẽtibus, audiret glorioſum Apoſtolũ Iacobum, vt militẽ ſæpe viſum fuiſſe, auxilia Chriſtianis deferentẽ, deridens: Nolite, inquit Apoſtolum vocare militẽ, ſed paſtorẽ, aut piſcatorem.

Luc. Tudenſis in Chr. mũdi Roderic. Sancius hiſt. hiſp. p. 3. c. 26. Roderi. Tolet. li. 6. de rebus Hiſp. c. 11. Baro. to. 11. an. Domin. 1040.

rem. Dum igitur ea nocte dormiret, apparuit ei ſanctus Iacobus, dicens: Noli, Hoſtiane, dicere me nō fore mitē contra Chriſti perſecutores: quod vt pro explorato habeas, ecce iā equito laturus auxilium Regi Fernando, qui per ſeptem annos obſedit Conimbriam, & vt ſis certior, conſpice claues, quibus cras hora tertia aperiam portas ciuitatis Chriſtianis. Qua reuelatione perterritus facto mane Canonicis eccleſiæ Compoſtellanæ reuelauit, & compertum eſt ita eueniſſe.

V. *B. Ioannis Baptiſtæ patrocinio victores extiterunt Longobardi contra aduerſarios.*

THeodelinda Regina baſilicam ſancti Ioannis Baptiſtæ in Modœcia conſtruxit pro ſe, & viro ſuo, & pro filijs & filiabus, & cunctis Longobardis ad Dominum: & illuc venerunt inter ſe vnanimiter maiores natu cum Rege ſuo, vna cum Theodolinda Regina dicentes: Si ſanctus Ioannes pro nobis interpellator ſit apud Dominum Deum noſtrum Ieſum Chriſtum, nos omnes vnanimes pollicemur illi, omni anno, in die natiuitatis ſuæ, hoc eſt, octauo Kalendas Iulij, de noſtris facultatibus tranſmiſſuros honorificè ad oraculum eius, vt per illius interpellationem habeamus uuanem Domini noſtri Ieſu Chriſti, tam in bello, quam in alijs locis omnibus actibus eorum cœperunt inuocare ſanctum Ioannem, vt illis præberet auxilium in virtute Domini noſtri Ieſu Chriſti, & illi omnes permanſerunt illæſi, victoreſque extiterunt ſuper omnes aduerſarios ſuos. Locus autem ille ſupra Mediolanum duodecim millibus eſt, quem Regina dedicandum curauit, multiſque ornamentis auri, & argenti mirificè decorauit, prædijſque ditauit, familiaſque & poſſeſſiones multas eidem loco addidit, in honorem ſancti Ioannis Baptiſtæ. Dicamus aſſertionem ſcripturæ Theodelindæ Reginæ. Offert glorioſiſſima Theodelinda Regina, vna cū filio ſuo Aldaualdo Rege, ſancto Ioāni patrono ſuo de dono Dei, & de dotibus, chartulam ſuæ donationis, quam in ſuorum præſentia ſcribere fecit. Si quis quolibet tempore hanc teſtem voluntatis ſuæ corruperit, in iudicij extremi die cum Iuda traditore damnetur. Ordinatio vero eius talis fuit. De rebus ſanctis Ioannis nullo modo ſe debet aliquis intromittere, niſi tantum Sacerdotes, qui ibi deſeruiunt die ac nocte, tātumque famuli ac famulę, qui ibi ſubiecti ſunt vt communiter debeant viuere.

Theodelindæ oblatio facta S. Io. Baptiſtæ.

VI. *D. Ioannes Baptiſta vt hoſtes ab ingreſſu Rhodi & Melite repulerit.*

THomas Bozius refert, quod cum Mahometes obſediſſe olim Rhodum, & Solymanus per ſuos duces Melitam Rhodiorum militum modo ſedem, viſus quidam ſit in aere, qui Turcas ſtricto gladio minitabundus ab ingreſſu Rhodi, & ingreſſu oppidi ſancti Michaelis in Melita repulerit: & Ioānes Baptiſta militum patronus creditur is fuiſſe.

Tho. Bozius de ſig. Eccl. li. 7. c. 7.

VII. *Vt Hungus Pictorum Rex cum decem millibus Scotorum ope D. Andreæ Anglos vicerit.*

CVm inter Anglos & Scotos inſtructa eſſet vtrinque ad dimicandū acies, inque ea aut vincendū, aut moriendum fortiter & honeſtè, cunctis in manifeſto diſcrimine ad religionē conuerſis, opemque à Chriſto religioſis precationibus petentibus, complura pia vota ſunt audita. Hūgus Pictorum Rex diuum Andream, in cuius Pictica, Scoticaq; gens erat tutela, frequentibus ſuſpirijs lacrymiſque, vt peculiaribus ſuis populis, ne tam impijs Anglorū armis in exitium abducerentur, auxiliaris foret, eſt precatus. Soluto Regi intempeſta nocte in ſoporem exēplo adſtās Apoſtolus iuſſit alacriori eſſet

Hector Boet. lib. 10. hiſto. Scotica.

S. Andr. inuocatio.

eſſet animo, nec hoſtium multitudine terreretur, plurimamque ſpem in diuina locaret ope: fore vt glorioſam de Anglis poſtera die aſſequeretur victoriam. Mirum ſcribunt tunc accidiſſe ſupra Pictorum caſtra, lucidam cœlo apparuiſſe Crucem, illius inſtar, qua Apoſtolus Andreas pro Chriſti nomine ſupplicio olim erat affectus: hancque Apoſtolum ipſi Regi oſtendiſſe, addidiſſeque id oſtētum ante partam victoriam haud cœlo defuturum. Experrectus Rex milites iam tum lucentem Crucem intempeſta nocte admirantes, edocet, quam fortunam diuus Andreas ſibi, ſuoque exercitui fuiſſet pollicitus: per quietem hortatus, prima luce alacres hoſtes pugna adorirētur numine ſibi propitio, & aduerſo hoſtibus: eoque eorum multitudinem minimè timendam. Sequuta Regis verba grata omnium vociferatio, quā hoſtes audientes (nam hi noctem totam in armis vociferabant) lucidam ſimul conſpicati Crucem, quidpiam mali portento tali ſibi præſagiētes ingenti pauore ſunt perculſi. Sub primam lucē Hungus eductis caſtris militibus, inſtructiſque copijs ſignum cum hoſtibus manus cōferendi dedit, altiori voce inclamans diuum Andreā manifeſtè auxiliarem adeſſe: quo duce abſq; diſcrimine victoriam Pictos, Scotoſque ſecuturam. Ad Regis verba milites tanta vi in Anglos ſunt inuecti, vt cum impetum non poſſent ſuſtinere primum Northumbri, mox tota acies impulſa terga dederit. Hungus itaque potitus victoria, vt ſe verum ſeruatoris Apoſtoli cultorē oſtenderet, augendæ religionis ſtudio ſacram ædem magnifico auxit apparatu: ac ſacerdotum ad diuina exequenda numerum. Præclara huic donaria intulit: calices, phialas, pollubra Seruatoris, ac duodecim Apoſtolorū ſtatuas ex argento, auroque, & capſam pro reliquijs diui Andreę aſſeruandis, ex auro puriſſimo. Et præter hæc Chriſti eccleſiæ ad ſacerdotum vſum, vt gerendis eccleſiæ dignitatibus ſuppeterent facultates: armentorum, omnis generis, fructuum, prouentuum, & prędiorum vbilibet per ſuum regnum decimam partem liberè erogauit. Et ne Clerici deinceps ad profanum iudicium traherentur, neve quouis pro crimine vltimo afficerentur ſupplicio, edicto cauit.

Andreas Apoſt. Scotis auxiliatur in bello.

Crux S. Andreæ viſa in aere.

Scoti ī in Anglos victoria.

D. Andr. Apoſtoli ædi donaria addita.

VIII. *Andreas Apoſtolus Chriſtianis in bello ſacro lanceam præmonſtrans victoriam promittit.*

ANno 1098. cum in expeditione ſacra noſtri Antiochiæ in maxima rerum deſperatione eſſent, & extrema quæque ſibi timerent, quod innumeros Saracenorum, Perſarum, Turcarumque exercitus aduerſus ſe paratiſſimos viderent: ipſi autem fame propè enecti vix poſſent pedem mouere, & pauciſſimi eſſent illis equi, quibus vti in bello poſsēt, apparuit Petro cuidam Clerico è Prouincia ſanctus Andreas, monens, vt Principibus Chriſtianæ militiæ ſuo nomine ediceret, vt in eccleſia Principis Apoſtolorum lāceam, qua transfixus eſt Chriſtus, defoſſam humi quærerent: locum vero, vbi occultabatur, deſignauit: eaq; pręlata procederent ad bellum: nec dubitarent, fore ſe victores. Cumq; Clericus diu recuſaſſet, tandem ſæpius obiurgatus, miniſque adiectis compulſus rem detexit. Quæſiuerunt illi, & vt prædictum fuerat inuenerūt. Pergentes aduerſus inimicos celeberrimā victoriam reportarunt: ex qua ſpolia multa, varia, & maximè opima, vbertimamque omnium rerum copiā ſunt adepti. Illud porro mirabilius accidit: nam cum milites Chriſtiani in hoſtes contenderent, defatigatique & extenuati eſſent omnes, continuo ros quidam pluuius cœlitus defluxit, quo vires omnium recreatæ, roburque additum, ſpeſque victoriæ confirmata. Iterum, vt Robertus monachus ſcribit, noſtri pugnam cruentiſſimam conſeruere cum Corbona Perſarum Duce,

Ex Guil. Tyr. l. 6. de bello ſacro c. 4 & 19. Naucle. generat. 37. vol. 2. an. dicto, 28. die Iun. Baro. to. 11. anno Do. 1098 16. Tho. Boz. lib. 17. c. 7.

Lancea, qua Chriſtus trāſfixus, ubi inuenta.

Rore cœlitus lapſo reficiuntur pugnantium vires.

& iam

& iam videbatur acies noſtrorũ inclinare: ſed apparuere agmina innumera equitum albatorum, qui tantũ terrorem incuſſere hoſtibus, vt illi protinus ſe in fugam darent, & ex ijs noſtri occiderunt equitum centum millia, peditum numerus iniri haud potuit præ multitudine.

IX. Theodoſius Imperator SS. Ioannis Euang. & Philippi Apoſtol. interceſſione contra Eugenium victoriam obtinet.

Theodor. hiſt. Eccleſ. li. 5. cap. 24. Ruſin. li. 2. c. 33. & Tripar. 9. c. 45. apud Baro. to. 4. Anna. an. 394.

ANno Domini 394. cum fideliſſimus Imperator Theodoſius primus, nuntiata Valentiniani morte, & Eugenij tyrannide, exercitum in Europam traduceret, erat in Aegypto inter eos, qui exercentur in philoſophia religionis, vnus nomine Ioannes, qui particeps gratiæ ſpiritalis multa rogãtibus ventura prædicebat. Ad hũc miſit Chriſti amans Imperator, qui percunctarentur de bello ſuſcipiendo aduerſus Tyrannos, fuitq; ab eo inruenta prioris belli victoria prædicta, ſed & altero ſuperiorem futurum Imperatorem, verum poſt ingentem cædẽ. Hac ille ſpe niſus, acie inſtructa, cum hoſtibus confligit, & multis barbaricis auxilijs amiſſis, magnũ numerum hoſtium confixit. Ibi cum duces paucos ſupereſſe dicerent ad prælium inſtaurandum, conſulerentque differendum bellum, ac primo vere exercitu coacto hoſtes obruendos eſſe multitudine, nequaquam placuit conſilium fideliſſimo Imperatori: negabat enim tantum crimen ſalutari Cruci adhęreſcere patiendum, & tantam vim confeſſione ſua tribuendam Herculis ſimulacro. Nã Imperatoris Crux, Herculis autem ſimulacrum hoſtiũ copijs pręferebatur. Quibus hac fide memoratis, cum reliquię exercitus tenues eſſent, & admodum animis omnes conſternati, inuenta ædicula deprecatoria in mõtis vertice, vbi caſtra metabatur, totam noctem in illa ſupplicans omnipotenti Domino conſumpſit. Mane autem cum galli cantare ſolent, ſomnus præter ſententiam eum inuaſit, humique ſtratus videre viſus eſt duos viros candidis veſtibus vectos equis albis, qui bono ipſum eſſe animo iuberent, & formidine pulſa, cũ illuxiſſet, armatum exercitum, inſtructumque educere ad pugnã: ſe enim miſſos opitulatores, propugnatoreſque ipſius, eſſeque vnum Ioannem Euangeliſtam, alterum Philippum Apoſtolum. Hoc viſo conſpecto, à ſupplicando non deſtitit Imperator, ſed maiore cum cura Deum precabatur. Idẽ viſum, & militi cuidam oblatum fuit, qui cum centurioni indicaſſet ſuo, adducitur ad tribunum, & mox ad ducem. Is rei nouitate motus Imperatori nũtiat. At ille: Non mea, inquit, cauſa hoc iſte vidit, ego enim promiſſionibus victorię fidẽ habui: ſed ne quis putaret hoc viſum à me confictum eſſe, qui tantopere cuperem confligere: itaque & iſti opitulator imperij mei demonſtrauit, ne teſtimonij auctoritas deeſſet narrationi meæ. Mihi enim prius hoc viſum cõmunis Dominus oſtenderat. Quare omni formidine abiecta, propugnatores & Principes belli ſequamur, neque quiſquam victoriam pugnantiũ multitudine æſtimet, ſed ductorum conſideret quiſque potẽtiam. Hæc & apud milites locutus, confirmãs omnium animis copias de monte produxit, Tyrannus quoq; de procul conſpecto hoſte, quem pugnaturum cerneret, ſuos inſtruit, ipſe collem occupat, iubetque duces viuentem, vinctumque Imperatorem ſibi adducere. Moribundus enim & cupidus, inquit, vitæ finiendæ nobiſcum ille congreditur. Sed iam ordinibus diſpoſitis, multis partibus vincebant hoſtes numero, & Imperatoris copiæ ita conſtituerant, vt poſſe numerari viderentur: cumque iã pugna vtrinque inciperet, & tela cõijcerentur, manifeſtam promiſſionis ſuæ fidem fecerunt propugnatores illi. Coorta enim vis venti cõtraria hoſtibus auertit ſagittas illorum & baliſtas

Apoſtoli Ioan. Euang. & Philipp. praſto sũt Theodoſio.

Victoria Theodoſij longè præ cogni ta.

Crux in bello præ fertur.

Certamẽ Theodoſij cũ Eugen. o.

ac haſtas, neq; vllius teli vſus erat, neque legiones vel ſagitarij, vel funditores nocere Regis poterāt copijs: quin etiam illatus puluis ingens in ora hoſtium oculos aperire non ſinebat, cogebatque defenſionem palpebrarū ad oppugnatos illos adducere. At regius miles, nullo affectus tempeſtatis tantæ detrimento, cōfidenter ad cædem hoſtium graſſabatur. Quare animaduerſa, & perſpecta opitulatione diuina, abiectis armis ad petendam ſalutem hoſtes conuertebantur. Quā leni animo Rex concedens celeriter adducere ad ſeſe Tyrannum imperat. Ibi illi procurrentes ad tumulum, quem Tyrannus inſederat, ignarus omniū, qui iam incitatos ac anhelantes aduenire cernens ſperaret properare ad ſe nuntios victoriæ. Quærit igitur anne, & Theodoſium vinctum, vt iuſſi ſunt, adducant. At illi: Non eum quidem nos inquiunt, ſed ad ipſum te adducimus. Hoc enim eſt imperium vniuerſum, hoc moderatiſſimum. Ita locuti de ſolio abrepto vincula conijciunt, & abducunt captiuum illum, qui modo tam magnificè fuiſſet locutus. Tū Rex memoria illi reuocata delictorum in Valentinianum, & impia tyrannide, & ſcelerato bello aduerſus legitimum imperium obiecto, etiam Herculis exprobrata imagine, & vana fiducia illius, iuſtam & legitimam contra eum ſententiā pronuntiauit. Sic erat Theodoſius & in pace & in bello, qui & ſemper peteret diuinum auxilium, & nunquam illo fraudaretur.

Theodoſij victoria cōtra Eugenium.

Eugenij infelix exitus.

X. *Sanctorum Georgij & Theodori martyrum auxilio Ioannes Zemiſces Imperator pro Romanis barbaros maximo prælio proſternit.*

Ex Ioā. Curopalate, & alijs, Baro. to. 10. an. Do. 971. 15. 36.

Opes Sanctorum Martyrū Georgij & Theodori Ioānes Zemiſca Imperator ingēti gloria Roſſos, & Bulgaros, Scythas, Turcas, & alios barbaros aduerſus Romanos ſimul fœdere iunctos numero trecētorū triginta milliū militum, iteratis ſummo labore, atque periculis ſæpè prælijs ſuperauit, atque ſumma religione, qua vicerat, triumphum parauit. Bellum accuratè deſcriptum habetur a Ioan. Curopalate ſigillatim cuncta, quæ facta ſunt ordine proſequēte, quem, qui ea cupit, adeat: nobis ad inſtitutum hæc ſatis ſciuiſſe: nimirum, ancipiti prælio & certamine dum diu multumque pugnatum eſſet, diuinū auxilium certis ſignis Romanis adfuiſſe, quibus adiuti vicere penitus barbaros. Quę nam autem fuerint iſta diuina ſubſidia opportuno allata tempore, audi ab eodem auctore Curopalate. Fertur, inquit, diuinam opē, rum Romanos eſſe conſecutos, turbo enim quidā a Noto vento in ora Scytharum conſtitit, haud permittens eos captis vti in bello conſilijs. Et vir quidam cōſpectus eſt ab omni Romanorum exercitu equo albo vectus in anteſignanis pugnare, hoſtiumque commouere, ac perturbare phalāges, nulli prius aut poſtea cognitus, quem aiebant vnum eſſe ex glorioſis, Martyribus, Theodorum videlicet, quibus tutoribus ac propugnatoribus cōtra hoſtes vtebatur ſemper Imperator. Etenim forte accidit, vt hoc præliū ea die committeretur, qua celebrare memoriam militis cōſueuimus. Cum & mulier quædam nobilis Byzantij, ſupremæ poteſtatis, per viſum illud ità eſſe confirmabat, vna ante congreſſum die in ſomnis ſibi viſa Dei genitrici pręſto eſſe, & cuidam militi dicentem audire: Domine Theodore, meus ac tuus Ioannes in periculo verſatur: ad eius auxilium propera. Orto ſole eadem mulier vicinis rem patefacit, & quæ ſunt viſa hæc fuere. Fundūtur rurſum Scythæ, qui clauſas vrbis portas comperientes à Sclero duce per planitiem diſſipati, mutuoq. cōculcati interfecti ſunt, & a Romani cæſi numero infiniti, vulnerati autē fere omnes. Martyri autem debitū, reddens honorem Imperator, & auxilij præmia rependens, templum illud, vbi ſanctum eius corpus conditū eſt a fundamētis euerſum maius,

Ioannis Zemiſcis expeditio in Barbaros.

Theodori martyris auxilio Ioan. Zemiſcesbe ſtes vincit.

Tēplum gratitudinis ergo pro victoria à Ioan. demiſce erectum.

malus, pulcherrimumque ædificauit, attributis ei magnificis poſſeſſionibus, quod etiam pro Euchanen Theodoropolim appellauit. Vrbis Archiepiſcopus cũ Synodo, & omnes qui magiſtratum gerebant, cum pæanibus & victoriæ laudibus Ioan. Imperatorem exceperunt coronas afferentes, parato quadrijugo curru admodum decoro, in quem eum conſcendere volebant & ita triumphum agere Imperatorẽ. Ipſe vero nihil quod magnificum eſſet, approbans, ſeque moderatum cupiens oſtendere, allatas coronas accepit, & equo albo vectus triumphauit. In curru vero impoſitis Bulgarorum veſtibus & ſuper ipſis Dei genitricis imagine, vt ciuitatis patronæ, ipſum præire iuſſit. Cumque ad locum, quod forum dicitur, perueniſſet ſatis celebratus, Deo Patri, & eius Filio, Spirituiq. ſancto actis gratijs ob victoriam conſequutam, inſignia Bulgarici imperij in conſpectu ciuium Boriſem Regem Bulgarorum exuens (hæc autem erãt antea corona & tiara ex byſſino filo contexto, & purpurea calceamenta) inde ad magnum templũ profectus, ibiq. Bulgarica corona pro munere Deo dicata, promotoq. Boriſi ad magiſtrorum dignitatem, in Regiã ſe recipit. Et paulo poſt: Imperator autẽ actis gratijs ſaluatori Chriſto ob parta trophæa, templum ſuper æreã aſpidem nouum conſtruxit, nulli ſumptui parcens aut ornamento, Remiſit etiã ijs qui tributa pendebant: imperauit item in numiſmate, aureo, ſcilicet ſolido, atque in obolo ſculpti Saluatoris imaginem, quod antea factum non fuerat: in cuius altera parte hæ literæ inſcribebantur. Chriſtus Rex regum, & hoc ſubſequentes obſeruauerunt Imperatores.

Triumphus religioſus Io. Zemiſcis.

Gratiarũ actio pro victoria parta.

Imago Saluatoris in numiſmate ſculpta

Oroſius l.7.c.36 Baro. to. 5. ad an. Do. 398. §3.54.

XI. *Ope D. Ambroſij Maſcezilus Gildonem Tyrannum ſuperat.*

His ſubiungenda videntur quæ diuina operante virtute à Maſcezilo aduerſus Gildonem tyrannum facta ſunt, ab Oroſio hoc modo deſcripta: Ardalio fluminis eſt nomẽ, quod fluit inter Thebaſtem, & * Metriderã ciuitates, vbi Maſcezil cũ parua manu, hoc eſt, cum quinq; millibus, vt aiunt, militũ contra ſeptingenta millia hoſtium caſtrametatus, cum interiecta mora excedere è loco, oppoſitasq. præiacentis vallis anguſtias trãſgredi vellet, incurrente nocte B. Ambroſium Epiſcopum Mediolani paulo ante defunctum per ſomnium ſibi videre viſus eſt, ſignificantem manu, & impacto ad humum ter baculo, dicentẽ. Hic, hic, hic. Quod ille prudenti coniectura intellexit, merito annuntiantis fidem victoriæ verbo locũ, numero diem ſignificari. Subſtitit, ac tertio demum die, poſt noctem orationibus, hymnisq. peruigilem, ab ipſis cœleſtium ſacramentorum myſterijs in hoſtem circumfuſum proceſſit: & cũ ad eos, qui primi occurrerunt, pia pacis verba iactaret, ſigniferum quendã inſolenter obſiſtentem, & iam iamq. pugnam excitantem gladio percuſſit in brachio, eumq. manu debilem ipſo vulnere coegit pronum inclinare vexillum. Quo viſo reliquæ cohortes deditionem iam fieri priorum exiſtimantes, certatim ſeſe ad Maſcezilum ſignis tradidere conuerſis. Barbari, quorum magnam multitudinem Gildo ad bellum deduxerat defectu militum deſtituti, in diuerſa fugerunt. Gildo & ipſe fugam molitus, arrepta naui, vt in altum prouectus, ac deinde reuocatus in Africam eſt: poſt aliquot dies ſtrangulatus interijt. Periclitaremur ſub tantorum miraculorum relatu, quaſi præſumpta mentiendi impudentia, niſi adhuc vocem noſtram conſcientia eorum, qui interfuere, præcurreret. Nullæ aguntur inſidiæ, nulla corruptio: ſeptuaginta millia hoſtium vincuntur pene ſine pugna. Fugit victus ad tempus, ne plus audeat victor iratus. Transportatur in diuerſum locum, vt neſciat frater occidi, quo vindicatur occiſo.

** al. Ameterã.*

B. Ambroſij ope Maſcezil inſperata potitur victoria.

Gildo vincitur & ſtrangulatur.

XII. S. Iſi-

XII. *S. Iſidori ſubſidio pauci Chriſtiani plurimos Saracenos ſuperant.*

Lucas Tudenſis in Chro. nic. di.

ADefonſus Imperator tota mente diligebat Dominum, ideo Sanctorum auxilium manifeſtum meruit habere ipſe dilectus à Deo. Cũ enim Baetiam obſediſſet, & milites ſui defluxiſſent ab eo, & eſſet cum paucis, innumerabiles Saraceni conglobati acceſſerunt ex ipſa ciuitate, vt ipſum cum ſuis raperent, tunc apparuit ei B. Confeſſor Iſidorus, dum dormiret, & ne timeret multitudinem Saracenorum, hortabatur: ſed viriliter primo mane cum Saracenis confligeret: quia ſicut fumus euaneſcerent à facie eius, & in ipſa die caperent ciuitatem. Imperator autem tanta viſione confortatus in Domino, primo mane inito certamine, cum Barbaris, ſtatim terga dederunt Saraceni, noſtris relicta innumerabili multitudine ſpoliorum, ſtatimque tradiderunt vrbem pro vita tantummodo ſupplicantes. Imperator deſtruxit ipſam Baetiam, & multa caſtella Maurorum & terras deſtruxit, captiuauit & occidit. Poſt hæc Legionem reuerſus cum magna gloria, ſtatuit fraternitatem fieri in ipſa ciuitate ob memoriam tanti miraculi, & ob honorem S. Iſidori Confeſſoris.

Deo dilecti merentur à ſanctis iuuari.

S. Iſidori ope Adefor. ſus Saracenos vincit.

XIII. *S. Martini inuocatione Ecdicius cum paucis contra hoſtes victor euadit.*

Sidonius l. 3. ep. 3. Gregor. Tur. tractat. de miracul. S. Martini. Baro. to. 6. an. Do. 466.

SVb annum Chriſti Domini 466. Leonis vero Imperatoris decimũ, Enarichus Gothorum Rex, Hiſpanis incurſione vaſtatis deſcendit in Gallias, atque Aruernum obſedit: cum vir clariſſimus, Ecdicius Dei virtute confiſus, magno miraculo ingentem hoſtium numerum, ſummamq. ipſorum potentiam, longè diſpari paucitate militum atque virium ſuperauit, non quidem caſu tentata (vt dici ſolet) fortuna, neque temeraria furentis ducis audacia, ſed ingenti ſpe ex Diuinitatis inuocatione concepta, cuius nutu vnus vincit, & perſequitur mille, & duo fugant decem millia. Quæ eadem confirmantur à Gregorio Turonenſi in miraculis ſancti Martini verbis iſtis: Ecdicius (licet Egidius deprauatè legatur) quoque cum obſideretur ab hoſtibus, & excluſo à ſe ſolatio, turbatus impugnaretur, per inuocationem beati viri (ſancti Martini videlicet) fugatis hoſtibus liberatus eſt. Idque dæmoniacus in medio eccleſiæ, ipſa hora, qua geſtum fuerat, eſt profeſſus, ſancti Martini obtentu hoc fuiſſe conceſſum.

D. Martini auxilio Ecdicius hoſtes fugat.

XIV. *De S. Sabino, qui exaudit & iuuat in bello Ducem Spoletanum adhuc gentilem.*

Paul. Diacon. l. 4. c. 5. Bar. to. 8 an. Do. 602. nu. 2.

ANno Domini 602. Ariulphus Dux Spoletanus cum bellũ contra Romanos in Camarino geſſiſſet, victoriamq. patraſſet, requirere à ſuis hominibus cœpit, quiſnam vir ille fuiſſet, quem in prælio, quod geſſerat, tam ſtrenue pugnantem vidiſſet: cũq. ſui reſponderent, ſe illic nullum fortius bellantem quam Ducem ipſum vidiſſe, ille ait: Certè nullo per omnia meliorem ibi alium vidi: qui quoties me aduerſæ partis aliquis percutere voluit, me ſemper ſuo clypeo protexit: cumq. Dux ipſe prope Spoletum, vbi baſilica beati Martyris Sabini Epiſcopi ſita eſt, in qua eiuſdem venerabile corpus requieſcit, adueniſſet: interrogauit, cuius illa tam ampla domus eſſet. Reſponſum eſt ei à viris fidelibus; Sabinum ibi martyrem requieſcere, quem Chriſtiani, quoties in bello contra hoſtes irent, præſidiũ haberent, ac eum propterea in auxilium inuocarent ſuum. Ariulphus vero cum adhuc eſſet Gentilis, ita reſpõdit: Et poteſt fieri, vt homo mortuus aliquod viuentibus auxilium præſtet? Qui hoc cũm dixiſſet, equo deſiliens, eandem baſilicam conſpecturus intrauit. Tunc alijs orantibus, ipſe baſilicæ eiuſdem picturas mirari cœpit. Qui cum figuram beati martyris Sabini

S. Sabini Ep. ſubſidio Spoletano Duci adhuc gentili opitulatur in bello.

bini conſpexiſſet, mox cum iuramento affirmauit, talem omnino eum virum, qui ſe in bello protexerat, formam, habitumq. habuiſſe: tuncq. intellectum eſt; Martyrem Sabinum eidem in prælio adiutorium contuliſſe.

XV. *Sancta Thecla beneficio Zeno Baſiliſcum ſuperat, ac imperium recipit.*

Euagr. li.3.c.8. Bar.to.6 an. Do. 477.

POſtquam Baſiliſcus Tyrānus duobus fere annis imperium vi occupaſſet, à Zenone tandem armis depulſus eſt. Id autem non niſi ſuperum nutu factum eſſe intercedente apud Deum pro Zenone ſancta protomartyre Thecla probauit euentus: nam de ea iſta habet Euagrius: Zeno vero per viſionem (vt fertur) conſpicatus ſanctam, ſtrenuam, & eximiam Martyrem Theclam, nō ſolum ipſum impellentem, verum etiam pollicentem reſtitutionem, verſus Conſtantinopolim exercitum ducit. Atque viris qui illum obſidebant, muneribus inductis, Baſiliſcum, cum iam biennio regnauerat, Imperio exturbat, & ad ſacri templi adyta confugientem hoſtibus auferendum tradit. Quam ob cauſam Zeno egregiæ Martyri Theclæ ampliſſimum templum ſplendore & pulchritudine eximium Seleuciæ vrbis Iſauriæ dedicauit, pluribusque, ac planè regalibus monumentis, quæ ad noſtram vſque ætatem ſeruata ſunt, exornauit.

S.Thecla ſubſidium in Zenonē Imperatorem.

Zenonis Imp. gratitudo erga S.Theclam.

XVI. *Miles in conflictu per merita S. Theclæ à cæde diuinitus liberatur.*

Ex Prat. ſpirit. Sophr.c.20 Bar.to.7 an. Do. 540.44.

NArrauit nobis quidam Patrum, accepiſſe ſe à quodā milite, quod cum bellum in Africa gererent Romani cum Mauritanis, victique fugarentur à barbaris, ac plurimi illorum paſſim cæderentur, ipſum quoq; vnus ex barbaris nactus, haſtam, vt illum feriret, vibrare cœpit. Quod ille cum cerneret, orare Deum cœpit, ac dicere: Domine Deus, qui apparuiſti ancillæ tuæ Theclæ, & eripuiſti eam de iniquorum manibus, libera & me de hac neceſſitate; & ſalua ex hac acerba morte, mox ibo in eremum, & agam vitam ſolitariam. Conuerſus autem neminem ex barbaris vidit. Itaque continuo venit ad hanc lauram Cupatha: manſeratque iam in ſpelunca, Dei ſe protegente gratia, annos triginta quinque.

S.Thecla beneficio miles à periculo mortis liberatur.

Tit. XLIX. De patrocinio Sanctorum in morte Catholicorum.

Exemp. I. *Vt D. Iacobus Apoſtolus peregrinum exhalantem animam è dæmonis faucibus eripuerit.*

Chron. Sigeberti, ad an. Domini 1140.

HVgo Pariſiēſis ſancti Victoris Canonicus, religione & litterarum ſcientia clarus, & in ſeptem liberaliū artium peritia nulli ſui temporis ſecūdus obijt: qui inter multa, quæ vtiliter ſcripſit, etiam librum de ſacramentis valde neceſſarium duobus voluminibus comprehenſum edidit. in cuius libri volumine ſecundo quiddam mirabile intexuit, de quodam peregrino, quem diabolus in ſancti Iacobi ſpecie apparēs ad hoc ſeduxit, vt propria manu ſe interficeret: eumq. cum diabolus ſecum traheret, ſanctus Iacobus ſuperueniens eripuit eum de manu illius, & multa ei oſtendens ante iudicium Dei ſtatuit, atque vt denuo vitæ redderetur obtinuit.

D. Iacob. peregrino morienti adeſt.

II. *Vrſino Presbytero hinc decedenti adſunt Apoſtoli Petrus & Paulus.*

Gregor. Mag. li. 4 dial. c.11.

SEd neque hoc ſilebo, quod vir venerabilis Abbas Stephanus, qui nō longè ante hoc tempus in hac vrbe defunctus eſt, quem ipſe etiam bene noſti, in prouincia eadem Nurſiæ cōtigiſſe referebat. Aiebat enim, quod illic presbyter quidam commiſſam ſibi cum magno timore Domini regebat eccleſiam. Qui ex tempore ordinationis acceptæ presbyterum ſuam vt ſororem diligens, ſed quaſi hoſtem cauens, ad ſe propius accedere nunquā ſinebat, eamq. ſibimet appropinquare

re

re nulla occaſione permittens ab ea, ſibi familiaritatis communione abſciderat. Habent quippe ſancti viri hoc proprium: nam vt ſemper ab illicitis longe ſint, à ſe plerumque etiam licita abſcindunt. Vnde idem vir ne vnquã pereara incurreret culpam, ſibi etiam per illam miniſtrari recuſabat neceſſaria. Hic ergo venerabilis presbyter cùm longam vitæ impleſſet ætatem: anno quadrageſimo ordinationis ſuæ inardeſcente grauiter febre ad extrema deductus eſt. Sed cum presbytera ſua conſpiceret ſolutis iam membris quaſi in morte eſſe diſtentum, ſi quod adhuc ei vitale ſpiramen ineſſet, naribus eius appoſita curauit aure dignoſcere. Quod ille ſentiens, cui tenuiſſimus inerat flatus, quantulo adniſu valuit vt loqui potuiſſet, inferueſcente ſpiritu collegit vocem, atque erupit, dicens: Recede à me mulier, adhuc igniculus viuit, paleam tolle. Illa igitur recedente, creſcente virtute corporis cum magna cœpit lætitia clamare, dicens: Bene veniant Domini mei, Bene veniant Domini mei: quid ad tantillum ſeruulum veſtrum eſtis dignati conuenire? Venio, venio, gratias ago, gratias ago. Cumque hoc iterata voce crebro repeteret, quibus hoc diceret, noti ſui, qui illum circũſteterant, requirebant. Quibus ille admirando reſpondit, dicens: Nunquid hic conueniſſe ſanctos Apoſtolos non videtis: beatum Petrum & Paulum primos Apoſtolorum non adſpicitis, At quos iterum conuerſus dicebat, Ecce venio, ecce venio, atq; inter hæc verba animam reddidit. Et quia veraciter ſanctos Apoſtolos viderat, eos etiam ſequendo teſtatus eſt. Quod plerumque contingit iuſtis, vt in morte ſua Sanctorum præcellentium viſiones adſpiciant, ne ipſam mortis ſuæ pœnalem ſententiam pertimeſcant, ſed dum eorum menti internorum ciuium ſocietas oſtenditur, à carnis ſuæ copula ſine doloris & formidinis fatigatione ſoluantur.

Vrſini presbyteri obitus.

Vrſinus presbyter moriens videt ad ſtãtes Petrum & Paulum

III. *Sanctus Iuuenalis & S. Eleutherius martyres Probo decedenti apparere viſi.*

QVa de re neque hoc ſileam, quod Probus omnipotentis Dei famulus, qui nunc in hac vrbe monaſterio præſto eſt, quod appellatur Reatum, de Probo patruo ſuo Reatinæ ciuitatis Epiſcopo mihi narrare conſueuit, dicens: Quia appropinquãte vitæ eius termino cum grauiſſima depreſſit ægritudo. Cuius pater nomine Maximus pueris circumquaque tranſmiſſis colligere medicos ſtuduit, ſi fortaſſe eius moleſtiæ ſubueniri potuiſſet, Sed congregati vicinis locis vndique Medici ad tactum venæ denuntiauerunt eius exitum citius affuturum. Sed cum iam tempus refectionis incumberet, atque diei hora tardior excreuiſſet, venerandus Epiſcopus de illorum potius quam de ſua ſalute ſolicitus, eos qui aderant, admonuit cum ſene patre in ſuperiores epiſcopij ſui partes aſcendere, ſeque poſt laborem reficiendo reparare. Omnes igitur aſcenderunt domum, vnus ei tantummodo paruulus relictus eſt puer, quem nunc quoque prędictus Probus aſſerit ſupereſſe. Qui dũ lecto iacentis adſiſteret, ſubito aſpexit intrantes ad virum Dei quoſdam viros ſtolis candidis amictos, qui eundem quoque candorem veſtium vultuum ſuorum luce vincebant. Qua ſplendoris etiã claritate perculſus, quinam illi eſſent, emiſſa cœpit voce clamare. Qua voce etiam Probus Epiſcopus commotus intrantes eos conſpexit & agnouit, atque eundem ſtridentem, vagientemque puerum conſolari cœpit, dicens. Noli timere: quia ad me ſanctus Iuuenalis, & ſanctus Eleutherius martyres venerunt. Ille autem tantæ viſionis nouitatem non ferens curſu concito extra fores fugit, atque eos quos viderat, patri ac medicis nuntiauit. Qui concite deſcenderunt, ſed ægrum quem reliquerant, iam

Idē ibid. c.12.

Puer ſãctos martyres videt morieti præſto eſſe.

iam defunctum inueniunt, quia illi eum ſecum tulerant, quorum viſionem puer ferre non potuit, qui hic remanſit.

IV. *De ſanctis Confeſſoribus, qui ſancto Aredio è vitâ migranti adfuerunt.*

ANNO Dominicæ incarnationis 595. Aredius terras relinquens, vocante Domino, migrauit ad cęlum. Lemouicinæ vrbis incola fuit, non mediocribus regionis ſuæ ortus parētibus, ſed valde ingenuus. Hic relicto Regis palatio virum eximiæ ſanctitatis. Nicetium Epiſcopum Treuiricenſem (vt ipſi ab eo præceptum fuerat, eo quod in eius vultu neſcio quid diuinum cerneret,) ſecutus eſt. Ab hoc ergo beato Sacerdote correctus, ab eo doctus, ab eo imbutus: ac in diuinis voluminibus ab eodem exercitatus multas virtutes, Chriſto cooperante, compleuit. Aduenit autem quodam tempore Turones poſt feſtiuitatem ſancti Martini: ibique paululū commoratus, prædixit, ſe haud longæuo tempore adhuc in hoc mundo retineri, ac certè velocius diſſolui: & valedicens abſceſſit, gratias agens Deo, quod priuſquam obiret ſepulcrum beati Antiſtitis oſculari promeruiſſet: cumque ad cellulam ſuam acceſſiſſet, teſtamento condito, ordinatis omnibus, ac ſancto Martino, Hilarioque Antiſtitibus hæredibus relictis, ægrotare cœpit, ac dyſenteriæ morbo grauari. Sexta quoque ægrotationis eius die, mulier quæ à ſpiritu immundo ſæpius vexata à ſancto emundari non poterat: ligatis per ſe à tergo manibus, clamare cœpit, ac dicere: Currite ciues, exilite populi, exite obuiam martyribus Confeſſoribuſque, qui ad exequium beati Aredij conueniunt. Ecce adeſt Iulianus à Briuate, Priuatus ex Mimale, Martinus à Turonibus, Martialiſque ab vrbe propria: ades Saturninus à Tholoſa, Dionyſius ab vrbe Pariſiaca: nõnulli & alij, quos cœlum retinet, quos vos vt Confeſſores & Dei Martyres adoratis. Hæc cum in exordio noctis clamare cœpiſſet, à domino ſuo reuincta eſt: ſed nequaquam potuit contineri. Quæ rumpens vincula ad monaſterium cum his vocibus properare cœpit: moxque beatus vir ſpiritum tradidit, non ſine teſtimonio veritatis, quod ſit ſuſceptus ab Angelis.

Oſculatio ſepulcri Sācti Martini

Dæmoniaca vaticinatur.

Aredio hinc migranti præſto sūt varij ſancti.

V. *Paulino Ep. Nolano vitâ ceſſuro apparent S. Ianuarius, & S. Martinus eum abducturi.*

CVm ante triduum, quam de hoc mundo ad cœleſte habitaculum vocaretur ſanctus Paulinus Nolanus Epiſcopus, iam de ſalute eius omnes deſperaſſent, & duo ad eum Epiſcopi viſitandi ſtudio conueniſſent, id eſt, ſanctus Symmachus, & Benedictus Hyacinthinus, ita in eorum aduentu recreatus atque refectus eſt, vt oblita omni carnali infirmitate, totum eis atq; Angelicum exhiberet affectum. Et quaſi profecturus ad Dominum, iubet ſibi ante lectulum ſuum ſacta myſteria exhiberi, ſcilicet vt vna cum ſanctis Epiſcopis oblato ſacrificio animam ſuam Domino commendaret: ſubito clara voce interrogare cœpit, vbi eſſent fratres ſui. Tunc vnus ex circumſtantibus, qui putauit, quod fratres ſuos, id eſt, Epiſcopos, qui tunc aderant, quæreret, ait illi: Ecce, hi ſunt fratres tui: At ille: Sed ego nunc fratres meos Ianuarium, atque Martinum dico, qui modo mecum locuti ſunt, & continuo ad me venturos ſe eſſe dixerunt, è quibus Ianuarius Epiſcopus ſimul & martyr Neapolitanæ vrbis illuſtrat eccleſiam: Martinus autem vir per omnia Apoſtolicus (cuius vita ab omnibus legitur) Galliarum Epiſcopus fuit.

Sur. in vita eius. To. 4. 22 Iun. Baron. to. 5. ſub ann. Do. 431.

Viſitatio ægrorū.

S. Ianuarius. & S. Martinus Paulino adſunt morienti.

***

VI. S. Vr-

VI. *S. Vrſula eiuſque ſociæ morienti Sorori benignè ſuffragantur, quæ eas viuens pio cultu proſecuta erat.*

Thomas à Cãtip. l.2. Apũ c.13.7. Bredeb. Collat. ſacr. li.4 cap.37.

BRuxella vrbs eſt magna, & nobilis Brabantiæ. In hac hoſpitale eſt pauperum præcipuæ charitatis, & religione præclarum. In iſto Soror quædam fuit multo labore ſatagens, quæ graui infirmitate detẽta humanis rebus exempta eſt: cumque ab hora diei tertia vſque poſt veſperas mortua iacuiſſet, reuixit ſubito & erexit ſe, conuocatiſq. Sororibus, & omnibus, qui præſentes erant, dixit: Virginalem illum exercitum Colonienſem viuens quotidie venerata ſum, & earum precibus nunc ab expiatorijs pœnis liberata ſum, & ad hoc ad vitam redire compulſa, vt omnibus earum memoriam dignè habentibus affutura in morte ſuffragia nuntiarem, dummodo è vita tales exeant, quibus oratio ſuffragari poſſit. In hoc teſtimonio reddo ſpiritum iterato. Atque ita denuo defuncta quieuit.

S. Vrſulã & ſocias colẽs earũ in morte experitur patrocinium.

VII. *De quodam viro pio cultui D. Barbaræ addicto, qui abſque ſacramentalis confeſſione mori non potuit.*

Ioã. Nider. formicarij, li.4.c.1.

TEmpore quo in vniuerſitate Colonienſi noſtræ facultatis, Theologicæ nimirum, primùm ſtudui, nobilem iuuenem quendam ſtudentem artibus humanioribus noui, fide dignum valde, cuius relatione didici, quæ ſequuntur. Fuit, inquit, nuper circa Ercxlentz in partibus inferioribus Alemaniæ quidam ſingularis ſimplicianus, qui per orationes & ieiunia ſæpe ſolebat beatæ virgini Barbaræ præſtare ſpecialia obſequia, in quibus ipſe exorabat ſimpliciter, humiliter, & perſeueranter, vt ſibi Virginis interceſſione donaretur ſine Sacramentis pœnitentiæ & Euchariſtiæ ex hac vita non migrare. Premere cœperunt interea terram præfatam, & adiacentem patriam guerræ duorum nobiliũ, ſe vbi poterant in rebus & hominibus ad inuicem inuadentium. Captiuauit autem vno die dominus vnus ex eiſdem ſui aduerſarij plures viros, inter quos etiam B. Barbaræ famulus detẽtus eſt, & vnà cum alijs inturritus eſt, addebanturq. dietim noui captiui veteribus. Et victus, qui parciſſimus fuit, & inhumanus, ex cariſtia non augebatur, ſed minuebatur quotidie, adeo vt præ fame & inedia multi aliquoties morti in carcere reperirentur: & ne fætore reliquos læderent, per cuſtodes carceris eijciebantur. Inter deficientes autem præ fame cœpit ille eſſe beatæ Barbaræ fidelis, qui prope ad duodecimum diem vel circiter vltra humanæ naturæ fortitudinem, ſine cibo viuebat, quem cum cuſtodes carceris ſæpe vidiſſent, & iudicaſſent in craſtinum moriturum, velut alios eijciendum, protelationem vitæ tandem admirantes, ei dixerunt: Quomodo, quæſumus, accidit nobis tecum dicito. Vltra humanam valetudinem iam tot diebus nihil guſtaſti, mortuo ſimilior es, quam viuo: nec vlla ſpes eſt de tua conualeſcentia, vnde ergo viuis diutius alijs? Qui reſpondit: Dudum à vobis deſideraui, vt ſacerdote vocato confiterer, & viaticum ſumerem fidelium, ſed proditionem verentes, mihi petitum negaſtis? B. Barbarę diu ſeruuus extiti, quæ me ſine dictis ſacramentis, ſcitote, migrare nõ ſinit. Quo audito Capitaneum caſtri acceſſerũt, hiſtoriam narrauerunt, & difficulter, vt cõfeſſor admitteretur, obtinuerũt. Confeſſione Sacramentali igitur peracta, mori non poterat, quem B. Virgo ſui ſponſi viatico præmuniri volebat. Nam exeſis fame carnibus, moribundus iacebat, ſanari alias nequibat, & mori nemo dabat. Tunc iterum ad cuſtodes clamabat: Viaticum, quæſo per Sacerdotem mihi porrigi curetis, & procul dubio vos faſtidio, & ego mortis doloribus carebo. Admiſſus eſt igitur Sacerdos cum dimiſſimo Euchariſtiæ Sacramento, quo munitus infirmus ſtatim requieuit in pace.

B. Barbaræ deuotus viuis 12. diebus abſq; cibo in carcere.

Seruus B. Barbaræ mori neq; niſi ſacramẽtis communitus.

TIT-

Tit. L. Sanctos non eſſe iniuria affi- ciendos, contemnendos, aut negligenter colendos.

Exemp. I. *Petrus vleiſcitur in Bardam Imperatorem ob iniurias illatas Sedi Apoſtolicæ.*

Ex Ioã. Curopalate auctore grec. Bar. to. 10. ſub an. Do. 867.

NOn aliam ob cauſam, quam ob iniurias in ſedem Apoſtolicam illatas, ſucceſſoremq. Principis Apoſtolorum Petri, meruerunt Bardas atque Michael Imperatores diuinitus miſſam, eamq. duriſſimam ſubire vindictam: quod haud obſcuris fuit manifeſtum indicijs, nec alicui alteri, quã ipſi Bardæ, ne reuocari poſſet in dubium, quod de ſe ipſe, & contra ſe ipſum cõfeſſus eſſet. Audi igitur ex multis teſtibus hiſtoricis Græcis, eorũ antiquiorem Ioãnem Curopalatem: Signa, inquit primum, Bardæ interitum portendentia hæc fuere, crinitarum ſtellarum exortus, ſomniorum portẽtoſa viſio. Siquidem ſibi viſus eſt in ſomnijs iſte ad magnum templũ cum Michaele Imperatore accedere, quaſi panegyris celebraretur. Vt igitur eo peruenere, & intra ſacrum templum proceſſere, exiſtimabat ſe videre quoſdam albis veſtibus indutos, præeuntes, qui ipſum ducebant ad cancellos altaris, nihilque aliud conſpexit, quã in throno Patriarchæ ſedentem quendam ſenem, quem Petrum eſſe arbitratus eſt Principem Apoſtolorum, ad cuius pedes abiectus B. Ignatius volutabatur, malorum quæ ſuſtinuerat, vltionem requirens: illum vero vni eorum qui aderant, gladium dediſſe, dixiſſeque hoc: Deo inuiſum (ita Bardam Cæſarem appellantem) in ſiniſtro loco conſtitutum fruſtatim cõcide, impiumque filium (hoc nomine Michaelem Imperatorem indicantẽ) numera in ijs, qui ſunt in dextera parte, ſed ſimile ſuppliciũ ſume: & ſomnium ita ſe habuit. Itaq; non ita multo poſt homines gladijs ſtrictis in ſe confertim inuadentes Bardas conſpicatus, ſibi moriendum ſenſit, ſeque ad Baſilij, qui mox Imperator fuit, pedes abiecit. Verum ipſum inde abſtractũ fruſtatim concidunt: deinde genitalia ipſius membra haſtæ appẽſa per exercitum traducunt. Ingens autem turba concitata eſt, quæ Imperatori periculum intentaret. Quam quidem vigilantiſſimus præfectus Conſtantinus, cum multis in medium confeſtim accurrens, ſedauit, cum laudibus Imperatorem celebrans iuſta nece occiſum Bardam pronuntiaſſet. Atque ita Bardas perijt.

S. Petrũ Apoſt. vltorẽ experiũtur Prĩcipes ſchiſmatici.

Bardæ Cæſaris miſerandus interitus.

II. *Sancto Ambroſio detrahentes graues pœnas diuinitus luunt.*

Ex Paulino in vita S. Ambroſij. Bar. to. 5 an. Do. 397.

QVæ Deus oſtenderit ſigna ad uerſus eos, qui in ſanctiſſimum Sacerdotem Ambroſium Epiſc. Mediolanenſem poſt obitum obloqui non ſunt veriti, Paulinus narrat his verbis. Donatus quidam, natione Afer, presbyter tamen eccleſiæ Mediolanenſis, cum in conuiuio poſitus, in quo erant nonnulli militares religioſi, detraheret memoriæ ſacerdotis, aſpernantibus illis & deferentibus linguam nequam, ſubito vulnere percuſſus graui, de eodem loco, in quo iacebat, alienis manibus ſubleuatus, in lectulum poſitus eſt, atque in ſepulcrum vſque perductus.

Donatus Afer D. Ambroſ. detrahẽs à Deo punitur.

III. *Blitgarius irridens inuocantes S. Remigium intumeſcit, & crepat medius.*

Ex Hicmaro Ep. Rhem. Baro. to. 10. an. Do. 843. 11.

LIcet non tam frequenter exerat Deus in pernicioſos vindictam, non tamen vſquequaq; multa noſtris temporibus deſerit præſumptorũ piacula. Nam Blitgarius quidam nuper manſum de theſauro eccleſiæ, in villa Tenolio, pretio apud Bernardum cuſtodem obtinuit, vnde famulos S. Remigij cum flagellis eiecit. Clamantibus autem eis ſanctum Remigium, vt eos adiuuaret idem Blitgarius cum irriſione illis reſpondit: Modo patebit, qualiter vos ſãctus Remigius adiuuabit.

Blitganus inuidens inuocatione S. Remigij crepat medius.

bit. Videte quomodo in veſtrum adiutorium venit. Et inter hæc verba cũ maximo clamore ingemuit; & incredibiliter inflando intumuit, ſicq. medius crepuit, & mortuus eſt.

IV. *Pictor detrahens S. Cornelio caſtigatur, agnoſcens culpam curatur.*

Ex Metap. Sur. tom. 5. Sept. 13. cap. 12.

POſtquam pius ille Eugenius exceſſit è vita quemdam pictorem hortatur Philoſtorgius, vt & totum templum (in quo ſanctus Cornelius tumulatus eſt) depingat, & beati Cornelij effigiem in eo diligenter exprimat, & quam fieri poſſet accuratiſſimè ornet, nempe vt is etiam ſenex pingeretur, & illi ipſi omnino ſimilis. Rogabat ergo ſãctum Eucratius (hoc enim erat nomen pictori) vt ei ſuam reuelet ſpeciem, quo eam aptè, & accuratè depingeret, & ſimul ægrè ferebat mãdatum Epiſcopi, & quaſdam non nimis honorificas voces emittebat in ſanctum, animo ex omni parte perplexus, & valde triſtis, & propterea quod neſciret illius ſpeciem, & quod non poſſet conſequi characteres, & figuras vultus. Cum itaque aliquando cecidiſſet è ſcalis, quas aſcenderat, iacebat non ſpirans, & vermes alij quidem per os proreptabant, alij autem rurſus ingrediebantur. Viſa ſunt autem hæc eſſe fructus illorum verborũ maledicorum, quæ dolore affectus pictor dixerat. Sed ipſe es omnino, ô Corneli, qui Demetrio grauiter in te prius ſpiranti vxorem, & filium donaſti. Quapropter non ſuſtinuiſti, vt huic pictori amplius produceretur ſupplicium. Cum enim die ſequenti apparuiſſet, & manum dexteram eius apprehendiſſet, eum ſurgere fecit, velut dormientem, & hæc duo fecit maxima. Nam & intemperantem eius linguam caſtigauit, & curauit dolorem ac ægritudinem, quam acceperat, propterea quod neſciret, quomodo pingeret, non in figura, imagine & ſimilitudine, ſed verè cum eo congreſſu & forma quali eſſet, oſtendens.

S. Cornelio detrahentis pœna.

Pictoris intemperantioris lingua pœna remiſſa.

Quin etiam ipſe pictor viſus eſt rurſus ſanus & ſaluus, & omnino liberatus à vermibus, & rurſus artem ſuam eſt aggreſſus.

V. *Sabinianus hæreſiarcha miro modo capite truncatur, ob iniuriam D. Hieronymo illatam.*

Sabellicus li. 5. cap. 4. Mart. Marulus lib. 2. c. 11.

POſt D. Hieronymi obitum, hæreſiarcha quidam Sabinianus opuſculum execrandi dogmatis à ſe confectum, qui errori ſuo adſciſceret auctoritatem, à Hieronymo editum aſſeuerabat. Eum autem falſitatis palam arguens Syluanus Nazarẽſis Epiſcopus, propoſuit conditionem, vt niſi librum illum die craſtino ipſe Hieronymus oſtento manifeſto reprobaſſet, tunc ſe pœnam capitalem ſubiturum: ſin è contra idem ſupplicij genus pro mendacio Sabinianus referret. Qui cum tale miraculum nunquam euenturum timeret, ſed magis ſperaret Syluani exitio ſuam ſententiam firmam fore, accepit conditionem. Dies præſtitura venit ad eccleſiam, frequentes conueniunt, ſignum nullum apparet. Syluanus ex pacto ad ſupplicium poſcitur, præbet ceruicẽ, mori pro veritate paratus. Sed præſto illi fuit Hieronymus, cunctiſque cernentibus tenuit ſpiculatoris manum iam ad feriendum erectam. Mox ad hæreticum conuerſus, acerrimè illum increpuit, doli & fallaciæ accuſans. Abijt viſio & maius ſecutum eſt miraculum: Sabiniani caput, nemine percutiente ab humeris auulſum in terram procidit. Denique qui aderant Orthodoxi, pro victoria quam paulo ante deſperauerant, Deo & diuo Hieronymo gratias egerunt. Reliqui ad Syluanum confugientes illius fidei ſeſe dedidere. Et pernicioſiſſimus error (qui iam latè manare cœperat) vna cum ſuo auctore extinctus defecit.

Sancti vlciſcũtur de iniuria ſibi illata.

VI. Qui-

VI. *Quidam B. Franciſci Aſſiſiatis ſanctitatem impugnans, ſibi ipſi mortem infligit.*

Aloyſ. Lip. & D. Bonauent. in vita eius li. de mirac. apud Sur. to. 5. Octob. 4.

MIles quidam in Prouincia Maſſę beati Franciſci operibus, & miraculorum ſignis impudentiſſimè detrahebat. Inferebat multa opprobria peregrinis ad ipſius memoriam venientibus, & contra fratres publica garriebat inſania. Cum autem ſemel ſancti Dei gloriam impugnaret, addit ſuper peccata ſua blaſphemiam in detestandam. Si verum eſt, inquit, quòd Franciſcus iſte ſit ſanctus, gladio cadat hodie corpus meum: ſi vero ſanctus non eſt, euadam incolumis. Non diſtulit ira Dei condignum inferre ſupplicium: cum iam facta fuiſſet oratio in peccatum. Mora enim modica interiecta, dum blaſphemus nepoti ſuo inferret iniuriam, accepit ille gladium, & patrui viſceribus cruentauit. Eodem die mortuus eſt ſceleratus, Inferni mancipium, & filius tenebrarum, vt cæteri diſcerent miranda Franciſci opera non blaſphematorijs verbis impetere, ſed deuotis laudibus honorare.

Blaſphemus in S. Franciſcum.

Aſſiſiaten. ſibi ipſi mortè infert

VII. *Exemplum terribile F. omittentis ſolita D. Barbaræ obſequia in apoſtaſia mortui.*

Ex formicario Ioan. Nider. Sac. Theol. Doctor, li. 4. c. 3.

TEmpore meo in conuentu Eiſtetenſi noſtri Ordinis quidam frater profeſſus fuit, qui aliquamdiu beatæ Barbaræ virgini quibuſdam ſanctis exercitijs crebra præſtitit obſequia, per quam à multis præſeruabatur malis. Torpore autem corporis tandem victus, præfata omittere cœpit obſequia, & ſegnitiei intendere. Hinc dicta beata virgo ſibi apparens in ſomno excitauit, & ei dixit, quemadmodum ipſe poſtea retulit: Tu conſuetis obſequijs dereliquiſti me, & ego ſolitis adiutorijs deſtituã te. Hoc flebili audito oraculo territus Frater fuit, ſed negligentiam non correxit, nam paulo poſtea leuitatibus deditus Ordinis habitum reiecit, & diu apoſtatauit. Tãdem iam in anima & corpore ægrotans venit ad ciuitatem Nurembergenſem ſine Ordinis habitu, & ibi ignotus iacẽs extremis ſuis propinquare cœpit. Miſſum eſt ad conuentum noſtrum ibidem pro fratre Conrado viro prudenti, vt infirmo conſuleret, quem in Apoſtaſiæ vitio quidam eſſe notauerant: quo percepto frater Conradus habitum Ordinis ſpecialem abſconditè tulit, & apoſtatæ, modis quibus valuit, ſuadebat reinductionem ſui Ordinis. Viſo autem habitu, neſcio quo inſtinctu dæmonis, vel infirmitatis, miſer, velut equus vmbraticus veſtem ſanctæ religionis temerariè abiecit, dicens: Cur, inquit, modo me vultis confundere? recedite, recedite, quia ita fiet nullatenus. Mœſto itaque patre abſcedente miſer & ægrotus ſtatim agonizauit, & ita ſpiritum efflauit.

Sãctorũ cultũ negligẽs ab ijſdẽ negligitur.

Apoſtata moritur miſer.

De ſacris Reliquijs.

TIT. LI. De ſacrarum Reliquiarum veneratione.

Moyſes diſceſſurus cum populo ex Ægypto in Palæſtinam, noluit ibi relinquere oſſa ſancti Ioſephi iam dudum mortui. Exo. 13.

Cum Ioſias Rex delubra idolorum euerteret, & omnem idololatriam delere vellet, pſeudoprophetarum quidem mortuorum oſſa effodit ac in cineres redegit, ſancti tamen Prophetæ oſſa ibidem reperta aſſeruauit. 4. Reg. 13.

EXEMP. I. *Reliquiæ Sanctorum iudicio Epiſcopi debent in eccleſijs collocari, vt ibi honorentur.*

LEo Imp. legem edidit de honore & cultu exhibendo defunctorum corporibus, qui in Domino mortui ſunt, quæ ſic habet: Decernimus ne quiſnam in ædes publicas, vel alia loca populi voluptatibus fabricata, venerabilem Crucem, & ſanctorum mar-

Li. 1. Codicis lib. 16. cap. D. cernimus ti. 6

martyrum reliquias illicitè inferre conetur, ſed in religioſis ædibus, conſultis tamen prius, vt oportet, religioſiſſimis Epiſcopis.

II. *Samuelis Prophetæ reliquiæ ab Arcadio Imp. honorantur.*

Sigeber. in Chro. an. 406. ARcadius Imperat. Samuelis Prophetæ oſſa à Iudæa Conſtantinopolin tranſtulit tam hilariter occurrentibus populis, ac ſi eum adhuc viuentem cernerent.

III. *Antiquam eſſe eccleſiæ conſuetudinem, Sanctorum reliquias thecis argenteis includere.*

Ex Metaph. Aloyſius to. 1. & Surius 18. Octo. SImeon Metaphraſtes ſcripto mandauit in vita B. Lucæ Euangeliſtæ, quod Conſtantius tertius Imp. Conſtantini Magni filius, circa patris ſui ſepulcrum templum maximum à fundamẽtis extruxit, quod ſanctum Apoſtolorum templum nominatum fuit: quod in eo reliquias SS. Andreæ Apoſtoli, Lucæ & Timothei è varijs locis translatas honorificè, ac magnificè vnà reponi iuſſit. *Sacras reliquias thecis argẽteis in veſtire antiquũ.* Multis vero poſtea temporibus, Iuſtinianus, aſſumptis Imperij ſceptris, multo adhuc amplificentius circa hęc ſacra Apoſtolorum corpora afficitur, & theca argentea ea concludens circa ipſum altare vehementi Dei amore reponit, nempe pretioſa in pretioſo conditorio. Vbi à Chriſti fidelibus eò confluentibus impensè honorantur.

IV. *Reliquias ſacras nonniſi à viris pijs & Catholicis eſſe tractandas.*

Bapt. ſta Fulgoſ. lib. 1. c. 6 MIra res, neque ea parua, ſub Valente Auguſto contigit, cũ tranſferre Conſtantinopolim Ioannis Baptiſtæ caput vellet: currus enim, cui impoſitum erat, moueri loco nunquã potuit, itaque omittere coactus eſt opus, quod ſuſceperat. Hoc autem ipſum caput poſtea facillimè à Theodoſio perlatum fuit: in eo enim diuinum numen oſtendit, quantum Valentem propter Arianam perfidiam abominaretur. & quantum propter fidei ſinceritatem ac bonitatem Theodoſium diligeret.

V. *Certo loco volunt ſancti Reges tres ſuas reliquias honorari.*

Idẽ ibid. SIcut Deos penates ex Alba Longa Lauinium, vnde abducti erant, reuertiſſe credit vetuſtas, ita verius Ottonis & Philippi Imperatorum bello, Coloniam viſa ſunt redire in templũ vndecim millium virginum trium Regum corpora ab Abbatia Fuldenſi in Thuringia regione, ad quam à Colonia fuerant translata. *Triũ regum reliquiæ Coloniæ habẽtur.* Mane enim dum nocturni pſalmi cantarentur, Abbas, monachique eius monaſterij egredi templo corpora ipſorum trium perſpexere Regum, quæ haud multo poſt Coloniæ in templo, vbi antea erant, fuerunt inuenta.

VI. *Ob impiorum præſentiam ab honorandis Sanctorum reliquijs non abſtinendum.*

Ruffin. li. 1. hiſt. ecc. c. 35 DEdit & aliud Iulianus Imp. vecordiæ ſuæ ac leuitatis indicium. Nam cum Daphnis in ſuburbano Antiochiæ iuxta fontem Caſtalium litaret Apollini, & nulla ex his quæ quærebat reſponſa ſuſciperet, cauſaſq. ſilentij percõtaretur à ſacerdotibus dæmonis, aiunt, Babylæ martyris ſepulcrum propeadſiſtere, & ideo reſponſa non reddi. *Reliquiarum SS. præſẽtia obmuteſcunt dæmones.* Tum ille venire Galilæos, (hoc enim nomine noſtros appellare ſolitus erat) & auferre ſepulcrum martyris iubet. *Chriſtiani à quo Galilæi dicti.* Igitur eccleſia vniuerſa conueniens, matres & viri, virgines, iuuenesq. immenſa exultatione ſuccincti trahebant longo agmine arcam martyris, pſallentes ſummis clamoribus, & cum exultatione dicentes: Confundantur omnes qui adorant ſculptilia, & qui confidunt in ſimulacris ſuis. Hæc in auribus profani principis per ſex millia paſſum tanta exultatione pſallebat omnis eccleſia, vt cælum clamoribus reſultaret. Vnde & ille in tantam iracundiæ

cundiæ

cundiæ rabiem deductus eſt, vt altera die comprehendi Chriſtianos paſſim, & trudi iuberet in carcerem, ac pœnis & cruciatibus affici.

VII. *Quanti fecerint ſanctam lanceam, qua Chriſti latus apertum eſt, Reges ipſi, & Imperatores ad præſidium belli.*

Apud Sur. to. 5 die 3. Octob. in geſt. S. Gerardi. Bar. to. 10. an. Do. 919. n. 3. ex Sigeberto an. Do. 929.

HEnricus Rex Othonis Saxonum Ducis filius, vt erat Deum timẽs, & amator religionis eccleſiaſticæ, vbi percepit Rodulphum Burgũdionum Regem habere tam cæleſte & inæſtimabile donum, quod idem Rodulphus pro ſummo amicitiæ munere à Sampſone Comite acceperat, miſſis ad eum Legatis, tentauit multis oblatis muneribus, ſi ab illo impetrare, & ſibi aduerſus tum viſibiles, tum inuiſibiles hoſtes, arma inuictiſſima, triũphumque perpetuum reportare poſſet. At Rodulpho Rege ſe id nulla vnquam ratione daturum aſſeuerante, modis omnibus Henricus Rex, quem muneribus emollire non poſſet, minis intentatis frangere conatus eſt, affirmans ſe omne eius regnum ferro & flammis vaſtaturum. Sed quia illud quod petebatur munus eiuſmodi erat, quo olim Deus terrena cæleſtibus vtraque pacificans coniunxit, Rodulphi Regis animus tandem diuinitus eſt emollitus, ita vt iuſto Regi iuſta petẽti annueret. Quo autem amore donum hoc eximium Rex Henricus complexus ſit, hoc ipſo vel maximè declarauit, quod non modo auri & argenti muneribus Rodulphũ Regem honorauit, verum etiam Sueuiæ Prouinciæ non minima parte donauit. Deus autem, qui cordium inſpector eſt, & bonas muneratur voluntates, qua mercede huius rei cauſam pium Regem Henricum in æterna vita affecerit, quibuſdam indicijs etiã in hoc ſæculo prodere voluit, quando hoſtes in ipſum incurrentes hoc victorioſo ſigno præeunte, ſemper terruit atque fugauit. Tali igitur occaſione, diuina fauente voluntate, ſanctam illam lanceam Rex Hẽricus adeptus eſt, quam filio, non minori veneratione ab ipſo conſeruandam (vti non paucæ teſtantur victoriæ, quas per eã orando obtinuit) è vita decedens vnà cum regno dereliquit.

Lancea Chriſti quanti fiat ab Imperatore.

Sacra lãcea Chriſti hoſtes terret ac vincit.

VIII. *De Ioan. Baptiſtæ reliquijs à Chriſtianis magno in honore & pretio habitis.*

Ruffinus l. 2. c. 28 Sigebert. Chron. 394. Baron. to. 4. an. Do. 362.

IVliani temporibus, velut relaxatis frenis efferbuit in omnem ſæuitiam feritas Paganorum. Ex quo accidit, vt apud Sebaſten Palæſtinæ vrbem, ſepulcrum Ioannis Baptiſtæ mente rabida, & funeſtis manibus inuaderent, oſſa diſpergerent, atque ea rurſus collecta igne cremarent: ſanctos cineres pulueri immixtos per agros & rura diſpergerent. Sed Dei prouidentia factum eſt, quoſdam de Hieroſolymis ex monaſterio Philippi hominis Dei orationis illuc cauſa per idem tempus veniſſe. Qui cum tantum nefas, humanis quidem manibus, ſed ferina mente fieri viderent: mori gratiùs habẽtes, quam huiuſcemodi piaculo funeſtari, inter eos, qui oſſa ad exurendum legebant, mixti, diligentiùs, in quantum res patiebatur, ac religioſius congregantes, furtim ſe vel ſtupentibus, vel inſanientibus ſubtraxere, & ad religioſum Patrem Philippum venerandas reliquias pertulere. Ille ſupra ſe ducens tantum theſaurũ proprijs ſeruare vigilijs: ad Pontificem maximum tunc Athanaſium hoſtiæ immaculatæ reliquias per Iulianum Diaconum ſuum, poſt etiam Palæſtinæ vrbis Epiſcopum, mittit. Quas ille ſuſceptas, paucis arbitris, ſub cauato ſacrarij pariete, prophetico ſpiritu profuturas generationi poſteræ conſeruauit. Quibus nunc, deiectis & proſtratis idololatriæ veſtigijs, in ædibus quondam prophanis aurea tecta conſurgerent.

Io. Baptiſtæ reliquiæ diſperſæ.

A Chriſtianis collectæ.

Reliquiæ Sancti magno ſ honore habitæ.

IX. *De capitis D. Ioannis Baptiſtæ inuentione.*

Vrſpergẽſis Abbas in Chron.

CApnt Diui Ioannis Baptiſtæ altiſſime ad ignominiam eius ab impijs Herodiadis miniſtris iuxta Herodis quōdam Regis habitacūlum fuerat defoſſum. Poſt multa vero annorum curricula, circa annum Domini 463. quo tempore Vandali ſub Genſerico omnia vaſtabant, idem ſanctus duobus monachis orientalibus, qui Hieroſolymam orationis cauſa venerant, in ſomno apparens quo loco eſſet oſtendit. Quod deinceps Ediſſam Phœnicis vrbem perlatum digno cultu eſt honoratum. Rurſus cum delitefceret Valentiniano & Marciano imperantibus ſanctus Marcello monacho mirabili quodam modo indicauit, quo loco eſſet. Cumque è Cilicia Cōſtantinopolim transferretur, vbi ventum eſt ad Pantichium, qui locus eſt Calchedonis, muli, qui vehebant ſubſtitere, nequidquam cædentibus eos aurigis, depoſitumque eſt in pago Coſilai. Denique imperante Theodoſio iuniore Conſtantinopolim eſt adductum, & quoniam Macedonianus Sacerdos illud habebat in cuſtodia, pollicitus eſt ſe hæreſi renuntiaturum, ſi caput ab Imperatore aſportari poſſet, quod ita contigit, vt Sozomenus ſcribit.

Capitis Io. Bapt. inuētio.

Sozome. li. 7. hiſt. eccl. c. 21

Eiuſdem capitis trāslatio Conſtantinopolim.

X. *D. Pauli Apoſt. reliquiæ quanto in pretio & honore à Conſtantina Auguſta habitæ.*

Ex li. 3. epiſt. 30. Indict. 12. Baro. to. 8. an. 594. Conſtātina Auguſta petit à Greg. Papa V. caput & ſudariū Pauli.

ANno Chriſti 594. cum Imperatrix Cōſtantina Conſtantinopoli in ſuo palatio eccleſiam in memoriam S Pauli Apoſtoli ædificaſſet, putauit eam cohoneſtandam eiuſdem Pauli ſacris reliquijs, cuius rei gratia ſcripſit ad ipſum ſanctiſſimum Ponticem Gregorium V. vt Conſtantinopolim mitteret eiuſdem Apoſtoli caput, ſiue partem aliquam eius corporis, & ſudarium. Acceptis his ab Auguſta litteris ſanctus Pontifex reſpondit, quod rem nimis grandem petijſſet, redditis litteris excuſans ſe id ſibi minime licere, neque vllo modo velle Romam illam pretioſiſſimo theſauro ſpoliare: ſudarium vero cū corpore eius eſt: quòd ita tangi non poteſt, ſicut nec ad corpus illus accedi. Sed quia sereniſſimæ Dominæ tam religioſum deſiderium eſſe vacuum non debet, de catenis, quas ipſe ſanctus Apoſtolicus in collo & in manibus geſtauit, ex quibus multa miracula in populo demonſtrantur, partem aliquam vobis tranſmittere feſtinabo, ſi tamen hanc limando tollere præualuero. Vt inde aliquid exat, non obtinetur.

Catena S. Pauli in quāto pretio.

XI. *De honore reliquijs S. Nicephori Patriarchæ præſtito, & miraculis per eas factis.*

Ex Simeone Metaph. Surius 13. Martij to. 2.

QVadriennio poſt deceſſum ſancti Nicephori Patriarchæ, ſacratiſſimus Methodius, diuino planè ſpiritu impulſus, opportunè, ſapienterque diuinam Imperatricem Theodoram admonuit, non eſſe ex Imperij & Reipublicæ dignitate, quod venerandus & inter Patriarchas illuſtris Nicephorus, qui pro glorioſæ, ſinceræq. fidei defenſione à ſacra ſede depulſus in longiſſimo exilio defunctus erat, negligeretur, ſed omni ſtudio curandum eſſe, vt diuinum corpus ipſius in ciuitatem reportaretur, cui celerrimè, ac lubentiſſimè inclyta annuit Imperatrix. Prædictus igitur Patriarcha Methodius nocturnum pſalmorum cantum, & myſticum ſacrificiū cum populo fideli perficiens, præclarum è tumulo corpus retexit, quod vndeuiginti annorum ſpatio integrū omnino, purumq. manſerat, & in arca ab ipſo compoſitum, & Sacerdotum manibus ſublatum, cum luminibus & frequenti pſalmorum cantu in nauim ad hoc paratam illatum eſt. Sed cum fretum traiecisſet & ad vrbis littus appropinquaſſet, Dei cura Michael Imperator iuuenis, & ampliſſimis digni-

Reliquiæ 18. ann. in terra integræ.

Nicephori Patriarchæ reliquiæ à viris magnis cū lāpadibus honoratæ.

dignitatibus præſtantes viri, & Patricij, & reliqui ciues læti, facesque manibus tenentes, obuiam proceſſerunt, & arcam illam pretioſam, cum fide ac veneratione humeris ſuis ſubeuntes, ad magnam vſque geſtarunt eccleſiam: ex qua, Pontificia dignitate ſpoliatus, eiectus fuerat. Atque inde rurſum, aſſiduis diurnis, nocturnisque pſalmorum cantibus viciſſim vtentes, & cum omni luminum genere per mediam vrbem ipſum geſtantes, in ſancto Apoſtolorum templo collocarunt. Inter autem variam concurrentis populi virorum, & fœminarum, atque ætatum omnium multitudinem, nonnulli in via immundis ſpiritibus vexati, dum ab alijs comprimerentur, miſerandas atque maledicas voces emittebant: quorum è numero quidam ab ipſo curati ſunt.

Miracula.

XII. *Quanta humilitate Henricus ſecundus Anglorum rex S. Thomæ martyris reliquias honorarit.*

Sigebert. in Chro. ann. Do. 1175.

QVa humilitate & reuerentia Henricus iunior Anglorum Rex ſepulchrum beati Martyris Thomæ viſitauerit, non abs re hic notandum eſt. Vt enim vidit eccleſiam Cantuarienſem, deſiliens equo, veſte lanea, & nudis pedibus, pedes vſque ad illam per paludes, & acuta ſaxa cum ſumma deuotione perrexit, in oratione ad ſepulcrum glorioſi Martyris in lacrymis tam deuotus extitit, vt videntes ad lacrymas cogeret. Feria ſexta illuc venerat, & impranſus tota nocte ibi vigilauit.

XIII. *S. Auguſtini oſſa vt fuerint à Luitprando Rege honorata.*

Mart. Polon. an. Do. 715

LVithprandus Longobardorũ Rex audiens quod Saraceni depopulata Sardinia, loca illa, in quibus oſſa beati Auguſtini erant, dehoneſtarẽt, quæ propter Saracenorum deuaſtationem de Hyppona illuc vſque delata fuerant, legatos illuc direxit, qui dato multo auro pretioſas illas reliquias ſecum detulerunt vſque Genuam, vbi præfatus Rex perſonaliter occurrens, cum magno gaudio & deuotione ipſas Papæ Gregorio ſecundo deferens, in eccleſia beati Petri Apoſtoli, quam exſtruxerat, honorifice ſepeliuit.

Reliquiæ S. Auguſtini à Luithprando Rege honorãtur.

XIV. *Quanti faciebat P. Franciſcus Borgia reliquias, & imagines Sanctorum.*

In vita eius lib. 4. cap. 4. nu. 17. & 18.

FRanciſcus Borgia tertius ab Ignatio Societatis Ieſu Præpoſitus Generalis, Sanctorum reliquias, imaginesq. religioſè venerabatur, ſplẽdidèque adornari curabat, nuſquam affirmans gemmas, aurum, argentumque dignius impendi, vertique, quam in auctoris Dei, diuorumque cultum. Cum manibus eas tractaret, ſumma animi voluptate in has voces erumpebat: Saluete pignora nobis in hoc exilio, lacrymarumque valle degentibus à Deo relicta, atque depoſita: Saluete ſalutis noſtræ ſpes, atque ſolatium. Erit, erit dies illa, cum decorem induti cineres, hoſpites nunc beati, æterna illa luce perfruemini, & animæ ſole candidiores, thronusque veſter ſupra firmamentum clareſcet. Ex hoc ipſo fonte manauit pia, ſolemnisque Societatis conſuetudo, vt ſingulis menſibus Sanctorum nomina ſorte è ſitula educantur, diſtribuanturque ſingulatim; quo die votis conceptis, religioſeque perſolutis, opem ſui quique Diui implorant. Didicerat id in gentilitia Borgiæ familia Franciſcus, in qua illum olim morem viguiſſe conſtat.

Frãciſci Borgiæ affectus erga reliquias & imagines.

Suffragiorum Sãctorũ Societ. conſuetudo vnde.

quem per reuelationē didicerat, multo apparatu, & Cruce ipſa prælata: Cumq. preces ad Deum miſiſſet iuſſit locum effodi. quem poſtquam paulum fodiſſent, inuenerunt ſpeluncam lapidibus obſtructā. Illis autem ſublatis apparuit arca illa, qua detecta, inuenerunt venerandas ſancti & venerabilis Apoſtoli Barnabæ reliquias, ſuauem gratiæ ſpiritualis odorem ſpirantes. Inuenerunt etiam Euangeliū ſupra Barnabæ pectus impoſitum. Illam vero arcam plumbeo ſigno munierunt. Cumque Deum precati eſſent, diſceſſerunt, viris religioſis in eo loco ab ipſo Epiſcopo conſtitutis, qui veſpertinis & matutinis hymnis Deū collaudarēt. Ille ergo inſigniores Epiſcopos ſecum habens, venit in vrbem regiam Conſtantinopolim, & ad Patriarchæ domum deductus eſt. De cuius aduentu cum Imperator audiſſet, Patriarchæ ipſi mandauit, vt cum Synodo, quæ illuc conuenerat, omniū Patrum controuerſiam audiret, & quod illi videretur, decerneret. Coacto igitur Conſilio, cum cauſa illa tractaretur, aduerſarij adferebant ſua iura, vt ſibi videbantur, quod Antiochena ſedes Apoſtolica & Patriarchica eſſet, ob idque contendebant, & alias Prouincias ſibi ſubiectas eſſe debere. Hæc cum aſſererent, ijs qui præſentes erant rationi conſentanea dicere videbantur. Beatus vero Anthemius paulum moratus, contra obijciens. Et mea, inquit, ſedes Apoſtolica fuit, inde vſque à principio & libertate honorata, qui & Apoſtolum habeo in patria mea, integro corpore conſtantem, beatiſſimum, inquam, illum ſanctum Barnabam ſanctarum laudum præconijs celeberrimum. Hoc cum Anthemius oppoſuiſſet, nihil loci aduerſarijs relictum eſt, cum Epiſcopi qui præſentes erant, ſilentio Anthemij orationem confirmaſſent. Aduerſarij vero rubore perfuſi, muti remanſerunt reſponſo illo tam iuſto perculſi.

Odor reliquiarū S. Barnabæ gratiſſimus.

Anthemij Epiſ. Salaminæ vrbis aduētus Cōſtātinopolim.

Controuerſia Anthemio contra Petrū Fullonē adiudicata.

VI. *De SS. Martyrum Geruaſij & Protaſij reliquijs diuinitus inuentis.*

CVm per ſancti Ambroſij monitiones, nec vllatenus Iuſtinæ Imperatricis petulantia compeſci poſſet, è cœlo ex ſanctis, è terra ex refoſſis ſanctorum Martyrū ſacris reliquijs impartitur à Deo digniſſimo ſacerdoti præſidium. Quonam autem modo id acciderit à ſancto Auguſtino, qui interfuit, primum hęc accipe: Tunc memorato Antiſtiti tuo per viſum aperuiſti, quo loco laterent Martyrum corpora Geruaſij, & Protaſij, quæ per tot annis incorrupta in theſauro ſecreti tui recondideras, vnde opportunè promeres ad coercendam rabiem fœmineam, ſed regiam: cū enim propalata, & effoſſa digno cum honore transferrentur ad Ambroſianam baſilicam, non ſolùm quos immundi vexabant ſpiritus, confeſſis eiſdem dæmonibus ſanabantur, verùm etiam, quidam plures annos cœcus, ciuis, ciuitatique notiſſimus, cum populi tumultuantis lætitiæ cauſam quæſijſſet, atque audijſſet, exiliuit, atque eò ſe vt duceret, ducem ſuum rogauit. Quo perductus, impetrauit admitti, vt ſudario tangeret feretrum in conſpectu tuo pretioſæ mortis Sanctorum tuorum. Quod vbi fecit, atque admouit oculis, confeſtim aperti ſunt, inde fama diſcurrens, inde laudes tuæ feruentes, lucentes, inde illius inimicæ animus, etſi ad credendi ſanitatem non applicitus; à perſequendi tamen furore compreſſus eſt. Gratias tibi Deus meus.

D. Aug. l. 9. conf. c. 7. Baron. to. 4. ann. Do. 387.

Reliquiæ SS. Geruaſij & Protaſij diuinitus inuētæ.

VII. *De S. Quintini martyris reliquijs illuſtri miraculo patefactis.*

QVintini martyris corpus defoderunt impij, & occuluerunt alueo fluminis, in quo iacuit annos 55. in tenebris. Accidit deinde, vt imperantibus Conſtantini filijs Euſebia quædā cæca Romæ ſæpius Deum precaretur, vt ipſi lumen oculorū reſtitueret,

Ex Sigeber. Tho. Bozius de ſig. eccleſ. Dol l. 15.

Tan-

Cætus ad reliquias S. Quintini mutas lumē recipit.

Tandem per viſum ei apparuit Angelus edicens, vt Auguſtam Veramanduorū pergeret: fore enim vt in Sonna fluuio corpus Quintini inueniret, & inde acciperet ſanitatem: abit illa: inuento loco, precibus ſe dat, & mirabiliter cadauer ipſum ſe in alto extollens enatat ad ripam: caput ſimiliter aliunde eodem ſe contulit.

VIII. *Deum ipſum circa reliquiarum ſacrarum curam ſupplere quod hominum incuria negligitur.*

D. Bonauent. in vita S. Frāciſci cap. 6. apud Sur. Oct. 4.

CVm quodam tēpore ſanctus Franciſcus in deſerta quadam oraret eccleſia in prouincia Maſſæ apud mōtem Caſalem, intellexit per ſpiritum ſacras ibidem remanſiſſe reliquias. Quas cum longo tempore defraudatas honorificentia debita nō ſine mœrore conſpiceret, præcepit fratribus, vt eis cum reuerentia deferrent ad locum. Sed cum poſcente cauſa, diſceſſiſſet ab eis, mandati patris immemores filij obedientiæ meritum neglexerunt. Die vero quadam cum ſacra celebrare vellent myſteria, ſuperiori altaris operimento ſubmoto, oſſa pulcherrima & redolentia nimis non ſine admiratione reperiunt, intuentes reliquias, quas non hominis manus, ſed Dei virtus attulerat. Reuerſus paulò poſt vir Deo deuotus, diligenter cœpit exquirere, ſi, quod de reliquijs mandauerat, eſſet impletum. Verùm neglectæ obedientiæ culpam Fratres confitentes humiliter, cum pœna veniam meruerunt. Et ait vir ſanctus: Benedictus Deus meus, qui per ſeipſum impleuit, quod vos facere debuiſtis. Conſidera diligenter diuinæ prouidentiæ curam circa puluerem Sanctorum, & humilis Franciſci excellentem in oculis Dei perpende virtutem. Nam cuius iuſſis non paruit homo, votis obediuit Deus.

Reliquiæ Sanctorum diuinitus exponūtur ad venerationem.

IX. *Vt Deus integras ſeruauerit Patris Franciſci Xauerij reliquias in calce conditas, vt abſumerentur.*

Ex Petro Maff. li. 15. hiſt. Indic. Tho. Bozius de ſig. Eccl. Dei. to. 2 lib. 15.

FRanciſcus Xauerius cum nauigaret in ampliſſimas Sinarū regiones vltra ſinum Gangeticū, & auream Cherſoneſum, deceſſit in naui, vectores eius corpus in fouea calcis condiderunt eo conſilio, vt ardore calcis abſumeretur caro, atque vbi redirēt, oſſa poſſent aſportari. Poſt multos menſes eo reuerſi viderunt integrū cadauer, nulla parte, quod maximæ illis fuit admirationi, exeſum: & quia nonnulli, qui ſancto viro, dum vixit, parum fuerant æqui, dum conderetur, malleo contūderant ſuperaggeſtam carnem, quo confringerentur oſſa, & artus, inſpexere in aliquibus membrorum locis carnem leuiter contuſam, & è cicatricibus extremis ſanguinem recentem profluxiſſe: in reliquis, corpus intactum. Quocirca naui impoſitum Goam longiſſima nauigatione poſt menſes plurimos nulla tabe corruptum, nullo fœtore detulerunt: vbi miraculis innumeris illuſtre, quaſi omnium Indiarum Apoſtoli celeberrimi ab indigenis in honore maximo habetur.

P. Franciſci Xauerij reliquiæ diuinitus integra conſerua te inueniuntur.

X. *Reliquiæ ſacræ S. Olympiadis Abbatiſſæ iubentur diuinitus ad ſanctiorem locum transferri.*

Niceph. Calliſtus li. 13. c. 24. & idem Bozius ibi.

PLacet hic adſcribere quæ de Olympiade narrat Nicephorus Calliſtus. Poſtquam Nicomediæ ſancta Olympias obijt diem ſuū, priuſquam ſepulturæ mandaretur, temporis eius Nicomedienſi Epiſcopo in ſomnis præcepit, vt venerandas reliquias arculæ impoſitas alto mari committeret: & quocumque locorum illa curſum teneret, ibi corpus eius ſepeliretur. Id ab Epiſcopo factum; & arca ad maritimum locum delata eſt, vbi Apoſtoli Thomæ delubrum poſitum eſt. Ab incolis locus is Bothri dictus. Vbi cœleſti viſu admoniti, qui regionem

eam

VI. *S. Vrſula eiuſque ſociæ morienti Sorori benignè ſuffragantur, quæ eas viuens pio cultu proſecuta erat.*

Thomas à Cātip. l. 2. Apū c. 13. 7. Bredēb. Collat. ſacr. li. 4 cap. 37.

BRuxella vrbs eſt magna, & nobilis Brabantiæ. In hac hoſpitale eſt pauperum præcipuæ charitatis, & religione præclarum. In iſto Soror quædam fuit multo labore ſatagens, quæ graui infirmitate deteta humanis rebus exempta eſt: cumque ab hora diei tertia vſque poſt veſperas mortua iacuiſſet, reuixit ſubito & erexit ſe, conuocatisq. Sororibus, & omnibus, qui præſentes erant, dixit: Virginalem illum exercitum Colonienſem viuens quotidie venerata ſum, & earum precibus nunc ab expiatorijs pœnis liberata ſum, & ad hoc ad vitam redire compulſa, vt omnibus earum memoriam dignè habentibus affutura in morte ſuffragia nuntiarem, dummodo è vita tales exeant, quibus oratio ſuffragari poſſit. In hoc teſtimonio reddo ſpiritum iterato. Atque ita denuo defuncta quieuit.

S. Vrſulā & ſocias coles earū in morte experitur patrocinium.

VII. *De quodam viro pio cultui D. Barbaræ addicto, qui abſque ſacramentali confeſſione mori non potuit.*

Ioā. Nider. formicarij, li. 4. c. 2.

TEmpore quo in vniuerſitate Colonienſi noſtræ facultatis, Theologicæ nimirum, primùm ſtudui, nobilem iuuenem quendam ſtudenrem artibus humanioribus noui, fide dignum valde, cuius relatione didici, quæ ſequuntur. Fuit, inquit, nuper circa Ercklentz in partibus inferioribus Alemaniæ quidam ſingularis ſimplicianus, qui per orationes & ieiunia ſæpe ſolebat beatæ virgini Barbaræ præſtare ſpecialia obſequia, in quibus ipſe exorabat ſimpliciter, humiliter, & perſeueranter, vt ſibi Virginis interceſſione donaretur ſine Sacramentis pœnitentiæ & Euchariſtiæ ex hac vita non migrare. Premere cœperunt interea terram præfatam, & adiacentem patriam guerræ duorum nobiliū, & vbi poterant in rebus & hominibus ad inuicem inuadentium. Captiuauit autem vno die dominus vnus ex eiſdem ſui aduerſarij plures viros, inter quos etiam B. Barbaræ famulus detētus eſt, & vnà cum alijs inturritus eſt, addebanturq. dietim noui captiui veteribus. Et victus, qui parciſſimus fuit, & inhumanus, ex cariſtia non augebatur, ſed minuebatur quotidie, adeo vt præ fame & inedia multi aliquoties morti in carcere reperirentur: & ne fætore reliquos læderent, per cuſtodes carceris eijciebantur. Inter deficientes autem præ fame cœpit ille eſſe beatæ Barbaræ fidelis, qui prope ad duodecimum diem vel circiter vltra humanæ naturæ fortitudinem, ſine cibo viuebat, quem cum cuſtodes carceris ſæpe vidiſſent, & iudicaſſent in craſtinum moriturum, velut alios eijciendum, protelationem vitæ tandem admirantes, ei dixerunt: Quomodo, quæſumus, accidit nobis tecum dicito. Vltra humanam valetudinem iam tot diebus nihil guſtaſti, mortuo ſimilior es, quam viuo: nec vlla ſpes eſt de tua conualeſcentia, vnde ergo viuis diutius alijs? Qui reſpondit: Dudum à vobis deſideraui, vt ſacerdote vocato confiterer, & viaticum ſumerem fidelium, ſed proditionem verentes, mihi petitum negaſtis? B. Barbarę diu ſeruus extiti, quæ me ſine dictis ſacramentis, ſcitote, migrare nō ſinit. Quo audito Capitaneum caſtri acceſſerūt, hiſtoriam narrauerunt, & difficulter, vt cōfeſſor admitteretur, obtinuerūt. Confeſſione Sacramentali igitur peracta, mori non poterat, quem B. Virgo ſui ſponſi viatico præmuniri volebat. Nam exeſis fame carnibus, moribundus iacebat, ſanari alias nequibat, & mori nemo dabat. Tunc iterum ad cuſtodes clamabat: Viaticum, quæſo per Sacerdotem mihi porrigi curetis, & procul dubio vos faſtidio, & ego mortis doloribus carebo. Admiſſus eſt igitur Sacerdos cum diuiniſſimo Euchariſtiæ Sacramento, quo munitus infirmus ſtatim requieuit in pace.

B. Barbara deuotus viuit 12. diebus abſq; cibo in carcere.

Seruus B. Barbaræ mori neqt, niſi ſacramētis communitus.

Tit-

Tit. L. Sanctos non eſſe iniuria affi-ciendos, contemnendos, aut negli-genter colendos.

Exemp. I. *Petrus vlciſcitur in Bardam Imperatorem ob iniurias illatas Sedi Apoſtolicæ.*

Ex Ioã. Curopalate auctio. græc. Bar. to. 10. ſub an. Do. 867.

NOn aliam ob cauſam, quam ob iniurias in ſedem Apoſtolicam illatas, ſucceſſoremq. Principis Apoſtolorum Petri, meruerunt Bardas atque Michael Imperatores diuinitus miſſam, eamq. duriſſimam ſubire vindictam: quod haud obſcuris fuit manifeſtum indicijs, nec alicui alteri, quã ipſi Bardæ, ne reuocari poſſet in dubium, quod de ſe ipſe, & contra ſe ipſum cõfeſſus eſſet. Audi igitur ex multis teſtibus hiſtoricis Græcis, eorũ antiquiorem Ioãnem Curopalatem: Signa, inquit primum, Bardæ interitum portendentia hæc fuere, crinitarum ſtellarum exortus, ſomniorum portẽtoſa viſio. Siquidem ſibi viſus eſt in ſomnijs iſte ad magnum templũ cum Michaele Imperatore accedere, quaſi panegyris celebraretur. Vt igitur eo peruenere, & intra ſacrum templum proceſſere, exiſtimabat ſe videre quoſdam albis veſtibus indutos, præeuntes, qui ipſum ducebant ad cancellos altaris, nihilque aliud conſpexit, quã in throno Patriarchæ ſedentem quẽdam ſenem, quem Petrum eſſe arbitratus eſt Principem Apoſtolorum, ad cuius pedes abiectus B. Ignatius volutabatur, malorum quæ ſuſtinuerat, vltionem requirens: illum vero vni eorum qui aderant, gladium dediſſe, dixiſſeque hoc: Deo inuiſum (ita Bardam Cæſarem appellantem) in ſiniſtro loco conſtitutum fruſtatim cõcide, impiumque filium (hoc nomine Michaelem Imperatorem indicantẽ) numera in ijs, qui ſunt in dextera parte, ſed ſimile ſuppliciũ ſume: & ſomnium ita ſe habuit. Itaq; non ita multo poſt homines gladijs ſtrictis in ſe confertim inuadentes Bardas conſpicatus, ſibi moriendum ſenſit, ſeque ad Baſilij, qui mox Imperator fuit, pedes abiecit. Verum ipſum inde abſtractũ fruſtatim concidunt: deinde genitalia ipſius membra haſtæ appẽſa per exercitum traducunt. Ingens autem turba concitata eſt, quæ Imperatori periculum intentaret. Quam quidem vigilantiſſimus præfectus Conſtantinus, cum multis in medium confeſtim accurrens, ſedauit, cum laudibus Imperatorem celebrans iuſta nece occiſum Bardam pronuntiaſſet. Atque ita Bardas perijt.

S. Petrũ Apoſt. vltorẽ experiũtur Prĩcipes ſchiſmatici.

Bardæ Cæſaris miſerandus interitus.

II. *Sancto Ambroſio detrahentes graues pœnas diuinitus luunt.*

Ex Paulino in vita S. Ambroſy. Bar. to. 5 an. Do. 397.

QVæ Deus oſtenderit ſigna ad uerſus eos, qui in ſanctiſſimum Sacerdotem Ambroſium Epiſc. Mediolanenſem poſt obitum obloqui non ſunt veriti, Paulinus narrat his verbis. Donatus quidam, natione Afer, presbyter tamen eccleſiæ Mediolanenſis, cum in conuiuio poſitus, in quo erant nonnulli militares religioſi, detraheret memoriæ ſacerdotis, aſpernantibus illis & deferentibus linguam nequam, ſubito vulnere percuſſus graui, de eodem loco, in quo iacebat, alienis manibus ſubleuatus, in lectulum poſitus eſt, atque in ſepulcrum vſque perductus.

Donatus Afer D. Ambroſ. detrahẽs à Deo punitur.

III. *Blitgarius irridens inuocantes S. Remigium intumeſcit, & crepat medius.*

Ex Hincmaro Ep. Rhem. Baro. to. 10. an. Do. 843. 11.

LIcet non tam frequenter exerat Deus in pernicioſos vindictam, non tamen vſquequaq; multa noſtris temporibus deſerit præſumptorũ piacula. Nam Blitgarius quidam nuper manſum de theſauro eccleſiæ, in villa Tenolio, pretio apud Bernardum cuſtodem obtinuit, vnde famulos S. Remigij cum flagellis eiecit. Clamantibus autem eis ſanctum Remigium, vt eos adiuuaret idem Blitgarius cum irriſione illis reſpondit: Modo patebit, qualiter vos ſãctus Remigius adiuuabit.

Bliſgarius irridens inuocationē S. Remigij crepat medius.

bit. Videte quomodo in veſtrum adiutorium venit. Et inter hæc verba cū maximo clamore ingemuit; & incredibiliter inflando intumuit, ſicq. medius crepuit, & mortuus eſt.

IV. *Pictor detrahens S. Cornelio caſtigatur, agnoſcens culpam curatur.*

Ex Metap. Sur. tom. 5. Sept. 13. cap. 12.

POſtquam pius ille Eugenius exceſſit è vita quemdam pictorem hortatur Philoſtorgius, vt & totum templum (in quo ſanctus Cornelius tumulatus eſt) depingat, & beati Cornelij effigiem in eo diligenter exprimat, & quam fieri poſſet accuratiſſimè ornet, nempe vt is etiam ſenex pingeretur, & illi ipſi omnino ſimilis. Rogabat ergo ſā́ctum Eucratius (hoc enim erat nomen pictori) vt ei ſuam reuelet ſpeciem, quo eam aptè, & accuratè depingeret, & ſimul ægrè ferebat mādatum Epiſcopi, & quaſdam non nimis honorificas voces emittebat in ſanctum, animo ex omni parte perplexus, & valde triſtis, & propterea quod neſciret illius ſpeciem, & quod non poſſet conſequi characteres, & figuras vultus. Cum itaque aliquando cecidiſſet è ſcalis, quas aſcenderat, iacebat non ſpirans, & vermes alij quidem per os proreptabant, alij autem rurſus ingrediebantur. Viſa ſunt autem hæc eſſe fructus illotum verborū maledicorum, quæ dolore affectus pictor dixerat. Sed ipſe es omnino, ò Corneli, qui Demetrio grauiter in te prius ſpiranti vxorem, & filium donaſti. Quapropter non ſuſtinuiſti, vt huic pictori amplius produceretur ſupplicium. Cum enim die ſequenti apparuiſſet, & manum dexteram eius apprehendiſſet, eum ſurgere fecit, velut dormientem, & hæc duo fecit maxima. Nam & intemperantem eius linguam caſtigauit, & curauit dolorem ac ægritudinem, quam acceperat, propterea quod neſciret, quomodo pingeret, non in figura, imagine & ſimilitudine, ſed verè cum eo congreſſu & forma quali eſſet, oſtendens.

S. Cornelio detrahentis pœna.

Pictoris intemperantioris lingua pœna remiſſa.

Quin etiam ipſe pictor viſus eſt rurſus ſanus & ſaluus, & omnino liberatus à vermibus, & rurſus artem ſuam eſt aggreſſus.

V. *Sabinianus hæreſiarcha miro modo capite truncatur, ob iniuriam D. Hieronymo illatam.*

POſt D. Hieronymi obitum, hæreſiarcha quidam Sabinianus opuſculum execrandi dogmatis à ſe confectum, qui errori ſuo adſciſceret auctoritatem, à Hieronymo editum aſſeuerabat. Eum autem falſitatis palam arguens Syluanus Nazarēſis Epiſcopus, propoſuit conditionem, vt niſi librum illum die craſtino ipſe Hieronymus oſtento manifeſto reprobaſſet, tunc ſe pœnam capitalem ſubiturum: ſin è contra idem ſupplicij genus pro mendacio Sabinianus referret. Qui cum tale miraculum nunquam eventurum timeret, ſed magis ſperaret Syluani exitio ſuam ſententiam firmam fore, accepit conditionem. Dies præſtitura venit ad eccleſiam, frequentes conueniunt, ſignum nullum apparet. Syluanus ex pacto ad ſupplicium poſcitur, præbet ceruicē, mori pro veritate paratus. Sed præſto illi fuit Hieronymus, cunctiſque cernentibus tenuit ſpiculatoris manum iam ad feriendum erectam. Mox ad hæreticum conuerſus, acerrimè illum increpuit, doli & fallaciæ accuſans. Abijt viſio & maius ſecutum eſt miraculum: Sabiniani caput, nemine percutiente ab humeris auulſum in terram procidit. Denique qui aderant Orthodoxi, pro victoria quam paulo ante deſperauerant, Deo & diuo Hieronymo gratias egerunt. Reliqui ad Syluanum confugientes illius fidei ſeſe dedidere. Et pernicioſiſſimus error (qui iam latè manare cœperat) vna cum ſuo auctore extinctus defecit.

Sabellicus li. 5. cap. 4. Mart. Marulus lib. 2. c. 11.

Sancti vlciſcūtur de iniuria ſibi illata.

VI. Qui-

VI. Quidam B. Franciſci Aſſiſiatis ſanctitatem impugnans, ſibi ipſi mortem infligit.

Aloyſ. Lip. & D. Bonauent. in vita eius li. de mirac. apud Sur. to. 5. Octob. 4.

MIles quidam in Prouincia Maſſę beati Franciſci operibus, & miraculorum ſignis impudentiſſimè detrahebat. Inferebat multa opprobria peregrinis ad ipſius memoriam venientibus, & contra fratres publica garriebat inſania. Cum autem ſemel ſancti Dei gloriam impugnaret, addit ſuper peccata ſua blaſphemiam deteſtandam. Si verum eſt, inquit, quod Franciſcus iſte ſit ſanctus, gladio cadat hodie corpus meum: ſi vero ſanctus non eſt, euadam incolumis. Non diſtulit ira Dei condignum inferre ſupplicium: cum iam facta fuiſſet oratio in peccatum. Mora enim modica interiecta, dum blaſphemus nepoti ſuo inferret iniuriam, accepit ille gladium, & patrui viſceribus cruentauit. Eodem die mortuus eſt ſceleratus, Inferni mancipium, & filius tenebrarum, vt cæteri diſcerent miranda Franciſci opera non blaſphematorijs verbis impetere, ſed deuotis laudibus honorare.

Blaſphemus in S. Franciſcum.

Aſſiſiaten. ſibi ipſi mortē infert

VII. Exemplum terribile F. omittentis ſolita D. Barbaræ obſequia in apoſtaſia mortui.

Ex formicario Ioan. Nider. Sac. Theol. Doctor, li. 4. c. 3.

TEmpore meo in conuentu Eiſtenſi noſtri Ordinis quidam frater profeſſus fuit, qui aliquamdiu beatæ Barbaræ virgini quibuſdam ſanctis exercitijs crebra præſtitit obſequia, per quam à multis præſeruabatur malis. Torpore autem corporis tandem victus, præfata omittere cœpit obſequia, & ſegnitiei intendere. Hinc dicta beata virgo ſibi apparens in ſomno excitauit, & ei dixit, quemadmodum ipſe poſtea retulit: Tu conſuetis obſequijs dereliquiſti me, & ego ſolitis adiutorijs deſtituā te. Hoc flebili audito oraculo territus Frater fuit, ſed negligentiam non correxit, nam paulo poſtea leuitatibus deditus Ordinis habitum reiecit, & diu apoſtatauit. Tādem iam in anima & corpore ægrotans venit ad ciuitatem Nurembergenſem ſine Ordinis habitu, & ibi ignotus iacēs extremis ſuis propinquare cœpit. Miſſum eſt ad conuentum noſtrum ibidem pro fratre Conrado viro prudenti, vt infirmo conſuleret, quem in Apoſtaſiæ vitio quidam eſſe notauerant: quo percepto frater Conradus habitum Ordinis ſpecialem abſcondité tulit, & apoſtatæ, modis quibus valuit, ſuadebat reinduitionem ſui Ordinis. Viſo autem habitu, neſcio quo inſtinctu dæmonis, vel infirmitatis, miſer, velut equus vmbraticus veſtem ſanctæ religionis temerariè abiecit, dicens: Cur, inquit, modo me vultis confundere? recedite, recedite, quia ita fiet nullatenus. Mœſto itaque patre abſcedente miſer & ægrotus ſtatim agonizauit, & ita ſpiritum efflauit.

Sāctorū cultū negligēs ab ijſdē negligitur.

Apoſtata mſer exitus.

De ſacris Reliquijs.

TIT. L I. De ſacrarum Reliquiarum veneratione.

Moyſes diſceſſurus cum populo ex Aegypto in Palæſtinam, noluit ibi relinquere oſſa ſancti Ioſephi iam dudum mortui. Exo. 13.

Cum Ioſias Rex delubra idolorum euerteret, & omnem idololatriam delere vellet, pſeudoprophetarum quidem mortuorum oſſa effodit ac in cineres redegit, ſancti tamen Prophetæ oſſa ibidem reperta aſſeruauit. 4. Reg. 13.

EXEMP. I. *Reliquiæ Sanctorum iudicio Epiſcopi debent in eccleſijs collocari, vt ibi honorentur.*

LEo Imp. legem edidit de honore & cultu exhibendo defunctorum corporibus, qui in Domino mortui ſunt, quæ ſic habet. Decernimus ne quiſnam in ædes publicas, vel alia loca populi voluptatibus fabricata venerabilem Crucem, & ſanctorum mar-

Li. 1. Codicis lib. 26. cap. Decernimus ti. 6

martyrum reliquias illicitè inferre conetur, ſed in religioſis ædibus, conſultis tamen prius, vt oportet, religioſiſſimis Epiſcopis.

II. *Samuelis Propheta reliquiæ ab Arcadio Imp. honorantur.*

Sigeber, in Chro. an. 406. ARcadius Imperat. Samuelis Prophetæ oſſa à Iudæa Conſtantinopolim tranſtulit tam hilariter occurrentibus populis, ac ſi eum adhuc viuentem cernerent.

III. *Antiquam eſſe eccleſiæ conſuetudinem, Sanctorum reliquias thecis argenteis includere.*

Ex Metaph. Aloyſius to. 1. & Surius 18. Octo. SImeon Metaphraſtes ſcripto mandauit in vita B. Lucæ Euangeliſtæ, quod Conſtantius tertius Imp. Conſtantini Magni filius, circa patris ſui ſepulcrum templum maximum à fundamētis extruxit, quod ſanctum Apoſtolorum templum nominatum fuit: quod in eo reliquias SS. Andreæ Apoſtoli, Lucæ & Timothei è varijs locis translatas honorificè, ac magnificè vnà reponi iuſſit. *Sacras reliquias thecis argēteis in veſtire antiquū.* Multis vero poſtea temporibus, Iuſtinianus, aſſumptis Imperij ſceptris, multo adhuc amplificentius circa hęc ſacra Apoſtolorum corpora afficitur, & theca argentea ea concludens circa ipſum altare vehementi Dei amore reponit, nempe pretioſa in pretioſo conditorio. Vbi à Christi fidelibus eò confluentibus impensè honorantur.

IV. *Reliquias ſacras nonniſi à viris pijs & Catholicis eſſe tractandas.*

Bapt. ſta Fulgoſ. lib. 1. c. 6 MIra res, neque ea parua, ſub Valente Auguſto contigit, cū transferre Conſtantinopolim Ioannis Baptiſtæ caput vellet: currus enim, cui impoſitum erat, moueri loco nunquā potuit, itaque omittere coactus eſt opus, quod ſuſceperat. Hoc autem ipſum caput poſtea facillimè à Theodoſio perlatum fuit: in eo enim diuinum numen oſtendit, qnantum Valentem propter Arianam perfidiam abominaretur. & quantum propter fidei ſinceritatem ac bonitatem Theodoſium diligeret.

V. *Certo loco volunt ſancti Reges tres ſuas reliquias honorari.*

SIcut Deos penates ex Alba Longa Lauinium, vnde abducti erant, reuertiſſe credit vetuſtas, ita verius Ortonis & Philippi Imperatorum bello, Coloniam viſa ſunt redire in templū vndecim millium virginum trium Regum corpora ab Abbatia Fuldenſi in Thuringia regione, ad quam à Colonia fuerant translata. Mane enim dum nocturni pſalmi cantarentur, Abbas, monachique eius monaſterij egredi templo corpora ipſorum trium perſpexere Regum, quæ haud multo poſt Coloniæ in templo, vbi antea erant, fuerunt inuenta. *Idē ibid.* *Triū regum reliquiæ Coloniæ habētur.*

VI. *Ob impiorum præſentiam ab honorandis Sanctorum reliquijs non abſtinendum.*

DEdit & aliud Iulianus Imp. vecordiæ ſuæ ac leuitatis indicium. Nam cum Daphnis in ſuburbano Antiochiæ iuxta fontem Caſtalium litaret Apollini, & nulla ex his quæ quærebat reſponſa ſuſciperet, cauſaſq. ſilentij percōtaretur à ſacerdotibus dæmonis, aiunt, Babylæ martyris ſepulcrum propeadſiſtere, & ideo reſponſa non reddi. Tum ille venire Galilæos, (hoc enim nomine noſtros appellare ſolitus erat) & auferre ſepulcrum martyris iubet. Igitur eccleſia vniuerſa conueniens, matres & viri, virgines, iuuenesq. immenſa exultatione ſuccincti trahebant longo agmine arcam martyris, pſallentes ſummis clamoribus, & cum exultatione dicentes: Confundantur omnes qui adorant ſculptilia, & qui confidunt in ſimulacris ſuis. Hæc in auribus profani principis per ſex millia paſſum tanta exultatione pſallebat omnis eccleſia, vt cælum clamoribus reſultaret. Vnde & ille in tantam iracundiæ *Ruffin. li. 1. hiſt. ecc. c. 35* *Reliquiarum SS. præsētia obmuteſcunt dæmones.* *Chriſtiani à quo Galilæi dicti.*

cundiæ rabiem deductus eſt, vt altera die comprehendi Chriſtianos paſſim, & trudi iuberet in carcerem, ac pœnis & cruciatibus affici.

VII. *Quanti fecerint ſanctam lanceam, qua Chriſti latus apertum eſt, Reges ipſi, & Imperatores ad præſidium belli.*

Apud Sur. to. 5 die 3. Octob. in geſt. S. Gerardi. Bar. to. 10. an. Do. 919. 2. 3. ex Sigeberto an. Do. 919.

HEnricus Rex Othonis Saxonum Ducis filius, vt erat Deum timẽs, & amator religionis eccleſiaſticæ, vbi percepit Rodulphum Burgũdionum Regem habere tam cæleſte & inæſtimabile donum, quod idem Rodulphus pro ſummo amicitiæ munere à Sampſone Comite acceperat, miſſis ad eum Legatis, tentauit multis oblatis muneribus, ſi ab illo impetrare, & ſibi aduerſus tum viſibiles, tum inuiſibiles hoſtes, arma inuictiſſima, triũphumque perpetuum reportare poſſet. At Rodulpho Rege ſe id nulla vnquam ratione daturum aſſeuerante, modis omnibus Henricus Rex, quem muneribus emollire non poſſet, minis intentatis frangere conatus eſt, affirmans ſe omne eius regnum ferro & flammis vaſtaturum. Sed quia illud quod petebatur munus eiuſmodi erat, quo olim Deus terrena cæleſtibus vtraque pacificans coniunxit, Rodulphi Regis animus tandem diuinitus eſt emollitus, ita vt iuſto Regi iuſta petẽti annueret. Quo autem amore donum hoc eximium Rex Henricus complexus ſit, hoc ipſo vel maximè declarauit, quod non modo auri & argenti muneribus Rodulphũ Regem honorauit, verum etiam Sueuiæ Prouinciæ non minima parte donauit. Deus autem, qui cordium inſpector eſt, & bonas muneratur voluntates, qua mercede huius rei cauſam pium Regem Henricum in æterna vita affecerit, quibuſdam indicijs etiã in hoc ſæculo prodere voluit, quando hoſtes in ipſum incurrentes hoc victorioſo ſigno præeunte, ſemper terruit atque fugauit. Tali igitur occaſione, diuina fauente voluntate, ſanctam illam lanceam Rex Hẽricus adeptus eſt, quam filio, non minori veneratione ab ipſo conſeruandam (vti non paucæ teſtantur victoriæ, quas per eã orando obtinuit) è vita decedens vnà cum regno dereliquit.

Lancea Christi quanti fiat ab Imperatore.

Sacra lãcea Chriſti hoſtes terret ac vincit.

VIII. *De Ioan. Baptiſtæ reliquijs à Chriſtianis magno in honore & pretio habitis.*

Ruffinus l. 2. c. 28 Sigebert. Chron. 394. Baron. to. 4. an. Do. 362.

IVliani temporibus, velut relaxatis frenis efferbuit in omnem ſæuitiam feritas Paganorum. Ex quo accidit, vt apud Sebaſten Palæſtinæ vrbem, ſepulcrum Ioannis Baptiſtæ mente rabida, & funeſtis manibus inuaderent, oſſa diſpergerent, atque ea rurſus collecta igne cremarent: ſanctos cineres pulueri immixtos per agros & rura diſpergerent. Sed Dei prouidentia factum eſt, quoſdam de Hieroſolymis ex monaſterio Philippi hominis Dei orationis illuc cauſa per idem tempus veniſſe. Qui cum tantum nefas, humanis quidem manibus, ſed ferina mente fieri viderent: mori gratiùs habẽtes, quam huiuſcemodi piaculo funeſtari, inter eos, qui oſſa ad exurendum legebant, mixti, diligentiùs, in quantum res patiebatur, ac religioſius congregantes, furtim ſe vel ſtupentibus, vel inſanientibus ſubtraxere, & ad religioſum Patrem Philippum venerandas reliquias pertulere. Ille ſupra ſe ducens tantum theſaurũ proprijs ſeruare vigilijs: ad Pontificem maximum tunc Athanaſium hoſtiæ immaculatæ reliquias per Iulianum Diaconum ſuum, poſt etiam Palæſtinæ vrbis Epiſcopum, mittit. Quas ille ſuſceptas, paucis arbitris, ſub cauato ſacrarij pariete, prophetico ſpiritu profuturas generationi poſteræ conſeruauit. Quibus nunc, deiectis & proſtratis idololatriæ veſtigijs, in ædibus quondam prophanis aurea tecta conſurgerent.

Io. Baptiſtæ reliquiæ diſperſæ.

A Chriſtianis collectæ.

Reliquiæ Sãctorũ magno in honore habitæ.

IX. *De capitis D. Ioannis Baptiſtæ inuentione.*

Vrſpergẽſis Abbas in Chron.

CAput Diui Ioannis Baptiſtæ altiſſimè ad ignominiam eius ab impijs Herodiadis miniſtris iuxta Herodis quõdam Regis habitacũlum fuerat defoſſum. Poſt multa vero annorum curricula, circa annum Domini 463. quo tempore Vandali ſub Genſerico omnia vaſtabant, idem ſanctus duobus monachis orientalibus, qui Hieroſolymam orationis cauſa venerant, in ſomno apparens quo loco eſſet oſtendit. Quod deinceps Ediſſam Phœnicis vrbem perlatum digno cultu eſt honoratum. Rurſus cum delitеſceret Valentiniano & Marciano imperantibus ſanctus Marcello monacho mirabili quodam modo indicauit, quo loco eſſet. Cumque è Cilicia Cõſtantinopolim transferretur, vbi ventum eſt ad Pantichium, qui locus eſt Calchedonis, muli, qui vehebant ſubſtitere, nequidquam cædentibus eos aurigis, depoſitumque eſt in pago Coſilai. Denique imperante Theodoſio iuniore Conſtantinopolim eſt adductum, & quoniam Macedonianus Sacerdos illud habebat in cuſtodia, pollicitus eſt ſe hæreſi renuntiaturum, ſi caput ab Imperatore aſportari poſſet, quod ita contigit, vt Sozomenus ſcribit.

Capitis Io. Bapt. inuẽtio.

Sozome. li. 7. hiſt. eccl. c. 21

Eiuſdem capitis trãslatio Conſtantinopolim.

X. *D. Pauli Apoſt. reliquiæ quanto in pretio & honore a Conſtantina Auguſta habitæ.*

Ex li. 3. epiſt. 30. Indict. 12. Baro. to. 8. an. 594. Conſtãtina Auguſta petit à Greg. Papa V. caput & ſudariũ Pauli.

ANno Chriſti 594. cum Imperatrix Cõſtantina Conſtantinopoli in ſuo palatio eccleſiam in memoriam S Pauli Apoſtoli ædificaſſet, putauit eam cohoneſtandam eiuſdem Pauli ſacris reliquijs, cuius rei gratia ſcripſit ad ipſum ſanctiſſimum Pontificem Gregorium V. vt Conſtantinopolim mitteret eiuſdem Apoſtoli caput, ſiue partem aliquam eius corporis, & ſudarium. Acceptis his ab Auguſta litteris ſanctus Pontifex reſpondit, quod rem nimis grandem petijſſet, redditis litteris excuſans ſe id ſibi minime licere, neque vllo modo velle Romam illam pretioſiſſimo theſauro ſpoliare: ſudarium vero cũ corpore eius eſt: quod ita tangi non poteſt, ſicut nec ad corpus illius accedi. Sed quia sereniſſimæ Dominæ tam religioſum deſiderium eſſe vacuum non debet, de catenis, quas ipſe ſanctus Apoſtolicus in collo & in manibus geſtauit, ex quibus multa miracula in populo demonſtrantur, partem aliquam vobis tranſmittere feſtinabo, ſi tamen hanc limando tollere præualuero. Vt inde aliquid exat, non obtinetur.

Catena S. Pauli in quãto pretio.

XI. *De honore reliquijs S. Nicephori Patriarchæ præſtito, & miraculis per eas factis.*

Ex Simeone Metaph. Surius 13. Martij to. 2.

QVadriennio poſt deceſſum ſancti Nicephori Patriarchæ, ſacratiſſimus Methodius, diuino planè ſpiritu impulſus, opportunè, ſapienterque diuinam Imperatricem Theodoram admonuit, non eſſe ex Imperij & Reipublicæ dignitate, quod venerandus & inter Patriarchas illuſtris Nicephorus, qui pro glorioſæ, ſinceræq. fidei defenſione à ſacra ſede depulſus in longiſſimo exilio defunctus erat, negligeretur, ſed omni ſtudio curandum eſſe, vt diuinum corpus ipſius in ciuitatem reportaretur, cui celerrimè, ac lubentiſſimè inclyta annuit Imperatrix. Prædictus igitur Patriarcha Methodius nocturnum pſalmorum cantum, & myſticum ſacrificiũ cum populo fideli perficiens, præclarum è tumulo corpus retexit, quod vndeuiginti annorum ſpatio integrũ omnino, purumq. manſerat, & in arca ab ipſo compoſitum, & Sacerdotum manibus ſublatum, cum luminibus & frequenti pſalmorum cantu in nauim ad hoc paratam illatum eſt. Sed cum fretum traieciſſet & ad vrbis litus appropinquaſſet, Dei cura Michael Imperator iuuenis, & ampliſſimis digni-

Reliquiæ 18. ann. in terra integræ.

Nicephori Patriarchæ reliquiæ à viris magnis cũ lãpadibus honoratæ.

dignitatibus præſtantes viri, & Patricij, & reliqui ciues læti, facesque manibus tenentes, obuiam proceſſerunt, & arcam illam pretioſam, cum fide ac veneratione humeris ſuis ſubeuntes, ad magnam vſque geſtarunt eccleſiam: ex qua, Pontificia dignitate ſpoliatus, eiectus fuerat. Atque inde rurſum, aſſiduis diurnis, nocturnisque pſalmorum cantibus viciſſim vtentes, & cum omni luminum genere per mediam vrbem ipſum geſtantes, in ſancto Apoſtolorum templo collocarunt. Inter autem variam concurrentis populi virorum, & fœminarum, atque ætatum omnium multitudinem, nonnulli in via immundis ſpiritibus vexati, dum ab alijs comprimerentur, miſerandas atque maledicas voces emittebant: quorum è numero quidam ab ipſo curati ſunt.

Miracula.

XII. *Quanta humilitate Henricus ſecundus Anglorum rex S. Thomæ martyris reliquias honorarit.*

Sigebert. in Chro. ann. Do. 1175.

QVa humilitate & reuerentia Henricus iunior Anglorum Rex ſepulchrum beati Martyris Thomæ viſitauerit, non abs re hîc notandum eſt. Vt enim vidit eccleſiam Cantuarienſem, deſiliens equo, veſte lanea, & nudis pedibus, pedes vſque ad illam per paludes, & acuta ſaxa cum ſumma deuotione perrexit, in oratione ad ſepulcrum glorioſi Martyris in lacrymis tam deuotus extitit, vt videntes ad lacrymas cogeret. Feria ſexta illuc venerat, & impranſus tota nocte ibi vigilauit.

XIII. *S. Auguſtini oſſa vt fuerint à Luitprando Rege honorata.*

Mart. Polon. an. Do. 715

LVithprandus Longobardorũ Rex audiens quod Saraceni depopulata Sardinia, loca illa, in quibus oſſa beati Auguſtini erant, dehoneſtarẽt, quæ propter Saracenorum deuaſtationem de Hyppona illuc vſque delata fuerant, legatos illuc direxit, qui dato multo auro pretioſas illas reliquias ſecum detulerunt vſque Genuam, vbi præfatus Rex perſonaliter occurrens, cum magno gaudio & deuotione ipſas Papæ Gregorio ſecundo deferens, in eccleſia beati Petri Apoſtoli, quam extruxerat, honorifice ſepeliuit.

Reliquiæ S. Auguſtini à Luthprando Rege honorãtur.

XIV. *Quanti faciebat P. Franciſcus Borgia reliquias, & imagines Sanctorum.*

In vita eius lib. 4. cap. 4. nu. 17. & 18.

FRanciſcus Borgia tertius ab Ignatio Societatis Ieſu Præpoſitus Generalis, Sanctorum reliquias, imaginesq. religioſè venerabatur, ſplendidèque adornari curabat, nuſquam affirmans gemmas, aurum, argentumque dignius impendi, vertique, quam in auctoris Dei, diuorumque cultum. Cum manibus eas tractaret, ſumma animi voluptate in has voces erumpebat: Saluete pignora nobis in hoc exilio, lacrymarumque valle degentibus à Deo relicta, atque depoſita: Saluete ſalutis noſtræ ſpes, atque ſolatium. Erit, erit dies illa, cum decorem induti cineres, hoſpites nunc beati, æterna illa luce perfruemini, & animæ ſole candidiores, thronusque veſter ſupra firmamentum clareſcet. Ex hoc ipſo fonte manauit pia, ſolemnisque Societatis conſuetudo, vt ſingulis menſibus Sanctorum nomina ſorte è ſitula educantur, diſtribuanturque ſingulatim; quo die votis conceptis, religioſèque perſolutis, opem ſui quique Diui implorant. Dixerat id in gentilia Borgiæ familia Franciſcus, in qua illum olim morem viguiſſe conſtat.

Frãciſci Borgiæ affectus erga reliquias & imagines.

Suffragiorum Sãctorũ Societ. conſuetudo vnde.

Tit. LII. De incredibili Dei cura & prouidentia in reliquijs Sanctorum conſeruandis.

Deuter. vlt. *Deus ipſe, vt ſcribit Hieronym. contra Vigilantium, corpus Moyſis honorauit, dum illud proprijs manibus ſepeliuit.*

Exemp. I. *De reliquijs Prophetarum ac aliorum ſanctorum diuinitus huc uſque conſeruatis.*

Sozomenus li. 7. hiſt. eccl. c. vlt. Ado Treuirenſ. ætate 6. an. 396. Bar. to. 5 an. Do. 406. Mat. 10 & Luc. 12. Pſ. 33.

Non eſt putandum temerè illud à Chriſto Domino dictum ad omnes ſui ſectatores: *Capillus de capite veſtro non peribit, & omnes capilli capitis veſtri numerati ſunt, nolite timere.* Et rurſus alibi à Vate: *Cuſtodit Dominus omnia oſſa eorum, vnum ex his non conteretur:* Quæ quamuis omnino ad exitum perducentur diuinitus, cum reſurgemus vniuerſi, tamen ad hæc etiam tempora pertinere, quantum ad ſanctos: & euentus rerum multarum declarat, vt apparebit: & ipſa verborum ſignificatio generalis oſtendit: alioquin tam boni, quam mali reſurgunt, & ſingulis nihil peribit. Mirum namque, ac non niſi diuinum nonnullorum vatum, qui ante annorum tria millia migrarunt è vita, ad nos corpora perueniſſe: & tot Apoſtolorum, Martyrumque & Sanctorum, quorum memoriam conati ſunt cunctis viribus abolere Imperatores, Reges impij, vniuerſæque gentes, tanto cum honore reliquias conſeruatas fuiſſe. Atque hoc quidem plurimis commune: ſpeciatim vero cælitus eluxit in aliquibus tuendis cura patris æterni. Sebenno namque Eleutheropoleos Epiſcopo Micheas, & Abacuch Prophetæ in ſomnis apparuere, & quinam forent, & vbi corpora eorum laterent, mandantes illa proferri manifeſto prodiderunt.

Reliquiæ Prophetarũ diuinitus cuſtoditæ.

Prophetarũ Michea, & Abacuch reliquiæ deteguntur.

II. *De eorum pœnis, qui ſua auctoritate reliquias Apoſt. Petri & Pauli aliò transferre ſtuduerunt.*

Gregor. mag. lib. 3. ep. 30.

Quid de corporibus Apoſtolorum Petri & Pauli ad Conſtantiam Auguſtam ſcribat diuus Gregorius Magnus, hic adijciamus. Dum beatæ recordationis, inquit, prædeceſſor meus, quia argentum, quod ſupra ſacratiſſimum corpus Petri Apoſtoli erat, longè tamen ab eodem corpore, ferè quindecim pedum ſpatio, mutare voluit; ſignum ei non parui terroris apparuit. Sed & ego aliquid ſimiliter ad ſacratiſſimum corpus ſancti Pauli Apoſtoli meliorare volui: & quia neceſſe erat, vt iuxta ſepulchrum eiuſmodi effodi altius debuiſſet, præpoſitus loci ipſius oſſa aliqua non quidem eidem ſepulchro coniuncta reperit, quæ quoniam leuare præſumpſit, atque in alium locum tranſponere, apparentibus triſtibus quibuſdam ſignis ſubita morte defunctus eſt.

Reliquiæ Sanctorũ nõ facilè transferenda.

III. *Reliquias Apoſtolorum Petri & Pauli Græci Roma aſportare tentantes diuinitus præpediti.*

Idē ibid.

De corporibus eorumdem Apoſtolorum quid præterea dicturus ſum? dum conſtet, quia eo tempore quo paſſi ſunt, ex Oriente fideles venerunt, qui eorum corpora, ſicut ciuium ſuorum, repeterent, quæ ducta vſque ad ſecundum vrbis miliarium, in loco qui dicitur ad Catacumbos, collocata ſunt: ſed dum ea leuare omnis eorum multitudo conueniens niteretur, ita eos vis tonitrui, atque fulguris nimio metu perculit, atque diſperſit, vt talia denuo nullatenus attentare præſumpſerint. Tunc autem exeuntes Romani eorum corpora, qui hoc ex Patris pietate meruerunt, leuarunt, & in locis, quibus nunc ſunt condita, poſuerunt.

IV. De S. Bartholomæi Apoſtoli corpore in mare à Gentilibus proiecto, diuina tamen prouidentia ſeruato.

Gregor. Tur. de glo. mar. li. 1. c. 34

BArtholomæum Apoſtolum apud Aſiam paſſum agonis ipſius narrat hiſtoria: Poſt multorum vero annorum ſpatia de paſſione eius, cum iterum Chriſtianis perſecutio aduenisset, & viderent gentiles omnem populum ad eius ſepulcrum concurrere, eique deprecationes aſſiduè, & incenſa deferre, inuidia illecti abſtulerunt corpus eius, & ponentes in ſarcophagum plumbeum proiecerunt illud in mare, dicentes: Quia non ſeducces amplius populum noſtrum. Sed prouidentia Dei cooperante, per ſecretum corporis eius, ſarcophagum plumbeum, à loco illo aquis ſubuehentibus ſubleuatum, delatum eſt ad Inſulam, vocabulo Liparis: reuelatúque eſt Chriſtianis, vt illud colligerent: collectumque ac ſepultum, ædificauerunt deſuper templum magnũ. In quo nunc inuocatus, prodeſſe populis multis, virtutibus ac beneficijs manifeſtatur.

S. Barth. Apoſt. ſarcophagũ diuinitus ſeruatum.

V. D. Barnabas Apoſt. Anthemio Epiſc. apparens, vbi ſit corpus ſuum diuinitus manifeſtat.

Baron. to. 6. an. eccl. an. Do. 485.

CVm Anthemius Salaminæ Epiſcopus iuſſus fuiſſet ad regiã vrbem Conſtantinopolitanam ſe conferre, & aduerſus Antiochenos corã Patriarcha cauſam dicere, præ timore torpeſcebat, Petri Fullonis Ariani inſidias ſuſpectas habens. De quo ſic Alexander: Erat tunc Salaminæ vrbis Epiſcopus Anthemius, vir cõprimis admirabilis, quod ad rectam fidem & vitæ innocentiam pertineret, ſed ad diſputationem cum aduerſarijs ſuſtinendam parum valebat. Cũ igitur ancipiti fluctuatione fluctuaret, neque certum haberet, quid ageret, num videlicet Cõſtantinopolim proficiſci deberet, nec ne, noctein ſomnis aſtitit illi quidam, diuinam quandam ſpeciem præ ſe ferens, & luminis ſplendore multo effulgens, lucidaq; veſte indutus, ac ſacro habitu decorus: qui & hæc dixit: Cur ita triſtis es, domine Epiſcope? Quomodo tantus iſte torpor te corripuit? Cur vultus tuus ita concidit? Nihil mali ab aduerſarijs tuis patieris. Hæc cum dixiſſet, ab Anthemio diſceſſit. qui experrectus, & perterritus timore Epiſcopus, in faciem ſe proſtrauit, & multis lacrymis ita Deum deprecatus eſt: Domine Ieſu Chriſte, Fili Dei viui, adiuua eccleſiam hanc. Scio autem quòd illam adiuuas. Si viſio hæc à te profecta eſt, fac, quæſo, vt ea iterum ac tertiò mihi oſtendatur, vt te mecũ eſſe certo ſcire poſſim. Quod & factũ eſt ſecundum eius vota. Cumque tertia iam eſſet apparitio, ait ſibi apparenti Epiſcopus. Quæſo, Domine mi, dic, quis es tu, qui hæc mecum loqueris? Tunc ille ait: Ego ſum Barnabas diſcipulus Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſegregatus à Spiritu ſancto, vt vnà cum Paulo Apoſtolo electionis vaſe munus Apoſtolicũ inter Gentes exercerem. Huius rei ſignum hoc habeas: Egredere extra vrbem Occidentem verſus ſtadijs quinque, in eam regionem, quæ Sanitatis lucus appellatur (per me enim Deus ipſe in loco illo miracula efficit) & ſub arbore ſiliquæ effodias: ſpeluncam enim atq; arcam inuenies: quoniam illic totum corpus meum relictum eſt, & conditum, & Euangelium propria manu ſcriptum, quod à ſancto Apoſtolo & Euangeliſta Matthæo excepi: quoniã vero aduerſarij tui ſurſum & deorsũ miſcentes omnia, & iura quædam obijcientes, tecum diſceptant, Antiochiæ ſedẽ Apoſtolicam eſſe contendentes, & tu cõtra ius tuum illis opponas: Et mea, inquiens, ſedes Apoſtolica eſt: nam & Apoſtolum habeo in patria mea. His dictis, Barnabas diſceſſit. Epiſcopus vero Deum experrectus adorauit, totoque Clero, & populo Chriſtianiſſimo congregato, exijt in eum locum,

S. Barnabas apparet Anthemio.

Anthemij Epiſ. oratio.

S. Barnabæ Apoſ. corpus cum S. Matthæi Euangelio vbi inuentũ.

quem per reuelationē didicerat, multo apparatu, & Cruce ipſa prælata. Cumq. preces ad Deum miſiſſet iuſſit locum effodi. quem poſtquam paululum fodiſſent, inuenerunt ſpeluncam lapidibus obſtructā. Illis autem ſublatis apparuit arca illa, qua detecta, inuenerunt venerandas ſancti & venerabilis Apoſtoli Barnabæ reliquias, ſuauem gratiæ ſpiritualis odorem ſpirantes. Inuenerunt etiam Euangeliū ſupra Barnabæ pectus impoſitum. Illam vero arcam plumbeo ſigno munierunt. Cumque Deum precati eſſent, diſceſſerunt, viris religioſis in eo loco ab ipſo Epiſcopo conſtitutis, qui veſpertinis & matutinis hymnis Dēū collaudarēt. Ille ergo inſigniores Epiſcopos ſecum habens, venit in vrbem regiam Conſtantinopolim, & ad Patriarchæ domum deductus eſt. De cuius aduentu cum Imperator audiſſet, Patriarchæ ipſi mandauit, vt cum Synodo, quæ illuc conuenerat, omniū Patrum controuerſiam audiret, & quod illi videretur, decerneret. Coacto igitur Conſilio, cum cauſa illa tractaretur, aduerſarij adferebant ſua iura, vt ſibi videbantur, quod Antiochena ſedes Apoſtolica & Patriarchica eſſet, ob idque contendebant, & alias Prouincias ſibi ſubiectas eſſe debere. Hæc cum aſſererent, ijs qui præſentes erant rationi conſentanea dicere videbantur. Beatus vero Anthemius paulum moratus, contra obijciens. Et mea, inquit, ſedes Apoſtolica fuit, inde vſque à principio & libertate honorata, qui & Apoſtolum habeo in patria mea, integro corpore conſtantem, beatiſſimum, inquam, illum ſanctum Barnabam ſanctarum laudum præconijs celeberrimum. Hoc cum Anthemius oppoſuiſſet, nihil loci aduerſarijs relictum eſt, cum Epiſcopi qui præſentes erant, ſilentio Anthemij orationem confirmaſſent. Aduerſarij vero rubore perfuſi, muti remanſerunt reſponſo illo tam iuſto perculſi.

Odor reliquiarū S. Barnabæ gratiſſimus.

Anthemij Epiſ. Salaminæ vrbis aduētus Cōſtātinopolim.

Controuerſia Anthemio contra Petrū Fullonē adiudicata

VI. *De SS. Martyrum Geruaſij & Protaſij reliquijs diuinitus inuentis.*

CVm per ſancti Ambroſij monitiones, nec vllatenus Iuſtinæ Imperatricis petulantia compeſci poſſet, è cœlo ex ſanctis, è terra ex refoſſis ſanctorum Martyrū ſacris reliquijs impartitur à Deo digniſſimo ſacerdoti præſidium. Quonam autem modo id acciderit à ſancto Auguſtino, qui interfuit, primum hęc accipe: Tunc memorato Antiſtiti tuo per viſum aperuiſti, quo loco laterent Martyrum corpora Geruaſij, & Protaſij, quæ per tot annis incorrupta in theſauro ſecreti tui recondideras, vnde opportunè promeres ad coercendam rabiem fœmineam, ſed regiam: cū enim propalata, & effoſſa digno cum honore transferrentur ad Ambroſianam baſilicam, non ſolùm qui ab immundi vexabant ſpiritus, confeſſis eiſdem dæmonibus ſanabantur, verùm etiam, quidam plures annos cœcus, ciuis, ciuitatique notiſſimus, cum populi tumultuantis lætitiæ cauſam quæſijſſet, atque audijſſet, exiliuit, atque eo ſe vt duceret, ducem ſuum rogauit. Quo perductus, impetrauit admitti, vt ſudario tangeret feretrum in conſpectu tuo pretioſæ mortis Sanctorum tuorum. Quod vbi fecit, atque admouit oculis, confeſtim aperti ſunt, inde fama diſcurrens, inde laudes tuæ feruentes, lucentes, inde illius inimicæ animus, etſi ad credendi ſanitatem non applicitus; à perſequendi tamen furore compreſſus eſt. Gratias tibi Deus meus.

D. Aug. l. 9. conf. c. 7. Baron. to. 4. ann. Do. 387.

Reliquiæ SS. Geruaſij & Protaſij diuinitus inuētæ.

VII. *De S. Quintini martyris reliquijs illuſtri miraculo patefactis.*

QVintini martyris corpus defoderunt impij, & occuluerunt alueo fluminis, in quo iacuit annos 55. in tenebris. Accidit deinde, vt imperantibus Conſtantini filijs Euſebia quædā cæca Romæ ſæpius Deum precaretur, vt ipſi lumen oculorū reſtitueret,

Ex Sigeber. Tho. Bozius de ſig. eccleſ. Dei l. 15.

Tan-

Cæcus ad reliquias S. Quintini munus lumẽ recipit.

Tandem per viſum ei apparuit Angelus, edicens, vt Auguſtam Veromanduorũ pergeret: fore enim vt in Sonna fluuio corpus Quintini inueniret, & inde acciperet ſanitatem: abit illa: inuento loco, precibus ſe dat, & mirabiliter cadauer ipſum ſe in alto extollens enatat ad ripam: caput ſimiliter aliunde eodem ſe contulit.

VIII. *Deum ipſum circa reliquiarum ſacrarum curam ſupplere quod hominum incuria negligitur.*

D. Bonauent. in vita S. Franciſci cap. 6. apud Sur. Oct. 4.

CVm quodam tẽpore ſanctus Franciſcus in deſerta quadam oraret eccleſia in prouincia Maſſæ apud mõtem Caſalem, intellexit per ſpiritum, ſacras ibidem remanſiſſe reliquias. Quas cum longo tempore defraudatas honorificentia debita nõ ſine mœrore conſpiceret, præcepit fratribus, vt eas cum reuerentia deferrent ad locum. Sed cum poſcente cauſa, diſceſſiſſet ab eis, mandati patris immemores filij obedientiæ meritum neglexerunt. Die vero quadam cum ſacra celebrare vellent myſteria, ſuperiora altaris operimento ſubmoto, oſſa pulcherrima & redolentia nimis non ſine admiratione reperiunt, intuentes reliquias, quas non hominis manus, ſed Dei virtus attulerat. Reuerſus paulò poſt vir Deo deuotus, diligenter cœpit exquirere, ſi, quod de reliquijs mandauerat, eſſet impletum. Verùm neglectæ obedientiæ culpam Fratres confitentes humiliter, cum pœna veniam meruerunt. Et ait vir ſanctus: Benedictus Deus meus, qui per ſeipſum impleuit, quod vos facere debuiſtis. Conſidera diligenter diuinæ prouidentiæ curam circa puluerem Sanctorum, & humilis Franciſci excellentem in oculis Dei perpende virtutem. Nam cuius iuſſis non paruit homo, votis obediuit Deus.

Reliquiæ Sanctorum diuinitus exponũtur ad venerationem.

IX. *Vt Deus integras ſeruauerit Patris Franciſci Xauerij reliquias in calce conditas, vt abſumerentur.*

Ex Petro Maff. li. 15. hiſt. Indic. Tho. Bozius de ſig. Eccl. Dei. to. 2 lib. 15.

FRanciſcus Xauerius cum nauigaret in ampliſſimas Sinarũ regiones vltra ſinum Gangeticũ, & auream Cherſoneſum, deceſſit in naui, vectores eius corpus in fouea calcis condiderunt eo conſilio, vt ardore calcis abſumeretur caro, atque vbi rediret, oſſa poſſent aſportari. Poſt multos menſes eo reuerſi viderunt integrũ cadauer, nulla parte, quod maximæ illis fuit admirationi, exeſum: & quia nonnulli, qui ſancto viro, dum vixit, parum fuerant æqui, dum conderetur, malleo contũderant ſuperaggeſtam carnem, quo confringerentur oſſa, & artus, inſpexere in aliquibus membrorum locis carnem leuiter contuſam, & è cicatricibus extremis ſanguinem recentem profluxiſſe: in reliquis, corpus intactum. Quocirca naui impoſitum Goam longiſſima nauigatione poſt menſes plurimos nulla tabe corruptum, nullo fœtore detulerunt: vbi miraculis innumeris illuſtre, quaſi omnium Indiarum Apoſtoli celeberrimi ab indigenis in honore maximo habetur.

P. Franciſci Xauerij reliquiæ diuinitus integræ conſeruatæ inueniuntur.

X. *Reliquiæ ſacræ S. Olympiadis Abbatiſſæ iubentur diuinitus ad ſanctiorem locum transferri.*

Niceph. Calliſtus li. 13. c. 24. & idem Bozius ibi.

PLacet hic adſcribere quæ de Olympiade narrat Nicephorus Calliſtus. Poſtquam Nicomediæ ſancta Olympias obijt diem ſuũ, priuſquam ſepulturæ mandaretur, temporis eius Nicomedienſi Epiſcopo in ſomnis præcepit, vt venerandas reliquias arculæ impoſitas alto mari committeret: & quocumque locorum illa curſum teneret, ibi corpus eius ſepeliretur. Id ab Epiſcopo factum; & arca ad maritimum locum delata eſt, vbi Apoſtoli Thomæ delubrum poſitum eſt. Ab incolis locus is Bothri dictus. Vbi cœleſti viſu admoniti, qui regionem eam

eam

eam incolunt, ſacras eius reliquias ad ſanctiorem ſacrificij arā repoſuerunt, quas innumerabilium morborum cura, dæmonumque expulſione, & alijs prodigijs, quæ ſupra hominū opinionem ibi ſunt exhibita, Deus dignatus eſt. Memoriæ quoque proditum eſt, poſtea incurſione hoſtili templū hoc Apoſtoli incenſum fuiſſe, & arcam quidem flammis conſumptam, ipſas vero reliquias in fluctus maris proiectas, & eo loco vndam conuentam conſtituiſſe.

Tit. LIII. De virtute & effectu ſacrarum Reliquiarum.

Ex Reg. 4. c. 13. *Coniectur in ſepulcrum Eliſæi Prophetæ cadauer hominis cuiuſdam defuncti, ſubito vbi Eliſæi oſſa attigit, ſurrexit homo viuus.*

Exemp. I. *De miraculo Brugis facto per ſacratiſſimum Chriſti ſanguinem, ibi aſſeruatum.*

Iac. Meyeras Anal. Fl. l. 17. an. 1470. et l. 5. ann. 1150. Miraculum Brugis per ſanctiſſ. Chriſti ſanguinem.

Tertio Idus Nouembris, anno Domini 1470. ferijs ſancti Martini Turonēſis Epiſcopi pulchrum fit Brugis Flandriæ vrbe miraculum per ſacratiſſimum ſanguine Chriſti Domini. Mulier quædam infantem enixa, qui videbatur eſſe mortuus, non ceſſat inclamare ſacroſanctum Chriſti cruorem in templo Baſilij aſſeruatum: pro conſolatione bonaque fide, & fiducia ſua, omne quod petijt, obtinuit. Poſt diem tertium quam erat ſepultus, defoſſus infans vixit, & baptizatus eſt. Theodoricus Princeps ſeptimo Idus Aprilis anni à Domini natiuitate 1150. à ſacro bello, quod cum Balduino Rege Hieroſolymitano geſſerat, reuertēs, & incredibile dictu quanto gaudio, ac gratulatione a Flandris acceptus Princeps. Hoc ſacro ſanctiſſimum paſſionis Domini monumētum pars eſt, vt tradunt, precioſiſſimi ſanguinis, qui de Chriſti exanimi corpore, priuſquam ſepeliretur, fuit extertus: Anno vero 1331. menſe Ianuario, in ferijs Diui Pauli Apoſtoli, ſacroſacer ille ſanguis, in nouam phialam criſtallinam tranſpoſitus eſt, per Leoninum Abbatem Bertinianū in phiala criſtallina Brugas deportatus, & in æde D. Baſilij collocatus eſt.

II. *De malignis ſpiritibus, ad præſentiam reliquiarum S. Marci Euangeliſtæ, et aliorum expulſis.*

Ex Simeo. Metaphraſt. Ian. 31.

Simeon Metaphraſtes recitat in vita ſanctorum Cyri, & Ioannis, quod vicus quidam à Canopo ciuitate duorum ſtadiorum ſpatio diſtans, quem Manuthe nominabant, erat malignorum ſpirituum inſidijs infeſtus omnibus, quem Theophilus Præſes Alexādrinus ſæpenumero ab ea peſte liberare voluerat, ſed morte tandem præuētus, quod tota mente meditabatur, ad exitum perducere non potuit. Huic Cyrillus ſucceſſit, qui cū pari diligentia in eam rem incumberet, & vota & preces ardenti ſtudio Deo nuncuparet, vt viam modumque oſtenderet, quo malignorum hoſtium cateruam ex eo loco profligare poſſet, Angelus Domini ei in viſione apparens mādauit vt ſacra martyrum Cyri, & Ioānis corpora vna cum ſanctiſſimi Marci Euangeliſtæ reliquijs in eum locum transferrent, quorum præſentia dæmones continuo in fugam verterētur. Hac itaq; occaſione ſacræ martyrum reliquiæ tranſlatæ ſunt, quarum aduentu maligni ſpiritus in fugam verſi ſunt, & locus omnipotenti Deo cum maximo totius populi gaudio conſecratus eſt.

Sanctorū reliquiarum præſentia dæmones fugantur.

III. *De adoleſcente arrepto à dæmone, ad reliquias SS. Geruaſij & Prothaſij liberato.*

D. Aug. l. 22. c. 8 de ciuitate Dei.

Victoriana villa dicitur, quæ ab Hippone regio minus triginta millibus abeſt. Memoria martyrum ibi eſt Mediolanenſium Geruaſij & Prothaſij: Portatus eſt die quodam eo adoleſcens, qui cū de medio æſtatis equum ablue-

ablueret in fluminis gurgite, dæmoné incurrit. Ibi cum iaceret, vel morti proximus, vel ſimillimus mortuo, ad veſpertinos illuc hymnos & orationes cum ancillis ſuis, & quibuſdam ſanctimonialibus ex more domina poſſeſſionis intrauit, atque hymnos cantare cœperunt. Qua voce ille quaſi percuſſus & excuſſus eſt: & cũ terribili fremitu altare apprehenſum mouere nõ audens, ſiue non valens, tanquam eo fuerit alligatus, aut fixus tenebat: & cum grandi eiulatu parci ſibi rogans, confitebatur, vbi adoleſcentem, & quando, & quomodo inuaſerit. Poſtremo ſe exiturum eſſe denuntians, membra eius ſingula nominabat, quæ ſe amputaturum exiens minabatur: atque inter hæc verba diſceſſit ab homine. Sed oculus eius in maxillam fuſus tenui venula ab interiore quaſi radice pendebat, totumque eius medium, quod nigellũ fuerat, albicabat. Quo viſo, qui aderant, cucurrerãt autem etiam alij vocibus eius acciti: & ſe omnes in orationem pro illo ſtatuerunt, quamuis cum ſana mente ſtare gauderent, rurſus tamen propter oculum eius cõtriſtati medicum quærendum eſſe dicebant. Ibi maritus ſororis eius, qui eum illo detulerat? potens eſt, inquit, Deus, Sanctorum orationibus, qui fugauit dæmonem, lumen ei reddere. Tunc, ſicut potuit, oculum lapſum atque pendentem loco ſuo reuocatũ ligauit oratione: nec niſi poſt ſeptem dies putauit eſſe ſoluendum. Quod cum feciſſet, ſaniſſimum inuenit.

Ad Reliquias SS. Geruaſij & Prothaſij adoleſces à dæmone liberatur.

IV. *De cæco, qui ad contactum loculi ſanctorum martyrum, Siſinnij & aliorum, viſum recepit.*

Ex Paulin. in vita S. Ambroſ. in ſine Baro. to. 5. an. Do. 400.

QVid ad ſanctorum martyrum venerandas reliquias per Vigilium ad Simplicianum miſſas mirandum contigerit, Paulinus rem geſtam probe teſtatam ita ſcribit: Siſinnij etiam, Martyrij, & Alexãdri martyrũ, qui noſtris temporibus, hoc eſt, poſt obitum ſancti Ambroſij, in Anauniæ partibus, perſequentibus Gentilibus viris, martyrij coronã adepti ſunt cum reliquias Mediolanenſes ſumma cum deuotione ſuſceperunt, aduenient quodam cæco, & referente, cognouimus, qui eodẽ tacto lectulo, in quo ſanctorum reliquiæ portabantur, lumen recepit: eo quod per viſum noctis vidiſſet nauem appropinquare litori, in qua erat multitudo albatorũ: Quibus deſcendentibus ad terrã, cũm vnum de turba precaretur, vt ſciret qui eſſent ij viri: audierit, Ambroſiũ, eiuſque conſortes: Quo audito nomine, cum precaretur, vt lumen reciperet, audiuit ab eo: Perge Mediolanũ, & occurre fratribus meis, qui illuc vẽturi ſunt (deſignans diem) & recipies lumen. Erat enim vir, vt ipſe referebat, de litore Dalmateno: nec ſe ante veniſſe in ciuitatem aſſerebat, priuſquam recto itinere reliquijs ſanctorũ occurriſſet, nondum videns, ſed tacto loculo, videre cœpiſſet.

Reliquiarũ S. Siſinnij cõtactu ſanatur cæcus.

V. *Puella decem annorum, cæca, virtute orationis & reliquiarum lumen recepit.*

CVm beatiſſimi Epiſcopi Germanus & Lupus ſola nuditate verborum diu inaniter contra Pelagium veritatis Chriſtianæ hoſtem infenſiſſimum diſputarent: tum ſubito quidam Tribunitiæ poteſtatis cum cõiuge procedit in medium, filiam decem annorum cæcam curandam ſacerdotibus offerens, quam illi aduerſarijs offerri præceperunt: ſed ij conſcientia punẽte deterriti, iungunt cũ parẽtibus preces, & curationem paruulę à ſacerdotibus deprecantur. Qui inclinatos animo aduerſarios intuentes orationem breuiter fundunt. A dein de Germanus plenus Spiritu ſancto inuocat Trinitatem. Nec mora, adhęrentem lateri ſuo capſulam cum ſanctorum reliquijs collo auulſam manibus comprehendit, eamque in cõſpectu omnium, puellæ oculis applicuit:

Beda li. 1. hiſto. gẽt. Ang. c. 18.

Pelagius Catholicæ eccleſiæ hoſtis

Quos ſtatim, euacuatis tenebris, lumẽ veritatis impleuit. Exultant parentes, miraculum populus cõtremiſcit, poſtquam, diem ita exanimis omnium, ſuaſio iniqua delata eſt, vt ſacerdotum doctrinam ſitientibus deſiderijs ſectarentur.

VI. *De muto, qui apud S. Leonis Papæ ſepulcrum loquelam accepit.*

Ex Deſiderio Ab. Caſſineſi, poſtea Pontifice Victo. III. l. 3. dial. Baro. to. 11. anno Do. 1054 49. 50.

CVrienſis quidam Epiſcopus, cuius nomen è memoria excidit, cum Victore eius nominis tertio Romano Pontifice è Germania veniens, eius in obſequio Romæ morabatur. Hic puerum ab vtero matris mutum habebat, quẽ pro mercede animæ ſuæ paſcens, ac veſtiens, quocumque ibat, ſecum ducere conſueuerat, in cuius vacuo ore, nec indicium quidem linguæ ineſſe videbatur. Qui etiam Epiſcopus ex mirabilibus ad beati Leonis tumulum patratis, ſimiliter vt Papa, in incredulum animum gerebat. Cum igitur quadam die ad ſedem ſui Epiſcopatus, iam accepta licentia, reuerti decreuiſſet, eccleſiam beati Petri Apoſtoli orationis gratia ingreſſus, poſtquam beato Petro ſe attentiùs commendauit, ſuis cum clientibus equis aſcẽſus, puero in eadem eccleſia oblito, feſtinus viam, quæ eum ad ſuã ducebat patriam, egreſſus vrbe gradiebatur. Cum itaque longiuſculè adhuc eſſet ab vrbe profectus, repente ei in memoriam redijt, quod, mutũ puerum in eccleſia beati Petri Apoſtoli reliquiſſet. Qui mox ſubſtitit, ac famulos ſuos, à quibus puer reduci deberet, quoſdam remiſit. Igitur cum illi Apoſtolorum Principis baſilicam eſſent ingreſſi, conſpiciunt puerum ad tumulum beati Leonis ſtantem, atque cum ijs, qui circumſtabant, loquentem. Illis itaque mirantibus, & qualiter hoc ſibi eueniſſet quærentibus: puer inquit: Poſtquã dominus meus hac in eccleſia me relinquens deceſſit, huc ad ſepulcrũ beati Leonis me contuli, ſi forte omnipotens Dominus officium, quo carebam, vocis, meritis eius mihi reſtituere dignaretur. Nec ſum meo, quod corde poſcebam, voto fruſtratus: ſed mox, vt ante eius venerandam memoriam lacrymans aliquantulum proſtratus iacui: illico recepta voce loquens, vt ipſi videtis, ſurrexi. Ab illa itaque die, quod memorabilius eſt, cœpit in ore eius lingua, quæ defuerat, paulatim creſcere, ita vt intra paucos dies pleno ore linguam perfectè reciperet, & verba ſine impedimento ſonaret. Denique qui miſſi fuerant, curauerunt puerum ad Epiſcopum ducere, & quem tacentem reliquerant, beati Leonis ſuffragantibus meritis, ei loquentem adducunt. Regreſſus igitur Epiſcopus Romanum Põtificem adijt, & quod omnipotens Dominus per beatum Leonem operari dignatus fuiſſet, oſtẽdit. Ex tunc cœperunt ipſi eius veneranda merita cunctis prædicare, quę alijs antea referentibus non patiebantur audire.

Grande miraculũ ad tumulum B. Leonis IX. Papa.

Mutus apud ſepulcrum S. Leonis loquelã accipit.

VII. *Ad contactum reliquiarum Caroli Comitis Flandriæ ſanus fit adoleſcens contractus.*

Iacob. Meyerus li. 4. annal. Frãdricarũ.

Contractus ſanatur ad reliq. Caroli Comitis Flãdriæ.

ANno Dominicæ incarnationis 1126. Martij vero die ſecundo, à Buchardo Stratenſi interfectus fuit Sanctus Carolus Comes Flandriæ, cum Henrardo, & duobus filijs, Galtero, & Giſleberto, in templo eleemoſynam faciens. Ad cuius corpus ante aram maximam à ſacerdotibus reuerenter poſitum allatus à Rengero Telone debilis quidam adoleſcens Rogerius nomine, omnibus membris contractus, qui Principis admotus corpori, ſubito ſanus, ac validus in pedes ſuos laudans Deum ſubſilijt.

VIII. De

VIII. *De alia cõtracta ad tumbam Anſelmi Epiſcopi Lucenſis ad priſtinam ſanitatem erecta.*

Baro. t. 11. anno Do. 1086. 9. 10. 11. S. Anſelmi Lucenſ. Ep. ſepultura, nõ in Capitulo monachorum, vt petierat, ſed in Epiſcopio, quomodo facta.

ANno Domini noſtri Ieſu Chriſti 1086. obdormiuit in Domino venerabilis Dominus, & Pater Anſelmus Lucenſis Epiſcopus: Et cum concedentibus Epiſcopo, ac Comitiſſa ciuitatis Mãtuanæ, cæteriſque omnibus iam deferentibus ad monaſteriũ corpus, affuit ſubito reuerendiſſimus Sabinenſis Epiſcopus, Dominus Domnizo, quem & Spiritus ſanctus ſuſcitauit, vt clamaret, dignum eſſe, vt in Epiſcopio Epiſcopus ſepeliretur. Tãta, inquit, lucerna nõ decet vt abſcondatur: ipſe adhuc viuens tanquam indignum ſe humiliauit, nos autem vt verè dignum exaltare oportet hominem, quem fuiſſe ſcimus ſanctiſſimũ. Acclamatum eſt idem ſtatim ab vniuerſis, rapiturque à Monachorũ exequijs, in epiſcopium defertur, ibique venerabiliter ſepelitur. Mirabamur hoc quaſi magnum primo miraculũ, neſcientes quid deinceps mirabilius erat futurum. Nam & id quoque primo notauimus, quod multi Epiſcopi, & Cardinales, magna etiam multitudo militum, die obitus ſui eadem in ciuitate conuenerunt, & ipſius tranſitum, & clara miracula viderunt poſt obitum. Tertia itaque nocte poſt ſanctiſſimi patris venerandam dormitionem quædam cõtracta, quæ vna ſemper manu & poſterioribus, perſona ſerpebat potius, quam gradiebatur: quæ etiam in domo nepotis Epiſcopi annum vnum, & duos menſes ac dimidium manſerat: apud prædicti patris tumbam, meritis ipſius ſana erecta eſt in prima noctis vigilia. Sequẽti vero die circa tertiam (vt viſum eſt) horam, fertur, quod quædam a natiuitate cæca ibidem fuerit illuminata, quam Brixienſis Comitatus incolam tunc audiuimus.

Contracta ſana facta apud ſepulchrumS. Anſelmi Epiſ. Lucenſis.

IX. *Peſtis ſanctorum corporum præſentia depellitur.*

Greg. Turon. in lib. vitæ S. Nicetij.

CVm lues inguinaria Treuericum populum in circuitu ciuitatis valde vaſtaret, & Sacerdos Dei Nicetius pro ouibus commiſſis Dei miſericordiam imploraret aſſiduè, factus eſt ſonus de nocte magnus, tanquam tonitruum validum ſuper pontem amnis, ita vt putaretur vrbs ipſa abſorberi. Cumque omnis populus exterritus in lectulis reſediſſet, lethiferum ſibi interitum operiens, audita eſt in medio vox vna cęteris clarior, dicẽs: Et quid hic, ò ſocij, faciemus? Ad vnam enim portam Eucharius ſacerdos obſeruat, ad alteram Maximinus excubat: in medio verſatur Nicetius: Nihil hic vltra præualere poſſumus, niſi ſinamus hanc vrbem eorum tuitioni. Hac audita voce, ſtatim morbus quieuit, nulluſque ab eo vltra defunctus eſt.

Sanctorũ corporũ preſẽtia peſtis depulſa.

X. *Per circumgeſtationem reliquiarum S. Remigij à peſte inguinaria liberantur fines Germaniæ.*

Greg. Tur. li. de gl. Confeſſ. cap. 79.

GRegorius Turonẽſis libro de Gloria cõfeſſorum narrat, quod cum lues inguinaria populum primę Germaniæ deuaſtaret, & omnes terrerẽtur, huius cladis auditu, concurrit Rhemenſium populus ad S. Remigij ſepulcrum, congruum huius cauſæ flagitare remedium. Accenſis cereis, lychniſque non paucis, hymnis, pſalmiſque cœleſtibus per totam excubat noctem. Mane autẽ facto, quid adhuc precarui deſit in tractatu rimatur: reperiunt enim, reuelante Deo, qualiter oratione præmiſſa adhuc maiori propugnaculo munirentur. Aſſumpta igitur palla de beati ſepulcro, componũt in modum feretri: accenſiſque ſuper cruces cereis atq; ceroferalibus, dant voces in canticis, circumeunt vrbem cũ vicis. Nec prætereunt vllum hoſpitiũ, quod non hac circuitione concludãt. Quid plura? Nõ poſt multos dies fines huius ciuitatis lues aggreditur

Palla S. Remigij circũgeſtata peſtis depellitur.

memo-

memorata. Verum tamen vſque ad eum locum accedēs, quo beati pignus acceſſit, ac ſi conſtitutum cerneret terminum, intro ingredi non modo non eſt auſa, ſed etiā quæ in principio perſuaſerat, huius virtute reliquit.

XI. *Meritis & contactu reliquiarum S. Stephani ſuſcitantur mortui.*

D. Aug. li. 22. c. 8. de ciuit. Dei. APud Hyponem Baſſus quidam Syrus ad memoriam ſancti Stephani protomartyris orabat, pro ęgrotante, ac periclitante filia, eoque ſecum veſtem detulerat. Cum ecce pueri de domo cucurrerunt, qui ei mortuam nuntiarent. Sed cum, orante illo, ab amicis eius exciperentur, prohibuerunt eos illi dicere, ne per publicum plangeret. Qui cum domum redijſſet *S. Stephani reliquijs ſuſcitātur mortui.* iam ſuorum eiulatibus perſonantem, & veſtem filiæ, quam ferebat, ſuper eam proieciſſet, reddita eſt vitæ. Rurſus ibidem apud nos Irenæi cuiuſdam collectarij filius ægritudine extinctus eſt, cumque corpus iaceret exanime, atque alijs gementibus, & plangentibus, exequiæ pararentur, amicorū eius quidam inter aliorum conſolantium verba ſuggeſſit, vt eiuſdem martyris oleo corpus perungeretur. Factū eſt, & reuixit. Itemque apud nos vir Tribunitius Eleuſinus ſuper memoriam martyris, quæ in ſuburbano eius eſt, ægritudine exanimatum poſuit infantulum filiū ſuum: & poſt orationem, quam cum multis lacrymis ibi fudit, viuentem leuauit.

XII. *Reliquiarum contactu reuixit puer.*

Th. Boz. de ſignis Eccleſ. Dei, to. 1. l. 5. c. 2 an. 1583 IN Cuſu contigit, vt quidam puer annorum circiter duodecim è templi culmine deiectus ab alio, ſex dies abſque vllo ſenſu permanſerit: Sacerdos Societatis Ieſu eo concedens reliquias quaſdam Sanctorum ad collum pueri appendit, & continuo reuixit. Id euenit anno Domini ſupra 1583.

XIII. *Præſentia reliquiarum Agaunenſium ſedatur tempeſtas.*

CVm Gumtheramnus Rex ita ſe ſpiritualibus actionibus mancipaſſet, vt relictis ſeculi pompis theſauros ſuos eccleſijs, & pauperibus erogaret, accidit vt miſſo presbytero munera fratribus, qui ſanctis Agaunenſibus deſeruiunt, ex voto tranſmitteret, præcipiens presbytero, vt ad eum rediens ſanctorum ſibi reliquias exhiberet. Igitur dum impleta Regis pręceptione cum his regrederetur pignoribus, Limani lacus, per quem Rhodanus influit, nauigium petit. Extenditur autem lacus ille in longitudine quaſi ſtadijs quadringentis, latitudine autem ſtadijs centum quinquaginta. Denique reuertens presbyter, vt diximus, cum nauigium hoc fuiſſet aggreſſus, ſubito tempeſtas exorta fluctus tollit: ad ſidera ex ſurgunt vndarum montes, & nunc puppis nauiculæ, prora dehiſcente, fertur in altum, nunc iterum demerſa puppe, prora tollitur in ſublime. Turbantur nautę, & nihil aliud niſi ſola mors in hoc periculo præſtolatur. Tunc presbyter cum videret ſe his fluctibus obrui, & ſpumis vndarū ipſarum grauiter operiri, extracta a collo capſula, quæ ſanctorum pignora continebat, vndis tumentibus fidus obiecit, ac ſanctorum præſidium clara inuocat voce dicens Ne peream, in his fluctibus, virtutem veſtram deprecor, martyres glorioſi, ſed potius qui iugiter pereuntibus præbetis auxilium, mihi, quæſo, dexteram ſalutis porrigere dignemini, fluctus opprimite, noſque ad litus optatum veſtri adiutorij ope deduci te. Et hæc dicens, ceſſante vento, decedentibus vndis, ad litus euecti ſunt.

Greg. Turon. li. 1. de glor. mart. c. 76.

Reliquiarum Præſentia tempeſtas ſedata.

Ex Gregor. Turon. hiſt. Frā. l. 10 c. 1. & eodē de glo. mar. l. 1. c. 83. Baro. to. 8. an Do. 590.

XIV. *Reliquiæ naufragium auertunt.*

QVænam miranda Diacono Romam in Gallias redeunti, cum ſacris reliquijs a ſancto Gregorio Papa

Pri-

Diacon⁹ Turonẽſis cũ reliquijs ad Gallias remeat.

Primo acceptis, cõtigerint Gregorius Turonenſis narrat his verbis: Ab hoc etiã Gregorio Papa Diaconus noſter reliquias ſanctorum attulit, dum adhuc in Diaconatu degeret. Hic autem Diaconus à Papa Vrbis Romanæ Pelagio, quorumdam Martyrum, Confeſſorumque pignora accipiens, cum grandi pſallẽtia, pſalmodia videlicet, vel clericorum officio, ac populi immenſi obſequio vſque ad portum deductus eſt: & ingreſſus nauem, erectis velis, ac per illum antennæ, quæ modulum crucis geſtat, apparatũ extenſis, flante vento pelagus altum arripiunt. Qui dum nauigant, vt Maſſilienſis ciuitatis portum attingant, appropinquare cœperunt ad locũ quendam, de quo a litore maris lapideus mõns exſurgens ac paulatim diſcedẽs ſumma tenus vnda in mari diſtenditur. Cumque impellente vento, carina magno impetu ferretur in præceps vt ſcilicet ſcopulo illiſa quaſſaretur, atque nautæ diſcrimen intuentes exitus vociferarẽtur: Diaconus eleuata cum ſanctis pignoribus capſa inuocare nomina ſingulorum cum gemitu, & voce maxima cœpit, deprecãs, vt eorum virtute ab hoc periculo perituri liberarentur. Iam iamque appropinquabat nauis, vt præfati ſumus ad ſcopulum, & ſtatim in ſanctorum contẽplatione reliquiarum, ab ipſo loco commotus, cum violentia maiori ventus huic vento contrarium fluctum eliſit, ventumque aduerſum repulit, ac nauẽ in pelagus profundum reuocata, cunctos a mortis periculo liberauit, ſicq; gyrata mole periculi, portum quẽ deſiderabant, cum Domini gratia ac ſanctorum patrocinio, contigerunt. Erãt enim reliquię ſanctorum, quorum ſacra veſtigia Domini manibus ſunt abſoluta, cum Pauli, Laurentijque, atque Pancratij: Cryſanthi, Darięque virginis Ioannis, atque alterius Pauli Fratris eius, quorũ certamina & palmas victoriarum ipſa caput orbis, vrbs Roma deuota concelebrat.

Reliquiarũ ſacrarum beneficio naufragium vitatur.

XV. *Petri & Pauli inuocato præſidio Romani confirmantur ad bellum.*

Mart. Pol. li. 4. an. 1232 Petri & Pauli reliquiarũ præsẽtia remouetur Fridericus ab obſidione.

Gregorius nonus, cum ab Imperatore Friderico, qui tunc magna ex parte patrimonium Eccleſiæ occupauerat, in vrbe obſideretur, videns etiam pene omnes Romanos per pecuniam eſſe corruptos, excipiens capita Apoſtolorum, & proceſſionẽ à Laterano vſque ad ſanctum Petrum faciens, animos Romanorum ſic reuocauit, vt pene omnes contra Imperatorem cruce ſignarentur. Quod Imperator, qui iam credebat ſe intraturum Vrbem, audiens, timẽs longe ab vrbe retroceſſit.

XVI. *Reliquiæ ſunt ciuitatis munimentum.*

Ex Euagrio ſcholaſt. Eccleſ. hiſt. li. 1. cap. 13. Sur. 5. Ian. to. 1. in vita eius.

Sanctiſſimum corpus Simeonis Stylitæ poſt migrationem è vita Antiochiam deportatũ fuit, Leone tum imperium gerente, & Martyrio adminiſtrante Epiſcopatum Antiochiæ: Ardaburio præterea Præfecto præſidiorum in Oriente, cum militum ducibus, & cæteris ordinibus, in ipſa Mandra commorantibus, ſeruantibuſque ſanctiſſimum prædicti beati Simeonis corpus, ne vrbes vicinę illud ſurriperent. Itaque corpus ſacratum, multis miraculis in itinere editis, defertur Antiochiam: quod Leo Imperator poſtea ab Antiochenis petiuit. At contra, Antiocheni Imperatori aliud poſtulatum offerebant, quod ita ſe habet: Quoniam ciuitas mœnibus caret, (Imperatoris namque furor ea diruit) ſanctiſſimum Simeonis corpus huc apportauimus, vt nobis & muri, & munimenti loco ſit. Quibus verbis perſuaſus Leo, eorumque obſecutus poſtulationi, venerandum corpus illis conceſſit.

Reliquiæ Sanctorũ munitiones ſunt ciuitatum.

TIT. LIV. De Miraculis, ad externas SS. Reliquias aliquando factis, id eſt, ad res, quæ eorum corpora, vel monumenta tetigerunt: quales ſunt, veſtes, capilli, barba, cilicia, &c. ac de earum reliquiarum veneratione.

Ex Mat. cap. 9. & Luc. 8. *Mulier quædam laborauerat fluxus ſanguinis annis duodecim: expenderat in medicos omnes quas habebat facultates Chriſtum in medio turba conſpicata, cogitabat, ſi vel fimbriam veſtimenti eius tangeret fore vt ſanaretur. Quid multis? Vicit pudorem deſiderium ſanitatis. Clam dominum accedit, fimbriam tangit, & mox ſanitati reſtituitur.*

D. Luc. hiſt. Apoſt. cap. 19. *Virtutes non quas libet faciebat Deus per manum Pauli: ita vt etiam ſuper languidos deferrentur à corpore eius ſudaria, & ſemicinctia, & recedebant ab ijs languores, & Spiritus nequam egrediebantur.*

EXEMP. I. *De puero trimo virtute coronæ ſpineæ, & claui ſacri liberato ab infirmitate.*

Pau. Æmil. l. 6. hiſto. Spineæ ſacra, & claui ſacro pellitur morbus. LVtetiæ Ludouicum Philippi Auguſti Regis filium trimulum tanta vis inuaſit morbi, vt animam ageret, ac tantum non expirare videretur. Sacræ ſpineę coronæ particulam eam, quæ ad ædem D Dionyſij aſſeruabatur, ac ſacrum clauum obſecrationibus factis Lutetiam reuerentiſſimè attulit Mauritius Pariſiorum Pontifex vir ſanctus, ac corpori pueri admouit, morbus depulſus, valetudo reſtituta.

II. *Iuſtinus Imper. præſtigijs & laruis infeſtatus vnius claui Dominici virtute quietem accepit.*

Greg. Turon li. de glor. martyr. li. 1. cap. 6. SPecioſi, omnique metallo nobiliores Dominicæ Crucis claui, qui beata membra tenuerunt, ab Helena Regina, poſt ipſius ſanctæ Crucis inuentionem reperti ſunt, & de duobus quidem frænum Imperatoris muniuit, quo facilius, ſi aduerſæ gentes restitiſſent Principi, hac virtute fugarentur. Magnam autem adferunt virtutem eſſe huius fræni, quod ambigi nequaquam poteſt: quod Iuſtinus Imperator publicè expertus eſt, ac ſuis omnib. patefacit. Illuſus enim à quodam Mago, propter pecuniam emiſſas ſibi à dæmonis vmbra intolerabiles per duarum curricula noctium ſuſtinuit inſidias: ſed cum tertia nocte frænum capiti collocaſſet, locum inſidiandi inimicus vltra non habuit, repertumque auctorem inſidiarum gladio percuſſit. *Claui Dominici vis.*

III. *Palla holoſerica, qua Chriſti Domini pretioſiſſima crux fuit inuoluta, multa fiunt miracula.*

QVæ ſit virtus ligni ſanctæ Crucis à Sancta Helena inuentæ, hoc modo manifeſtum eſt. Aduenit quidam, qui nobis pallulam holoſericam valde vetuſtam exhibuit dicens, ab hac Hieroſolymis crucē Domini inuolutam fuiſſe. Quod cū apud ruſticitatem noſtram incredibile haberetur, ac rimaremur ſollicitè vnde ei tanta ibidem fuiſſet gratia, vt iſta meruiſſet, cum ſciamus omni tempore, quo ſacrum hoc lignum adoratur, non ſolum exinde nihil quenquā mereri, ſed etiam importunius accedentem verberibus arceri, reſpōdit. Quando, inquit, Hieroſolymam abij, Futen Abbatem reperi, qui magnam cū Sophia Auguſta gratiam habuit: huic enim omnem Orientem quaſi præfecto commiſerat: huic me ſubdidi, & cum ab oriente regrederer, ab hoc & ſanctorum pignora, & hanc pallā, de qua eo tempore ſancta Crux inuoluebatur, accepi. Poſtquam mihi vir ille retulit, & hanc mihi pallam tradidit, præſumpſi fateor eam abluere, & frigoriticis potū dare, ſed mox opitulante virtute diuina ſanabantur. Scindebam etiam exinde plerumq; particulas, & dabā religioſis pro benedictione, *Idem ib. Gretſer. lib. 1. de Cruce c. 76.*

ne. Vni vero Abbati partem diuiſi: qui poſt duos ad me annos rediens cũ ſacramento aſſeruit duodecim ab ea energumenos, tres cęcos, duoſque paralyticos fuiſſe ſanatos. Muto cuidam ipſam pallam in os poſuit: ſed cum dentes, linguamque àttigit, ſtatim vocem eloquiumque reſtituit, quod nos fideliter credere ipſa Domini promiſſio inducit, dicens, *Omnia quæcumque petieritis in nomine meo, credite, quia accipietis, & venient vobis.*

Miracula ad pallam, in qua fuit inuoluta pars S. Crucis.

Mar. 11.

IV. *De miraculis factis ad columnam Christi & de ſacra tunica eiuſdem.*

Greg. Turon. li. 1. de Glor. martyr c. 7. et 8.

AD columnam, ad quam verberatus eſt Dominus, & Redemptor noſter Hieroſolymis multi fide pleni accedentes corrigias textiles faciunt, eamque circumdãt, quas rurſum pro benedictione recipiunt diuerſis infirmitatibus profuturas. Ferunt etiam ipſas coronæ ſentes quaſi virides apparere: quæ tamen ſi videantur aruiſſe folijs, quotidie tamen reuireſcere virtute diuina. De tunica vero beati corporis non conſuta, deſuper contexta per totum, quæ iuxta Dauidicum vaticinium ſub ſorte iacuerat, fides Euangelica pandit. Ait enim: Partiti ſunt veſtimenta mea ſibi, & in veſtem meam miſerunt ſortem. De hac vero immaculati agni tunica, quę à quibuſdam audiui, ſilere nequeo: Ferunt autem in ciuitate Galateæ in baſilica, quæ ad ſanctos Archangelos vocitatur, retineri. Eſt enim hæc ciuitas ab vrbe Conſtantinopolitana quaſi millibus centum quinquaginta: in qua baſilica eſt crypta abditiſſima: ibique in arca lignea hoc veſtimentum habetur incluſum: quæ arca a deuotis atque fidelibus ſumma cum diligentia adoratur, non immerito digna, quæ hoc veſtimentum retinet, quod Dominicum corpus, vel contingere meruit, vel velare.

V. *Sacra lancea ex Christi clauis confecta hoſtes terrentur & fugantur.*

Sigebert. in Chro. Luitprã. l. 4. c. 12. & Sur. 3. die Octobr. ex geſtis S. Gerardi. apud Baro. to. 10. an. 929. 2. 3.

DE lancea ex Chriſti clauis confecta hæc refert Sigebertus: Lanceã mirãdi operis ex clauis Ieſu Chriſti crucifixi ſanctificatam, quæ dicitur primi & magni Cõſtantini Imp. fuiſſe donatam Rodulpho Regi Burgũdionum & Italiæ a Sãpſone Comite, Rex Henricus precibus, minis, muneribus addita etiam parte Prouinciæ. Sueuorũ a Rudolpho extorquet, & hanc ad inſigne, & tutamẽ imperij poſteris reliquit. De ea vero latius in rebus geſtis S. Gerardi viri ſanctitate conſpicui. Henricus, inquit, Rex Othonis Saxonũ Ducis filius, vt erat Deum timens, & amator religionis eccleſiaſticæ, vbi percepit Rodulphum Burgũdionum Regem habere tam cœleſte & inæſtimabile donum, quod idẽ Rodulphus pro ſummo amicitiæ munere a Sampſone Comite acceperat, miſſis ad eũ Legatis tentauit multis oblatis muneribus, ſi ab illo impetrare, ſibiq; aduerſus tum viſibiles, tũ inuiſibiles hoſtes arma inuictiſſima, triumphumq; perpetuum comparare poſſet. At Rodulpho Rege id ſe nulla vnquam ratione daturum aſſeuerante, modis omnibus Henricus Rex, quẽ muneribus emollire non poſſet, minis intentatis frangere conatus eſt, affirmans ſe omne eius regnum ferro, & flammis vaſtaturum. Sed quia illud quod petebatur munus eiuſmodi erat, quo olim Deus terrena cęleſtibus vtraq; pacificãs coniunxit, Rodulphi Regis animus tandẽ diuinitus eſt emollitus, ita vt iuſto Regi iuſta petenti annueret. Quo autem amore donum hoc eximium Rex Henricus complexus ſit, hoc ipſo vel maximè declarauit, quod non modo auri & argenti muneribus Rodulphum Regem honorauit, verum etiam Sueuiæ Prouinciæ non minima parte donauit. Deus autem, qui cordium inſpector eſt, & bonas muneratur voluntates, quo mercede huius

Lancea Christi terrẽtur hoſtes viſibiles et inuiſibiles.

Henrici Regis pietas i cultu ſacra lancea.

huius rei cauſa pium Regem Henricum in æterna vita affecerit, quibuſdã indicijs etiam in hoc ſæculo prodere voluit, quando hoſtes in ipſum incurrentes, hoc victorioſo præeunte ſigno ſemper terruit atque fugauit. Tali igitur occaſione, diuina fauente voluntate, ſanctam illam lãceam Rex Henricus adeptus eſt, quam filio; de quo nobis impræſentiarum ſermo eſt, è vita decedens dereliquit vnà cũ regno, non minori veneratione ab eo cõſeruandam, vti non paucæ teſtantur victoriæ, quas per eam orando obtinuit. Hæc ibi. Verum quod dicitur ex clauis Dominicis illam eſſe confectam, verius puto eſſe dicendum ex aliqua parte claui, alio ferro coniuncta illam elaboratam: nam claui Domini ad alium vſum ſunt adhibiti.

Lancea facta v'r tute victoria multa parta.

VI. *Quanto in honore fuerint olim apud Græcos B. Mariæ zona & Chriſti Domini faſciæ.*

SAnctiſſimæ Deiparæ, qua ſe adſtringebat, zonam, pretioſiſſimaſque faſcias, quibus Virgo integerrima tenerrimum Chriſti pueri corpuſculum colligauit, ac vinxit, vſque adeo venerata Græcia eſt, vt templum in vtriuſque rei honorẽ incredibilis cuiuſdam formoſitatis erexerit. Cuius templi dedicationem, & vt ijdem Græci loquuntur, encænia, Germanus Byzantius Antiſtes oratione celebrauit, qua ſimul Virginis laudes perſequitur. Eã vocat Chriſti ſupremi Regis animatam ciuitatem, Chriſtianorum ſolatium, eorum, qui vexantur, potentiſſimam adiutricem, peccantium, ſi modo pœniteant, paratiſſimum, tutiſſimumque perfugium. Et Euthymius monachus: Laudatur, inquit, zona, quæ anno plus nongentos illæſa atque integra perſeuerat, cuius nequaquam inſuſcatus eſt color, quæ vincit ſplendore niuem, talemque ſe videntibus exhibet, qualis ex manu prodiuit artificis. Ea ſe cœli Regina reuera, vt credimus, cinxit, idolorum cõtriuit aras, gentium delubra vaſtauit, & humani cruoris effuſionem, flumenque coercuit.

Ex orat. S. Germ. Patriarchæ Conſtantin. apud Simeõ. Metaphr. & Euthymio monacho apud eũd. Metaph. B. Virginis laudes.

Zona B. Virginis laus, & integritas.

VII. *De veneratione ſanctiſſimæ Dei genitricis veſti ab Imperatore Leone, & alijs exhibita.*

LEone Imperante; veneranda immaculatæ matris veſtis hoc modo Conſtantinopolim perlata eſt. Hãc ad filium migrans Dei mater mulieri Hebrææ cęlibi, ſeu viduæ reliquit, quę etiam vſque ad illud ipſum tẽpus incorrupta permanſit, & multa miracula edidit. Poſtquam autem Candidus & Galbius germani fratres patricia dignitate præditi, Hieroſolyma profecti, omnia loca perluſtrarunt, & exoſculati ſunt, atque inde etiam in Galilęæ partes venerunt, & theſaurũ hunc apud Iudæam quandam aſſeruatũ repererunt, conſilium eius auferẽdi ceperunt: & Hieroſolymorum vrbe peragrata, & ſancto quoque loco ſalutato, ex Palæſtina diſceſſuri, arcã eadem lõgitudine, & latitudine, qua illa erat, in qua diuina Dei matris veſtis repoſita erat, fieri curarunt: eamque vacuam ſolito ornamento coopertã per fraudem in loco ſuo depoſuerunt: alteram autem illam cum ſacroſancta veſte receperunt, & cum ea quam celerrimè Cõſtãtinopolim recurrerũt: in ſuburbana regione, cui Bachernæ nomen erat, occultare diuinum theſaurum volentes. Quandoquidẽ vero rem tentare, quæ fieri nequiret, viſi ſunt, ingratis etiam eam ad Imperatorem retulere. Atque ille incredibili elatus voluptate, rotundo in eo loco vbi aſſeruabatur constructo templo, cum ſumma veneratione ſacram arcam in eo collocauit: vbi nũc quoque veneranda illa veſtis integra ſeruatur, veluti inuictum, perpetuumque vrbis præſidiũ, quæ varios repellit morbos, & miraculis, quæ in ea fiunt, naturam & vim temporis ſuperat. Pulcheria quidem celebris Imperatrix, ingens ſub Marciano Dei matri cõdidit templum,

Niceph. Call. hiſ. eccleſ. li. 15. c. 24. Veſtis diua virginis ex Palæſtina Conſtantinopolim deportata.

Deiparæ virginis veſtis vrbis Cõſtãtinop. cuſtos & morborũ officina.

plum vbi ſepulcrales faſcias repoſuit, Leo autem Magnus aliud conſtruxit, in quo magnificè veſtem illius conſecrauit.

VIII. *De tunica S. Ioannis Euangeliſtæ miraculis coruſcante.*

Gregor. Mag. l. 2. epiſt. 3. Ind. 11. Ioannes Diac. in vita S. Greg. Baro. to. 8. ann. Do. 592.

Tunica S. Ioan. Euangeliſtæ inuenta.

ANno Chriſti Domini 592. inter multas Gregorij Papæ tertij ærumnas felix illud ac fauſtum accidit, vt reperta tunica ſancti Ioannis Euangeliſtæ Romam deferretur: cum enim innotuiſſet ipſi Gregorio tunicam ſancti Ioannis apud quẽdam Epiſcopum aſſeruari, Epiſcopum illum cũ ea Romam venire præcepit, ita de his ſcribens ad Ioannem Abbatem: De tunica vero ſancti Ioannis omnino gratè ſuſcepi, quia ſollicitus fuiſti mihi indicare. Sed ſtudeat dilectio tua mihi ipſam tunicam, aut (quod melius eſt) eundem Epiſcopum, qui eam habet, cum clericis ſuis, & cum ipſa ad me tranſmittere: quatenus & benedictione tunicæ perfruamur, & de eodem epiſcopo, vel clericis mercedem habere valeamus. Hanc autẽ Romam fuiſſe perlatam, & collatam ſub altare ſancti Ioannis in baſilica Conſtantiniana, teſtatur Ioannes Diaconus, qui eam conſueuiſſe coruſcare miraculis tradita ait enim: Quæ quidem veſtes vſque hactenus tantis miraculis coruſcare probantur, vt ſiccitatis tempore foras excuſſæ pluuiam conferant inundationis vero ſerenitatem reducant.

D. Ioan. Euang. tunica Romam translata.

IX. *Ad lintei particulam, quo Saluator diſcipulorum pedes terſit, miraculum.*

Leo Oſtieſ. in Chron. Caſſin. l. 2. c. 94. Baro. to. 11. anno Chriſti 1014. 13.

ANno Domini 1014. monachi quidam ab Hieroſolymis veniẽtes, particulam lintei, cum quo pedes diſcipulorum Saluator exterſit, ſecum detulerunt, & ob reuerentiam loci ſacri monaſterio Caſſinenſi obtulerunt. Verum cum plurimi fidẽ derogarent, illi fide prædicti particulam iſtam ardentibus imponunt prunis, quæ mox in colorem ignis verſa eſt. Amoris tamẽ carbonibus, ad priſtinam ſpeciem admirabiliter rediit. Cumque cogitarent, quomodo vel vbi pignora tanta locarent diſpoſitione Dei contigit, vt eodem die mitteretur huc loculus ille mirificus, vbi nunc condita eſt lintei ipſius particula, argento & auro gemmiſque opere angelico ſubtiliter, & pulcherrimè decoratus. Ibi ergo amoto cryſtallo, cum omni veneratione locata eſt: moriſque eſt annis ſingulis ipſo die cœnæ Dominicæ ad mandatũ fratrum a manſionarijs eam deferri, & in medium poni, duoq; ante illam accendi candelabra, & iugiter, donec impleatur mãdatum, ab acolytho incenſari. Demum iuxta finem mandati, a ſingulis per ordinem fratribus flexis genibus deuotiſſimè adorari, & reuerenter exoſculari.

Linteũ ſacrum Hieroſolymis allatum.

X. *Contactus particulæ veſtimenti beati Ignatij ſanat ſtrumas.*

Io. Pet. Maffei in vita S. Ignatij l. 3. c. 14

CVm defuncti B. Ignatij Loiolę corpus exequiarum cauſa iaceret in feretro, Bernardina quædã Romana, filiam ſtrumis iam diu laborantem, quam arte nulla medici ſanare valuerant, ad oſculãdas mortui manus admouere vehementer optabat, certam ex eo contactu filiæ valetudinem ſibi pollicita. Sed cum præ turba impetu ſæpè facto puella numquam ad feretrum accedere potuiſſet: denique mater, quippe quam filiæ charitas valentiorem, audacioremque reddebat, nõ ante deſtitit, quã ex veſtimentis Ignatij fruſtulum adepta eſt. Id fruſtulum Virginis collo ſimul atque alligatum, velut præſenti numinis ope morbus euanuit: cuius miraculi rumor cunctis, vt par eſt, admirantibus, longè, lateque manauit.

XI. *De lino, quo Chriſti facies à Veronica fuit abſterſa, miracula.*

Ex Metho. Mariano Scoto, Coſtãtino Porphyrogenito. & alijs. Simõ Maiolus Epiſ. Vulturarien. colloq. 20.

SAcroſanctum linteum illud, quo Chriſti facies, cũ ad paſſionem traheretur, ſudore fluẽs abſterſa eſt, eius cõtactu, cum B. Veronica attuliſſet ad Ty-

Tyberium, Cæſarem, à lepra mundatus eſt. Vox Methodio Tyriorum Epiſcopo recolit, Marianus Scotus Quin Voluſiano ingẽtem in dorſo gibbum patienti eiuſdem ſudarij cõtactu morbus propulſus eſt. Seruatur hoc beatæ Veronicæ ſudarium Romæ, ac colitur ſumma veneratione. Teſtantur hæc præter Conſtantinum Porphyrogenitum etiam Bergomas, Polydo. Virgil. inuent. lib. 6. c. 13.

XII. *Mitra S. Gregorij VII. ſanatur Vbaldus Epiſcopus Mantuanus.*

Baro. to. 11. anno Do. 1085 13. ex bibliothecario eius temporis ſcriptore in vita S. Gregorij. Mitra ſanatur Epiſcopus ſpleneticus.

GRegorius VII. Papa mitrã capitis ſui tranſmiſit Anſelmo tertio Lucenſi Epiſcopo, tanquam poteſtatem ſuam ligandi & ſoluendi, ſed & miracula, credo, faciendi, Nam non multo poſt, cognoſcentibus nobis omnibus, per ipſius conſilium, & fidẽ magnam, præclara quædam fecit Deus per eandem mitrã mirabilia. Inter alia enim Reuerendiſſimus Dominus Vbaldus Mantuanus ſcilicet Epiſcopus, multis iam annis grauiſſimè ſpleneticus, toto corpore vlceratus, præſertim in cruribus, ſic vt vix quomodolibet ſtare poſſet, vix etiam iacere vel ſedere, qui & multa in medicis erogauerat, nihilq; profecerat, appoſita eadem mitra, vbi maior ingrueret dolor, priſtinæ redditus, eſt ſanitati.

XIII. *Barba S. Petri Apoſtoli in Gallias delata multa eduntur miracula.*

*Ex Frodoardo de rebus ſui temp. Bar. an. Do. 922. tom. 10. *Ioſedis. Ad barbã S. Petri miracula multa.*

ANno Domini noſtri Ieſu Chriſti 922. in pago Pariſiaco in villa, quę dicitur * Geſcedis, multa miracula in eccleſia S. Petri, à quarto ſuperiore anno, ex quo ſcilicet reliquiæ de barba ipſius Apoſtoli illuc ſunt relatę, facta memorantur, ita vt inter cæcos, & claudos, vel contractos amplius quam cẽtum ſeptuaginta ſanitate donati referãtur: dæmoniaci vero quotquot illuc abierant, ſano ſenſu, pulſis dæmonibus redierint, præter alia innumerabilia, quæ ibi ſunt acta.

XIV. *De fœmina à Cacodæmone virtute capillorum S. Vincentij erepta.*

F. Petr. Ranzanes Panormit. in vita S. Vincẽtij l. 4. in fin. apud Sur. to. 2 April. 5. V. s capellorum S. Vincẽtij Ferrar.

FRater quidam Dominicani inſtituti Gulielmus Portas, cũ in Maiorica Inſula beatus Vincentius eſſet, pilos quoſdam raſæ barbæ illius ex deuotione multo tempore aſſeruauit. Is vt audiuit fœminam quandam à dæmone occupatam, quæ multa etiam ſecreta indicaret, pilos illos panno inuolutos ad eius collum alligauit. Tum vero malus dæmon acrius cępit vexare fœminam. Interrogatus cur eſſet ſolito atrocior, reſpondit: ſe vim magnam ſentire capillorum fratris Vincentij Ferrarij, & tandem a fœmina abſceſſit, ea pene exanimi relicta. Multi alij ſolo veſtium ſancti viri cõtactu à diuerſis, & quidem exitialibus morbis erepti ſunt.

XV. *Ligno cancelli S. Martini ſanatur Gregorius Turonenſis infirmus.*

Greg. Turon. mirac. S. Martini li. 4. c. 2. apud Baron. to. 7. ann. Do. 574.

QVodam tẽpore lingua mihi, Gregorio Turonẽſi videlicet, grauiter obriguerat, & vt plerumq; dum loqui vellem, balbutire me faceret: quod non mihi ſine improperio erat. Acceſſi autem ad tumulũ ſancti, ac per lignum cancelli linguam impeditam traxi. Protinus tumore cõpoſito conualui. Intumuerat enim valde, & totum palati impleuerat antrum. Deinde poſt diem tertium, labiũ mihi exilire grauiter cœpit. Acceſſi iterum quærere ſanitatem ad tumulum, tactuſque a dependentibus velis protinus ſtetit venæ pulſus.

XVI. *Ex vnguento ſancti Niconis omnis generis morbi ſanantur.*

Ex Abbate monaſterij S. Niconis Bar. tom. 10. ann. Do. 981.

PRætoris munere præcipua cũ laude perfunctus Baſilius Apocaucus, priuſquam rediret in patriã, Lacedęmonẽ venit, vt ſacram B Thecam adoraret: ſummumq; in illũ amorem & ſtudium teſtaretur, diſcedẽs autem collectum vaſculo ſacrum vnguentũ, quod ſanctificationi, maliſq; & morbis

bis omnibus depellendis proficuum eſſet, domum tulit: Domi ergo quendam ex famulis, quem in intimis habebat, graui, lethalique morbo decũbentem, ac deſperata per medicum valetudine deploratum nactus, diuino, quod gerebat, vnguento Gregoriũ (id enim ſeruo nomen erat) certa fide ſpem fulciens inunxit. Res mira! ſub mediam noctem è lecto repente deſiliens æger, ſuiſque pedibus gradiens, ſonora voce qui modò elinguis erat, vxorem vocat, Apocaucus ad vocis ſonitum excitus, accurrit: & ſanitati, aut vitæ potius reſtitutum cernẽs, modum cauſaſque interrogat: tum ille, monachum ſibi quendam adfuiſſe ait, inſignem cruce virgam manu gerentem, cultuque corporis eremitico, & lethalem morbum protinus depuliſſe. Aſtans enim mihi, aiebat monachus ille (cuius etiam vultus lineamẽta ſignabat, ex quibus Apocaucus ſanctum fuiſſe didicit) manuque prehendens: Deus, inquit, propter Apocauci fidem, vitam tibi Metonoitę precibus largitur, & cũ hoc dicto ſtatim abijt. Ego vero integram valetudinem adeptus ſum.

Ex vnguento à corpore S. Niconis profluẽte miraculum.

TIT. LV. De pœnis contemnentium, vel minus reuerenter tractantium ſacras Sanctorum Reliquias.

EXEMP. I. *De Iudæo, cui vtraq; manus exardeſcens decidit, quòd loculos ſeu feretrum Diuæ Virginis impiè, & irreuerenter contrectaſſet.*

Niceph. Calliſt. hiſto. eccleſ. l. 2. cap. 22.

POſtquam ſacratiſſima Dei mater animam Deo reddidiſſet, Apoſtoli, & qui præterea ibi aderãt viri egregij, lectum corona circumdãtes reuerenter illam exoſculantur. Ad quam deinde quam plurima fiunt miracula, cæci namque præter ſpem, exſpectationemque omnem, oculis ſuis ſolem cernũt, ſurdis auditus ſuus datur, claudi greſſus recipiunt: &, vt ſemel dicam, omne morbi genus attactu ſolo prorſus cedit, & profugit. Deinde cereis ardentibus prælatis, & vnguentis, floribuſque ſparſis, atque Angelis cœlitus feretrum vel præeuntibus, vel ſtipantibus, vel etiam conſequentibus, diuinis patribus & Apoſtolis diuina quædam carmina cõcinentibus, intellectualis illa atque ſpiritualis arca, ex Sion in Getſemani, Apoſtolicis eam geſtantibus manibus fertur. Etenim in hanc tantam lætitiam moleſtum & durum quidam incidit, quod ſilentio prætereundum non ſit. Cum enim diuinum illud tabernaculum, ita vt dictum eſt, ad Getſemani portaretur, vbi Dei genitrix ſepeliri ſe mandauerat, Iudæi inuidia tabeſcentes, cum occultare non poſſent eum, qui in mentibus eorum fouebatur, liuoris affectum produnt. Inter quos alijs quidam confidentior, furibunduſque magis (erant autem ex Sacerdotum ordine) cum ſacrum tabernaculum portaretur, impetu quodã præter rationem percitus, in id ferebatur humi proſternere ſacrã illam arcam, atque peſſundare in animo habens. Sed enim vindicta nequaquam moratur: Namque ab vlnis manus illius reciſæ ex feretro dependent. At quæ diuina natiuitate ſua, lætitia habitabilem orbem omnem repleuerat, ne in obitu quidem cuipiam moleſtiæ, aut ærumnæ alicuius cauſa futura erat. Porro is cui hoc contigerat, cum malus quidem, ſed tamen non prorſus deſperatus, & incurabilis eſſet, pœnitentiæ ritè prætendit remedium, & quoniam manus, quas non habebat, prætendere nequit, lacrymas profert, & ſimul cum ea reſipiſcentiæ diſciplina, cura quoque adeſt. Feretrũ enim conſiſtit, & manus, ad refectionem, vnde deciderant, accommodatæ (Petri id iuſſu factum) confeſtim priſtinum ſtatum recuperant.

Iudæo impie reliquias Diuæ Virginis contrectanti manus decidũt.

Iudæo pœnitentiâ reſipiſcẽti manus reſtituuntur.

II. *Clauem S. Petri Apoſtoli deſpiciens malo ſpiritu arreptus mortem ſibi ipſi conſciuit.*

Ex Grego. Mag. li. 6. epi. 23. ad Theoctiſten. Baro. to. 7. ann. Do. 585. Benedictionem ſancti Petri Apoſtoli; clauem à ſanctiſſimo eius corpore transmiſi, de qua videlicet claue hoc eſt geſtum quod narro miraculũ. Dum eam quidam Longobardorum, ciuitatem ingreſſus in Transpadanis partibus inueniſſet: quia ſancti Petri clauis eſſet, deſpiciẽs: ſed pro eo quod aurea vidit, facere ſibi ex illa aliquid aliud volens, eduxit cultellum, vt eam incideret: qui mox cultellum, cũ quo eam per partes mittere voluit, arreptus per ſpiritum ſibi in gutture defixit, eademque hora defunctus cecidit. Et dum illic Rex Longobardorũ Antharit, atque alij multi eius homines adeſſent, & is qui ſe percuſſerat, ſeorſum mortuus, clauis vero hęc ſeorſum iaceret in terra: Factus eſt omnibus vehementiſſimus timor, vt eandem clauem de terra leuare nullus præſumeret. Tunc quidam Longobardus Catholicus, qui ſciebatur orationibus & eleemoſynis deditus (Minulphus nomine) vocatus eſt, atque ipſe hanc eleuauit de terra: Antharit vero pro eodem miraculo aliam aureã clauem fecit, atque cum ea pariter ad ſanctæ memoriæ prædeceſſorem meũ transmiſit, indicans quale per eam miraculum contigiſſet. Ipſum ergo veſtræ excellentiæ tranſmittere ſtuduí: per quã omnipotens Deus ſuperbientem, & perfidum hominem peremit: vt per eam vos, qui eum timetis & diligitis, & præſentem ſalutem & æternam habere valeatis.

Per clauẽ S. Petri grãde miraculum. Clauem aureã fecit Antharit Rex Lõgobardorum. Clauẽ S. Petri de terra leuauit Minulphus Catholicus. Indulgẽtia cõceſſa per clauem S. Petri.

III. *Clodouæus Francorum Rex irreuerentius tractans B. Dionyſij reliquias caſtigatur.*

Ioan. Lazius. l. 3. hiſt. cap. 60. Anno quarto Clodouæi Regis Franciæ tanta rerum inopia fuit, vt paſſim in regno Franciæ multi fame perirent. Cuius rei motu Clodouæus feretrum Dionyſij, quod ex ſolito argento erat, erogauit. Hic brachium S. Dionyſij aliquando non ſatis reuerẽter tractans, mente captus eſt, tantaq; aeris obſcuritas intra templum, ſecuta eſt, vt qui illic aderãt pauitantes citiſſimè aufugerent. Rex vero, quamuis nõdum ſanam mentem recepiſſet, brachij partem ablatã, auro circumdatam, & gemmis multis decoratam, corpori reſtituit. Verùm nec ſic ſanus effectus (licet meliuſcule haberet) duobus annis hoc modo afflictus, 16. regni ſui anno interijt.

IV. *Diſcrimen pij ab impio per ſanctorum reliquias.*

Refert Diuus Gregorius Nazianzenus, duos nepotes Conſtantij Imperatoris, Gallum & Iulianũ, volentes exſtruere inſignem eccleſiã ſupra tumulum Mamantis martyris, inter ſe diuiſiſſe opus: ſed partem illam, quæ extruebatur a Gallo, verè pio & fideli, feliciſſimè proceſſiſſe: partem autẽ, quæ exſtruebatur a Iuliano, qui Apoſtata futurus iam mẽte corruptus erat, non potuiſſe vnquam coaleſcere: quod terra inſolito more contremiſcens continuo quaſi euomeret, quidquid Iuliani ſumptibus in fundamentis proijceretur. Cauſam huius miraculi Nazianzenus fuiſſe dicit; quod ſancti Martyres ſe inter ſe mirificè diligant: ideo enim martyrem, cui templum exſtruebatur, honorem illũ recuſaſſe, quod nollet ab eo honorari, a quo collegas ſuos contumelia afficiendos præuidebat, & ipſum etiã Deum, qui corda intuetur, opus Galli, tanquam Abelis ſacrificium admiſiſſe: opus Iuliani, tanquam ſacrificiũ Caini abieciſſe.

Ex Greg. Nazianzeno. prat. 1. in Iulianũ. Bellar. l. 2. de reliquijs. Sanct. c. 3. to. 1.

V. *De pœna violantium eccleſiam, & reliquias S. Alexandri martyris.*

Anno 18. Imperij Mauritij, Chaianus cum barbaro exercitu ſuo Diriziperam venientes ciuitatem depopulati ſunt, & ſancti Alexãdri martyris eccleſiam incenderunt: ſepulcrum-

Eutrop. l. 17. Rerum Roman. Niceph. Calliſt. l. 18. cap. 28. Bredeb. lib. 5. c. 49.

crumque illius argenteo tecto coopertum ſpoliant. Sed & iniurijs quoque martyris corpus afficiunt, multamque in Thracę prædam capientes, epulabantur ſplendidè, contra Romanos elati. Deus autem vindictam martyris faciens Alexandri, peſtilentiā languoris barbaris intulit, & vno die ſeptem filios Chaiani per febrem & inguinariam paſſionem occidit, vna cū alijs turpib. multis, ita vt poſt triumphale gaudium cum carminibus, & canticis, lamentationes & lachrymæ, & luctus ſine conſolatione poſſideret barbaros.

VI. *De vindicta Diuina in violatorem ſepulcri S. Ignatij Patriarchæ Conſtantinopolitani.*

Ex Nicęta Dauide in vita S. Ignatij Baro. to. 10. ann. Do. 878.

SIlentio minimè præteribo miraculum, quod poſt mortem Ignatij Patriarchæ Conſtantinopolitani contigit. Lydus Sacellarius quidam ſuggeſtione Photij impudentis monaſterium ingreſſus, vt omnes qui in ſancto eius ſepulcro preces effundebant, vt ſuis egeſtatibus opem ferret, verberibus & iurgijs pelleret: & hoc cum feciſſet, addidit malum malo, & præcepit, vt prope ſacrum ſepulcrum effodiatur, & profundè terra euertatur, ea videlicet occaſione, eo quod eo in loco a Patriarcha multum aurū aliàs fuerat occultatum: reuera autem, vt hoc dedecus impingeret venerandis illis reliquijs: ita inuidia omnino illū occupauerat, inſanam videlicet eius animam, vt ne poſt mortem quidē illum quieſcere fineret. Sed vnà cū impio illo mandato impium etiam ira a Deo miſſa adorta eſt, non ferente in hoc loco Dei longanimitate, ſed velociter merito inferente vindictam. Quamprimum igitur vehemēter clamās ſuperbus ille, ac ſi interficeretur, ſurſum ac deorſum proprio ſanguine inſtar fluuij ex ore manante cruentatus, & alienis manibus deportatus, quaſi voce carens, quatuor diebus ita tormentatus efflauit animam.

VII. *Canonicus negans ſanctitatem reliquiarum S. Thomæ Aquinatis, diuinam experitur vltionem.*

ANno à morte S. Thomæ Aquinatis 41. Canonicus quidam Salernitanus ſacras reliquias inquirēs, quas reponeret in ſacello S. Crucis ab ipſo conſtructo, ad caſtrum vbi manus S. Doctoris ſeruabatur, aduenit, multaſque ipſi oſtenſas ſanctorum reliquias reuerenter, vt par erat, venerabatur. Cum autem diceret ſacellanus Caſtri, ſe adhuc maioris pretij habere reliquias, nempè manum integram fratris Thomæ Aquinatis, ille ſpreuit, & irriſit, dicens; illum ſanctum nō eſſe, ſed vnum è familia S. Dominici. Mox vero contemptum ſecuta eſt vindicta cœleſtis: Nam tremor illum ingens apprehendit totius corporis, & caput eius mirè intumuit. Tum ille ad ſe rediens, ſeſeque temeritatis arguens, veniam petijt a Sacerdote, manumque ſancti Thomæ reuerenter exoſculans, & tremore, & tumore ſe ſenſit liberatum.

Io. Garzo. in vita eius apud Su. tom. 2.

VIII. *Ad ſepulchrum S. Amabilis preſbyteri orare deſpiciens Dux, diuinitus compellitur.*

FVit in Aruerna vrbe admirabilis ſanctitatis Amabilis quidam vici Ricomagenſis presbyter, qui virtutibus magnis præcellens, ſæpè ſerpentibus dicitur imperaſſe. Nam ad huius tumulum cum Dux Victorius deſpexiſſet orare, affixo è regione equo, nequaquam poterat amouere. Quem cum flagris, ſtimuliſque vrgeret, & ille quaſi æneus ſtaret immobilis, tandem aliquando Dux a ſuis commonitus, qui, vt ita dicam, ipſi pecudi ſimilis erat factus, ad orationem deſcendit; cumque fideliter oraſſet, quò voluit, iuit. Ad huius tumulum energumenum vidi mundatum, periurātem diriguiſſe vt ferrū, crimen confeſſum, illico abſolutum.

Gregor. Turo. de glo. Cōf. cap. 33.

IX. *Milites ſancti Narciſſi reliquias diripientes a muſcis terrentur ac vulnerantur.*

Surita l. 4. c. 65. Baro. in Martyr. ad 18. Martij.

CVm Philippus Galliæ Rex, bello in Petrum Regem Aragonũ moto, Gerundam cepiſſet, eius milites, qua erant inſolentia, vi templis illata, ſancti quoque Narciſſi patroni, & tutoris illius vrbis ſepulcrũ diripuerunt ſed inde egreſſa muſcarum inaudita forma & magnitudine examina, & magno impetu in multitudinem inuolantes ſic terruerunt, & acutis ac venenatis morſibus vulnerarunt, vt intra paucos dies hominum plus quadraginta, & equorum plus 24. millia ea peſtis abſumpſerit. Quin etiam Petrus ipſe Aragonum Rex, in epiſtola ad Sanchium Caſtellæ Regem data, ſcribit, equos ad 40. millia perijſſe, neq; multo poſt Rex ipſe Galliæ mortuus eſt Perpiniani. Ex hoc triſti euentu abierunt in prouerbium, Muſcæ S. Narciſſi, vt annotat Baronius in martyrologio 18. Martij qui etiam Philippo iungit Carolum Siciliæ Regem.

Muſcis necãtur multimi lites S. Narciſſi reliquias diripientes.

X. *Maurus blaſphemans ad reliquias S. Lupi diuinitus corripitur.*

Idem ib. cap. 67.

LVpum Antiſtitem apud Tricaſſinorum Campaniæ vrbem ſepultum, nulli habetur incognitum. Ad cuius baſilicã Mauri cuiuſdam ſeruus negligentia admiſſa confugit. Frendens vero dominus eius, de veſtigio perſecutus, ingreſſus baſilicam, nec oratione proſtratus, blaſphemias in ſanctum euomere cœpit, ac dicere: Et tu Lupe, ſeruum meum auferes, & propter te non licebit mihi in eũ debitam vltionem exercere? & exerta manu ſeruum trahere cœpit, dicens. Non mittet hodie hic Lupus manum ſuam de ſepulcro, vt eruat te de manibus meis. Hæc dicente miſero, extemplo lingua, quæ in ſanctum blaſphemias effudit, diuinitus obligatur: atque mutatus homo, debacchari cœpit per totam ædem dans mugitum, vt pecus, ſermonem, vt homo non proferens. Cumque hæc ſuis nũciata fuiſſent, apprehenſum duxerunt ad domũ ſuam. Vxor vero eius multa munera in baſilicam poſuit: ſed hic tertia die cũ graui cruciatu vitam finiuit. Quo defuncto, mulier quę dederat recepit: ſeruus tamen permanſit ingenuus.

Blaſphemus ad ſepulcrũ S. Lupi luit pœnas.

XI. *Caditur Gallorum exercitus ob prophanatum martyrum Criſpini & Criſpiniani ſepulcrum.*

HVic affine eſt quod ſequitur. Anno 1414. dum Gallorũ Rex bellum gereret aduerſus Ioannem Burgundionum Ducem, & Flandriæ Comitem, Auguſtam Sueſſionum Duci fauentem occupauit, & Sanctorum Martyrum Criſpini, & Criſpiniani (quorũ corpora ea in vrbe ſunt in honore) templum violauit. Sed anno circumacto, eo ipſo die, qui ſanctis martyribus ſacer eſt, idem Gallorum fortiſſimus exercitus, ex hominum innumera multitudine, & præcipua regni nobilitate cõflatus, victus, profligatus, atque cęſus fuit ab Anglorũ parua manu, quæ nec pacis fœdus, nec inducias a Gallis impetrare potuerat. Creditũ autem vulgo eſt, Deum martyrũ precibus impulſum, hac clade ab ijs, qui templum & ſepulcrum martyrũ profanarant, pœnas exegiſſe.

Iacobus Meyerus annal. Flãd. li. 15. anno 1414.

XII. *Caluiniſtæ ob violatas reliquias S. Martini bis à Catholicis miſerrimè conciſi.*

CVm Caluiniſtæ Turonibus oſſa S. Martini in ignem conieciſſent, ad internecionem cuncti a Catholicis miſerrimè bis fuere conciſi, vlciſcente Deo iniurias ſanctiſſimi viri.

Th. Boz. li. 23. de ſignis eccl. c. 3.

XIII. *Reliquias S. Niceta non auſus eſt diuidere Epiſcopus diuino terrore perculſus.*

ILla domus, quæ ſanctum Nicetam Athletam, primo accepit hoſpitio, ditatur pollice ſacræ illius domus, & hãc propriam gratiã amico Mariano dat

Ex Simeone Metaph. Sur. to. 5 Sept. 15.

dat ille egregius Nicetas, honorans amicitiæ leges & hoſpitalitatis. Quod quidem nulli anj ſinit facere, in hoc quoque amico gloriam tribuens. Etenim Auxentius, qui erat ciuitatis Mopſneſtiæ Epiſcopus, cum aggreſſus eſſet eius corporis aliquid diuidere, & accipere, nihil quidem accepit eorum, quæ volebat: eum autem non paruus inuaſit metus, nec eiuſmodi, vt non in apertum prodiret, aut lateret, ſed quo eius quoque anima fuerit valde agitata, & alios docuerit, iiſque vidit, & terrore, quo affectus eſt, vt nemo deinceps manum audacem porrigeret, neque vllam partem eius corporis, cum eſſet præter ipſius ſententiam, auelleret.

XIIII. *De funeſto interitu viri improbi contra reliquias S. Oportunæ blaſphemantis.*

Adelelm. Sagien. Ep. apud Su. to. 2. April. 22.

CVm per merita beatæ virginis Oportunæ Abbatiſſæ innumerabiles ægroti in caſtro Syluanectenſi ſub Hugboldo Comite ſani efficerentur, Syluanectenſes omnes locum illum, vbi eius ſacrum corpu aſſeruabatur, venerari cœperunt. Ecce autem Sacerdos quidam, Alimarus nomine, inuidiæ ſtimulis percitus, dixit hominibus eo aduentantibus: Non eſt hoc in loco vllum ſanctæ alicuius virginis corpus, ſed merum phantaſma eſt, quod hic colitur. Peruenit hoc ad aures Roberti Deo chari, & religioſi viri, nunc vero etiam Epiſcopi, aitque ad illum: Eia miſer, qua fronte tu iſthæc auſus es dicere: Certe propediem experieris, num re vera hoc in loco ſanctæ Oportunæ corpus habeatur. Eodem die blaſphemus ille in cœnaculum aſcendere volens, fractis ceruicibus non diu poſt exſpirauit: iamque vltimum trahens ſpiritum, ante aram deportatus, propter blaſphemiam ſuam ſe falſus eſt diuina animaduerſione percuſſum.

Reliquias S. Oportunæ contemnens diuinam experitur vindictam.

TIT. LVI. De inuentis corporibus Sanctorum, eorumq; veſtimentis, diu in terra incorruptis & illæſis.

EXEMPL. I. *De ſancti Ferreoli corpore integro cum veſtimentis illæſis inuento.*

Gregor. Tur. de mirac. S. Iuliani. c. 2. Baron. to. 6. an. Do. 475. 21.

QVodam tempore, dum ad occurſum B. Nicetij Antiſtitis vſque Lugdunum proceſſiſſem libuit animo non aliter, niſi orationis cauſa, Viennam adire, & præcipuè ſepulcrum viſitare Ferreoli martyris glorioſi: inſederat enim menti propter antiquam dilectionem eorum, me ſic eſſe eius alumnum, vt Iuliani. Denique oratione facta, erigo oculorum aciem ad tribunal, conſpicioque in eo verſiculos hoc modo conſcriptos:

Heroas Chriſti geminos hac continet Aula,
Iulianum capite, corpore Ferreolum.

Caput S. Iuliani cũ corpore S. Ferreoli inuentum.

Cum hæc legens æditum conſulerem, cur hæc ſcripta ſic fuerint, reſpondit: Baſilica ſancti martyris Ferreoli ſuper ipſum Rhodani litus ab antiquis fuerat collocata. Deniq; cũ impulſante violentia amnis, porticus quæ ab ea parte erat collocata, corrueret: prouidus Sacerdos Mamercus nomine, qui tunc Viennenſem regebat eccleſiam, ruinam futuram præueniens, aliam baſilicam eleganti opere, & in ipſa menſura ſagaci intentione conſtruxit, illuc S. Martyris transferre corpus cupiẽs. Aduenit autem ad hoc opus Abbatum & Monachorũ magnus numerus: vigilataq; nocte, accepto ſarculo, fodere cœperunt. Cumq; in profundo deſcenderẽt, tria ſepulcra reperiunt, ac cõfeſtim ſtupor mentes ſpectantiũ inuadit. Nec quiſquam erat certus, quinam eſſet beati martyris tumulus. Igitur cum ſtarent omnes in hebetate mentis attoniti: inſpirante (vt credo) diuinitate, vnus ex circumſtantibus exclamat, dicẽs: Antiquitus referre ſolitum erat, & celebri per populos ſermone vulgatũ, ſancti

Baſilica noua à Mamerco erecta

cti Iuliani Confeſſoris caput in ſepulcro retineri martyris Ferreoli: Sic opertorio amoto, vnuſquiſque conſideretur, & ſic poteſt, quæ ſunt membra Ferreoli Martyris, protinus inueniri. Hæc audiens Sacerdos cunctos iubet in oratione proſterni. Qua impleta procedit ad tumulos, detectisq. duobus, ſingulos in his quieſcentes inuenit viros. Cumque aperuiſſet & tertium, inuenit in eo virum iacentem illæſo corpore: integro veſtimento, qui deciſo capite, caput amplexus aliud brachio detinebat: erat enim ac ſi nuper ſepultus, neque pallore faciei demutatus, neque capillorum deciſione turpatus, neque vlla putredine reſolutus: ſed ita integer & illæſus, vt putares cum adhuc ſopore corporeo detineri. Tunc Antiſtes gaudio magno repletus, ait. Hoc eſſe cadauer Ferreoli, hoc eſſe caput Iuliani martyris, dubium nõ habetur. Tunc cum magno pſalterio, plaudente populo in loco, vbi nunc eſt, adoratus, domino annuente. Hoc autem, vt ad ſepulcrum martyris ab ipſo æditus cognoui: fideliter retuli.

Inuentio SS. martyrum.

II. *S. Huberti Epiſcopi Leodienſis corpus, dum decimo ſeptimo poſt obitum anno eleuatur, & transfertur integrum, illæſumque inuenitur.*

ANno Dominicę incarnat. 771. qui & numeratur tertius Caroli & Carolomanni Regum, inuentũ eſt venerandum corpus ſanctiſſimi viri Huberti Epiſcopi Leodienſis, tráslatumque per eundem Regem Carolomannum honorificentiſſimè. Idque factũ anno decimo ſexto ab eius feliciſſimo tranſitu. Rem geſtam ſcribit eius diſcipulus atque familiaris, qui his omnibus potuit præſens eſſe: ſed quomodo integrum inuentum eſt corpus, vt nuper defuncti referret imaginem, hæc ab eodem auctore accipe: Introſpiciens glorioſum eius corpus nulla detrimenta paſſum, illæſum à diſſolutione, atque putredine repererunt, & pro tabo, atque putredine, aromatum more illud ſenſerunt mirifico odore feruere. Caput eius perluſtrantes oculis, vident quidem vultum eius (quod dictu quoq; mirabile eſt) ſudore perfuſum, & velut noctis opace roſcidulis perfuſum guttulis, coronam vero capillorum alienam prorſus ab omni læſione, cæſariemq. auctam & prolixitate & pulcritudine: neque enim cãdore ſenili albebat, ſed colore & viſione ſui iuuenis caput repromittebat.

Apud Sur. die 3. Nouẽ. to. 6. Baron. to. 9 an. Do. 771.

S. Huberti corpus 17. ab obitu anno integrum & odoriferũ inuenitur.

III. *De S. Raynaldi Archiep. cadauere abſque vlla corruptione poſt multos annos inuento.*

ANno Domini 1321. non abſque ingenti apud omnes Sanctitatis opinione, & quintodecimo Kalendas Septembris tranquillè decedens ſanctus Raynaldus Rauennæ Archiepiſcopus in cœleſtem patriam euolauit. Sepultus eſt in monumento ex marmore, in æde Vrſiana: quod cum ſuperiorib. annis Iulius Feltrius ab Ruuere Cardinalis, Rauennatum Archiepiſcopus, aperire coram ſe mandaſſet, viri ſancti cadauer integrum, ac pene recens, prolixa barba, ſtatura procera, ingenua forma & ſpecie ad dignitatem appoſita inuentum eſt. Ad eius cadauer, cum adhuc in ſepulcrum illatum non eſſet, multa miracula & in ſequentibus etiam diebus, & annis facta ſunt.

Hieron. Rubẽ de geſt. Rauennat. apud Sur. to. 7. Auguſt. 18.

S. Raynaldi Archiepiſcopi corpus poſt multos annos apparet incorruptũ

IV. *S. Claudij corpus etiamnum ab incolis & peregrinis integrum conſpicitur.*

SAnctus Claudius Archiepiſcopus Biſuntinus, poſtea factus Monachus ordinis S. Benedicti, cum ſciret obitus ſui tempus imminere, tertio die iuſſit conuocari fratres omnes monaſterij, ad eoſque præſentes luculentiſſimum ſermonem habuit, blandiſque eos exhortationibus inſtituit, vt nunquam quicquam diuino amori anteponerent, cuncta mundi huius obiectamenta præ deſiderio & amore æternorum planè contemnerent, nec

In vita eius apud Sur. to. 3. Iunij 6. ca. vltimo.

quic-

quicquam abitione ſua dolerent: cũq. eos cerneret vbertim ab oculis lacrymarum riuulos fundere, motus miſericordia, qua multa ſemper præditus fuit, accepta ab omnibus pace, ad cellulas eos remiſit, totamq. ſequentem noctem precibus exegit. Quarto vero die in oratorium veniens, ſacramentum pœnitentiæ, & ſacroſanctũ Chriſti corpus magno lacrymarum perfuſus imbre ſingulari deuotione percepit: atque ad cellam ſuam inde reductus, corpus ſuum non alibi quam in monaſterio ob euitandas mundi pompas ſepeliri iuſſit. Inde quinto die circa horam diei nonam, incumbens in ſcamnum, in quo legens aut orans ſedere vel ſtare conſueuerat, erectis ſurſum brachijs, iunctis manibus, oculis in cœlum defixis, ſanctiſſimam animam reddidit creatori. Eius corpus vſque in præſens in illa S. Eugendi eccleſia cunctis aduentantibus incorruptum & integrum monſtratur, innumeris miraculis coruſcans.

Corpus S. Claudij poſt obitũ hactenus integrũ cõſpicitur.

V. *Vt Sigeberti Regis corpus diu poſt obitum planè integrum omniſq. macula expers ſit repertum.*

TRanslato ſacri corporis Sigeberti Regis Francorum ſarcophago, & à dextris aræ beati Martini reuerenter repoſito, quidam religioſi, & diuino amore feruentes fratres, pia fiducia animati ſacrum aperuere ſarcophagum, videruntq. ſanctum illud corpus non tanquam mortui, ſed vt dormientis hominis planè integrum, & omnis maculæ expers. Tum vero illi in Dei præpotentis prorupere laudes, admirandiq. ad ſua reuerſi ſunt. Rurſus anno Dominicæ Incarnationis 1170. collecti ſunt Abbates, itemque clerus cum multa populi frequẽtia, idque in æde illa, qua conditum erat beati Regis corpus. Poſtquam ad Deum preces fuſæ ſunt, lapis à ſepulcro amotus eſt, & corpus ſanctiſſimũ ita rurſus integrum inuentum eſt, ac ſi dormiens illic iaceret. Iam autem quingentos & ſeptuaginta duos propemodum annos iacuerat in ſepulcro.

Sigebert. Monach. vita eius apud Su. to. 7. Feb. 1.

Corpus S. Sigeberti Regis poſt 572. an. integrũ inuenitur.

TIT. LVII. De odore è ſacris ſanctorum corporibus emanante.

EXEMP. I. *E capite diui Ioannis Baptiſtæ odor mirificus emanat.*

ANno Domini 763. & Conſtantini Copronymi Imperatoris vigeſimo translatum eſt caput S. Ioannis præcurſoris, atque Baptiſtæ à monaſterio Spelei in templũ ſuum Emeſæ in Syria ſitum, quod eſſet illuſtre, & deſcenſus, nempe Confeſſio, ædificatus eſſet: ibi vſque hodie à fidelibus honoratum & adoratum, omni ſuauitatis, corporali ſcilicet & ſpirituali, honoratur odore, & emanans effundit omnibus ſanitatem, qui fide flagrantes accurrunt.

Ex Theophane Bar. 9. Annal. ad ann. 760. 1.

Caput S. Ioan. Bap. trãslatum.

II. *Quanta odoris fragrantia repleti ſint foſſores oſſa ſanctorum martyrum colligentes.*

ANno Chriſti Domini 886. Stephanus Papa ſextus, qui tum Romanorum gubernabat Eccleſiã, quoſdam conſtituit, qui ſanctorum triumphos ſcribendo patefacerent poſteris: alios vero, qui quæſitos & inuentos fidelium venerationi proderent. Inuento igitur ſacratiſſimo theſauro nullis copijs coæquando, ipſe prior accinctus cryptam ingreditur, & ſtipatus diuerſis venerabilis ſacerdotij gradibus, ac cætu populi Orthodoxæ fidei, Deo dignas laudes cum exultatione referens, inter ruinas, & lapidum cõgeries proprijs cœpit manibus omni mundo venerabiles margaritas legere de ſanctorum corporibus, nec ceſſauit ſuo ſancto ſtudio, donec omnia fragmina artuum à ruinæ ſegregaret congerie. Collectis itaque artubus, per dies aliquot, propter maximam ruinæ montium congeriem, tãti odoris nectar inerat in loco, vt omnes reficeret qui aderant. Quamobrem foſ-

Baro. to. 10. Annal. eccl. an. Do. 886. ex Su. 17. Ianuar.

Stephan. V. diuinitus admonitus iubet q̃ri Martyrũ reliquias

Odor ſuauiſſimus in cryptis martyrum.

fores

ſores magis ac magis labori operam dare exardeſcebāt, laſſitudinis & corporei alimenti immemores.

III. *De immenſo odore, qui è reliquijs S. Marcellini profluxit.*

Bar. to. 9 an. Do. 827.

Ludouic. Imp. ſacras reliquias veneratur.

Odor immēſus ex ſacris reliquijs.

CVm aliquando Ludouicus Imperator venandi gratia de palatio fuiſſet egreſſus, Helduinus ſecundum quod cum Hingardo conuenerat, ſacras reliquias S. Marcellini ex Baſilica in oratorium intulit. In illa vero proceſſione, quam de baſilica vſque ad Oratorium ſuum fecerunt, quid miraculi acciderit, cenſeo non eſſe tacendum. Egredientibus enim ijs de eccleſia, laudemque Domino Deo excelſa voce canentibus, tanta vis ſuauiſſimi odoris eam partem vici Aquenſis, quę ab Eccleſia ad Occidentem reſpicit, totam impleuit, vt illa fragrantia pene omnes eiuſdem partis habitatores, itemque vniuerſi, qui pro quibuslibet cauſis atque negotijs, eadem in parte fuerant conſtituti, ita diuinitus commouerentur, vt commiſſis quæ in manibus habebantur operibus, cuncti curſu rapidiſſimo, primo ad eccleſiā; deinde quaſi per veſtigium ad Oratorium noſtrum, in quod illas reliquias illatas eſſe audierant, ſummopere feſtinarent. Fit immodicus intra ſepta noſtra exultantis, ſimul atque admirantis populi concurſus: & cum magna pars eorum qui confluxerunt, id quod agebatur, quid eſſet ignoraret:, gaudio tamen & exultatione repleta, Dei omnipotētis miſericordiam collaudabat.

IV. *De corpore S. Seuerini Noricorum Apoſtoli. quod diu integrum in ſepulcro perdurauit.*

Ex Eugippio in reb. geſt. S. Seuerini. Baro. tom. 6. 40. Do. 488. 10.

CVm transferretur venerandum S. Seuerini corpus, Lucillus preſbyter, dum vniuerſi per Comitē Pierium compellerentur exire, præmiſſa cum monachis veſpere pſalmodia, ſepulturæ locum imperat aperiri. Quo patefacto, tantæ ſuauitatis fragrantia omnes circumſtantes accepit, vt præ nimio gaudio, atq; admiratione proſternerentur in terram. Deinde humaniter æſtimantes oſſa funeris inuenire diſiuncta (nam annus ſextus depoſitionis eius effluxerat) integram corporis compagem reperiunt: ob qđ miraculum immenſas gratias retulerunt omnium conditori, quia cadauer ſancti, in quo nulla aromata fuerant, nulla manus acceſſerat conditoris, cum barba pariter & capillis vſq; ad illud tempus manſiſſet illæſum.

Corporis S. Seuerini integritas & fragrantia.

V. *Leontij Epiſcopi cadauer integrum, ac ſuauiſſime olens inuentum.*

Th. Boz. de ſign. eccl. lib. 15. c. 8.

LEontij Epiſcopi, qui Concilio Nicæno interfuit, corpus poſt annos plurimos integrum eſt repertum, ac ſuauiſſimè olens: quod omnibus admirationi fuit: non enim vel aromatibus conditum, vel ita compoſitum fuerat induſtria humana, vt iucundè ſpirare poſſet, ac non fœtere, vt omnium mortuorum corporibus accidere ſolet.

VI. *De B. Mariæ ſepulcro ab Apoſtolis abſque corpore cum faſcijs ſuauiſſimè fragrantibus reperta.*

Ex Iuuenale Hieroſol. Patriar. in epiſt. ad Pulcheriam Auguſtam. Th. Boz. de ſignis eccl. lib. 15. c. 8. tom. 2.

CVm Dei genitrix obijſſet, & ipſius corpus incluſū ſepulcro fuiſſet, aduenit poſt tertium diem ſanctus Thomas Apoſtolus, qui cæteris ad funus è longinquo vi diuina delatis, ſolus abfuiſſe creditur: quocirca magnopere efflagitauit ſepulcrum reſignari, oſtendique ſibi ſanctiſſimę Virginis corpus; Annuerunt omnes eius poſtulatis: ſed ablato ſigillo, monumentoq. aperto, corpus nullo modo inuentum, tantum faſcię, quibus illud inuolutum fuerat, repertæ, è quibus ignota maximi odoris ſuauitas prodijt, & cunctos adſtantes mirificè perfudit. Scriptum reliquit hoc poſt alios Iuuenalis Hieroſolymorum Patriarcha, in epiſtola ad Pulcheriam Auguſtam.

B. Mariæ ſepulcrū odoriferum.

VII. De

In vita eius apud Sur. cap. 8. Octob. 15.

VII. *De ore Hedvvigis Ducissæ defunctæ, ac de eius sepulcro prodit odor ſuauiſſimus.*

TErtio ab obitu ſanctæ Hedvvigis Duciſſæ Poloniæ, die priuſquam ſepulturæ mandaretur ſanctum eius corpus, Abbatiſſa Gertrudis dixit Vvenceslanæ Sorori, vt auferret ab eius capite velamen, & aliud reponeret. Hoc enim fuerat beatę Elizabeth, cuius matertera ſancta Hedvvigis, quoad vixit, illud multa reuerentia proſecuta erat, & pro eius amore diligenter conſeruarat. Volebat ea cauſa Abbatiſſa illud ſibi retinere. Accedēs igitur Vvenceslana Prioriſſa ad feretrum, detecta facie ſanctę Hedvvigis, videt eam aperto ore iacentem, & ab ore ſentit proficiſci odorem ſuauiſſimum, corpus quoque maiori candore infuſum, vt dos claritatis & ſtolæ gloriæ in ea iam tunc quodammodo relucere viderentur. In translatione autem ſacri corporis eius, quæ anno 1268. decimo ſexto Calendas Septēbris contigit, hoc admiratione dignū accidit. Eo ſiquidem die quo apertum eſt eius ſepulchrum, odor mirificus omnium nares compleuit, animosq. ſtupore & gaudio affecit. Oſſa autem ſacri corporis cum eleuarētur, conſumptis carnibus, & membrorum compage ſoluta, tres digiti ſiniſtræ manus eius inuenti ſunt prorſus integri & incorrupti, & intra illos exigua imago beatiſſimæ Matris Dei, quam illa viuens crebro apud ſe ferre ſolebat, & cum ea tumulata fuerat, quod moriens adeò eam digitis iſtis ſtrinxerat, vt commodè inde auelli non poſſet. Cerebrum quoq; capitis eius, quod ferè viginti quinque annis humatum fuerat, inuentum eſt recentiſſimum, & diuina virtute mirabiliter conſeruatum. Liquor etiam purus & clarus, inſtar olei oliuarum, ſuauiſſimi; mirandique odoris, è capite erumpebat, ſindones & pannos, quibus illud inuoluebatur, madefaciens, perinde ac ſi è flumine extracti eſſent.

Odor ſuauiſs. è corpore S. Hedvvigis prodit.

Imago B. Virg. inuenta inter manus defunctæ.

TIT. LVIII. De liquore è ſanctorum Reliquijs profluente.

EXEMP. I. *De lacte fluente pro ſanguine è ceruice Pauli Apoſtoli abſciſſa.*

CVm ſanctus Paulus Apoſtolus ad locum paſſionis pergeret, comitantibus populorum turbis innumeris, & veniſſet ad portam Vrbis, habuit obuiam nobiliſſimam matronā, nomine Plautillam, quam cum flentem intuitus eſſet ab ea velum petijt, quo feriendus gladio ex more obduceret oculos. Ad quod illa libenter annuens, liberaliter tradidit, illud ipſum, vt erat pollicitus, poſtea recepturа. Cum igitur ictu carnificis Paulus capite truncaretur, non tam ſanguinis fluenta è ſectis venis, quam lactis (res planè miranda) largiter fluxerūt. Res quidem adeo inſignis, non tantū ex Actis Apoſtolorum, ſed & alijs cōpluribus habetur teſtibus confirmata. Nam & ſanctus Ambroſius de re tam celebri & clara, nec dubitatione aliqua obſcurata, his verbis meminit: De Pauli vero ceruice, cum eam perſecutor gladio percuſſiſſet, dicitur fluxiſſe lactis magis vnda, quam ſanguinis, & mirum in modum ſanctum Apoſtolum baptiſmi gratia in ipſa cęde extitiſſe ſplendidum potiùs, quàm cruentum. Quæ quidem res in ſancto Paulo ſtupenda non eſt. Quid enim mirum, ſi abundat lacte nutritor Eccleſiæ, ſicut ipſe ad Corinthios ait: *Lac vobis potum dedi, non eſcam?* Hęc eſt planè promiſſionis illa terra, quam Deus patribus noſtris promiſit, dicendo: *Dabo vobis terram fluentem lac & mel:* Non enim de hac terra locutus eſt, quæ dimanantibus aquis cœnum inuoluit, lutumq. permiſcet, ſed de illa tum Pauli, tum ſimilium Pauli, quæ iugiter purum, ſuaueq. lac diſtillat.

Ex Martyrol. Rom. 29. Iulij. Beda, Vſuard. & Div. Ambroſ. ſerm. 68. Bar. to. 1. an. Do. 69. 12. 13.

Plautilla clariſſima fœmina.

Paulus truncatur capite.

Lac cum ſanguine è Pauli Apoſt. collo fluxit.

1. Cor. 3.

Exo. 13. & Leuit. 20.

ſtillat. Quæ enim Pauli epiſtola non melle dulcior? & lacte candidior? quę enim epiſtolæ tanquam vbera eccleſiarum, populos enutriunt ad ſalutē. De ceruice ergo Apoſtoli pro ſanguine lac manauit. Porro & locus ipſe de alijs quoque nos admonet: quæ etſi minimè ſcriptis conſignata habeantur, fideli tamen maiorum traditione teſtata redduntur. Tres enim ibi ſcatent fonticuli dulcis aquæ, qui tunc primum erupiſſe dicuntur, cum Pauli caput exciſum tribus ſe ſaltibus vi quadam ſpiritus diuinitus agitauit: quorum primus dulcior lactis ſaporem aliqua ex parte reddat: cæteri quamuis haud longè à primo diſtent, paulo diuerſum guſtui ſaporem afferant. Cuius rei ea ratio ſolet afferri, quod ipſo primo fluxu lac venæ dederunt, ac deinde ſanguinem. Qui quidem locus planè celeberrimus, Trium fontium dictus, frequenti Chriſtianorum viſitatur concurſu.

Miraculum triū fontium.

II. *Sanguis qui è corpore Ioannis Baptiſtæ Neapoli ſeruatur, ipſo profeſto liqueſcit.*

AVdi aliud quod in Neapolitana vrbe cunctis eſt vulgatiſſimum: In æde ſancti Gregorij cuſtoditur ampulla, in qua eſt ſanguis S. Ioannis Baptiſtæ, qui lapidis inſtar duriſſimi eſt concretus, ſed in die quo feſtum Præcurſoris celebratur, poni ſolet huiuſmodi ampulla ſuper altare, & dum ſacra officia celebrantur, illa ipſa hora, qua caput eſt amputatum Ioanni Baptiſtæ, ſanguis ille colliqueſcit, antea duriſſimus, agitatur, efferueſcit, cunctis qui eo confluunt inſpicientibus, & rem tantam demirantibus.

Th. Boz. de ſig. eccl. Dei to. 2. lib. 15. c. 10

Sanguis Io. Bapt. ipſo feſto mouetur

III. *De oleo, quod in profeſto S. Andreæ Apoſtoli ex eius tumulo manat.*

ANdræas Apoſtolus magnum miraculum in die ſolemnitatis ſuæ profert, hoc eſt, manna in modum farinæ, vel oleum cum odore nectareo, quod de tumulo eius exundat: Per id enim quæ ſit fertilitas anni ſequentis oſtenditur. Si exiguum profluxerit, exiguum terra profert fructum; ſi vero fuerit copioſum, magnū arua prouentum fructuum habere ſignificat. Nam ferunt in aliquibus annis in tātum è tumulo oleum exundare, vt vſque ad medium baſilicæ profluat riuus ille. Hæc autem aguntur apud Prouinciam Achaiam, in ciuitate Patras, in qua beatus Apoſtolus, ſiue martyr, pro redemptoris nomine crucifixus, præſentem vitam glorioſa morte finiuit. Tamen cum oleum defluxerit, tantum odorem naribus pręſtat, vt putes ibi multorum aromatū ſparſam eſſe congeriem. Quod non ſine miraculo ac beneficio habetur in populis: Nam ex hoc, ſeu inunctiones factæ, ſeu potiones datæ, plerumque languentibus commodum præſtant. Poſt cuius adſumptionem, multæ virtutes, vel ad hoc ſepulcrum, vel per diuerſa loca, in quibus eius reliquiæ collocatæ ſunt, feruntur oſtenſæ.

Gregor. Tur. li. 1 de Gloria mar. c. 34.

Oleū odoriferū è tumulo S. Andreæ Apoſt.

IV. *De ſanguine S. Stephani martyris à Gaudioſo Epiſc. in ampulla Neapoli ſeruato, & tempore ſacri ebullire ſolito.*

SEd audiamus adhuc aliud, quod etiam ipſis Neapolitanis eſt notiſſimum. Dum Vandali in Africa aduerſus Catholicos ſæuirent, Gaudioſus Epiſcopus illinc profugiens Neapolim Cāpaniæ vrbem peruenit, ampullam ſanguinis ſancti Stephani ſecum detulit, eo fuerat aſportata ab Oroſio Hiſpano: quod etiam colligitur è literis Luciani presbyteri Hieroſolymitani: aſſeruatur adhuc illa in æde S Gaudioſi: & quoties ſuper altare ponitur, dum Miſſa dicitur, ſanguis ille concretus, nullo modo in puluerem redactus poſt tanta temporis ſpatia, liqueſcit cunctis aſpicientibus, atque agitatur. mox conſidet, peracta Miſſa, & concreſcit quaſi in lapidem quendam. Huius rei nulla poteſt alia cauſa adferri, niſi quod is, dum

Th. Boz. de ſign. eccl. Dei lib. 15. c. 10. to. 2. & Baron. in Martyrolog. 3. die Aug.

Gaudioſus Epiſ. quomodo S. Stephani ſāgui nē Neapolim attulit.

dum ſacra myſteria illius, quem tantopere amauit, Chriſti peraguntur, & memoria renouatur actionis illius, qui vitam poſuit pro Chriſto, quodammodo reuiuiſcit, & ad illius præſentiam cõmouetur. Vbi ſunt igitur qui negãt audiri preces noſtras à ſanctis? quando & ſanguis ipſe exanimis quodammodo videtur audire? Hæc notiſſima & vulgatiſſima cunctis Neapolitanis, & innumeris alijs, qui proprijs hæc oculis conſpexerunt: neque nos ſumus adeò vecordes, qui hæc affirmare audeamus, cũ facillimè mendacij apertiſſimi à tot hominibus coargui poſſemus. Sed illud planè admiratione digniſſimum eſt, quod cũ olim annis ſingulis tertia Auguſti id fieri conſueuerit: ipſo etiam anno, quo auctoritate ſanctiſſ. memor. Gregorij Papæ XIII. reſtitutum eſt Romanum Kalendarium, ad formam reductionis anni, non vt olim decem poſt dies, ſed eadem ipſa feſta die, ſanguis viſus eſt ebulliiſſe, ſicq. annis ſequentibus. Idemq. accidit de ſanguine S. Ioannis Baptiſtæ. Eſt eius rei, inquit Baronius, fidiſſimus ac ſinceriſſimus teſtis inter alios R. P. D. Franciſcus Mariæ Taruiſinus, noſtræ Congregationis Oratorij Neapoli exiſtentis præfectus: vt ex his alijsq. compluribus planè conſtet, diuinis ſuffragijs, quæ in ſancta Catholica Eccleſia, ab ipſo Romano Pontifice ſunt conſtituta, probari atque firmari.

S. Stephani ſanguis quotannis in Miſſæ celebratione ebulliit.

Calẽdarij eccleſiaſtici renouatio miraculo comprobatur

V. De S. Ianuarij Ep. martyris ſanguine Neapoli aſſeruato quotannis in ſupplicationibus miro modo efferueſcente.

MIrandi ſanguinis mentio, quę ſuperius eſt facta, impellit, ne ſanguinem prætereamus Ianuarij martyris, qui Beneuentanus Epiſcopus fuit, Neapoli pro Chriſti fide capite mulctatus. Diuerſis igitur templis condita, caput, ſanguisq. eius ampulla concluſus, quo die per Vrbem ſolemniter feruntur, ſanguis, qui in pilam induruit, cum in caput incidit, mirum dictu, ſed tamen verum, liqueſcit totum in ampulla, non aliter, quam tum, cũ primum cæſo capite ex martyris corpore defluxit. Cum autem à capite diſiungitur, in ſphæricam formam, vt ante erat, dureſcit. Id etſi ſatis patet, nos tamen vt certius rem intelligamus, eorum qui in re præſenti fuerunt, intentisque oculis diligentes ſe ſpectatores præbuerunt, teſtimonium habere voluimus.

Baptiſta Fulg. li. 1. cap. 6. Th. Boz. li. 15. de ſig. eccl. c. 10. Breuiar. Ro. 19. Sept.

VI. De oleo è quibuſdam ſanctorum reliquijs effluere ſolito.

PRocopius refert Iuſtinianum morbo quodam incurabili tentatum, cum deſperaret omne medicorũ conſilium, petijſſe ad ſe adferri quaſdam reliquias tunc forte inuentas, genuique, vbi maximus dolor erat, imponi: quod cum factum fuiſſet, non modo dolor abſceſſit: ſed ex ijs oleum ſubito manauit, quo & arcula reliquiarum, pedesque & veſtis Imperatoris purpurea, tota ſunt perfuſa.

Ex Procop. li. 9. o ar. 1. de adif. Iuſt. Th. Boz. de ſign. eccl. Dei to. 2. lib. 15. c. 10

VII. De corpore ſancti Nicolai Mirrenſis, è quo mirificum valde & ſalubre ſcatet vnguentum.

COrpus ſancti Nicolai Mirrenſis Barij nnnc habetur, ex illo ſcatere liquorem, qui aduerſus innumeros morbos profit, tum ſciunt innumeri, tum teſtatur Emmanuel Imperator nouella de ferijs, vbi & meminit ſimiliter aquæ illius, quæ defluit ex corpore ſancti Andreæ, quod Almaſi adſeruatur: quamuis hoc miraculum dicatur aliquando in corpore ſancti Andreæ interrumpi.

Idẽ Baronius ibidem.

VIII. De ſanguine fluente ex velo, quo inuoluta erant reliquiæ S. Laurentij.

ANno Dominicæ incarnatio. 594. Pelagius Papa, deceſſor meus, ad corpus ſancti Laurentij Martyris meliorare deſiderãs, dum neſciretur vbi venerabile corpus eſſet collocatum, & effoderetur exquirendo, ſubito ſepulcrum ipſius ignoranter apertum eſt, & ij,

Gregor. Mag. li. 3. ep. 30. Indict. 12. ap. Baron. an. D. 594.

S. Laurētij corpus ſub Pelagio inuētū.

& ij, qui præſentes erant atque laborabant monachi & manſionarij, quia corpus eiuſdem martyris viderunt, quod quidem minimè tangere præſumpſerunt, omnes intra decem dies defuncti ſunt: ita vt nullus vitæ ſupereſſe potuiſſet, qui ſanctum iuſti corpus illius viderat. Cognoſcat autem tranquilliſſima Domina, quia Romanis conſuetudo non eſt, quando ſanctorū reliquias dant, vt quicquam tangere præſumant de corpore: ſed tantummodo in pyxide brandeum mittitur, atque ad ſacratiſſima corpora ſanctorum ponitur: quod leuatum in eccleſia, quæ eſt dicanda, debita cum veneratione reconditur, & tantæ per hoc ibidem virtutes fiunt, ac ſi illuc ſpecialiter eorum corpora deferantur. Vnde contigit, vt beatæ recordationis Leonis Papæ temporibus (ſicut à maioribus traditur) dum quidam Græci de talibus reliquijs dubitarent, prædictus Pontifex hoc ipſum brandeum, allatis forficibus, inciderit, & ex ipſa inciſione ſanguis effluxerit.

Foſſorū damno reſ. ſſum eiuſdem martyris corpus.

IX. *De aſſeruato S. Claræ virginis ſanguine, & in imminentibus cladibus ebullire ſolito.*

Th. Bz. lib. 15. c. 10. to. 2 de ſig. eccl. Dei.

S. Claræ ſanguis vbi & quando ebullire ſolitus.

VIdi ego in monte Falco, & quiuis hoc videre poteſt, ampullam ſanguinis plenam, qui è corpore ſanctæ Claræ effluxit. Is eſt concretus, non in puluerem redactus poſt tot annorum curricula, & quoties aliquid calamitatis imminet Reipublicæ Chriſtianæ, continuo is incipit colliqueſieri, ſubſilire, & efferueſcere: & quo maior futurus eſt caſus, eo concitatior atque diuturnior eſt agitatio.

X. *De Ianuariæ virginis reliquijs, quæ ſanguineum ſudorem miræ virtutis ſolent emittere.*

Idē ibid.

Ianuariæ virginis reliquiæ vbi ſāguineum ſudorem emittere ſolent.

EVgubij ego vidi corpus integrum, atque incorruptum Ianuariæ virginis, quæ ante annos trecentos euolauit in cælum. Eſt illud in monaſterio ſancti Spiritus, indutumque eſt ad carnem lanea veſte, quæ paſſim ſanguineis quibuſdam maculis eſt aſperſa. Hanc abluunt virgines, quibus id eſt curæ: & aqua huiuſmodi mirificè valet aduerſus omne morborum genus.

XI. *Virtute olei de ſancti Samſonis ſepulcro ſcaturientis, curatur hydropicus.*

Ex Simeo. Metap. Sur. t. 3. Iunij 27. in vita eius cap. 23.

S. Samſonis oleo ſanatur hydropicus.

Oleum S. Samſonis vnde fluit.

REfert Metaphraſtes in vita ſancti Simeonis hoſpitum ſuſceptoris, quod quidam ſacerdotis famulus, nomine Ephedis, cum hydrope laboraret, & in ſacra dicti S. Samſonis æde eſſet repoſitus, omnia quidem repulit, quæ à medicis prius erant ad medelā adhibita, vt à quibus omnibus nihil opis ſenſiſſet. Deinde cum ægrè ferret, quod tamdiu illic decumberet, ſacra illa æde relicta abijt in domini domunculam. Non ceſſat autem Dominus eum monere & hortari, vt reuertatur, & in ſācti domo adhuc maneat. Cum vero non perſuaderet (à verbis enim abſtinebat aſperioribus propter morbi grauitatem) At oratorium, inquit, ſaltem ingredere, adoraturus ipſam ſancti imaginem. Deinde cum oleum acceperis, & te vnxeris, in tuo lecto recumbe. Ille autem fecit, quod iuſſus fuerat. Poſtquam vero fuit dies, iubebatur quidem a domino adhuc facere ſimilia. Ille autem: Sed ego, inquit, conualui, & ſancti virtute ſum puram aſſecutus ſanitatem. Hac enim nocte mihi apparens in ſomnis ſanctus, & meum ventrem tetigit, & dixit mihi: Abi, cum ſis ſanus, nihil enim mali te vexat amplius. Fluit autem oleum iſtud è ſepulcro non ita ſemper, ſed paucis quidem diebus ante feſtum miraculi, veluti quidam humor apparet, deinde paulatim augetur, & remanet poſt feſtum ſic ſcaturiens, & donec aliquot dies prætererint: deinde ceſſat. Sicque vt opinor, eſt in maiori honore & admiratione, quam ſi perpetuo flueret. Nam ſic cōſeruare certum & numquam aberrāſ-

tem.

tempus fluxus & defectus, præter id quod eſt gratius & admirabilius, eſt etiam magis venerabile. Quod enim eſt perpetuum, affert fortaſſe etiam ſatietatem. Satietas autem inducit contemptionem.

XII. *De S. Euphemiæ reliquijs ſanguinem vnguento conditum emittere ſolitis.*

Euagr. l. 2. c. 3. Niceph. Calliſt. l. 15. c. 3. Bar. to. 6 ann. ecc. an. Do. 451.

PLacet hic adſcribere, quæ de ſanctiſſimo Euphemiæ corpore poſt Euagrium prodidit memoriæ Nicephorus Calliſtus. In tumuli, inquit ille, æuo latere feneſtrella quædam admiranda eſt operculo quam maximè obfirmata, per quod ferramentum longiuſculum, cui in extrema parte ſpongia alligata eſt, immittebant, ſpôgiamque ipſam in ſacroſanctis martyris reliquijs obuolutam, & guttis cruore illius delibutis refertam extrahebant. Hanc vbi plebs conſpexiſſet, homines ſtatim in terram inclinati vociferatione maxima Deum honorabant, miraculoque illo obſtupefacti manus ſuſtollebant. Tantus autem inde profluxit, vbertim humor, vt non ſolum Imperator & Epiſcopus, populusque, qui ibi cögregari ſolitus fuit, affatim eo perfruerentur, verum etiã quocumque quiuis vellet locorum de eo aliquid ſecum deferret. Neq; guttæ tempore vllo defecerunt, neque diuinus ille ſanguis aliqua ex parte mutatus eſt: ſed is ſemper colorem ſuum maximè rubrum conſeruauit. Facta hæc non certo aliquo temporis curriculo, ſed pro eo atque Epiſcopi ipſius vita, morumque ſanctitas ferret. Sic enim fertur, cum is, qui Eccleſiam gubernaret, præclarè viueret, & virtute exornatus eſſet, frequentius miraculum hoc exhibitum eſſe: cum vero Antiſtes ſacrorum talis non eſſet, rarius eam rem tam admirandã, nec tam facile à martyre proceſſiſſe. Hoc ſic factum eſſe noui. Cæterum quod neque dies, neq; vllum tempus intercipit, ſed perpetuo omnibus credentibus ſimul & nõ credentibus adfluit, & accidit, id nunc dicam. Si quis in ſacrarium id, vbi tumulus, & ſanctæ martyris reliquiæ, perinde atque theſaurus, nunc repoſitæ ſunt, veniat, odor immenſus, & vim naturæ odoresque omnes, quos ars humana conficit, ſpirans, ad eum perfertur: & ſubdit Nicephorus: Ex quo Euphemia in martyrum ſtadio decurrit, & corpus eius in monumento conditum eſt, ipſo paſſionis eius die, in conſpectu omnium loci Epiſcopus ſpongijs quibuſdam è defunctæ corpore ſanguinis liquorem hauriit: ſanguinem ſane veluti à corpore recens cæſo vulnerum tabo mixtum, & vnguentis quibuſdam ſponte natis temperatum cernas, quẽ exiguis vitreis vaſculis exceptum, atq; diuiſum turbæ aduenienti donat. Hoc igitur auditum, ſicuti dixi, animi quadam vecordia in dubium vocãs Mauritius, cum tempus adueniret, argenteum ornatum è ſepulcro detrahit, & Imperatoris ſigno monumẽtum martyris obſignat. Sic enim hoc incredulitatis volebat audacia. Poſtquam vero tempus ipſum, quod debebat, adfuit, curiosè myſterium indagat, accuratiusque experimento ſolicito miraculum explorat. Ecce tibi vero rurſus, ſicuti antea, ſanguis vnguento conditus, inſtar riuuli è monumento promanat, & ſpongiæ ſanguine ſuaueolenti pingueſcunt, & martyr ipſa tum vt prolixius ſanguinis fons proflueret fecit.

Euphemiæ martyris reliquia ſanguinẽ vnguẽtis conditum emittere ſolita.

Odor ad monumentũ S. Euphemiæ longè optimus.

Mauritio incredulo exploratũ cruorem è corpore D. Euphemiæ Chalcedone profluere.

XIII. *Vnguentum deſinit effluere ob vas impurum ad reliquias S. Glyceriæ appoſitum.*

CVm Epiſcopus Perinthi inſcienter argenteum vas emiſſet, quod ad magicas artes fuerat adhibitum, & ſancto corpori Glyceriæ martyris ſuppoſuiſſet, continuo ſtetit vnguentum. Re noua perculſus Antiſtes ad preces confugit, diuinoque impulſus ſpiritu, nouum vas amouit, & antiquum repoſuit, & protinus vnguentum

Ex Niceph. Calliſt. l. 18. cap. 12. Soz. lib. 15. de ſig. c. 10.

Miraculum vnguenti è tumulo D. Glyceriæ fluentis.

ſicuti prius ſcaturire cœpit. Quo circa rem diligentius inquirens, comperit vas illud nefandis rebus ſeruijſſe. Quod ſimulatq. ad Imperatoris aures peruenit, habita quæſtione, tanti criminis reum, vti par erat, ſupplicio affici iuſſit.

TIT. LIX. De Redintegratione corporum ſanctorum in partes diſſectorum, & mirandis eorum functionibus.

EXEMP. I. *De Herculani Epiſc. capite ad corpus eius poſt mortem adunato.*

Gregor. Mag. dialog. li. 3. cap. 13.

NVper quoque Floridus, venerabilis vir vitæ, Epiſcopus, narrauit quoddam memorabile valde miraculum, dicens: Vir ſanctiſſimus Herculanus, nutritor meus, Peruſinę ciuitatis Epiſcopus fuit, ex conuerſatione monaſterij ad ſacerdotalis ordinis gratiam deductus. Totilæ autem perfidi Regis temporibus, eandem vrbem annis ſeptem continuis Gotthorum exercitus obſedit, ex qua multi ciuium fugerunt, qui famis periculum ferre non poterant. Anno vero ſeptimo nondum finito, obſeſſam vrbem Gotthorum exercitus intrauit. Tunc Comes, qui eidem exercitui præerat, ad Regem Totilam nuntios miſit, exquirens quid de Epiſcopo vel populo fieri iuberet. Cui ille præcepit, dicens: Epiſcopo prius à capitis vertice vſque ad calceum corrigiam tolle, & tunc caput eius amputa, omnem vero populum, qui illic inuentus eſt, gladio extingue. Tunc idem Comes venerabilem virum Herculanum Epiſcopum ſuper vrbis murum deductum, capite truncauit, eiuſque cutem iam mortui à vertice vſque ad calceaneum incidit, vt ex eius corpore corrigia ſublata videretur: moxque corpus illius extra murum proiecit. Tunc quidam humanitatis pietate compulſi, abſciſſum caput ceruici apponentes, cum vno paruulo infante, qui illic extinctus inuentus eſt, iuxta nimirum corpus Epiſcopi ſepulturæ tradiderunt. Cumque poſt eandem cædem die quadrageſimo Rex Totila iuſſiſſet, vt ciues vrbis illius, qui quolibet diſperſi eſſent, ad eam ſine trepidatione aliqua remearēt, hi qui prius fame fugerant, viuendi licentia accepta reuerſi ſunt. Sed cuius vitæ eorum Epiſcopus fuerat, memores: vbi ſepultum eſſet corpus illius quæſierunt, vt hoc iuxta honorem debitum in eccleſia beati Petri Apoſtoli humarent. Cumque itum eſſet ad ſepulcrum; effoſſa terra inuenerunt corpus pueri pariter humati, vtpote iam die quadrageſimo tabe corruptum & vermibus plenum, corpus vero Epiſcopi, ac ſi die eodem eſſet ſepultum. Et quod eſt adhuc magna admiratione venerandum: quia ita caput eius vnitum fuerat corpori, ac ſi nequaquam fuiſſet abſciſſum, ſic videlicet vt nulla veſtigia ſectionis apparerent. Cumque hoc & in terga verteretur, exquirentes, ſi quod ſignum vel de alia monſtrari inciſione potuiſſet, ita ſanum atque intemeratum omne corpus inuentum eſt, ac ſi nulla hoc inciſio ferri tetigiſſet.

Crudele edictum aduerſus Herculanū Epiſc.

Herculani caput truncatū corpori diuinitus vnitur.

II. *De auricula cadaueri Venceſlai Regis abſciſſa, eidem mox diuinitus reſtituta.*

Dubrauius li. 4 hiſt. Bohem. Th. Bez. de ſign. eccl. Dei lib. 15. cap. 8.

SImile eſt quod de Vvenceſlao Bohemiæ Rege ſcriptum legimus: Ab iniquiſſimo ſiquidem fratre ſuo interfectus, cum cadauer eius plurimis miraculis illuſtraretur diuinitus, Boleſlaus, cognomento Sæuus Frater, alio noctu transferri iuſſit, vt illius nomen obſcuraret. Verum nullus fuit conatus: equi namque ſubſtiterunt, vbi ventum ad locum quendam: neque vltra progredi potuerunt, corpus autem mirabiliter eſt curatum: diſciſſaque auricula rurſus illi adhæſit.

Auricula amputata cadaueri diuinitus reſtituta.

III. *Ead-*

III. *Eadmundi Anglorum Regis martyris reliquiæ in ſepulcro redintegratæ reperiuntur.*

Abbo Floriac. Abbas in vita eius apud Sur. c. 14. Nouem. 20. & Tho. Boz. vt ſupra.

IDem prorſus accidiſſe in Eadmundi Anglorum Regis corpore ſcribit Abbo Floriacenſis Abbas. Nam cum, ait, pretioſum corpus martyris putrefactum putaretur ob diuturnũ ſpatium tranſacti temporis, ita ſanũ & incolume eſt repertum, vt non dicam caput redintegratum & compaginatum corpori, ſed omnino in eo nihil vulneris, nihil cicatricis appareuerit: ſicque cum reuerentia nominandus Rex & martyr Eadmundus, integer & viuenti ſimillimus, ad prædictum locum eſt translatus; vbi adhuc in eadem forma exſpectat beatæ reſurrectionis præmia repromiſſa. Tantum in eius collo, ob ſignum Martyrij, rubet vna tenuiſſima riga in modum fili coccinei: ſicut teſtari erat ſolita quædam beatæ recordationis fœmina Oſuuen vocabulo dicta, quæ paulo ante hæc moderna tempora, apud eius ſacroſanctum tumulum ieiunijs & orationibus vacans multa tranſegit annorum curricula. Cui venerabili fœminæ, aut diuina reuelatione, aut nimia deuotione mos inoleuit, vt patefacto beati Martyris ſepulcro, quotannis in Dominica cœnæ, eius attondendo præcideret capillos & vngues. Quæ omnia diligenter colligens, & in capſella recondens, non neglexit quamdiu vixit, excolere mira affectione poſita ſuper altare eiuſdem eccleſiæ, vbi adhuc reſeruantur debita veneratione.

Eadmũdi Regis reliquiæ miraculis nobilitatæ.

IV. *Eiuſdem Eadmundi caput amputatum, & corpori adunatum vocem emittit.*

Idē ibid. cap. 12.

EIdem Regi Eadmũdo cum caput eſſet amputatũ, & ab impijs diaboli miniſtris in loco ſentibus horrido occultatum fuiſſet, neque diu conquiſitum inueniretur, tandem longius remotum à corpore ſuo repertũ, edidit vocẽ, ſignificans inquirentib. quonam loco eſſet. Cui miraculo rerũ cõditor aliud annexuit, dum cœleſti theſauro inſolitum cuſtodẽ dedit. Quippe immanis lupus eo loci diuina miſeratione eſt expertus, qui illud ſacrũ caput inter brachia complexus, procumbebat humi, excubias impendens martyri. Nec ſibi depoſitum permiſit lædere quempiam beſtiarum, quod inuiolabile, ſolo tenus proſtratus, oblita voracitate, ſeruabat attentius.

Lupus cuſtodit re liquias Eadmũdi Regis.

V. *Truncatum corpus D. Dionyſij Areopagitæ ſeipſum erigit, & reſumptum caput ad duo fere milliaria portat.*

Ex Meth. ap. Hilduino Abbate Surius to. 5. Octobris 9 cap. 32.

DE Dionyſio Areopagita eſt memoriæ proditum, abſciſſum ſuũ caput, tanquam aliquod præmiũ ſuis accepiſſe manibus à diuina omnino portatus gratia: neque prius dimiſit, quam mulieri diuina quadã prorſus occurrens prouidentia, in illius manibus depoſuit, veluti quendã theſaurũ. Iacebant autem neglecta ſanctorum martyrum veneranda corpora, feris & auibus ad edendum expoſita, & nec iuſta quidem ſepulturæ cõſecuta.

Caput trũcatũ geſtat S. Dionyſ.

VI. *De SS. Vrſo & Victore, qui cum ſexaginta ſocijs martyribus aliquouſque capita ſua abſciſſa in manib geſtarunt.*

In vita eorum apud Sur. to. 5. Septemb. 30. Tho. Boz. de ſig. eccl. Dei l. 15. c. 9

NEque id ſingulare in Dionyſio Areopagita: Nam cum caput obtruncatum fuiſſet Vrſo ac Victori, cũ ſocijs ſexaginta ſex, qui erant è legione Thebæorum Diocletiano & Maximiano imperantibus, & è ponte vna cum capitibus in præceps dati fuiſſent in flumen, diuina miſericordia (apud quam omnia ſunt poſſibilia) ſuæ manſuetudinis potentiam in eis demonſtrauit. Non longè namq. à dicto põte, capita ſua in manibus portantes, flumen egreſſi ſunt, & ad locum, vbi nunc in honorem ipſorum baſilica fabricata eſt, peruenerunt. Mirabilia hæc, & mirabilibus mirabiliora ſuccedũt: ſãcti enim martyres genua ad terrã flectentes, quaſi vnius horæ ſpatio,

Capita abſciſſa geſtant 61. martyres.

priuſquam corpora ſua ad terram deponerent, cunctis cernentibus orabat. Orationi vero fine dato corpora ſua ad terram dimiſerunt, ac ſi dicerent: Hæc requiens noſtra in ſeculum ſeculi.

VII. *Aliud ſimile exemplum.*

Hiſpaniæ Chronic. Ioan. Vaſæi ſub an. Do. 306. Lucius Marinæ Siculus de reb. Hiſp. l. 5 Lābert. mar. Hiſpan. caput mortuum geſtat.

ANno Domini 306. tempore perſecutionis Deciani Hiſpaniæ Præſidis, cum Lābertus nollet abnegare fidem Chriſti, ab hero ſuo, cui in agriculturæ ſeruiebat officio, capite truncatus, mox capite in manus reſumpto (mira res, ſed vera) vltra quatuor paſſuum millia profectus eſt, ad locum vbi multi iacebant martyres occiſi. Quo cum perueniſſet, elata voce, dixit: *Exultabunt ſancti in gloria.* Reſponderunt ſancti martyres: *Et lætabuntur in cubilibus ſuis*, atque acclinauit ſe illis.

TIT. LX. De ſacris peregrinationibus ad templa, & loca Sanctorum.

EXEMP. I. *De peregrinatione Northmannorum ad Sanctiſſimum Chriſti Domini ſepulcrum.*

Leo Oſtieſ. li. 2 c. 28. apud Bar. tom. 11. an. Do. 1002. 16.

SVb annum Domini 1002. Northmanni quadraginta numero, peregrino habitu, quippe quia Hieroſolymis, quo orationis cauſa perrexerant, redeuntes Salernum applicuerunt, viri & ſtatura proceri, & ſpecie venuſti, & armis præcipui. Quā ciuitatē cū à Saracenis obſeſſam reperiſſent, accēſis nutu Dei animis, à Guiamario maiore, qui tunc Princeps erat, equos, armaque poſcentes ſubito in illos irruerunt; plurimiſque peremptis, & reliquis in fugam verſis, mirabili victoria, Deo largiente, potiti ſunt. Efferuntur miris omnium laudibus, magniſque à Principe illuſtrati muneribus, vt manere ſecum debeant, multis precibus inuitantur. Illi amore tantū Dei, & Chriſtianæ fidei aſſertione hoc ſe feciſſe aſſerentes, & dona reſpuunt, & manere ibi poſſe ſe denegant. Prædictus itaq; Princeps, conſilio habito, cum eis Legatos ſuos in Northmanniam dirigit, & veluti Narſes alter, citrina per eos poma, amygdala quoque, & inauratas nuces, & pallia regia & equorum phaleras auro, argentoq. diſtinctas illuc dirigens, ad huiuſmodi gignentem humum illos non modo inuitabat; verum etiam attrahebat.

Peregrinantur Northmāni ad ſepulcrū Domini.

II. *Non eſſe tutum peregrinari nimis ſplendide ornatum.*

Ex Mariano Scoto. Baro. tom. 11. an. Do. 1064. 43.

ANno Domini 1064. celebris inſtituta eſt peregrinatio Hieroſolymam ſeptem millium virorum & amplius, primoreſque horum duces fuiſſe germanicos Antiſtites, Sigefridum Archiepiſcopum Moguntinum, Vvillelmum Traiectenſem, Guntherum Bambergenſem, atque Ottonem Ratiſponenſem Epiſcopos, eoſdemq. profectos Autumnali tempore; ſed hoc eorum imprudentiæ vitio datum, quod circumſpectē nimis ornati barbaros ad prædam allicerent, adeo vt confligendum ſæpe cum illis in Palæſtina fuerit, quæ certamina Lambertus exactē deſcribit, narratque eos in maxima adductos fuiſſe diſcrimina, & præter ſpem diuino auxilio liberatos. Vide Baronium loco citato.

Peregrinandum in ſimplici habitu.

III. *Hieroſolymam, & alia loca ſancta, necnon ad ſanctos martyres peregrinationis gratia proficiſcitur Ioannes Anachoreta.*

Sophron. prat. Spirit. cap. 180. cit. in Conc. Nicen. II. act. 5

AD montem Sinai ſæpius peregrinari ſolebat Ioannes Anachoreta, de quo Sophronius hiſtoriam memoriæ prodidit. In ſpelunca morabatur ſenex in partibus cuiuſdā villę, quę dicitur Sochus, viginti fere milliarijs ab Hieruſalem. Habebat autem ſenex in ſpelunca imaginē immaculatę Dominæ noſtræ Dei genitricis, ſemperq. Virginis Mariæ, in vlnis ferentem Chriſtum Dominum & Saluatorem noſtrum. Quoties igitur abire volebat ad locum aliquem, vel per vaſtam ſolitudinem,

Imaginū vſus antiquus.

litudinem, ſiue Hieroſolymam, ad adorandam ſanctam crucem, & venerabilia loca, vel in Sinai montem orationis gratia, ſiue ad martyres diſtantes ab Hieroſolymis, multis, prolixiſque interuallis: erat enim ſenex martyrum reuerentiæ mirabiliter deditus, & nunc quidē pergebat Epheſum, ad ſanctum Ioannem, nunc autem Euchaitam ad ſanctum Theodorum; nunc vero ad ſanctam Theclam in Seleuciam Iſauriæ; nunc ad ſanctū Sergium in Saraphas, & modo ad iſtum, modo ad illum ſanctum reficiebat candelam, & accendebat, vt ibi conſuetudo erat, & ad orationem ſtans, & Deo, vt ſuum iter dirigeret, ſupplicans, dicebat ad Dominam, in tendens in imaginem ipſius: Sancta Domina noſtra Dei genitrix, quia lōgū iter iturus ſum diebus multis perficiendum, candelæ tuæ tu curam habe, eamque, ne extinguatur, iuxta propoſitum meum ſerua: ego enim adiutorio tuo comitante iter arripio: hisq. ad imaginem dictis egrediebatur: peractoque propoſito itinere reuertebatur, aliquando poſt menſem, ſæpe etiā poſt duos, vel tres menſes: nonnunquam per quinque, vel ſex, & ita reperiebat integram cādelam, & ardentem, ſicut eam (cum iter arriperet) dimiſerat: & nunquam hanc à ſeipſa extingui vidit, neq; de ſomno ſurgens, neque à peregrinatione rediens, neq; ex eremo in ſpeluncam pergens.

Peregrinationes varia lo. Anachoreta.

Peregrinationis tempore cereus non conſumitur.

IV. *De frequenti peregrinatione Caroli Magni ad limina SS. Petri & Pauli, & quomodo fuerit ibi ab Adriano Pontif. exceptus.*

Ex Eginardo Cēturiatores cent. ſur. 8. & Anaſt ſ. Biblioth. in Adriano.

CArolus Magnus intra annos quadraginta ſeptem quater Romam ad vota perſoluenda, & orādum profectus eſt. Sed primum eius in Vrbem aduentum anno Chriſti 774. ſic depingit Anaſtaſius Bibliothecarius. Dum per ſex menſium ſpatium Carolus Magnus apud Papiam demoraretur, in obſidione ipſius ciuitatis magnum deſiderium habens ad limina Apoſtolorum properandi, conſideras quod & ſacratiſſimum Paſcha appropinquaſſet: tum tollens etiam vniuerſos Epiſcopos, Abbates etiam, & Indices, & Duces, & Graphiones cum plurimis exercitibus huc Romam per partes Tuſciæ properauit: ita feſtinās, & adueniens, vt in ipſo Sabbatho ſancto ſe liminibus præſentaret Apoſtolicis. Cuius aduentum audiens beatiſſimus Adrianus Papa, quod ſic repente ipſe Francorum aduenerit Rex, in magnum ſtuporem & ecſtaſim deductus, direxit in eius occurſum vniuerſos Indices ad fere triginta milliaria ab hac Romana vrbe in locū, qui vocatur Nouas, vbi eum cum bandoris ſuſceperunt. Et dum appropinquaret vno fere milliario à Romana Vrbe, direxit vniuerſas ſcolas militię, vnà cum patronis, ſimulq. & pueris, qui ad diſcendas litteras pergebant, portantes omnes ramos oliuarū, laudesq. omnes canentes, cum acclamatione earumdem laudum vocibus ipſum Francorum ſuſceperunt Regem: obuiam illi eius Sanctitas dirigens venerandas Cruces, id eſt, ſigna (ſicut mos eſt) Exarchorum, aut Patriciorū Romanorum. Qua hora eaſdem ſanctiſſimas Cruces, ac ſigna ſibi obuiam aduenire conſpexit, deſcendens de equo, in quo ſedebat, ita cum ſuis Indicibus ad beatum Petrum pedeſtris properare ſtuduit. Tum quidem almificus Pontifex diluculo ſurgens in eodem Sabbato Sancto cum vniuerſo Clero, & populo Romano ad beatum Petrum properauit, ad ſuſcipiendum eundem Francorum Regem: & in gradibus ipſius Apoſtolicæ aulæ cū cum clero ſuo præſtolatus eſt, Coniungente vero eodem excellētiſſimo, ac benigniſſimo Francorum Rege Carolo, omnes gradū ſigillatim eiuſdem ſanctiſſimæ beati Petri eccleſiæ deoſculatus eſt: & ita ad prænominatū peruenit Pōtificem, vbi in atrio ſuper gradus iuxta fores eccleſiæ aſſiſtebat.

Papia à Carolo Magno obſeſſa.

Carolus Magnus Romam peregrinatur, & ab Adriano Papa recipitur.

Ramos oliuarū portant Romani Carolo Magno obuiantes.

Caroli humilitas & reuerentia erga loca ſancta.

bat. Eoque ſuſcepto, mutuoque ſe amplectentibus tenuit idem Chriſtianiſſimus Carolus Rex dexteram manum antedicti Pontificis, & ita in eandem venerabilem aulam beati Petri Principis Apoſtolorum ingreſſi ſunt, laudem Deo, & eius excellentiæ decantantes, vniuerſus clerus, & cuncti Religioſi Dei famuli excelſa voce acclamantes: *Benedictus qui venit in nomine Domini &c.* Sicque cum eodem Pontifice ipſe Francorum Rex, ſimulq. omnes Epiſcopi, Abbates, & Indices, & vniuerſi Franci, qui cum eo aduenerant, ad Confeſſionem beati Petri appropinquantes, ſeſeq. proni ibidem proſternentes, Domino noſtro omnipotenti, & eidem Apoſtolorum Principi propria reddidere vota, glorificantes diuinam potentiã in eo, qui talem eis per interuentionum ſuffragia eiuſdem Principis Apoſtolorum concedere iuſſit victoriam.

Mat. 21. Mar. 11. Luc. 19. Ioan. 12.

Vota per ſoluit Carolus Magnus pro obtenta victoria.

V. *Ceadualla Saxonum Rex Romam baptiſmi ſuſcipiendi gratia peregrinatur.*

Bed. hiſ. Angl. c. 17. lib. 5

DE Ceadualla Rege occidentalium Saxonum hæc venerabilis Beda. Anno regni Aldfridi tertio. Ceadualla Rex occidentalium Saxonum cum genti ſuæ duobus annis ſtrenuiſſimè præeſſet, relicto imperio propter Dominum, regnumque perpetuum, venit Romam: hoc ſibi gloriæ ſingularis deſiderans adipiſci, vt ad limina beatorum Apoſtolorum fonte baptiſmatis ablueretur: in quo ſolo didicerat generi humano patere vitæ cœleſtis introitum, ſimul etiam ſperans, quia mox baptizatus ad æterna gaudia carne ſolutus iam mundus tranſiret. Quod vtrumque, vt mente diſpoſuerat, Domino adiuuante completum eſt. Etenim illò perueniens Pontificatum agente Sergio, baptizatus eſt die ſancto Sabbathi Paſchalis, anno ab incarnatione Domini 689. & in albis adhuc poſitus languore correptus, duodecimo Kalendarum Maiarum die ſolutus eſt à carne, & beatorum eſt conſortio ſociatus in cœlis. Cui etiam baptiſmatis tempore Papa memoratus Petri nomen impoſuerat, vt beatiſſimi Apoſtolorum Principis (ad cuius ſacratiſſimum corpus, per longiſſima locorum interualla pio ductus amore venerat) etiam ſanctiſſimum nomen referret, qui in eius quoque eccleſia ſepultus eſt.

Baptiſmi ſuſcipiendi gratia Romam peregrinatur Saxonum Rex.

Ceadualla Rex in albis moritur.

VI. *De Etheluulphi Anglorum Regis ad limina Apoſtolorum peregrinatione.*

Polydor. Virg. an. t. q. rer. Angl. monum. apud Baron. tom. 10. an. Do. 847.

ANno Chriſti Domini 847. contigit peregrinatio Etheluulphi, ſiue Athulfi Regis Anglorum Romam ad limina Apoſtolorum: Rex enim liberatus Danorum incurſionibus, haud multo poſt Romam voti cauſa petiuit: vbi à Leone quarto Pontifice benignè acceptus, fecit Romanæ Eccleſiæ eam quoque inſulæ partem, quam Egbertus pater ad regnum adiunxerat, vectigalem: legeque ſanciuit, vt qui ex ſuis poſſeſſionibus triginta denariorum vectigal in ſingulos annos caperent, aut plures domos haberent, pro eis quas habitarent, ſinguli ſingulos denarios quotannis Romano Pontifici, ad diem feſtum Apoſtolorum Petri & Pauli, vel ſummum ad vincula Petri ſoluerent. Rex autem Etheluulphus moratus eſt Romæ maiorem anni partem: poſtea domum reuerſus, non modo ſe clementem Principem, ſed optimum parentem omnibus ſuis præbuit, atque cuncta ad honeſti cultum modeſtiamque referebat.

Peregrinatio Etheluulphi ad limina Apoſtolorũ

VII. *Oſtentat ſe D. Petr. Apoſt. quibuſdam peregrinis, & quid cum eis locutus ſit.*

Leo Oſtieſ. lib. 3. c. 68. Baro. to. 11. an. Do. 1087

ANno Dominicæ incarnationis 1087. peregrini quidam dum orationis gratia ad beatum Benedicti monaſterium pergerent, obuiam habuerunt canonicum ſenem. Percunctantibus, quis eſſet, Petrum Apoſto-

lum

D. Petrus peregrinis apparet.

lum ſe eſſe reſpondit: Sciſcitantibus, quò pergeret, ad fratrem, inquit, Benedictum proficiſcor, vt cum illo paſſionis meæ celebrem diem: Romæ quippe conſiſtere nequeo, quia Eccleſia mea diuerſis procellis agitatur. Quod dum fratribus viri illi poſtmodum retulerant: ad ſuccedentium memoriam conſtituerunt, eiuſdem Apoſtoli ſolemnitatem, non minori veneratione, quam Patris Benedicti, celebrandam.

VIII. *Miraculum de rediuiuo gallo & gallina, quod contigit peregrinantibus Compoſtellam.*

Lucius Marinæus lib. 5. de reb. Hiſp. c. vlt.

IN antiquiſſima ciuitate, quam Sancti Dominici Calciatenſis vulgus appellat, gallum vidimus, & gallinã, qui dum vixerunt, cuius coloris fuiſſent ignoramus: poſtea vero cum iugulati fuiſſent, & aſſi, candidiſſimi reuixerunt, magnam Dei potentiam referentes. Cuius rei veritas, & ratio ſic ſe habet. Vir quidam probus, & amicus Dei, & vxor eius optima mulier, cum filio eius adoleſcentulo magnæ probitatis ad Sanctum Iacobum Compoſtellam proficiſcentes in hanc vrbem itineris labore defeſſi ingrediuntur, & quieſcendi gratia reſtituerunt in domo cuiuſdam, qui adultam filiam habebat. Quæ cum adoleſcentem pulcra facie vidiſſet, eius amore capta eſt: Et cum iuuenis ab ea requiſitus, atque vexatus, eius voto repugnaſſet, amorem conuertit in odium, & ei nocere cupiens, tempore quo diſcedere volebant, eius cucullo craterem ſui patris clam repoſuit. Cũque peregrini mane diſceſſiſſent, exclamauit puella coram parẽtibus, craterem ſibi fuiſſe ſurreptum. Quod audiens prętor, ſatellitem confeſtim miſit, vt peregrinos reduceret. Qui cum veniſſent, puella conſcia ſui ſceleris acceſſit ad iuuenem, & craterem eruit è cucullo. Quapropter comperto delicto, iuuenis in campum productus iniqua ſententia, & ſine culpa laqueo ſuſpenſus eſt: miſeriq. parentes, cum filium deploraſſent, poſtea diſcedentes Compoſtellam peruenerunt. Vbi ſolutis votis, & Deo gratias agentes, ſubinde redeuntes ad locum peruenerunt, vbi filius erat ſuſpenſus: & mater multis perfuſa lacrymis ad filium acceſſit, multum diſſuadente marito. Cumque filium ſuſpiceret, dixit ei filius. Mater mea noli flere ſuper me: ego enim viuus ſum, quoniam virgo Dei genitrix, & S Iacobus me ſuſtinent, & ſeruant incolumem. Vade chariſſima mater ad iudicem, qui me falsò condemnauit, & dic ei, me viuere propter innocentiam meam, vt me liberari iubeat, tibique reſtituat. Properat ſolicita mater, & præ nimio gaudio flens vberius. Prætorem conuenit in menſa ſedentem, qui gallum & gallinam aſſos ſcindere volebat Prætor, inquit, filius meus viuit, iube ſolui, obſecro. Quod cum audiſſet Prætor, exiſtimans eam, quod dicebat, propter amorem maternum ſomniaſſe, reſpondit ſubridens: Quid hoc eſt, bona mulier? Ne fallaris: ſic enim viuit filius tuus, vt viuunt hæ aues. Et vix hoc dixerat, cum gallus & gallina ſaltauerunt in menſa ſtatimque gallus cantauit. Quod cum Prætor vidiſſet, attonitus continuo egreditur, vocat ſacerdotes, & ciues proficiſcuntur ad iuuenem ſuſpenſum, & inuenerunt incolumem, valdeque lætantem, & parentibus reſtituunt, domumque reuerſi gallum capiunt, & gallinam, & in eccleſiam deferunt magna ſolemnitate. Quæ ibi clauſæ, res admirabiles, & Dei potentiam teſtificantes obſeruantur, vbi ſeptennio viuunt. Hunc enim terminum Deus illis inſtituit, & in fine ſeptennij, antequam moriantur, pullum relinquũt & pullum ſui coloris, & magnitudinis, & hoc fit in ea eccleſia quolibet ſeptennio. Magnæ quoque admirationis eſt. quod omnes per hanc vrbem tranſeuntes peregrini, qui ſunt innumerabiles, galli huius, & gallinæ plu-

Amor turpis in odiũ, & vindictã verſus.

Adoleſcẽs furti accuſatus innocẽs ſuſpẽſus.

Suſpenſus adoleſcẽs loquitur.

Gallus & gallina reuixerunt.

mam capiunt, & numquam illis plumæ deficiunt. Hoc ego teſtor, propterea quod vidi, & interfui, plumamque mecum fero.

IX. *De varijs muneribus Diui Thomæ Apoſtoli tumulum viſitantibus diuinitus conceſſis.*

Gregor. Tur. lib. de glor. martyr. cap. 33. IN regionis Indiæ, vrbe quam Syriæ Diſſam vocant, in qua beati artus Diui Thomæ ſunt tumulati, adueniẽte feſtiuitate, magnus aggregatur populorum cœtus, ac de diuerſis regionibus cum votis, negotijsque venientibus vendendi, comparandique per triginta dies, ſine vlla telonei exactione licentia datur. In his vero diebus, qui in menſe habentur quinto, magna, & inuſitata populis præbentur beneficia. Non ſcandalum ſurgit in plebe: non muſca inſidet mortificatæ carni, non latex deeſt ſitienti: nam cum ibi reliquis diebus pluſquam centenum pedum altitudine aqua hauriatur è puteis, nunc paululum fodias, affatim lymphas exuberantes inuenies, quod non ambigitur virtute beati Apoſtoli impertiri. Decurſis igitur feſtiuitatis diebus, telonium publico redditur, muſca, quæ defuit, adeſt: propinquitas aquæ dehiſcit: dehinc emiſſa diuinitus pluuia ita omne atrium templi à ſordibus, & diuerſis ſqualloribus, qui per ipſa ſolemnia facti ſunt, mundat, vt putes eum nec fuiſſe calcatum.

S. Tho Apoſtol. munera peregrinis conceſſa.

X. *De pio frequentique variorum populorum ad D. Nicolai Barenſis tumbam concurſu.*

Ioã. Archidiac. in hiſt. tranſlat. S. Nicol. apud Surium to. 7. SCribit in vita ſancti Nicolai Metaphraſtes, ab oſtio Tanais inſtitutas fuiſſe peregrinationes Myram ad ſepulcrum ſancti Nicolai, cuius reliquiæ nunc requieſcunt Barij in Apulia. Frequentiſſima eò iam olim peregrinatio inſtituta eſt, propter ingentia miracula, quæ in dies edebantur. Frequentiſſimus enim erat (inquit Ioannes Archidiaconus) concurſus, & conuentus languentium & dæmoniacorum ex diuerſis prouincijs aduentantium, vt non ſolum nomina ſingulorum hominum, & morborum quoque nos ignorare fateamur, ſed etiam certum eorum inire numerum minime valeamus. Pauca ergo de multis excipimus, ſtyloque noſtro ſeruanda, & veneranda commendamus. Poſtquam ad beati Benedicti eccleſiam ab Abbate Elia ſanctiſſimi Nicolai capſa eſt delata, die altero tantæ fama rei, & celſitudinis extra Barina mœnia mira ſe pernicitate effudit: primoque Barenſis territorij caſtella, & villas adiens, omnium aures lætiſſimo nuntio percuſſit: moxque cateruatim concurrunt vndique ſexus, & ætas omnis. Quid dicam? Præ agminibus frequentiſſimis virorum, & mulierum, ſenum & iuuenum, diuerſorumque languentium viæ ampliſſimæ & ſemitæ longo temporis ſpatio pleniſſimæ videbantur, voceſque laudum altiſonæ hinc inde reſonabant: quippe omnipotentem Dominum certatim collaudabãt, benedicebant, & glorificabant, qui tanto theſauro ditare, tanto ſplendore illuſtrare, tanta conſolatione, & propitiatione viſitare dignatus eſt regionem hanc. Deinde fama eadem pennis mota leuiſſimis, longiùs, atque longiùs tranſuolans, intra paucos dies omnes Italiæ Prouincias annuntiatione mirabili concitauit. Itaque concurrebant de diuerſis totius Heſperiæ Prouincijs diuerſæ Chriſticolarum multitudines, non tam pro nouitate rei oppido venerabilis, & deſiderabilis, aut orationis gratia, quam ob virtutes diuinas ſignaque, miraculorum ſtupenda, & innumera, quæ quotidie fiebant.

Peregrinationes ad Nicolaũ Barenſẽ frequentes.

Ditatur terra sãctorũ reliquijs.

Miracula ad tumulũ S. Nicolai.

XI. Ad

XI. *Ad peregrinationem recte beateque inſtituendam oportet eſſe in ſtatu gratiæ.*

Horat. Turſ. li. Rom. hiſto. Lauret. li. c. c. ultim.

HÆc quoque tempeſtas nouis miraculis oſtendit, quantæ Deo ſit curæ ſanctitas Lauretanæ domus. Per ea tempora Lauretum venerat peregrinus quidā omnibus ſceleribus coopertus, & profligatæ vitæ apprime tenax. Huic igitur ſanctiſſimæ cellæ limen intrare auſo, repente in ipſo aditu vmbra quædam horrenda ſpecie ſe obiecit, quæ prpiectæ audaciæ hominem fregit; ac repulit ingenti pauore perculſum. Ergo ſcelerum conſcientia ictus Sacerdotē adit animum expiaturus. Cæterum ad recolenda tot annis patrata facinora, multo erat opus tempore, magnoque ſenſu doloris: ipſe autem ad ſacram confeſſionem minimè meditatus, ac paratus acceſſerat. Proinde a ſacerdote dimittitur monitus, vt in ſacrum ſacellum recipiat ſe, ibi Dei, Deiparæque ope enixius implorata, in anteactā vitam inquirat ſedulo: tum demum paratior redeat ad confitendum. Dimiſſus ille mandata feciſſet, ſed videlicet mala conſuetudo veram pœnitentiam morabatur: & probri magis, quam culpæ dolor anxium animum ſtimulabat. Eum itaque ſacrum Virginis cubiculum repetentē eadem illa ſpecies oblata iterum ingreſſu prohibuit. Tum vero ingens illi dolor inuſtus, ſe vt conſceleratum, contaminatumque, ab auguſtiſſima ſede, a conſpectu Deiparæ; bis ab actum eſſe. Exemplo flagitioſæ tabis, vitæque tædio captum haud vana pœnitentia excepit, & dolor offenſi Dei. Ergo conſcientiæ impenſius excuſſa flens redit ad ſacerdotem; labes non cōfeſſione magis, quam lacrymis eluit. Expiato tandem animo ad auguſtam Virginis Aedem verecundè, ac dubitanter accedit. Mirabile dictu, qui audenti clauſus fuerat, verecundanti aditus patuit.

Peregrinis conſcientia diligēter expurgā da.

Peccato contaminatus ab ade ſacra reijcitur.

XII. *De tribus irriſoribus peregrinantium ad ſanctum Fiacrium diuinitus caſtigatis.*

In vita eius apud Sur. to. 4. Auguſt. 30.

SEptem peregrini de ſancto Dionyſio venientes, cū non longè eſſent a monaſterio ſancti Fiacrij, dixerunt quatuor ex illis: Eamus ad ſanctum Fiacrium: reliqui vero tres: Non viſcoſi non ſumus, non habemus neceſſe ire ad eum, ipſe non habet peregrinos niſi ſcabioſos. Quatuor tamen ad ſanctum incedentibus, tres prædicti eos irridentes ſæpius clamabant: Ite viſcoſi ad medicum viſcoſorum. Nec mora: cœci facti ſunt, & apertis oculis nihil videbant. Pœnitentes igitur clamabant poſt quatuor ſocios, qui ad ſanctum Dei properabant. At illi: putātes eos vt prius irridere, ipſis non intenderunt. Tandem viſitato ſancto Fiacrio reuerſi, prædictos tres ſocios ſuos inuenerunt cæcos, errare per agros. Cognoſcentes vero culpam, eos ad ſanctum Fiacrium duxerunt, & cum ipſis ſancti miſericordiam implorantes obtinuerunt eis viſum reſtitui.

S. Fiacrij irriſores diuinitus caſtigantur.

TIT. LXI. De votis ad ſancta loca nuncupatis adimplendis.

EXEMP. I. *De Vtinenſi vrbe, voto populi ad B. Virginem Lauretanam nuncupato a peſte liberata.*

Ex tralitione Lauret. an. Laurer. Reie ra P. Horat. Turſel. hiſt. Laur. li. 3. c. 24. ann. Do. 1555.

ANno per Chriſtum reparatæ ſalutis 1556. multis ſane ac varijs Lauretana ædes eſt nobilitata miraculis. Vrbs Vtina eſt Carnorum, magnitudine, ac nobilitate vni Aquileiæ ſecunda: hæc maximum ſalutis diſcrimen virginis ope diſcuſſit. Anno 1555. atrox peſtilentia Venetiæ fines, Carnoſque peruagata magnas edebat vbique ſtrages incolarum. Ergo Primores ciuitatis Vtinenſis cum ſerpere quotidie malum, & iam aduentare cernerent, conſilium a neceſſitate petunt, votoque publico nun-

Voto ſolemni expleto a contagione liberantur Vtinenſes.

nu[o]cupato, Lauretanam Virginem inuocant, & ciuitatem eius committunt fidei, tutelæque. Nec illa clientium ſuorum vota ac preces fefellit. Biennio, quo graſſata eſt lues, cunctis circa oppidis morbo exhauſtis, (adeo præſens beatæ Mariæ tutela fuit) ſola Vtina communis mali perſeuerauit immunis. Vtinenſis ergo ciuitas tam in faciendis, quam in exequendis votis religioſior, ſolemni ſupplicatione indicta Lauretum venit. Trecenti erant viri nobiles, quibus pulcherrima Chriſti Crucifixi effigies præferebatur, omnes linteati, omnes iiſdem inſignibus conſpicui, cum donis vel publicis, vel priuatis, ad Lauretanam Aedem pariter procedebant. Limen ingreſſi, proſternere corpora certatim humi, & collacrymantes ciuitatis ſuæ, ac ſuo quiſq; priuatim nomine ingētes Deo, Deiparæque grates agere cœperūt. Inde conſurgentes fraternè ſe inuicem complexari, fletuque integrato, mutuis ſe perfundere lacrymis. Et inſignem a pietate ortam cōplorationem par eorum, qui aderant, comploratio excepit, nullo fere ſpectatorū in tam pio talium virorum fletu lacrymas tenente. Ad vltimum, intrant ſanctiſſimam cellam: Deiparaque Virgine enixe conſalutata, apud eam munera deponunt. In his votiua erat tabula egregie picta cum titulo: Glorioſiſſimæ Virg. Lauretanæ ob ſeruatam a peſtilentia Vtinenſem ciuitatem & agrum, Sacratiſſimi Crucifixi ſocietas poſuit dedicauitque. An. ſal. 1556.

Vtinenſium gratitudo, et munera erga B. Mariam Lauret.

II. *De eximia Ioannis Auſtriaci pietate in Lauretana Aede viſenda pro ſuo voto complendo.*

Ex Annal. Lauret. anno Do. 1576 P. Hora. Turſel.

NOn ſolum Lauretana Aedes illa populorum ſpectaculis, quam Procerum præſentia celebrior extitit Ioānes Auſtriacus, vir Carolo Quinto Imperatore patre digniſſimus, nec paterna gloria, quam ſua virtute clarior anno 1576. qui Iubilæi celebritate inſignis extra vrbem fuit, Lauretum voti cauſa perrexit: Is quinquennio antè aduerſus Turcas nauali prælio dimicaturus Lauretanæ Virgini vouerat, ſi ſuperſtes ipſe partæ de barbaris victoriæ foret, Lauretum vtique ad eam iturum. Cæterum voti compotem publica negotia alia ex aliis morata erant, quo minus ante id tempus potuiſſet fidem exſoluere. Itaque cum Neapolim paulo ſolutiore animo tenuiſſet: non horror ſæuientis hyemis, non publicæ, priuatæque negotiorum curæ, non procerum, populorumque preces flectere eum potuerunt, vt ne ſumma hyeme, itineribus glacie, ac niue obſitis, fluminibus paſſim turgentibus, Lauretum ad beatam Virginem iter intēderet: & horrida tempeſtas inſigniorem pietatem optimi Principis fecit. Recinetēſem portum equo prætergreſſus, vt procul Aedem Lauretanam conſpexit: venerabundus caput aperuit, ac Deiparam Virginem ſalutauit. Inde, velut alienato a ſui cura ad cęleſtis Reginæ venerationem animo, nunquam neq; imbris, neque cœli inclementia perpelli potuit, vt ſemel apertum operiret caput: adeo ſe, caputque ſuum beatæ virgini deuouerat, cuius præſidio ſe incolumem credebat eſſe. Poſtquam ad ſacram Aedem peruenit, totius ante actæ vitæ noxis confeſſione expiatis, grates beatæ Marię ingentes agit: protinus vota perſoluta ſatis magnæ pecuniæ cumulat dono. Comites inſuper, & voce & exemplo, ad parem pietatis laudem accendit. Voti, pietatiſque munere perfunctus Neapolim regreditur ingens Lauretanæ virginis deſiderium ſecum ferens.

li. 4. hiſto. Lauret. c. 24

Votum Ioa. Auſtriaci.

Ioa. Auſtriaci pietas & peregrinatio ad adē Lauretanā.

Eiuſdem reuerentia erga B. Virginem.

III. *De voto Pipini Principis S. Suuiberto tempore belli nuncupato.*

Ludger. epiſ. Monaſt. de reb geſt. Pipini in append. ad vitã S. Suuib. apud Su. 1. Mart. Baro. to. 9. an. Domi. 947.

ANno Domini 749. cum Princeps Pipinus Saxones, & Vveſtphalos debellans, potiuſque victoria cum triumpho, contigit vt cũ exercito ſuo multum laſſo ad Coloniam Agrippinam reditum maturaret. Vveſtphali verò dolẽtes Chriſtianos eis dominari (licet Deo auxiliante, triumphali gladio ipſius Pipini victi, profligati, & proſtrati ſuccubuiſſent) indignãtẽ valde exercitum fortem nimis feſtinãter congregantes, denuo per compendia itinerũ, & deuia exercitum Chriſtianorum præuenientes, poſitis inſidijs multũ hoſtiliter & callidè prope Vverdam Pipinum cum ſuis Chriſticolis animoſè inuadere, & bellum inſtaurare, & rurſus committere decreuerunt. Quod inclytus princeps per ſuos exploratores percipiẽs, primo parum doluit, tum propter laſſitudinẽ exercitus ſui, tum propter defunctos, & ſauciatos, fiduciam tamẽ firmam habens in Deum, recordatuſque miraculorum ſanctiſſimi Suuiberti, deſcẽdens de caballo ſuo, proſtratus in terram flexis genibus ſanctum Suuibertum deuota mente inuocans, & auxilium, & patrocinium implorans, vouit Deo, & ipſi ſancto Suiberto, quod ſi is pro honore nominis Chriſtiani, a Chriſto ſibi & exercitui ſuo, ſuis meritis & precibus victoriam contra paganos impetraret, & Chriſtianum populum protegeret, vt ſanum inde reduceret: ipſum in Vverda cũ ſuis primatibus ſuppliciter peregre viſitaret. Quo emiſſo voto ſtatim lux immenſa ſuper exercitum Chriſtianorum ſplẽdens nõ ſolum paganos exterruit, ſed & fere excæcauit, pauorque ingẽs eos inuaſit. Quod cernentes pagani, timore valido perculſi, formidãtes manum omnipotẽtis Dei Chriſtianorum ſuper eos ſæuire, cœlumque ſuper eos ruere, concilio celeriter inito, miſerunt duos Satrapas ad Pipinum, petentes quę ſunt pacis, eique ſe ſubdentes, ac referentes conſtanti animo quę viderant, & eis contigerant. Pipinus verò cum hoc audiſſet, intelligens hoc meritis ſancti Suuiberti accidiſſe, lætus in terram cũ ſuis Proceribus proſtratus, Deum adorans, & gratias deuote referens, receptis a Paganis pacis obſidibus, Vverdam cum ſuo exercitu humiliter intrauit, diſcalceatuſq; cum ſuis inclytis primoribus, & præcipuis miniſtris ſepulcrũ S. Suuiberti regalibus muneribus & oblationibus viſitans, benedixit Deum, & ſanctum Suuibertum, qui abſque effuſione ſanguinis humani victoriam ſibi contra perfidos præſtitiſſet, & deinceps ſanctum Suuibertum in ſuum protectorem & patronum ac ſpecialem elegit Aduocatum.

Votũ S. Suuiberto à Pipino nũcupatum.

Pipinus vincit hoſtes abſque armis.

IV. *D. Vuilhelmi Lindani Epiſc. Ruremundenſis frater voto D. Machuto nuncupato, à claudicationis periculo liberatur.*

CVm frater meus Germanus Adrianus Lindanus prætor Hagẽſis in cunis laboraret ex pede ſiniſtro, ac mater vereretur, ne quid incõmodi, aut aliquid claudicationis contraheret, mox a Chirurgo periculi admonita votum Deo obtulit, rogans vt intercesſione diui Machuti, qui in eccleſia Traiectenſi ad Rhenum ſolet talibus in periculis ad auxilium, & comprecationem implorari, puer malo liberaretur, iuit, vota obtulit, redijt, filium reuerſa domum ſanatum reperit, ac nos lętiſſimo fuiſſe perfuſos eius redeuntis gaudio commemini.

Guilh. Lindan. Epiſ. Ruremum. l. 1. de fugiendis idolis hiſtus ſeculi c. 2. apud Bedamb li. 4. c. 38.

S. Machutus claudis fauet.

V. *Idem Lindanus adhuc puer a parentibus fraternitati ſancti Huberti adſcriptus à rabido cane miraculosè liberatur.*

VNum illud ingratæ obliuioni tradere mihi foret religio, quod ex religioſa parentum meorum pietate mihi puero ex ſingulari S. Huberti patrocinio, & certo pręſidio accidiſſe vicini

Idẽ Lindan. ibi. ap. Bed. cap. 39

…cini noſtri meminerunt nō pauci. Rabidū agitabant canem ciues Dordraceni, qui per compita obuios ſuo venenato morſu momorderat. Ille perſecutorum plagas, lapides, & clauas fugiens ædes paternas tranſcurrebat. Quotquot illum accurſantē, turbamque inſequentem videbant, aufugerunt. Ego in platea publica meis cum æqualibus ludēs, periculi ignarus perſtiti, pueriliter admirans tantam hominum turmam accurrere armatam: acclamant, diſcedam de via. Verum priuſquam ego me ſubtrahere potui, ille ore rabido frendens, capite in terram pendulo, flammantibus inſtar lampadum oculis, exerta lingua ſpumans, caput agitās, iuxta me innoxius tranſit, tota ſpectantium corona obſtupeſcente, quod me obuium, & tam vicinum intactum præcurreret, cum alijs aliquot occurrētibus ſuum virus venenato morſu infudiſſet. Domum reuerſus audiui parentes Deo gratias immortales agētes, quod me diui Huberti tutela & precibus malo tam præſenti eripuiſſent: Nam ob ſimilia pericula euitāda, quæ tum temporis non erant infrequentia, licet nunc Deus ſimilia euenire certo ſuo conſilio non patitur, curarat pia mater nos, totamque familiam noſtram fraternitati B. Huberti inſcribendos.

Vuilelmus Lindanus à rabido cane meritis S. Huberti præſeruatur.

VI. *Quomodo D. Lindanus Epiſ. Rure nuncanus voto D. Apollonia facto, à dentium dolore: & frater eius voto D. Machuto facto, a claudicationis periculo liberatus ſit.*

Idē Lindan. ibi. apud Bied. c. 38.

CVm me puerum (ne domeſtica Dei optimi maximi noſtram in familiam collocata ingrato prætereāmus ſilentio) grauis gingiuarum corripuiſſet dolor, pia mater mea (cui cum parentibus omnibus Deū precor quotidie propitium) meis cruciatibus afflicta, mei liberandi a malis cauſæ diuę Apolloniæ votum fecit, diemque ieiunio ſe culturam promiſit, ego me illius precibus liberatum memini: atque occurrente diuę Apolloniæ feſto, me matrem ſcio admonuiſſe ob acceptum per interceſſionem diuæ beneficium; die eo eſſe ieiunandum, votumque ſoluendum. Illa a blandiens puerili voto: ieiunium, fili, inquit illa, in alium transferemus diem, quia ſunt carniualia, ſiue, vti appellat, carniſpriuium.

S. Apollonia voto nūcupato à dolore dētiū curatur Lindanus.

VII. *De puero rupto interceſſione B. Auguſtini à ruptura liberato.*

QVidam iuuenis Senenſis paſſus fuerat magnam infirmitatem in parte inferiori, vtpote quia ruptus erat: In qua infirmitate cum ſtetiſſet per magnum tempus, votum fecit B. Auguſtino, & facta oratione liberatus eſt. Et quia votum quod fecerat minimè adimpleuit, infirmitas illa poſt modicum tempus redijt: Cumque iterum per ſex menſes paſſus eſſet, iterum votum fecit, & adimpleuit, & continuo liberatus eſt.

Iordan. Saxon. l. 2. de Comi. c. 13.

D. Aug. fit votū, & ruptura pueri firmatur.

TIT. LXII De cereis in templis ad ſepulchra ſanctorum accenſis.

EXEMP. I. *De miraculo cereorum Romanorum in eccleſia matris D. n. ini.*

NObile miraculum, quod ante plures annos completum, iam pene cum tempore elapſum fuerat, memoriæ ſequentium mandare vltra nō differam. Habetur Romæ Patriarchalis eccleſia in honore perpetuæ Virginis Matris Domini conſecrata, quæ vulgari ſermone, ſancta Maria Maior vocatur. Maior idcirco, quia poſt Lateranēſem ſancti Saluatoris eccleſiam, maior dignitate; nō ſolum Romanis, ſed & totius orbis eccleſijs eſt. Illuc Pontifex Apoſtolicus in præcipuis, ac ſummis feſtiuis diebus, id eſt, Natali Domini, Paſcha atque Aſſumptione iam dictæ glorioſæ Virginis, cum celebri proceſſione more Romano coronatus pergit, ibi ſtationem facit, ibi totius vrbis clero ac populo aſſiſtente ſolem-

Petr. Venerab. l. 2. de mirac. cap. 30.

Eccleſia B. Virginis cur Maria Maior dicta Romæ.

ſolemne Deo ſacrificium offert, & ſacros dies quanto poteſt colit honore: ibi præter ipſum, & coadiutores eius ſeptem Epiſcopos, ac Cardinales preſbyteros, nulli miſſam celebrare fas eſt: ibi quam inauditum miraculum non ſemel contigerit, ſed etiam annuatim in feſto ſupra nominato Aſſumptionis prouenìat, dicendum eſt. Mos eſt Romanorum feſtum illud Aſſumptionis Matris Domini inter vniuerſas anni feſtiuitates præcipuo honore colere, ſpeciali deuotione venerari. Vnde eſt, quod inter plura deuoti animi ſui erga præcelſam Virginem ſigna, ceteros maximos faciunt, & eos ante paratos vigilia feſtiuitatis ad nominatam eccleſiam deferunt, atq; veſpertina hora, vel circa accendunt. Pondus tamen eorum æqua lance penſatum domi retinent, vt ſequenti die ſolemni miſſa peracta, eos rurſum penſantes, quantum de quantitate eorum ignis abſumpſerit, iudicante ſtatera cognoſcere valeant. Manent ergo Romanorum cerei, a veſpertinis, vt dixi, horis, vſque ad ſequentis diei horam ſextam, vel nonam in eccleſia Matris Domini ad honorem vtriuſque accenſi, & feſtiuę miſſæ ſolemnijs conſummatis, ſinguli a proprijs dominis ab eccleſia domum reportātur, referens quiſque cereum ſuum, mox vt domum peruenit, geminas lances præparat, imponit vni cereum, alteri pondus heſternum: attendit diligens inſpector, quantum de cerei prius appenſa quantitate poſſit deeſſe, & veſpertinas diurnas, nocturnaſq; horas, quibus continue cereus arſit, numerās exſpectat quid ſibi de imminutione primi ponderis ſtatera renuntiet. Et ecce, mirabile dictu, nihil minus quātum ad pōdus pertinet, poſt tam prolixam cerei ſui exuſtionem, ſolicitus ille appenſor & ſpectator inuenit, ſed quaſi nihil conſumptum ſit, totū quod Deo & eius virgini Matri deuotus incēderat, ſe accepiſſe miratur. Hoc tam nobilē, & ante nuſquam auditum miraculum, ad commendandam mortalibus gloriam Matris Domini, non in quolibet ignoto vel humili loco, non in qualibet, vel quantalibet ciuitate, ſed in ipſa Vrbe orbis capite, non ſemel tantum, vt dixi, ſed aſſiduè recurſu annuo diuina pietas, & potentia operatur.

Cerei in honorem Deiparæ virg. accenſi.

Miraculum in cereis ad honorem B. Mariæ accēſis.

II. *De aqua in oleum ad lampadarum vſum a Narciſſo Epiſc. Hieroſolymitano conuerſa.*

INter res multas admirabiles a Narciſſo Epiſc. Hieroſolymitano geſtas eius loci homines hoc præterea miraculum ex traditione referunt. In magna ac ſolēni Paſchatis vigilia oleum Diaconis, & miniſtris defuiſſe perhibent. Vnde cum vniuerſam multitudinem grauis quædam ægritudo, & demiſſio animi occuparet. Narciſſum ferunt, ijs qui luminaria apparabant præcepiſſe, vt aquā ex puteo quodam, qui erat in proximo, haurirent, & ad ipſum afferrent, quo abſque mora precatio eum ſuper aqua orauiſſe, mādaſſeque vt cum vera, & conſtanti in Dominum fide eam in luminarium vaſa infunderent. Quod vbi fecerant contra omnem rationē, incredibili quadam & diuina virtute naturam aquæ in naturam olei commutatam, & pro certo illius miraculi inditio, fratres complures, qui illic erant eo quidem tēpore, permultū ex illo oleo reſeruauerunt: ex quo etiam aliquātulum ad noſtram vſq; ætatem cuſtoditum eſt.

Euſeb. Cæſar. l. 6. hiſtor. eccl. c. 8. & Niceph. li. 5. c. 9. apud Baro. to. 1. anno 199.

Narciſſus aquā in oleum ad vſum lāpadū cōuertit.

III. *De candela cerea ad tumulum S. Eucherij accenſa, et poſt triennum haud diminuta.*

LIngua noſtra non ſufficit vllis verbis ea omnia expromere, quæ poſt S Eucherij Epiſcopi Aurelianēſis obitum miracula ab eo geſta ſunt, ſed pauca, quæ veridica relatione didici, ſilere minimè audebo. Mulier quædam, quam ipſe vir ſanctus de Gentilitatis errore ſua admonitione reuocauerat cuiuſque filium de ſacro fonte ſuſce-

In vita eius apud Sur. to. 1. Febru. 20. cap. 7.

Miraculum.

ſuſceperat, ad tumulum eius ceream cādelam ponere libræ vnius ex deuotione collocauit & incendit, & ea per tres dies noctеſque perpetuo arſit, nec extincta eſt. Die vero tertio cuſtos templi cerā eius candelæ liquefactam redegit in maſſam, atque ecce in eius manibus in tantam molem excreuit, vt idem omnino pondus priſtini Cerei inueniretur.

IV. *De candela ſacrorum myſteriorum tempore diuinitus accenſa.*

Vvalaf. Strabo in vita eius apud Su. tom. 5. Oct. 16.

REfert. Vvalafridus Strabo Abbas Augiēſis in vita ſancti Galli Abbatis, quod dum feſtiuitas octauarum Epiphaniæ annuo celebraretur officio cunctis tempore ſacrificij ad eccleſiam conuenientibus, luminaria & candelę incendebantur ex more. Vna autem candela ſine lumine inter cæteras ardentes dimiſſa, inter ſacra Miſſæ ſolemnia principalis primo cœpit paulatim fumo tenui vaporare: deinde videntibus non paucis flammam concipiens, & cæteris clarius rutilās ſigni effectum ſplēdoris ſingularitate commendauit.

V. *De antiquo ritu accendendi lampades ante tumulum Sanctorum.*

Leonardi Iuſtinian. Venetus in vita S. Nicolai Magni Epiſ. Myrenſis apud Aloyſ. Lypoman. tom. 1.

COmpertum habemus quoſdam amplexandi tumuli deſiderio à Tanai oſtio ſoluiſſe, vt Myras contenderent. Cum autem in nauim ſarcinas & viaticum intuliſſent, inuidus ille dęmon, qui in eo Dianæ colebatur templo, quod paulo ante dicebamus à Nicolao deiectum, huius nauigationis cauſa cognita, ad impediendos homines, ſi poſſit, ſeſe dolo & fraude exornat. Nondum enim exciderat animo ædis illius à fundamentis euerſio, non violenta, ignominioſaque cū ſui, tum miniſtrorū ſuorum è Myris expulſio: non cultus hominum ad ſe confluentium ſibi ademptus. Hæ faces ad vltionem dæmonem inflāmabant, præter inſitam nocendi libidinē, & alienę virtutis odium immortale, quo in expulſorem ſuum, iā toto illuſtrem orbe flagrabat. Igitur mulieris formam induit vas olei plenum humero geſtantis: & nauim conſcendens, ſe ait magno tenere deſiderio eiuſce tumuli adorandi, ſed imbecillam corpore, ſtomachoque maris & nauſeæ crudelitatem non poſſe perferre, miſſuram ſe (quando proficiſci non licet) oleum illud, quo tumuli lampades accēdantur. Rogat itaq; vt oleum ipſi ſuo nomine ſanctiſſimo monumēto offerat. Illi facile perſuaſi; quippe quibus nulla inerat ſuſpicio fraudis, dolium accipiunt. Erat in eo prophanum neſcio quid, diabolica execratum arte, & dignum profecto, quod à dæmone nocendi cauſa præberetur. Soluentes ergo, cum diem vnum ſulcaſſent mare, cœpit inſequens aurora Zephyros in proram mittere, & noctes dieſq; deinceps plurimos ſic pertinaciter aduerſi erant, vt nautæ tędio diuturnę procellæ, infecto itinere, de reditu cogitarent. Iamque proras inuerterāt, cum infatigatus hic noſter omnium laborantium adiutor lembo ſe redeūtibus offert. Quo viri tenditis, inquit? Quid conſtitutum iter deſeritis? Veſtrū eſt, viri, ventos in puppim conuertere, & aduerſæ nauigationis tollere impedimēta. Diabolica hæc fallacia eſt: non enim fęmina dolum, ſed infernus vobis dæmon commendauit. Liberate nauim hac peſte, & vas in mare abijcite, eruntque deinceps omnia vobis ſecunda. Nauigantis imperantis veneratione permoti (inerat enim homini diuina quædam maieſtas) vas ipſum in pelagus repente contorquent: ex quo terra quædam exſiliens flāma fumo, & caligine aerem totum obnubilat, intolerabilique fœtore complet omnia, tātoque ſtridore vas ipſum in mari excipitur, vt è damnatorum officinis exiſſe nemo ambigeret. Tū Nicolaus, cum ſeſe, quiſnam eſſet, patefeciſſet, ex oculis eorum euanuit. Inde numquam conſtituto itineri clementes auræ defuere.

Mos antiquus accendendi lāpades ad ſepulcra Sanctorū contra noſtri temporis hæreticos.

VI. Per

VI. *Per pallam cereis exornatam, ac Rhemis circumgeſtatam lues depellitur inguinaria.*

Hincmarus Rhemen. Archiep. in vita eius apud Su. to. 1. Ianua. 13. in epiſt. Hormiſda Papa ad Remigium.

POſt obitum ſancti Remigij Rhemẽſis Archiepiſcopi, cum lues inguinaria populum primæ Germaniæ deuaſtaret, & omnes Remenſis Prouinciæ incolæ huius cladis terrerentur auditu, concurrit Rhemẽſium populus ad ſancti ſepulcrum, congruũ huius cauſæ flagitare remedium. Accenſis quoque cereis lychniſque non paucis, hymnis pſalmiſque cœleſtibus per totam excubabat noctem. Mane autem facto, quid adhuc precatui deſit, in tractatu rimatur. Reperiunt etenim, reuelãte Deo, qui ſanctum ſuum mirificari voluit apud homines, quem apud ſe mirificatum habebat, qualiter oratione præmiſſa, adhuc maiori propugnaculo vrbis propugnacula muni rentur. Aſſumpta igitur palla de beati ſepulcro, componunt eã in modum feretri, accenſiſque ſuper cruces cereis atque ſuper ceroferarijs, dant voces in canticis: circumeunt vrbem cum vicis, nec prætereunt hoſpitium vllum, quod non hac circumitione concludant. Quid plura? Non poſt multos dies fines huius ciuitatis Rhemẽſis lues aggreditur memorata. Verumtamen vſque ad eum locum accedens, quo beati pignus acceſſit, ac ſi conſtitutum cerneret terminum, intro ingredi nullo modo eſt auſa: ſed etiam quę in principio peruaſerat, huius virtutis repulſu reliquit. Qui beatiſſimus pontifex, & in vita corporis, & poſt obitũ ſicut infirmis ſanitatum gratiam reddidit, ſic & in peruaſores ſæpiſſimè vltor extitit.

Pietas populi Rhemẽſis erga S. Remigium.

Pietatis effectus.

VII. *De morbo expulſo ad præſentiam cereorum ad S. Martini ſepulcrum delatorum.*

Greg. Turon. li. 2. miraculorum S. Martini cap. 2.

ILlud non omittendum de cereolis, quos de ſepulcro B. Martini Antiſtitis ſuſtuli, à quibus ſanatus fuit Iuſtinus maritus ſororis meæ. Hos cum mecum detinerem, Iuſtinus vir ſororis meæ in valetudinem irruit, & inualeſcẽte febre cum doloribus membrorum omniũ, valde ad extremum agi cœpit. Nuncius hæc ad me delatus retulit, efflagitans vt ſi quid medicamenti reperire poſſem, morituro tranſmitterem, ne obiret. At ego in virtute B. Antiſtitis confiſus, vnum ex cereolis tranſmitto, per puerum dicens: Accendite illum coram eo, & in cõtemplatione luminis orationem fundat ad Dominum, & deprecetur omnipotẽtiam Antiſtitis, vt ei ſuccurrat. Miſſus autem puer, quod dederã, deportauit. Quo accenſo ante lectum ægroti, fauillã ſcirpi, quem iam ignis conſumpſerat, cultro eradunt, dilutumque aqua ægro porrigunt ad bibendum. At ille vt hauſit ſanitatem protinus recepit, incolumiſque redditus eſt nobis. Poſtea qualiter ſibi virtus B. Antiſtitis ſubuenit, expoſuit. Nã referre ſolitus erat, quod vbi primum oculis eius iubar luminis progreſſum a cereo pepulit tenebras noctis, protinus in contemplatione flammę febris receſſit a corpore, ac ſtomachus, qui diu languerat inedia, cibum conſolationis efflagitat, & qui tantum aquam puram ad reſtinguẽdum febris ardorem haurire conſueuerit, nũc vinum deſiderat. Facit hæc virtus Antiſtitis, quæ ſæpe miſeris opem profluã miſeratione tribuit, & infirmis medicamenta largitur.

Cereis delatis ad ſepulcrum S. Martini educitur miracula.

VIII. *Per cereos S. Martini tempeſtas prohibetur.*

ALiud miraculum proferam de cereolis, quos portauimus pro benedictione ſepulcri beati Martini. Agrum quendam poſſeſſionis noſtræ grando annis ſingulis vaſtare conſueuerat, & tam grauiter ſæuiebat, vt nihil ibidem, cum veniſſet, relinqueret. Tunc ego in vineis illis arborem vnã, quæ erat excelſios cæteris, eligens, de ſancta cera ſuper eam poſui. Poſt illam autem diẽ vſque in præſens tempus

Ille Greg. li. c. 34 Bir. 7. m.

pus nunquam ibidem tempeſtas cecidit, ſed veniens locum illum tanquã timens præterijt.

IX. *Hiſtoria de cereo ſacro cælitus à Diua Virgine ad ſanandos ægros allato, & Lamberto Epiſcopo Atrebatenſi tradito.*

Guillel. Gazeus S. Magdalen. Atrebati Paſtor. hãc hiſt. Gallice deſcripſit in codicillis quibuſdam & vulgi traditione deſumptam, poſtea à Sixto IV. & Clem. 8. approbatam.

ANno Domini circiter 1105. Lamberti Epiſcopi Atrebatenſis tempore, corruptis oppido populi moribus, effuſiſq. in vitia & libidinem hominum animis inclementior aura cœli & tam peſtilens aeris aſpiratio fuit, vt Atrebates primum, mox vicinam late regionem inſolenti morbo vltrix Dei manus incẽderit, flagranti veluti igne, eam corporis partem, quæ afficiebatur, adurente. Nihil hic medicorum manus, nihil potuere pharmaca, pleroſq. omnes prompta mors abripiebat: alios, cum nulla vſquam ſpes afforet, ad implorandam Dei, ſanctorumq. opem mortis, vt ſolet, horror adigebat. Iacebant itaque frequentes ad D. Mariæ porticum & circum templum eius diffuſi, magno eiulatu & planctu ſubſidium miſerandum in modum expoſcentes. Id forte temporis inſignes duo fuere citharœdi, quorum alter nomine Itierus in Brabantia, alter Petrus cognomento Normãnus in arce D. Pauli in Tarneſio commorabatur, capitali odio ſeſe mutuo proſequentes, quod Normannus Itieri fratrem morte affeciſſet. Diua Virgo nihilominus ſplendido amictu refulgens vtrique eorum ſeorſim dierum quodam Lunæ noctu apparuit, & proprio quemque nomine appellans, eadem prorſus verborum forma compellauit: Surge, inquit, & Atrebatum proficiſcere, magnam ibi pro templi foribus ægrorum turbam comperies, ſemianimes, & fere flagranti tabe cõſumptos: exin Lambertum loci Epiſcopum adibis, monebisque, vt ſabbato proximo nocte vigil excubet ægros iuxta templum decumbentes viſitando; ſub primum galli cantum cõſpicietur in ſimili, quam gero, veſte, mulier à choro templi delabi cum cereo in manibus, quem vobis tradet: de quo ceræ pauxillum inſtillabitis in vaſa aquæ plena, quam ægris quibuſq. deinde potandam præbebitis, eademque inflammatas peſtilenti lue partes irrigabitis. Quotquot autem hoc ſalutari remedio viua credentes fide vti voluerint, euadent incolumes, quotquot autem deſpexerint, morte corripientur. Ad hæc pariter vtrique dicta Normanno ſigillatim addidit, futurũ ei comitem Itierum, homicidij quidem cauſa hactenus inimicum, ſed fore vt ea occaſione redirent in gratiam. Normannus vt primum à ſomno vigil, ô quanta, exclamat, quamque veneranda eſt Dei matris præſentia. Proh vtinam illius ego auxilio Itiero fratri meo reconcilier! Vtinam per Dei miſericordiam, Mariæq. matris interceſſionem poſſim tot male affectis optatiſſimum afferre ſalutis nuntium! Attamen valde metuo, ne iſthæc viſio fantaſma ſit aut illuſio; itaque tota nocte proxima excubabo, ſi forte Deo volente eadem ſeſe rurſum offerat. Hæc ſe cum ipſe, ſtatuens, primo diluculo templum adit, ſacris intereſt, ſubindeq. ſupplex Deum orat, vt ſibi clariorem viſionis nocturnæ notitiam dignetur impartiri. Itierus etiam, haud ſane minori cum cura ſolicitudineque qua vigilando, qua orãdo laborabat. Nocte poſtera B. Virgo illis affuit comminata, niſi ad ſtatutum locum citi properarent, vtrumque morbo eodem correptum iri. Ea res illis timorem incuſſit, & ad iter mane facto impulit. Normannus, qui vicinior erat, Atrebati die veneris ſub auroram affuit, ac poſtridie templum D. Virginis adiuit, Epiſcopumq. ad aram ſancti Seuerini orantem aduertit. Confirmauit vehementer hominis animum, quod magnos infirmorum aceruos pro tẽpli valuis iacentes conſpiceret, vti reuera viſu nocturno intuitus erat. Quare certior

Ardens morbus vexat Atrebatenſes.

B. Virgo duob. citharœdis apparet eius morbi remedium nuncians.

Pacem quoq; inter Itierũ & Petrũ Norman. diſſidentes fore nunciat.

Comminatio B. Virg. in citharœdos.

iam

Normã. uiſum Epiſcopo narrat.

iam factus & animoſior, Epiſcopum interpellat, petitque vt reducto pauliſper loco liceat alloqui, velle ſe cum eo de quodam magni ponderis negotio communicare. Annuit, Epiſcopus. Tum ille: Die lunæ elapſo, mi Domine, noctu mihi diua Virgo Maria apparuit, mãdauitque vt ad te venirem, & monerem, vt die Sabbathi proximo, ægros, qui foris & intra templum iacent, inuiſeres; tũ illa poſt primum galli cantum, maximum ad vos beneficij pignus cereum ardentem allatura eſt; de quo formato prius Crucis ſigno, ſtillas aliquot in vaſa aquæ ſinetis defluere, dabitiſque operam, vt ex ea ægri bibant, eorumque vlcera illinantur. Quicumque ſalubris medicinæ vſum neglexerit, aut nutanti fide exceperit, morietur. Id mei fuit muneris vobis indicare; veſtræ iam ſunt partes exequi: Si quid neglectum fuerit, culpam hic nullam agnoſco. Admirabũdus ad hęc Epiſcopus, Quis, inquit, es tu, cuiusve conditionis, aut patriæ; Affirmante illo ſeſe citharœdũ; Apage hinc, ait, & mihi illudere caue. Mox hominem relinquit, floccique pendẽs Normanni dicta intro in palatium diuertitur. Ille vero pudore ſuffuſus in templo ſe cõtinet, flebilemque & miſerandam tot ęgrotantium ſortem expendens, miſericordia commouetur.

Itierus quoque idem viſum Antiſtiti exponit.

Haud multis inde poſt horis, ecce tibi lõgius adueniens Itierus in templum D. Virginis ſeſe infert, factaque oratione inde Epiſcopum, qui tum forte in ſacello domeſtico ſacris operabatur, adit. Quo peracto munere, venerabundus Antiſtitem ſalutat, petitaque loquendi venia, infit: Pater ſancte, iam ſemel & iterum oculis ſeſe obtulit meis rara pulchritudine mulier, quæ ſeſe B. V. Mariam eſſe diceret, mandauit illa, vt ſua ad te mandata deferrem, vt proximo nempe Sabbatho noctu ægrotos, qui foris, & intra eccleſiam ſunt, inuiſes: tum illa vobis aderit, cereumque accenſum manibus porriget, ex quo defluentes aliquot guttas in vas aqua plenũ infundetis, factoque deſuper Crucis ſigno bibendam ægris aquam offeretis: quicumque ſincerè credens ex ea biberit, ſanitatem conſequetur: qui ſecus, repente peribit. Hic demum obſtupefactus Epiſcopus, interrogare, quiſnam cuius nominis, patriæ, conditioniſque foret, ille reſpondere, eſſe ſe Itierum nomine, patria Brabantum, conditione & arte citharœdum: Præſul referre alterum eiuſdem farinę hominem, eadem ſibi paulo ante locutum, obijcereque quod cõiurato ſibi ſtaruiſſent illudere. Abſit, inquit Itierus, adeoq; inter me & Normãnum nullus intercedit vſus, vt ſi hominem vſquam offenderem, ego profecto ſceleratum, fratris mei interfectorem pro meritis vlciſcerer. Hiſce auditis Epiſcopus ſecum ipſe reputabat: viſionem iſtam Dei forſitan commiſeratione cõtigiſſe, vt & ægris valetudinem conferret, & duobus his inimicis recõciliationis anſam præberet. Cępit itaque Itierum

Ad pacẽ ineundã ab Epiſcopo monentur citharœdi.

paternis monitis ad pacẽ hortari, idque ſacræ ſcripturæ verbis adeo efficacibus, vt ille omnino perſuaſus Normanno condonaret, ac ſupplex ad pedes Epiſcopi procideret, ſponderetq; quicquid ad pacem ineundam Epiſcopus ſtatuiſſet, ratum ſe habiturum. Mittit tum Præſul Secretarium, qui Normannum extemplo accerſeret. Affuit extemplo, prouolutuſque in genua, Deum primum, Epiſcopum deinde, tum Itierum admiſſi veniam obnixè deprecatur. Antiſtes poſtquam nonnulla de charitate fraterna diſſeruiſſet, iuſſit eos ſe mutuò oſculari in ſignum pacis atque amoris, ſic peracta numeris omnibus reconciliatione, munus ſibi ſeorſim nocturno viſu demandatum vnanime ſtudio feliciter exequerentur. Ea propter ieiunio ab ijs tribus religioſè obſeruato, totoque die in precatione conſumpto, ſub noctem ad templum profecti orantes pernoctant, vſque ad id fere temporis, quo eis fuerat diuinitus

nitus indicatum. Nec mora, affuit in nota veſte B. Virgo, videbaturque a ſuprema parte chori cum accenſo cereo delabi, quem illis obtulit, eadem ad omnes, quæ antea ad citharœdos, verba faciens de miraculoſa huius cerei virtute, deque ritu, quo circa ægrotos vtendum eſſet, paucis adhortata, vt illum in perpetuam inſignis adeo beneficij memoriam ſtudioſè conſeruarent: ac ſubito diſparuit. Rapti omnes atque attoniti, qua veneranda Deiparæ præſentia, qua diffuſæ circum templum inſolitæ lucis obtutu, quin, & diuini illius ignis ardore inflammati, Deo primum gratias egere, mox vno pariter omnes ſtudio ad accuranda Dei matris iuſſa animos promptè applicuere. Expletis itaque aquæ vaſis crucis ſignum Epiſcopus cereo exprimit, ceræque nonnihil in aquam inſtillat: ſubinde eius virtute ægris declarata, vt de illa cum magna fide ac reuerentia bibant, exhortatur. Parent monitis, ac etiam vlcera lauãt, atque omnes maximum inde leuamẽ illico perſentiſcere, tã interius in partibus vitalibus, quæ acri veluti flãma adurebantur, quam exterius in membris, quæ iam pene computruerant. Fuere illic ad centum ſexaginta ægroti, omneſque conualuere, excepto vno qui ſacram deſpiciẽs medicinam, auſus eſt temere deblaterare malle ſe vinum, aliaque id genus multa indignãtis, & contemnentes animi edere indicia: at non impune: tantus enim illum ſubito inuaſit ardor, vt continuo in morem furentis animam exhalarit. Poſtquam ritè peracta ſunt omnia, cœpit affluens populi multitudo in Dei laudes efferri, admirandaque illius opera prædicare: Et cum Clerus in tẽplo ſacra facturus iam adeſſet, Epiſcopus cãticum diui Ambroſij & Auguſtini. Te Deum laudamus, quo agendis Deo gratijs vti ſolet Eccleſia, intonauit, quod eleganti cũ ſymphonia proſequutus eſt muſicorũ chorus, applaudentes interea & exultantes populo, quod tantas optatam votis ſanitatẽ obtinuiſſent. Tradita exinde candela ſacra cuſtodienda duobus citharœdis, qui illam vna cum Epiſcopo de B. Virginis manu exceperãt, eiuſdem Antiſtitis conſilio venerandã piorum virorum congregationem erexerunt, quam in tãti beneficij memoriam flagrantium ſiue Ardentium ſocietatem nominarunt. Frequens ſtatim, cum è ciuibus, tum nobilibus, inſignium virorum multitudo ſacro ſodalitio nomen dedit. Extat in foro minori vetus ſuperbaque pyramis, ſtupendum antiquæ artis opus, vbi cereus multo cum cultu religioneq; in theca argentea aſſeruatur. Huc plurima paſſim vulgi frequentia, pars adorandũ, pars vt aquam potẽt, aut ægris inde potandam ferant, magno cum pietatis ſenſu concurrit.

Cereus ſacer à B. Maria è cælo defertur.

Cerei virtute ſanantur centum ſexaginta ægri.

Gratiarũ actio pro beneficio per cereum accepto.

Sodalitas Ardentium Atrebati inſtituta.

Anniuerſarium Sodalitatis iſtius feſtum a die venerabilis Sacramenti ad Dominicam ſequentem celebratur. Quo interim tempore multa paſſim in vrbe æruin campanorum, lituorum & tibiarum ſonitu cõmunis omnium lætitiæ edũtur teſtimonia; quin etiam tum ceſſãnt cauſę forenſes, diciturque iuſtitium haud ſecus ac ſi vrbis nũdinæ ſolemnes forẽt Candela ſacra diebus ſingulis, adſtipante cum cruce, facibuſque populo, & applaudente multo inſtrumentorum muſicorum concentu, ad ſacellum, quod eſt in loco: quam Ardentium vocant, exportatur: vbi Primores, ſodaleſque, qui honoris ergo cereum ſanctum comitati ſunt, rem ſacram audiunt. Sub myſterij diuini canonem cereus accenditur, rurſumque ſub noctem multa cum põpa in pyramidem, thecamque propriam refertur. Dominica autem proxima, concione & ſacro peractis candela illa ſplẽdidum in morẽ ſub inſigni vmbella in ciuitatem reuerenter infertur quam Magiſtratus, ac præcipui Sodales comitãtur, adſtipantibus phaleratis in equis ditionis, ſeu cameræ Atrebatenſis Primoribus cum magna ſclopeta-

Ardẽtium feſtiuitas inſtituta.

Cereo ſacro honos exhibitus.

petariorum, haſtatorumque caterua, plurimoq; tympanorum, ac tubarum clangore comitantur, quibus obuij fiunt Præpoſitus, Magiſtratuſque, ciuitatis pompâque vna omnes ad porticum vſque Eccleſiæ Cathedralis deducunt, vbi Sodales binos Canonicis cereos, & templum ingreſſi ſacrã candelam accenſam glorioſæ Virgini offerunt, tum eadem pompa, & comitatu ad ſacellum, & inde ſub veſperam ad pyramidem referunt. Prępter admirabilem illam cerei diuinitus dati receptionem, multa inſuper admirandaque prodigia ſunt perpendenda. Ac imprimis, quod licet capta receptaq; vrbe, alijſque grauiſſimis periculis, ſarta tecta tamen adhuc candela ſacra per annos circiter quingentos fideliſſime conſeruata ſit, ingenti pij populi ſolatio, qui etiamnũ, ob præclara, quæ illic ſe produnt diuinæ manus opera, non minus quam maiores cereum colit & obſeruat. Mirum ſanè eſt, quod tanto tempore toties accenſus, & in aquam inſtillatus cereus ille quoties neceſſum fuit, haud tamen diminutus ſit, quin potius auctus videatur: ex defluentibus ſiquidem guttis tantum ceræ collectum eſt, quantum pluribus alijs cereis efformandis ſuffecerit; qui varia in loca tranſmiſſi, ob parem vim efficaciamque pari in honore habentur. Etiam nunc in ſacello videre eſt panem maſſamve ceream, qui ex ijſdẽ ſtillis in dies accreſcit. Memoria dignum eſt miraculũ quod anno 1233. contigit ibidem in parochia D. Gaugerici; Cum inuolans repente de cęlo fulgur templum iſtud inuaſiſſet inſoleſcens continuo ardor flammaq; adeo inualuit, vt petita affluentiſſime è vicinis puteis aqua nullatenus extingueretur, pijs aliquot ciuibus venit in mentem operæpretium fore, ſi ſacræ aquæ guttæ aliquod alteri commixtæ in ignem inijcerentur: nec fruſtra: præſentiſſimum enim fuit ad compeſcendam flammam remedium. Quod vero ad varias ſacri (quẽ vocant) ignis

In cereo ſacro miraculum inſigne.

Aliud miraculum.

Alia itẽ miracula.

apoſtematum, vlcerum, febrium, hepatis inflammationum, aliorumq; id genus morborum curationes attinet, quamque frequentes illæ quouis tempore acciderint, ſat fidem facit continua quingentorũ annorum experientia. Pars aquam illam puram inſcijs ſubinde medicis potant maxima cum confidentia: alij potui ſuo immiſcẽt: pars etiam vlcera illiniũt. Omnes denique Atrebates, viciniique cuiuſcumque cõditionis accolæ, pauperes iuxta ac diuites, parui æque, ac magni ſalutarem aquæ ſacræ operationem integræ valetudini reſtituti experiuntur.

X. *Sub Euangeliorum lectione in Miſſa ſolemni luminaria cur accenduntur.*

DIuus Hieronymus aduerſus Vigilantium ſcribens, docet Euangelium eſſe lætum, quia lucidum: per totas enim, inquit, Orientis eccleſias, quando legendum eſt Euangelium, accenduntur luminaria, iam ſole rutilante, non vtique ad fugandas tenebras, ſed ad ſignũ lætitię demonſtrandum. Vnde & virgines illæ Euangelicæ ſemper habent accẽſas lampades ſuas, vt ſub typo luminis corporalis illa lux oſtendatur, de qua in pſalmo legitur: *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen ſemitis meis.* Pſ. 118.

D. Hier. cõtra Vigilãtiũ.

Luminaria cur accenſa tempore Euangelij.

De ſacris Imaginibus.

TIT. LXIII. De cultu & vſu ſacrarum imaginum in genere.

Duos Cherubinos aureos iuſſit Dominus Deus fieri in loco propitiatorij ſeſe mutuò reſpicientes. *Exo. 25. 37. & Nu. 7.*

Orauit Moyſes pro populo, & locutus eſt Dominus ad eum, Fac ſerpentem aneum, & pone eum pro ſigno, qui percuſſus aſpexerit eum, viuet. Fecit ergo Moyſes ſerpentem aneum, & poſuit eum pro ſigno. Quem cum percuſſi aſpicerent, ſanabantur. *Nu. c. 21*

Salomon quoque diu poſt Moyſen duos *3. Reg. 7*

Cherubinos de lignis oliuarum fieri iuſſit, ac eos in eminentiori tabernaculi loco collocari.

Exemp. I. *Vt Chriſtus imaginē ſuam in lineo texto impreſſam ad Abgarum Edeſſenorum Regem miſerit.*

Niceph. Calliſt. l. 2. hiſt. eccleſ. c. 7. & Euag. l. 2. c. 26. Alij Abagarum alij Abgarū nominant.

CVm Abgarus Edeſſenorum Princeps audiuiſſet Chriſtum ijs, qui diuturnis premebantur morbis, congruentem valetudinem ſine remedijs & herbis, & quidem gratuitò præbere, aliaq; multa viribus noſtris maiora efficere opera, ad eum ſcribit orās, vt ne ei moleſtum ſit ad ſe venire, ipſumque, quo iam dudum affligebatur, inueterato morbo liberare. Poſtquam autē Abgarus ſcripto ſuo perſuadere ei quod voluiſſet, non potuit, deſperato Ieſu, propter reſponſum acceptum, aduentu, quid caperet conſilij incertus, eo tamen quo in Chriſtum tenebatur, deſiderio perculſus, pictorem eximium ad eum miſit, eique vt diligenter, & accuratè faciem eius in pictura effingeret, imaginemque pro deſiderato illo ſibi afferret, imperauit. Et ille quidem venit, atque in loco ſublimiore ſtans, pingere Chriſti vultū, vt decebat, conabatur. Quum vero cœptum opus non ſuccederet (diuinus quippe ſplendor, & gratia in vultu eius coruſcans impedimento erat) re ea cognita Saluator textum lineum petit, in eoque prius loco faciem ſuam exprimit, & ad Abgarum mittit. Dicitur quoque Perſarum Rex manu ingenioque promptum pictorem miſiſſe, & per hunc fidei deſiderio, ſimul & ipſius Chriſti, & quæ eum diuino modo genuit, matris, quam celerrimè imaginem depictam accepiſſe. Atque hæc quidem ex tabularijs, & Archiuis ciuitatis Edeſſæ, quæ tum regia adminiſtrabatur poteſtate, ſunt deſumpta: fuerant enim publica librorum monumenta relata. Et libri de Abgari rebus conſcripti hæc quoque complectebantur, ex Syrorum lingua tranſlata.

Imaginē ſuā Chriſtus ad Abgarū mittit.

B. Virginis imago depicta.

II. *De imaginibus Chriſti Domini, beati Virginis, & principum Apoſtolorum à S. Luca depictis.*

Niceph. Calliſt. lib. 2. c. 43. & l. 6. c. 16.

FErtur Lucas quoque primus Chriſti, & quæ eum ita vt Deū genuit, matris, atque ita Principum Apoſtolorum pingendi arte effigiem adumbraſſe, vnde in omnem deinde habitabilem orbem tam venerandum, & pretioſum opus eſt illatum. Idē libro ſexto Capite 16 Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli, ipſiuſque adeo Chriſti, & quæ eum ſupra naturæ captum mirificè, genuit Virginis matris coloribus adumbratas imagines plurimas ad hunc vſque diem conſeruatas eſſe nouimus. Ac Lucas quidem Apoſtolus, ipſas accuratè, opus id exorſus manibus ſuis depinxit: deinde vero ex veteribus alij quoque viri, pro eo atq; par erat, velut ſeruatores ſuos in ſignis, & picturis ſeruantes, idem fecere.

Imaginū pictarum in eccleſia vſus valde antiquus.

III. *Miraculo Deus oſtendit ſibi placere vſum imaginum.*

Io. Diac. ex Method. Patriarch. apud Lippoma. to. 2. p. 246 in vita S. Nicolai.

CVm de Africæ partibus Vandalorum exercitus applicuiſſet ad terram Calabrim den, atque eandem regionem igne ſuccenderent, reperta eſt ibi à quodā barbaro in cuiuſdā Chriſticolæ domo ſancti Nicolai imago in tabula honeſtè depicta. Quam protinus in ſinu ſuo proiecit, & abſcondit, quamuis ab eo ignoraretur omnino quid eſſet. Cum autem perueniſſet ab eos, qui Chriſticolas captiuos deducebant vinctos, interrogauit vnū ex eis, & ait, Rogo, vt mihi indicetur, cuius eſt figura in hac tabula tam pulchrè depicta? Et hæc dicens, demonſtrauit eis iconem. Cum ergo contēplati eſſent eam Chriſtiani, cum gemitu & lachrymis dixerunt, Imago hæc, quam cernimus, ſancti Nicolai dicitur, qui multis miraculis, & virtutibus apud Deum exiſtens clarus,

S. Nicolai imago inuēta à barbaro.

Imago S. Nicolai agnoſcitur à Chriſtianis.

mani-

manifeſtè edocet ſe viuere etiam poſt ſepulcrum. Cumque hoc auditu percepiſſet barbarus ille, cōtinuo abſcondit eam propter ſuos ſocios, nemini ex hoc aliquid pandens. Cum autem reuerſus eſſet Vandalorum exercitus in Africam, cum plurimis captiuis, & ſpolijs multis, rediit & ipſe barbarus, qui ſancti Nicolai habebat tabulam in domo ſua. Erat autem ipſe Trapezita. Quadam autem die tulit ipſam iconem, & poſuit eam ante telonium ſuum; vbi erant omnia quæ habebat, aurum, argentum, & veſtes: & locutus eſt ei, dicens: Nicolae, habeto cuſtodiam ſuper telonium hoc: nā ego alio neceſſe habeo proficiſci. Hæc locutus imagini, diſceſſit apertum omnino relinquēs telonium ſecurus proficiſcens, quaſi ibi plurimos cuſtodes dimitteret. Cum autem ſecus eūdem telonium latrones tranſirent, & vidiſſent apertum, & neminem cuſtodem ibidem adeſſe, dixerunt ad inuicem, vt venientes nocte eadem diriperent omnia quæ intrinſecus erant poſita. Quod ita factum. Nam venientes nocte omnia abſtulerunt, aurum, argentum, & veſtes, & cætera: & ſic profecti ſunt: Sola icon de foris pendens ſuperſtes remanſit. Hæc autem Dei diſpenſatione agebantur, vt huiuſcemodi occaſione reperiretur quāti meriti Nicolaus eſſet, & apud Aphricanas regiones manifeſtè clareſceret. Veniente autem barbaro, cuius telonium erat, reperit eum vacuum nihil omnino habentem, niſi ipſam Sancti Nicolai iconem. Tunc plorans, & gemens, vehementiſſimos ſtridores emittebat, & turbido aſpectu conuerſus in faciem imaginis ſancti Nicolai, quaſi ad viuentem hominem, & ratione vtentem, hæc verba proferebat, dicens: O Nicolae, bonum te cuſtodem telonij mei poſui. Quid feciſti: Redde mihi res meas, alioqui cędo te flagellis. Et cum hæc diceret, accepto flagello tundebat B. Nicolai imaginē. Cū vero fatigatus eſſet cædendo eam, dixit ei. Certè in ignem te projiciam, ſi non reddideris rē meam. Piiſſimus autem confeſſor beatus Nicolaus nimia miſeratione ductus ſuper iconem ſuam, ac ſi ipſe flagellis cæderetur, ſub feſtinatione ad locū acceſſit propius. vbi latrones cuncta diuidebant, quæ de illius Saraceni telonio abſtulerant. Tunc dixit ad eos ſanctus Nicolaus: O infelices, & miſeri, quid facitis? Nūmquid ignoratis, quoniam ego ipſe ibidem eram quando hoc malum perpetraſtis: Nam oculi mei conſpexerunt, quando has & illas res abſtuliſtis. Quantitatem & numerū etiam cūctarum rerum, quas de telonio exulerant, ſigillatim eis exponens, addidit dicens: Scitote autem, quoniam furtum, quod perpetraſtis, ſi non mihi acquieueritis, vt reuocetis cuncta, quæ abſtuliſtis, ego illud publicè manifeſtare curabo. Nam ſub mea cura vniuerſa fuerunt poſita: & ideo pro veſtro ſcelere ego innocens quam grauiter flagellis cæſus ſum? Credite mihi, quia nullo modo vobis parcam, ſi meis non acquieſcitis cōſilijs, ſed craſtina die morte tradere vos faciam. Illi autem fures cum viderent ſe deprehenſos, exiſtimantes quempiam fuiſſe de populis, qui eos explorauiſſet, nimium mente conſternati, & vltra quam credi poteſt, exterriti, vehemēter metu mortis coacti, per terræ noctis ſilentia reportauerunt omnia, & in telonio repoſuerunt. Mane autem facto, cum veniſſet barbarus, & vidiſſet cunctam ſubſtantiam, quam amiſerat, flere cœpit præ gaudio, cui tale miraculum fuerat demonſtratum per ſanctum Nicolaum. Tunc apprehenſa imagine deoſculari eam cœpit dicens: O ſancte Nicolae, fidelis & iuſte piiſſime & miſericordiſſime ſerue Dei excelſi, quam ſublimis, quā magnus, quā præpotens factus es, q̄ proximus, & familiaris Deo Regi immortali, cui viuens militare non ceſſaſti, à quo poteſtatem accepiſſe comprobaris; vt talia facere poſſis, qualia mihi gentili ex

Barbar' commendat rem domeſticam imagini S. Nicolai.

Theſaurus Barbari ſurripitur.

B. Nicolai imago cur à Saraceno flagellata.

Furibus apparet B. Nicolaus. Sācti norūt quid hic geratur.

Furtum repetit B. Nicolaus cum graui cōminatione.

Reſtitutio fit Saraceno.

Imaginē S. Nicolai colit Saracenus, & conuertitur.

ære inſenſibili patrare dignatus es. Ab iſta namque die credo in Chriſtum. Credidit autem in Chriſtum Dominum,& baptizatus eſt ipſe, & domus eius tota, & conſtruxit eccleſiã in honorem ſancti Nicolai. In qua mortuus eſt cum vxore ſua & filijs, pariter glorificantes Dominum, & beatum Nicolaum.

IV. *Sacrarum imaginum cultus miraculo ſanitatis reſtitutæ confirmatur.*

Ex Ioã. Curopalate Baron. to. 9. annal. eccleſ. ann. Do. 842 Carol. Sigon. li. 5. hiſto. de Regno Italia an. 842.

CVm Theophilus Græcorum Imperator, qui ſuo tempore fuerat imaginum oppugnator, vitam finijſſet, filius eius Michael imperij ſceptra ſuſcepit, cum matre Theodora, eos habens tutores & curatores, quos ipſi in teſtamenti tabulis inſtituerat, Manuelem magiſtrum,& domeſticũ vocatum ſcholarũ, & Theoctiſtum Patricium,& Logothetam Dromi. Igitur Theodora imperio cum filio potita ſtatim & ab initio piorum virorum monitis, quæ ad Iconomachorum ſectam extirpandam pertinebant, explorabat. Quæ quidẽ a Leonis ex Armenis imperio, vſque ad eundẽ Theophili obitum omnem Romanorum ditionem peruaſerat. Aſſentiebatur eius demolitioni Theoctiſtus quoque ſed Manuel ad quoddã tempus ambiguus fuit. Verum nemo apertè, ac liberè loqui de ipſa eruenda audebat, cum maxima cœtus pars & Senatus, atque adeo ipſe Patriarcha, hac hæreſi imbuti eſſent. Solus autem Manuel diuina vi impulſus id auſus eſt. Nam prius (vt dictum eſt) animi dubius erat in ſacroſanctarum imaginũ cultu, quem poſtea tali de cauſa eſt complexus. Grauiſſimo morbo fuerat occupatus, iamque eius vitæ ſalus deſperata erat, omni medicorum arte fatigata. Venerunt igitur ad ipſum quidam qui eum deceſſiſſe audierant, venerandi ac pij monachi, a monaſterio Studij. Qui cum ad lectum acceſſiſſent, eumque adhuc viuere, & ſpirare cognouiſſent, prædixerunt fore, vt viueret, & in priſtinam valetudinem reſtitueretur. Qui prius nullã his fidem habebat: verumtamen inſtantibus diuinis viris, hortantibuſque, ne dubitaret de virtute Dei, quæ ſibi illuxerat & paululum morbo alleuatus eſt tenui, atque imbecillo cantu. Et quomodo (ipſis inquit) erit hoc mihi, ò diuini Patres: animæ vires defecerunt, corpus totum exhauſtum eſt & aruit, & ego iaceo quaſi ſalſamentum conditum & exſiccatũ, nulla alia re a mortuis differens quam ſolo ſpiritu. Quæ nam igitur ſpes? Vel quæ ratio perſuadebit me cõualiturum, priſtinamque ſanitatem reſtitutum iri: Reſponderunt igitur ſancti viri illi, omnia fieri a Deo poſſunt, neque quicquam eſt, quod ille non poſſit. Si igitur operam dabis, cum conualueris, vt Iconomachorum extinguatur incendium, & ſacræ imagines, & priſcæ & patriæ leges reſtituantur, pollicemur tibi vitã. Quo dicto abierunt. Manueli vero, nec opinato, & præter omnem exſpectationem melius eſſe cœpit, naturaleſque vires ſine vllo impedimẽto redibant, ac breuiori tempore ab omni vi morbi liberatus eſt: ſtatimque facile equitans ad palatium ſe confert, & ad Reginam ingreſſus omnibus modis eam hortari cœpit, vt ſacras reſtitueret imagines. Quæ tamen ſibi iam pridem dari eiuſcemodi occaſionem expectabat: Siquidem à parente ſua ad id ſemper accendebatur, & a matris fratribus Patricijs Sed tamen reſtitit Theodora verbis Manuelis, ſiue iuſiurandum erga virum vetita, ſiue tamẽ (vt diximus) quod metueret frequentiam eorum qui hæreſi detinerentur. Inſtante autem Manuele, Theodora: Meus, inquit, ò magiſter, vir, & Imperator veritatis amator erat, & nihil vnquam inconſideratè fecit, atque hoc dogma niſi ſacris legibus, & ſanctis ſcripturis eſſet interdictum, nunquã ille ex eccleſia tollendum curaſſet: Quæ cum illa dixiſſet, propediem illi adeſſe vitæ finem, Imperijque

Veritatis reſtitutæ Manuel tutor Michaelis Imp. filij Theophili imaginum oppugnator morbo corripitur.

Manuel cultum imaginũ admittens conualeſcit.

perijque amiſſionem minatus eſt, neque ipſi tantũ, ſed etiam eius filio, niſi diuinum ornatum ſanctis imaginibus templum reſtitueret. Quibus verbis, ſiue deterrita, ſiue (vt diximus) alioqui prompta Regina omni ſtudio rẽ ſuſcepit: ſtatimque in Theoctiſti tentorijs omnes prudentia, & eloquentia præditos viros, tũ ex themate, tum ex Cõcilio cogi iuſſit, ibiq; diſputari ac proponi, quæ ad actam fidem pertinerẽt. Omnibuſque, ita vt dixeram, congregatis: multiſque verbis factis, & teſtimonijs ſacræ ſcripturæ non paucis adductis, pia pars tandem ſuperior fuit. Ac ſubito dogmã conſtitutum eſt, vt ſacræ imagines reſtituerẽtur? Epiſcopis, monachis & ſenatoribus, quicumque maioris partis prius morbo detinebantur, quod eſſet melius ediſcentibus, & veritatem edoctis ſententiam in melius commutantibus. Quicũque vero altiori impietate hæreſi infecti ita ſe haberẽt, vt a praua opinione deduci non poſſent, illi è ciuitate eiecti in exilium mitterentur.

Sacrarũ imaginũ reſtitutio.

V. *Quomodo dæmon cultum ſacrarum imaginum ægrè ferat.*

Sophron. prat. ſpirit. c. 45.

Dicebat Abbas Theodorus Aeliotes, quod fuerit quidam incluſus in monte Oliuarũ certator maximus. Impugnabat autem illum fornicationis ſpiritus. Die vero quadã, cum inſtaret illi vehementer, cępit eiulare ſenex, & dicere dęmoni: Quamdiu non dimittis me? Recede iam à me, qui mecum conſenuiſti. Apparuit autem ei dæmon viſibiliter, dicens: Iura mihi, quia nemini dices, quæ tibi dicturus ſum, & te non amplius oppugno. Iurauitque illi ſenex, dicens: Per inhabitantem in altiſſimis, nulli dicã, quæ mihi dixeris. Tunc ait illi dæmõ: Noli adorare hanc imaginem, & vltra te non impugnabo. Habebat autem hęc imago expreſſam figurã Dominæ noſtræ ſanctæ Dei genitricis Mariæ ferentem Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. Ait incluſus dæmoni: Dimitte me, vt deliberem. In craſtinum autem ſignificauit hoc ipſi Abbati Theodoro Aeliotæ, tunc habitanti in Laura Pharan, narrauitq; illi omnia: Senex autem ait recluſo: Verè, Domine Abba, illuſus es, quia iuraſti dæmoni. Verumtamen bene feciſti hoc reuelans. Expedit autem tibi nullum in illa vrbe lupanar omittere, quod non ingrediaris, quam vt neges te adorare Deum, & Dominũ noſtrum Ieſum Chriſtum cum matre ſua. Confirmatum igitur, & corroboratũ pluribus verbis reliquit illum in loco ſuo. Apparuit ergo dæmon incluſo rurſus, dicens. Quid hoc eſt, peſſime ſenex, nonne tu iuraſti mihi, quod id nemini diceres: & quare dixiſti ei, qui venit ad te? Dico tibi, quia vt periurus in die iudicij iudicaberis. Reſpondit incluſus, dicens: *Scio quidem, quia iuraui*, verumtamen Dominum, & Creatorem meum adorabo, tibi autem non obediam.

Si dæmõ ita ægre ferat cultum imagin. ergo nõ eſt abominabile eas colere.

Modus rectus colẽdi imagines eſt vt colamus eas verũ prototypo eos quorum ſunt imagines.

Dæmoni non obediendum eſſẽ poſt iuramentum ipſi factum.

VI. *De ſtigmatibus beati Franciſci eius imagini diuinitus impreſſis.*

In vrbe Roma matrona quædam claritate morum ac parentum gloria nobilis, ſanctum Franciſcum in ſuum elegerat aduocatum, ipſius habens depictã imaginem in ſecreto cubiculo, vbi patrem in abſcondito exorabat. Die vero quodam, dum orationi vacaret: conſiderans imaginem ſancti ſacra illa ſigna ſtigmatum non habentem, dolere cœpit non modicum, & mirari. Sed non mirum, ſi id in pictura non erat, quod pictor omiſerat. Cumque per plures dies, quid cauſæ foret defectus eiuſmodi mente ſolicita pertractaret, ecce ſubito die quadam apparuerunt ſigna illa mirifica in pictura, ſicut in alijs ipſius ſancti imaginibus pingi ſolent. Tremefacta illa filiam ſuã Deo deuotam aduocauit protinus, requirens ſi abſque ſtigmatibus vſq; tunc imago fuiſſet. Affirmat illa, & iurat, olim ſine ſacris illis ſtigmatibus extitiſſe, & nũc

S. Bonauẽt. Card. in vita eius. de miraculis poſt mortem eius factis.

Apud Aloyſ. Lip. t. 4. fol. 268.

Imago S. Frãciſci olim etiã in cubiculo habebatur.

verè cum ſtigmatibus apparere. Verum quia mens humana ſemetipſam frequenter impellit vt cadat, & in dubiū reuocat veritatem, ſubintrat iterum cor mulieris dubitatio noxia, ne forte ſic fuiſſet imago à principio conſignata. At Dei virtus, ne primum contemneret miraculum, addidit & ſecundum continuo namque diſparentibus ſignis illis, nudata priuilegio Imago remanſit, vt perſequēs ſignum fieret probatio præcedentis.

VII. *Sanctum & pium eſſe, non vero ſuperſtitioſum, flexis genibus orare ante imagines ſanctorum.*

D. Ioan. Damaſ. in vita SS. Barlaam & Ioſaphat apud Aloyſium Lyppom. to. 1. fol. 345. nu. 55.

AVennir Indorum Rex ſuorum falſorum deorum infirmitatem agnoſcens, & Chriſto nomen dare peroptans ſcribit ad filium ſuum Ioſaphat, petitque, quid oporteat eum facere. Cum autem epiſtolam Ioſaphat ſuſcepiſſet, & quæ in ea continebantur legendo pertranſijſſet, gaudio ſimul, & admiratione replebatur. Moxque ingreſſus in ſuum cubiculū, ante Dominicā imaginem in faciem corruit, & lachrymis terram rigans gratias egit Domino, ſimul & confitens & labia exultationis mouēs hymnum dixit.

Ante imagines Chriſti & Sāctorū orare pium eſt.

VIII. *Gregorius Magnus Carolo Magno imagines mittit, docetque quomodo ſint venerandæ.*

Gregor. Mag. li. 7. epiſt. 53. ad Secundinū in fi. Baro. to. 9. ann. Do. 726.

Ante imaginē nō quaſi ante diuinitatē proſternimur.

GRegorius pontifex eius nominis ſecundus mittens Carolo Magno imagines per Dulcidum diaconum, ſic ſcribit ad Secundinum: Scimus quia tu imaginem Seruatoris noſtri ideo non petis, vt pro Deo, aut quaſi Deum colas, ſed ob recordationem filij Dei, & in eius amore recaleſcas, cuius tu imaginem videre deſideras. Et nos quidem non quaſi ante diuinitatem, ante illam proſternimur, ſed illum adoramu, quem per imaginem aut natum, aut paſſum, aut in throno ſedentem recordamur. Et dum nobis illa pictura, quaſi ſcriptura, ad memoriam filium Dei reducit, animum noſtrum, aut de reſurrectione lætificat, aut de paſſione demulcet. Ideoque direximus tibi Surtarias duas, imaginem Saluatoris, & ſanctæ Dei genitricis Mariæ, beatorumque Petri, & Pauli Apoſtolorum continentes per ſupradictum filium noſtrum Diaconum, & vnam Crucem, & clauem, pro benedictione à ſanctiſſimo corpore Petri Apoſtolorum Principis: vt per ipſum à maligno ſis defenſus, per cuius ſanctum lignum munitum te eſſe credis.

Imagines mittit Gregorius Carolo Magno, & quas.

TIT. LXIV. De inſigni quorumdam erga ſacras imagines pietate.

EXEMP. I. *De Theoctiſtæ matris Imperatricis Theodoræ ſingulari erga ſacras imagines pietate.*

Ioan. Zonar. to. 3 Ann. in Theophilo.

THeodoræ Imperatrici Theophili Imperatoris vxori patria fuit Paphlagonia, parētes Marinus & Theoctiſta, ex nobili illius Prouinciæ familia ambo pij, & ſacrarum imaginum adoratores. Huius Imperatoris filiolæ numero quinque ad Theoctiſtam, vt auiam aliquando adducebantur, quarum nomina fuerunt Thecla, Anna, Anaſtaſia, Pulcheria, & Maria. Illa puellas munuſculis ſibi cōciliabat, ac ſeorſum hortabatur ad ſacrarum imaginum venerationem, curabatq; vt ſacras imagines, & effigies, quas è ciſtella proferebat, neptes adorarent & deoſcularentur, earumque capitibus & faciebus eas admouebat. Puellas aliquando inde reuerſas rogat Imperator, vt ab Auia tractatæ, & quid illa diceret? Cæteris tacentibus, Pulcheria adhuc infantula, cum cætera balbutienti voce refert, tum addit: Auiam in ciſtella puppas habere (ſic enim imagines vocabat) quas ipſarum capitibus & faciebus admoueret, & oſculandas præberet. Ex hoc cum cognouiſſet ſcholas ab Auia cultum

Imagines reſtituit, & colit Theodora Augusta.

ſacrarum imaginum doceri, illas non ampliùs ad eam accedere paſſus eſt: neque alia moleſtia Theoctiſtam affecit, quam & propter affinitatem, & magis etiam ob virtutem venerabatur, cum quidem ſæpe ab ea reprehẽderetur, quod orthodoxos puniret, & ſacris imaginibus contumeliam faceret, iisq. rebus omnium ſubditorum odia ſuſciperet. Simile quidam aliud eidẽ Imperatrici accidit. Erat in Regia quidam humuncio delirus, & impedita lingua, quem Imperator in delicijs habebat, cui etiam in gynæconitidem patebat aditus. Aliquando igitur in Imperatricis thalamum ingreſſus, cum illa ſacras imagines oſcularetur & adoraret, (eas enim clam marito ſupra modum honorabat) ſacras effigies conſpicatus, quid eſſet, rogat? reſpondet illa ſimpliciter, pulcras ſuas puppas eſſe. Egreſſus vecors humuncio, Theophilum in conuiuio repetit: interrogatus vnde veniret? A manna reſpondit, ſic enim dominã vocabat, eamq. pulcras puppas habere dixit. Imperator autem puppas imagines eſſe ſuſpicatus, cõmotus & ira æſtuans Imperatricem accedit, & contumelioſis dictis inſectatus, idololatriam appellat, eaque refert, quæ à Danderẽ (id enim fatuo nomen erat) audiuiſſet. Verum illa maritum ſolerter decepit. Neque enim, inquit, imagines vidit Danderis, ſed cum ſpeculum intueretur formas, quæ in eo repræſentabantur, puppas appellauit. Eo probabili commento Imperatoris iram declinauit, furoremque lenijt. Nam quum omnes in ſuam impietatẽ pertrahere ſtuderet, ſæuus admodum erga pios fuit, & vt ſtultitiæ, ſic & eius quam ipſe probabat pietatis acerrimus defenſor, ſubditos à cultu imaginum abducere inſano ſtudio contendebat: eaque de cauſa multos puniebat, vt eos, quemadmodum intemperanti lingua dicebat, ab idolomania depelleret, ac multos confeſſores fecit.

Inſignis Theodora cultus erga imagines.

Theodora Imp. mariti iracũdiã callido cõmento eludit.

II. *De laudabili Zelo mulierum Orthodoxarum pro honore imaginum contra Leonem Iſaurum Iconomachum.*

Leo Imperator furens contra rectã fidem ſacroſanctam, Saluatoris imaginem ſuper portam æneam publice expoſitam è loco eminenti deijciendam præcepit Rei autem geſtę hiſtoria in Actis ſancti Stephani martyris iunioris, apud Ioannem Damaſcenum poſitis, ſic enarratur. Ac primũ (ò ingentem Chriſte patientiam tuã) aduerſus tuam imaginem audaciſſima illa anima graſſatur, eamque quæ ſupra portam fixa erat, ac vulgo ærea dicebatur, Theandricam formam tuã deijci, atq; oblitterari iubet. Cum autem ad hoc facinus perpetrandũ miſſus ſatelles, impoſita iam ſcala, conſcenderet, diuino zelo incenſæ mulieres, præclariſſimum ac generoſiſſimũ virtutis ſpecimen edentes, arreptam manibus ſcalam in terram deijciunt, vnaque eum, qui hoc facinus aggrediebatur, præcipitem agunt: qui itatum ad hoc præſtiti miniſterij hanc mercedem tulit, vt vita orbaretur: quæ autem ſequuntur, poſtea contigerunt, cum eiecto ſancto Germano Patriarcha, homo hæreticus in eius locum ſubrogatus eſt. Sanctæ autem illæ mulieres ob Chriſtum, cuius zelo flagrabant, opportunè abiecto, & contempto pudore, curſu effuſo in eccleſiam feruntur, atque impium Patriarcham, qui tum illic erat, illum (inquã) vt Chriſti *verbis vtar* deſolationis abominationem in loco ſancto ſtantem, lapidibus inceſſunt, mercenarium, non paſtorem: lupum, non paſtorem, eccleſiaſticarum denique ſanctionum proditorem appellantes. Ille autem pudore ſimul & metu correptus, confeſtim ad Imperatorem confugit, eique quod factum fuerat, narrat, atq; ad mulierum cędem eum extimulat. Huiuſmodi enim boni illius ac pacifici paſtoris erat, tanquam videlicet per ea, quæ agebat, docere cu-

Conſtantinus. Manaſſes. Zonar. & alij in Leone. B ir. to. 9 an. Do. 726. 12.

Zelus mulierũ orthodoxarũ pro honore imaginũ.

* *Matth. 24.*

Conc. c. 8. Sur. 6. Aug. tis etiam mœnia ſuperaret: aliasq. infinitas prætetea molitus artes & fraudes, cum probro tamen, re infecta, diſceſſit. Quę vero is contra vrbem eam *Vrbis Edeſſena oppugnatio.* tentarit, pro eo atque potero, exponā. Lignorum multam vim & materiam aliam, quæcumque facile ignem concipit, milites ſuos alijs rebus relictis omnibus, ad vrbē aggerere iuſſit. Atq; vbi id dicto citius factum, & materia circumcirca conſtructa eſt, terram deinde ingeſſit, & aduerſam aciem contra vrbem duxit: & celeriter propugnaculis inſtructis lignorum & aggere collocatis, eam oppugnauit. Vſque adeo vero vrbem altitudine operis ſuperauit, vt ex munitionibus tela in defenſores vrbis conijcerentur. Itaque cum obſeſſi aggerem veluti montem aliquem vrbi imminere viderent, & hoſtes ex locis ſuperioribus, pedibus quamprimum in vrbem excurſuri exiſtimarentur, ſole oriente ex aduerſo aggeri cuniculos agere inſtituerunt, & ignem ſubijcere, vt lignorum materia flamma cōſumpta agger peſſum iret, opuſq. totum corrueret. Cæterū igne immiſſo cœptum eos conſilium fefellit, quod flamma exitum non haberet: quam autem concipere, atque ita materiam comprehendere, ſicut conſueuit, oportebat. Itaque vbi eos conſilium protſus deſtituit, in extremam deiecti deſperationem, ad ſuperiſiam anchoram, diuinitus ſcilicet acceptam imaginem, confugerunt, quam nulla hominis fecerat manus: *Edeſſeni ad imaginem Christi Abgaro olim miſſam confugiunt.* ipſe vero Chriſtus Deus Abgaro videre eum cupienti, facie in linteum impreſſā, miſerat. Hanc ipſam imaginē ad cuniculum produxerunt, & aqua conſperſam contra pyram miſerunt. Et ſubito diuina virtute inſenſibili quodammodo eorum fidei, qui hoc faciebant, ſuccurrente, facile admodū quod deſperatū antea fuerat, eſt perfectum. Siquidem confeſtim ligna ignem conceperunt, & quam celerrimē combuſta, imminenti ſtatim materiæ eundem ignem immiſerunt, carpentem & conſumentem omnia. Obſeſſi ciues poſtquam fumum exilientem ex aggeris mole viderunt, talia inſuper ſunt moliti; Vaſculis ſiquidē quibuſcumque fictilibus collectis, & ſulphure & pice, alijsq. rebus ex materia, quæ facilè flammam corripit, completis, fundis ad cuniculi foſſam coniecerunt. Quæ fumum eminentia, igne ſcilicet iactus impetu accenſo effecerunt, vt fumus qui ex aggere promanabat, inde prodire non exiſtimaretur. Omnes enim fumum omnem ex ollis excitari autumabāt. Triduo vero poſt, vbi ignis quæ in medio erant, conſumpſit, flammas eius terra reddidit: & qui in aggere conſtiterant Perſæ propugnatores, tandem intelligere cœperunt, in quondam diſcrimē *Perſarū diſcrimē in obſidione Edeſſena.* peruenifſent. Tum Coſrhoes, veluti aduerſus virtutem diuinam contrarijs cœptis eundum eſſe ſibi exiſtimaret, quæ vrbem præterfluit aquam, contra pyram ardentem, extinguere eam volens, immiſit. At illa magis *Aqua diuinitus ignem alit & auget.* magisq. accendebatur, aquarum vim omnem perinde atque ſulphur, aut oleum, aut liquorem alium, ad inflāmandam materiam idoneum concipiens, in ſublime eo vſque ferebatur, donec agger omnis in foſſæ cuniculis conſidens in cineres eſt redactus. Itaque Coſrhoes rebus ipſis ad deſperationem abductus, tandem vim eam, quæ vrbem defenderet, cognouit: & pudore perculſus in regnum ſuum redijt, pœnitentia ductus, quod tantos fruſtra labores ſubijſſet, per quos ita manus contra Deum tollere voluiſſet. Atq; equidem hæc ſe ſic habuere.

II. *De Veneranda Chriſti imagine, quæ Romanum exercitum comitata, ipſi victoriam parit.*

Miſcella auctor. lib. 17. & Cedrinus 7 annal. in Mauritio. Baron. to. 7. an. Do. 589.

ANno Domini noſtri Ieſu Chriſti 589. Mauritij vero Imperatoris quarto, Philippicus egreſſus è regia vrbe hoſtili ſumpto apparatu, ad ciuitatem Amidam properabat: & collectis armatis, percunctatur eos, ſi in promptu

promptu haberent properãdi ad bellum. At Romanis iuramentis credulum cum reddẽtibus, ſe alacriter bellaturos, venit ad Anazarbum. At vero Cardarigas (dux iſte erat exercitus Perſarum) hoc cõperto, riſui auditionem mandauit, ſomnium eſſe, quod dicebatur, opinans: accerſitiſq. magis, interrogauit: Quis eſſet victoriæ Dominus? At dęmonum placatores Perſas aſtruebant à dijs victoriã laturos. Conſultabant igitur Perſæ magos, læti promiſſionibus facti, & parabant cõtinuo compedes ex ligno, ferroque, quibus Romanos vinciant compeditos. Prætor autem commonet Romanos, ne agrorum exterminẽt labores; ne iuſtitia Dei, quæ malum odit, victoriam ad barbaros transferat. Poſtera die Prætor dirigit duos Philarchos Saracenorum, & capiunt Perſas viuos, per quos motus aduerſariorum didicerunt. Qui aſſeruere, ducem velle quotidie barbaros in Romanos irruere. Porro Philippicus diluculo valedicens Romanis, tribus phalãgibus occurrit in prælium: ipſeq. aſſumpta Dei hominis facti imagine, quam ἀχειροποίητον, id eſt, non manu factam Romani prædicant, eam videlicet, quam ad Abagarum à Chriſto miſſam produnt veteres, diſcurrens per aciem, armatis diuinã impertiebatur virtutem, & ſtans poſt aciem hæc retinẽs arma, lacrymis multis Deum placabat: Sicque cœleſtium ordinũ principes auxiliatores aſſumpſit. Cum autem bellum ageretur, Vitalianus princeps aciei præ omnibus alijs audacius motus, phalãgem perrupit Perſarum, & ſarcinam tulit. Romani autem circa ſpolia cœpere vacare: quos aſpiciẽs Philippicus, ne ad exuuias etiam reliqui reuerſi, prælij obliuiſcerentur, cõuerſiq; barbari prædarẽtur eos, Theodoro Tribuno galea ſua impoſita, miſit gladio percutere eos, qui circa exuuias vacabant: quem videntes, & exiſtimantes eſſe Philippicum, dimiſſis ſpolijs properarunt ad bellum. Cum autem bellum per multas horas ageretur, vox fit à Prætore, Perſarũ equos lanceis percutere: quo facto, in fugam verſus eſt Perſarum exercitus, & triũpho ingẽti potiti ſunt Romani, & occiduntur Perſæ multi, comprehendũtur etiam viui duo millia, & Byzantiũ mittuntur. Aufugit quoque Cardarigas, quem Perſæ cum iniurijs reſpuũt.

Magos conſulũt Perſæ.

Imagine Chriſti Romani Perſas vincunt.

Philippici curſu Romanus exercitus in diſcrimen coniectus.

III. *Ad herbam, quæ creuerat iuxta imaginem Domini noſtri Ieſu Chriſti in Paneade quilibet curatur morbus.*

EGo porro aliud quoq; inſigne miraculum, potẽtiam Chriſti exhibens, vi temporum obrui non patiar: Phœniciæ vrbs eſt, quæ antiquiſſimũ nomen habuit Dan, appellatione ea ab ipſo Dan; ex Patriarchæ Iacobi filijs vno, accepta, qui tribus & gentis eius locum eum tum incolentis Princeps & auctor fuit. Longo deinde tẽpore poſt, Herodis filius Philippus Cęſari gratificatus, de ſuo atq; illius nomine vrbem magnificè, ornatam ædificijs Philippi Cæſaream nuncupauit. Græci autẽ propterea quod in ea Dei panis ſtatuam collocauerint, Paneadẽ vocarunt. In hac ipſa vrbe fons quidã eſt, ad hunc mulier illa, quæ ſanguinis fluxu laborauerat, præclaram ex ære Chriſto erexit ſtatuam, aliquam ſaltẽ benefactori ſuo, ob depulſum ſibi grauem morbum, officio eo gratiam rependens. Statua ipſa ſpectantibus plurimum tribuit gratiæ, & amœnitatis. Ad huius pedes herba enata eſt, præſentiſſimum ægritudinum omnium, potiſſimum vero, tabidi morbi remedium. Et cum, qui ea curabãtur, ſumma diligentia cauſam tantæ efficaciæ inquirerent, inuenire tamen eam omnino nõ potuere; temporis enim diuturnitate, & obliuione interciderat, cuiuſnam ea ſtatua formam referret, & cuius rei gratia ibi eſſet collocata. Quod namque diuinum ſimulacrum ſub dio aſtaret, nõ parum corpus eius etiam eſt immutatum, & imbres ex locis ſuperioribus limũ ſecum trahẽtes

Niceph. Call. lib. 10. c. 30 & prius lib. 6. ca. vlt. Euſeb. li. 7. c. 14. Greg. Tur. lib. 1. de glor. mar. c. 21. Bar. to. 1. an. Do. 31 & 75.

Ciuitas Phœnicia Dan, Paneas, & Cæſarea dicitur.

Mulier hæmorrhoiſſa Chriſto ſtatuam pro foribus erexit.

Miraculis herbæ naſcentis apud imaginem Chriſti Cæſareæ.

tes

nitus indicatum. Nec mora, affuit in nota veſte B. Virgo, videbaturque a ſuprema parte chori cum accenſo cereo delabi, quem illis obtulit, eadem ad omnes, quæ antea ad citharœdos, verba faciens de miraculoſa huius cerei virtute, deque ritu, quo circa ęgrotos vtendum eſſet, paucis adhortata, vt illum in perpetuam inſignis adeo beneficij memoriam ſtudioſè conſeruarent: ac ſubito diſparuit. Rapti omnes atque attoniti, qua veneranda Deiparæ præſentia, qua diffuſæ circum templum inſolitæ lucis obtutu, quin, & diuini illius ignis ardore inflammati, Deo primum gratias egere, mox vno pariter omnes ſtudio ad accuranda Dei matris iuſſa animos promptè applicuere. Expletis itaque aquæ vaſis crucis ſignum Epiſcopus cereo exprimit, ceræque nonnihil in aquam inſtillat: ſubinde eius virtute ægris declarata, vt de illa cum magna fide ac reuerentia bibant, exhortatur. Parent monitis, ac etiam vlcera lauāt, atque omnes maximum inde leuamē illico perſentiſcere, tā interius in partibus vitalibus, quæ acri veluti flāma adurebantur, quam exterius in membris, quæ iam pene computruerant. Fuere illic ad centum ſexaginta ægroti, omneſque conualuere, excepto vno qui ſacram deſpiciēs medicinam, auſus eſt temere deblaterare malle ſe vinum, aliaque id genus multa indignātis, & contemnentes animi edere indicia: at non impune: tantus enim illum ſubito inuaſit ardor, vt continuo in morem furentis animam exhalarit. Poſtquam ritè peracta ſunt omnia, cępit affluens populi multitudo in Dei laudes efferri, admirandaque illius opera prædicare: Et cum Clerus in tēplo ſacra facturus iam adeſſet, Epiſcopus cāticum diui Ambroſij & Auguſtini. Te Deum laudamus, quo agendis Deo gratijs vti ſolet Eccleſia, intonauit, quod eleganti cū ſymphonia proſequutus eſt muſicorū chorus, applaudentes interea & exultante populo, quod tantas optatam votis ſanitatē obtinuiſſent. Tradita exinde candela ſacra cuſtodienda duobus citharędis, qui illam vna cum Epiſcopo de B. Virginis manu exceperāt, eiuſdem Antiſtitis conſilio venerandā piorum virorum congregationem erexerunt, quam in tāti beneficij memoriam flagrantium ſiue Ardentium ſocietatem nominarunt. Frequens ſtatim, cum è ciuibus, tum nobilibus, inſignium virorum multitudo ſacro ſodalitio nomen dedit. Extat in foro minori vetus ſuperbaque pyramis, ſtupendum antiquæ artis opus, vbi cereus multo cum cultu religioneq; in theca argentea aſſeruatur. Huc plurima paſſim vulgi frequentia, pars adorandū, pars vt aquam potēt, aut ægris inde potandam ferant, magno cum pietatis ſenſu concurrit.

Cereus ſacer à B. Maria è cœle deſertur.

Cereivirtute ſanantur centum ſexaginta ægri.

Gratiarū actio pro beneficio per cereum accepto.

Sodalitas Ardentium Atrebati inſtituta.

Anniuerſarium Sodalitatis iſtius feſtum a die venerabilis Sacramenti ad Dominicam ſequentem celebratur. Quo interim tempore multa paſſim in vrbe ærum campanorum, lituorum & tibiarum ſonitu cōmunis omnium lætitiæ edūtur teſtimonia; quin etiam tum ceſſant cauſę forenſes, diciturque iuſtitium haud ſecus ac ſi vrbis nūdinæ ſolemnes forēt Candela ſacra diebus ſingulis, adſtipante cum cruce, facibuſque populo, & applaudente multo inſtrumentorum muſicorum concentu, ad ſacellum, quod eſt in loco: quam Ardentium vocant, exportatur: vbi Primores, ſodaleſque, qui honoris ergo cereum ſanctum comitati ſunt, rem ſacram audiunt. Sub myſterij diuini canonem cereus accenditur, rurſumque ſub noctem multa cum pōpa in pyramidem, thecamque propriam refertur. Dominica autem proxima, concione & ſacro peractis candela illa ſplēdidum in morē ſub inſigni vmbella in ciuitatem reuerenter infertur quam Magiſtratus, ac præcipui Sodales comitātur, adſtipantibus phaleratis in equis ditionis, ſeu cameræ Atrebatenſis Primoribus cum magna ſclopeta-

Ardētiū feſtiuitas inſtituta.

Cereo ſacro honos exhibitus.

petariorum, haſtatorumque caterua, plurimoq; tympanorum, ac tubarum clangore comitantur, quibus obuij fiunt Præpoſitus, Magiſtratuſque, ciuitatis pompâque vna omnes ad porticum vſque Eccleſiæ Cathedralis deducunt, vbi Sodales binos Canonicis cereos, & templum ingreſſi ſacrã candelam accenſam glorioſæ Virgini offerunt, tum eadem pompa, & comitatu ad ſacellum, & inde ſub veſperam ad pyramidem referunt. Prçter admirabilem illam cerei diuinitus dati receptionem, multa inſuper admirandaque prodigia ſunt perpendenda. Ac imprimis, quod licet capta receptaq; vrbe, alijſque grauiſſimis periculis, ſarta tecta tamen adhuc candela ſacra per annos circiter quingentos fideliſſime conſeruata ſit, ingenti pij populi ſolatio, qui etiamnũ, ob præclara, quæ illic ſe produnt diuinæ manus opera, non minus quam maiores cereum colit & obſeruat. *In cereo ſacro miraculum inſigne.* Mirum ſanè eſt, quod tanto tempore toties accenſus, & in aquam inſtillatus cereus ille quoties neceſſum fuit, haud tamen diminutus ſit, quin potius auctus videatur: ex defluentibus ſiquidem guttis tantum ceræ collectum eſt, quantum pluribus alijs cereis efformandis ſuffecerit; qui varia in loca tranſmiſſi, ob parem vim efficaciamque pari in honore habentur. Etiam nunc in ſacello videre eſt panem maſſamve ceream, qui ex ijſdẽ ſtillis in dies accreſcit. *Aliud miraculum.* Memoria dignum eſt miraculũ quod anno 1233. contigit ibidem in parochia D. Gaugerici; Cum inuolans repente de cçlo fulgur templum iſtud inuaſiſſet inſoleſcens continuo ardor flammaq; adeo inualuit, vt petita affluentiſſime è vicinis puteis aqua nullatenus extingueretur, pijs aliquot ciuibus venit in mentem operæpretium fore, ſi ſacræ aquæ guttæ aliquod alteri commixtæ in ignem inijcerentur: nec fruſtra: *Alia itẽ miracula.* præſentiſſimum enim fuit ad compeſcendam flammam remedium. Quod vero ad varias ſacri (quẽ vocant) ignis apoſtematum, vlcerum, febrium, hepatis inflammationum, aliorumq; id genus morborum curationes attinet, quamque frequentes illæ quouis tempore acciderint, fat fidem facit continua quingentorũ annorum experientia. Pars aquam illam puram inſcijs ſubinde medicis potant maxima cum confidentia: alij potui ſuo immiſcẽt: pars etiam vlcera illiniũt. Omnes denique Atrebates, vicinique cuiuſcumque cõditionis accolæ, pauperes iuxta ac diuites, parui æque, ac magni ſalutarem aquæ ſacræ operationem integræ valetudini reſtituti experiuntur.

X. *Sub Euangeliorum lectione in Miſſa ſolemni luminaria cur accenduntur.*

DIuus Hieronymus aduerſus Vigilantium ſcribens, docet Euangelium eſſe lætum, quia lucidum: per totas enim, inquit, Orientis eccleſias, quando legendum eſt Euangelium, accenduntur luminaria, iam ſole rutilante, non vtique ad fugandas tenebras, ſed ad ſignũ lætitiç demonſtrandum. Vnde & virgines illæ Euangelicæ ſemper habent accẽſas lampades ſuas, vt ſub typo luminis corporalis illa lux oſtendatur, de qua in pſalmo legitur: *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen ſemitis meis.* *D. Hier. cõtra Vigilãtiũ.* *Luminaria cur accenſa tempore Euangelij.* *Pſ. 118.*

De ſacris Imaginibus.

TIT. LXIII. De cultu & vſu ſacrarum imaginum in genere.

Duos Cherubinos aureos iuſſit Dominus Deus fieri in loco propitiatorij ſeſe mutuò reſpicientes. Exo. 25. 37. & Nu. 7.

Orauit Moyſes pro populo, & locutus eſt Dominus ad eum, Fac ſerpentem aeneum, & pone eum pro ſigno, qui percuſſus aſpexerit eum, viuet. Fecit ergo Moyſes ſerpentem aeneum, & poſuit eum pro ſigno. Quem cum percuſſi aſpicerent, ſanabantur. Nu. c. 21

Salomon quoque diu poſt Moyſen duos 3. Reg. 7

Cherubinos de lignis oliuarum fieri iuſſit, ac eos in eminentiori tabernaculi loco collocari.

Exemp. I. *Vt Chriſtus imaginē ſuam in lineo texto impreſſam ad Abgarum Edeſſenorum Regem miſerit.*

Niceph. Calliſt. l.2. hiſt. eccleſ. c. 7. & Euag. l. 2. c. 26. Alij Abagarum alij Abgarū nominant.

CVm Abgarus Edeſſenorum Princeps audiuiſſet Chriſtum ijs, qui diuturnis premebantur morbis, congruentem valetudinem ſine remedijs & herbis, & quidem gratuitò præbere, aliaq; multa viribus noſtris maiora efficere opera, ad eum ſcribit orās, vt ne ei moleſtum ſit ad ſe venire, ipſumque, quo iam dudum affligebatur, inueterato morbo liberare. Poſtquam autē Abgarus ſcripto ſuo perſuadere ei quod voluiſſet, non potuit, deſperato Ieſu, propter reſponſum acceptum, aduentu, quid caperet conſilij incertus, eo tamen quo in Chriſtum tenebatur, deſiderio perculſus, pictorem eximium ad eum miſit, eique vt diligenter, & accuratè faciem eius in pictura effingeret, imaginemque pro deſiderato illo ſibi afferret, imperauit. Et ille quidem venit, atque in loco ſublimiore ſtans, pingere Chriſti vultū, vt decebat, conabatur.

Imaginē ſuā Chriſtus ad Abgarū mittit.

Quum vero cœptum opus non ſuccederet (diuinus quippe ſplendor, & gratia in vultu eius coruſcans impedimento erat) re ea cognita Saluator textum lineum petit, in eoque prius loco faciem ſuam exprimit, & ad Abgarum mittit. Dicitur quoque Perſarum Rex manu ingenioque promptum pictorem miſiſſe, & per hunc fidei deſiderio, ſimul & ipſius Chriſti, & quæ eum diuino modo genuit, matris, quam celerrimè imaginem depictam accepiſſe.

B. Virginis imago depicta.

Atque hæc quidem ex tabularijs, & Archiuis ciuitatis Edeſſæ, quæ tum regia adminiſtrabatur poteſtate, ſunt deſumpta: fuerant enim publica librorum monumenta relata. Et libri de Abgari rebus conſcripti hæc quoque complectebantur, ex Syrorum lingua tranſlata.

II. *De imaginibus Chriſti Domini, beati Virginis, & principum Apoſtolorum à S. Luca depictis.*

Niceph. Calliſt. lib. 2. c. 43. & l. 6. c. 16.

FErtur Lucas quoque primus Chriſti, & quæ eum ita vt Deū genuit, matris, atque ita Principum Apoſtolorum pingendi arte effigiem adumbraſſe, vnde in omnem deinde habitabilem orbem tam venerandum, & pretioſum opus eſt illatum. Idē libro ſexto Capite 16 Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli, ipſiuſque adeo Chriſti, & quæ eum ſupra naturæ captum mirificè, genuit Virginis matris coloribus adumbratas imagines pluſimas ad hunc vſque diem conſeruatas eſſe nouimus. Ac Lucas quidem Apoſtolus, ipſas accuratè, opus id exorſus manibus ſuis depinxit: deinde vero ex veteribus alij quoque viri, pro eo atq; par erat, velut ſeruatores ſuos in ſignis, & picturis ſeruantes, idem fecere.

Imaginū pictarum in eccleſia vſus val de antiquus.

III. *Miraculo Deus oſtendit ſibi placere vſum imaginum.*

Io. Diac. ex Method. Patriarch. apud Lippoma. to. 2. p. 246 in vita S. Nicolai.

CVm de Africæ partibus Vandalorum exercitus applicuiſſet ad terram Calabrim den, atque eandem regionem igne ſuccenderent, reperta eſt ibi à quodā barbaro in cuiuſdā Chriſticolæ domo ſancti Nicolai imago in tabula honeſtè depicta. Quam protinus in ſinu ſuo proiecit, & abſcondit, quamuis ab eo ignoraretur omnino quid eſſet. Cum autem peruenisset ab eos, qui Chriſticolas captiuos deducebant vinctos, interrogauit vnū ex eis, & ait, Rogo, vt mihi indicetur, cuius eſt figura in hac tabula tam pulchrè depicta? Et hæc dicens, demonſtrauit eis iconem. Cum ergo cōtemplati eſſent eam Chriſtiani, cum gemitu & lachrymis dixerunt, Imago hæc, quam cernimus, ſancti Nicolai dicitur, qui multis miraculis, & virtutibus apud Deum exiſtens clarus, mani-

S. Nicolai imago inuēta à barbaro.

Imago S. Nicolai agnoſcitur à Chriſtianis.

manifeſtè edocet ſe viuere etiam poſt ſepulcrum. Cumque hoc auditu percepiſſet barbarus ille, cōtinuo abſcondit eam propter ſuos ſocios, nemini ex hoc aliquid pandens. Cum autem reuerſus eſſet Vandalorum exercitus in Africam, cum plurimis captiuis, & ſpolijs multis, rediit & ipſe barbarus, qui ſancti Nicolai habebat tabulam in domo ſua. Erat autem ipſe Trapezita. Quadam autem die tulit ipſam iconem, & poſuit eam ante telonium ſuum; vbi erant omnia quæ habebat, aurum, argentum, & veſtes: & locutus eſt ei, dicens: Nicolae, habeto cuſtodiam ſuper telonium hoc: nā ego alio neceſſe habeo proficiſci. Hæc locutus imagini, diſceſſit apertum omnino relinquēs telonium ſecurus proficiſcens, quaſi ibi plurimos cuſtodes dimitteret. Cum autem ſecus eūdem telonium latrones tranſirent, & vidiſſent apertum, & neminem cuſtodem ibidem adeſſe, dixerunt ad inuicem, vt venientes nocte eadem diriperent omnia quæ intrinſecus erant poſita. Quod ita factum. Nam venientes nocte omnia abſtulerunt, aurum, argentum, & veſtes, & cætera: & ſic profecti ſunt: Sola icon de foris pendens ſuperſtes remanſit. Hæc autem Dei diſpenſatione agebantur, vt huiuſcemodi occaſione reperiretur quāti meriti Nicolaus eſſet, & apud Aphticanas regiones manifeſtè clareſceret. Veniente autem barbaro, cuius telonium erat, reperit eum vacuum nihil omnino habentem, niſi ipſam Sancti Nicolai iconem. Tunc plorans, & gemens, vehementiſſimos ſtridores emittebat, & turbido aſpectu conuerſus in faciem imaginis ſancti Nicolai, quaſi ad viuentem hominem, & ratione vtentem, hæc verba proferebat, dicens: O Nicolae, bonum te cuſtodem telonij mei poſui. Quid feciſti? Redde mihi res meas, alioqui cędo te flagellis. Et cum hæc diceret, accepto flagello tundebat B. Nicolai imaginē. Cū vero fatigatus eſſet cædendo eam,

Barbar⁹ commendat rem domeſticam imagini S. Nicolai.

Theſaurus Barbari ſurripitur.

B. Nicolai imago cur à Saraceno flagellata.

dixit ei. Certè in ignem te proijciam, ſi non reddideris rē meam. Pijſſimus autem confeſſor beatus Nicolaus nimia miſeratione ductus ſuper iconem ſuam, ac ſi ipſe flagellis cæderetur, ſub feſtinatione ad locū acceſſit propius, vbi latrones cuncta diuidebant, quæ de illius Saraceni telonio abſtulerant. Tunc dixit ad eos ſanctus Nicolaus: O infelices, & miſeri, quid facitis? Nūmquid ignoratis, quoniam ego ipſe ibidem eram quando hoc malum perpetraſtis: Nam oculi mei conſpexerunt, quando has & illas res abſtuliſtis. Quantitatem & numerū etiam cūctarum rerum, quas de telonio extulerant, ſigillatim eis exponens, addidit dicens: Scitote autem, quoniam furtum, quod perpetraſtis, ſi non mihi acquieueritis, vt reuocetis cuncta quæ abſtuliſtis, ego illud publicè manifeſtare curabo. Nam ſub mea cura vniuerſa fuerunt poſita: & ideo pro veſtro ſcelere ego innocens quam grauiter flagellis cæſus ſum? Credite mihi, quia nullo modo vobis parcam, ſi meis non acquieſcitis cōſilijs, ſed craſtina die morte tradere vos faciam. Illi autem fures cum viderent ſe deprehenſos, exiſtimantes quempiam fuiſſe de populis, qui eos explorauiſſet, nimium mente conſternati, & vltra quam credi poteſt, exterriti, vehemēter metu mortis coacti, per terræ noctis ſilentia reportauerunt omnia, & in telonio repoſuerunt. Mane autem facto, cum veniſſet barbarus, & vidiſſet cunctam ſubſtantiam, quam amiſerat, flere cœpit præ gaudio, cui tale miraculum fuerat demonſtratum per ſanctum Nicolaum. Tunc apprehenſa imagine deoſculari eam cœpit dicens: O ſancte Nicolae, fidelis & iuſte pijſſime & miſericordiſſime ſerue Dei excelſi, quam ſublimis, quā magnus, quā præpotens factus es, q̄ proximus, & familiaris Deo Regi immortali, cui viuens militare non ceſſaſti, à quo poteſtatem accepiſſe comprobaris; vt talia facere poſſis, qualia mihi gentili ex

Furibus apparet B. Nicolaus Sāctinorit quid hic geratur.

Furtum repetit B. Nicolaus ex grai cōminatione.

Reſtitutio fit Saraceno.

Imagine S. Nicolai colit Saracenus, & conuertitur.

arte inſenſibili patrare dignatus es. Ab iſta namque die credo in Chriſtum. Credidit autem in Chriſtum Dominum, & baptizatus eſt ipſe, & domus eius tota, & conſtruxit eccleſiã in honorem ſancti Nicolai. In qua mortuus eſt cum vxore ſua & filijs, pariter glorificantes Dominum, & beatum Nicolaum.

IV. *Sacrarum imaginum cultus miraculo ſanitatis reſtitutæ confirmatur.*

Ex Ioã. Curopalate Baron. to. 9. annal. eccleſ. ann. Do. 842 Carol. Sigon. li. 5. hiſto. de Regno Italiæ an. 842.

CVm Theophilus Græcorum Imperator, qui ſuo tempore fuerat imaginum oppugnator, vitam finijſſet, filius eius Michael imperij ſceptra ſuſcepit, cum matre Theodora, eos habens tutores & curatores, quos ipſi in teſtamenti tabulis inſtituerat, Manuelem magiſtrum, & domeſticũ vocatum ſcholarũ, & Theoctiſtum Patricium, & Logothetam Dromi. Igitur Theodora imperio cum filio potita ſtatim & ab initio piorum virorum monitis, quæ ad Iconomachorum ſectam extirpandam pertinebant, explorabat. Quæ quidẽ a Leonis ex Armenis imperio, vſque ad eundẽ Theophili obitum omnem Romanorum ditionem peruaſerat. Aſſentiebatur eius demolitioni Theoctiſtus quoque ſed Manuel ad quoddã tempus ambiguus fuit. Verum nemo apertè, ac liberè loqui de ipſa eruenda audebat, cum maxima cœtus pars & Senatus, atque adeo ipſe Patriarcha, hac hæreſi imbuti eſſent. Solus autem Manuel diuina vi impulſus id auſus eſt. Nam prius (vt dictum eſt) animi dubius erat in ſacroſanctarum imaginũ cultu, quem poſtea tali de cauſa eſt complexus. Grauiſſimo morbo fuerat occupatus, iamque eius vitæ ſalus deſperata erat, omni medicorum arte fatigata. Venerunt igitur ad ipſum quidam qui cum deceſſiſſe, audierant, venerandi ac pij monachi, a monaſterio Studij. Qui cum ad lectum acceſſiſſent, eumque adhuc viuere, & ſpirare cognouiſſent, prædixerunt fore, vt viueret, & in priſtinam valetudinem reſtitueretur. Qui prius nullã his fidem habebat: verumtamen inſtantibus diuinis viris, hortantibuſque, ne dubitaret de virtute Dei, quæ ſibi illuxerat & paulùlum morbo alleuatus eſt tenui, atque imbecillo cantu: Et quomodo (ipſis inquit) erit hoc mihi, ò diuini Patres: animæ vires defecerunt, corpus totum exhauſtum eſt & aruit, & ego iaceo quaſi ſalſamentum conditum & exſiccatũ, nulla alia re a mortuis differens quam ſolo ſpiritu. Quænam igitur ſpes? Vel quæ ratio perſuadebit me cõualiturum, priſtinamque ſanitatem reſtitutum iri: Reſponderunt igitur ſancti viri illi, omnia fieri a Deo poſſunt, neque quicquam eſt, quod ille non poſſit. Si igitur operam dabis, cum conualueris, vt Iconomachorum extinguatur incendium, & ſacræ imagines, & priſcæ & patriæ leges reſtituantur, pollicemur tibi vitã. Quo dicto abierunt. Manueli vero, nec opinato, & præter omnem exſpectationem melius eſſe cœpit, naturaleſque vires ſine vllo impedimẽto redibant, ac breuiori tempore ab omni vi morbi liberatus eſt: ſtatimque facile equitans ad palatium ſe confert, & ad Reginam ingreſſus omnibus modis eam hortari cœpit, vt ſacras reſtitueret imagines. Quæ tamen ſibi iam pridem dari eiuſcemodi occaſionem expectabat: Siquidem à parente ſua ad id ſemper accendebatur, & a matris fratribus Patricijs Sed tamen reſtitit Theodora verbis Manuelis, ſiue iuſiurandum erga virum vetita, ſiue tamẽ (vt diximus) quod metueret frequentiam eorum qui hæreſi detinerentur. Inſtante autem Manuele, Theodora: Meus, inquit, ò magiſter, vir, & Imperator veritatis amator erat, & nihil vnquam inconſideratè fecit, atque hoc dogma niſi ſacris legibus, & ſanctis ſcripturis eſſet interdictum, nunquã ille ex eccleſia tollendum curaſſet: Quæ cum illa dixiſſet, propediem illi adeſſe vitæ finem, Imperijqu:

Veritati reſtitit Manuel tutor Michaelis Imp. filij Theophili imaginum oppugnator morbo corripitur.

Manuel cultum imaginũ admittens conualeſcit.

perijque amiſſionem minatus eſt, neque ipſi tantũ, ſed etiam eius filio, niſi diuinum ornatum ſanctis imaginibus templum reſtitueret. Quibus verbis, ſiue deterrita, ſiue (vt diximus) alioqui prompta Regina omni ſtudio rẽ ſuſcepit: ſtatimque in Theoctiſti tentorijs omnes prudentia, & eloquentia præditos viros, tũ ex themate, tum ex Cõcilio cogi iuſſit, ibiq; diſputari ac proponi, quæ ad actam fidem pertinerẽt. Omnibuſque, ita vt dixeram, congregatis: multiſque verbis factis, & teſtimonijs ſacræ ſcripturæ non paucis adductis, pia pars tandem ſuperior fuit.

Sacrarũ imaginũ reſtitutio.

Ac ſubito dogmã conſtitutum eſt, vt ſacræ imagines reſtituerẽtur? Epiſcopis, monachis & ſenatoribus, quicumque maioris partis prius morbo detinebantur, quod eſſet melius ediſcentibus, & veritatem edoctis ſententiam in melius commutantibus. Quicũque vero altiori impietate hæreſi infecti ita ſe haberẽt, vt a praua opinione deduci non poſſent, illi è ciuitate eiecti in exilium mitterentur.

V. *Quomodo dæmon cultum ſacrarum imaginum ægrè ferat.*

Sophron. prat. ſpirit. c. 45.

Dicebat Abbas Theodorus Aeliotes, quod fuerit quidam incluſus in monte Oliuarũ certator maximus. Impugnabat autem illum fornicationis ſpiritus. Die vero quadã, cum inſtaret illi vehementer, cępit eiulare ſenex, & dicere dęmoni: Quamdiu non dimittis me? Recede iam à me, qui mecum conſenuiſti. Apparuit autem ei dæmon viſibiliter, dicens: Iura mihi, quia nemini dices, quæ tibi dicturus ſum, & te non amplius oppugno. Iurauitque illi ſenex, dicens: Per inhabitantem in altiſſimis, nulli dicã, quæ mihi dixeris. Tunc ait illi dæmõ: Noli adorare hanc imaginem, & vltra te non impugnabo. Habebat autem hęc imago expreſſam figurã Dominæ noſtræ ſanctæ Dei genitricis Mariæ ferentem Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. Ait incluſus dæmoni: Dimitte me, vt deliberem. In craſtinum autem ſignificauit hoc ipſi Abbati Theodoro Aeliotæ, tunc habitanti in Laura Pharan, narrauitq; illi omnia: Senex autem ait recluſo: Verè, Domine Abba, illuſus es, quia iuraſti dæmoni. Verumtamen bene feciſti hoc reuelans. Expedit autem tibi nullum in illa vrbe lupanar omittere, quod non ingrediaris, quam vt neges te adorare Deum, & Dominũ noſtrum Ieſum Chriſtum cum matre ſua. Confirmatum igitur, & corroboratũ pluribus verbis reliquit illum in loco ſuo. Apparuit ergo dæmon incluſo rurſus, dicens. Quid hoc eſt, peſſime ſenex, nonne tu iuraſti mihi, quod id nemini diceres: & quare dixiſti ei, qui venit ad te? Dico tibi, quia vt periurus in die iudicij iudicaberis. Reſpondit incluſus, dicens: Scio quidem, quia iuraui, verumtamen Dominum, & Creatorem meum adorabo, tibi autem non obediam.

Si damõ ita ęgrè ferat cultum imagin. ergo nõ eſt abominabile eas colere.

Modus rectus colẽdi imagines eſt vt colamus earũ prototypo eos quorum ſunt imagines.

Dæmoni non obediendum etiã poſt iuramentum ipſi factum.

VI. *De ſtigmatibus beati Franciſci eius imagini diuinitus impreſſis.*

S. Bonauent. Card. in vita eius: de miraculis poſt mortem eius factus. Apud Aloyſ. Lip. to. 4. fol. 268.

In vrbe Roma matrona quædam claritate morum ac parentum gloria nobilis, ſanctum Franciſcum in ſuum elegerat aduocatum, ipſius habens depictam imaginem in ſecreto cubiculo, vbi patrem in abſcondito exorabat. Die vero quodam, dum orationi vacaret: conſiderans imaginem ſancti ſacra illa ſigna ſtigmatum non habentem, dolere cœpit non modicum, & mirari. Sed non mirum, ſi id in pictura non erat, quod pictor omiſerat. Cumque per plures dies, quid cauſæ foret defectus eiuſmodi mente ſolicita pertractaret, ecce ſubito die quadam apparuerunt ſigna illa mirifica in pictura, ſicut in alijs ipſius ſancti imaginibus pingi ſolent. Tremefacta illa filiam ſuã Deo deuotam aduocauit protinus, requirens ſi abſque ſtigmatibus vſq; tunc imago fuiſſet. Affirmat illa, & iurat, olim ſine ſacris illis ſtigmatibus extitiſſe, & nũc

Imago S. Frãciſci olim etiã in cubiculo habebatur.

verè cum ſtigmatibus apparere. Verum quia mens humana ſemetipſam frequenter impellit vt cadat, & in dubiũ reuocat veritatem, ſubintrat iterum cor mulieris dubitatio noxia, ne forte ſic fuiſſet imago à principio conſignata. At Dei virtus, ne primum contemneret miraculum, addidit & ſecundum continuo namque diſparentibus ſignis illis, nudata priuilegio imago remanſit, vt perſequẽs ſignum fieret probatio præcedentis.

VII. *Sanctum & pium eſſe, non vero ſuperſtitioſum, flexis genibus orare ante imagines ſanctorum.*

D. Ioan. Damaſ. in vita SS. Barlaam & Ioſaphat apud Aloyſium Lyppom. to. 1. fol. 345. nu. 55.

Ante imagines Chriſti: & Sãcto ũ orare pium eſſe.

AVennir Indorum Rex ſuorum falſorum deorum infirmitatem agnoſcens, & Chriſto nomen dare peroptans ſcribit ad filium ſuum Ioſaphat, petitque, quid oporteat eum facere. Cum autem epiſtolam Ioſaphat ſuſcepiſſet, & quæ in ea continebantur legendo pertranſijſſet, gaudio ſimul, & admiratione replebatur. Moxque ingreſſus in ſuum cubicu ũ, ante Dominicã imaginem in faciem corruit, & lachrymis terram rigans gratias egit Domino, ſimul & confitens & labia exultationis mouẽs hymnum dixit.

VIII. *Gregorius Magnus Carolo Magno imagines mittit, docetque quomodo ſint venerandæ.*

Gregor. Mag. li. 7. epiſt. 53. ad ſecundinũ in fi. Baro. to. 9. ann. Do. 726.

Ante imaginẽ no quaſi ante diuinitat. proſternimur.

GRegorius pontifex eius nominis ſecundus mittens Carolo Magno imagines per Dulcidium diaconum, ſic ſcribit ad Secundinum: Scimus quia tu imaginem Seruatoris noſtri ideo non petis, vt pro Deo, aut quaſi Deum colas, ſed ob recordationem filij Dei, & in eius amore recaleſcas, cuius tu imaginem videre deſideras. Et nos quidem non quaſi ante diuinitatem, ante illam proſternimur, ſed illum adoramu, quem per imaginem aut natum, aut paſſum, aut in throno ſedentem recordamur. Et dum nobis illa pictura, quaſi ſcriptura, ad memoriam filium Dei reducit, animum noſtrum, aut de reſurrectione lætificat, aut de paſſione demulcet. Ideoque direximus tibi Surtarias duas, imaginem Saluatoris, & ſanctæ Dei genitricis Mariæ, beatorumque Petri, & Pauli Apoſtolorum continentes per ſupradictum filium noſtrum Diaconum, & vnam Crucem, & clauem, pro benedictione à ſanctiſſimo corpore Petri Apoſtolorum Principis: vt per ipſum à maligno ſis defenſus, per cuius ſanctum lignum munitum te eſſe credis.

Imagines mitit Gregorius Carolo Magno, & quas.

TIT. LXIV. De inſigni quorumdam erga ſacras imagines pietate.

EXEMP. I. *De Theoctiſtæ matris Imperatricis Theodoræ ſingulari erga ſacras imagines pietate.*

Ioan. Zonar. to. 3 Ann. in Theophilo.

THeodoræ Imperatrici Theophili Imperatoris vxori patria fuit Paphlagonia, parẽtes Marinus & Theoctiſta, ex nobili illius Prouinciæ familia ambo pij, & ſacrarum imaginum adoratores. Huius Imperatoris filiolæ numero quinque ad Theoctiſtam, vt auiam aliquando adducebantur, quarum nomina fuerunt Thecla, Anna, Anaſtaſia, Pulcheria, & Maria. Illa puellas munuſculis ſibi cõciliabat, ac ſeorſum hortabatur ad ſacrarum imaginum venerationem, curabatq; vt ſacras imagines, & effigies, quas è ciſtella proferebat, neptes adorarent & deoſcularentur, earumque capitibus & faciebus eas admouebat. Puellas aliquando inde reuerſas rogat Imperator, vt ab Auia tractatæ, & quid illa diceret? Cæteris tacentibus, Pulcheria adhuc infantula, cum cætera balbutienti voce refert, tum addit: Auiam in ciſtella puppas habere (ſic enim imagines vocabat) quas ipſarum capitibus & faciebus admoueret, & oſculandas præberet. Ex hoc cum cognouiſſet filiolas ab Auia cultum

Imagines reſtituit, & colit Theodora Auguſta.

ſacra-

ſacrarum imaginum doceri, illas non ampliùs ad eam accedere paſſus eſt: neque alia moleſtia Theoctiſtam affecit, quam & propter affinitatem, & magis etiam ob virtutem venerabatur, cum quidem ſæpe ab ea reprehẽderetur, quod orthodoxos puniret, & ſacris imaginibus contumeliam faceret, ijsq. rebus omnium ſubditorum odia ſuſciperet. Simile quidam aliud eidẽ Imperatrici accidit. Erat in Regia quidam humuncio delirus, & impedita lingua, quem Imperator in delicijs habebat, cui etiam in gynæconitidem patebat aditus. Aliquando igitur in Imperatricis thalamum ingreſſus, cum illa ſacras imagines oſcularetur & adoraret, (eas enim clam marito ſupra modum honorabat) ſacras effigies conſpicatus, quid eſſet, rogat? reſpondet illa ſimpliciter, pulcras ſuas puppas eſſe. Egreſſus vecors humuncio, Theophilum in conniuio reperit: interrogatus vnde veniret? A manna reſpondit, ſic enim dominã vocabat, eamq. pulcras puppas habere dixit. Imperator autem puppas imagines eſſe ſuſpicatus, cõmotus & ira æſtuans Imperatricem accedit, & contumelioſis dictis inſectatus, idololatriam appellat, eaque refert, quæ à Danderẽ (id enim fatuo nomen erat) audiuiſſet. Verum illa maritum ſolerter decepit. Neque enim, inquit, imagines vidit Danderis, ſed cum ſpeculum intueretur formas, quæ in eo repræſentabantur, puppas appellauit. Eo probabili commento Imperatoris iram declinauit, furoremque leniit. Nam quum omnes in ſuam impietatẽ pertrahere ſtuderet, ſæuus admodum erga pios fuit, & vt ſtultitiæ, ſic & eius quam ipſe probabat pietatis acerrimus defenſor, ſubditos à cultu imaginum abducere inſano ſtudio contendebat: eaque de cauſa multos puniebat, vt eos, quemadmodum intemperanti lingua dicebat, ab idolomania depelleret, ac multos confeſſores fecit.

Inſignis Theodora cultus erga imagines.

Theodora Imp. mariti iracũdiã callido cõmento eludit.

II. *De laudabili Zelo mulierum Orthodoxarum pro honore imaginum contra Leonem Iſaurum Iconomachum.*

LEo Imperator furens contra rectã fidem ſacroſanctam, Saluatoris imaginem ſuper portam æneam publice expoſitam è loco eminenti deijciendam præcepit. Rei autem geſtę hiſtoria in Actis ſancti Stephani martyris iunioris, apud Ioannem Damaſcenum poſitis, ſic enarratur. Ac primũ (ò ingentem Chriſte patientiam tuã) aduerſus tuam imaginem audaciſſima illa anima graſſatur, eamque quæ ſupra portam fixa erat, ac vulgo ærea dicebatur, Theandricam formam tuã deijci, atq; oblitterari iubet. Cum autem ad hoc facinus perpetrandũ miſſus ſatelles, impoſita iam ſcala, conſcenderet, diuino zelo incenſæ mulieres, præclariſſimum ac generoſiſſimũ virtutis ſpecimen edentes, arreptam manibus ſcalam in terram deijciunt, vnaque eum, qui hoc facinus aggrediebatur, præcipitem agunt: qui ſtatim ad hoc præſtiti miniſterij hanc mercedem tulit, vt vita orbaretur: quæ autem ſequuntur, poſtea contigerunt, cum eiecto ſancto Germano Patriarcha, homo hæreticus in eius locum ſubrogatus eſt. Sanctæ autem illæ mulieres ob Chriſtum, cuius zelo flagrabant, opportunè abiecto, & contempto pudore, curſu effuſo in eccleſiam feruntur, atque impium Patriarcham, qui tum illic erat, illum (inquã) vt Chriſti verbis vtar * deſolationis abominationem in loco ſancto ſtantem, lapidibus inceſſunt, mercenarium, non paſtorem: lupum, non paſtorem, eccleſiaſticarum denique ſanctionum proditorem appellantes. Ille autem pudore ſimul & metu correptus, confeſtim ad Imperatorem confugit, eique quod factum fuerat, narrat, atq; ad mulierum cędem eum extimulat. Huiuſmodi enim boni illius ac pacifici paſtoris erat, tanquam videlicet per ea, quæ agebat, docere cu-

Conſtantinus. Manaſſes. Zonar. & alij in Leone. Bar. to. 9 an. Do. 726. 12.

Zelus mulierum orthodoxarũ pro honore imaginũ.

** Matth 24.*

cupientis, malum pro bono rependendum eſſe. Mox igitur gladio necantur, ac pro pietatis præmio mortem ferunt.

III. *Heraclius Imp. ita erga imagines afficiebatur, vt eas ſecum etiam in bello deferret.*

Ex Annalibus in miſcella. ex Theophane, & Georgio Cedreno. Baron. to. 8. an. 610.2.

HEraclius in Africa Imperator appellatus, anno Domini 610. Conſtantinopolim venit cum nauibus caſtellatis, habentibus intra ſe arculas, & imagines Dei matris, expugnaturus Phocam tyrannum: ſed prius abijt Abidum, vbi inuenit Theodorum Comitem Abidi, & ſciſcitatus ab eo cognouit quæ Conſtantinopoli mouebantur. At vero Phocas miſit fratrum ſuum Domentiolum magiſtrũ ad cuſtodiendos muros longos. Qui cum comperiſſet Heraclium Abidum adijſſe, muris dimiſſis, fugit, & introiuit Conſtantinopolim. Porro Heraclius apud Abidũ recepit omnes exules Principes, quos ibidem Phocas relegauerat in exilium & aſcendit cum eis Heracleam. Stephanus autem Cyzici Metropolites acceptum ſtemma ſanctæ Dei genitricis Mariæ de eccleſia, detulit Heraclio. Præterea cum Conſtantinopolim peruéniſſet, diuertit ad portam Sophiæ, initoque bello vicit gratia Chriſti tyrannum. De Cedreno autem adduntur iſta: vexiſſe nimirum ſecum ex Africa Heraclium venerandam quoque imaginem Saluatoris nullo manuum miniſterio factam, ſed miraculo effigiatam, quam etiam ſecum habuiſſe cum aduerſus Coſroen profectus eſt in bellum Perſicum ijdem Annales edocent.

Imagines ſacræ in bello deferuntur.

IV. *Profanans ſtatuas è Catholicorum ædibus exterminandas, atque earum loco ſacras imagines eſſe proponendas.*

Ex Euſtachio Bar. to. 7. ann. Do. 564.

IVuenis quidam arte pingendi peritus eam in domo Chryſaphij piæ memoriæ in ipſa ciuitate Amaſenorũ exercebat. Hic aliquando veterem in pariete Veneris picturam delebat, vt hiſtorias pias reponeret. Volebat enim vir ille ex domo ſua ſuperiore Archangeli oratorium facere, ex inferiore autem oratorium, ſanctæ immaculatæque Dominę noſtræ Dei genitricis, & ſemper Virginis Mariæ. Cum igitur pictor fœdam impudicæ Veneris hiſtoriam inueſtiſſet: dæmon, qui illi inhærebat, artificis manu ſic inuaſit, vt inflammata tumeſceret, & graui vulnere affecta neceſſario imputanda videretur. Quare cum periculum aſpiceret, vtile capit conſilium, & ad virum ſanctum confugit, vt per ipſum à Deo auxilium impetret, at ille cum pro eo Deũ oraſſet, vnxit oleo ſancto dexteram ipſius manum, quæ inflammatione & vlcere laborabat: idque fecit tribus diebus, & manus eius diuino auxilio conualuit, atque alteri ſimilis reddita eſt. Et quo in loco pictor vulnus acceperat, in eo memoriæ & grati animi declarandi cauſa ſancti viri depinxit imaginem, vt manus, quæ curationis beneficium acceperat, medicum ſuum ſecundum Deum teſtaretur.

Imagines turpes dæmoni multum placent.

V. *Sacras imagines præ oculis habendas eſſe ſuo exemplo oſtendit Chryſoſtomus.*

Leo Aug. in vita S. Ioan. Chryſoſt. Metaph. Ioã. Damaſc. orat. 1. de imaginibus apud Bar. to. 5 Annal. ann. Do. 407.

HIc non omittenda hiſtoria de diuo Ioanne Chryſoſtomo inſigni ſacrarũ imaginũ cultore: qui in ſacris literis peculiarem Doctorem ſanctum Paulum Apoſtolum habuit, cuius immenſo tenebatur amore. Fidem facit huius rei ſanctus Proclus, qui poſtea Cõſtantinopolitanæ eccleſię fuit creatus Epiſcopus, rem geſtam ſic narrãs. Cum diuinas Pauli Apoſtoli epiſtolas eatum interpres & expoſitor percurreret: erat (vt eſt veriſſimè) dubia & ſuſpenſa cogitatione, dicẽs. Quis ſcit, an Deo grata mea ſit interpretatio; Hæc cogitans rogabat, vt de ea re à Deo certior fieret. Quod etiã cito hoc modo factum eſt. Quidam ex his, qui Imperatori erant familiariſſimi, offendit Imperatorem, qui mortem minatur: Et mittitur qui apud diuinum

Pon-

Pontificem intercederet, vt noctu ad eum veniret propter metum Imperatoris,& ſua ei exponeret. Quibus aſſentiens ſanctus, per Proclum iubet vt veniat. Nox erat, & ſimul etiam aderat is,qui ſupplex erat. Vt eum admoneat,dat operam Proclus. Deinde primum adſpicit per quoddam foramen, & videt Pontificem, vt conſueuerat,in ſede ſedentem,& ſcribentem (ea autem erat interpretatio diuinarũ epiſtolarum.) Tunc autem ille terribili illo dignus habetur ſpectaculo. Videt enim Proclus diuinum Apoſtolum Paulum inclinatum poſt ſedem ad caput Pontificis, & os admouentẽ ori eius dexteræ, & cum eo colloquentem. Proclum inceſſit ſtupor & admiratio, quanam ingreſſus eſſet, quem cernebat. Ignorabat enim quis eſſet: & rogat hominem, vt parum exſpectet. Rurſus paulo poſt aſpexit & ſemel & bis, & erat idem ſpectaculum. Reprehenditur Proclus ab ipſo optimate, qui dixit: Non oportebat te,cũ videres mortem, quæ mihi exſpectatur, alium ad ſanctum adducere. Ille autem ei affirmat, ſe de eo nihil cogitaſſe. His adhuc dubitantibus, præco ad matutina cantica excitat ligni pulſibus. Homo itaque reuertitur,in ſecundam noctem ſpem reijciens. Acceſſit ſecunda nox & tertia, & erat rurſus ſimile ſpectaculum.His obſtupefactus vix tandem ſenſit Proclus, nemine vidente,à Deo miſſum eſſe eũ qui loquebatur. Dicit itaque illi optimati: O optime Deo reſiſtente ſtudijs omnibus, labor eſt inutilis. Roga ergo Deum vt tibi opem ferat. Dies aderat, & cum ſupplicis recordatus eſſet Pontifex,rogauit an acceſſiſſet. De eo ergo ſignificat ei Proclus, qui etiam hæc dixit: Cum præteritis noctibus ſeorſum eſſes cum alio, ſtatui non temere accedere. Cum ſanctus autem rogaſſet, quiſnam is eſſet: incipiens Proclus, verbis quidem totum perſequitur miraculum, digito autem per imaginem euidentiſſimè probans eũ fuiſſe Apoſtolum Paulum,totam narrat ſeriem miraculi: quibus cum adhibuiſſet mentẽ, hic vir diuinus apertè intellexit ſpectaculum,& factus certior ſe ſuam accepiſſe petitionem,Deo gratias egit: deinde ſic rurſus acceſſit ſupplicem,& eum conuenit,& pro eo intercedit apud Imperatorẽ, & priori reſtituit magiſtratui: impletq. promptius & alacrius, quæ reſtabant ex diuinis epiſtolis. Habebat autem effigiẽ Apoſtoli Pauli in imagine,in loco vbi propter corporis imbecillitatem parumper quieſcebat; erat enim ſupra quam natura patiatur vigilans.In hãc ille effigiem, quando perlegebat illius epiſtolas,oculorum aciem intẽdebat: in eaq. non ſecus, ac ſi Paulus eſſet ipſe, viuus obtutu defixus inhærebat, beatum ipſum appellans,totamq. animi cogitationem ad ipſum dirigens, & cum eo verſans, & loquens cõtemplando. Cum autem Proclus loquendi finem feciſſet: oculis in Pauli effigiem defixis, & figuram eius, quem viderat ſimilem conſpicatus, Ioanni deſiderium inijciens, ſic eum (digito demonſtrans imaginem) allocutus eſt: Ignoſcito mihi, Pater, ille quem vidi loquentem tibi, huic ſimilis eſt, atque adeo, ſi rectè memoria teneo, ipſe eſt.

Viſio oſtẽſa Proclo de præſẽtia S. Pauli cum Io. Chryſoſ.

Imago S. Pauli apud Io. Chryſoſ.

Io. Chryſoſt. immenſum ſtudium erga imaginem S. Pauli Apoſtoli.

Tit. LXV. De beneficijs tam animæ, quam corporis, collatis ſacrarum imaginum cultoribus.

Exemp. I. *De Edeſſa ciuitate à Coſrhoe Perſarum Rege oppugnata, per imaginem Saluatoris præſeruata*

CVm Coſrhoes Perſarum Rex falſa eſſe conuincere vellet, quæ de effigie Chriſti credebantur à fidelibus Chriſtianis,quod ſcilicet Edeſſa nunquam in poteſtate alienigenarum ventura eſſet, maximo impetu vrbẽ adortus,atque omnia fere expertus, innumerabilibusque tentatis vijs, tandem aggerem tantum excitauit, vt ciuita-

Nic[illegible]

tis

Conc. c. S. Sur. 6. Aug.

tis etiam mœnia ſuperaret: aliaſq. infinitas prætèrea molitus artes & fraudes, cum probro tamen, re infecta, diſceſſit. Quę vero is contra vrbem eam tentarit, pro eo atque potero, exponā.

Vrbis Edeſſenæ oppugnatio.

Lignorum multam vim & materiam aliam, quæcumque facile ignem concipit, milites ſuos alijs rebus relictis omnibus, ad vrbē aggerere iuſſit. Atq; vbi id dicto citius factum, & materia circumcirca conſtructa eſt, terram deinde ingeſſit, & aduerſam aciem contra vrbem duxit: & celeriter propugnaculis inſtructis lignorum & aggere collocatis, eam oppugnauit. Vſque adeo vero vrbem altitudine operis ſuperauit, vt ex munitionibus tela in defenſores vrbis conijcerentur. Itaque cum obſeſſi aggerem veluti montem aliquem vrbi imminere viderent, & hoſtes ex locis ſuperioribus, pedibus quamprimum in vrbem excurſuri exiſtimarentur, ſole oriente ex aduerſo aggeri cuniculos agere inſtituerunt, & ignem ſubijcere, vt lignorum materia flamma cōſumpta agger peſſum iret; opuſq. totum corrueret. Cęterū igne immiſſo cœptum eos conſilium fefellit, quod flamma exitum non haberet: quam autem concipere, atque ita materiam comprehendere, ſicut conſueuit, oportebat. Itaque vbi eos conſilium prorſus deſtituit, in extremam deiecti deſperationem, ad ſupernam anchoram, diuinitus ſcilicet acceptam imaginem, confugerunt, quam nulla hominis fecerat manus: ipſe vero Chriſtus Deus Abgaro videre eum cupienti, facie in linteum impreſſa, miſerat. Hanc ipſam imaginē ad cuniculum produxerunt, & aqua conſperſam contra pyram miſerunt. Et ſubito diuina virtute inſenſibili quodammodo eorum fidei, qui hoc faciebant, ſuccurrente, facile admodū quod deſperatū antea fuerat, eſt perfectum. Siquidem confeſtim ligna ignem conceperunt, & quam celerrimè combuſta, imminenti ſtatim materiæ eundem ignem immiſerunt, carpentem & conſumentem omnia. Obſeſſi ciues poſtquam fumum exilientem ex aggeris mole viderunt, talia inſuper ſunt moliti: Vaſculis ſiquidē quibuſcumque fictilibus collectis, & ſulphure & pice, alijſq. rebus ex materia, quæ facilè flammam corripit, completis, fundis ad cuniculi foſſam coniecerunt. Quæ fumum eminentia, igne ſcilicet iactus impetu accenſo effecerunt, vt fumus qui ex aggere promanabat, inde prodire non exiſtimaretur. Omnes enim fumum omnem ex ollis excitari autumabāt. Triduo vero poſt, vbi ignis quæ in medio erant, conſumpſit, flammas eius terra reddidit: & qui in aggere conſtiterant Perſæ propugnatores, tandem intelligere cœperunt, in quondam diſcrimē peruenifſent. Tum Coſrhoes, veluti aduerſus virtutem diuinam contrarijs cœptis eundum eſſe ſibi exiſtimaret, quæ vrbem præterfluit aquam, contra pyram ardentem, extinguere eam volens, immiſit. At illa magis magiſq. accendebatur, aquarum vim omnem perinde atque ſulphur, aut oleum, aut liquorem aliūm, ad inflāmandam materiam idoneum concipiens, in ſublime eo vſque ferebatur, donec agger omnis in foſſæ cuniculis conſidens in cineres eſt redactus. Itaque Coſrhoes rebus ipſis ad deſperationem abductus, tandem vim eam, quæ vrbem defenderet, cognouit: & pudore perculſus in regnum ſuum redijt, pœnitentia ductus, quod tantos fruſtra labores ſubijſſet, per quos ita manus contra Deum tollere voluiſſer. Atq; equidem hæc ſe ſic habuere.

Edeſſeni ad imaginem Chriſti Abgaro olim miſſam confugiunt.

Perſarū diſcrimē in obſidione Edeſſena.

Aqua diuinitus ignem alit & auget.

II. *De veneranda Chriſti imagine, quæ Romanum exercitum comitata, ipſi victoriam parit.*

Miſcella auctor. lib. 17. & Cedrinus in annal. in Mauritio. Baron. to. 7. an. Do. 589.

ANno Domini noſtri Ieſu Chriſti 589. Mauritij vero Imperatoris quarto, Philippicus egreſſus è regia vrbe hoſtili ſumpto apparatu, ad ciuitatem Amidani properabat: & collectis armatis, percunctatur eos, ſi in promptu

promptu haberent properādi ad bellum. At Romanis iuramentis credulum cum reddētibus, ſe alacriter bellaturos, venit ad Anazarbum. At vero Cardarigas (dux iſte erat exercitus Perſarum) hoc cōperto, riſui auditionem mandauit, ſomnium eſſe, quod dicebatur, opinans: accerſitisq. magis, interrogauit: Quis eſſet victoriæ Dominus? Ait dæmonum placatores Perſas attruebant à dijs victoriā laturos. Conſultabant igitur Perſæ magos, læti promiſſionibus facti, & parabant cōtinuo compedes ex ligno, ferroque, quibus Romanos vinciant compeditos. Prætor autem commonet Romanos, ne agrorum exterminēt labores; ne iuſtitia Dei, quæ malum odit, victoriam ad barbaros transferat. Poſtera die Prætor dirigit duos Philarchos Saracenorum, & capiunt Perſas viuos, per quos motus aduerſariorum didicerunt. Qui aſſeruēre, ducem velle quotidie barbaros in Romanos irruere. Porro Philippicus diluculo valedicens Romanis, tribus phalāgibus occurrit in prælium: ipſeq. aſſumpta Dei hominis facti imagine, quam ἀχειροποίητον, id eſt, non manu factam Romani prædicant, eam videlicet, quam ad Abagarum à Chriſto miſſam produnt veteres, diſcurrens per aciem, armatis diuinā impertiebatur virtutem, & ſtans poſt aciem hæc retinēs arma, lacrymis multis Deum placabat: Sicque cœleſtium ordinū principes auxiliatores aſſumpſit. Cum autem bellum ageretur, Vitalianus princeps aciei præ omnibus alijs audacius motus, phalāgem perrupit Perſarum, & ſarcinam tulit. Romani autem circa ſpolia cœpere vacare: quos aſpiciēs Philippicus, ne ad exuuias etiam relinqui reuerſi, prælij obliuiſcerentur, cōuerſiq; barbari prædarētur eos, Theodoro Tribuno galea ſua impoſita, miſit gladio percutere eos, qui circa exuuias vacabant: quem videntes, & exiſtimantes eſſe Philippicum, dimiſſis ſpolijs properarunt ad bellum. Cum autem bellum per multās horas ageretur, vox fit à Prætore, Perſarū equos lanceis percutere: quo facto, in fugam verſus eſt Perſarum exercitus, & triūpho ingēti potiti ſunt Romani, & occiduntur Perſæ multi, comprehendūtur etiam viui duo millia, & Byzantiū mittuntur. Aufugit quoque Cardarigas, quem Perſæ cum iniurijs reſpuūt.

Magos conſulūt Perſæ.

Imagine Chriſti Romani Perſas vincunt.

Philippici incurſu Romanorum exercitus in diſcrimen conſtitus.

III. *Ad herbam, quæ creuerat iuxta imaginem Domini noſtri Ieſu Chriſti in Paneade quilibet curatur morbus.*

EGo porro aliud quoq; inſigne miraculum, potētiam Chriſti exhibens, vi temporum obrui non patiar: Phœniciæ vrbs eſt, quæ antiquiſſimū nomen habuit Dan, appellatione ea ab ipſo Dan; ex Patriarchæ Iacobi filijs vno, accepta, qui tribus & gentis eius locum eum tum incolentis Princeps & auctor fuit. Longo deinde tēpore poſt, Herodis filius Philippus Cæſari gratificatus, de ſuo atq; illius nomine vrbem magnificè, ornatam ædificijs Philippi Cæſaream nuncupauit. Græci autē propterea quod in ea Dei panis ſtatuam collocauerint, Paneadē vocarunt. In hac ipſa vrbe fons quidā eſt ad hunc mulier illa, quæ ſanguinis fluxu laborauerat, præclaram ex ære Chriſto erexit ſtatuam, aliquam ſaltē benefactori ſuo, ob depulſum ſibi graue morbum, officio eo gratiam rependens Statua ipſa ſpectantibus plurimum tribuit gratiæ, & amœnitatis. Ad huius pedes herba enata eſt, præſentiſſimum ægritudinum omnium, potiſſimum vero, tabidi morbi remedium. Et cum, qui ea curabātur, ſumma diligentia cauſam tantæ efficaciæ inquirerent, inuenire tamen eam omnino nō potuere; temporis enim diuturnitate, & obliuione interciderat, cuiuſnam ea ſtatua formam referret, & cuius rei gratia ibi eſſet collocata. Quod namque diuinum ſimulacrum ſub dio aſtaret, nō parum corpus eius etiam eſt immutatum, & imbres ex locis ſuperioribus limū ſecum trahētes

Niceph. Call. lib. 10. c. 30 & prius lib. 6. ca. vlt. Euſeb. li. 7. c. 14. Greg. Tur. lib. 1. de gl. mar. c. 21. Bar. to. 1. an. Do. 31. 75.

Ciuitas Phœniciæ Dan, Paneas, & Caſarea dicitur.

Mulier hæmorrhoiſſa Chriſto ſtatuam proforib. erexit.

Miraculis herbæ naſcentis apud imaginē Chriſti Caſareæ.

tes ſtatuæ ipſi aggeſſerant: quam ob cauſam cognitio ea, quæ ex litteris omnia indicantibus prouenit, incerta reddita: Cæterum cum cura & diligentia maiore promanans inde gratia inveſtigaretur, terra illa effoſſa, litteræ tum demum apparentes, rem ipſam certò indicarunt. Et deinceps herba ea, ab eo tempore, neque eo ipſo, neq; alio loco eſt conſpecta. Sed enim Chriſti ſtatua Iulianus deiecta, ſuam ipſe in locum eius conſtituit. Et ecce derepente ignis è cœlo vehemens deiectus ſimulacrum illius circa pectus diſcidit: caputque vnà cum collo deiectum à pectore abruptum in faciem proſtrauit. Atq; id longo poſtea tempore ſic durauit, fuliginem eam fulminis aperte, veluti per inſcriptionē columnæ inciſam, teſtificans. Statuā autem Chriſti Chriſtiani tum in Diaconicum eccleſiæ tranſtulerunt, & honoratiore loco poſitam cultu conuenienti proſecuti ſunt. Locum namque eum libenter frequentantes, & imaginem ipſam inſpectantes, deſiderium ſuum & amorem erga ſtatuæ ipſius archetypum, primariumque exemplar declararunt. Impij porro, Imperatores iſtius temporibus, qui Paneade fuere Græcæ ſuperſtitionis ſectatores concitati, ſtatuam eam, ſicuti dixi, loco ſuo motam, funibus ad pedes vinctis, per mediam traxere viam, omniq. impietatis genere contumelioſiſſimè affecere. Ita illi reliquum imaginis corpus comminuerunt, & caput à membris ſuis diuulſum diſtraxerunt. Quod ſanè nonnulli, qui flagitio tanto, ita vt par erat, indoluere, clam ſublatum, ſicut potuerunt, conſeruarunt, itidemque & alias corporis partes collectas in eccleſia repoſuerunt. Herbæ, quam ibi enatā diximus, ſpecies, nulli vel medicorū, vel aliorum peritiam talium rerum conſectantium, cognita fuit. Mirum verò minimè videtur, noua hominibus exhiberi beneficia, nouo ſubinde modo Deo ipſo eos inuiſente.

Iuliani ſtatua fulmine deijcitur

Pius & legitim' imaginū vſus.

Chriſti ſtatua ab idololatris cō tumelioſiſſimè tractata.

Herba ἀλεξιφάρμακος ad pedes ſtatuæ Chriſti nata ſalutaris

IV. *De Paralytico ad imaginem Chriſti Domini ſanato.*

ANNO Dominicæ incarnationis 944. Indictione ſecunda, Curopalates de famoſiſſima illa imagine Chriſti Redemptoris, miraculo expreſſa, ipſo Chriſto viuēte, & ad Abagarum miſſa, & Conſtantinopolim Edeſſa tranſlata hæc habet: Cum vero Romanorum copijs Edeſſa obſideretur, Edeſſani malis obſidionis grauiter oppreſſi, Legatos ad Imperatorem miſerunt, petentes, vt exercitus ab obſidione recederet, ſeq. polliciti ſunt, pretium daturos ſanctam Chriſti effigiem. Soluta igitur obſidione, tradita eſt imago, & ad regiam vrbem perducta, eam excipiente Imperatore cum ſplendido atque decenti ſatellitio, per regij cubiculi præfectū Theophanem: &, vt ait Conſtantinus Porphyrogenitus Imperator, qui hanc hiſtoriam fuſius proſequitur, in templo quod illic eſt, quod nominatur Pharos, repoſita eſt. Quò demum venientes Imperatores die decima ſexta Auguſti, piè & reuerenter eam ſalutarunt, & adorauerunt. Illinc ſacerdotes & iuuenes, cum pſalmis & hymnis & copioſo lumine, per deſcenſum ad mare ea in triremi regia impoſita, prope vrbem remigātes, vt quodammodo vrbem conſeruaret, per ipſum maris ingreſſum appulerūt extra muros ciuitatis, qui ſunt ad occidentem. Ocioſa autem turba concurrente ad ſpectaculum, homo quidam paralyticus, & imbecillus, & qui iam longo tempore ſuis innitebatur famulis ſurrexit, vt videret diuinam imaginem tranſeuntem, qui ſimulatque aſpexit, præter opinionem ſanus effectus; cū cognouiſſet eſſe confirmatas & corroboratas baſes ſuorum pedum, accurrit ambulans ſuis pedibus, & exoſculatus eſt capſam imaginis, & Deum glorificauit, narrans quod in ſe factū fuerat miraculum: Quem cum vidiſſent omnes, qui ſimul aderant, & verba

Ex Ioan. Curopal. & Metaph. 16. Auguſt. Baro. to. 10. an. eccl. an. Do. 944. 13.

Edeſſa à Romanis obſeſſa.

Imago B. Virg. quando delata Conſtantinopolim.

Paralyticus ſanatur ad imaginē B. Virg.

ba

ba eius audiuiſſent, emiſerũt gloriam Deo vniuerſorum, qui ſemper facit mirabilia. Tam multæ autem lacrymæ præ gaudio ſunt profuſæ, & tam multæ ad eum preces & gratiarum actiones factæ ſunt ab vniuerſa ciuitate, diuina imagine, & veneranda epiſtola tranſeunte per mediam ciuitatẽ, vt verbis explicari nequeant, vtpote quod vidit oculus, non poſſit conſequi oratio. Res enim, quæ ſunt excellentes, pulcrius eſt videre, quam audire, ſolentq. talia à tergo relinquere.

VII. *De imagine Chriſti Domini per multos dies lacrymas emittente.*

Ex Glabro lib. 2 c. 5. Bar. to. 10. annal. eccl. ann. Do. 888.

ANno Chriſti incarnati 888. contigit in vrbe Aureliana Galliarũ admodum memorabile atque formidoloſum portentum. Conſtat ergo in eadem vrbe monaſterium in honorẽ Apoſtolorũ Principis antiquitus conſtitutum, in quo primitus collegium ſanctimonialium Virginum omnipotẽti Deo deſeruiſſe cognoſcitur: quod etiam exinde cognomento Puellare dicitur. In cuius monaſterij medio defixum ſtabat vexillum, præferens ipſius Saluatoris pro ſalute humana mortem patientis imaginem. A cuius ſcilicet imaginis oculis, per aliquot dierum ſpatium continuè multis cernentibus, riuus emanauit lachrymarum. Ad quod nimirum terribile ſpectaculum inſpiciendũ multitudo maxima conuenit hominum: plerique tamen cum illud cernerent, admodũ animaduertentes, quoddam eſſe diuinitatis præſagium videlicet, illius vrbis ſuperuenturæ calamitatis. Quemadmodum enim ipſe per ſe Saluator præſciens imminere vrbi detrimentũ Hieroſolymitanæ, fleuiſſe illum perhibetur: ſic denique & hanc, videlicet Aurelianam, paulo poſt imminentem cladem paſſuram, per expreſſam ſuæ imaginis figuram fleuiſſe comprobatur. Contigit ergo poſt paululum in eadem ciuitate inauditæ rei id ipſum, vt putatur, portendens euentus. Denique cum vna noctium cuſtodes maioris eccleſiæ, videlicet Epiſcopij, ex more exurrexiſſent, atque ipſius eccleſiæ portas, quibuslibet ad matutinales laudes properantibus aperuiſſent, ſubito lupus affuit, eccleſiamque ingreſſus, & funem ſegni ore arripiẽs, agitansque illud inſonuit. Cernentes nimirum qui aderant, mentis ſtupore concuſſi: tandem clamore emiſſo, etſi inermes, niſu, quo valuere, illum exturbantes ab eccleſia repulerunt. Sequenti vero anno tota illius ciuitatis humana habitatio cum domibus eccleſiarum terribiliter igne cremata eſt. Vnde etiam nulli venit in dubiũ, quoniam vnius cladis euentus vtriuſque rei præceſſiſſet portentum.

Crucifixũ Aurelianis miraculosè per dies multos lacrymatur.

Quid crucifixi lacrymæ portẽdãt

Lupus portẽtosè Aurelianis eccleſiam ingreſſus campanam pulſat.

VIII. *De imagine Deiparæ Virginis à Manuele Comneno Imper. Conſtantinopolitano inſigni triumpho honorata.*

Nicetas Choniat. lib. 5. de reb. geſt. Manuel. Comneni Imp. Petrus Caniſ. li. 5. de Deip. Virgine c. 24.

NIcetas Choniates in Annalibus de rebus geſtis Manuelis Comneni Imperatoris ait: Pannonijs ſuperatis, Imperator tanta victoria lætus & exultans Deo gratijs actis, ſtatim rei bene geſtæ nuntios in vrbem mittit: ac poſt dies aliquot & ipſe Conſtãtinopolim regreſſus, triumphum ducit ab Orientali porta, quæ ad arcem patet, eumque ob inſignem & incruẽtam victoriam, quam ſplendidiſſimè, & magnificentiſſimè adornat. Expanſæ ſunt omnes purpureę & auratæ veſtes: & ciues alij aliunde ad pompam illam confluentes inſtar torrentis ex monte decurrentis, fora, ædes, templa, officinas, & loca omnia vrbis ampliſſimè deſeruerunt. Sunt & captiui in triumpho ducti: Platea illa vtrimq; ſuggeſta habuit ad binas & ternas cõtignationes educta, tecta quoque omnia ſpectatoribus referta fuerunt. Imperatorem quadrigæ argenteæ auratæ cum equis niue candidioribus præcedebant: quibus impoſita erat imago inuictæ adiutricis & inſuperabilis cõmilitonis matris Dei. Eum currum Imperatoris propinqui, atque amici, ſe-

Triũphus inſignis Manuel. Imper. Græcorũ de victis Hũgaris.

Imago Deip. virginis in publica proceſſione in gratiarum actione à Græcis in curru triũphali circũducta.

ſenatus, viri magiſtratibus & dignitatibus inſignes pone ſequebantur. Deinde ipſe Imperator prodijt equo feroci inſidens, vir inclytus, & maximus, ornamentis illuſtribus inſignis.

IX. *De inſigni Ioan. Comneni Imp. erga imaginem beatiſſimæ Virginis pietate & victoria.*

Idem de Imperio Io. Comnens, & Petr. Caniſ. ibid.

IDem Nicetas de Imperio Ioannis Comneni, qui Michaelem præceſſit, illius inſignem eius pietatem teſtatur ſcribit: Cum Romanæ phalanges vrgentibus hoſtibus, & audacius ſe inferentibus laborarent, imaginem Dei genitricis cum gemitu, & miſerabilibus geſtibus intuens, lachrymas belli his ſudoribus calidiores fundebat: neque id fruſtra: ſtatim enim cœleſti robore armatus, Scythicam aciē profligat: quemadmodum olim Moyſes extenſione manuum Amalechitichas turmas diſſipauit. Ob hanc victoriam de Scythis partam idem Ioānes vota Deo virginique perſoluit, & feſtum Pazinacarum, vt vocarunt, in rei geſtæ monumentum, gratiq. animi teſtimonium inſtituendū curauit.

Imperator ante imag. B. Virg. lachrymas fundit, non fruſtra.

Exo. 17.

Io. Comnens. gratitudo.

X. *Conſtantinopolitani à Saracenis obſeſſi imaginem B. Virginis in ſupplicatione cir. umferunt, & Deipara patrocinio liberantur.*

Mart. Polon. de Imp. & Pot. Roman. ad an. Chriſti 715. P. Pet. Caniſ. li. 5. de Deipara Virgi. c. 24. Bredeb. lib. 2. ca. 24.

ANno ſecundo Imperatoris Leonis III. orationibusque & prælijs fortiter reſtiterunt Conſtantinopolitani Saracenis. Fertur autem miraculosè Saracenis hoc modo victos fuiſſe apud Conſtantinopolim. In monaſterio ſanctæ Dei genitricis iuxta palatium in mari iuxta Sanctam Sophiam erat imago Beatæ Virginis, quæ tenebat filium in brachijs, quam depinxit S. Lucas in tabula, cum adhuc viueret S. Maria. Hæc imago vocatur Ægidactoros, id eſt, deductrix: quoniam duobus cæcis aperuit oculos hæc S. Maria, & deduxit eos ad ſanctam eccleſiam ſuam, & illuminauit eos. Cum iſta imagine facere conſueuerunt omni die Martis proceſſionem per totam ciuitatem. Cum ergo obſeſſa eſſet ciuitas Conſtantinopolitana à dictis Saracenis & ciues ieiunarent ſimul & orarent, & pugnarent, quidam ciuis admonuit afferri imaginem, & ab omnibus fieri orationem ad illam hoc modo, Sancta Maria Dei genitrix, quæ toties nos liberaſti, libera nos modo de inimicis filij tui, & ſi vis, vt imaginem tuam non mergamus in mari, merge illos. Et cum hoc dixiſſet, ille ſecretè tenuit imaginem ſub vnda, & ſtatim procella ſurrexit, & omnes Saracenorum naues merſit ac confregit.

XI. *Imaginem B. Mariæ Virg. ſolemni ritu delata fugatur peſtis Romæ.*

Carol. Sigon. l. 1. de Regno Italiæ. P. Pet. Caniſ. li. 5. c. 22. de B. V. Mariæ. Bredēb. l. 2. c. 19 & Bar. to. 8. an. Do. 590. 13.

GRegorius Pontifex, cum ſæuiſſima peſtis Romæ graſſaretur, ac multæ ſimul aliæ calamitates accederent, religioſam in die reſurrectionis ſupplicationem inſtituit, & Virginis Dei genitricis imaginem in publicam efferri curauit, piamq. circumgeſtationem Deus præſenti miraculo comprobauit. Etenim quacumque ferretur imago, peſtilentis cœli grauitas depulſa, & optata ſalubritas in vrbe conſecuta eſt. Vbi gratulantibus omnibus Deo, ecce ibi Angelus, qui ſanctam Virginem his vocibus è cœlo alloqueretur: *Regina cœli lætare Alleluya, quia quem meruiſti portare Alleluya, Reſurrexit ſicut dixit, Alleluya.* Quam orationem ſimulatq. Gregorius coram audiuit, diuino ſpiritu ſtatim excitatus, eam in hunc modum expleuit. *Ora pro nobis Deum, Alleluya.* Quod canticum inde ſolemne manſit in Eccleſia, & Paſchalis lætitiæ argumentum, vel confirmatio quotannis eſſe conſueuit.

Ad imaginem B. Virg. fugatur peſtis.

XII. *De quibuſdam perſonis ad imaginem Genitricis Dei deductis, à cacodæmone liberatis.*

Ex l. b. 1 dial. Tho

REcentius eſt miraculum, quod à Thoma Moro, laudatiſſimo viro,

ſtiæ Mori, quos Anglice ſcripſit Laurent. Sur. in Ann. an. 1576. P. Petr. Caniſ. l. 5. de Deipara Virgin. c. 22

ro, vel potius Martyre, commemoratur, quod ante paucos annos, in cuiuſdã viri nobilis Rogeri Vventunorthi aliquot proles declaratum fuit diuinitus, præcipuè autem in vnam ex filiabus eius, annorum non amplius duodecim, quam malus dæmon inuaſerat, & multis modis diuexarat. Erat illa iam mentis inops, deliranſq. procaciter & petulanter, in Deum ipſum incurrebat, execrabaturque res quaſq; precibus ſacratas, & quod mirum eſt, facile etiam nullo indicante à non conſecratis illas internoſcebat. Fiebant hæc proculdubio illo efficiẽte, qui puellã occupabat. Interim vero tum ſua voluntate, tum diuina admonitione permota eſt, vt ad S. Mariæ Ippiſvvitichij (eſt hoc Angliæ oppidum) accederet. In illo autem itinere quæ id temporis alibi dicebãtur & fiebant, citra mendacium edicere potuit, multaq. rapta in extaſim rara, & ſublimia promebat, licet ipſa eorum rudis eſſet, & imperita, vt etiam viri doctiſſimi non mediocriter admirarentur talia ab ipſa dici. Vbi porro ad locum ventum eſt, erat ibi imago beatiſſimæ Virginis Mariæ. Coram ea dũ illa puella ſiſtitur, aderant perplures ſplendidi, ac nobiles viri, & ecce ab illo tetro ſpiritu horrendum in modum dilaniatur, facies & oculi terribilem in ſpeciem transformantur, os contorquetur & diſtenditur, oculi in maxillas prominent, vt ſine horrore nemo poſſet eam intueri, Aderant & aliæ perſonæ, in quas, permittente Deo, improbus Sathan mirabiliter ſæuiebat. Atqui mox omnes illæ vnà cum puella perfectæ ſunt redditæ ſanitati. Huic tanto ſpectaculo aderant parentes puellæ, homines & ordinis ampliſſimi, nempe equeſtris, & rebus locupletes: aderant & alij permulti magnæ dignitatis, prudentiæ & experientiæ. Aberat vero omnis fingendi vel ratio, vel ſuſpicio, tum quod puella tenera eſſet ætate, tum quod rei ipſius immanitas, & horrenda ſpecies

Miraculum inſigne.

omnem excluderet ſimulationem. Cernens autem puella ſe liberatam, licet pater obluctaretur, mundo huic illico nuntium remiſit & in cœnobio bene inſtituto ſanctarum Virginum religionem profeſſa monaſticam, piè & ſanctè vixit.

XIII. *De puella, quæ voto ante imaginem Deiparæ facto à diuturna infirmitate conualuit.*

Thilmãnus Bredẽb. l. 3 Collat. ſac. c. 25 an. Dñi. 1566.

RElulit nobis quidam doctrina ætate & vitæ ſanctimõnia admodum venerandus, qui Delphis agens, anno Dominicæ incarnationis 1535. habuit iſthic inter cæteras religioſas Virgines, quandam ſuæ confeſſionis filiam circiter decem annorum: quæ cum id temporis aliquamdiu graui premeretur infirmitate, puellæ matertera, etiamnum ſuperſtes, templũ quod ibidem vocant nouum, ingreſſa; ante quãdam imaginem dolorum ſacratiſſimæ Dei Genitricis Mariæ in orationem ſe reſoluens, vouit tantum frumenti, quantum infirma iuuencula ponderaret. Quo voto præſtito, mox puella priſtinæ ſanitati reſtituta eſt. Imago vero illa tantæ antiquitatis, vt planè eſſet carioſa, neceſſumque eſſet exeſo capiti nouum ſubſtituere. Quin & brachium longa vetuſtate laxatum, vno duntaxat clauiculo firmatum, qualitercumque adhuc exeſo corpori adhærebat. Hanc Deiparæ imaginem Iconomachi anno reparatæ ſalutis 1566. toto Belgio tumultuãtes inuaſerunt iniectiſque funibus è loco ſacro trahentes, per vniuerſam ciuitatem, per aſpera, & confragoſa loca paſſim raptauerunt, nec tamen ex tanta concuſſione vllam accepit læſionem, quæ ex carie & nimia vetuſtate, iam ante erat planè fragilis & caduca, altero brachio prorſus luxato.

Imago Deiparæ cõfragoſa per plateas abhæret. rapta illæſa.

XIV. *De muliere clauda, quæ cum oraret coram imagine Deiparæ Virginis prouoluta membrorum integritatem conſequitur.*

Idē ibid. cap. 19.

NOn ante multos annos in ciuitate Embricenſi fœmina quædam Odilia Vvyeri vocata, à prima ætate clauda, vel diuino nutu, vel ſola animi pietate ducta, cum ad eccleſiam ſanctæ Aldegundis quo poterat modo progreſſa eſſet, coram imagine ſanctæ Virginis Deiparæ prouoluta, preces ſuas in ſinum pientiſſimæ matris effudit, nec multo poſt exſurgens, læta-bunda comperit ſe inſperatam debilium membrorum ſanitatem cõſecutam. Pulſatæ mox ob facti miraculum, & populi lætitiam omnes campanæ. Vidit autem eandem mulierē & claudam & membris integram, ipſumque campanarum pulſum audiuit quædam probatiſſima matrona Anna, nuper in Domino defuncta, mihi propinquo cognationis gradu coniuncta, alijque inſuper teſtes rem ſuis ſermonibus confirmauerunt. Eadem matrona vidit eandem imaginem vberrimè lacrymantem, adeo vt religioſo quodam viro lacrymas abſtergente, nouæ defluerent, & pectorale madefacerent. Pulſatæ ob facti miraculum omnes eo tempore campanæ.

Mulier clauda curatur ad B. V. imaginē

XV. *De Ioan. Damaſceno inſigni B. Virginis cultore, cui dextera ob iniquam proditionis ſuſpicionem abſciſſa, eidem à B. Virgine reſtituitur.*

Ioā. Patriarch. Hieroſol. hãc hiſt. græcè ſcripſit, eãq. tãquã fide dignã interpretatus eſt Oecolampadius ĩ-

LEo Iſaurus Iconoclaſtarum patronus imperabat, & ad tuendam ſectam pſeudoſynodum celebrari iuſſerat, ingentes motus excitans, vt ſacras imagines ferro & igne deleret, prorſuſque aboleret in Eccleſia. His rugientis Leonis furoribus, ſi quis alius, certè Damaſcenus ſeſe fortiter oppoſuit, & in patria degēs tres libros pro ſacrarum imaginum defenſione conſcriptos edidit, eoque opere animos Iconomachorum vehementer oſtendit. Qui cum dolerent ſuas fraudes, & artes tanti viri induſtria detegi, atque labefactari, falsò illum apud Saracenum in Arabia Principem proditionis accuſarunt, quod ad rumpenda Principum fœdera literas manu ſua conſignatas ſubdolè miſiſſet, ac pacē publicam perturbare aggrederetur: Hinc Princeps barbarus accuſatorum querelis nimium credens, Damaſcenum quantumlibet innocentem de proditione ſuſpectum habet, eumque in iudicio damnat, pœna illi in amputatione manus dexteræ conſtituta. Quæ res à Saraceno Principe perpetrata, ſed abſentium Iconomachorū dolo nequiſſimo procurata, feliciorem, quam illi ſperabant, exitum habuit, & Maria quidem Duce, Catholicis lætam victoriam impetrauit. Damaſcenus igitur, poſt vulnus acceptū (manum enim dexteram illi amputarunt) ſuum Lararium ingreditur: ante Virginis Deiparæ imaginem ſeſe proſternit, lacrymas fundit, ſuam calamitatem deplorat, multiſque precibus ſeſe Virgini matri commendat, ac ſupplex his verbis clementiſſimam implorat. Domina, & ſanctiſſima Mater, quæ Deum meum peperiſti, amputata eſt dextera mea ob ſanctas & diuinas imagines: tu, qua de cauſa Leo ſæuiat, non ignoras: protinus quãtocitius ſuccurre: dextera enim altiſſimi, quæ de te incarnata eſt, per tuas interceſſiones multas habet virtutes. Sanet, oro, & hanc meam dexteram tuis precibus, vt tuas, & eius, qui ex te incarnatus eſt, laudes, ſicut dederis, numeris Rythmicis & melodijs præſcribat, & orthodoxi cultus ſit cooperatrix, ò Deipara. Hæc orans Ioannes, & lacrymas, in ſomnum vertitur, videtque ſanctam Dei genitricis imaginem, miſericordibus & lætis oculis ad ſe reſpicientem, & ita dicentem: Ecce ſana facta eſt manus tua, caue poſt hac ne ſegnior fueris, ſed calamū eam fac ſcribæ velociter ſcribentis, quemadmodum nunc pollicitus es-

ſign... Eccleſia Cathol. hoſtis. P. Petrus Caniſ. li. 5. c. 19. de Deipara Virgine. Io. Naucle. vol. 2 gener. 14 ſub an. Do. 390 Bredēb. collat. ſacrar. li. 2 c. 2. Bar. to. 9. an. 728.

Vt

Vt autem reſtitutus euigilauit, & manum curioſè contemplans, curatam vidit, tum exultare cœpit ſpiritu in Deo ſalutari ſuo, & matre eius, quia fecit ſecum magnalia, qui potens eſt.

XVI. *Periclitantes in mari ad B. Virginis imaginem confugientes periculum diuinitus euadunt.*

Frãciſc. Gonzaga de orig. Seraphicæ relig. parte 3. Conuētu 1. Prouincia Arabic. rum.

CVm mercator quidam natione Anglus in mari ob exortam tempeſtatem periclitaretur, nullaque ſibi, naui, qua vehebatur inter ſcopulos verſante, maritimiſque fluctibus magis, magiſque intumeſcentibus, atque atra nocte imminente, ſalutis ſpes reſidua eſſet, quocumque humano auxilio atque remedio longe poſthabitis, ad deuotiſſimam quandam glorioſæ Virginis imaginem, quam ſecum deferebat, cum cæteris nautis ſupplex oraturus confugere decreuit. Quam cum nullo pacto inuenire potuiſſet, ſua ſpe fraudatus, nihil aliud præter naufragium, & amaram mortem operiebatur. Et ecce dum nihil minus cogitat lumen quoddam ex Arabici montis vertice ſibi alluxit. Ad quod cum nauis prorã direxiſſet, poſt breuiſſimi temporis ſpatium in placidũ quendam, quietum, ac omnino ſecurum portum incidit. Vbi & anchoras præter omnium ſpem fixit, atque tantum imminens periculum euaſit. Dũ igitur ſequenti luce Deo optimo maximo gratias pro tanto beneficio accepto redditurus, locum ex quo lumen ſe conſpiciendum prodiderat, religioſè peteret, illa glorioſiſſimæ Virginis Mariæ imago, quam in naui diligentiſſimè conquiſitam reperire minimè potuerat, ſcopulo quodam innixa, tum ſibi, tum quoq; congredientibus nautis ex inſperato apparuit. Quod diuinæ bonitati, atque miſericordiæ tribuens ipſe mercator, mercibus primò diuenditis, ipſo eodem loco, in quo præfata imago conſederat, eremitorium, turrimque ſibi contiguam (in qua quod ſibi vitæ reliquum fuit, ſub anachoritico habitu, in ſumma paupertate, perpetua oratione, atque ſanctitate conſumpſit) conſtruenda curauit.

TIT. LXVI. De Iconomachis, ſeu de imaginum impugnatoribus in genere, eorumque pœnis.

EXEMP. I. *De Xenaia, qui primus omnium linguam contra ſanctas imagines laxauit.*

XEnaias quidam erat (Philoxenũ Græca lingua rectè voces) genere Perſa, & fortuna ſeruus, perfidoneus ſatanæ miniſter, qui ſub Calandionis Epiſcopatu, cum ab hero ſuo profugiſſet, ad eccleſiam Dei acceſſit, clericum ſe eſſe affirmans; cum quidem nondum diuino regenerationis lauacro initiatus eſſet. Calandion vbi hominem eum, & latentem in eo maleuolentiam ex ſignis & coniecturis quibuſdam cognouit, ab eccleſia eum proſcripſit. Vbi vero Calandioni Petrus Cnapheus ſucceſſit, Xenaiam illũ non ſolum recepit; verum etiam nondum baptiſmo initiatum vicinæ Hierapolis Epiſcopum creauit, & Philoxenum nominauit. Et Petrus vbi tandem ſe Epiſcopatum viro nondũ baptizato mandaſſe intellexit, dixiſſe fertur, ſufficere ei pro baptiſmo conſecrationem. Xenaias iſte primus (ò audacem animam, & os impudens!) vocem illam euomit Chriſti & eorum, qui illi placuere, imagines venerandas non eſſe. Itaque impietatis illud mancipium magno cum tumultu; multis ſibi ex prima Syrorum gente aſcitis, & non exigua ex Cynegetico, ſiue Venatico monaſterio multitudine aſſumpta, vna cum innata ſibi improbitate in vrbem peruenit, & Flauiano vim maximam intentauit, vt Chalcedonenſem Synodum, & Leonis tomum ille anathemate damnaret.

Niceph. Cal. l. 16 hiſt. eccleſ. c. 27. Petr. Caniſ. in 1. precept. decalog. c. 9.

Profan9 Xenaias primus linguam laxauit contra imagines ſanctas.

II. *De impio edicto Gizid Principis Saracenorum contra imagines Sanctorum, deque eius vltione.*

Conc. Nicænum 2. Actio. 5. Theoph. Cedren. apud Baron. to. 9. ann. ecc. an. Do. 723.

CVm diem extremum impiorum Arabum Tyrannus, quem Sulymam nominabant, clauſiſſet, ſubſecutus eſt illum Vmarus, qui poſtea quã regnum adiiſſet, Anaſchaphum Maſalmam hoſtem ſane atrocem per gratiam D. N. Ieſu Chriſti Saluatoris, eiuſque Deiparæ matris cum magna exercitus ſui clade & ignominiã terra iſta expulit, in Syriamq. fugauit: neq; de redeundo ſpem illi vllam reliquit. Vmaro autem fato defuncto,* Ezidus quiſpiam homo leuis, & inconſtans regnum accepit. Per ea tempora in Tyberiade dux quiſpiã erat Hebræorum impius, cui nomen Sarantapechys, officina diabolorum, quibus vitiare animas luſus eſt & iocus, homo præſtigiator, & veneficus, & Eccleſiæ Dei hoſtis implacabilis. Hic animaduerſa Ezidi Regis leuitate, hominem aggreditur, pollicetur que Hebræorũ ingenita malitia, ſe Regi quædã prædicturum, & vatem actutum in maximè neceſſariis rebus ſe offert. Eas ob res cum eſſet inſinuatus tyranno: Volo (inquit) ò Princeps, modo me audias, rationem quandam indicare tibi, qua poteris facillimè, & vitam commodè degere, & triginta annos regnum æquabili in poteſtate conſeruare. Stultus autem tyrannus, ſpe & deſiderio longioris vitæ, animi leuitate elatus (erat enim homo voluptatibus deditus & præditus) reſpondit: Quæcumque me iuſſeris facere, modo poſſim, agam. Veneficus autẽ Hebræus confeſtim inquit: Sine vlla dilatione, iube vniuerſum per regnum epiſtolam, quæ paſſim circumferatur, ſcribi & mitti, qua omnem imaginem & picturam, ſiue ea in tabulis, ſiue in opere muſaico, in parietibus, ſiue in vaſis ſacris, aut indumentis & altaribus ſit, & quæcumq; in Chriſtianorũ eccleſiis reperitur, deleri, expungi, auferri, & ex toto ſubuerti mandes: neq; illas ſolum, verum omnes ſimilitudines & earum etiam, quæ in foro ornatus & honeſtatis gratia collocantur. Nulla igitur ratione alia, quã vt odiũ & furorẽ aduerſus Chriſtianos exerceret, præſtigiator id tentauit. Præſtigiatori autem tyrãnus nefandus leuitate ſua auſcultans, miſſis nuntiis, omnes ſanctas imagines & ſimilitudines per vniuerſam prouinciam abſtulit. Hoc itaq; modo primùm eccleſiæ ornamenta, procurante Hebræo venefico, ablata ſunt. Chriſtiani autem cum id ſuis manibus facere detrectarent, miſſi ſunt Hebræi & Arabes, homines in Deũ impii, qui imaginibus exuſtis, eccleſiarum quaſdam calce, quaſdam aliis coloribus dealbarunt, & incruſtarunt. Hæc autem cum perueniſſent ad aures pſeudoepiſcopi Nacoliæ, & qui eiuſdem erãt cum illo opinionis, impios Hebræos & Arabes imitati, eccleſias, veluti Crucem Chriſti, verecundantes reddiderunt. Ezidus autẽ, qui facinus perpetrauerat, vltra annũ cum dimidio non vixit, in ignemque æternum deſcendit: Poſtquam autem mortuus fuit, in priſtinum ordinem & ſtatum imagines reſtitutæ ſunt. Filius autem illius, Vlidus nomine, indignatus Hebræo, tanquam interfectori patris, turpiſſima morte, hominem mori coegit. Ita is falſi ſui vaticinii dignum præmium accepit.

** Gizidus.*

Ex Hebrais & Saracenis Iconoclaſtarum hæreſis.

Hebræi nefariũ conſiliũ.

Edictum prauum contra imagines Sãctorũ.

Ezidi Iconomachi mors accelerata & infauſta.

Conſiliarij iniqui mors turpiſſima.

III. *Quomodo Leo Armenius venerandas imagines impugnarit, & quibus impoſturis ad hoc inductus ſit.*

Ioan. Zonar. to. 3 Annal. Cedren. in Leone Armeno. Bar. to 9 Annal. ad ann. Do. 814. & 820.

VNde in eũ furorem inciderit Leo Imperator, vt ſacras imagines oppugnaret, exponam. Ei monacho, à quo ipſi prædictum fuerat, gratiam relaturus, per quẽdam ex intimis ſuis dona miſit. Is non in ipſum incidit, quippe iam mortuum: ſed cum alium inueniſſet ibi habitantem, cum, vt quẽ nõ noſſet, acceſſit. Ille vero (erat enim oppugnator imaginum, eiuſque ſectæ vehementiſſimus propugnator) ne-

neq; munera accepit, & eo, à quo adferebantur, dimiſſo, ſe à ſimulacrorũ adoratore nihil accipere dixit. Leoni & regni & vitæ iacturam breui comminatus, niſi adoratione ſimulacrorũ (ſic enim venerandas imagines appellabat) abſtineret. Hæc nunciata ſollicitum fecerunt Leonem; rem igitur cũ quodam ex familiaribus Theodoto Meliſſeno cõmunicat, qui oppugnationibus imaginum ſtudebat. Is eum dolo aggreſſus, monet, vt negotium cum quodam monacho, quem eiuſdẽ ſecum opinionis eſſe norat, communicet, & quod ille ſuaſiſſet, exequeretur. Virum enim eum plenũ eſſe gratia ſpiritus, ac res futuras & præuidere, & prædicere. Aſſenſo Imperatore monachum conuenit, Imperatorem habitu priuati hominis ad eum venturum eſſe indicat, & qua gratia ſit venturus, quæque cum eo diſſerenda ſint, inſtruit. Imperator noctu ad monachum abit, mutata veſte, ne agnoſceretur, Theodoto comitante: At monachus, vt ab illo ſpiritu commentum edoctus, Leonem pro Imperatore ſalutat: &, Ne, inquit, maieſtatem tuam celaris, neque imponere velis noſtræ vilitati, ſed ſcito te de religione perperam ſentire, & planè ſimulacrorum cultorem eſſe, & te & omnes qui tibi parent. Quod ſi ex eccleſijs ſimulacra ſuſtuleris, & vita & imperiũ tibi diuturnum & fortunatum eſt futurum: Sin minus, ſcito te breui vtrũque amiſſurum, præterea ſupplicia æterna ſubiturum. His Leo auditis, miratus monachum ob prædictionem, vtique ignarus impoſturæ Theodoti, verbis illius captus eſt, & contra ſacroſanctas imagines vehementiſſimè ſæuijt, & eas omnes edicto tolli iuſſit: cumque ſanctiſſimum Patriarcham Nicephorum in ſuam ſententiã pertracturus eſſet, ille vero acriter aduerſaretur, & edictum illud & ſcriptis & oratione impietatis argueret: virum iuſtum relegat, qui quidem improbos Leonis mores præſenſiſſe fertur, qui orthodoxis offendiculo futurus eſſet, Eccleſiæ tumultus occaſio: nam cum eius capiti diadema imponeret, manũ ſuam ſpinis compungi putauit. Dum autem Præconneſium exulatum abducitur, magni agri magiſter Theophanes confeſſor, tranſitu illius ſpiritu cognito (neque enim videbat ſanctum) cereis incenſis, & ſuffitu, eminus eum excepit, & proſequitur, atq; ille viciſſim eum flexis genibus veneratur, cum neque videret, neque videretur. Quod Patriarchæ comitibus admirantibus, & cui honorem illum præberet percunctantibus, reſpondit, cõfeſſori Theophani magni agri magiſtro: confeſſionem vaticinatus, nec dum enim ea dignatus fuerat. Leo autem Imperator poſt multas monitiones diuinitus ſibi factas, vt ab Iconomachorum hęreſi abſtineret, tandem à Michaele Traulo vitã miſerè concluſit. Ipſe enim inſidias ſentiens, in penetrale altaris ſe recepit, direpta thuribuli cathena, aut (vt alij perhibent) ſancta Cruce, ictus percuſſorum excepit. Verum ij non ſinguli, ſed facto cuneo irruentes, alius capiti, ventri alius, alius alij corporis parti plagas intentabant. Leo aliquamdiu Cruce ſe defendit, ictibus gladiorum repulſis, donec feræ inſtar vndequaque impetitus ſuccubuit. Tandem quendam immani corpore gigantis ſimilem inferre ictum cernens, per inhabitans templum illud numen iratum obſecratus eſt, vt ſibi parceret. Fuit nobilis iſte Crambonitarum ſtirpe oriundus, ac dicens, non iuramẽtorum eſſe hoc, ſed cædis tempus, graui ictu manum Leonis abſcidit clauicula, ſimulque cornu Crucis. Tandem vulneribus victo, & ad terram ſubſidenti quidam caput amputauit. Aiunt vocem quoque ſtatim cœlitus editam, quæ lętum de eius morte nuntium multis patefecerit, ac nauicularios quoſdam, qui eam audiuiſſent, notato tempore & nocte ea, ratiocinando veracem eam deprehendiſſe. Interfecti Leonis cadauer

Leo Armen. qua occaſione cœpit imagines oppugnare.

Monachus iconoclaſta Leonem Armenũ ſeducit.

Theodotus Meliſſenus pſeudo epiſc. Conſtantinopol.

Leo Armenus palã deteſtatur cultum imaginũ.

Leo Imp. ab ignoto occiditur in altari.

Cœleſte nuncium necis Leonis.

dauet perſecutores crudeliter per ſpolia in circum traxerunt, omnis metus vacui, quod ſuis armis regiam vndequaque cinxiſſent. Aula quoque Auguſtam eiecerunt, cum quatuor filijs eius, Sabbatio, qui Imperator deſignatus Conſtantini nomen ſuſceperat, Baſilio, Gregorio, & Theodoſio, quos omnes in lembum impoſitos in Protam inſulam auexerunt, ibiq. omnes caſtrati ſunt, & Theodoſius vita functus vna cum patre eſt ſepultus.

Pœna uxoris et filiorum Leonis.

IV. *Leo Iſauricus Imp. nefandus ob ſacrarum Imaginum confractionem omnium Principum Occidentalium in ſe conuertit odium.*

Conſtantin. Manaſſes Græcus hiſtoric. Io.Dam. in Act. martyr. Steph.& ſocio. Theoph. Bar.to.9 an. D. 726. & 740.

Rebus humanis ad ſceleratiſſimū Leonem III. delatis (proh qualia ſunt Dei iudicia!) grauis tempeſtas Eccleſiam excepit magnis cum hominum cædibus cōiuncta. Nam execrabilis Imperator parturiebat illa quidē abſurda, nouaq. contra Chriſtū conſilia, ſed fœtum improbitatis nullo modo parere poterat: quippe timidus animus eum ab inſtituto reuocabat: tandem vero captata opportunitate, ſummaq. audacia fœtum edidit, aluus ruptus eſt, viperæ ſoboles prodijt, accitaq. & coacta ſenatorum claſſe, abſurdum illud & impium euomuit: imaginum picturas formam quandā idolorum retinere inquiens, neque ijs cultum adhibendum eſſe, ne alioqui Dei loco imprudentes idola venerentur. Dimiſſo igitur Senatu, protinus ingens tumulus excitatus eſt à plebe, ac mœſtitiæ nubes Orthodoxorū eccleſiam obtegebat. Quod vt verſipellis ille ſenſit, ſtatim Gygis annulum vertens, vt obſcurum eſſe ad quod agebat, laborabat, non videlicet Leonis libertatem imitans: Non, inquit, huc mea ſpectat ſententia, vt eæ prorſus deleantur, ſed hoc aio, eas ſublimiore loco collocādas eſſe, ne ore quiſquam eas contingat, atque ita quodammodo rebus honore dignis contumeliam inferat. Quorſum hoc tādem, & quid moliens? nimirum vt eas à nobis longè collocando, ac procul ab oculis noſtris remouendo, ne eas facilè aut cernere, aut contingere queamus, paulatim (vt ſæpe nobis in eis quæ amamus vſu venit) in obliuionem incidamus, easq. charas habere dediſcamus, atq; ita ſenſim, & citra tumultum hoc à nobis obtineatur, vt eas non adoremus, nec honore afficiamus. De hac impietate, quæ & multum abſtruſæ, & multum item apertæ abſurditatis habebat, cū certior factus fuiſſet Germanus Patriarcha Conſtantinopolitanus: vir libera atque intrepida pietate præditus, per quendam ex præcipuis eccleſiæ miniſtris Leonem monuit. Qui contra rectam fidem furēs, adducto beato Germano, cœpit blandis ſermonibus eum delinire. At vero beatus, ſummuſq. Sacerdos dixit ad eum: Depoſitionem ſanctarum imaginum audiuimus quidem futuram, ſed non tempore imperij tui. Cum autem ille cogeret eum dicere, ſub cuius Imperio: ait ſub Cononis. At ille: Re, inquit, vera ex baptiſmo mihi Conon nomen eſt. At ille dixit: Abſit Domine, vt per imperium tuum illud malum perficiatur. Antichriſti præcurſor eſt, qui hoc adimpleturus eſt, & diuinæ incarnationis euerſor. In his ergo Imperator inſaniens, minas beato Germano prætendebat. Reducebat autem ad memoriā eius Patriarchæ ſponſiones ipſius ante imperium factas, qualiter ſibi Deum dederit vadem, in nullo commoturum Eccleſiā à ſuis Apoſtolicis, & diuinitus traditis ritibus. Verum Imperator ſancti viri monitiones pro nihilo ducens, ad abolendum ſacrarum imaginum cultum totum ſe contulit. Dum inter hęc igitur quaſi (vt ſibi viſus) de idololatria profligata triumphans, lætus incederet, atq; ſuperbus vtpote quod de proſtrata impietate, & puro cultu reddito deitatis, ipſum Deum ſibi fecerit debitorem. Qui, ſicut in pſalmo eſt, de cœlo auditum fecit iudicium: terra

Leonis Iſaurici edictum aduerſus ſacras imagines

Vanus prætextus Imper.

Germanus Patriarcha Conſtantinopol. cultum imaginū tuetur.

Antichriſti præcurſor eſt, qui ſacras euertit imagines

Germani Patriarchæ monitiones Leo cōtēnit.

tre-

tremuit & quieuit: iuxta illud: Nam reſpiciens ratus terram fecit eam tremere: haud enim diutius tolerãs mala, prænũtijs itæ ſuæ perterrefecit Imperatorem: Etenim itato numine totus contremuit Oriens, ciuitates complures æquatæ ſolo fuere, & quę erant in vrbe ſtatuæ Imperatorum collapſæ, contritæ ſunt, quaſi ipſæ ſtare non poſſent, vbi ſacræ imagines eſſent ab ipſo impio Leone proſtratæ: qui nec ipſe quidem amplius potuit eſſe ſuperſtes: nam paucos poſt menſes à terræmotu ex hac vita ſublatus eſt.

Leo Præfectus Orientis terræmotu è terra ſublatus.

V. Leo IV. Conſtantini Copronymi filius imagines ſacras, ac earumdem cultores ſuo damno perſequitur.

LEo IV. Imperator in ſacras imagines virus ſuum effundere cœpit an. 780. Nam media ieiuniorum ſeptimana duas imagines reperit in puluinari vxoris ſuę Irenes, quas cum diligenter eſſet contemplatus, inquiſitione facta deprehendit eas à Papia Palatino; alijsq. nõnullis Primiceriorum fuiſſe illatas, quos & cruciatibus, ſupplicijsque grauiſſimis addixit. In vxoremque Irenem acriter inuectus, eamque nauci eſſe dixit, quæ ſuo patri Imperatori horribilibus, atque intemeratis fidei myſterijs prolatis diuerſum planè iuraſſet, conſtanter aſſeuerantem eas à ſe non viſas repulit, neque poſtea cum ipſa rem habuit. Inter aulicos vero tentus eſt Iacobus Protoſpatarius & Papias; & Strategius, & Theophanes cubicularij, vnà cum alijs religioſis viris, eo quod imagines adorarent. Tunc demùm occultam malitiam ſuam Leo, perſecutoris filius, patefecit, & hos immiſericorditer cæſos & tonſos, & per medium vrbis vinctos ad pompam duci fecit, & includi in prætorio mandauit. Inter quos moritur Theophanes, confeſſor effectus, & coronam eſt martyrij conſecutus: reliqui autem omnes poſt huius obitum probati monachi inuenti ſunt At miſeratus tandẽ Deus Orientalis Eccleſiæ, eam hoc modo liberauit. Nam cum dictus Imperator circa lapides pretioſos inſaniret, nimis adamauit coronam magnæ eccleſiæ, & accipiens portauit eam, Tunc exierũt carbunculi in capite eius, & captus valida febre mortuus eſt, cum regnaſſet annis quinque, & diebus ſex.

Zonar. to. 3. Annal. Cedren. in cõp. An. Theoph. Græc. hiſtor. in anna. & Baro. to. 9. an. do. 780.

Irene Imperatrix propter ſacras imagines redargui tur.

Leo proceres ob adorates imagines male tractat.

Interitus horribilis Leonis IV.

VI. Theophilus Imp. imaginum impugnator in quanto animæ periculo fuerit.

THeophilus Imper. ab imperij ſui exordio in cultores ſacrarũ imaginum obſtinato prorſus animo furere non ceſſans, à Deo ipſe flagella paſſus meritam vindictam accepit, qui aduerſus eum erigens Saracenos, eiſdem in eius perniciem fauit, adeo vt ob acceptas ab hoſtibus clades mœrore confectus in morbum lethiferũ inciderit, quo tandem modo miſerãdo conſumptis, vltimum obire diem coactus ſit anno Redemptoris 842. Vt autẽ ſibi vitæ finẽ adeſſe nouit Theophilus, in maxime obſcurum carcerẽ Theophobum conijciendum curat ad Bucoleonem (hunc enim de affectatione imperij calumnijs impetitum fuiſſe pluribus idem narrat auctor.) Iamq. appropinquante fine, caput ei amputatum ſibi afferri iuſſit. Quo accepto manibus capillos cõtingens ſupremum hoc verbum dixit: Neque poſt hæc ego ero Theophilus, neque tu Theophobus. Nihilominus tantus imaginum oppugnator diuinorum & ſanctorum virorum, & Auguſtæ ſeruatus eſt precibus. Sed incaſſum fuſæ ſanctorum virorum fuiſſent preces, & Auguſtæ ſtudium pro Theophilo nihil valuiſſet, niſi prius ille ſuum peccatum confeſſus eſſet, ſanctasq. imagines colere & honorare, iuſtum eſſe aſſeruiſſet. Quoniam is valde illuſtris extitit, ſed cum in hæreſim delapſus eſſet eorum qui imagines oppugnabant, os eius admodum diductum eſt, vt viſcera conſpicerentur. Poſt, cum ipſam venerabilium imaginum ado-

Io. Curopala. & Gennad. Patriar. Conſtantinopolit. in expoſ. pro Conc. Florent. Seſſ. 5. Bar. to. 9 an. 841.

Theophobus cur in carcerem miſſus.

Theoph. Imp. Michaelis Balbi filius imag. impugnator factus pœnitet

rationem ſanctam eſſe comprobaſſet, arreptam ex ſinu cuiuſdam eorũ qui aderant, quandam imaginem reuerẽter oſculabatur. Paulo poſt inde ad tribunal raptus eſt. Pro quo cum aſſiduæ preces à ſanctis viris & à Regina effunderentur, ei venia data eſt.

Viſio de anima Theophili Imp.

Nam Theophilum in ſomnis Regina conſpexit vinctum, tractumque ab innumerabili præcedentium & ſubſequentium multitudine: ante illum ferebantur diuerſa inſtrumentorum genera ad torquendum accommodata: ipſaq. videbantur eos ſequi qui ad pœnam adducebant, quouſq; ad conſpectum terribilis Iudicis peruenerunt, Theophilumq. ante ipſum ſtatuerunt: Prouoluta igitur ad illius Iudicis tremendi pedes enixe multis lachrymis Auguſta pro viro ſuo deprecabatur. Ad quam terribilis Iudex dixit: Mulier magna eſt fides tua: propter te, ſacerdotumq. tuorum preces, coniugi tuo do veniam. Tunc miniſtris ſuis dixit: Soluite eum, vxorique eius tradite.

Anima Theophili liberata, & per quos.

Scilicet & ſacer Patriarcha Methodius ſcilicet, omnium hæreticorum, Theophiliq. ipſius adnotatis, ſcriptisq. nominibus, hęc eadem ſub ſacra menſa collocauit, eademq. nocte, qua Regina viſionem adſpexit, vidit & ipſe diuinum Angelum magnum templum ingredientem, qui dixit: Epiſcope exauditę ſunt preces tuę, & Theophilus veniam impetrauit. Somno ergo expergefactus, ad ſacram menſam aduenit, ibique cum legeret paulo ante conſcriptum libellum, inuenit, ô Dei iudicia! Theophili nomen abolitum.

VII. *Miles eturans cultum ſacrarum imaginum diuinitus punitur.*

Ex actis vita Stephani. Baro. to. 9. ann. Do. 765.

ANno Domini noſtri Ieſu Chriſti 765. miles quidam nomine Stephanus, genere Armenius, ab Europæ partibus profectus, qui dimidia ſui parte contabuerat, totusque præ morbo humi vergebat, cum magna illa miracula, quæ à S. Stephano Confeſſore, & viro ſanè magno deſignabantur intellexiſſet, ad eum perrexit: atq; ad eius pedes accidens, ea poſtulare cœpit, quæ & ipſe accipere ſummopere optabat, & ille facilè præbere poterat: at ille, qui fide erga Dominum ac beneuolentia præditus erat, miraculũ ad ipſum transfert. Cumque ei qui ægrotabat, vt & ipſius & Matris imaginem adoraret, imperaſſet, atque ille id faceret, ſanum eum ac prorſus valentem reddidit:

Gibboſus adorata Deiparæ imagine conualeſcit.

Vt igitur ad commilitones ſuos ſe recepit, quærebatur ex eo, quanam ratione conualuiſſet: ille autem minimè eam reticebat, nimirum: Monachus quidã, dicebat, Stephanus nomine, qui apud Proconneſum in anguſtiſſima quadam ædicula degit, duas me imagines adorare iuſſit: vnam, quæ Chriſti: alteram, quæ Deiparæ dicebatur: ac protinus conualui, corpusq. omnino erexi.

Impij idololatras vocant imaginũ cultores.

At impij illi, ac conſcelerati, manus non ſine magno terrore complaudẽtes: Væ tibi, inquiũt, qui in idololatriam proruiſti: confeſtim itaque eum ad ſummum Thraciæ Præfectum deferunt. Qui cum de eo quæſtionem habuiſſet, nulla interpoſita mora cũ ad Imperatorem miſit. Is vero cum accuratiùs eum examinaſſet, atque valetudinis modum intellexiſſet, pro ea, qua laborabat ſtoliditate, non intellexit. Verum quod in ſummo ſtudio erat, percunctabatur eum, qui morbo liberatus fuerat, an in ſimulacrorum cultu perſtaret. Qui cum ingenti pœnitudine ſe affici, atq; huiuſmodi ſimulacra execrari dixiſſet Tyrannus, vt ei impietatis mercedem referret, Centurionem eum creauit.

Vltio diuina in militem eiurantẽ SS. imagines.

Cæterum vindex Dei iuſtitia è veſtigio ingratum illum perſecuta eſt: Cum enim ſtatim ab aula reuerteretur, atque in equum conſcendere pararet, ille ſubito ſaltitans in terram ipſum proſtrauit, atque contriuit: nec calcibus in eum inſilire deſtitit, quoad ille ingratam animam euomuiſſet.

VIII. De

VIII. *De quodam Iconomacho per preces Ioannicij oculis capto.*

Baro. to. 9. Annal. an. Chriſti 821.

HOc loco minimè prætereundum, quod in rebus geſtis magni Patris Ioannicij, ſacrarum imaginũ cultoris ſtudioſiſſimi, planè memorabile habetur. Sicuti, qui res ab eo geſtas fideliſſimè eius temporis auctor proſecutus eſt, ait. Cuidam Senatori ægrotabat vna ex filiabus ſuis, membraque ei erant ſoluta, cum eſſet pia, & Chriſtianam ſeruaret religionem. Qui autem ſancti ſororem Ioannicij duxerat vxorem, aduerſus Chriſti imagines grauiter furebat, & in eas inuehebatur. Accedens autem beatus illã quidem precibus, & ſigno Crucis a graui morbo liberauit: hunc vero, cum admonens nõ poſſet perſuadere, vt a grani illa abſtineret inſania, tradidit diſciplinæ, & viſcerum deſpecta cognatione, & ſui ſanguinis oblitus propter veram religionem, precibus eum oculis orbat. Ita zelus pietatis, & verus Dei cultus gloriatur etiam contra ipſam naturam, & verum in Deum deſiderium eſt validius neceſſitate cognationis: nam illam quidem etiamſi genere ad eum nõ attineret, quoniam tamen Chriſtianam obſeruabat religionem, a morbo liberauit, hunc autem, etiamſi ſororem duxiſſet in matrimonium, quoniam cum diuinis pugnabat imaginibus, viſu priuauit: & æquum cenſuit, vt mali, qui erant, manifeſte caſtigarentur pro ijs, qui non cernebantur oculis.

Ioannicius Anachoretarũ decus inſequitur iconoclaſtas etiã ſibi coniunctos. Iconoclaſta pertinax oculis orbatur.

IX. *De peſte Conſtantinopoli ſæuiente, ob offenſas ſacras imagines.*

Ex Theophane in Conſtãtino Copronym. Theodor. Studita in orat. de S. Platone Baro. to. 9. annal. eccl. ann. Do. 746. 45.

ANno Dominicæ incarnationis 740. à quarta Auguſti vſque ad Octobris Kalẽdas tenebræ factæ ſunt caliginoſæ: anno 6. Imperij Conſtantini factus eſt terræmotus magnus in Palæſtina, & circa Iordanẽ, & totam Syriam: menſe Ianuario, hora quarta, & multa millia, quin & innumerabilia hominum mortua ſunt: eccleſiæque & monaſteria corruerunt, & maximè penes eremum ſanctæ ciuitatis. Eodem anno peſtilens morbus è Sicilia & Calabria incipiens, veluti quidam ignis depaſcens, ad Monabaſiam & Helladem, atque interiacentes inſulas venit per totam quartã decimam indictionẽ, flagellans impium Conſtantinum, & cohibens ab inſania, quam aduerſus ſanctas eccleſias, & ſanctas ac venerabiles imagines intentabat. Verum ille, vt Pharao quondam, incorrectus permanſit. Sanè hęc peſtilentia, bubonis dicta, diſcurrens, decima quarta indictione ad regiam peruenit vrbem. Cœperunt autẽ fieri ſubito, tam in hominum indumentis, quam in ſacris eccleſiarum ornamentis, & in velis crucicula plurimæ veluti ex oleo deſignatæ. Facta eſt ergo hinc triſtitia & defectio animi multa, propter dubium eiuſmodi ſignum. Venit nihilominus & diuinitus indignatio, diſſipans inceſſanter, nõ ſolum vrbis ciues, ſed & in omnibus ſuburbanis eius degentes. Factæ vero ſunt, & phantaſiæ in multis hominum, qui in extaſi facti exiſtimabant ſe cum peregrinis quibuſdam (vt putabant) & trucibus faciebus comitari: & eos qui in itinere obuij fiebãt, ſe quaſi amicos ſalutare, ac colloqui fingebant. Notatis vero ijs, quæ dicebantur ab eis, hæc poſtea referebant. Contemplabantur autẽ eoſdem domos ingredi, & alios quidem ex domo deferre, alios autem vulnerare: Contigit vero eorum, quæ dicta ſunt ab eis, plurima, vt viderũt, fieri. Præterea vernali tempore primæ Indictionis magis extenſa eſt, æſtiuo autem prorſus incendit, ita vt integræ quoq; domus penitus clauderentur, nec eſſent, qui non haberent mortuos ſepelire. Ex neceſſitate itaq; multa excogitatum eſt, quod ſuper animalia tabulę ſternerentur, & ita ſuper has impoſiti mortui deferrẽtur. Cum autem repleta fuiſſent vniuerſa, tam ſcilicet vrbana, quam ſuburbana monumenta, & ciſternæ quoque ſine aqua,

Terræmotus in Paleſtina. Peſtis diro graſſatur Conſtantinopoli. Cruces parent in veſtimẽtis hominũ.

Peſtis ſæuit Conſtantinopoli ob offenſas ſacras imagines.

aqua, & lacus, & plurimæ vineæ, nec non & interiores horti, qui intra veteres muros erant, ad huiuſmodi capeſſendam ſepulturam effoſſi ſunt, & ita vix omnia hæc ad tãtam neceſſitatem ſufficere valuerunt: omni autem domo calamitate repleta propter depoſitionem, quæ impiè facta eſt ab Imperatoribus, ſacrarum imaginum.

X. *De Epiſcopo reprehenſo, quod imagines ſanctorum, ne adorarentur, confregiſſet.*

D. Greg. Mag. li. 9. epiſ. 9.

GRegorius Magnus ſcribens ad Serenum Maſſilienſem Epiſcopũ, ſic ait: Perlatum ad nos fuerat, quod in conſiderato zelo ſuccenſus ſanctorum imagines ſub hac quaſi excuſatione, ne adorari debuiſſent, confregeris. Et quidem, quia eas adorari vetuiſſes, omnino laudauimus: fregiſſe vero reprehẽdimus: Dic frater, a quo factum Sacerdote aliquãdo auditum eſt, quod feciſti? Si non aliud, vel illud te non debuit reuocare, & deſpectis alijs fratribus ſolum te ſanctum, vt eſſe crederes & ſapientem? Aliud eſt enim, picturam adorare, aliud per picturæ hiſtoriam, quid ſit adorãdum addiſcere. Nam quod legentibus ſcriptura, hoc idiotis præſtat pictura cernentibus, quia in ipſa etiam ignorantes vident, quod ſequi debeant: in ipſa legunt qui litteras neſciunt. Vnde & præcipuè gentibus pro lectione pictura eſt. Quod magnopere a te, qui inter gentes habitas, attẽdi debuerat, ne dum zelo recto incaute ſuccenderis, ferocibus animis ſcandalum generares. Frangi vero non debuit, quod non ad adorandum in eccleſijs, ſed ad inſtruendas ſolummodo mentes fuit neſcientium collocatum. Et quia in locis venerabilibus ſanctorum depingi hiſtorias non ſine ratione vetuſtas admiſit, ſi zelum diſcretione condijſſes, ſine dubio ea quoque quæ intendebas ſalubriter obtinere, & collectum gregem non diſpergere, ſed potius diſperſum poteras congregare:

Imagines pictæ idiotarũ libri.

Imagines quo fine in eccleſijs erectæ.

vt paſtoris in te meritum nomen excelleret, non culpa diſperſoris incumberet.

TIT. LXVII. De imaginum Chriſti Domini violatoribus, ac eorum pœnis.

EXEMP. I. *Miraculum in pictore, qui Saluatorem noſtrum in Iouis forma pinxit.*

NIcephor. lib. 15. hiſt. Eccleſ. ſcribit, Gennadio Patriarcha Conſtantinopolitano Epiſcopatum gerente, quod pictor quidam Seruatorem habitu, & forma Iouis pingere auſus facinoris eius mercedem tulit: Nam manus eius exaruit: quam, cum ille crimen id publicè confiteretur, Gennadius reſtituit. Illud vero notandum, veriùs eſſe Seruatorem noſtrum capillum molliter inflexum, & ſub criſpum, eumque minus denſum habuiſſe.

Niceph. l. 15. hiſ. Eccleſ. c. 23.

II. *De imagine Chriſti à Iudæis ignominioſè tractata miraculum in Beryto.*

ATHanaſius in libello de paſſione imaginis Domini noſtri Ieſu Chriſti, qualiter crucifixa eſt in Beryto vrbe Syriæ, capite quarto deſcribit. Poſtquam curati ſunt perũctione ſanguinis, qui ex imagine fluxerat, cũcti, qui ægritudine detinebantur, concurrit omnis multitudo Iudæorum ad domum ſanctæ Eccleſiæ, quæ in eadem vrbe erat, vbi & Metropolitanum inuenerunt. Cuius preuoluti veſtigijs, ſe peccaſſe, ſe grauiter deliquiſſe, magnis vocibus fatebantur. Is cum ab eis perquireret omnem rei geſtæ veritatem, ſanctam icona Saluatoris Domini eidem demonſtrantes annunciauerunt cuncta, quæ in ea exercuerant, qualiter ab ictu lãceæ ſanguis, & aqua emanauit ex latere ipſius: nec non de mirabilibus ab eo oſtenſis ipſi retulerunt per ordinem. Ille vero interrogabat,

D. Ath. in libel. de imag. Sal. D. noſtri, ex 7 Synod. Oecum. act. 4. Ioan. Naſ ele. to. 2. generat. 27. Chronic. Sigeber. ad anno Do. 764 Su. to. 6. die 9. Nouе. Bredemb. li. 3. c. 6. Fuſius hĩc hanc

Caro. Sigon. l. 3. de Regno Ital. ad an. 766. Alfonſ. Ciacco-nus in vita Pauli I. anno 766. die 9. Nou.

gabat, qualiter icona ipſa ab eis fuiſſet reperta, & ſi ab aliquo eã accepiſſent. At illi retulerunt ei quod quidã Chriſticola per obliuionem in cellula Synagogæ proxima dimiſiſſet eandem iconam, dum ſe ad alium locum trãſferret hoſpitandi gratia. Qui ſtatim iubetur inquiri, & repertus in præſentia Domini Metropolitani ſtatuitur. Cumq; ab eo ſtudioſiſſimè fuiſſet interrogatus, quomodo icona apud ſe deueniſſet, vel a quo tam mirabiliter poſita eſſet, reſpondit, dicens: Quod Nicodemus, quo ad Ieſum nocte venerat, proprijs manibus eam compoſuiſſet, & moriens Gamalieli tradidiſſet. Gamaliel autem Doctoris gentium Pauli magiſter, cum diem cerneret ſibi adeſſe extremum, Iacobo eam reliquit & Iacobus Simeoni, & Simeon Zachæo, & ſic per ſucceſſiones temporum Hieroſolyma perdurauit, vſquequo euerſio illius vrbis patrata eſt quadrageſimo & tertio anno poſt Aſcenſionem Domini Saluatoris ad cœlos. Sed biennio antequam Titus & Veſpaſianus eandem ſubuerterent vrbem admoniti ſunt à Spiritu ſancto fideles atque diſcipuli Chriſti, vt relicta vrbe ad regnum ſe transferrent Agrippæ Regis, quia ipſe tunc Agrippa Romanis fœderatus erat. Qui egreſſi ab vrbe, omnia quæ ad cultũ noſtræ religionis, vel fidei pertinere videbantur, ſecum auferentes, in has regiones ſe tranſtulerunt. Quo tempore etiam icona cum cæteris rebus eccleſiaſticis deportata, vſque hodie in Syria permanſit, quam ego ipſe à parentibus ex hac luce migrantibus, mihi traditam, iure hæreditario vſque nunc poſſedi. Hæc certa, & manifeſta ratio eſt de icona ſancta Domini Saluatoris, qualiter de Iudæa in Syriæ partes deuenit.

Chriſti imago à Iudæis ignominioſe tractata, Ea imago Chriſti quõ, & quando in Syriam deportata.

III. *De Iudæo, qui Saluatoris imaginem cultro percuſſit, ex qua ſanguis multus emanauit. Inde cum vxore Chriſtianus effectus.*

Sed cum in his verſetur oratio rem publicis monumentis æque teſtatam, & in eccleſia legi publicè ſolitam his addamus, quæ ex ſcripto antiquo codice ſanctæ Mariæ ad martyris eodem argumēto edita recitari in eccleſia conſueuit, his verbis: In eccleſia ſanctæ Sophiæ Conſtantinopoli extat puteus, qui ſanctus dicitur, tectus cooperiorio deaurato, argento exornato, de quo iſta ſcribuntur: Chriſtianus homo in ianua domus ſuæ erexerat Imaginem Saluatoris: quam Iudæus odio Chriſtianæ religionis nocte furto abſtulit, cultroque eius vultum pũxit: ex quo inflicto vulnere magna copia ſanguinis effluxit, Iudæique veſtes aſperſit: qui magno timore affectus eandem acceptam imaginem in propinquum puteum coniecit, & reuerſus eſt in domum ſuam: quem cum ſanguine aſperſum eius vxor videret, in ſuſpicionem adducta eſt, patratum ab eo fuiſſe homicidium: quod ille negauit: ſed maiorem augebat ſuſpicionem, dum eum timere & tremere cerneret. Mane autem facto, venerunt ex more, qui ex publico puteo haurirent aquam: ſed dum pro aqua ſanguinem ſe hauſiſſe conſpicerent, magno ſunt horrore exterrefacti: reque ſtatim per vrbem vulgata, aduenit illuc tãdem Præfectus vrbis, quod exiſtimaret illuc cadauera occiſorum eſſe proiecta. Qua de cauſa iuſſit totum puteum exhauri aquis, in cuius fundo non defuncti alicuius hominis corpus occiſum inuenerunt, ſed ſacroſanctam imaginem Saluatoris vulnere perforatam, & è vulnere recentem adhuc ſanguinis guttam fluere, vt vnde ſanguis emanaſſet, certo indicio doceret. Eam Præfectus acceptã ad Imperatorem attulit. Cuius iuſſu, voce præconis inquiri iubetur: qui adeo facrile-

Ex antiquo Cod. Baro. to. 6. anno Dñi 446

Sanguinis copia ex imagine Saluatoris.

Miraculum ex imagine Saluatoris.

crilegũ facinus perpetraſſet, promittens indulgentiã criminis ei qui ſponte ſeſe reum proderet pœnam capitis ſecus facienti comminatus. Quæ cum Iudæi vxor audiſſet, de viro ſuo ſuſpicionem concepit, ſecretoque eum detulit magiſtratui: a quo miſſis apparitoribus capi iuſſus eſt, & ad Imperatorem perductus, rem ipſam, abſque tormentis, vt ſe habebat, palam fecit, conteſtatus ſe fore Chriſtianum, Qui vna cum vxore baptizatus eſt. Ipſa vero Saluatoris veneranda imago ſuper puteum collocata eſt, puteus autẽ ambitu murorum intra ſanctam eccleſiam comprehenſus. Cuius rei gratia, Kalendis Nouembris in facti memoriam ea hiſtoria recitari conſueuit.

IV. *De Chriſti imagine telo à Iudæo traiectà, ex qua ſanguis profluxit.*

Ex Sigeberti Chron. an. 560. & Greg. Tur. l. 1. de glor. martyr. c. 22. B. ro. to. 7. ann. D. 560. 4.

ANno Domini noſtri, Ieſu Chriſti 560. Iudæus quidam imaginem Saluatoris de eccleſia furtim deponẽs eam telo trãsfixit, & eam clam in domum ſuam deferens, cum vellet flammis exurere, ſe ſanguine imaginis cruentatum videns, præ ſtupore eam abſcondit, quam Chriſtiani requirentes, & per veſtigia ſanguinis inuenientes, eam ſanguinolentam receperunt, & Iudæum lapidarunt.

V. *De pœna hæretici ob violatam imaginem Saluatoris.*

F. Ioan. Nyder. Formicar. lib. 3. c. 12.

CVm de metis Bohemiæ a ciuitate egreſſi veniſſemus, vbi ex parte Baſilienſis Concilij hæreticis audientiam ſibi dari, ſi venirẽt, promiſimus, venimus in comitatu Domini Friderici Marchionis Brandeburgenſis, in oppidum ſuum, quod Culmach dicitur, ſuper quo caſtrum inexpugnabile in alto iacet in monticulo dictũ Plaſſembergh, ibi mirum tale, narrante nobis Marchione paulo ante euenerat. Intrauerant enim hæretici territorium idem cum tanta potentia, cui nullus reſiſtere valuit, & oppidũ prædictum ſtatim obtinuerunt. Fugerant igitur de omnibus locis adiacentibus, & de ipſo oppido ad caſtrum gratia præſidij, monachi & Clerici, moniales & Iudæi, & vulgus magnum. Interea armigeri, qui erant in caſtro, dietim certo tempore caſtrum exeuntes, cum baliſtis & bõbardis manualibus, per decliuum montis deſcendebant ſupra oppidum, in perfidos iacula pro poſſe iacientes, & vice reciproca idem ab hæreticis exſpectantes. Quadam autem die cum noſtri more ſolito a caſtro deſcenderent, inter ſe Iudæum quendam habuerunt in manualibus bombardis ſatis tritum. Videntes hæretici noſtros, ſtatim ad eccleſiam oppidi cucurrerũt, imaginem Chriſti, de monte OlIueti, qui ibi effigiatus erat in lapideis, vel coctis lateribus, de eccleſia ad plateam, vt noſtri conſpicerent iniuriam, traxerunt: videntibuſque noſtris, quid maligni nouum prætenderent: viderunt quod imaginem Saluatoris manibus protẽſis orantem quidam perfidus acceſſit propius, & educto gladio clamauit alta voce ad noſtros deriſoriè: Ecce inquit, Deus veſter, ſi placet, liberet ſe. Et ita illicò imagini caput obtruncauit. Quo viſo Iudæus bombardam ſuam ad iactum diſpoſuit, & ad Chriſtianos ait: quanquam alterius ſim fidei a vobis, tamen pro poſſe fidem veſtram defendam. Ignem igitur machinæ immiſit, & primo iactu reũ hæreticum omnibus mirantibus Iudæus tetigit, & occidit.

Imagini Saluatoris iniuria intolleranda ab hæretico facta.

Vindicta in hæreticum iconomachum.

VI. *De Iudæis morte mulctatis ob illuſam ab ipſis in Paraſceue Saluatoris Chriſti imaginem.*

Ex Glabro. Baro. to. 11. ann. Do. 1017. nu. 6.

ANno Dominicæ incarnationis 1017. in Paraſceue poſt Crucem adoratam vſque Sabbathum ſanctum circa veſperam concuſſa eſt Roma a vi ventorum, & pene omnes Romani mortui ſunt, tam Chriſtiani, quam Iudæi. Et quidam Iudæus Chriſtianis intimauit, quod in Paraſceue, in Synagoga

Tẽpeſtas Romæ exorta ob illuſam Chriſti imaginem.

nagoga Iudæorum, imaginem Chriſti deluſerunt, ſicut fecerant Domino parentes eorum. Quod Benedictus Papa ſollicitè inquirens, & probans, mox Iudæos, qui hoc egerant, iuſſit decollari, quibus decollatis, ceſſauerunt venti.

VII. *Theodora Imperatrix Iamnem Patriarcham Iconoclaſtam flagris ſæuiſſimis cædi iubet.*

Zonaras to. 8. Annal.

THeodora Imperatrix Theophili Imperatoris defuncti vidua, Ioānē, vel vt alij, Iamnem Patriarcham eo nomine indignum, Iconoclaſtam, Pontificia ſede, quam per ſexennium nefariè tenuerat: detraxit, in eiuſque locum introduxit ſacrum & diuinum Methodium. Quo populum Orthodoxum gubernante, de Iconoclaſtarum ſecta inquiſitio facta eſt, & ſacræ effigies palam, & reſtitutæ & adoratæ. Ioannes vero ita eiectus, & in monaſterium quoddam relegatus, cum ille Chriſti imaginem, & eius, quæ illū ſine ſemine peperit, reperiſſet, oculos ſacrarum imaginum effodit. Quo Imperatrix cognito ſancto zelo incitata impio homini oculos erui iuſſit, ſed mādatum eius non eſt peractum, iuſta illius ira a nonnullis mitigata: nihilominus tamen eum flagris cædi iuſſit, plagis ducentis illatis.

Methodius fit Patriarcha.

Iamnis Iconomachi ob violatas imagines pœna.

VIII. *De iniqui aleatoris pueri Ieſu imaginem percutientis vindicta diuina.*

Ruti. Bē Zo. Epiſ. Lauret. lib. 1. diſcu ſu 1. q. 2.

VIr quidam, qui ſuo ipſe nomini pepercit, cum aleis luderet, & ſummam pecuniæ magnam perderet, accenſus ira, ac diabolico furore correptus in Lauretanam virginem, eiuſque filium, cuius tunc imaginem habebat, deſæuit; cumque pucro Ieſu ſupremum labium euaginato, ac ſtricto enſe confregiſſet, non multo poſt eius vxor filium peperit. Ne verò miſer homo Deum ſui facinoris immemorem cogitaret, vindex Deipara, quæ imaginem filij ſui ſupremo labio confractam ſciebat, effecit vt natus puer inciſo etiā labio in patris peccati vindictam in omnium oculis appareret. Obſtupuit pater, eumque non modo viſo miraculo pœnituit, ſed Lauretanæ Virginis ædem petens, appoſito miraculo filij ſui in tabella peregrinus abſceſſit.

Imagine percutiens aleator diuinitus punitur.

IX. *De ſacris Chriſti, aliorumque ſanctorum imaginibus ab hæreticis impijſſimè in Anglia tractatis.*

Lauret. Surius in Chro. ad ann. Do. 1555.

ANno Domini 1559. menſe Martio, quiddam prodigioſum, quod ad hanc rem attinet, accidit in ea regione Angliæ, quam veteres Cābriam hodie Vualliam vocant. Annoſa quædam fraxinus vi tempeſtatis deijcitur trunco ad ſeptem pedes è terra extante. Is vero cum media ſui parte eo ventorum turbine diſſectus eſſet, in eius parte interiori Crucis admiranda effigies humano pede longior, colore nucis auellanæ apparuit. Ager, in quo ea arbor fracta eſt, hominis fuit non vulgaris, ſed torquati equitis: Et quod maiori quoque admiratione dignum eſt ea arboris pars, quam ventorum impetus à trunco auulſam humi ſtatuerat: eandem omnino Crucis figuram referebat. Et vt ad plurimorum notitiam rei ſtupēdæ miraculum perferretur, aliquot annis in arboris trunco Crux illa perdurauit, non ſine ſtupore eam adſpectantibus hominibus, qui frequenter eo confluebant rei nouitate permoti. Porro qui commodè eo accedere nequibant precibus ab alijs contenderunt, vt Crucis effigies ad viuum pictoris manu, & arte expreſſa, ipſis viſenda deferretur. Quod etiā factum eſt, idque adeo, vt in exteras quoque regiones multa eius exempla peruenerint. Succeſſerat iam in regno Angliæ Mariæ Reginæ pijſſimæ Elizabetha quæ religionem mutauit, permiſitque Caluiniſtas, & Zuinglianos illic nidificare, imò & primas obtinere. Ea vero hominum fæx vbique

Crux Chriſti in fraxino apparet.

Hæretici Crucis Chriſti hoſtes.

demo-

demolitur ſtatuas & imagines, & nec ipſius Chriſti figuram & effigiem pati poteſt. Voluit autem præpotens Deus illos Antichriſti ſatellites hoc ſtupendo Crucis in arbore exiſtentis prodigio admonere, vt ab impietate ſua maturè animum reuocarent, deſinerentque perſequi Crucem illius, quæ idcirco varijs modis figuratur, & exprimitur, vt apud homines perpetua ſit memoria ineffabilis illius charitatis, quæ filium Dei compulit ob noſtra expianda peccata ad tam immane, & ignominioſum vſque ſupplicium ſe deijcere & offerre. Ipſa quidem Regina Elizabetha, licet admodum moleſte id ferentibus noui Euangelij in Anglia buccinatoribus, fertur in baſilica aulæ ſuę Chriſti Crucem erectam retinere, nec æquis auribus ferre concionatores in eam impiè debacchantes. Et quid tandem aliud eſt ita paſſim deijcere, & profligare ſacras illas Chriſti crucifixi imagines, niſi ab hominum memoria penitus tollere omnem memoriã ineffabilis erga nos amoris & beneuolentiæ illius, qua redempti ſumus: Sæuitum porrò eſt immaniter in Anglia in ſtatuas & imagines: & è templis ita exturbatæ ſunt, ac ſi nihil ab ethnicorum ſimulacris diſtarent. Nec tamen ſatis fuit impijs hominibus eas è templis exegiſſe, ſed in campum raptatas pro ſcopo collocarũt, ad quem ſagittas, & iacula contorquerent. Sed neque hic impietas ſe ſiſtere potuit: Nam in vrbibus celebrioribus non diuorum modo, ſed Chriſti ipſius etiam imagines in ignem conieciſſe ludus fuit.

Effigies Crucis ab Elizabetha retinetur.

Iconoclaſtarum impietas.

***

TIT. LXVIII. De ſacrarum imaginum B. Virginis prophanatoribus, eorumque pœnis.

EXEMP. I. *De Cyprio, qui Deiparæ Virginis imaginem violans meritas ſuæ impietatis pœnas luit.*

FVit vir Cyrius in vrbe Conſtantia armentarius, qui orandi cauſa in Virginis Deiparæ ſacellum conceſſit, atque cum inter orandum ſuſpiceret imaginem Virginis ex coloribus in parietibus expreſſam indignabundus dixit? Quorſum hęc? ſtatimque ſtimulo, quo boues agebat, ſublato, eidem imagini Virginis dextrum oculum effodit. Egreſſus vero dum forte pecus ad maturandum iter pungit, ecce ſtimulus confringitur, & ea pars, cui ferrum erat affixum in dextrum hominis oculum recta inuolat, ac miſerum oculo priuat. Narrat hoc Conſtantinus ſanctiſſimus Cypri Epiſcopus coram toto conſeſſu Patrum, verbiſque diſertis adiungit: Hunc ego Conſtantinus virum vidi, vnoculum etiamnum ex hac cauſa eſſe cognoſco.

Conſtãtinus Cypri Epi. in Conc. Nice. Actioni. 4. & Petr. Caniſ. l. 5. de Deipara Virgine cap. 22. Alã. Copus li. 4. dialo. cap. 15.

Violator imaginis B. Mariæ meritas impietatis ſuæ pœnas luit.

II. *Diuinitus prohibetur, qui conabatur deycere coronam Deiparæ Virginis.*

ANno Domini 1346. Teruanã captam Angli diripiunt, direptamque incendunt. Templum quoque diſpoliari cœptum: ſed cũ Anglus quidam iacta ſagitta coronam Deiparæ imaginis quæ ſublimi quodam ſtetit pegmate, id eſt, ſuſtentaculo ſeu pedaneo, conatur deijcere: fractus arcus circumſtantes grauiter fragmẽtis ſuis vulnerauit. Tum parcitum templo, creditumque diuinitus direptionem prohiberi, Religioſè ſupplicatum, ac dona ab Anglis arę virginis collocata.

Iaco. Maior. l. 13. Annal. Fland. ad anno 1346.

***

III. In-

III. *Iudæi audax facinus à Deo & hominibus vltum.*

Ioa. Trithem. in Chro. monaſt. Hirſaug. an. Domini 1365.

Anno Domini 1325. Iudæus quidam in Hannonia baptiſmum ſuſcipiens, à Vuillelmo Comite Hollandiæ, Hannoniæque de ſacro fonte leuatus eſt. Qui tranſiens, & conuerſans inter Chriſtianos deuotũ ſe fingebat malitia Iudaica repletus. Nam vice quadam tranſiens in eccleſiã cuiuſdam monaſterij * ſolus imaginem beatæ Mariæ ſemper Virginis pulcherrimè depictam indignus conſpexit.

**Cãbronienſis.*

Qui veteri mox odio, innatoque furore repletus, pugionem extraxit, prorumpenſq; in verba blaſphemiæ contra ſacram Dei genitricem, nitidam imaginis faciem configens turpiter vulnerauit: & ecce, confeſtim ſanguis ab imagine vulnerata copioſus erumpens circumfluere cœpit. Quod cernens infelix de eccleſia latenter aufugit. Sanguis autem à fidelibus reſeruatus multis ægritudinibus medela fuit. Verum poſteaquem tanti ſceleris auctor aliquamdiu latuiſſet, nec ſciri à quoquam potuiſſet, beatiſſima Dei genitrix, ſemperque intacta Virgo Maria cuidã fabro ferrario in ſomnis apparens, quaſi vulneribus confoſſa, auctorem ei ſceleris oſtendit, & eum ad duellum pro veritatis declaratione contra perfidum animauit. Venit ad Iudicem faber, ſceleris accuſat Iudæum, vbi cum teſtimonia probationis obiecti criminis ſufficientia non adeſſent, duelli conditio a Chriſtiano petitur, & conceditur. Inito certamine duelli, à ſanctiſſima Dei genitrice adiutus vicit perfidum fidelis, impium iuſtus, Iudæum Chriſtianus. Superatum ſe cernẽs blaſphemus veritatem aperuit, ſceleris ſui immanitatem, & quod ex animo nunquam fuerit Chriſtianus, publicè confeſſus eſt. Quibus auditis præfectus Comitis laqueo illum ſuſpendi fecit.

Sanguis ab imagine B. Virginis Cãbron. erumpit.

B. Virgo fabro apparet.

Duello vincitur Iudæus.

IV. *De quodam Conſtantino imaginem Deiparæ Virginis violante, ac damnatione in eum vltione.*

Eutrop. l. 21. rerum Romanarũ an. 727.

Conſtantinus quidam ſtrator Artabaſdi, videns imaginem Dei genitricis ſtantem, apprehẽſum lapidem aduerſus eam proiecit, & contriuit, & cum cecidiſſet, calcauit. Et vidit in ſomnis ſtantem ſibi Dominam noſtram, & dicentem? Noſti, quam fortem cauſam in me operatus fueris: verum contra caput tuum feciſti. Poſtea vero dum Saraceni aduerſus murum congreſſionem facerent, & ageretur bellum, currens ad murum, vt fortis miles infelix ille, deijcitur a lapide tranſmiſſo ex Mangone, & contritum eſt caput eius & facies, ac ſi ipſe dignam impietatis ſuæ retributionem percepit.

Conſtantinus violans imaginẽ B. Virginis pœnas luit.

V. *Taxillarum luſor imaginem B. Virginis & S. Alberti inuadens fulmine percutitur.*

Ex vita S. Alberti Carmelitæ Ioa. Maria Politiã. Sur. 7. Aug. cap. 24. tom. 4.

In caſtro Drepanenſi quidam taxillarum luſu omnem rem ſuam perdidit, tanto animi ſui dolore, vt pariter à fide ad deſperationem deficeret: & ecce venit ad locum, vbi erant imagines beatæ virginis, & ſancti Alberti: Eas intuens dicit ad imaginem S. Alberti: Toties inuocauit te, & non me audiſti in neceſſitatibus meis. Quid igitur cauſæ eſt, vt te ſanctum prædicem, cum nulla ratione me potueris iuuare? Abſit, vt poſthac te pro ſancto habeam. Tu quoq; Maria, quæ Mater gratiæ diceris, pias aures tuas occluſiſti ad preces meas. Inde arrepto gladio vtramq; imaginem ſecat, & confeſtim ex ambabus diſtillat ſanguis multus in terram. Vidit id quidam puer, ſublataque voce clamat in ſacrilegum. Ille audito clamore exitè templo: ſed repente horrendo exiſtente tonitru, fulminis ictu totus in pulueres ad fores eccleſiæ redigitur.

Luſor taxillarum in imagines B. Virg. in S. Alberti inſurgit. Iconomach. fulmine percuſſus in cineres redigitur.

VI. *De*

VI. *De Iudæo grauem iniuriam B. Virginis imagini inferente à dæmonibus arrepto & aſportato.*

Petr. Comeſt. tract. de laud. B. Virgin. c. 137.

Vltio diuina in Iudæum qui diuæ Virgin. imaginem in ſeceſſum proiecerat.

IN vrbe Conſtantinopolitana Iudæus quidam imaginem S. Mariæ Virginis in tabula breui figuratam, & parieti cuiuſdam domus affixam conſpiciens, interrogauit, cuius eſſet figura; audienſque, quod eſſet beatæ Mariæ Virginis, iratus valde tulit ipſam de pariete, & ad vicinam currens domum, humana ſtercora egeri ſolet, illic eam proiecit; ſtatimque digna & ignominioſa morte conſumptus, poſtea nuſquam comparuit: dæmonibus ſcilicet mancipatus, vt creditur, maligni viri ſpiritus, hominũ ſubſtractus eſt adſpectibus. Quidam autẽ Chriſtianorum imaginem ſanctam requirens inter ſordes abſconditam reperit, ſubleuanſque, & diligenter eã abſtergens, ac leuans, ſecum honorificè in domo collocatam habuit, & ad honorem Dei genitricis ex eadem tabella in qua ſancta imago depicta erat, oleum ebulliens diſtillare cœpit. Vſque hodie verò miraculum perſeuerat.

VII. *De Iconoclaſtis a Michaele Imp. inſigni pœna mulctatis.*

Ioannes Zonaras to. 3. Annal. Conſtant. n. De pœnis imagini e[?] cedentis monach. linguæ præciditur.

MIchael Rangabus a Patriarcha Nicephoro Imperatorio diademate ornatus, cum multi inſaniã contra venerabiles imagines renouare ſtuderent, quibuſdam comprehenſis, & mediocriter mulctatis, cæteros a ſimili conatu deterruit, & monacho cuidam, qui oſtentandæ forſitan religionis ergo, Deiparæ imaginem eraſerat, linguam præcidit.

VIII. *De quodam, qui Auguſtæ Vindelicorum diuæ Virginis imaginem violans in furias actus interijt.*

Bredel. li. 3. collat. ſacr. c. 20. an. 1536.

ANno Domini 1536. Senatus Auguſtæ Vindelicorum inſtigantibus nouæ doctrinæ præconibus, vniuerſo vrbis clero mandauit, vt ante ſolis occaſum vrbe excederent: Eadẽ igitur die circa horam vndecimam reuerẽdus & nobilis vir Dominus Philippus N. Decanus eccleſiæ Cathedralis templum idem, cui præerat, ingreditur, viſurus, quid rerum in eo molirentur. Cumque altaria omnia illæſa videret, ſtatuas quoque illæſas, & inuiolatas in vnum locum congeſtas, tãdem videt quendã diuæ Virginis Matris ſtatuam, pallio cæruleo copertã, ac iuxta chorum ad parietem erectam inuadere, & confringere conantem. Quem cum increpaſſet, illeque alio ſe proriperet, mox furijs Parrhenomachus ille, & œſtro corripitur, interrogatuſque, quid ſibi accidiſſet, hoc ſolum reſpondit: Mulier cæruleo pallio veſtita, me inſecuta, manu me pupugit, ac tandem, durante inſana mentis impotentia & furore, extinctus eſt.

Auguſta Vindelicorũ Auſbourg in Germania.

IX. *Ex imagine B. Virginis Burburgi pugione militis confoſſa ſanguis copioſus exundat.*

Ex Archiuis ipſius Eccleſiæ Burburgenſis in Flãdria, & ex traditione an. Domini 1383. 26 Septem.

HIs accedit aliud miraculum mirabilius, multoque magis ſtupendum, quod accidit Burburgi 26. Septembris, anno Domini 1383. quo tempore Carolus Francorũ Rex eam vrbem ab Anglis captam recepit, ac Principi ſuo reſtituit, pugna prius in agro Roſebecano acerrimè cõmiſſa: Eſt ibi in maiore eccleſia imago quædam ex ligno fabrefacta ad honorem & venerationem beatæ Mariæ Virginis in puerperio decumbentis, ipſo aſpectu venerabilis, & neſcio quid gratiæ præ ſe ferens. Ad eam ex Regis militibus vnus Brito natione, ſpe prædæ accedit, ratus auream eſſe imaginem, quam bracteis quibuſdam incruſtatam videbat, pugionẽ exemit, & illã magno impetu veluti carneam tranſuerberauit. Mirabile viſu. Illa accepto vulnere, roſeo cruore perfuſſa eſt totaque commaduit, nec aliter ſanguinis guttæ ex ligno dimanare viſæ ſunt, quam ex corpore humano plagis affecto. Dum hoc crudele facinus

Imago B. Mariæ Burburg. à Britone cæſa cruorem effundit.

in

in templo peragitur, muliercula quædam pia ac Deo deuota, Mariæq; cultui multum addicta, quæ exēplo Annæ filiæ Phanuel, nocte ſæpe & die in templo verſabatur, forte ſuperuenit ad ſacellū B. Mariæ, vt pro more orationem faceret; vbi imaginem Virginis puerperæ ſanguine perfuſam conſpiciens obſtupuit. Acceſſit propius, & peplum, ſeu linteum capitis ſui detrahens, eo vulnus exterſit: nec illud ita extergere potuit, quin cruoris veſtigia vſque in hodiernum diem vulneri adhærere viderentur. Muliercula vero linteū lauatura domum adijt: at quantumcunque lauit, cruorem è linteo eluere non potuit, citiùs, ac faciliùs Aethiopem, quam linteum, dealbaſſet. Illud etiamnum in theſauro eccleſiæ inter ſacras reliquias conſeruatur & honoratur. Impius vero parricida, vt primum ſtatuæ vulnus pugione incuſſit, in humum furibundus deorſum cecidit, & crepuit, hoc eſt, factis ſuis dignam mercedem accepit. Cadauer eius mox templo extractum eſt, & in medio foro, vt a canibus diſcerperetur, poſitum eſt. At illi præter naturæ ſuæ inſtinctum, intactum reliquerunt, tanquam indignum, quod dilaceraretur ipſorum vngulis aut dētibus. Prædictum cadauer manum, qua tantum facinus perpetratum fuerat, ſemper porrectam habebat, & quomodocumque illa veſperi, vel fimo, vel ſtercore, vel terra tegeretur, mane diſcooperta videbatur. Non poterat frangi, neque a carnibus vorari, & hoc in teſtimonium perpetrati ſceleris Vbi duos tresve dies omniū oculis expoſitum in foro iacuiſſet, tādem ad equinam caudam alligatum extra vrbis mœnia extractum eſt, & in veterem ciſternam proiectum, quæ adiacuit horto, qui tunc pertinebat ad Sodalitatem, ſiue ad Confratres S. Georgij: nunc verò ad Matthæum Bers ceroferarium, ciuem Burburgenſem. Ferunt illud aquis obrutum, ſed manū qua ſcelus perpetrauerat, ſemper exeruiſſe, & omnibus ſpectandā præbuiſſe, & tempore hyberno in glaciem minimè coaluiſſet, ſed vaporis cuiuſdam fumum continuò exhalaſſe. Tandem ciſterna ita ſenſim fuit ruderibus oppleta, vt nulla eius cernerentur modo veſtigia.

Luc. 2. 36.

Brito percutiens ſtatuam B. Mariæ in furias agitur.

X. *De Iconomacho, qui fluxum lactis, & ſanguinis ex imagine beatæ Mariæ profluentis ſiſtere non valens ſeipſum ſubmergit.*

IN monaſterio montis S. Ruberti, vbi requieſcit corpus ſanctæ Hildegardis, prope ciuitatem Bingam, infra Moguntiam, contigit anno Domini 1032. quendam militem animo ſacrilego in templum irruere: cumque apud altare quoddam imaginem Virginis Deiparæ depictam videret, quæ in pectore quinque gemmis cryſtallinis decorata erat, prorepſit ad imaginem, & gemmas quatuor ſcalpendo luxauit, & extraxit. Cū vero ad quintam ſimili modo luxandam progrederetur, ecce intemeratæ Virginis caſtiſſimus animus, non ſuſtinens hoſtilem in ſacratiſſimo pectore contrectationem, excanduit, ſtupendoque prodigio, mox ex quintæ gemmæ arcula, quæ ſacratiſſimis vberibus inerat, lac, & ſanguis profluxerunt. Sacrilegus miles, viſo prodigio, expalluit, arreptoque puluere fluxum ſiſtere conatus eſt, nec potuit, quin lacteus ille ſanguinenſque liquor magis magiſque profluere, moxque præ mentis inopia in profluentem Nahum procurrit, ac ſeipſum miſer ſubmergit, in Virginem Deiparam impius, in ſeipſum crudeliſſimus. Lacteus ille, ſanguineuſque liquor a ſanctimonialibus illius loci collectus, vitroque exceptus in ſacrarium diligenter repoſitus eſt, vbi etiamnum aſſeruatur, & a multis religiosè viſitur.

Idem ib. cap. 21.

Hildegardis reliquiæ vbi.

Lac. & ſanguis ex imagine B. Virginis.

Iconomachus ſubmergitur mentis inops factus.

XI. *Iconomachus Deiparæ Virginis imaginem deijciens à puero Ieſu eius filio ſeuere punitur.*

Bredēb. Coll. ſ. c. lib. 3. c. 22. anno Do. 1557 Circa annum Dominicæ incarnationis 1577. cum paſſim in toto fere Belgio Iconomachi in templa, & imagines ſæuire cœpiſſent, contigit in celebri quodam pago Loxeren appellato, quatuor miliaribus a Gandauo diſſito, quendā Deiparæ Virginis ſtatuam inuadere ac demoliri: cumque magno labore tandem imaginem luxaſſet, decidens illa ſui ipſius caſu vindictam inflixit. Iconomacho. Nam caſus iſte imaginis nutu diuino ſic accidit, vt puellus iſte Chriſtus Dominus, quem Virgo Mater vlnis geſtabat, quantumcunque antea blādulus, nunc vltrici manu (quam arte ſculptoris protenſam habebat) recta in caput, ipſamque maxillam Iconomachi impingeret, eandemque velut armilla quadam acuta perforaret, ſicut de Leuiathan apud Iobum legimus. Iob. 40. & Pſalmo 31. *In camo & freno maxillas eorum conſtringe, qui non approximant ad te.* Quamquam hic animo præpoſtero nimis approximauerit. Hiſtoria ab oculatis, & fide dignis teſtibus in cōſeſſu honoratorum virorum nobis relata eſt.

Statuam D. Virginis demoliri ſtudēs mox grauiter vulneratur.

Iob. 40. Pſ. 31.

XII. *De imagine Virginis Deiparæ, quæ nulla Iconomachorum vi, aut rabie loco deturbari potuit.*

Idē ibid. c. 23. an. Domini 1566. Antuerpiæ celeberrimo totius Belgij oppido, cum Iconomachi ann. Domini noſtri Ieſu Chriſti 1566. ac deinceps, eccleſias paſſim vaſtarēt, in Monaſterio Franciſcanorū eodem furore debacchati ſunt, cumque altaria, imagines, & ſtatuas vniuerſas eſſent demoliti, progreſſi ſunt ad imaginem beatæ Virginis Deiparæ amictam ſole, & lunā ſub pedibus habentem, ex laqueari eccleſiæ dependentē: hanc vero nulla vi, nec arte, quantumcunque fatigarentur, luxare, nedum deturbare potuerunt, inuicta illa & immota, inuitis omnibus iſtis, perdurante, & de furore hoſtium ſuorum triumphante. Ipſi nos eandem imaginem eodem in loco etiā tum pendentem paulò poſt conſpeximus. Non haberent homines iſti in Chriſti, & ſanctorum eius venerandas imagines poteſtatem, vel minimam, niſi data illis eſſet deſuper. *Qui legem poſuit aquis, ne tranſeant fines ſuos*, idem & eiuſmodi hominum rabiem, vel minimo nutu coercere poteſt, & ſæpenumero vel miraculosè coercet, vel exertam in ſe ſuoſque ſanctos rabiem, cum acceperit tempus, ſeueriſſimè vindicat. *Prou. 8.*

Tit. LXIX. De pœnis Iconoclaſtarum ſeu violantium imagines aliorum Sanctorum.

Exemp. I. *De infauſto interitu militum inuadentium imaginem S. Io. Baptiſtæ, necnon gazophylacium eccleſiæ Burburgenſis.*

Anno Domini 1383. Carolus Frācorum Rex, cum in agro Roſebecano Flādros deuiciſſet, & Burburgi Anglos expugnaſſet, cōtta edictum Principum aliquot ſcelerati milites, Britones, non contenti ſua ſorte prophanas ædes deuaſtando, in templum ſanctum Dei, quod duo Ioanni Baptiſtæ dicatum eſt, irruerunt, impetumq; fecerunt non ſine magno ſuo incommodo: quidam enim ex illis, cuius nomen relatu indignum eſt, auaritiæ vitio oculum mentis gerens excæcatum, ad gazophylacium, quem truncum templi noſtrates vocant, deuenit, & ratus ingentem theſaurum in illo contineri, bipenni, id eſt, halabarda, aut alio quopiam baculo militari, in partes comminuit. Impos voti factus confeſtim in terram concidit, & tanquā a dæmonio obſeſſus alienata men te terribiliter vociferabatur, caput pauimento allidebat, labra mordebat, dentibus ſtridebat, calcitrabat, ſpumabat, dixiſſes canem vel rabioſum ſuiſ-

Ex Archiuis Burburgēſ. eccl. & ipſa vulgari traditione.

fuiſſe, vel hominem dæmoniacum: exitum templi quærebat, nec inueniebat; tandem prope baptiſterium in pauimentum lapſus crepuit medius, & diſperſa ſunt omnia viſcera eius. Mirabilis Deus in excelſis, faciẽs prodigia in cælo & in terra: qui vt malos malè perdit, ita bonos bene remunerat. Alij tres non pauló inhumaniores, nefarij homines ruptis templi cãcellis irruunt in chorum, ac ibidem viſa ſtatua, ſeu imagine S. Ioannis Baptiſtæ in ſummo altari poſita, quæ ex auro facta videbatur, ad illam diripiendam appulſi ſunt. Et quidam eorum auſu temerario, nec iudicium Dei habens præ oculis, in altare conſcendit, & impuriſſimos pedes ponens in loco ſanctificationis, ſtatuam illam de ſuo tabernaculo deducit in terram. Inibi orta eſt contentio inter eos, cuius eorum futura eſſet ſtatua; vnuſquiſque enim habere volebat, & quiſque ſuam eſſe aſſerebat, cum reuera nullius propria eſſet. Dum autem lis in longum protelatur, & inter ſe inuicem tumultuantur, ecce repente permiſſu diuino factum eſt, vt ſtatua viſa ſit priſtinum ſuum locum occupare. Mox vnus ex illis, qui videri voluit ceteris duobus audacior, & nequitiæ caput, haud terrefactus tanto miraculo, immemor mirabilium operum Dei, conſcenſo altari venerabilem ſtatuam iterum volens deducere in terram, vt eam ſibi vendicaret, factus in agonia toto corpore tremuit, & tanquam glacies obriguit. Denique miſerabiliter ante ipſum altare interijt & animam infelix efflauit. Glorioſus Deus in Sanctis ſuis, & mirabilis in maieſtate & factis ſuis.

II. *De quodam, qui licet non de induſtria, ſed fortuito imaginem D. Petri violaſſet, non id tamen impunè tulit.*

Alanus Copus Dia. 4. Conſtantinus Conſtantiæ Cypri ſanctiſſimus epiſcopus præſens venerandæ Synodo Conſtãtienſi narrauit, quendam apud Citium, dum clauum in parietem immitteret, frontem imaginis diui Petri in eodem pariete depicti transfodiſſe, ſtatimque quaſi non imagini, ſed ſuæ fronti clauum illum impegiſſet, caput frõtemque hominis intolerabilem dolorem cruciaſſe: nec prius eum depuliſſe, quam clauum illum exemiſſet: Adfuit ipſius Citij Epiſcopus, qui coram Synodo huius narrationis veritatem iureiurando perſancte cõteſtatus eſt. *contr. oppug. Imagi. c. 15. ex. 6. Syno. Cõſtãtienſi.* *Vindicta diuina in violatorem imaginis D. Petri.*

III. *De violata imagine B. Mariæ Magdalenæ miraculum.*

In ruinis, vbi fuit aliquando Conuentus ſancti Franciſci Carcaſſonæ, ex præcipuis Prouinciæ Narbonẽſis, erectum videtur ſacellum, & Crux lapidea auro, & vario colore inſignis, cum imagine Mariæ Magdalenæ ad pedes Crucifixi tanquam typus pœnitentiæ. Ad hanc Crucem acceſſit in ſecundis tumultibus hæreticus quidam volens illam ad terram deijcere, (quia ſcandalum illi erat) iniectoque laqueo ad collũ imaginis beatæ Mariæ Magdalenæ multum laborauit, vt deſideria, pro ſui cacodæmonis voto perficeret, ratum habens illam imaginẽ non eſſe tantæ fortitudinis, vt poſſet vi a ſe intentatæ reſiſtere. Sed Dominus Deus non permiſit inultam manere hominis flagitioſi temeritatem: ſcilicet immiſit ſubito ſpiritum vertiginis & relicto laqueo appenſo in collo dictæ imaginis aufugit. Quod vbi relatum fuit Epiſcopo, & Chriſtiano populo, ſolemni ſupplicatione indicta, nedum ciuitati, verum & locis vicinis ad præfatam crucem cum maxima pompa itur. Antiſtes ſcalam iubet erigi, per quam aſcendit, & laqueum collo imaginis amouit, non ſine fletu, & eiulatu omnium, & poſtulatione veniæ pro tanto reatu commiſſo. *Franc. Gonzag. de Ordi. Seraph. Rel. 3. p. Prouinc. S. Ludouici conuent. 8. S. Clara.* *B. Magdalenæ imaginẽ euertere tentãtis pœna.* *Imago B. Magdalenæ quo modo honorata.*

IV. *De*

IV. *De imagine S. Theodori martyris à Saracenis vulnerata.*

Ioa. Damaſc. de Imag. li. 3. Baro. to. 6. an. Do. 505. 9.

QVatuor millibus paſſuum Damaſco diſtat locus, qui Carſatas dicitur: vbi templum S. Theodori eſt. In hoc templum ingreſſi Saraceni, dum Syriam depopularentur, omnibus illud ſordibus, & immunditijs ex fœminarum, & puerorum, atque animalium rationis expertiũ commixtione fœdauerunt. Quadam igitur die, dum plures illorum conſiderent, & colloquerentur, vnus illorum ſagittam in ſancti Theodori contorſit imaginem, & dexterum ipſius humerum vulnerauit: ſtatimque ſanguis effluxit, & ad extremam imaginis vſque partem deſcendit, omnibus id quod factum fuerat, ſagittamque in ſancti humero defixã, & ſanguinem emanantem contuentibus. Quo tamen tam admirabili ſigno perſpecto non reſipuerunt. nec eum, qui ſagittam eiaculatus fuerat, pœnituit, nec quiſquam eorum commotus eſt: non receſſerunt è templo, nec illud commaculare deſtiterunt. Attamen extremo ſunt affecti ſupplicio. Cũ enim viginti eſſent eorum familiæ, qui in templo commorabantur, intra paucos dies omnes acerbo morbo deleti ſunt, cum in eo loco nemo ipſorum diebus illis interierit, exceptis ijs qui in tẽplo fuerant commorati. Hæc igitur imago ſagitta percuſſa adhuc ſupereſt, ſagittæ vulnus habet, & veſtigium ſanguinis. Multi autem eorum, qui rem viderunt, & eo tempore fuerunt, quo res hæc admiranda contigit, adhuc viuunt. Et ego eius imaginem vidi, & quod vidi, monumentis mandaui.

Sanguis fluit ex imagine S. Theodori.

V. *De funeſto interitu eorum, qui imaginem S. Simeonis mirifici deturbare conati ſunt.*

Ioa. Damaſ. l. 3. de imag.

COntigit (inquit Io. Damaſcenus) virum quendam negociatorem ciuitatis Antiochiæ periculoſo angore animi detineri, id procurante maligno dæmone, diuque ita anxietate vigeri, vt compreſſione anheli ſpiritus pene illum ſuffocaret. Hic cum ſanctum Simeonem adijſſet, eſſetque eius deprecatione conſecutus ſanitatem, ita vt nullum videretur eatenus paſſus malum, in ſuam domũ regreſſus, pro gratiarum actione erexit ſancto illi imaginem in publico, & conſpicuo omnibus ciuitatis loco, ſupra fores officinæ ſuæ. Eam vero cum perſpexiſſent infidelium quidam tãto honore, & gloria illuſtrari, vna cum luminaribus, & deſcriptione aſtrorum ipſam ambientium impleti zelo homines ſui ſimiles, nempe turbulentos, & incompoſitæ vitæ conciuerunt ad ſeditioſam coitionem, ſic vt numeroſa multitudo conuenerit, & obſtreperas voces ediderit, clamando: Tolle via, qui hoc fecit, ac deturbetur imago: Dei autem diſpenſatione contigit tunc virum non potuiſſe in ſua deprehendi domo: prius enim magno tenebantur ſtudio, vt eum male mulctarent, & occiderent, alijs alia vociferantibus. Iſtorum nequitia multa, & nimis quam magna in conſpectu Dei apparuit, inuidia inſuper præter omnem modum, per quam dæmoniaco ſpiritu obſeſſi in hoc conſpirarunt, arbitrati ſe occaſionem inueniſſe concitandæ ſeditionis, & contumelijs conſectandi ſanctum, quod is ſæpenumero coarguiſſet perfidiam, & ipſorum errorem, qui gentilium ſuperſtitionem ſectabantur. Tantum igitur inſaniæ pondus cum ferre non poſſent, vni cuipiam militum hanc prouinciam delegarunt, vt conſcenſis gradibus deturbaret imaginem. Ille cum aſcendiſſet, manuſque expandiſſet, vt demandatum expleret opus, ex alto in imam delapſus terram, momento eſt medius perruptus, & in turba non mediocris exortus eſt tumultus: & nihilominus reaccenſis animis adiecerunt, vt & alterum eo adigerent. Et ille quidem exporrectis ma-

ex Ardadio Archiep. Cypri. c. 4.

Imago S. Simeoni gratitudinis erecta.

Imagines nõ tolerãt impij.

Imagini deijcere conantes diuinitus inhibentur & puniuntur.

manibus,vt imaginem detraheret, in terrã pariter delapſus, perfractus eſt. Hoc edito exemplo terrore percuſſi omnes cœperunt ſibi imprimere ſanctæ Crucis ſignaculum: cumque perfidi illi vehementiore inſania furerẽt, adiecerunt, vt & tertium ad hoc opus adigerent. Et hic, vt manus extendit primum ad deijciendam imaginem, conſimiliter perruptus concidit in terram. Tunc timor magnus inuaſit omnes qui fideles circumſteterant, & attoniti ſuper cæcitate,ac temerario auſu perfidorum,& impiorum, adorata imagine cum ſupplici deprecatione illinc abierunt.

V I. *Apud Embricam quidam D. Antonij imaginem pedibus conculcans corporis incendio, & morte diuinitus punitur.*

Bredem. Coll. ſacra li. 3. c. 27.

PVblico multorum ſermone, editiſque ſcriptis conſtat,atq; etiamnum hodie ſuperſtites ſunt viri fide digniſſimi,qui nobis retulerunt,eo ipſo tempore, cum Gœſij in Belgio tumultuarentur, & Guilielmus Comes Montenſis Aurangiæ Principis Guilielmi Sororius,Monaſterium Franciſcanorum prope Embricam ab eiuſdem Comitis maioribus (vt fertur) quondam religioſè fundatum demoliretur, (cuius demolitionis per menſes aliquot ſucceſſiuè durantis poſtremos actus ego ipſemet vidi) quẽdam hominem nouis dogmatibus dementatum ſuperueniſſe, & omnibus iam ſtatuis,imaginibus,& altaribus vaſtatis & exturbatis inueniſſe adhuc reſiduã ibi ſtatuam diui Antonij. Quam iſte protinus proterua manu corripiẽs in terram illiſerit, pedibuſque conculcauerit, & quibuſcumq; poterat,modis exagitauerit. Euenit autem, vt quæpiam aſſiſteret mulier Catholica: quæ hominem compellans,ait: Quid in te peccauit D. Antonius, quod ſtatuam eius tam indignè exagitas: Ille protinus in proteruam hanc vocem prorupit; Quid tu mihi obſtrepis de

D. Antonij imaginem conculcans igne ſacro corripitur.

ſancto Antonio? Si quam ille vim,aut virtutem habet, eam declaret. Nec mora, eueſtigio iſte in ſanctum blaſphemus,igne ſacro (quem vocant diui Antonij) corripitur,totoque corpore vſtulatur & tandẽ ſacro igne totus, Deo vindicante, excarnificatus, animam turpiter exhalat.

VII. *De Gœſijs ſtatuam eiuſdem B. Antonij Buſcoducis inuadentibus, & de diuina eorum vindicta.*

ANno illo Gœſiaco cũ per Belgium paſſim Iconoclaſtæ in venerãdas ſanctorum imagines deſæuirent, Buſcoduci accidit, quoſdam diui Antonij imaginem in fruſta concidere, vt incendio via publica aboleret: verum quid accidit: non ſanè impunè tulere impij: è veſtigio enim illa peſte,quam diui Antonij iam olim appellarunt Chriſtiani (quod illi depellendæ eum apud Deũ pij experti ſint ſæpe patronum) corripiuntur,totoque vtriuſque corpore inſtar granorum piperis, peſtilens ille ignis ebullit, domum ſe recipiunt infelices,quorũ plaga ſocij deterriti, rogum deſerunt trepidi. Tam atroci atq; voraci conſumebantur miſeri totum per corpus incendio,vt poſtridie impiam efflarint animam, & funeſta reliquerint cadauera variorũ colorum ſtigmatibus, cæruleis, praſinis,atris inſignita. Iſtud tam eſt tota vicinia notũ, vt plurimos eius rei non ſolum audierimus concorditer hiſtoriam ad viuum depingentes, additis etiam tam ſacrilegorum, quam familiarium nominibus: ſed publici etiam viderimus Notarij fide non indigni neque obſcuri teſtimonium.

Vuilhel. Lindã. l. 2. de fug. idol. c. 1. Idẽ Apologetici ad Germanos, tom. 2. c. 11. apud Bredẽb. ibi. c. 29. Th. Boz. li. 15. de ſignis eccl. c. 12. an. 1566

Gœſiorũ in ſanctorum imagines inſania. Horrẽda eorum vltio.

VIII. *De tribus militibus Huguenotis, qui eiuſdem S. Antonij Abbatis imaginem inuadentes mox diuinas ſua impietatis pœnas dederunt.*

ANno humanæ redemptionis per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtũ milleſimo ſupra quingenteſimum ſeptuageſimum ſextum, 21. die Iulij,

Idẽ Lindã. ibid. Bredẽb. li. 3. cap. 30. Coll. ſacr. & Bozius ſup. anno 1576.

dum Dux Alenſonius frater Regis Franciæ eſſet in vrbe Caſtillon, & excubiæ pedeſtrium copiarum in villa, quæ dicitur Soulci, a dicta ciuitate vno plus minus miliari diſtante, agerentur, tres milites male feriati deprehenderunt præ foribus imaginem B. Antonij in petra erectam, ac poſt multa ſcãdala, ludibria & dicteria in eam congeſta, caput quidem imaginis galea, manus vero armarunt hallebarda, talia cum execrandis blaſphemijs euomentes: Tu, ſi quid vales, ſi quæ tibi poteſtas in præſentia, nunc eam demonſtra contra nos, ac te defende. Quo dicto ſuis armis imaginem impetunt multis ictibus. Quibus nunc contenti, vnus eorum bis, aut ter diſploſa bombarda imaginem illam oppugnare aggreditur. Ac eius faciem inter mentum, & inferius labrum iaculatus globulo tormentario lacerat ſacrilegus. At non impunè: Nam eodem momẽto ille impius, magno eiulatu exclamans, horridumque eiulãs. Totus, inquit, ardeo, totus comburor, ſtatimque prolabitur mortuus in terram. In cuius facie, eodem loco, vbi imaginem globo violarat, vice reddita ignis ſcelerum vindex, qui totum deinde os replebat, velut via facta erumpens, perluxit, eam deuorans, etiam cum iam miſeram exhalaſſet animam. Secundus autem non minùs ſentiens Dei omnipotentis manum, exclamat quoque, ignis vim ſe ferre non poſſe, voléſque inteſtina tormenta per aquam effugere, in torrentem proximum præceps inſilijt: nec Dei tamen præſentiam effugit: Nam ſtatim aquis ſubmerſus, & ſuffocatus interijt. Porro tertius cernens ſuorum miſerabilem exitum, ſui impos, ac totus exanimis humi affligitur, ac deportatus in proximam domum, totus feruentiſſimis febribus ęſtuabat: adeo violentis, vt miſerũ de ſe ſpectaculum omnibus exhiberet. Cuius miſeria permoti cognati, amici maximè, & cõmilitones Catholici, ad templũ velut ad aſylum cõfugere, Deo patri, ſacerdote perquiſito, ſacrificium mediatoris ſolemni cantu pro imagine B. Antonij immolare, ac vnanimiter catervatim proruentes, tam milites, quam dicti loci incolę, Deum ſumma animi deuotione pro miſeri fratris ſalute cõprecari, poſtque ſacrificium, & multas preces afflictum inuiſere, præmiſſiſq; multis alijs orationibus, aquã ei benedictam ſacerdos aſpergebat. Eueſtigio ille miſer ſibi redditus crimen agnoſcit, Dei miſericordiam inclamat, ac manus tendens in cælum, humilibus, ac magnis precibus ſuum errorẽ profeſſus ſe accuſans omnium deprecationes ſupplex ambit, vt pro ipſo Deũ clementiſſimum interpellent. Nec defuit diuina miſericordia: Nam ſtatim priſtinæ valetudini, ac menti reſtituitur, eaque etiamnum hodie fruitur. Hæc veraciter ſub oculis pluſquam trium millium hominum palam geſta docent, quam reuerentiam venerandis Sanctorum imaginibus debeamus: nam etſi numen in illis nullum ſit: tamen eorũ nobis refricant ſubinde memoriam, quos repræſentant, ac ad glorioſa Dei in ſuis ſanctis opera collaudanda, eorumque pia patrocinia implorãda pleroſque Chriſtianorum exſtimulant. Quin & contumelia illata ipſis in Dei ſeruos, immo in communem Dominũ redundat. Qui hic aliquando etiamſi ſilere videatur non tamen ſilebit ſemper.

Blaſphemia horrenda in S. Antonij imaginem.

Pœna horrida in Huguenotũ tronomachum.

Militis ſecundi pœna horrenda.

Pœna tertij militis miſeranda.

Culpam agnoſcit tertius miles, & veniam obtinet.

Imaginum ſacrarum vtilitas.

TIT. LXX. Ob defenſum venerandarum imaginum honorem, exilium, mortem & alia tormenta paſſi quam plurimi.

EXEMP. I. *Pro Chriſti imagine ſanguinem paratus eſt fundere S. Germanus Patriarcha.*

Ex Theo. & Ioan. Damaſ. libro de Imag. Baro. to. 9. anno Chriſti 730.

ANNO Dominicæ Incarnationis 730. impius Leo Iſauricus, Imperator Orientis, ſilentium, concionaturus ad populum contra ſanctas ac venera-

nerabiles celebrauit iconas in tribunali decem & nouem cubitorum, aduocato quoque Germano ſanctiſſimo Patriarcha, ratus poſſe illi perſuadere, quod ſubſcriberet contra ſanctas iconas. Sed fortis Chriſti ſeruus nullatenus acquieſcens deteſtabili cacodoxiæ ipſius, cum verbum veritatis rectè dixiſſet, abrenuntiauit ſummum Sacerdotium, tradens pallium, & poſt multos didaſcalicos ſermones, dicens: Si ego ſum Ionas, mitte me in mare. Abſq; vniuerſali quippe Synodo innouare fidem impoſſibile eſt mihi ſecundum Apoſtolicam doctrinam, & paternam traditionem, ò Imperator: Et abiens ad locũ, qui dicitur Platauium, in parentali domo quieti operam dedit, ſummo ſacerdotio functus annis quatuordecim menſibus quinque, & diebus ſeptem.

S. Germanus Patriarcha ob defenſum à ſe imaginũ cultum throno deponitur.

II. *Ioannes Abbas propter confeſſionem ſacrarum imaginum multa paſſus in exilio moritur.*

Ex Menologio Græcorũ Baro. to. 9. anno 734. 2.

IOannes Abbas monaſterij Catharorum ſub impio Imperatore Leone Iſaurico, pro ſanctarũ imaginum defenſione cum in exilium mitteretur conuocans multos, eoſque admonẽs: Vigilate, inquit, Patres & Fratres, ne à diabolo ad negandam ſanctarũ imaginum venerationem ſubripiamini. Ductus autem ad Imperatorem, libera voce impietatem illi exprobrãs, iuſſus eſt in oculos verberari, ac ferreis catenis vinctus exul mittitur ad caſtrũ Pendactylum nomine, ibique ligatis pedibus carcere incluſus, decẽ & octo menſes detentus eſt. Poſt hæc in vrbem ipſum in conſpectum Imperatoris tanquam ad triumphum duxerũt. Denique poſt multas ærumnas cum alijs pluribus relegatus in Inſulam Aphruſiam, exactis illic duobus annis cum dimidio, viſione quadam admonitus, cum ijs, qui illic cum ipſo erant, obitum ſuum prædixiſſet, migrauit ad Dominum:

Ioa. Abbas pro imaginũ defenſione in exilium mittitur.

III. *Tormenta, carcerem, & exilium ſuſtinet Theophilus monachus pro imaginum defenſione.*

Ex Menologio Græcorũ Baro. to. 9. anno 735. 2.

THeophilus Monachus, cuius natalis dies colitur ſecunda Octobris in Menologio Baſilij Imperatoris, ſanctarum imaginum cultor ac defenſor acerrimus extitit, atque ob id in exiliũ miſſus eſt, eiuſque certamen in dicto Menologio ita deſcribitur: Sanctus Pater noſter, & Chriſti Confeſſor Theophilus monachus, & Deum timẽs, ſub Leonis Iſauri principatu certauit: nam conſpicatus eum ſanctas imagines ſubuertere, & omnes ad Iconomachorum peruertere ſectã, diuino motus zelo coram eo ſtetit, cumq; cum fiducia redarguit, impiũ vocans, & Antichriſti præcurſorem, & Orthodoxę negatorem fidei. Cũ igitur illum in iram atque furorem cõcitaſſet: primum quidem crudeliter vapulauit, & miſſus in carcerem fame cruciari finitur. Carcere eductus rurſus Sanctorũ adorationem, & cultum iuſſus abnegare imaginum, nec acquieſcens, in exilium mittitur: vbi multas paſſus tentationes & incommoda ferens, in omnibus Deum glorificans, & eius ſancto gratias agens nomini, ad Chriſtum lætus migrauit.

Zelus Theophili monachi pro cultu imaginũ. Theophilus in exilio ad Deũ migrat.

IV. *De S. Lazaro Monacho ob cultum imaginum tormentis affecto.*

Ex Ioan. Curopalata Baro. to. 9. ann. Do. 832. 5.

THeophilus Imperator Tyrannus ſacris imaginibus infeſtus cum properaret pictores omnes perdere; vel, ſi viuere mallent, iubebat, vt ipſas expuentes tanquã prophana quædam pedibus in terram proiecta conculcarent: præter alios comprehenſus eſt, & Lazarus monachus, qui tunc pingendi arte celebris erat, ac prius ille Theophilus Deo repugnãs, obſequijs ipſum demulcere tẽtauit, ſed vbi omni adulatione præſtantiorem eum vidit, ad inſitam ſibi vim conuerſus eſt, tantiſque tormentis ipſum excruciauit, vt nec ſupereſſe quidem poſſe exiſtimaretur:

retur: & ita corpore malè habentem concludit in carcere. Sed poſtquam illum conualuiſſe audiuit, rurſumque imagines depingere, laminas ferreas ignitas ipſius palmis iuſſit admoueri. Igitur carnes depaſcebatur ignis, quoad animo tandem defectus Athleta iacuit ſemimortuus. Verum oportebat diuina gratia hûc reſeruari, vt poſteris eſſet incitamentum. Quare Tyrannus vt extremum iam ſpirare ſanctũ didicit, Reginæ precibus ille cum quibuſdam alijs, qui ſibi maximè propinqui erant, è carcere liberatur, & in templo Præcurſoris, quod ita vocabatur, formidabilis, occultatus eſt, atque vt ſeſe habebat, plagis male affectus, Præcurſoris expreſſit imaginem, quæ diu conſeruata ſanat ægrotos.

Pictor imaginũ à Theophilo Imper. acerbè tractatur.

V. *De S. Andrea martyre morte affecto pro ſacrarum imaginum contra Conſtantin. Copronymum defenſione.*

Ex Sim. Metaph. Sur. 17 Octobr. cap. 6. & ſeq.

CVm Conſtantinus Copronymus Imperator, & impijſſimus Tyrãnus in Chriſticolas, & ſacrarum cultores imaginum ſuam rabiem exerceret, & ante ciuitatem in martyris Mamantis, (quę dicitur) baſilica, ſuo conſueto præſediſſet ſupercilio: & magnũ ex ſcenica illa ſpecie faſtum, magnam autem ex aſſentante illo ſatellitio gloriam ſibi induiſſet: & nec eos quidem, qui aderant, ſolum intueri ſuſtineret: orthodoxos vero toruè, & ferociter adſpiceret, & nihilo mitius, quam fera agreſtis, in eos ferretur: & alios boum neruis crudeliſſimè cæderet: alios autem igni, & alijs ſupplicijs traderet: multorũ verò etiam ipſos oculos & linguam erueret, vt illis quidem aliorum athletarum non adſpicerent animi magnitudinem, nec hinc tolerantiæ magnum acciperent ſolatium; hac autem adempta non poſſent alios ad certamen incitare, neq; eis veluti manum præbere per conſilium & ſuaſionem: alijs autem ſimul manus, & pedes auferret, propter vehementiam iræ & acerbitatem: ſanctus Andreas martyr animo ſauciatus, & pro Domino ſpirans virtutem, & animi magnitudinem, cum è medio corde ſibi eſſet precatus, & ſubinde dictitaſſet: Domine ſerua, Domine dirige, ſe ipſum in media conjcit pericula, & eorum, qui circumſtabant, diuiſa multitudine, latens eos, qui abigebant, cum veniſſet in conſpectum Imperatoris: Cur, inquit, ò Imperator, ſi Chriſtianus es, hæc mala machinaris aduerſus Chriſti imaginem, eiuſque ſeruorum? Ille autem non ferens, hâc loquendi libertatem, ſed apertam contumeliam rem eſſe exiſtimãs, loquentem ſanctum ſtatim interrumpit, & ijs, qui adſtabant, iubet eum comprehendere. Ij autem cædem ſpirantibus manibus in eum irruentes, & alij quidem eius caput, alij autem manus apprehendentes, alij vero ſuperhumerale, & alij tunicam, per ſummam cõtumeliã, vt ei, qui iuſſerat, magis gratificarentur, eum humi deijciunt, qui erat animo excelſo. Tandem poſt innumera tormẽtorum atrociſſimorum genera ab illo conſtãter tolerata cum videret Tyrãnus ſe illius fidei theſaurum ſuffurari non poſſe, iamque eſſet animi dubius & perplexus, eo deſcendit, vt ſe fateretur ſuperatum, nempe vt eum morte deinceps damnaret: & iubet, vt funibus alligatus beatis illis pedibus in ſolo trahatur per totã viam publicam: deinde vt cum ductus fuiſſet ad locum maleficorum, ibi iaceretur, qui Eden, qui ſupernis tabernaculis, qui erat dignus ipſis cœlis. Cum autem martyr curreret hunc curſum decertationis, & in terra per plenum vrbis forum traheretur, vir quidam, qui è mari fuerat piſcatus piſciculos, & eos in foro proponebat venales, ſedebat autem, ſuper cathedram peſtilentiæ, cum vidiſſet eum tam turpiter trahi, & quænam eſſet cauſſa accepiſſet, exilijt ſtatim, tanquam a malo aliquo motus dæmone, & cum è propinquo cultrum macelli arripuiſſet, eo & pedem ſacri martyris amputat,

& ſiſtit martyri curſum decertationis, eiq. finem imponit certaminis. Nam ſimul cum pedis amputatione è vita quoque excedit vir generoſus, vel potius ad eum currit; & ad eum aſcendit, qui poſuit eius viam nulli reprehenſioni affinem & perfecit pedes eius tanquam cerui, & collocauit ſuper excelſa.

Tit. LXXI. De templis Catholicorum ſacris imaginibus exornandis.

Exemp. I. *De ſtatuis argenteis Saluatoris & 12 Apoſtol. in templo à Conſtantino Magno collocatis.*

*Ex libel. Pontiſicali Damaſi Papa. Pet. Caniſ. in 1. pracept. de imag. c. 9. Bar. to. 3. an. Do. 324. *al. 310.*

DAmaſus Papa è libro Pontificali in vita Syluestri hæc refert: Huius temporibus fecit Conſtantin. Auguſtus Baſilicas iſtas, quas & ornauit: Baſilicam Conſtantinianam, vbi poſuit dona iſta: Faſtigium argenteum habens in fronte Saluatorem ſedentẽ in ſella quinque pedum, penſantem libras * centum viginti: & duodecim Apoſtolos, habentes ſinguli quinos pedes, penſantes libras nonaginta, cũ coronis ex argento puriſſimo. Item à tergo reſpicientem in abſide Saluatorem ſedentem in throno in pedibus quinque ex argento puriſſimo, penſantem libras centum quadraginta: Et angelo: quatuor ex argento in quinis pedibus, qui penſant ſinguli libras centum quinque cum gemmis Alabandenis. *Et infra:* Annexum ex ſtipa Ammienti in labro fontis agnum ex auro puriſſimo, fundentes aquam, pẽſantem libras triginta: ad dexteram agni Saluatorem ex argẽto puriſſimo, in pedibus quinque, penſantem libras centum ſeptuaginta: in læua agni beatum Ioannem Baptiſtam ex argento, in pedibus quinque, tenentem titulũ ſcriptum, qui hoc habet: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*, penſantes libras centũ. *ibidem*: Super corpus beati Petri, ſuper os quod concluſit illud, fecit crucem auream puriſſimam pẽſantem libras centũ quinquaginta: ſed & crucem auream ſuper locum B. Pauli Apoſtoli poſuit penſantes libras centum quinquaginta.

Imagines Saluatoris, & Apoſtolorum argentea in tẽplo poſita.

Imagines argẽteę 4. Angelorum

Ioan. Baptiſta imago argentea.

Ioan. 1.

Crux aurea.

II. *De templis Hieroſolymis à Conſtantino Imp. erectis, ab eodem imaginibus ornatis.*

Cyril. catheс. 14. Ioã. Damaſc. de ima. li. 3 Euſeb. orat. in laud. Cõſtantin. Apud Baron. to. 3. an. Do. 326. Nican. Cõc. 2. Act 4

CIryllus Hieroſolymitanus ſcribit Hieroſolymis fuiſſe templũ Martyrion, hoc eſt, teſtimonium, nempe Chriſti reſurrectionis monumentum & teſtem. Dictum idem reperitur ab alijs baſilica Conſtantiniana, quam inter complura ornamenta; fuiſſe etiã ſacris picturis decoratã, & inter alias Deiparæ imagine, Acta Mariæ Ægyptiacæ fidem faciunt, recitata in Concilio Nicæo, & Ioannes Damaſcenus. Euſebius autem tria ab eodem Conſtantino tradit ibidem templa erecta eſſe, cum ait. In media vrbe, quę apud Hebræos primas obtinet, non modo eccleſiam ampliſſimam, quæ ad memoriam Chriſti paſſionis ædificata fuit, verum etiam templum ſanctum ſalutari ſigno Crucis dedicatum magnificis, ſumptuoſiſque inſignibus exornauit: quin etiam monumentum Saluatoris, quod ſempiternæ memoriæ commendandum eſt, illiusq. trophæa contra mortem ſtatuia, ornamentis, quæ dicendo exprimi non poſſunt cohoneſtauit.

Templa à Cõſtãtino Magno ſumptuoſe exornata.

III. *De imagine aurea 12. portis & gemmis ornata ſuper confeſſionem B. Petri Apoſt. à Valentiniano poſita.*

Ex Adriano Papa in ep. ad Carol. Mag. Imp. Baron. to. 6. an. Do. 455.

AGens Adrianus Papa in epiſt. ad Carolum Magnum de cultu ſacrarum imaginum, cum, quæ eſſent in Vrbe nobiliores, recenſet, hęc ſubdit. Sed & per rogatum eius (nempe Sixti Papæ) Valentinianus Auguſtus fecit imaginem auream cum 12 portis & Saluatore duodecim gemmis ornatã pretioſis, quam voto gratiæ ſuper Cõfeſſionem beati Petri Apoſtoli poſuit; & à tunc vſque hactenus apud nos ab omnibus fidelibus veneratur.

Templũ D. Petri aurea imagine à Valẽtiniano ornatũ.

IV. De

IV. *De eccleſijs à S. Leone V. erectis, & ſacris imaginibus ab eodem exornatis.*

Ex eod. Idē ibid. an. Dom. 461. Imaginibus exornat eccleſias, quas erexit S. Leo.

LEo Papa eccleſias fecit, quas in muſiuo ex diuerſis hiſtorijs, ſeu imaginibus pingens decorauit: magis autem in baſilica S. Pauli Apoſtoli, arcum ibidem maiorem faciens, & in muſiuo depingens Saluatorem Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, & ſecum vigintiquatuor ſeniores nomine ſuo verſibus decorauit, & à tunc vſq; hactenus fideliter à nobis venerantur.

V. *Pictura repræſentari iubet Anaſtaſ Imp. miraculum de vltione Olympio blaſphemo diuinitus irrogata.*

Damaſce. orat. 3. de imagin. apud Bar. to. 6 Annal. Eccl. an. Do. 494. Anaſtaſ Imp. 4. pictura miraculum Olympij repræſentari iubet. Pictura ſūt repræſentanda miracula.

CVm ad aures Imperatoris Anaſtaſij perueniſſet, Olympium Arrianum graues dediſſe pœnas pro ſua in ſanctam Trinitatem blaſphemia, iuſſit miraculum in tabula coloribus expreſſum ad Necophorum collocari. Ioannes autem quidā ædis illius Stephano protomartyri ſacræ Diaconus, & curator, vir qui, vt ſi quis alius, decreti illius, quo Filius eiuſdem cum Patre eſſentiæ declaratur, ſe perpetuo ſtudioſiſſimum oſtendit, ipſe quoque rem pictura, ſed non ſimpliciter promulgauit: nam eorum qui illic lauabantur, ſpectatoreſque fuerant, quiq; in balneo miniſtrabant, nomina inſcripſit, & vbi eorū ſinguli habitarēt, indicauit. Quæ quidem pictura ad hoc vſque tempus rē ipſam teſtatur, in fronte quartæ porticus, quæ ſæpe vocatum eſt Oratorium, affixa. Cæterum quando res admiranda rem admirandam conſecuta eſt cum eiuſdē argumenti ſit, nefas eſt eam contemnere. Itaque licet præſens ſubeat tempus, illam non grauabor commemorare. Cū enim illi, qui Arrij partibus ſtudebant, triumphum progredi perſpicerent: precibus impulerunt eum, cui Palatij Helenianorum cura fuerat demandata, vt tāquam balnei adminiſtrationis præfectus imaginem auferret & abſconderet. Hic facili inuenta excuſatione, quo ob aquarum humiditatem eſſet corrupta, ſuſtulit eam (vt aiunt) inter diſputandum, & abſcondit. Verum cum Rex ſingula loca regia obiret atq; inuiſeret, ad hūc quoq; peruenit, & imaginem inquirēdam, ac parieti rurſus affigendam curauit. At Eutychianū (miniſtro enim illi id erat nomen) diuina quędam ſic inuaſit indignatio, vt dexter oculus ei diffflueret, peſſimeq; reliqua item mēbra conflictarentur, quoad ſacrū Oratorium, vbi beatorum Pantaleonis, & Marini pars reliquiarum cōſeruatur, accederet: quod quidem Oratorium Concordia vocatur, quoniā illuc Epiſcopi centum, & quinquaginta, Imperatore Theodoſio Magno regnante, concordes in eam ſententiam conuenerunt vt diuinæ Trinitati eādem eſſentiam conſtituerent & Dominū ex Virgine humanā carnem aſſumpſiſſe declararent. Verum cum illic ſeptem circiter dies commoratus nihil acciperet adiumenti, quinctiam gemini oculi exederentur, media quadam nocte miniſter, cuius erant partes vt totam noctem in ſomnis duceret, ſecundum quietem vidit quendam Regem adſtantem, manuque illum, qui ægrotabat oſtendentem, dicentēque. Quomodo hunc ſuſcepiſti: Iſte cum illis ſentit, qui in me maledicta conijciūt. Iſte miraculi abſcondit imaginem. Clericus igitur ſomno ſolutus, quod in quiete viderat, enarrauit, negans fieri poſſe, vt is ab ea calamitate liberetur. At Eutychianus, eadem nocte, cum doloribus ſubactus obdormijſſet, adoleſcentem quendam Eunuchū adſtantem vidit, ſplendido indutum veſtimento, ſeque ſic alloquentem: Quid habes? Cū autem ille: Vi morbi conſumptus intereo, nec curationem vllam inuenio, reſpondiſſet: audiuit eum dicentem: Nemo poteſt tibi opitulari: Rex enim vehemēter iratus eſt tibi. Ipſe vero: Quem, inquit, mouebo, aut quid faciam? At ille: Si vis, inquit, curari, ad Helenianorum balneū conten-

Eutychianus Arrianus occultans imaginē dat pœnas.

Eutychianus nullam conſequitur veniam.

contende, & prope combuſta Artiani imaginem quieſce. Protinus is experrectus vnum è miniſtris vocauit. Admirati ſunt autem, quoniam tertium iam diem vocis vſu caruerat. Se igitur, vt fuerat imperatum, abduci iuſſit. Verum cum ad locum perueniſſet: prope imaginem collocatus exſpirauit. Is enim, quem in ſomnis viderat, per animæ ſeiunctionem à corpore morbi curationem ſignificans, vera prænuntiauit.

Tit. LXXII. De cerea imagine, quam Agnum Dei vocamus, eiusque virtutibus.

Exemp. I. *Carolus Magnus à Leone tertio imaginem Agni Dei cum pietate accepit.*

Ex Regiſtro ſũmorum Pōtificũ.

Legimus in Regiſtro ſummorum Pontificum, quod Leo tertius, & nonageſimusnonus à ſancto Apoſtolo Petro, qui rexit Eccleſiam annis viginti, dedit imaginem Agni Dei Carolo Magno quem in Imperatorem coronauerat, & is illam tanquam magnum theſaurum cum inſigni pietate accepit.

II. *Vrbanus quintus Agnos benedictos miſit Imperatori Conſtantinop.*

Ibidem.

Vrbanus quintus, qui ducenteſimus ſextus à ſancto Petro Pontifex Romanus fuit, Eccleſiam gubernauit ab anno 1363. vſque ad annum 1370. qui plures Agnos cereos benedictos miſit ad Imperatorem Conſtantinopolitanum. Is autem ſolemni proceſſione inſtituta cum Clero & populo obuiauit, & triumphali more in vrbem inuexit.

III. *Agni virtus dæmonis artes diſſipat.*

Ex Epiſtolari hiſtoria Societ. an. 1585.

Drepani fuit anno redemptionis humanę 1585. paterfamilias quidam, cuius in ædibus variæ dicebantur aliquot iam menſes ex oculto voces exiſtere. Familiaris is erat dæmō, qui varijs modis conabatur hominibus illudere: iaciebat ſaxa prægrandia, nullius tamen capitis detrimento: vaſa quoque domeſtica altè iaculans non frangebat: cum in his tectis fidibus caneret adoleſcens, dæmon, cunctis audientibus, laſciuis cantibus proſequebatur teſtudinis ſonū, aperteq. dæmonem ſe eſſe iactabat: cumque ædium dominus vna cum coniuge quodam in oppidum ad ſua negotia diſcederet, comitem ſeſe dæmō adiunxit: cum autem ille madefactus aqua rediret, nequam ſpiritus anteuertit, ſublatisq. de via clamoribus, præmonere domeſticos cœpit, ignem vt extruerent, herum iam eſſe in ianuis, totum imbribus madefactum. Verum, cum ita ſe illudi dominus ædium intelligeret, minitatus eſt dæmoni adducturum ſe Patrem de Societate, qui è ſuis eum ſedibus exturbaret. Ille vero, ne id faceret, clamitare, minitariq. inimicitias & odium, & quamdiu Pater in iiſdem verſaretur, fore, vt ſeſe conderet, & occuleret. Venit tamen herus ad Patrem, & rem illi narrat ex ordine, domum etiā mutat, & vt ſe illis moleſtijs liberet, obteſtatur. Pater, ne imperita multitudo elata cupiditate videndi id quod fore videbatur, accurreret: ad eum ſibi proficiſcendum non cenſuit: tantum monuit, vt ipſe, & tota eius familia, ablutis generali confeſſione peccatis, cœleſti pane ſe confirmarent, caueréntque, ne qui aut ex domeſticis, aut ex externis ſermonem cum hoſte miſcerent, neue ex eo, vt ante fecerāt, occulta perquirerent: riderent potius, quæ ab eo dicerentur, & vt orta ex mendatij patre planè contemnerent. Illi cum ſe facturos recepiſſent omnia, dedit eis Pater ex cōſecrata cera Agni cœleſtis ſimulacrum: quod filiæ ceruicibus, vt quæ maximè omnium à dæmone vexabatur, inſererent. Hic terrere dæmon cœpit clamoribus filiam, minitarique, ni cerā illam abijceret,

Martin. Delrio. to. 3. diſquiſit. Magic. l. 6. c. 2. ſect. 3. quæſt. 3.

Cantilenis turpib. delectatur dæmon.

ceret, fore vt ei obtorto collo animam eriperet. Sed illi patris monita, & conſilia ſecuti, cum loquenti reſponſa nō redderent, ſeſeq. inuicem contra hoſtem Sacramentorum telis armarent, facilè ſe ab eius inſidijs, moleſtijſque tutati ſunt.

IV. *Per imaginem ceream Agni benedicti depelluntur præſtigiæ dæmonis.*

Idē Delrio diſquiſitionis magic. to. 1. l. 2. q. 12 an. 1599

NArrauit mihi Pater Bernardus Oliuerius, tum Societatis noſtræ per Belgium Prouincialis, prope Samarobrinam anno Domini 1599. captam puellulam ſtrigatricem, quę nec pedum vlulationem ſæuiſſimam, nec flagra validiſſima ſentiebat: donec Sacerdotis cuiuſdam monitu illi Agni Dei benedicti ceream imaginem in collum iniecere: tum enim vi ſacri amuleti dæmonis præſtigioſa ludibria depulſa, & illa vim doloris cœpit perſentiſcere.

Vis Agni Dei contra præſtigias ſiue incantationes.

V. *De virtute cereæ imaginis benedictæ contra ſagarum nocumentum.*

P. Mart. Delr. li. 6. ſing. Magic. c. 1. ſect. 3. q. 3. to. 3. ex literis annuis, an. 1585 in Prou. Rhen:, Colleg. Treuir.

SVb annum Dominicæ Incarnationis 1585. in Treuirenſi ditione, vt ſunt plurimæ illic ſagæ, quædam puerum octo circiter annos natum, ſuis præſtigijs ac carminibus circumuentum, in eas ſedes ſolita erat abducere, vbi per licentiam noctis ac tenebrarum nefarijs luſibus indulgerent. Hic ſuæ quoque partes puero dabantur, vt dum illæ choreas conſertis manibus inter ſe ducerent, is earum ſaltationem tympano proſequeretur: nec modo ludorum erat, choriq. ſpectator, ſed ſæpe etiam præſtigiarum, quibus illæ humanis corporibus, vitisq. nocent. Hunc Archiepiſcopus deductum in aulam cuſtodiri iuſſit, vt Catechiſmo, cuius erat planè rudis, imbueretur: cui cum Sacerdos noſter effigiem cœleſtis Agni de ceruicibus ſuſpendiſſet, noctu adfuit dæmon, grauiterque puerum increpans, quod tā facilè ſe decipi paſſus eſſet, iuſſit cerā illam, ni vapularet, abijcere. Territus puer fecit imperata, continuoque dæmon, eo quod iam metuebat amoto, ad muros vrbis eum abripit, nigroq. impoſitum hirco, ad impuriſſimas ſagarum regiones momento transfert. Qui cum aliquamdiu inter veneficas latitaſſet, reſtituitur iterum in Palatiū, fracta, implicitaque nodis reſticula, vnde cera illa pendebat.

Sagarū maleficium.

Dæmonis odiū in Agnū Dei.

VI. *De Agni Dei cerei virtute aduerſus dæmonis præſtigias.*

P. Mart. Delrio diſq. magic. to. 3. li. 6. ſect. 3. q. 3. c. 2. an. 1586.

ANno ſubſequente in eadem ditione fuit adoleſcens ruſticus, ſed peracri ingenio intra quintum decimum annum. Hic non ſemel acceſſerat ad feralem locum, vbi permiſti fœminis mares, & ætatis teneræ maioribus dæmone magiſtro epulabantur, noctis licentia, diſcrimine pudoris extincto. Ipſe tamen nōdum Deo Deiparæque renuntiarat, execrandas nōdum precationes fecerat, dæmone precunte. Felis tantum cerebrum cum ſumpſiſſet in cibum, decreſcente luna ſentiebat ſibi mentem imminui. Vbi Treuirenſem ingreſſus eſt vrbem, quam nunquam antea viderat, eo nimirum ducente ad ſupplicium, qui duxerat ad maleficium: vbi fanaticus deductus eſt in ædes Principis, vt ſeorſim ab alijs certa in domus parte curatus à noſtris dæmonē excuteret. Sed cum ei nulla à dæmone nocte daretur quies: coniuratiſque, à quibus diuerberabatur, cerea effigie ſacri Agni, quam ad collum habebat, auulſa: Archiepiſcopo placuit mitti in collegium Societatis: nec hic quidem fuit miſero pax, niſi ſolemni ritu cubiculo expiato. Pretium erit quædam ex eis memorare, quæ ab ipſo narrabantur: Ita enim ipſemet Antiſtiti: Cum exerceretur noſtra comeſſatio, fuit vnus ē tua cohorte, qui gloriatus eſt quadam nocte (indicabat enim eam, quæ fuiſſet) dormienti tibi potionem peſtiferā ingeſſiſſe, reperto ad te aditu ex occaſione Agni Dei, quem iturus cubitum reliqueras imprudenter in menſa.

Quod

Quod ſi paulò capacior fuiſſet calix, mortem non effugiſſes. Certe ipſe Archiepiſcopus dixit, ſe poſt illam noctem ita infirma fuiſſe valetudine, vt per aliquot dies decumbere cogeretur. Cum hæc dicens in magna corona nobilium non faceret fidem, ad Præfectum vrbis, Quin & te, inquit, noſtræ Lamiæ bis inuaſerunt ſed ab eâ pixidula, quam fers continenter, vbi ſunt imagines binæ, & neſcio quid conſecratum (Agnum Dei intelligebat) ſunt à conatu repulſæ. De harum geſtatione rerum confeſſus eſt Præfectus.

VII. *Ceream Agni Dei imaginem ad expellendum dæmonem vim habere.*

P. Ludo. Froes, in relat. hiſtor. de rebus à Soc. geſt. an. 1595 in Collegio Ariminenſ.

IN quodam loco dicto Iamada, cum adoleſcens Chriſtianus quindecim, aut ſexdecim annos natus frequētiùs à dæmone torqueretur: Bonzius eius patruus primum conatus eſt dæmonem ſuis gentilitijs ritibus, & vanis deprecationibus ad Chami & Fortochi depellere, ſed cum irritum videret conatum, piæ cuidam Chriſtianæ ad ſe ex vicinia accerſitæ totius rei ſucceſſum percenſuit. Illa bona ſua fide freta Agnum Dei in obſeſſi collum inijcit, & manus, pedesque fune ſacris verbis benedicto illigauit. Tum dæmon mox exclamare: Soluite me, & mox exceſſero. Reſpondit fœmina: Prius te torquebo, & ſi non promiſeris te diſceſſurum, non te ſoluam: ſic fecit, & iuuenis liber à dæmone, corporeque integer euaſit.

Vis Agni Dei contra dæmones.

VIII. *De arreptitio quodam à ſæuitia dæmonis virtute Agni cerei liberato.*

Ex literis annuis Societ. anni 1592 in Prou. Mediol. miſſ. ad Lucernã Vallem.

IN Patria Lucernenſi, dum quidam Pater Societatis in reuocādam Catholicæ fidei ſinceritatem totus incūberet, prodigijs interdum Deus eius videtur ſtudia, conatusque iuuiſſe. Narrat enim ipſemet Pater, quodam in oppido ſe è ſuis ſedibus euocatum ad ferendam miſero opem, qui raptabatur à dæmone, vt præceps ageretur in profluentem: cumque ad fluuium tam immitis carnifex aduentaret, ex audito ſtrepitu accurriſſe, qui miſerum illum incredibili conatu retraherent, ſed eos tamen ægrè ſua tueri capita ab eius laniatibus potuiſſe: eum enim tanquam in rabiem efferatum in obuium quemque ſubito irruiſſe, vt peteret morſibus quem cepiſſet: addebatque Pater, cum ſalutari illum Crucis ſigno muniſſet, iuſſiſſetque ſecum Dominicam, Angelicamque precationem effari, impoſito cereo Agno ceruicibus, quieuiſſe: mox cum lacrymis ſe amplexatum confirmaſſe, ſubito ſuo aduentu fugatum eſſe atrum quendam, horribilemq. gigantem, qui ſe ex hominum conſpectibus abripuiſſet, vt præcipiti ruina ceruices frangeret: tum iuſſum à ſe hominem ritè expiare peccata, pauidumq. pectus aduerſus hoſtium impetentiā Euchariſtiæ præſidio firmare: quod cum feciſſet, ita demùm ex auidiſſimis lupi faucibus euaſiſſe.

IX. *A præcipitij periculo liberatur mulier geſtans Agnum Dei veſti inſutum.*

P. Mart. Delrio vbi ſup. ex literis annuis, anni 1590 in Colleg. Auenien.

SVb anno Domini 1590. Aueniom mulier maligno vexata ſpiritu, cui ſuaſerat vnus è noſtris, vt conueniret ſacerdotem (dato interea parentibus cœleſti Agno, quem ignaræ inſuerunt in veſtem) cum conſilium obliuiſcitur, aut differt, à quatuor quaſi felibus per feneſtram raptata eſt ſupra domeſticum tectum: mox audiuit humana voce minātem præcipitium, niſi ceream imaginem abijceret, quā in veſte habebat. Intellexit illa quid eſſet, & agnouit ſuaſores mali: ergo magno animo negauit ſe facturam, ſtatimque conuerſa eſt ad preces, &, relicta eſt (vt eam inuenit maritus eius excitatus clamoribus) de tecto ſuſpenſa.

X. *De muliere à mentis delirio per agni Dei geſtationem liberata.*

Ex literis annuis Soc. Ieſu, an. 1523. in Miſſ. Sedun.

IN Miſſione Sedunenſi, quæ in Allobrogum finibus ſita eſt, & tutiſſimum hæreticorum hac tempeſtate perfugium, quia inter hæreticos agebatur, diſtribuenda fuerunt Catholicis, quæ Catholicorum ſunt propria. Itaque cerea cœleſtis agni ſimulacra tributa tanto in honore à Catholicis habebãtur, vt eorum beneficio multa diuinitus exorarint. Religioſa mulier ex his ceris particulam dumtaxat quãdam in ora veſtis cuiuſdam delirantis fœminæ conſuit. Ea fuit tum ſacræ illius ceræ vis, tum incenſæ mulieris fidei, vt continuo facta ſit ſana. Aliæ, cum viros haberent immites & feros, eoſdemque hæreticos, clam in eorum thoracibus, caligiſve hac eadem cera conſuta, leniſſimos ſibi & mitiſſimos reddiderunt. Quo factum eſt, vt in pietatis officijs nullo iam ſuis coniugibus impedimento ſint viri.

Delira mulier per agnum Dei liberatur.

Maritorũ feritas, quæ arte mitigata.

XI. *De incendio debilitato per virtutem Agni Dei in medias flammas iniecti.*

Ex literis ann. 1584. Prou. Sicil. Colleg. Meſſan.

IN Prouincia Siciliæ, pridie Kalendas Iunij tantum eſt incendium, neſcio qua incuria, in proximis ædibus Collegij Meſſanenſis excitatum, vt niſi clementiæ ſuæ Dominus Deus meminiſſet, longè, lateque peruagaturũ fuiſſe videbatur. Edito, quo ſolet, ſigno, ad reſtinguenda nata recens incendia, tota pene ciuitas excitata eſt. Noſtri non cunctandum rati, vbi ſalus agitur proximorum, ſtatim aduolant, & in crebris flammarum minis, alij aquas ad extinguendam afferũt, alij ab incendio domeſticam ſupellectilem prohibent, quidam mœrorem miſeris conſolando leuant, alij obuiũ quemque ad mitigandos ignes hortantur: horum ſtudium pia Rectoris charitas incitabat. Is laborantibus vt adeſſet, ignium contagia non horrẽs, in eam ſe partem, vbi maximè populabatur ignis, iniecit. Sed cum mali velocitas remedia anteiret humana; Pater ad diuina confugiens, Agnos è cera factos ritè conſecrata iaculatur in ignem, ſtatimque quaſi quibuſdam imbribus debilitata primum flamma, & compreſſa mox eſt.

XII. *De alio admirabili incendio in eodem Collegio Meſſanenſi per eandem Agni virtutem mirabiliter compreſſo.*

Ex literis annuis an. 1585. ex Prou. & eodẽ Colleg.

PLacuit diuinæ Sapientiæ fortuito incẽdio partim noſtrorum in hac vrbe explorare virtutem, partim præteritam remunerari pietatem: vt qui proximo anno externum extinxiſſent incendium, domeſticum hoc anno ac proprium externorum ope, auxilioq; reſtinguerent. Sed vt à principio tota res repetatur: decimo Kalendas Aprilis, quarta circiter noctis hora, neſcio quo caſu excitatum eſt in æde vetere, vnde in nouam biennio antè migrauimus, per acerbum incendium. Erat eo in templo tanta lignorum ſtrues, quanta ne in reliquo quidem Collegio vniuerſo. Quare vt natus ignis erupit, collectis ſubito viribus adeo longè, lateq. vagari cœpit, vt alia præter domeſtica requireret auxilia. Noſtri igitur incendij viribus impares, dum accerſunt externa, ſentit hoc arx ciuitatis: quæ cum in editiſſimo ſita ſit loco, flammarum magnitudine territa, quas extolli ad cœlum vſque proſpexerat, noto ciuibus campanæ ſigno ad ferendam Collegio opem vniuerſos exſuſcitat. Vt Collegium ardere cognitum eſt, is ſubito concurſus hominum fuit è ſummis, medijs infimis, vt teſtari ſuam in nos beneuolentiam illuſtriore ſignificatione non poſſent. Laborabat pro ſe quiſq; oblitus quodammodo ſui, vt ſingula in momenta creſcens malum aliqua ratione cõprimeret. Alij aquarum vaſa plena conuehere, alij obuia quæque aduocare ſubſidia, alij ſcalas parietibus admouere. Fœminas quoque ſua pietas ad ferendam opem è ſuis domibus expulit. Quin ipſe quoque regni Præſes

quanuis

quamuis valetudinarius & imbecillus, ad Collegium vſque contendit, populum inflammans ad opem. Sed in auxilio ferendo primas tulit Generalis Præfectus Siculæ claſſis, vir omni humanitate refertus: qui cum alijs equitibus, & mancipiorum multitudine, quam ex claſſe deduxerat, perſpicuis periculis ſe obiecit. Nec vero obſcura ſuæ charitatis argumenta dederunt Dominicanæ, Auguſtinianæque familiæ patres, qui ſubito experrecti ad propulſandum periculū conuolarunt. At Dominicani quidem tāti caſus commiſeratione commoti, ne noſtri eo die præparata alimenta requirerent: opiparum ipſi ſuis in ædibus conuiuium appararunt. Quod etſi noſtri plus rei domeſticæ damno, quam cibi cura ſolliciti recuſarunt: intellexerunt tamen, id quod ſæpe iam erant experti, quanta ſit eorum Patrum in Societatem charitas & humanitas. Tenuit incendium ſeptem circiter horas, tanta ignium licentia, vt conflagrare videretur vrbs tota: atq; ea quidem conflagraſſet, niſi iactis Agniſ è cera conſecrata, vis venti, quæ initio vehementior extiterat, ſubitò conquieuiſſet. Ac nobiſcum quidem niſi in tempore Dei bonitas occurriſſet, actum eſſet multò deteriùs, quibus ignis præter ædem veterem, vbi inſtrumentum omne Sodalitatis abſumpſit, totum cœnaculum inflammauit. Illuſtre diuinæ prouidentiæ documentum exiſtimatum eſt, multos, cum in medias flammas & aperta pericula cecidiſſent, intactos tamen ab igne, atque incolumes euaſiſſe.

XIII. *Incendio extinguendo Agnum Dei præſentiſſimum fuiſſe remedium.*

Ex literis annuis, an. 1585. Prou. Mediol. Col. Taurinenſ.

IN Prouincia Mediolanenſi in vicinis ædib. Collegij Taurinenſis erat multum ſtraminis, cui cum intempeſta nocte tenuis principio ignis hæſiſſet, nactus opportunitatē pabuli, quo ſe aleret, creſcere in momenta cœpit, & longè, lateque diffundi. Præſentiſſimo remedio fuit ſacer Agnus è cera, quem cū conijci Sacerdos noſter iuſſiſſet in ignem, continuò cōſtitit ignis ipſe: vt eius videretur effigies pertimuiſſe, cuius nutui, atq; imperio mare quondam, ventique paruerant. Auxit rei miraculum effigies ipſa cœleſtis Agni in medijs conſpecta flammis, quæ diu ſuſpenſa & immobilis permanebat, vt & noſtrarum religionum teſtis eſſet, & eorum ora, qui hęc derident, tacito pudore perfunderet.

Agni Dei vis contra incēdiū.

XIV. *Vim ignis auertit oppoſita imaginis ex cera benedicta præſentia.*

P. Petr. Gomez Vice Prou. Indiæ in: e. lit. rer. in Iap. geſt. an. 1591

SIcut ingēs miſericordia Dei elucet in vocandis ad Eccleſiam ſanctam infidelibus, ſic non minor benignitas diuinæ protectionis ſe prodit in auertendis fidelium periculis & ærumnis. Cum igitur ignis alicubi corripuiſſet domum, vicinus Chriſtianus, veritus ne flamma in ædes quoque ſuas & eccleſiam inſiliret, profugium habuit ad Agnum Dei è collo ſuo ſuſpenſum. Illum enim arundini bene longæ impoſitum magna fiducia & vento & flammæ ſerpenti oppoſuit, ac mox à domo & eccleſia incendium auertit.

Incēdiū auertit Agnus Dei à vicina domo.

XV. *De virtute cereæ imaginis benedictæ contra iactum bombardorum.*

Pet. Math. in 7. decret. ex Ioan. Molano. P. Pet. Tyreus par. 3. diſput. de dæmoniac. c. 45. nu. 17. an. 1568

ANNO Dominicæ incarnationis 1568. cū Princeps Auriacus numeroſo exercitu in Brabātiam irrumpere tentaret: in agro Iuliacenſi propè Traiectum ad Moſam quendam Hiſpanum captiuum habuit, quem capitis damnatum milites arbori alligatū ſclopetis, vel bombardis occidere conabantur. Verum fruſtra ſua in illum emiſerunt tormenta ænea: tantum enim abfuit, vt illum ſic arbori alligatum bombardis trāſuerberare, vt nec creberrimis emiſſionibus lædere potuerint. Quo viſo obſtupefacti cœperunt eum ſuis ſpoliare veſtibus, arbitrantes hominem occultis quibuſdam armaturis munitum, quas vis tormētorum penetrare non potuerit: verum

Imaginis cereæ benedictæ vis contra tormētā bellicā.

nihil

nihil præſidij ab ipſis inuentum fuit, præter dependens ex collo amuletum Agni, quo eidem ſublato, primo ictu bombardæ extinctus occubuit.

XVI. *Agni conſecrati virtutem ruſtici duo irridentes, eorum alter punitur, ac eius vim experitur.*

Ex Annal. Societ. an. 1596. ſub Coll. Ratiſb. pag. 181

IN Germania ſuperiore mulier vſitato ac frequẽte illarum regionum morbo tenebatur, horrendis pecudũ formis illi ſe obijcientibus: idque tam aſſiduè, vt omnem ei nocturnã quietem interturbarent; quę peſtis ad corporis etiam pernitiem peruadebat. Siquidem laſſatis in ſomno membris, vires ſenſim tabeſcebant. Hæc rem noſtro detegit Catechiſtæ. Feruidus Pater, quæ in promptu habebat ſtatim expedit arma: ſacram agni conſecrati ceram illi præbet: magnum animum habere iubet, magnam in diuina prouidentia, & religioſa illa conſecratione fiduciam: omnino futurum, vt fallaces illæ laruæ euaneſcant: Fratris promiſſa mulieris fide, fidem res ſecuta eſt, illa infeſtatione mulier erepta. Vulgata eius rei fama, tanta omnium animos de ſacti agni virtute ſubijt religio, vt ſequentibus catechiſmi ſcholis certatim accurrerent viri, fœminæque, adulti, grandesque, ac ſeſe puerorum ac puellarum cœtibus inſererent, fronti, ori, pectori cruces imprimerent, & puerorum more clara voce Chriſtianæ diſciplinæ rudimenta pronuntiarent, vt & ipſi ex certamine victores præmium conſequerẽtur agnum conſecratum. Quod ſequitur ex turbido initio feliciorem euentum eſt conſequutum. Ipſo ſacro Pentecoſtes die Catechiſta idem ſuam de more in templo docebat conciunculam. Et vt fit, magna & vocis, & ſpiritus alactitate perſonabat, vt longè extra templum audiretur. Interea ruſtici duo veneno imbuti Caluiniano, ex vrbe Ratisbonenſi domum in vicum alium redeuntes illac iter faciebant. Hi voce dicentis percepta exploraturi, quid hoc rerum ſit, ſe inferunt in templum. Accedunt, cum alijs, quæ dicuntur, audiunt ſilentio. Forte flagrans ille Frater ſermonem de virtute conſecratorum agnorum explicabat. Quæ dixerat euentu rei certæ confirmauit. Fœminam parturientem grauiſſimis, diuturnisque doloribus ſolutam, fœtum magna felicitate ediſſe ſtatim atque admota eſt agni ſacri cera. Hic illi, vt nulla eſt maior contumacia, quam imperitorum, & eorum maximè, qui ſe volunt haberi ſapientes, in ſtolidiſſimum cachinnum effundunt, & quæ audiuerant, riſum, iocumque habuerunt. Sed non diuturna ea fuit ſubſannatio. Ita alterius diuinitus fracta eſt contumacia: nam domum ingreſſus, vxorem reperit tam grauibus puerperij doloribus, oppreſſam, vt in ipſo iam verſaretur mortis diſcrimine. Tunc omnis illi ex animo riſus diſcuſſus. Adhibentur illa, quæ tenuis vicus ſubminiſtrare potuit adiumenta irrito conatu. Tota inſequens nox ſummis infelicis puerperæ cruciatibus tranſigitur. Fruſtra ſic remedijs omnibus pertentatis, venit in mentem poſtero die homini ruſtico remedij, quod cum riſu pridie exceperat: neceſſitate adactus ſtatuit illud experiri. Filium curriculo mittit ad Collegium, qui periclitanti vxori ex difficultate partus remedium à Fratre poſtularet, quod ille tali tempore prodeſſe pridie eius diei prædicauerat. Datur ſine mora quod petitur, ægrotæ admouetur: confeſtim diuina ſentitur virtus: ſedantur cruciatus, moxque filiolum edita magna totius familiæ admiratione & lætitia. Ruſticus gratias agit, & hæreſim, in qua natus erat, eiurauit.

Laruæ nocturnæ agni ſacri vi diſſipantur.

Agni conſecrati virtus ab hæreticis ridetur.

Subſannationis Agni Dei vltio.

Miraculum.

Præ-

Præceptum III. Decalogi.

Memento vt diem Sabbati ſanctifices.

TIT. LXXIII. De Sabbato, ſiue Dominico die colendo.

Gen. 2. *Obſeruatio Sabbati originem trahit ex eo, quod in ſcriptura habetur: Benedixit Dominus diei ſeptimo, & ſanctificauit illum, quia in ipſo ceſſauit ab omni opere ſuo.*

Exo. 16. *Sexto die filij Iſrael in deſerto colligebant manna in dupli i quantitate, vt die Sabbati vacarent ab omni opere.*

Deut. 5. & Num. 15. *Homo deprehenſus colligere ligna in Sabbato, præcepto Domini a toto populo lapidabatur.*

Nu. 28. *Die Sabbati offerebantur duo agni vltra illos, qui quotidie in iugi ſacrificio offerebantur: diebus alijs vnus tantum, niſi in ſolemnitatibus & calendis, ad deſignandum quod in feſtis abundantiùs Deum laudare debeamus.*

3. Eſdr. 13. *Videns Nehemias homines torcularia calcantes, & onera portantes venalia in Sabbatis, obiurgauit eos, tamquam diei Sabbati prophanatores.*

2. Mach. 15. *Nicanor cogitauit cum omni impetu die Sabbati bellum committere: ſed Iudæi, qui eum per neceſſitatem ſequebantur, dixerunt ei, Ne ita ferociter ac barbarè feceris, ſed honorem tribue diei ſanctificationis.*

Mat. 12. Luc. 6. *Diſcipulis Chriſti Domini ſpicas vellentibus, eaſq. manducantibus, dixerunt Phariſæi, Ecce diſcipuli tui faciũt, quod non licet facere Sabbatis: At ille, Non legiſtis quid fecerit Dauid, &c.*

Mat. 12. Nu. 20. Luc. 6. Luc. 13. Nu. 11. *Vt Chriſtus Dominus huius præcepti intelligentiam aperiat, non eſſe ab omni prorſus opere ceſſandum, miracula fecit, & alia bona opera: nam Sabbato manum aridam curauit. Matth. 12. Mulierem inclinatam ſanauit. Luc. 13.*

Act. 13. *Dies Sabbati erat apta & conueniens ad audiendum verbum Dei & legem eius: nam in Act. Apoſt. dicitur: Voces Prophetarum, quæ per omne Sabbatum leguntur.*

EXEMP. I. *Diem Dominicum loco Sabbati ab Apoſtolis ad colendum fuiſſe inſtitutum.*

CVm aliqua pars temporis eſſe debeat, quo res diuinæ colantur, cultuſque Deo debitus tribuatur, rectiſſimè Apoſtoli ex illis ſeptem diebus eum, qui primus eſt, ad diuinum cultum conſecrare ſtatuerunt, quem Dominicum diem dixere: Nam & ſanctus Ioannes in Apocalypſi Dominici diei meminit: & Apoſtolus per vnam Sabbati, quæ eſt dies Dominicus, vt ſanctus Chryſoſt. homil. 43. in 1. ad Corinth. interpretatur, collectas fieri iubet, vt intelligamus, iam tum in Eccleſia Dominicum diem ſanctum habitum eſſe.

Catech. Concil. Trid. ex Auguſt. ſer. 251. de temp. & epiſt. 118. ad Ianuar. cap. 1. & ep. 119. cap. 13. Apoc. 1. 1. Cor. 16. Dies Dominicus à quo inſtitutus.

II. *Diem Domini um ſanctione ſua celebrari & ſanctificari ſtatuit Conſtantinus Imperator.*

ANno Chriſti Domini 321. Conſtantinus Imp. hanc de feriando die Dominico edidit ſanctionem: Sicuti indigniſſimum videbatur, diem Solis veneratione ſua celebrem, altercantibus iurgijs, & noxijs partium cõtentionibus occupari: ita gratum ac iucundum eſt, eo die, quæ ſunt maximè votiua, compleri. Atq; ideo emancipandi atq; manumittendi die feſto cuncti licentiam habeant, &c. Et Euſebius teſtatur, eandem feriationem diei Dominici ab eodem Cõſtantino imperatam, & quid eo die faciendum eſſet præſcripſiſſe dum ſic ait: Idoneũ vero prædicationi tempus ſalutarem diem Dominicum conſtituebat: quippe qui tum verè præcipuus eſt, tum haud debitè primus ac paulo poſt: Satellites etiam fidi corporis cuſtodes beneuolentia erga Principem & fide armati, Regem ipſum piorum morũ præceptorem ſequebantur: cum ipſi perinde ſalutarem & Dominicum diẽ venerarentur, & preces ab Imperatore deſcriptas eodem die perſoluerent.

L. 3. de ferijs & lib. 1. de Fer. C. Theodoſ. & Euſeb. in vita Cõſtantini l. 4. c. 18 & 19. Dominicis dieb. feriandũ præcipitur. Dies Dominicus ex mandato colitur.

Hoc idem vt facerent, omnibus perſuaſit beatus Princeps: quaſi huc preces ſuas retuliſſet, vt ſenſim & pedetẽtim mortales omnes ad Dei cultum traduceret. Quapropter ſtatuit, vt cũctis Romano Imperio parentes, diebus de Saluatoris nomine nuncupatis ab omni opere feriarẽtur, vt etiã dies, qui Sabbatum antecederent, venerarentur, ob memoriam (vt mihi videtur) earum rerum, quæ iis diebus à communi omnium Saluatore fuerũt geſta. Cumq; hunc ſalutarem diem, quem Lucis vel Solis diem appellamus, vniuerſum exercitum omni ſtudio colere docuiſſet: iis, qui diuino inſtinctu fidem ſecuti erant, otiũ fecit, vt liberè poſſent eccleſiã Dei frequentare, quo ſine vllo impedimento, preces Deo perſoluerent; Sed aliis, qui nondum diuinam guſtarant doctrinam, alia quadam lege mandauit, vt Dominicis diebus in patentes ſuburbiorum campos exirent: atq; vt ibi eadem precationis forma, dato ab vno aliquo ſigno, omnes ſimul ad Deum vterentur: Non enim oportere aiebat, armis vti, & rerum ſuarũ ſpem in armis aut corporum viribus ponere: ſed vniuerſitatis Deum, rerum omnium bonarum, & ipſius victoriæ auctorem agnoſcere, cui oporteret etiam panſis in cœlum manibus, & ſublatis altiſſime ad Deum cœleſtem Regem mentis oculis, conſtitutas preces reddere, vt illum victoriæ largitorem, & conſeruatorem, cuſtodem nobis, adiutoremque precibus imploremus. Formulam vero precandi ipſe militibus omnibus præſcripſit; Te ſolum Deum agnoſcimus: te Regem profitemur: te adiutorẽ inuocamus: per te victorias conſecuti ſumus: per te hoſtes ſuperauimus: abs te & præſentem felicitatem conſecutos fatemur, & futura adepturos ſperamus: tui omnes ſupplices ſumus. Abs te petimus, vt Conſtantinum Imperatorem noſtrum vna cũ piis eius liberis quam diutiſſimè nobis ſaluũ & victorẽ conſerues. Eiuſmodi fere ſanciebat à militibus ſolis die fieri, taleſq; ab eis voces in diuinis precibus adhiberi. Addit Sozomenus: Dominicum diem, quem Hebræi primũ Sabbati appellant, Græci Soli deputant, à iudiciorum & aliarum rerum negotiis liberum à cunctis celebrari, inque illo oratione ac ſupplicatione Deum coli voluit. Eum verò diem ſic honorauit, quod in eo Chriſtus à mortuis reſurrexerit: alterũ autem, quod in illo crucifixus fuerit.

Diem feriæ ſextæ venerari præcipit Conſtantinus.

Feriatis dieb. quid agendũ.

Militib. precandi ritus à Conſtantino præſcriptus.

Lib. 1. c. 8.

Dies Dominicus à iudiciis, & negotiis liber.

III. *Reſurrectionis Dominicæ dies miraculo confirmatur.*

Vigeſimo die Maii in Galliis, ciuitate Ebredunenſi, ſancti Marcellini eiuſdem vrbis Epiſcopi & confeſſoris memoria recolitur: qui diuino iuſſu cum ſociis Vincentio & Domino ex Affrica veniens, maximam patrem Alpium maritimarum, verbo & ſignis admirandis quibus vſque hodie refulget, ad fidem Chriſti conuertit, ita vt baptiſterium, quod ipſe apud præfatam vrbem condidit, in ſacroſanctis Paſchatis vigiliis, diuina virtute, ſingulis annis aquis ſubitis inundetur, & per ſeptem eiuſdem ſolemnitatis dies gratia exuberante permaneat.

Ado Viẽnenſ. in martyr. 12. Cal. Maii. Aloyſ. Lipom. to. 4. Latinos maximè congruo tẽpe celebrare Paſcha contra quartadecimanos: cum miracula faueant.

IV. *Sanctio Imperatorum de ſanctificando Dominico die reſurrectionis.*

Anno Chriſti Domini 367. Imperatores Valentinianus, Valens & Gratianus Auguſti, ad Lampadium Viuentium vrbis Romanæ præfectũ: Ob diem Paſchæ, quem intimo corde celebramus, omnibus, quos reatus aſtringit, carcer incluſit, clauſtra diſſoluimus. Attamen ſacrilegus, in maieſtatem reus, in mortuos veneficus ſiue maleficus, adulter, raptor, homicida, communione iſtius muneris ſeparentur. Datum Romæ 3. Non. Maii.

Ex l. 3. de Indulgen. cap. Theodoſius. Baron. to. 4. an. 367.

V. Do-

V. *Dominico die à laboribus ceſſandum, & rebus diuinis inſiſtendum.*

Ex Bibliotheca Vaticana & codice vetuſtiſſ. m.ſ. Io. Diac. Roman. in vita eius l. 3. cap. 51. Eph. 5.

AD me perlatū eſt, inquit D. Greg. vobis à peruerſis hominibus eſſe prædicatum, vt Dominicorū die nullus debeat lauari. Et quidem ſi pro luxu animi, atque voluntate quis lauari appetit, hoc fieri nec reliquo quo libet die cōcedimus. Si autem pro neceſſitate corporis, hoc nec Dominico die prohibemus Scriptum quippe eſt: *Nemo vnquam carnem ſuam odio habet, ſed nutrit & fouet eam.* Qui igitur carnis curam in cōcupiſcentijs fieri prohibet; profectò in neceſſitatibus concedit: Nam ſi Dominicorum die corpus lauare peccatum eſt, lauari ergo die eodem nec facies debet. Si autem hoc in corporis parte conceditur, cur hoc exigente neceſſitate toto corpori denegatur: Dominicorum vero die à labore terreno ceſſandum eſt, atque omnimodo orationibus inſiſtendum. Vt ſi quid negligentiæ per ſex dies agitur, per diem reſurrectionis Dominicæ precibus expietur.

Dominico die quid agēdum.

VI. *De Dominico die violato vindicta diuina.*

Gregor. Tur. l. 1. de Gloſ. marty. c. 16. Aloyſ. Lipo. to. 4.

SVb vrbis Turonicæ territorio apud vicum Langauienſem, mulier quędam ex incolis conſperſa Dominica die farina panem formauit, quem ſegregatis prunis cinere feruenti contegit decoquendum. Quod cum feciſſet, protinus eius manus dextera diuino igne ſuccenſa cœpit exuri. At illa vociferans, & plangens, baſilicā huius vici, in qua reliquiæ beati Ioannis Baptiſtæ continentur, expetijt. Et oratione fuſa vouit, in hac die diuino nomini conſecrata nullum opus exercere, niſi tantum orationi vacare. Nocte vero ſequenti facit cereum in altitudine ſtatus ſui. Tunc in oratione pernoctans, tento tota nocte manu propria cereo, extinctis ardoribus incolumis eſt egreſſa.

Dies Dominica ſine opere manuū trāſigenda.

Cereus accenditur ad reliq. S. Io. Baptiſt.

VII. *Aliud ſimile miraculum de Dominico violato à muliere panem conficiente.*

Laur. Sur. i vita S. Huberti 3. Nouem. cap. 7.

DVm ſacratiſſimus Domini famulus Hubertus Epiſcopus Leodienſis, curam gregis gerens, parochiamq; ſuam circuiens, ouili ſibi commiſſo inuigilaret, ne qua luporū verſutia aditum in eo inueniret, & in villā, cui Viuoch vocabulū eſt, deueniſſet, & ſecūda Dñica tēporis Quadrageſimalis ad eſſet, mulieris cuiuſdam pulſatus eſt neceſſitate, vt & cum quanta reuerentia dies reſurrectionis Dominicæ coli debeat, Dominus oſtenderet, & cuius ſanctitatis idem Præſul eſſet, declararet: nam cum iam dicta mulier, poſthabita Dominici reuerentia, panifico, quanquam iuſſa, deſeruiret miniſterio, manus illæ, quæ ſacram ſolemnitatem inſolenter temerare tentauerant, ſubito obriguere: areſcentibuſq; à ſanguinis humectatione venis, ac neruis ſiccitate contractis adeo ſtupidæ ſunt redditæ, vt vngues eius palmis ambabus viderentur infixi. Quæ tanta neceſſitate adſtricta vnum ſibi ſolummodo reſtare remedium credidit: vt virum Dei audiens, cuiuſmodi vrgeretur neceſſitate, exponeret: atq; eas, quas ſibi temeritas abſtulerat, per eius orationem ſibi reddi manus flagitaret. Neque ſpes eam fefelit: nam exeunti viro Dei ab eccleſia obuia mulier ad pedes proruit, & quæ eam neceſſitas vrgeret, expoſuit; ſubſidiumq; quo ab ea poſſet erui, poſtulauit. Cui vir Dei: Vade, inquit, & deinceps tali præſumptione abſtineto, & emendationem tuam ſanitas cōſequetur. Cuius promiſſionē Dominus non in longum diſtulit, ſed ſtatim opere cōpleuit: nam manus illius dudum pallido perfuſæ colore in genuinum ſunt reuocatæ repente, ſiccitaſque peregrina ſoſpitati ceſſit, & recepta ſanitate priſtina creatori omnium benedixit, atque Dei famulo pro ſe oranti gratias reddidit.

Panem conficiens die Dominico mulier punitur.

S. Hubertus manum cōtractam ſanat.

VIII. *Sabbato molens farinam mox iram Dei experitur.*

Chronicon Sigeberti an. Domini 1126.

IN Gemblacenſi parochia, dum paterfamilias Dominica die mixturã ſegetum præ penuria famis moleret in vſus familiæ, ſubito iuſta Dei indignatione arſit farina cum putoris nigredine, ad exemplum poſteris, ne quis præſumeret ſimiles.

IX. *De pœna alius molitoris diem Dominicum profanantis.*

In vita eius apud Sur. tom. 3. Maij 20. cap. 9.

REfert Surius in vita ſancti Auſtregiſili Archiepiſc. Bituricenſis, de molitore quodã nomine Monulpho, qui magna temeritate ductus voluit molam corrigere; arreptoque inſtrumento ferreo cœpit terere molam. Et ecce diuina in eũ ſeueritate animaduertente, manubrium inſtrumẽti adeo manui eius adhęſit, vt nullus id inde poſſet amouere: prorupit vero etiã ſanguis inter digitos eius, qui conputreſcens fœtore ſuo nauſeam mouebat aſpectantibus. Acceſſit autem ad beatum Auſtregeſilum, & ab eo remedium petijt, neque id fruſtra: nam viro ſancto manum illius contrectante, & ferrum auferrente, dolor omnis abſceſſit, & manus ſanata eſt.

Molitoris diem Dominicum profanantis pœna.

X. *De fuſte adhærente manibus agricolæ die Dominico colentis agrum.*

Gregor. Tur. mirac. lib. 2. ca. 11.

QVidam auſu temerario die Dominica iũgens boues agrum ſulcare cœpit, apprehenſaque ſecuri, vt aliquid emendaret in vomere, protinus contractis digitis manubrium in dextra eius inhæſit: cũque præ dolore nimio cruciaretur, poſt duos annos veniens ad beati martyris Iuliani Baſilicam vigilias fideliter celebrauit: ſtatim in ipſa die dominica reſerata manus: lignum, quod inuitus tenebat, amiſit; magnam inferens populo diſciplinam, vt quod die Dominica fuerat perpetratum, ipſa quoque die Dominica purgaretur. At ille magnificans gloriam Martyris receſſit in columis, nec vltra die reſurrectionis Dominicæ quidquam auſus eſt operari.

Dominicæ contemptor pœnas luit.

XI. *De vltione auari ſacratiſſimam diem Dominicam violantis.*

In vita S. Maurili apud Sur. to. 5. Sept. 13. cap. 17. & 18.

VIr quidam auarus, inſtigatus cupiditate, arrepta ſecuri die dominica auidus operator extiterat. Quem ſecuris manubrio in manibus inhærente, vltio ſtatim diuina ſubſecuta eſt. Idem tamen cogentibus doloribus, poſt menſes quinque Maurilium Epiſcop. Andegauenſem expetens ſuę otdinem culpę flebiliter confitebatur. Cuius cum vir beatus pœnitudinem vidiſſet, commotus ſpiritu dolere cœpit. Sed cum ſanctus Maurilius manubrium tetigiſſet ſecuris, illico laxatis neruis, & erectis digitis, omnique fugato dolore, manus intregrè reformantur, & ſoſpes cum gaudio eſt regreſſus. Et alter quidam Belgicus nomine, primo die Paſchæ proprias ſegetes ſeruis proprijs temerario iure mundare præceperat. Mancipia autem cum reniti cœpiſſent, ac dicere, contra auctoritatem fore, vt tali die opera agerentur ſeruilia, Dominus eorum, vt id agerent, eos cöegit inuitos. Sed cum ſegetes ingreſſi, lolia, & quæcunque inutilia ſarrire tentaſſent, mox Belgicus oculorum cæcitate percuſſus, cœpta deſererẽt, immenſis vocibus clamabat inuitus. Cum autem per tres annos in ea cæcitate permanſiſſet, dum beatum Maurilium pro commiſſi ſibi populi ſaluatione, vt Epiſcopis moris eſt, vicos ac villas circuiſſe audijſſet cogentibus continuis doloribus, ſedulus ac deuotus expetebat, vt ei vel veſtimentum tangere Sacerdotis concederetur, confidens per hoc ſe poſſe ſtatim ſanari. Quod cum præparantibus amicis tãgere meruiſſet, mox meritò Sacerdotis lumen amiſſum recipere meruit.

Miraculum.

Excæcatur Dominicũ diè violans.

Cæco lumen reſtituit S. Mauril.

XII. *De tribus piſcatoribus Reſurrectionis Dominicæ noctem violantibus horrendè caſtigatis.*

In vita eius apud Sur. to. 5. Sept. 5.

TRes induſtrij piſcatores apud Monaſterium beati Mauritij martyris, cuius erant ſerui, Dominicæ Reſurrectionis nocte in Rhodanum, cõſcenſa naui, retia iactarunt. Tum verò non vti conſueuerant, ſed ingentem piſcium multitudinem ceperunt, ita vt pluribus annis neque tam magnos, neque tam multos piſces illic ſe cepiſſe faterentur. Læti ergo nauim appellunt eò loci, quo ſoliti erant, ſed ex ea exire non poſſunt. Duo enim ex ipſis manuum & pedum officio priuati toto corpore contriti erant. Tertius verò, & claudus, & ſurdus effectus eſt, diuina in eos vltione animaduertente, quod Dominicæ Reſurrectionis noctem violaſſent. Porro is qui audiendi & gradiendi vim omnem perdiderat, duobus ſe ſuſtentans ſcipionibus, & aliorum etiam opera adiutus, ſanctorum loca viſitat, & apud venerabilia ſeruorum Dei ſepulcra diuinam implorat miſericordiã, vt eorum præclaris meritis velit amiſſam recuperare ſanitatem. Cum iam autem multa peragraſſet loca, venit etiam ad beati Bertini monaſterium Sithiu, vbi corpus eius quieſcit: & fratribus eius loci nocte Dominicæ Reſurrectionis in eccleſia vigilantibus, ille acerbo correptus morbo à ſocijs precandi cauſa in eccleſiam introducitur, atque illic cum multis lacrymis ſalutem à Domino per beati Bertini merita petens, cum ſacroſanctum Euangelium recitaretur, videt apud ſe quædam ardere lumina, & ita ſenſim morbo recedente, ſubito ſe curatum ſentit coram fratribus. Poſt ſynaxin autem gratias immenſas agens Deo & ſancto Bertino, lætus inde digreſſus eſt.

Reſurrectionis Dominicæ noctẽ violãtes diuinitus corripiũtur

Ad reliquias D. Bertini inſigne miraculum.

XIII. *De vltione SS. martyrum Thebæorum in Dominicæ diei violatorem.*

Eucher. Lugd. in vita S. Mauritij & ſociorum 22. Sept. ca. 11. apud Sur.

POſtquam inuenta eſſent Thebæorum martyrum corpora poſt multos paſſionis ſuæ annos, ſancto Theodoro Agaunenſium Epiſcopo reuelata in eorum honorem cum extrueretur baſilica, quæ vaſtæ tunc adiuncta rupi vno tantum latere accliuis iacebat, ſed nunc iubente præclaro meritis Ambroſio loci illius Abbate denuo ædificata, bicliuis eſſe dignoſcitur: quid miraculi tunc apparuerit, nequidquam tacendum putaui. Accidit, vt inter reliquos artifices; qui inuitati ad hoc opus conueniſſe videbãtur, quidã eſſet aurifex, quem adhuc gentilem eſſe conſtaret. Hic cum Dominico die, quo cæteri ad exſpectanda diei eius feſta abſceſſerant, in eadem domo, in qua artem agebat, ſolus ſubſtitiſſet, in illo ſecreto ſe ſubito manifeſtantibus Sanctis, hic idem aurifex rapitur, & ad pœnam, vel ad ſupplicia diſtenditur. Et viſibiliter turbam martyrum cernens, verberatus etiam increpatur, quod vel die Dominico ſolus eccleſię deeſſet, vel illum ornatum operis ſancti ſuſcipere gentilis audeyet. Quod ideo miſericorditer à Sanctis factum conſtitit, vt artifex ille conſternatus & territus ſalutare ſibi nomen poſceret: ſtatimque Chriſtianus effectus eſt.

Thebæorũ martyrũ corpora reuelãtur.

SS. vindicta in profanatorẽ diei Dominicæ.

XIV. *Profanatio diei Dominicæ quomodo à S. Stephano Epiſc. correcta.*

In vita S. Steph. Ep. Dienſi apud Sur. to. 5 Sept. 7. c. 9.

CVm S Stephanus Dienſis Epiſcopus iam concionando, exhortando, viſitando cępiſſet exercere munus ſuum, & totius populi cum multo zelo ſtudere ſaluti, inuenit gentem illã execrabili conſuetudine cæcam non honorare diem Dominicũ immo vero contra Dei præceptum diabolo illum dedicare, quod illo ſolo die exercerentur nundinæ, tabernæ, choreæ, ludi, luxus, & pernicioſa ſpectacula. Quamobrẽ ad populum cõcionatus, blan-

Abuſus diei Dominicæ. blandis & mellitis verbis, apertiſſimiſq. rationibus oſtendit eis peccati illius enormitatem, diuinæque maieſtatis offenſionem & contemptum. *Verbi Dei contemptus* Sed gens belluina & cæca non ſolum non admiſit ſermones eius, ſed etiam per contemptum eos audire recuſauit. Dolẽs autem ſeruus Dei tam proteruos illos ad corrigendos mores, ad ritus impios tam planè barbaros, tam erga religionem Chriſtianam inſolẽtes, tam vita profanos, acriùs inſiſtendum exiſtimauit. *Paſtoris officium.* Itaque intelligens ſe non mercenarium eſſe, ſed Paſtorem, conſtituit opportunè, importunę prędicationi incumbere, ſi fortaſſis poſſent reſipiſcere à diaboli laqueis, à quo captiui detinebantur. At ſurdas illorũ aures ſermo diuinus minimè penetrabat. *Violatæ Dominicæ dæmones auctores.* Tum vero animi magno concepto dolore, Apoſtolicum virum referens, & ſui Apoſtolatus ſigna euidenter oſtendens, præcepit dæmonibus, qui ad ea, quæ diximus, facinora illos incitabant, & quorum voluntati parebant, vt ſine vlla cuiuſquam læſione palam ſe eis viſendos exhiberẽt. Mox parent illi dæmones, quem homines peruicaces audire nolebant. *Dæmonũ horrẽdorũ obedientia.* Videre rum licebat horrendum & terribile ſpectaculum, dæmones procera & immani ſtatura, nigerrimos, cornutos fœtorem & flammas ſpirantes, ad viri imperium apparere cunctis, rurſumq. recedere, nec quenquam lædere poſſe. Cœpit ergo obcæcata gens aperire oculos, vitam & mores corrigere.

X V. *De ludis & ſpectaculis diebus Dominicis, & feſtis à Leone Imper. prohibitis.*

L. vlt. Cod. de ferijs apud Bar. to.6. an. Do.469. ANno reparatę ſalutis humanę per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum 469. Leo quintus Imperator ad conciliandam ſibi in ſummo diſcrimine diuinitatem, menſe Decembri, de ſanctificandis feſtis diebus prohibendiſq. in eiſdem Circenſibus, ſcenicisq. ſpectaculis eiuſmodi promulgauit ſanctionem: Dies feſtos maieſtati altiſſimæ dedicatos nullis voluptatibus occupari, nec vllis exactionum vexationibus profanari. *Leonis V. de diebus feſtis colẽdis cõſtitutio.* Dominicum itaque diem ita ſemper honorabilem decernimus venerādũ, vt à cunctis executionibus excuſetur. Nulla quenquam vrgeat admonitio, nulla fideiuſſionis flagitetur exactio, taceat apparitio, aduocatio delitescat, ſit ille dies à cognitionibus alienus, præconis horrida vox ſileſcat; reſpirent è controuerſijs litigantes, & habeant fœderis interuallum, ad ſeſe ſimul veniant aduerſarij non timentes, ſubeat animos vicaria pœnitudo, pacta conferant, tranſactiones loquãtur.

Spectacula diebus Domin. & feſtis vetita. Nec huius tamen religioſi diei otia relaxantes quenquam patimur voluptatibus detineri. Nihil eodem die ſibi vendicet ſcena theatralis, aut Circenſe certamen, aut ferarũ lacrymoſa ſpectacula: Et ſi in noſtrum ortum aut natalem celebranda ſolemnitas inciderit, differatur. Amiſſionem militiæ, proſcriptionemq. patrimonij ſuſtinebit, ſi quis vnquam hoc die feſto ſpectaculis intereſſe, aut cuiuſcunq; Iudicis apparitor prætextu negotij publici vel priuati, hæc quæ hac lege ſtatuta ſunt, crediderit temeranda. Data Idibus Decembris, Conſtantinopoli, Zenone & Marcellino Conſulibus.

XVI. *De violenta morte Regis Caſtellæ ob Dominicum diem negligenter cultum.*

Roderic. Toletan. 4.p.hiſt. Hiſpan. POſtquam Ioannes Caſtellæ & Legionis Rex feliciter bella geſſiſſet contra Ducem Alencaſtriæ, quadam Dominica die, cum eſſet apud Alcala de Henraes, ante prandium equitauit equum quendam non ſatis domitum, & cum extra oppidum curſum faceret, equus ipſe tam fortiter ceſpitauit, vt ſupra regem caderet. Taliter eum inter ſellam & terram oppreſſit, quod infra paucas horas mortuus eſt. Nec dubitandum eſt diſplicuiſſe immortali Deo, hunc Principem Dominicæ fe-

feſtiuitati non ſatis honoris tribuiſſe: Nam ſcriptum eſt: *Benedixit Dominus diei ſeptimo, & ſanctificauit illum*: Nec enim ſolum ab omni opere ceſſare prohibuit, ſed & à venationibus & vanis ioculationibus.

Gen. 12.

XVII. *Dies ſabbatinus olim quanto in honore apud Scotos.*

Hector Boethius lib. 13. Hiſt. Scotorum.

Sabbatho à meridie ceſſatur à virili opere in Scotia.

OLim in Scotia Concilio approbante decretum eſt, vt dies Sabbati à duodecima hora meridiei ſacer eſſet, neque quiſquam res profanas, quemadmodum feſtis diebus vetitum erat, exerceret: idque campanæ ſono populo indicaretur, ac poſtea ſacris rebus operam darent, concionibus intereſſent, veſperas, quas vocant, audirent, idque vſque in diem lunæ facerent, conſtituta aduerſus cōtemptores graui mulcta.

XVIII. *De indulgentia reorum tempore Paſchali à Valentiniano Imperatore conceſſa.*

L. 8. De indulg. crim. C. Theod. Bar. to. 4 an. Do. 386.

Valentiniani lex de relaxandis vinctis tpe Paſchali.

Indulgētia reorū temp. Paſchali.

ANno Dominicæ incarnationis 386. Valentinianus Imp. de relaxandis tempore Paſchali vinctis eiuſmodi generale propoſuit edictum: Nemo deinceps tardiores fortaſſis affatus noſtræ perennitatis expectet. Exequantur Iudices quod indulgere conſueuimus: Vbi primum dies Paſchalis extiterit, nullum teneat carcer incluſum, omnium vincula ſoluantur. Sed ab his ſecernimus eos, quibus contaminari potius gaudia lætitiamque communem, ſi dimittantur, aduertimus. Quis enim ſacrilego diebus ſanctis indulgeat? Quis adultero vel inceſti reo tempore caſtigatis ignoſcat? Quis non raptorem in ſumma quiete, & gaudio communi perſequatur inſtantiùs? Nullam accipiat requiem Vinculorum, qui quieſcere ſepultos quadam ſceleris immanitate non ſiuit. Patiatur tormenta veneficus, maleficus, adulteratorque monetæ, Homicida quod fecit, ſemper expectet. Reus etiam maieſtatis, de Domino, aduerſus quē talia molitus eſt, veniam ſperare nō debet. Mediolani.

XIX. *De ſimili indulgentia in Oriente à Theodoſio Imp. data.*

D. Ioan. Chryſoſ. Orat. de Flauiano Epiſc. Baron. ibid.

Theodoſij lex de ſoluēdis vinctis temp. Paſchatis.

FLauianus Epiſcopus Antiochenus legatione fungēs Conſtantinopoli coram Theodoſio Imp. pro populo Antiocheno ſub gladio iræ Principis periclitante; hæc ad eum: Recordare priorum, quando ſolemnitate hac (nēpe Paſchali) ſuperueniente, per totum orbem terrarum epiſtolam miſiſti, iubentem carcere detentos dimitti, & illis ignoſci crimina: & illis humanitatem tuam demonſtrari non ſufficientibus per literas dicebas, Vtinā mihi liceret & defunctos reuocare & reſuſcitare, & ad priorem vitam reducere.

Tit. LXXIV. De ſacro Dei verbo audiendo, ac de eius effectu.

David, etſi ſapientiſſimus, in peccato tamen manſit, donec voce Nathan Prophetæ admonitus fuit. A quo excitatus mox reſipuit. 2. Reg. 12.

Nabuchodonoſor arborem illam, quæ ſtatum ſuum deſignabat, contemplans, nihil ea mouebatur, donec viuam Danielis vocem audiret, qua ad pœnitentiam fuit adductus. Dan. 24

Verbum Ionæ peruenit ad Regem Niniuæ, & ſurrexit de ſolio ſuo, & abiecit veſtimentum ſuum à ſe, indutus eſt ſacco, & ſedit in cinere. Ion. c. 3.

Qui miſſi fuerāt à Phariſæis, vt Chriſtum comprehenderent cōcionantem, eum audientes ita compuncti ſunt, vt ad Phariſæos ſint reuerſi: Et interrogati, cur eum non adduxiſſent, reſponderunt: Nunquā ſic loquutus eſt homo. Ioan. 7.

In domo Cornelij prædicante Petro cecidit Spiritus ſanctus ſuper omnes, qui audiebant verbum Dei, & iuſſit eos baptizari. Act. c. 4.

Paulus vir doctus in lege ad pedes Gamalielis enutritus, Chriſtum non agnouit, niſi voce de cælo miſſa. Actor. 9.

Loquente Petro cecidit Spiritus ſanctus Act. 10.

ctus ſuper omnes qui audiebant verbum illius.

Act. 16. *Quadam mulier nomine Lydia purpuraria audiuit Paulum loquentem: cuius cor Dominus aperuit, & baptizata eſt cum domo ſua.*

Act. 19. *Manſit Paulus Epheſi per biennium, quotidie diſputans in ſchola Tyranni cuiuſdam, ita vt omnes qui habitabant in Aſia, audirent verbum Dei.*

EXEMP. I. *Prædicatione S. Eleutherij perſecutor conuertitur.*

Ex Metaph. Surius 18. April. SAnctus Eleutherius ab Aniceto Eccleſiæ Romanæ Pontifice ad verbum Dei nuntiandum miſſus, cum multos ad pietatem conuerteret, dæmon inde rabie agitatus, & Adrianũ Imperatorem concitans, cum illo cõtra veritatem armatur. *Veritatis oſor dæmon.* Itaque Imperator ante alios omnes Eleutherium de medio tollere contendit, & ſtatim cum terribili legatione mittitur Felix ex Ducibus exercitus vnus, iuſſus vt & per vim eum adduceret, & ante tribunal imperatorium ſiſteret. Qui cum ad eccleſiam perueniſſet, eam extrinſecus militum multitudine circũſidet, vt prædam interciperet: deinde templum ingreſſus, & truculentis oculis, *Vis verbi Dei.* & truculentiore etiam ſpiritu, tanquam ipſo vultu, eius, qui miſerat, ſæuitiam indicans, vbi vidit Epiſcopum ſuauiſſimum doctrinæ fluentum profundentem, & ornatiſſimè pietatem annuntiantem ijs, qui cum eo verſabantur, ille mirum in modum admirabatur Chriſti virtutem: & ſtatim mutata ſæuitia (viſus eſt enim habere animum aptum ad ſuſcipiendũ ſemina pietatis) fit ouis pro lupo, & pro perſecutore diſcipulus: & priorum veluti oblitus, non latro & perſecutor, ſed Chriſti, quem perſequebatur, amicus & diſcipulus: deſpicit Imperatorem, & ad pedes ſancti procidit, & ab eo tempore lubens verſabatur cum magiſtro, eius verbis illuminatus, & ſic quidem, vt non curarit reuerti ad eum, qui miſerat. Et cum inter eundum in aquam incidiſſent, ab Eleutherio baptizatur, & idololatriæ caligine, tanquam putrido aliquo indumento, exuitur.

II. *De conuerſione Boniuilli hæreſiarchæ ad beati Antonij Paduani concionem.*

DIuus Antonius Paduanus ordinis Franciſcanus tanto Dei zelo in dicendo feruebat, vt quaſi alter Elias prodijſſe videretur. *In vita eius cap. 9. apud Sur. Iunij 13.* Nulla prorſus inflectebatur perſonarum acceptione, nulla adulatione molliebatur, non popularis tranſuerſum rapiebat fauor & opinio, ſed iuxta Prophetæ vocem, *Eſa. 41.* quaſi plauſtrum triturans, habens roſtra ſerrantia, montes comminuit, & colles quaſi puluerem poſuit. *D. Ant. vbiq; zelus.* Perſonas ſublimes reprehenſione dignas tanta nonnunquam ſeueritate obiurgauit, vt plerique alij celebres concionatores illum audientes ad intrepidam illius conſtantiam trepidarent, vultuſque ſuos quodam puſillanimitatis rubore perfuſi obtegerent. Circumibat per vicos, caſtra, vrbes & agros, & vitæ ſemina vbique largiſſimè ſpargebat. Cumque ob zelum illum animarum paſſim diſcurreret, omnemque requiem ſibi prorſus vellet interdictam, contigit eum Dei nutu Ariminum peruenire, vbi cum cerneret multos hæreſi correptos, mox totius oppidi conuocato populo, feruenti ſpiritu ad eos concionari cœpit verſutaque hæreticorum dogmata luculenter confutauit. Eas autem in auditorum pectoribus efficax ſermo & doctrina ſalutaris fixit radices, vt profligatis terris erroribus, non pauci ad fidei integritatem ſint reducti. In quibus etiam Bõniuillum hæreſiarcham, *Boniuilli hæreſiarchæ conuerſio.* quem triginta annis errorum tenebræ obcæcauerant, ad ſanitatem reuocauit, effecitque vt vſque ad mortem Eccleſiæ mandatis deuotus ſteterit.

III. *De alio excellenti effectu prædicationis B. Antony Paduani.*

In vita S. Antonij Paduani c. 25. apud Sur. 13. Iun.

IN Francia pia quædam fœmina B. Antonium Vlysbonenſem pro habenda concione extra vrbem exeuntem ſequi deſiderans, a marito ægro non permittebatur. Fuit hoc illi moleſtiſſimum, & cum concioni intereſſe non liceret, aſcendit in ſolatiū domus ſuæ, & ex feneſtra locum concioni deſtinatū cupida reſpexit, vt vel ſic non omnihil ſuo deſiderio ſatisfaceret. Accidit tum res admiratione digna: cum enim ad duo milliaria abeſſet locus ille, vocem viri Dei prædicātis audiuit. Cuius ſuauitate delectata hæſit diutius ad feneſtram, quam vir eius ferre poſſet: qui etiam eo nomine obiurgauit eam, ſed illa reſpondit ſe patrem Antonium audire concionantē. Quod ille audiens irriſit eam, delirare illam exiſtimans. Illa cōtra aſſerente ſe optimè audire eum, aſcendit vir ad feneſtram eandem, & etiam ipſe viri Dei vocem meritis fidelis coniugis percepit: atque ab eo die nunquam ab illius concione abeſſe voluerunt.

IV. *Concione Epiſcopi Henr. German. Rex per vellem Henricum carcere detentum liberum dimittens in gratiam recepit.*

Ex Ditmaro Baro. to. 11. Annal. ann. Do. 1005. 2. 3.

ANno Domini 1005. cum Henricus Germaniæ Rex diem natiuitatis beatæ Mariæ ſolemni ritu Pagæ veneraretur, Godeſcalcus ſanctæ Eccleſiæ Friſingēſis venerabilis paſtor, nomen cum re poſſidens, Miſſam canere, ac populos inſtituere ab eo præcipitur, & ab Epiſcopo ſedis illius permittitur. Perlecto tum Euangelio, præſentes idem admonet de timore diuino, & de conſeruando geminæ dilectionis vinculo, de obedientia Domini, ſublimiorumque honore poteſtatum: & ad vltimum, Regem ſuauiter aggreditur, vt ſemet agnoſcere, & omnia, quæ a primis vitæ huius cunabulis vſque ad hoc tēpus honoris alicuius, aut commoditatis vnquam percepit, largitati diuinę potiùs, quam ſuis meritis adſcribere voluiſſet. Inſuper miſericordiæ mentionem fecit, quæ vnicum eſt ſalutis præſidium, venerabile fidei ornamentum, & magnorum remiſſio peccatorum. In cuius opere ſeruando vnicuique Chriſti fidelium tria ſunt ſemper optanda, poſſe, & velle, ac perficere. Quæ cum a cunctis ſint adimplenda, ab his maximè, qui nullum lędentes, ſibi auent ſimilia ad non recōpenſate, & vt acceptabile ab his Domino votū fiat, ex corde debet vnumquodque largiri, & cūctis debitoribus remitti, ne mali vice ſerui diris aſtringantur tormentis. Et his concludens. Te, inquiens, obteſtor per nomen, & amorem eius, qui ſuo debitori decem millia talentorum, id eſt, Iudæ s tecu titis ſuorum tranſgreſſionē præceptorum indulſit, Henrici quondam Marchionis (qui a te defecit, & in te arma mouit) nunc autem, vt ſpero, verè pœnitentis Senior chariſſime, miſerearis vincula ſoluas, & gratiam dones, vt eo liberiori animo hodie Dominum interpelles, Dimitte nobis debita noſtra, &c. Hac Rex exhortatione lachrymabiliter profuſa placatus ſic ſe factur ū firmiter ſpopōdit, & poſt hęc domum veniens miſericorditer adimpleuit.

Miſericordia elogium.

Propter verbum Dei captiuus liberatur.

V. *De admirabili zelo S. Claræ circa audiendum verbum Dei.*

In vita eius iuſſu Alex. 4. Pont. ſcripta, c. 23. apud Sur. Aug. 12.

SAncta Clara virgo ſanctitate clariſſima, licet non eſſet litterata, litteratorum tamen gaudebat audire ſermonem, rata quod in teſta verborum nucleus lateat, quem ipſa attingebat ſubtiliùs, & ſapidiùs deguſtabat. Nouit de cuiuslibet concione loquentis elicere quod animæ profit: ſciens non minoris eſſe prudentiæ de rudi quandoque ſpina flores decerpere, quàm fructum ex arbore nobili manducare. Cum ſemel Dominus Papa Gregorius prohibuiſſet, ne quis fratrum ad monaſteria Dominarum ſine ſua licentia pergeret, dolens

pia.

pia mater cibum ſacræ doctrinæ rariùs habituras ſorores, cum gemitu dixit. Omnes nobis auferat de cætero fratres, poſtquam vitalis nutrimenti nobis abſtulit præbitores. Et ſtatim fratres omnes ad miniſtrum remiſit, nolēs habere eleemoſynarios, qui corporalem acquirerent, poſtquam panis ſpiritalis eleemoſynarios nō haberet. Quod cum audiſſet Pontifex, ſtatim prohibitionem illam in Generalis miniſtri manibus relaxauit.

Zelus mirabilis audiendi verbum Dei.

VI. *Vt Babylas Mimus ad verbum Dei*, Pœnitentiam agite, *cum duabus concubinis Cometa & Nicoſa, fit conuerſus.*

Sophron. in Prat. ſpir. cap. 32.

BAbylas quidam Tharſi Ciliciæ, mimus profeſſione, & magus, vir flagitioſiſſimus duas cōcubinas tenebat. Multa pro dæmonis arbitrio, quo vtebatur familiariter, ſiue cum eo, ſiue cū alijs nefariè trāſigebat. Ingreſſus quodam die eccleſiam, auditoque Euangelio, quod ad pœnitentiam hortatur: *Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnum cœlorum*, ita compunctus eſt, vt redierit domum, & ſuis concubinis: Quo, inquit, amore, quā æquabili vtramque complexus ſum, ſat ſuperque animaduertiſtis? iam mutatus aliud de rebus meis cogor ſtatuere? quæcumque labore conſecutus ſum, per me licet (iam monachus fio) accipite. Ille oratione huius permotæ reſponderunt cum lacrymis: Et nos in flagitijs tibi ſociæ fuimus, erimus & pœnitentiæ. Omnibus ergo in pauperes erogatis, incorruptè deinceps, caſtè, ſanctéque vixerunt. Hunc Babylam antiquus auctor Ioānes Moſchus dicit ſe vidiſſe, venerabilem, modeſtum, & clementiſſimum virum. Quis hunc hominem flagitioſiſſimum fuiſſe dixerit. Hæc certè mutatio dexteræ excelſi: Nam meretrices, & latrones multos præcedent in regno cœlorum.

Matt. 3.

TIT. LXXV. De verbi diuini contemptoribus.

Pharao Aegyptiorum Rex verbo, & ſignis per Moyſen editis moueri nō potuit, vt populum dimitteret: atque ideo pertinaciter ipſum iam abeuntem inſequens, in mari rubro cum ſuis perijt. *Exo. 15.*

Impius Rex Achab non eſt veritus dicere apertè de Michea Propheta. Ego odi eum, qui non prophetat mihi bonum, ſed malum. *1. Reg. 21.*

Et noluerit per contemptum iubente Deo ſignum petere à ſuis è cælo, vel terra. *Iſa. c. 7.*

Ezechiel ad populum Iſraeliticum mittitur, vt verbum Domini ei annuntiet: verum illud audire domus Iſrael renuit, quippe quæ attrita ſit fronte, & duro corde. *Ezec. 3.*

Cum Paulus Proconſuli Sergio verbum Dei nuntiaret, Simon Magus reſiſtebat, quærens auertere Proconſulem à fide: Paulus autem intuens in eum dixit: O plene omni dolo & omni fallacia, fili diaboli, inimice omnis iuſtitiæ, non deſinis ſubuertere vias Domini rectas? Et nunc ecce manus Domini ſuper te, & eris cæcus, non vidēs ſolem vſque ad tempus. Et confeſtim cecidit in eum caligo, & tenebræ, & circumiens quærebat, qui ei manum daret. Tunc Proconſul cum vidiſſet factum, credidit admirans ſuper doctrina Domini. *Act. cap. 13. verſ. 7. & ſeq.*

EXEMP. I. *De ciuitate Perſica ob deſpectum Dei verbum funditus euerſa.*

ANNO Chriſti Domini 350. ſub Rege Sapore grauis perſecutio in Perſia aduerſus Eccleſiam ſæuijt. Per id vero temporis etiam Milles Epiſcopus martyrio occubuit. Is primum apud Perſas militauerat, poſtea vero deſerta militia Apoſtolicam vitam eſt imitatus. Cum autem Perſicæ cuiuſdam ciuitatis Epiſcopus eſſet, multoſque ſæpe numero cruciatus perculiſſet nec vlli iſthic perſuadere poſſet, vt Chri-

Sozo. lib. 2. hiſtor. eccl. c. 4. Niceph. Calliſ. l. 8. hiſtor. eccl. cap. 37. anno 350.

Chriſtianus fieret, iniquo eam impietatem ferēs animo, ciuitatem execratus, inde diſceſſit. Non longo poſt tempore, cum primarij viri vrbis illius in Regem peccaſſent, exercitus cum trecentis elephantis eò profectus vrbem euertit, & velut agrum colentes in ea ſementem fecere. Hunc in modum verbi diuini contemptus pœnas iuſtas & graues, tum Deo, tum Epiſcopo perſoluit.

Contemptus verbi diuini punitur.

II. *Dominum Deum valde iraſci populo nullum fructum ex concione audita facienti.*

Bernar. Iuſtinia. in eius vita.

TEmpore beati Laurentij Iuſtiniani Patriarchæ Veneti, Deus Venetorum vrbi ob grauia ſcelera, quę in ea perpetrabantur, grauiter ſucceſuit. Precabatur pro ea B. Laurentius inibi degens. Bellum exarſit inter Venetos & Mediolanenſes. Incolebat id temporis locum deſertum, & horridum inſulæ Corcyræ finitimum Eremita ſanctus vaticinandi ſpiritu præditus. Hūc Venetus quidam, vir primarius, agens in Corcyra, adijt & percunctatus eſt, num bellum illud feliciter ceſſurum eſſet Venetis, Cui reſpondit, Deum vehementer iratum eſſe Venetis, quod ex verbi diuini prædicatione nullum fructum colligerent: eoſque iampridem inſtar Sodomæ perituros fuiſſe, niſi precibus ſui ſanctæ Patriarchæ furor diuinus auerſus eſſet.

Ira Dei in verbi ſacri contēptores.

III. *Quomodo Sathan homines pios à concione audienda auertere contendit.*

In vita eius, capi. 19. apud Su. 13. Iun. tom. 3.

CVm aliquando D. Antonius a Padua concionaretur, tum præſens nobilis domina auidè verbum Dei audiebat. Quod cum non ferret impurus Sathan, vt fructum concionis ab ea excluderet, curſoris ſpeciem præ ſe ferens ad eam cum litteris venit, aitq; filium eius ab hoſtibus captum, & interfectum. Eas maligni hoſtis verſutias ſpiritu cognoſcens vir Dei (nam corporeis auribus de eius filio perceperat) coram omnibus dixit: Nihil timeas, Domina, filius tuus & viuit, & rectè valet. Curſor autem iſte Diabolus eſt. Ad quas voces inſtar fumi ille egregius curſor euanuit.

Verbo Dei dæmon inuidet.

IV. *Sanctus Vvolſtannum quidam à concione habenda deterrens egregiè excipitur.*

Braunon. Monac. Vvigor. apud Surium 19. Ianuar.

SAnctus Vvolſtannus Vvigornienſis Epiſcopus ſolebat omni die Dominica ſedula deuotione populo verbum Dei pręidicare: quem frater quidam increpans ſolius aſſeruit eſſe Pontificis prædicare: monacho vero ſilentium, & clauſtrum competere. Cui ſanctus reſpondit: Verbum Dei non eſt alligatum, nihilque Deo gratius, quam Chriſtū annunciare, populumque ab errore viæ ſuæ reuocare, ideoque ſe non omiſſurum. Nocte ſequente frater ille ad tribunal ignoti iudicis in viſione ductus, & cur ſeruum ſuum obiurgaſſet, redargutus, in pauimentum iuſſus eſt ſterni & cædi. Lacrymæ vero in maxillis, & liuores euidenter in ſcapulis euigilantis apparuerunt. Cuius calamitate motus vir Dei benedictionem ei dedit, & ſtatim ſanitas ei redijt, omneque doloris veſtigium conquieuit.

S. Vulſtannum à concionando auertens miro modo plectitur.

V. *Vt auditores à concione fugientes compeſcuerit Cæſarius Arelatenſis Epiſcopus.*

In vita eius cap. 12. apud Sur. 27. Auguſti.

CVm die quodam B Cæſarius Arelatenſis Epiſcopus eſſet ad altare, animaduertit quoſdam lecto Euāgelio ex eccleſia egredi, quod ſancti viri conciones auſcultare initio detractarent. Mox igitur aduolat his vocibus compellans populum: Quid facitis filij? Quid ita foras abſceditis mala perſuaſione ſubuerſi? State pro animabus veſtris ad accipiēda verba adhortationis noſtræ, eaque auſcultate ſoliciti. Non licebit id vobis in illo tremendi iudicij die. Moneo, & clamo atque conteſtor: Ne ſitis, obſecro, vel ſurdi, vel profugi. Auditis oris mei buccinam, perinde ac ſi animas

Cæſarius Arelat. vt populū in concione retinuerit.

veſtras

veſtras ſuo mucrone Satan iugularit. Non ego taciturnitatis arguar. Hac de cauſa ſæpiſſime oſtia lectis Euangelijs occludi iuſſit, donec propitio Deo, ipſi gratularentur ea coercitatione ſe profeciſſe, qui ſolebant eſſe fugitiui.

Tit. LXXVI. De ipſa ſcriptura ſacra.

Matt. 9. & 21. *Principes ſacerdotũ, Scribas & Phariſæos iniquè Chriſtum Dominum arguentes ipſe ſæpe per ſcripturas conuincit.*

Matt. 12. & 15. *Idem per ſcripturam reſpondens diſcipulos ſuos contra Phariſæos defendit: Non legiſtis, inquit, quid Dauid fecerit, quando eſuriuit. 1. Reg. 21.*

Matt. 4. *Tentatus à Diabolo per ſcripturam reſpondit, & tentatorem ipſum ſcripturæ auctoritate confudit.*

Exemp. I. *De ſcriptura ſacra à ſeptuaginta interpretibus miro modo in Græcum ſermonem verſa.*

Ex Ireneo, Euſeb. Cæſar. li. 5. hiſtor. eccl. c. 8.

PRius quam Romanorum inualeſceret principatus, cũ adhuc Macedones Aſiam poſſiderẽt, Ptolemæus Lagi filius, volens bibliothecę ſuę quã apud Alexandriam ex omnium veterum Grȩcorum voluminibus cõſtruebat, maiorem gloriam quærere, petit etiam ab Hieroſolymis, vt Hebræas eorum ſcripturas in Grȩcam linguam interpretatas acciperet. At illi (ſubiecti quippe erant Macedonibus) electos, & in ſcripturis ſanctis eruditiſſimos, atque in vtraque lingua peritiſſimos viros ſeptuaginta presbyteros miſerunt ad Ptolomæum, in quo tamen Dei voluntas, & conſilium gerebatur. Tum ille ſingulorum volens accipere documenta, & verens ne forte per interpretationem occultarent inſertam diuinis voluminibus veritatem, ſingulos a ſe inuicem ſeparat, & eadem ſeorſum poſitos interpretari iubet, eũque ordinem interpretandi in ſingulis quibuſque voluminibus obſeruari: quouſque rurſum coram ſe in vnum omnes reuocari, & conferre ad inuicem, quæ ſinguli interpretati fuerant, facit. Et tunc Deus verè glorificatur, & ſcriptura ſancta, quod verè diuina eſſet, iiſdemque nominibus ac ſententijs ſcripſerant ab initio vſque ad finẽ: ita vt & ipſi, qui aderãt gentiles, agnoſcerent, quia Dei nutu ſcripturæ tunc interpretatæ ſunt. Et nihil mirum, ſi diuina prouidentia hoc ita fieri procurauit, cum & in ea captiuitate, quæ populo acciderat ſub Nabuchodonoſor Rege, corruptis ſcripturis, cũ poſt ſeptuaginta annos Iudæi ad patriam ſuam redirẽt in temporibus Artaxerxis Perſarũ Regis, inſpirauerit Deus Eſdram ſacerdotem ex tribu Leui, vt omnia priorum Prophetarum volumina ac verba repararet, & reſtitueret populo legem, quæ per Moyſen fuerat data.

Scriptura ſacra interpretes ſeptuaginta.

II. *Pro ſacrorum librorum defenſione ſanguinem fundunt ſancti viri.*

Ex actis S. Saturnini Sur. 11. Feb.

TEmporibus Diocletiani, & Maximiani bellum Diabolus Chriſtianis indixit, vt ſacroſancta Domini teſtamenta, ſcripturaſque diuinas ad exurendum peteret, baſilicas Dominicas ſubuerteret, & ritus ſacros, cętuſq; ſanctiſſimos celebrari Domino prohiberet: ſed non tulit exercitus Domini Dei immane præceptum, ſacrilegamque iuſſionem perhorruit, & mox correptis armis fidei in prælium deſcendit, non tam contra homines, quam contra diabolum pugnaturus. Itaque pro ijs conſeruandis libenter ſanguinem ſuum profuderunt quam plurimi, qui pleni Deo, proſtrato diabolo, victricem palmam in paſſione geſtarunt. Tum etiam in medio foro ciuitatis * Alutinenſis cælum ipſum pro diuinis ſcripturis dimicauerat; cum enim Fundanus eius vrbis quondam Epiſcopus eas ſcripturas magiſtratui exurendas tradidiſſet, & magiſtratus ſacrilegus iam igni apponeret, ſubito imber ſereno cœlo diffunditur, ignis ſcripturis ſacris admotus extinguitur, gran-

Scriptura ſacra quanti facienda.

** Abitinenſis.*

Diuino miraculo ſcriptura ſacra ſeruata.

grandines adhibentur, omniſque regio ipſa, pro ſcripturis Dominicis, elementis furentibus deuaſtabatur.

III. *De pœnis ciuili in militem, qui libros Moyſis in partes diſcerpſerat.*

Ioſeph. antiqui. Iudaic. 4. li. 10. cap. 4. INſtante Paſchæ feſto, per quod noſtris hominibus veſci panibus infermentatis mos eſt, concurrentibus vndique ad ſolemnitatem turbis plurimis, ob vnius militis impudentiam ingens ibi excitatus eſt tumultus, quo viginti millia extinctorum numerata ſunt: verſaque in luctum feſta lætitia. Vix hic luctus deſierat, cum aliud malum accidit. Qui enim ex illa turba fugientes euaſerant, in publica via cẽteſimo ab vrbe ſtadio Stephanum Cæſaris ſeruum iter faciẽtem aggreſſi ſunt latrocinio, omneſque eius diripuerunt ſarcinas. Quo audito Cumanus Iudææ Præſes confeſtim eo miſit milites, ipſos vt vicos loco propinquos diriperent. In hac autem populatione miles quidam libros Moſaicos in quodã vico inuentos protulit, eoſque lacerauit in conſpectu omnium, multis debacchatus & in legem & in gentem totam conuitijs. Hoc vbi ad Iudæos perlatum eſt, facto concurſu agmine magno petunt Cæſaream, in qua tum Cumanus agebat, ſupplicantes, vt non ſuam, ſed læſi numinis vlciſceretur iniuriam. Tum Præſes veritus defectionem populi, de amicorum conſilio militem illum violatorem legis ſecuri ferijt.

Militis libros Moſaic. diſcerpẽtis pœna.

IV. *Non licere profanis ſacram ſcripturam attingere.*

Ioſeph. antiqui. l. 12. ca. 2. Baro. ann. D. 231. DEmetrius Phalereus bibliothecæ regiæ præfectus à Ptolomæo Aegypti Rege interrogatus, qui factum ſit, vt tam admirandæ ſcripturæ diuinæ nec hiſtoricus vllus, nec poeta mẽtionem fecerit, tunc reſpondit, neminem auſum eam attingere, quam cõſtaret diuinam eſſe, & omni veneratione digniſſimã, & punitos eſſe quoſdam à cœleſti numine, qui illam temerè attrectare non ſint veriti. Theopompum enim volentem inde quædam ſuis ſcriptis inſerere, mente motum fuiſſe diebus triginta; & per interualla inſaniæ Deum placaſſe, facilè conijciente quæ morbi cauſa fuerit; atq; in ſomnis admonitum hæc ideo pati, quod fuiſſet circa res diuinas curioſior, eaque voluiſſet proferre humanis hominibus: Quare cum à cœpto deſtitiſſet, ſanam mentem ei fuiſſe redditam. Theodecti etiam poetæ, cum in quadã tragœdia vellet aliquid è ſacris libris admiſcere, oculos glaucomate ſuffuſos caligaſſe: & cum erratum cognouiſſet, exorato Deo redditam ſibi aciem. Acceptos dein à Demetrio libros (antiquæ legis) Rex cũ adoraſſet, aſſeruari iuſſit diligenter, vt incorrupti manerent.

Scriptura ſacra abſtiens Theopõpus amẽtia percutitur.

Theodectus poetæ abuſus diuina ſcriptura diuinitus punitur.

V. *Diuinæ ſcripturæ vocula vna, licet barbara videri poſſit, haud immutanda.*

Sozom. l. 1. hiſt. Eccl. ca. 11. & Niceph. lib. 8. c. 41. SAncti Spiridion ille Magnus Trimithuntis in Cypro Epiſcopus tenaciſſimus erat eccleſiaſticæ antiquitatis, cuſtoſque paternarum traditionem, nec vnius voculæ mutatione patiebatur eam quauis occaſione labefactari. Vnde accidit, vt cum aliquando gentilem ſuum Triphyllium Ledrenſem in Cypro Epiſcopum, virũ (vt teſtatur Hieronymus) omnium ſuæ ætatis eloquentiſſimum in Synodo orantem audiret, & locum illum Marci Euangeliſtæ citaret. *Tolle grabatum tuum, & ambula*, pro grabato, lectum dixit. Quod moleſte ferrens Spiridion: Tunc, inquit, melior es illo, qui grabatum dixit, vt eius verbis vti dedigneris? Quod cum dixiſſet, exilijt è ſede ſacerdotali, populo inſpectante: atque hoc modo Triphyllium eloquẽtia ſe arroganter efferentem ad modeſtiam erudiuit: nam ſatis in ſe habuit auctoritatis ad pudorẽ alteri incutiẽdũ, quippe cũ & veneratione dignus eſſet, & rerũ admirabiliter geſtarũ gloria maxime nobilitatus

Scripturam mutans Triphyllius à S. Spiridione corripitur.

tus quin etiam cum eũ, & ætate anteiret, & dignitate ſacerdotali.

VI. *Scripturæ ſacræ vti nihil detrahendum, ita nihil addendum.*

Socr. Hiſto. Eccl. l. 7. c. 5. & Nicepho. l. 14. c. 13.

SAbbatius presbyter Nouatianus in ordine presbyterij ſui manere nolens, ſed iam ſtatim ab initio ad Epiſcopatum anhelans, cum ſpe ſua fruſtratus eſſet ab Eccleſia Nouatianorũ diſceſſit, Iudaici Paſchatis obſeruantiam prætexens. Separatim itaq; conuentus faciẽs rem auſus eſt multis periculis dignam. Nam cũ die quodam in eo conuentu locum Euangelij legeret, in quo dictum eſt: Erat autem feſtum quod Iudæorum Paſcha vocatur: adiecit quæ nec vſpiam ſunt ſcripta, nec vnquam audita, nempe iſta: Maledictus ſit: inquit, qui Paſcha extra azyma facit. Hoc audito, factum eſt, vt multi Nouatiani ad ipſum defecerint. Verum nihil illi profuit hoc ſophiſma: nam malum finem conſequuta eſt iſti diuini verbi adulteratio: etenim feſtum hoc paulò poſt per anticipationem celebrauit, & confluxerunt ad eum ſecundũ conſuetudinem multi, & dum pro more nocturnis vigilijs immorarẽtur, inciderunt in dæmoniacum quandam tumultuationẽ, quaſi Siſinnius ipſorũ Epiſcopus multa cum multitudine ſuper ipſos irruat: eamque ob rem ſuborto tumultu, ſicut euenire ſolet, nocte, ac loco anguſto comprehenſi ſeipſos contriuerunt, ita vt ex illis ſupra ſeptuaginta interierint. Hoc factum multos permouit, vt à Sabbatio deficerent.

Ioan. 2. *Hæretici ſcripturam deprauant.* *Sabbatius ſcripturã corrumpens diuinitus cũ ſuis punitur.*

VII. *Scripturæ ſacræ verba etiam non intellecta vim habent.*

In vita Patr. li. 3. c. 90.

APud ſanctum Arſenium quidam ex fratribus conquerebantur, ſibi ſacrarum litterarum, quas & noſſet, & didiciſſet, intellectum, perdifficilem eſſe, & reipſa experiri ſe, quod exilis ad modum conſolatio ex ijs ad ſe rediret, eaque de cauſa animam ſuam vehementer turbari. Ad quæ Arſenius: Fili mi, neceſſe eſt, vt magno cum ardore meditationi diuinæ doctrinæ inſiſtas. Audiui enim ex Abbate Poemene, alijſque Patribus, quod ſerpẽtium incantatores ipſimet verba, quibus ſerpentes effaſcinant, non intelligant, ſerpentes autem audientes verba, ea intelligant, eorum vim percipiant, eiſque obediant. Idem & nobis faciendum eſt: etiamſi virtutem, & efficaciam ſacrarum litterarum plenè non intelligimus, attamen virtutem verborum diaboli percipiunt, & fugantur.

VIII. *De infirmo per attactum Euangelij S. Matthæi ſanato.*

Sigebert. Gẽblac. ad annũ 489.

DIuus Barnabas Apoſtolus, qui apud Salaminam Cypri a Barieu mago, & a Iudæis pro Chriſto igne crematus eſt, corpus ſuũ, quod a Ioanne Marco cõſobrino ſuo in crypta occultatum adhuc latebat, reuelatione ſua inueniri fecit: cum quo etiã Euangelium Matthęi ipſius Matthęi manibus Hebraicè ſcriptum, quod erat ſimul reconditum, inuenitur. Quod ipſe Barnabas ex doctrina Apoſtolorum ſecũ ſemper ferre ſolebat, & vbicumque inueniebat infirmos, ponebat illud ſuper illos, & tam fide Barnabæ, quam merito Matthæi ſanabantur.

S. Barnabæ mors. *Euãgelij virtus.*

IX. *Scripturæ diuinæ verba in laudes hominum non eſſe detorquenda.*

D. Greg. l. 6. epiſ. 6. Baro. to. 8. an. 596.

POſtquam Hierarcha vrbis Cõſtantinopolitanæ Ioãnes, qui *νηστευτής*, hoc eſt, ieiunator a Bizantijs cognominatus eſt, de medio ſublatus eſt, in locũ eius Cyriacus Oeconomus, optimi nominis vir, nonnihil antea reluctatus, ſubſtitutus eſt. Cum vero D. Gregorius Magnus eius nominis ſeptimus ad Epiſcopos & ad Mauritium Imperatorem litteras ſcriberet de eius ſubſtitutione, gratulabatur quidem de tanti viri electione, ſed placidè eos redarguit, quod ſcripſiſſent, apparuiſſe in Eccleſia Syriacum ſicut ſolem, ob idque eidem illud propheticum cun-

ctos

ctos acclamaſſe: Hæc dies, quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea.

X. *De puero Indo per verba Euangelij deſcripta & collo appenſa curato.*

Ex liter. an. Societa. anno 1597. Miſſione ad Mogorem. ſub Prouinc. Ind.

IN India Magoris vrbis Præfectus, vno è filijs eius grauiter ægrotante remedium expetijt a noſtræ religionis ſanctitate. Data itaque ſunt illi ſacra ex Euangelio verba nonnulla membrana papyracea deſcripta. Quæ cum puero è ceruice appendiſſet, magna cum omnium admiratione ſtatim conualuit.

Tit. LXXVII. De pijs & ſacris libris legendis, aut ſcribendis.

Exemp. I. *Carpitur à Gregor. VII. Theodorus medicus quod negligenter ſcripturam ſacram legeret.*

D. Greg. li. 4. ep. 84. & l. 6. epiſt. 189.

THeodorus medicus Conſtantinopolitanus miſerat ad B. Gregor. M. Epiſ. Roman. magnam pecuniarum vim pro captiuorum redemptione. Eius liberalitatem Gregor. commendat, negligẽtiam interim in euoluendis ſacris litteris reprehendit, inter cætera his verbis vſus: Imperator cœli, Dominus Angelorum & hominum, pro vita tua tibi epiſtolas ſuas tranſmiſit, & tu illas ardenter legere negligis? Quid eſt enim ſcriptura ſacra, niſi quædam epiſtola omnipotentis Dei ad creaturam ſuam.

II. *De ſanctorum Patrum ſcriptis reuerenter legendis.*

Vvilhel. Abbas in vita eius l. 1. c. 4.

DIuus Bernardus Abbas Claraualenſis, dum ab opere corporali vacaret, iugiter aut orabat, aut legebat, aut meditabatur. Canonicas ſcripturas ſimpliciter, ac ſeriatim libẽtius ac ſæpius legebat, nec vllis magis, quã ipſarum verbis eas intelligere ſe dicebat: & quicquid in eis diuinæ ſibi elucebat veritatis aut virtutis, in primæ ſibi originis ſuæ fonte magis, quam in decurrentibus expoſitionum riuis ſapere teſtabatur. Sanctos tamen, & orthodoxos earum expoſitores humiliter legẽs nequaquam ſenſibus eorum ſuos ſenſus æquabat, ſed ſubijciebat formandos: & veſtigijs eorum fideliter adhærens, ſæpe de fonte, vnde illi hauſerant, & ipſe bibebat. Inde eſt quod plenus ſpiritu, quo omnis ſcriptura diuinitus eſt inſpirata, tam confidenter & vtiliter ea vſque hodie, ſicut Apoſtolus dicit, vtitur ad docendum, ad arguendum, ad corripiendũ, ad erudiendum; & dum prædicat verbum Dei, quicquid de ea affert in medium, ſic patens & placens efficit, & circa id, vnde agitur, efficax ad mouendum, vt mirentur omnes in verbis gratiæ, quæ procedunt de ore eius.

Reuerenter legenda Patrũ ſcriptura.

2. Timo. 3.

III. *Pro ſcripturarum ſacrarum intelligentia præceptore ac etiam prudentia vtendum eſſe.*

Ex Simeone Metaph. Su. in vita SS. Chryſa. et Dariæ martyr. cap. 1. Oct. 25.

POlemius Alexandrinus in ciuitate ſua illuſtris ac Princeps, ordiniſq; Senatorij, Romam cum filio ſuo Chryſantho profectus, a Senatu Romano iudice ſuſceptus, maximiſque honoribus ab Imperatore Numeriano auctus, ſellam in Senatu Romano tũ obtinuit. Hic filium ſuum, quem diſciplinis omnibus imbuendum curauerat, philoſophorũ ſtudio tradidit. Erat autem adoleſcens ingenioſus & ad diſcendum aptiſſimus. Quantæ autem prudentiæ fuerit, res ipſa indicabit. Cũ enim omne ſcriptorum genus diligenter conquireret, incidit in libros Euangeliorum. Quibus accuratè perlectis, ſic ipſe ſecum: Tamdiu te decuit, Chryſanthe, tenebrarum libros euoluere, quoad lumen veritatis inueniſſes? Non eſt autem ſapientis, nec prudentis, vt a lumine rurſum ad tenebras reuertaris: perderes enim labores, quos ſuſcepiſti, ſi laborum fructum abijceres. Eſt autem laborum fructus, qui a Deo quærentibus datur: ſic enim præcipit Deus, quemadmodum legiſti: *Quærite & inuenietis.* *Luc. 11.*

Prudentia in legendis ſcripturis.

Qua-

Quamobrem ſi, quod quæſiſti, atque inueniſti, reliqueris, amẽtibus ac ſtultis eris hominibus ſimilis. Studioſè igitur complectere, quod toto animo eſt complectendum. Aurum inueniſti, inueniſti argentum, inueniſti lapides pretioſos. Idcirco quæſiſti, vt repetires, & ideo reperiſti, vt poſſideres. Caue ſinas a te diripi, quod inueniſti. Vtere, fruere primitijs laborum tuorum, & vide, ne ſi eas reieceris, fruſtra conquiſiſſe atque expetiſſe videare. Hæc cum ipſe locutus eſſet, ecquis eſſet diuinarum ſcripturarum magiſter & quemadmodum eloquentes ac literatos audierat, ſic cupiebat magiſtros indoctos & piſcatores inuenire: Legerat enim Apoſtolum dicentem: Vbi ſapiens? Vbi ſcriba? Vbi inquiſitor huius ſæculi? Nonne ſtultã fecit Deus ſapientiam huius mundi? Nam quia non cognouit mundus per ſapientiam Deum, placuit Deo per ſtultitiã prædicationis ſaluos facere credẽtes. Hæc ille cùm quotidie cogitaret, & Chriſti ſeruos conquireret, cuidam occurrit, qui dicebat, ſe noſſe virum Chriſtianum nomine Carpophorum, diuinarum ſcripturarum peritiſſimum, qui propter impiam perſecutionẽ in montibus in ſpelunca quadam habitaret, qui locus perquam paucis notus eſſet. His gauiſus Chryſanthus, & narrantis genua complexus ſupplicat ſibi indicari locum. Dei autem prouidentia factum, vt eò peruenerit. Cum igitur Carpophorũ conueniſſet, paucis menſibus omnes diuinas ſcripturas didicit & in fide confirmatus perfectus euaſit in Chriſto, adeo vt ſeptimo poſt baptiſmum ſuſceptum die Ieſum Chriſtum filium Dei prædicaret.

1. Cor. 1. Sapiẽtiã huius ſeculi ſtultam fecit Deus.

Sacrarũ ſcripturarũ cupidus inueniget doctore.

IV. *Diuus Auguſtinus vita B. Antonij Magni lectione fit Chriſtianus.*

Libro 9. Confeſſ. cap. 12.

Diuus Auguſtinus diuinitus in corde admonitus fuit, vt conuerteretur, & oborta eſt ibi ingens procella ferens ingẽtem lacrymarum imbrem. Quam vt totam effunderet, ſurgẽs ab Alipio, qui eius lateri affixus erat, ſolitudinem petijt. Vbi ſub quadam fiſci arbore ſtrauit ſe, neſcio quomodo dimittens habenas lacrymis, vnde proruperunt flumina oculorum, acceptabile Deo ſacrificium. Et has voces miſerabiles iactans dicebat: Et tu Domine vſquequo? Vſquequo Domine iraſceris in finem? Ne memor fueris iniquitatũ noſtrarum antiquarũ. Quamdiu, quamdiu, cras & cras? Quare non modo, quare non hac hora finis turpitudinis meæ? Dicebat hæc, & flebat amariſſimè contritione cordis ſui. Et ecce audit vocẽ de vicina domo cum cantu dicentis, & crebro repetentis quaſi pueri, an puellæ, neſciebat: Tolle, lege: tolle, lege. Statimque mutato vultu intentiſſimus cogitare cœpit, vtrumnam ſolerẽt pueri in aliquo genere ludendi cãtitare tale aliquid: nec occurrebat omnino eum vſpiam audiuiſſe. Repreſſoque impetu lacrymarum ſurrexit, nihil aliud interpretans diuinitus ſibi iuberi, niſi vt aperiret codicem, & legeret primũ caput quod inueniſſet. Audierat enim de Antonio, quod ex Euangelica lectione, cui forte ſuperuenerat, admonitus fuerit, tanquam ſibi diceretur quod legebatur: *Vade, vende omnia quæ habes, et da pauperibus, & habebis theſaurum in cœlis, & veni, ſequere me.* & tali oraculo ad Deum eſſe conuerſum. Itaque Auguſtinus concitus redijt ad eum locum, vbi ſedebat Alipius: ibi enim poſuerat codicem Apoſtoli, cum inde ſurrexerat. Arripuit, aperuit, & legit in ſilẽtio capitulum, quo primùm coniecti ſunt oculi eius: *Non in comeſſationibus, & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitijs, non in contentione, & æmulatione, ſed induite Dominum Ieſum Chriſtum, & carnis prouidentiam, ne feceritis in concupiſcentijs.* Nec vltra voluit legere, nec opus erat. Statim quippe cũ fine huiuſce ſententię quaſi luce ſecuritatis infuſa cordi eius, omnis dubitationis tenebræ diffugerunt. Tunc interie-

Auguſtini lachrymæ ex cordis cõtritione.

Vox inuſitata ad Auguſtinum.

Mat. 19.

Auguſtini cõuerſio.

Rom. 13.

interlecto aut digito, aut neſcio quo alio ſigno, codicem clauſit, & tranquillo iam vultu indicauit Alipio. At ille quid in ſe ageretur, neſciente Auguſtino, ſic indicauit: Petit videre quid legiſſet Auguſtinus. Quod cum vidiſſet, quid ſequeretur attendit. Sequebatur vero; *Infirmum in fide aſſumite*. Quod ille ad ſe retulit, & Auguſtino aperuit. Et tali admonitione firmatus eſt. Cuius rei conſcia Auguſtini mater exultat & triumphat benedicens Domino qui potens eſt vltra quam petimus, aut intelligimus facere.

Rom. 14.

B. Monicæ triumphus.

V. *Lectione Actorum Apoſt. lectorum Domna facta Chriſtiana.*

Ex actis martyr. Nicomedienſ. apud Metaph. 26. Ianuarij & Baro. to. 2. an. 293.

FVit olim in Maximiani Chriſtianorum immaniſſimi perſecutoris conſolatu fœmina illuſtriſſima, & pulcherrima nomine Domna, quatuor ſupra viginti annos nata, gentilitijs Deorum ſacrificijs præfecta: quæ cum incidiſſet in Acta Apoſtolorũ, & ex eis pietatem prægustaſſet, cupiens pleniùs ad Chriſtianã fidem inſtitui, noctu conuenit Cyrillũ Nicomedienſis Eccleſiæ Epiſcopum; à quo religionem edocta, ſignoq; Crucis ex more, dato nomine, conſignata, effectaq; Catechumena Agapium Diaconũ ab eodem catechiſtã accepit, rei tantũ conſcio. Inde barbaro homine, eunucho regio, paribus votis Chriſtianum fieri expetente: quocum etiam ſtatuto tempore baptiſmum ſuſcepit, & quod in Actis Apoſtolorum legerat, quæcunq; habuit, vt gemmas, theſauros & veſtes pretioſas, ad Cyrilli pedes in pauperes eroganda portauit. Ea verò à Perſa quodã eunucho Indes collega, domus regię Præfecto delata, quod cum Inde fidem Chriſtianam excoleret: is rem accuratiùs exploraturus, ſuaſione delatoris cubiculum eorum ingreditur. Quænam vero in eo inuenerit, & quæ ſolerent eſſe Chriſtianorum ſuppellectilia, auctoris verbis, ea ſic deſcribentis, referimus. Cum Præfectus libẽter eam admiſiſſet probationem, aufert ab eis claues, & cũ aperuiſſet inuenit protinus, non vt ipſe ſperabat, ſed ea quæ vere erant veneranda, nempè diuinæ Crucis figuram, & librum ſacroſanctum, nimirum Apoſtolorum Deo gratas Actiones, & præterea poſſeſſionum varietatem eorum, quæ in cœlis magnũ theſaurum recondebãt. Cuius præclaræ opes erant quæ ſtoreæ in nudo ſolo ſtratæ, generoſorum & beatorũ Domnæ & Indes ſuppellex: fictile præterea thuribulum & lucerna, & lignea arcula, in qua repoſuerãt ſacram oblationem, cuius fiebant participes. Sic detecti detruduntur in carcerẽ, ac fame diutius cruciantur: diuinitus autẽ impertitis alimẽtis pellũt inediam. Tandem dimiſſi eum ſpiritum vſque ad finem vitæ, donec pro Chriſto ſanguinem profunderent, conſeruarunt.

Crucis ſigni conſuetudo antiqua.

Actor. 4.

Chriſtianorũ ſuppellex quæ.

Euchariſtia domũ portari ſolita.

VI. *Lectione vitæ B. Antonij eremitæ ad vitam ſolitariam conuertuntur duo aulici.*

D. Aug. Confeſ. l. 8. c. 6.

CVm Potitianus ciuis Afer, vir Chriſtianus & fidelis, ad Auguſtinum & Alipium aliquãdo veniſſet, inter colloquẽdum incidit, vt diceret, neſcio quando ſe & tres alios cõtubernales ſuos, nimirum apud Treuiros, cum Imperator (Theodoſius) pomeridiano circenſium ſpectaculo teneretur, exijſſe deambulatũ in hortos muris contiguos, atque illic vt forte combinati ſpatiabãtur, vnum ſecum ſeorſum, & alios duos itidem ſeorſum pariterq; digredi contigit: ſed illos vagabundos irruiſſe in quandam caſam, vbi habitabant quidam Dei ſerui, ſpiritu pauperes, qualium eſt regnum cœlorum, & inueniſſe ibi codicem, in quo ſcripta erat vita Antonij: quam cœpit legere vnus eorum, & mirari, & accendi, & inter legendum meditati arripere talem vitam, & relicta militia ſeruire Deo. Erat autem ex eis quos dicunt Agentes in rebus. Tunc ſubito repletus amore ſancto, & ſobrio pudore, iratus ſibi coniecit oculos in amicum, & ait illi: Dic, quęſo te, omni-

Matt. 5.

Potitiã. duorum Agentiũ ſiue Aulicorum conuerſionẽ refert.

omnibus iſtis labotibus noſtris, quo ambimus peruenire? quid quærimus? cuius rei cauſa militamus? Maiorne eſſe poterit ſpes in palatio, quam vt amici imperatoris ſimus? Et ibi quid nõ fragile, plenumque periculis? Et per quot pericula peruenitur ad grandius periculum? Et quamdiu iſtud erit? Amicus autem Dei ſi voluero eſſe, ecce nunc fio. Dixit hoc, & turbidus parturitione nouæ vitæ reddidit oculos paginis, & legebat, & mutabatur intus, vbi Deus videt, & exuebatur mundo mens eius, vt mox apparuit. Namque dum legit, & voluit fluctus cordis ſui, infremuit aliquando & diſcreuit, decreuitque meliora: & ait amico ſuo: Ego iam abrupti me ab illa ſpe noſtra, & Deo ſeruire ſtatui, & hoc ex hora hac in hoc loco aggredior. Te ſi piget imitari, noli aduerſari. Reſpondit ille, adhærere ſe ſocio tantæ mercedis tantæque militiæ. Et ambo iam ædificabãt turrim ſũptu idoneo relinquendi omnia ſua & ſequendi Chriſtum. Tũ Potitianus, & qui cum eo per alias horti partes deambulabant, quærentes eos deuenerunt in eundem locum, & inuenientes admonuerunt vt redirent, quoniam declinaſſet dies. At illi narrato placito & propoſito ſuo, quoque modo in eis talis voluntas orta eſſet atque firmata, petiuerunt, ne ſibi moleſti eſſent, ſi adiungi recuſarent. Iſti autem nihilo mutati à priſtinis, flexerunt ſe tamen, atque illis piè congratulati ſunt, & commendauerunt ſe orationibus eorum, & trahentes cor in terra abierunt in palatium: illi autem affigẽtes cor cœlo manſerunt in caſa. Et ambo habebant ſponſas. Quæ poſtquam hoc audierunt, dicauerunt etiam ipſæ virginitatem Deo.

Ex lectione vitæ B. Antonij conuertũtur duo amici.

VII. *B. Dominicus Collationum ſanctorum Patrum lectione multum reficiebatur.*

Theodor. c.

S. Dominicus Prædicatorum parẽs, cum adhuc religionis Cononicæ nouitium ageret, de antiquis ſemitis inquirebat, vt ſciret, quæ eſſet via bona, vt ambularet in ea. Vnde librum, illum, qui Collationes Patrum inſcribitur, ſtudioſe legendum ſuſcepit, deditque operam, vt lecta intelligentia comprehenderet, affectu ſentiret, effectu & reipſa fortiter exequeretur: Didicit enim ex eo puritatem cordis, cõtemplationis viam, omniumque virtutum perfectionem, idque vnctione magiſtra. De huiuſmodi enim liber ille agit. Itaque abijciens & deſpiciens ſeipſum in cordis humilitate reuerentiam Canonicis & honorẽ exhibebat.

de Appendia li. ... vita eius c. 4. Ierem. 6.

VIII. *B. P. Ignatius piorum librorum lectione priorem vitæ ſtatum in meliorem commutat.*

Beatus P. N. Ignatius Societatis Ieſu fundator, vt prolixè in eius vita ſcribit Petrus Ribadeneira, cum militiæ ſeculari deditus, lectoque ob læſum grauiter pedem affixus, codicem ſibi aliquem porrigi fallendi temporis ergo poſtulaſſet, nec alius ad manum eſſet, niſi qui vitam Chriſti & Sanctorum contineret, lectione illa ſenſim ita immutatus eſt, vt abiectis armis, mundoque contẽpto, totum ſe diuino cultui manciparit, ac tandem viros doctiſſimos propoſiti ſui ſectatores ſibi adiunxerit, ac religionem Societatis Ieſu iam toto orbe ſparſam, à ſede Apoſtolica ſæpe approbatam condiderit.

Pet. Ribadeneira lib. 1. c. 2. vitæ eius.

TIT. LXXVIII. De libris impijs & profanis vitandis.

EXEMP. I. *De pœnitentia Pij 2. quod iuuenis minus honeſta ſcripſerit.*

Pius ſecundus nomine Põtifex ſummus, cum ſciret per ætatem iuuenilem excidiſſe quædam ſibi non ſatis modeſta, poſtea magnopere pœnitens hoc vnicè laborauit, vt intelligerent omnes, cupere illum, iſtos veluti mõſtruoſos partus, eſſe ſuppreſſos. Rogat igitur omnes, vt poſterius hoc conſilium

Æn. Sil. ue. epiſt. 114. & 393.

lium priori anteferant temeritati: Seni, inquit, magis, quam iuueni credite: nec priuatum hominem pluris, quam Pontificem facite. Æneam reijcite, Pium ſuſcipite.

II. *Heliodorus Epiſcopus ob amatorium poema, quod compoſuerat, Epiſcopatu cedit.*

Nicep. Cal. lib. 12. hiſt. Eccl. ca. 34.

Heliodor. maluit Epiſcopatu cedere, quam amatoriũ ſuũ poema abolere.

HEliodorus Epiſcopus Tricenſis in Theſſalia, cum iuuenis adhuc eſſet, libellos amatorios cõpoſuit, quos Æthiopiam inſcripſit, nunc autem eos Χαρίκλειαν, quaſi gratam gloriam dicas, nominauit. Quo nomine etiam ei Epiſcopatus ademptus eſt: Nam cum lectione eorum opuſculorum iuuenes multi in periculum conijcerentur, Synodus Prouincialis ſtatuit, vel libellos ipſos, qui amores accenderẽt, igni conſumptos abolendos, vel qui eos cõpoſuiſſet auctori functionem Epiſcopalem abrogandam eſſe. Ille vero Epiſcopatum deponere, quam ſcripta ſua ſupprimere maluit.

III. *Per impiorum librorum lectionem homo fit impius: & per pios fit pius.*

Lu. Granat. in prologo ad 2. p. Catechiſmi §. 4.

HOc loco adijcere viſum eſt quod nuper vir nobilis vnus ex Inquiſitoribus Regni Luſitaniæ mihi narrauit; quod non parum faciet ad digno ſcendum, quanta fuerit vtilitas in piorum librorum, & quantum periculi in impiorum reuolutione. Is ergo narrauit, quendam vltro non etiam delatũ, veniæ impetrandæ cauſa ad Inquiſitores acceſſiſſe, fatendo ſe ita à recto veritatis tramite declinaſſe per librorum impiorum lectionem, cui admodum addictus erat, vt nihil ſibi aliud supereſſe videretur, quam lucis vſura frui, & vitam cum morte commutare. Sed ex quo, nacta neſcio qua occaſione, vel Deo potius ita diſponente, ſacræ doctrinæ libros euoluere cœpiſſet, ab ea mentis caligine liberatum ſe teſtabatur. Vnde veniam, quam petebat, conſecutus eſt. Aliud ibidem æque verum, ac notatu dignum narrauit D. Fernandus Caſtillo Legati munere fungens, de Mauro quodam captiuo, cui, vt mihi videtur, Hametio nomen erat. Hic Orationum & Meditationũ librum habebat, quas quotidie legengo percurrebat, quod tamen domeſticis omnibus riſum mouebat: a quo cũ quęrerent: quid Hameti ibi legis? Vernacula lingua reſpondebat: Ne vobis curæ ſit, finite me legere. Ipſi tandem in lectione perſiſtẽti Dominus Deus, qui aperuit ac illuminauit intellectum Eunuchi Reginæ Æthiopiæ prophetiã Eſaiæ legentis & huic aperuit. Paulo poſt enim ſacro lauacro perfundi, & Chriſto nomen dare poſtulauit. En quam proſit ſacra lectio ad fidei confirmationem, & eiuſdem amplexum.

IV. *Sacrorum profanorumque librorum commixtionem Deo diſplicere probat D. Hieronymi pœna.*

D. Hier. epiſt. 12. ad Euſtochium c. 13.

D. Hieronymi hiſtoriam, licet cõmunem, & omnibus notam, nõ prætermittam hic inſerere. Referam tibi, inquit ipſe ad Euſtochium virginem, mea infelicitatis hiſtoriam. Cum ante annos plurimos domo, parentibus, ſorore, cognatis, & quod his difficilius eſt, conſuetudine lautioris cibi propter cęlorum me regna caſtraſſem & Hieroſolymam militaturus pergerem, bibliotheca, quam mihi Romæ ſummo ſtudio ac labore confeceram, carere omnino non poteram. Itaque miſer ego lecturus Tullium ieiunabã: poſt noctium crebras vigilias, poſt lacrymas quas mihi pręteritorum recordatio peccatorum ex imis viſceribus eruebat, Plautus ſumebatur in manus, ſi quando in memetipſum reuerſus Prophetas legere cœpiſſem, ſermo horrebat incultus; & quia lumen cæcis oculis non videbam, non oculorum putabam culpam eſſe, ſed ſolis. Dum ita me antiquus ſerpens illuderet, in media ferme quadrageſima

Libri profani à viris Chriſtianis modeſtè legendi.

ma medullis infuſa febris corpus inuaſit exhauſtum, & ſine vlla requie, quod dictu quoque incredibile ſit, ſic infelicia mēbra depaſta eſt, vt oſſibus vix hærerem. Interim parantur exequiæ, & vitalis animę calor, toto frigeſcente iam corpore, in ſolo tantum tepente pectuſculo palpitabat. Cum ſubito raptus in ſpiritu ad tribunal iudicis pertrahor, vbi tantum luminis, & tantum erat ex circumſtantium claritate fulgoris, vt proiectus in terrā ſurſum aſpicere non auderem. Interrogatus de conditione, Chriſtianum me eſſe reſpondi. Et ille, qui præſidebat, Mentiris, ait: Ciceronianus es nō Chriſtianus, vbi enim theſaurus tuus, ibi & cor tuum. Illico obmutui, & inter verbera (nam cædi me iuſſerat) conſcientiæ magis igne torquebar, illū mecum verſiculum reputans: *In inferno autem quis confitebitur tibi*: Clamare autem cœpi, & eiulans dicere: *Miſerere mei Domine, miſerere mei*. Hæc vox inter flagella reſonabat. Tādem ad præſidentis genua prouoluti qui adſtabāt, precabantur, vt veniam tribueret adoleſcentiæ, & error locū pœnitentiæ commodaret, exacturus deinde cruciatum ſi gentilium literarum libros aliquādo legiſſem. Ego qui in tanto conſtrictus articulo vellem etiā maiora promittere, deierare cœpi, & nomen eius obteſtans dicere. Domine ſi vnquā habuero codices ſeculares, ſi legero te negaui. In hæc ſacramenti verba dimiſſus reuertor ad ſuperos, & mirantibus cūctis oculos aperio, tanto lacrymarum imbre perfuſos, vt etiam incredulis fidem facerem ex dolore. Nec vero ſopor ille fuerat, aut vana ſomnia, quibus ſæpe deludimur. Teſtis eſt tribunal illud, ante quod iacui: teſtis iudicium triſte, quod timui: ita mihi nunquam contingat in talē incidere quæſtionem: liuentes fateor habuiſſe me ſcapulas, plagas ſenſiſſe poſt ſomnum, & tanto dehinc ſtudio diuina legiſſe, quanto non ante moralia legeram.

D. Hieronym. punitur ob liberam gētilium librorum lectione. Pſal. 4.

V. *Eraſmi Roterodami libros reijcit B. Ignatius Societ. noſtræ parens, & in Societate legi vetat.*

ANno ſalutis noſtræ 1524. Ignatius Loiola grādis iam natu animum trigeſimum agens cępit primum Barcinonæ Grammatices ſtudio operam dare. In hac ſtudiorum palæſtra verſanti pij quidam, ac docti viri conſilium dederunt, vt Eraſmi Roterodami, qui eo tempore bonus Latinitatis auctor habebatur, libellum de milite Chriſtiano legeret, vt ſermonis ſcilicet elegantiam cum pietate coniungeret. Cuius conſilij Confeſſarius etiam ad reliquos auctor acceſſit. Quod cum Ignatius ſimpliciter feciſſet: obſeruauit illius libelli lectione refrigeſcere in ſe ſpiritum Dei, & deuotionis ſenſim ardorem reſtingui. Qua re animaduerſa, librum de manibus omnino abiecit, & ita eſt auerſatus, vt nec ipſe amplius legerit illius auctoris libros, & paſſim à Societate noſtra legi vetuerit. Thomæ vero de Kempis de imitatione Chriſti libello plurimum tum vtebatur, illiuſque lectionem valde ſemper probauit: atque ita illius libri ſpiritum & doctrinam hauſit, tam auidè arripuit, tam perfectè in ſe expreſſit, vt (multorum iudicio) Ignatij vita ſolida quædam, eminens, ac viua eſſet imago eorum præceptorum omnium, quæ aureo illo libello continentur.

P. Pet. Ribadeneira l. 1. de vita eius c. 13. & l. 5. c. 10. Maff. li. 1. c. 16.

De obſeruendis libris obſcænis & profanis vide P. Lorigny in c. 19. Actuum Apoſtol.

VI. *Syngraphas iniquas & libellos ſimiles ratione non legitima confectos eſſe concremandos.*

CVm Bonifacius hoc nomine II. Pontifex Romanus Clerum adegiſſet, vt, ſe adhuc viuente, & vidente, Vigilium Diaconum ſibi ſucceſſorem daret: conſcripta in eum finem cōſtitutione, ſingulorumque chirographo conſignata, tandem pœnitentia ductus eſt: quod videret hæc Canonibus aduerſari. Itaque, vt quod malè factū fuerat, expiaret, ipſum Conſtitutum, vt ait

Anaſtaſ. Biblioth. in Bonifacio.

Syngrapha inique cremanda. vt ait Anaſtaſius Bibliothecarius, in præſentia omnium ſacerdotū & Cleri & Senatus incendio conſumpſit. Et Agapetus Pontifex, vt refert idē Anaſtaſius, libellos anathematis, quos extorſerat Bonifacius Presbyteris & Epiſcopis contra Canones, & contra Dioſcorum, in medio eccleſiæ, congregatis omnibus, incendio conſumpſit.

VII *Scripturas iniquè conceptas & iam vulgatas numinis diuini placandi gratia eſſe comburendas.*

Gregor. Tur. hiſ. Franc. lib. 5. c. 34. PVlchrum huius rei memorat exēplum Gregor. Turonēſis de Chilperico Francorum Rege, & Fredegunde Regina: Cum enim grauiſſimis flagellis diuinitus caſtigarentur, exiſtimarunt, id quod res erat, pœnas illas ideo à Deo ſibi irrogari, quod colligendarum opum gratia ſubiectum populum nimis premerent & attererent. *Vexatio dat intellectum.* Quapropter Regina ſerò pœnitens ait ad Regem: Diu nos male agētes pietas diuina ſuſtentat: nam ſæpè nos febribus & alijs malis corripuit, & emendatio non ſucceſſit. Ecce iam perdimus filios: ecce iam eos lacrymæ pauperum, lamenta viduarum, ſuſpiria orphanorum interimūt, nec ſpes remanet cui aliquid cōgregemus, theſaurizamus, neſcientes cui congregemus ea: ecce theſauri remanēt à poſſeſſore vacui, rapinis ac maledictionibus pleni. Nūquid non exundabant prōptuaria vino: numquid non horrea replebantur frumento: numquid non erant theſauri referti auro, argento, lapidibus pretioſis, monilibus, vel reliquis imperialibus ornamentis? Ecce quod pulchrius habebamus, perdidimus. Nunc, ſi placet, venite, incendamus omnes deſcriptiones iniquas, ſufficiatq; fiſco noſtro, quod ſuffecit patri Regique Chlothario. *Deſcriptiones iniquæ igni traditæ.* Hæc effata Regina, pugnis verberans pectus, iuſſit libros exhiberi, qui de ciuitatibus ſuis per Marcum venerant, proiectiſque in ignem, iterum ad Regem conuerſa: Quid tu, inquit, moraris? Fac quod vides à me fieri, vt & ſi dulces natos perdimus, vel pœnam perpetuam euadamus. Tunc Rex compunctus corde tradidit omnes libros deſcriptionum igni, conflagratiſque illis, miſit qui futuras prohiberent deſcriptiones. *Tributa cur Chilpericus remiſerit.*

VIII. *B. Hermanus factus religioſus non libenter audiebat doctrinā, in qua nomen Domini non contineretur.*

In vita cap. 9. apud Sur. de 7. April. DE Hermano Steinueldenſi Canonico ex Ordine Præmonſtratēſi, quem eximia ſanctitas, & ſingularis erga beatam Virginem deuotio mirabiliter ſublimauit, hæc ad verbū narrat eius hiſtoria. Quoties, more puerorum, fabulas poetarum, vel diſcere iubebatur, vel legere, non tulit patiēter: imò & ipſos ſe docentes, ſuper quos iā intus ſpirituali vnctione docente profecerat, reprehendit, aſſerens, quod Deo vero contumeliam irrogarent falſorum deorum nomina in poetarum libris etiam recitando, ſolebatque nobis poſtmodum de quibuſdam magiſtris ſuis, qui cæteros religione anteire videbantur, narrare, ſe non ſufficienter admirari, quod viri religioſi in ſcriptis poſſent poeticis delectari, cum tanta ſint ſcripta veritate ſubnixa, per quæ ad Dei poſſit notitiam perueniri. Quis enim, niſi ſtultus, quærat librum inter ſpinas, vnde ſine punctionibus non poſſit abſtrahi, quod facilius, & vtilius ſine læſione poſſit acquiri.

Tit. LXXIX. De factis verbi Dei miniſtris.

Noluit Dominus inſtruere Cornelium Centurionem, ſed mandauit ei, vt accerſeret Simonem Petrum, & ille diceret ei, quid eum facere oporteret. Act. 10.

Cum audiſſent Athenienſes Paulum loquentem de reſurrectione mortuorum, quidam irridebant, quidam vero dixerunt; Audiemus te de hoc iterū. Sic Pau- Act. 17.

lus exiuit de medio eorum. Quidam vero adhærentes ei crediderunt, in quibus Dionyſius Areopagita, & mulier nomine Damaris, & alij cum eis.

Ibidem. *Veniens Paulus Berrhœam intrauit Synagogam Iudæorum & quidam ſuſceperunt verbum eum omni auiditate, quotidie ſcrutantes ſcripturas, ſi hæc ita ſe haberent: Et multi crediderunt ex eis.*

EXEMP. I. *Non facilè prædicandum Dei verbum abſque ſufficienti doctrina.*

In epiſt. eius 148. ann. Do. 391.

CVm S. Auguſtinus ordinatus Eccleſię Hipponenſis presbyter circa annum ætatis trigeſimum ſextum a S. Valerio eius loci Epiſcopo cogeretur Dei verbum populo miniſtrare, ipſe cum non tantæ eſſe doctrinæ ſibi videretur, vt tam grande munus obiret, inducias ſaltē petijt inſequens Paſcha, quo in diuinis ſcripturis fieret eruditior. Extat adhuc libellus precū ipſius ea de cauſa tunc oblatus Epiſcopo in epiſt. 148. quem hic breuitatis ergo prætermitto.

II. *Prædicationis officium minimè ſuſcipiendum niſi ab eo qui legitimè mittitur.*

D. Greg. l. 1. Dialog. c. 4. apud Baron. to. 7. ann. Do. 504.

ID ita eſſe exemplo docet D. Gregorius. Quidàm, inquit, Felix nomine, Marciæ Prouinciæ nobilis, pater huius Caſtorij, qui nunc nobiſcum in Romana vrbe demoratur, cum venerabilem virum Dei famulum. Equitium ſacrum ordinem nō habere conſpiceret, & per ſingula loca diſcurrere atque ſtudioſè prædicare, cū quodam die familiaritatis auſu adijt dicēs: Qui ſacrum ordinem non habes, atq; a Romano Pontifice (Symmacho eius nominis VI) ſub quo degis, prædicationis licentiam non accepiſti, prædicare quomodo præſumis: Qui eius inquiſitione compulſus vir ſanctus indicauit, prædicationis licentiam qualiter acceperit, dicens: Et quæ mihi loqueris, ego quoque mecum ipſe pertracto.

Equitius à Deo miſſus prædicare euangelium. Equitij feruor & ſalute animarũ.

Sed quadam nocte ſpecioſus mihi per viſionem iuuenis aſtitit, atq; in lingua mea medicinale ferramentum id eſt, fleubotomum poſuit, dicens: Ecce poſui verba mea in ore tuo, egredere ad prædicādum. Atque ex illo die, etiam cum voluero, de Deo tacere non poſſum. Tantus quippe illum feruor ad colligendas Deo animas accēderat, vt ſic monaſterijs præeſſet, quatenus per eccleſias, per caſtra, per vicos, per ſingulorum quoque fidelium domos circumquaquè diſcurreret, & corda audientium ad amorem patriæ cœleſtis excitaret. Erat vero valde vilis in veſtibus, atque ita deſpectus, vt ſi quis illum fortaſſe neſciret, ſalutatus etiā reſalutare deſpiceret, & quoties alia tendebat ad loca, iumento ſedere conſueuerat, quod eſſe deſpicabilius omnibus iumentis in cella potuiſſet reperiri, in quo etiam capiſtro pro freno, & veruecum pellibus pro ſella vtebatur. Per ſemetipſum ſacros codices in pelliceis ſacculis miſſos dextro læuoque portabat latere, & quocumque peruenisſet, ſcripturarum aperiebat fontem & rigabat prata mētium, & accuſatus apud Rom. Pontificē, & cōparere iuſſus, mox cum honore fuit dimiſſus.

Adulatores accuſāt Equitium.

III. *Vt ad ſeminandum Dei verbum miſſi ſint Fratres Ordinis S. Dominici.*

Anton. Senenſis in Chro. Ord. Prædica. an. 1217.

ANno primo a Confirmatione Ordinis Dominicanorum, dum glorioſus Pater Dominicus Romæ orationi intentus, ac feruidus pro dilatatione ſui Ordinis in Eccleſia D. Petri Apoſtoli inſtat, glorioſos Apoſtolorū Principes Petrum & Paulum in ſpiritu ad ſe venientes conſpicit, & dicentes: Vade prædica, quia ad hoc miniſterium electus es. Et paulo poſt videbatur ſibi fratres ſuos in vniuerſum orbem videre diſperſos, binos & binos incedentes, & Apoſtolica munia deuotè, ac ſedulò adimplentes. Quare quaſi diuinitus edoctus Toloſam rediens, eos diſperſit, alios in Hiſpaniā, alios in Galliam, alios in Italiam, &

Dominicani ad Euangelizādum mittuntur.

Germaniam dirigens,ad fidem Chriſti annunciandam, & nouũ Ordinem dilatandum,& fratribus tunc ibidem præfecit Fratrem Matthæum Gallicum in Abbatem, ſed poſt hunc nullus fuit in Ordine Abbas nuncupatus.

IV. *Fulco Vtenhoue Gandenſis & Canonicus Inſulenſis renuens concionari ad mandatum Legati Apoſtolici, hemorroide correptus ea diu afficitur.*

Tho. Cãtiprat. l. 1. Apum, cap. 22. Iac. Meyerus l. 8. Annal. Flãdric. ann. Do. 1210. INcidit prior in Albigenſes Cruciata expeditio in annum Chriſti 1210. vel 9. Crucem prædicante Iacobo de Vitriaco, qui cum Fulconem de Gandauo ſocium prædicationis ſibi adſciſcere ſummis precibus contenderet, nec tamen Fulco precibus locum daret, mirè pœnas detrectati obſequij dedit. Rem his verbis exponit Cantipratanus,qui eo tempore viuebat: Venerabilis Fulco de Gãdauo notus Canonicus apud Inſulas erat. *Fulco renuit concionari, ſed ſuo malo.* Hic,vt nobis ipſe narrauit,de ſe ipſo,a Magiſtro Iacobo de Vitriaco Legato, & prædicatore Crucis cõtra Albigenſes,rogatus vt ſecum Crucem per Flandriam prædicaret,renuit. Cui cum inſiſteret per amicos,vt eum adiuuaret in negotio Eccleſiæ tam neceſſario & deuoto, renuit ille ſecundo, & nullo modo ſe hoc facturum aſſeruit. Tunc Magiſter Iacobus illud magis præceptũ timere confidens: Et ego, inquit, præcipio vobis auctoritate qua fungor, vt in nomine Ieſu Chriſti, in remiſſionẽ omnium peccatorum veſtrorũ iſtud negotium aſſumatis. Cui dictus Fulco: Nullo modo,inquit, aſſumam, & ego rogo vos, vt nequaquã me de hoc vlteriùs fatigetis. Mox Magiſter Iacobus in corde grauiter commotus,& ferè vſque ad lacrymas fatigatus ait illi: Cum vtique dignè poſſem auctoritate mihi commiſſa vos excommunicare, & omni beneficio iam priuare propter inobedientiam contumacem, *Laborat febri, & hæmorrhoide 24. ann.* nolo tamen, ne tãto viro tantum grauamen videar ingerere. Rogo tamen Deum, qui omnium cordium eſt inſpector, quatenus reddat vos non ſolum ad iſtud, quod ſpernitis, ſed prorſus ad omne opus inutilem. Mira res. Mox ad hæc verba quartana febris eum cum fluxu ventris inuaſit, & vſque ad finem vitæ ſuæ per viginti quatuor annos irremediabiliter fatigauit.

V. *Quomodo Concionatores, non modo verbis, ſed etiam factis alios docere debeant.*

BEatus Aegidius Minorita D.Franciſci ſocius,audiens aliquãdo Dominum vineę,quę propinqua erat habitationi eius, vinitores ſuos obiurgãtem,iiſque dicentem: Fate, fate, & non parlate, id eſt, operamini, operamini, & verba faceſſant: cum ingenti feruore è ſua cella prorumpẽs clamauit alta voce: Audite vos concionatores,quid iſte vir dicat: Faceſſant verba & manus operi admoueantur. *In vita eius apud Sur. 23. April. tom. 2.* Loquẽs aliquando cuidam ſcientiam, & doctrinam ſuam mire iactãti: Si,inquit, vniuerſa frugifera humus vnius ditione teneretur, qui tamen eam non coleret, quis inde fructus ad eum rediret. Certe nullus,contra ſi alius paruũ habeat agrum, eumque diligenter excolat, & pro ſe & pro alijs percipit. Non eſt igitur quod nimiũ fidas ſcientiæ tuę,nam etiamſi omnibus diſciplinis, & artibus ſis inſtructus, nihil tibi contulerit, ſi bonis operibus ſis deſtitutus.

VI. *Quo oſtento vſus ſit S. Patricius ad permouendam peccatorum duritiem.*

AD peccatores concionando permouendos neceſſum fere modo foret illo vti cõſilio, quo vſus fertur in Hybernia S. Patritius. *Marc. Maru. l. 3. c. 4.* Vbi cũ ſe prædicationibus nihil proficere videret, Deum precatus eſt, vt oſtento aliquo hominum illorum duritiem commoliret,quo ab erroribus iam tandem reſipiſcerent, & ad veram religionem conuerterentur. *S. Patritij hiatus.* Diuinitus admonitus

tus humi circulum deſignauit, atque inſbi terra penitus ſubſidente hiatus ingens apparuit, magnumque omnibus incuſſit terrorem, ne in profundū acti pœnas iam incredulitatis darent. Vt ita dicam, infernum quaſi illis patentem oſtendit, quo abſorbendi eſſent, niſi ſe emendarent. Veſtigia huius hiatus adhuc demonſtrari perhibentur. Ita opus eſſet hodie quoſdam ad gehennæ fauces perducere, imo etiam extrema pedum parte igni admouere, adeo verbis & prædicationibus nihil commoueri videntur. Ita ſtrepitus rerum mundanarū per aures animumque cum ingenti tumultu ruentium & fluentium facit, vt infitum verbū non ſuſcipiant, quod poſſit ſaluare animas eorum. *Facti ſunt ſicut aſpidis ſurdæ obturātis aures ſuas, quæ non exaudiet vocem incantantium, & venefici incantantis ſapienter.* Pſalm. 57.

VII. *Quibus indicijs demonſtratum ſit Concionatorem frugem feciſſe in populo.*

Franc. Gonzaga de Origine Seraphica relig. p. 3. Conuent. 2.

CVm Alphonſus à Spina Franciſcani Ordinis in Conuentu Palentiæ religioſus, inſignis concionator, animarum ſalutem ſupra modum ſitiret, in id præcipuè incumbebat, vt aliquos Chriſto lucrifaceret. Cumque ex melancholica imaginatione ſubtriſtior quadam die effectus puteo iuxta Minoritici Conuentus Valleſoletani ſacrarium hæreret, & anxius cogitaret, num frequentiſſimis ſuis concionibus fructum feciſſet, vocem è ſublimi delatam ſibi præcipientem, vt ſitulam ex trochlea pendentem in puteum demitteret, aquamque hauriret, audiuit. Cui cum obtemperaſſet, vigintiquatuor ſub albos lapillos Ieſu nomine inſignitos iuxta vigintiquatuor conciones, quas paucis ante diebus ad populum Valleſoletanum de ſanctiſſimo nomine Ieſu habuerat, inſitu'æ fundo inuenit. Ex quo demum euentu confirmatus, omnibus neruis prædicationis officio in poſterū incubuit, atque doctiſſimum libellum, cui Fortalitium fidei titulus eſt, edidit typiſq; mandauit.

VIII. *Quanti Catharina Senenſis faceret Prædicatores, & animas exiſtentes in gratia.*

Ludou. Granat. in Sylua locorum communium. claſſe 3.

BEata Catharina Senenſis ſæpe veſtigia Prædicatorū humi impreſſa exoſculabatur. Cauſamque huius rei interrogata dicebat, Dominum ſibi aliquando animarum exiſtentium in gratia decorem & pulchritudinem oſtendiſſe: cuius illa amore ſic capta & incenſa erat, vt continere ſe non poſſet, quo minus terram oſcularetur, quam eorum pedes calcaſſent, qui miniſterio verbi Dei animas à peccati deformitate ereptas honeſtare & pulchras efficere contenderent. Sed quid mirum, ſi facies animæ diuini Spiritus gratia decorata, & diuinæ pulchritudinis particeps effecta ſic ad ſui amorem incendat, quando honeſtas illa, quam philoſophi naturali virtute aſſequi potuerunt ſi oculis humanis cerneretur, mirabiles ſui amores excitaret? Deinde tanta eius pulchritudo eſt, vt ſummus ille formarum conditor & amator, intelligens nullam animam decorem ſuum aſſequi poſſe, niſi ſanguinis ſui rubore tingeretur, & paſſionis acerbiſsimæ meritis iuuaretur, non dubitauerit ſanguinē ſuum fundere, vt hac tanta pulchritudine animas honeſtaret. Quod illa Apoſtoli verba ſignificant: *Chriſtus dilexit Eccleſiam, &c.* Epheſ. 5.

Dignitas animæ in gratia.

Præceptum IV. Decalogi.

Honora patrem tuum, & matrem tuam, vt ſit longæuus ſuper terram.

TIT. LXXX. De pietate liberorum erga parentes.

Ioſeph commēdatur, quod patrem vnà cum filijs & nepotibus ſuis in Aegyptum vocauerit, & magno cum honore, lætitia & am- Gen. 45. 46. 47.

& amplexibus eos ſuſceperit, & tempore famis ſuſtinuerit.

1. Reg. 22. *Dauid cum Regis Saulis furorem fugiens incertis vagaretur ſedibus parentes ſuos Regi Moabitarum commendauit.*

3. Reg. 2. *Cum Berſabee aliquando veniſſet ad Salomonem Regem filium, ab eo rem paruulam petitura ſtatim Salomon, matre nondum loquente, ſed viſa dumtaxat, aſſurrexit in eius occurſum, adorans eam: & poſito illi throno ad dexteram, ſedentique dixit: Pete, mater, neque enim fas eſt, vt auertam faciem tuam, &c.*

Sabell. l. 3. c. 6. ex Tob. cap. 11. *Tobias Tobiæ filius vt paternæ cæcitati remedium quæreret puer adhuc, omniumque rerum ignarus, domo peregrè profectus, cæleſtem meruit ducem ſortiri, cuius ductu felix exitu, felicior rediturus puer, præſentiſſimum attulit patri remedium.*

Tob. 11. *Idem quoque manuum ſuarum laborē patrem tam ſenem & luminibus orbum educauit.*

Ioann. 19. *Chriſtus Dominus idem officium matri ſuæ præſtitit: Ipſe enim de ea ſolicitus, vt haberet qui ipſum piè ſuſtentaret, in ſummo crucis ſupplicio, memor ſuæ in illam pietatis, dilectiſſimo diſcipulo Ioanni commendauit*, qui ſtatim recepit illam in ſuam.

EXEMP. I. *Helena Imperatrix à Conſtantino filio ſuo quomodo honorata.*

Ruffi. li. 10. hiſt. Eccleſ. cap. 7. & 8. Nicephor. lib. 8. c. 3. & Euſeb. l. 3. de vita Conſtantini. cap. 46.

HElena Conſtantini Imperat. mater fœmina fuit, vt Ruffini verbis vtar, incomparabilis fide & religione animi, ac magnificentia ſingulari, diuinis etiam clara viſionibus, ſacris vero peregrinationibus, templorum ædificijs, & ſacri cultus propagationi multum dedita: quæ licet Regina orbis & mater Imperij appellaretur, Auguſtaq; publicè renuntiata eſſet: tamen per ſummam modeſtiam famularum Chriſti ſe famulam præbuit, ac ſacris Virginibus ad menſam humiliter admodum inſeruiuit. Tanti vero illam habuit filius Conſtantinus, vt poteſtatem ei faceret regijs theſauris vtendi pro ſuo arbitratu, vtque ciuitates duas matris nomine ad ſempiternam eius memoriam inſigniret: defunctam etiam honoribus maximis proſequens, ac eidem ſtatuam publicè inſtituens, quæ, Suida teſte, Auguſtæum nuncupata eſt.

II. *De pietate & reuerentia ab Alphonſo Rege patri ſuo Ferdinando exhibita.*

Anton. Panorm. lib. 2. de geſt. Alphon. cap. 28.

ALphonſus Rex Aragonum, cum peregre aduenienti Ferdinando patri obuiam progreſſus animaduertiſſet, illum lectica vectari valetudine affectum, ſtatim equo deſilijt, vt patrem pedibus comitaretur: & ſi opus eſſet, humeris aut ceruice etiā ſuſtollere. Cumque è lectica pater identidē cohortaretur, vt exemplo multorum procerum iuxta adequitantium, & ipſe quoque equum aſcenderet: Alij, inquit, ô pater, quid ad ſe attineat, ipſi viderint: ego quidē adduci ipſe nequaquam potero, quin Regem, quin patrem, & eundem ægrotum pedibus ſequar. Eundem poſtea decem, ac ſeptem aureorum millibus funerauit, magno pietatis argumento.

Pietas Alphonſi in patrem.

III *De ingenti Cardinalis charitate erga patrem, ac de eius ob eum effectum ad maiora promotione.*

Egnat. lib. 5. c. 4.

VIxerat Antonius Grimanus fama opibuſque Venetijs inſignis, cum primū rei maritimæ Imperator, prouincia ſatis feliciter adminiſtrata, domum reuerſus procuratoria dignitate donatur: iterumque Turcico bello ad vniuerſam Græciam liberandam claſſi Imperator datur. Non multo poſt, abrogato illi imperio, Venetias reuocatus: quo tempore ſanè licuit ſpectare, cum ſumma omnium, qui intererant, admiratione, filiorum in eum pietatem, & præcipuè Cardinalis eius filij, qui illi iuxta carcerem occurrens, patrē amplexatus lacrymabundusq;: Ego, inquit, pater, pro te tuaq; ſalute in publica vincula me conijciam, nec

Filius pro patre incarcerari optat.

prius

prius inde diſcedam, quam audiero te publico abſolutum iudicio. Cæterû à patre publicorum miniſtrorum opera diuulſus petebat ab illis, vt ſe filiû in carcere patri adiungerent, cui inſeruire ipſe poſſet. Sed cum non multo poſt maioris conſilij iudicio in exilium relegatus eſſet, ipſeq. pater Romam aduolaſſet, relegationis ſuæ finibus non contentus, ſic à Cardinali filio excipitur, ſic in ſummo gaudio ſûmam pietatem præ ſe tulit, vt beatum ac felicem patrem eſſe dicerent, qui talem filium ſortitus eſſet. Qui mox in patriam reſtitutus incredibili omnium gaudio, iterum D. Marci procurator factus, quod nulli vnquam ante contigerat, deniq; in Lauretani Principis clariſſimi locû ipſe dux eligitur.

IV. *De inſigni item alterius filij erga parentem charitate.*

Fulgoſ. li. 5. c. 4

INter alia inſignium virorum charitatis erga parentes exempla, illud hominis Toletani hoc loco commemorandum, in quo quod fortunæ defuerat, id rei magnitudo ęquauit. Huius pater faber aurarius à Petro primo Rege Caſtulonis ob falſas ſuſpiciones morti damnatus erat. Filius amore erga patrem compulſus lacrymis, precibusq. agere non deſtitit, vt ſeruato patre ipſe pro eo occideretur. Quod aſſecutus vitam amiſit, vt in vita ſeruaret eum, à quo ipſe per genituram acceperat vitam, tantò omnibus alijs in hac charitatis laude præferendus, quantò alijs rebus omnibus vita charior eſt.

Filius in eo patris mortem elegit.

V. *Alexius Iſaa i Imp. Conſtantinop. filius Imperatoriam dignitatem paternæ charitati poſtponit.*

Idem ib.

CVm Iſaac Conſtantinopolitanus Imperator ab Alexio fratre imperio luminibusq. ſimul priuatus eſſet, Iſaaci filius & ipſe Alexius nomine, Balduini, atque aliorum Principû, qui ea tempeſtate ad Syriacam expeditionem pro Chriſti fide proficiſcebantur, ope adiutus, armis imperium recuperauit. Et quanquam eum omnes Imperatorem ſalutarent, eo nomine abſtinuit, eductumq. è carcere patrem inconſuetum honorem reſtituit, atque imperatoriam dignitatem paternæ charitati poſtpoſuit.

Alexij charitas & pietas quanta erga patrem.

VI. *De duobus fratribus diſſentientibus, qui interuentu Matris concordes facti ſunt.*

Sabell. li. 3. c. 5.

CHildebertus & Chlotharius fratres, regia Francorum ſtirpe orti, atque ipſi Reges, cum de regni poſſeſſione armis diſceptarent, eſſentque acie dimicaturi, Crothildis matris interuentu primo, ferrum inhibuere, maternis precibus & lacrymis moti: inde non ſolum prælio abſtinuerunt, ſed concordes facti mutuò ſe complexi ſunt.

VII. *Piorum filiorum eſſe parentum virtutes imitari, ac ijſdem ornari.*

Egnat. li. 5. c. 4.

LVdouicus Pius Francorum Rex, Caroli Magni filius, paterni regni & diadematis imperatorij ſucceſſor, bellicis artibus clarus, neque minus pacis gloria celebris, Pij cognomêtum ſibi aſciuit optimo iure, quod patri ſummo ſtudio ſemper adfuit, illius virtutem & laudem imitari ſtuduit, eiusq. mortem acerbiſſimè tulit. In Chriſtiana pietate tuenda propenſo adeo animo, vt nihil illo ſtudioſius eſſe potuerit. Quem Regis ardorem, & Chriſtianiſſimi Imperatoris affectum vtinam & ſubſequentes Reges & præſentes retinerent.

Ludouicus Pius cur cognominatus.

VIII. *Parentum conſilium & mores ſequi proborum filiorum eſſe officium.*

Pontan. lib. 2. de Obedientia.

FErdinandus Rex Neapolitanus dixiſſe fertur: nihil maiorem ſibi voluptatem attuliſſe, quam quod parentis ſui, quamdiu ſuperſtes fuiſſet, conſilio vt ſibi licuiſſet: contra vero nihil maiorem ſibi adferre dolorem, quam quod in rebus gerendis parentis ſui poſt obitum eius, deſtitutus eſſet conſilio.

Ferdinādi Regis in patrē pietas.

filio. Quibus verbis mirificam erga patrem ſuum pietatem & charitatem teſtatus eſt.

IX. *De admiranda Caroli Zenoni in patrem pietate & memoria.*

Egnat. li.5.c.4. CArolus Zenus Petri filius, patre viro in primis inſigni ad Smyrnã à Turcis interfecto (quando à ſacris nullo hoſtili metu auerti auocarique potuit) puer ſeptimum ætatis annum agens deductus eſt ad Clementẽ Pontific. Maxim. eius nominis quintum, Auenioni tunc in Gallis agentẽ, apud quem eam orationem habuit, deplorans patris mortem ſuamque in illum pietatem obteſtans, vt Pontifex ipſe admiratus tantam in puero indolem *Caroli Zeni pietas in patrem.* penes ſe aliquot annos habere voluerit. Quo Pontifice tandem mortuo, ad ſuos domum reuerſus, tanta pietate in patrem ſemper eſt vſus, vt eius memoriam frequentiſſimè repeteret, ſingulisque diebus ſacris operatus manes patris Deo commendaret, & domi agens inter ſuos, nomẽ eius in ore ſemper haberet. adhortatus liberos ſuos, vt infixam aui memoriam pectore geſtarent, eiuſque virtutem, patria id exigente, referrent.

Tit. LXXXI. De obedientia erga parentes.

Gen.22. *Iſaac ad iugulum vſque patri ſuo paret, & impoſitus rogo vibratum in ceruices acinacem non expaueſcit.*

Gen.27. *Iacob matri ſuæ obtemperans ad fratrem illius Labanum in Haram proficiſcitur. Patris etiam mandatis obaudientis ne de filiabus Canaam vxorem acciperet, Deum in omnibus ſibi præſentem ſenſit.*

Gen.37. *Ioſeph à patre ſuo iuſſus, vt fratres in deſerto ouium cuſtodiam agentes accederet, et paret, licet fratres extremo ſui odio flagrare compertum haberet.*

Iere.35. *Rechabitæ filij Ionadab patris ſui præceptis firmiter inſiſtunt. Quem eorum Zelum, licet circa humanas verſetur tractationes, Deus tamen ipſe apud Prophetam commendat.*

Luc.2. *Obediens fuit Chriſtus Dominus patri vſque ad mortem, & matri, patriq; putatiuo per omnia, quæ ſubditum, ac morigerum filium decent.*

Exemp. I. *Patri vt obediat ab Eremo recedit B.Greg. Nazianzenus.*

Gregor. Presbyt. in eius vita apud Sur. tom.3. die 9. Maij. PAter Gregorij Nazianzeni eccleſię Nazianzenæ Paſtor, cum per ætatem grauiores labores ferre non poſſet, hoc ſecundo egit apud filium, vt pro ſe ille eccleſiæ Naziãzenæ curam adminiſtraret, non tantum & cohortationem adferebat, ſed & imprecationem admiſcebat ex ſenectutis contemptu naſcentem. Hic autem quietem nullis occupationibus interpellatã ſibi procurans, & magni momẽti eſſe cenſens morem patri gerere, his verbis eum alloquitur: Pater, tametſi mihi moleſta ſunt, quæ imperas, in gratiam tamen tui haudquaquam recuſo. Nazianzi curam ſuſcipio. Hoc tamen velim ſacroſancta tua, & pia prudẽtia cognoſcat, nulla ratione fieri poſſe, vt te ex hac vita egreſſa eccleſiã retineam. Subiungens igitur pater: Ita ſanè, inquit, ò fili, mihi viuenti ſcipionis vice eſto, ſenectutem meã fulciens, paterniſque precibus viciſſim fultus. Cum autem è vita exceſſero, pro animi arbitratu res tuas conſtitue. His auditis, ipſi aſſiduè adhærebat, præclariſſimè curans tum ipſius canitiem, iam ad centeſimum accedentis, tum matris ſenectutem, non multum ab ea ætate diſtantis.

II. *De obedientia Marcellæ viduæ erga matrem.*

In Epitaphio Marcellæ viduę ad Principiam tomo 1. SCribit D. Hieronymus de Marcella vidua, quòd in tantum Albinæ matri ſuæ obediens erat, vt interdum faceret, quod nolebat: Nam cum illa ſuum diligeret ſanguinem, & abſque filijs, & nepotibus vellet in fratris liberos vniuerſa conferre: Marcella vero pau-

ro pauperes eligeret, tamen matri cõtraire non poterat. Monilia, & quicquid ſepellectilis fuit, diuitibus peritura concedens, magiſque volens pecuniam perdere, quam parentis animum contriſtare.

III. *De obedientia Euſtochij virginis & pietate erga matrem.*

Vſuar. Martyrolog. in Append. lit. e. ex D. Hier. in Epita phio Paulæ vid. ad Euſtoch. virg.

EVſtochium virginitatis & Eccleſiæ pretioſum monile ita ſemper adhæſit matri Paulæ, & eius obediuit imperijs, vt nunquam abſque ea cubaret, nunquam procederet, nunquam cibum caperet, ne vnum quidem nũmum haberet poteſtatis ſuę, ſed & paternam & maternam ſubſtantiolam à matre diſtribui pauperibus lætaretur: & pietatem in parentem hæreditatem maximam & diuitias crederet. Cum mater incidiſſet in grauiſſimam valetudinem, & quod optabat, inueniſſet, vt mundum deſereret, & plenius Domino iungeretur, in eo languore Euſtochij filiæ probata in matrem pietas magis ab omnibus comprobata eſt. Ipſa aſſidere lectulo, flabellum tenere ſuſtentare caput, puluillum ſupponere, fricare pedes, manu ſtomachum confouere, mollia ſtrata componere, aquam calidam temperare, mappulã apponere, omnium ancillarum præuenire officia, & quicquid alia feciſſet, de ſua mercede putare ſubtractum. Quibus illa precibus, quibus lamentis & gemitu, inter iacentem matrem & ſpecum Domini diſcurrebat ne priuaretur tanto contubernio, ne illa abſente viueret, vt eodé feretro portaretur.

IV. *Deo magis parendum eſſe quam parentibus.*

Ex Chrõ. Sigebert. ad anno Domini 520.

TRanſamundus Rex Vandalorum Ariana impietate infectus, cum iã morti vicinus eſſet, Hildericum filiũ ſuum ex Eudoxia filia Valentini Imperatoris à Genſerico captiuata, ſacramento aſtringit, ne Catholicis in regno conſuleret. Qui patre mortuo, Deo magis obediendum eſſe quam hominibus rectè iudicans, antequam regnum ſuſciperet, omnes Catholicos ab exilijs iuſſit reuocari, & Epiſcopis eccleſias reformari. Sicque ſuſcepto regno regnauit annis octo, euolutis ſeptuaginta annis, ex quo Genſericus auus eius ſtatum Eccleſiæ in Africa prophanauit.

V. *In quo magis obediendum ſit Deo, quam parentibus.*

D. Greg. l. 3. dialog. cap. 21.

HOc autem licitum eſſe huiuſmodi exemplo demonſtrari poteſt ex dialogis B. Gregorij deſumpto: Rei inquit ille, quam narro, vir ſanctiſſimus Eleutherius ſenex pater teſtis extitit: mihique hoc intimare curauit, quod in Spoletana vrbe puella quędã iam nubilis cuiuſdam primarij filia cœleſtis vitæ deſiderio exarſit, eique pater ad viam vitæ reſiſtere conatus: ſed contempto patre conuerſionis habitum ſuſcepit. Quã ex re factum eſt, vt eam pater ſuæ ſubſtantiæ exhæredem faceret, nihilque ei aliud, niſi ſex vncias vnius poſſeſſiũculæ largiretur. Eius vero exemplo prouocatæ cœperunt apud eam multæ nobilioris generis puellæ conuerti: atque omnipotenti Domino dedicata virginitate ſeruire. Quadam vero die idem Eleutherius Abbas vir vitę venerabilis, ad eam gratia exhortationis atque ædificationis acceſſerat; & cum ea de verbo Dei colloquens ſedebat, Cum repente ex eodem fundo, quem in ſex vncijs à patre perceperat, cum xenio ruſticus venit: qui dum ante eos aſſiſteret, maligno ſpiritu correptus cecidit, fatigarique nimijs ſtridoribus atque balatibus cœpit. Tunc ſanctimonialis fœmina ſurrexit, atq; irato vultu magnis clamoribus imperauit, dicens. Exi ab eo, miſer, exi ab eo miſer. Ad cuius vocem mox per os vexati diabolus reſpondit, dicens: Et ſi de iſto exeo, in quem intrabo? Caſu autem iuxta porcus paruulus paſcebatur. Tunc ſanctimonialis fœmina præcepit, dicens: Exi ab eo, & in hunc

porcum ingredere. Qui ſtatim de homine exiuit, porcũ, quem iuſſus fuerat, inuaſit, occidit, & receſſit.

Tit. LXXXII. De impietate liberorum in parentes.

His in exemplum Abſalonettꝰ, qui poſtquam patri ſuo Dauidi rebellis domi, belliq; fuiſſet, cumque ſolio regiaque vrbe expulſum etiam toto regni corpore eum ad mortem perſequeretur, & in fugam actus mulo, cui inſederat, perfugiente, à denſa quercu penderet imbellis, à Ioab tribus lanceis perfeſſus interijt, lapidibuſque in tumuli ſpeciem congeſtis obrutus, omnibus ſui ſimilibus proteruis filijs de ſe exemplum meritæ caſtigationis reliquit.

Exemp. I. *De bufone adhærente fronti filij parentibus ſuis neceſſaria ſuppeditare refugientis.*

Thom. Cantiprat. l. 2. Apum, cap. 7. ¶. 4. Simi. e eſt in Ceſario ca. 22. lib. 6. Terribile exemplum inhonorationis parentum.

SVper hoc quiddam valde memorabile contigit, quod ſubiungo. In Normanniæ partibus vir admodum diues erat, ſed ignobilis. Hic filium habebat vnicum & dilectum, quem delicate educauerat ad robur viri. Cõuenit ergo patrem miles quidam nobilis cum amicis, dicens: Filia eſt nobis, decora nimis & prudens, per quã, ſi tibi placuerit, poſteritas tua exaltari poterit, & iuuari. Hanc filio tuo dabimus in vxorem, hoc tamen modo, vt cedas poſſeſſionibus vniuerſis, & filius tibi, & matri, quamdiu aduixeritis, abũdãtiſſimè prouidebit. Caſus enim diuerſi ſunt, in quibus filius tuus poſſet, te in poſſeſſione manente, hæreditate fruſtrari. Hoc patre audiente, & hærente ſub dubio, ab amicis tandem compulſus eſt, etſi mente pauidus, cedere cunctis bonis: peractis ergo nuptijs, filius, & vxor eius, anno quidem primo honorauit parentes victum copioſius miniſtrauit, ſed ſecundo minus, & tertio inuerecundius, quam decebat. Quarto autem, ſuggerente vxore, filius parentibus ſuis domunculam paruam in oppoſito domus ſuæ conſtituit, vt minus eſſet indecentia ſenum iuuenibus oneroſa: ibique eis ſecretius inſufficienter neceſſaria miniſtrarent. Pertulit ergo ſenex pater ibidem cum vxore decrepita non modicam egeſtatem, & vix interdum domum filij audebat intrare: ſed per clientulum mandabat ea quibus carere non poterat. Vna autẽ dierum accidit, vt mater ex oppoſito domus ſuæ viſa auca infixa veru in domo filij, diceret viro ſuo: Me fœminã magis decet paucis eſſe contentam, tu autem vadas ad domum filij & ſaltem ſemel eſurientẽ animam ſacies de auca, quem ibidem vidi eſui præparatam. Hoc audito, ſenex enixus baculo properabat ad domum filij, ſed mox vt eum filius vidit, aucam retraxit ab igne, & clam abſcondit, ſtatimque patri obuius, quid quæreret, inquiſiuit. Et mox factum pater notans diſſimulauit, & redijt ad domum ſuam. Filius igitur puellæ præcipit, vt mox aucam reponat ad ignem. Nec mora, vbi puella in thalamo aucam vidit, bufonem maximum aucæ pectori inhærẽtem inuenit. Ea ergo clamante, accurrit iunior dominus, niſuſque bufonem excutere, vt violenter inſtitit, bufo ab auca reſiliens faciem adeo conantis inuaſit, vt nulla arte vel conſilio deponi poſſet, aut excuti: ſed ſic multis annis hominis nequitiam inhærendo puniuit. Et erat illud ſupremi ſtuporis miraculum, vt ſi quando monſtri illius pars aliqua tangebatur, ac ſi corde percuteretur, ita homo ſenſibiliter lædebatur. Conterritus igitur mirabiliter & contritus adijt diœceſanũ Epiſcopum, & cũ omni dolore cõfeſſus pro pœnitentia recepit ab illo, vt per omnes fines Normanniæ, & Galliæ ciuitates, reuelata facie circumiret, & vbiq; narraret populis euẽtum rei: vt per hoc, exemplũ ſumerent filij honorare parẽtes, & diſcerent, quã periculoſum ſit & nociuum, vicem non rependere laboribus, quos ipſi parẽtes filijs

Bufo adhæret frõti eius, qui parẽtes contemnens necessaria non ſuppeditabat.

filijs impenderunt. Hoc ergo hominem cum bufonis mõſtro circumcũtem, vt diximus, frater Ioannes de Magno Ponte Ordinis Prædicatorũ, ſicut per ipſum nobis relatum eſt, vidit in iuuentute Pariſijs palam referentem omnibus & monſtrantem, quod pro inhonoratione parentum paſſus fuerat multis annis, & adhuc ſecundum Dei voluntatem pateretur. Hunc poſtea, ſed non per dictum fratrem Ioannem, audiuimus ſanctorum quorumdam precibus liberatum, & diſparuiſſe ſubito fœdum monſtrum. Huius igitur exemplo diſcant fideles filij honorare & adiuuare parentes, & eis vicẽ amoris retribuere & laboris.

II. *A dæmone vexatur Carolus Craſſus patri irreuerentiam, & moleſtiam præbens.*

Sigeberti Chronic. an. 878. Mart. Polon. in chr. an. 872.

CArolus iunior cognomento Craſſus, & Ludouici Gallorum Regis filius, à dæmonio grauiter in præſentia patris & optimatum eius vexatur, & in ipſa vexatione confitetur, hoc ſibi ideo contigiſſe, quia contra patrẽ ſuum conſpirationem facere moliebatur.

III. *De funeſto interitu Ghyſſemari, qui patrem ſupplantauerat.*

Ex append. ad hiſt. Franc. D. Greg. Tur. ca. 98.

EBruino interfecto, Franci, accepto conſilio, Vvaradonem illuſtrem virum loco eius in honorem Maioris domus conſtituerunt. Idcirco præfatus Vvarado obſides à Pipino Duce accipiens pacem inuicem impetrauit. Erat id temporis memorato Vvaradoni filius valde efficax, atque induſtrius, eruditus in conſilio, qui vice patris curam palatij gerebat, nomine Ghyſſemarus, qui ob nimiam calliditatem, ac ſagacitatem patrem ab honore proprio ſupplantauit, quem ſanctus Abdoinus Epiſcopus ſæpius ob hoc increpabat, vt ad pacem vel patris indulgentiam remearet; qui audire renuit, & in cordis duritia permanſit. Fuerunt igitur inter Pipinum & præfatum Ghyſſematum diſcordiæ multæ & bella ciuilia plurima: nam ad caſtrum Manucum contra hoſtem Pipini Ducis Ghyſſemarus conſurgens fraudulẽter falſo iuramẽto dato, quã plurimos eorum nobiles viros occidit. Inde vero reuerſus ob ſupplantationem patris, vel aliam malitiam non modicam, quam fallaciter perpetrauerat, à Deo percuſſus prædictus Ghyſſemarus, vt dignus erat, iniquiſſimum fudit ſpiritum, illoque mortuo pater eius Vvarado honorem priſtinum Maioris domus recepit.

Filius patrẽ ſupplantat.

Ghyſſemari perfidia.

Infauſtꝰ Ghyſſemari interitus

IV. *De Chramni in patrem inſurgentis miſerando interitu.*

Gregor. Tur. li. 5 hiſt. Frã. c. 20. apud Bar. to. 7. an. 564. 30.

CLotarius Francorum Rex contra Chramnum frẽdens, cum exercitu aduerſus eum in Britanniam dirigit. Sed nec ille contra patrem egredi timuit: cumque in vno campo conglobatus vterque reſideret exercitus, & Chramnus contra patrem aciem inſtruxiſſet, incumbente nocte à bello ceſſatũ eſt. Ea quoque nocte Coonober Comes Britannorũ dicit ad Chrãnum. Iniuſtum cenſeo te contra patrem tuum debere egredi: permitte me hac nocte, vt irruam ſuper eum, ipſumque cum toto exercitu proſternam. Quod Chramnus (vt credo) virtute Dei præuentus fieri nõ permiſit. Mane autem facto, vterque commoto exercitu ad bellũ contra ſe properant: Ibatque Clotharius Rex tanquam nouus Dauid contra Abſalonem filium pugnaturus, plangens, atque dicens: Reſpice Domine de cœlo, & iudica cauſam meam quia iniuſtè à filio iniuriam patior: Reſpice, & iudica iuſtè, illudque impone iudicium, quod quondam inter Abſalonem & patrẽ eius Dauid poſuiſti. Confligentibus igitur pariter Britannorum Comes terga vertit, ibique & cecidit. Denique Chramnus fugam inijt naues in mari paratas habens, ſed dum vxorẽ & filias ſuas liberare voluit, ab exercitu patris oppreſſus, captus atque ligatus

Chramnus impius in patrẽ cõburitur cũ vxore & filiabus.

gatus

gatus eſt. Quod cum Clothario Regi nuntiatum eſſet, iuſſit eum cum vxore & filiabus igne conſumi, incluſusque in tugurio cuiuſdam pauperculę Chramnus ſuper ſcamnum extenſus orario ſugillatus eſt, & ſic poſtea ſuper eos incenſa caſula, cum vxore & filiabus interijt. Cum eo illas par pœna coniunxit, quas ad rebellandum contra patrem habuit impellentes: ignemque pati ijdem meruerunt, quorum occaſione incenſa fuerat Turoni baſilica S. Martini.

V. *Patri mortem intentans à dæmone ſuffocatur.*

Alexād. ab Alexandro l. 2. dierũ genialiũ c. 19. Pet. Tyraeus p. 2 de dæmoniacis c. 30.

NOn prætermittendum hoc loco, quod ſcribit Alexander ab Alexandro: Res admiratione digna eſt, inquit, quam recenti admiratione comperimus Romæ. Quippe nota res eſt: cum apud Gabios quidam intimæ ſortis, & obſcuris natalibus adoleſcens, veſanus & furioſus (cuius praui mores & vita facinoroſa fuerat) in parentem grauibus iurgijs ferretur poſt iurgia immodica, cum furijs agitatus aduocato dæmone, cui ſe deuouerat homo ille improbus, & impurus: furore cæcus & amens, diſceſſiſſet, & Romam petere cœpiſſet, eo conſilio, vt aliquod dirum facinus in patrem moliretur: dum iter faceret, dæmonem facie hominis truculenta, ſordida barba & capillo, veſteque obſoleta, & ſqualida, obuiam habuiſſe: quo cum ſimul pergerent, illum interrogaſſe iuuenem (quem animo anxio, & ſolicito videbat) quid tam triſtis incederet: atque ille cum quid iurgij cũ pater fuiſſet, quodque aliquid ſcelesti facinoris patrare cuperet, reſpondiſſet: Dæmonem illum ſe quoque ſimili caſu percitum fuiſſe dicere: proinde pergerent, & iniurias ſuas vltũ irent. Cumque nocte appetente ad vrbem applicuiſſent, in proximo hoſpitio diuertiſſe, atque in cubiculum, quod à caupone vtrique exhibitum fuit, haud multò pòſt cubitum iuiſſe. Cumque

Dæmonis carnificinã experitur filius impius in patrē.

vna cubarent, peſtem illam immanem, cum illum ſomno oppreſſum videret, infeſtis manibus iugulum hominis apprehendiſſe, vt eliſis faucibus necaret: quem iam oppreſſiſſet, ni expergefactus ille Dei opem & auxilium aduocaſſet: quo audito furiam illã teterrimã ſtridore & tumultu maximo, tantoque impetu cubiculum; vnde euaſit, dicitur colliſiſſe, vt tigna & tectum euerterit, tegulasque penitus perfregerit.

VI. *De adoleſcente parentes contemnente à dæmone arrepto.*

AD eandem rem facit illud, quod in vita S. Parthenij refert Metaphraſtes: ad huncenim cum parentes filium ſuum nomine Niconem, qui grauem dæmonis carnificinam patiebatur adduxiſſet, inſtantius rogantes, vt eius míſereretur iuuentutis, & ab immundo ſpiritu liberaret, vir ſanctus dixit eis. Non eſt dignus, qui curetur ad caſtigationem enim datus ei fuit ſtimulus ſpiritus, eſt enim parricida, vos namque ſæpe ab eo habiti contemptui, in animæ veſtræ amarore à Deo petijſtis, vt ipſe caſtigaretur. Sinite eum ſic eſſe: expedit enim. Ille vero, vt qui eſſent parentes, & vincerentur viſceribus exclamauerunt rogantes cum lacrymis. Precare Deum pro ipſo, vt liberetur à ſæuo & immani dæmone. Beatus autem Parthenius miſertus abundè profluentium lacrymarum parentum, intenſe Deum precatus eſt pro ipſo, & protinus egreſſus fuit ab ipſo dæmon, & mundatus fuit homo. Tunc parentes eius eum ſanum acceperunt: & domum redierunt, Deum laudantes, atque glorificantes.

Simeon Metaph. in vita S. Parthenij Epiſ. apud Sur. 7. Febr.

VII. *De adoleſcente horrendè matrem tractante in carceres coniecto qui propterea à fide Catholica excidit.*

QVid execrabilius hic adijci poteſt quã illud, quod narrat diuus Auguſtinus? Corripitur ab Epiſcopo ſuo

D. Aug. ep. 165. tom. 1.

ſuo iuuenis, crebris cædibus matris inſanus, & impias manus nec illis diebus, cum etiam ſæueritas legum ſceleratiſſimis parcit à viſceribus vnde natus eſt, reuocans. Minatur eidem matri, ſe in partem Donati tranſiturũ: & eam, quam incredibili furore ſolet cædere, peremptúrum. Minatur ei: tranſit ad partes Donati, rebaptizatur furens, & in maternum ſanguinem fremens albis veſtibus candidatur. Conſtituitur intra cancellos eminens atque conſpicuus, & omnium gementium oculis matricidij meditator, tanquam renouatus opponitur. Hæccine tandem tibi placent, vir grauiſſime? Nequaquam hoc de te crediderim: & paulo poſt: Quid aliud expectamus, vir honorabilis Euſebi, niſi in miſeram mulierem ſenectute decrepitam, viduitate deſtitutam, à cuius cædibus in Catholica prohibebatur, iam Donatiſta ſecurus armetur? &c.

Immane ſcelus adoleſcentis in matrem

VIII. *De duobus pueris, qui à percuſſa matre diris deuouentur, & à dæmone corripiuntur.*

Io. Archipresbyter in vita S. Zenonis apud Sur. 25. May

MVlier quædam pagana, generis & opum exiſtimatione valde clara in ciuitate Florentina, mortuo viro, duos ſuperſtites habebat filios, quos delicatiſſimè enutrierat, & cũ ad perfectam illi iam perueniſſent ætatem, quodam die in iram verſi matrem proprium pluribus verberibus enormiter flagellarunt. Quod ſcelus ipſa impatienter abhorrens corpora illorum horrendis imprecationibus deteſtata fuit, genibusque procumbens, & terram manibus pulſans, Erynnen cæterasque infernas peſtes in rabiem filiorum magno cum gemitu inuocat. Exaudiunt dæmones ab imis tenebris: inuadunt congrediuntur, illas in furias exagitant. Qui ſtatim, vt rabidi canes, mordaciter ad inuicem ſua membra corrodunt. Côcurrunt famuli, fit clamor ingens. Alij funes, alij catenas ferunt. Ligantur iuuenes, nec rabie contineri valent. Iam mater pietate commouetur in filios, iam facti pœnitet, & rantæ calamitatis euentum deflet: plangit, nec quid inde agat, cogitare valebat. Interim occurrunt memoriæ, quæ de Zenobio audierat, & accepto conſilio, ſpeque pro filijs recuperandæ ſalutis, licet pagana ſit, tamen credula ad Zenobium filios adduci procurat, precibus & lacrymis fideliter orat. Ille infelicem iuuenum captiuitatem miſeratus, pieque commotus: ait ad mulierem: Conſtanter age mulier, & crede, quod Dominus noſter Ieſus, qui illos modo poſt orationem meam ſanitati reſtituet, verus eſt Dei filius, & omnium creator, & Dominus. Et ſtatim in baſilica Saluatoris, vbi aderant, coram vexillo Crucis ſe proſternans componit: vbi cum duabus horis in oratione iacuiſſet, hoc eſt, à prima diei hora, qua illi aduenerant, vſque in horam tertiam, ſurrexit ab oratione, & iuuenes ſigno Crucis benedicens, dæmones ab illis prorſus effugauit, vt in eo compleretur quod ſcriptum eſt: *Perſequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non conuertar, donec deficiant. Affligam illos, nec poterunt ſtare: cadent ſub pedibus meis: quia præcinxiſti me virtute ad bellum.* Illi vero ſaniſſimi effecti, vna cum matre, & omni familia, conſtituto corpore, baptiſmi gratiam receperunt; qui vſque ad Simpliciani tempora, ipſo atteſtante, in feruore fidei magna ſanctitate durarunt.

Pſal. 17

IX. *De vltione diuina in impietatem Guillelmi Bauari Comitis erga parentes.*

Iac. Meyerus li. 13. An. Fland. an. 1358

ANno Domini 1358. menſe Aprili, ferijs D. Gregorij martyris, Guilielmus Bauarus Comes Hanoniæ & Hollandiæ phreneſin & amentiam incurrit, ita vt claudi, ac ſeruari per totam reliquam vitam deberet, eoque ſtatu perſeuerauit per annos triginta ad vltimum vſque vitæ diem. Vltio diuina fuiſſe putatur, propterea quod tam aſper, durus ac rebellis fuiſſet ma-

Impietas in parentes punita.

tri

tri ſuæ Margaretæ Auguſtæ. Magnũ exemplum pro reuerentia, obſeruantiaque parentum.

X. *Alfonſi VI. impietas in matrem qua ratione caſtigata.*

Roderic. Sanctius Hiſt. Hiſpa. par. 1. c. 14.

ALfonſus VI. Hiſpan. Rex filiam ſuam baſtardam nomine Theraſiam dedit vxorẽ nobili Henrico Comiti Lotaringiæ, conſanguineo Imperatoris, qui de partibus Galliarum venerat. Motus eſt ad id Alfõſus, quia illum ſtrenuè pugnantem contra Mahumetanos conſpexerat: is enim erat belli peritiſſimus, deditque ei in dotẽ partem Galliciæ, quæ nunc Portugalia dicitur. Comes igitur patriam illam poſſedit cum ſolita recognitione Regi Hiſpaniæ debita. Genuit autẽ Comes ex ea filium Alfonſum Hẽriques nomine, quem Rex Caſtellæ primo Ducem Portugaliæ creauit. Deinde aliquibus prælijs habitis cum Saracenis, & rebus proſperè geſtis, volente Rege Caſtellæ regium titulum aſſumpſit. Hoc autem comite Henrico vita functo, Theraſia eius vxor nupſit cuidam Fernando Comiti: quæ res multũ diſplicuit Alfonſo eius filio. Quare orta eſt inter eos implacabilis diſcordia, grauiaq; bella conſerta ſunt, vſq; adeo, vt in quodam campeſtri prælio Alfonſus victor euaſit contra Fernandum vitricum, matremq; ſuã Theraſiam captiuauit, & in vinculis truſit. Theraſia itaq; conqueſta eſt Romano Pontifici, qui per Epiſcopum Colimbrienſem monuit Alfonſum, vt matrem liberaret, alias illum excommunicaret. Ille verò renuit: quem Epiſcopus anathemati dedit, regnumque interdixit, & Romam aufugit. Demum prædictus Rom. Pontifex Cardinalẽ miſit legatum, ſed non profuit: quinimo cum Alfonſum iterum excommunicaſſet, ille in reprobum ſenſum datus Legatum fugientẽ perſequitur, & capit. Mater igitur videns differri relaxationem ſuam, maledixit filio ſuo, dicens; Quia crura mea vinculis alligaſti, & mihi abſtuliſti honorem à patre relictum, Deũ precor, vt ab hoſtibus ſis captiuus, vt ego ſum, demũ crura tua facta conſpicias, ſicut mea ferro vinxiſti. Quod paulo poſt expletum eſt. Cum enim bellum apud Pacenſem ciuitatem cũ Fernando Rege Legionis Alfonſus confereret, exiens per portam ciuitatis ad prælium iã cęptum, tibia vectis ferro inuoluta eſt, pariter & rupta: ille vero in bello victus & captus eſt. Itaque eadẽ in obedientia ad mandata Apoſtolica, ſimul & maledictio materna eum comprehenderunt. Scriptum eſt enim: *Filius ſtultus deſpicit matrem ſuam* Et iterum Sapiens ait: *Maledictus a Deo, qui exaſperat matrem ſuam.* Et rurſus: *Maledictio matris eradicat fundamenta.*

Diſcordia inter matrem & filium.

Alfonſus excommunicationem nihili facit.

Maledictio Theraſiæ in filium.

Alfonſi impietas in matrẽ caſtigata.

Prou. 15

Eccleſ. 3

Ibidem.

XI. *De vltione diuina per muſcam in filium quempiam, qui matrem rixando percuſſerat.*

Ex Annal. Soc. an. 1591 Prouinc. Franciæ.

LIbet & illa recentiora ad multorũ documẽtũ adſcribere. Petraconij, filius dum cum matre altercatur, illã colapho lædit, addiditq. eam imprecationem. Vtinam manifeſtè Deus oſtendat, vter noſtrum culpam, iniuriamve ſuſtineat. Nocte manũ vtrãque ita arctè ſibi ligari, atque cõſtringi ſenſit ab eo, quem non videbat, vt paulo poſt abſciſsũ iri videretur. Exprimunt clamores dolor, timor, ſed non ante deſtitutum eſt, quam ſuggerente conſcientia ſupplex veniam petit à matre, & illa tandem miſerata filio condonet. Rediuit paulo poſt ad ingenium: dũque ſimul altercantur, muſca inuſitatæ magnitudinis lumen extinguit: & iniecto terrore altercationem dirimit. Rixantur iterum, redit muſca eadem longè moleſtior, diu noctuque, domi, extra domũ, in via, in vrbe, in agro etiam atq; etiam vtrũque diuexat, omnibus vidẽtibus, atq; cõtremiſcentibus ad conſpectum tantuli animalis: quod non obſcurè Dei vindicem eſſe, aut fortaſſe diabolũ intelligebãt, donec de noſtrorũ conſilio

Muſca vexatur filius q matri moleſtus erat.

verè pacificari, & cōfirmari ſacramentis, ſuas vterq; partes implere pietatis, atq; charitatis inſtituit: & ſic abactū eſt aqua luſtrali importunū animal.

XII. *De repreſſa alterius in matrem viduam impietate.*

Ex ijſdē Annalibus eiuſdē anni.

Alius ibidem magis etiam in matrem viduam impius, eam à ſua coniuge, ab ipſa ancilla, ita perpetuo contemni, contumelijs onerari, atque peſſundari permittebat, vt miſera prope verſa in deſperationem, cohibenda fuerit à noſtris, quo minus ſibi mortem inferret. Filius ab ijſdē obiurgatus, & propoſitis Dei minis, exemplisque, officij ſui commonitus, nihilo melior eſt effectus: ſed paulo poſt ad ſummam dilapſus impietatē, magna omnium offenſione eam inſimulatam neglecti pudoris in capitis iudicium vocat. Hic Deus, vt doceret filium impium, in parentem iniquum, adoritur febri filiolam, quam vnicè ipſe diligebat: neue caſu factum exiſtimaret, nocte intempeſta, qua ſopor arctiſſimus omnes habebat, intimi eius cubiculi fores pulſari cœptæ ſunt tanto fragore, vt tota domus cōtremiſceret. De lecto omnes exiliunt: accenſis facibus, arreptisque armis ſingula loca curioſè luſtrantur: ſed omnia inuenta, vti fuerant obſerata, clauibus, vecte, peſſulis: nullum veſtigium furis aut hoſtis: domeſticis timor in admirationem conuerſus. Ipſe vero Deum timere cœpit, non homines: illudque nutanti conſcientiæ omnem dubitationem exemit, quod paulo poſt filiolæ ad lumen accenſum ridenti, atque alia omnia cogitanti ſpectrum obiectum, quo ita deterrita, atque vexata eſt, vt eam nullæ veſtes, nulli receſſus ſatis abdere poſſe viderentur: cumque nulla vis morbi ſolito maior appareret, illico exceſſit è vita. Tum vero pater accepit vexatione intellectum: vix albeſcente die ſacerdotem adit, à quo fuerat obiurgatus: ſuum fatetur ſcelus, ſeque in matrem commiſſa flagitia beneficijs, obſeruantia, pietate compenſaturum pollicetur.

Filij in matrem viduam impietas diuinis quomodo repreſſa.

TIT. LXXXIII. De inobedientia puerorum erga parentes.

Eſau inobediens parentibus amiſit nobiliſſimam benedictionem.

EXEMP. I. *Rex filium inobedientem priuat Regno.* *Gen. 26.*

Regino lib. 6. Martin. Polon. li. 4. Chro.

Svb anno Dominicæ incarnationis 868. gens Bulgarorum ferociſſima ac bellicoſa, relictis idolis abrenuntiatiſque Gentilium ſuperſtitionibus, in Chriſtum pro maxima parte credidit, & abluta ſalutari baptiſmatis vnda in religionem Chriſtianam tranſit. Ferunt autem de huius gentis Rege, quod tanta perfectione poſt perceptam baptiſmi gratiam viuere cœperit, vt diebus, ornamentis regijs indutus coram populo procederet: noctibus vero ſacro veſtitu latenter eccleſiam intrans, ſuper pauimentum ipſius Baſilicæ, ſubſtrato tantum ſibi cilicio, proſtratus in oratione iaceret. Non poſt multum tempus diuina inſperatione commotus regnum terrenum dimiſit, vt in cœlis æternaliter regnaret cum Chriſto. Et ordinauit in ſuum locum Regem filium ſuum maiorem natu, comam capitis depoſuit, habituque ſanctæ conuerſationis ſuſcepto monachus effectus eſt, eleemoſynis, vigilijs & orationibus die noctuque intentus. Interea filius eius, quem Regem conſtituerat, longe à paterna intentione & operatione recedens prædas cœpit exercere, ebrietatibus, comeſſationibus, & libidinibus vacare, & omni conamine ad gētilitatis ritum populum nouiter baptizatum reuocare. Quod cum pater audiſſet, nimio zelo accenſus ſacrum habitum depoſuit, & militiæ cingulū reſumpſit, & cultu regio indutus, ad ſociatus ſibi Deum timentibus filiū per-

Regis Bulgarorum pietas.

Bulgarorū Rex regnum deſerit vt Deo ſeruiat.

Filius à patris moribus degenerat.

Filius degenerans à patre caſtigatur.

perſecutus eſt, quem mox abſque difficultate cepit, oculoſque eius effodit, & in carcerem miſit: deinde conuocato omni regno ſuo filium iuniorem Regem conſtituit, interminatus corā omnibus ſimilia fore paſſurum, ſi in aliquo à recta Chriſtianitate, deuiaret. His ita patratis, depoſito cingulo, & reſumpto ſanctæ religionis habitu, in monaſterium ingreſſus in ſancta conuerſatione reliquum vitæ præſentis tempus duxit.

Bulgarorum Rex fit monachus.

II. *Carolomano item parentis ſui monita aſpernanti eruuntur oculi*

Regino lib. 2. Chron. an. 870.

ANno Dominicæ incarn. 870. Carolomanus, cum adhuc eſſet puerulus, iuſſu patris attonſus clericus effectus eſt, deinde procedente tempore ad Diaconatus officium, quamuis inuitus atque coactus, in præſentia genitoris ordinatus eſt, legitque publicè Euangelium & Pontifici miſſam celebranti iuxta morem miniſtrauit. Poſt hæc in Apoſtaſia recedens ab eccleſiaſtica religione, abijciens ac ſpernens negligenter gratiam, quæ ei data erat per impoſitionem manus, alter Iulianus efficitur, collecta quippe prædonum non modica turba, eccleſias Dei cœpit deuaſtare, ea, quæ pacis ſunt impugnare, cuncta diripere, & mala inaudita perpetrare, pro quibus cum crebro à patre correptus fuiſſet, nec tamen vllatenus accepta prauitas ceſſaret, nouiſſimè ex præcepto patris ei oculi eruuntur, iuſto Dei iudicio lucem exteriorem amittens, qui interiorem, quæ Chriſtus eſt, à ſuo pectore effugauerat, in tenebras exteriores miſſus, qui interioribus ſua ſponte ſe tradiderat. Orbatuſque Ludouicum auunculum ſuum adijt, miſeriarum & calamitatum ſuarū ærumnas apud eum lugubriter deplorans. Ille miſeratione motus, Abſternatum monaſterium ſancti Vvilhibrodi ei ad ſubſidium vitæ præſentis conceſſit, vbi non multo poſt tempore mortuus eſt & ſepultus.

Carolomanus Diacon⁹ fit Apoſtata.

Carolomano eruti oculi.

III. *Vt adoleſcentes immorigeri a parentibus inobedientes vitam ſibi contrahant.*

Tom. 2. Domin. 1. quadr. ſerm. 17 & Guil. Baldeſa. lib. 3. ſimul. adoleſcen. c. 16.

NOſtra ætate, ait S. Bernadinus, in Hiſpaniæ citerioris oppido, cui nomen Sui, non ita procul Valentia, adoleſcens fuit, qui per parentum inobedientiam eò deuenerat, vt anno octauo decimo propter latrocinia, & publica facinora in vincula coniectus, & ſuſpendio damnatus ſit. Erat etiam tum prorſus imberbis: pendenti vero iam, atque exanimi ſubito prorumpit barba, ſpectante populo, comæ capitis planè caneſcunt, vt ætatem referret hominis nonagenarij. Miraculo rei accitus cum populo & toto clero accurrit Epiſcopus: omnes in genua proſtrati expectant, dum oſtendat Deus, quid ſibi monſtrum hoc velit. Atque ecce tibi, Epiſcopus editiorem capiens tumulum ad omnes ait, voluiſſe Deum oſtendere, quantum de vita eis detrahat, qui de parentum obedientia detraxerunt: victurum etiam hunc iuuenem fuiſſe ad eam ætatem, quæ iam apparebat in facie, niſi ipſos ſeptuaginta annos parentum inobedientia detraxiſſet.

Filius inobediēs in mala cruce caneſcens quid ſignet.

IV. *De infauſto exitu adoleſcentis vita turbulenta, & parentes ad mortem vſque amaricantis.*

Th. Brabant. lib. 2. Apum c. 14. p. 7

ALium quempiam, inquit Thomas Brabantinus, in partibus Galliæ, ſub Philippo Rege, noſtris temporibus, viro religioſo referente, fuiſſe cognouimus. Hic ab ineunte ætate peruicaciſſimæ vitæ, vt illud quod de Iſmaele ſcriptum eſt: *Manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum*, in eo ita videretur impletum, vt nec parentes proprios quieſcere ſuſtineret, ſed ad amariſſimum vitæ finem perduceret. Poſt quos & ipſe miſerabiliter infirmatus, & in agone mortis poſitus ſumptis eccleſiaſticis ſacramētis ſubito inter manus aſſiſtentium clamans horribiliter exiluit dicens:

Gen. 16.

Surgite omnes, arma accipite, iuuate me contra proprium patrē, quia omnium inimicorum meorū ductor factus eſt, & me conatur occidere. Et hoc dicens, quaſi contra ingredientem multitudinem ad oſtium ire conabatur. Nec mora, cadens, euerſis terribiliter oculis clamauit expirans: Heu me, pater meus modo validiſſimo lapide frontem meam percutiendo cōtriuit. Hi autem qui aſſiſtebant, neminem quidem videbant ſed quaſi turbas ſe comprimentium, & ingredientium audiebant. Vide ergo, qui nec patrem proprium propitium habere potuit, quantis diuinæ vindictæ animaduerſionibus dignus ſit. Non tamē abſolute eum, qui apparuit, illius patrem dixerim: Sed quemcumque forte ex ſpiritibus ſiue bonis, ſiue malis, cum dictum ſit: *Armabit creaturam ad vltionem inimicorū contra inſenſatos.*

r Pœna horribilis adoleſcentis parentibus inſeſti.

Sap. 5.

V. *Diua Virgo Catharinam Suedicam increpat de ſua erga matrem Brigittam inobedientia.*

CAtharina Suedica, dum cum matre Romæ eſſet, iuſſa eſt aliquando ob impiorum nequitias domi manere, tantiſper dum mater ad ſtationes & indulgentias abiret. Interim adeſt Sathan, & acerbas, in eius animum cœpit cogitationes immittere, tanquam alijs ſuarum animarum lucra captantibus, ipſa inſtar bruti animantis ab omnibus ſpiritualibus bonis arceretur. Addebat his, eius cognatos, fratres & ſorores in patria cū ſumma tranquillitate ſeruire Deo, ipſam verò miſeram ducere vitam: præſtare igitur, ne in lucem quidem editam fuiſſe, quam id genus inertem vitam ducere. Erat hæc in animo ſanctę virginis tentatio vehemens, adeoque eam mœrore & perturbatione oppleuerat, vt matre illius reuertente, & ſerio præcipiente, vt tanti mœroris cauſam ediceret, ſimpliciter reſponderet, ſe loqui non poſſe. Et certe iam planè inſtar mortuæ facies eius expalluerat, oculi tranſuerſi erāt: in tantū moleſtus erat dæmon id genus importuniſſimis ingerendis cogitationibus. Porro nocte proxima in ſomnis viſa eſt ſibi videre totum mūdum quaſi inflammatum, ſeque in medio ignis poſitam in parua quadam planitie, planèque deſperātem ab illis ſe poſſe flammis eripi: tum verò apparentem ipſi beatiſſimam Mariam Virginem, quam his verbis deprecatur: Adiuua me, chariſſima Domina mea. Illam verò reſpondentem: Et qua te poſſum ratione iuuare, quæ tanto patriæ teneris deſiderio, oblita ſponſionis tuæ, & neq; Deo, neq; mihi, neque matri tuæ, neque patri ſpirituali obediens? Se vero offerentem ad omnia exequenda, quæ iuberet Dei mater: atque tum demum Dei genitricem dicentem: Obedias igitur matri tuæ, & patri ſpirituali. Experge facta inde Catharina matrem cum omni humilitate celeriter adijt, veniam ſuæ inconſtantiæ petijt, promiſitque ſe deinceps ad mortem vſque libenter in exilio cum ipſa permanſuram.

In eius vita apud Sur. 22. Martij ca. 6.

Tētatur Catharina Suedia à Sathana.

Viſum eius.

B. Virginis apparitio.

Obedientiam maiorem promittens liberatur à tentatione.

TIT. LXXXIV. De parentum officio erga liberos.

Ingens fuit Elcanæ & Annæ circa filioli ſui Samuelis inſtitutionem pietas, dum eum totum Deo conſecrant, vt cunctis diebus vitæ ſuæ ei iugiter inſeruiret. 1. Reg. 1.

Nec minor Dauidis fuit pietas, cū filium ſuum Salomonem magna & fide & ſolicitudine tradidit Nathan Prophetæ inſtituendum, cui breui poſt moriturus regni adminiſtrationem, & cultus diuini curam commendauit. 3. Reg. cap. 2.

Quantam pro liberorum ſuorum ſalute curā geſſerit pius Iob, ex eo patet, quod quotidie pro ijs apud Deum deprecatus ſit. Magna etiam in Tobia ſeniore pietas eluceſcit, dum filium ingenti cura erudit, & quæ ipſi facienda præcipit. Iob. cap. 1.

Raguel & Anna filiam ſuam Saram piè, & pudicè educatam dimittentes monent eam, vt honoraret ſoceros, diligeret maritum, regeret familiam, gubernaret, domum, Tob. 10.

domum, & ſeipſam irreprehenſibilem exhiberet.

Daniel. cap.13. *Suſannæ parentes ſcriptura commendat, quod cum ipſi iuſti eſſent, filiam etiã ſuam ſecundum legem Moyſi erudirent.*

1. Machab.3. *Magno etiam feruore Matathias filios ſuos, ne à veritate, eiuſque propugnatione deſiſtant, exhortatur, cuius præcepto pro illi animo ſedulo obſeruati ſunt.*

2. Machab.7. *Magnam meretur admirationem ſeptem filiorum fratrum conſtantia, qui fidelem matri ſuæ viduæ exhortationem imo pectori infixam habentes, immaniſſimi tyranni Antiochi tormenta deſpicatui habuere, eiſque ſuperatis, mente inuicta inter ſanctos Angelos triumphant.*

EXEMP. I. *Conſtantinus Magnus diſpertito inter filios imperio, eos artibus, & pietate, & per ſe, & per alios optime inſtituit.*

Euſeb. Cæſ. l.4. de vit. Conſtantini cap. 51. & 52.

IMperator Conſtantinus Magnus vt vltimis orbis terrarum finibus victorias ſuas terminaſſet, vniuerſum imperij ſtatum tribus filijs ſuis partitus eſt: Auitam ſortem grandiori natu filio: Orientis partes huic ætate proximo: quod vero inter hæc mediũ interiacebat, tertio filio tribuit. Sed cum vellet hanc eis fortunam feliciter cedere, & ex animorum ſalute eſſe: pietatis etiam in eis ſemina ſparſit, cũ ſuis diuinis præceptionibus, tum magiſtrorum diligentia, quos omnibus virtutibus inſignes eis præfecerat: quemadmodum etiam & in alijs diſciplinis eos aſciuerat, qui eſſent in ſuo genere, conſummatiſſimi. Nam alij eos bellicis diſciplinis exercebãt, alij præceptis de Republica imbuebant, alij legum peritos efficiebant: eos vero abſentes literis regijs compellans ſalutaria præcepta dabat: in quibus illud maximum & præcipuum fuit, vt Dei, qui omnium rerũ Dominus eſt, cognitionem, & ſanctam aduerſus illum religionem omnibus opibus, atq; adeo ipſi regno anteponerent. Hortabatur etiam, vt ſumma cura afficerentur erga Eccleſiam Dei, præcipiebatque, vt planè & ſine fuco Chriſtiani eſſent. Atque eos quidem pater ſic inſtituebat.

Filios ſuos inſtituit Conſtãtinus Imper.

II. *Solicitudo Caroli Magni Imper. in filios & filias.*

Annales Boiorum li.4. Æmil.l.2. 10. Cuſpin. in Carol. Mag.

CArolus Magnus Imperator maxima cura liberos educauit. Nunquam domi ſine ipſis cœnauit, nunquam iter fecit; quin filij adequitarẽt, filiæ vehiculo extremum agmen claudenta ſubſequerentur, ipſos liberalibus ſtudijs inſtitui iuſſit. Mares ſimul ac per ætatem licuit, more Germanorum equis, armis, venationibus exercuit: fœminas vero etiã lanificio, colo, fuſoque, ne otio torperent, aſſuefecit.

III. *Theodoſij cura in educatione ſuorum.*

Niceph. lib.14. hiſt. Eccl. ca.2.

PRouidentia diuina illud præcipue curans, vt pius maximè Theodoſius Imperator fieret, alium quoque tutorem germanum magis imperio eius præfecit: Pulcheriam nimirũ ſororem, quæ à prima ſtatim ætate ita ſapuit, vt virtute & ciuili prudẽtia eis non cederet, qui in his rebus maximè excellunt. Illud autem plurimum curauit, vt in imperatoris artibus is educaretur, atque diſciplinis ætati cuique conuenientibus inſtitueretur. Ita illa rem militarem & equeſtrem ab eis, qui rerum talium accuratè periti erãt, didicit. Vt autem in publicis progreſſibus quouis tempore; ita vt Imperatorem decet, magnificus eſſet & ſplẽdidus, ab ipſa edoctus eſt, quemadmodum ſcilicet veſtem ſibiipſi circũdare, quomodo conſidere, incedere, & riſum moderari deberet, vt in rebus quibuſque ſe, prout tempus ferret, vel placidum vel terribilem exhiberet, & commodum audiendis ſupplicantium precibus præberet. Potiſſimum vero eum docuit iuſtitiam & veram pietatem, ſicuti conuenit colere, precari cõtinenter, tẽpla adire frequenter, ædes ſacras Deo conſtructas vaſis,

Deus tutela ſororis Pulcheria Theodoſiũ commiſit.

Educatio & inſtitutio Principis Chriſtiani.

viſis, donarijs, & ornamentis locupletate; ſacerdotum ordinem, ſimulque viros bonos, qui Chriſtianorum legibus optimè viuerent, plurimi facere. Hæc eius erant inſtitutiones.

IV. *Theodoſius Imper. filios ſuos Arcadium & Honorium Arſenio viro doctiſſimo in diſciplinam tradit.*

Niceph. Calliſt. lib. 12. hiſt. Eccl. c. 23. apud Baron. tom. 4. Ann. an. Chriſti 383.

THeodoſius Imperator liberis ſuis virtutis magiſtrum præficere volens, Arſenio illi, cuius gloria terram ſub ſole omnem peruagata eſt, inuento, eos commiſit: quibus ille ſuſceptis, cum diſciplina omni præceptoris, tum liberali educatione patris illis loco fuit Imperator enim illum, ne quem ex imperij ſublimitate conciperet metum, ſed illis potius vt ſeruis vteretur, admonuerat. Tantum vero, vt id ille fecerit, abeſt, vt inſigni modeſtia & moderatione diuerſum potius fecerit. Et quum de repente Theodoſius ad eos aliquãdo veniſſet, pueros quidem cum ſplendore magnifico conſidentes. Arſenium autem inter docẽdum eis aſtãtem reperit. Qua de cauſa Imperator indignatus, cum illos inſignibus principalibus nudauit, tum ſempiterna memoria dignum, & verè imperiale illud verbum eſt proloquutus: Si tales ſe præbituri eſſent, vt mores vitamque ſuam ad diſciplinam & leges Dei componerent, propenſum, & illum fore, vt eis imperium in manus tradat, ad ciuium, & ſubditorum cõmodum & vtilitatem accommodatũ: ſin minus, conducibilius eis eſſe dixit, vt ſic priuati vitam exigerent, quam doctrina nulla cum periculo imperarent.

Theodoſii verbũ ſempiterna memoria dignum.

V. *Arcadius Theodoſio filio Iſdigerdem teſtamento curatorem deſignat, qui puero pædagogum Antiochum tradit.*

Idem lib. 14. cap. 1.

ARcadius Imperator vitam cum morte commutaturus, adoleſcẽtulo admodum Theodoſio iuniori filio ſuo, octauum videlicet annum ingreſſo, à matre quoque, cum trimulus eſſet, relicto, ne quid contingeret metuens, Iſdigerdem Perſarum Regem curatorem eius, & ſimul imperij, donec ille in virum euaderet, teſtamento inſtituit. Quod vbi Iſdigerdes cognouit re ea minime neglecta, nouum quoddam admirandæ virtutis exhibuit ſpecimen; Pace namque prolixa, centum annorum inducijs cum Romanis initis, imperium Theodoſio, quo minus periclitaretur, conſeruauit: & Antiochenum quendam virum admirãdum & præclarum, delectum veluti tutorem & pædagogum, cum literis in hæc verba ad Senatum Romanum miſit: Quum Arcadius Imperator veſter me filij ſui curatorem inſtituerit, qui officio meo fungatur, virum iſtuc miſi. Ne quis igitur puero inſidias ſtruere audeat, ne bellum ipſe implacabile aduerſus Romanos moueam. Et Antiochus vbi Conſtantinopolim venit, puerum ita vt Imperatorem decet, educauit: illud prouidens & curans, vt ſimul puer & magnificentiam in publicum progreſſus retineret, & rebus bellicis optimus eſſet. Quum autem quadriennium cum eo fuiſſet, diſceſſit.

Induciæ centum annorũ inter Roman. & Perſas. Antiochus Theodoſii iunioris pædagogus.

VI. *Cura Iacobi Aragonum Regis erga liberos.*

Luc. Mari. de rebus Hiſpa. lib. 10.

HVnc imitatus Iacobus VIII. Aragonum Rex, vehementiori febre morboque grauatus, cum ſe moriturum pęne cognouiſſet, vir Chriſtianiſſimus, omnibus negotijs & humanis rebus omiſſis, animæ ſtatim prudentiſsime conſuluit: accito enim ſacerdoti magna cõtritione confeſſus, omnia eccleſiæ ſacramenta deuotiſsimè recepit. Poſtremo die non minori diligentia teſtamentum cõdidit, in quo Petrum filium natu maiorẽ in regno Aragonum, Valentiæ &c. & Iacobum filium minorẽ inſtituit in regno Maioricorum, &c. Hoc modo teſtamento celebrato, Petrum filium ab exercitu vocari, & ad ſe venire iuſsit, cui coram multis nobilibus, cum ea quæ

teſta-

teſtamento ſcripta fuerant, recitaſſet, primum Dei cultum & omnes res diuinas, & deinde fratrem Iacobum, & omnes equites, domeſticos, familiares,& populos diligentiſſimè commendauit. Petrus autem genibus flexis patris manus & pedes oſculatus eius omnia iuſſa libentiſſimè ſe facturum reſpondit. His rebus confectis, Rex, vt qui rebus humanis renunciarat, ſibi Ciſtercienſis Ordinis habitũ induit, & de Rege ſe monachum & religioſum fecit, atque Deo ſeruire maximè cupiens Populetum proficiſci ſtatuit,ibique permanere. Cęterum cum ex Algezira Valentiam delatus eſſet, ibi grauiùs ægrotans vitam finiuit an.1276.8.id.Aug.ætat.an.72.

VII. *Solicitudo Regis Ludouici Craſſi erga filium.*

Paul. Aemil. lib.5.hiſtor.Frā.

LVdouicus Craſſus Francorũ Rex regnauit triginta annis,& ne quid fortunato deceſſui deeſſet: cum fatalē ſibi diem appetere ſentiret, reuocauit filium Ludouicum iuniorem Regem è Vaſconia: coramque hortatus eſt, obteſtatuſque, vt magis pie regnaret, quam ipſe feciſſet; religionem coleret: egentibus conſuleret:orbis,pupilliſque proſpicere. paci communique dignitati ac ſaluti inſeruiret:Regnum nihil aliud quam procurationem munuſque publicum exiſtimaret: cuius in vita adminiſtrati redden iam exacte rationem cõtinuo poſt fata ſciret, ſedente in ſe immortali iudice, ſua cuique facinori parata præſenti ſempiternaque mercede.

VIII. *Blancha S. Ludouici Mater, mulier religioſiſſima quam piè filium inſtituerit.*

Paul. Aemil. lib.7.hiſtor. -ã.

BLancha Hiſpana D.Ludouici mater, eo adhuc impubere,ex mariti teſtamẽto rebus adminiſtrandis præfecta, quod mulier, quod externa: quod externorũ fide conſilioque vteretur, inimicos æmuloſque habuit: alio qui ſine cõtrouerſia, ſine exceptione laudibus cumulata. Ferunt illam à puero filium ita inſtituiſſe,eaque religione imbuiſſe, vt in animum induceret malle emori, quam ſcelus concipere. Patrem quoque Ludouicum Regem opinio eſt ea continentia in ſumma omnium rerum licentia, temporibuſque corruptiſſimis extitiſſe, vt vſum voluptatum intra ſepta monaſterij cohibuerit: vt mirum non ſit, tali vtrimque indole, domeſticiſque inſtitutionibus, ac exemplis ſobolem ſanctam fuiſſe. Et ſanctam etiam per ſe matrem filius, vbi adoleuit, etiam ſanctiorem effecit.

S. Ludo. piè à Blācha maire inſtitutus.

IX. *Quantopere ſudarit Monica,vt Auguſtinum filium vnicum ad eccleſiæ gremium adduceret.*

D. Auguſt.

SAncta Monica diui Auguſtini dupliciter mater,quia eum & mundo & cælo peperit, marito mortuo, quē ſenectute confectum Ieſu Chriſto cõciliauit, caſtam, & operibus miſericordiæ exercitam viduitatem agebat, in aſſiduis verò ad Deum orationibus pro filio, qui in Manichæorum ſectā inciderat, lacrymas effundebat, frequens in ſacris conuentibus, atque aſſidua in eccleſia erat.

X. *Quanti ſit momenti ab ineunte ætate probos mores imbibiſſe.*

D.Ioan. Dubrauius Olmuc. Ep ſc.4. & in hiſtor.Boemica, & ex eo Io. Boniſ.de Inſtitut. pueri Chriſtia ni lib.1. cap.1.

SI vnquam oſtendit educatio,quantas vires habeat ad mores ingenerandos certè in illis duobus fratribus Venceslao & Boleslao mirificè demõſtrauit Nã Venceslaus Boemiæ Princeps,quem Ludmilla religioſa mulier educauit à puero, ſanctiſsimus euaſit, atque optimus; at Boleslaus iiſdē ortus parētibus, quòd à Drahomira impia, ſceleratiſsimaque fœmina educatus ſit, impius, immanis, crudelis & importunus extitit, eoque peruenit, quoad progredi feri hominis amentia potuit. Nam Drahomiræ ſuæ altricis veſtigijs ingreſſus, quæ ad Ludmillā ſocrum, ac multos Chriſti ſacerdotes

occiderat. Venceſlaum fratrem quoque interemit, humanaque & diuina iura violauit. Nutricis vero, magiſtręque Drahomiræ nefaria inſtitutio impunita non fuit: cum enim per eum locum, vbi ſacerdotum corpora inſepulta iacebant, curru vecta tranſiret, ſubito terra dehiſcens Drahomiram ex numero viuorum exturbauit, currumque & vectores reliquos depreſſit, atque demerſit, vnico incolumi auriga, qui tintinabuli ſigno admonitus ad aram non longè poſitam fremente Drahomira, rhedariaque religionem & pietatem execrante, ex equo deſiliens Chriſti ſacroſanctum corpus veneraturus accurrerat, quod ſacerdos rem diuinam celebrans offerebat: necnon ſacrilegi & parricidæ Boleſlai dementia punita eſt, & vindicata diuinitus; nam templi paries, quem Venceſlai cruore frater inſanus, & præceps amentia reſperſerat, detergi abluique non potuit, vt nefariæ cædis teſtis eſſet æternus. Sic videlicet principijs exitus, primiſque extrema conſentiunt.

XI. *Quomodo Iulianus Imper. à puero in pietate educatus, poſtea in impietatem lapſus ſit.*

Theodoret. Cyri Ep. l. 3. hiſt. Eccl. cap. 2. & 3. Socr. 3. cap. 1. Sozo. 5. capit. 2. & 3. Nicephor. 10. cap. 2.

Iulianus puer in fide rectè inſtitutus.

IVlianus Imperator cum adhuc tenera eſſet ætate, & necdum ex pueris exceſſiſſet, lac ſuxit piæ ſinceræque doctrinæ. Quin etiam cum pubeſceret, & ipſam attingeret adoleſcentiā, eandem doctrinam tenuit. Nam veritus Conſtantium, qui dum exerceret tyrannidem, cognatos è medio ſuſtulerat, in electorum numerum adſcriptus eſt, & ſacros libros in eccleſiaſticis conuentibus perlegit. Sacram item ædem Martyrum conſtruxit ille quidem: ſed Martyres eam non æqui bonique conſuluerūt, propterea quod præuiderant illum à vero Dei cultu ad impietatem deflexurum. Nam fundamentis eius ad ſimilitudinem inconſtantis & leuis mentis Iuliani agitatis ædes prius quam conſecraretur, diſiecta corruit. Iulianus ſiquidem poſtea metum, qui ei perutilis & neceſsarius fuerat, eiecit ex animo: & iam armare ſe audacia & contra quam debuerat, imperij cupiditate exardeſcere cępit. Imper. nactus diu ſuā occultat impietatē, eā tamen poſtmodum patefecit.

Templū ab eo cōſtructū cito corruit.

Ambitio eum fecit apoſtatam.

XII. *Quantum etiam laborarit Voluſiani mater pro filij ſui conuerſione.*

Ex Diu. Aug. epi. 2. & 3. Baron. to. 5. Annal. ann. 412. & 434.

Voluſiani mater laborat pro filij conuerſione.

ERat Voluſianus Gentilis homo, inter Romanos nobilitate nulli ſecundus, & philoſophicis diſciplinis imbutus, inter primos philoſophos adnumerādus: cuius mater Chriſtiana fœmina religioſiſsima erat. Quæ occaſionem nacta profectionis Marcellini Tribuni in Africam, apud ipsū ſolicitè egit, vt cum Auguſtino, (quem fama ſciret omnium diſertiſsimum) ageret, vti ſcriptis ſuis Voluſianum filium ad fidem Chriſtianam amplexandam, omni ſtudio adhibito, conaretur adducere. Interpellatur igitur Auguſtinus literis Marcellini, & ipſe matris Voluſiani precibus fatigatur, qui ad eius conuerſionem addixit animum: nam cum Carthagine eſſet, cū ipſo frequenter egit, vt Chriſtianum ſe faceret. Prouocauit, aperuitq; Auguſtinus illi viam, vt de fidei Chriſtianæ veritate ſolicitius inquireret; diuinas ſcripturas legeret: & ſi quid in illis oboriretur quæſtionis, ad ſe ſcriberet. His acceptis literis Voluſianus, quæ in fide Chriſtiana ſibi viderentur abſurda, declarat, eademque ſoluenda proponit: nimirum videri ſibi Deo indignum, carnem ſuſcepiſſe humanā, aliaq; ad hæc ſpectātia operatū. Huic autem quæſtioni, alijsq; id genus obiectionibus egregiè licet reſpondit Auguſtinus, datis ea de re vltro citroque literis, ab ipſo tamen Voluſianus, vt conuerteretur, perſuaderi tunc minimè valuit; quod praua mens eius ob cultum magorū nimiū in trāſuerſum acta eſſet. Vt tamen vel ſere fidei ſigillo per baptiſmum ante obitum muniretur, ardentiſsimæ matris ad Deū preces

Auguſtinus etiā laborat in eiuſdem conuerſione.

preces pro ipſius ſalute feliciter impetrarũt, hac data occaſione ſanctæ Meniliæ neptis eius, quam videre auidè cupiebat, ad ipſam propterea dedit literas, quo tempore creatus erat Præfectus Romanę ciuitatis, & miſſus Legatus Byzantium ad Eudociam Imperatricem. Itaque beata Melania videndi Voluſiani patrui ſui pariter cupida, Hieroſolymis egreſſa eò iter facit. Inuenit autem patruũ graui morbo oppreſſum. Qui eius habitum, ac formam admiratus (extenuatus enim admodum erat vultus eius exercitatione) magna voce exclamauit: O qualem ex quali te video, Melania chariſſima. Illa vero ex eius ſermone ſumpta occaſione: A me quoque, inquit, diſce, ô beate patrue, & accipe iudiciũ futurorum bonorum: nam nec ego tantam deſpicatui gloriã habuiſſem, nec pecuniam, nec corporis curã abieciſſem, niſi perſuaſum haberem, me his propediem longè maiora accepturam. Falſam autem eius religionem ſenſim ſtudebat labefactare, tam per ſe, quam per alios: ac tandem effecit, eam infeſtante quantumcunque hoſte, vt baptiſmum conſequeretur, & cum eum confirmaſſet, & de ea, quæ ſurſum eſt, vita diſſeruiſſet, lætum, & bona ſpe præditum tranſmiſit ad viã, quæ ducit ad Deum, cũ pulcherrimo viatico, nempè pretioſo Chriſti corpore & ſanguine.

Melania iunior monaſticam vitã agens Byzãtiũ venit ad patruũ.

Voluſianus factus Chriſtianus ex hac vita migrat.

XIII. *Quanto uitæ æternæ deſiderio puerum excitarit mater Chriſtiana ad martyrium.*

Prud. li. Periſtephã, ſeu de Coro. Hym. 10.

NArrat Prudentius Poeta, Chriſtianum puerulum, nondum ſeptennem, Romani, martyris nobiliſſimi filium rogatum coram Aſclepiade Præfecto, Dei vnius eſſentiam, & Chriſti Deitatẽ, exploſa deaſtrorum ethnicorum multitudine, conſtanter aſſeruiſſe. Matre accerſita iuſſit tyrannus carnificem, vt puſionem ſublime tolleret, manu pulſaret nates, mox remota veſte virgis verberaret. Cunctis flentibus, & ad tam immane ſpectaculum obſtupeſcẽtibus mater imperterrito vultu & ſerena fronte, amore Chriſti contumax doloribus ſtetit. Paruus ſe ſitire exclamat, mater autẽ eum increpãs dicit: Chriſtianum cedere morti non debere, aquam vitę in Chriſto ſufficere: fontẽ illum perennem eſſe, proximum, calicem infantum Bethleemiticorum eſſe exhauriẽdum. Iſaaci paruuli obedientiam, & ſeptem puerorum ex Machabæorum hiſtoria commemorat. Paruulus virili animo virgas ſtrepentes, & dolores vulnerum ridet, tortoribus, & tyranno inſultat victor. In rabiem actus Aſclepiades puerulum capite mulctari iubet. Mater natum gerebat amplexu & ſinu. Puerum popoſcit carnifex, mater dat, nec immorata eſt fletibus, tantum oſculo impreſſo ei dedit. Et dum amputat ceruiculã carnifex, mater pſallere docta Dauidis Pſalm. 116. canebat:

Pretioſa ſancti mors ſub aſpectu Dei,
Tuus ille ſeruus, proles ancillæ tuæ:
Talia retexens explicabat pallium,
Manuſq; tendebat ſub ictu, & ſanguine
Venarũ vt vndam profluã manãtium.
Excepit, & charo applicauit pectori.

XIV. *Aliud eiuſdem argumenti exemplum.*

AVreliano Principe aduerſus Chriſtianum nomen diram perſecutionis procellam excitante, Auguſtoduni erat Symphorianus. Fauſti nobilis viri filius, Chriſtiana familia ortus, litteris, & moribus probè inſtitutus, adeò vt tantam bonis omnibus virtutum ſuarum ſpem faceret, vt cuncti non ſine admiratione cum ſupernis ciuibus magnum eum cõſortium habere ſtatuerent. Illuſtrabat enim eum cœleſtis ſapientiæ ſpiritalibus gemmis ornata ſimplicitas, & ipſe prudenter malè blandientis mundi naufragia vitabat. Per id tẽpus Heduorum ciuitas Auguſtodunum, antiquæ nobilitatis titulis, & ſacrilegæ religionis referta

In vita S. Symphorian. martyr. apud Su. 22. Auguſt.

referta cæremonijs, diuerſis gloriabatur idolorum templis, errorique ſeruiens, Berecynthiæ imprimis, Apollinis, & Dianę cultum ſtudio propēſiori complectebatur. Conuenerat tum ad Berecynthiæ matris dæmonum prophanam ſolemnitatem multa populi frequentia. Porro Heraclius conſularis ea in vrbe, ad perquirendos diſcutiēdoſque Chriſtianos cumprimis ſagax & curioſus, reſidebat. Adfuit & Symphorianus, & cum ſtatuam Berecinthiæ, quæ carpento vehebatur, agminibus ſtipatam populorū per contemptum adorare nollet, publicę ſeditionis prætextu comprehenſus tenetur, & Heraclio conſulari offertur. Is vero pro tribunali ſedens ait ad eum: Nomen tuum conditionemque edito. Ille reſpondit: Symphorianus dicor, Chriſtianus ſum. Iudex dicit: Chriſtianus es? Nos igitur, vt video, latuiſti. Nobis huius nominis profeſſio, nō magni momenti videtur. Sed cur deæ matris effigiem prophana abuſione deſpectā adorare noluiſti? Symphorianus reſpondit: Paulo ante iam dixi, Chriſtianus ſum. Deum viuū adoro, qui regnat in cœlis. Simulacrum vero dæmonis non ſolùm non adoro, verum etiam, ſi permittis mihi, malleis illud mea auctoritate comminuā. Tum Iudex: Iſte, inquit, non ſolum ſacrilegus, ſed etiam rebellis conatur exiſtere. Sed forſitan decretorū Principum ignatus, nimium ſibi de nobili familia & indole glorioſa applaudit. Itaque ab officio Imperatorum edicta recitantur. Lectis igitur edictis, Symphorianus, Iudice vrgente vt intenta crimina dilueret, reſpondit: Nūquam ego hanc ſtatuam aliud, quam diabolicæ perſuaſionis infauſtum ſimulacrū, & publicæ perditionis dæmonem putabo. His auditis Iudex furore percitu, ait: Symphorianus publici criminis reus, qui ſacris aris nefarijs vocibus iniuriam irrogauit, gladio vltore feriatur. Ea prolata ſententia, cum vir beatus duceretur ad mortē, Chriſti victima futurus, venerabilis mater eius de muro ſedula illum voce, & oratione ita exhortabatur: Nate, nate Symphoriane, memento Dei viui. Concipe fili, concipe animi conſtantiam. Timere non poſſumus mortem, quæ citra dubium perducit ad vitam. Surſum, fili, erecto corde aſpice illum, qui regnat in cœlis. Hodie tibi, nate, vita non tollitur, ſed mutatur in melius. Si hodie perduraueris, fili, ad cęleſtem gloriam, & ſupernam nobilitatem fęliciſſima commutatione migrabis. Ita ergo S. Martyr extra muros eductus a carnifice cæſus eſt, purpureì ſanguinis ſui vnda perfuſus.

XV. *Vt Iuſtina Imperatrix Valentinianum filium ſuum adoleſcentem hæreti prauitate imbuerit.*

IVſtina Valentiniani Magni cōiunx, & mater adoleſcentis, peſſimè hoc officio erga filium perfuncta eſt. dum Arianæ doctrinę ſemina, quę olim exceperat, filio exponit. Nam fidei ardore mariti ſui cognito, toto, quo ille vixit, tēpore hæc occultare ſtuduit. Verum cum filij ſui animum mollem, & flexibilem cerneret, errorem in mente ſua deliteſcentem profert audacius. Adoleſcens autem matris monita vſui ſibi fore arbitratus (nam ad eſcam illecebris naturam delinientem oculis mētis adiectis, lethalem hamum perſpexit) primum cum Ambroſio hac de re communicat: ratus, ſi hunc ad ſuam perduceret ſententiam, ſe alios perfacilè ſuperaturum. At vero Ambroſius reuocat ei in memoriam pietatis paternæ: & vt hæreditatē, quam ab eo acceperat, integram ſeruet, cohortatur. Exponit ei præterea doctrinarum differētiam: & quomodo hæc cum doctrina Domini, Apoſtolorum prædicatione conſentiant, illæ legibus Eccleſiæ Spiritus ſancti inſtinctu ſancitis perſpicuè repugnent. Adoleſcens vero, vtpote adoleſcens, & a matre errore cæcata incitatus, tantum aberat, vt Ambroſij aſſentiretur orationi, vt etiam

Theodorus hiſto. Eccl. lib. 5. c. 13.

Iuſtina corrupit filiū ſuū Valentinianum.

Ambroſ. cōtendit eum reducere.

Reprehēſionē Ambroſij cōtēnit Valentinianus iunior.

etiam iracundia inflammatus eccleſię parietes turmis peditum, tum graui tum leui armatura tectorum circumſideret. Vbi autem fortiſſimum illum Chriſti bellatorem his rebus minimè perterrefactum videt (eas enim pro laruis, quæ ad terrendos adoleſcentulos obijci ſolent, habebat Ambroſius) tandem bile commotus palam dat ei mandatum, vt è ſacris templi veſtibulis egrediatur. Tum Ambroſius: Non ſum iſtud, inquit, volens, facturus, neque ouile obuium lupis proditurus, neque blaſphemiæ auctoribus ſacroſanctum Dei templum tributurus, ſed ſi libet me interficere, hic intus vel gladio, vel cuſpide haſtæ confodito: ſum enim cupidè, & libenter hanc cædem excepturus.

Minas eius contemnit Ambroſius.

Tit. LXXXV. De nimio parentum in proles amore, & indulgentia.

1 Reg. 4. *Heli ſummus Iſraelitarum Pontifex, dum poſt multas eaſque manifeſtas de Ophni, & Phinees filiorum ſuorum impia & impura vita querelas, nihil niſi blanda verba adhiberet, ipſe cum illis vno die horrendas pro tanta diſciplinæ remiſſione luit pœnas. Illi namque ambo in prælio cæſi ſunt: Arca Dei, quam portabant, a Philiſtæis capta eſt, & ipſe Heli hæc audiens cecidit de ſella retrorſum iuxta oſtium, & fractis ceruicibus mortuus eſt.*

Heli pro nimia indulgētia cum filijs punitur.

Exemp. I. *De Andronico Iuniore, qui ob nimiam licentiam imperio auum deturbauit.*

Niceph. Greg. hiſto. Rom. lib. 8.

Andronicus ſenior Imperator tanto amore proſecutus eſt Andronicum iuniorem Michaelis filium, ita eius aſpectu gauiſus eſt, vt omnes, & ante & poſt natos filios, & filias, nepotes & neptes multo minoris faceret, omneſque quam hanc, perire mallet, ſi optio daretur, tum ob firmiorē Imperij ſucceſſionem, tum propter ingenij præſtantiam, tum propter vultus maieſtatem. Forſitan, & ſimilitudo nominis aliquid ad beneuolētiam fecit. Quibus de cauſis eum apud ſe regia diſciplina inſtituendum, eiuſque conſpectu noctu atq; interdiu fruendum eſſe, lætandumque cenſuit. Cum autem iam adoleſcentiæ limē ingreſſus eſſet, quo tempore voluptatum ardor maximus exiſtere ſolet, omnis caſtigationis & modeſtiæ inimicus fuit, in regia præſertim poteſtate, & flore adoleſcentiæ. Ad hæc, æquales eius omnium earum cupiditatum, quas effrenes adoleſcentię libidines ferunt, miniſtros atque auctores ſeſe præbuerunt. Ac primùm deambulationes ad venationes, ad ſpectacula educere illum cœperunt: deinde ad nocturnas vagationes, non ſatis dignas imperio. Quæ cum magnos ſumptus poſtularent: auus vero certam ſummā, eamque frugalē pro victu quotidiano numeraret: in amicitiam Latinorū, pręſertim diuitum, qui Galetæ habitabāt, ſeſe inſinuat. Inde pecunia mutua, æs alienum, inquiſitio pecuniarum, inde conſilia & conatus clandeſtinæ fugæ. Nam cum auum Andronicū diu viuere, eoque defuncto patrem ſuū Michaelem ſucceſſurum eſſe cerneret: ſpem potiendi Imperij abijciebat. Vnde ambitioſæ cogitationes, & animi puſillitas, generoſum pectus lōgo tempore affligentes in talia illum conſilia impulerunt. Quum enim auo tanquam pædagogo parere, & aliorū voluptatibus ſeruire inſtar pueri nollet, Imperatoriam licentiam, & copiam rerum requirebat, vt & ipſe, quod ſatis eſſet, haberet: & alios, vt Imperator miniſtros ſuos, remunerare poſſet. Quod cum, auo viuente, patreque rerum potiente, non licere cerneret, aliarum prouinciarum dominatū ambiebat, nunc Armeniam matris cauſa ad ſe pertinentē, nunc Peloponeſum, nunc Lesbum & Lemnum, cæteraſq; maris Aegæi inſulas ſomniabat.

II. *De infelici interitu filij Zenonis Imperat. male morati.*

Suidas in hiſto. apud Baron. to. 6. an. 485. 27. ZEno Romanorum Imperator filium ſuum admodum adoleſcentem Imperij ſucceſſorem relinquere cupiens, & dignitatibus ornabat, & corpus exercere iubebat ad ſtaturę incrementum. At Imperatorij proceres poteſtatem nacti fiſci affatim exhauriendi, curabant, vt adoleſcens Sybaritico luxu corrumperetur, & lenocinio ſuo ad inſanos amores æqualium incitabant. Itaque vitæ ratione ad voluptatem & ſuperbiam comparata, ab omni honeſtate remotus, & iam tum arrogantiam ob expectationem Imperij è vultu elucentem præ ſe ferens, ſublimis incedere, & erigere ceruices cœpit, ac (vt paucis dicam) erga omnes non alium ſe præbere, quam aduerſus ſeruos. Verũ inſpector omnium rerum, & natiua & edocta eius improbitate perſpecta, ita illum mulctauit, vt alui profluuio multos dies ſine ſenſu lectum inquinans immatura ætate rebus humanis eximeretur.

III. *De filio, qui nimia licentia effrenis factus, tandem ebrius patrem occidit, & cæt.*

Ex ſerm. 33. ad Fratr. in Erem. q D. Aug. nomine titulantur. ACcidit hodie terribilis caſus præclariſſimo ciui noſtro Hipponẽſi Cyrillo. Ecce enim vt ſcitis, potẽs erat inter nos opere & ſermone, & fere dilectus ab omnibus. Filium habebat, & eum vnicum poſſidebat: & quia vnicus erat, eum ſuperfluè diligebat, & ſupra Deum. Ideo ſuperfluo amore inebriatus filium corrigere negligebat, dans etiam poteſtatem faciendi omnia, quę placida eſſent illi. O dolorosa libertas, ô grãdis filiorum perditio, ô paternus amor mortiferus. *Nimius parẽtum amor in filiũ eũ perdit.* Ecce filios ſe dicunt diligere, quos iugulari procurant. Dicunt eos amare, quibus iam ſuſpendia parant. Dicunt patres filios ſe nutrire; ſed ecce iam pater, & filius ambo in foueam cadunt. Quare pater cum filio cadit in foueam, niſi quia pater cęcus eſt, quia malus, & quia ſalutem ſuam, & filiorum videtur negligere? Quando & quomodo pater hæc neglexerit, niſi quando filio libertatẽ donauit, quãdo eum corrigere neglexit, quando virgæ pepercit, quãdo ei ſemper ſerenam faciem demonſtrauit? Cupitis audire nunc quomodo pater, & filius ambo in foueam cadunt? Licet enim ſciatis, tamen, quia eſt neceſſe, vt vos quamdiu viuitis, timeatis, ideo quæ hodie facta ſunt, iterum dicere non erubeſco. Ecce enim Cyrillus veſter filiũ habebat, vt ſcitis, quem corrigere negligebat, & luxurioſe viuendo conſumpſit partem bonorum ſuorum: ſed ecce hodie ebrietatẽ perpeſſus matrem prægnantem nequiter oppreſſit, ſororem violare voluit, patrem occidit, & duas ſorores ad mortem vulnerauit, &c. *Facinus immane filij immorigeri in parentes.* *Ebrietatis mala.*

IV. *De puero à dæmone è patris ſinu erepto.*

Gregor. Magnus l. 4. Dialog. c. 18. GRegorius libros quarto Dialogorum capite 18. Etſi (inquit) omnes baptizatos infantes, atque in eadem infantia morientes ingredi regnum cœleſte credendum eſt, omnes tamen paruulos, qui ſcilicet iam loqui poſſunt, regna cœleſtia ingredi credẽdum non eſt: quia nonnullis paruulis eiuſdem regni cęleſtis aditus a parentibus clauditur, ſi malè nutriantur. Nã quidam vir cunctis in hac vrbe notiſſimus ante trienniũ filium habuit annorum, ſicut arbitror, quinque: quem nimis carnaliter diligens remiſsè nutriebat: atque idem paruulus, quod dictu graue eſt, mox vt eius animo aliquid obſtitiſſet, maieſtatem Dei blaſphemare conſueuerat, qui in hac ante triennium mortalitate percuſſus venit ad mortem: cumquè eum ſuus pater in ſinu teneret, ſicut hi teſtati ſunt, qui præſentes fuerunt, malignos ad ſe veniſſe ſpiritus trementibus oculis puer aſpiciens, cœpit clamare: Obſta pater, obſta pater. Qui clamans declinauit *Paruulis quibuſdã aditus regni cœleſtis à parentibus præcluditur.*

fa-

faciē, vt ſe ab eis in ſinu patris abſcō-deret. Quem cum ille trementem re-quireret, quid videret, puer adiunxit dicens: Mauri homines veneiūt, qui me tollere volunt Qui cum hoc dixiſ-ſet, maieſtatis nomen protinus blaſ-phemauit, & animū reddidit: vt enim omnipotens Deus oſtenderet, pro quo reatu talibus fuiſſet traditus executo-ribus, vnde viuētem pater ſuus noluit corrigere, hoc moriētem permiſit ite-rare, vt qui diu per diuinitatis patien-tiam blaſphemus vixerat, quandoque per diuinitatis iudiciū blaſphemaret, & moreretur: quatenus reatum ſuum pater eius agnoſceret, qui paruuli filij animam negligens, nō paruulum pec-catorem gehennæ ignibus nutriſſet.

Terribile exēplum de puero blaſphemo.

Diabolus puerulū extīguit ob paternum culpam.

V. *De filio, cui malam mortem pater imprecatur, & ille eo ipſo die trucidatur.*

Ciuis quidam Mediolanenſis filio vnico mortis auctor fuit ob diſci-plinam & correctionē in tenera ætate non adhibitam: cum enim videret a-dultum filium rebus ludicris & inani-bus addictum, præter conſuetudinem eum increpare cœpit. Filius id indi-gnè ferens, aduerſus inſolita patris monita contumax, obtēperare renuit. Pater id ægrè ſuſtinens filium oppro-brijs & maledictis onerat: Egredere domum meam, nequam, nunquam te videant oculi mei, niſi in terram ene-ctum: opto vt hoc die in hoſtium tuo-rum gladios incurras. Filius, velut fu-rijs quibuſdam inſtar Cain actus, pa-tris conſortium fugiens in quendam impegit debitorem, a quo importunè pecuniam exigens, eodem die percuſ-ſus occiſus eſt, & in domum patris il-latus, ob quem caſum pater, velut a-mens, barbam vellere, & indignè ſe furijs agitare cœpit, ſeque flebiliter arguere, quod filium adhuc mollem, & tenerum non caſtigaſſet: id enim ſi pro more piorum parentum feciſſet, non ei tantum nefas accidiſſet.

Ioa. Magiſtri in Theatro exēp. in 16. §. 5.

VI. *Caſtigatio exhibita ſapientiam ingerit.*

Noui ego ante complures annos puerum, cui neque morum pro-bitas, neque literarum ſtudium cordi erant. Rogatus ab eius auūculo: quid remedij: Conſilium dedit iuxta Salo-monis ſententiam: *Stultitia colligata eſt in corde pueri, & virga diſciplinæ ef-fugabit eam* Qua prolata, pueroque perſuaſa ea Salomonis ſententia: cre-didit puer, ſi ſtultitia in corde, vbi ſa-pientiæ ſedes eſt: haud dubiè ſapien-tiam alibi eſſe oportet. Ibi virga adhi-beatur, & ſapientia loco cedens aſcen-det: Illa autem aſcendente fugabitur ex corde ſtultitia, & ſolio ſuo ſapientia potietur. Prima data poſt dies aliquot occaſione factum eſt periculū, roga-tus ab auunculo ſub virgarum ictibus puer, quidnam affulgeret ſpei: iam in-cipere ſapientiam loco moueri, & a-ſcendere reſpondit. Tam felici auſpi-cio re illa aliquoties repetita, tandem accreſcentibus annis ita in probum, doctumque euaſit adoleſcentem, vt nihil niſi ſummam, & ab eius auūculo & a præceptoribus, laudem de illo au-dierim, iamque adeo in virum egre-gium ſit euectus.

Ex Veridico Chriſtiano P. Ioan. Danid. c. 48

Pro. 22.

Tit. LXXXVI. De nimia ira, & ſeueritate parentum erga liberos.

Saul, qui primus in Iudæa regnauit, cum Ionathas filius ingentem hoſtium fu-diſſet exercitum, fuſumque Rex cum ſuis à tergo premeret, & forte edictum eſſet, ne quis cibum caperet, niſi debellatū prius eſſet cum hoſte, ipſum victoriæ auctorem filium, qui ætate & labore feſſus fauum mellis media hoſtium inſectatione per obli-uionem comediſſet, ad ſuppliciū arreptum capite damnauit, eſſetque ſtatim pœna conſecuta, ni victor exercitus fortiſſimum iuuenem iam ara admotum impēſiſſimis precibus à Rege impetraſſet, vt & eum ſeruaret, per quem vniuerſa gens eo die ſeruata eſſet.

1. Reg. 1.

EXEMP. I. *De nimio Herodis Aſcalonitæ in filios proprios crudelitate.*

Oroſius li. 7 c. 3. & habetur l. 11. Theatri vitæ humanæ.

HErodes Aſcalonita, qui in pueros Bethleemiticos, qui infra bimatum eſſent, ſæuijt, filios ſuos Alexandrum & Ariſtobulum egregios iuuenes falſis adductus ſuſpicionibus laqueo ſuffocauit, quibus addit quartũ Macrobius intra bimatum peremptum. Quam ob cauſam & immanitatem eius Auguſtus dixiſſe fertur: Melius eſt Herodis porcũ eſſe, quam filium.

II. *Sigiſmundus Rex Burg. ſuaſu vxoris conſenſit in necem filij*

Greg. Turon. de Geſt. Frãcor. li. 3. c. 5. apud Ba. q. to. 7. anno 526.

HVic ſubiungenda Sigiſmũdi Burgundionum Regis ſeueritas in filium: Mortuo, inquit Gregorius Turon. Gundebaldo, regnum eius Sigiſmundus filius eius obtinuit, monaſteriumque Agaunenſe ſolerti cura cum domibus, baſilicíſque ædificauit: qui perdita priori coniuge filia Theodorici Regis Italici, de qua filium habebat nomine Sygiricum, aliam duxit vxorem: quæ valdè contra filiũ eius, ſicut nouercarum mos eſt, malignari, ac ſcandalizare cœpit. Vnde factum eſt, vt vna ſolemnitatum die, cũ puer ſuper eam veſtimẽta matris agnoſceret, commotus felle diceret ad eam: Nõ enim eras digna, vt hęc indumenta tua terga contingerent, quæ dominæ tuæ, id eſt, matris meæ fuiſſe noſcuntur. At illa furore ſuccenſa inſtigat verbis doloſis, virum ſuũ dicens: Hic iniquus regnum tuum poſſidere deſiderat, teque interfecto, id vſque in Italiam dilatare diſponit, ſcilicet, vt regnum, quod auus eius Theodoricus Italiæ tenuit, & iſte poſſideat. Scit enim quod te viuente hæc non poteſt adimplere, & niſi tu cadas, ille nõ ſurget. His & eiuſmodi ille incitatus verbis, vxoris iniquas conſilio vtens, iniquus extitit parricida: nam ſopitum vino dormire poſt meridiem filium

Sigiſmũdus Rex filium necat.

iubet: cui dormienti ſorum ſub collo poſitum ac ſub mẽto ligatum trahentibus ad ſe inuicem duobus pueris, ſuffocatus eſt. Quo facto pater ſero iam pœnitens, ſuper cadauer exanime ruens flere cœpit amariſſimè. Ad quẽ ſenex quidam ſic dixiſſet fertur: Te inquit, plange amodo, qui per conſilium nequam factus es parricida ſæuiſſimus. Nam hunc, qui innocens iugulatus eſt, neceſſarium non eſt plangi. Nihilominus ille ad ſanctos Agaunenſes abiens, per multos dies in fletu & ieiunijs durans veniam precabatur pſalmodiam ibi aſſiduam inſtituens: Lugduno regreſſus eſt, vltione diuina de veſtigio eum proſequente.

III. *De decem fratribus qui maledicto matris horribili quatiebantur tremore membrorum, quorum duo ad memoriam ſancti Stephani venientes liberati ſunt.*

VT parẽtes filijs imprecantes non ferri inultum videant, D. Auguſtinus libro de ciuitate Dei, & morbi & ſanationis ad reliquias S. Stephani tãquam oculatus teſtis, de decem fratribus non ignobilibus (quorum ſeptem ſunt mares, tres fœminæ) horrendum narrat exemplum, quod adſcribere pręſtat ex ipſo * libello, quem Paulus, vnus è fratrum numero, Diu. Auguſt. hũc in modum obtulit: Cum adhuc in patria noſtra Cappadociæ Cæſarea moraremur, frater noſter natu maior grauibus, atque intolerandis communem matrem affecit iniurijs: in tãtum, vt ei etiam manus non dubitaret inferre. Quod nos omnes filij pariter congregati patienter tulimus: vt ne verbum quidem fratri noſtro pro matre noſtra; cui hoc faceret, diximus. Illa autem fœminei doloris ſtimulis incitata iniurioſum filium maledicendo punire conſtituit. Cumque ad ſacri baptiſmatis fontem, poſt gallorum cantus, memorato filio ſuo irã Dei imprecatura properaret: tunc ei neſcio quis in patrui noſtri ſimilitudine,

D. Aug. li. 22. de ciui. Dei cap. 8. P. Martin. Delrio to. 2. Diſqui. magic. l. 3.

** Libellus exſtat inter ſermones Auguſtini nouos editos Louanij per Vlimmericum.*

Filiorũ in matrẽ grauis iniuria.

dine, vt intelligitur, dæmon occurrit, & ab ea prior, quò pergeret, requiſiuit. Cui illa, ad maledicendum filio ſuo ob intolerabilem contumeliam ſe ire reſpondit: tunc ille inimicus, quoniam in mulieris inſanientis corde locum facilè inuenire potuit, vt omnibus malediceret, perſuaſit. Illa autem viperijs inflammata conſilijs, ſacrum fontem prouoluta corripuit, & ſparſis crinibus, nudatiſque vberibus, hoc à Deo potiſſimùm poſtulauit, vt extorres patria & circumeuntes alienas terras, omne humanũ genus noſtro terreremus exẽplo. Mox maternas preces efficax vindicta proſequitur: eundemque continuo fratrem noſtrum ætate, & culpa maiorem tremor membrorum tantus inuaſit, quantũ in me vſque ante hoc triduum veſtra ſanctitas vidit. Seruato autem ordine, quo nati eramus, ante vnũ annum eadem nos pœna omnes corripuit. Videns autem mater maledictiones ſuas ad tantam efficaciam peruenifſe, impietatis ſuæ cõſcientiam, & opprobrium hominum diutius ferre non potuit: ſed laqueo guttur aſtringens, luctuoſam vitam termino funeſtiore cõcluſit. Egreſſi ergo nos omnes opprobriũ noſtrum non ferentes, & communem patriam relinquentes, paſſim ſumus per diuerſa diſperſit. (Subiungit D. Auguſtinus) Ex his etiam ad nos venerunt duo, frater & ſoror, Paulus & Palladia, multis alijs locis miſeria diffamante iam cogniti. Venerunt autem ante Paſcha ferme dies quindecim, eccleſiam quotidie, & in ea memoriam glorioſiſſimi Stephani frequentabant orantes, vt iam ſibi placaretur Deus, & ſalutem priſtinam redderet. Et illic, & quacumque ibant, conuertebant in ſe ciuitatis aſpectum. Et nonnulli, qui eos alibi viderãt, cauſamque tremoris eorum nouerãt, alijs vt cuique poterant, indicabant. Venit & Paſcha, atque ipſo die Dominico mane, cum iam frequẽs populus præſens eſſet & loci ſancti cancellos, vbi martyrium erat, idem iuuenis orans teneret, repente proſtratus, & dormienti ſimillimus iacuit, non tamen tremens, ſicut etiam per ſomnium ſolebat. Stupentibus qui aderant, atque alijs pauentibus, alijs dolentibus, cum eũ quidam vellent erigere, nonnulli prohibuerunt, ſed potius exitum expectandum eſſe dixerunt. Et ecce ſurrexit, & non tremebat, quoniam ſanatus erat, ſtabat incolumis, intuens intuentes.

Maledictum matris efficax. Liberi decem tremore mẽbrorum vnde correpti.

Matris deſperatio.

S. Stephani ope ſanatur vnus ex illis.

IV. *Per impium matris votum corripitur filius à dæmone.*

Ioã. Archipresbyter Aretinus in vita S. Zenonis apud Su. 25. Maij

CVm plures diuerſis oppreſſi languoribus pro obtinenda ſalute confluerent ad tumbam S. Zenonis Epiſcopi Florentini, inter alios puer quidem a dæmone miſerabiliter obſeſſus nulla via, vel modo ingreſſum in eccleſiam inuenire poterat: nã hic cum olim febribus laboraret, & ob contractam ſitim matri nocturno potiſſimum tempore poculum offerenti ingentes moleſtias adferret: illa tandem feſſa & ſomno oppreſſa cum iterum a puero excitaretur, indignanti animo poculum cum dira hac deprecatione tradidit dicens: Vna cum hoc diabolum bibe: quod nec minus ſecutum eſt. Mox enim malignus poculo adfuit, qui ſæua adeo crudelitate eum exagitauit, vt vix vllis vinculis cõſtringi, remedio vero nullo liberari potuit. Tandem pijs quorumdam precibus, & ieiunijs adiutus aditum ad S. Zenobij monumentum inuenit, vbi a malo hoſpite non ſine aſtantium horrore tandem liberatus fuit.

Imprecatione matris dæmon arripit puerum.

V. *Martina Imperat. vt Heraclonas eius filius regnaret, Conſtantinum de medio tollit: ſed ipſa cum filio relegatur.*

Ioan. Zonar. to. 3 Annal.

COnſtantinus Heraclij Imperatoris filius imperium & ſummam poteſtatem ſucceſſione adeptus, eo nõ diu eſt lætatus: nam cum vnum regnaſſet annum, veneno petijt a Martina

Nouercæ crudelitas in priuignum.

tina nouerca, eademq; ſorore patrueli temperato? Conſtantino ita defuncto, Martina cum filio Heraclona imperiū ſibi vendicabat. Sed cito etiam & ipſi imperio exciderunt: nam ob Conſtantini parricidium Senatui inuiſa, per ſeditionem regio ſolio auulſa eſt, ipſaque lingua execta: Heraclonas decennis adhuc naſo præciſo à Senatu relegatur.

VI. *Nimia ſeueritas Baſilij Imper. in filium Leonem qua ratione mitigata.*

Ex Ioan. Curopalate Baro. to. 10. Annal ad anno Chriſti 886.

BAſilius Macedo Imper. artibus, & fallacijs cuiuſdam Theodori Sātabareni commotus in filium Leonē, eum Imperatore iam ante creatum in ordinem redactum carceri mancipauit. Multò interiecto tempore (ait Curopalates) ex quo in carcerē coniectus eſt, cum Senatus pro ipſo voluiſſet deprecari, & varijs de cauſis prohibitus fuiſſet, tandem opportuna oborta eſt ei occaſio, qua poſſet, quod in animo habebat, & ſtudioſè curabat, perficere: Erat quædam auis in Regia in cauea incluſa ad ſpectaculum, & oblectationem audientium, & videntium, pſittacus auis eſt nomen, quæ humanam vocem imitans multum loquitur: quæ quidem ſiue ab aliquo edocta, ſiue alioquin caſu, ſæpe: Heu, heu, Domine Leo, pronuntiabat. Cumque aliquando lautum feciſſet Imperator conuiuium, & accerſiti principes Senatus cum eo ſimul eſſent, auiſque ſæpe id quod modo diximus loqueretur: mœſti conuiuæ a cibis abſtinentes cogitabundi ſedebant. Quod animaduertens Imperator cauſam ab eis, cur non comederent, percontabatur. At illi perfuſi lacrymis: Quem cibum: inquiunt, comedemus, quibus ab iſtius rationis expertis aue tale quid dicitur conuicium, cum tamen ratione præditi, & domini noſtri ſtudioſi habeamur? Nā hoc animal ratione carens ſuū dominum requirit: nos autem genio indulgentes, dominum, qui nihil peccauit, obliti ſumus. Qui ſi peccaſſe conuincitur, & in parentem dexterá armaſſe, omnes nos manu noſtra eū interficiemus, neque eius vnquam explebimur ſanguine. Si vero, de quibus accuſatus eſt, calumniam coarguit, quoad lingua calumnians tātum in ipſum poterit? Mollitus igitur talibus verbis Imperator, tunc ipſos ſedere iuſſit, ſeque rem diligentius exploraturum ſpopondit: neque ſanè multo poſt ad ſuum ingeniū rediens è cuſtodia eductum ſibi præſto eſſe iubet filium, ademptaque ei lugubri veſte, & ſuperuacua, quæ in luctu excreuerat, coma, priſtinum ei imperij honorem reſtituit.

Pſittacus Leonē Imp. carcere incluſū deplorat.

Leo Imp. Baſilij filius è carcere liberatur.

VII. *Irene Conſtantini Copronymi vxor Conſtantino filio imperium, & oculos eripit.*

Ex Annal. Ioā. Zonara to. 3. & alijs Alfo. ſus Ciacconus in vita Leonis PP. III. Irene filiū Conſtantinū malè tractat.

ANno Domini 797. XVII. Kalenda Septembris, Conſtantini VII. mater Irene filij flagitia, & inſolētiam nequaquam ferens (eam enim, vt ſolus dominaretur, in exilium relegarat) quibuſdam ciuibus impellentibus Conſtantinopolim reuertitur, ipſique manus inijci, atque effodi oculos iuſſit, & carceri mancipauit: vbi & meritò tanquam ſacrilegus minimæ pietatis, qui matrem relegarat, & vulneris dolore, & animi mętore contabeſcens vitam finiuit.

TIT. LXXXVII. De temporali liberorum pœna ob parentum peccata.

Chanaan filius Cham ob patris culpam graui pœna plectitur. Geneſ. 9.

Dauidis adulterium cum homicidio coniunctum morte filij inde nati punitur. 2. Reg. 2

Ionathas in bello perit ante patrē Saulem, quod illum non impedierit, ne à diuinatrice conſilium peteret. 1. Reg. 28.

EXEMP.

Exemp. I. *Ethelredus Rex ingentes patitur calamitates ob peccatum matris, qua huius filij promouendi gratia Eduardum eius fratrem occiderat.*

Ex Matthao Vueſtmonaſterienſi Baro. to. 10. anno 979. 1.

S. Dūſtani vaticinium de futuris calamitatibus Ethelredi Regis.

ANno redemptoris 979. Kalend. Maij die Dominica, a ſanctis Archiepiſcopis Dunſtano Cantuarienſi, & Oſvualdo Eboracenſi, & alijs Eccleſiæ Epiſcopis Ethelredus puer decennis Rex coronatur. In qua coronatione S. Dunſtanus prophetiæ afflatus ſpiritu hæc ad Regem: Quoniam aſpiraſti ad regnum per mortem fratris tui, quem occidit mater tua, propterea audi verbum Domini. Hæc dicit Dominus: Non deficiet gladius de domo tua, ſæuiens in te omnibus diebus vitæ tuæ, interficiens de ſemine tuo, quouſque regnum tuum transferatur in Regem alienum, cuius ritum & linguam gens, cui præſides, non nouit: nec expiabitur niſi longa vindicta peccatum tuum, & peccatum matris tuæ, & peccatum virorū illorum, qui interfuere conſilio eius nequam. Poſthanc Dunſtani viri Dei prophetiam nubes per totā Angliam nunc ſanguinea, nunc ignea viſa eſt.

II. *Ob bona eccleſiaſtica per Lud. Francorum Regem uſurpata morte mulctatur Philippus eius filius.*

Robertus Gaguin' li. 6. Annaliū de Francorum Regum geſtis.

S. Bernardi vaticiniū.

DVm Philippus Ludouici Francorum Regis filius extra muros ciuitatis Pariſienſis equo veheretur, inter crura laſciuientis equi cum domeſticus ſuis incurriſſet, equus ferociter ceſpitās iuuenem humi deturbat: quo lapſu nocte, quæ inſecuta eſt deceſſit. Cuius mors ſicut mœrori Ludouico fuit: ita eum admonuit rerum futurarum ſolicitum eſſe. Tum enim in mentem venit diui Bernardi Clareuallenſis vaticinium. Nam cum Ludouicum Cleri bona aliquando vſurpantem Bernardus argueret, nec propterea abſtineret: Hæc, inquit, tua Rex pertinacia filij interitu mulctabitur.

III. *Ob bona aliena à parentibus malè detenta proles interdum corpore affliguntur.*

Hiſtor. trip. li. 1. cap. 11.

PRoximum vero miraculum huic quoque rei congruit. Iniuſti parentes alicuius a cane rabido percuſſum filium, & pene moriturum obtulerunt viro Dei Ammoni Aegyptio, & eiulantes deprecabantur, vt curaretur: Tum ille ad eos: Non eget, inquit, mea curatione: ſed vos, ſi vultis reddere bouem, quem rapuiſtis, dominis ſuis, ægrotus repente ſanabitur: quod etiam contigit: nam vt reſtitutus eſt bos, paſſio mox receſſit a puero.

IV. *Ob parentum incontinentiam filij morte diuinitus afficiuntur.*

Gregor. Epiſ. Alex. in vita Ioan. Chryſ.

MVlier quędā Euclia nomine vxor vnius è proceribus Antiochię filium habebat vnigenitum morbo febrili vſque adeò laborantem, vt is de vita periclitaretur, eumque mox videbatur perrupturus. Mater vero perpendens eum deſpondentem animū, ac deploratæ eſſe ſalutis, ipſum arreptum feſtinato in eccleſiam adduxit, demiſitque ad pedes eximij Ioannis Chryſoſtomi Epiſcopi. Cum lacrymis continenter ſupplicabat, dicens: Domine mi, deprecare Dominum, vt vnigenitum hunc mihi gratificetur filium: parum abeſt ab inferni portis. Credo enim Deo, quia quæcumq; poſtulaueris eum, prębebit tibi. Ne deinceps aſperneris me in tanto languore, & animi deliquio conſiſtentem, Pater ſancte. Reſpondens autem Ioannes dicit ei: O mulier, non eſt noſtræ facultatis tale, quid conferre quibus ipſi velimus, neque vero qui volunt poſſunt accipere, Dei ſiquidem hoc opus eſſe per Apoſtolum edocemur. Toto igitur animo crede in Deum, & per pœnitentiam ſupplex procide ei, ſicque

ſicque ſanitati reſtituet filium tuum. Cæterum deinceps abſtineto a prioribus tuis delictis, & coniungere Chriſto: & ex nunc in pœnitentia tranſige vitam. Omnino enim filium tuum affligant tui cauſa. Siquidem filius hic tuus quintus eſt: quatuor enim ſunt præmortui, futurum inſuper eſt, vt & hunc propter peccata tua ac viri tui mandes ſepulturæ. Deus enim orbitate filiorum veſtrorum erudiuit vos, vt a veſtris operibus flagitioſis ipſi abſtineretis: vos autem ne ſic quidem vobis temperaſtis, vt etiamnum deteriora prioribus addentes a prioribus non deſtitiſtis. Vel ſero tandem aliquando reſipiſcite, nec modo vobis ad ſanitatem gratuito reualeſcet puer, ſed & cœlorũ regno digni habebimini. Mulier autem vna cum viro ſuo, vt reſpõdit, multa cum dimiſſione vultus dixerunt: Credimus in Dominum, & Deum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui morbum omnem, omnem lãguorem ſanare poteſt: ipſi nobis ex hac hora temperabimus ab omni flagitioſo opere, Deum contra nos ad hoc reſponſurum tibi adhibentes. Beatus autem Ioannes perſpecta eorum humilitate, & quam citiſſima permutatione, accepta aqua conſignauit eos, ac dixit: In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Per acceptabiles & Deo gratioſas orationes honorãdi Patris, & Epiſcopi noſtri, aqua hæc fiat in auerſionem & profligationẽ totius morbi. Cumq; tertiò aſperſiſſet puerum, eadem hora dimiſit eum febris: ac ſurgens inſtitit pedibus ſanus, & incolumis, in ſe ne veſtigium quidẽ retinens prioris morbi. Eo igitur ſoſpite recepto parentes ſe in domum receperunt cum gaudio, & lętitia ingenti, glorificantes Deum, in admirationem conuerſi ob ſtupendum illud & admirabile ſignum. Pater autem ipſius ſecum delatam multam vim auri continenter depoſuit ad pedes beati Ioannis dicens: Suſcipe hoc, Pater, a me ſeruo tuo pro ſalute filij mei. Reſpondens autem dixit ei: Qui ſeruus Chriſti eſt, nihil horum eſt indigus, Dei enim donum nullis quãtislibet pecunijs venale proponitur. His itaque receptis hinc faceſſito domum, in eoſque diſpertitor, in quos fuiſti iniurius: ſimul & quæ tibi ſuperfluunt, in eos diſtribuito, qui neceſſitatem patiuntur, in cœcos, claudos, mutilos, & mancos, circumſpectè obſeruantes, ne ex hac hora in priſtina peccata reuoluamini. Caſtigauit enim vos Dominus, non quaſi vos oderit, ſed quod cupidè deamet animarum veſtrarum ſalutem, quæ fiat per maximè commendabilem ad ipſum conuerſionem & pęnitentiam ſalutarem. His dictis, dimiſit eum.

V. *Dum quidam Fortunato Epiſcopo cum dæmone detraheret, mox filium à dæmone poſſeſſum videt.*

FOrtunatũ Tudertinæ ciuitatis Epiſcopum infamiæ probro laceſſiuit diabolus: per ipſum namque ab homine expulſus peregrini formam aſſumpſit; & cum clamore incedẽs paſſim queri cępit, quod Fortunatus Epiſcopus, qui ab omnibus hoſpitalis & pius exiſtimatur, ſe ab hoſpitio exturbaſſet. Hunc quidam, malignis rumoribus nimis credulus, ac ſimul vt ſe munificentiorem Epiſcopo oſtenderet, domi ſuæ excepit. Sed dum vnà cum illo ad ignẽ ſedens (frigus enim erat) Fortunato licentiùs detraxiſſet, animaduertit conſeſſorem ſuum nuſquam comparere: & filium paruulum, iam ab eo poſſeſſum, vertiginoſo volutatu inter prunas deijci, vitaque deſtitui. Vnici tandem filij orbitate didicit pater, quantum ſcelus ſit, & quale crimen, ſanctorum hominum vitam vel cauillari, vel cauillantibus facilè credere: taleſque hoſpitio excipere, qui vel lingua ſola ſe produnt quales ſunt, ſi attenderetur.

Detractoris pœna.

Parentes aliquãdo in filijs plectuntur.

VI. *De*

VI. *De pœna filyjs ſicariorum S. viduæ Ludmillæ diuinitus inflicta.*

Ioa. Dubranius Epiſcop' Olomutenſ. l. 4. hiſt. Bohem.

SAnctus Venceslaus factus Pragæ Princeps aucta dignitate, & potentia nō mutauit: ab omni ambitione inuictus demiſſus planè aliquando diligentiùs obſeruabat, ne quid de inſtituto prioris vitæ apud auiam Ludmillam, tranſactæ intermitteret: nam & noctibus, intentius, quam prius ad pſallendos pſalmos, laudeſq; Deo dicendas vtebatur, & dies per plura pietatis officia tranſigebat, crebrius in funus prodeundo, languētes inuiſendo, laceros nudoſque conueſtiendo, pauperes alimentis ſuſtentando. Inſtituerat præterea ſibi inediæ, ac vigiliæ quoddam quaſi cum auia certamen, experiri ſatagens, ipſe, an illa ſæpius ieiunaret, peruigilaretque. Interim Drahomira dirumpi præ inuidia, ſecumque nefaria aduerſus ſocrum meditari, quod illa maiore gratia apud Venceslaum, quam ipſe mater polleret, religionemque Chriſtianam prolixe proueheret. Nec longius nefarie meditata perficere diſtulit, quā inuenit cædis perficiēdæ audaces ſicarios. Inſtante exitij die, quem Ludmilla futurum diuinitus præuiderat, vocat ad ſe clientulos omnes, mercedemq; cuique ſuam diſſoluit, & præterea quicquid in penu, in cella, in horreis, in loculis redundaret, id ſua manu in ſinus vſuſque pauperū transfudit. Poſt hæc remotis arbitris, ac ſolo adhibito Paulo ſacerdote, ante aram prouoluitur, factaque exomologeſi de manu eiuſdem ſacerdotis ſacroſanctum vitæ accipit viaticum: mox inde fini ſuo propitium Deum exorat: cum ecce tibi eadem hora ſubmiſſi a nuru Thomas & Guino, non tam genere quam ſcelere nobiles, in ſacrarium irrumpunt, ac velo, quo ſancta vidua caput velatum habuit eliſis faucibus proſtratam ſuffocant. Non defuere qui Venceſlaum ex cæde auiæ vehementer perturbatum ad vlciſcendum inflammarent. Alij, ſi ipſe vlciſci nollet, ſibi hāc dari prouinciam depoſcebant. Vtroſq; ille quā potuit grauiſſimis verbis corripuit, quod aliena a pietate erga qualemcunque matrem, aliena deinde a modeſtia & tolerantia Chriſtiana ſuādere auderent, ignari, aut parum memores, quid ore ſuo dicat Dominus: Mea vltio eſt, & ego retribuam illis in tempore. Quemadmodum euenit anno nondum reuoluto, vt ambo ſceleris miniſtri non ſolū miſerè ſed etiam notabiliter extinguerentur: notam videlicet vterq; ſuam ad poſteros tranſmittens. Nam cum alter eorum barba rutila inſignis, alter malè pedatus eſſet non alter nati natorum, & qui hodie naſcuntur ab illis, vel rufeſcunt, vel a pedibus laborant. Nam vtraque familia apud Bohemos etiam nunc extat. Cæterum impiæ matri ideo impunitas diuturnior conceſſa videbatur, vt filij pietas, quo diutius illam mater inſectaretur, hoc clarior euaderet.

Vẽceslai pietas ab auia inſtituit.

Inuidia Drahomiræ in Ludmillam primam Bohemiæ Chriſtianam.

S. Ludmilla Vẽceslai auia a ſicarijs ſuffocata.

Vltio cœleſtis in ſicariorū progeniē.

Tit. LXXXVIII. De honore, reuerentia, & obedientia ſuperioribus Eccleſiaſticis exhibenda.

Exemp. I. *Iuſtinianus Imp. Ioannem Papam a Theodorico Rege ad ſe miſſum honorificentiſſimè excepit.*

Ex Anaſtaſ. Bibliothecario Io. Azor. p. 2. Inſt. moral. l. 5. c. 44.

IVſtinus Imperator eo nomine primus cum omni ciuitate Conſtantinopolitana, cum cereis & crucibus, in honorem Apoſtolorum Petri & Pauli, Ioanni Papæ primo obuiam proceſſit ad duodecimum milliariū cum nullum alium Pontificem vidiſſet, & ipſe Iuſtinus Imperator dans honorem Deo humiliauit ſe protinus in terram, & adorauit beatiſſimum Ioannem Papam: de cuius manu cum gloria coronatus eſt Imperator.

II. *Iuſtinian. ſecundus, quam venerabundus Conſtantinum Papam excepit.*

Io. Azorius p. Inſt t. Mo aliũ lib. 5. c. 44.

IVſtinianus ſecundus Conſtantinopolitanus Imperator Conſtãtinum Papam venerabundus excepit. Accedente Conſtantinopolim Conſtantino, Tiberius Iuſtiniani filius, & Cyrus Patriarcha cum Patricijs, Clericis & ciuibus vniuerſis obuiam ad ſeptem millia paſſuum exierunt: & in vrbem equis ornatiſſimis cum comitatu ſuo impoſitum, Pontificiam chlamydem de more indutum induxerũt, & in ædibus Placidiæ, vbi paratum erat hoſpitium, collocarunt. Iuſtinianus de aduentu Pontificis certior factus, litteras ad eum ex Bythinia miſit, gratijs actis rogans, vt Nicomediam accederet, nam ſe illuc quoque proceſſurum promiſit. Profectus eſt ergo Nicomediam Conſtantinus Papa ingenti honore ab illa quoque ciuitate exceptus. Imperator eam vrbem ingreſſus ad Pontificem ex compoſito expectantem acceſſit: & de more coronatus ad pedes eius procubuit, & ei oſculum dedit.

III. *Stephanus Papa honorificè à Pipino, eiuſque filio Carolo Magno excipitur.*

Idem ib.

STephanus ſecundus Pontifex Max. in Franciam pergens ad Pipinum Francorum Regem, continuato itinere ad Monaſterium S. Mauritij peruenit: quo Rex ſe venturum oſtenderat. Ibi cum Floradus Abbas, & Rotardus Dux obuiam a Pipino miſſi honorifice exceperũt, & Regis nomine, vt Pontigonem accedere vellet, orarunt. Progredienti inde ad Pontigonem Pontifici Pipinus ad cẽtum millia paſſuum Carolum filium, qui poſtea Magni cognomentum obtinuit, obuiam cum ſuis optimatibus miſit. Ipſe cum vxore ad tertium lapidem ſe ſe obtulit, & ad eius cõſpectũ de equo deſcendens, & ad terram inclinãs vnà cum coniuge, & filijs optimatibuſque ipſum excepit: & cũ per aliquod ſpatium ſtratoris operam ei nauaſſet, cum cto cum laudibus, & hymnis occurrente populo in Regiam Pontigonis perduxit.

IV. *Leo III. Papa Carolum Magnum adiens in Germania ſummo cum honore ab eo ſuſcipitur.*

Idem ib.

CArolus Magnus Imperat. vbi venĩetem ad ſe, ſuperatis Alpibus, Leonem tertium cognouit, magno ſibi excipiendum honore conſtituit: & ne Pipino patre in hoc officio, & obſequio inferior videretur, qui Stephanũ Pontificem complexus, effuſa in omnem honorem magnificentia fuerat, habito conuentu ad Rhenum in loco, qui Lippia dicebatur, in caſtris Pontificis aduentum operiri decreuit. Primam autem Hildimaldum Archiepiſcopum, & Capellanum ſuum, deinde Pipinum filium Regem, qui forte tũc apud ipſum erat, cũ honeſtiſſimo procerum comitatu obuiam miſit: poſt eum ipſe quoque occurrit, & ſolemni ritu venerabundus excepit. Poſt oſcula & amplexus inuicem datos, Pontifex, *Gloria in excelſis Deo*, decantauit, & reliqua ſuſcipiẽte Clero ſolemnem ſuper altãtem populum precationem effudit, & inde ad hoſpitium ſibi paratum, Rege, regiaque familia deducente, diuertit.

Luc. 2.

V. *Lud. Pius Imperator Sergij ſecundi, & Nicolai primi Pontificum pedes reuerenter oſculatur.*

Ibidem.

LVdouicus Pius Lotharij Imperatoris filius, iam Imperator coronatus cũ Romam petijſſet, anno 844. & Sergius II. ipſum in Vaticano expectaret, ſimulatq; ſacratas cruces aſpexit, ex equo deſiliẽs pedeſtris acceſſit, & per gradus ad Pontificẽ progreſſus oſculũ ſancto pedi dedit. Idẽ Ludou. anno 858. Nicolao Põtifici ad ſe aduenienti obuiã aliquãto vitæ ſpatio proceſſit, & pedes frenum per totũ ſagittæ ſpa-

ſpatium Pōtificis equo tenuit, rurſuſque abeuntem proſecutus certo loco iterum ad frenum accedens oſculum ſancto obtulit pedi.

VI. Ludouicus Septimus Francorum, & Henricus Secundus Anglorum Reges Alexandrum III. Papam ad ſe accedentem quam eximijs honoribus exceperunt.

Idē ibid. LVdouicus ſeptimus Francorum Rex, & Henricus ſecundus Rex Anglorum ad Ligerim amnem apud Toriacum oppidum, Alexandrum tertium eò accedentem eximijs honoribus exceperunt, quippe qui ſtratorum officio functi, pedites dextra, læuaque frenum equi tenuere, & ad præparatum tabernaculum perduxere, & eius auctoritate pacem inter ſe confirmauere.

VII. Federicus primus Aenobarbus Alexandro tertio Venetijs omne humilitatis, et beneuolentiæ officium præſtat.

Ibidem. FEdericus I. cognomento Aenobarbus Venetijs ad Baſilicam S. Marci proceſſit cauſa componendæ pacis cum Alexandro tertio: qui ex compoſito Cardinalibus, & Epiſcopis circūfuſus, in ipſa Baſilica ſedebat, Federicus vbi ad Pontificem acceſſit, inclinatus ad terram pium ei pedum oſculum exhibuit: inde dextrum Pontificis latus tegens ædem intrauit. Poſtridie eius diei Alexander rogatus a Federico, ſacrificium facturus, ad prædictam S. Marci ædem acceſſit: ei aduenienti Federicus obuiam extra Baſilicam proceſſit: & ad dextram receptum in eam introducit: perfectis ſacris ad fores proſecutus, & facto ſtratoris officio, aſcendenti in equum Pontifici ſtrepam tenuit, & omne obſequium præſtitit, quod eius anteceſſores Pontifici antea præſtare conſueuerant.

VIII. Vt Attila Rex Hunnorum Leoni primo Pontifici maximo reuerentiam obedientiamq; præſtiterit.

CVm Romam ardenti furore Attila raperetur, iamque copias, vbi Mincius ad Padum influit, traijcere pararet, occurrit ei Pontifex Leo malorum Italiæ impendentium miſericordia motus: cuius diuina eloquentia perſuaſum eſt Attilæ, vt regrederetur. Qui interrogatus a ſuis, cur præter conſuetudinem inflexus eſſet, atq; iam humiliter Romani Pontificis imperata faceret? reſpondit, & confeſſus eſt, quod verum eſſet; nimirum ſe vidiſſe, Leone loquente, aſtantem alium quēdam habitu ſacerdotali decorum, quid diuinum præ ſe ferentē, minantemque mortem, niſi Leonis Papæ iuſſa capeſſeret. *Caro. to. 6. Annal. eccl. an. 452. 58.* *Attila à Leone coercetur.*

IX. De obedientia & reuerentia Theodoſij Imp. erga D. Ambroſium.

QVod ab Attila actum, in mentem reuocat pari facto ſingularem Theodoſij ſenioris in parendo promptitudinem, qui ab Ambroſio Mediolanenſi Epiſcopo publicè prohibitus templo, niſi ante pro innoxio ſanguine, quē Theſſalonicæ, & in Pannonia ſparſerat, Deo palam ſatisfeciſſet, eam notam patienter atq; humane tulit: neque ante redire ad tēplum eſt auſus, quam ijs, quæ Ambroſio ad criminis emēdationem iniuncta fuerant, peractis: quo tempore Ambroſius templo eum atque diuinis omnibus inhibuit. Hac igitur re nonne humanam fidem ſuperare videretur, vt Imperator iuuenis victor a ſene ſacerdote ſibi ſubito publicè erroris ſui impune argueretur? Adeo enim ætate noſtra neglectus creuit, vt vix plebeij ordinis vir laturus fuerit, quod orbis terrarum dominus non ſolum æquo animo tulit, verum etiam humiliter petita venia obediēdo impleuit. Itaq; qui armis inter mille diſcrimina aduerſus tyrannos atque Imper. *Baro. to. 4. anno 390.*

auguſtalem maieſtatem illęſam ſeruarat, non modo de conſueta animi magnitudine nihil amiſit, cum lacrymarum plenus Ambroſij pedibus ſe prouoluit: verum omnium victoriarum ſuarum, quia ſe ipſum vicit, triũphos ſuperauit. Meritò igitur, & Ambroſij auctoritas Metel. Rom. Põt. & Theodoſ. poſthumij Cõſulis religioni, quos tantopere antiquitas laudauit, præponetur, Siquidem Cõſulem plus Senatus ac populi reſpectus, vt Põtifici pareret, quæ religio videri poteſt, mouiſſe: at Theodoſiũ qui nihil inter mortales ſupra ſe norat, vt Ambroſij Epiſcopi audiens dicto eſſet, nihil profecto, niſi religionis cultus & Dei reuerentia, mouiſſe dici debet.

X. *De obedientia Edgari Regis Britanniæ Dunſtano Archiep. Cantuarienſi exhibita.*

Fulgoſ. l.1.c.1. IN ordine noſtro poſt Theodoſium Edgarus Britanniæ Rex ſequetur, quia etiam in religione colẽda ei haud diſſimilis fuit: nam cum virginem deperiret, quam in Vinceſtrenſi monaſterio viderat educari, quæ vt virginitatem a Regis iniuria tueretur velo vnius ipſius monaſterij monacharum ſe texerat: neque ob id ab iniuria Rex deſtitiſſet, profectus ad eum Dunſtanus Cãtuarienſis Archiepiſcopus, ceu Nathan ad Dauid Regem reprehendendum, porrigentem in congreſſu dextram ſuam honoris gratia Regem a contactu repulit: tanquam propter inceſtum indignus, qui ſacerdotẽ contingeret, videretur. Quam notam non ſolum patienter tulit Edgarus, verum agnito errore, in quem nimia libidine victus inciderat, ad ſancti ſacerdotis pedes proſtratus, lachrymabũduſque crimini veniam petijt: & cum pœnæ loco ei, vt a geſtando diademate ſeptẽ annos abſtineret, & ſacris quoque virginibus monaſterium cõderet, iniunctum eſſet, obedienter ea peregit.

XI. *Henricus Primus Imper. ab Abbate Stabulenſi correptus mox obedientiam præſtat.*

HEnricus Imperator eius nominis primus, quoſcumque poterat ſcire viros iuſtos, eos audire cupiebat, atque colere ſatagebat, eorumq; capeſſere conſilia, & monitis parere nõ negligebat: vt accidit, cum eundem ad ſe venientem Popponem excepit: de quo Euerhelmus in vita ipſius. ab illo vero tam magnificentia, quam honorificentia regia Poppo eſt ſuſceptus, vt pote qui primum amicitiæ locum inter cæteros iam apud eum fuerat adeptus: cuius etiam ſanctitas humilitatem, manſuetudinem Imperatoris in amorem ſui ita accendit, vt etiam reuerentia dictante, magis parere quaſi ad iuſſa ab eo viſus fuerit, quam rogata ab illo implere voluit. Contigit etiã ludis hiſtrionum Imperiales tunc fores occupari, atque eo ſpectaculi genere Regem cum ſuis delectari. Vrſis enim nudus quidam membra melle perunctus exhibetur: illo plurimum pro periculo ſui timente, ne forte ab iiſdem vrſis ad oſſa ſua melle conſumpta perueniretur. Porro Rex eiuſdem ſpectaculi amore in oculis ſuis ita captus tenebatur, vt malè prouidus pro periculo viri parũ eſſet ſolicitus. Vnde ſuper tam iniqua in Chriſtianum illuſione Regem beatus Poppo redarguit, eumque ab hoc ſpectaculo ſuis cum optimatibus mox compeſcuit: tum etiam a periculo vrſorum virum liberauit: & ne id vltra fieret, arguendo & obſecrando obtinuit. Henricus enim Imperator, tã obſecrationi, quam correptioni eius humiliter paruit & quem honorificè ad ſe venientem ſuſceperat, honorificè etiam à ſe digredientem dimiſit. *Baro. to. 11. Annal. anno 1014. 14.*

XII. *Carolus V. Imper. & Franciſcus Francorum Rex cum ſuis aulicis Pontificum pedes oſculantur.*

Laurent. Sur. breui Commentario rerum in orbe geſtarũ an. 1530.

ANno Domini 1530. Carolus V. Bononiæ poſt coronationem imperialẽ, piè inflexo genu pronus exoſculato pede Clementis VII. Pontificis eum adorauit: & poſtea conſcendenti equũ Pontifici Cæſar ad læuam pedes adſtitit, vti benigne auratã ſtaffam ſacrato pedi protinus inducturus.

Põtificũ pedes oſculãtur. Imp. & Reges.

Anno vero 1538. Carolus Cæſar, & Frãciſcus Rex Franciæ in mutuos venere complexus; ac tum vterque more Chriſtiano Pontificem Max. Paulum III. venerati ſunt, ita vt vna cum Rege multi quoq; eius proceres dextrum Pontificis pedem oſcularentur, idem facere recuſantibus nonnullis, qui cum Rege erant, Lutherana forte labe conſperſis. Verum ſi ipſe præpotentis Dei Filius ad pauperum piſcatorum pedes ſe amantiſſimè demiſit, eoſque beneuolentiſſima ſedulitate & lauit & exterſit: quid, obſecro, piaculi eſt, ſi homines Pontificis non quidem nudos, ſed tectos pedes ſupremis labris Chriſtianæ cuiuſdam declarandę modeſtię cauſa deoſculentur. O quantum intereſt inter ſpiritum Chriſti, & ſpiritum huius mundi. An non Chriſtus ipſe dicit omnibus: *Diſcite a me, quia mitis ſum & humilis corde:*

Ioan. 13.

Mat. 11.

Tit. LXXXIX. De contemptu ſuperiorum eccleſiaſticorum punito.

Nu. c. 16 *Cum aduerſus Moyſen & Aaron ſacerdotes Dei inſurrexiſſent tres miniſtri Core, Dathan, & Abiron, inuſitato ſupplicio & ipſi & eorum omnia terra hiatu abſorpta ſunt.*

Num. 12 *Maria ipſi ſoror Moyſis, quia contra eum murmurauerat, lepra per[c]utitur.*

1. Reg. 8. *Samuelem Iudæi ſpreuerũt, vel Deum potius in illo: ait enim Dominus: Non te ſpreuerunt, ſed me: ideo vt hoc vlciſceretur (ait Cypr.) excitauit eis Saul Regem, qui eos iniurijs grauibus affligeret, & per omnes contumelias & pœnas ſuperbum populum calcaret, & premeret, vt contemptus ſacerdos de ſuperbo populo vltione diuina vindicaretur.* *Li. 3. ep. 9.*

Saul ipſe, quia Samueli Prophetæ non obtemperauit, regno excidit. *1. Reg. 15.*

Achab propter contemptum, et in vincula coniectum Micheam Prophetam in bello occiſus eſt. *3. Reg. 22.*

Amaſias Rex Iuda quia Prophetam Dei contemnens dixit. Num conſiliarius Regis es? tace, ne interficiam te: traditus fuit in manus Ioas Regis Iſrael, omnibus rebus ſpoliatus, poſteaque à ſuis interfectus. *2. Paral. 25.*

EXEMP. I. *Imperator Barbaroſſa ob contumaciam in Pontificem perÿt.*

Io. Nauclc. Chron. g. vlt. 2. generat. 40. an. 1189.

FRidericus Barbaroſſa, qui multis annis Eccleſiam Dei perſecutus eſt, in Sedem Apoſtolicam ſuperbus, ac rebellis valde, quadam die calore æſtuans, cum lauandi gratia ad quendam deſcendiſſet fluuium, rapidum amnem inexploratum ingreditur: tantorumque exercituum Imperator in vndis perijt.

II. *Ob ſancti Germani Epiſcopi contemptum Clotarius Francorum Rex affligitur.*

Fortunatus v. in S. German apud Sur. to. 3 & Baro. to. 7. an. 562. 3.

POſt obitum Childeberti Regis Clotarius Germanus eius regnum, filiabus eiectis, accepit, ſoluſque totius Francorum regni monarchia potitus eſt. Cum S. Germanus ad glorioſum Regem occurriſſet, nec tamen de ſancto viro ſtante ante palatium ei fuiſſet indicatum, mora facta ante veſtibulum, non præſentatus domum reuertitur. At ſequens nox conſuetis in oratorio vigilijs ducitur. Rex dolore, atque febris infeſtatione torquetur. Vix primo diluculo ad domum Pontificis a proceribus concurſatur: pęna Regis exponitur, & vt ſua viſitatione Regis doloris vim mitiget, optimates deprecãtur. Mox apud pietatis virum iniuriæ cauſa poſtponitur: & qui an-

te nec nunciabatur, intrat iam honoratus, & exoratus palatiū viſitat. Tunc Rex vix aſſurgens de lectulo cæſum ſe diuino flagello conqueritur, allambitque palliolum, & veſtem ſacerdotis deducit gaudens per loca doloris: culpam namque confeſſus eſt criminis, & ſic dolor omnis fugatur. Itaque actum eſt, vt cuius incurrebat de contemptu periculum, ſentiret de contactu remedium.

III. *Giſa Rugorum Regina propter contemptum Seuerinum Noricorum Apoſtolum dat etiam pœnas.*

Eugipp. in vita S. Seuerini cap. 8. apud Baro. to. 8. an. 473. 6. Giſa Regina impia Feliteum virum ſuum a clementiæ remedijs ſemper reuocabat. Hæc ergo inter cætera iniquitatis ſuæ contagia etiam rebaptizare Catholicos alios conata eſt: ſed ob ſancti reuerentiam Seuerini, non conſentiente viro, a ſacrilega quantocius intẽtione defecit: Romanos tamẽ, captiuos ſcilicet, duris conditionibus aggrauans, quos tamen Danubio iubebat abduci. Nam cum quadam die in proximo a Fauianis vico veniens aliquos ad ſe trãsferri Danubio præcepiſſet, viliſſimis ſcilicet miniſterijs ſeruitutis damnandos: dirigens ad eam vir Dei, vt eos dimitteret, poſtulat. Verum illa facibus fœminei furoris exæſtuans mandata reportari iuſſit aſperrima: Ora (inquit) tibi ſerue Dei, intra cellam tuam delitеſcens: liceat nobis de ſeruis noſtris ordinare quod volumus. Audiens autem hoc homo Dei: Confido (inquit) in Domino meo Ieſu Chriſto, quod neceſſitate compelletur explere, quod praua voluntate deſpexit. Velox itaque ſecuta correptio proſtrauit animos arrogantis. Quoſdam enim aurifices barbaros pro fabricandis regalibus ornamẽtis clauſerat arcta cuſtodia (nam eos iure ſeruitutis poſſidebat inuitos.) Ad hos filius memorati Regis admodum paruulus, nomine Fridericus, eo die quo Regina ſeruum Dei contẽpſerat, puerili motu concitus introiuit. Tunc aurifices pectori infantis gladium impoſuere, dicentes, quod ſi quis ad eos abſque iuramenti præſidio, quo vita cum libertate promitteretur, ingredi conaretur, patuulum regium primitus transfigentes ſemetipſos poſtea trucidarẽt: quippe cum ſibi nullũ ſpem vitæ promitterent macerati diuturnis ergaſtulis. His auditis Regina crudelis, & impia, veſtibus præ dolore conſciſſis, talia clamabat: O ſerue Dei Seuerine, ſic, ſic a Deo illatæ vindicantur iniuriæ? Hanc mei contemptus vltionem effuſis precibus poſtulaſti, vt in mea viſcera vindicares? Itaq; multiplici cõtritione ac miſerabili lamentatione diſcurrẽs fatebatur ſe pro ſcelere contemptus, quod in ſeruum Dei commiſerat, plagæ præſentis vltione percelli: confeſtimque directis equitibus, veniam poſcẽs, Romanos quos eadem die tulerat, pro quibus & rogantem contempſerat, tranſmiſit.

TIT. CX. De honore & obedientia Principibus, alijſque Superioribus ſecularibus exhibenda.

Dum Pharao Rex Aegypti caſtiſſimum Ioſeph ſuper totum regnum Aegypti conſtitueret, dixit: abſque tuo imperio nullus mouebit manum, aut pedem in vniuerſa Aegypto. Et iterum. Ad oris tui imperiũ cunctus obediet populus. Pharaone iterũ ſuper iubente, circumductus eſt Ioſeph per totam Aegyptum, & omnes coram eo genuflectebant. Gen. 41.

Cum filij Iſrael mortuo Moyſe, ipſum Ioſue accepiſſent, Deo ordinante in principem, dixerunt ad eum. Quicumque non obedierit vniuerſis ſermonibus tuis, quos ei præceperis occidatur. Ioſue 1.

Cum Aſſuerus Rex præcepiſſet Amã, qui poſt ſe primus ſummuſq; fuit, vt Mardochæum Iudæum regaliter adornaret, et regio ſuperponeret equo, ipſumq; equum per ciuitatẽ deduceret, atq; clamaret: Hoc honore dignus eſt, quẽcunq; rex voluerit Heſter. 6

honorare: precepto iſto audito Aman protinus obediuit, nil contradicere audiens, quamuis Mardochæum maximè ſperneret ac odiret.

1. Reg. 24. *David licet vnctus Rex Saulem quãuis impium, quia Rex erat, ſemper eſt reueritus; & ei obediuit.*

2. Reg. 18. *Cum Abſalon in pugna contra patrem Dauidem, quem regno expellere conabatur, inferior fugeret, & cæſarie ſua ramis patulæ quercus implexus hæreret, quidam militum, pendentem videns, interficere noluit, quia regis filius erat, & Dauid ſuis omnibus pepercerat, vt filio Abſalon parcerent.*

Matth. 17. Marc. 9. Luc. 9. *Chriſtus cum diſcipulis Capharnaum veniens tributum pendit, non quod iure cogeretur (neque enim peregrinus erat) ſed ne ſcãdalum daret. Petro igitur præcepit, vt piſcatum profectus, ore piſcis, quem primum cepiſſet, aperto, ſtaterem acciperet, eumque publicanis offerret.*

Act. 4. *D. Petrus Principibus Iudæorum fidei prædicationem interdicentibus reſpondit, Deo magis obediẽdum, quam hominibus.*

Act. 21. *Diuus Paulus Romam ſub conductus Euangelium prædicans, & à Deorum cultu, quos Cæſar colebat; omnes, quos poterat, abducens indicabat ea, quæ ad fidem & Dei cultum pertinent, non eſſe deferenda hominibus.*

Act. 25. *D. Paulus ne iniuriam à Iudæis pateretur, ad Cæſarem appellans reddit Cæſari, quæ Cæſari debentur, eius ſupremo tribunali ſeſe ſubmittens.*

1. Pet. 2. *D. Petrus docens regem honorificandum, eique tanquam præcellenti obediendum, reddidit Cæſari quæ ſunt Cæſaris.*

EXEMP. I. *Iuliano Apoſtatæ in ijs, quæ iuſta erant, milites parebant.*

Ex Ambroſ. Gratian. 11. q. 3. cap. Iulian. & ex Aug. ibi. c. Imper. IVlianus Imperator quamuis eſſet Apoſtata, habuit tamẽ ſub ſe Chriſtianos milites, quibus cum dicebat: Producite aciem pro defenſione Reipublicæ, obediebant: cum autem diceret eis, Producite arma in Chriſtianos, tunc cognoſcebant imperium cæli, non terræ. Quibus conſentanea habet Auguſtinus ſcribens in Pſalmum 124. Iulianus extitit infidelis Imperator: nonne extitit Apoſtata iniquus, & idololatra: Milites Chriſtiani ſeruierunt infideli Imperatori: vbi veniebãt ad cauſam Chriſti, non agnoſcebant niſi illum qui in cælis erat. Quando volebat, vt idola colerent, & eis thura adolerent, præponebant illi Deum. Quando autem dicebat: Producite aciem, ite contra illam gentem ſtatim obtemperabant, & diſtinguebãt Dominum æternum à Domino tẽporali.

Superioribus impijs quando, & quando non obediendũ.

II. *Cum quanto honore Lud. II. Lotharij filius Romam profectus à Sergio Papa ſit receptus.*

P. Ioan. Azorius Inſtitu. Moraliũ par. 2. li. 5. c. 44. ann. Do. 844. LVdouico Lotharij Imperatoris filio Caroli Magni pronepoti venienti Romam Sergius II. tria obuiã agmina miſit, & ipſe in ſummis Baſilicæ Vaticana gradibus de more ſacro Clero vndique circũfuſo aſſedit. Primum vniuerſi Iudices cum vexillis ad nouem ferme millia paſſuum Ludouico occurrerunt: deinde omnes militiæ ſcholæ decoras laudes canentes cum patronis ad primum lapidem: poſtremo auguſtæ cum ſignis Cruces ad portam Vrbis extitere. Ludouicus, vbi primum ſacratas Cruces aſpexit, protinus ex equo deſcendit, & populo, iudicibus, & ſcholis præcedere iuſſis, in Baſilicam Vaticanam pedeſtris acceſſit, & ſui proaui Caroli exemplũ imitatus, & per gradus ad Pontificem progreſſus, oſculum ſancto eius pedi infixit: & dextera eius apprehenſa, ad poſtes eius argenteos peruenit.

III. *Principes Chriſtiani quotannis à ſummo pontifice Roſa aurea, Dominica Lætare, honorantur.*

Ex Actis Alexan. PP. III. Baro. to. 12. Anna. 1178. 8. ANno Chriſti 1177. cum Alexander Papa III. Venetijs eſſet, turbæ multæ irruerunt in eum, & ex ciuitatibus circumpoſitis multitudo nobilium properabat ad eius præſentiam, vt viderent illum, & audirent tanquã Angelum à Deo miſſum: dignum duxit in

xitin

xit in proxima Dominica Lætare Ieruſalem, ad eccleſiam beati Marci ſolemnia Miſſarum celebraturus accedere. Indutus ergo ſacris veſtibus, & de conſuetudine auream ferens roſam, cum Epiſcopis & Cardinalibus ad altare maius proceſſit. Poſt Euangelicam lectionem populo Dei ex diuerſis partibus congregato paſtoraliter prędicauit: & completis Miſſarum officijs, roſam, quam detulerat, Duci Venetiarum in ſignum gratiæ ſedis Apoſtolicæ contulit.

Roſa aurea Dux Venetiarum ab Alexan. III. honoratur.

IV. *Eiuſdem argumenti aliud exemplum.*

ANno Domini 1449. Dominica Lætare, quæ tũ Idibus erat Martijs, Nicolaus Pontifex Max. eius nominis quintus de more roſam conſecrauit, illamq; miſit Lantgrauio Thuringiæ Haſſiæ Comiti, qui ſtirps ſexta poſt diuam Elizabetam inter omnes Germaniæ Principes præcipua celebrat pietate, eamque roſam gratanter, ac religioſè accepit.

Iacobus Meyerus lib. 16. Annal. Fland. an. 1449.

TIT. XCI. De Principatu & poteſtate ſeculari.

EXEMP. I. *Imperatoriam dignitatem à Deo dari, ſignis ſeu prodigijs plerumque ipſe oſtendit.*

AQuila, quæ circum Marciani caput volitabat, eum aliquando imperio potiturum prænunciabat. De qua re ſic Procopium ſcribentem audi. Sub id tempus, Theodoſij II. ſcilicet, Vvandali Africam flammis rapuere: captiuos vero, quos ceperant, in cuſtodia habuere. Inter quos Marcianus fuit, qui Theodoſio ſucceſſit. Cum igitur Genſericus Vvãdalorum Rex forte præciperet, vt captiui in aula ſubdio cogerentur, vt aſpectibus eorum conſideratis, ſanè conſpiceret, ſi quis regiam haberet indolem, ac indigna præſente fortuna pateretur, interim ijdem inedia, ac labore feſſi humi obdormiſcerent, aquila forte volans ſupra Marciani caput paſſis adſtitit alis. Genſericus igitur portentũ tacitè notans nõ fruſtra hoc fore, iuſſit ad ſe venire, & quinam vir eſſet, interrogat. Ille ſe Aſparis Romanorum Ducis arcanorum omnium ſocium fuiſſe inquit, quem Romani domeſticum Comitem vocant. Genſericus igitur meditans, & aquilæ greſſum, & Aſparis quanta eſſet apud Byzantium potentia, hominum de medio tollere abs re putauit eſſe, neque veriſimile, vt quamprimum interituro ſignũ volatu illa oſtendiſſet: nulla enim ratione eum interfici oportere. Nã ſi poſtremo regnaturus eſt, morti non eſſet apud eum locus derelictus, quod ea quæ ſunt Deo decreta, nullatenus prohiberi poſſunt. Quapropter iureiurando eum obligat ſibi amicum fore, neque vllo modo contra Vvandalos venturum. Eiuſmodi ergo pactis ſimul initis, dimiſſus eſt Marcianus redire Conſtantinopolim, vbi nõ multo poſt, vita functo Theodoſio, Imperator renunciatur.

Procop. libro 1. de bello Vvand. Baro. to. 5. Ann. ann. Do. 431.

II. *S. Vvolfangus Ratiſpon Epiſc. Henrico Bauariæ Duci per ſomnium apparet, & imperium prædicit.*

ANno Redemptoris 1007. Henrico Regi, antequam eſſet Imperator, ſanctus Vvolfgangus apparuit dormienti. Videbatur ille ſibi in ſancti Emmeranni eccleſia eſſe, atq; orãdi cauſa beati Vvolfgangi adire ſepulchrum. Ibi vero Deum & ſanctum Vvolfgangum orans, viſus eſt ſibi videre eum adſtare, & hunc in modum ipſum appellare; Aſpice diligẽter characteres in muro, qui eſt apud tumulum meum, exaratos. Vidit ille, nec aliud legit, quam *Poſt ſex*. Expergefactus verò ſummopere incumbebat ad earum dictionum apprehendendam ſignificationem. Primum igitur ſuſpicatus ſe poſt ſex dies moriturum, multa largitus eſt pauperibus. At ſex euolutis diebus, cum nihil in corpore ſentiret moleſtiæ, ad ſex menſes attinere

In vita S. Vvolf. c. 29. apud Sur. 31. Oct. to. 5. & Baro. to. 11. anno 1007. Henrico Regi S. Vvolfgãgi imperio oraculum.

nero arbitrabatur, tumque ſe obiturum credebat. Sed neque tum malè ſe valere ſentiens, ad ſex annos earum dictionum ſignificationē retulit. Porro ſex annis iam expletis, ſeptimo anno à Pontifice Maximo Imperator vnctus eſt. Atque tum demum animaduertēs, quid ſibi ea verba vellent, gratias egit Deo & beato Vvolfgāgo, quod ſibi reuelare dignatus eſſet, ea ſe dignitate potiturum.

III. *Vt Pribislao viro ignobili & obſcuro Bohemiæ principatum detulerit Deus.*

Albertus Crātzius Vvādal. li. 1. cap. 17.

DE Pribislao Bohemiæ Rege, quomodo ad regiam euectus ſit dignitatem, ita ſcribit Crantzius fide digniſſimus. Bohemis, inquit, imperabat Libuſſa vnica Regis filia, quæ moriente patre, virgo cœpit adminiſtrare paternam ditionem, tam prudenter, vt Rex diu nullus deſideraretur in ea gente. Ita circumſpexit omnia, ita iuſtitia inſignis erat, vt nemo ſub illa quereretur ſe ſuo deſtitutum: adeò ſcelerum vltrix, vt impune nemo peccaret. Manſiſſent proceres ſub fœmina longius, ſed mortalem proſpicientes totius populi conſenſum atque deſiderium explicarunt. Illa toruo primum vultu intuita referentes: Quid eſt, inquit, quod vobis deſit in hoc rerum ſtatu, vt Regem deſideretis; At illi: Nihil ſi te immortalem haberemus nunc, quoniam communi omnes ſorte ſumus defecturi, cum te carere iam debeamus, ſemen ex te regium mitigare populi deſiderium & ingentem nominis tui affectum. Diſſimulabat aliquamdiu caſta mulier populi de ſe deſiderium: tam illam delectabat thorus ſine ſocio, tam cælibatus illi inhærebat. Sed cum illi finem non facerent, illa oraculo commonita iuſſit ornari candidum gradarium equum, cui proficiſcens inſidere ſolebat. Illum ſequi præeuntem proceres iubet: & apud quem is conſiſteret quieſcens, qui de ferrea menſa cibum caperet, Regem mox conſalutarent: nam illum dignaretur thorò maritum, quē fata iumento imperantia monſtrarēt. Sedulò implent quod iuſſerat Regina: ſternunt iumentum, & permiſſo illi freno liberum præire ſinunt. Illi porro ſequuntur obſeruantes quò vadat. Abibat in agros viam non paruam, nec per ſolita gradiebatur itinera, ſed compendia quærere viſus ibat in directū per nemora, per dumeta, per agros, donec ipſa iam meridie deprehenderet hominem labore feſſum ſe ad refectionē in agro, quem arauerat, reponentem. Verterat aratrum, & ferrum ex ſulcò attrito ſplendeſcens in planitiem poſitū pro menſa habebat. Cum hominem cerneret iumentum, ecce ſtetit immobile nuſquam diuertens, aut circumſpiciens. Aderant dicti Primores, qui id obſeruabant. Vbi vident hominem aratri ferro vti pro diſco, recolunt quid de ferrea menſa illis Regina mandaſſet obſeruandum. Voto ſe potitos interpretantur, & gaudent. Mox ſciſcitantur de nomine Pribislao, inquit, mihi nomen eſt. Illi vero: Surge protinus, & conſcende ſtratum tibi iumentum: pertrahuntque ad Reginam, inſinuantes quid repererint. Illa fato monſtratum virum complectitur, & pro regia dignitate ſuis nudatū veſtibus ornat, & thoro dignatur. Nec mobile fuit diſpar hoc coniugium, vt nec principatus. Nam quietam & ſine vlla contentione vitam cum vxore traduxit, & inſuper Rempublicam retinuit, & feliciter adminiſtrauit; leges enim non paucas (ſi nobiliſſimo Fulgoſio fides) tulit, quibus Bohemi in alta pace viuerent. Quibus quidem meritis adeo affecti fuere Bohemi, vt in primario vrbis templo ligneas ſoleas, quibus arans vtebatur, diutiſſime ſeruarint, easque ceu rem ſacrā nouis Regibus, dum diademate ornarentur, præferrent.

IV. *Quo indicio Coſmus Medices ad Principatum ſit prouectus.*

Petr. Matt. in hiſtor. Henr. 4. l. 2. narrat. 4.

COſmus Medices Ioannis filius, quo die, qui brumalis erat, Alexander à Laurentio conſanguineo necatus eſt, bulbos momento temporis floreſcentes vidit: At, quid aliud deſignabant, quam Florentiam vrbem Italiæ florē diuinitus illi deberi? Obtinuit ergo principatum: & quidem tam fauſto omine, vt ſubditi fidem clientelarem è veſtigio illi repræſentarent.

V. *Pietate maxime & iuſtitia Principes ornari debere.*

Anton. Pannormita. de rebus geſtis Alphonſi.

CEleberrimus ac potentiſſimus ille Alphonſus Aragonum Rex dicebat, eos demū magnificiendos Principes, qui pietatem atque iuſtitiam probè excolerent: quippe in quo eæ virtutes fuerint, eius imperium equo omnes animo patiuntur, illiuſque moderationi ſeſe etiam ſponte ſubijciunt. Ille idem etiam dicebat, eos, qui alijs præeſſent, tanto priuatis hominibus meliores eſſe oportere, quāto honoribus & dignitatibus antecellerēt.

Idē ibid.

Sentiens tum demum ſubditorum mores rectè formari poſſe, ſi hi, quibus Reipublicæ gubernatio commiſſa eſt, vitæ inculpatæ exemplo præcedant, & viuum ſint exemplar omnis virtutis. Sicut enim boni Principis vita, probitatis quædam præſcriptio, & per vniuerſos viuendi forma eſt, ita Imperatoris colluuio, lex flagitiorum eſt.

VI. *Clementia debere ornari Chriſtianum Principem.*

D. Chryſoſt. homil. 20. ad pop. Antioc.

CVm populus Antiochenus miſſum à Theodoſio Præfectum leui de cauſa peremiſſet, & eam ob rem ex illis multi detinerentur in cuſtodia, multi profugiſſent, & reliqua ciuitas periculo conſternata in magno eſſet metu, Flauianus Epiſcopus Antiochenus, omnium ciuium nomine, legatione fungens Imperatorem adijt, pro remiſſione criminis ſupplicaturus. Pepercit clementer Theodoſius: factaque condonatione, vrſit vehementer Epiſcopi ad ſuos reditum, ne ex reditus ſui tardatione triſtitia prolongaretur, ſed de venia certiores ab anxietate & dolore, quo tabeſcebāt, reſpirarent. Qua benignitate Theodoſius nō tantum Antiochenorum ciuium, ſed etiā omnium, qui imperio eius parebant, animos ad ſui amorem, & beneuolentiam pellexit, & Principis non minus pij, & clementis, quā fortis & magnamini gloriam conſecutus eſt.

VII. *Aliud eiuſdem rei argumentum.*

Ex Ant. Panormita. lib. 1. de rebus geſtis. Alphōſi Petrus Ribadeneira lib. 2. de Principe c. 18 Alphonſi Regis clemētia in hoſtem.

INter cętera virtutum ornamenta, quibus claruit Alphōſus Rex Neapolitanus, eluxit maximè clementia, qua vſus eſt in hoſtem ſuum Antonium Caldoram filium Iacobi Caldoræ celeberrimi quondam Ducis, & Regi, prout & filius, infenſiſſimi. Cū ergo multi auctores & ſuaſores eſſent Regi, vt bello captum tanquam hoſtem, hoſtisque filium, qui datæ fidei iura ſæpe numero temeraſſe, capite plecti iuberet, non acquieuit, verum ita & priſtina dignitate donatum, & magno affectum honore in aulicorum, & intimorum ſuorum numerum retulit.

VIII. *Principes quidam nimia ſeueritate ducti ſuum dominium in magnum diſcrimen conieceruni.*

Hierony. Surit. li. 4. Ann. cap. 23.

ID Carolo Siciliæ Regi accidit: Is enim, poſtquam ab illo regnum defecerat, Gallis in peruulgato illo veſpere, quem Siculum vocant, contrucidatis, Meſſanam cum exercitu venit, eamque arctè obſeſſam ſic preſſit, vt Meſſanenſes, cum Caroli Regis viribus, & copijs obſiſtere non poſſent, deſperantes defenſionem Legatos de impetranda venia ad eum miſerint, & honeſtis quibuſdam, ac lenibus conditionibus ſuppliciter poſtulatis deditionem obtulerint. Sed Rex illos in

ex-

Inclemẽtia ſua Carolus Siciliæ Rex amittit regnum.

extremam neceſſitatem redactos videns, ſuasque manus effugere nõ poſſe, preces eorum reſpuit, & iracundum, ac ſtomachi plenum reſponſum dedit. Meſſanenſis ciuitas ſtomachoſæ reſponſione indignata in eam deſperationem venit, ſtatuere, vt ante flammis ardere, & funditus euerti, quam ſe tam inhumano & immani Regi ſubdere. Egreſſi igitur ciues, & ſeipſos cohortantes, cum exercitu Regis prælium ineunt, legationes diſſipant, hõſteque ſuſo & deuicto obſidionẽ ſoluunt. Ex quo factum, vt vniuerſum Siciliæ regnum in libertatem vindicatum temeritate ſua Rex Carolus amittens, in Petri Aragoniæ Regis poteſtatem venerit, ſub qua ad hoc vſque tempus plus quam trecentis annis permanſit.

IX. *Lud. Comes Flandriæ ob nimiam in Gandenſes ſeueritatem ipſis odioſus eſt, & ab ijs cladem magnam patitur.*

Iac. Meyer. li. 13 Annal. Fulg. lib. 5. Pet. Riba. li. 2. de Principe c. 19

LVdouici Maleani Comitis Flandriæ exemplum maximè eſt memorabile, & ad rem, de qua agimus, confirmandam accommodatiſſimũ. De quo apud hiſtoricos ita legimus. Cum Gandauenſem vrbem, quæ ab eo deſciuerat, non longe ab ea caſtris poſitis Comes obſideret, in magnam populum Gandauenſem rerum neceſſariarum penuriam coniecerat. Itaque, ſpe auxilij deſtituti, miſſis oratoribus ſupplices rogarunt, vitam vt ciuibus donaret, cætera voluntati ſuæ reſeruaret. Ludouicus ad hæc ſuperbè reſpondit, nullam ſe conditionem aliam admittere, quam vt in omnibus Principis ſui poteſtati ſe ſubmitterẽt, & miſtæ viris mulieres pedibus nudis, abiectis exterioribus veſtimentis, fune collo inſerto, extra vrbem ad eius pedes veniam poſtulaturi ſe abijcerent: id cum egiſſent, deliberaturũ ſe quid facto opus eſſet. Quo reſponſo tam acerbo commota ciuitas decreuit in acie potius fortiter mori, quam per ſummam contumeliam tam ſuperbo

Lud. Maleani in Gandenſes ſeueritas.

& crudeli Principi ſe dedere. Eruptione igitur facta, cum quinque millium hominum numerum non excederent, magnamque tormentorum vim in curribus, & ſimul paucorum dierũ cibaria ſecum deferrent: Chriſtiana prius confeſſione luſtrati, Deo eiuſque iuſtitiæ ac orationibus, & lacrymis afflictiſſimæ ciuitatis confiſi, aduerſus Comitem, & dominum ſuũ agmen direxerunt: qui, munitis iam caſtris, cum circiter triginta hominum milibus in eos impetum fecit: ipſi vero, omnibus tormentis vno tempore in Comitis exercitum exploſis, caſtris ſimul egreſſi, ſublato ingenti clamore, tanto animorum ardore in eum irruerunt, vt temporis momento non abſque ſanguine omnes eius copias fuderint ac profligarint, fugientes autem inſecuti, superueniente nocte, cum eis Brugenſem vrbem ingreſſi ſunt. Nec abfuit multum, quin ipſe Comes caperetur, ſed nocte & vili paupercula mulieris caſa tectus miraculo velut quodam elapſus eſt. Amiſit in ea clade, præter Brugenſem vrbem, alias plures ſui Principatus ciuitates: Eiuſmodi ſucceſſibus vult Deus Principes inſtructos, quid ſibi faciendum ſit, & quãto plus firmitatis habeat amor, quàm timor; lenitas, quam auſteritas; clementia, quàm ſeueritas; & denique quantum cum veritate congruat illa Spiritus ſancti ſententia, *Regis thronum clementia & miſeri cordia roborari.*

Gandenſes Lud. Maleanum explodunt.

Comitis Maleani clades.

Prou. 20

Tit. X C I I. De magiſtratu ciuili.

Exemp. I. *Conſtantinus Magnus Magiſtratus qui Chriſtiani erant, ad honores efferebat: & qui gentiles erant, ſacrificare interdicebat.*

Euſeb. Cæſarienſ. lib. 2. de vita Conſtantini Imp. ca. 43.

INter res illuſtres & magni momenti, quas Conſtantinus Imp. cœpit aggredi, primùm gentibus per varias prouincias diſperſis præfectos, qui maximam partem ſalutari Chriſti fi-

dei

dei ſe addixiſſent, miſit: qui vero Gentilium conſuetudinem ac ritus imitari viſi ſunt, his ne ſacrificia idolis immolarent, interdixit. Eadem lex ab eodem lata fuit de illis dignitatis gradibus, qui præfectorũ honores ſuo ſplendore ſuperabant: aut enim ſi Chriſtiani erant, ita ſe gerere præcepit, vti appellationis eorũ dignitas poſtulabat: aut ſi aliter animo affecti, mandauit, ne idolis hoſtias offerrent.

II. *Ad magiſtratum qui & quomodo deſignandi.*

Annales Niceta Choniata lib. 2.

ANdronicus Comnenus Imperator in reficiendis prætorijs Magiſtratibus viros pręſtantes, & ſenatorij ordinis optimos deligebat, & ampliſſimis muneribus donatos ablegabat (nõ enim ea munera publica vendebat, aut leui munuſculo conciliatus conferebat, ſed gratuito) vt beneficijs tantis ornati minùs graues eſſent ciuitatibus, & defendendus ac ſubleuandis pauperibus ſemper intenti. Quibus cum abundè ſuppeteret, vnde viuerent, (nam quadragenas & octogenas argenti minas ſecum auferebant) tanquam ſacrilegio etiam ijs abſtinebant, quæ a Prouincialibus vltrò offerebantur, quod aut è manu potentis erepti, aut alijs beneficijs affecti eſſẽt. Vnde ciuitates exiguo tempore creuerunt, & terra centuplum fructum tulit, annona paruo venijt, & multi olim profugi, & publicis calamitatibus pene immortui, quaſi Archangeli tuba audita, & diuturno veterno experrecti, reuixerunt, priſtina felicitate recuperata.

Magiſtratuũ deſignatio.

III. *Magiſtratui, quæ ſtipendia deſignanda.*

Æneas Syluius l. 2. Comment. de geſtis Alphonſi c. 34.

SIgiſmundus Imperator interrogatus, cur apud liberas ciuitates peculatus crimen adeo frequens inueniretur? Idcirco reſpondit, quod nudos honores ciuibus commendant, populus autem ad lucru ũ inhiat. Indicat autem Magiſtratum ipſum in cauſa eſſe, quod peculatus crimine tã multi hodie inſimulentur: Cum enim tam varia Reipublicæ ſint officia, ſingulis certa & ſufficientia ſtipendia deberẽt eſſe aſſignata, quo hi, qui ad eiuſmodi honores & officia vocantur, haberent vnde viuerent, ſine vlla vel furti, vel peculatus ſuſpicione. Verum cum deſint hæc ſtipẽdia, vel nimis ſint tenuia fit, vt plerique flabello diuitiarum accenſi, ambitioniſque cupidine permoti, ex publico theſauro ſibi per nefas proſpiciant, & pauperes primùm ad ampliſſimas opes perueniant.

Magiſtratui ſufficientia ſtipẽdia aſſignanda.

IV. *Ex ſententia Auguſtini non niſi ſapientes et maturi ad Magiſtratus gradum ſunt admittendi.*

Aug. ad Fratres in eremo ſer. 14.

ID clarè teſtatur verbis memoratu dignis: Regnum Romanorum, inquit, tamdiu perſeuerauit, quamdiu ſapientes regere permiſerũt. Sed dum iuuenes inexpertes elegerunt, tãquam iuſtitiam ignorantes, acceptores perſonarum facti ſunt, & iuſtitiam perdentes dominium orbis terrarũ amiſerunt. Iuuenes ergo imprudẽtes conſtituendi non ſunt Duces, vel eccleſiarum Paſtores, ne ipſi ſimul cũ populo pereant: tales enim ſi præſunt, non ſolum præterita & futura non cogitant, ſed aures etiam obturant, ne quod verum, & bonum eſt, audiant.

Ad Magiſtratũ ſeniores admittẽdi.

V. *Magiſtratu hominum mores maximè demonſtrari atque cognoſci.*

Ant. Panorm. li. 3. de dic. Alphonſi cap. 8.

SIgiſmundus Magiſtratum cotem appellare ſolitus eſt, quo hominum mores, & ingenia dignoſcuntur. Quemadmodum enim argentarij ad aurum, atque argentum probandum cote iudice vtuntur, ita ſe Rex vti Magiſtratibus ad cognoſcendum ciuium mores, & animos aſſerebat.

Magiſtratus coti ſimilis.

Tit. XCIII. De honorę præceptoribus deferendo.

Eliſæus ſuum magiſtrum deſerere noluit, ſciens eum propediem raptum iri in cælum.

Exemp. I. *Præceptoribus quantus honor à diſcipulis deferendus ſit, exemplo Theodoſij Magni Imp. declaratur.*

Niceph. Calliſt. hiſto. eccl. li. 12. c. 23.

Theodoſius Imperator liberis ſuis Arcadio, & Honorio virtutis magiſtrum præficere volens, Arſenio illi, cuius gloria terram ſub ſole omnem peruagata eſt, inuento, eos commiſit: quibus ille ſuſceptis, quum diſciplina omni præceptoris, tum liberali educatione, patris illis loco fuit. Imperator enim illum, ne quem ex imperij ſublimitate conciperet metum, ſed illis potius vt ſeruis vteretur, admonuerat. Tantum vero, vt id ille fecerit, abeſt, vt inſigni modeſtia, & moderatione diuerſum potius fecerit. Et quum derepente Theodoſius ad eos aliquando veniſſet, pueros quidem cum ſplendore magnifico confidentes, Arſenium autem inter docendum eis aſtantem reperit. Qua de cauſa Imperator indignatus, cum illos inſignibus principalibus nudauit, tum ſempiterna memoria dignum, & verè imperiale illud verbum eſt proloquutus: Si tales ſe præbituri eſſent, vt mores vitamque ſuam ad diſciplinam, & leges Dei componerent, propenſum & illum fore, vt eis imperium in manus tradat, ad ciuium & ſubditorum commodum: & vtilitatem accommodatum: ſin minus, conducibilius eis eſſe dixit, vt ſic priuati vitam exigerent, quam doctrina nulla cum periculo imperarent.

Præceptorem vult eſſe ſeuerũ Theodoſius erga filios.

Memorabile Theodoſij dictum de filijs ſuis.

II. *Pædagogo ſuo quantum honoris, & obedientiæ detulerit Balduinus Comes.*

Ex 3. volu. Annal. Hannon. cap. 80.

Balduinus Hannoniæ Comes, qui Philippi Comitis Flandriæ ſororem Theodorici filiam in vxorem duxit, vir fuit nō minus virtutibus, quam maiorum nobilitate illuſtris. In primis enim pręclara non in parētes modo, ſed etiam in præceptores fuit obſeruantia. Illorum ſiquidem mandatis ita parebat, vt ne latum quidem (vt aiunt) vnguem ab ijs diſcederet, neq; vel minimam, aut offenſionis, aut iracundiæ anſam parentibus præberet. Præceptoribus vero tãtum deferebat, eoſque ceu parētes venerabatur, quod ſentiret ſcilicet non minùs ſe præceptoribus debere, quàm parentibus ab his ſiquidem bene eſſe, ab illis autem, vt bene eſſet, acceperat. Itaque iam factus eques, accidit vt quodam die, quo Chriſtianis lege eccleſiaſtica ab altera corporis refectione abſtinēdum erat, apud quoſdã eſſet, vbi ipſo inſcio erat etiam præceptor eius, & orex in equitando concitaſſet, cum lupum piſcem menſæ appoſitum dentibus attigiſſet, mox præceptor ad primum bolũ tuſſim emittit: quam Balduinus agnoſcens, veluti pudibundus bolum ſumptum ore eijcit dicens: Haud mihi ſalubris eſt piſcis iſte. Sicque inde in cubiculum receſſit, vbi tam propter Eccleſiæ mandatum, quam propter præceptoris reuerentiam, totam inſequen tem noctem, licet magna fame preſſus abſtinuit.

III. *Dagobertus ob iniuriam pædagogo ſuo illatam Patris indignationem incurrit.*

Robert. Gaguin. de geſtis Frãcorũ li. 3. ſub Clotario. Pau'. Æmil. lib. 1.

Dagobertus Clotarij Gallorũ Regis filius, cum præceptorem, qui eum ſæcularibus ornatũ redderet inſtitutis, a patre accepiſſet, quē Aquitaniæ ducatu pater donauerat, intellexit non rudis adoleſcens, quantum quadrageſillus (id enim nomen erat

Pæda-

Pedagogo) propter acceptam à patre dignitatem ſuperbiret, ita vt eum neque ſatis reuereretur, neque obſeruaret: vocatum ad conuiuium Sadrageſillum, cum è regione Dagoberti velut par illi aſſediſſet, Poculumque tanquam ex æquali, manu deſumpſiſſet, iubet eum virgis cædi, & barbam, quam prolixam habebat, amputari. Qua accepta iniuria: ad Clotarium Sadrageſillus fere lacrymās procurrit. Eam rem pater furente animo excepit: Dagobertumque protinus ad ſe venire iubet. Exaſperatū patrem quia adoleſcens pertimeſceret, non alium fugæ locum, quam ad ſacellum (ſancti Dionyſij & ſociorū) quo à canibus tutus fuerat ceruus, ſecum reputans, eò ſe confert: non minùs præſidij ſibi à ſanctis conferri arbitratus, quam belluæ contuliſſent. Cognito filij perfugio Clotarius Dagobertum inde extrudi, & ad ſe deduci ferociter imperat. Id vt facerent abeuntibus ſeruis, cum propè ad ſacellum minùs miliari conſtitiſſent, tam fixi ſtupentesque hæſerunt, vt vltra procedere minimè poſſent: quanquam progredi maximè conarentur. Igitur reuerſi, quod illis obtigiſſet, patri renūciant. Credidit Clotarius fabulamentum eſſe quod narrarent ſerui, veriti ne Dagobertum offenderent: ſecundis, qui præceptum exequerentur par accidit. Nec ſic ab ira temperari potuit ferox pater, niſi & ipſe miraculum experiretur. In ſacello dum ſopori ſe mandaſſet Dagobertus, vidit per quietem tres reuerendiſſimos viros ſeſe affari: Adoleſcens, inquiunt hi, martyres ſumus, quos multo ſupra tempore pro fidei veritate mactatos hoc loco Catula ſepeliuit. Qui locus quandoquidem nō ſatis cultus decoratusque eſt, minore nos dignatione populus colit. Quare ſi ad te receperis digniore apparatu tumulos nobis extruere, cum tibi ſecuritatem, tum placatum patrem reſtituemus. Et ne ſomnio te illuſum exiſtimes, ſi terram, vbi deliteſcimus, effoderis, optimis characteribus ſuo quemque nomine comperies eſſe ſignatum. Huiuſmodi viſione confidentior factus adoleſcens: ſe, quæ diui martyres petijſſent, impleturum religiosè promittit. Ad filium pater cum indignabundus contenderet, eodem, quo ſerui, ſtupore & miraculo perculſus filio pepercit: eumque non multo poſt regni conſortio donatum Auſtraſiæ præfecit.

IV. *Carolus V. Imp. erga Hadrianum Pædagogum beneficij accepti memorem ſe exhibet.*

SEmpiterna memoria digna fuit gratitudo Caroli V. Imperatoris erga Hadrianum præceptorem ſuum. Inſigniter enim remunerauit, dum poſt varios, maximosque honores delatos, apicem dignitatum, id eſt, ſummum Pontificatum ſua commendatione illi procurauit. Eiuſque imitatione Philippus II. eius filius Hiſpaniarum Rex Eccleſiæ Hiſpanicæ Primatum præceptori ſuo Ioanni Martini contulit, vt taceam alios honores, aliaſque beneficentiæ, & grati animi notas, quibus eum mirificè inſigniuit. *Ex hiſt. Gallica Petri Mat. lib. 1. Gratitudo Caroli Imp. erga pædagogū.*

V. *Matthiæ Coruini in præceptorem beneuolentia.*

MAtthias Coruinus Vngariæ Rex Ioannem Viteſiū Varadienſem Epiſcopum præceptorem ſuum ampliſſimo illo, ditiſſimoque comitatu perpetuo donauit, vt ipſe poſterique Pontifices eo legitimè fruerentur. Demum ad Strigonienſis Epiſcopatus dignitatem eum euexit. *Ant. Bōfin. lib. 1. Dec. 4.*

VI. *Honorificam ſepulturam procurat Præceptori, Ioan. Quirinus memor beneficiorum ab eo perceptorum.*

IOannes Quirinus defunctum Benedictum Primulum præceptorem ſepeliendum curauit, monumentumque marmoreum mox inſigne in Mineritana æde poſuit: memor nimirū *Egnat. lib. 5. cap. 2.*

& egre-

& egregiæ illius bonitatis, & ſingularis, quã ſub eo imbibiſſet, eruditionis. Inuiſunt igitur locũ ſtudioſi iuuenes frequenter, vt hoc exemplo edocti, quantum diſcipuli ipſi præceptoribus ſuis debeant, perpetuo meminiſſe velint.

VII. *De Ioannis Damaſceni erga magiſtrum obedientia.*

In vita eius cap. 18. apud Sur. 6. Maij.

IOannes Damaſcenus diuturno temporis ſpatio per omne tentationis, & experimenti genus à præceptore ſe- ne inſtitutus, in omnibus rebus certam obedientiam præ ſe ferebat. Nõ obluctabatur ille in ijs quę ipſi imperabantur, In lingua murmur non erat, nec vlla in corde diſceptatio, internè ea explorans, quæ magiſter præſcriberet. Verùm hoc vnũ in media mente, non ſecus atque in tabulis penitus exſculptum, & inciſum habebat, nempe vt in omni negotio, & edicto ſine murmuratione, velut Paulus præcipit, ac diſceptatione, quod imperatum eſſet, faceret. Nam alioqui quidnam ad eũ, qui boni aliquid, quodcumque tãdem id fuerit, efficit, vtilitatis redire queat, ſi vel in ipſius labijs murmur inſideat, vel improba cogitatio ſerpentis inſtar in pectore deliteſcat? Ecquando vlterius proueheretur? Id nimirum cauſę eſt, quamobrẽ multi fruſtra laborent, nec ad ea, quæ à fronte ſunt, progrediantur.

1. Tim. 2

VIII. *Ob inobedientiam erga præceptorem commiſſam ueniam precatur Elizabeth Regis Vngariæ filia.*

Iac. Mõtanus Spirenſis in vita S. Eliſabet cap. 6.

COnradus Marpurgenſis vita, & eruditione celebris, Elizabeth Regis Vngariæ filiæ præceptor, cõcionem aliquando habiturus in rebus (vt ſolebat) diuinis, eidem Chriſti famulam intereſſe præceperat. Quod cum illa inopinato ſororis mariti ſui aduentu præpedita non impleſſet, ſtatim velut inobedienti remandat (incertũ, ſerio, an tentandi aſtu) nolle ſe deinceps quicquam ipſi iubere, quę datam obedientię fidem tam facilè erupiſſet: vteretur deinceps libertate ſua, haud eũ ſe virum eſſe, qui verba ſibi dari æquo animo poſſet ferre. Hoc nuntio vehemẽter Elizabeth perculſa magiſtrum poſtridie maturiùs adit, deiectiſque in terrã profundo pudore luminibus veniã ſibi dari ſuppliciter poſcit. Quam cũ ille veluti indignabundus aduerſaretur, ad pedes eius regia mulier, nulla habita generis ſui ratione aduoluitur, ea demum humilitate veniam conſecuta.

IX. *Quã ſit pernitioſa neglecta puerorum inſtituendorum a Pædagogis cura.*

Euſeb. Cæſar. l. 3. hiſtor. eccl. c. 18 Nice. l. 2 c. 42. D. Antoni. Chroni. p. 3. tit. 6. c. 6. §. 1. Baro. to. 1. Annal. an. Chriſti 98. 14.

SEquentem hiſtoriam, quam ex Clemente Alexandrino recitat Euſeb. ſi inſeramus, vtilẽ fore legentibus credimus. Sic vero ſe habet: Audite fabulam, quid dixi fabulam: imò vero, & certam hiſtoriam de Ioanne Apoſtolo memoratam, quæ nobis conſtanter tradita eſt, & memoria firmè cuſtodita. Vbi vero tyranno mortuo, ex Inſula Patmo erat Epheſũ reuerſus, quorumdam rogatu, ad finitimas gentes proficiſcitur, hic Epiſcopos cõſtituturus, illic integras eccleſias ritè diſpenſaturus, alibi certos homines ſibi Spiritus ſancti inſtinctu demonſtratos, in clerum delecturus. At cum ad vrbem quandam non longè inde diſtantem, cuius etiam nomen memorãt, ſe contuliſſet: & alia quoque officia, quæ ad animos fratrum inter ſe diſſidentium conciliandos pertinebant, obijſſet: ad extremum adoleſcentulum, corporis viribus valentem, vultu & oris cõformatione venuſtum, animi impetu flagrantem forte conſpicatus, ſtatim in eum, qui ibi Epiſcopus erat conſtitutus, oculos conuertit, eumque ſic affatus eſt. Hunc adoleſcentulum omni ſtudio, cura & cogitatione, coram Eccleſia, & Chriſto teſte, tibi tuæque fidei commendo. Quem cum Epiſcopus in ſuam tutelam accepiſſet, & omnia ſe facturum fuiſſet pollicitus: Ioannes iterum atque iterum illi ediſſerit,

Io. Euangeliſta liberalis ingenij iuuenem ſtituẽdum cõmendat.

ſerit, eiuſque fidem conteſtatur. Epheſum deinde redit. Epiſcopus adoleſcentulum ſibi cōcreditum in domum ſuam recipiens educauit pro ſuo, in officio continuit, fouitque humaniter, ad extremum baptiſmi ſacramento illuminat. Poſtea vero vbi ſigillo Domini (nempe ſacramento Confirmationis, vt addit interpres) tāquam perfecta, tutaque eius animæ cuſtodia obſignaſſet nonnihil de cura, & obſeruatione in eo inſtituendo ſuſcepta remiſit. Quem quidem non ſolum liberior viuendi poteſtas, quam fuerat paulo ante tempus adeptus, verum etiam quidam adoleſcētes eius æquales otio languidi, inertia diſſoluti, & omni malorum genere aſſuefacti corruperunt: & primum exquiſitis conuiuiorum opiparorū delitijs alliciunt, inuitumque noctu deinde educentes ad furti ſocietatem coeundam attrahunt: eum etiam maiora moliri flagitia hortantur. Iſte pedetentim aſſueſcit, & propter generoſam animi magnitudinem, tanquam equus effrenatus, & nimium ſibi ſuiſq; viribus pręfidens, extra rectam viam impetu fertur: frenaq; acriter pręmordens, procliuius in profundum vitiorum gurgitem ſe præcipitat. Atque cum iam in deſperationem ſalutis in Deo ſitæ veniret deinceps non de exiguis noxis cogitauit: ſed maximis quibuſdam ac nefarijs facinoribus admiſſis, vbi ſemel omni improbitate, & nequitia perditus euaſerat, nullam non ſceleris labem ex æquorum cum alijs contrahere ſecum ſtatuit. Illis igitur in familiaritatem adſcitis, & magna latronum turba collecta, animo prompto, paratoque ſe ducem manu violentiſſimum, ſanguinis effuſione crudeliſſimum, ſeueritate denique acerbiſſimum præbuit.

Adoleſcens per Epiſcopi negligentiā à ſeipſo degenerat.

Dux prædonū fit.

Interea temporis, vbi neceſſaria ad rem incidebat occaſio, Ioannes accerſitur. Ille vbi alias res, quarum gratia venerat, recta ratione diſpoſuiſſet: Age, inquit, Epiſcope, depoſitum nobis redde, quod ego & Chriſtus, Eccleſia teſte, quam gubernas, tibi commiſimus. Hic vero primo attonitus obſtupuit, arbitrans pecuniam, quā nunquam acceperat, à ſe per fraudem, & dolum malum repeti: & tamen neque facilè credere poterat ea à ſe repoſci per calumniā, quæ neutiquam habuiſſet: neque Ioanni depoſitum repetenti omnino diffidere? Verum ſimulatque Ioannes dixerat: Adoleſcētulum repeto, & animā fratris, ſenex demiſſo vultu ingemiſcens, & item lacrymās; ille, inquit, mortuus eſt. Quomodo, & quo genere mortis: Deo, inquit, mortuus eſt, nam nequam & perditus, & vno verbo, latro euaſit: & iam pro eccleſia, in qua verſabatur, mōtem cum nefaria hominum ſui ſimilium turba occupat. Apoſtolus ergo veſte dilacerata, ingenti cum gemitu caput feriēs: Bonum, inquit, cuſtodem animæ fratris tui te reliqui. Equus iam iam mihi adſit, & dux aliquis itineris. Inde ab eccleſia ita vt erat, cum feſtinatione ſe proripuit. Profectus autem ad locum, à primis latronum excubitoribus prehenditur: qui neque fugam parans, neque euitare ſtudens, ſed vociferans admodum, dixit: Huc huius rei cauſa acceſſi, me ad veſtrum Principem deducite. Qui quidem ad tēpus, vt erat armatus, expectabat. Verum vt Ioannem aduentantem agnouerat, prę pudore fugam capeſſit. Hic vero ætatis ſuæ oblitus, illum pro viribus properè inſequitur, atque clamans. Quid, inquit, fili, me tuum ipſius patrem inermem, & ætate confectum fugis? Miſerere laboris mei, fili, ne formides: adhuc tibi ſalutis ſpes reliqua eſt. Ego pro te Chriſto reddam rationem: &, ſi ſit opus, pro te lubens mortem oppetā, ſicut Dominus pro omnibus nobis: pro tua anima meam dabo: conſiſte, crede: Chriſtus me miſit ad te. Ille vbi hæc audiuerat: primum oculis humi defixis conſtitit, deinde arma abiecit: tum horrore perfuſus grauiter & acerbè lamentatus eſt ſenem ad ſe aduen-

Ioannes repoſcit malè cuſtoditum depoſitū.

Reuocatur atq; reducitur ad frugē bonam perditus adoleſcēs.

aduentantem complectitur: fletu, & mœrore, quoad poterat, pro culpa ſatisfacit, & dextera ſola occultata, lacrymarum vnda ſecūdò baptizatur. Apoſtolus rara, & conſtanti aſſeueratione ei ſe à Saluatore veniam, & remiſſionem peccatorum precibus ſuis impetraturum pollicetur: atque ad genua accidens, ipſam manum dexterā, tanquam aqua pœnitentiæ ablutam purgatamque oſculatus, illū ad eccleſiam reducit. Crebris item precibus Deum pro illo inuocat, continuis ieiunijs vna cum eo ſe macerat, varijs diuinæ ſapientiæ ſententijs eius animum, quaſi quibuſdam blandicijs mitigat, tranquillatque: neque prius (vt fertur) inde deceſſit, quam illum eccleſiæ miniſterio præfeciſſet. Cuius conuerſione magnum pœnitentiæ exemplum, pręclarum ſecundæ regenerationis ſpecimen, illuſtre denique trophæū à peccatis reſurrectionis per exteriora pœnitentiæ ſigna hominibus propoſuit ad imitandum. *Eximiū reſipiſcētia exēplum.*

Tit. XCIV. De officio ſeruorum erga dominos.

Gen. 24. *Seruus Abrahæ miſſus in Meſopotamiam ad quærendam Iſaac vxorem, Domini ſui mandatum fideliter implet.*

Gen. 39. *Ioſeph quoque fidelis admodum ſeruus fuit, in carcere enim & vinculis maluit eſſe, quam herilem domum adulterio polluere.*

1. Reg. 31. *Armiger Saulis Saulum Regem obnixè id rogātem noluit interficere. At cum Saulus ſibi manus intuliſſet, ipſe quoque gladio incubuit.*

2. Reg. 21. *In prælio Philiſtinorum contra Iſrael Dauid Rex deficiens, & in periculo conſtitutus, per Abiſai, qui Arapham interfecit, liberatur.*

4. Reg. 5 *Naaman Regis Syriæ Princeps lepra perfuſus, ſuggerente ancilla ad Eliſeum Prophetam ſanandus aduenit.*

Eſther cap. 2. *Bagathan & Thares duo eunuchi Regis Aſſueri, qui ianitores erant, in dominum ſuum manum immittere quærentes, vterque eorum appenſus eſt in patibulo Mardochæus verò per Eſther Regem monens egregiè fuit compenſatus.*

Exemp. I. *Sannes apud Perſas confeſſor mauult famulo ſeruire, quam à veritate Chriſtiana deficere.*

CVm * Sannes mille famulorū dominus, & apud Perſas Chriſti confeſſor, impietati Varanis tyranni Perſarum Regis reſiſteret, & negare Creatorem omnium nollet, tum Rex requirens, quiſnam ſeruorum eius eſſet ſæuiſſimus, illi aliorum ſeruorum tradidit dominatum: cui ipſum quoque dominum ſeruire præcepit, ſimul & eius vxorem: per hoc putans propugnatorem ſe flectere veritatis: ſed ſpe ſua deceptus eſt: habebat enim ille domum in petra conſtructam. *Hiſtoria Tripart. lib. 10. c. 32.* **Suenes.* *Sannes nobilis propter Chriſtū fit ſeru⁹.*

II. *Famulus qui Domino Deo non eſt fidelis, nec hero ſuo fidelis eſſe poteſt.*

DE Theuderico Ariano in Africa Rege huiuſmodi quiddā hiſtorię tradunt. Miniſtrum is quendā ſaniorem fidem ſectantem habuit, quem amore inſano proſequebatur, & ad voluptatē eo abutebatur. Et ille, vt quæ grata, placitaque ei eſſent faceret, à ὁμοούσιῳ conſubſtantialis fide deſciſcēs ad Arianiſmum deflexit. Quod vbi Theuderichus cōperit, caput illi, quē tantopere amauerat, reſecuit, inquiēs: Si Deo fidem ſynceram non ſeruaſti quomodo mihi, qui homo ſum, conſcientiam ſanam præſtabis. *Niceph. Call. eccleſ. hiſt. libr. 16. c. 35.* *Seruus à domino proprio cur iugulatus.*

III. *Phocas perfidus domino ſuo Mauritio mortem affert.*

PHocas tyrannus ex ordine militari ad Imperiū Romanorū euectus, è veſtigio apparatu præclaro Byzātium ingreſſus, poſtea die totus ad cædem Mauritij Imp. veluti furijs quibuſdā raptus eſt. Itaq; illum cū podagræ, & chiragræ doloribus conflictātē, vnà cum cōiuge & liberis in Eutropij portum traduxit, & primū liberos ipſos *Niceph. Call. hiſto. eccl. cap. 40. lib. 18.*

in cōſpectū patris occidit, in quorum cuiuſque cæde verba illa pater protu- lit? *Iuſtus es Domine, & iuſtum iudicium tuum.* Deinde vero & ipſe Mauricius reſectionē capitis ſuſtinens ferro cæſus occubuit, egregia animi virtute in ſumma ea calamitate exhibita. Quum namque liberorum nutrix infante vno imperiali ſubtracto, puerū ipſa ſuum lactentem ad cædem protuliſſet, Mauricium aſtantem percuſſoribus arcanum ſuppreſſi pueri ſui conſilium indicaſſe ferunt: quod minimè ęquum eſſe duceret, vt in alium, cum ab ipſo Deus pœnas exigeret, animaduerteretur. Atque eo infante iugulato, cædes eiuſmodi pro ſanguine lacteum liquorem profudit.

Pſ. 118. *Miſeranda Mauricij Imper. ſuorumque cædes.*

IV. *De ſeruo Stiliconis ob facinus commiſſum à dæmone arrepto, & à Beato Ambroſio poſtea liberato.*

Paulin. in vita S.Ambr. Bar.to.5 an. 396. SVperioribus diebus, cum Stiliconis tunc Comitis ſeruus, qui dæmonio laborauerat, in Ambroſiana baſilica iam ſanatus maneret, commendatus à domino ſuo (ferebatur enim, quod libenter ab eodem haberetur) facere falſas epiſtolas Tribunatus compertum eſt: in tantum vt tenerentur homines, qui ad miniſtrandum pergebant. Sed vbi ad perſonam ſerui ſui peruenit. Comes Stilico, qui in ſeruo ſuo noluit vindicare, homines etiam, qui decepti fuerant, interuentu ſacerdotis dimiſit, de ipſo vero ſeruo ſacerdoti queſtus eſt. Quem vir ſanctus Ambroſius, cum de baſilica Ambroſiana egrederetur, requiri fecit, atque ad ſe perduci. Quem cum interrogaſſet, & deprehendiſſet auctorem tanti flagitij, ait: Oportet illum tradi ſatanæ in interitum carnis, ne talia aliquis in poſterum audeat admittere. Quem eodem momento, cum adhuc ſermo eſſet in ore ſacerdotis ſancti, ſpiritus immundus arreptum diſcerpere cœpit. Quo viſo, non minimo timore repleti ſumus & admiratione.

1.Cor.5. *Seruus Stiliconis cur à dæmone arreptus*

V. *De perfida ancilla, quæ Athanaſium in ſpecu latitantem pecunia corrupta prodidit.*

COnſtante Imperatore adhuc viuente & Conſtantio inſidias Athanaſio viro ſanctiſſimo ſtruente, cū fuga ſibi conſuluiſſet, apud notum quendam hominem in ſubterraneo, & caliginoſo ſpecu, atque olim ciſterna, latuit, nemine præter ancillam conſcio. Quæ, quod fidelis eſſe videretur, ad vſus neceſſarios ei inſeruiebat. Poſtquam autem in hoc magno ſtudio aduerſarijs incubuere, vt virū viuum caperent: & ancilla ea, pecunia ab illis corrupta, mercede eum proditura erat, præueniens Deus inſidias ei indicauit. Ita ipſe alio conceſſit. At illa, vt quæ contra heros ſuos falſa dixiſſet, plagas reportauit. Grauis ſiquidem eis conſtituta fuerat pœna, qui Athanaſium celare comperti fuiſsent, vt qui contra imperatoria iuſſa niterentur, & rectam Reipublicæ adminiſtrationem tollerent. Multa ſanè eo nomine res duras ſunt experti.

Niceph. Calliſt. lib. 9. hiſtor. Eccleſ. c. 34 *Ancilla infida perfidiæ mercedē recipit.*

VI. *Præſtat fidelem eſſe Deo, quam hero impio.*

TEmpore perſecutionis Vandalorum, vt ſcribit Victor Vticenſis, erant ſerui cuiuſdam Vandali (fuit hic Vādalus de illis, quos Millenarios vocant (Martinianus Saturianus, & eorū duo germani erat & conſerua eorū quædā egregia Chriſti ancilla nomine Maxima, corpore ſimul & corde decora. Et quia Martinianus armifactor erat, & domino ſuo ſatis videbatur acceptus, & Maxima vniuerſæ domui dominabatur, credidit Vādalus, vt fideles ſibi magis memoratos faceret famulos, Martinianū Maximāq. coniugali conſortio ſociare. Martinianus adoleſcentulorum ſecularium more coniugium affectabat: Maxima nāque iā Deo ſacrata humanas nuptias refutabat. At vbi ventum eſt vt cubiculi adirentur ſecreta ſilētia, & Marti- nianus

Ex Hiſtoria Victor. Vticenſ. de perſecut. Vandal. lib. 1.

nianus neſciens quid de illo decreuerat Deus, maritiali fiducia quaſi cum coniuge cuperet cubitare, viuaci voce memorata famula Chriſti reſpondit: Chriſto ego, ô Martiniane frater, mēbra mei corporis dedicaui, nec poſsū humanum ſortiri coniugum, habes iam cœleſtem & verum ſponſum, ſed dabo conſilium: ſi velis poteris & ipſe tibi præſtare cum licet, vt cui ego concupiui nubere, delecteris & ipſe ſeruire. Ita factum eſt Domino procurante, vt obediens virgini etiam adoleſcens ſuam animam lucraretur. Neſciente igitur Vandalo compunctus, atque ſpiritualis ſecreti commercium mutuatus Martinianus, etiam ſuis fratribus perſuaſit, vt theſaurum, quem inuenerat, haberent, vtpote germani communem. Conuerſus eſt itaque cum tribus fratribus ſuis. Dei puella comitante nocte clam egrediētes, Tabraceno monaſterio, cui præerat tunc nobilis paſtor Andreas, ſociantur. Illa vero haud procul monaſterium incoluit puellarum. Inueniēs itaque iam non ſua, ſed Chriſti mancipia, conijcit in vincula, & varijs tormentis Dei famulos inſectatur, agens cum eis non tantum vt pariter miſceretur, ſed quod grauius eſt, per rebaptizationis cœnum fidei ſuæ ornamenta turparent. Peruenit hoc ipſum vſque ad notitiam Geiſerici. Decernit Rex, vt tandiu impiacabilis herus ſeruos affligeret, quamdiu illius ſuccumbere voluntati: iubet in modum ferrarum fuſtes robuſtos veluti palmaros cum ſtirpibus fieri, qui quatientibus tergis non ſolum oſſa confringerent, ſed etiam terebrantes aculei intrinſecus remanerent. Qui, dum ſanguis efflueret, & diſſipatis carnibus viſcera tunderentur, ſequenti die Chriſto medente incolumes reddebātur. Hoc ſæpius ac multo factum eſt tempore, & nulla plagarum veſtigia videbātur, ſancto Spiritu ſubinde curante. Poſt hæc artatur Maxima duræ cuſtodiæ, cuſpideque crudeli extenditur. Cui

Maxima ancilla Deo ſacrata.

Seruus & ancilla relig[i]onem ingrediuntur.

Catholicorū ſeruorūmartyrū medic[us] Chriſtus.

cum Dei ſeruorum non deeſſet frequentia viſitantium, videntibus cunctis ingentium lignorum putreſcens ſoluta eſt fortitudo.

VII. *De Geſualdo Longobardo, qui Domino ſuo ita fidelis, vt mori maluerit, quam eum prodere.*

REmoaldus Grimoaldi Longobardorum Regis filius Beneuentum Italiæ vrbem incolebat, cum Conſtantinus II. Imperator, hæreticus, & Chriſtiano nominis ſupra modum infenſus eam oppugnaret: Remoaldus Dux periculoſa preſſus obſidione Geſualdum ſeruum ſuum ad parentē cum litteris mittit, quibus opem ſubſidiumq; efflagitat. Remiſſus ergo ſeruus cum reſponſorijs ad Remualdū, quibus nunciabat ſe breui auxiliares copias ad ſoluēdam obſidionem miſſurum, & interim bono eſſet animo in manus exploratorum Imperatoris incidit. Imperator, lectis Grimoaldi ad filium litteris, eius præſtolari aduentum noluit, de vrbe expugnanda (niſi dolo) prorſus diffidens, priuſquam aduentarent hoſtes. Captiuo itaque nuncio mandat, vt ea nocte ad muros vrbis accedat, Principem Remoaldū ad colloquendum euocet, ſuadeatque, vt Imperatori vltro ſe dedat, quod parens omnino opitulari non poſſet, ni faceret, mortem ſibi paratam intelligeret. Eius rei gratia, milites armatos, qui eum comitarentur, ac ad mœnia vſque deducerent, tradit. Quo cum acceſſiſſent, Remoaldus accitur. Tū ſeruus: Mene, inquit, agnoſcis, ô Princeps ſeruum tuum hoc à parente tuo accipe. Is te bono ibet eſſe animo, certamque tibi opem ſpondet: iamque ad Satricum fluuium peruenit cum maximo exercit. Pluribus tecum agere non licet, quod hoſtium manibus detinear, a quibus præſentiſſima mihi mors imminet: quod ſupereſt, vxorem, liberoſque commendo. Atque hæc proferens interficitur.

Hect. Pinto Dialog. 1. de trāquillit. vita cap. 10. Fulgo. lib. 3. cap. 8.

Conſtās ſerui fidelitas.

TIT. XCV. De officio dominorum erga familiam.

Exod. 5. *Filij Iſrael Deus præcepit per Moyſen, ne immoderatè grauarent miniſtrantes, ac laborantes ſibi.*

Reg. 5. *Hoc rectè obſeruauit ſapiens Salomon, qui operarios mittebat in Libanũ per ſingulos menſes, ita vt duobus menſibus viciſſim eſſent in ædibus ſuis.*

Act. 22. *Cornelius ille cẽturio vir erat religioſus, id eſt, multum pietati deditus, ac timens Deum, talem dicitur habuiſſe familiam.*

EXEMP. I. *Qualem debeant habere magni viri familiam.*

P. Hieronym. Plat. libro de Cardin. dignitate c. 23. & Theſaur. Politic. aphoriſm. li. 5. c. 1. SAnctus Carolus Borromeus Cardinalis id apertè oſtendit in epiſtola, quam ſcripſit ad Battoreum Cardinalem. Curabis, inquit, familiam caſtam, nec patieris inter domeſticos tuos quempiam viuere, cuius modo non impudica ſint facta, ſed cuius etiã non ſint verba, & mores admodum pudici, habeaſque domi probatæ virtutis viros, qui in hanc rem inuigilẽt, & qui te crebro de domeſticorum vita cõmone faciant. Modeſtia in verbis, & cultu corporis cernatur. Inſuper curabis, vt iuramẽta a familia tua abſint, turpes ſermones, ſcurriles ioci, conuitia, contumelię, & omnium verborum genera, quæ alios lædant, inter tuos nec dici, nec audiri ſines. Veſtitus autem etſi decens eſſe poterit, cauebis tamẽ vt a familia viri eccleſiaſtici procul ſit is corporis ornatus, quo milites & profani iuuenes vti ſolẽt. hoc enim & grauitatẽ redolet, & illis ipſis quandam maioris modeſtiæ neceſſitatem imponit, & magis etiã conuenit Cardinali. Vt enim dedeceret profano Principi clericos clericali habitu famulari: ſic indecorũ videretur, ſi laici in habitu ſeculari miniſtrarent.

II. *Quantam ſuorum domeſticorum curam habebat ipſe S. Carolus Borromeus Cardinalis.*

IN cura domeſticorum corporibus ac liberalitate impendenda plurimum enituit, vt & in cæteris, B. Caroli Borromei virtus, quem ſcimus, idque adhuc tradunt eius intimi, amaſſe ſuos omnes, non vt ſeruos, ſed vt filios & fratres, & largè ſuppeditaſſe quæ oportebat, quin etiam, quanquã nollet ab vllo ſibi ſeruiri ſpe vllius beneficij eccleſiaſtici, omnium tamen merita pro ratione perſonarum, atque pro meritis cumulare remunerabatur. *Idem ib.*

Inſuper etiam conſueuerat quotquot domi habebat alloqui, interdũ etiam cum ſingulis colloqui, etiam intimis, atque ex ipſo ſtabulo, aut coquina, vt reſciret quomodo tractarentur, & an alicui fieret iniuria. Et quamuis in ſeipſum admodum ſeuerus eſſet, in famulos tamen omnem moderationem tenebat. Itaque cum nocte ad ſua ſtudia ſurgebat, ne cuiquam onerofus eſſet, ipſemet manu ſua lumen petebat ex lampade, quam ob hanc ipſam cauſam in ſuo cubiculo ardere perpetuo volebat. Ipſe quoque, cum maturum erat, anagnoſtæ ſuo lumen deferebat, ſed ſilentio, ne dormientem excitaret, vt cum per ſe expergiſceretur, accenſam inueniret lucernam. Idem etiam cum aliquis ſuorum ægrotaret, iubebat eum omnino quam diligentiſſime curari, eique muneri certos homines peritos, & charitate flagrantes præfecerat? ac ſubinde ab alijs domeſticis viſitari volebat, & ipſemet etiam viſitabat, non ſolum nobiliores, ſed & infimos, tanta comitate, & ſuauitate, vt nemo eſſet, cui non illa Domini ſui humanitas morbum leuare videretur. *Salaria honeſta famulis ſtatuenda.* *S. Carolus Borrom. ſuis famulis miniſtrat.*

III. *Fa-*

III. *Famuli quomodo à Dominis in ægritudine tractandi.*

Idem ibid. EAdem etiam laus tribuitur Iuliano illi Cæſarino Cardinali, qui cū paruos admodum haberet redditus, quantum ſcilicet ex Galero, atque ex tenui quadam eccleſia percipiebat, mediocrem alebat familiam, non ampliùs quam triginta hominum, ſed hanc præcipuo quodam amore complectebatur ac fouebat: in morbis ipſe quoque tum neceſſaria præbebat omnia, tum etiàm vltro inuiſebat, & conſolabatur ægrotos, multisque contigit, vt in eius manibus cum magno ſuo ſolatio ſpiritum Deo redderent.

IV. *De clementia & humanitate Pij II. in famulos.*

Platina de Vit. Pontif. in Pio 2. PIus II. Pontifex Romanus mira comitate & facilitate in omnes domeſticos vtebatur: nam, quos vel inſcitia, vel ignauia & negligentia deliquiſſe deprehendiſſet paterna charitate admonere potius, quam ſeuera obiurgatione excipere ſolebat.

V. *Quanta pace & proſperitate familiam ſuam regebat Dauide Rex Scotorum.*

Hector Boethius lib. 12. hiſ. Scot. DAuid Pictorum, ſiue Scotorum Rex tanta prudentia fuit in gubernanda aula ſua, vt quod apud omnes corruptiſſimū eſt, quodque omni vitiorū genere ſcatet, cura ſua & exēplo non modo purgarit, & ab apertis prohibuerit flagitijs, ſed etiā in omne genus virtutum exercuerit. Non illic impudicum verbum vllum ex ore cuiuſquam audiebatur, non laſciuus motus occurrit oculis, non compotationes aut comeſſationes ebrioſorum crapuloſorumque manduconum apparebant, nulla in domum corruptela vnquam admiſſa, nemo flagitioſus illic delitеſcere potuit. Caſta ac pura vbique omnium oratio extra ſermonem familiarem nil niſi pium inter ſe conferentium. Sobria & continens vitæ omnis conuerſatio nullæ vnquam rixæ, nullæ querelæ: mutuo inter ſe omnes velut fratres amore proſequebantur, mutua inter ſe officia comiter deferebant. Itaq; non monaſterium vllum tanta concordia, tantaque religione cōſpirat, vt illius familia regia, charitatis vinculis atque reliquis omnibus virtutibus connexa deuinctaque ſpectabatur.

VI. *Vt Pius V. totam familiam ſuam atque adeo ipſam Vrbem reformarit, & ad meliorem frugem reduxerit.*

PIus V. familiam ſuam magno ſtudio reformabat, quod ſciret inde exempla manare ad Eccleſiaſticos omnes, vt ipſi quoque ſe ſuosque ad ipſius exemplum componerent. Sacerdotes vt minimum ter in hebdomada ſacrificium facerent: cæteri, præſertim Diaconi & Subdiaconi, ſaltē decimoquinto quoque die communicarent, edixit: Sacris ordinibus initiatos, aut eccleſiæ prouentus percipientes, habitum iubebat ferre clericalem atque tonſuram, nec veſtes habere niſi ex lana ſimplici abſque vllo ſerico. Aulicos ſuos omnes, ne otio tempus malè perderent, iubebat ſacræ lectioni, quā ter in hebdomada ſacri Palatij Magiſter habebat, intereſſe. Fiebant etiam in aula prælectiones philoſophicæ. Non paucos ſuis ſcriptorum eccleſiaſticorum libros dabat, vt ijs legendis, dum Pontificem viciſſim obſeruant, tempus vtiliter tranſfigerent. Nihil in ſuorum moribus, habitu, colloquijs, & tota denique viuendi ratione vitioſum, & quod praui eſſet exempli, tolerabat. Præfecto cuſtodiæ corporis ſui mandabat, daret operam, vt milites ſui tranquillè, & ſine inſolentia viuerent. Impudicas mulieres publico edicto ab vrbe expelli iubebat, & ne quis ex ijs qui Romæ degunt, hoſpitia publica & cauponas vrbis compotandi gratia adiret, nec quiſquam in ijs ludere ſineretur. Eo edicto mul-

Laurēt. Sur. in Chron. an. Do. 1566.

Familiæ reformat Pius V.

Meretrices proſcripta.

ta flagitia & peccata reſecata ſunt. Familiã deniq; eiuſmodi ſe habere velle dicebat, quæ & vita & habitu cæteris exemplo eſſet: nec tam miniſtrorum numerum, aut cultum corporis, quam virtutem & integritatem ſibi ſpectandam ſtatuebat.

VII. *De diſciplina S. Vvolſtani Epiſcopi in ſuos domeſticos, tam laicos, quam Clericos.*

Brauonius monachus in vita ei' cap. 8. apud Sur. 19. Ianuarij. SVvolſtanus Vvigornienſis Epiſcopus diſciplinam domus ſuæ, tam in Laicis, quam in Clericis, ſeueriſſimè exercebat. Legem ſtatuerat, vt omnes tam Miſſæ, quam alijs horis omnibus intereſſent. Cuſtodes ad hoc conſtituebat, vt nullum impune ridere ſinerent: alioqui aut potu eo die carebat, aut palma ictum ferulæ excipiebat. Laicum nullum è domeſticis quoquam miſit, cui non preces ſepties in die dicendas iniungeret: hoc *Diſciplina dom' S. Vvolſtani.* aſſerens, vt ſicut Clerici ſeptem horas, ita Laici ſeptem oratione Deo libarent. Si quis ante ipſũ iuraret, ſtatim ferulæ vindicta ſequebatur. Indignè admodum ferebat, ſi quis coram eo aliorum vitam roderet, vel mores carperet: quoniam hoc ſummæ malitiæ deputabat.

VIII. *Quomodo paterfamilias teneatur ſuos ſubditos corripere hortari & inſtruere.*

Dionyſ. Carthuſia. li. 2. de doctrina vita Chriſt. 64. ID ita præſtabat Iudex ille, de quo in primo vitæ ſanctorum patrum ſcribitur, quod cum Abbas Paphnutius vir vitæ Angelicæ Deum rogaſſet intentè, vt ei dignaretur oſtendere, cui ſimilis eſſet, adſtitit ei Angelus Domini dicens: Similis es primario, id eſt, Iudici vici illius. Quo audito perrexit ad eum Paphnutius, & interrogauit, quæ eſſet conuerſatio eius. Quo de ſe humiliter reſpõdente, inſtitit Paphnutius, donec ſecreta ſua aperiret, ſicque inter cætera fatebatur: Triginta annis cum vxore mea continenter penitus vixi. Peregrinos & pauperes ſemper ſuſcepi, nec eos ſine viatico abire permiſi. Famulos meos ſic rexi, vt nemo mortalium eos reprehendere potuerit. In iudicando, nec filij mei perſonam contra æquitatem ſuſcepi. Semper ſtudui in vita mea, vt neminem iniuſtè contriſtarem: diſcordes ſemper ſtudui concordare.

IX. *De diſciplina in regenda familia ab Elzeario Comite ſeruata.*

DE Elzeario Comite Ariano ita in vita eius ſcriptum legimus, adeo fuiſſe ſeuerum in diſciplina familiæ, vt apertè diceret: nolle quemquam ſuo pane veſci, quem mortali peccato implicatũ ſciret, idque exequebatur. *In vita eius apud Sur. 17. Septembr. cap. 18.* ſtatim enim expellebat, quem cognorat turpe aliquid admiſiſſe. Multas enim leges præſcripſerat, quas ab omnibus volebat ſeruari: & hanc inter alias, vt omnes aulici, ac milites quoque, quos domi habebat, ſingulis hebdomadis peccata confeſſione expiarent. Blaſphemias autem, imo vero ſacramẽta leuiter, ac temerè pronuntiata nullo modo tolerabat. Quin etiã ſanxerat, ne quiſquam alterum offenderet: quod ſi faceret, ſtatim in gratiã rediret, volebatque omnes in ſumma pace & concordia degere.

X. *De muliere profluuium ſanguinis patiente, quod acerbiùs ancillas exciperet, & alia facinora committeret.*

MVlier quędam Chriſtiana nomine iam annos ſupra ſeptem profluuium patiebatur ſanguinis: contubernalis vir eius, vt qui anxiam ageret curam pro eius curatione, multa iam inſumpſerat in medicos, nec quicquã eualuit efficere. *Greg. Alexãdrinus Archiep. in vita S. Io. Chryſoſt.* Eadem cum audiſſet, quæ per B. Ioannem Chryſoſtom. Deus edidiſſet ſigna, obſecrabat virũ ſuum, vt ſe traduceret ad illum: credebat enim: tametſi ſum indigna, quæ cernam Angelicam eius effigiem, ac certè noui quia non me à ſe reijciet, neque abominabitur me peccatricem.

Matt. 9. tricem, exemplum imitatus communis omnium Domini, quia a ſe nequaquam diſpulit ſimili vitio obnoxiam, ſed tactu fimbriæ veſtimenti ſui ſanitati reſtituit. Huius igitur vir cum iumento impoſuiſſet, ducit ad monaſterium: & relicta ea extra ianuam vnà cum ipſius comitibus ingreſſus ad Ioannem proiecit ſe ad pedes eius dicens: Pater auxilio ſis nobis apud Deū. His dictis cauſam expoſuit aduentus. Tum Ioannes, excuſatione facta de tanta poteſtate ſibi data, & allatis cauſis, cur Deus homines percutiat dixit: Dic vxori tuæ, finem vt imponat impudenti ſuæ voluntati: deſinat a præfracta & contumaci temeritate, qua erga ancillas ſuas vſa eſt, agnoſcēs ſe eſſe eiuſdem cum eis naturæ, & ex eadem conſperſione ſiue maſſa conditam, tametſi in præſenti vita domina earum vocetur, iſthæc omnia demolitur ac diſſoluit, factaque repētina impreſſione, vtramque (dominam & ancillam) exæquat. Dic rurſus, vt ſedulò curam obeat animæ propriæ, ſolicite incumbens refouendis pauperibus, & egenis. Obſeruet præfinitos, & expreſſe ſtatutos dies Sanctorum ac venerabilium ieiuniorum. Iiſdem diebus ne ſe contaminet per ingluuiem immodicam, ſed in ſancta Dei eccleſia vacet orationi. Quod ſi hæc audierit & obſeruauerit, Deus quoque vires ſuggeret & ſanitatem. Vir autem hæc omnia renuntiat vxori. At illa exerta voce ait: Pater ſancte, tua hæc cū primis honoranda, & quæ Deum nihil dedecēt, præcepta omnia obſeruabo ad extremum vſque vitæ halitū. Reuerſus ad ſanctum vir eius dixit: Ecce, Pater, condixit quę a tua ſanctitate iuſſa ſunt ei omnia ſe facturam. Reliquū eſt, vt ne nos auerſeris, vt ne excidamus, aut fruſtremur præcepti ſpe noſtra eo vſque humiliati. Tunc reſpondēs B. Ioānes dixit viro: Perge in pace Dominus noſter Ieſus Chriſtus ſanabit eam a tormento, quo cruciatur. Eadē hora ſtetit ſanguinis profluuium, ſenſitque ſibi eſſe reſtitutam ſanitatem. Cumq; gratiarum actionem exoluiſſent, qui cum ea erant, vniuerſi receperūt ſe in domos quique ſuas cum gaudio magno, publico præconio proteſtātes beneficia, & admirabilia Dei opera erga ſe facta per ſanctum ſeruum ſuum Ioannem.

Ancilla quomodo ab heris tractanda.

Præceptum V. Decalogi.

Non occides.

T i t. X C V I. Si alios non licet occidere, multò minus ſeipſum.

Saul eiuſque armiger, ne ab hoſtibus illudentibus interficerentur, ſuis ipſi gladijs incumbunt, & moriuntur, non minus miſerè, quàm impiè. *1. Reg. 31.*

Achitophel conſiliarius Dauidis cum videret conſilia ſua negligi, ſeipſum ſuſpendit, & flammis æternis addixit. *2. Reg. 15.*

Tyrannidem in Iſraele affectās Zambri, cum videret quod expugnanda eſſet ciuitas, in quam confugerat, ingreſſus eſt palatium, & ſuccendit ſe cum domo regia, & mortuus eſt in peccatis ſuis. *3. Reg. 16.*

Razias vnus de ſenioribus Iudæ, ne in manus Nicanoris deueniret, ſeipſum gladio petijt: ſed cum per feſtinationem non certo ictu plagam dediſſet, recurrens audacter ad murum præcipitauit ſeipſum in turbas. Cum autem adhuc ſpiraret, petram conſcendit præruptam, complexus inteſtina ſua vtriſque manibus proiecit ſupra turbas, atq; ita vita defunctus eſt: fortiter magis quam prudēter, inquit D. Auguſt. epiſt. 61. *2. Mac. 14.*

Iudas ſceleratus proditor ſibi ipſi laqueo guttur præcluſit, mediuſque crepuit. *Act. 1.*

E x e m p. I. *Nero indigna & deſperabunda morte perijt.*

Abbas Vrſpergēſis Chronic. Bāro. to. 1. an. Chriſti 70. 2.

Anno Dominicæ Incarnationis ſeptuageſimo, Domitius Nero, qui primus perſecutionem in Chriſtianos mouit, per omne regnum ſuum, ipſum-

ipſumque nomen extirpare cupiens, Principes Apoſtolorum Petrum, & Paulum occidit: ipſe Veſpaſianū cum filio ſuo Tito ad deſtruendam Hieruſalem miſit. Inter hæc Galba Hiſpaniæ prætor, & Caius Vitellius imperium corripuere. Nero autem omnibus execrabilis, hoſtis a ſenatu iudicatus eſt: decretum eſt, vt furca collo eius inſertā nudus per publicum duceretur, & virgis vſque ad mortem cęſus de ſaxo præcipitaretur. Quod ille audiens, ſimulque aduentum Galbæ comperiens, fugit è palatio, & cum eo Nephitus, noctiſq; medio vrbe egreſſus eſt. Secuti ſunt autem eum Phaō, & Epaphrodius, & Nephitus, & ſpado Neſpero: cūque veniſſet in ſuburbanum liberti ſui, quod eſt inter Salariam, & Numentanam viā, ad quartum vrbis milliarium, ictu gladij ſe percutere voluit, ſed trepidante manu hoc perficere non potuit. Et cum nullum inueniret, a quo feriretur, exclamauit dicēs: Ita nec amicum, nec inimicum habere poſſum? Videns hoc Neſpero adiuuit manum trementem: & ita perijt anno vitæ ſuæ 31. imperij 14. ſicque omnis Auguſti familia in eo conſumpta eſt.

II. *Non eſſe ſibi mortem inferendam ob melioris vitæ expectationem.*

D. Aug. l. 1. de ciuit. Dei. Theobrotus Philoſophus, de quo Auguſtinus lib. 1. de ciuitate Dei, legens librum Platonis, & animā hominis immortalem eſſe, ſpe & deſiderio futuræ vitæ ſeipſum interfecit: ſic animam & vitam perdidit.

Tit. XCVII. Proximo vitam propria auctoritate non eſſe auferendam.

3. Reg. 7 2. Paral. 28. *Tantus eſt horror effundendi ſanguinem humanum, vt Dominus inhibuerit Dauid, licet optimo, ædificare ei templum: Non ædificabis, inquit, domum nomini meo, eo quod ſis vir bellator, & ſanguinem fudiſti.*

Ioab, licet miles probus in armis fuerit, & domino ſuo valde fidelis: quia tamen occidit duos viros proditorie, omnes eius gratiæ quaſi pro nihilo computatæ fuerunt. Vnde fecit eum occidi Salomon, licet teneret cornu altaris. *2. Reg. 2*

Procurante impia Iezabel, Naboth fuit crudeliter lapidatus: cuius vindictam fecit Dominus. Nam ex præcepto Domini Iehu interfecit Achab & Iezabel homicidas, quorum ſanguinem linxerunt canes. *3. Reg. 21. 4. Reg. 9*

Exemp. I. *De animaduerſione diuina in Conſtantinopolitanos ob Michaelem Imperat. Roman. iniuſtè interfectum.*

Michael Romanus Imperator cū imperaſſet annos quinque, & menſes ſex, ab adultera coniuge Zoe Auguſta veneno parato conſumptus paulatim, ſed necdum defunctus, opera eiuſdem coniugis, & eius, qui in locum coniugis ipſius Michael origine Paphlago adulter eſt ſubrogatus, miſerè ſtrangulatus interijt. De quo ſic Curopalates: Hac nocte, cum ſacroſancta Chriſti tormenta canerentur, accerſitus eſt Alexius Patriarcha ab Imperatore, vt ſe citò ad palatium cōferat: qui cum præſto fuiſſet, reperit mortuum Imperatorem Romanum. Illato autem trichinio in ſuggeſto ſedens Zoe educit Michaelem, & Patriarcham cogit ipſum ſecum conſecrare: qui verbis illius obſtupefactus obmutuit, & benedictionem anceps differebat. Verum Ioannes cum Zoe, quinquaginta auri libris Patriarchæ, & quinquaginta Clero traditis effecit, vt dignos eos putaret, quos conſecraret. Romanus autem Imperator, vt diximus, interemptus, in monaſterio a ſe recens condito illuſtri ſepelitur, ipſo magno Paraſceue die. Zoe autem Michaelem in regio throno a ſe collocatum exiſtimauit ſe pro viro, & Imperatore ſeruum ac miniſtrum habiturum, & iam patrijs eunuchis in palatium *Ex Ioan. Curopalate Baro. to. 11. an. 1034 19. 30.*

latium introductis, ſtrenuè aggrediebatur publica munera. Verùm ei omnia præter ſpem apertè ſucceſſere, & contra ſententiam. Nam Imperatoris frater vir ſtrenuus, & rerum peritus, ſimulatque in regiam ingreſſus eſt, Reginæ eunuchos a palatio amouendos curat, & fideliſſimas eius ancillas eijcit, & mulieres ſibi cognatione propinquas cuſtodes eius impoſuit, & nulla res, aut parua, aut magna gerebatur, niſi eo volente, & prorſus ab omnibus illa prohibebatur, ac ne balneum quidem attingebat, niſi eo volente, &c. Inferius autem iſta ſubijcit: Non placuiſſe autem Deo quę fiebant, ſtatim ex ipſis exordijs demonſtratum eſt. Vndecima autem hora ſanctæ, & magnæ Dominicæ decidit intolerabilis & violenta grando, adeo vt confringerentur non ſolum arbores ſiue fructuoſæ, ſiue infructuoſæ, ſed etiam domus corruerent, & templa vſque ad ſolum, & ſegetes, & vites. Quare fuit hoc ipſo tempore magna omnium frugum & fructuum inopia.

II. *S. Eduardi Regis Angl. homicidium miraculoſe detegitur.*

Append. ad Bed. de geſtis Angl. li. 2. Mat. Vveſt. monaſt. apud Baro. to. 10. an. 978. n. 3.

ANno Domini 978. vt antiqua Anglicanæ eccleſiæ monumēta docent, Eduardus Rex Angliæ inſidijs ſceleratæ nouercæ occiditur, vt eius filius Ethelredus puer annorum decem Regnum conſequi poſſet. Porro ita innocentiſſimus Rex necatus miraculis coruſcans cultus eſt ab Anglis vt martyr. Cuius tragœdiam, quomodo ſe habuerit, ſic accipe breuitate reſtrictā: Cum Rex Eduardus die quadam in venatione laſſus, & ſiti nimis affectus potum ſolus quæreret, commilitonibus ſuis, & miniſtris carens, quocumque caſus duceret, inſequentibus, audito quod nouerca eius, & frater in villa quadam, quę Corneſgate dicitur habitarent: concito equitatu illuc pertendit, nihil ſiniſtrū propter innocentiam ſuſpicans, ſed aliorum corda ex ſui pectoris moderamine ponderans. At nouerca eius blāndis cum ſermonibus aduenientem alliciens ſibi fecit intendere: & poſt oſcula ſibi porrecto poculo, Regē illud auidè haurientem per lictoris manus ſica trāsfodit. Rex vero cum ſe vulneratum lethaliter cognouit, equum calcaribus vrgere cœpit, vt rediret ad ſuos exundante iugiter cruore, vnde ſuæ mortis indicium ſe quærentibus dedit, & in terram cecidit. Tunc Elſdritha mulier illa nequiſſima, eiuſq; filius Ethelredus corpus ſancti Eduardi Regis & martyris ſine honore apud Marhā ſepeliri iuſſerunt, publicam lætitiam agentes, & feſtiuam, ac ſi cum corpore pariter & memoriam ſepelijſſent. Inuidebant enim mortuo eccleſiaſticam concedere ſepulturā, cui viuenti decus regium auferebant. Sed affuit diuinæ commiſerationis conſenſus, qui innocenter cæſum miraculorum gratia ſublimauit. Nam adeo cœleſtia ibidem viſa ſunt delapſa fuiſſe luminaria, vt etiam cum ipſis luminum radijs, claudis reſtituerentur greſſus, cæcis viſus, mutis loquela, & cuiuſcumque infirmitatis liuore detenti optatæ ſanitatis præmia conſequerentur: Fit concurſus populorum totius Regni ad Martyris ſepulturam, & inter alia, interfectrix illud iter arripuit Iamque equum aſcenſum cum ſtimulis vrgeret, qui antea ventis promptiùs auras ipſas præcurrerat, & dominam vrgenter quaſi effrenis portare aſſueuerat; tunc Dei nutu ſtabat immobilis, præcipuè cum miniſtri hinc verberibus, illinc clamoribus equum vndique, & ſtimulis agitarēt. Inanis labor aſſumitur, dum equo mutato caſus idem ſubſequitur. Tunc Elſdritha, viſo Dei miraculo, mirè pœnituit, adeo vt multis annis carnem ſuam delitijs enutritam apud Vvarenuellam cilicio domaret, ſolo proſtrata ſomnum caperet, & cruciatus quoſcumque potuit, corpori applicaret.

III. *Vt*

III. *Vt Popielus Princeps ob parricidij crimen miſerè cum vxore & liberis à muribus abſumptus perierit.*

Martin. Cromer⁹ de rebus geſt. Polonorum lib. 2.

POpielus iunior, ſuſcepto principatu a Patre deſtinato, concordi patruorum, procerumq; volūtate: etiam tum impubes inauguratur, delectis aliquot de numero patruorū, qui rem adminiſtrarent, quoad ipſe per ſe publica munia obire poſſet. Cum pubertatem attigiſſet, quæ maximè lubrica, & procliuis ad licentiam voluptateſq; ætas eſt, ſuo iam arbitratu viuere, patruorū monita aſpernari, cum æqualibus conſilia capere, conuiuia compotationeſque largiores cum iiſdem frequentare, perditos planè moras ſequi, & vt ad res agendas ineptus, Rempublicam, iudicia & querimonias negligere cœpit. Capiunt patrui cum Proceribus cōſilium, quonam modo tam diſſoluta illa Principis ſui vita, tamq; profligata licentia refrenaretur. Vxorem ei dant eleganti forma puellam. Teuthonici Principis cuiuſdā filiam. Videbatur ſanè mulier mariti vitam ad meliorem frugem reductura, torporemque ignauo excuſſura. Sed res aliter accidit, nimirum, vt nihil ille de flagitijs, & nequitia ſua remitteret, & quibus vitijs antea carebat, vxoris cōſuetudine ea ſibi adiunxit: nā & auarior factus, decreta, honores, atq; magiſtratus vendebat: &, cum virtute ac dignitate non poſſet quotidianorum peccatorum ſuorum ſibi conſcius, faſtu & crudelitate principatū ſibi ſtabilire, & metui a ſuis volebat, cum amari non mereretur. Atque hæc omnia vxore & impellente, & ſequeſtra faciebat, quæ deguſtata ſemel dominatus atque lucri dulcedine, deſpecta que viri inertia, muliebri aſtu imperium omne ad ſe tranſtulerat, maximè cum duobus filijs Lecho & Popielo aucta mollem viri animum amore ſui penitus adſtrictum teneret, & firmum perpetuumq; apud Polonos dominatum ſuum fore ſibi perſuaderet.

Popieli laſciui mores.

Popieli auaritia & tyrannis.

Vnus obſtabat ſcrupulus, patruorum viri ſui gratia, & auctoritas apud multitudinem integritate vitæ grauitate morum, & prudentia collecta. Hos metuebat, hos iā blandius admonentes, iam liberiùs obiurgantes oderat: horum tacitam etiam conſcientiam pertimeſcebat. Itaque viro eos quam maximè poteſt ſuſpectos, & inuiſos cōfictis etiam criminibus reddit, perſuadet, illis viuis & incolumibus principatum ipſi certum, firmumque eſſe non poſſe. Quem ſi retinere ipſe vellet, & liberis ſuis relinquere, tolleret patruos de medio. Si ipſe ſatis animi ad id facinus non haberet, ſibi mandaret eam prouinciam: illos armis atque viribus, ſe dolis inſtructiorem eſſe: confecturam ſe negotium ſine vlla populi offenſione, vel ſuſpicione. Quibus dictis, facilè ægrum, atque timidum vni animum in deteriorem partem impulit. Initur necandorum illorū ratio. Grauem & periculoſum morbum Princeps ſimulat: patruos neci deſtinatos acciri eius nomine vxor iubet: conueniunt ſine mora: circunſtant mœſti ægrotū Principem, conſolantur. Ille morbi magnitudinem gemitu aſſimulabat: adeſſe vitæ ſuæ finem diuinitus ſibi indicatū: vxorem, paruoſque filios illorum tutelæ, fideique etiam atque etiam commendabat. Completur muliebribus eiulatibus, planctibus, & lamentis regia: parātur funebres exequiæ, ipſo iubente Principe. Abſumpto in his die: cum iam ad occaſum ſol tēderet, Princeps patruos quaſi moribūdus iam dimiſſurus, nomine quemque blandè compellat, & in ſignum amoris, & beneuolentiæ ſuæ erga ipſos, circumferri medicatum populum, paratū ad eam rem, iubet: prægustare ſe ſimulat: cæterum ſpumam tātum a medio extantem halitu difflat, potum ne extremis quidem labijs attingit. Cum omnes bibiſſent ordine, fingi ſomno ſe premi, & velle quieſcere: Diſcedunt illi reuerenter ſalutato Principe. Conceptum

Mulieris conſilium atrox.

Morbum ſimulat Prīceps.

Popielus patruos, & proceres veneno extinguit.

ptum præcordijs venenum vitalia membra occupat. Nec mora, de ſtatu mentis dimoti, & furentes maximo cum cruciatu cadunt, & exanimantur. Ibi mulier re per exploratores nunciata, cadauera inſepulta proijci mandat. Inſidiatos eos vitæ neceſſarij & bene merentis Principis, iuſta, & euidenti deorum immortalium vindicta percuſſos repente perijſſe diuulgat. Quanquam autem liuores corporum, & effuſa ruptis præcordijs viſcera manifeſtum veneni indicium faciebant: nemo tamen indignum optimorum principum interitum aperte deplorare auſus eſt, metu tyranni non amplius morbum mortemq; ſimulantis.

Popielus cum ſuis à muribus abſumitur.

Sed non ſinit inulta eſſe diu diuinum numen ſcelera. Nam ex cadaueribus putrefactis enati mures inuſitatæ magnitudinis impium parricidam cum ſcelerata vxore, atque liberis fugientem quoquo verſus per aquam, flammamq; perſequuntur: nec clauſtra proſunt, aut abigentium ſatellitũ præſidia. Ad extremum diffugiẽtibus omnibus, abſumptis prius filijs deinde vxore, poſtremus ipſe infelix miſerabiliter lenta morte conſumitur in arce Cruſuicia. Et ita non caſſæ ceciderunt patris eius imprecationes, quibus ſolitus erat murium deuorationẽ ſibi ſuiſque imprecari.

IV. *De horrendo parricidio, & horrida parricidarum vltione.*

Ex hiſtorica narratione parricidij apud Lubecũ perpetrati auctore Liberto Hothemio Leodio Hieronymiani apud ſuos inſtituti.

Hic age diſperſos lacerans Elegia capillos,
Suggere luctiſona carmina facta cheli.
Ploro nefas maius quam vidit cœna Thyeſtæ,
Aut quæ Progneæ menſa parata manu eſt.
Lubecum validis præcinctam mœnibus vrbem
Germano celebris terra ſub axe fouet.
Dis fuit hic quidam patria grатiſſimus vrbi,
Et mirum ſummis commoditate ſe rex.
Id alias aquilæ volucres generare negantur,
Et ſimiles natos patribus eſſe ferunt:
Suſtulit ille tamen geminos ex coniuge natos,
Trigidæ qui rabida plus feritatis habent.
Qui ſimula atq; noua tecti lanugine malas
Cœperunt iuuenes inter habere locum,
Aurea Thyſigero tribuebant tempora patri,
Sectantes Cypriæ caſtra proterua deæ.
Ad tabulæ caſum loculis comitantibus ibant: *Mores diſſoluti duorum fratrum.*
Poſſet hic immenſas perdere ludus opes.
Denegat his tandem patris indignatio ſumptũ,
Ad vitæ redeant quo melioris iter.
Serius inijcimus ſtringentia lora moloſſis.
Cum pigrum corpus tarda ſenecta premit.
Impetus hic primis fuerat cohibendus ab annis.
Ætas quandoquidem ſpernit adulta iugum.
Quam male flectuntur durati tempore rami:
Quod ſemel imbiberit teſtula, ſemper olet.
Hinc veteris nequeunt veſtigia linquere vitæ,
Sed Bromio & Veneri rurſus, vt ante vacãt.
Debita conflantur, conflati debitos æris *Odium filiorũ in parẽtem vnde natum.*
Sæpe dari pretium voce monente petit.
Hinc odijs patrem nati inſectantur amaris,
Pauperies recti nil maleſuada iubet.
Februa Luna fuit, reuehis cum Phœbe Calẽdas,
Emenſus rutili vaſta theatra poli:
Tum Pater Homburgi turres de more petebat,
Mutandis operam mercibus ille dabat.
Natus vterque ſtudet curſu præuertere patrem,
Et patris in miſerum comparat arma caput. *Patri à filijs ſtruuntur inſidiæ.*
Nil minus expectans pater approperante caballo
Natorum ſtructas venit in inſidias.
Sternunt fulminea confeſtim glande caballum,
E latebris celeres ducit vterq; pedes.
Eſuriens vt cum latis conſpexit in aruis
Prædam Numidico quæ latet vrſa iugo.
Conſtitit, vt valido contactus fulmine neſcit,
Quid faciat, vel quà debeat ire pater;
Cuius opem imploret? ſocios deſerta negabant,
Qui fugeret ſenio debilitante gradum?
Dũ gemitu, et lacrymis ſua triſtia fata reuoluẽt,
Supplice quos genuit, voce manuque rogat.
Sumite, quos do, inquit, loculos multo ære tumẽtes,
Sanguine nec patrio commaculate manus.
Tum ſenior patris nequicquam vota moratus
Horrida diſtrinxit talibus ora ſonis:
Perfidũ, ſcelerate, animã cũ ſanguine fundas, *Pater à filijs trucidatur.*
Dentibus atque tuum cor lacerare meis.
Nec mora, ceu timidã tigris Gangetica Damã,
Diſcerpunt proprij ſaucia membra patris.
O qui cœleſti fulmen iacularis ab arce,
Cur tua tam lentas ſuſtinet ira moras?
O amor, ò pietas! paſcunt ſiluatica monſtra;
Linquitur in vacua triſte cadauer humo.
Interea turpem nummoſus vterque tabernam,
Palma velut fuerit robore parta, petunt.
Nudat præcipiti ſeniorem teſſera iactu.
Quare blaſphemo prouocat ore Deum.
Immo dum mergit furibundi pectoris æſtus.
Aeri ſub vacuum tela nefanda iacit.
Sica volat tenues nunquam reditura per auras,

Menſa-

Menſaque ſanguineo rore cruenta madet.
Horreſco referens diuini flagra furoris,
Horrẽda *Mens abit, & morior, cum meminiſſe volo.*
duorũm *Blaſphemum vaſto tellus conſumpſit hiatu,*
parrici- *Viuus ad infernos decidit vſque lacus.*
darum *Tardior interdum Domini fert ira ſceleſtos,*
vltio. *Supplicio tandem ſed grauiore premit.*
Sat minor areſtis gelidò terrore capillis,
Nec ſcelus admiſſum diſſimulare poteſt.
Tandem Lubecum manibus poſt terga reuinctis,
Ducitur, & dira crimina morte luit.
Quæ tibi muſa gemẽs recitauit carmina, Lector,
Sunt non vulgari cognita vera fide.

V. *De homicidio ſeu parricidio Kenelmi pueri diuinitus propalato.*

Vviliel. Malmeſb. de geſ. Reg. Anglor. SAnctum Kenelmum tenellæ ætatulæ puerum, vtpote ſeptennem, Kenulphus Rex Merciorum Quendridę ſororis fidei educandum reliquerat. Sed illa falſa ſibi regnum præſagiens, fraterculum tollendum de medio ſatelliti, qui alumnus erat, commendauit. Is inſontem, cauſa remittendi animum vel recreandi, quaſi venatũ ducens inter fruteta obtruncatum occuluit. Et mirum dictu, quod fraus tam celatè in Anglia commiſſa Romæ diuinitus innotuit. Siquidem membrana ſuper altare ſancti Petri ſupernè columba ferente delapſa, necis & ſepulcratus loci per ordinem index, quę quia elementis Anglicis erat conſcripta, à Romani, & aliarum gentiũ hominibus, qui aderant, fruſtra legi tentata. Sed ſalubriter & in tempore Anglus linguæ inuolucrũ latialiter Quiritibus euoluens, effecit, vt Apoſtolici epiſtola Regibus Anglis compatriotã martyrem indicaret. Quapropter frequenti cœtu innocentis corpus leuatum * Vvinchelcumbam vehebatur. **alias Vvincelcumbã.* Ita clericorum vocali cantu, & laicorum alacri plauſu parricidalis femina commota eſt, & feneſtra cœnaculi, in quo ſtabat, caput extulit, & forte pſalterium præ manibus habens continuatione lectionis ad pſalmum peruenerat: *Deus laudem meam &c.* quem *Pſ. 108.* à fine, neſcio quo præſagio, retrogradè dicens nitebatur lætitiam cantan-tium infirmare. Tum verò vi diuina luminaria veneficæ canis orbibus euulſa cruore verſum polluerant. *Hoc opus eorum, qui detrahunt mihi apud Dominum, & qui loquuntur mala aduerſus animam meam.* Cruoris ſigna extant hodie inhumanitatem mulierculæ, & Dei vltionem ſpirantia.

VI. *De duobus homicidis mire modo in facinore deprehenſis.*

ACcidit nuper res ſtupẽda, & prope incredibilis, niſi multorum teſtimonijs fulciretur. *In vita S. Vvalpurgæ apud Sur. tom. 3. 1. die Maij.* Anno ſuperiori, quo dira fames multos preſſit, duo inopes eius vitandæ cauſa peregrè profecti ſunt. Illis autẽ obiter quidam ex longinqua regione comitem ſe adiunxit. Interrogatus ab illis, *Hiſtoria memorabilis.* cuias eſſet, aut quo iter intenderet, reſpondit, ad S. Vvalburgam religionis ergo ſe proficiſci. Tum illi: Et nos, inquiunt, eò cupimus peruenire erimuſque inter nos non iniucundi ſocij, & ſecurius itinerum pericula euitabimus: ſed interim nos fame premimur, & præ defectu virium ægrè pedes promouemus. At ille: Deo, inquit, *Immane & plane barbarum facinus.* fratres mei, itineris prolixitatem commendantes, quæramus locum aptum vbi iam appetente meridie pauliſper quieſcamus, & cibo nos refocillemus. Reperto loco, pariter conſederunt, & ille de eſcis ſuis proferens obtulit eis. Comederunt igitur, & ſumpto cibò, *Cœleſtis vindicta in homicidam.* ait ad illos: Iam etiam ſomno laſſa mẽbra recreemus, ſed excubias agat vnus ex nobis, ne quid accidat periculi dormientibus. Probant illi conſilium, ſed mente maligna. Nam altero è duobus his ſe dormire ſimulante, alter vigilabat: tertius, qui ſe illis adiunxerat, nihil ſibi metuens, intrepidus dormiebat. Tum ſurgentes illi ſceleſti hominem innoxium crudeliſſimè iugularunt: ſed cum anxios eos haberet, quid facerent de cadauere, tandem alter id in ſuos ſuſtuli humeros, in aliquem locum auium illud proiecturus. Ecce autem dum illud cona-

conatur à ſuis deponere humeris, tam tenaciter ſibi illud ſentit inhærere, vt nulla vi id poſſit à ſe auellere. Mirè igitur, & miſerè diſcruciatur infelix homicida, videns ſe ſuum facinus celari non poſſe. Interea quidam ei amicus fit obuius, qui conſpecto cadauere non ſine multa admiratione ſciſcitabatur, vnde id eſſet. Ille autẽ tanquam amico fidens, refert quidquid actum ſit, orat vt ſuæ calamitatis velit miſereri. Non cunctatur ille, diſtrictoque enſe brachia cadaueris hominem arctius complectẽtia etiam articulatim nititur diſſecare, vt à tanta ignominia amicum liberet. Ibi tum nouũ licuit planèque ſtupendum videre miraculum. Nam ſimulatque manu ſua cadaueris lacertos attigit, eos præcidere volens, etiam ipſe tenaciſſimè adiunctus eſt cadaueri, atque homini illud ferenti, ita vt ſe ab illis abſtrahere non poſſet. Mox igitur ductus pœnitentia, & lugens ob admiſſa peccata, toto pectore rogauit Dominum, vt ob beatiſſimæ Vvalburgæ virginis merita ſui misereretur. Cumque ſic oraret, & multa ſanctæ Vvalburgæ nuncuparet vota, multaſque funderet lachrymas, abſolutus eſt horribili nexu illo, iamque liberè ingrediens Deum, & ſanctam Vvalburgã laudabat, nec tamen deſerebat miſerum illũ, ſed ad Rheni litus vſque eum comitabatur. Quò cũ ventum eſſet, non ferens alter, tũ cadaueris pondus, tum intolerabile dedecus, in Rhenum cum cadauere ſe præcipitem dedit. At vero tam immanem homicidam Rhenus ferre nõ ſuſtinens, quamprimum hominem ſceleſtum cũ cadauere in litus euomuit. Qua re non mediocriter terrefactus alter, de ſua quidem ereptione gratulans, ob illius verò calamitatem illacrymans, ab eo receſſit, & ad S. Vvalburgæ monaſterium celeri curſu adueniens, quid geſtum eſſet omnibus ennarrauit, paratus etiam ſua dicta, ſi id vellent permittere, iureiurãdo confirmare. Porro infelix ille homicida, vt aiunt, ſæpe quidem voluit B. Vvalburgæ implorare patrocinia, ſed nunquam eccleſiæ eius potuit fines attingere, vt vel inde omnes perſpicuè poſſent intelligere, quàm immani ſcelere ſe obſtrinxiſſet, qui tam procul à S. Vvalburgæ eccleſiã arceretur. Vident hunc multi tali onuſtum ſarcina exanimis corporis, qui tum fuere in viuis, vt ambigi non poſſit falſum, & commentitium non eſſe, cuius tã multi extitere teſtes.

Stupẽdũ miraculum. — *Aliud.* — *Aliud item miraculũ.* — *Quartũ miraculum.*

VII. *De vltione diuina in ſacrilegos interfectores S. Kiliani.*

GEila vxor Ducis Franconiæ D. Kilianum iuſſerat occidi. Res latebat: ſed Deus auctorẽ hoc pacto prodidit. Vnus eorum, qui ſanctos viros gladio peremerat, ſubitò à dæmone arreptus ingenti voce clamare cœpit: Kiliane acriter me perſequeris: igne enim conſumor: quod feci, celare nõ poſſum. Video imminere mihi gladium tuo ſanguine reſperſum. Talia diu vociferans, & proprijs dentibus ſe lanians à præſenti migrauit ad pœnas æternas. De talibus quippe ſcriptum eſt: *Duplici contritione conteres eos Domine*. Aliter vero cædis ſanctorũ conſcius in rabiem verſus gladio ſe petijt effuſiſque viſceribus per tormẽta præſentis temporis ad æterna peruenit. Quiſnam, Geila, talia cernenti tibi ſenſus tunc erat? infelix cruciatibus aucta furebas. Non multo poſt & ipſa bellua, de qua loquimur, cruciatibus arrepta, quantis poterat vocibus clamabat: Iuſtè torqueor, quæ ſanctis viris tortores adhibui. Rectè crucior, quæ cruciatus illis paraui. Acriter inſtas, Kiliane, ignẽ accendis Kolimanne, fomenta miniſtras Tornane. Sufficiat vobis viciſſe, nimis veſtras vlciſcimini iniurias. A calice dictus es Kiliane, ſed nimis amaram mihi potionem infundis. His dictis miſerabiliter torquebatur, ita vt à multis teneri vix poſſet. Tandem cum magno cruciatu ad cruciatus diabolo paratos migrauit.

Surius in eius vita tom. 7. Maij 8. apud Baro. to. 8. de S. Kiliano an. Domini 689. — *Hierem. 17.*

grauit. Cernimus impletum quod veritas in Euangelio dicit: *Dominus non faciet vindictam, electorum ſuorum clamantium ad ſe die ac nocte, & patiētiam habebit in illis? Amen dico vobis, quia cito faciet vindictam illorum.* *Luc. 18.*

VIII. *S. Bonifacij interfectores rigidi, & immobiles diuino miraculo permanent.*

Petr. Damian. in vita Romualdi, c. 29. & 30. apud Baro. to. 11. anno 1008. 6. 7.

CVm Ruſſorum Rex à S. Bonifacio, qui Ruſſis Euangelium prædicabat, miraculo ad fidem Chriſtianam eſſet conuerſus, decreuit regnum filio relinquere, & Bonifacio, quamdiu viueret, adhærere. Frater autem Regis cum ipſo pariter habitans, dum nollet credere, abſente Bonifacio, ab ipſo Rege interemptus eſt. Alius vero frater, qui iam à Rege erat cohabitatione diuiſus, cum ad eum vir venerabilis venit, audire verbum eius noluit, ſed de conuerſione fratris nimia aduerſus eum ira ſuccenſus cõtinuò cõprehendit. Deinde timēs, ne ſi viuum teneret, Rex eum de manu eius eriperet, in ſua præſentia, circumſtante non parua hominum multitudine, decollari præcepit. Statim vero & ipſe cæcatus eſt, & tãtus cum cum omnibus, qui aſtabant, ſtupor oppreſſit, vt nec loqui, nec audire, nec aliquod humanitatis officiũ agere aliquatenus poſſent: ſed cuncti veluti lapides, rigidi & immobiles permanerent. Rex autem hoc audiēs, nimio dolore perculſus, omnino deliberat non ſolum fratrem occidere, ſed & cunctos, qui tanti reatus fautores extiterant, gladijs truncare. Sed cum illuc protinus adueniſſet, & corpore Martyris adhuc in medio poſito fratrem cũ reliquis hominibus ſine ſenſu, & motu ſtupefactos aſtare conſpiceret: hoc ſibi cum ſuis omnibus placuit, vt prius pro eis oratio fieret, ſi forſitan illis diuina miſericordia ſenſum, quem amiſerat, reformaret. Deinde ſi acquieſcerēt credere, indulto crimine viuerent: ſin autem, omnes vltoribus gladijs interirent. Cum igitur & ab ipſo Rege & à cæteris Chriſtianis diutius eſſet oratũ, non ſolũ prior ſenſus ſtupefactis hominibus redditur, ſed inſuper conſiliũ flagitandæ veræ ſalutis immittitur. Nam continuo pœnitentiam ſui criminis flebiliter expetunt, baptiſmi ſacramentum magna alacritate percipiunt: ſuper corpus quoque beatiſſimi Martyris eccleſiam conſtruunt.

IX. *De diuina vltione in parricidam S. Lamberti.*

Paul. Æmil. hiſtor. Franc. l. 1. & Sigeb. an. 699.

PIpinus Craſſus Auſtraſiæ Dux Lãbertum virum ſanctũ, Traiectenſem Epiſcopum ab Ebroino virtutum hoſte ſede pulſum, & in cœnobium, velut portum tranquillitatemq́ue profectum, in locum priſtinum reſtituit. Verùm poſtea, vt omnibus rebus lętis diuturnitas felicitatis libidinem negligentiamque importare aſſolet, & patri & filio pellices magis cordi, quã vxores erant. Pipinus namque ſpreta Plectrude coniuge, Alpaidem colebat. Id auſum culpare Lambertum Dodo pellicis frater interemit. Quod parricidium continuo manifeſta numinis ira, pœnaque atrox inſecuta eſt. Ille enim tineis toto corpore repente ſcaturientibus, fœdo odore, cruciatuque vexatus in Moſam per furorem, rabiemque ſe præcipitem dedit, Lamberto iam eniteſcente multis diuinitatis ſignis.

X. *Fratricidium à Deo vltum, & caſtigatum.*

Ex Theophi. & Cedren. in Cõp. Baro. to. 8. ad an. Chriſti 659. 1. 2. 3.

DE nefando facinore Conſtantis Imperatoris, qui impulſu malorum dæmonum fratrem ſuum Theodoſium iam Diaconum nece abſtulit, ita crudeliter fratricidium ſacrilegio magis infamans, ex Theophane hæc habent Græcorum Annales: Anno 18. Imperij Conſtans germanum ſuum fratrem Theodoſiũ interfecit: quem quidem, offenſus ab eo antea, opera Pauli Patriarchæ attõſum Diaconum conſecrari voluiſſet: à quo miniſtrãte

idem Imperator ſancto ſanguinis poculo in ſacroſanctis myſterijs impertitus fuiſſet.] Iſta vero haud impune, inquit Baronius, patrauit: exegit enim fuſus ſanguis innocuus à Deo vindictam, vt omnibus vitæ ſuæ diebus inſtar Cain conſcientiæ ſtimulis agitatus, profugus & vagus viueret ſuper terram: eò infelicior, quod non ſicut ille ſignum accepit à Domino, ne ab aliquo interficeretur: etenim inſequente eum culpa, tremens vbique locorum fuit & pauens: ſed etiam ea ex cauſa infeliciſſimus, quod ob oculos poſitum proficuum remediũ pœnitentiæ non arripuit, ſed in fuga inſanus præſidium collocauit, vanè putans mutatione locorum ab inſequente ſe culpa non expiata poſſe defendi. Quidnam autem memoria dignum tunc acciderit, audi inchoatæ tragœdiæ dignum exitum. Vbi enim ſcelus, immo in vno plura ſcelera nefandiſſima perpetraſſet, cum extinctum penitus fratrem, & obliuione ſepultũ omnino putauit, didicit ſuo damno miſer ſupereſſe poſt cædem homini, quod viuat & clamet. Sed accipe, quæ in Græcorum leguntur Annalibus: Is ergo Theodoſius à morte ſua ipſi Conſtantino crebro per quietem viſus eſt habitu diaconi poculum ſanguine plenum porrigens, atq; dicens: Bibe, frater.] Ac ſi diceret: Inebriare fraterno ſanguine, quem fudiſti: talem decet propinare poculum plenum ſanguine auidæ crudelitatis. Explere cruore germani porrigẽtis, non vt olim in eccleſia porrigebat in tuarum redemptionem culparum ſanguinem Chriſti, ſed in vltionem paratum. Sume de manu non ſanguine agni refertum poculum, quo percuſſor Angelus abigatur, ſed qui vltorem excitet in te Deum. Accipe ſanguinem victimæ, non quo ſancitum eſt fœdus, ſed quo tua eſt damnatio comparata. Porrigo calicem non ſalutarem, ſed ita Dei poculum plenũ, quod haurias eſt neceſſe. Meus ecce

Geneſ. 4.

Diuina vltio exigitur Conſtantem Imper. fratricidam.

Exo. 12.

Iſai. 51.

ſanguis, qui tuum à Deo vindice ſuis vocibus exigit. Audiebat hæc, & metuebat Imperator, vltrice accuſante pariter conſcientia, & fugientẽ maioribus clamoribus inſequente. Eius viſionis acerbitate victus infelix Imperator ſtatuit in Siciliam abire. Itaque in vrbe relinquens vxorem, & tres filios, celocẽ conſcendit (eſt nauigij genus) cumque ſoluiſſet, conuerſus retro vrbem Imperij ſedem conſpuit. Sed ne Sicilia quidem inſomniũ illud vexare Conſtantem deſijt. Syracuſas ſibi delegit, vbi vitam ageret, vbi & ſtatuit Imperium Romanum transferre, cum inuiſus eſſet ob Monothelitarum hæreſim, aliaſque prauas de religione ſententias. Miſit ergo qui vxorem & liberos adducerent: ſed hanc Bizantij cum liberis detinuerunt.

XI. *Theodoricus Veronenſis Gotthorum Rex ob duplex homicidium malè, & ipſe intra triduum mæſtitia extinctus eſt.*

Symmachus, & huius gener Boetius à ſuis maioribus gentis nobilitatem adepti, inter Romanos, & Senatorios viros principes erãt, & Conſulatus vtrique dignitate perfuncti, philoſophiæ ſupra cæteros, & æquitati ſtuduerunt, multiſque, tam ciuium, quam externorum inopiæ ſuccurrendo ſaluti fuere. Hi poſtquam ad ingentem gloriam euaſere, deterrimos quoſque in ſui inuidiam concitarunt. Nã his delatoribus Theodoricus Rex perſuaſus Symmachum Boetiumque perinde ac res nouantes occidit, eorumque bona omnia publicauit. Sed paucis poſt diebus cœnanti ſibi cum miræ magnitudinis piſcis miniſtri decoctum caput appoſuiſſent, Symmachi nuper occiſi caput illi eſt viſum, præfixis & extantibus inferiore in labro dentibus, & toruè intuentibus oculis, furibunde ſibi, & acerbè comminari. Vnde monſtri nouitate territus, membriſq; præter modum tremebundus & rigẽs in cubiculum ſta-

Procop. de bello Goth. l. 1. Crantz. l. 3. Sueciæ c. 9. Baro. to. 7. ad an. Chriſt. 526.

Symmachi Conſulis Romani & Boetij mors per inuidiã.

tim citato gradu ſeceſſit: identidemq; iubẽdo, togarum vt ſibi vim magnam ingererent, lecto decubuit, & parumper quieuit. Elpidio deinde medico omnibus, quemadmodum accidiſſent diligentius explicatis, in Symmachũ, Boetiumque à ſe ſcelus patratum deflebat. Quo deinde deplorato, ex accepta calamitate dolore ingenti affectus haud longè poſt moritur, cum primum id iniuſtitiæ, & vltimum in ſuos idcirco exercuiſſet exẽplum, quia non ſuo, & priſtino more diligenter perueſtigata cauſa in tantos viros animaduerterat.

Conſcientia remorſus Theodoricum affligit.

XII. *De Parthenij homicida poſtea crudeliter occiſo.*

Greg. Turon. hiſt. Franc. l. 3. c. 36. Baro. to. 7. anno 551. 19.

DE Parthenij nece, cui regni Francorum à Theodoberto Rege cura commiſſa erat, ſic tradit Gregorius Turonenſis: Franci cum Parthenium in odio magno haberent, pro eo quod tributa eis antedictis Regis tempore inflexiſſet: ille verò in periculo poſitum ſe cernens, confugium ab vrbe facit, & à duobus Epiſcopis ſuppliciter exorat, vt eum ad vrbem Treuericam deducentes populi ſæuientis ſeditionem ſua prædicatione comprimerent. Quibus euntibus, nocte dum in ſtratu ſuo decumberet, per ſomnium vocem magnam emiſit, dicens. Heu, heu, ſuccurrite qui adeſtis, & auxiliũ ferte pereunti. A quo clamore expergefacti qui aderant, interrogabant quid hoc eſſet. Reſpondit ille: Auſanius amicus meus cũ Papianilla coniuge, quos olim interfeci, ad iudicium me acceſſibant, dicentes: Veni ad reſpondendum. Zelo enim ductus, ante aliquot annos, coniugem innocentem amicumque peremerat. Igitur accedentibus Epiſcopis ad antedictam vrbem, cum ſtrepẽtis populi ſeditionem ferre non poſſent, eum in eccleſia abdere voluerunt, ſcilicet ponentes eum in arca, & deſuper ſternentes veſtimenta quæ erant ad vſum eccleſiæ. Populus autem ingreſſus, perſcrutatuſq; vniuerſos angulos eccleſiæ, cum nihil reperiſſet, frendens egrediebatur. Tunc vnus ex ſuſpicione locutus, ait: En arca, in qua non eſt inquiſitus aduerſarius noſter. Dicentibus verò cuſtodibus, nihil in ea aliud niſi ornamenta eccleſiæ contineri: illi clauem poſtulant dicentes: Niſi reſeruaueritis velocius, ipſi eam ſponte confringemus. Denique reſerata arca, amotis linteaminibus, inuentũ extrahunt, plaudentes atque dicentes: Tradidit Deus inimicos noſtros in manus noſtras. Tunc cædẽtes eum pugnis, ſputiſque perurgentes, vinctis poſt tergum manibus ad columnam lapidibus obruunt.

XIII. *Detectum miraculo homicidium.*

D. Greg. l. 3. Dialog. c. 5.

VIr venerabilis Sabinus Camſinæ ciuitatis Epiſcopus in prouincia Apuliæ, cum in lõgum ſenium vitam traheret: eius Archidiaconus ambitione adipiſcendi Epiſcopatus accenſus eum extinguere veneno molitus eſt. Qui cum vini fuſoris animũ corrupiſſet, vt mixtum vinum veneno ſibi poculum præberet: refectionis hora cum iam vir Dei ad edendum diſcumberet, ei præmijs corruptus puer hoc quod ab Archidiacono eius acceperat, poculum veneni obtulit. Cui ſtatim venerabilis Epiſcopus dixit: Bibe tu hoc, quod mihi bibendum præbes: Tremefactus puer deprehenſum ſe eſſe ſentiens, maluit moriturus bibere, quam pœnas pro tanti homicidij culpa tolerare: cumque ſibi ad os calicem duceret, vir Dei compeſcuit, dicens: Non bibas, da mihi ego bibo, ſed vade, dic ei qui tibi illud dedit: Ego quidem venenum bibo, ſed tu Epiſcopus non eris. Facto igitur ſigno crucis venenum Epiſcopus bibit ſecurus. Eadem hora in loco alio, in quo erat Archidiaconus eius, defunctus eſt: ac ſi per os Epiſcopi ad Archidiaconi viſcera illa venena tranſijſſent. Cui tamen ad inferendam mortem vene-

venenum quidem corporale defuit, ſed hunc in conſpectu æterni iudicis venenum ſuæ malitiæ occidit.

XIV. *De Saraceno Anachoreta interfe-ctore à dæmone in ſublime rapto.*

Sophron. Prat. ſpiritual. c. 21.

SI ſubiungamus quod Sophronius ſcribit in prato ſpirituali, non arbitror cuiquam fore incredibile: ſic enim ille de Abbate Geruntio; Tres ſimul eramus inquit, trans mare mortuum, ambulãtibuſque nobis in montem, Anachoreta quidam alius circa maris ripam deambulabat: contigit autem Saracenos tranſire per loca illa, & occurrere ipſi. Cum ergo præterijſſent eum, reuerſus vnus ex illis Anachoretæ caput abſcidit, nobis de longinquo ſpectantibus. Iam enim conſcenderamus montem. Cum vero lacrymaremur triſtes propter Anachoretæ, caſum, repente cernimus autem ſupernè venientem raptum Saracenum in ſublime tuliſſe, atque inde in terram illum dimiſiſſe, ex eoque lapſu Saracenum interijſſe.

XV. *Quæ pœna uel pœnitentia mulctandi ſint parentes, quorum incuria opprimuntur paruuli in lectulis.*

Ex Gratiano 2. q. 5. c cõſuluiſti. Alfonſ. Cianconus de geſtis Stephani V.

ANno Domini 885. Stephanus V. Pontifex Romanus Humberto, Moguntino Epiſcopo reſpondens; Conſuluiſti, inquit, de infantibus qui in vno lecto dormientes cum parentibus mortui reperiuntur, vtrum ferro candenti, aut aqua feruente, aut alio examine huiuſmodi parẽtes ſe purificare debeant, eos non oppreſſiſſe.

Cãdẽtis ferri, & feruentis aquæ iudiciũ in eccl. prohibetur.

Monendi ſunt namque, & proteſtandi parentes, ne tam tenellos ſecum in illo lecto collocent: ne negligentia qualibet proueniente ſuffocentur, vel opprimantur: vnde ipſi homicidij rei inueniantur. Nam ferri candentis, vel aquæ feruentis examinatione confeſſionem extorqueri à quolibet ſacri non cẽſent Canones, & quod ſanctorum Patrum documento ſancitũ non eſt, ſuperſtitioſa adinuentione non eſt præſumendum. Spontanea enim confeſſione, vel teſtium approbatione publicata delicta, habito præ oculis Dei timore, cõmiſſa ſunt regimini noſtro iudicare. Occulta vero, & incognita illi ſunt relinquenda, qui ſolus nouit corda filiorum hominum. Hi autem, qui probantur, vel cenſentur talis reatus ſe noxios tua eos caſtiget moderatio: quia, ſi ille, qui conceptum in vtero per abortum deleuerit, homicida eſt, quãto magis qui vnius ſaltem diei puerulum peremerit, homicidam ſe eſſe excuſare nequibit.

Homicidæ puerulorum in lectis qui caſtigandi.

Tit. XCVIII. Licere publica auctoritate malefactores morte mulctare.

Achabo Regi Iſrael, eo quod Benadad Syrorum Regem mortis pœna exemiſſet, Propheta quidam mortem comminatus eſt.

3. Reg. 20. et 21.

Exemp. I. *Miraculo Gregorij VI. innocentia oſtenditur.*

Apud Platinã de Vitis Pontificum in Greg. 6.

GIlbertus hiſtoriarum ſcriptor affirmat Gregorium eius nomine VI. bene de eccleſia Dei meritũ fuiſſe, cum ſedis Apoſtolicæ dignitatem negligentia priorum Põtificum labefactatam ſua auctoritate, & animi magnitudine breui reſtituerit. Nam & ditionem Eccleſiæ recuperauit: & latrones circa vrbem poſitos, quorum ſæuitia peregrini ad vrbem religionis cauſa accedentes necabantur, è medio ſuſtulit, prius execrationibus & interdictis admonitos, deinde vi, & armis domitos. Hanc ob rem ferunt à pernitioſis hominibus vulgo homicidam ſymoniacũ, & ſanguinis humani appetentiſſimum habitum: idque à Cardinalibus etiam quibuſdam prædicari ſolitum. Motum itaque Gregorium ipſum in ea ægritudine, qua poſtea moritur, Cardinales ad ſe vocatos verbis caſtigaſſe, quodque iuſtè, & ſanctè feciſſet, ipſi liuore moti repre-

hendèrent, & vt, inquit, ſcire poſſitis, vbi mortuus fuero, rectè an perperam fecero, corpus meum ante fores eccleſiæ ſiſtite vectibus obſeratas: ſi diuino nutu aperientur, cenſetote me dignum Chriſtiana ſepultura; ſin ſecus corpus meum vna cum anima damnatum, quo volueritis, eijcitote: fecere mandata Cardinales, atque ita portæ cootto graui vento apertæ ſunt, & corpus cum admiratione omnium, & opinione magnæ ſanctitatis intrólatum eſt.

II. *Otto III. iniuſtè condemnans Comitem ab vxore Comitis iniuſtitiæ arguitur.*

Albert. Crantz. in Saxō. l.4.c.26 Siff. preſbyter in Epitom. Baro. to. 10. anno 998.

ANno Domini 998 Otto III. Imp. Romam cogitās, cum Mutinam perueniſſet, iuxta ipſam in villa Amula dicta hoſpitio ſuſceptus eſt. Accidiſſe autem ipſi tradunt, quæ magna admiratione digna metro ſcripſit Godefridus Viterbienſis: nempè eū coactum fuiſſe, id iuſtitia ab eo exigente, Auguſtam vxorem ſuam Mariā nomine, filiam Regis Aragonum, necis Comitis innocentiſſimi ream publicè cremandam iudicare. Conieceit enim fœmina procax oculos in dictum Comitem virum integerrimum, forma pulcherrimum: quæ à viro paſſa repulſam, illum de pertentata pudicitia calumnioſè accuſauit apud Imperatore, qui facilè nimis adhibens fidem ipſi, Comitem morte dānauit. Quem cum capite amputatum audiſſet eius vxor, magna audacia, quam pudoris neſcius dolor miniſtrauit abundè, Ottonem conuenit pro tribunali ſedentem, clamans de nece iuſtiſſimi viri vindictam, proiectoque capite viri in medium, ipſum Imperatorē reum ſanguinis innocentiſſimi apud ipſum iura reddentem accuſat. Probationem per contrectationem ferri candentis, veritatis indicem offert. Conſentit ille, paratur ignis, ferrum candens exhibetur, mulier conſcia innocentiæ viri ſui arripit illud illæſa, contrectat inuſta, quia iuſta, ſtringit, vt flores, ignitum metallum, quo ſolum exuruntur præcordia Imperatoris. Cui tunc inſultās victrix fœmina vindictam in Imperatorem à gladio exigit imperantis. Fatetur ille culpam, nec refugit pœnam, ſpondens iugulum, ſed poſcit inducias. Interim proceres accurrunt, pro vita fœminam exorant Imperatoris, ſed fruſtra diu laboratum. At tandem ea eſt conditione tranſactum, vt auctrix ſceleris Auguſta, ex qua cauſa proceſſerat viri necis, flammis comburenda daretur. Quo facto, ſuam redemit vitam iuſtiſſimus Imperat. qui eandem donatam tribus caſtris, ſolutus ipſe ac liber ſubeundi ſupplicij, eam abire rogauit.

Imperatricē vxorem ſuā iniuſti iudicij cauſam igni tradi iubet Otto III.

III. *Vltio innocentis occiſi.*

ANno Domini 1308 Ioannes Dux fratruelis Regis Alberti, quem Rex in curia cum filijs ſuis educauerat, aſſeruit munitiones domini de Ryburg ad ipſum pertinere nomine matris ſuæ. Tandem Ioannes cum Baronibus, Rudolpho de Bart. Vvalthero de Eſchelbach, & Vlrico de Palma, regē interficere cogitauit. Haud longè poſt equitante rege per ſata, colloquente ſibi de Caſtel milite acceſſerunt Ioannes Dux, & ſui conſortes, primuſque Rudolphus dixit: Quam diu cadauer illud equitare permittimus? & accedens Ioannes Dux cultrum collo Regis infixit, Rudolphus vero eum gladio confodit, Vlricus de Palmogladio caput diſſecuit. Sicque Albertus Rex in propria terra ſua anno prædicto Kalend. Maij eſt occiſus, in quo loco monaſterium Ringſueld eſt fundatum, corpus vero eius Spiram delatum, atque honorificè ſepultum. Verum occiſores Regis fugati: Vlricus enim de Palma obſeſſus per Ludoldum filium Regis in Altpuren obijt, in quo caſtro decapitati ſunt 50. viri Caſtra Vvalteri de

Ioā. Nauclе. Chronograph. volum. 2 Generat. 44. anno Domin. 1308.

Eſchelbach occupata, ipſe in terra Comitis de Birtemberg paſtor pecorum eſt factus annis 35. In morte ſe pandens, honorificè eſt ſepultus. Rudolphus de Bart, volens ire ad ſedẽ Apoſtolicam proditus capitur, & iuxta locum occiſionis ductus ad mortem eſt adiudicatus: vnde ad caudam equi ligatus, & diſtractus, poſtea ſuper rotam eſt poſitus. Ioãnes verò Dux poſt multas latebras tandem in forma Beghardi venit Piſas, ibi ab Imperatore Hẽrico captus, atque in ordinem fratrum Eremitarum S. Auguſtini intruſus, poſt Imperatoris mortem pluribus annis in eodem manens, tandem ibi ſepultus.

IV. *Profligat impij Iudæi à Philippo Galliæ Rege.*

Robert. Gaguin. li. 6. ſub Philippo Auguſto Rietius Neapol. lib. 2. de Regibus Franc.

PHilippus Adeodatus Francorum Rex acceptis à patre regijs inſignibus, adhuc adoleſcens in Iudęos, quorum erat per omnem Franciam ingens multitudo, ſeueritatem exercuit. Huic enim perfidæ genti impia conſuetudo erat ſurreptum quotannis aliquem infantem Chriſtianum in locum apud ſe ſubterraneum ducere: atque illum diu pœnis affectum tandem die Veneris ſanctæ Cruci affigere, contemnentes ſuo hoc immani facinore Dei Chriſti mortem, & Chriſtianorum religionem ludibrio habẽtes. Quã rem poſtquam Rex certò cognouit, iubet eos omnes cõprehendi: comprehenſos auro, argentoque, atq; veſtib. ſpoliat. Poſtea vero execrabile eorũdem Iudæorum facinus ad Philippum delatum eſt. Apud Brayum caſtrum quendam Chriſtianũ, quem furti, homicidijque inſimulabant, captum, ſerto ſpineo coronauerant, deductumque per oppidum, & multis verberibus affectum tandem cruci affigentes interemerant permittente loci domina, quam ipſi muneribus euicerant. Cognita iniuria Rex, nulla mora interpoſita, neſcientibus aulicis, quid animo agitaret, ad Brayum properè ſe contulit, moxque portas, & viarum exitus à ſuis diligenter obſeruari præcipiens, ſupra octoginta Iudæos comprehenſos cremari iubet.

V. *Vltio mortis innocentis.*

Ant. Bõfin. lib. 1. hiſtor. Boemia Decad. 2.

STephani Vngarorum Regis ſanctitas apud Beſſos, Bulgaroſque in tanta fuit exiſtimatione, vt ſexaginta ex illis apprime nobiles fortunas omnes ſecum ducentes, ad eum in Pãnoniam properarint. Quos cum Tribuni aliquot auri cupidine circumueniſſent, Rex ſceleris auctores in regni finibus in crucem egit. Quare factum eſt, vt quoad vixerit, ne minimũ quidem latrocinium in Vngaria poſt hac patratum ſenſerit.

VI. *Eiuſdem argumenti.*

Aeneas Sylvius in hiſto. Bohemica.

LAdiſlaus Ioannis Huniadis F. Vlricum Ciliciæ Comitem in comitatu Ladiſlai Regis Vngariæ Albam venientem, & in conclaue ſeductum, à ſatellitibus occidi curauit, eo quod patri ſuo ſæpè inſidias poſuiſſet, rebus illius geſtis inuidens. Rex eam iniuriam ad ſe pertinere diſſimulãs comprehenſum nõ multo poſt Ladiſlaum Budæ ſecuri percuſſit, religata prius à carnifice coma, vti vulneri aditum faceret.

VII. *De latronibus in rotam ſublatis.*

Aeneas Sylvius lib. 4. de Alphon.

IAcobus Marchio Badenſis vbi latrocinium in ditione ſua commiſſum didicit, vocatis ijs, qui damno affecti fuiſſent, tantum eos ex fiſco ſuo accipere iuſſit, quanti eſſe, quę amiſiſſent, iureiurando affirmaſſent. Exinde latrones inſecutus apprehenſos in rotam ſuſtulit. Id eſt ſupplicij genus apud Teutonicos formidabile. Atque ita breui pacatiſſimam prouinciam reddidit.

VIII. *Graui morte mulctantur, qui magnis viris interitum machinabantur.*

Sab. l. 4. Decad. 2. Bello contra Fr. Carrarium Patauinum Principem ſuſcepto, cum reſciuiſſent Veneti ſubornatos fuiſſe quoſdam facinoroſos homines à tyranno, qui aliquot ex patricio ordine viros trucidarent, data eſt opera, vt ij tota vrbe diligenter inquirerentur: eorum quidam apud plebeiam fęminam cognométo Gobbam capti ſunt: Iudici, cui veritas vltro expreſſa eſt, vitam Patres condonarunt, ita tamē, vt decem annos in cuſtodia eſſet: reliqui tota vrbe equis diſtracti, & ad geminas columnas in quatuor partes diſſecti pœnas concepti ſceleris meritiſſimas luerunt. Hoſpitis filius, qui nobiles conficiendos percuſſorũ oculis ſubiecturus fuerat, laqueo necatus. Nec multo poſt nõnulli eiuſdem ſceleris conuicti eodem genere mortis affecti ſunt.

IX. *Sine iuſtitia Rempublicam non poſſe diu ſubſiſtere.*

Carol. Sig. de imperio Occidēt. l. 19. an. 543. *Totila dictum notabile.* Totilas Gothorum Rex (vt ſcribūt quidam) rogatus, vt parceret cuidam, qui virgini ſtuprum intulerat, reſpondit: Eiuſdem ingenij eſſe, delicto ſe obſtringere, & delictorum ſupplicia impedire: omnino autem, aut hunc pœnas dare, aut Gothorum Rempublicam interire neceſſe eſſe: Theodatus poſtquam æquitatem diuitijs poſthabuerit, Deum Gothis minùs propitium eſſe factum, præſtātiùs autem eſſe, iuſtitiam cuſtodire, quā negligendo inuidiam concitare.

TIT. XCIX. De bello licite contra hoſtes inferendo.

Gen. 14. *Abrahæ, cum debellaſſet quatuor Reges cum ſolis trecentis octodecim famulis ſuis, dictum eſt à Melchiſedech: Benedictus Deus excelſus, quo protegente hoſtes in manibus tuis ſunt.*

Ad preces Moſis Deus dedit victoriã Hebræis contra Amalech. Exo. 17.

Dauid, mortuo Saule, iuſtè bellum geſſit contra Isboſeth filium Saulis, qui occupare nitebatur regnum Iſrael, quod Dominus per Samuelem Prophetam tradiderat Dauidi. 2. Reg. 2.

Idem quoque Rex bellum iuſtum mouit contra Seba filium Bochri propterea quod populum ſolicitaſſet, vt à Dauide Rege ad ipſum deficeret. 2. Reg. 20.

Iuſtum etiam bellum inſtruxerunt filij Iſrael, quando pugnarunt contra Seon & Og Reges Amorrhæorum propterea quod illis permittere noluerunt tranſitum innoxium in terram ſibi à Deo promiſſam. Nu. 21.

Pugnante Ioſue ſol ſtetit, & Dominus pluebat de cælo lapides magnos, & plures occidit Deus lapidibus grandinis, quàm filij Iſrael haſtis & gladijs. Ioſ. c. 10.

Angeli in ſpecie equitum pro Machabæis aliquando pugnaſſe leguntur. 2. Mac. 10.

Et prælio, quo Iudas Machabæus Timotheum vicit, quinque in equis ornati aureis armis apparuere: è quibus duo Machabæum defendebāt, tres autem alij ante primam aciem acriter hoſtes inuadebant. 2. Mac. 10.

Item alio prælio, quo Iudæi contra Lyſiam dimicauerunt, procedere in aere viderant duos equites inſignes pro Iudæis pugnantes, quorum præſidio ferocis Lyſiæ exercitum proſtrauerunt. 2. Mac. 11.

EXEMP. I. *Iuſtè pugnauit Conſtantinus contra Maxentium.*

Conſtant. Imperator, qui primus in lege Chriſtiana ex Imperatoribus publicè Eccleſiam defendit, eo ferè modo Maxentium, alioſq; hoſtes deuicit, quo Moſes Pharaonem: de eo enim ſic cum Euſebio Auguſtin. Conſtantinum Imperatorem non ſupplicantem dæmonibus, ſed ipſum verũ Deum colentem, tātis terrenis impleuit muneribus, quanta optare nullus auderet. Vniuerſum orbē Romanum vnus Auguſtus tenuit, & defendit, in adminiſtrandis, & gerendis bellis victorio- *Euſeb. li. 9. hiſtor. eccl. c. 9. Aug. lib. 5. de ciu. Dei, cap. 25.*

ctorioſiſſimus fuit, in tyrannis opprimendis per omnia proſperatus eſt: gradatiuus ægritudine & ſenectute defunctus eſt: filios imperantes reliquit.

II. *Eiuſdem argumenti.*

Aug. lib. 5. de ciu. Dei cap. 23.

PRo Honorio etiam planè Catholico, & Romano Pontifici addictiſſimo, vt patet ex eius epiſtolis ad Bonifacium Papam, ſcribit Auguſtinus: ita Deũ pro illo pugnaſſe, vt vno prælio multo ampliùs, quam centũ millia Gothorum proſternerentur, & Rex ipſe Radagaiſus cum filijs caperetur, & occideretur, ex Romanis ne vno quidem vulnerato, nedum extincto.

III. *Idem.*

Socrat. hiſt. eccl. lib. 7. c. 18.

DE Theodoſio iuniore narrat etiã Socrates, exercitu eius pugnante cõtra Perſas Barbaros, & ipſo interim in vrbe precibus apud Deum vacante Imperatore, circiter cẽtum millia Saracenorũ ab Angelis, qui ſe eius belli diſpenſatores à Deo miſſos nunciauerant, acta in Euphratem miſerrimè perijſſe.

IV. *Idem.*

Pau. Æmil. li. 4. hiſt. Frã cor. Guilielm. Tyrius l. 6. de bello ſacro prope finem.

TEmpore Vrbani II. ad annum Domini 1098. Chriſtiani in bello ſacro à Papa indicto pro recuperatione Hieroſolymæ, cũ eſſent Antiochiæ in ſumma deſperatione, eo quod prope adeſſet infinitus exercitus Turcarũ & Perſarũ, & ipſi pauci eſſent & diuturna fame propè enecti, ità vt etiam viri fortiſſimi baculis innixi incederent, nec equos haberent, niſi pauciſſimos, ita vt præcipuus Princeps Godefredus equo commodato vteretur, & multi Principes in aſinis equitare cogerentur: tandem Deus reuelauit, vbi eſſet lancea, & ea prælata, in bello victoriã dedit, ita vt occiderint centum millia Turcarum, & ex ipſis vix quatuor millia ceciderint. Cecidit etiam ros diuinitus in illos, qui animis & corporibus vires addidit: denique apparuerunt tres viri ſancti pro illis de cælo pugnantes.

V. *Idem.*

ANno Chriſti Domini 535. Iuſtinianus Imperator ſeptimo ſui principatus anno aduerſus Vvãdalos bellũ ducturus, in veris initio, nauim prætoriam ad littus iuxta ædes Imperatoris deduci iuſſit. Tũc Epiphanius ciuitatis Præſul claſſi de more benedicens ac bene precatus, milites paulò ante baptizatos, nomen profitentes Chriſtianum ſingillatim in nauim introduxit.] Noluit pius Imper. nunquam non planè Chriſtianum in claſſe, quã aduerſus impios pietas Chriſtiana ducebat, penitus inueniri: ſi quis ergo inter ſcriptos milites inuentus eſſet adhuc Catechumenus: baptiſmum ſuſcipere iubebatur: ſed & Catholicam fidem omnes æquè profeſſos, exomologeſimque alios feciſſe, atque ita vniuerſum exercitum expiatum. Principis voluntate putamus. *Procop. de bello Vvãdal. lib. 1.*

VI. *Non licere ſacris Eccleſiæ miniſtris ſanguinem fundere exemplo Iacobi Senonenſ. Ep. docemur.*

IN pugnã illa Agicurienſi inter Heſdinium & Renticum, in qua Angli aurea calcaria Francorum reportarunt, anno Domini 1415. Iacobus Senonum Pontifex, quamuis & monachus, & Epiſcopus, fundẽdo tamen Chriſtiano ſanguine auctorem ſe, & anteſignanum præbuit: vnde pœnas ſæuitiæ ſuæ ſacrilegijque in Sueſſionibus patrati luculenter exoluit. *Iac. Meyer. l. 15. hiſtor. Fland.*

VII. *Quod liceat Sacerdotibus vti armis defenſiuis aduerſus hoſtium impetum.*

CVm Perſæ quidam Goranne duce cognomine Imperatori Theodoſio vrbem oppugnarent, omni ſque generis machinis adorirentur, & turres extra muros contra eam excitarẽt, neque quidquam efficerent, ridendos ſeſe dederẽ, Eunomio eius Epiſcopo machinas hoſtium omnes perfringẽte. Quum namque noſtri propter op- *Niceph. Call. lib. 14. hiſt. eccl. c. 4 Trip. 10. cap. 28.*

pugnatorum multitudinē animos deſperatione deſponderent, precibus ipſe contra illos pugnans vrbem ſaluam conſeruauit. Ex ſatrapis tum ibi qui ſub Goranne erant, quidā ad blaſphemias cōuerſus, itidem vt Rabſaces, & Sennacherim, animo furibundo minatus eſt, ſacrum ſe eius ciuitatis templum igne conſumpturum. Contumeliam eam non ferens D. Eunomius, tormentum bellicum ſaxa iaciens, ad propugnaculum, cui Apoſtoli Thomę cognomen fuit, diſponi, ingentemque lapidē eo in os blaſphemi illius emitti iuſſit. Illicet ſaxum baliſta ea tortum maledici illius ſatrapæ os deteſtādum perculit, faciemque eius omnem comminuit, capite rectiſſimè attrito, cerebroq; omni diſperſo. Quem vbi Gorannes conſpexit, expugnatione vrbis deſperata, fugiens inde diſceſſit, re ipſa victum ſe eſſe clamans: metuq; correptus, de cætero per pacta conuenta cum Romanis inita pace eſt complexus. Tantam Deus ipſe fidelis miniſtri ſui Imperatoris eius curam geſſit: qui eo nomine illi gratias egit, eūdemque religione dedita coluit.

Clericis in bello quib. armis vti liceat.

VIII. *Conſtantius pugnaturus contra Magnentium milites non baptizatos in exercitu habere noluit.*

Theodor. li. 3. c. 3. hiſt. eccleſ.

Rem à Conſtantio Conſtātini Magni filio, eius in Imperio Orientali ſucceſſore, præclare geſtā dignam ſanè prædicatione hoc loco commemorabo: ex qua vna eius erga pietatem ſtudium ſatis cognoſci poterit. In bello namq; contra Magnentiū ſuſcepto, toto ſuo exercitu coacto in vnum, omnes cohortatus eſt, vt diuina percipiant myſteria; quippe exitum vitæ, tum aliàs ſemper, tum in bello potiſſimum incertum eſſe, pręſertim cum in eo infinita tela, iacula, haſtæ vtrinque mittantur: quin etiā intentent gladij, ſicæ, & alia inſtrumenta bellica, quibus violenta infertur mors. Proinde oporteret ſingulos ſtolam illā pretioſam induere, quæ in illa altera vita nobis omnibus cum primis neceſſaria eſt. Quod ſi quiſquam eam veſtem accipere recuſet, eū inde iam domum abire iubet: nam ſe nolle cum hominibus myſterijs minimè initiatis bellum gerere.

IX. *Licitum eſſe eccleſiaſticis bello intereſſe ad audiendas militum confeſſiones, eoſque excitandos ad pietatem.*

Euſeb. Caſar. l. 4. vita Conſtātini c. 56.

Illud etiam hoc loco memoratu dignum, quod cum Conſtātinus Imperator de tumultu quodam barbarorum, Orientalium audiuiſſet, hanc ſibi poſtremam de illis victoriam reliquam eſſe affirmans, exercitum contra Perſas educere properaret. Nam cum planè ſecum ſtatuiſſet, militares ordines eduxit: & de expeditione cū Epiſcopis, quos ſecum habebat, communicabat: exiſtimans, oportere ex his aliquos ad pietatis officia maximè idoneos perpetuò ſibi adeſſe. Illi vero libēter quidem ſequuturos ſe, nec veſtigium ab eo diſceſſuros, ſed vna militiam obituros, & apud Deum ſupplicibus votis ſe pugnaturos recipiebant. Hac ille voluntate & ſtudiorum profeſſione vehementer delectatus, totius expeditionis quaſi veſtigia eis expreſſit: ac ad bellum illud ſuſcipiēdum, tabernaculum interim ad eccleſiæ ſimilitudinem magnificentia faciendum curauit, in quo Deo victoriarum datori ipſe cū Epiſcopis ſupplicaret. Theodoretus lib. 1. cap. 8. ſuę hiſtoriæ addit eum extruxiſſe tabernaculum eccleſię figuram exprimens, & cum contra hoſtes præſio contenderet, ſecum circumferre conſueuiſſe, ad eum finem, vti neque ſibi in ſolitudine vitam agenti, neq; exercitui deeſſet ædes ſacra, in qua quidem deberent Deum laudibus efferre, precibus ſolicitare, & ſacra myſteria percipere: nam Sacerdotis & Diaconi, qui ſecundum Eccleſiæ inſtitutum iſta munera obirent, tabernaculum aſſiduè ſecuti ſunt. Ex eo tempore militares Romanorum ordines, qui iam

Aedem portatilē ſecū fert.

vocantur Numeti, ſinguli ſibi tabernaculum ſeparatum conſtruxerunt, habueruntque ſecum ſacerdotes, & diaconos ad rem diuinam faciendam deſignatos.

X. *Non licere à militia cœleſti ad terrenam ſeſe transferre.*

D. Hier. in Chronic. Oroſ. li. 7. Rerū Rom. c. 33. Baron. to. 4. 375.

ANno Chriſti Domini 318. Valens Imperator nequitia exardeſcēs, ſic oratione Themiſtij vſus eſt ab eccleſiarum perſecutione abſtinuiſſe, vt tamen alia via, nouo excogitato prætextu, diram aduerſus monachos perſecutionem conflarit, cum eos exutos monaſtica profeſſione, è monaſterijs, lege lata, ad militiam reuocari præcepit, eo ipſo anno, quo Valentinianus ex hac vita ſublatus eſt, vti cum Hieronymo ſcribit Oroſius: Valens illico, inquit, poſt fratris obitum, velut effrænata libertatis audacia legem dedit, vt monachi, hoc eſt Chriſtiani, qui ad vnum fidei opus, dimiſſa ſæcularium rerum multimoda actione, ſe redigunt, ad militiam cogerentur. Vaſtas illas tunc Aegypti ſolitudines, arenaſque diffuſas, in quibus propter ſitim, ac ſterilitatē, periculoſiſſimamque ſerpentum: abundantiam conuerſatio humana non eſſet: magna habitantium monachorum multitudo compleuerat. Huc Tribuni & milites miſſi, qui ſanctos & veros milites Dei alio nomine perſecutionis abſtraherent: interfecerunt ibi agmina multa ſanctorum.

Monachi à Valēte coguntur ad bellū.

XI. *Sine armis à Chriſtianis hoſtes ſuperantur inſtar Gedeonis.*

Ado Vid. in Chro. ætat. 6. circa an. 458. & fuſè narrat. Baron. Annal. t. 5. ad ann. 419. ex Sur.

EO tempore, quo Saxones, Pictiq; bellum aduerſus Britones ſuſceperunt, Germanus Ducem ſe prælij profitetur, eligit expeditos, circumiecta percurrit, & è regione, qua hoſtium ſperabatur aduētus, vallem circumdatam editis montibus intuetur, quo in loco nouum componit exercitum, ipſe dux agminis. Etiam aderat ferox hoſtium multitudo, quā appropinquare intuebantur in inſidijs conſtituti. Cum ſubito Germanus ſignifer vniuerſos admonet, & prædicit vt voci ſuæ vno clamore reſpondeant: ſecuriſque hoſtibus, qui ſe in ſperatos adeſſe confiderent, Alleluya, tertio repetitum, ſacerdotes inclamant. Sequitur vna vox omnium, & eleuatum clamorem, repercuſſo aere, montium incluſa multiplicant. Hoſtile agmen terrore proſternitur: & ruiſſe ſuper ſe non ſolum ſuper circumdatas, verum etiam ipſam cæli machinam contremiſcunt: trepidationeque iniectæ vix ſufficere pedum pernicitas credebatur. Paſſim fugiunt, arma proijciunt, gaudentes & nuda corpora erupiſſe diſcrimini. Plures etiam timore præcipites, flumen, quod ſenſim veniētes trāſierant, deuorauit. Vitionem ſuam innocens intuetur exercitus, & victoriæ præſtitæ otioſus ſpectator efficitur. Spolia colliguntur expoſita, & prædam cæleſtis victoriæ miles religioſus adipiſcitur. Triumphant Pontifices, hoſtibus fuſis ſine ſanguine: triumphant victoria, fide obtenta, non viribus.

XII. *Quod ſine Deo nulla comparatur victoria.*

Anton. Panormita. l. 3. de dictis Alphoſi Regis c. 51.

ALphonſus Aragonum, ac Siciliæ Rex, cum filium ſuum Ferdinandum ad vlciſcendas Florentinorum iniurias, qui cum hoſtibus perperam, & iniquè fœdus contra Alphonſum fecerant, magno cum exercitu miſiſſet, poſt longam filij inſtitutionē hæc adiecit: Nunc quod maximè te moneo, fili chariſſime, illud eſt, Ne tantū, aut tuæ, aut commilitonum audaciæ tribuas, vt putes abſq; numinis auxilio victoriam vllam haberi poſſe. Victoria, mihi crede, non hominū, diſciplinis, aut induſtria cōparatur, ſed Dei Opt. Max. benignitate, & arbitrio. Scientia itaq; rei militaris ita demum pro futura eſt, ſi Deum nobis pietate atque innocētia pacatum propitiumque habuerimus. Deum igitur in primis

Inſignis Alphonſi admonitio ad filium de re militari.

Victoria belli vnde. primis coleſ, in eum cõfide, à quo tum victorias omnes, tum optima quæque prouenire proculdubio eſt. Quẽ ſi quando tibi iratum ſuſpicaberis, caue contendas: imo quicquid ab eo tibi accidiſſe videatur, boni conſule, & patientia ac pœnitentia eum placa, & tibi beneuolum redde. Sane quos Deus amat, corripit & affligit: ſed ſi afflictos dolentes interim, & e metuentes videt eos poſtea recreat, reficit, & fundat.

XIII. *Northmanni 40. peregrini Salernum a Saracenis obſeſſam magna virtute liberant.*

Ex Leone Oſtienſi li. 2. c. 28. Baro. to. 11. Annal. ann. 1002. 16. ANte annos ferme ſedecim Northmãni quadraginta numero, peregrino habitu, quippe qui ab Hieroſolymis, quo orationis cauſa perrexerant, redeunte Salernũ applicuerunt, viri & ſtatura proceri, & ſpecie venuſti, & armis præcipui. Quam ciuitatẽ cum à Saracenis obſeſſam reperiſſent, accenſis nutu Dei animis, à Guaimario maiore, qui tunc Princeps erat, equos, armaque poſcentes ſubito in illos irruerunt, plurimiſque peremptis, & reliquis in fugam verſis, mirabili victoria, Deo largiente, potiti ſunt. *Saracenorũ exercitus à paucis Chriſtianis ſuperatur.* Efferuntur miris omniũ laudibus, magniſque à Principe illuſtrati muneribus, vt manere ſecum debeant, multis precibus inuitãtur. Illi amore tantum Dei, & Chriſtianæ fidei aſſertione hoc ſe feciſſe aſſerentes, & dona reſpuunt, & manere ibi ſe poſſe denegãt. Prædictus itaque Princeps, conſilio habito, cum eis Legatos ſuos in Northmanniam dirigit, & veluti Narſes alter, citrina per eos poma, amygdala quoque, & inauratas nuces: ac pallia regia, & equorum phaleras auro argentoque diſtinctas illuc dirigens, ad huiuſmodi gignentem humum illos non modo inuitabat, verum etiam attrahebat.

XIV. *De Conſtantini Magni in deuictos milites miſericordia.*

COnſtantinus Imperator diligentẽ adhibebat cautionem, ne inter dimicandum fieret multorum cædes. *Euſeb. de vita Cõſtantini l. 2. c. 13.* Vnde non magis ſuorum, quam hoſtium ſaluti proſpiciebat. Quapropter ſuos, cum fuiſſent in pugna victoriã adepti, hortari ſolebat, vt captiuorum miſererentur: & cum homines eſſent, naturæ humanæ nequaquam eos caperet obliuio: *Conſtãtini in victos miſericordia.* atque ſi aliquando militum animos ferociores cerneret, auri munuſculo eos refrenare, præcipereque, vt qui aliquem ex hoſtium numero viuum cepiſſet, aliqua certi auri ſumma remuneraretur. Atque hanc velut illecebram ad hominum cõſeruationem Imperatoris excogitauit prudentia, adeo vt infiniti etiam ex ipſis Barbaris incolumes euaſerint, Imperatore ipſorum vitam auro redimente. *Prudẽtia Conſtantini.*

TIT. C. De diſciplina militari.

Ioannem Baptiſtam interrogauerunt milites, dicentes, Quid faciemus & nos? & ait illis: Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis, & contenti eſtote ſtipendijs veſtris. *Luc. 3.*

EXEMP. I. *Bona militaris diſciplina Deum propitium & adiutorem facit.*

REx Chriſtianiſſimus Clodoueus aduerſus hæreticos Arianos pugnaturus, accepta à ſancto Remigio Rhemenſi Epiſcopo ad tam periculoſum bellum conficiendum benedictione, à quo & ſacrũ quoque baptiſmum acceperat, edita ſanctione hæc vniuerſo exercitui mandauit: Imprimis de miniſterio eccleſiarum omniũ præcepimus, ne ad ſubripiendum ea aliquis conaretur, neque de ſanctimonialibus, neque de viduis, quæ in religione Domini deuotæ eſſe probantur: ſimili *Gregor. Tur. hiſt. Franc. l. 2. c. 37. apud Baro. to. 6. an. Do. 507. Carol. Sigon. de Imp. Occident. lib. 16. an. 506.*

ſimili conditione de clericis, vel filijs ſupradictorum tam clericorũ, quam viduarum, qui cum illis in domo ipſorum conſiſtere videbantur. Idem de ſeruis eccleſiarum, quos de eccleſijs tractos per Epiſcoporum ſacramenta conſtiterit, præceptum eſt obſeruare, vt nullus ex ipſis aliquam violentiam vel damnum patiatur. Quod verò religioſiſſimus Princeps lege ſancita cauit, illud ipſum inuiolabiliter quidem voluit cuſtodiri. vt quę de ipſo his verbis ſcribit Gregorius Turonenſis apertè declarant: Quoniam (inquit) pars hoſtium per territorium Turonicum tranſibat, pro reuerentia beati Martini dedit edictũ, vt nullus de regione illa aliud quam herbarum alimẽta, aquamque præſumeret. Quidam autem de exercitu, inuẽto cuiuſdam pauperis fœno, ait: Nonne Rex herbam tantum præſumi mandauit, & nihil aliud? & hoc (inquit) herba eſt. Non enim erimus tranſgreſſores præcepti eius, ſi eã præſumimus: cumque vim faciens pauperi, fœnum vi abſtuliſſet: factum peruenit ad Regem. Quo dicto citiùs, gladio exempto, ait: Et vbi erit ſpes victoriæ, ſi B. Martinus offenditur? Satiſque fuit exercitui, nihil vlterius ab hac regione præſumere.

In fœni raptorem ſeuere vl tus Clodoueus.

II. *Militum immoderata rapacitas ſuos auctores rapit & perdit.*

NArſes belli Dux fortiſſimus à Iuſtiniano Imp. contra Totilam in Italiam miſſus, re bene geſta lætior factus id omne Deo acceptum (vt erat in vero) indeſinenter referebat. Conuerſus deinde ad ea quæ proxima erãt adminiſtrandum, Longobardorum in primis nefanda facinora ſe in expeditionem ſequentium vindicare primum, & expiare curauit. Illi namque ad cæteram vitæ, factorumque impietatem & ſcelus, vel ędificia ipſa in quę diuerterant, iniuſſi cremabant, ſtuprumque fœminis, & vim inferebant ſacras in ædes refugientibus. Vnde magna pecunia hos primum donatos ad proprios redire penates permiſit, Valeriano, Damianoque ſuis cum copijs Ducibus traditis: qui eos tam diu deducerent, quoad in Romanorum confinia perueniſſent: & illis iniunctum, vt ſine aliorum iniuria pertranſirent. Delegit potius, inquit Baronius robore fortiſſimorum carere militũ, quam Deum eorum perperam factis offendi, propè ſciens ex militum delictis infirmiorem exercitum reddi, ex pietate autem imbelles effici quoſque fortiſſimos.

Procop. de bello Goth. li. 3. apud Baro. to. 7. ann. 553.

III. *Bona belli diſciplina, & ſpes in Deo victoriam affert.*

ANno Chriſti 555 Bucellinus Dux Francorum cum dicto Narſete prælio decernens apud Capuam ab eo victus eſt, ac necatus cum omni Francorum exercitu, adeo vt ex tam ingẽti hoſtium numero quinque tantũmodo fuerint reperti, qui remearint ad propria. Rem porro egregiè geſtam cũ Agathias deſcribat, id tribuit eius pietati ac iuſtitię, qui legionibus & ordinibus in acie diſpoſitis, nõ ante conſerere manus cum hoſte voluit, quam purgato exercitu; inuentum enim tũc vnum Herulorum nobilem militem, qui ſeruum occidiſſet, pari illum pęna plectentum eſſe iuſſit: nec magni fecit, etſi in tanta temporis ac rerum neceſſitate ingens Herulorum multitudo ſeſe ab exercitu, mortem gentilis ſui ægro ferens animo ſepararet.

Agath. l. 2. Bar. to. 7. 555 Pet. Ribad. l. 2. de Principe c. 5.

IV. *Eiuſdem argumenti.*

BEliſarius Conſtantinopoli à Iuſtiniano in Africam miſſus cũ exercitu, cũ Heracleam, & inde Abydum perueniſſet, ibi dies quatuor dum hæreret maris tranquillitatem exſpectãs, caſus contigit huiuſmodi: Duo Maſſagetæ quendam è ſocijs vt ebrios irridentem interfecerunt: nam omnium maximè vino dediti Maſſagetæ ſunt. Beliſarius igitur ambos hos in Abydi quodam promontorio palo infixit. Quod

Procop. de bello Vvãdal. li. 1. Baron. to. 7. an. 533.

Quod factum cum alij, tum ex eorum genere viri maximè egrè ferre: Beliſario dixerunt, ſe non ex lege aut pœna aliqua coactos, cum Romanis ſubditi non ſint, ſed ſponte in exercitu eſſe: tali igitur ſupplicio non eſſe apud eos conſuetudinē delinquentes plectere. Cum his itaque plures conſenſere qui maximè propter ſcelera, impunita eſſe delinquentium peccata cupiebant. Beliſarius igitur vniuerſum congregans exercitum, hæc alloquitur. Si nunc apud vos belli expertes, ac nunc primum militantes verba haberent, longa mihi opus eſſet oratione ad enarrandum, quantam vim habeat ad victoriā obſeruatio iuſtitiæ. Huius diſciplinæ ſummam, tum pugnę finē atque fortunam imperiti in dextris conſiſtere tantum exiſtimant; vos autē, qui ſæpe inimicos viciſtis, neque corporibus, neque viribus vobis inferiores, ſæpe etiam victi fuiſtis, non ignorare puto, quod homines quidem vtrinq; ex acie inter ſe dimicant, finē vero tantum, quem Deus voluerit, conſequuntur. Nam & corporis proſperitatem, & armorum diligentiam, cæteramque belli præparationē longè inferiora iuſtitia & in Deum obſeruantia eſſe, non dubium: quam ſi quis ſectatus fuerit, magis ei quā ex ſupra dictis felicitas obuenerit. Prima igitur iuſtitię cura, iniuſtè interfectos vlciſci. Si enim iuſti & iniuſti iudiciū in eos exerceri, qui prope nos ſunt, prętereatur: nullus iam metus erit: vilis admodum fuerit homini animæ ratio. Si quis enim barbarus proximū per ebrietatē occiderit, ac venia propterea poſtulata, ſe crimine ſolutum dixerit: peccata licentia longè fuerint peiora. Neque enim vlla ratione fas ebrium eſſe, multò minus in exercitu militi proximos ob id interficiendo. Ipſa enim per ſe temulentia, vel cæde non conſequente, pœna eſt digna: quanto magis ſi ea conſequatur: multo item magis in proximum, quàm alienum. Exemplum itaque facti quale ſit, & quam deteſtabile, ipſi conſpicitis. Vos ergo manibus temperate, ab iniuriaque abſtinere opus. Nec putatote me conniuentem, iniuſtum quoquo modo toleraturum: neque illum quamuis hoſtibus formidoloſum ac terribilem, qui alioquin manibus in hoſtes puris non feratur, vllo modo commilitonem putaturum: cum fruſtra ſit fortitudo, vbi iuſtitia defuerit. Vbi Beliſarius finem dicendi fecit, exercitus omnis & verba Imperatoris non contemnenda conſiderans, & illorum ſupplicia ſpectās, timore corripitur: iamque ex illo frugi eſſe, & ex æquo inter ſe viuere apud talem Ducem non iniuſta paſſurum cogitabant.

V. *Vvamba pugnaturus aduerſus tyrannos adulteros punit milites, & ope diuina hoſtes ſuperat.*

Anno Redēptoris 674. Indictione ſecunda, Vvamba Rex Hiſpaniarum aduerſus tyrannos, qui Galliam Narbonenſem, & alia loca regni ſui proditione ſubegerāt, cōparato exercitu progrediēs, diuino munitus auxilio ſex menſium ſpatio eoſdem feliciter debellauit, penituſque deleuit. Ad hos autem debellandos tyrannos expeditionem parans Rex maximè pius, primum omnium ſtuduit exercitum communire iuſtitia: quamobrem in ipſo procinctus, quos ſciuit milites adulteria perpetraſſe, iuſſit amputari virilibus, hanc tanto Principe dignam ſententiam promens: Ecce iam iuditium imminet belli, & licet fornicare, vt Deus ad iracundiā prouocetur? Fruſtra pergit ad bellum, quem iniquitatis comitatur exemplū. Qui vero primū ſceleribus militum eo modo purgauit exercitum, à Deo accepit, vt Angelos haberet commilitones. Ita quidem teſtatur dignus cui credatur auctor, nempe viſum eſſe Angelis vallatum exercitum, ſed reddamus hic eius verba: Manifeſtè, inquit, diuina protectio adfuit: quod cœ-

Ex Luca Tudenſi. Baro. to. 8. ad an. Do. 674. n. 2. 3. 4.

Adulteros milites punit Vvamba certamē initurus.

Vvamba exercitus Angelorum præſentia protegitur.

cœleſtibus indicijs patuit euidenter. Viſus eſt enim Angelorum excubijs protectus noſter exercitus, & ipſos Angelos ſuper caſtra coruſca volitatione protectionis ſuæ ſigna protendere. Quod & rerum declararunt euēta: ſiquidem difficillimum bellum aduerſus duos tyrannos Vaſconum, Francorumque roboratos auxilio, ciuitatib. munitiſſimis tutatos, breuiſſimo temporis ſpatio ſumma felicitate confecit: inſuper & poſt deuictos tyrannos, Lupum Ducem pollentem Francorum viribus nullo negotio ſuperauit, deque omnibus triumphum glorioſiſſimum egit.

VI. *Seueritas diſciplinæ militaris.*

Ex Roder. Santio par. 4 hiſt. Hiſpa. c. 7.

SAntius IV. qui Alphonſo huius nominis decimo patri ſuo in regnis ſucceſſit an. Domini 1284. virtutibus pollebat, quæ Reges non mediocriter ornant, præcipuè tamen in bellis diſciplinæ militaris fuit ſeueriſſimus cuſtoditor: ſæpe enim pro parua inobedientia milites virgis cæſi: manus amputauit, inobedienteſque in medijs caſtris ſecuri iuſſit percuti, nōnunquam propria manu cecidit: nam cū contra Saracenos bellum gereret, orta ſemel ſeditione & tumultu in exercitu, cū per alios ſedari non poſſet, proceſſit Rex nudus ſola indutus camiſia, ac ſe in medio ſuorum inuicem pugnantium iniecit, dicens: O ſtrenui milites, vbi eſt fides veſtra: non in veſtros commilitones, ſed in me gladios figite, qui vos huc adduxi. At cum ab armis non ceſſaſſent, ille inermis vt erat, arrepta lancea duos percuſſit milites, qui principales in tumultu videbantur, dicens: Aut Saracenos veſtros hoſtes, aut me percutite, qui vos percuſſi: nec hodie eiſdem infidelibus tantam detis gloriam, & vobiſipſis tam funeſtam ignominiam, vt gladijs veſtris, non hoſtilibus pereatis. Tunc omnes aut metu, aut pudor ab armis abſtinuerunt.

Rigor diſciplinæ militaris.

VII. *Eiuſdem argumenti.*

Conſtantinus Manaſſes in Annal.

INuicta res eſt iuſtitia, quæ prius infeſtos poteſt amicos reddere, ac hoſtes perinde attrahit, atque magnes ferrū. Quidam miles Beliſarij auem domeſticam rapuerat. Ea qui per iniuriam ſpoliatus erat, clamorem tumultuarium tollit. Quo Beliſarius audito factū illud moleſto tulit animo: militem rapinis deditum perquirendo reperit: ardentiùs excandeſcens pœnam pro delicto non magno atrocem & grauem ſtatuit: quippe miſerum in crucem agi iuſſit, atque hoc ſupplicij propter animum iniuriæ cupidum perpeti. Quamuis enim à natura ſic comparatus erat, vt perhumaniter cum hominibus ageret, dulcique melle verba ſua temperaret: tamen idem norat, experientes & claros in arte ſua medicos ſolere nonnunquam amara miſcere.

Beliſarij iuſtitia in caſtigando milite.

Humanitas ſeueritate diluenda.

VIII. *Conſilio vtendum Imperatori in debellandis hoſtibus.*

Ex eodē p. 4. hiſt. Hiſp. c. 3

ALphonſus X. Caſtellæ & Legionis Rex, ſui regni initio, oppidū de Niebla in Vandalia per Saracenos diu occupatum menſibus decem obſedit, illudque machinis continuò debellauit. Occurrit tamen in caſtris ſuis innumera quædam muſcarum plaga, quæ manducare homines non ſinebat, quin & illas vna cum cibis manducarent. Ex qua re omnes fere de caſtris ventris fluxum, quem dyſenteriā vocant, incurrerunt, plurimiq. moriebantur. Cum Barones & milites Regi ſuaderent, vt ab obſidione diſcederet, ille tamen perſeuerandum dixit in re incepta, vt alter Ioab in obſidione Rabba, qui vt ſcriptura teſtatur, ſuorum ſuaſionibus nō acquieuit, donec ciuitas, licet cum ſuorum incommodo caperetur. Sciebat enim quod (vt ait Hieronymus) abſq; perſeuerātia nec qui pugnat, victoriam, nec victor palmam triūphi aſſequitur. Vix itaq; Alphōſus verba expleuerat, illico duo

2. Reg. 11.

duo monachi ad Regem acceſſerunt mouentes ad perſeuerantiam obſidionis quoniam Mauri victualibus carebant, muri denique rupti erant. Plagam vero muſcarum pollicebãtur ceſſare, ſi eorum conſilio Rex annueret. Perſuaſerunt enim Regi, vt publica banna acclamarentur, vt quiſquis certam muſcarum ſummam ad quoſdã puteos prope caſtra afferret, duos Turonenſes argenteos pro ſalario obtineret, qua induſtria euenit, vt infra biduum tribus profundis puteis muſcarum ſpurcitijs repletis plaga muſcalis, ſimul & dyſenteriæ morbus penitus ceſſarent. Qua re a Saracenis cognita, non modo Regi oppidum, dedere, ſed & multa alia caſtra & oppida.

IX. *Temeritas in bello periculoſa, & epulis vacare atque otio.*

Pet. Ribad. l. 2. de Princip. Chriſtia. c. 48

CApta ab Alphõſo Rege VI. Toleto vrbe, & mutis oppidis ac populis in poteſtatem redactis, ita fracti ſunt ac debilitati Maurorum animi, vt per multum tempus arma capere non fuerint auſi, atque ita factũ, vt Chriſtiani ſumma quiete & pace fuerentur, eiuſque dulcedine capti, otio & voluptatibus deliniti, remiſſa multum priſtina virtute, robur illud, quo antea pugnabãt, prorſus amitterent. Cum igitur poſtea Hali Almorauidum Rex Toletanos fines cũ numeroſo & forti exercitu inuaderet, nec poſſet Alphonſus Rex ob ingraueſcentem ætatem & morbos arma capeſſere, & hoſtibus obſiſtere, filium ſuum Sanctium cum copijs miſit: qui victus & cæſus fuit ad Valeſſium, (Vrceſſium quidam vocant) milites enim, quos ducebat, illecebris deliniti, otio atque voluptatibus effeminati, manibus obtorpeſcentibus prælium inibant: nec ea erant virtute, qua, cum aſperius educarentur, ad labores & Martem obdurue- rant. Rex igitur tanti dedecoris ac ignauiæ hanc eſſe cauſam intelligens, balnea, & alias domos ad voluptatem factas ſolo æquari iuſſit, curauitque, vt milites labori ac rebus aſperis, vt ante, vſu & exercitatione aſſueſcerent: atq; ita amiſſum decus recuperatũ eſt.

TIT. CI. De Monomachia, ſeu de duello.

Mirabile duellum fuit inter Dauide & Goliath Gethaum gigantem: Dauid enim erat puer & inermis, tamen in Domino confidens gigantem Philiſtaum, fortem peritum & armatum vicit funda & lapide in nomine Domini. 1. Reg. 17.

EXEMP. I. *Bonis adeſt Deus in ſe fidentibus, & vnus bonus praualet multis.*

Theopha. an. 15. Heraclij & Cedre. in cõpend. Baro. 8. an. 624. 1. 2. 3. Pſ. 139.

ANno Domini 624. dum Perſæ Romanos bello inſequerentur in duello tum facto diuina protectio adfuiſſe cognita eſt Heraclio Imperatori, vt merito Dauidicũ illud ipſi fuerit occinendum: *Obumbraſti ſuper caput meum in die belli?* cum enim Heraclius ad Sarum amnem perueniſſet, Sarbaras Barbarus Perſarum Dux à Coſrohe miſſus cõtra Romanos, ponte ex funibus & lana cõtexto Euphratem tranſijt, Romanoſque inſequitur. Imperator Saro tranſmiſſo, exercitũ quiete relaxat. Venit & Barbarus ad alterã fluminis partem, cumque cerneret amnem, pontem & propugnacula in eo à Romanis occupata caſtra poſuit. Romani porro incompoſito agmine per pontem excurrẽtes mltos Perſas interfecerunt, nequicquam Imperatori obtemperantes, ne ita ſine ordine euagarentur, atque inſidijs hoſtium ſe exponerent. Itaque non multo poſt à Perſis per inſidias circumuenti pęnas ſuæ contumaciæ & temeritatis dederunt. Ipſe tunc Imperator ſuis in periculo conſtitutis opem tulit, ac quendam giganti ſimilem in medio pontis ſecũ congreſſum ferijt, inque profluentem deturbauit. Cuius caſu

Inobediẽtia militaris pœna.

Duello Gigantẽ ſuperat Heracl. Imp.

caſu reliqui etiam barbari territi cum fugam facerent, obſiſtente pontis anguſtia, alij in amnem, alij gladijs interfecti ſunt. Imperator paucis ſtipatus ſic pugnam obijt fortitudine quã pro hominis natura maiore, adeo quidem, vt Sarbaras admiratione perculſus cuidam Coſmæ dixerit: Videſne, ô Coſma, Cæſarem (agnoſcebatur enim inſignibus Imperatoris) quanta is audacia prælium ſubit, ſoluſq; contra tantam multitudinem certat? Nox ſuperueniens prælium diremit: Barbarus autem ſibi metuens retro abijt.

II. *Radislaus aduerſus Vvenceslaum inſurgens ab eo ad monomachiam prouocatur.*

Ioannes Dubrauius lib. 4. hiſtor. Boem.

Monomachia Ratislao à Vvenceslao oblata.

RAdislaus Garimenſis Princeps, Miſſibogij filij, per iniuriam inuaſerat Boemiæ fines, coactus à ſuis tandẽ optimus Vvenceslaus Boemorum Rex militem collegit. Cum iam dimicaturæ eſſent acies. Si aliter, exclamat Vvenceslaus, niſi præliores componi nequit, cur non potius ſine inſontium ſanguine, ipſi inter nos ſingulari certamine decernimus? Nulla fit mora. Loriculam ſuper cilicinam veſtem indutus, paruoque enſiculo ſuccinctus Vvenceslaus in arenã prodijt, at Radislaus cataphractus haſtatuſque, cũ ingenti machæra ſe infert. Vvenceslaus ſigno crucis frõtẽ pingẽs ſubito Angelos vidit, atq; hanc vocẽ, velut ab homine promptã, audit: Ne feri, Et repente Radislaus humi procumbens veniam audaciæ popoſcit, ſeque poteſtati victoris permiſit. Alleuans proſtratum Vvenceslaus monuit, data venia & dignitate ei reſtituta, vt contumaciam in obſequium debitum verteret, ne poſt grauiùs ab irato numine plecteretur.

Prodigium.

III. *Duellum inter duos iniquos cum vtriuſque detrimento permittitur, vt ſe mutuo caſtigent.*

Ex Petr. Mexia Syl. v.v.

QVando miraculo Deus non fauet alteri parti, fieri ſolet, vt vel maneat res dubia. Sic accidit in pugna duorum Hiſpanorum nobilium tempore Alfonſi Regis: qui fuit Petri Regis Caſtellæ pater Hi fuere Ruy Paez de Viedma, & Pay Rodriguez de Auila: ille hunc proditionis accuſauit: hic illum ſceleris grauioris viciſſim recriminatione pulſauit. Cum ventum eſſet ad duellum, tribus continuis diebus ab ortu ſolis ad occaſum pugnarunt, multiſque ſe vulneribus affecerunt, & dubia prorſus, nec in vnũ alterumve inclinante victoria, vtrumque Rex innocentem pronuntiauit, & æquali virtute præditos amicos eſſe voluit: aſſerẽs eos animoſitate potiùs, quàm veritate ſeſe mutuò criminis apud Regem accuſaſſe.

l. ſt. p. 2. cap. 10. Mart.

Delrio to. n. 2. D ſq. ma gic. l. 4. c. 4. q. 4.

Manifeſtãdi criminis gratia duellum olim conceſſũ.

IV. *Duella iam olim, vt nunc per Concil. Trident. prohibita.*

To. 3. Cõciliorum e lit. Ven t. apud Baro. to. 10. anno 855.

CIrca annum Domini 855. creuerat graui animarum damno in populo Francorum abuſus, vt cauſæ ſæpius duello dirimerentur: ne inolitũ ſcelus vlterius pateretur, canonica cenſura, dignaque cohibuere ſeueritate: hæc ſtatuit Synodus Valentina: Statuimus iuxta antiquum eccleſiaſticæ obſeruationis morem, vt quicumq; tam iniqua & Chriſtianæ paci inimica pugna alterum occiderit, ſeu vulneribus debilem reddiderit, velut homicida nequiſſimus & latro cruentus, ab eccleſia & omnium fidelium cœtu ſeparatus, ad agendam pœnitentiam modis omnibus compellatur. Ille vero qui occiſus fuerit, tanquam ſui homicida, & propriæ mortis ſpontaneus appetitor à Dominicæ oblationis com memoratione alienus, nec cadauer eius iuxta ſanctorum Canonum decretum cum Pſalmis, vel orationibus ad ſepulturam deducatur. Supra quibus duobus titulis propter funeſta & horrenda animarum, vel etiam corporũ exitia Chriſtianiſſimi Imperatoris pietas ſacerdotali omnium noſtrum ſupplicatione imploranda eſt, vt tantum malum à populo fidelium ſuis publicis ſanctionibus amoueat, &c. Apertiſſimè

Duellũ exercentes qua pœna digni habiti.

Duellū à Concilio Trid. prohibitum. tiſſimè verò Concilium Tridentinum id prohibet in hæc verba: Deteſtabilis duellorum vſus, fabricante diabolo introductus, vt cruenta corporum morte animarum etiam perniciem lucretur, ex Chriſtiano orbe penitus exterminetur, &c. Denique laudatiſſimus Pontifex Gregorius decimus tertius ad omnes Chriſtianos etiam priuatos voluit hanc prohibitionem pertinere, per bullam anno 1050. editam nono Decembris, quæ ſic incipit. Ad tollendam deteſtabilem.

TIT. CII. De execratione ſeu mala imprecatione.

Deuter. cap. 28. *Iſtiuſmodi imprecatio extat in Deuteronomio: Sitque cadauer tuum eſca cunctis volatilibus cœli & beſtijs terræ.*

3. Reg. 16. *Ioſuæ Du cis Iſraelitarum imprecationes in eum, qui Hierichuntem inſtauraſſet, ratæ fuerunt Hiel enim Hierichuntem inſtaurans duos amiſit filios.*

2. Reg. 3 *Dauid quoque Rex Ioabo, qui Abnerem perfidè trucidarat, eiuſque domui dira ob hoc facinus imprecatus erat, vt ſcilicet nunquam ex eius familia deeſſet, qui leproſus non eſſet & quærens panem.*

Matth. 21. *Chriſtus Dominus ſecus viam à Bethania ficum ſolo verbo arētem reddidit.*

EXEMP. I. *S. Seuerus imprecatione arborem ſterilem fecit, & oratione fertilem.*

Gregor. Tur. de gloria Conf. c. 50. CVm S. Seuerus Presbyter iter ageret, incautè Meſpili arboris ramo percuſſus in capite eſt: quamobrem areſcere iuſſit, & confeſtim exaruit: at quarta poſt die, cum rediens animaduertiſſet eam aridam, pœnitentia ductus, in ſeipſum animaduertens, ijs verbis vſus eſt. Væ mihi, qui in amaritudine cordis maledixi huic arbori, & ecce aruit. Et equo deſcendens proſtrauit ſe ad radices eius, & orauit Dominum, vt reuireſceret arbor: mox ab aſtantibus viſa eſt & virorem, foliaque recipere.

II. *Cum Milles vrbi maledixiſſet ſubuerſioni obnoxia facta eſt.*

MIlles Martyr primùm apud Perſas militauerat, poſtea vero deſerta militia Apoſtolicam eſt vitam imitatus. Fertur autem cum Perſicæ cuiuſdam ciuitatis Epiſcopus eſſet, multaque ſæpenumero paſſus, & verbera ſuſtinuiſſet & tractus, nec vlli iſthic perſuadere poſſet, vt Chriſtianus fieret, moleſtè tuliſſe, ciuitatique maledixiſſe, & abijſſe. Paulo poſt vero, cum primores illic in Regem peccaſſent, miſſum eſſe exercitum cū trecentis elephantis ciuitatemque illam ſubuertiſſe, & inſtar arui aratro ſubegiſſe ac ſeminaſſe. Milles vero peram duntaxat circumferens, in qua ſacrum Euangeliorū codicem habebat, Hieroſolymam vſque peruenit, in votis habens illinc & in Aegyptum deſcendere, vt monachos illic videret. *Sozom. hiſt. Eccl. lib. 2. cap. 14.*

III. *Seuerus aſſuetus Synodo maledicere ſupplicio afficitur.*

SEuerus quidā qui Antiochiæ thronum Epiſcopalem per tyrannidem occupabat, plurimum in Chalcedonenſem Synodum inuectus, eam quotidie Anathemate damnare non ceſſabat, præſertim in litteris, quas ad amicos dimittebat. Hunc autem Seuerum fideliſſimus Imperator Iuſtinus primus, primo Imperij ſui anno, comprehendi, commeritaſque pœnas pendere, linguamq; eius radicitus exſcindere iuſſit, eamque exequutionē Irenæo demandauit, qui in Oriente Antiocheno Magiſtratui præerat. *Euagrius hiſt. Eccl. lib. 4. cap. 4. Niceph. 17. c. 2.*

IV. *Virgo diabolum compellans obſidetur, & à viro religioſo liberatur.*

TEmpore quo in Vniuerſitate Colonienſi ſacræ Theologiæ ſtudio adſcriptus fui (vt ait Ioannes Nider:) quædam virgo quindecim annorum, moribus, ſecundum ſæculum, totius compoſita, in domo cuiuſdam ſuæ conſanguineæ nutriebatur extra do- *Io. Niderl. 5. Formicarij c. 2.*

mum

mum parentum. Cumque cognatæ ſuæ cyphum ſatis vilem terreum quēdam à caſu fregiſſet, cognata ira replebatur in lapſus negligentiam, & in ream virginem. Quæ virgo tantò hoc moleſtiùs tulit, quantò vaſculum vilius extitit. In iram ergo commota virgo, hora ſumendi cibum, nec comedere, nec ad mēſam præ ira ſe præſentare voluit: cuius cognata ait: Oportet vt comedas: at virgo apud ſe (vt mihi poſtea, & exorciſtæ retulit ſuo) huiuſmodi verba ſubmurmurando dicebat: Si me oportet edere, in nomine diaboli fiat: ſic menſam acceſſit, benedictionem menſæ, quam bene ſciebat, dicere neglexit; & in primo morcello, vt putabat, muſcam ori illatam ſenſit: quam cum nulla arte eijcere valeret, deglutiuit, & immediatè obſeſſa fuit: ſemper tamē vſum rationis bonum habuit, licet ſæpè ſatis vexaretur à dæmone. Cum autem in domum parentum cum magna mœſtitia reduceretur, & diutiſſimè nullus reperiretur: qui liberare poſſet: tandem quidam frater noſtri ordinis, nunc Magiſter Gotfridus Schluſſel ſacræ Theologiæ profeſſor, calamitati parentum & puellæ compatiens, ſe in eius exorciſatione intromiſit, pacto tali præuio: vt ſi liberaretur, nihil terreni exorciſtæ daretur: ſed puella in caſtitate ſolita, ſi vellet, liberè, & non in matrimonio de cætero Deo militaret. Legit igitur pater præfatus miſſam, obtulit obſeſſa oblationem conſuetam, in eadem adfuit per totam, & in nullo vexari videbatur: finitoque officio, poſt ſatis diutinum exorciſmi actum, membris omnibus virginei corporis pene præcontuſis, exijt dæmon, & ita virgo deinceps Domino in caſtitate ſeruiuit.

V. *De Stephano presbytero, cui diabolus aduocatus caligas è tibijs extraxit.*

QVidam qui nunc nobiſcum ſunt, rem hanc, quam narro, teſtantur. Vir vitæ venerabilis Stephanus nomine Valeriæ prouinciæ presbyter fuit, huius noſtri Bonifacij Diaconi atque diſpenſatoris eccleſiæ agnitione proximus. Qui quadam die de itinere domum regreſſus mancipio ſuo negligenter loquens præcepit, dicens: Veni diabole, diſcalcia me. Ad cuius vocem mox cœperunt ſe caligarum corrigiæ in ſumma velocitate diſſoluere, vt apertè conſtaret, quod ei ipſe, qui nominatus fuerat, ad extrahendas caligas diabolus obedijſſet. Quod mox vt presbyter vidit, vehementer expauit, magniſque vocibus clamare cœpit, dicens: Recede miſer, recede, non enim tibi, ſed mancipio meo locutus ſum. Ad cuius vocē protinus receſſit; ita vt inuentæ ſunt magna iam ex parte diſſolutæ corrigiæ. Qua in re colligi poteſt, antiquus hoſtis, qui tam præſto eſt factis corporalibus, quam nimijs inſidijs noſtris cogitationibus inſiſtat.

Gregor. Magn. l. 3. Dialo. c. 10.

Diabol' inuocatus diſcalciat Stephanū.

VI. *Comitiſſa Hollandiæ per pauperculæ mulieris imprecationem 365. proles parit.*

MArgarita Florentij Comitis Hollandiæ, & Mathildis filia, cum mulier mendica illam accederet geminis vlnis geminos geſtās filios vno partu genitos, & eleemoſynam ab illa peteret, eam non ſolum cum repulſa, ſed cum acerbo etiam conuitio excepit: nec fieri poſſe dixit, vt vno ventre duos filios pareret, niſi duos ſimul patres habuiſſet, alterumque filiorum ex adulterio concepiſſet. Paupercula contumeliam ſibi factam valde dolens, a Deo precibus hanc gratiam in pudicitiæ ſuæ teſtimonium impetrauit, vt Margarita vterum tum ferēs pares numero cū diebus anni filios pareret. Vnde poſtea per omnipoten-

Albert. Crāt. in Vādalia Ludou. Guecciar din. ī ſua Belgiorographia Adrian. Lin. in hiſt. Baluuica. 10. Iac. Meyer. Ann. Fland. l. 9. anno 1278.

Horrendus imprecationis mala effectus. tentiam ſuam votis fœminæ pauperis, cuius ſe adiutorem fore in ſacris literis paſſim profitetur, benignè annuit, & Comitem trecentarum ſexaginta quinque prolium vno partu matrem effecit, vt teſtatur inſcriptio epitaphij in templo pagi Loſdunẽſis haud procul Hagha Comitis ſiti, quæ talis eſt: Illuſtris Domini Florentij Comitis Hollandiæ filia, cuius mater fuit Mathildis filia Henrici Ducis Brabantię, fratrem quoquę habuit Guilielmum Alemaniæ Regem: Hæc præfata Domina Margarita anno ſalutis 1266 ætatis ſuæ anno 42, ipſo die paraſceues, hora nona ante meridiẽ, peperit infantes viuos ꝑmiſcui ſexus numero 365. qui poſtquam per venerabilem Epiſcopum D. Guidonem ſuffraganeum, præſentibus nonnullis proceribus, & magnatibus, in pelui quadam baptiſmi ſacramentum percepiſſent, & maſculis Ioãnes, femellis vero nomen Elizabeth impoſitum fuiſſet, ipſorum omnium ſimul cum matre animæ ad Deum æternaliter victuræ redierunt: corpora autem ſub hoc ſaxo requieſcunt. *Partus mirabilis Mathildis Comitis Hennenbergeſis.*

VII. *Dæmonem aduocans eius ſenſit præſentiam.*

Ex Annal. Societ. an. 1599. Auenionẽ p. 150

NObilis adoleſcẽs, ſanguine potiùs quàm virtute, cum aduerſus fœdam aeris tẽpeſtatem calceos indueret, & alterum, quod anguſtior eſſet, cacodæmoni deuouiſſet, mox vocati ats non defuit: fulmen enim maxima vi in pedem incidit, calceumque pedi excuſſit: & qua vi deciderat, eadem dimidiatum calceum fulmine conſperſum Carpentoratum ad energumenum detulit: quem vt vidit obſeſſus: Bene habet, inquit, alter calceus meus erit. Qua ſupplicij leuitate didicit adoleſcens non euocandum facilè tam facilem ad inferenda ſupplicia humani generis hoſtem.

VIII. *Imprecatione dæmonum domus occupatur.*

FOemina quædam nacta ex Anabaptiſtarum fæce maritum, cum iniquo pateretur animo quotidianis hæreticorum conuentibus ſedes domeſticas inquinari, illis ſedibus imprecata eſt, vt quotquot celebrari capitibus conſueſſent, tot dæmonijs redderentur infeſtæ habueruntque ſubitũ, tam diræ preces euẽtum. Ex eo enim tempore, tãquam accepta poſſeſſione traditi domicilij, tanta ibi malorum dæmonum turba debacchari ſolita, vt ædium domini pauore perterriti cedere nouis dominis ſint coacti.

Præceptum VI. Decalogi.

Non mœchaberis.

TIT. CIII. De fœdo adulterij peccato.

Adulteri lege à Domino præſcripta lapidibus obruebantur. Leuit. c. 20.

Ob unius libidinem, non ſolum qui ſcelus admiſit, ſed & vniuerſa interdum ciuitas delata eſt. Nu. 34.

Dauid Rex poſt commiſſum adulterium ſui diſſimillimus repente ex mitiſſimo crudelis factus eſt. 2. Reg. 11.

Salomon cum ſe totum in mulierum libidinem profudiſſet, ita à vera religione ſe auertit, vt deos alienos ſequeretur. 3. Reg. 11.

EXEMP. I. *De fœdiſſimo Maxentij tyranni adulterio.*

Euſe. Caſar. li. 1. vita Conſtantini Magni. 27. & 28.

MAxentius tyrannus, qui vrbem omnium reginam vi, & armis occupaſſet, tantum ſcelere & impietate proceſſit, vt nullum audax, nullum nefarium & impurum facinus omnino prætermiſiſſe videretur, quod non perpetraſſet. Nam coniuges legitimas vi à viris abſtraxit, eaſque turpiſſimè oppreſſas, violataſque ad vi-

ros remiſit: idque petulanter & contumelioſè admiſit non in ignobiles, aut obſcuros, ſed in eos, qui in ſenatu Rom. facilè primas tenuerunt. Et quamuis infinitas ferè liberas, & ingenuas mulieres per vim flagitioſè violaſſet, nullo modo tamen poterat intemperantem, & effuſam animi ſui libidinem explere. Poſtquam autem in Chriſtianas mulieres cæca cupiditate ferri cœpit, nō potuit omnino per ſuos prouidere, quo faciliùs ſibi ad eas pateret aditus. Nam illæ citiùs vitam cum morte commutare volebāt, quam corpus ei violandum permittere. Ex quibus vna, eaque verè Chriſtiana, viro ordinis ſenatorij, qui Præfecturam Romanorū gerebat, in matrimonio collocata, vbi illos, qui in talibus flagitijs tyranno ſubſeruire conſueuerant, pro foribus ædium adeſſe; & virum ſuum metu adductum, illis, vt prehenſam abducerent, præcepiſſe accepit, exiguo temporis ſpatio poſtulato, quo corpus conſueto apparatu decenter ornaret in cubiculum ingreditur. Quæ cū ſola eſſet, gladio tranſfigit pectus, ſtatimque mortua concidit: cadauere perductoribus relicto. Quæ reuera omnibus hominibus, tū qui ſunt, tum qui poſt futuri ſunt, rebus ipſis, quæ multo plus habent ponderis ad fidem faciendam, quam verba, perſpicuè declarauit, celebrem illam & multorum ſermonibus nobilitatam Chriſtianorum continentiam, rem eſſe ſolam, quæ nec libidine expugnari, nec flagitio perimi labefactarique poſſit.

Maxentius homo libidinoſiſſimus.

Mulieris coniugata illuſtris continentia.

II. *De adultero, qui vultum dæmonis præ ſe ferre videbatur.*

Th. Cantiprat. l. 2. de vniuerſo c. 30. p. 40

Hic de latere coniugis intempeſtæ noctis ſilentio vice quadam exſurgens, completo cum aliena flagitio, domum luna lucente redibat. Cuius faciem per feneſtram intrātis vxor eminus contemplata, clamat horrificè: ad cuius clamorem ancillæ domus & famuli concurrentes mox ad cōtuitum domini pariter conuolarūt, quaſi à conſpectu dæmonis exturbati. Quod vt miles vidit, animaduertit faciem ſuam à forma propria receſſiſſe, & diuino iudicio ſecundum vilitatem peccati confuſionis ignominiam induiſſe. Ergo vbi delituit vſque mane, properat verſus eccleſiam, vt cōfeſſus ſacerdoti ſpeciem propriā recipere mereretur. Cui cum vaccæ, & pecudes villæ procedentes ad paſcua longiùs obuiarent, mox diros dedere mugitus, & quaſi ſubito minaci fulmine retroactæ, quæque quoquo poſſunt diffugiunt. Idem paſtores & obuij quique fecerunt. Sacerdos autem in oſtio eccleſiæ ad dicendas horas reſidens, mox vt illum vidit, ſignauit ſe, & intrans eccleſiam, oſtium poſt ſe clauſit. Tūc miles ante fores eccleſiæ ſeſe proſternens, Miſerere, inquit, pater ſancte, miſerere miſerrimo peccatori. Nō ſum ille, qui videor, ſed hoc mihi peccatis meis exigētibus accidit, vt in me larualis facies videatur, ſed pœnitenti iniunge quod vis, & ſic de me quod Deus voluerit, expectabo. Nec mora, vbi miles cum mira contritione, & lacrymis eſt confeſſus, larualis illa confuſio deterſa eſt, & propriam faciem cum ſua integritate recepit.

III. *Species gratioſa mulieris in ingratam, & horridam per adulterium mutatur.*

Io. Nider l. 1. Formicarij c. 10.

Noui aliquando nobilem, & deuotum militem, qui vxorem pulchram habuit, deceptam occultè pauliſper à quodam adultero, cui ſatis conglutinato amore affecta, & infecta erat. Expertus illud miles maritus prudens, qui animā perditæ vxoris curare volebat, ſecretè vxorem accerſiuit, vultum eius (vt mihi miles retulit) horridum nimis vidit: ei ſanctis, & pijs monitionibus contritionem ſuper ſcelere, & pœnitentiæ ſacramentum ſuaſit, & per Dei gratiam ad hoc exequendum vſque perduxit. Quo facto, & ſacramentali ſump-

pta pœnitentia à ſacerdote recedens, caſto marito militi viſa eſt priſtinam recuperaſſe faciei ſpeciem totaliter, quam antea ſenſibiliter perdidiſſe videbatur.

IV. *Paulus Simplex B. Antonij diſcipulus vxorem in adulterio deprehenſam deſerit, & fit eremita.*

Nicepho. Call. l. 8. hiſt. eccl. c. 40.

ANtonij Magni Eremitæ multi ſectatores fuere: & in primis Paulus ille, qui ex virtute. Simplex eſt cognominatus. Quem ferunt ruſticam vitam agentē, & cum formoſa coniuge habitantem, poſteaquam eam in flagranti crimine cū mœcho concumbentem vidiſſet grauiter ſubridētem, adhibito iureiurando, coniunctioni eius renunciaſſe: eaque ſtatim dimiſſa ad Antonium perueniſſe. Mitis verò admodum fuiſſe, & obedientiam præcipuè coluiſſe dicitur: Monaſticis quoque ſtudijs, & certaminibus cum magiſtro contendit, omnē adhibente curam atque diligentiam, ne quid, quod ab illo degeneraret, in imitatione eius deprehenderetur.

Vxorem adulterā deſerit Paulus Simplex.

V. *De muliere miraculo in adulterio deprehenſa.*

Laurent. Sur. t. 3. 11. Maij Fulgoſ. l. 8. c. 1.

SAncti Gāgulphi vxor rupta coniugij fide nefaria commixtione ſeſe polluit. Cuius rei indignitate permotus vir beatus debitas ab ea pœnas exigere ſtatuebat: ſed veritus, ne, ſi illi cauſa necis eſſet, ſuperioris vitæ innocentiam alieni ſceleris næuo obſcuraret. tandem rem totam diuino iudicio commiſit. Accidit interim, vt die quodam cum ſola coniuge prædij fines luſtrando circuiret, & ad quēdam fontem veniret, vbi vxorem his verbis compellauit. Muta quidem de te, coniunx, paſſim feruntur fœda, & indigna natalibus tuis, quæ verane, an falſa ſint, certò mihi non conſtat: ſed diuina prouidentia, quam nihil fugit, vt ſe res habeat, iam certis declarabit indicijs. En fons hic propoſitus eſt, nec frigidus valdè, nec immodicè calidus. In huncigitur manum immitte, & è fundo lapillum extrahe: & ſi quidē à culpa es aliena, nihil mali patieris, ſin autem polluta es, non ſinet Deus latere ſcelus tuum. Tum illa, cum intrepidè iurando, falſos de ſe rumores ſparſos aſſereret, & illos beati viri ſermones contemneret, vecordiæque aſcriberet: inconſtanter in fontem manum iniecit. Ecce autem ſimulatque lapillum ad ſe retrahere conata eſt, membris omnibus obriguit, abſtractaque à digitis & brachio quouſque aqua pertigerat, cute, nihil aliud miſera niſi repentinum interitum expectabat. Tunc Gangulphus ad eam: Optatam quidem, inquit, ſi fidem ſeruaſſes, omnia tecum vitę huius diſcrimina perpeti, & proſpera atque aduerſa omnia, vtcumque ſors tuliſſet, æquo animo ſuſcipere: ſed quādoquidem hoc te ſcelere obſtrinxiſti, morte quidē digna es, ſed meis manibus nolim tibi necem adferre: diuino potius te iudicio relinquo. Et ſi quidem dignos pœnitentiæ fructus egeris, veniam à Deo impetrabis: ſi autem tantæ nequitiæ finem non impoſueris, cum auctore eius diabolo flammis gehennæ inextinguibilibus concremaberis. Meo ſanè deinceps contubernio nequaquam frueris. Habeas autem tibi, vnde poſſis vitam ſuſtentare, meam propter nuptias donationem. His dictis, cum ſuos conuocaſſet, aſcenſo curru ad prædia ſua procul in Auabenſi territorio ſita profectus eſt, pietatis illic, & miſericordiæ vacans operibus, nullumque tempus ſolitis virtutum ſtudijs vacuum abire ſinens.

Diuinis proditur coniunx adultera.

Adulteram coniugē deſerere licet.

VI. *De horrenda in mulierem adulteram etiam poſt eius obitum vindicta.*

INter alias res cum magna ſanctitatis opinione à S. Marcello Pariſiēſi Epiſcopo in epiſcopatu geſtas, illud de nobili quadam matrona narratur. quæ per omnem fere vitam nefariè libidinis contagione turpiter polluta, tun-

Fortun. Epiſc. in vita eius apud Zachariam Lipp. 1. Nouēbr.

tandem obnoxia crimini è vita exceſſit. Cuius cadauer in tumulũ illatum ſerpens immaniſſimus frequentare cœpit: credo, vt quam viuentẽ in crimen pertraxerat, mortuam etiam ſua ſæuitia penitus depaſceret. Hoc cognitus B. Marcellus cum ſerpente pugnaturus ad locum acceſſit: cumque coluber de ſilua ad tumulum, obuio Marcello, rediret, cœpit ſupplici capite & blandiente cauda veniam precari. Tunc vir ſanctus, baculo caput eius ter percutiẽs, belluam recedere iuſſit. Illa ſanctiſſimi viri imperio nequaquã reſiſtere auſa fugam cepit, quam populus præcedente Pontifice, tribus fere millibus proſecutus eſt. Deinde acriore increpatione adhibita: Ab hac, inquit, die, aut deſerta tene, aut in mare te demergito: moxque dimiſſa bellua euanuit, & populum incredibili gaudio exultantem, & Domino laudes concinentem reliquit.

VII. *Mutua nece adulter & adultera ſe præfocant.*

Io. Naucler. vol. 2. Chronogr. gener. 20. an. 574.

Alboinus Longobardorum Rex, omni pene Hetruria, & Arimino ac Ciſalpinæ Galliæ partibus à Bononia Papiam vſq; omnibus, excepto Brixello, potitus, Veronam ſe contulit, in qua vxorem reliquit, diſponens in ea conſtituere regni ſedem. Ibi vero conuiuio exhilaratus, Roſimũdam vxorem ea patera bibere compellit, quam ex patris ipſius Chunimundi quõdam capite à ſe occiſi in poculum redigi fecit, dixitque vxori: vt læte biberet cum patre ſuo. Inſedit hæc iniuria mulieri, atque vlciſci ſtatuit. Helmechildus erat Longobardus forma præſtans, & in armis ferox, qui puellã in obſequio Roſimundæ inſiſtentem deperibat: quod cum non ignoraret Regina effecit, vt puella ſe illi in concubium daret. Id cum puella recuſaſſet, Regina ancillam monuit, vt adoleſcentem vocaret clãculum: quo veniente, mox abiret. Re, vt iuſſerat, conſtituta, induit Regina ancillæ veſtes, & in deſignatum cõſedit locum: venit ad horam adoleſcens, ac voluntatem adimpleuit. Volentem abire interpellat Regina, ac detegit ſe non eſſe ancillam. Cauſam autem facinoris exponit. Aut inquit, Regi accuſatus peribis, aut eo obtruncato, Longobardorum regno, & hoc ipſo amplexu perpetuo frueris. Tũc vero victus, licet inuitus, tamen aggreditur facinus, Alboinum quieſcentem, & ad primum vulnus reſiſtere conantem, occidit: eo ad funus maximis Longobardorum lacrymis elato, anniſa eſt Roſimunda Helmechildum declarare Regem. Necdum vero aſſentire voluerunt Longobardi, ſed aliquamdiu Reginæ comminari arma in illã conſtituunt. Vnde ſibi timens Regina, fide publica a Longino habita, quicquid pecuniarum, & regiæ ſupellectilis habuerat Alboinus, impoſuit nauibus, & Albſuindam filiam ſecum ducens, adulteriũque, Atheſi in Padum ſunt delapſi, & in Adriatico nauigantes Rauennã applicuerunt, vbi à Longino magnis accepti honoribus, aliquot menſes quietiſſimi fuerunt, multa interim machinati, vt Longobardi Italia pellerentur. Interea Longinus forma mulieris, aurique cupiditate accẽſus illam pertentauit, vt Helmechildum maritum de medio tolleret, atque ſibi iungeretur, fore vt regnum Italiæ obtinerent. Sperauit, ſi eam habuiſſet vxorem, Rex fieri Longobardorum. Præbuit Longino aſſenſum impudiciſſima, inconſtanſq; muliercula. Factum eſt, vt quadam die cum Helmechildus de balneo veniret, illa veneno poculum infectũ porrexit dicens: Si hoc biberis, magnam ſalutem inde cõſequeris: qui cum biberet, ac venenum eſſe ſentiret, apprehenſo gladio, Roſimundam per capillos tenuit, & venenum, quod remanſerat, illam bibere coegit: ſicque diuino iudicio ambo perierunt veneno.

Dignus adultero & adulteræ interitus.

VIII. *De adultero, qui viſo ſpectro horrendè à ſcelere reſilijt.*

Annal. Societatis anni 1585. in miſſ. ad Chichimecas ſub Proui. Mexicana.

INdus quidam alebat domi ſuæ in oculis coniugis concubinam, non tam venerem, vt expleret, quam vt coniugem irritaret: huic nocturnas per tenebras viſam eſſe aiunt horribilem cateruam dæmonum, qui cubantis prementes fauces animam intercluderent: vt ne manum quidem admouere poſſet ad imprimendum pectori crucis ſignum: verum implorata à coniuge Dei Matre, melius ei eſſe factum. Poſtero die, poſitis ritè noxis, ſic deinceps eſt immutatus, vt non cognoſcas eundem eſſe.

Adulter vnde à crimine reſipiſcit.

IX. *Quam pernicioſum ſit Reipublicæ Chriſtianæ adulterium.*

Laurent. Sur. in Chro. ad an. 1528

ANno Chriſti 1582. accidit quiddam planè tragicum Baſileæ. Cuius quidā honeſtus & diues Chriſtophorus Bongartnerus vxorē ſuam de adulterio ſuſpectam habuit. Eam ſuſpicionem auxit, quod in famuli ſui ſuſpecti induſio ligulas ſericas inuenit, quas ſuas eſſe nouerat. Extorquet vi ab vxore, vt fateatur ſe cum famulo rem habuiſſe: id ſi faciat, promittit impunitatem: ſin neget, præſentem minatur mortem. Illa fatetur quod non fecerat, ſed mox fugit ad ſororem in pagum. Attamen amicorum interceſſione mulier conciliata marito redijt ad ædes illius. Ea nocte fertur ad commune admiſſa cubile: atqui vero altera die, quæ erat Dominica, ablegata famula & liberis ex priore coniuge ſuſceptis, primum grauidam vxorem confodit, inde filiam vix quadrimam: mox epiſtolam ſcripſit ad Senatum, & ter inuocato nomine Ieſu, è ſumma ædium ſuarum parte ſe præcipitem dedit, fractis ceruicibus. Epiſtola illa cōtinebat, quid, & quo animo feciſſet. Porro de eo, licet mortuo, graue eſt ſumptum ſupplicium, & corpus eius fractis oſſibus ſublimi rotæ impoſitum. Poteſt hoc, vel vnicum exēplum ſufficere ad deterrendum ab adulterio coniuges.

TIT. CIV. De eccleſiaſticis & ciuilibus adulterorum pœnis.

EXEMP. I. *De Ottone Comite adultero è loco ſacro effoſſo, & ad ſepulturam aſininam delato.*

Apud Baro. to. 11. an. 1089 4.

IN Alemannia Otto Comes impudentiſſimus adulter, & pro adulterio à Conſtātienſi Epiſcopo excommunicatus, Dei iudicio turpiſſimè decollatur à militibus Ludouici Comitis, cuius vxorem publicis nuptijs, eo viuente, ſibi nefandiſſimè copulauit. Qui apud monaſterium in prædio ipſius conſtructum à ſuis ſepultus iuſſu Conſtantienſis Epiſcopi eijcitur, & (vt ſcriptum eſt) ad ſepulturam aſini deputatur.

Adulter Comes à militib. obtruncatur. Iere. 22.

II. *De Imperatrice Maria Regis Aragonum filia ob adulterium publicè igne concremata.*

Albert. Crātz. l. 4. hi. Saxo. c. 26. Genebr. in Chro. li. 4. an. 997.

SVb annum Domini 995. Imperatrix Maria nomine Regis Aragonū filia, Ottonis tertij vxor, ob adulterium publicè igne crematur.

III. *De horrenda morte militis in adulterio deprehenſi.*

Vide fuſius apud Delr. lib. 4. diſqu. mag. c. 4 q. 4. ſ. 3.

AVrelianus Imp. magnæ ſeueritatis fuit erga peccata caſtrenſia. Solus omnium militem, qui adulterium cum hoſpitis vxore cōmiſerat, ita puniuit, vt duarum arborū ramos inflecteret, quas ad pedes militis ligaret, eaſdemque ſubito dimitteret, vt ſciſſus ille vtrinque penderet.

IV. *Lex de ſupplicio adulterorum.*

Io. Naucl. vol. 2. Chronograph. gener. 10. an. 276.

COnſtantinus Imperator ad Catulinum reſcribens hanc contra adulteros legem ſtatim: Oportuerat te, publici inſtituti reſpectu, confeſſione detectos legum ſeueritate puniri, nec fruſtra vitam differentiū moratorias prouocationes admittere: ſed

ſed

Adulteri ſupplicium. L. 4. Quorũ appel. C. Theodor.

ſed delatum adulteri crimen, & quæſtionibus adhibitis approbatum, pari ſceleris immanitate damnare. Quod deinceps in huiuſmodi criminibus conuenit obſeruari, vt manifeſtis probationibus adulterio probato, fruſtratoria prouocatio minimè admittatur: cum pari, ſimilique ratione ſacrilegos nuptiarum tanquam manifeſtos parricidas inſuere culeo viuos, vel exurere iudicantem oporteat.

V. *De indignis adulterorum pœnis olim apud Romanos in vſu ab Imp. Theodoſio abrogatis, & alijs legitimis ab eo renouatis.*

Niceph. hiſt. eccl. lib. 12. cap. 22.

THeodoſius Imperator adulterorum fœditatem in principe vniuerſi vrbe ſic euertit. Si quando mulier in adulterio comprehenderetur, non coercitione criminis, ſed potiùs accenſione libidinis Romani in eam animaduertebant. Domunculæ enim archæ, quæ adulterium commiſiſſet, incluſam impudenter deinde impotentem cuiuslibet voluptatem, & petulantiam explere permittebant. Et quod omnem excedit abſurditatem, tintinnabula ſibi homines libidinoſi impuri concubitus tempore accõmodabant, vt commota illa reſonarent, & prætereuntes quandocumque flagitium tantum non lateret, ſed potius tintinnabulorũ ſonitu pœna illa cum iniuria, & contumelia coniuncta indicaretur. Quam & ipſam vbi cognouit, pudiciſſimus non tulit Imperator, ſed tam impudentem, & obſcœnam conſuetudinem aboleuit. Nam & ſiſtra (ita enim quæ ad tantam contumeliam extructæ erant domunculæ vocabantur) omnino euertit, & adulteras ali[i]s rum legum coercitionibus conſtitutione lata ſubiecit. Sic fœda illa contumeliæ plena conſuetudine diuiniſſimus Imperator vrbem Romam liberauit,

Adulterorum apud Romanos pœna.

Legitimũ adulterij pœnã Theodoſ. Imp. renouauit.

VI. *Quibus pœnis affecti ſint olim adulteri apud infideles.*

Bonifacius Apoſtol. legatus epiſt. 23. ad Thebaldum n[...]. Chriſti 170.

ADulterij crimen non ſolum Chriſtianis, ſed & ipſis etiam Paganis in opprobrium, & verecundiam vertitur: qui licet Deum verum ignorent, naturaliter tamen, quæ legis ſunt, & quod ab initio Deus conſtituit, cuſtodiunt in hac re: nam proprijs vxoribus fœdera ſeruantes, fornicatores, & adulteros puniunt. In antiqua Saxonia ſi virgo paternam domum cum adulterio maculauerit, vel ſi mulier maritata, fracto fœdere matrimonij, adulterium perpetrauerit: aliquando cogunt eam propria manu per laqueum ſuſpenſum vitam finire: & ſuper buſtum illius incenſæ, & concrematæ corruptorem eius ſuſpendunt: aliquando congregato exercitu fœmineo flagellatam eam mulieres per pagos circumquaq; ducunt, virgis cædentes, & veſtimenta eius abſcindentes iuxta cingulum, & cultellis ſuis totum corpus eius ſecantes, & pungentes minutis vulneribus cruentatam, & laceratam de villa in villam mittunt, & occurrunt ſemper nouæ flagellatrices zelo pudicitiæ adductæ, vſquequo eam, aut mortuam, aut vix viuã derelinquant, vt ceteræ timorem adulterandi, & luxuriandi habeant: & apud Perſas, quod fœdiſſimum, & deterrimum genus hominum, tam magno zelo matrimonium amore mutuo obſeruant, vt mulier viro proprio mortuo viuere recuſet, & laudabilis mulier inter illos eſſe iudicatur, quę propria manu ſibi mortem intulit, vt in vna ſtrue pariter ardeat cum viro ſuo.

TIT. CV. De inceſtu, alijſque fornicationis ſpeciebus.

Gen. 49. *Ruben filius Iacob, quod patris lectum inceſtu polluiſſet eius benedictionẽ in maledictionem conuertit.*

1. Paral. 5. *Eidem quoq; ætatis prærogatiua ablata, & Ioſephi filij data, vt non frueretur iure primogenitorum, ſed filij Ioſeph Ephraim & Manaſſe.*

3. Reg. 22. *Ammon filius Dauid Thamar ſororem ſuam oppreſſit, propter quod poſtea occiſus fuit.*

EXEMP. I. *Vt peccatum inceſtus hominem dementatum reddat.*

Beda li. 2. hiſtor. eccleſ. gẽtis Ang. cap. 5.

POſt mortem Edelberthi Regis Anglorum, cum filius eius Eadbaldus regni gubernacula ſuſcepiſſet, magno tenellis adhuc ibi Eccleſię crementis detrimẽto fuit. Siquidem non ſolum Chriſti fidem recipere noluerat, ſed & fornicatione pollutus eſt tali, qualem nec inter gentes auditam Apoſtolus teſtatur, ita vt vxorem patris haberet. Quod vtroque ſcelere occaſionem dedit ad priorem vomitum reuertẽdi ijs, qui ſub imperio ſui parentis vel fauore, vel timore regio fidei, & caſtimoniæ iura ſuſceperant. Nec ſupernę flagella diſtrictionis perfido Regi caſtigando, vel corrigendo defuere. Nam crebra mentis veſania, & ſpiritus immundi inuaſione premebatur.

II. *De canibus contemnentibus panem ab inceſtuoſo homine proiectum.*

Ex Petr. Damiã. epiſt. ad Alex. pp. Baro. to. 11. ad an. Chriſti 1065. 23.

CVm tempore Alexandri Papæ II. inceſtuoſorum numerus increbeſceret, ijdemque contumaces, & contemptores excõmunicationem eccleſiæ vili penderẽt, nec recedere ab improbato coniugio vellent: Deus in vnum ipſorum in exemplum ceterorum diram vindictam exercuit, atque irrationabiliũ beſtiarum facto, quid rationali homini ſit faciẽdum, oſtendit. Rem geſtam ab Epiſcopo Apſarenſi Pio nomine acceptam omni fide teſtatam ſic ipſe recitat Petrus Damiani in epiſtola ad Alexandrum Papam electum, & ad Hildebrandum: Quidam, inquit, degener quidẽ moribus, ſed maiorum titulis inſignitus ſuam conſanguineam nuptiali fœdere copulauit. Quid plura? Prohibitus perſtitit, excommunicatus adhæſit, totumque eccleſiaſticæ cenſuræ vigorem nugarum pueriliũ fabulas deputauit. Cui hoc certè ad diuinæ indignationis indicium contigit, vt panes de nuptialibus menſis in plateas ante canum ora proiecti minimè tãgerentur. *Inceſtuoſus punitur diuinitus.* Inſuper (ò diuinæ animaduerſionis pauenda ſeueritas) dum rigidùs ſtat, dum præceptis ſacerdotalibus ſe non humiliat, qui vigilare ſibi ad ſalutem noluit, in cubiculo dormientem repente de cœleſtibus irruens fulmen extinxit. Sic diuini furoris expertus eſt moriendo ſententiam, qui vulneri ſuo, dum viueret, adhibere contempſerat medicinam.

III. *Grimoaldus Dux inceſtuoſus à S. Corbiano egregiè redargutus reſipiſcit: ſed relapſus cum tota domo perit.*

Ex Aribone in vita S. Corbiani Baro. to. 9. 724.

GRimoaldus Dux filius Theodonis Ducis Bauariæ fratris ſui Theobaldi viduam ſibi in vxorem copulauerat, quod cum Corbianus Friſingẽſis Epiſcopus cognouiſſet, Principi per dilectum eius cubicularium demandauit, nequaquam ſe faciẽ illius videre velle, antequam laſciuam coniugem à ſe expelleret. Sed cum Epiſcopi dictis conſentire nollent, ipſe in ſua perſeuerauit ſententia, eiq; egregij prædicatoris Pauli ea verba demãdauit, inter cetera: Quia *neque adulteri, neque fornicatores regnum Dei poſſidebunt.* *1. Cor. 6.* Illa autem funeſtæ Herodiadis ſequens exemplum, de morte viri Dei cũ maleuolis, quibuſdam tractare cępit. At vir Dei meminerat pro tali crimine Ioannẽ increpaſſe Herodẽ propter Herodiadem, quam tulerat fratri ſuo *Mat. 14. Marc. 6. Luc. 3.*

ſuo viuenti vxorem, atque ob hoc ab eo interemptum eſſe: ideoque nullatenus in tantum facinus ſe conſentire prædixit, anteque ſe eſſe potius moriturum. Sic ergo quadraginta diebus ab eorum ſe ſubtraxit obtutibus, eoſque per ſuos iugiter admonere non deſtitit, vt tam execrabile coniugium relinquerent: congruiſque temporibus iam quidem ſi conuerterentur ad pœnitentiam, blãdis ſermonibus Dei regnum promiſit: porro ſi permanerent in malitia, terrorem magni iudicij Dei, æternumque eis citò venturũ minabatur ſupplicium. Tandem omnipotentis Dei conſolante clementia, perduxit eos ad promiſſionem ſeparationis ſuæ. Tunc vir ſanctus in Domini Ieſu Chriſti confiſus gratia eos fecit ad ſuam venire præſentiam: qui venientes humi ſe proſtrauerunt ambo, & extenſis ad pedes eius brachijs, ſe grauiter peccaſſe, ſe nimium reos eſſe confeſſi ſunt, & ita pura confeſſione ad pœnitẽtiæ confugerunt remedia. Quorum capitibus vir Dei manus imponens ſigno æternæ ſalutis eos munire curauit, ex humo eos erigens, tum grauiter pœnitentiam deſignauit, viam eis ſalutis oſtendit, remediorum ſolatia eleemoſynarũ largitate, ieiuniorum, & orationum frequentia adipiſcenda monſtrauit: & vt amplius peccare cauerẽt, ſolicitè præmonuit: ſicque domum ingreſſi communiter ſumpſerunt cibum: ſicut autem à menſa Principis vir Dei alimoniam corporis ſumpſit, ita illis alimoniam animarum prædicando verbum Domini miniſtrauit. Verum cum non longiùs (vt par erat) à ſe fœminam illam Grimoaldus ablegaſſet, reuerſus ad vomitum, vlciſcente numine, in ſe ſuoſque Dei vindictam miſer expertus eſt: ſiquidem illa nece ſubtrahere virum Dei hauſtu veneni cũ cogitaret, & opere explere curaret, defendente Domino vir ſanctus periculum impendens euaſit: vindicta autẽ in domum eius conuerſa eſt. Quæ autem (inquit) tales inſidias fuerit ſecuta vindicta, ſilentio non eſt premendum. Filius Grimoaldi, quem nefando crimine machinis diaboli incantauerat, rebus exceſſit humanis: eoque mortuo, Grimoaldus ab inſidiatoribus interfectus eſt. Prædictus Ninus, qui necem Epiſcopo per venenum ſcilicet afferre voluit, probroſa morte vitam finiuit: cum enim vẽtrem purgaret, lancea percuſſus interijt. Ad vltimum vero Phildrud Carolum Martellum ſcilicet in Gallias ſequens, pro meritis eius ab eo repudiata omnem honorem & gloriam perdidit, proprijſque exuta ſubſtantijs, nouiſſimè nihil niſi vnum aſellum ad ſubuectionem poſſidens, in Italia vitam finiuit: nati eius, qui ex illius prodierant vtero, cum multa tribulatione regno priuati vitalem amiſerunt ſtatum.

Inceſtuoſorũ pænitẽtia.

Dei vindicta in

Grimoaldum, & Phildrud fratris viduam.

I V. *De horrenda pœna viri filiolam, quam vocant, violantis.*

Terribile etiam quiddam in Valeriæ prouincia contigiſſe, vir vitæ venerabilis Maximianus Syracuſanus Epiſcopus, qui diu in hac vrbe meo monaſterio præfuit, narrare conſueuit dicẽs: Quidam curialis illic ſacratiſſimo Paſchali ſabbatho iuuenculã cuiuſdam filiam in baptiſmate ſuſcepit. Qui dum poſt ieiunium domum reuerſus, multoque vino ebriatus eãdem filiam ſuã ſecum manere petijt: eamque nocte illa (quod dictu nefas eſt) perdidit. Cumq; mane facto ſurrexiſſet, reus cogitare cœpit vt ad balneum pergeret, ac ſi quod balneũ lauaret maculam peccati. Perrexit igitur, lauit, cœpitque trepidare, an eccleſiam ingredi vellet, ſcilicet ſi tanto die non iret ad eccleſiam, erubeſcebat homines: ſin vero iret, pertimeſcebat iudicium Dei. Vicit itaque humana verecundia, perrexit ad eccleſiam: ſed tremebundus ac pauens ſtare cœpit, atq; per ſingula mométa ſuſpectus ꝙ hora illa immũdo ſpiritui traderet, & corã omni populo vexaretur. Cũque vehe-

Greg. l. 4 Dial. ca. 32.

Iudiciũ Dei timẽdum.

vehementer timeret, ei in illa Miſſarũ celebritate quaſi aduerſi nihil contigit, qui lætus exijt: & die altero eccleſiam iam ſecurus intrauit. Factumque eſt, vt per ſex continuos dies lętus ac ſecurus procederet, æſtimans quod eius ſcelus Dominus, aut non vidiſſet, aut viſum miſericorditer auertiſſet.

Ignis è tumulo inceſtuoſi manãs eius oſſa abſumit.

Die autem ſeptimo ſubita morte defunctus eſt: cumque ſepulturæ traditus fuiſſet: per longum tempus cunctis vidẽtibus de ſepulcro illius flamma exijt: & tamdiu oſſa eius concremauit, quouſque omne ſepulchrum conſumeret, & terra, quæ in tumulum collecta fuerat, defoſſa videretur.

Iuſtitia Dei ſeueritas in peccatoreſ etiam hic apparet.

Quod videlicet omnipotens Deus faciens oſtendit, quid eius anima in occulto pertulit: cuius etiam corpus ante humanos oculos flamma conſumpſit. Qua in re nobis quoque hæc audientibus exemplum formidinis dare dignatus eſt: quatenus ex hac conſideratione colligamus, quod anima viuens aſſentiẽs pro reatu ſuo patitur, ſi tanto ignis ſupplicio etiam inſenſibilia oſſa concremantur.

Tit. CVI. De ſtupro & raptu.

Gen. 12. *Pharao, cum Saram vxorem Abrahami (ſororem eam eſſe illius credens) matrimonium ſibi copulaſſet, magnis cladibus à Deo fuit affectus, donec eã Abrahamo reddidit.*

Gen. 20. *Abimelech Gerarorum Rex, cum Saram Abrahami vxorem rapuiſſet, Domini manum vindicem expertus eſt: ita vt tota eius familia ſterilis fuerit reddita, quoad Saram Abrahamo cum muneribus reſtituit.*

Deut. 22 *Puella ſtupro ſponte conſentiens apud Iſraelitas lapidibus obruebatur.*

Exemp. I. *Diuinitus puniuntur volentes ſluprare beatam Flauiam.*

In vita S. Placidi c. 2. apud Su. 5. Oct.

CVm ad Ducis iniqui imperium lenones ſanctã virginem Flauiam vellent ſtuprare, vim ei inferre volentes, quicumque manus ad eam cõtingendam miſiſſent, ſtupebãt nerui eorum, & arreſiebant manus & brachia eorum, & præ dolore ex intimo corde mugitum reddebant.

II. *Luxurioſi B. Iulianam violare tentantes ab Angelo prohibentur.*

Metaph. in vita SS. Pauli et Iulianæ Martyrum, c. 17. apud Sur. 17. Auguſti.

CVm Aurelianus Imperator Iulianam iuſſiſſet in lupanari conſtitui, multi qui circumſtabant, ſceleſti & nefarij homines, certatim contendebant, quis ad eam primus ingrederetur: erant enim velut equi hinnientes, eius puellæ forma compulſi. Mox verò Angelus Domini deſcendit de cœlo, & dixit, Ne timeas, Iuliana, Dominus enim Ieſus Chriſtus, quem tu colis, miſit me, vt te protegam, & ſanctum nomen eius notum faciam omnibus timentibus eum. Cum verò impudici illi à cępto illo minimè deſiſterent, Angelus excuſſit è pedibus ſuis puluerem, & in eorum oculos iniecit, ita vt eos excæcarit. Quapropter neque ampliùs cernebant vbi eſſent, aut quo irent, neq; ad illam accedere poterant. Id cum turpe vidiſſent, quod mirabiliter factũ fuerat: vno animo clamabant: Magnus eſt Deus Pauli, & Iulianæ, qui vbique eos ſeruat, & protegit, qui illum timent. Qui autem excæcati fuerant, flexis genibus ſupplices eius opem implorabant, dicentes: Iuliana, ſerua Dei altiſſimi, peccauimus quidem contra te, cum ſtultè atque inſipienter nos geſſerimus: ſed tu da, quæſumus, nobis veniã, vt Dei ſerua: & precare Chriſtum tuum, vt nobis viſum reſtituat. Eorum miſericordia commota Iuliana paululum aquæ accepit: & cum oculos in cęlum extuliſſet, Deum inuocauit, ita dicens: Domine Ieſu Chriſte auctor omniũ ſalutis, exaudi me, & nunc etiã oſtende miracula, & prodigia, quæ facis propter nos filios hominum, Reſtitue his viris facultatem videndi, vt ſanctum & glorioſum nomen tuum celebretur. Hæc cum dixiſſet, aquam ſupra

pra turbas illas infudit, & omnes, qui excæcati fuerant, viſum præceperunt. Tum illi ad terrā proſtrati Deo gratias reddebant pœnitentiam agentes. Cumque peccata ſua confeſſi eſſent, Chriſtiani facti ſunt.

III. *Perpetuis carceribus deſtinatur Comes Sanctius ob ſtuprum cum ſorore Adefonſi Regis perpetratum.*

Luc. Tudenſ. in Chron. Hiſp. æra 828.

ADefonſo caſto & pio Froylani Regis filio ſoror erat nomine Xemena, quam Santius Comes adamauit, & ex ea filium genuit nomine Bernardum. Rex autem, vt factum comperit, nimis iratus Comitē Sanctiū in caſtra de Luna ſub iuramento perpetuo incarcerauit, & ſororē ſuam in ordine monaſtico truſit. Fecit tamen Bernardum delicatè nutriri: & quia non habebat filium, illum tenerrimè diligebat. Hic Bernardus poſtquam ad adoleſcentiam venit, tanto viguit robore, vt nullus miles tunc temporis poſſet ei viribus adæquari.

IV. *De raptore lege ciuili caſtigato.*

Io. Zon. to. 8. Annal.

LEo Armenius Imp. etſi non ita pius, tamen in Republica adminiſtranda non ſegnis erat: ſed acer admodum & vigilans, iniurioſque coercebat. Oratus igitur à quodam, qui vxorem à ſenatore quodam ſibi raptā eſſe querebatur, & addebat, ſe fruſtra Præſidis opem imploraſſe: Crimine probato, ſtatim Præſidi poteſtatē abrogauit, raptoremque legibus puniēdum tradidit.

V. *De ſtupratore & ſimul raptore à puella ad raptum oppreſſa occiſo, & bonis omnibus ſpoliato.*

Io. Zon. to. 3. Annal. & Cedren.

TEmpore Michaelis Paphlagonis Imper. Conſtantinopolitani accidit quiddam memoratu dignum. Bitangorum per Prouinciam Thracenſium in hyberna diſperſorum quidā mulierem indigenā ſolam nactus de ſtupro appellauit, ac recuſanti vim inferre aggreſſus eſt. Ea barbarum, correpto viri acinace, in cor ferit, ac ſtatim necat. Quod factum cum per viciniā innotuiſſet, coiuere cæteri Bitangi, & mulierem coronauere, omnibus etiam bonis eius, qui ipſam voluerat violare, donatam: ipſum autem inſepultum abiecerunt, vt lex iubet eos, qui ſibi mortem conſciuerunt.

Mira caſtitatis exēplū.

VI. *Ob ſtuprum bello vincitur & regno Hiſpaniæ priuatur Rodericus Rex.*

Ex Ioan. Magno Theſaurus Politicor. Aphoriſm. li. 6. c. 2.

ROdericus Gothorum Rex in Hiſpania Iuliani Comitis Calabriæ filiam per vim ſtuprarat. Qua iniuria motus pater ingentes aduerſus eum Saracenorum, & Maurorum copias in Hiſpaniā aduocauit: à quibus Rodericus cum filio eſt interfectus. Quo factum eſt, vt imperium tum Gothi in Hiſpania amiſerint. Feruntur autē cæſa ex vtraque parte ſepties centena millia hominum: atque ita ruina & mutatio regni Gothici extitit à libidinis pœna.

Præceptum VII. Decalogi.

Non furtum facies.

Tit. CVII. De furto, eiusq. pęnis.

Exemp. I. *Fures pecuniarum auiditate incenſi duos pauperes eremitas S. Romualdi ſocios trucidant.*

Apud Sur. to. 3 die 19. Iunij ca. 31. & Baro. to. 10. an. 1000.

BOleſlaus Dux Poloniæ volens coronam ſui regni ex Romana auctoritate ſuſcipere, duos ex diſcipulis S. Romualdi (qui ibi erant prædicationis gratia) obnixa cœpit ſupplicatione depoſcere, vt ipſi plurima eius dona Papæ deferrent, & coronam ſibi à Sede Apoſtolica reportarent. Qui regiæ petitioni aſſenſum penitus denegantes dixerunt: Nos in ſacro ordine poſiti ſumus, tractare nobis ſæcularia negotia minimè licet. Et ita reliquentes Regem ad cellam reuerſi ſunt. Quidam vero Regis familiares agnoſcentes eius deſiderium, ſed quid ſancti

Negotia ſæcularia per viros ſpirituales non tractanda.

ſancti viri reſpondiſſent, ignorantes, copioſum auri pondus, quod mittendum Papæ fuerat, ſecum eos detuliſſe ad cellulam falſo opinati ſunt. Deinde intra ſe conditione pacta condicunt, vt noctu eremum latenter ingreſſi, & monachos interficerent, & pecuniam aſportarent. Quos cum beati viri tentantes irrumpere perſenſiſſent, aduentus eorum cauſam protinus agnoſcẽtes confeſſionem inter ſe fecere, & ſanctæ crucis ſe cœpere vexillo communire: erant autem ibi duo pueri, eorum obſequio ex aula regia deputati, qui, prout vires dabant, ſtare pro ſanctis, & furibus reſiſtere nixi ſunt. Fures reperto tãdem aditu irruentes extractis gladijs omnes pariter occidere. Tunc theſaurum anxiè perquirentes, ſed euerſis omnibus, & nihil inuenientes: vt tanti reatus crimen obtegerent, & humana ſuſpicio non armis, ſed flammis potius, quòd fuerat, deputaret: cellam incendere, & ipſa Martyrum conati ſunt cadauera conflagrare. Sed admoti ignes amiſſis naturæ viribus nihil omnino conſumere vllis hominum ſtudijs potuere: ita enim eos ipſa etiam parietum materia repellebat, ac ſi pro lignis duriſſimi ſilices eſſent. Fruſtrati itaque fures in fugam ſe conferre nituntur: ſed & hoc illis ex diuina prouidentia denegatur: tota ſiquidem nocte per fruteta nemorum, per latitudinem ſaltuum, per opaca ſiluarum viam anxiati ſunt quærere, quam nullatenus valuere errantibus veſtigijs inuenire: ſed neque pugiones in vaginas arefactis brachijs recõdere potuerunt. Vbi vero Sanctorum iacebant corpora, copioſum lumen vſque ad diem ſplendeſcere, & dulciſſima Angelicæ cantilenæ, non deſijt ſuauitas reſonare. Adueniente autem die, quod factum fuit Regem latere non potuit Qui illico adueniens cũ copioſa populi multitudine feſtinauit, & ne fures euaderent, facta corona hominum, totam ſiluam vndique circumcinxit: qui tandem reperti ſunt manifeſti criminis rei, & ad gladios ſuos adhuc vltione diuinâ ligati. Rex autem quid de eis faceret habita conſideratione deliberãs, hoc poſtremo decreuit, vt nequaquam eos, ſicut merebantur, occidi, præciperet, ſed ferreis catenis vinctos ad ſepulcra Martyrũ deſtinaret, quatenus aut ibi vſque ad obitum in vinculis viuerent miſerabiliter, aut ſi ſanctis Martyribus aliter videretur, ipſi eos ſua miſericordia liberarent. Qui cum ad Sanctorum tumulum fuiſſent ex præcepto Regis attracti: mox ineffabili diuinitatis omnipotentia fractis ſunt nexibus abſoluti. Deinde facta ſuper Sanctorum corpora baſilica, innumerabilia non ſolum tunc, ſed & nunc ibi fiunt ex diuina virtute prodigia.

Io. & Benedictus eremitæ à furib. trucidati.

Sanctorum cadauera conflagrare ne queunt.

II *De fure ob ereptum S. Odiloni menſæ velamen vltione diuina pedibus, & manibus correpto.*

CVm B. vir Odilo cũ Henrico Rege, qui poſtmodum factus eſt Imperator, in Ticinenſi vrbe ſimul conſiſteret, & Dominicæ Natiuitatis gloriam celebraret, contigit, vt velamen menſæ eius, artificioſa textrini laboris operatione conſpicuum, ſacrilega fuiſſet fraude ſublatum. Poſtquam autem vir Dei cum Rege diſceſſit, fur qui rapuerat, iam ſecurus, propoſuit velamen in foro venalium. Sed dum illi diſpoſitio cæleſtis obſiſtit, ſancta diſtrahi præda non potuit. Ter igitur quod ſubduxerat, inter nundinarum merces expoſuit, ternò ſubtiliter attẽtauit: ſed cum emptoribus de pretio penitus conuenire non potuit, nec inter diſtrahentem, & coementem paciſci valuit venale commercium: quia diuina diſpoſitio conatibus hominum negauit effectum. Interea ſceleris huius auctorem vltio diuina corripuit, & manus, quæ ſacrilegium perpetrauerant, ad pedes, quibus raptor aufugerat, arefaciens intolerabili dolore conſtrinxit, Mox itaq; compulſus languore

Pet. Damian. Cardin. Oſtienſ. de vita eius apud Sur. 1. Ianuar.

guore ad eccleſiam beati Maioli manibus alienis aduehitur mantile ſublatum ad reatus indicium coram cunctis appenditur, & diuina clementia ab omni populo, qui percitus huius famę rumore conflux(er)at, imploratur. Sic itaque beati Maioli meritis, ac precibus fratrum ſibi ſeruientium, ſanus & incolumis factus, velamen reddidit alienum, & recepit ſemetipſum.

III. *De furibus diuinitus per miraculum vinctis, & inde ad meliorem frugem redactus.*

Euſeb. Caſ.l.10 cap.4. Niceph. Calliſt. l.8.c.42

Fures miraculo vincti ad meliorem frugem rediguntur.

ILluſtre illud Spiridonis factū huic ſubiugam: Fures aliquando noctu irruiſſe dicuntur in ſancti viri ouile inſidias gregi eius tendentes, & clam oues aliquot capere conantes. Et cum nemo eis compedes iniiceret, derepētè diuinitus vincti ſunt. Aurora illuceſcente, magnus ille vir adeſt, manus eorum poſt terga redactas inuenit, ſubridet: vincula illa, quæ ſub oculos non caderent, ſoluit: docens eos admonet, licuiſſe eis, ſi quid petiiſſent, accipere: neque opus fuiſſe, cur noctu ſe ærumnoſe fatigarent: mores eorum ad meliorem vitam, vt iuſto quæſtu vitam tolerarent, transformat, & poſtremò ærumnæ eorum miſertus: Abite, inquit, & arietem hunc accipite, ne noctem hāc fruſtra peruigilaſſe videamini, reprehenſionemque mihi, propter toleratos domi meæ labores, veluti qui vacui abieritis, impingatis. Vnum hoc eſt, quod à Spiridione non non ſine admiratione facetè eſt factū.

IV. *De fure, qui de loco, vbi furtum commiſerat, exire nequiuit.*

Gregor. Tur.lib. 2.miracul.c.18

ALius quidam per vigiliam feſtiuitatis S. Iuliani Martyris, equum alicuius, qui tunc forte ad eandem ſolemnitatem venerat, furto comprehendit, aſcenſoq; velociter properat, ſcilicet vt qui lumen perderat veritatis, nō inueniretur à luce, & cuius pectus cupiditatis tenebræ obſederant, eius, & furtiuam fraudulentiam nox celaret. De talibus enim Dominus dicebat in Euangelio: *Omnis qui malè agit odit lucem.* Albeſcente igitur cœlo dicebat, Iam ſecurus ſum, nam triginta leucas à ſancti Baſilica elōgatus ſū: iam ſecus propriam domum eſſe me credo. Dum hæc tacitus reuolueret intra ſe, demotis ex axe tenebris, cognoſcit ſe ipſi vico propinquum inter populos diuagari, timenſque ne ſcelus ſuum patefieret publico, cum cautela grandi caballum in loco, vnde digreſſus fuerat, reformauit, ſic miſer virtute martyris tota nocte detentus in circuitu vici, &, vt ego credo, ab auctore, qui eum obſederat, eſt deluſus: vt viā, quam apprehendere voluit, non valeret. O ſcelerata cupiditas, quid agis? Semper amatores tuos in confuſionem præcipitas.

Ioan.3.

Fur exire nequit.

V. *De fulmine in eius aream corruente, qui alterius manipulos furatus fuerat.*

Theod. in SS. PP.hiſt. cap.6.

VIr quidam, qui non erat ſuis iuſtis contentus laboribus, ſed aliena concupiſcebat, proximi quidē aliquot ſuſtulerat manipulos: per hæc autem conabatur ſuū augere cumulum, ſed ſtatim in eius furtum diuina lata eſt ſententia, cecidit fulmen, & exuſta eſt area. Miſer autem ille ad Dei hominē acceſſit, qui non procul à vico fixerat tabernaculum: & quæ ſibi quidē acciderat, narrabat calamitatem: furtum autem celare conabatur. Poſtquā autem vera dicere iuſſus, eſt furtum confeſſus, coegit enim caſus vel ſeipſum accuſare: iuſſit vir ille diuinus, vt corrigendo iniuriam, faceret vt liberaretur à pęna. Nam ſi tu, inquit, illos ſolueris manipulos, extinguetur ille ignis immiſſus diuinitus, licebat ergo videre illum quidem currentem, & ſpicas furto ſurreptas, ei cui facta fuerat iniuria, offerentem, pyram autem abſq; igne extinctam, diuini ſenis oratione, & interceſſione. Hoc non incolas ſolum impleuit terrore, ſed etiam totam ciuitatem Antiochiam.

Bona alterius capiens ſuorum iacturam patitur.

VI. *Pam-*

VI. *Pambonis Romani furtum ex tempore maiori furto diuinitus immiſſo caſtigatur.*

Pet. Damian. in epiſt. ad Pandulphū Clericum in Bibliothec. SS. Patrum tom. 3.

HIs viſum eſt adijcere illud, quod habet Petrus Damianus Cardinalis in epiſtola ad Pādulphum his verbis: Vir quidam Pambo nomine, clarus quidem genere, ſed tenuis facultate. Romæ conſtitutus in vno mecum verſabatur hoſpitio, cum Héricus piæ memoriæ Rex coronam ſuſcepit Imperij. In ipſis autem vigilijs, propinque iam nocti imminentibus tenebris non paruus porcorum grex per longā nundinarū porticum ducebatur. Tūc Præfatus Pambo inter opaca venaliū vnum è porcis irruens arpaxauit: fauces, ne grunirct, obſtrinxit: ſicque gratulabundus ad ſocios, vt in craſtinum pararetur, adduxit. Illuceſcente itaq; ſacroſancta ſolēnitate ſuo fruitur ſcelère, & ſatiatus exultat de ſui criminis impunitate, putabat enim fortaſſe, quod hoc non attenderet Deus, ſed ſubſequente proxima nocte didicit, quia ſuper eum diuina retributio vigilauit, nam dum equum ſuum malè cuſtodiens obdormiret, ſubito fur habenam, quam ille innexuerat manibus aſtutè ſubduxit, equumque cum freno & ſella ſumit, & tranſpoſuit. Euigilans itaque, ſubtili ſe ſenſit mulctatum eſſe iudicio, quia ex eadem manu, qua porcum rapuerat, aucto fœnore caballum ſibi ſubreptum eſſe cognouit. Sed quamuis in hoc homine è veſtigio ſit vltio ſecuta poſt culpam, non mirum quod quibuſdam reprobis aliquando pœna, differtur, ſuiſque ſceleribus diutius perfruuntur: vt enim ſcriptura teſtatur: *Ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt.*

Pambonis furtum furto caſtigatur.

Iob 21.

VII. *Quam periculoſum ſit furandi conſuetudini acquieſcere.*

PEericuloſum eſt valde in habitum paſſionum & vitiorum incidere, quas cum voluerit homo non poſſit ſolus ſuperare, ſed opus ſit ſanctorum virorum auxilium implorare. Libet narrare vobis de quodam confratre noſtro, qui miſer & infelix in habitū paſſionis lapſus erat. Accipite rem lacrymabilem. Cum eſſem in cœnobio, conſueuerant fratres omnes cogitationes ſuas ad me deferre, vel per iocum, vel per quandam ſimplicitatem; ita vt etiam Abbas hanc mihi curam ſeniorum conſilio imponeret. Die igitur quadam ad me venit vnus è fratribus poſtulans pœnitentiam, quia furtim comederet. Qui à me interrogatus quare id ageret, reſpondit, fame ſe cruciari, nec poſſe in menſa cum reliquis ſaturari. Hortabat, vt hoc Abbati inſinuaret, ille autem pudore teneri ſeſe dicebat. Ego igitur Abbatem adij, & Fratris fragilitatē aperui, qui mihi omnem eius curam commiſit, vt eum ſcilicet curarē, vt mihi viſum eſſet. Acceſſi e veſtigio ad cellariotam, imperauique illi, vt quacumque hora frater edere vellet, nihil ei negaret, omnia præſtaret: ſicque, vt imperaueram, agebat. Dies itaque aliquot cauit à furto frater: ſcilicet non multo poſt ad me veniens, cum lacrymis veniam poſcebat & deprecabatur, quia adhuc ad furtum priſtinum rediſſet. Adhūc ego conuerſus ſciſcitabar, hoc cur faceret, aut ſi pateretur repulſam vllam à cellariota. Negabat ille quicquam ſibi deeſſe, ſed vereri & erubeſcere cellariotam illū. Ego tunc ab eo quærere cœpi, an de me erubeſceret, quod cum negaſſet, iuſſi, vt deinceps ad me accederet, & à me ſolo neceſſaria caperet, neque furtim amodò quippiam acciperet. Erat autem tunc forte mihi cura infirmorum. Perſeuerauit igitur apud me dies aliquot abſque furto, egoque illi deeſſe nihil patiebar. Nam multo autem poſt, vt primum, lacrymans ad me venit, & ad furtum rediiſſe ſe denuo confitetur. Interrogo rurſum, cur id faceret, cum & de me non erubeſceret, & nullam inediam & neceſſitatem pateretur. Reſpondit

Bibliot. pp. to. 2. Doctrina 11. B. Dorothei Archimandrita.

Furandi conſuetudo quam pernicioſa.

ſim-

ſimpliciter, neſcire ſeſe, quare, aut quo pacto id faceret, ſed id eſſe quadam ex conſuetudine mala. Quæ etenim furaretur, non ſibi ipſi reſeruare, ſed aſino apponere, atque ita inuentū eſt. Fabas, palmulas, ficus, cepas, & quicquid aliud inueniretur ab eo aſino apponi. Nam cum illa ſurripuerat, lecto ſupponebat, cumq; iā putreſcere inciperent, inſcius quid de his ageret, aſino obijciebat. Contemplamini ex hoc fratres, quam miſerum, quam infeliciſſimum ſit in habitum paſſionis peruenire. Non ignorabat infelix malè facere ſeſe, non ignorabat adeo iniquum eſſe, affligebatur dolore & lacrymis crebris, & tamen trahebatur miſer nolens à mala hac cōſuetudine, quam in ſe induxerat ex præmiſſa negligentia. Rectè igitur aiebat, ſentiebatque Abbas Niſcheron, qui raperetur a paſſione, fieri ſeruum paſſionis.

VIII. *A rei alienæ furto qua ratione deterretur mulier.*

Ex Annal. Societ. an. 1583. ſub Pro. Sicilien. Colleg. Meſſanē ſi.

EST in Prouincia Sicilienſi ingens bombycum copia, vnde ſericum depecti ſolet: horum paſtus ſunt mori folia, quæ cum primum emicant (emicant autem oriente Martio) rara admodum ſunt. Raritas facit, vt alendis ſuis quiſq; bombycibus primis ab octo diebus alienas mori frondes occulte præripiat. Cui incommodo vt occurreret Pater, Euchariſtiam populo præbiturus, imprecatus eſt ei pœnas, qui nō ab eo furto temperaſſent. Non defuit cōtumax muliercula, quæ Patris iuſſa cōtemnens bombyces furtiuis frondibus paſceret. Sed eo ipſo die induſtrijs vermibus interemptis vim illarum comminationum experta eſt: agnouit erratum, frondes abiecit, alienis didicit abſtinere. Sed vt hęc ſuæ contumaciæ pœnas dedit: ita qui dicto audiētes fuerunt, ijs ex animi ſententia res ceſſit. Conſtat enim magnam ſericorum abundantiam eo anno præter conſuetudinem, præterque ſpem omnium, qui eius rei penuriam potius & caritatem, quam copiā & vilitatem animo præceperant, conſecutam.

IX. *Furtum committens etiam lege Canoni a ſiue Eccleſiaſtica punitur.*

QVod furtum committere ſit contra legem Canonicam, id videre eſt apud Gratianum 3.q.5.c. Cōſtituimus: Conſtituimus cum omnibus, qui nobiſcū ſunt, Epiſcopis, vt homicidæ, maleficæ, fures, ſacrilegi, raptores, adulteri, &c. nullatenus ad accuſationē, vel ad teſtimonium ſint admittendi: quia infames ſunt, & iuſtè repellendi. Idem patet 6.q 1.c. Infames. Deinde, ſi in furando fur occiditur, non eſt pro eo orandum: vt patet extra de furtis.c. fures, vbi dicitur: Fures, & ſimiliter latrones, ſi in furando & deprædando occiduntur, viſum eſt pro eis non eſſe orandum. Dicit ibidem, quia in mortale peccatum eos decidiſſe conſtat.

Grat. 3. q. 5. cap. Conſtituimus. Fures infamia labe aſperguntur. Pro furibus quādo non orādum.

X. *De furto per miraculum detecto.*

FVerat Chriſtianus quidam degens inter ethnicos accuſatus furti, & quia hoc crimen ſeueriſſimè caſtigatur in Laponia, ſic vt de eo, quantumuis minimè conuictus, morte cū nulla veniæ ſpe mulctetur, nec tamen poſſent hunc Chriſtianum verè conuincere, ecce mox gentiles cum obſidenī; & dum aliud non poſſunt, importunè compellunt, vt ritu ipſis conſueto iuramentum edat: qui erat, vt in folio chartæ ſubſcripto ſcriberet quod erat iurandum, deinde folio in palmam manus depoſito imponeret ferrum candens, manumque conſtringendo in ſuum caput vindictam & iram Chamis imprecaretur, ſi obiecti criminis reus foret. Quod ſi manus forte amburatur, aiunt experientia probatum, eum noxę eſſe reū: ſi vero à læſione cū folio maneat immunis, eſſe innoxium. Cum igitur hic Chriſtianus in has anguſtias adductus eſſet, quippe vel iurandum illi erat,

Ex litt. Iapo. p. Luſij Froiſ an. 1595. apud Martin. Del. t.2.diſq. lib.4.

Furtum miraculo detectum.

erat, vel repudiato iuramento, quo ſe reum faciebat, vitæ diſcrimen adeundũ, innocentiæ ſuæ confiſus dixit. Fas ſibi non eſſe, vtpote Chriſtiano, per falſum Deum iuret. Ille ergo ſigno crucis in folio expreſſo, ferroque candenti impoſito, quia id facere cogebatur, magna animi præſidentia fœrum manu conſtrinxit Res mirabilis, nec manus nec folium amburitur. Itaq; non ſolum ſolutus eſt pœna, quam gentiles illi minabantur, verum etiam culpa, quam falſo illi impingebant.

Tit. CVIII. De ſacrilegio.

Sacrilegium hoc loco eſt, cum res ſacra de loco non ſacro, aut res non ſacra de loco ſacro auferctur.

4. Reg. 12. & 2. Paral. 26. *Ioas Rex, qui theſauros templi temerè ſurripuerat, à ſeruis ſuis interficitur.*

Dan. 4. *Balthaſar Nabuchodonoſoris pronepos quia vaſis ſacris cum Principibus, & concubinis abutebatur, à Deo corripitur, & poſtea occiditur.*

1. Mach. 1. *Rex Antiochus obſpoliatum & profanatum templum Hieroſolymitanum, varys malis, ac doloribus oppreſſus miſerrima morte occubuit.*

2. Mach. 3. *Heliodorus à Saleuco Aſiæ Rege miſſus ad rapiendos templi theſauros, ſacerdotibus Deum inuocantibus. Ab angelis flagellatur; rurſusque Oniæ ſummi ſacerdotis precibus liberatur.*

2. Mach. 4. & 8. *Lyſimachus multis, commiſſis in templo ſacrilegys ante ærarium interficitur.*

Exemp. I. *Ioannes Baptiſta redarguit violatorem ſepulchri Rotharis Regis Longobardorum.*

Paul. Diacon. de geſtis Longob. l. 4. cap. 48. apud Bar. to. 8. anno 654.

ANno Domini 654 Rotharis Longobardorum Rex Arianus, vbi regnaſſet annos ſexdecim, & menſes quatuor, moriens regnum reliquit filio Rodoaldo. De eius ſepultura hæc habet Paulus Diaconus: Hic cũ iuxta Baſilicam B. Ioannis Baptiſtæ fuiſſet humatus, poſt aliquantũ tempus quidam iniqua cupiditate ſuccenſus eius ſepulchrum noctu aperuit, & quicquid in ornamentis eius corporis reperit, abſtulit. Cui beatus Ioannes per viſionem apparens eum vehementer exterruit, eique dixit; Cur auſus es corpus iſtius hominis contingere: Fuerit licet non rectè credens, tamen mihi ſe commendauit. Qui igitur hoc facere præſumpſiſti, nunquam deinceps in meam Baſilicam ingreſſum habebis: Quod ita quoque factum eſt. Quoties enim cumque voluiſſet beatis Ioannis * oraculum ingredi, ſtatim, velut à validiſſimo pugili guttur eius ferire tur, ſic ſubito retro ruebat impulſus. Veritatem in Chriſto loquor: hoc mihi ipſe retulit, qui hoc ipſum ſuis oculis factum vidit.

S. Io. Bapt. arguit ſpoliator. ſepulchri Rotharis.

* oratorium.

II. *De varia Dei vindicta in milites rerum eccleſiaſticarum inuaſores.*

Greg. Turon. de Glor. Mart. c. 66. & Bar. to. 7. anno 556.

TEmpore quo Chramnus Aruernũ abijſſet, diuerſa ſcelera ab eius gerebantur miniſtris, ex ijs vero quinq; milites ſacroſanctum oratorium domus Iciacenſis furtim appetunt, habentur autem in eo S. Saturnini reliquiæ, interruptoque ablatis palliolis, vel reliquis miniſterij ornamentis, nocte tegente, diſcedunt. Sed presbyter recognoſcens furtum, ac inter vicinos ſcrutans, nullum potuit ex his, quæ ablata fuerant, indicium reperire. Protinus vero latrones, qui hæc admiſerant in Aurelianenſe ſe territorium tranſtulerunt, diuiſiſque rebus, accepit vnuſquiſque partem ſuã: ſed mox inſequente vltione diuina, quatuor in ſeditionibus interfecti sũt: quintus vero totam furti huius hæreditatem ſuperſtes remanens vendicauit. Sed vbi hæc in domum ſuam cõtulit, ſtatim obtectis ſanguine oculis excæcatus eſt. Tunc compunctus tam doloribus, quam inſpiratione diuina vouit dicens: Si reſpexerit Deus miſeriam meam, & mihi viſum reddiderit, referam loco illi ſancto, quæ abſtuli. Et hæc cum lacrymis orans viſum

Voti facti vtilitas.

ſum recepit. Accedens verò ad oppidum Aurelianenſe, prouidente Deo, Diaconum Aruernenſem inuenit: cui traditis rebus, ſuppliciter exorauit, vt eaſdē oratorio reſtitueret. Quod Diaconus deuotus impleuit.

III. *Excæcatur diuinitus Princeps Capuanus direptor bonorum eccleſiæ cœnobij montis Caſſini.*

Leo Oſt. l. 3. hiſt. Caſſin. c. 45. & 46. anno Do. 1078

TEmpore Michaelis Conſtantinopolitani Imperatoris Roſellanæ eccleſiæ Pontifex ad cœnobium montis Caſſini veniens non paruam pecuniæ ſummam in hoc loco depoſuit. Quod vbi Iordani Principi Capuę relatum eſt, miſſis militibus, eam de ſecretario eccleſiæ abſtrahi, & ad ſe pręcepit afferri. Ad hæc fratres: Pecuniam, inquiunt, quæ patri Benedicto credita eſt, nos nulli omnino viuentiū damus; verū in ſecretario conditam, qui præſumpſerit, tollat. Milites diabolico furore dementati pecuniam de ſecretario abſtrahunt, ac abſtractam ad Principem deferunt. Tantum verò, & tam immanè, inauditumque facinus Gregorij Papæ dum perueniſſet ad aures huius temeritatis noxā inultam eſſe non ferens, & verens, ne hoc rurſus exemplo eccleſia noſtra violaretur, diuinum officium in eccleſia patris Benedicti interdixit, altariaq; omnia nudari fecit, aſſerens in tanto ſcelere nimiæ negligentiæ, damnandæq; formidinis Deſiderium Abbatem, ac Fratres argui meritò poſſe: ſeque aduerſus Congregationem noſtram ſeueriùs cōmouendum, niſi ea, qua ſemper locum iſtum dilexerat charitate, teneretur. Siquidem tolerabiliùs eſſe villas, & caſtella iuris noſtri in prædam & direptionem dari, quam ſanctum locum vbiq; terrarum famoſiſſimum tantæ ignominiæ ſubiacere. Sed non diu diuina vltio dilata eſt, nā Princeps tanti auctor ſceleris, poſtquā pecuniam tulit eccleſiæ lumen amiſit. Inde vero Gregorius in Concilio præſidens conſtituit, vt ſi quis Northmannorum, vel quorumlibet hominum, prædia, monaſteria, villas poſſeſſioneſque noſtri monaſterij Caſſinenſis inuaſerit, & ſecundò, & tertiò admonitus, non emendauerit, excommunicationi ſubiaceat: quouſque ſatisfaciat.

IV. *Vindicta horrenda diuinitus immiſſa in milites rerum monaſticarum inuaſores.*

Ex Ditmar. Epiſ. Meſpurg. Baro. to. 10. an 999.

NOn ſilebo hoc loco quoddam miraculum tēporibus Cæſaris Ottonis tertij Romę cælitus exortum anno Chriſti Domini 999. Nam cum Ducis Hermanni milites monachorū S. Pauli prata vi ſua comprehenderent, ſuppliciter ab eis rogati diſcedere noluerunt: & continuò nubes variæ aſcendunt, fulmina micant, terrorem Dominicum monſtrantes. Tonitru terribile protinus ſubſequitur, & ex eorum numero optimos quattuor occidens, cæteroſque fugans pauperes Chriſti in hoc mundo non eſſe contemptibiles oſtendit. Protector enim talium miſericors Dominus, & hos honorantes, & in neceſſitate ſua exaudientes digna retributione prouehit, eorumque perſecutores, aut hic (quod leuius habetur) aut in futuro (quod grauius) punit.

V. *De alia horrenda Dei vindicta in milites rerum ſacrarum raptores, & non imaginis S. Ioannis Baptiſtæ aeturbatores.*

Ex Archiuis Eccleſ. Broucburg, & vulgari Ciuium traditione anno 1383.

CArolus Francorum Rex à Ludouico Malano 26. Flandriæ Comite vocatus in auxilium anno Domini 1383. 26 Septēbris, reportata in agro Roſebecano contra Anglos victoria, Broucburgū inter aliā oppida ab illis capta recepit, ac Principi reſtituit. Nullum ex omnibus receptu difficilius, quam iſtud. Ibi enim Angli factis aliquot propugnaculis, vnde ſe defenderent, fortiter reſtiterunt. Milites Regis ter aſſultū fecerunt, ter quoq; a męnib. repulſi ſunt. Rex tamē ſtatuit, non

priùs abeundum, quam vrbs in Principis ſui poteſtatem veniſſet. Facta tandem inter ſe compoſitione, Angli omnibus bonis, & bellicis machinis relictis, ſaluis dumtaxat corporibus loco ceſſerunt, ac Regi ſuo Eduardo victorias referunt. Rex itaq; cum vrbem ingrederetur, cum ſuis Principibus & Baronibus edictum fecerũt, vt oppidum incenderetur. & ciuium bona diriperentur, exceptis eccleſiæ bonis: vidiſſes mox miſerandam rerum faciem, milites ædibus inſultantes rapientes, tumultuantes, vendentes, ementes, & quantum quique poſſent prædæ auferentes. Porro, vt ſunt ſemper plures mali, iuxta verbum Sapientis, contra edictum Principum, ſceleratiſſimi aliquot nebulones Britones, ſua ſorte nondum contenti in templũ diuo Ioanni Baptiſtæ dicatum non ſine magno ſuo incommodo irruerunt, quidam enim ex illis auaritiæ vicio oculum mentis gerens excæcatum ad gazophylacium (quem truncum templi noſtri vocant) deuenit, ratus ingẽtem theſaurum ibi contineri, bipenni, id-eſt, halabarda, in partes cõminuit. Impos voti factus confeſtim in terrã cecidit, & tanquam à dæmonio obſeſſus, & alienata mente horrendè vociferabatur, caput, pauimento allidebat, labra mordebat dentibus ſtridebat, calcitrabat, ſpumabat (dixiſſes vel canem rabioſum, vel hominem dæmoniacum) exitum templi quærens nec inueniens prope baptiſterium in pauimentum lapſus crepuit medius, & diſperſa ſunt omnia viſcera eius. Alij tres non paulo inhumaniores, ruptis templi cancellis irruerunt in chorum: ibique viſa ſtatua ſeu imagine S Ioannis Baptiſtæ, in ſummo altari poſita, quæ ex auro facta videbatur, ad illam diripiendam acceſſerunt. Quidam eorum auſu temerario, nec iudiciũ Dei metuens, altare conſcendit, & impuriſſimos pedes ponens in loco ſanctificationis ſtatuam de tabernaculo deturbat in terram. Ibi vero orta quæſtio inter eos, cuius futura eſſet, vnuſquiſq; enim habere volebat, ac ſuam eſſe aſſerebat, cum reuera nullius propria eſſet. Dum autem lis in longum protraheretur, & inter ſe tumultuarentur, ecce repente permiſſu diuino factum eſt, vt ſtatua viſa ſit priſtinum locum occupare. Mox vnus ex illis, qui videri volebat cæteris duobus audacior, & nequitiæ caput, haud terrefactus tanto miraculo, neque habens memoriam mirabilium operum Dei præ oculis, conſcenſo altari venerabilem ſtatuam iterum volens deducere in terram, vt eam ſibi ſoli vendicaret, factus ĩ agonia toto corpore tremuit, & tanquam glacies obriguit. Denique ante ipſum altare interijt, & animam infelix efflauit. Glorioſus Deus in ſanctis ſuis, & mirabilis in maieſtate & factis ſuis.

VI. *De militibus poſt exſpoliatum diui Leuini ſacellum diuinitùs excæcatis.*

ANno ab incarnatione Domini 1007 cum Henricus Cæſar, is qui in cœlum dicitur relatus, Flandriam vaſtaret, & quidam eius milites diui Leuini ſacellum apud Holtã, prohibente, quoad potuit, Adalberto ſacerdote, ſpoliare conarentur, luminibus repente capti, magnis vocibus, vt à ſacro abducerẽtur loco efflagitabant: quo attonitus Auguſtus miraculo ſupplicem ſe ad ſancti proiecit aram, Deumque Optimum Maximũ pro ſe, ſuiſque orauit, ſacramque ædiculam amplis honorauit donis. Rurſus (vt idem ait) anno Domini 1535. punitus Ramfridus presbyter: qui cũ apud Etthelgem ſacris operaretur, argenteum furatus calicem ſtanneum ſuppoſuit: cæterum ad precationem Dominicam cum veniſſet, gemens, tremenſque ſtetit, ac finire illam nullo modo quiuit.

Ia. Meyer. li. 2. Annal. Flãd. ad an. 1007

Eccleſiæ bona diripientes excæcãtur.

Lib. 5. anno 1535.

Sacrilegus inter myſteria diuina corripitur diuinitus.

VII. *De horrendo Iuliani auunculi interitu, cum Felice, & Elpidio Iuliani Imperat. Quæſtoribus, ob direptum magnum Antiochiæ templum.*

Niceph. Calliſt. lib. 10. cap. 29. hiſt. Eccleſ.

IVlianus illuſtri dignitate prædictus Iuliani deſertoris auunculus, aduerſus Chriſtianos, & veram pietatem, imo, & aduerſus ipſum vniuerſarum rerum Deum arma ſumens, ſacra vaſa longè precioſiſſima, eccleſiæ magnæ, quam Conſtantinus Magnus cõſtruxerat, in fiſcum Imperatoris inferri mandauit: & foribus templi, quod cum Ariani habebant, clauſus, ne quis eo ingrederetur, curauit. Cum Iuliano Felix & Elpidius imperialiũ pecuniarum quæſtores publicarũ alter, alter priuatarum, in templum id direpturi venerant. Horum Iulianus difficili, & incognito morbo correptus, ad dies quadraginta ita diſtentus iacuit, vt neque loqueretur, neque ſentiret quidquam. Cauſa morbi erat, quod ſacris vaſis, quæ terræ illiſerat, pro ſedili vſus fuerat: & Epiſcopum Euxoium, qui piaculum tantum inhibere conatus fuerat, in caput vehementer verberauerat, dicto illo inſuper ingeſto: Chriſtianorum res à diuina prouidentia non curari. Et valetudine paululum recuperata, quum ſeipſum ob nefandam ſententiam ſuam condemnauit, tum vindictam diuinam, qua affligebatur, ſenſit. Et quum ita aduerſus ſeipſum impiorũ facinorum ſuorum teſtis ipſe eſſet, ventrem deinde eius putredo & omnis generis vlcera conuulſerunt, quæ ei mortẽ etiam attulere. Viſceribus enim atque extis putredine ea corroſis, excrementa non iam per naturalia vim expellendi obtinentia membra egerebat, verum os ſceleſtũ, quod blaſphemiæ & maledictorum effecerat inſtrumentum, pars corporis obſcœna, per quam excerneret, eſt factum. Pudenda ipſa, & qui circa ea sũt meatus, corrupti itidem ſunt: caroque eis in partibus putrefacta in vermes abijt, & morbus ipſe medicorum arte longè fuit potentior. Illi enim reuerentia & metu Imperatoris omnia experti sũt, & omni remediorum ſpecie ad habita, pinguedineque precioſarum auiũ, quis dijs ſacrificabant, membris corruptis applicata, vermes profundius latitantes in apertum quaſi quibuſdã illecebris euocare contenderunt. At illi in membris occultioribus ad carnẽ viuam magis, magiſque prorepſere, neque corrodere hominem deſtitere, donec violenta morte miſerum enecarunt. Porro tanta calamitate propterea mactatum eſſe ferunt ex ira diuina, quod ſic eccleſiæ, & ſacris eius vaſis inſultauerit.

Theodoret. addit Iulianum in ſacram quoque menſam minxiſſe.

Iuliani auunculi ægritudo & mores horrenda.

Felicis Quæſtoris in Chriſtũ blaſphemia.

Felix autem vaſis tanti precij conſpectis (Conſtantinus namque & Conſtantius liberaliſſimè ea comparauerant) arridens & vrbanè iocans: Ecce, inquit, qualibus vaſis Mariæ Filius diuina re peragenda colitur: eamque, nec ob aliam quampiã cauſam, ex interioribus eius venis vna quæ maxima eſſet, rupta tanquam per fiſtulam ſanguinem per os eius emiſit. Sic & ipſe horrendum cernentib. omnibus ſpectaculum factus non totum perdurauit diem: ſed circa crepuſculum, vna cum ſanguine iam deficiẽte, ſimul etiam animam euomuit.

Eiuſdem miſerandus obitus.

At tertius Elpidius, qui blaſphemus quoque in Chriſtum fuerat, tardius ille quidem, quam alij pœnas luit: ſed tamen inter eos; qui tyrannidem affectarunt deprehenſus, bonis omnibus exutus, grauesq; ęrumnas alias in carcere perpeſſus, turpiter vitam finijt, ſacer & deteſtandus ab omnibus iudicatus.

Diuina in Elpidiũ Quæſtorem vltio.

Præter hos alius quidam cum reliquis, in eccleſiam, quam donaria & res alias pretioſas prædonum more auferentes, eumque, qui ſacra vaſa curabat, contumelijs, afficiẽtes, vaſtarũt, atque diripuerunt, ingreſſus, ſuper reliquas indignitates, veſte ſubducta ſacrificij aram petulantiſſimè comminxit. Verum illico pergraues & acres tanti flagitij tulit pęnas. Per quæ enim peccauerat, ad interiora vſque viſcera

putredine conſumptis membris, in-credibilis inde vermium vis prognata miſerandum in modum, vt dicere calamitatem eam pudeat, miſerum extinxit.

VIII. *De horrenda Dei vltione in Pandulphum altare Dei inuadentem.*

Leo Oſti Chron. l. 2. Baro. to. 10. an. 1038. 4.

PAndulphus Princeps Capuanus cuidam fideliſſimo ſuo Adelgiſio nomine iubet, vt quantocius ad monaſterium veniat, atque planetam, & calicem Imperatoris, & nõnulla alia, quæ modo non recolo, eccleſiæ ornamenta præcipua Aquini & Sexti Comitibus ſub pignore habenda perniciter deferat. Cumque ille adueniens, cuius rei gratia adeſſet, Fratribus aperuiſſet: quidam ea danda, quæ poſcebantur, ne irato Principe peiora paterentur, cenſebant: cumque ille prorſus inſiſteret, Adam, qui tunc eccleſiæ curam gerebat: Ego, inquit, quæ requiris, nec tibi, nec vlli prorſus hominum daturus ſum: ſed ea ſuper ipſum beati Benedicti altare ponam: inde ille qui voluerit, aut præſumpſerit, tollat. Quod cum feciſſet, ille mox temerarius audacter acceſſit: & cum iam iam ad altare manus extenderet, mirabile dictu, protinus in faciem corruit, & vehementiſſima epilepſi ſubito, paralyſique correptus, vniuerſis aſtantibus mirum de ſe, dirumque ſpectaculum præbuit, ac de ipſa quidem infirmitate poſtera die quoquo modo conualuit, & ſine affectu ad Principem redijt. diſtorto tamen ore, atque oculo vſque ad obitum perſtitit: cunctiſque inquirentibus, quonam id ſibi modo contigerit, non ſine magna audientium admiratione referebat: Princeps hoc facto aliquantulum quidem reueritus eſt: ſed in mente peſſima diu non potuit voluntas bona durare. Poſt non multum enim temporis iterum Baſilium præpoſitum miſit, omnemque monaſterij theſaurum ad ſe per illum deferri iuſſit De Capuano vero monaſterio abſtulit argẽteas coronas, & codicem vnum gemmis ornatum; & planetam citrinam optimam, & tria altaris pallia, cunctaque ſimul in arce, quam in monte ſanctæ Agathæ, qui Capuæ imminet, conſtruxerat, cõdidit. in qua item arce innumera aliarum multarum eccleſiarum, viduarumque, & pupillorum ſpolia tum dolo, tum violentia direpta condiderat.

Paralyſi corripitur Pandulphus Comes tyrannus, & cur?

IX. *De pœnis ſacrilegorum corpus diui Audomari e Sithiu furtim efferentium.*

Iac. Meyer. li. 5. Annal. Flandr.

HVgo filius Caroli Magni ex Reguina concubina, Veromanduorum, idemq; Sithiuenſium Abbas, per Morum quendam monachum ſubornatum furatus eſt in Sithiu corpus diui Andomari Morinorum Epiſcopi, vt aſportaret illud in Veromandiam. Agebat tum Folquinus Morinorum Epiſcopus apud Vvoromholt in Mẽpiſco viſitans eccleſias ſuas, ac verbo Dei indefeſſus inſiſtens: qui vt de tãto certior factus eſt furto, coacta per Folcardum fratrem virum militarem nõ pęnitenda Morinorum manu, raptim Veromãduos inſequitur: quos, priuſquã Legiam fluuium ad Lisburgium viculum tranſmittere poſſent, S. Præſulis reliquias reddere coegit, eaſque reportauit in Sithiu, metuque Normannorum in terrem ſolicitus recondidit: & paucis poſt diebus pœnas dedere ſacrilegi: mente captus eſt Morus, & Hugo à Carolo Rege miſſus ad Toloſæ vrbis obſidionem interijt.

D. Aduomari reliquias furtim auferentium pœna.

X. *De Guarnerio Theodorici Regis miniſtro rei eccleſiaſticæ inuaſore cœleſti vltione vindicato.*

Ex Actis Auſtregiſili Ep. c. 13. apud Sur. die 20. Maij, & Baro. to. 8. anno 611.

ANno Domini 611. Auſtregiſilo Bituricẽſi Epiſcopo ſucceſſit Sulpitius eius Diaconus. Cuius tempore iterum redijt Guarnerius Theodorici Regis miniſter, homo ſæuiſſimus, auaritiæ & turpi lucro addictiſſimus, ſuperbia tumidus, executurus ſub Sulpitio quod ſub Auſtregiſilo non poterat

Sul-

Sulpitius verò anxius ad Dominum confugit ab illo cōſilium rei bene gerendæ petens: erat enim vir mitis, & lenis, hominiſque violentiæ vt reſiſtere poſſet, non videbat: Deinde Guarnerium adit: orat, vt qui ſub ipſius deceſſore ab huiuſmodi onere immunes fuiſſent, illos etiam ſuis temporibus pateretur ſolita gaudere libertate. At Guarnerius homo ferus viri Dei preces cōtempſit. Dixit itaque ei Sulpitius: Siquidem contra ius & fas tua eris potitus voluntate, non diu tamen impunè feres. Ille verò in vrbem ingreditur, facit vt erat iuſſus: omnibuſque pro voto expeditis, corpore, non animo adit S. Auſtregiſili eccleſiam, tanquam preces illic oblaturus. Vt vidit autem monumentum ſancti viri à fidelibus Chriſtianis auro, argentoq; mirifice exornatum, dixit arrogantiſſime: Auſtregiſilus aurum ſuum & argētum in pauperes erogare debuit, non iubere, vt ſuum ſepulcrum illo tegeretur. Non hoc ille dicebat, quod ei curæ eſſent pauperes, ſed inſtar Iudæ proditoris auaritia æſtuabat. Poſtea à ſepulcro viri Dei diſcedens orationis cauſa altaria circuibat. Cumque in ipſa baſilica ambularet, lignum quoddam, ad quod vela ſuſpenſa erāt ab alto ruit ſuper caput eius. Manauit igitur ſanguis à capite per oculos, & barbam, & ad terram vſque defluxit: & miſer ille clamauit voce, qua potuit: Auſtregiſilus, dum vixit, ſemper in me hoſtili animo fuit, & iam mortuus me prope interfecit. Ita infelix nec culpam agnouit ſuam, nec à beato viro veniam petijt, immo verò feruēs malitia Auguſtodunum ire inſtituit, vt eius loci Epiſcopum perderet. In ipſo autē itinere in pago quodam, cum omnes recubuiſſent, ſurrexit à menſa, & ad exonerandum ventrē ſeceſſit. Interim ſomno correptus obdormijt. Euigilans dicit aſſiſtentibus: Auſtregiſilus & Sulpitius hac hora vrceum aureū miſerunt mihi: quis veſtrum habet illum? Negantibus illis ſe quicquam huiuſmodi vidiſſe, ſua verba repetijt, neſciens quid diceret: mox verò inteſtina eius & viſcera omnia in cloacam deciderunt, eaque nocte vitam perdidit. Ex eo tempore nemo auſus fuit regiorum miniſtrorum ab vrbe Bituricenſi eam pecuniam extorquere, abſterrente omnes tam diro interitu illius, qui talis exactionis primus auctor fuiſſet.

Sanctorū ſepulcra antiquitus etiā ornabantur.

XI. *Raptor eorum quæ erant circa ſepulcrum, D. Gudulæ grauiter plectitur.*

S. Gudula, vt erat inſigni erga pios pietate, ita impios auerſabatur, menteſque ſcelere obduratas acerbo odio perſequebatur: cuius rei exemplum in villa Hain contigit. Hæc virgo, vt erat nobilitatis & diuitiarū gloria admodum clara, ita parētum ſtudio, magno ſumptuum ſplendore ſepulcrum eius ornatum fuit. Horum cupiditate iniqua latro quidam accēſus tertia ab obitu eius nocte ſepulcrum acceſſit, totuſq; mortifero auaritiæ veneno ebrius, aurum & argentum, cuius magna vis erat, deprædatur, & ſacrilegis onuſtus ſpolijs domū redijt, & filiam armillis, quas ſacræ virginis brachijs detraxerat, exornat, ſed ſacrilegi immanitatē diuina breui vltio ſubſecuta eſt: nam Embertus virginis ſanctiſſimæ frater, mox vt tāti ſceleris auctores cognouit, maledictionis iaculum in eos vibrauit, & à S. Dei Eccleſiæ gremio, atque fidelium conſortio ſequeſtrans damnauit. Quibus ſacro fulmine meritò percuſſis, veluti arbor à ſua præciſa radice vniuerſis ramis ſempiternum interitum affert: ita omnis illa progenies tam deteſtabili ſtirpe profluēs grauiſſimis poſtmodū infirmitatibus vexata eſt: nulla enim eius familiæ perſona extitit, quæ non inſigni aliqua deformitate, & languore membrorum tanti ſceleris pœnas lueret.

In vita eius apud Surium 8. die Ianuar.

Zonar. to.3. Michael Glycas 4. p. Annal. Nicepho. 18. c. 42.

XII. *De exitu Leonis IV. Imp. rem Deo ſacratam vſurpantis.*

Leo Conſtantini Copronymi filius religioſus quidem, & piius ab initio, verũ vbi coronam Eccleſiæ à Mauritio donatam geſtaſſet, carbunculi morbo vexatus ardenti febre tandem extinguitur.

XIII. *Eiuſdem argumenti aliud exemplum.*

Greg. Turon. li. 2. mirac. c. 13.

Cvm Theodoricus Rex in militaribus expeditionibus eſſet, & res Gothorum in Gallia pertentaret, memoria quidem dignum (quod & in vniuerſa Gallia vulgatum fuiſſet tradit Gregorius Turonenſis) nos hic deſcribendum putamus: pertinet enim ad eiuſdem Regis virtutem in ſacrilegos vlciſcentis, & ad Dei gloriam ex miraculis ſanctiſſimi martyris Iuliani: ſic enim ait: Et quia nullum latere credo aliquid de hoſtilitate Theodorici Regis, ac infirmitatibus Sigiualdi, quæ in Aruerno poſito contigerunt: propter virtutem tamen beati martyris Iuliani id diligentius exponendum, quo facilius fides dictis adhibeatur. Igitur cum ob direptionem Aruernorum Rex antedictus Theodoricus feſtinaret, & ingrediens terminum vaſtationi cuncta ſubigeret? pars aliqua exercitus ſeparata ad Briuatenſem vicum infeſta prorupit, fama vulgante, quod in Baſilica eſſent incolæ cum multis theſauris adunati: cumque perueniſſent ad locum, inueniunt multitudinem promiſcui ſexus, obſeratis oſtijs, in templo ipſo cũ proprijs facultatibus reſidere: cumque intrare non poſſent, vnus effractâ ceu fur in altari ſancto feneſtram vitream ingreditur quia: *qui non intrat per ianuã, hic latro eſt*. Dehinc reſeratis ædis illius valuis exercitũ intromittit. At illi direpta cuncta pauperũ ſuppellectilia cum miniſtris ipſius baſilicæ, reliquumque populum, qui intra erat, eductum foris diuiſerunt haud procul à vico. Quæ cum ad Regem delata fuiſſent, comprehenſos ex his aliquos diuerſis mortibus cõdemnauit. Fugiens vero ille, qui irrupit ædem caput fuit huius ſceleris, igne de cœlo dilapſo conſumptus interijt. Super quem cum multi aceruum lapidum congregaſſent, à tonitruis & coruſcationibus detectus terrena caruit ſepultura. Qui verò de conſentaneis latentes Regem in patriam ſunt regreſſi, correpti à dæmone diuerſis exitijs hanc vitam crudeliter finierunt. Hæc audiens Rex, omnia, quæ exinde ſunt ſublata, reddidit: præceperat enim, ne à ſeptimo à baſilica milliario, cui vim quis inferret. Subdit idem Gregorius. Tunc Siginaldus cum Rege præpotens cum omni familia ſua in Aruernam regionem ex Regis iuſſu migrauit, vbi dum multorum res iniuſtè competeret, villam quandam, quam glorioſæ memoriæ Tetradius Epiſcopus Bituricenſis baſilicæ ſancti Iuliani reliquerat, ſub ſpecie obumbratæ commutationis auidus peruaſit: ſed menſe tertio poſtquam ingreſſus eſt, correptus eſt febre, & ſine ſenſu effectus declinauit caput in lectulũ. Cuius vxor dum de hoc exitu mœſta penderet, à quodam ſacerdote commonita eſt, vt eum, ſi videre vellet, incolumem, auferret è villa. At illa hæc audiens, præparatis carrucis, compoſitoque plauſtro, quo eum eueheret, mox vt prędium ſunt egreſſi, protinus diuina ſunt pariter gratia munerati: nam iſte ſoſpitate, illa meruit ex huius incolumitate lætitiam. Ferunt etiam in oratorio prædij illius S. Iulianum martyrẽ cum Tetradio Epiſcopo colloquentem cuidam religioſo reuelatum fuiſſe, promittentem ſe Epiſcopo, villam, quam pro animæ ſuæ remedio ſibi reliquerat, recepturum.

Ioan. 10.

Rerũ eccleſiaſticarũ inuaſores male pereunt.

De geſt. Franc. l. 3. ca. 12. de mirac. l. 2. c. 14.

Villa eccleſiæ occupator in diſcrimen adducitur.

XIV. Pe-

XIV. *Petrus Aragon. Rex ob vſurpatum Eccleſiæ Dominium diuinitus corripitur.*

Hier. Surit. l. 10. Ann. ca. 39.

MItior fuit, ſed iuſta tamen Dei in Petrum IV. Aragonum Regem manus. Hic enim cum vellet ſe dominum, ad quem dominium vtile, vt vocant, pertineret, ab omnibus oppidis ac locis ciuitati & Epiſcopatui Tarraconenſi ſubiectis agnoſci, graui bello eandem Eccleſiam afflixit: ſed apparens S. Thecla, in cuius tutela ac præſidio ea ciuitas eſt, nimis imperioſum porrecta palma in faciē percuſſit: qua ex pulſatione languidior, & imbecillior factus, cum ſumma agniti criminis deteſtatione mortuus eſt, factoque priùs teſtamento mandauit, vt Tarraconæ Pōtifex in priſtinas poſſeſſiones reſtitueretur.

XV. *De diuina vltione in Gomacharium Comitem Agathenſis eccleſiæ agrum inuadentem.*

Greg. Turon. li. 1. de glor. Martyr. cap. 79. apud Baron. to. 7. ad anno Chriſti 583. 47. 48. 49.

ECcleſia quoque Agathenſis vrbis, quæ ſancti Andreæ Apoſtoli reliquijs plaudit, plerumque glorioſis luſtratur miraculis, peruaſores rerum ſuarum ſæpius arguit. Denique Gomacharius Comes agrum eccleſiæ ipſius peruadit. Tunc Leo Epiſcopus huius eccleſiæ valde mœſtus concurrit ad eum dicens, Relinque ô fili, res pauperum, quas ordinationi noſtræ Dominus commēdauit, ne tibi ſit noxium, & à lacrymis egentium, qui de fructibus eius ali cōſueuerant, enecceris. Ille vero quia erat hæreticus, paruipendens de his quæ ab Epiſcopo dicebantur, rem in ſua dominatione retinuit. Interim procedente die arripitur à febre: cumque non modo ardore corporeo, verum etiam animæ vexaretur incommodo miſit ad Epiſcopum nūcios dicens: Dignetur pro me ſacerdos orationem ad Dominū fundere, & ego dimittam agrū eius. Quo orante, hic à valetudine, qua grauabatur, conualuit, factuſque ſanus ait ſuis: Quid putatis, quid iſti nunc Romani dicant? Aiunt enim me ob hoc fuiſſe febre grauatum, quia tulerim agrum eorū, quod mihi iuxta conſuetudinem humani corporis accidit: verūtamen non habebunt eum me viuente. Et dicto citius miſit, qui eum iterū auferret. Quod cum Epiſcopus comperijſſet, venit ad eum dicens: Num pœnitet te prius feciſſe bene, quod hoc iterum conaris euertere? ne facias, quæſo, & vltioni diuinæ ſubiaceas, qui ait ad Epiſcopū; Sile, ſile, decrepite: iam infrenatum te loris circuire vrbem ſuper aſinum faciā, vt ſis ridiculo omnibus, qui te aſpexerint. At ille ſilens ad nota recurrit præſidia: proſternitur in oratione, celebrat vigilias, ac noctem totam in lacrymis, & pſallentia ducit. Manē autem facto, accedit ad lychnos, qui de camera eccleſiæ depēdebant, extendenſque virgam, quam tenebat in manu, effregit cunctos dicens: Non hic accenditur lumē, donec vlciſcatur Deus de inimicis, & reſtituat res domus ſuæ. Hæc eo dicente protinus hæreticus ille in rediuiuā febrem corruit: cumq; in extremis ageret, miſit ad Epiſcopum dicens: Oret pro me ſacerdos ad Dominum, vt viuam; & reſtituam agrum, ac ſimilem eius conferam dominationi. Quibus Pontifex reſpondit: Iam oraui ad Dominū, & exaudiuit me. Miſit & alios, ac tertios ad eum nuncios. Sed ſacerdos in vno reſponſo perſiſtens nō mouebatur ad hæc, vt pro eo orationem daret ad Dominum. Hæc ille hæreticus cernens, iuſſit ſe in plauſtro componi, atque ad eundem euehi, ac per ſe deprecari Epiſcopum, dicens: Quia dupla ſatisfactione reſtituo agrum, quem iniquè peruaſi, tantum vt oret pro me ſanctitas tua. Illo quoque recuſante, compulit eum vi, vt abiret ad eccleſiā: quo diſcedente, vt eccleſiam eſt ingreſſus, & hic ſpiritum exhalauit, receptique confeſtim eccleſia rem ſuam.

Leonis Ep. Agathenſis libertas in Comitē hæreticum.

Catholici dicuntur Romani.

Gomacharij cōminationes ī Epiſcopum Agathēſem.

Febri percutitur Gomacharius ſacrilegus.

Gomacharij hæretici & ſacrilegi mors infelix.

XVI. *De milite, qui cum bona eccleſiæ vi abſtuliſſet, à muribus ad mortem corroditur.*

Ditmarus li.6. pag 74. & Baro. to.11.a. 1011. 3.

INter alia, quæ anno 1011. eueniſſe tradit Ditmarus Epiſcopus Merſepurgenſis, hoc admirandum de ſacrilego milite ſubdit: Quidam vero miles cum bona S. Clementis vi tolleret, & inde tectum facere vouiſſet, in vna dierum à muribus intra cubiculũ impugnatur ineffabilibus. Qui primo fuſte arrepto eos prohibere tentans, poſtquã euaginato eos aggreſſus gladio, & ſic nihil proficiens, arca quadã, vt ipſe rogauit, includitur, ac in medium fune ſuſpenditur; & cum exterius hæc plaga † ſedaret, hic qui liber ſolui debuiſſet, ab alijs vſque ad mortem corroſus inuenitur. Tunc cunctis præſentibus, & poſtea venientibus manifeſtum fit, quod hunc ira Domini, vindex prędicti facinoris, ſola conſumpſit.

† ceſſaret

Mures ſacrilegum rodũt ad mortem.

XVII. *Eccleſiarum & Eccleſiaſticorum oppreſſor viſibiliter a diabolo rapitur per aera.*

Petr. Venerab. miraculorum li. 2. c. 1.

AD terrorem & correctionẽ malorum Principum, quod Matiſconi geſtũ eſt, proferatur: Inſolita quippe res, & omnib. vt puto, ſęculis inaudita: omnium autem indigenarũ celebri & publica relatione narratur. Eſt autem Matiſcus in finibus regni Francorum, quod à Teutonicorũ, vel Romanorum imperio Arar fluuius à Lotharingia ſumẽs initium, Rodanuſq; in mare mediterraneum habens profluxum, diſterminat. Quæ Matiſcus à quibuſdã oppidum vocata, à quibuſdã vrbis nomine honorata, in primatu Lugdunẽſi quintæ ſedis obtinet locum. Hæc quantum ad ius eccleſiaſticum, Lugdunenſi primatui: quantum ad ſeculare, Francorũ Regi ſubditur. Huius vrbis principatum quodã tempore ſub nomine Comitis quidã obtinens, ſuper perſonas & res eccleſiaſticas execrandam tyrannidem exercebat: longe enim exuperans aliorũ prędonum nequitiam, non ſolum ex parte eccleſiarum ſubſtantias diripiebat, ſed redditus earum omnes cum ſuis poſſeſſionibus ſibi tyrannica violentia ſubiugabat. Nam canonicos de eccleſijs, ipſos etiã monachos de monaſterijs ſuis eijciẽs, terras omnes redditus omnes, & quæcumq; eis ad huius vitæ ſubſidium à maioribus data fuerant, immiſericorditer abſtulit, iureq; proprio mancipauit. Oſtenduntur adhuc ab incolis antiquarum eccleſiarũ ruinæ: ex quibus ipſe ſacrę religionis cultores eijciens, venerabilia loca, omnipotenti Deo religioſè ſeruientiũ multitudine referta, in eremi ſolitudinem redegit. Ita ſe totum Deo ſubtrahens, mundo dedicans, gehennę & tremendorũ Dei iudiciorum oblitus, vt Euãgelicus ille iudex, nec Deum timebat, nec hominem verebatur. Cumq; diu conceſſa poteſtate abuſus quotidie ſeipſo deterior fieret, nullaque iam ſpes correctionis eius exiſtere, iram aduerſum ſe omnipotentis Dei iam non reuocandam commouit: atq; in ſe diriſſimè expertus eſt ſcripturæ ſacræ ſententiam, dicentis. Horrẽdum eſt incidere in manus Dei viuentis. Et quia nequitia eius non occulta, ſed publica non cũ timore, ſed cum audacia Deũ prouocauerat: non latenter, ſed publicè, & viſibiliter, terribile factus eſt tyrannus Principum in exemplũ. Nam cum ſolẽni die Matiſconi in proprio palatio reſediſſet, cumque multitudo, tam militum, quã diuerſi ordinis circũſtaret, repente ignotus homo equo inſidens per oſtium palatij ingreſſus, omnibus cõſpicientibus, & admirantibus, vſque ad ipſum equitando peruenit: cumque ei adſtaret, ſe ei velle loqui dicens: vt ſurgeret, ac ſe ſequeretur, non tam mouit, quã imperauit. At ille inuiſibili potentia conſtrictus, nec iam reſiſtere valens, ſurrexit: atq; vſque ad oſtium domus proceſſit, vbi equum paratum inueniens, eũque ab eo conſcendere iuſſus aſcendit. Cuius

Comitis Matiſconẽſis execrãda tyrãnis.

Luc. 18.

Heb. 10.

Ira Dei in Comitem Matiſconenſem.

Comes ſacrilegus à dæmone aſportatur.

ſtatim

ſtantis habenas ille arripiens, ſtatim cum velociſſimo curſu per aera ferri cunctis conſpicientibus cępit. Cumq; immenſo eius clamore, ac miſerabili eiulatu tota ciuitas commota ad tã inuiſum ſpectaculum concurriſſet, tamdiu eum per aera currentem attoniti conſpexerunt, quamdiu naturali oculorum acie eum ſubſequi potuerunt. Qui cum eum diu; Succurrite ciues, ſuccurrite, vociferantem audirẽt, nec iuuare valerent, ſubtractus tandẽ viſibus hominum, æternus, quod meruerat, factus eſt ſocius dæmonũ. Ab hoc tam horrendo ſpectaculo vniuerſi ad propria recedentes, ſicut ſupra dixi, horrẽdum eſſe incidere in manus Dei viuentis, exemplo inaudito & miſerabili didicerunt Hoc ita fuiſſe poſt cõmunem, vt dixi, omnium famã, quidam nõ quidem tam mirabile, ſed tamen mirum noſtris diebus accidẽs atteſtatur. Nã ille traditus diabolo Comes, dum cum ſocio maligno de palatio egrederetur, poſt oſtiũ muri palatio illi proximi tranſitũ habuit. Quod oſtium, ciues ob tantæ rei horrorem, & memoriam poſteris commendandam, lapidibus obturauerunt Quod nuper Orgerius Vvilielmi Comitis præpoſitus renouare cupiens, & propter quædam, quę publico vel priuato vſui neceſſaria videbantur, peruiũ facere volens, conductis quodã die operarijs obicem lapidum ab oſtio remouebat Erat autem & ipſe pro poſſe ſuo acer eccleſiarũ perſecutor; & vbi parua occaſio occurrebat, res earum niſi bus diuerſis vexabat. Dum igitur hic operi iam dicto inſtaret, ecce inuiſibiliter à diabolo raptus, ac videntibus, qui aderant, multo in aera ſpatio ſubleuatus, ſed cõfeſtim dimiſſus corruit, eiuſque corpore grauiter colliſo, brachium quoque illius ſubita illa ruina confregit Quod videntes ſocij, rurſus foramen oſtij, quod aperire cęperant, lapidibus obturauerunt, & ad perennem vtriuſque memoriam clauſura perpetua damnauerunt.

Orgerius Comes eccleſiæ perſecutor etiã à dæmone rapitur.

XVIII. *De Comite ob occupata, & diſtracta prædia eccleſiaſtica apud inferos cum hæredibus condemnato.*

HIs pro corõnide illud ex Petro Damiani ſubijciam in hæc verba. In Teutonicis partibus, inquit, Comes quidam diues ac præpotens, ſed quod in illo hominum genere prodigiũ eſt reperiri, bonæ opinionis, & innocentis vitæ, prout humanum erat de eius æſtimatione iudicium, ante decẽnium fere defunctus eſt. Poſt cuius obitum quidam religioſus vir per ſpiritum ad inferiora deſcendens præfatum Comitem in ſupremo gradu cuiuſdã ſcalæ poſitum vidit. Aiebat nãque, quia ſcala illa inter ſtridentes, & crepitantes vltrices incendij flammas videbatur erecta, atque ad ſuſcipiendos omnes, qui ex eadem Comitum genealogia deſcenderent, conſtituta. Erat autem tetrum chaos, immane barathrũ, infinitẽ patens, atque in profunda demerſum, vnde ſcala producta ſurgebat. Hoc igitur ordine ſuccedentium ſibi ſeries texebatur, vt cum quis eorum nouus accederet, primum interim ſcalæ gradum teneret: is autem, qui illic repertus erat, alijque omnes ad proximum ſibi gradum in ima dẽſcenderent. Cumque alij, atque alij ex eodẽ genere homines poſt carnis obitũ ad pręfatam ſcalam per temporum interualla cõfluerent, alij protinus cederent, ineffabilis iudicis neceſſitate ad inferiora migrabant. Planẽ dũ vir, qui hæc contemplabatur, cauſam huius horrendę damnationis inquireret, & præſertim, cur ille Comes ſui temporis puniretur, qui tã iuſtẽ, tam decenter, tam honeſtẽ vixiſſet? Audiuit, quia propter quandam Metenſis eccleſiæ poſſeſſionem, quam B. Stephano proauus eius abſtulerat, cui videlicet iſte iam decimus in hæreditate ſucceſſiſſet, omnes iſti non diuerſo ſupplicio deputati ſunt. Et ſicut eos ad peccandum non diſpar auaritę culpa coniunxit: ita nihilominus ad perferendis

Ex Petro Damiano Baro. tom. 11. Annal. eccleſ. ad an. 1055 13. & ſeq.

Ob ſacrilegia Comes cum poſteris ad inferos damnatus.

ferendas atrocis incendij pœnas commune ſupplicium copulauit.

XIX. *Bona eccleſiaſtica qui diripiunt, non inde diteſcunt, imo pauperiores fiunt.*

Nicol. Sand. de ſchiſmate Anglicano an. Do. 1543. ANno Domini 1543. argēteus nūmus, qui ſolebat in Anglia purgatiſſimus extare, ab Henrico VIII. in ærum conuerti cœptus eſt, non ſine manifeſta Dei vindicta in ſacrilegia & rapinas regias conſtituta & expetita. Cum enim tot ac tanti monaſteriorum in Anglia theſauri eſſent, vt eorum vel decima pars etiam auariſſimi Regis mentem explere potuiſſet: tamen Henricus, cum theſauros vbique omnes, cum cruces argenteas, aureas, omniaque ſacra vaſa, cum altarium ornamenta, cum omnem ſupellectilem mille pene monaſteriorum, cum omnia prędia, fundos, fructus, iura, & actiones in ſuam poteſtatem redegiſſet, cum præterea decimas & annatas omnium beneficiorum per vniuerſam Angliam exigeret, & adeo cum ipſum plumbum, ligna atque lapides monaſteriorum vbique venderet, ex eoque debuiſſet in æternum omnia ciuibus ſuis tributa & vectigalia remiſiſſe (id quod ſe facturum ſimulabat, vt ciues eo libentiùs in monaſterijs euertendis ipſius libidini aſſenſum præberent) imo cum debuerit quoqunque Chriſtiani orbis Rege, argento pręſertim, & auro ditior extitiſſe: adeo tamen in contrarium ea res ex Dei iuſtiſſima voluntate ceſſit, vt multò pauperior intra paucos annos poſt expilationem iſtam fuerit, quam vnquam ante aut ipſe, aut maiores eius fuerunt. Quin ille ſolus plura tributa & vectigalia ciuibus ſuis impoſuit, quam omnes ſimul Reges per quingentos ante annos fecerant. Cūque ſtantibus adhuc monaſterijs, vulgo pſeudo euangelici iactitarēt, nemině in Anglia pauperě deinceps fore, ſi ſemel clauſtra ſacra dirumperentur, & theſauri, qu bus Abbates incubarent, prædiaque & agri quibus pauci iam monachi alerentur, in manus plurium deuenirent, adeo nihil eorum reipſa extitit, vt pro ſingulis qui antea oſtiatim victū quæritabat, nunc viginti ad minimum non modo idem vitæ genus ſequantur, ſed etiā quod miſerrime quæritant, interdum vix inueniant.

Male parta peius diſpereũt.

Hæc ita eſſe deprehendũtur ex actis Regum Angliæ.

XX. *De ſupplicio cuiuſdam ſcholaſtici Congregationis Parthenicæ rebus abutentis.*

P. Franciſcus Bencius in an. Colleg. Hiſpal. & P. Io. Boniſ. li. 5. hiſt. Virgin. c. 1. IN Sodalitijs B. Virginis, quod neminem fugit, deligitur vnus, qui, vt particeps & conſcius rerum omnium eſt, quæ decernuntur, eaſque literis mandat, ab arcanis dicitur. In Cōgregatione porro Hiſpalenſi adoleſcens, qui hoc munere fungebatur, duos ad hanc rem deſtinauerat calamos ſcriptorios inſigni ornatu: etenim illi detractis plumulis aureo filo ſericoq. diſtinguebatur inuicē permixtis. Horum alterum ſubripuit vnus de Sodalibus iuuenili furto. Cuius etſi ſæpe pulſabatur cogitatione animus, vt poſthabitis rebus omnibus ſe Deo conſecraret in aliquo cœnobio, pręualente amore in mulierem quandam, aliud agebat. Ad eam aliquando cum inſtituiſſet ſcribere, ac furtiuum calamum ſumpſiſſet manu, ſenſit ſibi verberari os excuſſa palma, ſimulque vox ad aures: Etiamne, ſcelеſte, rem mihi dicatā temerare audes impuro auſu? Attonitus hac pronuntiatione ac verbere, vt ſe collegit iuuenis, reuertit ad calculos, quos pene abiecerat, vt amplecteretur inſtitutum Franciſcanæ religionis: manſit ad aliquot dies veſtigium plagæ acceptæ, vt appareret ab alia vi quadam maiore, quam ab humana, impacta.

Calamũ ſodalitatis ſurripiens palma cæditur.

Tit.

Tit. CIX. De Simonia.

Simonia eſt ſtudioſa cupiditas aut voluntas emendi, vel vendendi ſpirituale, vel ſpirituali annexum, pro temporali.

3. Reg. 13. 33. 34. *Hoc modo peccauit Ieroboam: quicunque enim volebat implebat manum eius, & fiebat ſacerdos excelſorum. Et propter hanc cauſam peccauit domus Ieroboam, & euerſa eſt, & deleta de ſuperficie terræ.*

4. Reg. 5. 26. 27 *Simoniacus quoque fuit Giezi ſeruus Eliſæi, qui quia pro gratia ſpirituali Naaman Syro à Domino ſua impertita veſtes accepit, & argentum, in ſempiternum cum ſemine ſuo factus eſt leproſus quaſi nix.*

2. Machab. *Antiochus Epiphanes Syriæ Rex ſummum Sacerdotium impijſſimo Iaſoni vendidit: ob quam cauſam, Dei cultus & ſacrificia planè contempta fuerunt, & ad Gentium ritum translata.*

Act. 1. *Iudas proditor vendendo Chriſtum Dominum Dei filium ſimoniam commiſit: ob idque laqueo ſe ſuſpendit, medius crepuit, & diffuſa ſunt omnia viſcera eius.*

Act. cap. 8. 19. & 29. *Hoc etiam crimine affectus fuit Simon ille Magus (pater & quaſi omnium Simoniacorum inuentor & parens) qui ſibi donum Spiritus ſancti pretio comparare voluit: cui propterea Petrus dixit: Pecunia tua tecum ſit in perditionem.*

Exemp. I. *De Archiepiſcopo ſimoniaco, à quo Spiritus ſanctus non ſiuit ſe nominari.*

Nicola⁹ Aragonius Cardinal. de antiquio rib. geſt. Roman. Pontif. apud Baron. to. 11. an. do. 1055 16. 17.

TEmpore Henrici II. Imp. an. Do. 1055. cum ſimoniaca hæreſis totam Italiam, & Burgundiam occupaſſet, Victor II. Pontifex Max. miſit a latere ſuo Archidiaconum * Hildebrandum ad vltramontanas partes cũ quibuſdam Epiſcopis. Cum autem ad Lugdunenſem Prouinciam perueniſſet, in ea Synodum celebrauit: in qua per ipſum Archidiaconum Deus maximum dignatus eſt operari miraculum Reſidentibus enim in ea Synodo Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliarum eccleſiarum Prælatis, Archiepiſcopus viri quidam literatus & eloquens accuſatus eſt de crimine ſimoniæ: qui ſequenti nocte omnes ſuos accuſatores pecunia corrupit, & ſibi amicos fecit. Mane autem facto rediens ad Synodum, audacter dixit: Vbi ſunt qui me accuſant? exeat in publicum quicũque me voluerit damnare. Tunc obmuteſcentibus cunctis, prædictus Archidiaconus, tanquam vir diſcretus & ſapiens, conuertens ſe ad illum, dixit: Crediſne, ò Archiepiſcope, Spiritum ſanctum cum Patre, & Filio vnam eſſe ſubſtantiam Deitatis? Quo reſpondente: Credo, addidit Archidiaconus: Dic Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto. Tunc ille Gloria Patri, & Filio, expeditè dicebat, ſed Spiritũ ſanctum nullatenus proferre poterat: quid mirum cum ſit ſpiritus veritatis? Quem cum frequenter inchoaret, & nihil proficeret, videns ſe per diuinum iudicium omnino confuſum, procidit ad pedes Archidiaconi, & confeſſus eſt proprio ore ſe ſimoniacum eſſe. Poſtquam verò à ſacerdotali & Epiſcopali officio eſt depoſitus, Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto clara voce decantauit. Quod factum ſimoniacos in tantum perterruit, quod præter alios Prælatos eccleſiarum vigintiſeptem, Epiſcopi quadraginta quinque ſimoniacos ſe eſſe confeſſi ſunt, & ſuis honoribus abſque vlla alia accuſatione renuntiauerunt. Celebrata Synodo, & alijs rebus rite ordinatis & compoſitis, Legati ad Vrbem redierunt.

** nonniſi ſubdiaconum & poſtea Gregor. VII.*

Miraculo ſimoniacus arguitur Archiep. Gallic. Ioan. 4.

45. Epiſ. ſimoniaci territi Epiſcopatu cedũt

II. *Ignis ingens ad probandam ſimoniã Epiſcopi Florentini ſtructus tranſeuntem non lædit.*

Guilbert. Milaneſius in vita Io.

NOn minùs etiam memoranda eſt prodigioſa damnationis cauſa Petri Papienſis Archiepiſcopi Florentini

rentini

Guilberti apud Sur. to. 4 Vuſpergenſ. Abbas an. 1088. Baro. to. 11. an. 1063. 53.

rentini: hic namque ob ſimoniæ notã à Ioanne Gualberto viro morum ſanctitate inſigni, qui primus Valliſumbroſæ monachalem congregationem inſtituit cum eſſet grauiter increpitus, reus ad ignis iudicium fuit deducta. Præfigitur itaque locus & dies, quo illud fieri debeat, vt ſi qui velint, poſſint coram intueri. Locus præfixus eſt in Monaſterio Septimi, quod tunc erat Ordinis memorati: nunc vero Ciſtercienſium eſt. Dies fuit quarta feriæ primæ hebdomadæ Quadrageſimæ. Modus probationis fuit eiuſmodi, vt in loco publico duæ lignorum ſtrues iuxta ſe fierent, quæ obtinerent in longum decem pedes, in latum quinque, in ſublime quatuor, & dimidiũ: inter vtraſque vero ſtrues ſemita intereſſet longitudine brachij prunis ardentibus conſtrata, per quam vnus ex monachis tranſiret. Vbi aduenit ſtatutus dies & hora, inuitatur Epiſcopus Petrus à ſuis, vt accedat viſurus tantæ rei experimentum, ne ciuitas Florentina tam diuturna vexetur altercatione. At ille prorſus renuit: imo ſi qui charũ eum haberent, eos eo accedere vetuit. Sed plebs omnis vtriuſque ſexus, & cleri maxima pars illuc properarunt. Pollicētur fautores Epiſcopi, ſi ea probatio ſuo potiatur effectu, vt quiſquam è fratribus per ignē illæſus trãſeat, ſeipſis ſuffragaturos, & ab Epiſcopo defecturos. Itaque fiunt Litaniæ & aliæ preces à monachis, ſacrificium ſolemniter celebratur ab Abbate illius inſtituti, clericis & monachis adiuuantibus. Vbi ventum eſt ad Agnus Dei, vnus ex monachis fert aquam ſacratam ad aſpergendum, alius thuribulum thuris incendendi cauſa, tertius faculas ad ligna inflammanda, quartus imaginem crucifixi. Inuocatur à cunctis Dominus Ieſus Chriſtus & ſanctiſſima Mater eius pleno ore, vt rei veritas declaretur. Sacrificio peracto, deponit caſulam, crucemque manu geſtat Abbas, qui ſacrificauerat. Petrus is quoque dicebatur,

Simoniæ crimen Petri Papienſis igne examinandum.

Litanijs abſolutis, vnus ex Abbatibus eligitur, qui clara voce populo exponat petitionis & ſponſionis conditionem. Deinde Abbas Petrus, cum cruce quam manu geſtabat, S. Ioanne interim coram adſtante & orante, ingreditur per medios ignium globos, flamma in ſublime fertur, calcatque ardentes prunas, quæ erant in via inter lignorum incēſas ſtrues. Sed prius quam ingrederetur cunctis audientibus, ita precatus eſt. Domine Ieſu, vera lux omnium in te credentium, peto miſericordiam tuam, oro clementiam tuam. vt, ſi Petrus Ticinenſis, qui dicitur Florentinus Epiſcopus, pecunia Florentinam ſedem occupauit. tu æterni Patris Filius, tu mea ſalus in hoc tremendo iudicio ad me adiuuandum feſtines, & me illæſum ſine vllis aduſtionis veſtigijs conſerues: ſicut olim tres pueros in fornace Babylonica ſeruaſti. His dictis, per medios penetrat ignes, neque corpori, neque veſtimentis vllo aduſtionis veſtigio inhærente. Cumque vellet vertere ſeſe, & eadē via per flammas reuerti, à populo retinetur, quippe iam perſpicuè rei veritatem edocto.

Simoniacus ignis experimento à Io. Gualberto ꝓbatus.

Oratio Petri Archiepiſc. Florentini.

Ardentē lignorũ ſtruē illæſus Florentia ꝑmeat.

III. *Gaufredus Epiſc. Carnotenſis ſimoniacus à Greg. VII. diu Romæ detentus ab Vrbano II. deponitur.*

SCribit Gregorius Magnus Gaufredum Carnotenſem Epiſcopum ſub Gregorio Papa VII. Romæ diu detentum reum ſimoniacæ prauitatis, ſed cum deficerent, qui iſta probarent teſtes, permiſſum ab eodem Pontifice, vt ſeipſum iuramento purgaret, ſicque purgatus Roma ad ſuã eſt reſtitutus eccleſiam. Verum cum poſtea eiuſdem Epiſcopi crimina plenè innotuiſſent Apoſtolicæ Sedi: Vrbanus Papa, cum diſſimulandi nullus locus eſſet, eundem Gaufredum Sede Carnotenſi depoſuit, atque in eius locum conſecrauit Iuonem.

Baro. to. 11. Annal. ad an. 1092.

IV. *De ſacerdotibus ſimoniacis ab eccleſia Iprenſi per Epiſc. Morinenſem exterminatis.*

Iac. Meyer. li. 4. Annal. Flādric. ANno Domini 1101. Ioannes Morinorum Epiſcopus, vir per omnia laudabilis ſacerdotes ambitioſos, & auaros propter eorum ſimoniam, atq; alia vitia expulit ex oppido Iprenſi, rogatuque ciuium, Gerardum quēdam ſpectatæ vitæ ſacerdotem duorum Martini, & Petri eccleſijs præpoſuit.

V. *De Epiſcopo propter ſimoniam depoſito à ſummo Pontifice.*

Ioa. Trithem. in Chron. monaſt. Hirſaugienſ. OTto Halneſtatenſis Epiſcopus à Canonicis ſuis accuſatus Romę, conuictus & confeſſus, quod pro conſecratione cuiuſdam eccleſiæ triginta ſolidos accepiſſet, ab Honorio Papa depoſitus eſt anno Domini 1129.

VI. *De vltione diuina in presbyterum fraudulenter, & parata pecunia Epiſcopum à ſummo Pontif. Leone repoſcentem.*

Ex Deſiderio Abb. Caſſin. & Cardin. Baro. to. 15. anno 1049. 27. ANno Domini 1049. quidam Galliarum Epiſcopus à Leone nono ſummo Pontifice Epiſcopi honore ſuſpenſus fuit: cuius quidam presbyter Gibertus nomine facundus ſermone, & literis haud mediocriter eruditus, eidē promiſerat Epiſcopo, ſe Romam venire, atq; callidis ſuis aſſertionibus eundem beatum Pōtificem decipere, eique ſublatum officium reſtitui impetrare: ſicque ab eo accepta pecunia, Romam venit, cumque ſe beato Pontifici præſentaſſet, cœpit ſe huc, illucque, vt callidus ſerpens, vertere. Epiſcopum ſuum verbis rhetoricis excuſare, blādis, & humilibus precibus, vt interdictum officium iniuſtè, vt aſſerebat, ablatū deberet reſtitui, flagitare. Sed cum id quod petebatur ſibi denegatum fuiſſet, nec eum, vt ſperauerat, decipere potuiſſet, ne ad Epiſcopum ſuum, à quo nō paruam acceperat pecuniam, ſine effectu reuerti videretur, aliud exquiſiuit ingenium: adijtque Apoſtolicæ ſedis Cancellarium, eique oblato pretio perſuaſit, vt ſibi furtiuas literas, & Apoſtolico ſigillo ſignatas ad ſuum Epiſcopū deferendas tribueret, quę & Epiſcopale officium, & gratiam Apoſtolicę ſedis ſibi redditam ſignificarent. Quæ res B Leonem minimè latuit: moxque prædictum preſbyterum aduocans, accepta, quā obtulerat, pecunia, eique in ſinum mittēs, dixit: Pecunia tua tecum ſit in perditionem, quia domum Dei furtim tentaſti pecunijs poſſidere. Cuius ſermonem diuina vltio mox ſecuta eſt, ita vt amiſſa mente ab illa die vſq; nunc vbique vagabundus incedat, nec vlla domus, vel clauſtra vltra duos, vel tres dies eum valeat retinere. Qua de re apertè datur intelligi quod quiſquis temerario auſu vel decipere, vel ad iracundiam prouocare tentauerit eum, qui in iuſtis habitat procul dubio Dominum offendit, cuius & vindicem iram in ſe ſentiat, quam non expertam temerè deuitare neglexerat. *Act. 8. Fraudulēti preſbyteri pœna.*

VII. *De ſubita, horrendaq; morte Vuerneri Epiſc. ſimoniaci, & ſimoniæ Henrici Imp. fautoris.*

HEnricus Imperator à S. Vvillelmo Abbate Hirſaugienſi reprehenſus, quod dignitates ſpirituales venderet, & quod proinde hæreticus eſſet, in publico ſuorum Principum conſeſſu præcepit Hirſaugiā funditus deſtrui, & fugatis monachis bona monaſterij in ſtipendium militibus erogari. Ad hoc facinus perpetrandum Vvernerus Epiſcopus conſtitutus per ſimoniam ad eccleſiam Argentinenſem, homo peruerſus, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ atrociſſimus inimicus, tanquam obſequiū pręſtiturus Imperatori, milites cohortatur ſuos, promittit prædā ingentem de ſpolijs monachorū, cumq; milites deteſtari nefas, tam immane in famulos Dei cœpiſſent, inſanus Pontifex dixit: Ego vos, ò milites fortiſſimi, in hoc obſequium *Ioa. Trithem. in Chro. monaſt. Hirſaugien.*

Regis

Regis noſtri iuſtiſſimi præcedam: & quicumque veſtrum me ſecutus non fuerit, reus læſæ maieſtatis erit. His dictis loricam induit: qua indutus, equum plenus minarum in monachos aſcendit, ſubitoq; clamans & vlulans horribiliter cecidit, & morte ſubitanea præoccupatus, cunctis videntibus, exſpirauit. Cæteri verò tam miſerabilem Pontificis metuentes exitum, valde timuerunt, nullus eorum deinceps auſus eſt contra monaſterium illud ſiniſtrum aliquid perpetrare.

Horrendus exitus Episc. ſimoniaci.

VIII *De Henr. II. qui ob ſimoniam à munere commiſſa, morbo afficitur, ac dæmones infeſtos patitur.*

QVid Henrico II. anno Do. 1047. quo Imperator creatus eſt, contigerit quoad hanc rem, ſic Vuillelmus Malmesburienſis, & alij poſt eũ narrant. Tempore Conradi patris à quodam clerico fiſtulam tulerat argẽteã, qua pueri ludo aquam iaculantur, pactus Epiſcopatum, cum foret Imperator. Adultus repetenti pollicitum impigrè dederat. Nec multo poſt aſpera valetudine correptus decubuit, morbo creſcente, triduo exſenſus, & mutus iacuit cum in ſolo pectore vitalis habitus palpitaret. Nec aliud vitæ indicium erat, quam quod manu ad nares appoſita, quantuluſcunque ſentiebatur anhelitus. Epiſcopi præſentes triduano indicto ieiunio, lacrymis & votis pro vita Regis ſuperos pulſabãt. Quibus, vt credi fas eſt, remedijs conualeſcens, accitum Epiſcopum, quem iniuſtè fecerat, ſententia Concilij depoſuit, profeſſus ſe toto triduo dæmones infeſtos vidiſſe, flammam in ſe per fiſtulam iaculantes adeo pertinacem, vt noſter ignis in comparatione illius iocus putetur, & nihil calere. Iuuenem inter hæc ſemiuſtulatum lætũ aduentaſſe, ferentem immenſæ magnitudinis calicem aureum aqua plenum, cuius viſione, & laticis aſpergine delinitũ extinctis ardoribus in ſanitatem euaſiſſe. Ephebum illum beatum fuiſſe Laurentium, cuius eccleſiæ tectum longa carie diſſolutum compaginauit, & præter alia xenia calice aureo honorificauit.

Vuillel. Malmeſb. lib. 2. de geſtis Regis Aug. ca. 12. Matthæus Vueſtmonaſterienſis iſta locupletius Baro. to. 11. anno 1047. 10.

Henr. II. ſimoniacus affligitur.

S. Laurentius Hen. II. ægrotum viſitat & refocillat.

IX. *De quodam ob ſimoniæ crimen lepra percuſſo.*

CVm Macario Aegyptio duo habitarunt diſcipuli in intima ſolitudine, quæ vocatur Scete. Ex quibus vnus quidem erat ei miniſter, qui ſemper prope ipſum inueniebatur, propter eos qui veniebãt vt curarentur: alter autem ſeoſum ſedebat in cella. Procedente autem tempore, cum ſanctus perſpicaci oculo præuidiſſet, dicit ſuo miniſtro Ioanni nomine, qui poſtea factus eſt presbyter in loco ſancti Macarij: (Presbyteratu enim dignus fuerat habitus magnus Macarius.) Audi me, frater Ioannes, & fer æquo animo meam admonitionem, eaque tibi proderit Tentaris enim, inquit, & te tentat ſpiritus auaritiæ. Sic enim vidi, & ſcio: quod ſi meam æquo animo tuleris adhortationem, in Dei timore conſummaberis, & in eius opere & laudaberis, & in tuum tabernaculum non appropinquabit flagellum: quod ſi non audieris, in te veniet finis Giezi, cuius vitio laboras Contigit autem, vt ſancto quidem non obedierit ei, qui Iudæ alligauit laqueum propter auaritiam: & poſt alios quindecim, aut viginti annos, cum bona pauperũ ſibi vſurpaſſet, ita laborauit elephantia, vt non inueniretur integer locus in eius corpore, in quo quis poſſet figere digitum.

Ex hiſtoria Lauſiaca Palladij ca. 19.

Lepra percutitur mirabili ſimoniacus.

4. Reg. 5.

X. *Simoniacum eſſe dare pecuniam pro ingreſſu religionis.*

IN Epiſtola illa ducenteſima ſexta, quæ eſt Cyrilli ad Auguſtinum, traditur fuiſſe monaſterium quoddam in Thebaidis partibus ducẽtarum ferè fœminarum ſanctarum vtique, ſi non auaritiæ fœditate ſanctitatis decorem polluiſſent. Conſuetudo peſſima apud illas inoleuerat nullam in

Ex Epiſ. 206. inter Ep. Aug. ca. 8.

col-

collegium admittendi, quæ certum pecuniæ numerum non afferret. Cuidam ex ijs, cuius Deo deuotus animus à tam profana negotiatione abhorrebat, apparuit in ſomnis Hieronymus iubens, vti cæteris pergeret nuntiare, niſi actutum pœnitentes ab ea exactione deſtiterint, vltionem à Deo paratã iam ipſarum capitibus imminere. Cũque hæc in conuentu omnium narrata fuiſſent, riſu excepta ſunt, exiſtimãtibus deliramentum eſſe mulierculæ aniliter deſipientis, nec vera, vt erant, referentis. Altera deinceps & tertia nocte eadem viſa rurſus coram replicantem, iam odio habitam probro agitantes eiecere: Deo pro illa diſponente, ne ſcilicet Loth cum Sodomis diſperiret: iuſtus cum impijs. Vix etenim mulier ſepta monaſterij egreſſa fuerat, cum monaſterium ipſum terribili fragore funditus concuſſum reliquas oppreſſit ruina, vt ex tanto numero ne vna quidem ſaltem extremum in morte anhelitum ducẽs poſt caſum ſit inuenta.

XI. *Simoniacè ad Pontificatum electus abijciendus eſt.*

Platina de vitis Pontificum. an. 1059.

NIcolaus II. Pontifex Romanus in Lateranenſi Concilio hoc decretum ſanciuit, quod in Decretis extat: Si quis pecunia, vel gratia humana, aut populari, militarive tumultu, ſine concordi & canonica electione Cardinalium, fuerit in throno Petri collocatus, is non Apoſtolicus, ſed Apoſtaticus, id eſt, à ratione deficiens, meritò vocetur: liceatque Cardinalibus, Clericis & Laicis Deum colentibus, illum, vt prædonem, anathematizare, & quouis humano auxilio à Sede Apoſtolica propellere: atq; quouis in loco, ſi in vrbe non liceat, Catholicos huiuſce rei cauſa congregare.

XII. *Arialdus propter iuſtitiam & ſimoniæ deteſtationem martyr effectus.*

Ex geſtis Arialdĩ per Syrũ presbyt. eius vitæ ſcriptor. Ba o. to. 11. anno 1066. 19. 20.

ARialdus inſignis pietate vir commiſeratus ſtatum Mediolanenſis eccleſiæ, quam dira perſecutio ſimoniacorum, & aliarum impiorum miſerè vexabat, Romam ſe contulit, anno Redemptoris 1056. ſub Victore Papa ſecundo, ibique per decennium perſeuerans, in primis aduerſus Guidonem Archiepiſcopum, ſimoniacũ, conſtantiſſime ſtetit. at vero, qui lupus in grege, non paſtor erat. Arialdum monitorem infeſtum non ferens, proditione captum, & per ſuos ad inacceſſas ſolitudines trans lacum ad necem ductum, ne populus commoueretur, necandum curauit, vbi crudeliſſimè à duobus Clericis ab Archiepiſcopi nepte, tanquam altera Iezabele, miſſis, fuit interfectus: vbi enim illi duo Clerici illuc nauigio perueniſſent, egreſſi de naue, dicunt ad eos, qui duxerant: Vbi eſt Arialdus? Qui reſpondere dicentes: Mortuus eſt. At illi: Nobis, inquiunt, à nepte Archiepiſcopi iuſſum eſt videre illum, ſiue viuum, ſiue mortuum: & aſpicientes videre illum eminus vinctum ſedentem ſuper ſaxum: in quem ſic anxij irruunt, quomodo leonum catuli ſuper prædam famelici. Euaginatis igitur gladijs ipſius vnus vnam, alter verò auriculam arripit alteram, dicentes: Dic furcifer: ſi dominus noſter vere eſt Archiepiſcopus: Qui reſpondit: Nec eſt, nec fuit vnquam, quia opus Archiepiſcopi in ipſo non eſt, nec fuit vnquam: (Etenim per ſimoniam ingreſſus per ſimoniam ſacra diſtrahere non ceſſabat) Tunc immites vtramque amputant aurem.

S. Arialdi Clerici Mediolanenſis martyrium.

At ille oculis in cœlum eleuatis ait: Gratias tibi ago, Chriſte, quia hodie inter tuos martyres me dignatus es connumerare. Interrogatus denique iterum, ſi Guido vere eſſet Archiepiſcopus, qui ſolitam animi conſtantiã tenens ait, Non eſt. Quapropter naſus

ſus ipſius protinus cum labio ſuperiore eſt abiſſus: deinde ambo oculi ſunt effoſſi. Poſtea vero dexteram detruncant manum, dicentes: Hæc eſt, quæ faciebat Epiſtolas Romam directas. Dehinc radicitus membrum amputant genitale dicentes: Prædicator caſtitatis hactenus fuiſti: & hinc tu caſtus eris. Poſtea vero ſub gutture linguam extrahunt dicentes: Modo ſileat, quæ clericorum familiam conturbauit, & diſperſit. Et ſic ſancta illa anima carne eſt ſoluta.

Tit. CX. De pluralitate beneficiorum.

Exemp. I. *Beneficiorum eccleſiaſticorum coaceruatores reprehenduntur.*

Lib. 2. de vita Mariæ OEgniac. c. 6. apud Sur. 23.

Scribit Iacobus à Vitriaco Epiſcopus, & Cardinalis in vita Mariæ OEgniacẽſis, quod quidam eius amicus, cum haberet ſacerdotium ſiue beneficium vnum eccleſiaſticum, quod ei ſufficeret ad mediocritatem, multis victus precibus etiam alterum accepit, quod & dignitate potius, & prouentu locupletius eſſet. Sed cum pro ſua pietate, & modeſtia Chriſti ancillam conſuleret, velletque ab ea ſcire, num hac de re Deum offendiſſet. illa more ſuo breues ſibi inducias petijt, & tandem inſpiratione diuina, & cœleſtibus reuelationibus abſque vllo hæſitationis ſcrupulo certior effecta: Videbam, inquit, hominẽ veſtibus albis indutum, & ſatis ad curſum expeditum, atro inſuper pallio indui, & mentis ſarcina onerari. Cum autem hæc, atque alia ſimilia dixiſſet, is, qui iam in ſeipſo diuinitus ſenſerat, quæ illa loquebatur cœlitus edocta, primum ſacerdotium, vtpote ſufficiens, retinuit: & alterum ſine mora, ne locum alterius ambicioſe occuparet, vir prudens & Deum timens, atque ſalutari conſilio obtemperans, reſignauit. Ignoſcite mihi, fratres, qui dignitatem dignitati adiungitis, & ſacerdotia, ſiue beneficia eccleſiaſtica alia alijs coaceruatis. Non enim meũ quod retuli, ſed Chriſti reuelantis. Parcite etiam ancillæ Chriſti, nec velitis obtrectare innocenti. Qua enim re vos læſit, ſi amico præbuit ſalutare conſilium, ij veritatẽ è Domino hauſtam enuntiauit: Fortaſſis autem, dũ crebro libellum hunc inſpicitis, & quadam acerbitate reuoluitis, ancillæ Chriſti viſiones more veſtro ridebitis, & pro ſomnijs & phãtaſmatis habenda ſtatuetis. Sed etiam Phariſæi Dominum de auaritia diſputantem: & diuites in regnũ cœlorum difficile introituros aſſerentem, non ſolùm irriſerunt, ſed inſanũ quoq; iudicarunt.

Beneficia eccleſiaſtica minime coaceruẽda.

II. *De Philippo Cancellario Pariſienſi propter beneficiorum pluralitatem damnato.*

Ex Tho. Cantipr. li. 1. Apũ c. 19. p. 7. Dionyſ. Carthuſian. l. de plural. benef. c. 7.

Thomas Cantipratanus Cameracenſis Epiſc. Suffraganus Dominicanus in libro qui dicitur Apum, ſeu de bono vniuerſali, ſcribit ſe fuiſſe Pariſijs anno ab incarnatione Domi. 1228. cũ venerabilis Guillielmus Pariſienſis Epiſcopus, qui in Theologia iam Rex erat, conuocauit omnes Magiſtros in capitulo Fratrum Prædicatorum, ad proponendam ac diſcutiendam quæſtionem de pluralitate beneficiorum. Poſt ſolertem verò & prolixam valde diſputationem concluſum eſt, duo beneficia, dummodo alterum quindecim libras Pariſienſes valeret, teneri cum ſaluti animæ non poſſe. Id ita determinauit Epiſcopus. Eandem quoque ſententiam in ſcholis proprijs ſucceſſiuè ſequuti ſunt Fratres Hugo Ordinis Prædicatorũ, poſtmodum Romanæ curiæ Cardinalis, Frater Guerricus, Frater Gauſtidus eiuſdem Ordinis, & Frater Ioannes de Rupella Ordinis Fratrum Minorum, alijque plures Theologiæ Magiſtri. Fuerat eadem quæſtio diu ac multo celebrius ante tres annos agitata: atque tum Doctores omnes in eandem ibant ſententiam duobus ex-

Reſolutio de pluralitate beneficiorum.

ceptis

ceptis quorum vnus fuit M. Philippus Cancellarius Pariſienſis, & ante M. Arnoldus poſtea Epiſcopus Ambianenſis. Quid autem de ipſo Philippo contigerit, audiamus. Agonizantem Cãcellarium in morte dominus Guilielmus Pariſienſis Epiſcopus paterna ſolicitudine viſitauit, rogans eum, vt ſingulari opinioni cederet de pluralitate beneficiorum, & omnia beneficia ſua, excepto vno, in manus Eccleſiæ reſignaret. Et hoc conditione media, vt ſi conualeſceret: ei ſupplere vellet de ſuo proprio, quòd dimiſit. Renuit ille experiri ſe velle dicens: virum eſſet damnabile beneficia plura tenere, mortuus eſt ergo ſic. Poſt paucos autem dies, cum prædictus Pariſienſis Epiſcopus poſt matutinas orare vellet, vidit inter ſe & lumen, quaſi vmbram quandam hominis terram nimis. Eleuata ergo manu conſignat ſe, & ſi ex parte Dei ſit, præcipit vt loquatur. Et reſpondit apparens: Alienus à Deo ſum, & tamen mirabilis factura eius. Et præſul: Tu quis es? Et ille: Ego ſum, inquit, Cancellarius ille miſerrimus. Rurſus Epiſcopus elato altius gemitu: Et quomodo, inquit, tibi eſt ſic dolenti? Malè, ait, imò, & peſſimè, ſicut qui damnatus morte æterna. Et Epiſcopus. Heu, ait, chariſſime, & quæ cauſa eſt tuæ damnationis? Et ille: Tres ſunt, inquit, cauſæ, quare morte perpetua ſum dãnatus: vna eſt, quod creſcentes fructus annuos contra pauperes tumidè reſeruaui? ſecunda quod contra ſententiam plurimorum de pluralitate beneficiorum, quaſi licitè tenẽdorum, ſententiam propriam defenſaui, & in hoc me periculo mortalis culpæ commiſit: tertia eſt & illa grauiſſima omnium quod abominabili carnis vitio in ſcandalum multorum multo tempore laboraui. Et ad Epiſcopum mox ſubiunxit, Eſtne mundus finitus. Et Epiſcopus: Miror, inquit, te quõdam literatiſſimum virũ hoc quærere, cum me adhuc viuum cernas, & omnes nos adhuc viuẽtes mori neceſſe ſit antequam mũdus inſtante iudicio finiatur. Et ille: *Non mireris*, inquit, *quia nec ſcientia, nec opes, nec ratio apud inferos venient*, Et hęc dicens, vmbra ab oculis mirantis euanuit. Ipſe autem Epiſcopus, non quaſi hæc ipſemet vidiſſet, in prædicatione ſua Clericis omnibus recitauit.

Philippi Cancellarij Pariſiẽſis apparitio ex inferis.

Eiuſdem Philippi dãnationis perpetua cauſa tres.

Eccl. 9.

III. *De quopiam alio Clerico propter pluralitatem beneficiorum damnato.*

Idẽ Thomas li. 1. c. 19. p. 7.

Similimodo, cum quidam clericus maximæ literaturæ agonizans in morte pro me mãdaſſet, vt conſilium quęreret quaſi in proximo moriturus, reduxi ei ad memoriam diſputationem illam ſolemnem, & determinationẽ de pluralitate beneficiorum Pariſijs, cui ille interfuerat Doctor magnus, conſuluique illi cum magna inſtantia lacrymarum, vt vnam prębendarum dimitteret, quoniã duas contra animam ſuam tenuerat: quarum vna ad omnem vitę copiam omni clerico ſufficere poſſet. Tunc ille facie auerſa diſſimulans, hoc tantum reſpondit: Orate Dominum, vt inſpiret. Nec diu poſtea, cum receſſiſſem, & tenuiſſimo ſpiritu vix hærente, hoc idem quod conſulueram ei, quidam conſobrinus eius iuuenculus cum maximis lachrimis inclamaret, cum voce non poſſet, manu innuens expirauit. Poſt cuius obitum, cum quidam ex noſtris ſtupeſcens nimium cogitaret, cur tantus homo, & tantus clericus, ſi mortale peccatum eſſet, plura beneficia retineret in tali ſtatu mortuus extitiſſet, mox quaſi ſemiuigilanti defunctus apparens dixit: Hęc ſola prębendarum cauſa eſt, pro qua infelix ego in perpetuum damnatus ſum.

Plurium p abdicatiõ p ſeſſio Doctoris damnatio.

IV. *De ſubita & infelici morte quorumdam multa ſimul & pinguia beneficia poſſidentium.*

Lib. 1. c. 19. part. 10. His addam & illud Thomæ Cantipratenſis ex libro de vniuerſo. Ego in quadam ciuitate Epiſcopali, inquit, annis vndecim adoleui, vbi ſexaginta duo canonici ſub præbendis pinguiſſimis ducentarũ fere librarũ in Pariſieñ. in matrice eccleſia ſeruiebant, quorum plures erant beneficiorum plurium detentores. Vide ergo, qualem vindictam Dei in ipſos vidi turpiſſimos detentores. Mihi teſtis, & iudex ſit ſancta Trinitas vnus Deus, quod paucos eorum vidi communi morte defungi, ſed ſubito omnes & reprobè mori: ita quod quidam eorum, audito, quod vnus ſociorum in nocte ſanus, mane mortuus inuentus eſſet, complosis manibus dixit: Et quid vultis? Secundum vſum & conſuetudinem eccleſiæ mortuus eſt, vt videtis. Vidi ego ipſe in eccleſia eadem infra paucos annos quatuor Archidiaconos ſic defungi. Vide lector, mirare miraculum. Primus eorum de equo phalerato & grandi cecidit, fractiſque ceruicibus expirauit. Secundus mane in cathedra ſedens mortuus eſt repertus. Tertius in choro ſtâs, cum ad miſſam eleuatio corporis Christi fieret, cecidit reſupinus, & ſubtracta loquela cũ ſenſu, quaſi brutum animal, die tertia ſine ſacramentis eccleſiaſticis eſt defunctus. Quartus confeſſionem peccatorum, & ſacramenta recuſans, mortuus eſt, & extra cœmiterium ſepultus.

Ob pinguiũ pluralitatẽ beneficiorũ multi malè mortui.

Tit. CXI. De bonis Eccleſiæ non alienandis.

Exemp. I. *Suo exemplo docet Clemens IV. bona Eccleſiæ parentibus non eſſe diſpertienda.*

Baptiſta Fulgoſ. l. 4. c. 3. Inexplebilis habendi ſitis, immenſaque cupiditas, quæ in quibuſdam ſacerdotibus noſtri temporis viſa eſt, eccleſiaſticis opibus, quę Dei atq; pauperum ſunt, filios in immenſum locupletandi, difficiliorem miramque magis Clementis quarti abſtinentiam faciet. Is in agro Narbonenſi ortus, Iureconſultus, ad Petri Apoſtoli ſolium conſcendit: ad eum iam Pontificem, cum duæ filiæ, quas ante ex matrimonio ſuſceperat, veniſſent, fretæ illius opera ſe matrimonia, non ex priſtina fortuna, ſed ex Pontificatus magnitudine conſequuturas, neque ipſarum, neque aliorum cognatorum precibus adduci Clemens vnquã potuit, vt rem vllam ex Pontificatus bonis, aut redditibus daret, quorum poſtulatis ſemper reſpondit: Pontificibus Romanis filios non eſſe, neque eis licere, quod ſuum non eſſet, propinquis dare. Et propterea cõtentas debere eſſe, ſi fortunas, quas ante Pontificatum habebat, omnes eis reliquiſſet: quibus opibus cum conditionem in matrimonio ex ſententia ſua non inuenirent, ambæ ſacrarum virginum pudicitiã matrimonio præpoſuerunt. Nepotem quoque è tribus Canonicatibus, quos habebat, duos dimittere coegit. Rara profectò abſtinentia: ſed tamen, quæ plurimùm laudetur haud indigna. Filiarum lacrymis tam ſublimi fortuna id non impartiri, quod permulti non modo filijs, verum cynædis quoque, ac meretricibus, nimiſque largiſſimè donant.

Bona eccleſiæ parentibus negat Clemens IV.

II. *Bona Eccleſiæ cum pauperum ſint, ijs potius danda, quam parentibus ad luxum.*

In vita eius apud Surium tom. 1. Sanctus Laurentius Iuſtinianus Patriarcha Venetus rogatus à cõſanguineo quodam ſuo non ita paupere, vt pecunia eum iuuaret in filię dotem: non minùs ſapienter: quam piè reſpondit: Conſidera, quæſo, frater: Si parum dedero, non eſt quo opus habes: ſi multum, defraudauero multos, vt vni ſatisfaciam. Et propterea quicquid illud eſt, quod eſt, ad cibos potius pauperum, quam ad intortos

Eccleſiæ bona quibus diſpertienda.

crines, aut margaritas ab Eccleſia traditum eſt.

III. *Dira S. Petri in Papam vendentem balſamum pro ſua lampade deſtinatum vltio.*

Ex epiſt. Pet. Damian. ad Caduleũ Pſeud. papã electum Baro. to. 11. 1061. 37.

QVod mihi à ſenioribus intimatũ eſt, refero. In Babyloniæ partibus poſſeſſionem Apoſtolica ſedes habebat, vnde tantũ balſami redditum per annos ſingulos capiebat, quod indeficiente fomite ſufficeret lãpadi, quæ videlicet ante altare B. Apoſtolorum Principis rutilabat appenſa: quam poſſeſſionem, accepta pecunia, Papa diſtraxit, canonemq; aromatis, quẽ accipere ſolebat, amiſit. Aliquanto poſt cum idem Papa prædicto ſancto altari quaſi deuotus aſſiſteret, & oraret, ecce quidam terribilis & grandæuus ſenex, in cuius etiam facie barbitaſium videbatur, elato brachio colaphum ipſi vehementer incuſſit, & ait: Tu extinxiſti lucernam meam ante me: & ego extinguam lucernam tuam ante Dominum: moxque diſparuit. Ille vero protinus corruit, & paulo poſt diem clauſit extremum. Sic, ſic nimirum meretur corripi, qui illi ſe præbet aduerſum, qui cœli, terræque primus paſtor obtinet principatum.

IV. *De Henrico Epiſc. Spirenſi diuina vltione percuſſo & damnato ob dilapidata bona Eccleſiæ.*

Lamber. Schaſnab. an. 1075. apud Bar. eo. an. to. 11. 14.

HEnricus Spirẽſis Epiſcopus, cum iam theſauros Eccleſiæ Spirenſis penè omnes puerili leuitate dilapidaſſet, & prædia militibus ſuis in beneficium erogaſſet, tempore Henrici III. Imperatoris, & tantum, vt vix in dimidium annum ſumptus ei ex redditibus eccleſiæ miniſtrari poſſent, inopinata morte ſubtractus eſt. De cuius obitu dignam memoria viſionem vidit Clericus quidam, qui ei defuncto protinus in Epiſcopatum ſucceſſit, nomine Huzmannus. Putabat ſe in choro Spirenſi cum Epiſcopo, & cæteris clericis ſtare. Et ecce ingrediebantur chorum tres viri, vnus exacta ætate, canicie veneranda: duo iuuenes, tanquam in obſequium ſenioris deſtinati: cumque in medio chori aliquandiu taciti conſtitiſſent, ait ſenior his, qui circa ſe erant, iuuenibus: Quid tardatis, quod vobis iuſſum eſt, xplete? At illi: Tuum, inquiunt, pater eſt, primo aduerſus eum dictare ſententiam, & nos ſine dilatione quidquid iudicaueris, exequemur. Et ille, Propter multa, inquit, mala, quæ in locum hunc, & in ſanctam Dei Genitricem operatus eſt, egreſſa eſt à Deo ſententia vt interficiatur. Ad hanc vocem corripientes Epiſcopũ decollauerunt, & truncum in ligno Crucis quod in eadem eccleſia in ſublime elatum ſtabat, ſuſpenderunt. Cumque mane facto Clericus nimio horrore concuſſus Epiſcopo ſomnum retuliſſet, viſus eſt ei quaſi deliramenta loqui, & propter ſoſpitatem corporis ſui, optimeque conſtantem omnibus membris vigorem ſuum, nullum tam è vicino imminentis exitij ſenſum admiſit. Et ecce ſeptimo dehinc die, cum ad veſpertinalẽ ſynaxim cum fratribus in choro ſtaret, ſenſit repente paruulum ſibi inſtar puncti puſtulam in collo excreſcere, qua paulatim in immenſum intumeſcente, ante mediam noctem defunctus eſt.

Iudiciũ Dei ... bile in Henr. Ep.

Henr. ſpir. Ep. dignit. et Off. Epiſcopali ſuſpẽſus.

V. *Abbatias laicis non eſſe concedendas laudabili Ottonis Regis exemplo demonſtratur.*

Luitprã. l. 4. c. 15. & 16. apud Bar. tom. 10. ann. Do. 939. 2. & Renat. Choppinus li. 2. de ſacra Polit. tit. 3.

ANno Domini 939 Otto Henrici Saxoniæ Regis filius in Alſatia potentiſſimo aduerſariorum exercitu circumdatus inſperata potitur victoria. Comes quidam tunc prædiues erat cum eo, cuius multitudo militum Regis aciem condecorabat. Hic itaque videns quam plurimos ex Regis acie deſertores, ac transfugas fieri non interiorem, ſed exteriorem conſiderans hominem, tacitus hæc ſecum loqui cœpit. Quidquid à Rege in hac perturbatione conſtituto petiero, ſine

dubio impetrabo, præſertim cum & acre bellum immineat, ac ne ſe deſeram, timeat. Nuntijs itaque directis, Regi ſupplicat, vt Abbatiam quandam, Laureſheim dictam, prædijs ditiſſimam ſibi côcedat cum ſuis poſſeſſionibus, vt, quod ſibi deerat, militibus ſuis miniſtrare præualeat. Rex autem columbina non ſolum, ſed vt erat viperina calliditate ſuffarcinatus, non hoc, quid portenderet, minimè aduertere potuit: vnde & his nuntijs apologeticum dedit dicens: Illi quid ſuper hac re ſentiam, verbis potius explicabo, quam nuntijs. Quod qui eos direxerat audiens, immenſa eſt affectus animi lætitia ſperans, quod popoſcerat, impetraſſe. Vnde & moræ impatiens Regem adijt, eumque ſententiam ſuper hac re poſtulauit. Cui Rex populo circumſtante: *Obedire*, inquit, *magis oportet Deo, quam hominibus*: Quis enim ſanum ſapiens ignorat, te hæc non humilitate petitionis, ſed comminationis auctoritate dixiſſe: Scriptum eſt enim: *Nolite ſanctum dare canibus*. Quod quamuis de Doctoribus ſpiritualiter intelligendum eſſe prædicetur, ego tamen ſatis me dare canibus ſanctum cenſeo, ſi monaſteriorum prædia, quæ à religioſis viris Deo ſunt militantibus tradita, tulero, & ſæculo militantibus dedero. Tibi verò tam procaciter iniuſta petenti, ſub teſtimonio totius populi, nec hoc, nec aliud vnquam te à me accepturum eſſe teſtificor. Si tibi cordi eſt cum cæteris infidelibus auolare, quantò citius, tantò melius. His auditis (quia facies ſpeculum eſt mentis) cordis verecundiam vultus rubore nudauit, concituſque Regis ad pedes corruens, ſe peccaſſe, ſe grauiter deliquiſſe confeſſus eſt.

Egregiũ factum Ottonis Regis.

Act. 5.

Matt. 7.

Deo militantibus debitanõ ſunt ad ſæculo militantes transferenda.

VI. *Abbatia S. Bertini vi à Comitibus Flandriæ occupata breui iacturam rerum ſpiritualium, & temporalium patitur.*

FVit B. Fulco decimus octauus Abbas ſanct. Bertini monaſterij in Sithiu. Qui cum in Rhemenſi Archiepiſcopatu Hincmaro ſuccederet, ſucceſſorem habuit in Abbatia Rodulphum. Eo autem mortuo, Caroli ſimplicis donatione locum occupare voluit Balduinus Caluus Flandriæ Comes, laicus & miles. Sed monaſterium, vt id impleret, reaſſumpſit beatum Fulconem, & pro eius concordi electione contra Balduini conatus per ſanctum Grimbaldum Caroli côſenſum obtinuit. Cum autem octo fere annis Abbatiam nobiliſſimè rexiſſet, iterum Balduinus ſolicitauit pro ea apud Carolum, & per Vvinemarum militem apud ſanctum Fulconẽ. Sed Vvinemarus ſentiens virum Dei contra Eccleſiæ & religionis ſtatum flecti non poſſe, cum ira receſſit: & poſitis in via Rhemenſi inſidijs, beatum Præſulem lanceis transfodi. Hac via, regia accedente donatione, Balduinus Abbatiam inuaſit anno 901. Cui filij eius ſucceſſerunt, Adolphus Bolonienſis Comes, & Arnulphus Comes Flandrenſis. Hi autem ſub nomine Comitum Eccleſiam adminiſtrarunt, eam quaſi hæreditate poſſidere volentes. Vnde monaſterio cum pietate multa bona perierunt: nam inter alia ipſum oppidum, cuius munitionem ſanctus Fulco inceperat, Flandriæ Comites ſibi aſcripſerunt, eo quod Balduinus munitionem illam perfecerat. Cæterum Arnulphus regiminis anno vndecimo, corde compunctus, cum videret ſub ſe, fratre & patre collapſam eſſe religionem, à Vvitfrido Morinorum Epiſcopo ordinari poſtulauit ſanctum Gerardum natione Namurcenſem, celeberrimum huius, & aliorum cœnobiorum reformatorem.

In Natal. SS. Belgij, Ioan. Molanũ 9. Septemb.

Laicorũ non eſſe Abbatias regere.

VII. *Res ſacras non eſſe in vſum profanum applicandas.*

Ex Poggio Florẽti. & Fac. Frideric. Nauſea in præcept. 7. Decalogi.

Res ſacra in vulgarẽ vſum nõ ſunt conuertẽda.

FRidericus I. Imperator, ſuaſu ſiniſtro Petri de Vineis viri docti, & prudentis, quum in bello contra Alexandrum III. pecunia careret, Piſis, vbi tunc Imperator erat, templorum ornamenta aurea & artea recipiens & ſpolians, ab illo ſuo ſecretario Petro de Vineis audiuit: Iniuriam abs te mihi illatam (quia prius ipſum oculo priuarat ex inuidia Germanorum) vltus ſum, tu tibi hominum odio comparaſti, ego tibi Deum ex ſacrilegio reddidi inimicum: omnia tibi deinceps in deterius cadent. Id quod poſtea factũ conſtat, vtpote quod Imperator à Papa victus, deinde miſera quoque morte perierit. Quo dicto Petrus iſte monuit, res ſacras in vſum profanum nõ vertendas. Factumq; eſt id anno Domini 1124.

VIII. *De infelici morte Vrracæ, & Alphonſi mariti eius, ob expilatum S. Iſidori templum.*

Hiſtor. gen. Hiſp. 4. p. Pet. Ribadẽ. de Princ. li. 1. c. 37.

REerum Hiſpanicarũ hiſtoriæ narrant, Vrracã Alphonſi ſexti Regis filiam, cum templum S. Iſidori Legionenſis ingreſſa expilaſſet, & gemmas, ſacramque ac precioſam ſupellectilem in ſumptus belli rapuiſſet, & ob ſpolia domum lætiſſima repeteret, in ipſo templi limine ruptis viſceribus miſerè diem ſuum obijſſe: eam item ob cauſam Alphõſum Regem virum eius in Fregenſi bello ab hoſtibus oppreſſum interijſſe.

IX. *Quod non liceat bona Eccleſiæ in vſum belli facilè conuertere.*

Hieron. Surita l. 1. Anna. c. 25. an. 1081.

HIs addam & illud de Sanctio Ramiro Aragoniæ Rege. Hic valentiſſimus Princeps nonnulla Eccleſiæ vectigalia in vſum belli, quod cum Mauris gerebat conuertit: & quanquam hoc bellum Reipub. & Religioni, cuius cauſa ſuſcipiebatur, vtiliſſimum erat, nec ob exhauſtũ ærarium cœptum proſequi poterat: ita tamen animo commotus eſt, quod in Eccleſię facultates manus inieciſſet, vt anno 1081 Rotæ, vbi cum curia ſua agebat, præſente Raymundo Dalmatio eius vrbis Antiſtite, ad aram D. Vincentij publicam egerit pœnitẽtiam, iuſſeritque integra fide reponi, quod à Rotenſi eccleſia abſtulerat, quæ ex ea detractione pene conciderat, vt ſcribit auctor.

Ramiri pœnitentia ob bona Eccl. in vſum belli conuerſa.

TIT. CXII. De fraude & rapina.

2. Reg. 14.

Cum Nathan propoſuiſſet Dauidi Regi parabolam de diuite, qui abſtulerat pauperi ouem vnicam, ſtatim dixit eum dignum morte.

EXEMP. I. *De vidua, quæ nunquam fraudem fecerat, ab incendio diuinitus præſeruata.*

Ex Caſ. l. 10. mirac. c. 31.

IN Epiſcopatu Colonienſi, oppido Imperiali, quod Dousburg dicitur, vidua quædam cereuiſiam braxare ac vendere ſolebat. Die quadam, cũ ciuitas caſu fuiſſet incenſa, ipſumq; incendium domui eius appropinquaſſet, illa iã non habens ſpẽ in auxilio humano, ad diuinum confugit: nam omnia ſua vaſa, quibus cereuiſiã emptoribus menſurare ſolebat, ad oſtium domus contra flãmas ponens, in multa cordis ſui ſimplicitate ſic orauit, dicẽs: Domine Deus, iuſtus & miſericors, ſi vnquã aliquem hominũ his menſuris decepi, volo, vt domus hæc comburatur: ſi autẽ feci, quod rectum eſt in oculis tuis, precor iuſtitiam tuam, vt in hac hora miſericorditer reſpicias neceſſitatem meã, & mihi, meæq; ſupellectili parcere digneris. Mira fides fœminæ, mira Dei humilitas: is qui dixit: *Qua menſura menſi fueritis, remetietur vobis*: ac ſi oratione fidelis viduæ cõcluſus fuiſſet, flammas omnia in circuitu deuorãtes à domo eius compeſcuit, cunctis ſtupentibus, quod ignis furens materiam cremabilem lamberet, nec incẽderet.

Marc. 4.

II. *De inſigni Iuſtiniani Imper. ac Theodora coniugis eius ad rapinam propenſione.*

Io. Zonaras to. 3. Annal. in Iuſtiniano.

IVſtinianus Imperator, qui principatum adeptus eſt anno ab incarnatione Dei 527. ad pœnam irrogandā æque promptus fuit, atque ad crimina audienda: pecuniam & temere profudit, & per fas ac nefas comparauit, aliam in ædificia, aliam ad exequenda cōſilia, aliam in rem bellicam & contentionem eorum, qui voluntati ipſius aduerſabantur, inſumendo. Ita factum, vt cum pecunia ſemper egeret, eam rationibus parum honeſtis compararet, ac gratiam haberet ijs, qui colligendi argenti vias oſtenderent. Neque vero ille ſic affectus erat, Imperatrix vero illi ſiue licentia, ſiue quouis modo faciendæ pecuniæ ſolertia cedebat. Sed & maritum longo interuallo potentia ſuperabat, & nouos eoſque varios quæſtus ingenioſiſſimè reperiebat. Hinc ſubditi gemino onere premebantur. Nam & annua tributa exaggerabantur, & noua excogitabantur. Alij, vt perperam de religione ſentientes, mulctabantur: alij, vt immodeſtè & petulanter viuentes, opibus priuabantur: alij ob contentionem inter ſeſe, alij denique alijs de cauſis, quæ omnes breuiter cenſeri nequeunt.

Iuſtiniani Imper. rapacitas.

Theodoræ vxoris eius auaritia.

III. *De iniquitate Hermigildi Ep. Compoſtellani in viduam quandam ac de eiuſdem vltione diuina.*

Ioa. Vaſæus in Chronico Hiſpaniæ ad an. Do. 922.

GVndeſindo ſubrogatus eſt Hermigildus Compoſtellanus Epiſcopus ſextus anno Dom. 922. De quo in hiſtoria Compoſtellana legi, quæ mihi non ſolū notatu digna, ſed etiam ad exemplum pertinere viſa ſunt, ad verbum hic tranſcribenda duxi. Hermigildus in Epiſcopum electus, poſt electionē prauis deſiderijs huius præſentis exilij deditus, dum vixit, iniquitatis dominio mentis colla ſubmiſit. Cum autem paulo ante diem ſui exitus vehemētī ira commoueretur, cuidam viduæ vnam vaccam, cuius lacte ſe filioſque ſuas paſcebat, auferri præcepit. Altera ergo die ei cum militibus ſuis inter epulas ſedenti dapifer ſuus vnum ex inteſtinis illius vaccæ, quod Galleco vocabulo Duplicia nūcupatur, in ſcutella argentea inter alia fercula appoſuit. Ipſe vero dapum varietate iam diſtentus, atque nectaris liquore ingurgitatus, cum priori morſa appoſitæ Duplicîæ, quam comedere voluit, medio ventris, eis qui intererāt videntibus, crepuit. Poſtquam autem ſepultus fuit, monumētum eius combuſtum fuiſſe, à quamplurimis audiuimus, & etiam ipſius combuſtionis ſigna proprijs oculis ipſi cōſpeximus. In alio libro antiquo legi, quod œconomus huius Epiſcopi vaccam illam accepti à vidua octo filios habente, quæ cum ad pedes Pontificis cum lacrymis ſe proieciſſet, nullam conſequi miſericordiam potuerit. Illud etiā ibi adijcitur, quod Præſul ille lūbos præcinctos non habuerit.

Vidua vaccam rapiens diuinas luit pœnas.

IV. *De pœna Ducis, qui militi equum inſignem fraude extorſerat.*

Io. Zonaras to. 3. Annal. Conſtantinop. ſub imperio Theophili ex Cedrano.

HVic & illud, quod habet Cedrenus apud Zonaram, ſubiungere non inutile erit: Miles quidam manu promptus equum habuit egregiū, qui ipſum ſæpè ex prælio incolumen extulerat. Huius equi amoris captus Dux, ſub quo is militabat, cum neque pollicitationibus, neque minis impetraret, hominem timiditatis accuſatum apud Imperatorē exauctorat. Cum autem Theophilus Imp. equum inſigni virtute cuperet habere, & miſſis in omnes partes mandatis talem ſibi quæri, atque afferri iuberet, eam nactus occaſionem Dux iſte, militi ei equum inuito adimit, & tanquam ſuum Imperatori mittit. Poſt, cum neceſſitas bellica plures milites requireret, mandatoque Imperatores omnes, qui arma ferre poſſent, in exercitum allegerentur, ille etiam miles arma ſumpſit, & in præ-

in prælio fuſis ſuis, quod equum, à quo conſeruari conſueuerat, non haberet, occubuit, vxore & liberis relictis. Vidua amiſſi mariti deſiderio accenſa, & quod neceſſaria pupillis ſuppeditare nequibat, iuſtitiæ Imperatoris fama inſtigante Conſtantinopolim venit: Theophilumq; ad templum Blachernenſe equitantem de more, conſpicata mariti ſui equo vehi, concitato curſu aggreſſa frenum equi apprehendit, ſuũ hunc eſſe vociferans, & non alium ſed ipſum Imperatorem cædi mariti ſui cauſam præbuiſſe. Perterritus Imperator manere eam iubat, dũ in palatium ipſe rediret: ac reuerſus ſtatim ad ſe vocat, ac de re tota accuratiùs inquirit. Quàm à principio ad finem vſque recitaret, illico etiam Dux iſte ſiſtitur, & muliere iuſſu Imperatoris occultata, de equo acriter interrogatur: producitur extra velum mulier reum de vi peractura. Qua is conſpecta, diriguit, & aliquamdiũ mutus adſtitit: tandemque ad ſe reuerſus ſupplex pedibus Imperatoris ſeſe aduoluit lacrymans, ac peccatum confitẽs, Ergo Imperator eius facultates viduæ eiuſque liberis hæreditario addicit, ipſumque dignitate ſpoliatum exilio perpetuo damnat Adeo infenſus erat, & ijs, qui iniuſtè opes parare intenderent.

Iuſtitia exẽplũ.

Pœna Ducis qui eripuerat militi equum.

V. *De pœna viri magni, qui mulierculæ viduæ facultates eripuerat.*

Conſtantin. Manaſſes in Annalibus.

Temporibus Iuſtini Imp huiuſmodi quidam etiam accidit, dignũ, quod memoriæ prodatur, & hiſtoriarum monumentis inſcribatur. Acceſſit ad Prætorem vidua mulier paupercula, cum eiulatu, clamore, quiritatione, viri cuiuſdam illuſtris & clari, qui dignitate Magiſter, conſanguinitate Imperatori coniunctus eſſet, nomen deferens, deque illius iniuria querens, quod facultates ei ſuas omnes eripuiſſet. Audit hæc æmulator ille iuris, & æqui, viduæ querelis animum aduertit, commiſeratione tangitur: mittit, qui Magiſtrum in iudicio comparere iubeant. Magiſter non obtemperare: actionem floccifacere, iudicem per ludibrium irridere, ſannis iudicium ipſum exagitare: quia denique prandium Imperator lautum præbiturus inuitatis nonnullis erat, & conuiuio cum alijs interfuturus, abit. Quid hinc factum: Ita iudex accenditur, in regiam ſe confert, Imperatori conſpiciendum offert, quem opimo in conuiuio ſedentem videbat, inter alios inuitatos etiam rapacem illum accumbentem cernit. Eo conſpecto, ſingulari feruore cordis inflammatur, & ore libertimo Iuſtinum hiſce verbis alloquitur: Si perſtas, Imperator, in ijs, quæ ſemel abs re decreta ſancitaq; ſunt, & homines rapaces multari vis, equidem paratus ſum atque cupidus, vt id præſtem, quod dudum me præſtiturum pollicebar: ſin te, qui Prætoris munus mihi mandaſti, anteactorum pœnitet, en facultatẽ habes eius mihi viciſſim auferendi: nam equidem culpa vacare volo, cum tu piaculares, & improbos homines amicos facias, itidemque peruerſos ad nocendum ingenioſiſſimos conuiuij, menſiſque tuis adhibeas. Ad ea placidiſſimus ille mitiſque Iuſtinus, dolenter ex imò pectore ducto ſuſpirio: Si me ipſum, ait, inſolenter aliquid deſignaſſe conſtat: mox imperatorio me throno detrahito: ſin aliquis conuiuarum, qui mecum hic accumbunt iniurius in quenquam fuit, licet, mox facias, quod dudũ tuo cum animo conſtituiſti, Vix Imperator hęc proloquutus fuerat, quũ Magiſter ille per vim à iudice de conuiuarum cœtu, menſiſque ſumptuoſis abreptus ad tribunal deducitur, illatæ pœnas iniuriæ luiturus. Stabat ante tribunal tremens ac territus, qui non ita pridem elato animo ſuperbiebat. Mulier rurſus accuſationem ſuam inſtituebat, quæ per rapinnam amiſiſſet indicabat, facinoris hominem conuincebat. Ille contra ferox antehac, & inſolens mutus illic

Mulieris querimonia.

Prætoris in Imperatorem libertas.

Præclarũ Iuſt. ni reſponſum.

ſtabat,& in lingua, quod aiũt, bouem habebat. Ita nimirum os hominis maleſici loquendi libertati deſtituitur.

Pœna rapient.s aliena. Quum ergo prudentiſſimus iudex, & çqui iuſtique cuſtos, re accuratè, curioſeque perueſtigata, mulierculam indigna paſſam, ſuiſque facultatibus iniuſtè ſpoliatam deprehendiſſet, crudis boum neruis illuſtrem illum virũ per contumeliam cædi iubet, ac tantopere flagellari, dũ corpore toto plagarum cicatrices extſtarent. Deinde mentum ei denudat ad cutem vſque, ac raſis capitis crinibus, vultuque deturpato, inuerſum aſino imponit, facinus medijs in plateis per præconem publicari iubet. Tandem facultates eius mulieri tribuit, quæ oppreſſa per ipſum, acerbeque tractata fuerat. Sic nihil ad animum libertatis ſtudioſum comparari poteſt: ſic homo alienus ab auaritia, nec vlli rei mancipatus, ſed ingenuus, neminis perſonam acceptat: non excelſo conſpicuos loco metuit: neminem formidat: dixeris eum eſſe volucrem aquilam, celerem, ſublimia petentem, nullis rebus terrenis addictam. Si puram habeas mentem, & lucris ſuperiorem, ſi donorum captione animum non ſordidaueris, Reges non formidabis, plebem non reuereberis, non eximios & magna præditos potentia metues. Hoc autem factum multis terrori fuit, & multos in officio continuit. Ex eo tempore ab inferendis iniurijs, alienisque concupiſcendis plerique ſemet abſtinebant: quippe iudicis animus inexorabilis, & in iudicando ſeuerus mẽtes omnium perculerat. Hinc pro tempeſtate, ac triſti procella ſuccedebat vbique ſerenitas obſeruationis iuſti & æqui. Hinc fluctuum & marini cuiuſdam velut æſtus loco tranquillitas iucundè arridebat, vitæque pelagus citra perturbationem vllam nauigabatur.

Veri iudicis qualitates.

VI. *De horrendo alius rapacis hominis ſupplicio.*

NOn libet autem & miraculum ſilentio prætereire, quod anno Domini 1.75. multis teſtibus accidit. Homo quidam ſplendidus equeſtris Ordinis, ſed violentus & rapax, & ſuis iuxta, ac alienis hominibus grauis cũ grauiter ægrotaret, admonitus crebro à religioſis quibuſdam viris, vt ad Dei clementiam cõfugiens animæ ſuæ ſaluti conſuleret, negauit ſibi veniæ locum relictum eſſe: iam enim diuino iudicio traditum eſſe dæmonum poteſtati. Nec mora, audiũtur à circumſtantibus vehementium verberum, & percuſſionum ſtrepitus. Apparent in corpore ægroti fœdi liuores atque vibices, ita vt omnes obſtupeſcerent. Inter hæc ille infelix nullam vocem, nullumque gemitum edens, ter infelicem animam exhalauit, hic orſus ſupplicia quæ deinde apud inferos æternum expenderet, vt eſſet exemplo ijs, qui ex aliorũ incommodis ſtudent ſua commoda parare.

Mart. Gromer. de rebus Poloni. cis li. 9. an. 1275

Rapacis & deſperati hominis ſuppliciũ horrendum.

TIT. CXIII. De vſura.

EXEMP. I. *Quomodo ſancti viri olim horruerint, & aſpernati ſint pecunias per vſuram acquiſitas.*

QVid noſtro fere tẽpore, ſub quodã religioſiſſimo Abbate in Villarienſi monaſterio in Brabantia contigerit, audiamus. Maxima ſumma pecuniæ, librarum forte mille ſexcentarum, mortuo quodam vſurario Namurci, in dictum monaſterium eſt delata. Ex qua cum multæ poſſeſſiones emptæ eſſent, quidam vir arctæ conſcientiæ monaſterij Abbas eſt electus, qui vbi comperit factum condoluit: & venditis ouibus atque pecudibus, rebuſque mobilibus, pecuniam Namurcũ remiſit, vt ſpoliatis ſingulis redderetur: nemine autem aſſumere volente reſtitutionis negotia, pecunia iterum

Th. Cantipr. l. 2. de vſu. c. 26. p. 5

iterum ad monaſteriũ eſt delata. Pius ergo Abbas reportantibus indignatus iuſſit eam iterato referri,& in foro coram ciuibus & omni plebe deponi, dicens: Pecuniam,qui velit,accipiat,noſtram eſſe renuo, quam iniuſte acqui ſitam non dubito. Quod vbi viderunt ciues, ædificati non modicum in hoc facto, communi conſilio, per manus fidelium virorũ pecuniam ipſam iniuriatis ſingulis reddiderunt. Monaſterio autem Deus non multo poſt in decuplo plura reſtituit.

Pecuniã vſura partã reſtituunt viri pij.

II. *Reſtituendam per fœnerationem fœnore comparatam.*

Idem ib. part.4.

NOſtro quoq; tempore in Vaucellenſi monaſterio accidit, vt congeſta cuiuſdam defuncti fœneratoris de Attrebato pecunia in eo cœnobio ſeruaretur. Igitur die quadam cum ille famoſiſſimę ſanctitatis monachus, Vvalderus de Beaumont, iuxta ſcrinium,in quo pecunia ſeruabatur, oraret, diabolum deſuper ſedere vidit. Territus autem ad horam, ſed ſigno crucis munitus interrogat: Quid hic expectas iniquiſſime humani generis inimice? Cui ille: Bene,inquit, & iuſtè hic ſedeo,hoc quod meum eſt conſeruando. Nec mora, monachus ad Abbatem currens,quid vidiſſet, exponit: Abbas vero ſcrinium in Attrebatum cum omni velocitate remiſit.

Fœnore parta reſtituẽda.

III. *Dæmonem eſſe cuſtodem rerum vſuraparturum.*

Idem ib. c.57.p.3

IN prouincia,vt vocant,Prouincię, apud Lemonicas, tempore ætatis noſtræ,Priore,fratrum Prædicatorum eiuſdẽ ciuitatis narrante,percepimus, tantæ magnitudinis grãdines cecidiſſe, vt in vrbibus, villis, atque campeſtribus tecta frangerẽtur, demolirentur vineæ, fruges redigerentur in paleas, homines extra tecta, volucres in agris & pecora necarentur. Qualiter autẽ his ſe immiſcuerit ſathanas, breuiter audiamus. Vinearum cuſtos ſub tugurio in campeſtribus, imminentibus tempeſtatibus latitabat,& audiuit clamantium voces in aere: Caue, caue. Et alius reſpondebat? Quid cauebo: Et primus. Vide, vineam Petri Richardi ne læseris. Sopita poſtmodum tempeſtate, ſola vinea Petri Richardi immunis reperta eſt à læſura. Erat autẽ Petrus Richardus (ſic enim binomius erat) vſurarius peſſimus, & obnoxius multis malis. Ex quo conſiderandum eſt, quia in comitatu ſpirituum nefandorum amicos imò potius inimicos,vt ſanius loquar,dę nouo habuiſſet, qui ei bona ſua, etſi ad vitæ ſolatiũ, tamen ad perpetuæ damnationis cumulum,conſeruaſſent.

Grando ingentis magnitudinis. Tẽpeſtatibus inſunt dæmones.

Vſurariorũ bona dæmones cuſtodiunt.

IV. *De infelici è viuis exitu cuiuſdam fœneratoris.*

Idem ib. c.22.p.5

VIdi & ego ipſe in Brabantiæ partibus vſurarium nequã valde, qui multos nobiles & potentes exhæredauerat, & pauperes ſpoliauerat ſupra modum. Hic frequenter occurrẽns religioſis, rogabat quaſi cum lachrymis pro ſe orari, ſed in nullo prorſus ſe correxit: cumque ſuper hoc eũ frequentius arguiſſem, nec tamen in aliquo profeciſſem, accidit vt repentina infirmitate correptus ad exitum propinquaret: & ecce ſubito duo ingentes tenebrarum canes lectum iacentis circuitibus ambibant: ipſe vero protracta lingua ad longitudinem prope pedis, dehiſcens horribiliter expirauit.

V. *De miſerabili morte alterius cuiuſdam vſurarij.*

Luc. Pinel.li. 1. de Alteravit.1. cap.6.

QVid mirũ, ſi Deus in obſtinationis aut pertinaciæ pœnã permittat eiuſmodi homines eas anguſtias incurrere,vt, vel quod facere debebant,non faciant: vel ſi faciant,ſaltẽ non ita perficiant, vti fieri oportebat. Narrat Abbas Sabinenſis vſurarium quẽdam à Paſtore aliquoties ad agendam pœnitentiam commonitũ fuiſſe: quam cum de die in diem diſtuliſſet, ac iam

ac iam iamque ſe facturum, iam vero ſatis adhuc temporis ſupereſſe reſpondiſſet, tandem in grauem morbum incidit: ac tum quidem denuo vrgente paſtore, vt pœnitentiam ageret: Faciam, inquit, ſed alias. Reuertitur Paſtor, iterumque ad faciendam pœnitentiam ægrotum exhortatur: reſpondit ille, nondum eſſe paratũ: demum eo res deuenit, vt quotieſcumque Paſtor cum excipiendæ confeſſionis cauſa accederet, ipſe animi deliquium pateretur: cumque vehementius eum Paſtor vrgeret, videns miſerrimã eius animam periclitari, quaſi expoſtulabundus ei reclamauit: O pœnitentia vbi es? non poſſum amplius pęnitere: cum enim poſſem, nolui. Atq; ita miſerabiliter animam efflauit.

Vſurarij interitus miſerabilis.

VI *De fœneratore impœnitente corpore, & anima à dæmonibus ablato.*

Frãciſc. Gonzaga de Origine Seraphica relig. 2. p. Conuentu 9.

Mirabilis ſeſe obtulit caſus circa annum Domini 1497. Florentiæ. Erat namque ibi vſurarius quidam magnus, & ad mortẽ infirmus, qui à nemine induci poterat, vt peccata commiſſa per confeſſionem ſacramentalem dilueret, precibus tamen quorũdam neceſſariorum tractus P. & Fratrem Euangeliſtam à Cortonio, qui ſumma in excipiendis confeſſionibus ſacramentalibus gratia donabatur, vocari iuſſit: Et ecce ex tempore pro foribus vſurarij duo adſtant viri habitibus Auguſtinianis induti, qui ſe infirmum conſolari, atque eius confeſſionem excipere velle inſimulant, qui tandem ad eum intromiſſi oſtium poſt ſe claudunt, aduenientique Patri Euangeliſtæ in via occurrunt, ſibique, vt alijs intendat, quandoquidem infirmo melius ſit, ſuadent. Quamobrẽ præfatus Pater relicto propoſito ad alia ſe conuertit: eo tamen poſtmodum reuerſo, vt malè habentem viſitaret ſolareturque, pulſatur, ad oſtiũ: cumque nec fratres, nec infirmus reſponderent, fores effractæ ſunt, nulluſque eorum penitus comparuit. Ex quo eos fuiſſe dæmones monaſtico habitu indutos, qui impęnitentis illius hominis corpus ad tartara, vt ibidem ſepeliretur, aſportarunt, facillimè coniecerunt.

Dæmonum fallacia.

Fœnerator ad tartara rapitur.

VII. *De altero fœneratore ob neglectam reſtitutionem exhumato è loco ſacro, & ad inferos delato.*

Idem ib. in Prouincia Terra laboris Cõuent. 7.

Caietanus quidam fœnerator, cum nulla penitus facta bonorum reſtitutione diem clauſiſſet extremum, atque in huius eccleſiæ ſacello à P. Antonio de Cato humari voluiſſet, circa medium ſubſequentis noctis horribiles duo homines ad fratris Sacriſtæ oſtium pulſantes ſibi impetrarunt, vt ſumptis calice & ſtola, ſe ſtatim ſequeretur. Quo tandem ſequente omnes ſimul miſeri illius hominis ſepulcrum accedunt, atque ex tempore cadauer exanime exhumantes, eius occiput illorum alter pugno percutit, ſacramq; Euchariſtiam in calicem ad fœtidum os per Sacriſtam ad motum exilire compulit: ac ſtatim ambo ſimul tartarei illi homines miſerabile corpus patefacta ſibi ex tempore in pariete feneſtra, quæ adhuc conſpicitur, ad tartara perpetuis ignibus puniendum per aera detulerunt.

Vſurarius ſepultura ſacra indignus.

VIII. *De vindicta diuina in alium quempiam vſurarium.*

Tit. 1. c. 6. §. 3. 2. p.

Refert S. Antonius in Summa ſua de quodam vſurario, quod cum dormiret in lecto cum vxore, ſubito expergefactus exilijt inde. Cũ autem ab vxore rogaretur, quo prorũperet? Modo, inquit, raptus fui ad iudicium Dei, vbi tot & tanta terribilia mihi ſunt obiecta, vt planè obmutuerim. Quo dicto, vili veſte aſſumpta, domũ egreſſus ad monaſterium fugit. Quo loco nulla ratione induci potuit ad pęnitentiam. Vnde parentes eum repetentes, ac domum reducentes, & per fluuium tranſeuntes, viderunt nauem rapido curſu ſine duce accedentem, quam vſurarius dæmonijs plenam vi-

Fœneratoris miſerandus exitus.

debat, atque ideo venire, vt eum ad ſupplicia æterna aſportarent. His dictis ſtatim de eorum manibus violenter ereptus in nauim proijcitur: & ſic præda cum naui pari curſu diſparuit. Sicut ergo in eo non defuit vſuræ vitium in hoc ſæculo, ita nec vindicta in alio.

IX. *Vſurarij hæredes eadem pœna plectuntur, qua ipſe vſurarius.*

Ibid. & Guillel. Perald⁹ de Virtutibus, & vitijs to. 2. tract. 4. c. 15. p. 3.

IDem quoq; refert de alio vſurario, qui duos filios habebat. Is vero ad extrema præ graui infirmitate deductus à Paſtore viſitatur, cui peccarum ſuum non negauit. A quo cum intellexiſſet, ablata omnia eſſe reſtituenda, alias ſaluari & abſolui non poſſe, & filij ad hoc etiam eum hortarentur, reſpondit miſer. Ego non poſſum, quia ſi ſuperſtes forem, non eſſet quod ederem, mihi oſtiatim mendicandum eſſet: Si vero è viuis excederem, ad xenodochium vobis confugiendum: nihil enim ſupereſſet, omnia enim fœnore ſunt comparata. Cui illi: Ne ſis ſolicitus, pater, de nobis, proſpice ſaluti tuæ. Tacete, inquit ille: potiùs mihi ſtãdum ad Dei miſericordiam, quam ad hominum mercedem: illi enim inhumani & immiſericordes ſunt: Deus autem clementiſſimus: ſicque ſententiæ tenax emigrauit. Quod attendens alter filiorum hortatus eſt fratrem ad reſtituendum, ne patris pœna inuoluerentur. At ille: Si pater meus vſuras fecit, ego illas non feci: volo portione mea frui dum viuo: de futuro quid fiet, neſcio. Firmus itaque manſit in ea mente. Alius verò cuiq; ſuum reſtituit, & incerta pauperibus erogauit. Cum autẽ prior ille in bonis duceret dies ſuos ex ſubſtantia paterna, in puncto ad inferna deſcendit moriens. Alter vero, qui reſtitutione facta religionis ſtatum aſſumpſerat, cum aliquando oraret, dehiſcente terra, vidit in eius imò ignem maximas flammas euomentem: ibique inter alios patrem cũ filio ſibi mutuò imprecantes. Pater filio dicebat: Maledictus ſis &c. quia propter te, vt te ditarem, huc deueni. Et filius, Imò tu maledictus ſis, qui propter te huc, lapſus ſũ: ſi enim non reliquiſſes mihi male parta, ego ab alijs vitijs abſtinuiſſem. Sic ſtabãt in perpetua altercatione. Quod religioſus ille attendens, Dominum laudauit de reſtitutione facta.

Vſurarij pertinacia.

Patris fœneratoris damnati dira cũ filio damnato altercatio.

X. *Iudæi pulſi ex Gallia ob fœnus, quod exercebat.*

Robert. Guaguinus de Frãc. Regum geſtis, li. 6. ann. Do. 1180.

ANno Domini 1180. Iudæi, qui per Franciam morabantur, ingenti adeò fœnore ciues obæratos ſibi habebant, vt eorũ prædijs ditati dimidiam fere ciuitatem vendicarent: alios in cuſtodia penes ſe ſeruarẽt: pleroſque fortunis omnibus diſſoluendi debita cauſa ſpoliatos, mendicis non diſſimiles efficerent. Domi præterea ex Chriſtianis familiam continebãt, quorum quotidianis ſeruitijs rem ſuam augebant. Et cum pignoris loco, veſtes & ſacroſancta eccleſiæ vaſa à creditoribus ſuſcepiſſent, ea in ſordidos vſus admouebant. His Iudæorum iniquitatibus cognitis, Bernardum Anachoretam, qui in ſaltu Vincennarum incolebat, hominem ſanctitatis opinione clarum, adijt Rex Philippus Auguſtus, qui tunc temporis regnum adminiſtrabat. Rogat quæ de Iudæis eius eſſet ſententia. Bernardus optimũ factu eſſe reſpondet, ſi debita omnia, quibus Chriſtiani erga Iudæos obſtricti tenebantur, Rex remitteret, quinta omnium debitorum ad fiſcum, ſi voluerit, attributa. Anachoretæ ſententia Rex confirmatus, prędijs poſſeſſionibuſque Iudæos mulctat, edicto ad diui Ioannis Baptiſtæ termino abſcenderent. Neque dimoueri Rex potuit, quanquam multi ex primoribus hanc ſeueritatem moderari tentaſſent, Iudæorum muneribus illecti. Itaq; cum precibus locus non pateret, dieſque ad diſceſſum dictus aduentaret, Iudęi diſtractis ſuis rebus omnes abiecerũt, præter paucos, qui religionẽ Chriſti profiteri

Philipp. Gal. Rex Iudæos omnes ob vſuram regno ſuo ablegat.

ſiteri voluerunt. Quibus lauacri ſacramento ablutis, Philippus fortunas, & libertatem reſtituit, anno Chriſtianæ redemptionis 1182.

Tit. CXIV. De reſtitutione.

Tob. c. 2. 20. Deuter. 22. 1.

Factum eſt, vt vxor Tobiæ, cum iret ad opus textrinum, hædum caprarum accipiens detuliſſet domi: cuius cum vocem balantis vir eius audiuiſſet, dixit: Videte, ne forte furtiuus ſit, reddite eum dominis ſuis, quia non licet nobis aut edere ex furto aliquid, aut contingere.

Luc. 19. 9.

Zachæus Chriſto Domino placuit, quia malè parta in quadruplum reſtituere propoſuit.

Exemp. I. *Non dimitti peccatum, niſi reſtituatur ablatum.*

Cod. Vatic. li. 2. ep. 99. apud Bar. tom. 11. an. 1168. 50.

Alexander Papa III vbi intellexiſſet quoſdam abſque præuia ſatisfactione fuiſſe abſolutos, ita aduerſus eos reſcripſit ad Cardinales Legatos: Suggeſtum eſt nobis, quod quidam eorum, quos venerabilis frater noſter Thomas Archiepiſcopus Cantuarienſis excommunicationi ſubiecerat, eccleſiæ ſuæ, necnō & Clericorum eius bona & poſſeſſiones detinere, & iiſdem incubare præſumunt. Vnde quoniam indignum eſt, vt bonis, & poſſeſſionibus illis detentis à vinculo debeant, quo tenerentur, abſolui: diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, ſi iam, ſicut audiuimus, per aliquos ſunt abſoluti, ipſis ex parte noſtra virtute iuramenti firmiter iniungatis, quod præſumptas poſſeſſiones & bona perſonis & eccleſijs, de quarum iure exiſtunt, incontinenti relinquant, nec eas tenere, aut ſe in his de cætero intromittere, qualibet occaſione præſumant. Quod ſi ad veſtrum præceptum non fecerint, vos eos omni dilatione & appellatione ceſſante, in priorem excommunicationis ſententiam vſque ad ſatisfactionem plenariam reducatis. Si verò à vobis fuerint abſoluti, id nihilominus, ſicut prædiximus, efficiatis.

Abſolutio nō valet niſi ablata reſtituatur.

II. *Ferdinandus iamiam inaugurandus nepoti, cuius erat regnum, reſtituit.*

Fulg. li. 6. c. 5.

Inſigne inter egregia facinora iuſtitiæ illud fuit, quod Ferdinādus patrauit, qui poſtea per creationem ad Aragonium regnum conſcēdit. Hunc Henricus frater Caſtulonēſis Rex tutorem filio puero reliquit. Is autem regnum tanta iuſtitia rexit, quod in magno Caſtulonenſium conuentu actum eſt, vt ad ipſum Hiſpanenſis regni titulus deferretur: quē honorem cum ſe accepturum oſtendiſſet, omneſque in locum rei agendæ deſignatum conueniſſent, ipſe ingentem chlamydem regio more amictus, in qua nepotem puerum occultum tenebat, cum omnium ſententiam poſtulaſſet, quę eiuſmodi fuit, vt ad ipſum Hiſpaniarum regnum deferretur, repente nepotem paruum è chlamyde extulit, & cum collo ſuo impoſuiſſet, exclamauit: En, Caſtulonenſes, Regem veſtrum: cui reſtituto poſtea regno, auctiſque omnibus rebus, oſtēdit, quam in eum iuſtus fuiſſet.

Caſtulonenſium regnum proprio domino à Ferdinādo reſtitutum.

III. *Non ſine magno ſui periculo rem alienam poſſideri ſuo exemplo oſtendit Henr. Imp. II.*

Ex Glabro in vita Henr. II Baro. tom. 11. Annal. an. 1047. 9.

Anno Domini 1047. contigit, vt Abbas cuiuſdam monaſterij honeſtæ poſſeſſionis equum valde optimum ei præſentaret, quatenus in loco ſibi commiſſo ipſius amicitiam conciliaret. Fuerat idem ignorante Abbate, cuidam militi clam ſublatus, ſibiq; pretio venundatus. At Imperator gratanter illū ſuſcipiens, ſumere euectioni mancipauit. Quadam igitur die eidem equo inſidēs iter agebat: obuiam fit ei miles, cui præfatus equus furtim ſublatus fuerat, qui imprudenter aggrediens Imperatorem, in huiuſmodi prorupit verba: Tu, inquiens, ò Rex, qui cenſuram debes tenere totius iu-

A muneribus abſtinēdū. Hēr. Imper. iuſtitia amāti ſſ. ſecū equo militi in ſeruitutem tradit et cur.

ſtitiæ

ſtitiæ equum modo fraudulenter abſtractum cerneris poſſidere. Cui ilico Rex tale tulit reſponſum: Si tuus, inquit, eſt equus, vt ais, accipe illum cum ſeſſore, educ tecum, quo meliùs optas, & habeas vtrumque quouſque perſolutionem furti ſuſcipias. Miles quoque exiſtimans ſibi illudi hærebat ſtupens. Enimuero Rex cōpulit eum, vt manu iniecta duceret vtrumque in ſuum dominium. Aſpicientes verò, qui circumſtabant, ingenti admonitione ſtupuerunt.

Manſuetudo Henric. Imp.

IV. *De Balduini Burgenſis iuſtitia reſtituenda ei, cuius erat, dignitate.*

Fulgoſ. l. 6. c. 5.

HVius iuſtitiæ non minora experimenta, maiore etiam periculo Balduinus tertius edidit, cum mortuo Rogerio, propter puerilem nimis ętatem Boemundi iunioris, qui Rogerij nepos Boemundo ſeniore patre natus erat, & ea tempeſtate in Apulia agebat, ab Antiochenis ciuibus datā Antiocheni principatus adminiſtrationem ſuſcepit. Nam non ſolùm ingenti impēdio, periculoque principatum defendit, verùm etiam illius gratia à Turcis captus fuit, è quorum manibus biennio poſt, magno auri pondere ſe redimit. Et tamen cum ad eam Boemundus iunior repetendi principatus gratia veniſſet, libere ſtatim illum ei reſtituit, quem à Rogerio patruo antea impetrare nequiuerat. Admirandus profectò iuſtitiæ cultus, in eo iuſtum ſe præbere, in quo mortalium plerique ius violant, & impietatem exercent.

V. *Res inuentæ quanta diligentia ſint reſtituendæ, exemplo declaratur.*

Ser. 19. de verbis Apoſt. apud Bar. to. 4. Annal. anno 358. 78.

CVm autem Auguſtinus Mediolani adhuc moraretur, illud memoratu dignū inter alia accidiſſe tradit de Proſcholo homine Chriſtiano paupere, qui pecuniæ ſacculum inuenit. Res ab ipſo ita deſcribitur: Dicam (inquit) quid fecerit pauperrimus homo, nobis apud Mediolanum conſtitutis, tam pauper, vt proſcholos * eſſet grammatici, ſed plane Chriſtianus, quamuis ille eſſet paganus grammaticus, melior ad velum, quam ad cathedram. * Inuenit ſacculū (niſi forte me numerus fallit) cum ſolidis fermè ducentis. Memor legis propoſuit pitacium publice. Reddendum enim ſciebat, ſed cui redderet, ignorabat. Qui ſolidos perdidit, veniat ad locum illum, & quærat hominem illum (erat hæc forma pitacij) ille qui plangens circumquaq; vagabatur, inuento & lecto pitacio, venit ad hominem. Et ne forte quæreret alienum, quæſiuit ſigna, interrogauit ſacculi qualitatem, ſigillum, ſolidorum etiam numerum: & cum omnia ille fideliter reſpondiſſet, reddidit, quod inuenerat. Ille autem repletus gaudio, & quærens vicem rependere, tanquam decimas obtulit ſolidos viginti: qui noluit accipere: obtulit vel decē: noluit accipere. Saltē, rogauit, vel quinque acciperet: noluit ille. Stomachabundus homo proiecit ſacculum. Nihil perdidi, ait: ſi non vis aliquid à me accipere, nec ego aliquid perdidi. Quale certamen, fratres mei, quale certamen, qualis pugna, qualis conflictus, theatrū mundus, ſpectator Deus. Victus tandem ille, quod offerebatur accepit, continuò totum pauperibus erogauit: vnum ſolidum in domum ſuam non dimiſit.

** adiunctus, ſeu miniſter ad res ſcholaſticas.*

** ad expandēda vela, & nauigio, ſeu remigio ipſorum quam ad docendū.*

Reſtituit de rei inuentæ cura quanta.

VI. *Totius exercitus ſtat immobilis, donec Libertino Abbati equum ablatum reſtituerit.*

IN Prouincia Samniæ, vir reuerendiſſimus Libertinus Fundenſis monaſterij Præpoſitus, pro vtilitate monaſterij carpebat iter, dū Darida Gothorum Dux cum exercitu in locum eundē veniſſet: Dei ſeruus ex caballo quo ſedebat, ab hominibus eius proiectus eſt. Qui iumenti perditi damna patienter ferens, etiam flagellū, quod tenebat diripientibus obtulit, dicens; Tollite, vt habeatis qualiter hoc iumentum

Gregor. Mag. dial. li. 1. cap. 2.

Libertini patientia.

mentum minare valeatis. Quibus dictis protinus ſe in orationem dedit. Curſu autem rapido prædicti Ducis exercitus peruenit ad fluuium, qui vocatur Vulteranus, ibique equos ſuos cœperunt ſinguli haſtis tundere, & calcaribus cruentare, ſed tamen equi verberibus cæſi, calcaribus cruentati fatigari poterant, moueri non poterant, ſicque aquam fluminis tangere, quaſi mortale præcipitium pertimeſcebant. Cumque diu cædendo ſeſſores ſinguli fatigarentur, vnus eorum intulit; quia ex culpa, quam ſeruo Dei in via fecerant: illa ſui itineris diſpendia tolerabant. Qui ſtatim reuerſi poſt ſe Libertinum reperiunt in oratione proſtratum. Cui cum dicerent: Surge tolle caballum tuum: Ille reſpondit, Ite cũ bono, ego caballo opus non habeo. Deſcendentes verò inuitum eum in caballum, de quo depoſuerant leuauerant: & protinus abſceſſerunt. Quorum equi tanto curſu illud, quod prius non poterant tranſire flumen, tranſierunt, ac ſi ille fluminis alueus aquam minimè haberet. Sicque factum eſt, vt cum ſeruo Dei vnus caballus redditur: omnes à ſingulis reciperentur.

Libertino Caballus reſtituitur.

VII. *Adalfredus ob furtum alterius ſuaſione commiſſum punitur, quo reſtituto mox conualeſcit.*

Baro. to. 10. Annal. eccl. an. 886. 38. 39 40. ex Anaſtaſio Bibliotheca ii.

Adalfredus qui dã aliena ſuaſione reliquiarum partem furatur.

ILluſtris & genere, & nomine Franco, quem Dominus Stephanus Papa cuidam ſancto operi præfecerat, cum die quadam opportuno commodo, aliquantũ decreuiſſet abeſſe, quem fidelẽ ſibi arbitrabatur, Adalfredum quendam ſua vice, donec rediret, operi præfecit. Sed hic ſacerdotis cuiuſdam nomine Albini exhortationibus ſuaſus, de inenarrabili theſauro ſanctorum artuum partem quandam furatus eſt, nõ ob ſanctitatis venerationẽ, ſed pro lucri venalis amore, prout res geſta demonſtrat. Hic redeunte domino, licẽtiam petijt propriam domum reuiſendi, volens furtum quod fecerat, ſuo domino neſciẽte, abſcondere. Sed domum veniẽs, ſcrinio furtum repoſuit & celauit. Nocte autem eadem graui languore percuſſus cœpit tremere, & toto corpore emortuo, acerrimè vexari, & quantum poterat balbutire, reum ſe in Sanctos clamabat, nullum cibum, nullumq; potum appetens, ſomni numquam ſopore vel ad monumentum quieſcens. Cumque per aliquot dies ſemiuiuus cõmiſſum lueret, & omnibus horis mortuus crederetur: tandem clamare cœpit Seniorem ex nomine. Cui cum nuntiatum fuiſſet, compaſſione motus, ad viſitãdum eum profectus eſt ſupra memoratus Franco. Venit igitur ad domum, in qua ſemiuiuus iacebat languidus: quam cum ingreſſus fuiſſet idem Franco, mox vt eum æger conſpexit, qui ab omnibus exanimis putabatur, ſub celeritate ſurgens, proſtrauit ſe ad pedes eius, & furtũ, quod de Sanctorum artubus perſuaſus fecerat, anxius prodidit. Cumque interrogaretur, an ſe conualeſcere poſſe ſperaret, ait: Ad hoc mihi aliquantæ induciæ conceſſæ ſunt, & ſpatiolũ vitæ præſtitum, vt tuis reddã manibus, quod furari reus auſus ſum. Nã duos reuerendiſſimos viros in veſtibus albis vultu terribili ad me veniſſe conſpexi, & vt eorum corpora redderem, aut quomodo ea auderem contingere, acerrimè cœperunt exigere. Quod cum nimio terrore emortuus negare vellem: & eorum me nunquam corpora tetigiſſe aſſererem, his qui aſtabant dixerunt: Findite eum à vertice vſque ad pedes, & de occultis ipſius abditis oſſa noſtra abſtrahite. At ij euaginato gladio imminentes, caput, gulam, pectus, ventrem, & ilia findentes, hinc inde trahere me cœperunt: ſola dorſi ſpina cum ceruice & occipitio ſciſſa non eſt. Tenuerunt etiã cor, & ſtringentes illud, acerrimè me cruciabant. Quoties autem cor quantulumcumq; relaxabant, anhelitus reddebatur, & reſpirare mihi modicum daba-

Ob furtũ variè torquetur fur.

Sanctis Martyribus dat pœnas quorũ reliquias furatus erat.

dabatur: quoties verò cor tenebatur, moriebar inter manus eorum, & de pectore meo oſſa, quæ malè ſuaſus rapui, omnium gêmarum fulgore ſplendidiora trahebantur, & ita per continuos hos ſeptem dies punior ſimiliter & per noctes. Modo vero priori fiſſura iuncta, retro per occipitium & ceruicem, & dorſi ſpinâ findendus ſum, quamobrem nullo modo me euaſurum ſcio, quia ab hoc tantummodo relaxatus ſum, vt hæc proderem, & quod furto rapui redderem. Hæc dicens acceſſit ad arcellam, in qua ſanctorum pignora abſconderat, quam ita clauſam reperit, vt niſi ſecuri inciſa nullo modo aperiri poſſet. Quod ideo factum credo, ne vas, in quo ſanctorum pignora celata fuerant, alio vſui deinceps habile aptaretur. Reddito igitur furto, & impetrata à Seniore venia, cœpit cum lacrymis, & graui gemitu coram ipſis pignoribus petere indulgentiam. Et vt citiſſimè de domo eius deducerentur, obnixè popoſcit. Quæ cum educta eſſent, ille ad lectum rediens, continuò ſe findendum expectabat. Sed omnipotentis Dei miſericordia, qui in ſanctis ſuis mirabilis eſt, & neminem perire: ſed omnes vult ſaluos: vltra eos, quibus ad puniendum datus fuerat, non vidit. ſed ab ipſis venerabiliſſimis viris commonetur, vt hæc palam nuntiet, & vlterius de eorum corporibus nihil præſumat attingere. Poſt hæc ergo cœpit cibum quærere, qui continuos ſeptem dies nullo alimento percepto, continuatim ſub tanta anguſtia languerat. Et poſt paucos dies priſtinæ eſt ſanitati redditus. Verùm ne quis hæc me arbitretur fingere: in veritate fateor, Francone ſub proteſtatione Domini Ieſu Chriſti nominis narrante, audiui.

Adalfredus reddito furto ſanitati reſtituitur.

.·.

VIII. *Quidam retinens alterius chlamydem aire à dæmone flagellatur, qua reddita ſanatur.*

SImile eſt illud, quod anno Domini 1001. Romæ accidit, etiam memoria dignum, de primario iudice, qui chlamydê Ottonis Imperatoris oblatam monaſterio SS Bonifacij, & Alexij ponendam ſuper altare, ſibi vendicarat. De quo ex Codice Caſſinate inter cætera ſic habetur. Diuæ memoriæ tertius Otto Romanorum Imperator locum hunc toto mentis diligebat affectu, cui dona multa largitus eſt, non dubitans ſe recepturum recompenſationem à iuſtiſſimo iudice Deo, ſuffragantibus meritis ſanctorum Chriſti martyris Bonifacij, & Confeſſoris Alexij. inter quæ mantum, quo tegebatur coronatus, in quo omnis Apocalypſis opere Phrygio erat aureo inſignita, eis ſupplex obruit, & a tergo ſancti Alexij decentiſſimè coaptauit, perpetuò ibi manſurum optans. Cuius votum floccipendens Adelpertus Abbas (de quo multa dicere dignû modo non arbitror) vt erat impudens, veſtem ipſam non cauſa vtilitatis monaſterij, ſed nequitia ſua cogente, aliquibus dedit in pignus, apud quos manſit, quouſque ſcelere ſuo petente vita priuari meruit. Quæ denique veſtis deinde venit ad manus cuiuſdam Primicerij iudicum nobiliſſimi, & prudentiſſimi, qui ſæculari prudentia potiùs ſeruens, eam agnitam non reddidit ſanctis, ſed quaſi proprium theſaurum ſeruandum in capſam retruſit. Cuius clariſſimi Confeſſoris nuditatis & expoliationis Deus miſertus, ſicut poſtea rei probauit euentus, neguiſſimo miniſtro flagellandi eum poteſtatem tribuit. Qui ſciens pœnitentiam Regis pro vxore Abrahæ per flagella rerum deſignatam: non à poſſeſſis rebus, ſed ab ipſo poſſeſſore cœpit flagellum: malens illum ex improuiſo extinguere, quã poſt flagellatum ad pœnitentiam reuerti. Namque obuiauit

Apud Baro. to. 11. An al. ad anno Do. 1001. 19.

Otto III. Impera. chlamydem tradit S. Bonifacio, & Alexio.

Chlamys à iudice ſurripitur.

Gen. 12.

ipſi iuxta propriam domum, & inter cateruas comitantium equitum, de equo aſpero depoſuit, ac eliſum paralytica infirmitate attriuit. Fit exanguis, fit pæne exanimis: currit anxia vxor, currunt fratres, & tota flebilis domus mirantur, & deflent miſerum cadauer: fit ſtrepitus concurrentium, fit luctus maximus. Tandem manibus eorum introducitur domum, non vt ei mederentur, ſed vt defuncto debitis potirentur. Mox pietas Dei affuit immenſa, volēs ei, cur euenerit illud, clariùs oſtendere: & vitam ipſi ſeruauit, & oſcitare cœpit. Fiunt alta ſilentia, imponitur modus gemitibus: quæruntur medici, nec inueniuntur, qui proficere valeant, expectabatur itaque ſola medela Dei per aliquot dies. Cum ecce intempeſtæ noctis ſilentio, vt infirmus liberaretur, non vxori, ſeu filijs, non propinquis, ſed ipſi paralytico, ipſi muto, ipſi omnem cibum faſtidienti viſi ſunt ſancti Bonifacius, & Alexius (ſicut idem retulit) toruè in eum aſpicientes, & agitantes capita, ac dicentes: putaſne te ſanum noſtra veſte vti, nobis expoliatis. Quos cum requireret tremula voce, qui eſſent, vel vnde, aiunt: Ego Bonifacius ſum, iſte verò eſt homo Dei Alexius, quem tu expoliatum habes. Et conuerſus, fuſtentans pallium auro, gemmiſque inſigne, quo tegebatur, oſtendit humerum ſancti Alexij contitentis verecundiam rubore, nudum: quem cum vidiſſet vitro puriorem, lacte candidiorem, cœpit plus ex ipſa viſione, quam languore deficere. Iterum audiuit: Electo iſto valens non ſurges, priuſquam veſte mea, pro qua percuſſus es, induar. Qui miti voce lætus euigilās, balbutiendo coniugem, qui hactenus nec os aperire poterat, appellat ſuam: Chara coniunx, compatrem meum Leonem, & patrem ſpirituale͞ meum Benedictum Epiſcopum Portuenſem ad me venire citiſſimè facito. Erat enim Benedictus in diuinis, & humanis diſertiſſimus. Quibus accerſitis, quæ audierat, ſeriatim expoſuit. Tunc Epiſcopus pia lætitia perfuſus talia cū lacrymis cœpit. Gloria tibi, Chriſte, gloria tibi, Domine, qui iraſceris, vt placeris, flagellas, vt indulgeas, percutis, vt ſanes. Gloria tibi, bone Ieſu, qui loquentem me audire facis, quē mortuum pene dimiſi: procurator animarum & corporum, tua medicamina non curant criticos dies, non petūt Indica pigmenta. Et conuerſus ad ægrotum lacrymis madefactum, dixit: Fili, redde veſtem, vt reddaris ſanitati: credens quod infectum non remanebit, quod amici Dei tibi interminati ſunt. Cui ægrotus: Pater, iam vellem vt ſupra corpus Domini Alexij veſtis iaceret: nam & ipſum tēpus, quo fiat longiùs mihi videtur. Statimque allata eſt veſtis, quam tollentes venerunt ad monaſterium gallicinio eiuſdē noctis, & ſupra venerabile corpus S. Alexij eam poſuerunt. Sicque reuertētes, quem iacentem reliquerant: ſedentem & glorificantem Deum viua voce inuenerunt.

Parlayſi cur Iudex affectus.

Apparitio Sāctorū Bonifacij, & Alexij.

Chlamyde reddita Sanctis, ſanus fit Iudex.

IX. *De Comitibus eccleſiaſticis peculij vſurpatoribus ad perpetuas pœnas damnatis.*

Hildebrandus Romanæ Eccleſiæ Archidiaconus, dum prædijs eccleſiarum iniuſtè poſſeſſis, ſub conſpectu præſentiæ venerandi Papæ Victoris in eccleſia concionaretur, intulit congruenter exemplum: In Teutonicis partibus, inquit, Comes quidam diues ac prǽpotēs, ſed quod in illo hominum ordine prodigium eſt reperiri, bonæ opinionis & innocentis vitæ, prout humanum erat de eius æſtimatione iudicium, ante decennium ferē defunctus eſt. Poſt cuius obitum, quidam religioſus vir per ſpiritum ad inferos deſcendit, & præfatum Comitem in ſupremo gradu cuiuſdam ſcalæ poſitum vidit. Aiebat namque, quia ſcala illa inter ſtridentes, & crepitantes vltricis incendij flammas videbatur erecta, atque ad ſuſcipiendos omnes,

Petr. Damian. ad Dominicum c. 8. epi. 5. ex Bibliot. Patr. to. 3.

Comites eccleſiaſtici peculij eſu pœores damnati. nes, qui ex eadem Comitum genealogia deſcenderent, conſtituta. Erat autem tetrū chaos, immane barathrum infinitè patens, atque in profunda demerſum, vnde ſcala producta ſurgebat. Hoc igitur ordine ſuccedentium ſibimet ſeries texebatur, vt cum quis eorum nouus accederet, primum interim ſcalæ gradum teneret. Is autem qui illic repertus erat, alijque omnes, ad proximum ſibi gradum in ima deſcenderunt: cumque alij atque alij ex eodē genere homines poſt carnis obitum ad præfatam ſcalam per tēporum interualla confluerent, alij protinus cederent, ineffabilis iudicij neceſſitate, ad inferiora migrabāt. Planè dum vir qui hæc contemplabatur, cauſam huius horrendæ damnationis inquireret: & præſertim, cur ille Comes ſui tēporis puniretur, qui tam iuſtè, tam decenter, tam honeſtè vixiſſet: quia *Stephan. Metenſis Epiſcopus.* propter quandam prædij Metenſis eccleſiæ poſſeſſionem, quam bono Stephano proauus eius abſtulerat: cui videlicet iſte iam decimus in hæreditate ſucceſſiſſet, omnes iſti nunc diuerſo ſupplicio deputati ſunt. Et ſicut eos ad peccandum non diſpar auaritiæ culpa coniunxit: ita nihilominus ad perferendas atrocis incendij pœnas cōmune ſupplicium copulauit. Hoc eccleſiaſtici iuris poſſeſſores aduertant, & ſubtiliter caueant, nedum ſe de redditibus eccleſiæ ſatiant, edaces poſtmodum flammas medullis ſuis depaſcant.

X. *Rem alienam, ſeu potiùs è ſacra æde Lauretana calcis partem o cupantes morbo afficiuntur, & vbi reſtituunt, mox plenè conualeſcunt.*

Ex Ioan. Anton. Valeriano in Annal. Societ. 1582 ſub Prouer. Roma. Ioā. Boniſac. lib. 5. c. His ſubiungam illud ex Annalibus Societatis noſtræ in hæc verba: Homo trāſalpinus ex ſacra domo Lauretana calcis aliquantulum ſuſtulerat. Hunc, vbi Romam venit, morbus debilitate ſubita adortus eſt. Cū autem de cōſilio quorumdam Lauretum rediſſet, calcemque reſtituiſſet, illico ſanitatem recuperauit. Hæc his fermè verbis Valerius. Quibus valde illud affine eſt, quod noſtra memoria Ioāni Soares Conimbricenſi Epiſcopo contigit: qui in illo ad Conciliū Tridentinum itinere, laterem ex eadem æde Lauretana, illo permittente qui poterat, deſumptum tamen non tulit impune. Nam morborum, & dolorum quaſi tempeſtate quaſſatus, non ante conualuit, quàm laterem eò, vnde abſtulerat, referendum curauit.

Præceptum VIII. Decalogi.

Non loqueris contra proximum tuum falſum teſtimonium.

Tit. CXV. De iudicijs forenſibus iuſtè & ſecundum leges exercendis.

Iudicis eſt, rei veritatē quam exactiſſimè indagare ne quis in iudicando aberret. Cuius rei exemplum in ipſo Domino proponitur, qui euerſurus Sodomam, & Gomorrham, ad Abrahamū inquit: Clamor Sodomorum & Gomorrhæ multiplicatus eſt, & peccatum eorum aggrauatum eſt nimis: Deſcendam & videbo vtrum clamorem qui venit ad me, opere compleuerint, an non eſt ita, vt ſciam. Gen. 18. 20. 21.

Moyſes ſeniores admonet, quos populi iudices conſtituerat, vt abſque vllo reſpectu quod iuſtum eſt iudicarent. Deut. 1.

Iniuſtè præcepit Iudas Thamar nurum ſuam comburi. Gen. 38.

Ioſaphat Rex Iudæ conſtituit iudices in cunctis ciuitatibus munitis, eiſque præcepit: Videte, ait, quid faciatis: non enim hominis exercetis iudicium, ſed Dei: & quodcunque iudicaueritis, redundabit in vos. Sit timor Domini vobiſcum, &c. 2. Paralip. 19.

Quanta Salomonis in iudicando fuerit aexteritas, declarat ſententia, quam in meretricum dirimenda controuerſia tulit. 3. Reg. 3

Hoc modo quoque peccauit Magiſtratus Philippenſium qui Apoſtolos publicè cæſos & indemnatos miſerunt in carcerem, & poſtea occultè eiecerunt. Acto. 16.

Matth. 27. *Nequiſſimum fuit iudiciũ, quo Pilatus admiſit Barabbam homicidam, latronem & ſeditioſum, vt Chriſtum Dominum Iudæorum voluntati traderet.*

EXEMP. I. *Quomodo Alphonſus Rex Hiſpaniæ, cognomento Imperator, iuſtitiam exercuerit.*

Luc. Tudenſ. in Chron. mundi ara 1146 Iuſt. Lipſ. lib. 2. Monit po liti. c. 9. ALphõſus Imperator quam ſedulus fuerit in iuſtitia facienda, & ſuperborum audacitate, & contumacia extirpanda, ex hoc aduerti poteſt, quod cum quidam nobilis in Gallæciæ partibus, nomine Ferdinandus, cuidam ruſtico hæreditatem ſuam, auferens iniuriam intuliſſet, ipſe Toletum ad Imperatorem properans de dicto milite querimoniam fecit. Imperator autem ſtatim per ipſum ruſticum ſuis literis præcepit ei, vt viſis literis ſtatim ruſtico iuſtitiam exhiberet mandans Maiorino terræ, vt cum ruſtico veniret ad militem, & videret qualiter ei iuſtitiam exhibebat, & hoc ſibi reſcriberet, Miles vero, qui erat nobilis & potens, vt ruſticũ vidit cum literis Imperatoris, ſuccenſus ira cępit ruſtico mortis inferre minas, nolens illi ſatisfacere. Reuerſus eſt autem ruſticus ad Imp. Toleti inferens teſtimoniales literas Maiorini, quod noluerit illi miles iuſtitiã exhibere. Imperator vt hæc audiuit, vocatis ſecretarijs ſuis, præcepit eis, vt ipſum dicerent ægrotare, & nullum permitterẽt intrare cubiculũ eius. Præcepit etiam ſibi & duobus militibus tantũ ſecretè parari equos, & diebus ac noctibus, nullo alio ſciente, ad Galleciam properauit. At vbi ventum eſt ad locum, vbi miles erat, vocauit Imperator ſecretè Maiorinum terræ, & diligenter ab eo & ab alijs ſuper facto militis, & ruſtici perquiſita veritate, iuſſit vocari plures, & ſtans ad oſtium militis, miſit ad eum, dicens: Egredere, quia vocat Imperator. Quod vt miles audiuit, nimio timore perterrirus, intelligens quod futurum erat, fugam parauit, ſed præuentus à miniſtris Imperatoris captus eſt, & eo iubente in oſtio domus ſuæ ſuſpenſus. Tunc Imperator manifeſtauit ſe in Gallęcia, & totam patriam ipſam pacificauit. Tãtus inuaſit terror omnes magnates totius imperij ex hoc facto, videntes zelum & animoſitatem Imperatoris in iuſtitia facienda, vt nullus eſſet, qui minimo, vel magno inferret iniuriam, qui ſtatim ei ſatisfacere non feſtinaret.

Alphõſ. Rex iuſtitiam egregiè exercet.

Iuſtitia Reip. pacem adfert.

II. *De rigida animaduerſione Balduini Comitis Flandriæ in virum nobilem propter viduam ab eo malè tractatam.*

Iuſti. Lipſ. ibid. IN noſtra etiam Belgica Balduinus ſeptimus Comes Flandriæ Petrum virum nobilem, & Orſcampi Toparcham, ob duos boues pauperculæ viduæ reclamanti abductos, re ad eum delata, ſubito arripi iubet, & atroci morte puniri. Forte lebes aquæ feruentis in medio Brugenſi foro erat, monetario puniendo deſtinatus: in hunc ſine mora hominem conijci iubet, ſicut erat, ocreatum, veſtitũ, gladio accinctum. Quid ais: ſic callidè, & an non temere: Nihil: nam inquiſitio præceſſerat, & culpæ conuictus, per aliam cauſam euocatus, pœnas ſic luit: meo animo, rectè & ſalubriter.

III. *Quomodo Sancto Anno Archiepiſcop. Colon. iudices iniquos caſtigari iuſſerit.*

Io. Nauc. vol. 2. Chronogr. gen. 36. anno ſalutis 1073. NOn alienum erit hic memorabile factum S. Annonis Præſulis Coloniæ Agrippinenſis, eius nominis ſecundi, inter cætera referre. Cum poſt ſeditionem quandam Colonienſem contra ipſum, ageret in arce ſeu monaſterio (ipſe enim ex caſtro cœnobiũ fecerat) Sigembergenſi, quod hodie eſt in ducatu Bergenſi haud procul à Bonna, cõtigit iudices alti iudicij Colonienſis pauperculæ cuidam mulieri iniquam ferre ſententiã. Mulier queſtum Archiepiſcopo de iniuria ſibi à

Scabi-

Iudicum iniquorũ pœna.

Scabinis illata Sigembergium venit. Præſul mox illos ad ſecum ſuis iudiciarijs libellis venire iubet. Rogat, cur ſic tam iniuſtè viduã iudicaſſent. Non habentibus quo ſe excuſarent, mandat omnium oculos effodi, vni interim, cuius filium è fonte Præſul ſuſceperat, ſic parcẽs, quod huic vnus tantum oculus erueretur, & eſſet, qui alios ſex reduceret domum. Vtque huius rei memoria firmiùs hæreret, iuſſit domorum, in quibus iſti iudices excæcati habitabant, ſummis faſtigijs ſuper im poni lapideum abſque oculis caput, quo ſic ab iniquis iudicijs etiam poſteri deterrerentur. Horum capitum ſupererant Coloniæ adhuc, cum hæc ſcriberem, reliquiæ, præſertim in aliquo rerum venalium foro.

IV. *De vltione diuina in iudicem iniquum illata.*

Aloyſ. Lip. in vita venerabilis Dominici Loricati per P. Damia. ad Alex. Papam ſcripta, apud Su. 14. Octobr.

CVm Romanus quidã Stephanus nomine, iudex ſacri palatij, ſummum Præſidentatum Auximi adminiſtraret, exigente cauſa, Dominicus, vir mirabilis, ad eum venit, cumque ſuper quadã eremi poſſeſſione, quam ex iure Sedis Apoſtolicæ detinebat, obnixè rogauit. Quem ille, vtpote nulla veſtium compoſitione feſtiuum deſpexit, eique nihil eorum, quæ poſcebat, indulſit. Cũque ſibi à circumſtantibus diceretur: Noli eum tam durè ſuſcipere, ſanctus enim vir eſt: ille tanquam emouens, ait: Sit ſanctus, vt vultis, beatus Petrus certè ſanctior eſt, cuius ego cauſam in hac demonſtratione defendo. Igitur impos cœpti Dominicus redit ad cellulam. Ille quoque poſt paululum reuerſus eſt Romam. Porro puer quidam deſpicabilis, qui ad exequẽdum quodcumque negotium in adminiſtratione remanſit, quicquid Dominicus petierat à iudice, cuncta reuerenter impleuit. Iudex autem non diu poſt, quam ad propria redijt, hoſtilibus gladijs perfoſſus interijt, multaſque diuitias, quia ſobolem non habebat, extraneis hæredibus dereliquit.

Vltio diuina in iudicem iniquũ.

V. *Quomodo Sanctus Epiphanius iudicem eccleſiaſticum officio ſuo non rectè fungentem depoſuerit, & emendarit.*

Matth. Raderus in Viridario Sanctorum 3. p. c. 6. num. 11.

HIs ſubnectam, & aliud è Viridario Sanctorum depromptum. Erat in Epiſcopio Diaconus quidam, cui Sabinus nomen fuit, qui notarij calligraphi munere fungebatur, vir ingenij mitis, & vitæ honeſtate conſpicuus. Porro in palatio Pontificis eramus monachi omnino octoginta, inter quos potiſſimum elucebat Sauinus, quem Epiphanius Eccleſiaſticarum cauſarum iudicẽ deſignarat. Habebant controuerſiam duo quidã inter ſe apud Sabinũ quorum alter erat copioſus, alter tenuis. Sabinus ſtudebat pauperi magis, quam opulento, quamuis diues æquiorẽ haberet cauſam, quam inops Epiphanius vtriuſque rationes, & Sabini iudicis clementiam in miſeros, ex occulto arbitrabatur, & cum à Sabino non pro æquo & bono iudicari animaduerteret progreſſus in medium Epiphanius modeſtè Sabinum compellat. Abi, inquit, fili, ad tuum ſcribendi, & notandi officium, & reuoca in mentem ſacrorum oraculorum decreta, & ex æquo iure quamcumque cauſam decide, memor ſacri illius præcepti: *Pauperis quoque non miſereberis in iudicio, nec reſpicies perſonam potentis.* Ergo deinde Epiphanius ipſe cauſas omnes omnium cognouit, deditque operam iudicijs à prima luce vſq; ad tertiam horam pomeridianam à qua hora ad alterum vſque mane nunquam amplius ab vllo mortalium conſpiciebatur.

Sabinus Iudex eccleſ. cur ſuo munere defunctus.

Exo. 23.

.·.

VI. *De iudice, & eius aſſeſſoribus obiniquum iudicium ex temporanea morte oppreſſis.*

Nicola' Sāder de Schiſm. Anglic. circa an. 1571.

INter cætera, quæ circa annū Domini 1571. dum in Anglia Catholici innocētes paſſim rapiuntur ad ſupplicium, acciderunt: iſtud in ciuitate ac vniuerſitate Oxonienſi memorabile contigit Cum enim de quodam Roulando Ginſeo, qui pro Catholica religione reus cauſam dicturus cōparuit, iudicium de præcidendis ei auribus, (quod plebeius eſſet) ferretur. Vix ſententiā iudex pronuntiauerat, cū morbus repentinus & exitialis prætorium illud vniuerſum inuadens, nec alia loca ciuitatis, aut homines attingēs, ipſos iudices & aſſeſſores omnes, Prouinciæ quoq; Præfectum ſummum ſubito corripuit, duodecimq; præterea iuratos ad hoc viros, vt pro conſuetudine reum vel innocentē denuntiarent, ſic occupauit, vt iſti ſtatim, iudices vero, aſſeſſores & Præfectus prædictus, aliqui non poſt horas multas, reliqui poſt paucos dies ad vnum omnes interierint. Et cum illis eodem morbo, loco, & tempore correpti non minus quam quingenti varijs extra vrbem locis paulo poſt extincti ſunt.

Miraculum ingens.

VII. *De iudice ethnico, qui ob iuſtitiam in iudicando ſeruatam felicem exitum conſequutus eſt.*

Ex Petr. de Palude P. Salmerō. to. 8. cōmentar. in Euang. tract. 12.

NArrat Petrus de Palude, vt eſt apud P. Salmeronem, iudicem quendam Gentilem extitiſſe, tam iuſtitiæ & veritatis amantem, atque illi ita addictum in iudicādo, vt eius anima poſt mortē multis annis permanſerit in lingua: donec accito, & cōſulto Epiſcopo, baptizatus fuerit, & ſtatim in puluerē redactus: ita vt mors in eum præualere nō potuerit, qui cuſtos obſeruantiſſimus veritatis extiterat, donec ad baptiſmi gratiā vocaretur: vt ita dignus eſſet in creatā, & æternā veritatē, & ſupremū iudicē agnoſcere Dominum noſtrū Ieſum Chriſtum.

Iudicis gentilis iuſtitia amantis felix exitus.

VIII. *Quod liceat aliquando Iudici reum dimittere.*

Greg. Tur. de gl. confeſſ. c. 62.

SAnctus Helius Epiſcopus Lugdunenſis, vita functus, cum ſepultus eſſet à fidelibus, nocte ſequenti veniēs quidam paganus, lapidem, qui ſarcophagum tegebat, reuoluit, erectumq; cōtra ſe corpus ſancti conatur ſpoliare. At ille extenſis lacertis conſtrictum ad ſe hominem fortiter amplexatur, & vſque mane populis expectātibus, tanquam conſtipatum loris, ita miſerum brachijs detinebat. Igitur iudex loci, violatorem ſepulcri iubet abſtrahi, ac legali pœnæ ſententia condemnari: ſed non laxabatur à ſancto, niſi cum iudex de vita reo danda promiſſionem feciſſet.

IX. *Philippus II. Hiſp. Rex ſententiam contra ſe latam iubet ipſemet executioni mandari.*

Lud. Guicciardin. in deſcript. Belgij.

NOn eſt hoc loco ſubticēdum laudabile Philippi II. Regis Catholici factum. Cum illi iudicium dictum eſſet coram Parlamento Geldriæ, ibique Rex cauſa cecidiſſet, atque nullus eſſet, qui ſententiam exequeretur, ipſe, ipſe, inquam, Rex magnanimus, æquiſſimuſque, quo iuſtitiam in ſe iuxta atque in alijs ſeruaret, certos nominauit, qui ſententiam ocyſſimè exequerentur, nec quieuit, donec pars victrix potiretur, qua de re diſceptabatur.

Philippi II. factū memorabile.

TIT. CXVI. De munerum corruptela.

De filijs Samuel dicit ſcriptura: Declinauerunt poſt auaritiam, acceperunt munera, & ſtatim ſequitur. Peruerterunt iudicium. 1. Reg. 8.

Samuel iā ſenex vniuerſum Iſrael alloquens, ſpeciatim de hoc vitio accipiendi munera ſe purgat: Loquimini de me, &c. 2. Reg. 12. 3.

Eliſæus Propheta, cum ei Naaman Princeps militiæ regis Syriæ ob mūdationem à lepra eius ſtudio impetratam, grati animi 4. Reg. 5. 16.

animi ergo magna munera offerret, reſpondit: Viuit Dominus, ante quem ſto quia non accipiam, &c.

Dan. 5. 16. *Cum Baltaſſar Babyloniorum Rex Danieli Prophetæ munera dare vellet pro ſcripturæ interpretatione, reſpuit dicens: Munera tua, &c.*

1. Cor. 9. 7. 15. Deu. 25. 4. Matth. 10. 10. *Diuus Paulus non modo munera gratis oblata, ſed etiam ſtipendia iure naturæ, legeque Dei ſibi debita repudiauit, imò declarauit ſe potiùs mori malle, quam ea ob labores prædicationis acceptare.*

EXEMP. I. *Munera quando à nobis amouenda.*

Hieron. Platus l. de Card. dign. & off. 1. ex D. Bern. lib. 4. de conſider.

Munera quando reſpuenda.

SApienter admodum Hieronymus Platus, vir inſignis, è Societate Ieſu ſacerdos, fratrem ſuum Flaminium Platum Cardinalem monebat, vt cōtinentiæ ſemper ſtuderet, manuſque ab accipiendo intactas ſeruaret. Non quidem, quod omnia, inquit, reſpuenda (id enim nimis forte durum videretur) ſed cum apparet eò dona tendere, vt animum deliniant, eoque inclinent, quod non decet, tū vero conſtantiſſimè repudianda ſunt, etiamſi auri montes offerantur. In quo genere egregium ſanè factum, omniq; dignum memoria, & ab omnibus ſemper imitandum illud eſt Martini Cardinalis, & S. Bernardo familiaris, quod ab ipſo Bernardo deſcriptū ipſis eius verbis hic ponam Is, inquit, Cardinalis presbyter functus aliquando Legatione in Dacia, tam paupere remeauit, vt pene expenſis, & equis deficientibus vix perueniret Florētiam. Ibi Epiſcopus loci donauit ei equum, quo Piſas vſque, vbi eramus tunc, peruectus eſt Poſtridie, credo, ſequutus Epiſcopus (erat enim illi cauſa cum aduerſario, & agendi erat dies) cœpit requirere ſuffragia amicorū. Cumque per ſingulos ſolicitaretur, ventum eſt ad Martinum. Fiducia erat maior in illo, qui non poſſet immemor eſſe recentis beneficij. Tum Martinus, Decepiſti me, inquit, neſciebant, ibi imminere negotium. Tolle equum tuum, ecce in ſtabulo eſt, & eadem hora reſignauit illi. Quid dicis, mi Eugeni. Nonne alterius ſæculi res eſt, rediſſe Legatum de terra auri ſine auro, tranſijſſet per terram argēti, & argentum neſcijſſe, donū inſuper, quod poterat eſſe ſuſpectum, illico reieciſſe.

Egregiū ac dignū memoria factum Martini Cardinalis.

II. *Elzearius Comes ab omni munere & animum & manus excuſſit.*

In vita eius c. 17. apud Su. 17. Sept. Hieron. Plat. de digni. & off. Cardin.

HOc loco operæ pretium duxi Elzearij Comitis ac Principis præclari inſtitutum commemorare, vt ex eo intelligant alij, quid in hoc genere eos facere oporteat. Hic enim cum in magna eſſet gratia apud Robertum Galliæ Regem, itemque apud Carolum eius filium, qui Neapolitanum regnum pro patre adminiſtrabat, & apud eum omnia poſſet, nimirum lautiſſima munera, & ditiſſima ad eum quotidie deferebantur, ſed ille omnia conſtanter repudiabat, cum diceret, etiamſi non ignoraret, poſſe ſine culpa accipere, vereri tamen, ne ſuo exemplo alij mouerentur, qui deinde etiam cum culpa acciperent. Itaque cum aliquando ex cubiculo ſuo ita auditus eſſet orare: Domine tu mihi in cœlo debes centum auri vncias, itemque duos pannos purpureos, interrogatus quid hoc ſibi vellet, reſpondit: quia illo die ea munera oblata reſpuiſſet. Cum autem videret pauperum cauſas & negotia in aula negligi, miſeratione commotus acceſſit ad Principem, magnopere petens, vt ſe pauperum aduocatum cōſtitueret. Quod cum impetraſſet, ea procuratione tanquam regno adepto lętus grandiuſculum ſacculū fieri iuſſit, in quem ſupplices omnium libellos conijciebat, eaque re vulgata, tantus ad eum concurſus inopum fieri cęptus eſt, vt quoties domum rediret, vix ianuam poſſet ingredi. Atque id quidem munus omni ſtudio exequebatur, audiebat eos diligenter, & ſedatè, etiāſi ſuperflua & inepta proponere: Quin etiam

S. Elzearij integritas.

Pauperū aduocatus.

cum ſemel in eo eſſet, vt lotis manibus menſæ accumberet, importunè quidam accedens quæſiuit, quid de ſuo libello factum eſſet. At ille expectare eum iubens, ſurgit è menſa, ſtatimque in curiam properat, confectoque negotio reuerſus, cum pauperi homini ſatisfeciſſet, tum demum reſedit: hæc erat eius vita & oblectatio.

III. *De alijs munuſculis item à Gaufredo Epiſc. Carnotenſi, & Aquitaniæ Legato reiectis.*

D. Bern. lib. 4. de Conſideratio. ad Eugeniũ Papam.

IDem Bernardus ſubdit, & alia duo eiuſdem generis exempla. Sed, ò mihi locum ſuauem, vbi incidit occaſio memorandi & nominandi ſuauiſſimi odoris virum Epiſcopum Gaufredum Carnotẽſem, qui Legationem in partibus Aquitaniæ proprijs ſumptibus ſtrenuè adminiſtrauit, idque annos plures. Rem loquor, quam vidi ipſe: Eram cum eo in terra illa, cum à quodam presbytero præſentatus eſt illi piſcis, quem vulgo vocant ſturgionem. Percunctatus Legatus, quanti venierit: Non accipio, inquit, niſi receperis pretium, & reſignauit ſolidos quinque inuito, & verecundo. Item cum eſſemus in quodam oppido, Domina illius oppidi obtulit ei pro deuotione cum manutergio duas vel tres paropſides pulchras, ligneas tamen. Quas aliquamdiu intuẽs homo ſcrupuloſæ conſcientiæ, laudauit eas, ſed non acquieuit accipere. Quando argenteas recepiſſet, qui ligneas refutauit? Non fuerunt, qui poſſent Legato dicere: Ditauimus Abraham.

IV. *De Thoma Mori in indicando æquitate abſque vlla corruptione.*

Tho. Stapleton. in vit. Thomæ Mori cap. 3.

Tho. Morus Iudex integerrim⁹.

CVm Thomas Morus regni Angliæ Cancellarius Iudicis officio fungeretur, ſolebat dicere, nihil apud eum inter amicum, & inimicum intereſſe. Id expertus eſt gener eius Ægidius Heron, qui tertiam Mori filiam in vxorem duxerat. Cum enim litem iniuſtam coram ſocero ſuo inſtitueret, monuit illum Morus, vt deſiſteret à lite. Quod quum non faceret, tulit contra eum expeditè ſententiam. Alias quum inimici cuiuſdam cauſa coram illo verteretur, iudicem ſe æquiſſimum, quaſique ſolito æquiorem præbuit. Rogatus, cur id faceret, reſpondit: Hoſtis capitalis quantumuis læſerit, non committam vt ea res illi fraudi ſit in iudicio: quod omnibus æquè debet patere. Cum ſic eſſet planè incorruptus, & integerrimus, æmuli tamen eius aliquam reprehendendi anſam ſtudioſè captabant. Hoc quum animaduerteret quidam Pernel, ſiue vt alijs rem gratam faceret, ſiue vt ſuo dolori indulgeret, retulit cuidam ex Aula regia primario. Morum Cancellarium à vidua Vaugham aduerſaria eius poculum aureum accepiſſe poſt ſententiam pro ea latam. Res ad aures Regis peruenerat, ſuggerente primario illo viro. Iubetur in diem certum adeſſe vidua. Ea præſente coram multis nobiliſſimis viris rogat Cancellarium Rex, an poculum aureum ab illa vidua accepiſſet. Fatetur Morus. Hoc quum indigniùs Rex ferre videretur, orat Morus Regem, velit viduam rogare, quid porro de poculo factum ſit. Vidua rogata ognoſcit, Cancellarium poculum quidem hilari vultu accepiſſe, magnaſq; de dono gratias egiſſe, ſed & conuocata familia, magnificis verbis donum prædicaſſe: (quæ omnia accuſationi conueniebant) attamen vino poſtulato, ipſi hilariter præbibiſſe, ſimulque poculum reddidiſſe. Indignatur Rex ob rem tam futilem vel ſe interpellari, vel Cancellarium vexari: Calumniatorem poteſtati Mori permittit: primarium illum virum obiurgat, Morum collaudat.

Ridicula Mori accuſatio.

V. S.

V. *S. Ludgerus Epiſc. munus oblatum ab inceſtuoſa muliere reſpuit.*

In vita eius per monachos Vverthinenſes ſcripta c. 2. apud Su. 26. Martij.

DVm S. Ludgerus Epiſcopus Monaſterienſis Diœceſim ſuam paſtorali officio aliquando circumiret, venit ad eccleſiam in Bilberbek, vbi agebat quædã nobilis inceſtuoſo matrimonio iuncta. Hæc beatum virum illuc aduenire cognoſcens, vt ab infamiæ nota, & æterno animæ periculo ſolui poſſet, munuſculis & donis ſanctum virum aggreſſa eſt. Miſit enim vas teſteum prægrande melle plenum. Ille abſynthij amaritudinem ſub melle latere non ignorans, & ſciens munera excæcare etiam oculos ſapiẽtum, nullo modo illud recipere voluit aſſerens ſe participare non poſſe, quæ ſe illicito connubio alienam ab eccleſia feciſſet. Hac igitur via fruſtra tentata, mulier pleroſque ex diſcipulis eius aduocauit, iiſque præfatum mellis vaſculum tradens rogauit, vt viro Dei perſuaderent, vellet eam à peccatorum nexibus clementer ſoluere. Illi cupiditate ducti, mel Epiſcopo neſciente, ſuſcipiunt, & quia alium, vbi reconderent, locum repente non inueniebant ſubtus altare linteis vndiq; coopertum illud locauerunt. Iamque aderat tempus, quo res diuina peragenda erat, & ecce ad primum orationis initium vas illud crepuit, & melle effuſo minutatim diſciſſum eſt. Itaque melle per terram fluente, & mulieris iniquitas, & Ludgeri ſanctitas omnium ore celebrata eſt.

Munus oblatum ab inceſta reſpuit S. Ludgerus.

Miraculum.

VI. *Liberius Papa proſcriptus, nec prece, nec pretio addu. potest, vt Arianorum ſententiæ ſubſcribat.*

Theodor. li. 2. hiſt. Eccleſ. c. 16. Carol. Sigo. lib. 6. de Occid. Imp.

LIberius Papa in Synodo Mediolanenſi, nec precibus, nec minis adduci potuit, vt Arianorum dogmata ſubſcriberet. Eum igitur perſeuerantem in ſententia Imperator iuſſit relegari Bœream in Thracia, abeuntique miſit ſolidos quingẽtos in ſumptus. Sed Liberius illi, qui attulerat: Abi, inquit, & redde Imperatori: his enim opus eſt militibus ipſius. Regina miſit totidem, quos & ipſos iuſſit referri ad Imperatorem: his enim opus ille habet, inquiens: ſic opus his non habet, det Auxentio & Epicteto, quibus opus eſt. Detulit alios ei Euſebius eunuchus. Cui Liberius: Deuaſtatis eccleſijs orbis terrarum nũc mihi eleemoſinam offers, vt condemnato: Quin tu abi, & Chriſtianus prius efficere.

VII. *Reſpuit D. Bernardinus munera ad ſe miſſa.*

In vita eius c. 29 apud Surium to. 3. Maij 20.

BErnardinus Senenſis, abſque vllo reſpectu, cum res & cauſa poſtulabat, etiam in potentium hominum vitia publicè inuehebatur. Quod cum aliquando Mediolani aduerſus Ducem in concione feciſſet, ille grauiter offenſus mortem denuntiari iuſſit, niſi abſiſteret. At Bernardinus poſtera die in magna populi frequentia idem vitium acriùs etiam quam antea obiurgare perrexit. Quæ libertas ac fiducia ita Ducem fregit, vt moleſtiam ei vltra exhiberi auſus non ſit. Quin etiam ad illius animum pertentandum, aureum ei poculum auro plenum miſit. Quod cũ vir ſanctus cum ſtomacho reieciſſet, ille pluribus precibus adiectis referri iuſſit, quas nuntij dum ita exponerent, vt vrgendi finem non facerent ſurgens Bernardinus, eoſque ſequi iubens ad carcerem perrexit, quo obærati tenebãtur, quos eo die omnes vinculis exemit.

VIII. *Eiuſdem argumenti aliud exemplum.*

Ionas Abbas in vita S. Columbani c. 18. apud Sur. 21. Nouembr.

NOn minor fuit Columbani libertas in Theodórico Gallorũ Rege obiurgando de eius facinoribus: cuius aliquando aduentum cum Rex cognouiſſet, cœnam regio cultu, & reliqua neceſſaria ad eius hoſpitiũ longo famulorũ ordine deferri curauit. Quæ vt vidit Columbanus, vultu & voce auerſatus eſt, prolato verſu illo è ſcri-

Colūbanus obiurgat Theodoricum Regem Eccl. 3 Muneribus conatur placare Colūbanum Theodoricus.

ptura: *Munera impiorum reprobat altiſſimus, indignumque eſſe, vt Dei ſeruorum ora eius cibis pollucrentur, qui cum ipſis iniuſtum bellum gereret.* Vix autem verba finierat, cum vaſa omnia, quibus cibi illi continebantur, diſrupta ſunt, vinum & ſicera in terram effuſa, reliqua huc illuc diſiecta. Quare attoniti miniſtri, Rex etiā ipſe territus accurrit, ſeque in eius fore poteſtate in rebus omnibus pollicitus eſt: quem tamen breui ad vomitū reuerſum iterum Columbanus ſeuerioribus obiurgationibus, & minis aggreſſus eſt.

IX. *Eiuſdem argumenti.*

In vita S. Antonij de Padua cap. 33. apud Sur. 13. Iunij, & Platum lib. 2. de bono ſtat. relig. c. 6

QVo tempore Ezelinus tyrannus Veronenſis cæde atque inſidijs Italiam vaſtabat, B. Antonius Paduanus eum adiuit, atque his eum verbis compellauit: *Sæue, ac crudelis tyranne, quando iam humani ſanguinis effundendi finem facies?* Cui exordio cum reliquam orationem congruentem adieciſſet, commemoratis illius rapinis, cædibus, direptionibus ciuitatum Deique iram ac pęnas imminentes denuntiaſſet, hæc audientes ſatellites nihil expectabant aliud, quam barbari illius pro eius more nutū, vt tam moleſtum monitorem confoderent. At ille contra cingulum collo imponens, atque ex lupo agnus effectus, & in genua procidēs, humillimè veniam peccatorum deprecatus, inſuper etiam pollicitus eſt, quicquid pœnę iniungeretur, libenter ſubiturum. Idē tamen paulo poſt in ſua flagitia relapſus decreuit ſancti viri virtutem hoc modo explorare. Miſit ad eum quoſdam ex ſuis cum præclaris muneribus, quibus ita mandauit, vt precibus & omni importunitate id agerent, vt ea acciperet. Quod ſi faceret, illico eū obtruncarent: ſi non acciperet, patienter ferrent quicquid ab eo diceretur. Illis igitur ficta humilitate inſtantibus, multumque orantibus, vt munus illud domini ſui admitteret, Antonius voce liberrima: Abite, inquit, quāprimum cum veſtris impijs donis, ne vel ruente tecto, vel dehiſcente terra, nos quoque exitio veſtro inuoluamur. Ezelinus re cognita ſemper illum deinceps vt hominem ſanctum veneratus eſt.

Mira Ezelini tyrāni conuerſio.

Muneribus fruſtra tentat Antoniū Ezelinus corumpere.

Tit. CXVII. De calumnijs, & falſis accuſationibus.

Ioſeph à Putiphars vxore falſis criminationibus delatus in carcerem conijcitur. Gen. 39.

Amā Agagites calumnijs ſuis Mardochæo, & vniuerſæ Iudæorum genti exitium parare meditatur: Sed in eius caput, quod inſontibus parabat, redundauit. Nam in crucem, quam Mardochæo extruxerat, cum liberis ſuis ſublatus eſt, boniſque omnibus ac poſſeſſionibus exutus. Dignitate eius Mardochæus potitur, bonis Eſther. Eſther. c. 3.

Maleuolorum hominū calumnijs Principes, & ſatrapæ apud Regem Darium efficiunt, vt Daniel in lacum leonum conijceretur, vbi diuino numine inter famelicos leones conſeruatus eſt, ipſoq; educto, accuſatores eius in lacum miſſi ſunt, ipſi, & filij, & vxores eorum, quos leones protinus arripuerunt, & oſſa eorum comminuerunt. Dani. 6.

Suſanna calumniam paſſa eſt à ſenioribus, & ipſi lapidibus obruti. Dan. 13.

Exemp. I. *Sergius Papa II. calumniam paſſus diuinitus liberatur.*

ANno Domini 699. puer quidam ex inceſtu genitus Romani Pontificis Sergij ſecundi famam nonnihil contaminauit, quod vulgus (vt fieri ſolet) ſparſo rumore vano, malè perſuaſus, eum Pōtificem habere Patrem exiſtimaret. Anvius igitur Althelmus Schireburgēſis Epiſcopus (quem tum Sergius eius virtutibus captus in vrbem vocauerat) multumque dolens, Pontificem haud vulgari amicitia ſibi deuinctum, eiuſmodi infamia fœdari, puerum nonniſi nouem habentem

Apud Surius die 25. Maij Baro. to. 8. an. Domi. 699.

dies

Calũnia in Serg ũ Papam.

dies exhiberi iubet, eique in virtute & nomine Ieſu Chriſti imperat, vt edicat, num Sergius Pontifex eo ſe ſcelere obſtrinxerit. Reſpondit infans abſolutiſſimo ſermone, Pontificem nequaquam illi crimini affinem eſſe, nihil eum cum fœmineo ſexu commertij habere. Atque ita Althelmus, & ab amico Pontifice depulit infamiam, & ſibi gratiam cumulauit.

II. *De calumnia Gregor. VII. viro ſanctiſs. & Mathildi fœminæ honeſtiſſimæ a Bennone ſchiſmatico, & alijs hoſtibus infenſiſſimis Clericis irrogata.*

Ex Liber. Schnaburr. ad anno 1077. Baro. to. 11. Anna. 1074 34. 35.

MAthildis Beatricis Tuſciæ Duciſſæ filia viuente adhuc viro ſuo, quandam viduitatis ſpeciem longiſſimis ab eo ſpatijs excluſa prætendebat cum nec ipſa maritũ in Lotharingiam extra natale, ſolum ſequi vellet, & ille Ducatus, quem in Lotharingia adminiſtrabat, negotijs implicitus, vix poſt tertium & quartũ annum ſemel Marcham Italicam inuiſeret. Poſt cuius mortem Romani Pontificis lateri pene comes indiuidua adhærebat, eumque miro colebat affectu: cumq; magna pars Italiæ eius pareret imperio, & omnibus, quæ prima mortales ducunt, ſupra cæteros terræ illius Principes abundaret, vbicunque opera eius Papa indiguiſſet, ocyus aderat, & tanquam patri, vel domino ſedulum exhibebat officium. Vnde nec euadere potuit inceſti amoris ſuſpicionẽ, paſſim iactantibus Regis fautoribus, & præcipuè clericis, quibus illicita & cõtra ſcita, canonum contracta coniugia prohibebat, quod die ac nocte impudenter Papa eius volutaretur amplexibus: & illa furtiuis Papæ amoribus præoccupata, poſt amiſſum coniugem vltra ſecundas contrahere nuptias detrectaret. Sed apud omnes ſanum aliquid ſapientes, luce clarius conſtabat, falſa eſſe, quæ dicebãtur. Nam, & Papa tam eximiè, tamque Apoſtolicè vitam inſtituebat, vt nec minimam ſiniſtri rumoris maculam conuerſationis

Greg. Papa calũnijs impetitur

Gregor. VII. irreprehenſibilis continẽtia.

eius ſublimitas admitteret, & illa in Vrbe celeberrima, atque in tanta obſequentium frequentia obſcœnum aliquid perpetrans latere nequaquã potuiſſet. Signa etiam, & prodigia, quæ per orationes Papæ frequentius fiebant, & zelus eius feruentiſſimus pro Deo, & pro eccleſiaſticis legibus ſatis eum contra venenatas detractorum linguas communiebant.

III. *De calumnia aduerſus Athanaſium Epiſcopum Alexandrinum falſo ſuſcitata.*

Breuiar. Romanũ 2. die Maij.

ATHanaſius Alexandrinus Catholicæ religionis propugnator acerrimus, ab Alexãdro Epiſcopo Alexandrino Diaconus factus eſt, in cuius locum ſucceſſit, quem antea etiam ſecutus fuerat ad Nicænum Concilium, vbi cum Arij impietatem repreſſiſſet, tantum odium Arianorum ſuſcepit, vt eo tempore ei inſidias moliri nunquam deſtiterint. Nam coacto ad Tyrum Concilio, magna ex parte Arianorum Epiſcoporum, ſubornarunt mulierculam, quæ accuſaret Athanaſium, quod hoſpitio acceptus ſibi ſtuprum per vim intuliſſet. Introductus igitur eſt Athanaſius, & vnà cum eo Timotheus presbyter: qui ſimulans ſe eſſe Athanaſium: Egone, inquit, mulier, apud te ſum diuerſatus: ego te violaui? Cui illa petulanter: Tu mihi vim intuliſti, idque iureiurando affirmans Iudicum fidem obteſtabatur, vt tantum flagitium vindicarent. Qua cognita fraude, reiecta eſt mulieris impudentia. Arſenium quoque Epiſcopum ab Athanaſio interfectum Ariani peruulgarunt: quem dum occultè detinent, manum mortui deferunt in iudiciũ, ab Athanaſio ad vſum magicæ artis Arſenio amputatam criminantes. At Arſenius noctu aufugiẽs cum ſe in conſpectu totius Concilij ſtatuiſſet, Athanaſij inimicorum impudentiſſimum ſcelus aperuit. Quod illi nihilominus magicis artibus Athanaſij tribuẽtes, vitæ eius inſidiari

Calũnia Athanaſium proſcribũt.

diari non deſiſtebant. Quamobrem in exilium actus, in Gallia apud Treuiros exulauit.

IV. *De Martiano Imp. diuinitus ab homicidij calumnia liberato.*

Euagr. li. 2. hiſt. Eccl. c. 1

MArtianum celebrem illum Romanorum Imperatorē, natione Thracem, militaris viri filium in medium adducam. Hic quoniam ad id vitæ genus aſpirabat, quo pater vſus fuerat, Philippopolim venit, vbi etiā militaribus ordinibus adiunctus eſt. In itinere autem hominem recens interemptū, ac in terra proiectum vidit, ſtanſque iuxta illum (erat enim admodū bonus & humaniſſimus) commiſeratione eius, quod acciderat, afficiebatur, diuque ne progrederetur, detinebatur, cupiens occiſo, quæ iuſta erant, præſtare. Hoc quum aliqui vidiſſent, detulerunt illud ad Magiſtratus Philippopolitanos, qui cōprehenſum Martianum ad quæſtionem homicidij rapuerunt. Et cum coniecturæ & probabilia indicia ipſi veritati & linguæ viri homicidium negātis præualerent, ac iam homicidij pœnas daturus eſſet, diuino nutu factum eſt, vt ipſo homicida tradito, & vt pœnas facinoris daret, decollato, Martinus capitis truncationem euaſerint. Ad eū modum præter expectationem ſeruatus ad militarem quendam illic ordinem venit, vt in eo militiæ nomen daret. Illi virum admirari, magnumque & admodum in pretio futurum haud immerito conijciētes, recipiunt eum percupide, & in album ſuum cōſcribunt.

Martiani Imp. commiſeratio.

Homicidij accuſatur Martianus.

V. *Palladius vir ſanctus, homicidij per calumniam accuſatus, diuinitus innocens declaratur.*

Theodor. in hiſt. religioſa SS. PP. cap. 7.

PAlladius vir celebris vitam amplexus ſolitariam, incluſus erat in quadā domuncula, quæ erat propinqua vico maximo & frequentiſſimo, cui nomen Iemme. Hic locus innumeros vndique attrahit mercatores. In eo quidam mercator, ijs quæ attulerat venditis, & auro coacto, noctu voluit recedere. Quidam autem homicida, qui aurum illic collectum aſpexerat, œſtro quodam & furore percitus, ſomno depulſo, obſeruabat quādo vir ille eſſet profecturus. Poſt galli autem cantum, ille quendam abibat ſecurus: hic autem præueniens, cum quidem locum aptum inſidijs occupaſſet, repente adortus, cum & percuſſit, & cædem fecit. Execrando autem facinori impium quoque aliud factū adiecit: nam cum aurū cepiſſet mortuum illud corpus proiecit ad oſtium Palladij. Cū aūt dies veniſſet, & fama peruaſiſſe, & totus hominum cōuētus de eo quod factum erat paſſim loqueretur, concurrerunt omnes, & effracto oſtio, cædis factæ pœnam exigere volebāt, à diuino Palladio. Vnus autē ex ijs, qui hoc faciebant, erat is qui ſua manu cædem fecerat. Cum ergo vir Dei circumſideretur à tanta multitudine, cœlum intuens, & mente cœlum ſuperans, ſupplicauit Domino, vt calūniæ mendaciū refelleret, & veritatem, quæ latebat, oſtenderet. Cum ſic oraſſet, & iacentis manū prehendiſſet: Dic, inquit, ò adoleſcens, quis hanc tibi plagam intulit: Oſtēde quis execrandū facinus admiſerit: & libera innocentē ab hac improba calumnia. Sermonē ſermo eſt cōſecutus. Homo autem ſedens circumſpiciebat quidem eos qui accedebant, digito autē oſtendebat homicidam. Clamor ſublatus eſt ab omnibus, & miraculum ſtupentibus, & calumniam, quæ fuerat intentata, deflentibus. Cum autē ſceleratū exuiſſent, & gladium inueneruntadhuc cruentum ſanguine, & aurum illud quod cædis cauſam dederat. Diuinus autem Palladius cum fuiſſet admirabilis, hinc merito euaſit longè admirabilior: Sufficiebat enim hoc miraculum ad viri oſtendendam apud Deum fiduciam.

Latro mercatorē occidit, & auro vi potitur.

Homicida diuinitus oſtenſus.

VI. *De muliere adulterij falſò acuſata, & morte damnata, quæ tamen ſepties percuſſa lædi non potuit.*

Lib. 1. Epiſt. ad Innocēt. Papam. Baro. to. 4. ann. 367. 23. fusè habet ex Hieron.

SScribit S. Hieronymus mulierem quandam Vercellenſem adulterij inſimulatam: iuuenē autem, qui reus eius criminis fuerat delatus tormentorū vi adactum crimine iudici fuiſſe confeſſum: mulierem verò innocentem ſemper conſtantem fuiſſe. Sumpto igitur de confitente iuuene ſupplicio, mulier gladio, qui acie acutiſſima erat, ſepties icta nunquam lædi potuit. Carnifex, ne gladij hebetudine id forte accidiſſet, gladij cuſpidē admouit vt quod collum ſecare non valuiſſet, perforando iugulum eam interimeret: mirum, gladius reflexus eſt, & velut dominum ſuum victum aſpiciens, confeſſus ſe eam ferire non poſſe, quæ non deliquiſſet. Interim cū mori, defeſſa laboribus, ipſa videretur, ad ſepulcrum illata eſt: Verum, resūptis viribus, viuere comperta eſt, illæſo corpore: ac ne ſupereſſet iniquo iudici torquendi, aut potius occidendi facultas, ea ipſa die comperta eſt defuncta quædam alia mulier, quæ eccleſiæ ſumptibus viuebat, & illa ſepulcro illata eſt. Iudice igitur quærente, an illa adhuc viueret, oſtenſo recenti ſepulcro, ab omni deinceps aduerſus illam conatu deſtitit. Superata itaque ferri vtraque acie, bona mulier, illuſis etiam lictoribus, ſimul & iudice, aliquam diu ſuperuixit.

Innocēs mulier ſepties icta interimi non poteſt.

Tit. CXVIII De calumniantiū & falſo accuſantium pœnis.

Exemp. I. *Baſſus quidam ob calumniam in Papam proſcribitur.*

Platina de Vitis Pont. in Sixto III

SIxtus III. Pontificatum iniens à Baſſo quodam reus in iudicium acceſſitur. Hic autem congregata ſeptē & quinquaginta Epiſcoporum Synodo, ita cauſam dixit, vt ab omnibus vno conſenſu abſolueretur. Damnatur itaq; Baſſus calumniator iniquus, annuente Valentiniano Imp. & Placidia eius matrē, in exiliumque mittitur: ita tamen, vt vltimo die viaticū ei ob pietatē Eccleſiæ non negaretur. Eius autem prædia non fiſco, ſed Eccleſiæ aſcribuntur. Aiunt Baſſum poſt exilium non multum vixiſſe: tertio enim menſe diem extremum obijt. Cuius corpus Sixtus Epiſcop. linteaminibus inuolutum, & aromatibus conſperſum, proprijs manibus ad ſāctum Petrum ſepeliuit in loculis parentum.

Calumniatoris pœna exilium.

Charitas ingēs Sixti Papæ.

II. *Fauſta Conſtantini vxor, & Chriſpi eius filij nouerca, propter calumniam Criſpo impoſitam morte plectitur.*

Eutrop. lib. 10. Rer. Ro. Niceph. li. 7. 35.

COnſtantinus Magnus Imp. Fauſtam vxorem habuit. Hæc Criſpi priuigni amore capta cum ad libidinem ſæpius eum prouocaſſet, renuentem detulit ad maritum, illū ſibi vim inferre voluiſſe. Conſtantinus fidem adhibuit, ideoque Criſpum filium ſuū propria manu interfecit. Verum poſt aliquot annos comperta cauſa, & in vxorem capite animaduertit.

III. *De vindicta Maximino Imp. diuinitus irrogata pro impoſtura falſò Chriſtianis illata.*

Euſeb. Eccl. hiſto. li. 9. c. 6. & 7

MAximinus Imperator cum nouas leges aduerſus Chriſtum & Chriſtianos æreis tabulis incidi, & ſingulis quibuſque ciuitatibus proponi iuſſiſſet, in his iactanter ſatis & ſuperbè propoſuit, quod ex quo Chriſtiani ſedibus ſuis, vrbibuſque pelluntur, & aeris eſſet læta temperies, & terræ fœcunditas abundantior, ac ſegetū copia vberior. Sed poſtquam nihil reliqui apud homines rebus noſtris ſupereſſe viſum eſt, omnipotentis Dei prouidētia imbecilles hominum mētes periclitari ipſa deſperatione non patitur. Continuo namque, nec mora, dum adhuc per aliquas longius poſitas ciuitates impia mitterētur edicta, arrogātiā tyrannicæ vocis refrenans

qua

qua lætas ſegetes pro Chriſtianorum fuga, & vberes frugibus deſcripſerat campos, imbres reſtringit in nubibus, & effœtas arida ſterilitate ſegetes derelinquit. Areſcit etiam herba camporum, & non ſolum hominibus fructum, verum etiam pecudibus pabulum negat, fameſque tetra, & obſcena vbique graſſatur. Aeris quoque tēperies, quam ſuis impijs actibus deſcripſerat famulari in tantam corruptionē verſa eſt: vt humana corpora vlceribus peſſimis, quæ ignis ſacer appellātur, nec non de his, qui dicuntur carbunculi, replerentur, ita vt ora hominum atque oculos occuparent, vt ſi quis forte ex his effugiſſet mortem, luminibus orbaretur. Sed & alijs nihilominus peſtilentibus morbis virorum & mulierum immenſæ multitudines, & præcipuè infantium, aceruatim cadebant.

IV. *Narciſſo Epiſcopo Hieroſolymitano calumniam cum iuramento inferentes diuinitus puniti.*

Euſeb. Cæſarië. li. 6. c. 6. Niceph. li. 5. c. 9. Bredeb. lib. 4. c. 18. Bar. to. 2. an. Do. 119

IN vita S. Narciſſi Epiſcopi Hieroſolymorum iſtud memoria dignum inter alia ſcribit Euſebius: Cum quidam nequam perditi humunciones grauem & ſeueram eam rationē, qua per vniuerſam vitam tum in hominibus acriter admonendis, tum in eorū vitijs corrigendis vti conſueuit, neutiquam ferre poſſent: præ metu, ne ipſi propter infinita ſcelera, quorum ſibiipſis cōſcij erant, ab ipſo indicati pœnas luerent, cœperunt contra illum conſutis dolis conſpirare, ac turpem quandam criminationis calumniam in eum conijcere: deinde, quo magis auditoribus criminationis falsò obiectæ fidem facerent, eam iureiurando confirmare, atque vnus ſic deierare: Si non verè dixerim, opto vt ignis incēdio miſerè diſpeream. Alter vero ſic: Si non verè dixerim, opto vt ſæuo ac fœdo morbo corpus abſumatur. Tertius autem hoc modo: Opto, ſi non verè dixerim, vt luminibus penitus orbatus ſim. Verum quamuis nemo ex fidelibus, propter nobilitatem & teſtatam inter omnes omnino Narciſſi caſtimoniam, atque adeo ob vitæ rationem ex virtutis regula traductā, illis, vel grauiſſimo iureiurando ſe obſtringentibus, animum, aut fidem adhibuerit: ille ipſe tamen partim præ indignatione falsò obiectæ criminationis, partim prę cupiditate vitæ in ſapientiæ, ac virtutis ſtudio degendæ, quā iam diu optauerat, ab oculis vniuerſæ multitudinis ſe penitus remouit, & in ſolitudine, locíſque deſertis, ad multorum annorum ſpatium vitā tranſegit. Verum ſublimis ille diuinæ iuſtitiæ, vltioniſque obtutus his ſceleribus patratis minimè acquieuit: ſed quā celerrimè impios illos, & nequā homines, qui inter iurandum tam diris execrationibus ſe contra ſe ipſos obligaſsēt, grauibus calamitatibus oppreſſit. Primus igitur illorum, ſcintilla perexigua noctu in ædes, in quibus habitabat, ex nulla cauſa antegreſſa, ſubito ruente, miſerè cū tota familia, ſuaque ſtirpe rapido flammarum ardore omnino conflagrauit. Alterius corpus eodem morbo, quem ſibi tanquam mulctā fore imprecatus eſſet, ab extremis pedum digitis ad caput vſque infectum contabuit. Tertius ærumnoſos priorū euentus aſpiciens, & Dei, qui oculis omnia intuetur, ineuitabilem vltionem admodum reformidans, palam inter omnes maleficia communiter à ſe, ſuiſque ſocijs per fraudem contra Narciſſum admiſſa confeſſus eſt, ſed tamen dum pro delicto grauiſſimè condoleſcebat, tantis tamque acerbis lamentis ſe afflictauit, & vſque eo lacrimas effundere non deſtitit, quoad vtrumque oculum ſibi penitus extinxiſſet. Atque hi pro criminatione falsò contra Narciſſum conficta tales pœnas perſoluerunt.

Calūnijs cōſpirāt in Narciſſū flagitioſi homines.

Calumnias iuramento cōfirmāt

Narciſſus fugiens annis pluribus latitat.

In calūniantes vindicta diuinitus irrogata.

V. *Meretrix Gregorium Thaumaturgum calumniata à dæmone corripitur.*

Greg. Nyſſen. in vita eius. Sur. to. 6 17. Nouemb. & Bar. to. 2 Annal. ad an. Do. 233. 9. 10.

CVm Gregor. Thaumaturgus degeret in Ægypto in magna Alexandri vrbe, in quâ ex omnibus partibus Philoſophiæ, ac medicinæ ſtudioſa iuuentus confluebat: moleſtum ſpectaculũ erat æqualibus adoleſcens ſupra ætatem ſobrietate ſapientiaque ornatus eius enim vitę puritatis, & integritatis laus, impurorum probrum erat, & dedecus. Vt igitur aliquam excuſationem intemperantes & libidinoſi haberent, ſi ipſi non ſoli tales eſſe viderentur: inſidias comminiſcuntur, & vafrum quoddam conſilium excogitant, vt aliquam notam & maculā magni illius viri vitæ inurant. Ac producitur ab his, qui illũ calumniabantur, muliercula meretrix, quæ corpore quæſtum faceret, infamia irrogata, ex carcere dimiſſa. Cumque ille pro conſuetudine cum viris doctis, atque delectis, in habitu graui, & honeſto de quadam quæſtione Philoſophica diſputaret, vnaq; ſe cum illis exerceret: muliercula accedit ineptis geſtibus formam oſtentans, & mollitiem, luxumque præſeferens, & per omnia, quæ dicebat & faciebat, ſeſe conſueſcere cum eo ſimulans: tandem dicebat, ſe mercedibus fraudatam eſſe. At cum illi, qui eius vitæ puritatem & cōtinentiam non ignorabant, indignarentur, & ira aduerſus mulierculam commouerentur: ipſe neque vna perturbatus eſt cum ijs, qui ipſius nomine ſtomachabantur, neque quicquam huiuſmodi dixit, cum calumnijs premeretur, quale pronunciare par eſſet eum, qui grauiter, moleſteque rem ferret: non teſtes vitæ aduocauit, non iureiurando probrum à ſe reiecit: non malitiam eorum, qui hæc aduerſus eũ machinati erant, cōuicit: ſed ſubmiſſa atque ſedata voce conuerſus ad quendam familiarem: *Heus tu*, inquit, *numera ei pecuniam, ne diutius importunitate ſua propoſitæ quæſtionis tractatum conturbet*. Cum autem is, cui hoc iniũgebatur à meretricula ſciſcitatus; quātam pecuniam ab illo poſceret, ſine mora omnem adnumeraſſet, atque ab laſciuis & proteruis aduerſus ſobriũ & continētem inſidiæ peractæ eſſent, & iam in manibus illius infamis lucrum eſſet; tunc diuinitus, & continētia adoleſcentis probatur, & calumnia æqualium patefit. Simul enim atque pecuniam accepit, ſpiritu infelici, atque maligno correpta, fremituque immani atque ferali diuerſo à voce humana ſono ingemiſcens, collabitur prona in medio cœtu cōgregatorum, ſpectaculum horrendum atque terribile præſentibus repente facta, cùm & capillus, quem ſuis manibus vellebat, dilaceratus atque diſiectus, & oculi inuerſi eſſent, & os ſpumas emitteret. At non prius à dæmonio ſuffocari deſijt, quam Magnus ille Gregorius Deum pro ea inuocaſſet, atque placaſſet.

Inſidiæ in puritatem S. Gregor. Thaumaturgi.

Calũnia Gregor. Thau. illata ſedatè ab eo repreſſa.

VI. *Calumniatorem ad mortem vſque alijs aliquando nocere.*

Io. Molan. in Natalib. SS. Belgij 18. die Iunij.

BEata Maria vulgo dicta doloroſa, triplicem coronā, voluntariæ paupertatis, caſtitatis, & martyrij eſt conſecuta. Cum enim voto paupertatis volūtariæ & perpetuæ caſtitatis adornata, per annos multos panem ſuum laborioſè manducaret, cōtigit impudicum virum eam adamare: & cum caſtitatem ſuam, quam Deo, & beatæ Mariæ vouerat, pollui non ſineret, is virginē de furto argentei ſcyphi falſo accuſauit, & tantum egit apud villicũ, vt innocenter ſit terræ defoſſa, & ſude tranſuerberata, circa annũ 1290. Quanti autem meriti ſit apud Deũ teſtantur miracula. Nam & ante mortem, pro viſitaturis memoriam Deiparæ Virginis in loco ſuæ requietionis, interceſſit. Vnde & accuſator, poſtquam ſeptem annis dæmoniacus fuerat, in eo loco reſtitutus eſt per Deiparam Virginem, eiuſque famulam beatam Mariam doloroſam.

Maria doloroſa furti falſo accuſata innocēs trucidatur.

VII. *De*

VII. *De meretricula, quæ S. Simeonem calumniata prius parere non potuit, quam verum fœtus ſui patrem nominaret*

Nicepho. li. 17. c. 22.

QVidam familiari Simeonis, qui propter Chriſtum fatuus haberi voluit, ancilla erat, quæ à quopiam per libidinem conſtuprata, vbi partus inſtitit tempus, ab heris patratorem probroſi facinoris eius ac patrem pueri indicare coacta eſt. Illa per calumniam Simeonem clandeſtinè ſecum conſueuiſſe, ſeque ex eo grauidam eſſe dixit, & rem ita ſe habere iuramento confirmat: idque ſi opus eſſet, in faciem illi ſe dicturam promiſit. Hoc vbi ad aures Simeonis peruenit, factum ipſe quoque non negauit, carnem ſcilicet ſe quoque circumferre, lubricam peccandi procliuitatem inſitam ſibi eſſe dicens. Poſtquam autem eo nomine ſermones apud omnes de eo increbuerunt, & ipſe, ſicut videbatur, pudore perculſus eſt: licet per fraudem, ſub verecundiæ prætextu ſeipſum ſubduxit. Etiam fatalis, & conſtituta pariẽdi dies aderat, & muliercula ſedili ſolito inſidebat, doloreſque vehementes exoriebantur cruciatum intolerabilem afferentes, ac miſella vltimum diſcrimen adibat, neque fœtus prodibat: cum in tempore ipſo Simeonem aduenientem, vt preces ad Deum profunderet, mulierculæ alię rogarunt. Ibi ille propalam non prius fœtum ſolem aſpecturum eſſe, quam mater patrem clandeſtinũ proderet, prædixit. Quod vbi fœmina profeſſa eſt, & patrem verum nominauit, confeſtim infans maternis locis exilijt, veritate ipſa quodammodo obſtetricis illi officium exhibente.

Meretricula impragnata ſtupri Simeonẽ inſimulat.

Simeones crimen de induſtria non refellit.

Partus ipſo, & veritas calũniã ipſam redarguit.

TIT. CXIX. De teſtium falſorum pœnis.

Falſorum teſtiũ criminationibus Naboth lapidibus obruitur, eiuſque vinea à Rege Achabo & impia Iezabele rapitur, ipſi autem ignominioſè trucidantur. *3. Reg. 21.*

Falſi teſtes Suſannam adulterij inſimulant, mendacij autem conuicti lapidibus ſunt obruti. *Dan. 3.*

Principes Sacerdotum & omne Concilium quærebant falſum teſtimonium contra Ieſum, vt eum morti traderent, & ipſi male perierunt. *Mat. 26 Mar. 14. Ioan. 18. Mat. 28*

Milites accepta pecunia Ieſum Chriſtum, quem à morte reſurgentem ſuis oculis conſpexerant, à diſcipulis noctu clam ſublatum per vrbem proclamarunt. *Luc. 24.*

Seniores, & Scribæ contra Stephanum falſos teſtes ſubmiſerunt, quorum calumnijs blaſphemiæ conuictum occiderent. *Act. 7.*

EXEMP. I. *Pœna grauis falſis teſtibus imponitur ab Eccleſia.*

ANno Domini 869. dum Cõſtantinopoli celebraretur octaua Synodus Oecumenica, introducti ſunt eo quidam falſi teſtes, qui ſuaſione Photij, & compulſione Michaelis Imperatoris contra Ignatium Patriarchã falſum dicerent teſtimonium. Quorum primus qui adductus eſt, fuit Theodorus Protoſpatharius: inde Leo Cõſul: qui coram plena Synodo confeſſi ſunt ſe falſa iuraſſe cõtra patriarcham, vt iure deponi videretur: vbi pœnitentiam à Legatis ſedis Apoſtolicæ, & vniuerſa Synodo acceperunt, quę ab ijſdem ita decreta fuit, ibidemque deſcripta verbis iſtis: Definimus & promulgamus, hos per ſeptem annos Epitimiũ * habere: eſſe illos duobus annis extra eccleſiam, & alijs duobus intra eccleſiam audire diuinas ſcripturas vſque ad Catechumenos, non tamen vllo modo communicare,

Ex Oct. Synod. Oecum. Baro. to. 10. ad an. 869. 43.

Falſi teſtes culpã agnoſcunt.

Sentẽtia Legatorum in falſos teſtes.

** multã.*

nicare, ſed abſtinere à carnibus & vino quatuor annis præter Dominicos dies, & Dominica feſtiuitates, & alijs tribus annis ſtare cum fidelibus, & mereri diuinam communionem in ſolis Dominicis ſolennitatibus cum eleemoſynis, orationibus, atque ieiunijs, ita vt tribus diebus hebdomadæ, ſecunda videlicet, quarta & ſexta feria abſtineant à carnibus & vino.

II. *De falſis teſtibus, & auctoribus S. Gregorij Agrigentini perpetua infamia nota inſignitis.*

Metaph. in vita eius cap. 50. & ſeq. apud Sur. 23. Nouēb.

GRegorius Agrigentinus Epiſcopus à Sabino, & Creſcentio falſo accuſatus coram Synodo Romana centum & quinquaginta Patrū de ſtupro cū Eudocia puella, adductis CX. teſtibus, Pſalmum alta voce ingeminauit: Inſurrexerunt in me teſtes iniqui: quæ ignorabam obiecerunt mihi: mala mihi pro bonis rependebāt. Statim igitur puella à dæmone correpta ad pedes eius concidit; Gregorius ſatanam è puella egredi, & verum fateri iuſſit: manu eam comprehenſam erexit. Illa faſſa eſt, ſe à Sabino & Creſcentio muneribus corruptā Gregorium falſo accuſaſſe. Gregorius vero coram Synodo pro teſtibus quoq; & actoribus interceſſit, & pacem illis impetrauit. Qua conceſſa, ſtatim tenebræ magnæ obortæ ſunt; & actorum alij vtraque, alij altera gena nigri apparuerunt. Sabino vero & Creſcentio labia atro colore infecta ſunt, qui nunquam poſtea elui potuit.

III. *Falſos teſtes eſſe infames nec deinceps ad teſtimonium admittendos.*

Gratia. c. 3. q. 5. c. 9.

ID teſtatur Gratianus cauſa 3. quæſtio. 5. ex Euſebio Papa epiſt. 3. ad Epiſcopos Thuſciæ, in hæc verba: Conſtituimus cum omnibus, qui nobiſcum ſunt, Epiſcopis, vt homicidæ, malefici, fures, ſacrilegi, raptores, adulteri, inceſti, venefici, ſuſpecti, criminoſi, domeſtici, periuri, & qui raptum fecerunt, vel falſum teſtimonium dixerunt, ſeu qui ad ſortilegos diuinoſque concurrerunt, ſimilesque eorum nullatenus ad accuſationem, vel ad teſtimonium ſint admittendi, quia infames ſunt, & iuſtè repellendi, quia eſt funeſta vox eorum.

Teſtes falſi infames.

Tit. CXX. Mortuos interdum teſtes eſſe veritatis pro litibus inter viuos decidendis.

Exemp. I. *De defuncto ad vitam per Sanctum Stanislaum Epiſcopum pro veritate teſtimonio firmanda excitato.*

Ex Ioanne Lōgino Canonico Craconienſi. & Surio. Maij. 8. Breuiarium Romanum.

STanislaus Polonus Epiſcopus Cracouienſis Boleslaum Poloniæ Regem grauiter offendit, quod illius notam libidinē publicè arguiſſet. Quare in ſolenni regni conuentu Stanislaum per calumniam in iudicium coram ſe vocari curat, tanquam pagum occuparet, quem eccleſiæ nomine coemerat. Quod cum neque tabulis probare poſſet, & teſtes veritatem dicere timerent, ſpondet Epiſcopus, ſe Petrum pagi venditorem, qui triennio ante obierat, intra dies tres in iudicium adducturum. Conditione cum riſu accepta, vir Dei toto triduo ieiunijs, & orationi incumbit. Ipſo ſponſionis die poſt oblatum Miſſæ ſacrificium Petrum è ſepulchro ſurgere iubet: Qui ſtatim rediuiuus Epiſcopum ad regium tribunal euntem ſequitur, ibique Rege & cæteris ſtupore attonitis, de agro à ſe vendito, & pretio rite ſibi ab Epiſcopo perſoluto teſtimonium dicit, atque iterum in Domino obdormiuit.

S. Stanislaus defunctum à morte excitat.

II. Que-

II. *Quomodo in teſtem etiam euocata ſit Aia defuncta contra inuaſores donationis eius.*

Io. Mol. in Natal. SS. Belgij 18. April. 2.

BAia Hidulphi Comitis Hannoniæ vxor, vt refert Hannonum hiſtoria lib. 11. cap. 4. ſuas hæreditates ſeu dominia Montenſi contulit eccleſiæ, quæ poſtmodum quaſi iure propinquitatis repetebatur à parentibus: ſed dicta eccleſia, cum vexaretur lite, ſanctam Aiam, etſi defunctam, multis precibus in teſtem euocauit: & ipſa apparens reſpondit, ſe donationem ſuam ratam habere. Vnde pacificè quicquid datum erat, datũ remanſit.

III. *Pater defunctus filium à magna moleſtia liberat.*

De cura pro mort. agenda cap. 11.

CVm B. Auguſtinus Mediolani adhuc moraretur, illud memoratu dignum ad hanc rem, inter alia accidiſſe tradit: Pro certo, inquit, cũ Mediolani eſſemus, audiuimus, quod cũ debitum repeteretur à quodam, defuncti patris cautione prolata, quod filio neſciente à patre iam fuerat perſolutum: contriſtari homo grauiſſimè cœpit, atque mirari, quod ei pater moriens non dixerit quid deberet, cum feciſſet etiam teſtamentum. Tũc ei nimis anxio apparuit idem pater eius in ſomnis, & vbi eſſet repoſitum, quod illa cautio vacuata fuerat, indicauit. Quo inuento atque monſtrato, non ſolum falſi debiti calumniam filius propulſauit; ſed etiã paternũ recepit chirographum, quod pater non receperat, quando eſt perſoluta pecunia. Hic itaque putatur anima hominis curam geſſiſſe pro filio, & ad eum veniſſe dormientem, vt docens quod ignorabat, à magna eum moleſtia liberaret.

Pater defunctus curat res filij viuentis.

IV. *Irene Spiridonis filia defuncta poſiti accepti locum, vbi poſuerat, patri viuo deſignat.*

Ruffin. lib. 1. hiſtor. Eccleſ. c. 5. Soc. 1. Sozom. 1. cap. 11. Trip. 1. cap. 10.

HVic & illud de Spiridone Cyprio Epiſcopo factum ſimile ſubiungamus: Filiam habuit Irenem nomine, quæ ei cum bene miniſtraſſet, virgo defuncta eſt. Poſt eius obitum venit quidam dicens, ſe ei depoſitum commendaſſe. Rem geſtam ignorauerat pater. Perquiſitum in tota domo, nuſquam quod quærebatur inuentum eſt. Perſiſtebat tamen ille qui commendauerat, & fletu ac lachrymis perurgebat: vitæ ſuæ quoque illaturum eſſe exitium, niſi cõmendata reciperet, teſtabatur. Permotus lachrymis eius ſenex, ad ſepulcrũ filiæ properat, atque eam ex nomine clamitat. Tum illa de ſepulchro: Quid vis, ait, pater? Commendatum, inquit, illius vbi poſuiſti? At illa locum deſignans: Illic, ait inueniens defoſſum. Regreſſus ad domum, rem, ſicut filio de ſepulcro reſponderat, repertam tradidit repoſcenti.

V. *Interfectus quidam iacens in ſepulcro à Macario interrogatus innocentem de crimine accuſatum liberat.*

Baptiſta Fulgoſ. lib. 1. ca. 6. In vit. Patrum part. 2. cap. 37.

MAcarius Ægyptius monachus Antonij diſcipulus, cum ad eius antrum quidam perfugiſſet, opis petendæ gratia, quia Magiſtratus tanquam reum patratæ tunc cædis inſectabatur: is autem inſontem ſe affirmabat, hominis ſui reuerentia magiſtratuum vim repreſſit, & quia ſuſpicio tantũ, non teſtes hominem vrgebãt, vt veritas palam fieret, egit, vt qui occiſus fuerat, à tumulo, omnibus, qui aderant, audiẽtibus, loqueretur: qui quoniam affirmauit, nihil cædem ſuam ad eum pertinere, cui tunc crimini res dabatur, Magiſtratus hominem, quem inſectabatur, Macario auctore abſoluit; cum deſideraret magiſtratus auctorem cædis ſcire, petijt à D. Macario vt interrogaret, reſpondit, ſibi ſufficere innocentem liberaſſe.

Contentio defuncti teſtimonio ſopita.

TIT. CXXI. Infantes quoque aliquando teſtes eſſe veritatis.

EXEMP. I. *De innocentia S. Brixij Ep. Turonenſis igne probata.*

Gre. Turon. li. 2. hiſt. Fra. cap. 1. TRigeſimo tertio ordinationis Brixij Epiſcopi Turonenſis anno orta eſt contra eum lamentabilis cauſa pro crimine: nam mulier, ad quam cubicularij eius veſtiméta deferre ſolebant ad abluendum, quæ ſub ſpecie religionis erat veſte mutata, concepit & peperit. Qua de re ſurrexit omnis populus Turonorum in iram, & totũ crimẽ ſuper Epiſcopum referunt, volentes eum vnanimiter lapidare: dicebant enim: Diu pietas ſancti tuam celauit luxuriam: nec Deus nos diutius ſinit manus tuas indignas ab oſculãdo pollui. Illo quoque è cõtrario viriliter hęc negãte: Adferte, inquit, infantem ad me. Cumque oblatus fuiſſet infans, triginta dies ab ortu habens, ait ad eum Epiſcopus: Adiuro te per Ieſum Chriſtum filiũ Dei omnipotentis, vt ſi ego te generaui, coram cũctis edicas. Et ille, Non es, inquit, tu pater meus. Populis autem rogantibus, vt quis eſſet pater, interrogaret, ait ſacerdos: Nõ eſt hoc meũ, quod ad me pertinuit, ſollicitus fui. Vobis ſi aliquid ſuppetit, per vos quęrite. Tunc illis magicis hæc artibus facta aſſeuerantes, inſurgunt contra eũ in vna conſpiratione: & trahẽtes eum dicebant: Non diutius nobis falſo paſtoris nomine dominaberis. Ille autẽ ad ſatisfaciẽdum adhuc populo prunas ardentes in byrrum ſuum poſuit: & ad ſe ſtringens, vſque ad ſepulchrũ beati Martini vna cum populorum turbis accedit, proiectiſque ante ſepulchrum prunis veſtimentum eius inuſtum apparuit. Illo quoque ſic proſequente: Sicut illud veſtimentum ab his ignibus videtis illæſum, ita & corpus meum è mulieris coitu eſt impollutum.

Epiſcopi manus populus oſculatur.

Infans triginta dierum loquitur.

Igne probatur innocentia Brixij.

II. *De parentibus B. Antonij Paduani ab omni ſuſpicione patratæ cædis per peremptum puerum abſolutis.*

HVic conforme eſt illud, quod de S. Antonio Paduano à Gregorio IX. Romanorũ Pontifice ann. Domini 1232. in Sanctorũ album relato in vita eius legitur. Cum enim Patauij degeret vir Dei, Olyſſipone duo ciues inexpiabili odio laborantes mutuo ſibi necem machinabantur. Accidit autem, vt alter alterius filium hora veſpertina per ſummam crudelitatem iugularet, & intempeſtæ noctis ſilentio, in horto parentum viri Dei facta fouea ſepeliret. Mane facto cędis autor & cadauer diligenter quæſitum eſt, ac tandem in horto Martini inuentum. Itaque pater viri ſancti cũ tota familia in vincula coniectus, tanquam cædis reus habitus eſt. Eius rei vt per ſpiritum Patauij certior factus eſt vir Dei, eadem nocte magno miraculo Olyſſiponem perductus eſt: & proxima luce ad iudicem ſe conferens petijt, vt inſontes è vinculis dimiſſos domum abire pateretur. Illo omnibus modis recuſante, petijt cadauer perempti pueri ad ſe adferri. Quo allato iuſſit defunctum edicere, nũ parentes cædis illius rei eſſent. Res ſtupenda, puer defunctus corpore ſe erigens reſpondit, illos cædis illius prorſus conſcios non eſſe. Manſit toto illo die cum parentibus ſuis honorificè ab omni ſuſpicione patratæ cædis abſolutis, & mane Angelico miniſterio Patauium reductus eſt.

In vita eius apud Surium. 34. Iun. tom. 3.

Defunctus loquitur.

III. *De alio infante, qui purgauit Danielem Abbatem de crimine accuſatum.*

CVm Abbas Daniel, ſenex, die quadam in Thernutium aſcendiſſet, vt opus mãnuum ſuarũ vẽderet, adoleſcẽs quidam precabatur ſenem dicens: Per Deum, ſenior, veni in domum meam, & fac orationem ſuper vxorem meam, quia ſterilis eſt. Se-

Sophron. Prat. ſpir. cap. 114.

nex autem compulſus à iuuene abijt cum illo in domum ſuam, fecitque orationem ſuper vxorem eius: & volente Deo, mulier in vtero concepit. Viri ergo quidam non timentes Deũ cœperũt ſeni detrahere & dicere: Vere iuuenis iſte infœcũdus eſt: ſed mulier à ſene pregnans facta eſt. Venit igitur hęc fama ad ſenis aures, & ſcripſit ſenex marito mulieris, dicẽs: Cũ pepererit vxor tua, nuncia mihi. Cum ergo peperiſſet vxor illius ſeni ſignificauit iuuenis, dicens: Per Deum & orationes tuas, pater, genuit vxor mea. Tũc Abbas Daniel ingreſſus ait iuueni. Fac prãdium, & voca cognatos & amicos tuos. Cum igitur pranderent: ſumens ſenex puerulum in manibus, coram omnibus dixit infantulo: quis eſt pater tuus, infans? Ait autem infans: Hic oſtendens digito manus ſuæ iuuenem. Erat autem infantulus dierum viginti quinque.

Infans 25. dierum dat teſtimonium.

I V. *Infamiæ nota Epiſcopo falſò à muliere iniuſtaqua ratione detecta.*

ALiud quoq; non abſimile habetur in vita S. Brigidæ Virginis Scoticæ, quæ obijt anno tertio Iuſtini Imper. ſenioris, hoc eſt anno à Christo nato 521. Fœmina quædam non minus impiè, quam impudenter, ſe filium ex Epiſcopo Broone, qui S. Patritij diſcipulus fuit, ſuſcepiſſe mentiebatur. Hinc ſancta Brigida cum accerſiri iuſſiſſet, & ori eius ſalutare ſanctæ Crucis ſignum, impreſſiſſet, illico caput cum lingua procacis mulieris magno tumore inflatũ eſt. Deinde ſimili modo infantis conſignans linguam: Dic nobis, ait, infantule, quis tuus pater eſt? Stupenda res, aperit os infantis, qui quondam Balaam aſinæ loquendi præſtitit facultatem: aitq. paruulus: Nequaquam Epiſcopus Broon, ſed deformis & vilis ille homuncio, qui in populo extremo ſedet loco, parens, meus eſt. Itaque omnes Deum laudant: & mulier ait pœnitentiam.

In vita eius apud Surium 1. Februarij.

Nu. 22. Infans loquitur.

T I T. C X X I I. De appellatione ad Diuinum iudicium.

Sic fecit Sara, cum dixit Abrahæ: Iudicet Dominus inter te, & me. Idem fecit Iacob aduerſus Laban, Geneſ. 31. *Geneſ. 16. 5.*

Ita quoque Dauid ad Saulem: Iudicet Dominus inter me & te, & vleiſcatur me Dominus ex te. *1. Reg. 24. 13.*

Zacharias filius Ioiadæ, cum iuſſu Ioas Regis interficeretur, ſimilia protulit: Videat Dominus, & requirat. *1. Paralip. 24. 23.*

Paulus Apoſtolus Alexandro ærario impunitam eſſe non debere iniuſtitiam eius cenſuit, cum dixit: Reddat illi Dominus ſecundum opera eius.

EXEMP. I. *Appellationem ad tribunal Dei non eſſe metuendam, quando iuſta fuit iudicis ſententia.*

SI conſtet iudicem iuſtè iudicaſſe, nec vllum ei ſit dubium de ſententiæ aut facti, propter quod citatur, æquitate, tunc parui facienda eſt huiuſmodi citatio ad tribunal Dei: iuſto enim iudici præmium à Deo, cuius vice fungitur, non ſupplicium eſt expectandum. Sciebat hoc magnus ille Imperator militum Gõdiſaluus Ferdinandus de Corduba: Qui cum Tarentum obſidens maleficum quẽdã ſeditioſumque (inquit Iouius) militem ad ſupplicium duci iuſſiſſet, illeque multum reluctatus ſe iniquiſſimè damnari vociferaretur, & proinde Gondiſaluum ad dicẽdum cauſam ad Dei Maximi tribunal magna voce citaret: Vade, inquit Gondiſaluus, confiſus optimo iudici, & cauſam inſtrue: Nam ibi pro me aderit, qui opportune reſpondeat, Alfonſus frater, qui nuper ex Serra Vermegia in cælum contendit: Tum enim Gondiſaluo nunciatum fuerat, fratrem à Mauris circumuentum dignam forti pioque Duce mortem oppetiſſe.

In vita Gondiſalui apud Delr. to. 2. lib. 4. cap. 4.

Gõdiſaluus iniuſtam nebulonis appellationem meritò ſpernit.

II. *De Rege, qui ad iudicium Dei à duobus nobilibus morte damnatis euocatus trigeſimo die vita ceſſit.*

Io. Mariana de reb. Hiſpa. li. 15 c. 11. an. Do. 1312. ex Ritio lib. 3. de Regib. Hiſp. & alijs Lipſ. lib. 2. exempl. c. 11. an. 1312.

A Ferdinando IV. Caſtellæ & Legionis Rege duo nobiles fratres, è municipio Tuccos Caruaialij, Petrus, & Ioannes, comprehenſi é vinculis more gentis cauſam dixere: cæſi ad Palentiam, cum regia noctu egrederetur, Benauidij viri primarij, læſæ maieſtatis poſtulati. Cædis auctor cognoſci nō poterat, ſuſpicionibus multi exagitati, hi oppreſſi, neque iudicio conuicti, neque crimine faſſi, (quæ maxima iudiciorum labes eſt) de vicina rupe præcipites dari iuſſi. Rex intractabilis erat, cum recens iniuria prouocabat, Aulici (vt fit, viris nobilibus euertendis) acriter ſpeculabātur. Rapti ad ſupplicium Diuum, hominumque fidem teſtati ſe innocentes mori, quoniam regiæ aures obturatæ eſſent, ad Deum æquiſſimum iudicē prouocauere, Regique diem dixere, ex eo die trigeſimūm. Eæ voces in præſenti pro vanis habitæ, caſu fortaſſe, at mirabili certe euentu confirmatæ ſunt. Rex nulla periculi cura Alcandetem à Mauris occupatam, in caſtra abijt. Ibi morbo tentatus grauiſſimo Gīenium ſeſe retulit: quo tempore de eo oppido dedendo à Mauris mentio erat illata. Vis morbi in dies augebatur. Rex curis grauioribus impari valetudine, lætus tamen nuncio oppidi capti, nouæ irruptionis faciendæ conſilia explicabat, cum die Iouis, ſeptimo Idus Septēbr.s,* à prandio ſomno ſe dans in ſtrato exanimatus repertus eſt, in ipſo ætatis flore, annos natus XXIV. menſes nouem.

Appellatio ad tribunal Dei.

Iuſtitia diuina.

** i. trigeſimo à ſupplicij die.*

III. *De duobus Cardinalibus ad iudicium Dei appellatis, & audita vocantis morte vita functis.*

Conradus in Chron. Moguntino.

HEn ricus Moguntinus (vel ſecundum alios Vvormatienſis) Epiſcopus, falſo, & per calumniā Arnoldi accuſatus, & per præuaricationem Cardinalium duorum à Pontifice Eugenio III. ad cauſæ cognitionem delegatorum depoſitus, Arnoldo ſuffecto, fuit: ſed ad iuſtum iudicem Deū interpoſita appellatione, ſequenti anno mortuus fuit. Eius audita morte, ambo illi Cardinales obiere ſubito: alter digitos proprios arrodens, alter in latrinis: Arij morte.

Io. Thyr. de iudicio parti culari c. 6. Lipſ. li. 2. exē. c. 11. an. 1154.

IV. *Burchardus Epiſcopus ad tribunal ſupremum prouocatus pro dirimenda lite, miſere perit.*

NArrat Lambertus Schafnaburgēſis, Abbatem Herueldenſem cū Burchardo Halberſtadenſi Epiſcopo diuturnā traxiſſe litē propter decimationes Saxoniæ, quas Epiſcopus Herueldenſi monaſterio ereptas, per occaſionem Epiſcopalis regiminis ſibi vendicabat. Contra cuius improbitatem cum nec foreſes nec eccleſiaſticæ leges quidquam valerent, & Abbas ſæpe querimoniam ius delata ſurdis tribunalibus fabulam narraſſet, tandem breui antequam vita excederet, mandauit ei per Fridericum Palatinum Comitem, ſe quidem tanquam viribus imparem cauſa cadere, Deo tamen vires ad tuendam æquitatem nō defuturas eſſe: proinde parati ambo eſſent, vt intra paucos dies ad tribunal æquiſſimi Iudicis Dei cauſam dicerent: victurum ibi eſſe non qui plus poſſet, ſed cuius cauſa iuſtior eſſet. Nec fefellit euentus: nā poſt dormitionem Abbatis pauci dies interceſſerant, & ecce Epiſcopus, cum prædictæ rei gratia Synodum indixiſſet, & admoto iam equo illuc properare vellet, repente diuina animaduerſione ictus corruit, reportatusque ad cubiculum, adſcitis ocyus presbyteris ſuis per Deum obteſtabatur, vt decimationes ſuas Herueldenſi monaſterio reſtituerent, atque omnem in perpetuum ſuper hac re litē præciderēt, ſcirentque cunctis, qui eadem tentaſſent, ſic infeliciter rem ceſſuram, vt ſibi ceſſiſſet, qui iniuſtæ exactionis

Lābert. Schafnab. apud Bar. tom. 11. Ann. an. 1059. 81 82. Iuſt. Lipſ. li. 2 exempl. c. 11. 2.

Prouocatio ad iudicium Dei.

Dira Dei vindicta in Halber. Epiſc.

tam acerbum vindicem ipſum experiretur Dominum: cumque Magdeburgenſis, & Hildenesheimenſis Epiſcopi viſitatum cum aduenifſent, cũ magno eiulatu fatebatur, ſe iuxta prædictum eximij Abbatis ad tribunal Dei iamiam abripi, & pro inuaſis rebus alienis rationem exigi, rogabatq; obnixe, vt miſſis Herueldiã nuncijs, veniã ſibi pro admiſſo ſupplices precaretur. Nec multo poſt diruptis miſerabili genere morbi viſceribus expirauit. Vto quoque Archipresbyter eius, quo ille potiſſimum incentore in hanc ſententiã inarſerat, quique exactor atque adminiſter huius calumniæ vehementiſſimus extiterat, eodẽ anno ſubitania morte, ſine confeſſione, ſine ſacra communione interijt, à diabolo (vt fama vulgatior loquebatur) ſuffocatus.

V. *Abbas Leodienſis appellat coram Deo contra Præpoſitum, & ad præſtitutum diem vterque moritur.*

Lib. 2. c. 35. p. 2 Delrio tom. 2. Diſquiſ. Mag. li. 4. 2. 4. 5. 6.

MEmoratu hoc loco digniſſimum eſt, quod legitur apud Thom. Cantiprat. alias Brabantinum in lib. Apum, ſcriptorem doctum, eruditũ, & veracem, his verbis: Monaſteriũ D. Iacobi apud Leodium notum multis eſt, & acceptum. Iſtud quidã adoleſcens, conſobrinus maioris Præpoſiti, cauſa deuotionis, & religionis intrauit: quod vt audiuit Præpoſitus, indigne tulit: mox forti manu collecta ſatellitum, intrat violenter cœnobium, rapit iuuenem, & nudatũ ſancto habitu ſæculari induit. Abbas ergo monaſterij, collectis primoribus ciuitatis, Epiſcopo conqueritur, & totum Clerum pro tãtis iniurijs interpellat. Hoc autem cum indignanter audire vix vellet Epiſcopus, & Abbatem potius duris verbis impeteret, flexis Abbas genibus, cum moderamine verborum dixit: Iudicem contra te, ô Præpoſite, in terra habere non poſſũ & ideo contra te Deum ſummũ iudicem interpello, vt intra quadraginta dies vterq; noſtrum compareat coram illo, ſententiam pro meritis accepturus. Ad hoc Præſul cachinnans cũ ſuis irriſit hominem, atque ſpreuit, & repulit exprobratum. Quid plura, quadrageſimo die circa nonam mortuus eſt dictus Abbas: & cũ pro eo ſolemniter pulſaretur, ſedens in balneo Præpoſitus, quæſiuit à circũſtãtibus, quid hoc eſſet: moxque quidam ingrediens, & requiſitus de ſonitu campanarum, reſpondit, Abbatem S. Iacobi modo eſſe defunctum, & pro eo pulſationem fieri tam ſolemnem. Illico recordatus Præpoſitus quadrageſimam diem eſſe, quã ſe citatum corã ſummo iudice audierat ab Abbate, conſternato animo dixit ſuis: Cito, videte quid faciam mortuus ſum: comparere me hodie ſummi iudicis conſpectibus oportebit. Nec mora, poſt verba hæc, cum balneum egredi feſtinaret, in aſtantium manibus cum diro eiulatu & vocibus expirauit, ibi proculdubio reſpõdere compulſus, vbi cauſarum ſtrepitus ceſſant, iuriſperitorum aduocatio cõticeſcit, vbi nec preces, nec pretium liberabunt.

Appellatio ad Iudicem ſupremũ.

VI. *De appellatione Abbatis Vallencenenſis contra Comitem Hannoniæ.*

Idẽ Tho. Cantipr. ibidẽ p. 3

Comes Hannoniæ cauſa cedit iudiciũ Dei formidans.

SImile quid & de Comite quodam Hannoniæ fide indubitata percepimus, qui dum vellet in eccleſia S. Ioannis Vallencenis Canonicos expellere regulares, & pro eis pónere Canonicos ſæculares, Abbas eiuſdem loci ad ſummum iudicem appellauit. Appropinquante autem appellationis die, cũ Abbas inciperet infirmari, & ſe ad comparendum coram ſummo iudice orationis inſtantia præpararet, ipſeque Comes ſub eodem tẽpore ſentiret incõmodum, cauſæ ceſſit, omnimodè diem veritus iudicij, & ſententiam expectare.

VII *Index iniuſtus ad tribunal diuinum vocatus mox corruit exanimis.*

Lib. 14. hiſto. Aquilon. cap. 10. IN vicina Germaniæ Gothia memorabile illud accidit Ioãnis Turſonis, de quo ſic ſcribit Olaus Magn⁹: Quẽdam capite plecti iuſſerat: is genibus innixus, en morior iniuſte, inquit, teque voco hac hora ante tribunal Dei, vt reſpondeas, cur me innocentem morti condemnes. Vix autem miſer carnificis manu obtruncatus fuerat, cum etiam iudex de equo corruit exanimis.

VIII. *Tetrarcha Genuenſis intra ſextum mẽſem ad iudicem vocatus morte comparet.*

Fulgoſ. l. 1. cap. 6. Æneas Syl. Eur. hiſt. c. 43 LIguria pars nota Italiæ. Ibi Genuenſium triremes aduerſus piratas emiſſæ biremũ Gotholanam accepere, & in Siculorum, Gotholanorumque contemptum, extra Drepanum, furcæ noctu rectorem biremis affixerunt. Miſer ille diu fruſtra queſtus, nihil vnquam ſe Genuenſibus nocuiſſe, vt vidit plus gentis odium illos, quã æquitatem mouere, præcipuamq; mortis ſuæ cauſam eſſe trierarchum Genuenſem, iuſſit vt ſe ille intra ſextum menſem ante Deum iudicem ſiſteret, nec irrita vocatio fuit condicto enim Ligus tempore mortuus eſt.

IX. *Agreſtius ad cæleſte iudicium vocatus poſt triginta dies viuis excedit.*

Ionas Abbas c. 6. & 7. vita S. Euſtachij ſeu Euſt. 10. Martij. IN vita B. Euſtachij legimus: cum hæreticus quidam Agreſtius B. Columbanum iam mortuum cõuicijs, & calumnijs laceraret, ſic vltum eſſe calumniatorẽ: Cum enim Agreſtius ille friuola ſic garriret, ſagax Euſtachius, vt erat virtute patientiæ, & ſcientiæ inſignis, reſpondit. In horum præſentia Sacerdotum te ego, eius diſcipulus & ſucceſſor, cuius tu diſciplinam & inſtituta damnas, ad diuinũ iudicium cum illo intra præſentis anni circulum diſceptaturum inuito, vt iuſti iudicis examen ſentias, cuius famulum tuis obtrectationibus maculare conaris.

X. *Falſi alterum criminans ad iudicium nuncupatus decima tertiadie decedit.*

MAgiſter quoque Teutonicorum ordinis per indignationem ſu-ſpendio, prætenſo falſo crimine ſciẽs prudensq; quẽdam peremerat. Innocẽs cum ad ſupplicium duceretur, ad Chriſti tribunal Magiſtrum citat, ad tertiam decimam diem. Adueniente die Magiſter prorſus incolumis ſuo ore coram non paucis fatetur oportere ſe ſiſti coram Deo. Mirum: ea die occumbit. Id accidiſſe in Liuonia circa annum Domini 1407. tradit Crãtzius. *Crãtzius l. 13. Vãdal. Sim. Maiol. Colloq. 4.*

Tit. CXXIII. De Contumelia.

Contumelia ſiue conuitium, eſt, quando alteri præſenti vel abſenti vitium animæ, aut corporis animo lædendi honorem eius obijcimus. *Contumelia quid.*

Exemp. I. *Cubicularius Valentis Imp. dat pœnas contumeliæ in Aphraatem dictæ.*

VNus ex Valentis Imperatoris cubicularis ob grauiores cõtra diuinum hominem Aphraatẽ iactatas minas, & conuitia, talem plagam accepit: Forte ei cura balnei commiſſa fuit, qui ſimul vt Aphraatem verbis cõtumelioſis inſectatus fuerat ad balneum Imperatori parandum ſe contulit: cumque ingreſſus eſſet, repente de poteſtate mentis deturbatus in aquam calidiſſimã minimeque temperatam ſe præcipitauit, ac illico obijt mortem Imperator autem ſedens illum expectat, vti indicet, quando ad balneum intrandum ſit. Vbi vero multum temporis prætererat, alios mittit, qui moræ cauſam ſibi ſignificent. Hi ingreſſi balneum, cum omnia intus loca oculis luſtraſſent, tãdẽ offendũt hominem in aqua feruente, *Theodor. li. 4. hiſt. Eccl. ca. 26 apud Bar. tom. 4. an. Do. 370.* *Cubicularius Valentis dat pœnas temeritatis.*

minimeque temperata mortuũ, corpuſq; eius ardore diſſolutum. Quare Imperatori nũciata, didicere omnes, quantum põderis Aphraatis haberet oratio. Attamen de impia ſua doctrina minime deſtiterũt, ſed more Pharaonis cor ſuum indurarunt: ipſeque ille Imperator, quamuis cognito ſancti viri miraculo obſtupeſceret, non tamen eius furor contra pietatem incitatus conſedit, Sparſa eſt autem fama per totam ciuitatem, quales infelix ille fuerit pœnas contumeliæ, qua affecerat Aphraatem.

II. *Io. Aratus Iudæorum patronus contumelioſus à duobus ſenibus in ſomno increpatur, & cæditur.*

Bar. to. 10. An. ad an. Chriſti 981. ex Actis S. Niconis. Qua lege peſtis à S. Nicone curatur.

ANno redemptoris non genteſimo octogeſimo ſecundo, Lacedæmoniorum ciuitatẽ inuaſit peſtifera lues, & iam plurimos incolas abſumpſerat, cũ ſanctiſſimus vir Nicon ab eis fuit vocatus, cuius precibus cõfidebant ſe liberandos Is autem mali ingruentis propulſionem ſpopondit, ſi modo ipſi Iudaicam gentem ex vrbe ſua pellerent, ne execrandis eorum vt aiebat moribus, piaculiſque ſuæ religionis diutius eam contaminarent. In his, ait, ſi me audieritis, & peſtis à vobis recedet, & ego quod ſupereſt vitæ, ducam vobiſcum. Eius itaque oratione cõmoti, omnia quæ iuſſerat, ſe facturos promittũt. Ad eius porro aduentum lues ceſſauit, & Iudæi vrbe pulſi ſunt. Quidam autem Ioannes cognomento Aradus: Iudæorum patronus, inuidiæ ſtimulis concitatus, aut dæmonis potius ſcelere ac fraude impulſus, ira & odio aduerſus Niconem, non ceſſabat in os obloqui, eiuſque conatibus obſiſtere, cõuitijs onerare, proſcindere, minis deterrere: ſed hæc pro laruæ terriculis habebantur. Qui leni ad eum voce: (nec enim cõtendere prorſus, nec altercari norat:) Abi, inquit, & ad te redi, infelix defle ſcelera tua, breui enim ſenties, quis arrogantię fructus, & qualia nequitię præmia. Non deſtitit propterea amẽs ab in cœpto, quin aduerſus ſanctum de more fremeret proſcindens illum figenſq; tota vrbe probris & contumelijs. Quid conſecutum? Dominus de cœlo auditum fecit iudicium, & malitiæ iuſtiſſimas pœnas dedit. Nocte proxima obiecti ſunt infelici duo ſenes in ſomnis, quos alij duo ſequebantur, forma quidem eunuchi, ſed lõge quam humana præſtantiore. Ab his vero flagris cædi videbatur, & ſic verbis increpari: Quomodo tu eo es prouectus audaciæ, vt ſeruum Dei contemnere, & conuicijs appetere nõ dubitares: Deinde in obſcurum poſt verbera carcerem detrudi. Et cum veniã multis oraſſet, vix tandem cædendi finem feciſſe, nec tamẽ è cuſtodia dimiſiſſe. Experrectus igitur grauem ſtatim in febrem incidit, accitoq, Nicone ad eius pedes aduolutus, miſericordiam implorauit. Cui beatus: Quæ in me perpetraſti, ait, ea tibi frater, quantum in me eſt, condonabũtur: ſed quoniam vitę finis tibi cœleſti decreto pręſtitutus eſt, nemo erit de cætero, quemadmodum ait Propheta, qui Dei cõſilium diſſipare poſſit. His dictis ad monaſterium reuerſus eſt. Illi vero tertia poſt dies in felici morte vitam eripuit. Ex quo metus ingens ac trepidatio Lacedæmonios inuaſit: nec repertus eſt quiſquã è minimis, & maximis, qui ad Niconem non aduolaret, eiuſque iuſſis pareret.

Io. Aratus in S. Niconẽ contumelioſus.

Io. Aratus dat pœnas.

Pſa. 32.

Io. Arati mors infelix.

III. *De modeſtia S. Ioan. Canonici Regularis in contumelijs perferendis.*

In vita eius c. 9. apud Su. 10. Octobr.

QVidam è fratribus Ioannis Canonici Regularis, magno furore commotus, procaciter ingreſſus in aulam, vbi vir manſuetus cum quibuſdam familiariter cõferebat, multa in eum cõuitia contumelioſè iactitabat, minis & clamoribus id ſe affecturum ſperãs, vt ira permoueretur. At ille fellis expers columbinę ſimplicitatis amans, ne verbum quidem ei re-

reſpondit. Id cernens amicus præ cæteris familiarior: Cur tam, inquit, atrocia huius hominis dicta perfers, cum verbo vno edicere poſſis, vt redeat ad cubiculum ſuum: Quid ita negligis exiſtimationem tuam, honorisque tui iniuriam: Cur tantæ nequitiæ adminiſtrum non reprimis. Et B. vir ſic reſpondit: Si flamma vorax ædificij recta lambens in ſublime feratur, num tu conſultè facturum putabis eum, qui plus etiam materiæ in flammam inijcere velit? Frater iſte iam magno ardet furoris æſtu, ſi comminationum faculas admouere velim, furor eius magis magisque inflammabitur: atque ita fiet, vt in rectam viam placidè, & amanter reuocari nô poſſit: Sed vbi hæc flamma deferbuerit, tum demum ad oportuna remedia animo deliberato accedemus. His dictis nihil commotus abſceſſit, cum Dauide ſacræ ſcripturæ pulſans citharam, atque ita Saulis inſaniam temperans: ea enim harmonia didicerat inuidiæ veſaniam profligare.

Conuitiorum flāma apta & elegāti ſimilitudine repreſſa.

1. Reg. 16.

Tit. CXXIV. De detractione, conuitio, & obtrectantium pœnis.

Detractio q̃d.

Detractio ſiue obtrectatio eſt ſermo, vel aliud ſignum æquiualens, quo abſentis fama, ex intentione labefactatur.

1. Reg. 16.

Siba ſeruus Miphiboſeth nequiter detraxit Domino ſuo apud Dauid: & fides fuit nimis cito habita prauis illius verbis.

Exemp. I. *De tribus obloquutoribus à maligno ſpiritu correptis & horrendè vexatis.*

Zachar. Lippelio, & Sur. in vita eius Ian. die 15.

CVm S. Maurus Abbas oratione, & ſigno crucis Clericum, qui cœmentariæ arti præerat, colliſum ſanū reddidiſſet, quidā eius artis operarij beato viro detrahere cœperunt, dicentes eum praua ductum cupiditate, non autem religionis gratia, relicto priore monaſterio ad eas oras veniſſe: neque diuina virtute, ſed præſtigijs quibuſdam res admirandas gerere, & hominum oculis ſceleratè illudere. Cum hæc inter ſe ſermocinarentur, & alter alterum in odium ſancti viri concitaret, tres ex illis maligno dæmone è veſtigio correpti, tāta crudelitate diſcerpti ſunt, vt vnus animam, inter acerba tormenta, cum lugubri valde eiulatu exhalaret. Quod vt ad aures B. Mauri peruenit, ſtatim lacrymis totus infuſus, ad S. Martini oratorium contēdit, vbi tribus horis continuis in oratione exactis, ad homines extrema calamitate miſeros acceſſit, & edito cōtra illos crucis ſigno: Filius Dei, inquit, qui diſcipulis ſuis calcandi ſuper ſerpentes, & ſcorpiones poteſtatem dedit, ab hac dæmoniaca vos vexatione abſoluat. Cumque illi nihilominus dentibus & oculis furorem ſpirarent, vir Dei propius accedē, digitos vtriuſque manus in ora illorum miſit, & ſtatim dæmones ingenti fœtore relicto, ventris egeſtione fugati ſunt. Tertium verò iam vita functum, ſacrificio Miſſæ pro eo oblato, alijsq. orationibus, etiam vitæ reſtituit.

Pœna detrahētiū miraculo.

Dæmones oratione & cruce eiecti.

Sacrificiū Miſſa pro defuncto.

II. *Detrahentes D. Ambroſio defuncto quomodo puniti.*

Paulinus apud Bar. to 5 an. 397. 34.

DOnatus quidā natione Afer, preſbyter tamen Eccleſiæ Mediolanenſis, cum in côuiuio poſitus, in quo erant nonnulli militares religioſi, detraheret memoriæ ſacerdotis Ambroſij aſpernantibus illis, & deferentibus linguam nequam, ſubito vulnere percuſſus graui, de eodem loco, in quo iacebat, alienis manibus ſubleuatus, in lectulum poſitus eſt, atque inde ad ſepulcrum vſque perductus. In vrbe etiam Carthaginenſi, cum apud Fortunatum diaconum, fratrem venerabilis viri Aurelij Epiſcopi, ad conuiuium conueniſſem vnà cum Vincentio Caſſolitano Epiſcopo, Maurano etiam Epiſcopo Bolitano, ſed & alijs Epiſcopis & diaconibus: tunc

Maurano Epiſcopo detrahenti ſancto viro retuli exitũ presbyteri ſuperius memorati: quod ille de alio dictum, de ſe oraculũ maturo ſui exitu comprobauit: nam de eodem loco in quo iacebat, cum ſubito vulnere ingenti eſſet percuſſus, alienis manibus ad lectum portatus eſt, atque deinde ad domũ, in qua hoſpitabatur, reductus diem clauſit. Is finis virorum detrahentium fuit: quẽ videntes qui tum aderant, admirati ſunt.

III. *B. Arnolfo Metenſium Epiſcopo detrahentes vltione diuina percutiuntur.*

Ionas Abb. in vita S. Arnulphi Epiſ. apud Baron. to. 8. an. Do. 615.

CLotharius Francorum Rex, cum anno Domini 615. peremptis hoſtibus, ſolus totius Galliæ regni monarchiam conſecutus eſſet, nihil antiquius habuit, quam vt coleret pietatem, Deique amicos, viros ſanctos vſu ſibi amicitiæ iungeretur atque cõſiliarios haberet. Fuit ex ijs vnus Arnulfus Metenſis Epiſcopus, cui ſuum filium Dagobertum tradidit inſtituendum, quem totius regni hæredem foreſperaret, tanti enim ſanctum hunc virum faciebat Rex, vt eo inconſulto quicquam facere non auderet, itemque Regina, qui non interdiu tantum, ſed noctu etiam eundem ſæpius adire ſolerent: vnde curialibus canibus oblatrandi in eum, & famam eius dilacerandi ac corrodendi occaſio data eſt. Sed quam ſeuere Deus vltus ſit in huiuſmodi detractores, accipe. Quidam ſceleſtus homo, nomine Notto, auſus eſt irrogare cum complicibus ſuis Epiſcopo ſancto iniuriam, aſſerens ſcilicet eum non eſſe cultorem Dei, ſed potius hominẽ deditum voluptati ad cuius lectum nocturnis horis non ſolum Rex, verum etiam Regina tanquam conſilium flagitantes interdum properarent. Cum ergo vir ille die quadã, alijs referta vino, vna cum detrahẽte ſocio ſuo ſtrata petijſſet, iubente domino, omnia veſtimẽta illorum vallantur vndique flamma.

Diuina vltio in detractores.

Quibus illico cum ingenti clamore proſilientibus, & aquam circa nates ac genitalia loca, vbi camiſiæ illorum accerrimè cremabatur, inijcientibus, nec omnino flammam diuinitus miſſam extinguere valentibus, tandẽ ad inſtar porcorum luto volutabri ſeſe pariter inuoluunt, & ibi diu vociferantes, vix ad vltimum pœnam, quam meritò patiebãtur, euaſerunt. In quibus profectò impletum eſt illud Pſalmi: *Detrahentem ſecreto proximo ſuo, hunc perſequebar.* Pſ. 100. In tantum, vt illud diuina cenſura factum non ambigamus, quod detractores iſti vehementiſſimè cremabatur in partibus illis, vbi libido, de qua calũniabatur virum iuſtum, regnare non dubitatur. Nec multo poſt auctor huius detractionis, præfatus videlicet Notto, in huiuſmodi criminibus diffamatur apud Regem, vt ſcelera eius vna cum vita regalis gladius amputaret, necnon & filius eius eidem ſententiæ ſubiaceret.

IV. *De pœna horribili, & obitu cuiuſdam Clerici detractoris.*

Tho. Cãtip. li. 2. Apum c. 37. p. 3

HVius rei vindictam horribilem valde, & mirabilem vidi: Noui, ordine, non re: nomine, non actibus ſacerdotem, qui in tantum vitio linguæ deditus erat, vt potius de ſe peſſima mentiretur, quam non ſocios vel cohabitantes ſibi criminibus infamaret. Hic ante mortem raptus in furiam, tanta in ſe debacchatus eſt cæde, vt proprijs dentibus linguam maliloquam laniaret, & palam cunctis oſtenderet, quod quia lingua ſua doloſè egerat, & *venenum ſub labijs eius, quaſi ſepulcrum patens guttur illius fœtorem teterrimum anhelaret:* & per quæ peccauerat, per eadem torquebatur.

Horrẽda detractoris pœna.

Pſal. 13

V. Qua

V. *Qua pœna mulctentur interdum, qui detractoribus aures præbent.*

Osbert. in vita Dunſtani Ep. c. 13. 14. apud Su. 19. Maij & Bar. to. 19. an. 940.

SVblato ex hac vita Ethelſtano Anglorum Rege, ſucceſſit ei in regnum Edmūdus frater eius Hic poſt aliquot conſecrationis ſuę dies, miſſis nuntijs, rogat Dunſtanū venire ad ſe: ſciens quippe qua ratione, qua prudentia, qua omnis probi conſilij gratia præditus fuerit, magnopere deſiderabat illū ſibi proximum eſſe, cuius induſtria fultus tam ſe, quam regnū ſibi cōmiſſum ſub æquitatis virga facilius gubernaret. Dunſtanus itaq; Regi quaſi præcellenti, ſecundum

1. Pe. 2.

Apoſtoli præceptū, obediendum eſſe perpendens, Regem adijt: & ſalua in omnibus reuerentia ordinis ſui, eius imperio ſe ſubiecit. Ipſe ſuo conſilio regni negotia diſponebat, ipſe lites & contētiones, ſi quando oriebantur: deſtruebat, ipſe pacem, & cōcordiam inter omnes nutriebat. Nullus in qualibet cauſa vnquam de iniuria ſibi illata conqueſtus eſt, ſi ad cōprobandam iudicis ſententiam Dunſtanus mediator, aut arbiter ſederet.

Detractionis mala, & vnde.

Rex ipſe & Princeps, quique ita ei ſubmiſſi erant, vt contra id quod ipſe iuberet, ordinaret, nemo quidquam faceret Magnus itaq; habebatur à cūctis. Hæc omnium bonorum inuidus hoſtis attendens & quo modo ea turbaret, ſua arte perquirēs inuenit quoſdam quorum corda bene nouerat virum non ſincerè diligere, ſed ei ſpecie tenus ſui amorem prętēdere. Hos ad diſſipandū bona quę non amabat, ardenter contra virum inflamat, ac primo clam, poſtea palam ad detrectationem eius illorum ora relaxat. Quid dicam: in tantum diſcordiam profecerunt verba malignantium, vt ſubuerſa omni pace, Dunſtanus non ſolū priſtino honore priuaretur, ſed & curia depelleretur.

Edmundus Rex in præcipitium ruit.

Quo facto, die tertia Rex in ſyluā venatū iuit: ſylua aūt ipſa montem magnæ altitudinis occupat, qui mons in ſumitate ſui interruptus, ingens præcipitiū, & horridā abyſſum offert. Cū ergo fugitantē ceruum hac illacque Rex inſequeretur: ceruus ad pręruptum montis hiatum perueniens introrſum ruit, ac in partes diſciſſus interrijt. Inſectantes canes par ruina inuoluit. Equus ſuper quem Rex ſedebat, ruptis habenis effrænis effectus obſtinato curſu Regē poſt beſtiam portās ad vltimam ſorte Regi præceps barathrū petens intentat. Ille trepidat & anguſtiatur.

Pœna præbentium aures detractoribus.

Occurit interim animo iniuria Dunſtano illata, ingemuit, & ſe quā citiſſimē illam multiplici commēdatione correcturum (ſolummodo imminentem ſibi mortē eius meritis ad horā auertat Deus) celeri mētis ſponſione Deo promittit. Cuius cordis præparationem auris Dei è veſtigio audiens, illius miſertus eſt: Equus namque illico ſubſtitit, & Regē à periculo mortis liberatū valde gratioſum Deo reddidit. Inde ad hoſpitiū Rex reuerſus, adunatis principib. ſuis rei quæ acciderat ordinem pandit, & Dunſtanū cū honore, & reuerentia adduci præcepit. Actaque coram eo pœnitentia pro iniurijs, quas ei intulerat, veniā ab eo cum humilitate poſtulat. Qua potitus, fidum ſe amicum viro deinceps omni tempore futurum, nec vlterius cuiuſquam maledicis verbis de eo crediturum pollicitus eſt.

Veniam petit & obtinet Rex ab Epiſcopo.

VI. *Detractionis vitium quam ſit deteſtabile.*

D. Bon. in vita eius cap. 8. §. 1.

BEatus Franciſcus Aſſiſias detractionis vitium, inimicum fonti pietatis, & gratiæ, tanquam ſerpentinum ab horrebat morſum, & atrociſſimam peſtem, & pijſſimo Deo abominabile fore affirmabat, pro eo quod detractor animarum ſanguine paſcitur, quos gladio linguæ necat.

Detractionis malum quātum.

Audiens aliquando fratrem quendam denigrantem alterius famam, conuerſus ad Vicarium ſuum, dixit: Surge, ſurge, diſcutem diligenter: & ſi accuſatum fratrem innocentem repe-

repereris, accuſantem dura correctione cunctis redde notabilem. Nônunquam vero eum, qui fratrem ſuum famæ gloria ſpoliaret, iudicabat habitu ſpoliandum, nec ad Dominum poſſe oculos leuare, niſi prius, quod abſtulerat, reddere pro poſſe curaret. Tanto maior eſt, aiebat, detractorum impietas, quam latronum: quanto lex Chriſti, quæ in obſeruantia pietatis impletur, magis animarũ, quam corporum, nos aſtringit optare ſalutem.

Fama reſtituenda.

VII. *Detractor etiam poſt obitum famam alienam reſtituere tenetur.*

B. Vinc. ſerm. 1. de Dom. in Albis.

DVo diffamauerant quendam tertium: & qui ex diffamatoribus prior obijt, ſtetit per aliquod tempus in purgatorio. Cum verò inde exiuit, credidit ſe ſtatim iturũ in paradiſum: at dixit Deus: Nõ intrabis, quia prius habes facere reſtitutionem famę iſtius. B. Vincentius Hiſpanus, ordinis fratrum Prædicatorum ſcit iſtud eſſe verum, quod anima redierit, quia ipſemet fuit diffamatus, & ab ipſo mortuus veniam petijt.

VIII. *Machetes Abbas dum audiret detractiones, ſtatim in ſomnum incidebat.*

Io. Caſſian. l. 5. c. 29.

VIdimus, inquit Caſſianus, ſenem, Machetem nomine à turbis fratrum eminus commorantem hanc à Domino gratiam diuturnis precibus impetraſſe, vt quotquot diebus ac noctibus agitaretur collatio ſpiritalis, nunquam ſomni torpore penitus laxaretur: ſi quis verò detractionis verbum ſeu otioſum tentaſſet inferre, in ſomnum protinus concidebat, nec vſque ad aurium quidem eius pollutionem virus obloquij poterat peruenire.

IX. *Qua arte aliorum detractiones deflectendæ.*

Thomas Stapletõ. in vita eius.

THomas Morus primarius Angliç Cancellarius, vir in omni vita, & actione ſua vir erat maximæ æquanimitationis & ſanctimoniæ, dum quis ipſo præſente detractioni laxare linguam incipiebat, ipſe mox arrepta alicunde occaſione virulentum illum ſermonem alio diuertebat, meliore ſubintroducto, aut ſaltem non malo. Exempli gratia, inquiebat: Dicat quiſque quod volet, ego dicam domum illam pulcherrime exſtructam: eumque qui fecit, excellentem eſſe in ſua arte magiſtrum atque architectum. Hoc modo ſuauiter ei malo remedium adhiberi poteſt. Vel dicat, quod Chriſtus accuſatoribus adulteræ: Qui ſine peccato eſt, primum in illam lapidẽ mittat. Aut illud 1. Cor. 4. Nolite ante tem pus iudicare. Nolite iudicare, & non iudicabimini.

X. *Fœmina quædam procax in loco ſacro ſepulta ex media parte mox apparet incenſa.*

Greg. li. 4. Dialog. c. 51.

FElix Portuenſis Epiſcopus Sabinienſi Prouincia ortus, ſanctimonialem quandam eodem in loco fuiſſe teſtatur, quæ carnis continentiam quidem habuit, ſed linguæ procacitatem atque ſtultiloquium non declinauit. Hæc igitur defuncta, in eccleſia ſepulta eſt. Eadem vero nocte cuſtos eccleſiæ per reuelationem vidit, quod deducta ante ſacrũ altare per medium ſecabatur: & pars vna illius igne cremabatur: & altera intacta remanebat. Cumque hoc ſurgens mane fratribus narraſſet, & locum oſtenderet, in quo fuerat igne conſumpta, ipſa flammæ cõbuſtio ita ante altare marmoribus apparuit, ac ſi illic eadem fęmina igne corporeo fuiſſet concremata. Qua ex re apertè datur intelligi, quia hi, quibus peccata dimiſſa non fuerint ad euitandum iudicium, ſacris locis poſt mortem non valeant adiuuari, & quam periculoſum ſit crimen detractionis.

Procax fœmina ſemuſta viſa.

TIT. CXXV. De ſuſpicione & iudicio temerario.

Nu. 12. *Maria ſoror Moyſis, quia temerè iudicauerat de Moyſe propter Aethiopiſſam eius vxorem, lepra percuſſa eſt.*

1. Reg. 1 *Heli uidens Annam labia mouentem, nec vllum verbum proferentem, æſtimauit eam eſſe temulentam.*

2. Reg. 6 *Michol vxor Dauid, quia leuitati, non autem humilitati attribuit, cum Dauid Ephod lineo accinctus ante arcam Domini ſaltauit, perpetuam ſterilitatis notam incurrit.*

2. Reg. 10. *Hanon Rex filiorum Ammon, cum ex vana ſuſpicione quaſi exploratum terram ſuam veniſſent, legatis Regis Dauidis barbæ partem abradi iuſſiſſet, & veſtes vſque ad nates ſuccidi: pro barbis raſis capitis ſui diadema, pro ſuccisis verò veſtibus, regnum amiſit.*

Actor. 2. *Iudæi quoque videntes Apoſtolos Domini poſt effuſionē Spiritus ſancti loquentes varijs linguis, dicebant quidā eorum: Quia muſto pleni ſunt.*

Act. 28. *Vt viderūt Barbari viperam pendentem de manu Pauli, adinuicem dicebant: Vtique homicida eſt hic.*

EXEMP. I. *Non eſſe facile de alijs iudicandum ex ſententia S. Io. Eleemoſynarij.*

Leont. Episc. Neapolit. & Metaph. in vita eius apud Sur. tom. 1. SAnctus Ioannes Eleemoſynarius, ſtudioſus admodum famæ alienæ cuſtos, & in iudicio damnationis tardiſſimus fuit. Quidam iuuenis impudicus virginem Deo ſacram ad libidinis ſuæ intemperantiam allexerat, & ſecum Alexādria cum maximo totius ciuitatis ſcandalo Byzantium abduxerat. Nemo non erat qui iuuenem illum æternæ damnationis filium, & ſceleſtum & ſacrilegum appellaret. Quod cum vir ſanctus audiuiſſet, grauiter reprehendit facilem illam damnandi voluntatem: Nolite, inquit, ô filij, nolite tanta facilitate de proximo iudicium ferre. In duo namque grauiſſima mala incurritis: Vnum, quod præceptum illius transgredimini, qui nos ante tempus iudicare prohibet: alterum, quod ſumma quadam temeritate aliorum vos iudices conſtituiſtis. Incertum enim eſt omnino, an hucuſque peccati vinculis alligati maneant, an verò Dei benignitate ſoluti, peccati iugū à ceruicibus ſuis excuſſerint. An ignoratis, quod in eo iudicio, quo iudicabiris, iudicabimini.

II. *De Seniore, qui fratrem iudicarat, ab Angelo reprehenſo.*

Ex doctrina Dorothei c. 6. Bibliothecæ PP. to. 2. NIhil grauius, nihil difficilius, quā proximum iudicare, vel cōtemnere. Cur non magis nosipſos dijudicemus de malis proprijs, quæ optimè nouimus & de quibus, vel inuiti reddere rationem Deo cogemur? Quid vſurpamus iudicium Dei? Quid ad nos de creatura, & ſeruo alieno? An non contremiſcimus totis viſceribus, dū audimus, quid ſeniori illi magno contigerit: Qui cum audiſſet vnum è fratribus in adulterium cecidiſſe, cum indignatione, quod malè feciſſet, reſpondit: An nōn accepiſtis quam horrēda res de ipſo narratur ab antiquis: *Iudex proximi ab Angelo carpitur.* Aiunt enim ſanctum Angelum peccatoris illius animam, cum iam è vita migraſſet, ad ſenem detuliſſe, atque dixiſſe: En quem iudicaſti vita defunctus eſt, quo me igitur iubes ipſius animam deferre, ad ſuperoſne, an ad inferos? Quid obſecro, hac re poteſt eſſe magis horrendum? Nihil aliud innuere ſeniori voluit Angelicus ſermo, quam hoc: Si tu iuſtorum iam factus es iudex, dic mihi, oro, de miſerabili hac anima quam ſententiam feras, veliſne miſereri, an ſæuire? Qua percuſſus ſenior ille ſanctiſſimus hac tam horribili re, reliquum omne vitæ ſuæ tempus inter lacrymas gemituſq; & innumeras ærumnas egit, veniam tanti peccati depoſcens à Deo. Ad pedes tandem Angeli reuertentis procidens audiuit impetraſſet ſe veniam à Deo: Deumque id feciſſet, vt oſtenderet,

ret, quam ei graue, & moleſtum eſſet iudicium noſtrum temerarium, monuitque ne animo id vnquam faceret. Non tamē potuit ex his verbis anima illa amariſſima conſolationem vllam admittere, ſed perpetuis pœnis, tormentiſque ſeſe, dum vixit, addixit.

III. *De iudicio temerario fratris à beato Franciſco ſtatim caſtigato.*

D. Bonauent. in vita eius c. 8. Moral. li. 5.

BEatus Fräciſcus Minoritarum anteſignanus obliquæ ſuſpicionis culpam in fratre ſic caſtigauit. Cū enim pauperculo quodam ſibi obuiam facto, nuditatem eius dolens identidem ingemiſceret, & frater, quo cum vna iter agebat, dixiſſet: Pater, etſi ille rebus pauper eſt, fortaſſe rerum concupiſcentia diues eſt: continuo ipſum tunicam ſuam exuere, & pauperem operire iuſſit, vt quem lingua læſerat, ei beneficio ſatiſfaceret. Prauę igitur ſuſpiciones, cum præſertim de crimine nihil conſtat, ſedulo vitandæ ſunt. Et licet ſemper vitari nequeat, quoniam homines ſumus, ibi ſaltem commoriantur, vbi ortæ fuerint. Linguam contineamus, ſi cogitationes non poſſumus.

IV. *Quam vtile ſit neminem vnquam iudicare, & iniurias obliuione delere.*

Ex orat. S. Anaſtaſij de ſacra ſynaxi B. ron. to. 8. Annal. an. 599. 34.

IN vita S. Athanaſij Sinaitæ aliud hac de re inſigne habetur exēplum. Vir, inquit auctor, vnus ex ijs, qui mo nachali inſigniti ſunt ſcheſmate, cum negligentiſſimè per ſummum otium vitam ſuam omnem exegiſſet, ea quæ eſſet ad mortem infirmitate cœpit infirmari. Cumque iam vltimum ſpiritum duceret, ſuam ipſius mortem nequaquam perhorreſcens, ſumma voluntate, magnaque cum gratiarum actione exolutus vinculis excedebat. Ad quem aſſidentium Patrum vnus: Frater, inquit, perſuaſum tibi habeto, & putaſſe nos, & vidiſſe, ſumma negligentia, animique remiſſione vixiſſe te vtique ad hoc vſque tempus: & vnde hęc tibi nunc tanta ſecuritas? Id vero omnes neſcimus. Cui reſpondit Frater: Eſt ita omnino, Patres, vitam per ſummam negligentiam duxi; ſed Angeli Dei eadem hac ipſa hora peccatorum meorū ad me chirographon attulerunt; cumque ea quæ feciſſem, poſtquam ſęculo renunciaſſem, peccata legiſſent, nunquid agnoſcerem, rogauerunt. Quibus ego: Maximè vero, inquam, agnoſco: ſed idem ex quo renunciaui ſæculo, vitamque inſtitui monaſticam, nec iudi aui quenquam, nec ab vllo mihi factam iniuriam meminiſſe volui. Igitur Domini verba ad me quoque pertinere opto, & oro, qui dixit: *Nolite iudicare, & non iudicabimini. &, dimittite, & dimittetur vobis.* Quæ poſtquam Angelis dixi, chirographon peccatorum meorum conſciderunt, & inde nunc ſumma cum lætitia & ſecuritate proficiſcor ad Dominum. Hæc vbi frater ille narrauit Patribus Domino in pace ſpiritū reddidit, magnæque adſtantibus ædificationis vtilitatiſque cauſa & auctor extitit, &c. Hæc Anaſtaſius.

De occultis nemo iudicandus.

Iniuriarū remiſſio aditū ad gloriam parat.

Matt. 7. Luc. 6.

V. *Totilæ Regis falſum de Caſſio Epiſc. iudicium inferno eius punitur.*

Greg. l. 3 Dialog. c. 6.

HOc minimè ſilebo, quod multi nunc, qui hic de Narnienſi ciuitate mihi adſunt, ſedulò teſtificantur. Eodem namque Gotthorum tempore, cum Rex Totila Narnijs veniſſet, ei vir vitæ venerabilis Caſſius eius vrbis Epiſcopus occurrit. Cui quia ex cōſperſione ſemper facies rubere conſueuerat, hoc Rex Totila non cōſperſionis eſſe credidit, ſed aſſiduæ potationis, eumque propterea omni modo deſpexit. Sed omnipotens Deus, vt quantus vir eſſet, qui deſpiciebatur, oſtenderet, in Narnienſi campo, quo Rex aduenerat, malignus ſpiritus coram omni exercitu, eius ſpatarium inuaſit, eumque vexare crudeliter cępit. Qui cum ante Regi oculos ad venerandum Caſſiū fuiſſet adductus, hunc ab eo vir Domini oratione facta, ſigno cru-

Falſum Totilæ de Caſſio iudicium.

Iudicans temerè ī ſeruo punitur.

Caſſius ſeruum poſſeſſum liberat.

crucis expulit: qui in eum ingredi vlterius non præſumpſit. Sicque factum eſt, vt Barbarus ſeruũ Dei ab illo iam die veneraretur ex corde, quem deſpectũ valde iudicauit ex facie. Nam quia virum tantæ virtutis vidit, erga eum illa mens effera ab elationis faſtu detumuit.

VI. *Iudicij temerarij falſitas in caput auctoris miraculo, ipſoque Dei iudicio declaratur.*

In vita eius apud Suriũ.6. Iul. ex Vuãdelberto monacho.

S. Goar cum falſo à duobus Clericis accuſatus eſſet apud Ruſticum Treuirenſem Epiſcopum de gulæ crimine, multis miraculis ſanctitatem ſuam conteſtatus eſt, tum apud Clericos ipſos, quos ſiti in itinere pene enectos lacte trium ceruarum precibus in loco deſerto aduocaturum, fugitiuiq; fontis aquis recreauit: tum apud Epiſcopum, qui cum Goari mãdaret, vt pro ſuæ innocentiæ patrocinio ediceret, quis infantuli expoſititij, tum forte ad Epiſcopum allati parens foret: ille, inuocata ope diuina infantulum in nomine S. Trinitatis adiurauit vt genitorem ſuum proderet. Et mox infans protenta in Ruſticum Antiſtitem manu, clarè dixit. Iſte eſt pater meus. Qui hoc reſponſo obſtupefactus ad pedes S. Goaris ſe abiecit, & noxam temerarij iudicij ſibi condonari, & pœnam iniungi pro expiando lapſu poſtulauit.

Iudiciũ temerariũ miraculis improbatũ.

VII. *Iſaac monachus ab Angelo carpitur quod fratrem iudicaſſet.*

In vita Patr. p. 2 de non iudicando.

ISaac Abbas è Thebaide ad congregationem Fratrum venerat, & in ea Fratrem quendam temerè iudicarat. Hunc ad extremum egreſſum Angelus àditu cellę prohibuit, dicẽs: Non permitto te intrare. Quare? inquit ille. Tum Angelus: Quo ergo iubes ire, quem iudicaſti, Fratrem? Tum Abbas ſupplex Angelo factus: Peccaui, inquit ignoſce mihi. Et Angelus: Surge, ignoſci tibi Deus, ſed deinceps ne iudices fratrem, antequã ſit iudicatus à Deo.

Temerè iudicans ab Angelo carpitur.

VIII. *Iudicij temeritas alteri culpam etiam malè ceſſit.*

Ex vit. PP. p. 1.

VItalio monacho de proſtibulo aliquando egredienti, quidam, qui temerè iudicabat, eum explendæ libidinis gratiâ in illo fuiſſe, colaphũ impegit, dicens: Vſquequo, peſſime illuſor Chriſti non emendas te ab his nequitijs tuis? Mox quidã dæmon tanquam Æthiops deformis dat ei quoq; alapam, & cadens cœpit fumare à dæmone obſeſſus. Sed poſt aliquot horas ad ſe rediens currit cum aſtantibus ad cellulam Vitalij: Culpam, inquit, feci, ſerue Dei, miſerere mei. Qui ignoſcẽs & orans, percuſſorem à dæmone liberauit, & in cellula inuẽta fuit ad aſtantibus ſcriptura: Viri Alexandrini, nolite ante tempus iudicare, quoad vſq; veniat Dominus. Adibat autẽ Vitalius proſtibula, vt meretrices à turpi corporis quæſtu auocaret, pecuniaque paciſcebatur vel vnius noctis continentiã.

Iudicãt temerè à dæmone corripitur.

IX. *Alterum delicta etiã minimè haud eſſe à nobis diſcutienda, ſed potiùs ſufferenda.*

Ex Doctrina Doroth. Abb. c. 6 Bibliotheca SS. PP. to. 2.

QVi optant ſaluari, nunquam curioſi ſint circa etiã minima proximorũ delicta, ſed circa ſua ſemper occupentur, atque ea præcidant. Quod præclarè egit ille Anachoreta, qui cum fratrem ſuũ peccaſſe audiret, ſuſpirans dixit: Hei mihi, quia hodie ille, cras ego. Cernis in eo animæ promptitudinem, cernis propugnacula ipſius. Quã cito inuenit, nè fratrẽ ſuũ iudicaret. Id enim verbũ quod dixit, ego cras, ſibi ipſi timorem dedit, & cogitationem, vt caueret ab his, quibus ſe peccaturum prædixiſſet, ac ſic proximi iudicium effugit. Neque hoc ſatis fuit, ſed & ſeipſum humiliauit, & ſubdidit, dicens. Egit hic pœnitẽtiam, ego autem pœnitentiam nullam ago, nec præuenio vt poſſim pœnitere. Vides diuinæ animæ lumen, quæ non ſolum effugit proximi iudicium, verum etiam ſeipſam humiliauit.

Anachoretæ cuiuſdam præclare dictum.

Iudicij temerarij remedia.

Tit. CXXVI. De mendacio.

Mendaciũ quid ſit. *Mendacium eſt ſermo, quem quiſpiā, cum falſum credat pro vero tamen pronuntiat. Ex Auguſt. lib. con. mendacium, c. 12. & lib. de mend. c. 3.*

Gen. 2. *Sic mendax fuit diabolus qui primis parentibus dixit: Nequaquam moriemini, ſed eritis ſicut dij ſcientes bonum & malum.*

Nu. 13. & 14. *Exploratores, quos miſerat Moyſes ad explorandam terram promiſſionis, reuerſi terruerunt populum ſuis mendacijs, ideoque ſubita morte correpti.*

Act. 5. *Ananias mentitus Spiritui ſancto: mox ad pedes Petri cecidit & expirauit.*

Exemp. I. *Theodoſius Imp. aliquam diu manet alienatus ab vxore propter quoddam eius mendacium.*

Ex Niceph. Zonara & alijs. Baro. to. 6. ad an. 446. 25. Duo mala ex mẽdacio orta. Oblatum fuit aliquando Theodoſio miræ magnitudinis pomum: quod ipſe admiratus, dono dedit vxori. Illa autem acceptum donauit Paulino, quo ob conſuetudinem rei literariæ familiariſſimè vtebatur, non ſine aliqua ſuſpicione. Ille verò rerum ignarus, vt conciliaret ſibi Imperatoris animum, illud ipſum ei donauit, qui eo accepto de dato pomo vxorem rogat, quæ illud ſe comediſſe mentita eſt, cum illud proferens Theodoſius mendacem arguit, & infidam. Cuius rei cauſa animus nonnihil ab ea alienus diu perſeuerauit, iuſſo interim occidi Paulino.

II. *De vltione cœleſti in mendacem fœminam.*

Ex Metaph. & Aloyſ. Surius 7 vita et cap. 23. Dec. 11. Impudens ſcortum incredibilia quędam de S. Daniele Stylite confinxit mendacia, dicebat enim cum Mænade, quæ probari non poterāt. Verumenimvero hic Deus mox adfuit, & iuſtitia, quæ vitari non poterat. Quid ergo tunc accidit? Malus ſpiritus ſtatim mittitur ad malam & mendacem fœminam, & inuitam cogit ſuum efſari mendacium, & hæreticorum machinationem. Ille verò poſtea rogatus vt illam curaret, eius diſcipulus, qui dixit, ſeptuageſies ſepties fratribus remittenda eſſe debita, & diligendos eſſe inimicos, ambo ſimul præcepta vna actione executus eſt, illud quidem condonando iniuriam: hoc verò, miſerendo calamitatis eius, & ſanitati reſtituendo. Mendax à damone corripitur. Mat. 18.

III. *S. Anthimus Epiſc. acerbiſſimus cruciatus pati, ac etiam mori maluit, quam vnicum proferre mendacium.*

Aliud exemplum eſt, apud Simeonem Metaphraſtem, de Anthimo Nicomedienſi Epiſcopo, & Martyre, qui cum ſæuiente Maximiani Cæſaris perſecutione a viginti ſatellitibus ad cædem quæreretur: ipſos ſatellites hoſpitio excepit, menſamque prælautam eis appoſuit, ac ſimul addixit ſe breui Anthimum in eorum conſpectum adducturum. In medio verò ciborum apparatu, exurgens palam prodidit ſe eſſe, quem tā ſtudioſè quærerent. Hic illi ſtupore attoniti, & venerandos illius canos reueriti, ob beneuolentiam & caritatem, qua illos exceperat, vna ſpoponderunt, ſe Imperatori renunciaturos, Anthimum diu quæſitum non eſſe inuentum. Ille verò contrà obtendit, ſe id non permiſſurum. Fas non eſſe Chriſtiano pro vita cuiuſquam mentiri. Itaque vltro ſe captiuum illis adiunxit, & poſt diuturnos acerboſq. cruciatus Martyrij corona potitus eſt. Sur. 27. April. Mendacium ab ore Christiano alieniſſimum.

IV. *Mendacium periurio firmatum, quomodo ſacro S. Antonij igne punitum.*

Virgo quædam in ciuitate Burdegalenſi, anno Domini 1596. ad mendacium ſuum firmandum, ignē S. Antonij ſibi imprecata peierauerat: ſtatim diro incendio omnia illius vri membra cœpta ſunt, facies ſacro illo igne incenſa fœdabatur. Hæc propere ad noſtrum templum adducta confeſſione expiata, aquæ benedictæ hauſtu Ex Annal. Societ. anni 1596 Colleg. Burdeg.

ſtu reſtincto incendio, priſtinæ incolumitati reſtituta eſt. Leni quippe animaduerſione, & periculum fœdiſſimum redemit, & diuinam didicit in poſterum vitare indignationem.

V. *Auguſtinus Hipponenſis puerum mendacijs addictum fuiſſe ſe fatetur.*

Aug. l. 1. Confeſſ. c. 19

QVoniam verò tenera ætas & ad mendacia & ad furta procliuior eſt, ſi cum D. Auguſtino pueri peccant, etiam cum D. Auguſtino meliora capeſſant. Sic ipſe de ſe fatetur. Horum ego puer morum in limine iacebam miſer. Fallebam innumerabilibus mendacijs, & pædagogum, & magiſtros, & parentes, amore ludendi, ſtudio ſpectandi nugatoria, & imitandi ludicram inquietudinem. Furta etiam faciebam de cellario parentum, & de menſa: vel gula imperitante, vel vt haberem quod darem pueris. Et qui doctrinæ eius ſinceritatem, ac ſanctimoniam vitæ perpenderit, habebit, ſi volet, quod in hoc ſingulari viro imitetur. qui de tam admiranda ſua conuerſione Deo gratias agēs, ſic inquit: Eruiſti linguam meam, vnde iam erueras cor meum, & benedicebam tibi gaudens.

Lib. 9. confeſſ. c. 4.

VI. *Mendicus mortuum ſe mentiens verè mortuus inuenitur.*

Niceph. Call. lib. 12. hiſt. Eccleſ. cap. 46. Trip. l. 9. c. 48. an. Do. 399.

EPiphanium Cypriorum Epiſcopū duo quidā in via mendici aliquando obſeruarunt: qui cum non pœnitendum aliquid ſe ab eo accepturos exiſtimarent, alter in ſolo ſpiritum continens, perinde atque mortuus eſſet, iacebat: alter autem veluti familiaris eius lamentans, & flens, inopiā eam aſſimulabat, vt funeris impenſas non haberet, & penuriam tantam cū reprehenſione eius deplorabat. Porro Epiphanius præteriens, nihil quidem aliud quam quod iacenti illi requiem precatus eſt, dixit. Exiguum autem quiddam ad illum funerandū ploranti dedit, illa verba adijciens: Curam huius funeris habe, & tandē fle re deſine: nam hic nunc non reſurget. Mortem autem, quæ communis omnium & ineuitabilis, neceſſitate quadam obeunda eſt, animo te forti ferre oportet. Hæc Epiphanius dixit, & abijt, cœptam perfecturus ambulationem. Quum autem ea in via nemo alius appareret, ille qui ſic ſteterat, & plorauerat, iacentem, indicio pedis concuſſione dato, vt conſurgeret, admonuit, ſimulque cum laudauit, qui tam egregiè mortui hominis habitum retuliſſet. Eia age tandem, exurge, inquit, vt in præſentia verſutiæ tuæ hilariùs viuendo fructum percipiamus. Vbi autem ille ampliùs neque dicentem audijt, neque modis omnibus ſignificationem aliquam ſe viuere exhibuit: alter curſu celeri Epiſcopum eſt conſequutus, eique fraudem, quam inopia coacti commenti eſſent, indicauit: & iam citra fucum verè flens & lamentans, vt ſocium ſuum reſuſcitaret, ſupplicauit. Epiphanius autem, poſtquam illi, ne factum id grauiter ferret, dixit, hominem dimiſſum abſoluit: quod Deus rem eam retractatam nollet, fidem facere omnibus volens, vt equidem puto: qui tentare & facere talia in miniſtris eius audeāt, illum ipſum Deū, qui videat & audiat omnia, eos falſum ire, ſeque adeo ipſos inſcios fallere.

Mēdicus mortuū ſe ſimulat.

Defunctus requiē precari non eſt nociuū

Mortuū ſi nulans veremoritur.

Viros ſāctos Deū que ipsū fallere volentes ſeipſos fallunt.

VII. *Auriga ſimulans ſe mortuum apud B. Iulianum verè defunctus fuit deprehenſus.*

Pet. de Natal. l. 3. Catalog. Sanctorum cap. 36. & Goſcal. in præcept. 8.

HVic conforme eſt, quod de Iuliano confeſſore & Iulio eius fratre ſcribitur: Hi duo fratres ad beatum Theodoſium Imperatorem Chriſtianiſſimum venerunt petituri, vt tēpla idolorum vbicunque inuenirent, deſtruerent, & templa Chriſti ædificarent. Quod Imperator libenter concedens ſcripſit, vt omnes debeant eis obedire, & eos in omnibus ſub pœna capitis adiuuare. Cumque B. Iulianus & Iulius in loco, qui dicitur Gaudia-

num,eccleſiam conſtrueſcent,& cunctis tranſeuntes eos: in opere ob Imperatoris mandatum adiuuarent, quidam cum curru euntes dixerũt ad inuicem: Quam excuſationem prætendere poterimus, vt liberi tranſeamus, & in illo opere nõ occupemur: Vnum igitur ex ſuis in plauſtrum ſupinũ poſuerunt, & eum pannis vt mortuum cooperuerunt, qui ſe mortuum fingebat, & oculis clauſis ſupinus iacebat. Cum ergo ad Iulianum, & Iuliũ perueniſſent, dixerunt eis ſerui Dei: Filioli, parumper ſubſiſtire, & nos in hoc opere iuuate. Qui ſe ibi ſtare nõ poſſe dixerunt, quia hominem mortuum deferebant. Quibus ſanctus Iulianus & Iulius dixerunt: Quid ita mentimini, filioli mei: Et illi: Non mentimur, Domini: ſed ſic eſt vt loquimur: Tunc S. Iulianus dixit: Secundũ veritatem dicti veſtri ita vobis contingat. Et illi boues pungentes pertranſierunt. Cumque procul progreſſi eſſent, accedentes currum collegã ſuum ex nomine vocant, dicentes: Surge, & boues ſtimula, vt celerius progrediamur. Qui cum nullatenus moueretur, eum pulſare cœperunt: quid, inquiunt, deliras: Sed cum non reſponderet, eum diſcooperiũt, & mortuum inueniunt. Tantus inde timor ipſos & cæteros inuaſit, vt nullus de cætero famulis Dei mentiri auderet.

VIII. *Mendici, non lingua, ſed opere mentientes, reuelatione vere mentiti deprehenduntur.*

Greg. li. 3. Dialog. c. 14.

ACceſſerunt aliquando ad Iſaac Eremitam peregrini quidam miſericordiam poſtulantes, ſciſſis pannis obſiti, ita vt pene nudi viderentur. Cumque ab eo veſtimenta peterent, eorum verba vir Domini tacitus audiuit: qui vnum ex diſcipulis ſuis protinus ſilenter vocauit, eique præcepit, dicens: Vade, atque in illa ſylua in tali loco cauam arborem require. & veſtimenta, quæ in ea inueneris, defer. Cumque diſcipulus abijſſet, arborem, ſicut iuſſus fuerat, requiſiuit: veſtimenta reperit, & latẽter detulit magiſtro. Quæ vir Dei ſuſcipiens, peregrinis nudis atque petentibus oſtẽdit, & præbuit, dicens: Venite, quia nudi eſtis, ecce, tollite, & veſtite vos. Hæc illi intuentes recognouerunt quæ poſuerant, magnoque pudore conſternati ſunt: & qui fraudulenter veſtimenta quærebant aliena, confuſi receperunt ſua.

Iſaac fraudẽ pauperum in ſpiritu agnoſcit.

TIT. CXXVII. De taciturnitate.

Poſtquam locutus eſt Dominus ad Moyſen, impeditioris, & tardioris linguæ fuit. Ex quo diſcimus, ſpiritales viros, qui cum Deo ſæpe loquũtur, tardos debere eſſe ad loquendum. Exo. 34.

Tobias, inductus verbis iniurioſis ab uxore, non legitur ei reſpondiſſe ſed ingemuiſſe, & cœpiſſe plorare cum lacrymis. Tob. 2. 3

Cum ancilla Saræ dixiſſet Dominæ ſuæ grauis improperij, & maledictionis verbum, Sara tacens ceſſit liti, & pergens in cubiculum domus ſuæ deuotè cœpit orare. Tob. 3.

Maria Magdalena ſedens ad pedes Domini, ſorori Marthæ apud ipſum de ea conquerenti nihil reſpondit. Luc. 10.

Mulier in adulterio deprehenſa coram Domino accuſata, non legitur aliquid locuta: Dominus autem pro ea verbum aſſumpſit, & eam miſericorditer abſoluit. Mat. 26 Marc. 14 Ioan. 8.

EXEMP. I. *Seuerus Sulpitius loquacitatis pœnitens ad mortem vſque ſiluit.*

Ado. in Chr. ætate 6. an. Christi 4. o. Gennad. de viris illuſt. ca. 19.

SEuerus presbyter cognomẽto Sulpitius Aquitanicæ Prouinciæ, vir genere, & literis nobilis, & paupertatis amore conſpicuus, charus etiam ſanctorum Epiſcoporũ Martini Turonenſis, & Paulini Nolani: hic in ſenectute ſua à Pelagianis deceptus, & agnoſcens loquacitatis culpam, ſilentium vſque ad mortem tenuit, vt peccatum,

Silẽtium Seueri Sulpitij

catum, quod loquendo contraxerat, tacendo penitus emendaret.

II. *Greg. Nazianzen. vt tacere diſcat, in ſolitudinem ſeceſſit.*

In vita ipſius. GRegorius Nazianzenus toto aliquando quadrageſimæ tempore ſilentium ſibi indixit, in ſolitudinem digreſſus. Cuius facti mei, inquit, ſi cauſam quæris, idcirco à ſermone prorſus abſtinui, vt ſermonibus meis moderari diſcerem: Etenim vt res ſimilitudine illuſtrior fiat, is qui in ingẽtem hominum numerum furibundam haſtam vibrarit, idem haud dubiè paucos quoque facilè profligabit: & qui ex lõgo interuallo ſagittas mittens, ſcopum tamen attigerit, ille vtiq; propius collimans à ſcopo haud quaquam aberrabit: ac deniq; is, qui ampliſſima maria naui trãſmiſerit, idem quoque vicina litora legere minimè dubitabit.

III. *Taciturnitatis amans ſi loquatur aliquando, non niſi ſancta & pia eloquitur.*

Greg. Turon. de vitis SS. Patrum. BEatus Gregorius Epiſcopus Turonenſis in vita S. Nicetij Presbyteri, poſtea Epiſcopi Lugdunenſis, narrat eum nulla verba niſi ſancta, & pia elocutum ocioſa vel iocoſa nunquam: contumelioſa verò in alios, vel in ſe coniecta negabat eſſe audienda, eo quod ex animi perturbatione prolata eſſent.

IV. *Pambus monachus tempore 49. annorum vix tacere didicit.*

Hiſt. Tripart. l. 8. c. 1. Socr. l. 4. c. 13. Pſal. 38. Pãbonis mirã taciturnitatis exẽplum. PAmbus cum ſine literis eſſet, acceſſit ad quendam, vt doceretur Pſalmum. Qui cum audijſſet primum verſum triceſimi octaui Pſalmi: *dixi cuſtodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea*: ſecundum verſum non paſſus eſt audire, dicens. Si potuero opere hoc implere, hic verſus tantummodo mihi ſufficiet. Cumque doctor, qui ei tradiderat verſum culparet, cur per ſex menſes ad ſe minimè veniſſet, reſpondit: Quia verſum illum adhuc opere non impleui. Poſtea verò cum multos ſuperuixiſſet annos, à quodam noto rogatus, an didiciſſet verſũ: Quadraginta & nouem, inquit, annis vix eum implere valui.

V. *Agatho qua ratione tacere didicerit.*

AGathonem Abbatem, lapillo aſſiduè ori iniecto, tacere didiciſſe ferunt: idque ab eo tres annos tanto rigore obſeruatum, vt cum fari vellet, non poſſet. Rogatus autem cur tantum taceret: *Quia*, inquit, *qui cuſtodit os ſuum, cuſtodit animam ſuam: qui autem inconſideratus eſt ad loquendum, ſentiet mala.* *Sur. to. 1. Mar. Marul. li. 4. c. 6. Volaterra. li. 21. Anthrop. Prou. 13.*

VI. *Quanto ſilentio vſi ſint Abbates Hor & Amos in deſerto.*

HOr Abbas per totam fere ætatem (erat autem nonagenarius) vnicæ taciturnitatis munere dotatus fuit: tria enim ab eo commemorat in ſua hiſtoria Heraclides: quod videlicet nunquam ſit mentitus: nunquam alicui maledixerit: nunquam citra neceſſitatem loquutus ſit. Et, Amos Abbas mille quingentis monachis præfuiſſe dicitur: cum verò tot eſſent, horis quibus ſilentium indictum erat, ſæpenumero aduenæ locum adeũtes neminem ibi adeſſe putauerunt, donec interius ingreſſi, illos vel orantes, vel aliud in cellulis ſuis agentes cernerẽt. Sancti periculum oris norant, hinc tantam ſemper ſilentij fræno curam eius habebant. Ideoque rectè Apoſtolus: *Si quis*, inquit, *putat ſe religioſum eſſe, non refrænans linguam ſuam, huius vana eſt religio.* *Ex Pallad. in hiſto. Lauſiac. Pet. de Nata. lib. 10. c. 54. Idẽ Pet. l. 4. c. 17. Iacob. 1.*

VII. *D. Thomas Aquinas adoleſcens ſtudioſus taciturnitatis amantiſſimus.*

DIuus Thomas Aquinas huius virtutis etiam adoleſcens ſic amator & cultor extitit, vt dubitare merito poſſis, an diligentior in ſtudendo, an parcior in loquendo fuerit. Cum enim *In vita ei' apud Suriũ ex Anton. & Seneſi & alijs.*

ſub Alberto Magno ſacræ Theologiæ operam daret, aliqui eum diſcipuli bouem mutum appellare ſolebant. Quod audiens Albertus, indolis & ingenij eius diuinitatem agnoſcēs: Vos, inquit, vocatis hunc bouem mutum: at ſpero fore, vt hic bos mutus ingentem in Eccleſia mugitum edat.

Dictum Alberti Magni de taciturnitate Thomæ Aqui.

TIT. CXXVIII. De veritate.

1. Reg. 21. *Micheas Propheta vera dicens, odioſus factus eſt Achab Regi Iſrael.*

Iudit. 6. *Achior cum dixiſſet magnalia, quæ fecerat Deus pro filijs Iſrael, magnā eius potentiam in prædicando, indignatus eſt Holofernes, & omnes magnates eius cogitabant eum interficere.*

1. Paral. 24. *Zacharias filius Ioiadæ, quia Reges & Principes arguebat, quod Dominum dereliquiſſent, ad imperium Regis Ioas lapidatus eſt.*

Exod. 3. Eſd. 34. *Cum tres inclyti viri aulæ Regis Perſarum Darij, eius mandato coram illo veniſſent inter ſe contendentes, quænam omnium eſſet vis, & potentia maxima, vbi & in quo reperiretur: cumque ita animis differrent, vno Regis tuente partes: alio præſtantiam tribuente vino, & alio, mulieri. Zorobabel unus è tribus nobilibus Hebræus prætulit veritatem rei omni alij fortiſſimæ. Quamobrē Regis conſilio prælatus fuit in victoria, & præmio.*

Veritas rerū omnium fortiſſima.

Hiere. c. 36. *Cum legiſſet Baruch verba, quæ ſcripſerat ex ore Hieremiæ corā Ioachim Rege Iuda, iuſſit Rex volumē proijci in ignem, quod ibi veritas de futura captiuitate Iſrael prænuntiaretur.*

Hier. 38 *Hieremias quoque poſtquam prædixit captiuitatem ciuitatis, miſſus fuit in lacum, vbi non erat aqua.*

Dan. 7. *Daniel quia probauit, Beel, & draconem non eſſe Deos, in lacum leonum dimiſſus eſt.*

Ioan. 9. *Phariſæi cæcum à Domino illuminatum extra Synagogam proiecerunt, quod veritatem aſſeruiſſet.*

Actor. 9. *Paulus multa pro veritate ſuſtinuit. Vnde ad Galat. 4.* Inimicus factus ſum vobis verum dicens.

EXEMP. I. *Iſaias Propheta impellitur à dæmone ad mendacium, ſed fruſtra.*

CVm Iſaias Propheta in carcere cu ſtodiretur, duremque ibi tractaretur, apparuit ei diabolus, dicens: Dic, quod non à Domino loquutus es, quæ dixiſti, & omnium mentes in te mutabo: vt qui tibi indignantur, abſolutionem conferant. At verò ille gratiùs iudicauit pro veritate pati ſupplicium, quam pro adulatione beneficium.

D. Amb. ſer. 12. in Pſ. Beati immaculati.

Dæmon mēdacij auctor.

II. *Quid inducat ad veritatem exercendam.*

PTolomæus Rex cum quendam ex ſeptuaginta interpretibus interrogaſſet, qua ratione veritatem colere poſſet? Reſpondit: Si primum ſtatueris magnū dedecus eſſe omnibus hominibus mentiri: multo verò magis Regibus: qui cum habeāt poteſtatem agendi quæ velint, cur mentiantur non habent. Deinde ſi hoc etiam conſideraueris, Deum eſſe veritatis amatorem.

Ariſt. li. de 70. interpretū verſione.

III. *Thomas Apameæ Epiſcopus magni fit apud Coſrhoen veritatis nomine.*

COſrhoes Perſarū Rex cum Apameam obſideret, Thomam, qui tum ſedem Epiſcopalem moderabatūr, vir, & ſermone, & opere potentiſſimus interrogauit, an vellet ſe in ſua videre ciuitate? Cui vere & animo reſpondiſſe ferunt, quod non cuperet eum in ſua videre ciuitate. Quod eius reſponſum Coſrhoen admiratum eſſe, hominemque veritatis cauſa, vti merebatur, admodum amplexatum.

Euagr. l. 4. hiſtor. Eccleſ. c. 25. et Baron. to. 7 an. 540

IV. *Quod*

IV. *Quod liceat interdum veritatem celare.*

Io.Caſſian.l.5. c.37.

ARchebius Abbas in quadam Nili inſula inter Solitarios ſolitariam vitam ducẽs, ſi qui eò acceſſiſſent eiuſdem propoſiti cupiditate accenſi, confinxit ſe de eodem loco velle diſcedere, ac illis cellulam ſuam velut exinde migraturus offerre ſeſe id facturum, etiam ſi minimè adfuiſſent, affirmās. Quam rem illi commorationis deſiderio accenſi, & aſſertionibus tanti viri indubitatam accommodātes fidem libenter amplexi, cellulam cum omni ſupellectili vtenſibilibuſque ſuſceperunt. Itaque religioſa potius circumuentione, paucis diebus, quibus conſtruendæ cellæ pararet impendia, de loco diſcedẽs, reuerſus poſt hæc aliam ſibi ſummo labore conſtruxit. Quam rurſum non longo poſt tempore, alijs ſuperuenientibus fratribus, eodemque deſiderio cupientibus ibidẽ commorari, ſimili charitatis mẽdacio circumuentis, cum vniuerſo tradidit inſtrumento. Ipſe verò erga opus charitatis infatigabilis perſeuerans, tertiam ſibi cellulam, in qua commaneret, extruxit.

Veritas interdū celari poteſt.

Præceptum IX. Decalogi.

Non concupiſces vxorem proximi tui.

TIT. CXXIX. De concupiſcentia, & prauis cogitationibus.

3.Reg. 11. *Adamauit Salomon mulieres alienas, & deprauatum eſt cor eius per eas, & adorauit Deos alienos.*

Iudith. 12. *Stetit Iudith ante faciem Holofernis, cor eius concuſſum erat, ardens eius concupiſcentia.*

Dan.13. *Duo ſenes ita Suſannæ concupiſcentia exarſerunt, vt eius mortem procurarint, propterea quod praua eorum voluntati obſequi nollet.*

EXEMP. I. *Malam ſuperbiæ cogitationem quum puer candelam ante eum tenens corde reuoluebat, ab Abbate corripitur.*

D.Greg. l.2.Dialog.

QVadam die dum venerabilis pater Benedictus veſpertina iā hora corporis alimenta perciperet, eius monachus cuiuſdam Defenſoris filius fuerat, qui ei ante menſam lucernam tenebat: cumque vir Dei ederet, ipſe autem cum lucerna miniſterio aſtaret, cœpit per ſuperbiæ ſpiritum in mente ſua tacitus voluere, & per cogitationem dicere. Quis eſt hic, cui ego manducanti aſſiſto: lucernam teneo, ſeruitium impendo? Quis ſum ego, vt iſti ſeruiam? Ad quem vir Dei ſtatim conuerſus vehementer cœpit increpare dicens: Signa cor tuum, frater, quid eſt quod loqueris: ſigna cor tuum. Vocatiſque ſtatim fratribus, præcepit ei lucernam de manibus tolli, ipſum vero iuſſit à miniſterio recedere, & ſibi hora eadem quietum ſedere. Qui requiſitus à fratrib. quid habuerit in corde, per ordinem narrauit, quando ſuperbiæ ſpiritu intumuerat, & quæ contra virum Dei verba per cogitationem tacitus dicebat: Tunc liquidò omnibus patuit, quod venerabilem virum Benedictum latere nihil poſſet, in cuius auribus tacitæ etiam cogitationis verba ſonuiſſent.

Cogitatio ſuperbiæ reprehēditur.

II. *Cur Deus permittat nos moleſtis cogitationibus agitari.*

Lud. Bloſius Monil. ſpirit.c.2.

DOmine Ieſus ait aliquādo ad Brigitam. Cur turbaris & ſolicitaris, filia, Reſpondit illa, Quia diuerſis, & inutilibus, maliſque affligor cogitationibus quas remouere nequeo, & terror iudicij tui me pungit. Cui Dominus: Hæc, inquit, eſt vera iuſtitia, vt ſicut prius delectabaris vanitatibus mundi contra voluntatem meam, ita modo tibi moleſtæ ſint variæ, peruerſæque cogitationes contra tuā voluntatem. Verumtamen time iudicium

Cibus ampr bis cur agitemur.

.um moderatè, & cum diſcretio-.ie, firmiter ſemper confidens in me Deo tuo. Certiſſimè enim ſcire debes, malas cogitationes, quibus mens reluctatur, & quas deteſtatur, eſſe purgationem animæ atque coronam. Si tu illas prohibere non potes, fer patienter, ac voluntate eis renitere: & quamuis ipſis non conſentias, time nihilominus, ne inde ſuperbias, & cadas: Nam quicumque ſtat, ſolius Dei virtute ſtat.

III. *D. Franciſcus inſolentem Fratris Leonardi cogitationem perſpicit, ac facto ipſo reprehendit.*

D. Bonauent. in vita S. Frãciſci.

HVic cognata eſt, quæ de Leonardo Franciſcano legitur, hiſtoria: cum enim frater ille huiuſmodi cogitationum ſtimulis tacitè impeteretur: circumuentus fuiſſet, niſi maturè, qui eum eriperet, inueniſſet. Beatũ namque Franciſcum aſello inſidentem ipſe pedes comitatus, mente voluere cœpit, quanta ante illum quondam ierit generis nobilitate, potentiaque ſeculari. Franciſcus Spiritu ſancto edoctus, vt intellexit gliſcentem in præcordijs comitis tumorem, ſtatim deſiliens, aſellum ſe illi cedere dixit, ſeque potiùs pedibus iter facturũ, eo quod obſcuriore loco natus eſſet. Agnouit frater ille inſolentis cogitatus culpam ſat apertè obijci, & miratus deprehendi potuiſſe, ad pedes eius prouoluitur ſupplex, pertæſumque peccati cariùs deinceps humilitatis propoſitum ſeruaturum promiſit.

Inſolens cogitatio qui à B. Frãciſco reprehenſa.

IV. *De virgine ob illicitum concupiſcentia amorem à dæmone obſeſſa.*

D. Hier. in vita S. Hilarionis c. 12. apud Sur. 21. Oct.

DE concupiſcẽtię illicitæ malo hoc vnum addimus ex beato Hieronymo in vita Hilarionis: Gazẽſis emporij oppido, inquit, Virginẽ Dei vicinus iuuenis deperibat. Qui cum frequenter tactu, iocis, nutibus, ſibilis, & cæteris huiuſmodi, quę ſolent morituręvirginitatis eſſe principia, nihil profeciſſet, perexit Memphim, vt cõfeſſo vulnere ſuo, magicis artibus rediret armatus ad virginem. Igitur poſt annũ doctus ab Aeſculapij vatibus ſubter limen puellæ tormenta quædã verborum, & portẽtoſas figuras, ſculptas in æris Cyprij lamina, defodit. Illico inſanire virgo, & amictu capitis abiecto, rotare crinem, ſtridere dentibus, inclamare nomẽ adoleſcentis. Magnitudo quippe amoris eam in furorem verterat. Perducta à parentibus ad monaſterium ſeni Hilarioni traditur, vlulante ſtatim, & confitente dæmone: Vim ſuſtinui, inuitus ſum adductus. Quam bene Memphis ſomnijs homines deludebam! O cruces, ò tormenta, quæ patior. Exire me cogis, & ligatus ſubter limen teneor. Non ex eo, niſi me adoleſcens, qui tenet, dimiſerit. Tunc ſenex, Grandis, ait fortitudo tua, qui lino, & lamina ſtrictus teneris. Dic, quare auſus es ingredi puellam Dei? Vt ſeruarem, inquit, eam virginem. Tu ſeruares, proditor caſtitatis. Cui non potius in eum, qui mittebat, es ingreſſus? Vt quid, reſpondit, intrarem in eum, qui habebat collegam meum amoris dęmonẽ? Noluit autem ſanctus iubere ſigna perquiri, ne aut ſolutis incantationibus dæmon receſſiſſe videretur: aut ipſe ſermone eius accommodaſſe fidem, aſſerens fallaces eſſe dæmones, & ad ſimulãdum callidos. Seuerè autem, reddita ſerenitate, increpuit Virginem, cur feciſſet talia, per quæ dæmon intrare potuiſſet.

Puella ob concupiſcentiam à dæmone poſſeſſa.

Dæmonis imbecillitas videtur.

S. Hilarion liberat puellã à dæmonis vexatione.

V. *Grauiter cogitationibus impuris non tam omnino carere ſatagendum, quam eis reſiſtendum.*

Ex vitis PP.

QVerebatur apud Abbatem frater quidam, ſe prauis ſubinde cogitationibus plurimum turbari. Eum Abbas ſecũ ſub dium eductum iubet, vt ſinu aperto vẽtos capiat. Reſpõdet frater, hoc ſibi neutiquam eſſe poſſibile. Ad quẽ Abbas: Hoc ſi nequis nec cogitationes ita coercere poteris, quo minus tibi incidãt. Sed hoc tui eſt

mu-

muneris, vt ardenti ſpiritu,& magno eis reſiſtas.

VI. *Violenta imò heroica ſuperandæ tentationis induſtria.*

Th. Cantipr. l. 2. Apum c. 30. §. 31

VIdi ſanctum virum Magiſtrum Guidonem presbyterum Beginarum in Niuella, de quo certiſſimè ferebatur, quia cum in Sonegio oppido Hannoniæ ſcholas regeret adoleſcēs, incautè ſemel fœminam contemplatus, per annos tres, etiam ipſa mortua, in tantum tentatus eſt, vt excepto eo quod vigilans ſuſtinebat, omnī nocte in ſomnis crederet eam eſſe præſentem. Sentiens ergo circa ſe diabolum non ceſſare, de nocte clam tumulum mortuæ mulieris aperuit, nareſque & faciem in cœno putrefacti corporis tamdiu tenuit, vt pene fœdore nimio ſuffocatus, quaſi mortuus caderet reſupinus. Quæ res in tantum valuit ſancto viro, vt nullum poſtea ſtimulum in carne ſentiret.

VII. *Impuris cogitationibus vſque ad ſanguinem reſiſtit Franciſcus Xauerius.*

Horat. Turſelli. l. 6. de vita eius c. 6.

INſignis in P. Franciſco Xauerio Indorum Apoſtolo amor caſtimoniæ, inſigne odium libidinis fuit, adeo vt vel minimas huius generis labeculas exoſus, ipſum horreret libidinis nomen. Quod vel ex eo, quod ſubijciam exiſtimari licebat. O vliſipone profectionis Indicæ diem operiens, cum Simone Roderico in eodem diuerſabatur cubiculo. Ibi intempeſta nocte repente excitatur è ſomno, adeo commotus, vt è naribus magnam vim cruoris profunderet. Eius deinde rei cauſam Simonem rogitantem obſtinato ſilentio celauit, quamdiu in Luſitania fuit. Ad vltimum, vbi ſoluendi aduenit tempus, ſub digreſſum in nauis angu'um cum eo ſeceſſit: & ſine arbitris: Nunc demum, inquit, tempus eſt renunciādi, quod toties ex me, Simon, fruſtra es ſciſcitatus: quippe hoc vltimum (vt arbitror) ſum te in hac vita viſurus. Scito igitur, illa nocte impuram ſpeciem per ſomnium mihi oblatam: ſummaque vi repellere conanti tantam illam copiam ſanguinis erupiſſe. Hiſce ſignis, humaniſque teſtimonijs diuinum iudicium ac teſtimonium extincti corporis acceſſit integritas. Quod eximium Dei beneficium inter alia egregię virginali caſtimoniæ conceſſum accepimus.

Impurarum cogitationū horror in Xauerio.

VIII. *Treuiris qua ratione viri primarij filius a furenti inſania fuerit liberatus.*

Ex litt. an. Societ. Col. Treuirenſ.

TReuiri viri primarij filius impotenti ignobilis fœminæ amore æſtuabat, adeo vt neque parentum auctoritate, neque minis, neque verberibus, conceptā animo phreneſim excuteret: & quanquam apertè intelligeret, ſe cum ſummo dedecore famā, vitam, fortunaſque perditum ire: ſibi tamen ipſe imperare, aut animo aduerſari ſuo grauius morte ducebat. Quin ſæpius tanta ſe violentia rapi fatebatur intus, vt aquis, aut præcipitio, aut laqueo ſibi interitum imminere fateretur, ſi aduerſus ipſius inſaniam durius aliquid conſuleretur, aut diutius morbi medicina differretur. Mœſtus pater, rebus omnibus fruſtra pertentatis, inops conſilij confugit ad nos: noſtrorum conſilio tandem multis precibus à filio contendit, vt in paucos dies in noſtrorū ſe dedat poteſtatem. Ægrè paterna pietate adoleſcentis victa proteruia eſt: imperatur vt tantiſper eius rei periculū fiat: octo vix dierum exercitationibus obducta illa animo caligo diſiecta eſt, & impotens illa cupiditas, anxiæque curæ, ac moleſtæ ſolicitudines penitus ſedatæ, redditaque animo ſua libertas eſt, ita vt ſe ipſe miraretur, alterum ſe eſſe factum, vel potius ipſe ſibi redditus, ſe reprehenderet, quod tam longè præ ſana cupiditate à ſe ipſo aberraſſet. Sanus tandem, ac ſui compos, Deo fauente, lętum ſe lætioribus reddidit parentibus.

IX. *Vt conſtantiſſimè carnis concupiſcentiæ reſtiterit adoleſcentula quæpiam Chriſtiana.*

Ex hiſtorica relat. de rebus Iapō. Indicis, & Peruan. per to. Hayũ ſoacerua tis.

OZacæ accidit quiddam rarum, & notabile ad hanc rem. Eſt huiuſmodi. Gentilis quidam Ozacenus ęre ſuo coemit adoleſcentulas duas forma egregia, & Chriſtianas, ex regno Bungenſi oriundas, quæ in vaſtatione regni in ſeruitutem abductæ ſunt à gentilibus. Scopus hominis erat quæſtum meretricium ex ijs facere. Ipſæ autem vehementer dolebant, ſe, cum eſſent liberæ, tam iniquè venditas, & homini tam ſcelerato & infami. Altera earum, quæ decimum octauũ circiter attigerat annum, decreuerat potiùs mori, quam tanto crimine animam ſuam perdere, & Deum offendere. Et quanquam Dominus eam veſte pereleganti, & venuſta ornaſſet, vt vtraque ſpecie naturali, & externa laſciuorum in ſe oculos pelliceret: tamẽ toto pectore illa ſe Deo commendabat, vt fortiter omnibus impendentibus tentationibus, diuina adiuuante gratia, reluctari poſſet. Itaque bona fœmina, vt primum vidit gentilem quendam ad proſtituendam pudicitiam ſuam aduolare, orationem armis, fiduciaque diuina munita, non ſolum non, vel minimi aſſenſus impio homini indicium dedit, ſed etiã poſt lacrymas, multaſque preces, vt honori ſuo parceret interpoſitas, vim inferentem pugnis, morſu dentium, alijſque modis quibus potuit, abegit. Strepitu audito mox accurrit Dominus, cumque rogaret, quid iſthuc rei eſſet, reſpondit fortiſſima fœmina: Non ea ſum conditione, vt tibi in ſtatu tam infami, & ſpurco ſeruire velim, aut poſſim: Chriſtiana ſiquidem ſum, & genere nobilis: quare etiamſi mihi necem certiſſimam minere, nũquam in hoc fœdiſſimum facinus conſenſero. Sic gentilis, qui eam proſtituere voluit, cum ignominia abſceſſit. Dominus decreuit eam, ſi mentem tandem mutare nolit, aſperrimis fatigare verberibus: cæterum cum nec precibus, neç verberibus eam in ſuam abducere poſſet ſententiam, ſtatuit extremum tentare remedium, nempè comminari illi mortem vnde, & nocte quadam eam ad locum tetrum, & horribilem, in quo extremum ſupplicium ſumi ſolet de facinoroſis, abduxit: ibique ſtricto enſe ei minatus eſt, ni ſequenti diluculo voluntati ſuæ in proſtituenda pudicitia obſequatur, ſe illi caput obtruncaturum. Orta luce aduẽtante lenone, nihilominus quam antea conſtans, & intrepida, priorem reſponſionem, repetiuit, ſe, cum Chriſtiana ſit, potius oppetituram mortem, quam in ſcelus conſenſuram. Ad quod reſponſum incredibili furore inflammatus peruerſus leno, ac à dæmone ipſo incenſus, vt cæteris fœminis atrocitate pęnæ terrorem incuteret, conſtituit eam trucidare. Quo animaduerſo mox generoſa fœmina in genua collapſa, manibus in cœlũ ſublatis, animam creatori commendans, collum carnifici domino denudauit, qui & caput à ceruice reſecuit, ac poſtea corpus eius in loco ſupplicij iam nominato ſepeliuit. Hic fuit glorioſus huius fœminæ exitus.

Conſtans valde adoleſcentula pudicitia.

Adoleſcẽtula eadem fruſtra verberibus tẽtatur.

Præceptum X. Decalogi.

Non concupiſces domum proximi tui, non agrum, non ſeruum, non ancillam, non aſinam, nec vniuerſa quæ illius ſunt.

TIT. CXXX. De illicito & immodico concupiſcendæ rei alienæ appetitu prohibito.

Acham ob concupiſcentiam auri, & aliarum rerum habita ſorte lapidatur. Ioſue 7.

Achab vineam Naboth ſuo malo concupiuit. 3. Reg. 21.

EXEMP. I. *Ob ſolam nudam volunta. t. in male agendi Antiochum illuſtrem virum perijſſe teſtatur Polyb.*

Ioſephus l. 10. Antiquita. Iudaica-rū c. 13. 2. Mach. 9.

IN hoc errarunt Iudæi, quod ponerent peccatum contra legẽ ſolummodo in ipſo actu ſeu opere, non autem in ipſa cogitatione, & conſenſu peccati, prout ex ipſo Ioſepho, illuſtri alioqui doctoque viro, non obſcurè patet. Cum enim Polybius homo ethnicus Antiochum virũ illuſtrem miſerè perijſſe teſtaretur, ob id ſolum, quod voluerit tantũ ac deſtinarit ſpoliare templum Dianæ, Ioſephus ipſe Iudęus reprehendit eundẽ Polybium, quod ſic abſurde ſentiret, illum propter malam dumtaxat voluntatem perijſſe, quum is nullatenus peccauerit, qui tantum peccare cogitarit. Quo ſanè caſu Ioſephus, Iudæus alioqui præclarus, ethnico Polybio longè fuit craſſior, & magis impius, quod poſt hanc de non concupiſcenda re aliena latam legem, non credidit etiam malas concupiſcentias, & cogitationes peruerſas à Deo damnari puniríque, ſi modo conſenſus accedat, prout ſolè clariùs intelligimus ex hoc decimo Domini præcepto: *Non concupiſces domum proximi tui, &c.* Exo. 20. Deut. 5.

II. *Inſigni miraculo clarum fit, rem alienam non eſſe illicitè concupiſcendam.*

Pallad. in hiſto. Lauſiac. c. 19.

MAcarius presbyter Alexandrinus cum apud magnum virum & Patrem Antonium electos palmæ ramos vidiſſet, quos ipſe coluerat, petijt ab eo vnum manipulũ ramorum palmæ. Dixit autem ei Antonius: Scriptum eſt: *Non concupiſces res proximi tui.* Et cùm id ſolùm dixiſſet, rami omnes ſtatim tãquam ab igne torrefacti ſunt. Quod quidem cum vidiſſet Antonius, dixit Macario: Ecce Spiritus ſanctus requieuit ſuper te, eriſque mihi deinceps hæres mearum virtutum. Deut. 7. Non concupiſcendum.

Finis Caput Tertium.

FLORVM EXEMPLORVM, SIVE CATECHISMI HISTORIALIS.

CAPVT QVARTVM, DE QVINQVE PRÆCEPTIS ECCLESIÆ.

TIT. I. De inſtitutione feſtorum.

Feſta tria præcepit Dominus Deus per Moyſen. *Leu. 23.*

Ter in anno tenebantur olim in veteri lege feſta adire ſinguli. *Exo. 23.*

Chriſtus ipſe feſta ſeruauit. *Ioan. 2.*

EXEMP. I. *Non niſi in die Dominico ſanctum Paſcha celebrandum.*

Gratianus de cõſecr. diſt. 3. c. 21.

** al. ſolẽnitatib.*

Pij I. decretalis de Paſc.

Hermæ reuelatio de celebrando Paſchate.

PIus Papa nonus à Petro Apoſtolo in primo ſuarum decretalium ſic de Paſchate decernit: Noſſe nos volumus, quod Paſcha Domini die Dominico annuis* temporibus ſic celebrandum. Iſtis enim tẽporibus Hermes Doctor fidei, & ſcripturarum effulſit inter nos. Et licet nos idem Paſcha prædicto die celebremus: quia tamen quidam inde dubitabant, ad corroborandas animas eorum eidem Hermæ Angelus Domini in habitu paſtoris apparuit, & præcepit ei, vt paſcha Domini die Dominico ab omnibus celebraretur. Vnde & vos Apoſtolica auctoritate inſtruimus omnes eadem ſeruare debere, quia & nos eadem ſeruamus: nec debitis à capite quoquo modo diſſidere.

II. *Paſchatis celebrandi tempus miraculo declaratur.*

Ex venerab. Beda lib. 2. hiſt. Angl. c. 2.

Britonũ error de Dominico die Paſcha colendo.

DIuus Auguſtinus Britonum Epiſcopus, adiutorio vſus Edilberti Regis conuocauit ad ſuum collegium Epiſcopos, ſiue doctores, maximæ & proximæ Britonum prouinciæ, in loco, vbi vſque hodie lingua Anglorum Auguſtineizat, id eſt, robur Auguſtini, in confinio Vectiorum, & Occidentalium Saxonum appellatur, cœpitque fraterna commonitione ſuadere, vt pace Catholica ſecum habita, communem euangelizandi gentibus pro Domino laborem ſuſciperẽt: non enim Paſchæ diem Dominicum ſuo tempore, ſed à decima quarta vſque ad vigeſimam lunam obſeruabant. Quæ computatio octoginta quatuor annorum circulo continetur. Sed & alia plurima vnitati Eccleſiæ contraria faciebant. Qui cum longa diſputatione habita, neque precibus, neque hortamentis, neque increpationibus Auguſtini, & ſociorum eius aſſenſum præbere voluiſſent, ſed ſuas potius traditiones, vniuerſis, quæ per orbem ſibi in Chriſto concordabant, eccleſijs præſentarent, ſanctus pater Auguſtinus hunc laborioſi, ac longi certaminis finem fecit, vt diceret: Obſecremus Dominum Deum, qui habitare facit vnanimes in domo patris ſui, vt ipſe nobis inſinuare cœleſtibus ſignis dignetur, quæ ſequenda traditio, quibus

bus ſit vijs ad ingreſſum regni illius pperandū. Adducatur aliquis æger, & per cuius preces fuerit curatus, huius fides & operatio Deo deuota, atq; omnibus ſequēda credatur. Quod cū aduerſarij, inuiti licet, concederent, allatus eſt quidam de genere Angelorum oculorum luce priuatus. Qui cū oblatus Britonum ſacerdotibus, nil curationis vel ſanitatis horū miniſterio perciperet, tandē Auguſtinus iuſta neceſſitate cōpulſus flectit genua ſua ad patrē Domini noſtri Ieſu Chriſti deprecans vt viſum cæco, quem amiſerat, reſtitueret, & per illuminationem vnius hominis corporalem, in plurimorum cordibus fideliū ſpiritalis gratiæ lucem accenderet. Nec mora illuminatur cœcus: ac verus ſummę lucis præco ab omnibus prędicatur Auguſtinus. Tum Britones confitentur quidem intellexiſſe ſe veram eſſe viam iuſtitiæ, quam prædicaret Auguſtinus, ſed non ſe poſſe abſque ſuorum conſenſu ac licentia, priſcis abdicare motibus.

Miraculo cōtrouerſia de celebrādo Paſchate dirimitur.

Cęcus illuminatur.

III. *Tempus celebrandi Paſchatis alio miraculo docetur.*

Bar. t. 5. Annal. an. 417. 53. 54. ex Paſchaſ. Epiſ. Lilybai apud S. Leonem poſt Ep. 63.

ANno Chriſti Domini 417 factū eſt, vt Paſcha non ſuo legitimo die celebraretur in Eccleſia, errore ſupputationis Paſchalis tēporis. Sed quomodo diuino miraculo compertus ſit error, vt non fuerit Deus quicquam in Eccleſia agi perperam, Paſchaſius Epiſcopus Lilybæi narrat his verbis in epiſtola ad ſanctū Leonem Romanum Pontificem dat: Nō ergo (inquit) nos dies vna lōgiùs poſita terreat: ne, cū hoc euitemus, in curamus errorem, ſicut tēpore beatæ recordationis Domini mei prædeceſſoris veſtri Zoſimi, Cōſulatu Honorij Augu ſti vndecimo, & Conſtantij ſecundo. Tunc enim, cum declinaretur, ne decimo Kal. Maij dies Paſchę teneretur, celebratum octauo die Kal. Aprilis, id eſt, pro emboliſmo cōmunis eſt annus tētus & error grauiſſimus eſt ortus, in tantum, vt miniſterio certo, quod dono ſancti Spiritus miniſtrabatur, hæc veritas probaretur. Quod proptetea credidi exponendum, quia locus ipſe etiam ſācto atque à me venerādo fratri meo Libanio notiſſimus eſt, cuius myſterij miraculum tale eſt. Quędam viliſſima poſſeſſio Meltinas appellatur, in montibus arduis, ac ſyluis denſiſſimè conſtituta: illic per parua, atque vili opere conſtructa eſt eccleſia, in cuius baptiſterio, nocte ſacro ſancta Paſchali, baptizandi hora, cū nullus canalis, nulla ſit fiſtula: nec aqua omnino vicina, fons ex ſe repletur, paucisque qui fuerint conſecratis, cum deductorium nullum habeat, vt aqua veneratrix ſeſe deſcendit. Tunc ergo (ſicut ſupra diximus) cum ſanctæ memorię quondam meo baptiſmo Papa Zoſimo (cū apud Occidentales error ortus fuiſſet) conſuetis lectionibus nocte ſacra diſcuſſis, cum presbyter ſecūdum morem baptizandi horam requireret, vſque ad lucem aqua non veniente, non conſecrati, qui baptizandi fuerāt, receſſerunt. Vt ergo breuiter narrem, illa nocte qua luceſcebat in diem Dominicam decimo die Kalend. Maij, fons ſacer hora competenti repletus eſt; Euidenti ergo miraculo claruit Occidentalium partium fuiſſe errorem.

Error de Paſchatis die vnde illapſus.

Paſchaſii Epiſ. Lilybetani.

Epiſt. ad Leonem.

Paſchatis celebrandi dies miraculo conſignatur.

IV. *Fontes baptiſmatis creſcunt, dum Paſcha celebrandum.*

HVic plane ſimile deſcriptum extat apud Caſſiodorum miraculum, dum agit de conuentu Leucotheæ in Lucania, fontemq; ibi irriguum ita deſcribit: Eſt enim locus ipſe camporum amœnitate diſtenſus, ſuburbanum quondam Conſilinatis antiquiſſimæ ciuitatis, qui a conditore ſanctorum fontium Marcellianum nomen accepit. Hic erumpit aquarum perſpicua & dulcis vbertas: vbi in modum naturalis antri apſidis fabricata concauitas, ſic perſpicuos liquores emanat, vt vacuum putes lacum,

Idem Bar. to. 5. anno. 417. 55. ex Caſſiodoro lib. 8. variar. lib. epi. 33.

quem

De fonte baptiſmat. in Lucan. miraculum.

ouem non dubitas eſſe pleniſſimum. Hic perlucidus vſque ad fundum patet, vt aſpectibus tuis aerē potius apparere iudices, non liquorem. Aemulatur ſerenam diem aqua ſubtiliſſima, nam quicquid in imò geritur, in offenſa aeris claritate monſtratur: Et paulo poſt: Longa ſunt illius fontis memoranda deſcribere, veniam vs ad illud ſingulare munus ſanctumq; miraculum. Nam cum die ſacratæ noctis precem baptiſmatis cœperit ſacerdos effundere, & de ore ſacrato ſermonum fontes emanare, mox in altum vnda proſiliens, aquas ſuas, non per meatus ſolitos dirigit, ſed in altitudinem cumuloſque tranſmittit: erigitur brutum elementum ſponte ſua, & quadam deuotione ſolemni præparat ſe miraculis, vt ſanctificatio maieſtatis poſſet oſtendi: nam cum fons ipſe quinque gradus tegat, eoſque tantum ſub tranquillitate poſſideat, alijs duobus cernitur creſcere & quos nūquam præter illud tempus cognoſcitur occupare. Magnum ſtupendumque miraculum, fluenta labentia, ſic ad humanos ſermones, vel ſtare, vel creſcere, vt eis credas audiendi ſtudium minime defuiſſe. Fiat venerabilis omnium ſermone fons iſte cœleſtis. Habet & Lucania Iordanem ſuum. Ille exemplum baptiſmatis præſtitit: hic ſacrum miniſterium annua deuotione cuſtodit. Quapropter & reuerentia loci, & vtilitas rei dare debet populis ſanctiſſimam pacem.

V. *Fontium baptiſmalium aqua creſcit, dum Paſcha celebratur in Luſitania.*

Idē Bar. eodē to. & anno 56. ex li. 1. Greg. Turo. de glo. martir. c. 24. & 25.

Est & illud illuſtre miraculum de fontibus Hiſpaniæ, quos Luſitania Prouincia profert. Piſcina namque eſt apud Oſem campum antiquitus ſculpta, & ex marmore vario in modum crucis miro compoſita opere, ſed & ædes magnæ claritatis ac celſitudinis deſuper à Chriſtianis conſtructa eſt. Igitur cum dies ſacer poſt curriculum anni decedentis aduenerit, quo Dominus cōfuſo proditore, myſticam diſcipulis præbuit cœnam: conueniūt in locum illum cum Pontifice ciues, iam odorem ſacri præſentientes aromatis. Tunc data oratione ſacerdos oſtia templi iubet ſimul muniri ſignaculis, aduentum virtutis Dominicæ præſtolantes. Die autem tertia (quod eſt Sabbati) conuenientibus ad baptizandum populis, adueniens Epiſcopus cum ciuibus ſuis, inſpectis ſignaculis oſtia reſerat clauſa. At mirum dictu, piſcinam, quam reliquerant vacuam, reperiunt plenam, ſed ita cumulo altiore refertam, vt ſolet ſuper ora modiorum triticum aggregari: videaſque huc illucq; latices fluctuare, nec partem in aduerſam defluere. Tūc cum exorciſmo ſanctificato, conſperſo deſuper chriſmate, omnis populus pro deuotione haurit, & vas plenum domi pro ſaluatione reportat, agros vineaſque aſperſione ſaluberrima tutaturus. Et cum exinde multitudo amphorarum ſine collecto numero hauriatur, nunquam tamen vel cumulum minuit: licet vbi infans primus intinctus fuerit, mox aqua reducitur, & baptizatis omnibus, lymphis in ſe reuerſis, vt initio produntur neſcio, ita & claudūtur ſine ignaro. Deniq; Theodegiſilus huius Rex regionis, cum vidiſſet hoc miraculū, quod in his ſacratis Deo fontibus gerebatur cogitauit intra ſe, dicens: Quia ingenium eſt Romanorū (Romanos enim vocitant homines noſtræ religionis) vt ita accidat: & non eſt Dei virtus. Veniens verò ad annum ſequentem, oſtium ſigillis ſuis cum Epiſcopi ſigillo muniuit: poſuitque cuſtodes in circuitu templi, ſi forte aliquem deprehendere poſſit fraudis alicuius conſcium, per cuius ingenium in fontibus aqua ſuccederet: ſimiliter & alio fecit anno, tertio verò conuocata virorum multitudine, foſſas in circuitu baſilicæ fieri iuſſit, ne forte locis occultis lymphæ deducerentur in fontem: fueruntque foſſę in profundo vi-

Fontes Hiſpaniæ dio baptiſmatis creſcunt.

Catholici dicuntur Romani.

ceeum

cenum quinum pedum, in latitudine verò quindenum. Sed nihil abditum reperiri potuit. Tamen vitæ finem fáciens, & credo pro huius inquiſitionis temeritate, anni ſequentis diem, quo hoc myſterium celebraretur, videre non meruit, eo quod arcanum virtutis diuinę inueſtigare præſumpſit. Habentur autem in ea reliquię S. Stephani Leuitæ.

VI. *Exemplum ad idem probandum pro Eccleſia orientali.*

Idē Bar. eod. tom. & an. 4. 7. 59. ex Sophron. prat. ſpirit. 214. 215.

SEd nec caruit Oriens hiſce adeo inſignibus editis diuina virtute miraculis: etenim Sophronius de Orientalibus oris ſcribit in hæc verba: Soruba (inquit) vicus quidam eſt, ad radices montis: in quo ſita eſt Cocanenſium ciuitas, in eo baptiſterium eſt, qđ in ſanctis Epiphanijs ſudat (baptiſmus enim ibi eo tempore celebrabatur) qui ſudor per tres horas cōtinuis incrementis augetur: & poſt baptiſma peractum decreſcere incipit, & tribus alijs horis deficit, & in Caſtello Cedebraris ſub monte Aenoandro ciuitatis ſitum eſt baptiſterium, quod in prima Paſchali ſanctæ reſurrectionis feſtiuitate, cum ſit lapis vnus, ex ſeipſo continuo impletur, duratque aqua illa vſque ad Pentecoſten: moxque peracta Pentecoſte euaneſcit. Vtraq; vero iſta miracula in prouincia Lyciæ fiunt. Si quis autem hæc ita eſſe non credit, vſque ad Lyciam, non grande iter eſt, pergat & rei veritas fidem illi faciet. Hactenus ipſe: de hiſque ſatis: vt intelligas Deum eſſe in Iſrael, & in Eccleſia Catholica ſemper viguiſſe miracula: quibus veluti digito Dei, quæ vera ſit Eccleſia, conſignetur.

Miraculū de fontibus in Lycia.

VII. *De celebrando Paſchate altercatio alio miro modo ſopita.*

Idē Bar. tom. 7. 573. 15. ex Sigeberto.

ANno Domini 573. auctor eſt Sigebertus altercatum eſſe inter Hiſpanos & Gallos de Paſchatis diei celebritate; ait enim: Hiſpani & Fráci de Paſcha celebrando diſſentiunt. Hiſpanis 12. Kalendas Aprilis: Francis verò 14. Kalendás Maij Paſcha celebrantibus. Sed Frācos rectè celebraſſe per hoc diuinitus claruit, quod fontes in Hiſpania, qui in Sabbato ſancto Paſchæ ad baptizandum ſponte diuinitus repleri ſolent, non in Hiſpanorum, ſed in Francorum Paſcha repleti ſunt.

VIII. *Venerabilis ſacramenti feſtum, quando & vbi originem acceperit.*

Io. Mola. ſacra Theolog. Doctor. v:n. in Natalib. ſa ictorū Belgij 5. Apr. Carol. Sigō. li. 10. de regn. Italia anno Domini 1264.

FOſſæ obijt Iuliana anno 1257. tertio poſt obitum die ad villā beatæ Mariæ ordinis Ciſterciēſis cęnobium tranſlata, ac perpetua digna memoria, quod per eam inchoatum ſit ſpeciale feſtum corporis Chriſti. Siquidem Dominus Chriſtus ei reuelauerat, vt ad augmentum fidei in fine debilitandæ, necnon ad profectum electorum corporis, & ſanguinis ſui ſpeciale feſtum fieri curaret. Ipſa autem rem tantæ dignitatis publicari reformidauit, non propter iniurias, & tribulationes, quæ inde exorituræ videbantur, cum eas generoſo animo perfregerit, ſed propter ſuperbiæ titillationem, dum ipſa tanti feſti haberetur inchoatrix, & reuelatrix. Itaque Dominum obnixè deprecata eſt, vt & alijs famulabus ſuis id reuelaret. Inter quas memorātur Eua recluſa Leodienſis ad S. Martinum, & Iſabella Beghina H. yenſis. Itaque poſt varias admonitiones, & ſanctorum inuocationes, rem patefecit: Ioanni de Lauſenna integerrimæ vitæ Canonico, quem rogauit, vt tacito ſuo nomine feſtū promoueret. Expoſita ſunt omnia Iacobo de Trecis Archidiacono Leodienſi, qui poſtea fuit Romanus Pontifex Vrbanus quartus, Hugoni de S. Theodorico Prouinciali Ordinis Prædicatorum, poſtmodum Cardinali, Guiardo ſeu Guidoni Epiſcopo Cameracēſi, alijſque viris celeberrimis, qui negotium promouerūt. Sed & Iuliana per Ioannem domus ſuæ

Fra-

Fratrē officium componi fecit, quod cōprobatū eſt per ſupradictos Theologos, & incipit, Animarum cibus. Quod officium Leodij, Tungris, & alibi in vſu fuit, antequam ab Vrbano quarto ſancti Thomæ officium publicaretur. Fuit autem ſcriptor modicæ litteraturæ, ſed obediens os ſuum aperiebat: & Dominus implebat illud. Hac occaſione feſtum celeberrimum primum Leodij eſt celebratum, potiſſimum à Collegio ſancti Martini, vbi etiam celebrarunt illud & approbauerunt ante Vrbani Pontificatum, Robertus Epiſcopus, & Hugo de ſancto Theodorico, & Petrus Capocetus Cardinales: ex quibus Hugo ſermonē adiecit in ſolemnitate feſti, duo prætereà Canonici Ioannes & Stephanus legarunt reditus in feſto & octauis diſtribuendos. Porro Vrbanus ex Patriarcha Ieroſolymitano in Pontificē extra Collegiū Cardinalium aſſumptus, feſtum quod antea Leodij celebrarat vniuerſale fecit, cum ſolemni ſupplicatione, anno 1264. ad confundendam ſpecialiter hæreticorum perfidiam & inſaniam. Neque immemor fuit reuelationum, de quibus Leodij audierat. Scribit enim in conſtitutione ſua: Intelleximus olim, dum in minori eſſemus officio conſtituti, quod fuerat quibuſdam Catholicis diuinitus reuelatum feſtum huiuſmodi generaliter in eccleſia celebrandū. Hac etiam de cauſa anno quarto, ſeu vltimo ſui Pontificatus, quo feſtum hoc vniuerſaliter inſtituit, mortua Iuliana, miſit ad Euam recluſam Leodienſem. diploma cum nouo ſancti Thomæ Aquinatis officio. Quod ibidem, vt decuit, receptum fuit, diploma autem Pontificium, cum diplomatibus Hugonis Cardinalis, Petri Legati, & aliorum quorumdam, ad ſanctum Martinum excopiatum conſeruatur. His autem, quæ diximus, adſtipulantur non tantum venerabiles, & vetuſtæ picturæ in monte ſancti Cornelij: ſed etiam liber poſterior de vita Iulianæ à Ioan. de Lauſenna approbatus. Accidit poſtea celebre miraculum Vulſinijs, in diœceſi & ditione Vrbeuetana, quo Onuphrius ſcribit commotum fuiſſe Vrbanum ad feſti inſtitutionem. Sed minùs cautè reijcit, quæ de Eua recluſa diximus, cum hæc ex bullis ipſius Vrbani, & Iulianæ vitæ certiſſima eſſe noſtratibus conſtet. Verum quæ apud doctores minùs graues legerat, non miror virum doctum reieciſſe, eaque ignoraſſe, quæ in angulo fere mundi cōtigerunt, & à multis etiam noſtratibus hactenus ignorantur. Itaque Belgæ, qui alios in feſti obſeruatione præuenimus, ab auita pietate non recedamus, ſed vt Patres Tridētini monuerūt, gratos, & memores animos teſtemur erga Redemptorem, pro tam ineffabili, & planè diuino beneficio: & contra hæreſim triūphum agamus, vt eius aduerſarij in conſpectu tanti ſplendoris debilitati & fracti tabeſcant, vel pudore affecti aliquando reſipiſcant.

Feſti venerabilis Sacramenti origo.

IX. *Qua occaſione ſit inſtitutus dies beatæ Virginis Conceptioni ſacer.*

TEmpore Caroli Regis Frāciæ fuit Clericus eiuſdem Regis Germanus beatam Mariam totis amās præcordijs, eiuſque horas quotidie legens deuote, qui parentum ſuorum conſilio nubere volens cum puella ſpecioſa, ac nobili, accepta à ſacerdote nuptiali benedictione, miſſa completa, recordans quod die illa horas de Domina non legiſſet, omnes de eccleſia egredi fecit, & ſponſam domū mittēs, iuxta altare horas de Domina legit: cumque antiphonā iſtam Pulchra es, & decora filia Hieruſalem, diceret, ſubito apparuit ei virgo Chriſtifera inter Angelos duos dicens: Si ego tam pulchra, & decora ſum, quid eſt quod me dimittis, & ſponſam aliā accipis: nonne ſum pulchrior illa: vidiſti tam pulchram? Qui reſpondit: O Domina mea, claritas tua omnem mundi pulchritudinem excellit, tu es

Ex D. Anſel. Epiſt. ad Coangli-can. Epiſcopos. Dionyſ. Carthuſ. de Concept. B. Virgin. conc. 2.

ſuper

ſuper choros Angelorũ eleuata. Quid ergo vis vt faciam. At illa reſpondet: Si carnalem ſponſam amore mei dimiſeris, me ſponſam in cælesti regno habebis, & ſi Conceptionis meæ feſtũ annuatim ſexto Idus Decembris ſolẽniter celebraueris, ac celebrandum prædicaueris, mecum in regno Filij mei eris coronatus: quibus dictis, beatiſſima mater Chriſti diſparuit: Clericus vero domum regredi renuens extra patriam cœnobium ingreſſus eſt, & monachus factus, atque poſt breue tempus meritis virginis prælectæ. Patriarcha Aquilegiæ effectus eſt, feſtumque Conceptionis eiuſdem omni anno diligenter celebrauit, & celebrandum ordinauit.

X. *Vnde fuerit in Ecclesia Dei inſtitutum feſtum Conceptionis B. Virginis tempore D. Bernardi circa an. 1145.*

Ex Petro de Natal. li. 1. Catalogi Sanctorum cap. 41. Dionyſ. Carthuſ. conc. 1. de Conceptione B. Mariæ.

Conceptionis beatiſſimæ Virginis feſtum hinc originem traxit, dum B. Anſelmus Prior monaſterij Becenſis, poſtmodum Cantuariẽſis Archiepiſcopus: pro quibuſdam vrgentibus negotijs ad partes Britanniæ nauigaſſet, ijſque expeditis ad patriam rediret, contigit nimia tempeſtate exorta, & intumeſcente procella nauem periclitari, & dum cuncti in diſcrimine nimio poſiti, omnique ſpe humana deſerti diuinum auxilium, & beatæ Mariæ Virginis flagitarent, potiſſimẽ autem Anſelmus, qui beatæ Dei genitricis fuerat ſingularis deuotus: ſubito conſpiciunt quendam mirabili claritate fulgentem, Pontificali habitu decoratum, ſuper vndas maris, verſus nauem ambulando venire. Qui proximus naui Anſelmum vocat: eumq. alloquitur, vt ſi periculum maris euadere cupit & in patriam ſaluus redire, eidem promittat coram Deo, quod feſtum Conceptionis matris Chriſti annis ſingulis ſolemniter celebraret, & celebrandum quibuſcumque poterit, ſuaderet, & cum ille de die feſti & officio fiendo interrogaſſet, reſpondit, quod ſexto Idus Decembris feſtum illud celebrandum erit: quo die beata concepta fuerat, & quod idem officiũ, quo Eccleſia vtitur in eius natiuitate, in hoc feſto dicendum erat, mutato nomine Natiuitatis in nomen Conceptionis, & cum primo de nomine nũtij interrogaſſet, reſpondit, ſe eſſe Nicolaum Epiſcopum à beata Dei genitrice, pro tali reuelatione & liberatione tranſmiſſum: mox Anſelmus iuſſa promiſit, & voti interpoſitionem confirmauit, ſtatimque ſedata tempeſtate, & flante vento proſpero ad propria redierunt & ſic ab eodem Anſelmo prius in monaſterio ſuo, deinde in eccleſia Cantuarienſi, cui præfuit, dictum feſtum celebrari cœpit, deinde in pluribus eccleſijs huiuſmodi conſuetudo inoleuit, vt feſtum Conceptionis beatę Virginis 6. Idus Decembris, & in Kalendarijs aſcribatur, & ſolemni officio recolatur.

XI. *Qua de caſa ſit inſtituta Natiuitatis B. Mariæ Virginis celebritas cum eius octaua.*

Dies autem Natiuitatis beatæ Mariæ aliquando fideles latuit, contigit autem, vt refert Ioannes Beleth, vt quidam ſanctus vir contemplationi ſedulæ vacans ſingulis annis 6. Idus Septembris, iucundiſſimos Angelorum cantus audiret: qui Dominum inſtanter orauit, vt ſibi reuelaret, cur ea die tantum, & non alia, hoc audiret? demũq. reſponſum accepit: quod Virgo Maria 6. Idus Septembris nata fuit, de cuius Natiuitate cæleſtis curiá ſolemnitatem facit, mandans vt filijs Eccleſiæ manifeſtaret, vt concordes fierent in tali feſto cæleſti curiæ: qui cum hæc ſummo Pontifici & alijs intimaſſet, illi ſcripturis & antiquitatũ teſtimonijs inſiſtentes, & eum eſſe virum ſanctum & magnæ auctoritatis, vera loqui credentes, Natiuitatẽ Virginis ipſa die celebrandam vniuerſaliter ſtatuerunt, videlicet 6. Idus Septembris. Octaua autem Natiuitatis beatæ

Petr. de Natal. l. Cathalogo lib. 8. cap. 51. Spec. hiſ. Vincent. l. 7. c. 19 ex Io. Beleth. lib. de diui. Offic. ca. 1149. Duran. lib. 7. c. 22.

beatæ Mariæ, inquit Iacobus de Voragine, olim nō celebrabatur, ſed Dominus Innocentius IV. natione Genoenſis, ipſam inſtituit celebrandam. Cuius hæc cauſa fuit: Gregorio enim IX. per mortem ſublato de medio, Romani omnes Cardinales in quodā conclaui concluſerunt, vt citius Eccleſiæ prouideretur: ſed cum per plures dies concordare non potuiſſent, & ipſi à Romanis multas moleſtias ſuſtinuiſſent, vouerūt Reginę cæli, quod ſi eius meritis concordarent, & liberi abire poſſent, Octauas ſuæ Natiuitatis diu neglectas de cætero ſtatuerent celebrandas: ſicque in domnum Cæleſtinum conuenerunt & liberati per domnum Innocentium votum adimpleuerunt. Cæleſtinus enim modico tempore ſuperuixit, & ideo per eum impleri non potuit.

XII. *Viſum de duobus monachis in Cluniaco feſtum Annunciationis more Hiſpanorum celebrantibus.*

Baro. to. 11. Ann. eccl. ſub an. Do. 1004. 1. ex Glabro lib. 3 c. 3. an. 1004.

ANno Domini 1004. in Italia atq; in Gallijs, plerique Epiſcoporum nonnulla inter ſe de diuerſis quæſtionibus habuere Synodorum conciliabula. Nam de ieiunijs, quæ plerique fidelium ſcilicet inter Aſcenſionem Saluatoris, & Pentecoſten obſeruabant, ita decreuerūt, vt ne per imperiū ſacerdotum fierent, excepto Sabbatho Pentecoſtes, & à quibus fieri vellent, prohiberentur fieri. Simulque incidit quęſtio? Cur monachi per tres vel quatuor Dominicas dies ante diē Natiuitatis Dominicæ, ſeu Quadrageſimalis obſeruationis tēpore, hymnum, ſcilicet, Te Deū laudamus, decantarent contra morem Eccleſię Romanæ. Qua videlicet quæſtione aggreſſi tam Abbates, quam monachi reſpōderunt, ſe pro nulla re illud agere, niſi ex beati Benedicti nominatiſſimi, atque excellentiſſimi Patris præceptione: cuius etiam actus, ſimulque dicta à ſummo Romanorum Pontifice, videlicet Gregorio, haberentur deſcripta, ac laudabiliter roborata. His denique comperti Epiſcopi vſus monachorum * authentico ex more viguit: Necnon etiam de die Annunciationis Dominicæ, quæ celebratur 8. Kal April. ſi forte quælibet alio tēpore præter Quadrageſimam excoli congruentiùs potuiſſet, ab iiſdem Pōtificibus non parua illata eſt quæſtio: ferebatur enim à quibuſdam, eandē videlicet Annunciationem Dominicam more Hiſpanorum quintodecimo Kal. Ian. die irreprehenſibiliter poſſe celebrari. Nam cum ego poſtmodum in monaſterio Cluniacenſi cum cæteris fratribus degerem, conuenerunt illuc ab Hiſpanijs Patres honeſtæ conuerſationis, iam dudum more viuentes propriæ regionis monachi. Propinquante vero die Natiuitatis Dominicæ, petierunt dicti monachi venerabilem Odilonem eiuſdem loci Abbatem, vt more ſuorum liceret eis celebrare Annunciationem. Quod cum feciſſent ſegregati à cæteris, viſum eſt nocte eadem duobus ſenioribus loci, quod vnus de Hiſpanis fuſcina Focaria arriperet deſuper altare puerum, mitteretq. illum in ſartaginem prunis plenam, ita clamantem: Pater, Pater, quod tu dediſti, iſti auferunt. Quid plura? Antiqua apud nos cōſuetudo, vti docebat, præualuit.

Synodi in Italia & i Gallijs.

Hymn. Te Deū, apud quos in Aduētu & Quadrageſima decātatur.

** antiquo.*

Annunciatio B. Mariæ quo tempore celebranda.

XIII. *Qua ratione Purificationis B. Mariæ Virginis celebritas ſit inſtituta.*

Baro. to. 7. 544. 9 10.

COnſtantinopoli mortalitate magna inſurgente, ſtatuta eſt ſolemnitas Purificationis beatæ Mariæ, quæ Græce ὑπαντή, id eſt, obuiatio dicitur: eo quod die illo Simeon obuiauerit oblato in templum Domino, & ita mortalitas illa ceſſauit.

B. Mariæ interceſſ. liberantur Conſtantinopolitani à peſte.

XIV. *De Octaua Aſſumptionis B. Mariæ Virginis primo à Leone IV. inſtituta, & cur.*

Iac. Philip. Berg. ord.

IAcobus Philippus Bergomenſis Ordinis Eremitarum, lib. 11. anno Domini 848. in ſupplemento Chronico-

rum

Eremi. l. 11. ſub an. Do. 848. Baro. to. 10. Annal. an. 855. ſub Leone IV. ex Anaſtaſio Bibliothecario.

rum ſcribit, quod Leo quartus Pontifex Sergio ſuffectus, vir certè religione, innocētia, humanitate, pietate omnique bonitate, atque doctrina præclarus, ac denique tantæ ſanctitatis fuit, vt ſuis orationibus baſiliſcū ſerpentem, cuius venenato anhelitu perierant multi, è Fornace Lucinæ depulerit, cruciſque ſigno maximum illud incendium extinxerit, quod diu per domos Saxonum, & Longobardorum vagatum fuerat, & Diui Petri Baſilicæ appropinquabat. Ob cuius rei memoriam mandauit Aſſumptionis beatæ Mariæ Dei genitricis octauas, qua intercedente, hoc miraculum impetrauerat, perpetuò celebrandas, quas, vt inquit Anaſtaſius, Roma antea minimè colebat, vigilijs ſacris, matutiniſque cum omni clero pernoctans laudibus in baſilica eiuſdē ſemper Virginis Dominæ noſtræ, quæ foris muros iuxta baſilicam beati Laurentij martyris ſita eſt: in qua etiam magna populi multitudo, conuenit, nouæ feſtiuitatis cupiens celebrare ſolemnitatem. Hoc ipſe magnanimus cum videret Antiſtes, omnibus qui aderant huic celebritati, plenius argenteos erogauit.

Aſſumptionis B. Virg. Octaua à quo primum celebrari inſtituta.

Leo IV. erogat munera venientibus ad Oct. Aſſumpt.

X V. *Qua occaſione cœperint monachi Caſſinenſes feſtiuitatem B. Petri Apoſtoli celebrare.*

Baro. to. 11. Annal. Eccleſ. ad an. Chriſti 1087. 5.

ANno Domini 1087. peregrini quidam dum orationis gratia ad beati Benedicti monaſterium pergerent, obuiam habuerunt Canonicum ſenem. Percontantibus, quis eſſet: Petrum Apoſtolum ſe eſſe reſpondit. Sciſcitantibus quo pergeret: Ad fratrem, inquit, Benedictum proficiſcor, vt cū illo paſſionis meæ celebrē diem. Romæ quippe conſiſtere nequeo, quia eccleſia mea diuerſis procellis agitat. Quod dum fratribus viri illi poſtmodum reſeraſſent, ad ſuccedētium memoriam conſtituerunt, eiuſdē Apoſt. ſolemnitatē non minori veneratione, quam Patris Benedicti celebrandam.

Viſum de S. Petro Caſſinē ſeun. re.

XVI. *Feſtum S. Petri ad vincula cuius rei gratia ab Eccleſia inſtitutum.*

E Breuiario Romano Kalēdis Auguſti, & Sigebert. in Chron. an. 438. & Naucler. to. 2 gener. 15 an. 435.

TEodoſio iuniore imperante, cum Eudoxia eius vxor Ieroſolymam ſoluendi voti cauſa veniſſet, ibi multis eſt affecta muneribus: præ cæteris inſigne donum accepit ferreæ catenę, auro gemmiſq. coronatæ: quam illam eſſe aſſirmabat, qua Petrus Apoſtolus ab Herode vinctus fuerat. Eudocia catenam piè venerata, eam poſtea Romam ad filiam Eudoxiam miſit, quæ illam Pontifici Maximo detulit: iſque viciſſim illi monſtrauit alteram catenam, qua Nerone Imperatore idem Apoſtolus cōſtrictus fuerat. Cum igitur Pōtifex Romanam catenam cum ea, quæ Ieroſolymis allata fuerat, contuliſſet, factum eſt, vt illæ inter ſe ſic connecterentur, vt non duæ, ſed vna catena ab eodem artifice confecta eſſe videretur. Quo miraculo tantus honor ſacris illis vinculis haberi cœpit, vt propterea hoc nomine S. Petri ad vincula eccleſia, titulo Eudoxiæ, dedicata ſit in Exquilijs, eiuſque memoriæ dies feſtus inſtitutus Kalendis Auguſti. Quo ex tempore honos, qui eo die profanis gentilium celebritatibus tribui ſolitus erat, Petri vinculis haberi cœpit. Quæ tacta ægros ſanabant, & dæmones eijciebant. Quo in genere anno ſalutis humanæ 969. accidit, vt quidam Comes, Othonis Imperatoris familiaris, occupatus ab immundo ſpiritu ſeipſum dentibus dilaniaret. Quare is iuſſu Imperatoris ad Ioannem Pontificem ducitur: qui vt ſacra catena Comitis collum attigit, erumpens nefarius ſpiritus hominem liberum reliquit: ac deinceps in Vrbe ſanctorum vinculorum religio propagata eſt.

Miraculum.

Feſtiuitas S. Petri ad vincula vnde inſtituta.

Catena D. Petri miraculo coruſcat.

XVII. De

XVII. *De inſtitutione feſtiuitatis omnium Sanctorum.*

Guilel. Durandi lib. 7. c. 34. Ado Archiep. Treuir. in Martyrol. 1. Nou. Idem in Chron. an. Do. 604.

Feſtum omnium SS. quando & à quibus inſtitutum.

Baro. to. 9. an. 835.

In Commentar. de diuin. off.

CVm ſingula idola Romanorum Romę templũ habere non poſſent Romani vnum templum in honorem Cybeles matris deorum, & omnium deorum ipſorum fecerũt, quod dictũ eſt πάνθειον. Succeſſu vero temporis petente, inquit Ado Papa Bonifacio iuſſit Focas Imperator, in veteri fano, quod Pantheon vocabatur, & à Domitiano prius factum erat, ablatis idololatriæ ſordibus, eccleſiam beatæ ſemperque Virginis Mariæ, & omniũ martyrum fieri: vt vbi quondam omnium, non Deorum, ſed dæmoniorum cultus agebatur, ibi deinceps omnium fieret memoria Sanctorum: quę ab illo tempore Kalendis Nouembris in vrbe Roma celebris & generalis agitur. Poſtea anno 835. Gregorius IV. Pontifex Romanus (vt auctor eſt Sigebertus & alij) monuit Ludouicum Imperatorem, vt in Gallia atque Germania feſtiuitas hæc eodem die annuatim perpetuo celebraretur, quam hactenus Romani ex Bonifacij Papæ inſtituto celebrare cõſueuerũt. Quod tum ab ipſo, tum ab Epiſcopis omnibus Franciæ atque Germaniæ mira conſenſione acceptum fuit, & ingenti gratulatione peractum. De his agens Albinus ſiue Alcuinus, hęc ait: Conſtitutum eſt, vt plebs vniuerſa per totum orbem in Kal. Nouembribus, ſicut in die Natalis Domini ad eccleſiam in honorem omnium Sanctorũ ad Miſſarum ſolemnia conuenire ſtudeat, vt quicquid fragilitas humana per ignorantiam, aut negligentiam in ſolemnitatibus Sãctorum minus plene peregiſſet, in hac ſancta obſeruatione ſolueretur.

Omnium SS. ſolemnitas cur inſtituta

XVIII. *De anniuerſaria commemoratione fidelium defunctorum à S. Odilone Abbate Cluniacenſi incboat, & poſtea inſtituta ab Eccleſia.*

Sigebert. Gemblac.

ANno Domini 998. quidam religioſus ab Hieroſolymis veniens, in Sicilia recluſi cuiuſdam humanitate aliquamdiu recreatus, didicit ab eo inter cætera, quod in illa vicinia eſſent loca cruciatũ flammarum incendia: quę loca vocatur ab incolis Ollæ Vulcani, in quibus animæ defunctorum luant diuerſa pro meritorum qualitate ſupplicia, ad ea exequenda deputatis ibi dæmonibus, quorum ſe crebro voces, iras, & terrores: ſępe etiam eiulatus audiſſe dicebat plangentium quod animæ de manib. eorũ eriperẽtur per eleemoſynas, & preces fideliũ, & hoc tpe magis per orationes Cluniacenſiũ orantium indefeſsè pro requie defunctorũ. Hoc per illũ Abbas Odilo comperto, conſtituit per omnia monaſteria ſibi ſubiecta, vt ſicut primo die Nouembris ſolemnitas omnium Sanctorum agitur: ita ſequenti die memoria omniũ in Chriſto quieſcẽtiũ celebretur. Qui ritus ad multas eccleſias tranſiens, fidelium defunctorum memoriam ſolemnizari fecit. Quod autem ille in ſuis monaſterijs (inquit Baronius) faciendum curauit, id poſtmodum Romani Põtificis auctoritate vbique locorum ſeruandum ſacris legibus ſancitum videtur.

in Chron. an. 998. Io. Trit. in Chro. Hirſaugienſi. Ollę Vulcani vbi.

Suffragia viuentiũ prodeſſe defũctis.

Feſtiuitas animarum inſtituta

XIX. *Cur inſtituta anniuerſaria animarum commemoratio.*

HOc omnium Sanctorum feſtum inſtitutum eſt propter orationũ noſtrarum faciliorem impetrationẽ, vt ſicut Eccleſia militãs hodie omnes Sanctos vniuerſim honorat: ſic & ipſi viciſſim pro nobis omnes ſimul intercedant. Quæ ratio in Oratione tangitur, dum dicitur: *Deſideratam nobis tuæ propitiationis abũdantiam multiplicatis interceſſoribus, largiaris.* Quod autem ſancti omnes ita vniuerſim pro nobis intercedant, ſequenti anno à feſto inſtituto tali viſo monſtratum eſt: Cum enim cuſtos eccleſiæ S. Petri in Vrbe altaria omnia circuiſſet, & omnium Sanctorum ſuffragia imploraſſet, ad altare S. Petri rediẽs in ſpiritu rapitur: & ecce vidit Regem Regum in

Equilin. Ep. in Catalo. Sãct. l. 10. cap. 1.

Sanctorum omnium pro nobis interceſſio.

in ſublimi ſolio conſidentem, & omnes Angelos circumſtantes: deinde Regina in diademate fulgente cum Dominarum multitudine aduenit: cui Rex aſſurgens eam iuxta ſe ſedere fecit. Poſt hæc venit quidam veſtitus pilis camelorum, quem ſequebatur multitudo venerabilium ſeniorum. Deinde aduenit alius in Papali habitu decoratus, quem plurimi in Pontificalibus ſequebantur. Poſtea proceſſit innumera militiæ multitudo. Poſt quos aduenit turba diuerſarũ gentiũ infinita. Hi omnes Regẽ flexis genibus adorauerunt. Angelus autem, qui cuſtodem ducebat, eidem viſionem expoſuit, aſſerens, Reginam Dei matrem eſſe: Dominas vero, virgines continentes: pilis camelorum veſtitum, Ioannem Baptiſtam: Seniores, Patriarchas & Prophetas: Papali habitu ornatum, Petrum Apoſtolum: Pontifices, Apoſtolos omnes: Milites, Martyres: turbam reliquam, Cõfeſſores. Qui ideo ante Regem Chriſtum aduenerant, vt pro honore ipſis hoc die exhibito gratias agerẽt, & pro orbe vniuerſo exorarent. Deinde dictus cuſtos ad alium locum ductus vidit: vtriuſque ſexus homines, alios immẽſis varijſque: delicijs gaudentes: alios in opes & famelicos mẽdicantes: Dixit autem Angelus, hunc locum Purgatorium eſſe. Abundantes vero animas, illas eſſe, quibus ab amicis per ſuffragia ſubueniebatur: egentes vero quarum cura nulla habebatur. Iuſſit igitur, vt omnia iſta Pontifici intimaret. & poſt omnium Sanctorum feſtum, idem ſtatueret animarum, vt ſaltem generalia ſuffragia illa die pro illis fierent, qui ſpecialia habere non poſſent. Et ideo cõmemoratio defunctorum ſequenti die ordinata eſt.

Commemoratio annua fidelium defunctorum cur inſtituta.

XX. *Rogationes cur à Sancto Mammerto Viennenſi Epiſcopo inſtitutæ.*

Ado Vienneñſis in Chron. ætate 6.

ANno Chriſti Domini 452. beatiſſimus Mammertus Viennenſis Epiſcopus cladem imminentem lachrymis & precibus ſuis à Vienneñſiũ vrbe remouit. Siquidem incẽdia crebra, terræmotus aſſidui, nocturni ſonitus quidam totius vrbi funeri prodigioſum quiddam ac fetale minitãtes, populoſis hominum conuentibus domeſtica ſilueſtrium ferarũ ſpecies obſeruabantur: lupi, vrſi, ac cerui, naturaliter pauidi, per anguſta portarũ vſque ad fori lata penetrabant. Quid multis? Imminente ſolemniate Vigiliarum, qua celebrari feſtum Dominicæ Reſurrectionis annua conſuetudo poſcebat, ædes publica, quam præcelſo ciuitatis Viennenſium vertici ſublimitas in immenſum faſtigiata ſuſtulerat, flammis terribilibus conflagrare crepuſculo cœpit. Interpolatur nuncijs diſcriminis iucunditas ſublimitatis, pleno timoribus populo eccleſia vacuatur: omnes namq. ſimilem facultatibus vel omnibus proprijs caſum de quadam præimminẽtis incendij arce metuebant, perſtitit tamen coram feſtiuis altaribus inuictus Antiſtes ſanctus Mammertus: & calorem fidei ſuæ accendens flumine lachrymarum, permiſſam ignibus poteſtatem incendio abſcedente compeſcuit: deſperatione depoſita reditur ad eccleſiam, in eaque vigiliarum nocte ſancti Paſchæ concep. t animo Rogationes, atq; ibi cum Deo tacitus definiuit quicquid hodie pſalmis ac precibus mundus inclamat.

ſub an. Domini 451. & Greg. Tur. lib. 2. hiſt. Franc. cap. 34.

Vienna à feris vexata.

S. Mammerti oratione pellũtur calamitates.

Rogationes à quo, & cur inſtitutæ.

Tit. II. De primo præcepto Eccleſiæ.

Statutos dies feſtos celebrato.

Exemp. I. *Ethnicorum exemplo monemur feſta haud eſſe profananda.*

SVb Mauritio Imperatore, bello inter Romanos & Hũnos ſub Priſco duce & Caiano Rege flagrante, quũ Romanus exercitus magna annonæ inopia laboraret, inſtante feſta ſolem-

Niceph. Call. li. 19. hiſt. Eccl. ca. 36.

nitate Paſchali, Caianus ad Priſcum miſit, qui diceret: Mitte ad me currus, & ego tibi alimenta mittam, quibus lætanter hęc feſta Paſchalia peragas. Miſit igitur quadraginta currus, mittens ſimul ad Caianum aromata Indica, piper, caſſiam, & ſimilia: & ei remiſit Hunnus alimenta copioſa, atque ita durante feſto ſimul frequẽtabant, ſine vllo metu, aut ſuſpicione: finito feſto ad arma redibant.

II. *Feſtum S. Æcatarinæ quanta celebritate coli conſueuerit a S. Paulo Anachoreta.*

Baro. to. 10. Annal. ad an. Dc. 956. 6. ex Curopalate. ANno, qui ſuppuıatione Græcorũ à mundi origine numeratur ſex milleſimus quadringenteſimus ſexageſimus quartus, ex hac vita in cęlum migrauit magnus ille Paulus Anachoreta. Prænouit ſuum exitũ fore 15. Decembr. cuius rei cauſa lætior effectus Sanctorum natales dies hilarior celebrauit: præcipuè verò, quam alacrius celebrare conſueuerat, S. Æcatarinæ. De cuius feſta die hæc in eius vita auctor fidelis: Et aliorum quidem Sanctorum memoriæ hilaritatis anſam Paulo dabãt: martyris vero Æcatarinæ non ſolum voluptate ſanctum replebat, ſed propemodum exultatione & tripudio. Etenim celebrabat illam non corporis tantum ſenſu, ſed admixta ſimul ſpirituali lætitia, aut potius præcipuum id erat, quod ſpiritui dabat. Ferianti igitur, & ſub dio epulanti cum fratribus, largus imber imminebat, monachoſque ſurgere parantes ipſe inhibuit: & pluuia curſum tanquam iuſſa repreſſit, ne gutta quidem vel tenui lapſa, quoad ſublatæ ſunt menſæ. Idem vero ſurgendi initium fuit, & pluuiæ cadendæ: mox enim magno impetu & copia ferri, quaſi teſſera data, cœpit. *Feſta dies S. Æcatarinæ ſolemnior.*

III. *De meſſore, qui opere derelicto in vigilia cuiuſdam ſancti ad veſperas ſe contulit, & ad opus rediens inſignem nummum aureum inuenit.*

DE veneratione rerum diuinarum ſtupendum valde audiui miraculum à fratribus Ordinis Prædicatorum, qui perſonas, per quas geſtum eſt, cognouerunt. In Theutoniæ partibus miles quidam ad deponendam herbam de prato conduxerat falcatores. Illis igitur falcantibus in vigilia cuiuſdam ſancti, vbi tempus veſpertinum aduenit, per villas in circuitu compulſabatur: & mox vnus ad ſocios falcatores: Deſiſtamus, inquit, ab opere, quia iam veſperæ compulſantur. Sed cum illi nollent, imo magis verbis confunderent admonentem, ipſe mox opere derelicto ad veſperas iuit. Tertio autem die ad opus imperfectum cum alijs rediens, vidit, quod antecedentibus alijs, ſe ſolum falcare poſterius oporteret, & propter hoc ab omnibus eſt deriſus. Patienter autem ferens riſus omnium & cachinnos, vbi manum ad falcem poſuit, ante ſe pendentem in ſurculo graminis drachmam miræ & inuiſæ magnitudinis auream mox inuẽnit. Curuatus ergo in genibus cum lacrymis Dominum benedixit. Quo clamante concurrunt ſocij, concurrit & miles prati dominus, vident diuinum miraculum, ſcripturamque miles litteratus in nummo voce patria legens, hæc, vt interpretari potuimus, continebat: *Manus Dei me compegit, & in donum me redegit pauperis, qui non infregit diem ſancto celebrem.* Hanc drachmam vxor militis ferè marcha erga pauperem emit, & multis poſtea in rei geſtæ probationem oſtendit. *Ex Thoma Cantipraten. lib. 2. Apum. c. 53. p. 9. Feſtum colenti merces diuinitus data.*

IV. Fe-

IV. *Feſtos dies in tenera ætate vt coluerit S. Elizabeth.*

In vita eius c. 2. apud Surium 19. Nou. to. 16.

FEſtos dies pro ingenij modulo religiosè admodum peragebat beata Elizabeth Regis Hungariæ filia, ita vt (quod ea fuit ætate mirum) ſemper aliquid ſibi de ornatu corpuſculi decerperet, ſciens Deo magis mentem, quam veſtem placere, acceptioremq; animum eſſe religionis ſtudio deditum, quam corpus margaritis, purpura; lapillis, auroque, & argento, præfulgidum. Proinde Chirothecarum vſum tantiſper intermittebat, dum res diuina compleretur, volens officio quantumuis paruo, conſuetudini ſuæ aliquid detrahere, & voluntati aliud ſuadenti pro Deo contrarium ingerere.

V. *Vir in feſtis Sanctorum colendis diligens ab ipſis iuuari meruit.*

Iordan. Saxonic. lib. 2. de Communione ſpiri. c. 17.

QVidam religioſus magnæ deuotionis, ad Deum & ad ſanctos eius tam deuotus erat, vt quodlibet feſtum haberet in charta depictum, & quamdiu quodlibet feſtum durabat, tamdiu chartam illius feſti depictam, quam in inchoatione feſti in pariete cellæ ſuæ appenderat, pendere dimiſit, & ante illam ſedendo, & deuote inſpiciendo orabat, gemebat, plorabat. Tam deuotus enim erat ad feſta beatæ Virginis, quod quodlibet feſtum ipſius aliquibus diebus ante ſuſcipiebat dicēdo mille vicibus, Aue Maria. Tam deuotus præcipuè ad feſtum Omnium Sanctorum, quod antea per vnam ſeptimanam ieiunijs, & caſtigationibus ſe ad ſuſcipiendum feſtū ipſum præparabat, & per octo dies ad honorem omnium Sanctorum feſtū deuotione ſedula peragebat. Tam deuotus inſuper extitit in ſuis miſſis, quod multum grauabatur, ſi miniſter, vel alia perſona ſtaret, vbi faciem eius videre poterat, quia de oculis ſuis lacrymæ fluebant, genas vbertim irrigabat, quod hominibus celatūm eſſe cupiebat. Iſte quia deuotus erat in ſanctos in die omnium Sāctorum migrauit ad Dominum qui poſt aliquas ſeptimanas apparuit cuidā deuoto Religioſo in ſomnis, pulcherrimus & iucundus, indicans ſe Sanctorum collegio ſociatum.

Quæ ratione ſint colēdi feſti dies Sanctorum.

VI. *De horrendo interitu mulieris hæreticæ Annunciationis B. Mariæ feſtum violantis.*

Hiſt. virgi. l. 5. c. 2. ex lit. P. Melchior Rector. Collegij Pragenſ. an. 1600.

IN vrbe Zamoſſa, quædam matrona genere quidem nobilis, ſed hæreſis tam perditæ, vt ſabbati diem, & ſibi, & ſuis vellet eſſe feriatum, contra Dominicum profeſtum & operoſum. Extra vrbem huic erat villæ poſſeſſio, ad quam ipſo Annūtiantis Angeli die cum proficiſci pararet, domeſtici iter diſſuadent, diei Chriſtianis religioſiſſimi ſanctitate propoſita. Mulier offenſa, Deiparam, cuius inclytas ferias famuli obieciſſent; verbis laceſſere, vnam ex multis dicere, eidem ſe ſanctitate parē eſſe iactare. Igitur ad villam ſuis inuitis egreſſa, cum iam parum viæ reſtaret, equi rhedam trahentes tā fixis hæſere veſtigijs, vt ad progrediendum vis nulla coegerit. Itaque rhedario nequicquam incitāte, nihilque neque voce & clamore, neque flagello proficiente, improba mulier, dū equi perſtant immobiles, exit ex rheda & tantiſper declinat à via, vt naturæ obtemperet, & aluum exoneret, ſe purgantem ingens, & validus ventus repente deturbat, & mulieris faciem in corporis egeſtas ſordes impingit, & cum os ſacrilegum immundis fæcibus inquinaſſet, poſt ingentes editos clamores, ſpurcam animam egit dolore trahente. Geſta res tanta anno 1600.

Hæretica mulieris blaſphemia in B. Mariam.

Feſtum Annuntiationis Mariæ violans hæretica morte repentina, & horrēda interit.

VII. *De Matrona Lutherana beatiſſimæ Virginis Mariæ Aſſumptionem violante, diuinitus correpta.*

Ex hiſt. belli Liuonici Bredeb. l. 2. Collat. ſacr. c. 26. an. 1556.

ANno 1556. ipſo Aſſumptæ Virginis Matris die, Terpati ſacerdotes ex recepto eccleſiæ more diem illum ſolemnem habebant, & magno,

vt ſolet, cum apparatu, & crebro campanarum pulſu diuinum cultum peragebant: eam celebritatem, & reuerentiam Virgini Mariæ ad ſummi numinis honorem exhibitam, cum matrona quædam impendio inuideret, mandat pediſſequæ, vti balneum adparet, caminum inſtruat, ſe cum marito lauari decreuiſſe. Illa ſolemnis feſti dominam ſubmonere, vtque alium in diem transferat, rogare. Matrona repente excandeſcens: Quid, inquit, de Maria narras? Fuit illa mulier ſimilis mihi nec vllius potentiæ, aut gratiæ prærogatiuam habet: tu iuſſa mea exequere. Famula, ne dominam grauius exacerbaret, imperata perficit. Vbi ad caminum ventum eſt, arida ligna, quæ alioqui haud difficulter flammam excipiunt, nulla ope, nullis nutrimentis accendi potuerunt. Illa, vbi ſe vndique vertit, laboris fruſtanei pertæſa, tectum omne ardere conſpicit nec vlla vi flammam extinguere valet. Ignis primum ipſum balneum vaſtat, mox contiguas ædes ingenti ciuium omnium terrore populatur. Confluit ex templo vniuerſum vulgus, & vix tandem latius ſerpere incendium prohibent. Poſtremo die lignorum faſciculus camino iniectus, omnino incombuſtus comperitur.

Blaſphemia mulieris hæreticæ in B. Virginem Deiparam.

Vltio diuina in hæreticã feſtum Aſſumptionis violantem.

VIII. *Aſſumptionis B. Mariæ celebritatem non eſſe prophanandam inſigni docetur miraculo.*

ANno Domini 861. cum ciuis quidam Taruanenſis die feſto Deiparæ Aſſumptionis interulam ſeu Camiſiam, contemptis ferijs, ſibi fieri vellet, repente per totum conſperſa eſt ſanguinolentis maculis. Quo viſo, Hunfridus Epiſcopus, miraculo, interulam inter ſacra retulit, diemque Aſſumptionis exinde celebrem in Morinis eſſe voluit.

Ex Iacobo Meyero lib. 2. Annal. Fland. an. Do. 861.

IX. *De ruſtico eiuſdem Aſſumptæ Virginis feſtum violante terra oppreſſo.*

CVm ruſticus quidam ſchiſmaticus eo die, qui Aſſumptæ Virgini ſacer eſt: ad eruendam argillam exiſſet, maxime ob Kalendarij Gregoriani contemptum multum licet diſſuadente virgine quadam Catholica, & vaticinante vltimum illum ei diem, ac ſupremum opus fore, ruentis ſubito caſu mole telluris ita oppreſſus eſt, vt ſuo incluſus funere idem reliquerit alijs neglectæ religionis monumentum, & inuenerit ipſe dementis propoſiti ſepulcrum.

Ex Annal. Societ. an. 1580. per Fr. Betium in Prou. Polon.

X. *De muliere, quæ dum operaretur in feſtiuitate S. Ioan. Bapt. diuinitus caſtigata eſt.*

IN feſtiuitate Beati Ioannis, cum populus ad Miſſarum ſolemnia conueniret, mulier quædam accepto ſarculo rus abijt, vt videlic. euulſa mali ſeminis zizania meſſem ſolam purgaret: dumque operari cœpiſſet, protinus manus eius diuino igne ſunt apprehenſæ. Facies quoque eius quaſi emittens flammam tota veſicis ac puſtulis ebulliuit. Vrebatur miſera non minùs pudoris dolore, quam corporis, quando ea, quæ clam geſſerat, inuita prodebat. Dehinc vociferando atque eiulando beati Martini Baſilicam velociter expetiuit. Ante cuius ſepulcrum in hoc tormento per quatuor menſium ſpacia proſtrata, reſtincto omni vapore, in integritate corporis ſolidata eſt. Erat enim ancilla cuiuſdam ciuis Turonici, qui medietate pretij conceſſa aliam requiſiuit.

Sulpit. Seuerus li. 2. miracul. San. Martini cap. 57. Feſtũ Io. Bapt. violans diuinitus punitur

XI. De

XI. *De vltione diuina in quoſdam, qui diem Diuo Iacobo ſacrum violarant.*

Vincen. Burgundus Beluacen. Ep. Speculi hiſt. lib. 27. c. 41.

S. Iacobi Ap. feſtũ tranſgre diẽs luit pœnas.

INter Hiſpanos apud Tudelionum die feſto S. Iacobi triticum ruſticus tota die in area excuſſit, qui adueſperaſcente die balneum, quod iuxta idẽ caſtrum miro opere à Saraceno antiquo factum eſt, intrauit: cumque in eo ſederet, ſtatim pellis dorſi eius ab humeris vſque ad crura balnei parietibus adhæſit, cunctiſq; videntibus ob tranſgreſſionẽ tanti feſti ſpiritum exhalauit. Inter Vaſcones quoque apud Albinetum, ſancti Iacobi diem plebs colere renuẽs tota die operabatur, ſed diuina vltione totum caſtrũ eius nocte ſequẽti conſumptum eſt igne: nec fuit, qui ſciret ex qua parte progrederetur ignis: ſed è cœlo dicitur eueniſſe. In Epiſcopatu etiam Biſnutienſi Bernardus de Maiora eadem die tritici manipulos cum carro tota die, vicinis contradicentibus, duxit, & ad veſperam vſque eo ſic operãte, tempeſtuoſus ignis, ac validus è cælo veniẽs carrum, manipulos, & boues in cinerem redegit: ſed & mulieres, quæ cum illo erant, ab alijs ſuperueniẽtibus in fontem proximũ deportatæ ſunt, vt ignis calorem euaderent, & vix euaſerunt.

Alia ob eandem cauſam vltio.

Itẽ alia vindicta in alios.

XII. *Agricola violans diem B. Magdalenæ ſacrum punitur, eiuſq; boues igni conſumuntur.*

Vincent. Burgũd. Beluacẽ. Epiſc. li. 27. Speculi Hiſtor. c. 9.

TEmpore Hugonis Epiſcopi Gratianopolitani accidit miraculum per B. Magdalenam factum: Vir quidam priuignum habuit, qui dum ei bubulci ferret officium, dies B. Mariç Magdalenæ obuenit, quam idem iuuenis, nomine Petrus, indictione ſacerdotali cum audiſſet opere forenſi inhibitam, vitrico agri cultum imperanti reuerentiam ſolemnitatis obiecit: ſed vitrici iurganticis imperium vicit, Itaque boues aratro ſubiungens cum ipſius operis itque animaliũ execratione proſequitur. Cumq; cœpta iugib. maledictis illapidat, inutile ſibi exauditur ad votũ. Nã boues & vtenſilia, moris ſubitaneo tonitru elemẽtis fulmine abſumuntur: & ipſe, qui hoc fieri exegerat imprecãdo atrociori ſupplicio & diuturniori addicitur. Eadẽ enim cæleſtis flãma quæ bruta ligneaque vorauerat, eius pedi exẽplo ſubripuit, quem in breui cũm reddidiſſet exeſum, tibiam quoq; peruadens cruris pariter ſuprema corripuit: carnes quoq; vorans neruorum duritia tabidis fluxibus lateſcente oſſa retexerat, eademque caſu quotidiano vſq; ad geniculum hac illac diſperſerat. Cum igitur pro miſera ſua habitudine putori, & pudori ſuis eſſet parentibus, ad quandã eccleſiam beatæ Mariæ Magdalenæ nomine dedicatam offerri ſe fecit, vt cuius temerata feſtiuitas occaſio punitionis extiterat, remedij cauſa rurſus exiſtat. Itaq; ſacer ignis, qui partes iam corporis ſuperiores attigerat, merito illius extinctus eſt, quæ ad pedes Ieſu Chriſti concupiſcentiarum ignem lacrymis extinguere meruerat.

Vltio horrenda in tra ſgreſ… … … Magdalene.

Miraculum.

XIII. *De admirabili pœna violantis feſtum S. Mariani.*

Bredem. li. 4. Collat. ſacr. ca. 40. ex Gregor. Turon. de glor. Conf. ca. 81.

FVit in ipſo termino Biturigenſi Marianus quidam, Eremita, cui nõ erat alter cibus, niſi poma agreſtia, & ſi ei aliquoties à quibuſdã mel delatum fuiſſet, aut ſi ipſe reperire potuiſſet in ſiluis, hoc ei erat cibus: qui cum plerumq; viſitaretur à plurimis quodam tempore à quærentibus non poterat inueniri: inueſtigantes deniq; eum viri, qui venerant deprehẽſo veſtigio, inuenerunt locum, in quo flexo genu aquam hauſit à fluuio: & exinde progreſſi reperiũt eum ſub vna arbore malo iacentem mortuum: vnde celebre ferebatur in populo eum eliſum ex arbore ſpiritum exhalaſſe: ſed euidenter non eſt cognitum: quoniam à nullo refertur viſum. Tunc viri, qui aduenerant, eleuantes attulerunt ad vicum Cuuanenſem: quem ablutum, digniſque indutum veſtibus ſepelierunt

Marian eremita obi… s

Sepeliendi cũ v ſte.

runt in eccleſia Feſta eius obitus per ſingulos celebrantes annos, atq; conuenientes populi crebro ab infirmitatibus ſanabantur. Quidam autem de vicinis annonas diu infectas aqua, ac germine producto cõflatas, facto igne ſuper vimina cõtexta torrere parat ad pocula facienda. Accedens autẽ vnus vicinorum ait: Quid tu ò homo, hoc detineris in apere? An ignoras, quod ſolemnitas eſt beati Mariani? qui cum furore reſpondit. Putaſne qui hæc loqueris, quod homo eliſus ex arbore propter compendia gulæ, Angelorum ſit relatus conſortio, vt ſanctus debeat adorari? Melius eſt enim opus neceſſarium in domo exercere, quam talem ſanctum excolere. Quod ille audiens diſceſſit: & cum reliquis ad baſilicam ſancti abijt, relicto vicino in opere laborante. Nec mora, flante vento apprehenditur domus incẽdio, exuritur omnis, nec quicquam de ſubſtantia reſtat hominis. Exinde eleuati globi flammarum ſuper hoſpitiola aliorum, quæ circum locata erant, huius hominis aream, ſepes, tuguriola, vel porcorum vel animalium, reliquaque, quæ ad eum pertinebant, flamma percuſſit. Nec quicquam remanſit huic miſero, quod non fuiſſe igni ſuccenſum. Quod ſi euenniſſe quis fortuito putat, admiretur quod nulli vicinorum circummanentium nocuit. Quid nunc agis, ò cruda ruſticitas, quę ſemper in Deum, & eius amicos ſemper murmuras, vt tibi exinde damnum acquiras? Alterius igitur hominis malitia furis boues abſtulerat, qui apprehenſo veſtigio, & inter infuſos aqua viarum tramites, ad profundas luti voragines perdito, ad ſancti recurrit ſepulchrum, fuſaque oratione, dum de Baſilica fuiſſet egreſſus, aduertit hominem per agerem publicum venientem, qui boues illos ante ſe cum caballo ex itinere laſſum, proſequens adducebat. Turbatus enim fuerat à via, & quaſi amens factus in illam partem, de qua egreſſus fuerat: mente turbata redibat. Cognoſcitque vir ille boues, quos perdiderat, hos recipiens, hominem abſque calumnia redire permiſit quia cognouit hoc ſibi per virtutem ſancti Mariani præſtitum, cum in illa hora reperit perditũ, qua eius adiuit plenus fide ſepulcrum, quæ poſtquam geſta ſunt, diligẽtiore cura confeſſorem Dei plebs cœpit excolere Biturigа.

S. Mariani feſtum violatur.

Blaſphemia in S. Marianum.

Ad murmuratores cõtra feſta Sãctorũ admonitio. S. Mariani ſubſidio boues reperiuntur.

XIV. *Ob violatas S. Hunegundis à ſynodo indictas ferias ſtupendum miraculum.*

ANNO Dominicæ incarnationis 964. in ipſis ferijs beatæ Hunegundis, in villa, quæ dicitur Saſnulphi, meſſores frumenta ſecabant: eos presbyter illorum crebro reprehẽderat, dicens: Se interfuiſſe Synodo, in qua Rodulphus Nouiomenſis Epiſcopus iuſſiſſet ſanctæ Hunegundis feſtũ deuotiſſimè celebrari. At illi ſe excuſabant, quod vicinos ſuos cernerent laboribus inſudare. Itaque Rotgildis puella, presbyteri huius (ſicut ipſe nobis retulit) ex ſorore neptis, colligebat ſpicas, quas illi meſſores relinquebant. Ecce autem dum ſe inclinat ad eas colligendas, eam, quam primum ſuſtulit, recenti ſanguine madentem conſpicit. Admirans vnde eſſet ille ſanguis; reijcit ſpicam, tollit alteram, tollit tertiam, quartam, quintam, & multas alias, & omnes videt ſanguinolentas, territa valde currit ad patrẽ ſuum, qui tum forte in agrum exierat, indicat quid ſibi acciderit. Pater ceu puellari leuitate ductam reprehendit, iubet redire ad cœptum opus, illa verò trepidante, ſequitur eam pater, ſimulq; plurimas colligunt ſpicas cruore madidas. Inquirunt, num quis ex meſſoribus digito ſaucio ſit. Illis obſtupeſcentibus, & ſanctè affirmantibus, nullius læſam eſſe manum, quaſdam ſpicas ad eccleſiam ferunt, offerunt presbytero, remque ei omnem exponunt, Ille ait, niſi certiora afferant documenta, ſe hominibus incredulis

In vita eius apud Sur. 25. Iun. to. 3 & Baro. tom. 10. 964. 6. & ſeq.

Miraculum inſigne ex violatis ferijs S. Hunegũdis indictis à ſynodo.

Spica ob violatas ferias sãguinolenta.

dulis non auſum eſſe pro concione id indicare. Illo hoc dicente, quaſi craſſæ quædam lacrymæ ex ſpicis ſanguineæ prorumpentes, guttæ in terrã decidunt. Tunc ille pene exanimis effectus præ timore ſicut prius timuerat indicare illud populo: ita nũc multo etiam magis celare timet, ne ſua negligentia, tardius ad populi notitiam perferatur: dato igitur ſigno, populum ad eccleſiam conuocat: eius inobedientiam reprehendit, diuinum exponit miraculum. Illi audito tam inſolito miraculo animis conſternãtur: ad agendam pœnitentiam ſe prõptiſſimos exhibent. Denique ab eccleſia egreſſi, circumquaque vicinis ſuis denuntiant, ne deinceps vacent operi, ſed ad eccleſiam ſe conferant rem ſtupendam viſuri. Exterrentur omnes, miſſa faciunt opera, haud aliter, quam ſi ob imminẽtes hoſtes fugerẽt, orant ſupplices, ne cœleſti vltione plectantur. Interea ruſticus quidam Rotbertus nomine, in eadem villa frumentum excutiẽs, dum hæc ad ipſum perferuntur: proijcit è manibus flagellum, promittit ſe ab operibus ceſſaturum. Sed homo ineptus, quaſi id leuius eſſet, ſcopas arripit, conuertit in area frumẽtum. Mox vero brachium eius obrigeſcit: humique proſtratus clamat ſe reum: & illico è vita abiturum. Ea res ſuperiorem timorem auxit, presbyter verò circum quaque diſcurrens, ſanguinolentas ſpicas vicinarum eccleſiarum Epiſcopis oſtendit. Turbantur omnes, conuocatiſq; ſuarum parochiarũ hominibus cum crucibus & cereis ſimul omnes nudis pedibus cum votis ſupplicibus comitante etiam illo, cuius brachium obriguerat, & puella ſpicas ſanguinolentas ferente, ad monaſterium perpetuę Virginis Mariæ, & ſanctæ Hunegundis properè contendunt, ibique proſtrati fatentur culpam ſuam: petunt humiliter, vt fratres pro ipſis Dominum deprecẽtur: quod etiam factum eſt. Eant iam qui non credunt huic ſigno, & calumnientur pariter cum eo, quod item in ſanguine patratũ eſt ſub Pharaone in Ægypto, nos verò benedicamus Deũ qui mirabilis eſt in ſanctis ſuis, qui dat virtutem & fortitudinem plebi ſuæ. *Benedictus Deus in ſecula. Amen.*

Inobedientia populi reprehẽditur, & miraculũ de ſpicis exponitur.

Ruſtico ob violatum feſtũ obrigeſcit brachium.

Exod. 7. Pſ. 67.

XV. *Fœnum in feſto S. Vdalrici Epiſc. Auguſtani collectum miraculoſe intus ambuſtum, & exterius integrum.*

Solemni ritu relato in Album Sanctorum ſancto Vdalrico, eius dies natalis publicè cœpta eſt coli. Quod non niſi Dei voluntate peractum euidens illud miraculum comprobauit: quod inter alia multa poſt vitam ipſius deſcripta, ſic legitur: Quidam vero homo iuxta Danubium, cum cunctus populus ſua ſponte natalitium ſancti Vdalrici ſolemniter celebraret, fœnum cum raſtellis congregauit in cumulos, diem ſanctum ſpernendo, qui cum altera die cum plauſtris veniret, vt hoc in fœnarium ſuum duceret, exterius formoſum inuenit, cum autem bidenti ligno interiùs tangeret, totum in fauillas immutatum inuenit, & diem ſanctum, quẽ antea celebrare non voluit, poſtea præ timore cõtemnere non audebat.

Baro. to. 10. Annal. an. 993. 8. ex Synod. Rom. in Canonizatione S. Vdalrici.

Miraculum S. Vdalrici.

XVI. *Violantes feſtum S. Ludgeri ceruiſiam coquendo puniuntur.*

Accidit vt die quodam, qui ſancti Ludgeri primi Epiſcopi Monaſterienſis natalitio ſacer eſſe debebat, coquendæ ceruiſiæ epuliſque parãdis quidam intenderent, ſed ligna in ignẽ miſſa ſtipularum inſtar momẽto temporis deuorabantur. Deinde alia poſt alia igni immiſſa nullam vim afferre potuerunt: cum tamen operi nihilominus inſtarent, & ſumma contentione, vt ceruiſiæ cocturam perficerent, laborarent: tandem oleum & operam ſe perdidiſſe doluerunt, adeo vt ceruiſia tantis ſumptibus, & ſudore parata, guſtu nimis amara, effundi debuerit. Ita euidenti indicio cõpertum

Ex to. 2. Laurent. Surij 26. Martij i vita Ludgeri li. 2. cap. 8.

fuit, hunc diem diuinis laudibus in Ludgeri nomine conſecrandum eſſe.

XVII. *Alias etiam pœnas dat, quod eiuſdem ſancti feſtum violaſſet.*

Idē Sur. in vita eiuſdem l. 2. c. 9. ANno igitur ſequenti, cum Natalis eius celebritas ſuperueniret, viſum eſt fratribus Monaſterij Vverdenſis, totum illum diem, intermiſſo opere, diuinis laudibus mancipare, alijs interim, vt par erat, libertate conceſſa: ſed cū plurimi ex vicinis, exemplo Monachorum excitati, ſimili deuotionis ſtudio ducerentur; quidam verò operibus ſuis inſiſtendum ſatiùs eſſe ducerent, contigit, vt fractis aratris nihil proficerent, vnde quidā Benno nomine, furore & amētia præceps, aratro vtcumque reſtaurato, crebris boues ſtimulis ad arandum impulit, at illi inſania efferati diſruptis loris, & iugis, ſyluas petierunt nec ante ſanè capi potuere, quam ipſe cum reliquis, ad ſancti Ludgeri memoriam veniēs, ſuæ temeritatis, & cōtemptus culpam confeſſus, fratrum pro ſe orationem ſupplex impetraſſet. *Vltio in agricolā feſto die laborantem.*

XVIII. *Vltio diuina in eum, qui noluit feriari in feſto ſancti Auiti Abbatis.*

Ex Greg. Tur. l. de glor. Cōf. c. 99. Sur. tom. 3. 18. Iun. AVitus Abbas Carnotenſis, poſt obitum Aurelianis fuit humatus. Supra cuius corpus fideles ciues eccleſiam conſtruxerunt: quam cùm die anniuerſarij ſui feſti vniuerſus populus celeberrimè viſitaſſet, vnus ex ciuibus contempta Miſſa, accepto raſtro vineam paſtinabat, increpatuſque à quibuſdam, cur ad eccleſiam Sancti non accederet, reſpondit: Quod etiā Auitus cultor vineæ fuerat: moxque ſibi manus retorta, & facies ad tergum verſa eſt in admirantium ſtuporem, qui ad eccleſiam ſancti confugit, & in teſtimonium ſanctitatis beati corporis diebus aliquib. ſic manens, vt à cunctis videri poſſet, tādem peccatum confitens, & veniam petēs, oranſq; ad ſancti tumulum, poſt dies modicos liberatus eſt. Huius ſancti feſtum agitur 6. Kalend. Februarij. *S. Auiti diem ſacrū trāſgrediens graues luit pœnas.*

XIX. *Feſti dies contemptus igne etiam in ipſis aquis agente vindicatus.*

Pet. Damia. ſer. mo. de S. Ruff. Lippo. to. 8. Sur. to. 4 BEati Ruffini corpus ſumma veneratione colitur, dieſq; illi feſtiuus celebratur, at cum quidam textrinis, ac ruralibus operibus intenti diem ab omni populo cultum contempſiſſent, Dei miraculo domos, agroſque ac ſupellectilem incēdio inuadi conſpexerunt, origine ignota: & vt ſupellectilem ab igne ſeruarent, in proximum profluentem amnem demergebant, recuperaturi haud dubiè, ob exiguum amnem: ſed quoniam omnia ſeruiunt Deo, vt vel ignis refrigeret, & aqua, illo iraſcente, comburat, illa quidem fluuij aqua partim liquidam ſeruauit naturam, vt illata demergeret: ſed quodāmodo humida alia ratione eſſe dedignata eſt, vt iniecta non humectare, ſed ignea ſiccitate poſſet adurere. Vbi igitur paruit aqua vindici Domino, rurſum paruit eidem placato, ij enim ipſi ſceleris pœnitentes, cum ad beati Ruffini ædem confugiſſent, quem læſiſſent, & incendium reſtinctum eſt, & aqua nonniſi frigidum ſuum conſuetum opus exhibuit. *Feſti diei violatio igni mirabiliter vindicata.*

XX. *Punitur à Deo violans temere ferias S. Franciſci Aſſiſinatis.*

D. Bonauēt. in vita S. Frāciſci c. de miraculis p. 8. IN Pictauiæ partibus, in villa, quæ Simo dicitur, Sacerdos quidā Reginaldus nomine, beato Franciſco deuotus, feſtum ipſius parochianis ſuis indixerat ſolemniter celebrandum. Vnus autem de populo ignorans ſancti virtutem, ſui paruipendit ſacerdotis mandatum. Egreſſus autem foras in agrum, vt ligna ſuccideret, cum ſe præparaſſet ad opus, vocem audiuit huiuſmodi, ter dicentem: Feſtum eſt, operari non licet. Verùm cum nec imperio ſacerdotis, nec ſupernæ vocis oraculo ſeruilis temeritas frenaretur, addidit diuina virtus, ad gloriam ſancti ſui, ſine mora miraculum,

& ſta-

Sanctorũ ferijs operari illicitum.
Pœna violatoris diē diuo Frã ciſco ſacrum.
Vouens colere feſtum B. Frãciſ i à pœna, qua tenebatur, liber ſit.

& flagellum, mox enim vt furcã vna manu iam tenens, alteram cum ferreo inſtrumento leuauit ad opus, ſic diuina virtute vtraque manus vtrique inſtrumento hæſit, vt ad neutrius dimiſſionem digitos aliquatenus relaxare valeret. Ex quo ſtupefactus nimis, & quid ageret neſciens, ad eccleſiam, multis vndique ad videndum prodigium cõcurrentibus, properauit, vbi mente compunctus ante altare, quodam ex aſſiſtẽtibus ſacerdote monente (plures quippe ad feſtũ vocati conuenerant ſacerdotes) beato Franciſco humiliter ſe deuouit, tria, ſicut ter vocem audierat, vota vouens, quod ſcilicet feſtum ipſius coleret, quod ad illam, in qua tunc erat, eccleſiam in feſto veniret, & quod ſancti corpus perſonaliter viſitaret. Mirum certè relatu, vno emiſſo voto vnus digitus factus eſt liber, ad ſecundi emiſſionem ſolutus eſt alius, ſed tertio facto voto, laxatus eſt tertius, & poſtmodum tota manus, necnõ & altera, ſubſequente populo, qui iam multus aduenerat, ſancti clemẽtiam deuotiſſimè implorante. Sic homo priſtinæ redditus libertati, per ſeipſum inſtrumenta depoſuit, cunctis laudãtibus Dominum Deum, virtutemque ſancti mirificam, qui tam mirabiliter percutere poterat & ſanare. Ipſa verò inſtrumenta vſq; hodie coram altari ad honorem beati Franciſci fabricato, ibidem in memoriam ſancti dependent.

XXI. *Pœna laborantis in feſto S. Franciſci Aſſinatis.*

Ex eodē Bonauētura ibidem p. 5.

APud Viterbium partui proxima mulier, morti propinquior çenſebatur, viſceralibus tormentata doloribus, & tota calamitoſa in infortunijs mulierum: cumque naturæ ſuccumbente virtute omnis deficeret artis induſtria, inuocato beati Franciſci nomine, liberata cõfeſtim mulier partum ſalubriter terminauit. Sed aſſecuta quod voluit, & oblita beneficij, quod accepit honorem ſancto non deferens, die natalis ipſius ad opera ſeruilia manus extendit: & ecce ſubitò dextrum brachium ad laborem extẽſum inflexibile remanſit, & aridum. Quod cum ſtuderet ad ſe reuocare, cum altero, vltione conſimili, & illud exaruit. Timore igitur diuino correpta mulier redintegrauit votũ, vſumque membrorum, quem propter ingratitudinem amiſerat & contẽptum, per miſericordis, & humilis ſancti merita, cui ſe iterato deuouit, recuperare promeruit.

Ingratæ mulieri areſcunt brachia. Voto nũcupato arida reuiuiſcũt mẽbra.

XXII. *Opificum labor in ferijs S. Othmari Abb. Sangallenſis irritus.*

In vita eius apud Sur. to. 6 Nov. 16. & Vualafrido Abb. Augienſi.

DEuota fratrum ſancti Othomari Abbatis congregatio iuſſionibus Epiſcopi obtẽperans, cum Dei laudibus inſiſtendo, nocturnalis officij ſolemnia decenter peragerat, diemque ipſum omnes infra monaſterium conſtitutos, in honore ſancti Othmari feriari decerneret, ex miniſterio cellarij, tres lignorum opifices, qui in artis huius peritia cæteris etiam videbantur eſſe præſtantiores, ex præceptoris ſui iuſſu in cellam, quæ eſt ſupra Monaſterium conſtructa, laboraturi ſuccedunt, ibique dolium quoddam, vetuſtate, & incuria diſſolutum, coniungere incipiunt. Collectis verò in vnum tabulis, cum primo fundum illius eſſet ſatis difficile, nec vllo penitus ingenio per totam fere diem laborantes, eas cõſtabilire præualuerunt, mirumque in modum ſemper à ſtationis ſuæ loco reſilire, omnemque artificioſæ manus copulationem videbatur reſpuere. Tum ipſi opifices inclinata iam die, videntes laborem ſuum in nullo proficere, iniuſtè ſe egiſſe cognoſcunt, & poſt veſperam ad monaſterium redeuntes, proſtrati in eccleſia, ſuam ſibi ſtultitiam non imputari veniam precando deponunt.

Punitur quorũdã temeritas violantium diem feſtum S. Othomari. Victorũ labor irritus et pœnitentia.

XXIII. De

XXIII. *De feſtis diebus lege Theodoſij iunioris Imperatoris ſanctificandis.*

Lib.3.de Spectaculis Cod. Theodo. apud Baron.to.3. an.425. DOminico, qui ſeptimanæ totius primus eſt dies, & Natale,atque Epiphaniorum Chriſti, Paſchæ, & in Quinquageſimæ diebus,quamdiu cæleſtis lumen lauacri imitantia nouam ſancti baptiſmi lucem veſtimenta teſtantur: quo tempore & memoratio Apoſtolicæ paſſionis totius Chriſtianitatis magiſtræ à cunctis rite celebratur: omni Theatrorum atque Circenſium voluptate per vniuerſas vrbes earumdẽ populis denegata, totæ Chriſtianorum ac fidelium mẽtes Dei cultibus occupentur. Atne quis exiſtimet in honorem numinis noſtri, veluti maiore quodam Imperialis officij neceſſitate compelli, & niſi diuina religione interrupta, ſpectaculis operam præſtet, ſubeundam forſitan ſibi noſtræ ſerenitatis offenſam, ſi minus circa nos deuotionis oſtenderit, quam ſolebat: nemo ambigat, quod tunc maxime manſuetudini noſtræ ab humano genere defertur, cũ virtutibus Dei omnipotentis ac meritis vniuerſi obſequium orbis impenditur. Hæc idcirco,inquit Baronius,quod in ſpectaculis coronare ſolerent imagines Imperatorum, & fauſtis eas acclamationibus proſequi, quibus quidẽ ob propẽſiorem Dei cultum feſtis diebus exhibendum,Imperator volens libenſq; carere voluit.

Ludi theatrales diebus feſtis interdicti.

Honorẽ Dei ſuo lõge præfert Theodoſ.

TIT. III. De Cantu Eccleſiaſtico, & ſpirituali.

1. Reg. 16. *Id hiſtoria Regum legitur Pſaltes Dauid ſpiritum malum à Saule ſene cithara ſono profligaſſe.*

4. Reg.4 *Deus approbauit cantum: cum Eliſæus à Ioſaphat conſuleretur, iuſſit ad ſe adduci cantorem. Quo canente facta eſt ſtatim ſuper eum manus Domini.*

EXEMP. I. *Vt per cantum Eccleſiæ inſtigatus ſit Auguſtinus ad Catholicam fidem amplectendam.*

CAntus Eccleſiaſticus inter alia etiã fuit cauſa cõuerſionis ipſius Auguſtini: cum enim aliquando in eccleſia Mediolanenſi cãtus ſuauitatem audiſſet, ita de ſeipſo ſcribit: Quantum fleui in hymnis, & canticis tuis ſuaue ſonantis Eccleſiæ tuæ vocibus commotus acriter: voces illæ influebant auribus meis, & eliquabatur veritas tua in cor meum, & ex ea æſtuabat affectus pietatis, & currebant lacrymæ, & bene mihi erat cum eis. Et libro 10. Adducor, aiebat, cantandi conſuetudinem approbare in eccleſia, vt per oblectamenta aurium, infirmorum animus in effectum pietatis aſſurgat. *Auguſt. l.9.Confeſ.c.6.* *Cap.33.*

II. *Pſalmorum & Hymnorum cantus in Eccleſia Dei cur inſtitutus.*

CVm Iuſtina Imperatrix Valentiniani pueri mater ab Arianis ſeducta. Ambroſium Mediolanenſium Epiſcopum perſequeretur, tũc, inquit Auguſtinus, excubabat pia plebs, in eccleſia mori parata cũ Epiſcopo ſuo ſeruo Dei, tunc Hymni & Pſalmi, vt canerentur, more Orientalium partium, ne populus mœroris tædio contabeſceret, inſtitutum fuit: & ex illo tempore in hodiernum retentũ, multis iam & pene omnibus gregibus, & per cætera orbis imitantibus. *Idẽ Auguſt.l.6.*

III. *De energumeno prope Hipponem Hymnorum virtute valetudini reſtituto.*

IN illa Victoriana non procul ab Hippone, memoria Martyrum eſt Mediolanenſium Geruaſij, & Protaſij: Eo portatus eſt quidã adoleſcens: qui cum die medio tempore æſtatis equum ablueret in fluminis gurgite, dæmonem incurrit. Ibi cum iaceret, vel morti proximus, vel ſimillimus mor- *Idẽ Auguſt.l.22. de ciuitate Dei c.8.*

Geruaſ. & Prota ſius mar tyres.

mortuo, ad veſpertinos illuc Hymnos & orationes cum ancillis ſuis, & quibuſdam ſanctimonialibus ex more Domina poſſeſſionis intrauit: atque Hymnos cantare cœperunt. Qua voce ille percuſſus & excuſſus eſt, & cum terribili fremitu altare apprehenſum mouere cum audens, ſiue non valens, tanquam eo fuerit alligatus aut affixus tenebat: & cum grandi eiulatu parci ſibi rogans, cõfitebatur vbi adoleſcentem, & quando, & quomodo inuaſerit. Poſtremo ſe exiturum eſſe denuntians, membra eius ſingula nominabat, quæ ſe amputaturum exiens minabatur. Atque inter hæc verba diſceſſit ab homine. Sed oculus eius in maxillam fuſus, tenui venula ab interiore quaſi radice pendebat, totumque eius medium, quod nigellum fuerat, albicauerat. Quo viſo, qui aderant, concurrerant autem etiam alij vocibus eius acciti, & ſe omnes in orationem pro illo ſtrauerant, quamuis eum ſana mente ſtare gauderent: rurſus tamen propter oculum eius contriſtati medicum quærendum eſſe dicebant. Ibi maritus ſororis eius, qui eum illo detulerat: Potens eſt, inquit, Deus ſanctorum orationibus, qui fugauit dæmonem, lumen ei reddere. Tunc, ſicut potuit, oculum lapſum atque pendentem, loco ſuo reuocatum ligauit oratio, nec niſi poſt ſeptẽ dies putauit eſſe ſoluẽdum. Quod cum feciſſet, ſaniſſimum inuenit.

Adoleſcẽs a dæmone vi hymnorũ liberatur.

IV. *Pijs & ſacris cantionibus, quas compoſuit beatus Ambroſius, populum in hæreſim lapſum ad Eccleſiam reuocauit.*

D. Amb. cont. de Baſil. nõ tradẽdis heret.

SAnctus Ambroſius olim Mediolani, cum Ariani ſuis Pſalmis, & hymnis multos peruerterẽt, illos hymnos compoſuit, quibus Eccleſia vtitur in officio, quibus & reuocauit populum ab Arianis ad Catholicam Eccleſiam. Qua de re conquerenti Auxentio Epiſcopo Ariano ſic reſpondit: Hymnorum quoque meorum carminibus deceptum populum ferũt. Plane nec hoc abnuo. Grande carmen iſtud eſt, & quo nihil potentius. Quid enim potentius quam confeſſio *Trinitatis*, quæ quotidie totius populi ore celebratur? Certatim omnes ſtudent fidem fateri, Patrẽ, & Filium, & Spiritum ſanctum norunt verſibus prædicare. Facti ſunt igitur omnes magiſtri, qui vix poterant eſſe diſcipuli.

V. *S. Ephrem Edeſſenus rythmos componit Catholicos decantandos, ad expungendos eos, quos Harmonius fecerat.*

Nicepho. Call. hiſ. eccl. l. 9. cap. 16.

HArmonius Bardeſanis qui, nominis ſui hæreſim inſtituit, filius Græcis diſciplinis ſatis eruditus patris vocibus legitimis modis muſiciſque numeris incluſis, ordine circulari eas cani inſtituit: quos ex eo tempore huc uſque Syri pſallentes vſurpant: non illi quidẽ carminibus ipſis, ſicuti ſunt ab illo prodita, ſed ſonis tantum eorum vtentes. Nam ille ad paternam delapſus hæreſim, eademque cũ Græcis de animę, & corporis interitu, necnõ de futura regeneratione opinatus, eiuſmodi doctrinas lyricis modulis aſperſit. Cæterum Diuus Ephrem ea re cognita, quamuis Græcarum artium expers, Harmonij numeros moderatus eſt: atque eiuſdem modulis, carminibus eccleſiaſticæ ſententiæ conſonis, adiectis, Syris ad hoc vſq; tempus ea canenda dedit. Nam diuinos hymnos plurimos, quibus Deum in primis celebrat, & laudes præterea virorum, qui inſtituto Deo placuere, canit, ad Harmonij carminũ leges compoſuit: à quibus, vt equidem puto, per æmulationis ardorem, poſteriores eccleſiæ cantores modulorum formulas mutuati, magis etiam atque magis augere atque propagare eas ſunt aggreſſi. De quodam fratre, cui canendi donum fuit diuinitus cõceſſum, vide venerabilem Bedam in hiſtoria Gentis Anglorum lib. 4. cap. 24.

Harmonius hæreticus dogmata ſua rythmis compoſita ad lyra pulſũ aptat. Hæreticorum cantum explodit S. Ephrem Syrus.

VI. *D. Ioannes Chryſoſtomus impias Arianorum Hymnodias, & progreſſiones pijs Pſalmodijs exterminat.*

Niceph. Calliſt. l. 33. hiſt. Eccleſ. c. 8.

POpulus Conſtantinopolitanus nocturnis matutiniſque Hymnis maxima alacritate incubuit, ex eiuſmodi primum cauſa. Ariani ſub Theodoſio ſacris ædibus expulſi, extra vrbis mœnia eccleſias conuentuſque ſuos agebant. Prius autem nocturno tempore in publicis porticibus congregati, atque in choros ſuos ſegregati, carmina quædam alternis Antiphonarum modo ſibi inuicem reſpondentia, ad hæreſis ſuæ placita accommodata, côcinnè canebant, & noctem multam in eiuſmodi pſalmodia conſumebât Sub auroram autem publicè eadem concinnêtes, extra vrbem in ea, vbi eccleſias habebant, loca procedebant. Faciebant id maxime ſolemnioribus feſtorum dierum temporibus, & prima eademque vltima hebdomadis die, quam Dominicam vocamus: quibus temporibus etiam ſynaxes in eccleſijs fieri ſolent. Poſtea vero cantus tales ad contentionem quoque inſtituebant. Vbi nam ſunt dicentes, Qui Trinitatem eiuſdem ſubſtantiæ, & eiuſdem honoris colunt? Hæc & alia præterea eiuſmodi verba carminibus aſpergebant Sed Ioannes, ne aliqui ex eccleſia ſua eius generis cantibus demulſi ab illis ſeducerentur, ad eûdem modum contra illos Pſalmodiam ſuam inſtituit, Et breui ea celebrior, quam aduerſariorum eſſet, facta eſt: vt quæ & multitudine, & honorificq; progreſſu illos ſuperaret. Nam eam cruces argenteæ cereos incenſos habentes præibant, Eudoxia Imperatoris coniugê impenſas ad eam rem præbente, quæ hoc Briſoni cubiculi ſui Præfecto iniunxit, vt Hymnorum cantus procuraret, & ad eum vſum quã plurimum lucernarum pararet. Quare Ariani ad æmulationis ardorem perciti ad vindictam ſe contulere, & manus cû noſtris conſerere ſunt aggreſſi: vnde non pauci vtrimq; ceciderunt: & ipſe Briſon cubiculariorum princeps in fronte lapide ictus eſt. Hac vero de cauſa commotus Imperator tales Arianorum proceſſiones ſiue conuentus ſuſtulit.

VII. *Vt per pios cantus amatoriæ, & impudicæ cantiones e populo Dei excludantur.*

P. Horatius Turſellin. in vita P. Xauerij l. 2. c. 10

PIæ & ſanctæ cantiones non modo hæreticas, ſed & impudicas exterminant: fit enim vt populus qui facile hac delectatione priuari non poteſt, dum occupatur pijs cantibus, côtemnat & obliuiſcatur impios & vanos. Notat id accidiſſe in Indijs P. Horatius Turſellinus in vita beati Franciſci Xauerij: Quippe, inquit, hic mos ita percrebuit, vt paſſim in ſcholis, in vijs, in côpitis, in tectis, agris, nauibus, pro ineptis ac vecordibus cantilenis, Chriſtianæ diſciplinæ rudimenta iucundiſſime, & audiantur, & canantur Quocirca iam vſu venit, vt vix dum balbutientes infantes, carmina illa magna ex parte percepta, & cantitare geſtiant.

VIII. *Ob cantum pium & ſanctum carcere liberatur Theodulphus Epiſcopus Aurelianenſis.*

Guliel. Durãd. lib. 6. de diuin. offic. c. 67. n. 1. 6.

THeodulphus Aurelianenſis Epiſcopus apud Ludouicum Imperatorem Caroli Magni filium falſò à quibuſdam ſuis æmulis accuſatus, ab eodem eſt Andegauis carcerali cuſtodiæ mancipatus. Cumque Dominica in ramis palmarum, & in paſſione Domini iuxta domum, in qua cuſtodiebatur, proceſſio de more tranſiret, ille feneſtra aperta, factoque ſilentio, hos pulcherrimos verſus a ſe editos, ſcilicet, Gloria, laus, & honor tibi ſit Rex Chriſte redemptor; Cui puerile decus prompſit oſanna piû. Iſrael es tu Rex Dauidis, &c. præſente Imperatore cantauit. Cui in tantum placuerunt, quod mox illum à vinculis abſoluit, & Epiſcopatum ipſi reſtituit: atque eos

ſus hac die in fine proceſſionis cantari inſtituit.

IX. *Pijs modulationibus pueros ad Catechiſmum allicibat P. Franciſcus Xauerius Indorum Apoſtolus.*

Li. 2. vitæ eius cap. 3.

HAc induſtria vſus eſt B. Frãciſcus Xauerius in re Catechiſtica, vt habetur in vita eius: Vir verè ſanctus, humanæ ſalutis, quam laudis auidior, nouas iam ſubinde excogitans hominum iuuandorum rationes, ad omnia deſcendebat. Homo id ætatis, & auctoritatis vrbes, plateaſque cum tintinabulo circuibat, adeoque nihil quod Deo gratum, hominibus ſalubre, ſibi indecorum ducebat, & ad viarũ compita ſubinde tali carmine incolarum pietatem excitabat: Fideles Chriſtiani liberos veſtros ſeruoſque pro veſtra in Chriſtum pietate, ad Chriſtianam doctrinam dimittite. Ad hanc rei nouitatem, maximi puerorum & mãcipiorum, vndique ſeſe proripientiũ, aliorumque hominum concurrebant greges, quos ille omnes in ædem B. Mariæ quaſi agmine ductos, Catechiſmum modulans docebat, ratus pueros cantus ſuauitate delinitos, & libétiùs conuenturos ad audiendum, & faciliùs illa tanquam carmina memoriæ mandaturos. Quod vtrumque rei euentus probauit.

TIT. IV. De choreis.

Exo. 31. *Filij Iſrael ducentes choreas Deum grauiſſimè offendunt.*

Iudic. c. 21. *Filij Beniamin rapiunt Virgines ducentes choreas in ſolemnitate Domini.*

Tob. 3. *Sara Vxor Tobiæ iunioris nunquam cum ludentibus miſcuit ſe, neque eorum, qui in leuitate ambulant, particeps fuit.*

EXEMP. I. *Saltatricis filia Herodiadis obitus perquam acerbus.*

Niceph. Calliſt. l. 1. hiſt. Eccl. c. 20.

FVribunda adultera inceſtaque adeo illa, quæ quidem Herodis habebatur, reuera autem Philippi erat coniunx, vita lõgiùs acta, quum priùs filiam, & ſaltatricẽ acerbo fato ſublatam vidiſſet, deinde ipſa quoque deceſſit: futuri ſæculi iudicio, & ſupplicio reſeruata, metas ibi quam citiſſimè diuinæ iræ fæces, intolerabiliſque indignationis Domini calicem hauſtura. Filiæ autem eius (dignum enim eſt, qui memoriæ commendetur) talis fuit obitus. Eundum ei quopiam brumali tempore erat, & fluuius traijciẽdus, qui cum glacie conſtrictus coagmentatuſque eſſet, pedes eum tranſibat: glacie autem rupta, idque non ſine Dei numine, demergitur illa ſtatim capite tenus, molliùſque ſe mouẽs ſaltat, non in terra, ſed in vndis: caput vero ſceleſtum frigore, & glacie concretum, deinde etiam conuulneratũ, & a reliquo corpore, nõ ferro ſed glaciei cruſtis reſectum, in glacie ipſa ſaltationem lethalem exhibet: ſpectaculoque eo omnibus præbito, in memoriam ea, quæ fecerat, ſpectantibus reuocat.

Herodiadi mors.
Filia itidem eius ſaltatricis obitus per quã acerbus.
Per quæ quis peccat, per eadem plerumque pœnas dat.

II. *Choreas ducentes loco & tempore ſacro annum integrum perſeuerant.*

Io. Trit. in Chro. monaſterij Hirſaugien.
Albert. Crãz. li. 4. Saxõ. ca. 3. & Bredẽb. l. 1. Colla. c. 59.
Gilbert. Geneb. l. 4. Cor. ſub ann. Do. 1012

IMperante Henrico ſecundo, anno ſalutis humanæ 1012. cum Rupertus presbyter eccleſiæ ſancti Magni martyris in Saxonia primam in nocte Natiuitat. Domini Miſſam inchoaſſet, quidam Othertus laicus cum alijs viris quindecim, & fœminis trib. choream ducẽs in cœmeterio, ſecularibuſq; perſtrepens cãtilenis, celebrantem nõ mediocriter diſtractum fecit. Quibus cum ſacerdos mandaret per æditũum, vt tacentes ab huiuſmodi leuitatibus in nocte tam ſancta deſiſterent, illique præcipienti non obtemperarent, commotus ille ſtans ad altare ſacroſanctum dixit: Faciat omnipotens Deus, vt per vnum annum totum ſic ſaltantes manere vos oporteat. Mirabile dictu, quia imprecantis vocem ſequutus eſt illico effectus, ita per totius anni ſpatium ſaltabant ſine intermiſſio-

miſſione die ac nocte, non edebāt, neque bibebant, abſq; ſomno manebant, non pluuia ſuper eos cecidit, non frigus, non labor, eos nec laſſitudo affecit. Nulli, quantumlibet interrogati, quicquam loquebantur, veſtiméta & calceamenta non trita. Et primo quidem vſque ad genua, deinde vſque ad femora terræ ſub pedibus conculcatæ videbantur immerſit: filius quoque ipſius ſacerdotis cum ſororem ſuam accepto brachio de medio ſaltantium vellet cū violentia educere, brachium eius de corpore abſtulit: illa autem quaſi nihil paſſa nec doluit, nec emiſit vocem, nec vna quidem gutta ſanguinis diſtillauit, ſed choream continuauit cum reliquis inceptam. Anno tandem euoluto ſanctus Heribertus Archiepiſcopus Colonienſis ad cœmeterium venit, & ſaltantes à maledicto abſoluit, introductoſque in eccleſiam Domino reconciliauit. E quibus fœminæ mox obierūt: virorum quidam in breui, qui etiam miraculis poſt mortem claruiſſe feruntur, quippe qui duram ſatis pœnitentiam egerint. Reliqui vero, quibus viuere diutiùs licuit, tremore membrorum quid paſſi fuerint oſtenderunt.

III. *De muliere choreis addicta infeliciter mortua Mechliniæ.*

Th. Cantipr. l. 2. Apum c. 49. p. 23

IN villa quadam Brabantiæ (vt mihi frater Ordinis Prædicatorū narrauit) mulier procax & vapa erat, quę in omni fere feſto choreas coniungere conſueuerat. Et factum eſt, vt iuuenibus viris ad ſaltum iuxta choream ludentibus, vni eorum pilam ferire conanti, baculus de manu ſambucalis euaderet, & dictam mulierem ducentem choreā percuſſam in capite mox necaret. Hæc vt viderunt omnes confuſi ſunt, & corpus ad domum propriam detulerunt, & in feretro poſuerunt. Presbytero autem cum clericis dicturo vigilias veniente, ecce taurus nigerrimus, imò dæmō peſſimus, cum mugitu accurriens, feretrum cum corpore deiecit, cornibuſque illud diſſipans membratim confodit, ita vt viſceribus hinc inde diſperſis, fœtor intolerabilis ſpargeretur. Fugientibus ergo cunctis, cadauer laceratum, vſque in craſtinum ſolum relinquitur, quouſque ſcilicet, euaporato fœtore, proximi eius intrare poſſent ad corpus, & ſublatum extra cœmeterium ſepelire.

Infelix interitus mulieris ſaltationi deditæ.

IV. *De tripudiantibus ſubmerſis, & muliere ſaltatrice ſubito mortua.*

Idē Tho. Cant. eodem lib. & cap. p. 14. et 15.

IN Gallia iuxta Laudunum, ſicut à presbytero villæ percepimus, quidam choriſantes ſaltibus ſuper pontem, diſrupto ſubito ponte fortiſſimo, in aquis validis totaliter ſunt ſubmerſi. Vidi & ego adhuc puer, in choreis procaciſſimam ſaltatricem, quæ me præſente poſt choreas inſolenter cum adultero luctabatur, & cum ceſſaſſet, ſubitanea morte percuſſa miſerabiliter expirauit.

V. *Quinquaginta & amplius refractarij in die feſto choriſantes à dæmone corripiuntur.*

In vita S. Eligij Ep. Nouiomenſis l. 2. c. 10 apud Su. 1. Decib. ex beato Audoeno Præſule Rothomagenſi eius æquali.

CVm aliquando dies natalitius beati Petri Apoſtoli haud procul Nouiomenſi oppido in vico quodam celebraretur, beatus Eligius illic ſuo more conſtantiſſimè prædicabat verbum Dei: dicebatque, profligandos & exterminandos eſſe cunctos dæmonum ludos, nefandas ſaltationes atque choreas, vanas quoque & impias ſuperſtitiones. Sed ea verba præcipui eius loci habitatores indigniſſimè ferebant, quod legitimas, vt ipſi putabant, conſuetudines eorum abolere vellet. Tractarunt tunc quidam impij inter ſe, præſertim è familia Erichouoaldi, qui erat palatio præfectus, de nece ſancto Eligio afferenda, ſi pergeret ipſorum nugas inſectari. Quod vbi ille comperit, martyrij incenſus deſiderio, vnā dumtaxat Diacono, & duobus clericis ſibi adiunctis, reliquis domi manere iuſſis, ocyus eò profectus eſt, & per

medias turbas tranſiens, in edito quodam loco, ante baſilicā maiori inſtantia prædicabat, acriter obiurgans illos, quod ſpretis ſalutaribus monitis, vſque adeo dæmonum ludibrijs dediti eſſent. In ijs verbis admodum commoti, conuicijs & contumelijs eū proſcindebant, mortem ei minantes, atq; dicentes: Nunquam tu, Romane, licet crebro eas taxes, noſtras poteris abrogare conſuetudines: ſed eas nos mordicus retinebimus, nec vllus mortalium tollet nobis gratiſſimos ludos. Tum ille nihil ſe proficere cernens, rei indignitate permotus Dominum Ieſum toto pectore orauit, vt permitteret homines improbos, qui tam audacter contra eius præcepta venirent, & dæmonibus petulanter obſequerētur, ab ijs ipſis obſideri: vt vel ſic cognoſcerent, quorum operibus delectarentur, & homines fideles propēſiùs laude, & prædicatione ipſius Chriſti nomen efferrent. Dixit, & confeſtim permulti, ij præſertim, qui manus ei inijcere moliebantur, à dæmonibus arrepti, multis modis debacchari cœperunt. Ea re valde territi omnes, qui aderāt, ad hominis Dei ſe veſtigia abijciebant, veriti, ne ſimilia paterentur: promittebantque ſe dictis ejus omnibus audientes fore. Ad quos vir beatus: Ne timueritis, inquit, ſed iuſtum Dei iudicium laudare: dignum eſt enim, vt qui eius iuſſa contemnunt, ad tempus illis traditi, quos amant, ſentiant magiſtros ſuos, quos colunt. Vos autem ſi Chriſti præceptis libenter parere vultis, nihil timeatis hos latrunculos. Multis autem rogantibus, vt pro eis Dominum deprecaretur: Sinite, inquit, reipſa experiri illos, quibus hactenus morem geſſerint. Atque ita illo anno vſque ad anniuerſarium eius ſolemnitatis diem, manſerunt illi obſeſſi à dæmonibus. In ipſa autem ſolemnitate, iuſſit eos omnes exhiberi palam, porrigenſque eis aquam benedictam, illico curauit illos. Erant ſanè homines ampliùs quinquaginta: cumque eos probè inſtituiſſet, & grauiter obiurgaſſet, ſanos à ſe dimiſit.

Cōſuetudo praua agrè tollitur.

Choreis & ludicris addicti homines 50. arripiuntur à dæmonibus per annum.

Latrūculi dicuntur dæmones.

Aqua benedicta vis.

VI. *Choreas ducentes innumeri perempti omnes præter ſponſos.*

SÆpenumero accidit, vt ſponſi diuinum matrimonij ſacramentum, vti oportet, excolant, & ij, qui nuptias eorum celebrant, culparum nexibus ſeſe illaqueent. Vnde in eos diuina prouenit vltio, cum Dei gratia ſponſis affulgent. Agebantur Qualenſes in Lubica nuptiæ, aderatque frequentiſſima virorum, mulierumque multitudo choreas ducens: ignis incognita origine domum inuadit, perimuntur ab eo centum octoginta vtriuſque ſexus: ſoli ſponſi nudi è lecto euaſere incolumes. Vnde datus eſt prouerbio locus, Nuptiæ ſcilicet Qualenſes.

Albert. Cranz. l. 12. Vandal. hiſt. c. 14. Maiolus Colloq. 4 §. th. 22. Dā. 1440

Nuptiæ Qualenſes, quæ.

VII. *Clericus choreæ ad ictus ſibi, & aliquot alijs inde vitæ filum abrumpit.*

LVdouicus Marchio Miſnenſis, ab Halberſtadenſe ab Bambergenſem, hinc ad Magdeburgenſem Archiepiſcopatum euectus, choreas & carmina non omiſit: plus in eo valebat patrius mos, quam Chriſti religio. Ad dies carniſpriuij vocauit miniſterialium ſuorum puellas, & matronas in oppidum Caluen, ipſeque primus in prętorio ſpatioſo choreis intererat fœminarum reſtim ducens. Die lunæ ad horam veſperam apparuit ignis in camera leuiſſimus, qui vel à puero reſtingui potuiſſet. Nemo occurrebat, ſed ad gradus feſtinabāt vniuerſi tanta contentione, vt pondere victa domus, crepitu ingenti edito, ſubſideret, & per ſcalas lapideas Archiepiſcopus, manu tenens dominam, cum trecentis alijs rueret, & poſtera die moreretur. Ex reliquis tres ſoli periere.

Ide Crāz. li. 10. Metr. c. 23. & l. 10. Saxo. c. 5.

Choreæ ſcceleſi s. licis n. xa.

VIII. *Du-*

VIII. *Ducenti choriꝫantes Traiecti in flumine pereunt.*

Idem Cranz. l.8. Metrop.cap. 39.

SVb Rudolpho I. cum Traiecti, iuuenes, puellæ, viri & fœminæ choreas ducerent in ponte frequentes, & venerabile Chriſti ſacramentum deferretur, nec illi proſternerentur, intenti vanitatibus, mox ponte decidente, ducenti prope mortales perierunt.

IX. *De ſorore S. Damiani Cardinalis ob cantilenam in chorea auditam diu caſtigata.*

Florent. Harthemi' Carthuſ.l.2 Inſtitut. Chriſtia. cap. 25. & Mathias Feliſius in Decalogi Precept. 3.c.14. Carol. Sigon. l.20 de Regno Italiæ an.1269

LEgitur de ſorore ſancti Damiani, quod ob delectationem nimiam, quam habuit in cantilena ex cubiculo in choreis audita, octodecim diebus punita ſit pœnis purgatorijs, vt ipſa poſtea cuidam ſancto reuelauit.

X. *Choream graues aliquando rixas adferre.*

BEcatelli & Salæ ſæuo inter ſe certamine conflixerunt. Cauſam rixæ attulit Bartholomæus Becatellus à Hieronymo Sala, quem præire in ducenda chorea voluit, in facie ſauciatus. Concurſu ab vtriſque familijs illico facto, ac certamine inito multi, vtrinque occiſi ac vulnerati ſunt, maiorque nimirũ ſubſequuta cædes fuiſſet, niſi Albertus prætor cum cohorte ſua intercurrens ſæuientem ſeditionis flammam compeſcuiſſet, ac Hieronymum comprehenſum in carcerẽ coniecisset, vbi eum tam diu habuit donec pace compoſita, in gratiam ipſæ inter ſe familiæ redierunt.

Chorea rixarum cauſa.

XI. *De ſpectro nudè tripudiare viſo in medio choreæ.*

Ex Hectore Boethio in Scoticis Annal. Renatus Choppin. de ſacra Politia l.3.ti.7.

ALexander III. Scotorum Rex, ſenex, quum tertio vxorem ſibi deſponderet Druydum Comitis filiam, & noctu feſtum celebraretur, vidit cum aulica familia mortuum in fine choreæ carnibus exutum ſaltantem. Quod cum Rex, cæterique animaduerterent, attoniti primum ſubſtitere: deinde omen aduerſari non ſolum tunc, ſed & in poſterum dimiſerunt nuptiales iocos. Nec inaniter hoc viſum: nam eodem anno Rex inſidens equo impotenti, excuſſus & occiſus eſt. Inde etiam clades & ſeditiones ortæ, quæ florentiſſimum alioqui regnum euerterunt. Sub annum Domini 1290. hæc contigerunt.

XII. *De pœna ciuili à magiſtratu illata in quoſdam mercatores Lutheranos fœdiſſime tripudiantes.*

Olaus Magnus Epiſc.Vpſalenſis, Sueciæ & Gothiæ Primas lib. 15. hiſt. de Gentib. Septentrion. c. 11.

HOc vnum præterea in æternam commendationem Regiæ ciuitatis Gedanenſis terræ Pruſſiæ verſus Aquilonem, hic afferre licebit, quod circa annum Domini 1530 contigit. Quidã impuriſſimi mercatores, Lutherana licentia præſumptuoſi facti, numero ſeptem, cum tot meretricibus nudato ſexu choream (quam Adæ Euæque vocabant) præmiſſa turpiſſima ſaltatione inſtituere conantes, in ipſo exordio iuſſu Magiſtratus capti, & ad publicam ſtatuam ignominijs plenam, vehementiſſimis chordis, ac aſperrimis virgis cæſi, boniſque omnibus priuati, extra dominia eorum, & portam ciuitatis miniſterio tortorũ educti, perpetuo ſunt proſcripti, domuſque ſolo æquata, ſub legẽ annexa: ne quis eam vllo vnquam tempore inhabitaret. Fũdus, & domus hæc cuidam mercatori famoſiſſimo, Iacobo Campen nomine, attinebat, quam aliquoties vidi.

XIII. *Tibia canente ob ſcœno tibicine ante eum dæmon viſus eſt ſaltare.*

Tho.Cãtipr. li.2 Apum cap. 49. par.21.

QVod hiſtrionibus & tibia canentibus applaudant dæmones, per generoſum, & verè ſanctum virum Goſuuinum Dominum de Velpia, militem in ducatu Brabantiæ veraciter accepi. Habebat ille, vt mihi retulit, famulum quendam nocturnæ cuſtodiæ deputatum; qui obſcœnus nimis & lubricus, congregationes puellarum ac iuuenum, tibia canens & fiſtulis,

Dæmon ſaltat an te tibicinem obſcœna canentem. fiſtulis, faciebat. Hic cum ſemel veſpere tibia caneret, & geſticulationibus ac ſaltibus concreparet, vidit dictus miles manifeſtiſſimè dæmonem cornutum, villoſum, vibrantibus & igneis oculis ante tibicinem ſaltare, & ſecundum motum illius motibus diuerſimodis congaudere. Hoc igitur cum ſeruo Dominus intimaſſet, & ille nollet deſiſtere à damnabili ludo, & maximè in prouocatione in obſcœnis carminibus puellarum, dimiſit eum *Tibicinis mors infelix.* ac repulit. Ille verò poſt paucos dies reproba morte percuſſus vitam miſeram terminauit.

X I V. *Tibicen alius fulmine percutitur, & brachium eius a dæmonibus aſportatur.*

Idē Thom. eod. li. c. 57. p. 4. AD occiſionem vero hominū qualiter permittente Deo cooperentur dæmones, audiamus. Marchia in Flandriæ atque Brabantiæ diſtrictu villa populoſiſſima ſita eſt, in qua dedicatio celebrata multos ad ſpectacula & ad luſum traxerat. Inter quos vt à magiſtro Guilelmo, bono & litterato presbytero, & de eiſdem partibus nato percepimus: quidam tibicē erat, qui Choriſantes iuuenes & puellas ſaltationibus & geſticulationibus ſuis ad carmina obſcœna, & turpia concitabat. Hinc cælo nubibus circa veſperas obſcurato, quiq; ad propria redierunt. Solo autem tibicine nondum luſibus ſatiato, per viam ad ſolita remeante, ac canente tibia, & ſaltante, & poſteriorum ſonitibus turpiter inſonante, duo pueri paſtores vbi coruſcationes, & tonitrua imminere viderūt, ad dumeta fugerunt, & eis videntibus in tibicinem fulmen cecidit, & extinxit, & eius brachium amputauit. Nec mora, viderūt pueri, quod duo nigerrimi canes ex inſperato venerunt, & inter ſe pendulum extincti brachium deportarunt. Hæc poſt tonitrua nunciantibus pueris amici venerunt, & cadauer mortui ad propria detulerunt. Mane autē, dicente presbytero, quia in atrio fidelium ſepeliendus non eſſet, quē in ludis turpibus, tam notabiliter tonitruum occidiſſet, reſponderunt amici. Etſi extinctus ſit tonitruo, tamen ad dedicationē eccleſiæ peregrinus cum alijs occurrit. Permiſit ergo presbyter, *Eius cadauer dæmonibus loco ſuo eiectum. Brachium à dæmonibus ablatum.* etſi dolens, vt in atrio ſit ſepultus. Et vide rectitudinem diuini iudicij. Mane facto ſepulcrum patens inuentum eſt, & loculus, in quo iacuerat, vacuus & eiectus. Cadauer verò, vt optimè credi poteſt, ſicut & eius brachium, à dæmonibus aſportatū eſt. Nota ergo, lector, quod tali vindicta digni ſunt, etſi eos, patiente Deo, tales ſemper caſus non puniant, qui turpibus ludis & cantibus ſacra fidelium atria & eccleſiam inhonorant.

X V. *Vtile conſilium ad diſſipandas choreas.*

Ex litt. an. Societ. in Prou. Neap. & Colleg. Nolano. an. 1585 IN vrbe Nolana per bacchanaliorum dies, quos peruerſa hominum conſuetudo omni impunitati licentięque dicauit, quidam è noſtris concionabūdus, cum in medium ludicrum, quod tū dabatur à perſonatis, ſe iniecisſet, totam repente multitudinem à ſpectaculo auertit: vt ipſi quoque ludiones, perſonis poſitis, cæteram turbam ſequi in templum nō dubitarint: hic partim cōcione, partim alijs diuinarum rerum occupationibus totus ille traductus eſt dies. Nec minus feliciter de noſtris alter in pago proximo, cum perſonati in foro plurimi conſertis inter ſe manibus choreas ducerent, cæteraque paganorum turba ludicro eſſet intēta, Chriſti cum effigie in crucem acti ſeſe immiſit in medium: & tum orationis vi, tum ſpecie ipſa Redemptoris ita percu it vniuerſos, vt illico ad genua ingenti cum deteſtatione facti prociderint. Iuſſit eos Pater, pœnarum loco, ſymbolū Apoſtolicum clara voce pronunciare. Inde ad ędem noſtram, quæ mille paſſus aberat, vniuerſa multitudine comitatus aſcendit. Ibi plurima animarum expiatio facta eſt.

TIT. V. De perſonatis, & infauſto eorum ſucceſſu.

EXEMP. I. *De miſera morte quatuor perſonatorum.*

Paulus Æmil. li. 10. hiſt. Franc Fräciſc. Belleforeſtius in vita Carolis VI.

CElebrabantur in aula Regis Galliç Caroli VI. cuiuſdam nobilis feſtiuitates nuptiales Rex animi recreãdi gratia (erat enim mente paulisper læſus) & noui ſpectaculi conuiuis exhibendi ſtudio, cum quinque alijs, ludis nocturnis, id cœnaculum prodijt, vultu in leonini oris imaginem perſonato: reliquum verò corpus delibutum, multoque lino depexo, ac in villos confectoita contexit, vt hiſpidi ac ſemiferi portenti ſpeciem ſpectantibus præberet. In orbem reſtedata choreas pedibus plaudũt, feſcennino carmine modulantes. Tota ex regia fit concurſus ad picatorum ſpectaculum. Ludouicus Aurelianenſ. Regis frater, ſtudio clariùs viſendi, correptam facem propiùs admouit. Ex qua ſcintilla forte in Regem incidens, repentinum, in omnes illos effuſa flamma, conflauit incendium. Rege vix ſeruato vxoris Biturigis veſte caudata fluxaque, qua inuolutus eſt, antequam ad viuum flamma iam corpus lambens perueniſſet, quatuor miſerè vſtulati perierunt. Quintus in propinquam promi cellam ruens, aqua vinoque ſe perluens, ſalutem ſibi peperit.

Larvarũ vſus periculoſus, & Chriſtianis indignus.

II. *De tribus Comitibus perſonatis à combuſtione etiam extinctis.*

Simon Maiol. 5. 2. Colloquiorum Colloq. 7. ex Luc. Marinæo de rebus Hiſp.

IDem in Germania accidit an 1570. cum Comites aliquot Hohenloenſes multis comitati nobilibus Eberhardum conſanguineum ſuum in arce Vualdemberga, feſto Bacchanaliorum viſitandi ſtudio conueniſſent. Hi vt nobilibus matronis, & puellis nocturnum quoddam ludicrum (vt mos iſte nimis frequens obtinuit) exhiberent: Faunorum perſonas, multa ſtupa, lineis veſtibus pice reſinaque agglutinatis, mentiti, iucundiſſimo ſpectaculo conuiuas ad ludum proiectis in menſam teſſeris, prouocant. Ex quibus vnam fortuito caſu in terram delapſa, puer perſonatus dum repetit funalis incautius adhibiti flammam concipit, & opem implorat aſtãtium. Eberhardus ipſe, pro ſua pietate, puero periclitanti opitulaturus, eodẽ malo corripitur: incenduntur & reliqui. Iocus eſſe primo viſus eſt. Mox rem ſeriò agi clamores omnium indicant. Ad labrum vicinum, quod Comes in hunc euentum aqua adimpleri iuſſerat, certatim accurrunt. At illud modo exaruerat. Erat qui pſycterũ aqua plenum afferret, ſed in ipſo limine prę nimia feſtinatione offendens collabitur, effuſa, quæ intus erat, aqua. Alterius aquam ferentis cadus ligneus fatiſcens auxilij deſperatione calamitatem auget. Et vertitur lætitia in miſerabilem eiulatum, dum tribus horis tres Comites, in ipſo ætatis flore, miſeris vſtulati modis periere. Vſque adeò nulla eſt ſincera voluptas, ſolicitumq; aliquid lætis interuenit.

TIT. VI. De alea, & aleatoribus.

EXEMP. I. *Aleator blaſphemus diuina vltione corripitur.*

Robert. Gaguin li. 6. A... nal. F... in Phil... po Au...

QVo tempore agebatur de pace inter Francorum Regem Philippum Auguſtum, & Richardum Aquitaniæ Ducem, quidam ſatellites à Richardo introducti, quos ætas illa coterellos appellauit, dum alea ludũt, quidam perditis nummis blaſphemus in Deum, dum ſimulacrum Virginis filium dextra geſtantis in templi veſtibulo adſpicit, iacto in imaginem lapide brachij partem à filio abrupit, ex quo profluens cruor multis ęgrotantibus ſalus fuit. Satelles autem Virginis contemptor dæmonio mox abreptus eodem die ſpiritum miſerabiliter efflauit.

II. De

II. *De Iudæo & Chriſtiano teſſerarum luſoribus horrende à Deo punitis.*

Ex Thoma Cantipratano lib. 2. Apum c. 49 p. 9.

FVi in quadam villa Campaniæ, vbi Iudæus cum Chriſtiano in ſacra nocte Paraſceues in teſſerarum ludo conſedit. Cumque Iudæus multam pecuniā perderet, & ex hoc impatientiùs turbaretur, tandem in Chriſtum retorquēs iniuriam blaſphemauit. Et mox cum ad iactandum hazardū teſſeras collegiſſet, manus eius cum teſſeris fit contracta. Qui reprobo furore ſuccenſus, cum ipſa contracta manu mēſam luſoriam percutere niteretur, iterato in Chriſtum, & matrem eius blaſphemiam turpiſſimam euomens, ſtatim, euerſis terribiliter oculis cecidit, & exſpirauit. Chriſtianus verò colluſor illius pauore nimio in amentiam verſus, elanguuit, & miſeram vitam morte miſera finiuit.

Blaſphemia horrēda premium. Peccati alieni cōpos puniᵗur, quia execratrones illas non compeſcuit.

III. *Alea ludentes & blaſphemantes adoleſcentes, Chriſtum Dominum vulneribus afficiunt.*

Idem ib. p. 10.

IN Brabantiæ partibus, vrbe Louanio, ciuem vidimus generoſum & bonum, qui in nocte ſancta Paraſceues ad matutinas ſurgens, tranſibat ante cellarium in platea, in quo perditiſſimi adoleſcentes ad ludum teſſerarū ſedentes, blaſphemijs & iuramentis inuicem contendebant. Tranſiens autem ciuis inuenit homines plateæ ante cellarium, qui magno murmure plangebant hominem quēdam ignotum miſerabiliter plagatum, & ſanguine cruentatum. Qui, cum quæreret auctorem læſionis tantæ quis eſſet reſponderunt: Iſti, inquiunt, iuuenes, qui hic in cellario ad teſſeras ludunt. Mox igitur ingreſſus ciuis improperat ludentibus tali nocte, & eos duris verbis interrogat, cur hominem ignotum ingreſſum ad eos tam crudeliter verberaſſent? Attoniti autem iuuenes negāt aliquem ad eos intraſſe, poſtquam conſederant. Nullum verò ab eis, vel verbo vel verbere laceſſitum. Et mox cum ciue ſurgentes, omnes quærunt hominem cruentatum, nec inueniunt. Conuerſi itaque ſinguli ad ſeipſos, animaduertunt iuramentis ſuis terribilibus rurſum Chriſtum Dominum contumelijs affectum, rurſum improperijs cruciatum.

Alea ludentium & blaſphemantium horridum exemplū.

IV. *De quodam ludo teſſerarum valde addicto, à dæmone tandem abrepto.*

Cæſarius Heiſterbac. l. 5. Illuſt. mirac. c. 34

IN Suſatia, quæ ciuitas eſt diœceſis Colonienſis, miles quidam Thyemo nomine habitabat, qui ſic totus deditus erat ludo teſſerarum, vt non die, non nocte quieſceret, ſemper ſacculum cum nummis ſe cum portabat, vt ſecum ludere volentibus obuiaret. Ita in ludis expeditus: & fortunatus erat, vt vix aliquis ab illo ſine damno recederet. Vt autem poſteris oſtenderetur, quantum Deo tales ludi, in quibus iræ, inuidia, rixæ, & damna ſuſcitantur, peccatique verba rotātur, contrarij forent, permiſſum eſt Diabolo, vt cum eo luderet, qui multis illuſerat, atque euiſceraueraт, quinque multorum marſupia euacuarat. Nocte quadam domum eius in ſpecie cuiuſdam ludere volentis intrans, ſacculumque nummis refertum ſub aſcella portans, ad tabulam ſedit, denarios liberaliter appoſuit, teſſeras iactauit, & multa acquiſiuit. Cui cum proſperè ſuccederet, & militi iam pecunia quam apponeret, defuiſſet, iratus ait: Nunquid non Diabolus es tu? Et ille: Nunc ſatis eſt, appropinquat enim tēpus matutinale, oportet nos ire. Tollenſque illum per tectum traxit, cuius viſcera tegulis retrahentibus miſerabiliter excuſſit, & quid de eius corpore factum ſit, vel in quem locum illud proiecerit vſque hodie, tam à filio eius, quam à cæteris, qui illum nouerāt, ignoratur. Manè verò viſcerum eius reliquiæ tegulis inhærentes repertæ ſunt. Benè diabolus ſuos miniſtros in hoc mundo finit proſperari, quos ſemper in fine decipit.

Teſſeris addictus à dæmone abripitur.

V. *De Brauone milite Hiſpano aleatore à dæmone in altum ſublato.*

P. Mart. Delrio l. 3. diſquiſitio. magic. q. 1. q. 7. ſ. ſt. 1.

PAri terrore, ſed meliore ſucceſſu miles Hiſpanus hic in Belgia ante annos viginti duos, cum adhuc ſæculo manerem, à Deo commonitus tantum fuit. Capitaneus Brauo vocabatur, ſæpe à me viſus, deditus ſupra modum aleæ, & in ludo diras iacere in ſe iuxta atque alios pronus. Quadam die cum damnoſi ſemper numeri lucrum iactu quærenti ſubſilirent: ira efferueſcens in caput ſuum diriſſima precabatur, & ſubito coram multis, qui aderant, ab inuiſa manu ad tabulatum vſque ſublatus, poſt aliquod tempus, mortuo, quam viuo facie ſimilior in ſolum deponitur. Felix, ſi vt pallorem cadauerosum toto poſt vitæ tempore ſuſtinuit, ſic reſipiſcens luſus auiditatem depoſuiſſet.

Brauo aleator à dæmone in altum rapitur.

VI. *De alio aleatore blaſphemo pro ſuo horrendo crimine.*

P. Nicol. Serarius Soc. I. ſu S. Theol. Doctor l. 5. Rerũ Moguntiaca ũ in Adolpho 1. ex Theoder. eo Greſemũdo Iureconſulto, et Bie dimb. li. 3. Colla. ſacr. cap. 18. anno 1383.

ANno ſalutis noſtræ 1383. fuit in his regionibus homo quidam, cui nomen Scheltrof, de cuius origine & patria neq; aliquid adhuc compertum habeo, neque magnopere attinet rimari, humili certè genere, & ex infima plebe fuiſſe ortum fama cõſentit: ſed qui natalium obſcuritatem, veluti alter Heroſtratus incenſor delubri Epheſiæ Dianæ, inſigni ſcelere illuſtrauit, immortali quadam infamia nominatiſſimus. Hic igitur cum alioquin à natura præditus eſſet maligno ingenio, factus eſt etiam vltrò, tam licentia, quam peccandi conſuetudine deterior. Neque flagitijs tantum, ſed etiam infamia ipſa delectatus in luſtris, & tabernis ætatem agebat. Fuit autem appetentiſſimus ludi, ex quo pleraque vitiorum genera, tanquam vermes è putri cadauere vberum erumpunt: præcipuè verò impietas erga Deum inde naſcitur: qua duce Scheltrof tantum nefas admiſit, quãtum vix omnibus retro ſæculis auditum eſt. Cum enim alioquin volens pro conſuetudine ſua fortunam ludo experiri, quoſdam etiam ſui ſimiles ad eius rei concionem illexiſſet, (nam fere nunquam in magna ciuitate complices peccaturo defuere) itum eſt ab illis in quoddam diuerſorium publicum ſiue tabernam ſuburbij Moguntini Filxbach appellati. Nomen verò, & ſignum ipſius tabernæ, flos erat, dicebaturq; vulgo *Zu der blumen.* Cumque illic aliquamdiu taxillis luſiſſent, cõtigit forte, vt Scheltrof parum proſpera fortuna vſus pecuniam fere omnẽ, quam habebat, perderet, multumque detrimenti (opinione ſua) acciperet, quod cum per ludi progreſſum nedum non emendaret, verum etiã immodicè augeret, cœpit tandem (vti ſolebat grauiter ſtomachari) & poſt cõuincia colluſoribus dicta, Deũ etiam & ſanctos blaſphemare. Sunt qui referant eum hac ira, & impietate ſuccenſum, palã fuiſſe minitatum, quãcunq; Crucifixi Ieſu imaginem primum obuiã habuiſſet, ab ea ſe præſentis damni pœnas & vindictam repetiturum. Quod etſi huius hominis impietati plurimùm congruebat, multumque credibi e eſt, tamen id pro comperto affirmare non auſim. Hoc ſanè cõſtat, eum a ſocijs nihil pacatiore animo digreſſum perueniſſe ad ſacellum quoddam inter Diui Albani, & hãc B. Virginis Eccleſiam ſitum, vbi iam olim hæc ſimulacra fuerant repoſita. Plenus erat haud dubiæ impietatis, & qui ſcelus abominabile iam dudum animo conceptum mox effundere concupiſceret. Quam primum ergo ad id ſacelli peruenit, hanc imaginem Crucifixi diſſecuit, ita vt nec vllatenus hæreret quidem. Mox Diuæ Virginis, aliorumque ſanctorũ ſignis cruci aſtantibus, cæſim & punctim pleraque vulnera inflixit. Haud abſimilis lupo, qui maiore interdum cædis libidine, quam fame percitus in ouile indefenſum graſſatur. Hactenus Scheltrof debacchatus eſt. Quæ vero ſequuntur, ad

Aleatoris blaſphemia in Deum & ſanctos.

Imagin Crucifixi, D. V. gi. et Sã ctorũ p pe Mog tiã vu nerat leator.

E ludo malaqua erũpant.

Abimanimis vulneratis cruor vbertim profluit. ad vindictam diuinam, & miraculum ipſum pertinent. Terrificus enim & admirabilis ille cruor, quem hic tibi videre licet, ſubito ex vulneribus à crudeliſſimo illo ſicario paſſim illatis effluxit: ceu non lignea ſimulacra, ſed viui homines eam iniuriam perpeſſi forent. Crederes Deum ipſum tanto ſcelere appetitum quodammodo indoluiſſe, & tam ſtupendo miraculo veluti manifeſta doloris confeſſione, mortales ad vindictam faciendam animaſſe. Scheltrof autem iam expleta impietate ſua, ſiue nutu Dei affixus, ſiue ipſo cruoris miraculo exterritus, inde pedem non mouit, donec à ſuperuenientibus in flagrāti crimine deprehenſus, & in vrbem Moguntinam captiuus deductus eſt, non iam ſuæ, ſed diuinæ iræ memor, anxiuſque metu pœnarum, quas paulò poſt dedit, non quidem flagitio ſuo reſpondentes (non enim tantæ impietati par ſuppliciū excogitari poterat) ſed quas homini homines infligere debuerunt. Viuus enim in conſpectu populi exuſtus eſt, non longè ab vrbe, *Funeſtus taxillatoris iconomachi interitus.* in eo loco, quem Iudæorum arenam vulgo appellant: quod Iudæi quondam cadauera ſua illic humare ſolerent. Hac morte impijſſimus ille conſumptus eſt. Imagines verò vulneribus & cruore inſignes ab ædicula illa veteri ad hoc templum ſumma veneratione: ſacerdotum manibus translatæ fuerunt. Vbi in hodiernum vſque diem terrificus ille cruor viſitur, & admodum religiosè colitur, multique mortales variè afflicti, ſuſceptis votis, Dei Opt. Max. clementiam experti, & ſalutem adepti ſunt.

VII. *De alio aleatore pecunijs exhauſto & blaſphemante diuinitus caſtigato.*

Ex litt. an. Prou. Venet. 1585. Brixiæ in Prouincia Veneta nobilis aleator ingenti pecunia deperdita, furore actus templum ingreditur. Hic aræ ſacratum lapidem nefaria manu contrectat, & iacere in Deum maledicta ſacrilego ore non horret. Vix ad aras manus admouerat, cum digiti protinus exareſcunt. Reformidare ille ſubito numen cœpit, quod tā præſens in repetendis pœnis erat expertus, & confeſtim venit ad noſtros, vt aſtrictum tanto ſcelere animū confeſſione laxaret.

VIII. *De horrenda Dei in aleatorem diris ſe deuouentem animaduerſione.*

IN Prouincia Luſitaniæ miles cum templum peteret, vt de more ſacris *Ex litt. eiuſdem anni in Prou. Luſitan. in Colleg. Angra.* adeſſet, à comitibus auocatur ad ludū. Hic cum pecunias amitteret, ſibi ſuiſque procreatoribus mala omnia precatur, nec tamē ab alea, ſpe recuperandi quod perdidit, auelli poterat. Sed cū ea iterum malè cederet, infernis ſeſe deuouet furijs, & dæmones, vt ſe rapiant infelicē, deſperatis clamorib. inuocat. An, inquit, auditis: an temerè *Diris ſeſe deuouet aleator.* verba iacto, & præſtigijs deceptus inanibus, dæmones cū re vera nō ſint, eſſe credo. Mira res ſubito deiectus in terram & linguæ & auriū vſu priuatur, cūq; dies aliquot iacuiſſet vt mortuus, ad valetudinarium perductus, inſtar *In aleatorem vltio horrēda.* furioſi canis in eos, qui ſe viſerent, irruebat, mutaq; erat lingua maledica, & imis demerſa faucibus agitari ſuo arbitratu, nutuq; nō poterat. Adit hominē vnus è noſtris, nutibuſque, vt diuinā miſericordiā ad memoriam redigat, cohortatur. Paruit monitis ęger & diuina implorata clementia melior eſt factus Mox confirmatis vtcumque viribus, vrbis tēpla cum lacrymis circuire cœpit, & veniam pacemque à Deo precari. Noſtri hominem ſic inſtituunt, non tam oratione quam ſcripto, quoniam nondū vis audiendi redierat, vt ad commune omnium perfugium, cæli terræque Reginam preces frequenter adhibeat, ita fore, vt à Deo, quicquid poſceret, impetraret, nec inane conſiliū fuit: ſabbato enim, quē Eccleſia diem colendæ Dei matri vetere inſtituto dicauit, ad eius proſtratus effigiē longas preces lacrymaſque fundēs, repētina & inuſitata voluptate perſu-

perfuſus, percipere ſibi ab ea munus aliquod videbatur. Inde in aliud Dei matris ſacellum immigrat, & lychni penſilis oleo fauces linit itum ad preces recurrit ardens, & in ipſo precationis æſtu vox redit: Hic verſus in Dei, Deique matris laudes, beneficium acceptum prædicare, & vt ſe gratū memoremque præberet, remiſſo militiæ nuncio, B. Virgini ſe dicare, cuius etiam ædis miniſterio in perpetuum ſe addixit: tantò futurus contra dæmones, quibus ſe tradiderat, tutior, quantò eſt eius, quo ſe tranſtulit, tutela maior.

IX. *De miſero aleatore cacodæmonis arte, & induſtria ad ſuſpendium adacto.*

Et lit. an. Societa. Ieſu an. 1592 ſub Prou. Luſit.

RVrſum anno Domini 1592. præuiſum fuit ſaluti perditi cuiuſdā aleatoris, cuius caſum libet hic ad aliorum documentum exponere. Inter ludendum perditæ dolore pecuniæ ſe diris ille deuouerat: Furens domum è ludo redibat. Occurrunt formam hominum induti laruę quos nummos amiſerat, reſtituunt, benigniſſimèque ſibi deuinciunt, conantur auocare in vallem quandam multis cædibus, & latrocinijs infamem. Sed non perſuadent: domum deducunt, & gurguſtiolum ingreſſo oſtendunt repente aulam auguſtiſſimam circumquaque fulgentem aureis laquearibus, ſericis aulæis, precioſa ſuppellectili, qualis à poeticis auctoribus fingi ſolet. Illarum ſe diuinatum profitentur auctores, affirmant, ſi illis perpetuo beatus perfrui velit, vnā eſſe viam laqueum, eo animam eripiat ex vitæ, mortalis ærumnis: homo præſenti ſpectaculo, argumentorum vi, atque copia pene extra ſe poſitus, arripit lineum funiculum, quem cōmodiſſimè aptatum porrigebant, ceruices præligat, reductoque à terra corpore obruiſſet omnino ſpiritum, ni ſtrepitu excitata vicina irrupiſſet in domunculam, & fracto laqueo vinculis mortis miſerum diſſoluiſſet: non tamen à conſilio diſcedit, & quoniam per ſummam domeſticorum vigilantiam alia non patet via, dum decūbit, iiſdem vſus auctoribus collum irretit longæ reſti, funiculi extrema ad imos pedes alligat, atque ita ad pedum porrectionem labili nodo ſe contrahente animam interclusiſſet, niſi re cognita familiares diſturbaſſent inceptum, ſuæque diffiſi diligētiæ diuinos accerſiuiſſent Societatis medicos, qui ſacris medicamentis depulerunt dęmonem, & miſerum corporis animique ſaluti reſtituerunt.

Aleator ad ſuſpēdium adigitur dæmonis arte.

X. *Alealuſum interdicebat domeſticis ſuis S. Elzearius ſub graui pœna.*

In vita ei⁹ apud Sur. tom. 5. Septē. 27.

INter eas leges, quas Elzearius Comes Arianus in Prouincia Narbonenſi condiderat pro bono regimine domus, hanc etiā interiecerat, vt nulli fas eſſet ludere teſſeris, aut alio vti luſu illicito, turpi & inhoneſto. Si quis verò contra feciſſet, grauis illum pœna manebat.

XI. *De ſcachorum ludo Epiſcopis, & ſacerdotibus interdicto.*

Baro. to. 11. Annal. ad an. Do. 1061. 41. 42. ex Petro Damiano.

HIc planè, ſi quod mihi de venerabili Florentiæ ciuitatis Epiſcopo contigerit, recolo, alienum eſſe ab ędificatione non credo. Dum aliquando illi eſſem comes itineris, veſpertinum tandem ſubeuntes hoſpitium, ego me in presbyteri cellam ſemoui: is verò in ſpatioſa domo cum commeantium turba reſedit. Mane autem facto à meo agaſone ſignificatum eſt, quod prædictus Epiſcopus ludo præfuerat ſcachorum. Quod profecto verbum velut ſagitta cor meum acutiſſimè pupugit, & indignationis vulnus inflixit. Hora autem, quæ mihi videbatur, electa, conuenio hominem, & acriter inuehor, hoc mihi ſermonis initium arripiens, aio: Librata manu virgas, & exero, & plagas infligere quæro, ſi ſit qui terga ſubijciat. Et ille, Si auferatur, inquit, culpa, non recuſabitur pęnitentia. Rectène, inquam, tuique

Lud⁹ ſcachorū in Epiſcopis & Sacerdotib. reprehēditur.

erat

erat officij veſpere in ſcachorum vanitate colludere, & manum Dominici corporis oblatricem, linguam inter Deum, & populum mediatricem ſacrilegi ludibrij contaminatione fœdare: præſertim cum canonica decernat auctoritas, vt aleatores Epiſcopi deponantur? Et quid prodeſt ei, quem efficaciter auctoritas damnat, etiamſi extrinſecus iudicium non accedat? Ille autem ex diuerſitate nominum defenſionis ſibi faciens ſcutum, ait, aliud eſſe ſcachum, aliud aleam: aleas ergo auctoritas illa prohibuit, ſcachos vero tacendo eſſe conceſſos. Ad quod ego, Scachum, inquam, ſcriptura non ponit, ſed vtriuſque ludi genus aleæ nomine comprehendit. Quapropter dum alea prohibetur, & nominatim de ſcacho nihil dicitur, conſtat procul dubio, vtrumque genus comprehendi vno vocabulo, vnius ſententiæ auctoritate damnatum. Tunc ille (vt mitis animi & perſpicacis ingenij) redditis rationibus humiliter acquieuit culpam nullatenus iterandam certa pollicitatione conſtituit: iniungi ſibi pœnitentiam poſtulauit. Cui mox præcepi, vt ter Pſalterium meditando percurreret, ac duodecim pauperum pedes ſub totidem numiſmatum erogatione, eorumque recreatione lauaret. Hac ſcilicet ratione perſpecta, vt quoniam hæc culpa manibus, & ſermonibus commiſſa erat, lauando pauperum pedes, ſuas potius à culpæ contagio manus ablueret, & imprimens alienis veſtigijs ora, pacem ſibi cum Domino, quem per ſiendos iocos offenderat, reformaret.

C. non Apoſt. d. 35. cap. Epiſ. L. Inter dicimus C. de Epiſc. & Cler.

Pœnitentia ob ſcachorum luſum Epiſcopo impoſita.

Hoc autem diximus, vt,
quam inhoneſtum,
quam abſurdum,
quam deniq;
fœdum
ſit
hoc ludibrium in ſacerdote, ex alterius emendatione noſcatur.

Tit. VII. De venatione & torneamento.

Exemp. I. *De venatione Epiſcopis & Sacerdotibus prohibita.*

Cvm irrepſiſſet prauus ille vſus in Gallijs, vt Epiſcopi Reges adeuntes, ipſos etiam negotiorum cauſa in venationibus ſequerentur, atq; ijdem mox ex Epiſcopis in venatores transformarentur, alerentque canes & accipitres, ſicque fieret, vt in Epiſcoporum quorumdam domibus audirentur eiuſmodi aues ſtridere, caneſque latrare, vetuit ſynodus Matiſconenſis iſta fieri, ſtatuto canone, ad cuius finem hæc leguntur: Cuſtodienda eſt igitur Epiſcopalis habitatio Hymnis, non latratibus, operibus bonis, non morſibus venenoſis. Vbi igitur Dei eſt aſſiduitas cantilenæ, mōſtrum eſt, & dedecoris nota, canes ibi vel accipitres habitare: & poſt in Synod. Germa. Bonif. Venationes, & ſyluaticas vagationes cum canibus omnibus ſeruis Dei interdiximus, & vt accipitres & falcones non habeant.

Exc. 13. Concil. Matiſ. ô. Bar. to. 7 an. 588.

Venatio eccleſiaſticis prohibita.

Syn. Ger. ſub S. Bonif.

II. *Ob nobilium venationes non eſſe tardius ſolito prorogandum ſacrum diuinitus innoteſcit.*

Edgarus Angliæ Rex, quodā tempore in die Dominica mane venatum iuit, & Dunſtanum Archiepiſ. Cantuarienſem, qui tunc forte ſecum erat, Miſſam ſuam, donec veniret, differre petiuit. Appropinquante ergo hora tertia, vir Dei ad eccleſiam procedit, & indutus ſacris veſtibus, regem, ſicut ei promiſerat, expectabat. Stabat ergo cubitis innixus altari, orationi ac lacrymis deditus. Tum ſubito ſopore leuiter preſſus in cęlum rapitur, & beatis Angelorum agminibus aſſociatus, audit eos ſummæ Trinitati in laudem modulatis vocib. decantantes, Kyrie eleiſon, Chriſte eleiſon, Kyrie eleiſon. Quorū melodiam

Osbert. monach. in vita eius cap. 36. apud Sur. to. 3 19. Maij.

cæleſtium contemplator edoctus, ad ſe reuerſus eſt. Et conuerſus ad ſuos interrogat Rex ne venerit, an non? At vbi eum nondum veniſſe accepit, ad ſuas preces ſeſe conuertit: factoque non grandi interuallo, iterum extra ſe ductus, audiuit in cælis altiſona voce dici, Ite Miſſa eſt. Ad quod, cum, Deo gratias reſponderetur, accurrentes clerici Regis, Regem adeſſe vociferantur, ſacerdotem feſtinantiùs Miſſam celebret, obſecrant. At ille verſus ab altari, Miſſam ſe habere pronunciat, & aliam ſe ea die celebraturum abnegat: depoſitiſque veſtibus ſacris, à ſuis de re inquiritur, quod latebat, aperitur. Ex hoc itaque ſumpto ſermone, Regem in diebus Dominicis deinceps à venatu prohibuit. Kyrie eleiſon verò, quod in cæleſtibus didicit, ſuos docuit. Idque multis in locis hodie ſancta Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia canit.

III. *De illo, qui Duci venationem paranti, dixit ſe Deum venari.*

In vita eius apud Aloyſiũ Lipom. tom. 2.

Theodoret. Cyrrhi Epiſcopus ſcribit in vita Macedonij cognomento Critophagi, ſic autem dicti, quod ordeaceo pane veſceretur, Ducem quendam militiæ, qui venatione delectabatur, montẽ venaturum aſcendiſſe, quem ſequebantur canes milites, & quæcumque apta ſunt venationi. Cum autem procul hominem vidiſſet, & quiſnam eſſet à domeſticis accepiſſet, confeſtim equo deſcendẽs, acceſſit, ac ſalutauit, rogauitque, ecquid illic ageret? Tu vero, inquit, cuius rei gratia huc te contuliſti? Vt feras venarer, ait ille. Et ego, reſpondit, meũ Deum hic venor, & capere eum geſtio, & videre deſidero. Neque vnquam ab huiuſmodi venationis genere deſiſtam. His dictis, Dux, admiratus virtutem eius, abſceſſit.

In hac vita quid præcipuè venãdũ.

IV. *Nobili venationi nimium addicto puer monſtruoſus caput habens canis venatici naſcitur ob crimen.*

Th. Cant. ipratan. lib. 2. Apũ. c. 49. par. 17.

Fvit in Teutonia nobilis quidã venationibus in tantum deditus, vt nullam ſaltem Dominico die, vel feſto Miſſam audiret, ſed ſemper venationibus intentus eſſet. Corripiebat autem eum frequentius vxor ſua deuota Deo, ſed ille quaſi muliebres monitus non curabat. Accidit autem, vt ipſa vxor, poſt multos partus editos, impregnata, puerum pareret abortiuum habentem caput canis venatici pendẽtibus auribus & porrectis. Confuſa ergo matre cum multis matronis nobilibus, quæ aſtabant, conſilium fuit omnium, vt terra citius partus obrutus tegeretur. Veniens ergo à venatione maritus eius, quæſiuit quis puer eſſet, quem vxor peperiſſet. Diſſimulantibus autem omnibus cum pudore, inſtat miles extracto gladio, vt ei partus oſtendatur. Et mox vxor timore cõpulſa eijci de terra iubet prolem in triſte ſpectaculum, monſtruoſam, dicens: Ecce quam manifeſto prodigio inſipientiam tuam vindicauit omnipotens, qui nullum honorem diebus ſacris, nullam reuerentiam corporis Chriſti ſacramentis tribuiſti, ſed vagis & vanis ludis venationum indiſcretis temporibus inſtituti. Hæc vt vidit nobilis, correxit ſe, & egit pœnitentiam de commiſſis.

Venatoris vxor mõſtrum parit ob mariti peccatũ.

V. *De milite, qui venando in amentiam verſus, diſparuit nunquam poſtea viſus.*

Idem ib. part. 18.

Qvidam alius miles potentiſſimus, cum multos ex ſubditis quotidie ſecum vagari cogeret, & venationibus inſudare, & per hoc plerique culturas agrorum, & propria negotia dimittentes, ad paupertatem, & inopiam cum vxoribus & liberis deuenirent, accidit vt vna dierũ cum priuata familia domus ſuæ, ipſe ingreſſus nemora feram impeteret, & agitantibus cani-

Venando in amentiam verſus quidam nobilis. canibus equo reſidens toto ſtudio ſequeretur. At cum nihil proficeret tota die, ſed ſemper feram videret ante fugientem, in amentiam verſus, cum ſuis omnibus feram de nocte ſecutus eſt. Et ex illa die nullus hominum vidit aut ſciuit, quid de eis factum eſſet, aut quo eueniſſent. Dixerunt nonnulli, & bene credimus, quod ſicut Dathã & Abiron, hiſcente terra, viui abſorpti ſunt, & ad inferna tranſmiſſi.

VI. *In venatione expirat Ludouicus Imperator.*

Albert. Cran. Saxon. li. 9. cap. 21. *Venando qui Principes occubuerint.* LVdouicus Bauarus Imperator venando, & concitatius equitando apoplexia correptus expirauit: nam à cibo cum veneni ſuſpicione angeretur, putauit venatione, atque agitatione periculo ſe occurſurum: at contrà euenit: nam vnum inſequens apoplexia eſt correptus, & equo lapſus expirauit.

VII. *Venando occubuit Ioannes Imper. Conſtantinopolit.*

Bap. Fulgoſ. li. 9. IOannes Maurus Imperator Conſtantinopolitanus aprum arcu interempturus ſagitta venenata, vulnerauit ſuam ipſius manum: vnde intra paucos dies occubuit.

VIII. *Iſaac Imp. Conſtantinopolit. dum venatur vitæ periculum experitur.*

Michael Glycas 4. p. Anna. in Iſaac Cõneno, & Io. Zonar. in Annali. ISaacius Comnenus Imperator Cõſtantinopolitanus, cum circa nouam vrbem venaretur, aper terribili ſpecie ad mare properans apparuit. Eum cum inſectaretur, ille in mare incidens diſparuit. Imper. turbatus equo decidit, ſpuma circa os apparente. Poſt aliquamdiu ægrotans, ad deſperationem redactus, caput radi curauit, & monaſticum habitum aſſumens, priuatus poſtea vixit Conſtantino Duci tradito imperio.

IX. *Vt Grimoaldus Longobardorum Rex venando interierit.*

GRimoaldus Longobardorũ Rex, nono die poſteaquam medicis curantibus in lacerto venam aperuerat, cum arcu columbam peteret, aperta repente vena, tantum effudit ſanguinis, vt cum ſanguine vitam quoque ageret. *Fulgoſ. l. 9. c. 12. Sigebert. in Chrõ.*

X. *Aliud ſimile exemplum de Caloioanne Imp.*

DVm arcu Caloioannes Imperator Conſtantinopolitanus in Cilicia aduerſus aprum vteretur, adeo magnis viribus arcum contraxit, vt ſagitta manum, qua tenebat arcum, traijcere, quæ cum veneno vt in venatione moris eſt, ſpiculum illitum haberet, paucis diebus interijt, relicto Emanuele filio imperij ſucceſſore, Chriſti anno 1130. *Idẽ Fulgoſ. ibid.*

XI. *De ferali quodam torneamento iuxta Nuſſiam cum plurimorum pernicie inſtituto.*

AVdi quid noſtro tempore geſtum ſit teſte tota Teutonia. Anno circiter ab Incarnatione Domini 1243. iuxta Nuſſiam ſuper Rhenum oppidum nobile, ad torneamentum multi nobiles, Duces, Comites, Barones, ac milites congregati ſunt. Superuenit quidam F. Bernardus de ordine Prædicatorum cum ſocio, rogauit ſuppliciter, & quaſi cum lacrymis, vt ſibi parcerent, & ab inani propoſito deſiſterent, compaterenturque Chriſtianitati & afflictæ matri Eccleſiæ, quæ illo tempore in Hungaria, Liuonia; & Polonia à Tartaris miſerabiliter vaſtabatur. At cum multi eſſent, qui ad preces eius libentiùs deſtitiſſent, quidã Comes, de Caſtris dictus, ſubſannauit fratrem, & cõſentientes eidem, turmiſq; militum congregatis, ferale illud torneamentum infeliciſſimus inchoauit. Mane autem eiuſdem diei, vt à pluribus ferebatur, quaſi gleba ingẽs & lata ſup aera videbatur & circa *Tho. Cantipr. li. 2 Apum c. 49. p. 4.*

glebam

Tornea-ment. tum periculoſum dæmoni. induſtria inuentū. glebam ac ſupra, quaſi coruini generis volucres crocitando diutius volitare. Nec credo aliud, quam dæmones, has fuiſſe, qui futuri mali prodigium hoc dederunt. Nec mora, cum torneamentum hoc fieret, milites ac ſatellites in tanta ſtrage & in tanta multitudine, plurimi in mortem, nonnulli in veſaniam, plerique etiam in languores perpetuos ceciderunt, vt nullus ambigeret ludum hunc, non tantum hominum, ſed veriſſimè, vltione diuina, dæmonum extitiſſe. *Torneamēto interfecti 367. homines.* Omnes vero mortui vſque ad trecentos ſexaginta ſeptem computati ſunt. Inter quos etiam primus mortuus dicitur Comes ille de Caſtris, qui dicto fratri Prædicatori contumaciter contradixit. Sub eadem nocte, quo die hęc facta ſunt, in ſpeciebus militū armatorum, iuxta villam Brabantiæ, quæ Ijſcha maior dicitur, congregationes fieri à dæmonibus, Presbytero villę teſte, cognouimus: & hoc credo in ſignum lætitiæ tanti mali.

XII. *Quam ſit periculoſus torneamenti ludus.*

Iacob. Vitriacenſ. li. 1. c. 9. vita B. Mariæ Oegniac. apud Su. 23. Iun. ORauit aliquādo pro anima cuiuſdam defuncti, felicis memoriæ Maria de Oegnies, dictumque eſt ei: Non ores pro eo, quia à Domino reiectus: Lethali enim vulnere confixus in illo haſtarum congreſſu vel certamine, quod torneamentum vocant, miſerè perierat, & æternis fuit ſupplicijs addictus.

TIT. VIII. De II. Præcepto Eccleſiæ.

Sacroſanctum Miſſæ officium diebus feſtis reuerenter audito.

Exo. 29. *Huc pertinent ſacrificia & feſta veteris teſtamenti, maximè iuge ſacrificium, in quo agnus immaculatus mane & veſperi offerebatur in ſpem aduentus Meſſiæ & veri agni pro noſtra ſalute offerendi, cui ſacrificio populus omnis aderat.*

EXEMP. I. *Miſſam diebus Dominicis integre à ſæcularibus eſſe audiendam.*

ANno Domini 506. celebratū eſt Concilium Agathę ciuitatis in Gallia Narbonenſi, ſub Alarico Vuiſigothorum Rege, cui præfuit ſanctus Cęſarius Epiſcopus Arelatēſis: vbi inter cæteras ſanctiones, canon quadrageſimus ſextus hanc habet: Miſſas die Dominica ſæcularibus * tenere, ſpeciali ordinatione præcipimus, ita vt ante benedictionem ſacerdotis egredi populus nō præſumat. Qui ſi fecerint, ab Epiſcopo publicè confundantur. Cur autem Cæſarius, ſynodo præſidens, hoc ſtabiliendum propoſuit, audi ex Cypriano res ab eo geſtas omni fide proſecuto: Cum, inquit, die quadā eſſet ad altare, animaduertit quoſdam, lecto Euāgelio, ex eccleſia egredi, quod ſancti viri conciones auſcultare initio detrectarent. Mox igitur aduolat: appellat his vocibus populum: Quid facitis, filij: quid ita foras abſceditis, mala perſuaſione ſubuerſi? State pro animabus veſtris ad accipienda verba adhortationis noſtræ, eaque auſcultate ſoliciti: non licebit id vobis in illo tremendo iudicij die, moneo, clamo, atque obteſtor. Ne ſitis, obſecro, vel ſurdi, vel profugi: auditis oris mei buccinam, perinde ac ſi animas veſtras ſuo mucrone Satan iugularit. Non ego taciturnitatis arguar. Hac de cauſa ſæpiſſime oſtia, lectis Euangelijs, occludi iuſſit, donec propitio Deo ipſi gratularentur, ea coercitione ſe profeciſſe, qui ſolebant eſſe fugitiui.

Baro. to. 6. Anna. an. 506. apud Su. in vit. S. Cæſarij, ex Cypr. eius diſcipulo 27. Aug.

** audire De creſū de Miſſa dieb. Dominicis integræ audienda.*

Epiſcopi olim prædicabant ſicut nūc iſtra Miſſarum ſolemnia.

II. *Qua induſtria S. Io. Eleemoſynarius Patriarcha gregem ſibi concreditum induxerit ad audiendum ſacrum.*

HVic conforme eſt quod de S. Ioāne Eleemoſynario ſcribit Leontius Epiſcopus in vita eius: Cum enim die quadam populum ad ſacra myſteria ſumenda tardiorem de ſocordia cor-

Leōt. Ep. Neapol. in vita eius ex Metaph. 3. Feb.

corrigere vellet, ſolemni die cum omnes peracta concione: relicto ſacrificio, ocioſis vacare fabulis cerneret, ipſe quoque è templo egreſſus vniuerſæ ſe multitudini iunxit. Omnibus autẽ factũ hoc in tanto Patriarcha ſtupentibus: Quid, inquit, miramini? Neſcitis probum & fidelem Paſtorem ſuis ouibus adeſſe debere. Nam cum propter vos ſacra à nobis peragantur myſteria, ſi vos ſolis verſamini, certè conſtat inutili nos labore fatigari. Quare ſtatui vobis inſtar optimi Paſtoris ſemper adhærere, & cum egredientibus egredi & rurſus cum ingredientibus ingredi.

III. *Eos, qui audiunt Miſſam, multa pericula euadere, & qui non audiunt, periclitari.*

D. Anton. 3. p. Chron. tit. 9. ca. 10. §. 2.

Non audiës Miſſam fulmine ictus necatur.

REfert D. Antonius Archiepiſc. Florentinus in Chronico, duos adoleſcentes quadam die feſtiua ciuitate ſua exiuiſſe ad aucupandum: quorum alter prius audiuerat Miſſam, alter non. Cum ita proficiſcerentur, cœpit aer perturbari & minari pluuiam, tonitrua, fulmina, coruſcationes frequẽtari. Auditaque eſt vox de cœlo ab eorum vtroque, dicens: Percute, percute eum. Ad quam exterriti dum proſequerentur iter, fulgur deſcendens interfecit eum, qui illo die Miſſam non audierat. Quo viſo alius pauore quaſi amens factus, quid ageret, ignorans, quia iam ad locum deſtinatũ appropinquabat, ſequutus eſt viam ſuam, & iterum audiuit vocem dicentem: Percute, percute eum: Quanto terrore fuerit perculſus ille, recolens ſocium ſuum poſt ſimilem vocem fuiſſe percuſſum, quilibet per ſe imaginari poteſt; Sed poſt hanc vocem, ſuperuenit alia, dicens: Non poſſum, quia audiuit hodie: *Verbum Caro factum eſt*, ex eo ſcilicet, quia audiuerat Miſſam, cuius finis eſt, *Verbum Caro factum eſt*, ſecundum morem communem. Et ſic euaſit mortem illam terribilem.

Ioan. 1.

IV. *De adoleſcente, qui neglecto ſacro die Dominico, ligatus in piſcinam à dæmone detruditur.*

Ex actis S. Procop. m.s. Sur. 4. Iul. to. 7. c. 14.

ADoleſcens quidam, ſpretis parentum monitis, poſthabitaq. Miſſa & templo, die Dominico aliorſum ludicer declinauit. Quem dæmon ligatum in piſcinam detruſit, vt eum præfocaret. Sed parentes à ſeruulo inquiſitore eius, quo in ſtatu res eius verſaretur, certiores redditi, confeſtim aduolantes, fluitantem illum morti eripiunt, & ſenſu excuſſum S. Procopij oſſibus applicant, ſanumq. eorum beneficio reducunt.

V. *De horrendo euentu Paſtoris, qui nec audita nec facta re ſacra die Dominica venatum conceſſerat.*

Iuo Magiſtro in Theatro exemp. tit. 52. num. 9. an. 1573

ANno Domini 1573. agenti mihi in Hiſpan. in vrbe Doria, quæ Albani Ducis eſt, à viris fide dignis relatum eſt: Paſtorẽ pagi quodã Dominico mane, ante rem ſacram vel factã, vel auditam, venatum exijſſe. qui cum cuniculum ſpecum ſubterraneam nõ ita profundam ingredientem vidiſſet, mox ſeſe inclinans brachium introducit, vt prædam educeret: ſed beſtiola diſparente, totus ille viuens intro arreptus à ſociorum nemine quamuis celerrimè aduolãtium, potuit adiuuari: audiebant quidem vocem hominis miſerabiliter & horrendè admodum clamantis: Vror, ſuccurrite: vror, ſuccurrite. & idipſum ſæpius iterantis, at fruſtra. Paucis verò poſt diebus apparuit Paſtor in templo B. Mariæ Gaudalupæ, vt ibi pro beneficio accepto gratiarum actiones cœli Reginæ referret, quod ipſi in ijs anguſtijs conſtituto opitulari dignata fuiſſet. Locus autem quo ipſe, Dei permiſſu delatus fuerat, deſcribi non poteſt, quod ipſemet nihil aliud referret, præter illud, quod fides non adhiberetur, ſi diceret, quid ibi toto illo tempore fuerat perpeſſus, tanti enim erant cruciatus, vt exprimi non queant. Omnes in-

interim hortabatur ad feſta pie colenda, & ſacrum illis diebus audiendum, vt locum & pœnas, quarum periculum fecerat, euaderent: ad cultum B. Virginis totis viribus exercendum, vt in eo: aut ſimili periculo, eius opē, quam ipſe ſenſerat, præſentiſcerent: niſi enim ipſa (inquiebat ille) mihi adfuiſſet, nunquam mortem æternam euaſiſſem, quod diem feſtum, ſicuti tenebat, ſanctificare omiſiſſem.

VI. *Quanta pietate & reuerentia audiendum ſit ſacrum.*

Io. Pet. Maff. hiſtor. Indicarum lib. 1.

ANno poſt Chriſtum natum 1491. Emmanuel: Ioānis I. Congi Regis patruus, Chriſti fide à Luſitanis ſuſcepta, illud inter cætera præclarum animi Chriſtiani documentum edidit. Deum ſuppliciter obſecrabat, vt quando multo maximam vitæ partē in cacodæmonis famulatu poſuiſſet miſer, quantulumcunque ſupererat temporis, totum id in Chriſti Domini cultu, & in vera pietate conſumere liceret. Iam rei diuinæ quanto eum ſilentio: vel tremore potiùs intereſſet, ex eo patuit, quod iuueniliter interea ſtrepitum cientes ad ianuam templi honoratios ephebos Principū filios, illico mactari imperauit, indignū facinus ratus, auguſtiſſimum illud ſacrificium, in quo pro ſalute hominum Deus ipſe immolatur, ab hominibus negligi. Itaq; dubio procul adoleſcentes, leuis, & quotidianę apud nos (quo pudeat) noxæ pœnas capite ipſo luiſſent, ni ætatem ac genus miſerati & diuinæ inſuper clementiæ memores Luſitani vehementiùs obſtitiſſent.

Emmanuelis reuerentia erga Miſſa ſacrificium.

VII. *Quod tempore diuini officij non ſit fabulandum.*

In vita eius c. 17. Gaufridus de Bello loco apud Su. 25. Aug.

DIuus Ludouicus eximius Gallorū Rex, quo tempore myſteria vel officia perſoluebantur, nullius admitebat colloquium, niſi aut neceſſitas cogeret, aut euidēs vtilitas, id poſcere videretur? ſed neque ſic tamen, niſi breuiter & ſuccinctè, ne ipſius lacrymæ, & pietas ſiue deuotio interturbarentur: nam inſtar Hieremiæ, in precibus ſuis & exercitijs pietatis lacrymarum fonte ſitiens, ſuo confeſſario quandoq; in familiari colloquio fatebatur, nōnunquam ſibi oranti diuinitus datas fuiſſe lacrymas, quæ per genas in os effluentes, non ſolū cor, ſed etiam os ipſius guſtu ſuauiſſimo affeciſſent.

Ierem. c. 9.

VIII. *Miſſæ ſacrificium ieiuno ſtomacho audiendum.*

In vita eius apud Sur. 1. April.

INter alia ſancti Spiritus chariſmata, etiam donum prophetiæ S. Vualerico Abbati non defuit: nam quæ ab alijs clam geſta erant, culpaſque abſentium ſæpe publicè reprehendit, vt tanto illos cautiores, & ob alia perperam admiſſam verecundiores efficeret, nihil eorum ipſius notitiam effugere, quæ contra Dei voluntatem, licet abſentes, perpetraſſent. Quod cū illi intellexiſſent, non auſi fuere quicquam eum celare, ſi ab eo de culpis admiſſis interrogarentur, ſed palam eas illi prædicabant. Contigit vero duos germanos ad illum venire ferijs beatiſſimi Pontificis Martini, quos ille obiurgans, dixit: Miror, qua temeritate auſi fueritis ante Miſſarum ſolemnia bibere. At illi culpam fatentes ſuam, veniam petebant, & emendationem pollicebantur. Alium quēdam Dominico die ad ipſum venientē his verbis compellauit: Non te decebat fili facere, quod hodie feciſti. cum enim intra ædes tuas veſtibus te indueres, aſpexiſti coniugem tuam, & illa non ignorans quid velles, heminā plenam porrexit tibi, & tu ante Miſſam potare nō dubitaſti. Agnouit homo culpam ſuā, & ſe id feciſſe doluit.

Potitare ante ſacrū. ſordidū & reprehenſibile.

IX. *Interea dum Ferdinandus Comes vacat rebus diuinis, eius Angelus pugnat pro illo.*

Io. Vaſæus in Chron. Hiſp. ad an. Do. 941.

FErdinandus Comes, acerrimus religionis Chriſtianæ & Caſtellæ vindex, præfuit Caſtellæ annis plus mi-

minus vno & quinquaginta. Primum illius prælium fuit cum barbaris ad Gormatium oppidum. In quo prælio res notatu digna contigit. Nam Comes Garſias die quodam cum Saracenis acie conflicturus, ad rem diuinam audiendam cum templum adiret, forte aderat Ferdinandus Antolinus, vir præter antiquam nobilitatem, veræ virtutis obſeruantiſſimus, cui pro more erat nunquam egredi templo donec finis officijs diuinis imponeretur. Comes peracto ſacro, cum ſuis ad ineundum prælium proficiſcitur. Ferdinandus Antolinus orationi corpore pariter & mente inhærēs, nihil eorum, quæ gerebantur, animaduertit, cum interim famuli, qui cum equo & armis pro foribus aſtabant, vt eſt querulum famulorum genus, domini moram incuſarent, ignauiæ non religioni aſcribentes. Sed Deus Opt. Max. qui ſuos nunquam negligit, ſerui ſui pietatem & innocentiam memorabili miraculo confirmauit: nam dum ille precationi totus vacat, alius, nempe genius eius bonus effigiem ipſius indutus, tam ſtrenue res in eo cōflictu geſſit, vt omnes Ferdinando Antolino illius diei victoriā acceptam ferrent. Cumque finito prælio quæſitus non inueniretur (nam ille ea re cognita, metu infamiæ ſe abſconderat) apparuerunt in equo & armis illius omnia vulnerum veſtigia, quæ ille ipſius perſonam indutus, in acie viſus eſt accepiſſe. Quæ res & miraculum fecit inſignius, & ipſius innocentiam & pietatem magis illuſtrauit, nec vano documento demonſtrauit quanto plus aduerſus hoſtium impetus ſyncera precatio & pura animi pietas, quam bellica virtus, aut armorum ſtrepitus poſſit.

Ferdinādi pietas Angeli ſubſidio in acie compenſatur.

Miraculum.

X. *Miſſam Rege audiente virtute diuina funditur exercitus aduerſary.*

Matth. Vv'ſtmo naſcetē

HVic affine eſt exemplum Regis maxime pij, quod Eccleſiæ Anglicanæ Annales exhibent: dum enim anno Domini 871. Danorum exercitus vniuerſam Orientalem Angliam deuaſtaſſet, ad Occidentalem conuerſus, aduerſantem ſibi Æthelredum Regem inuenit, de quo hæc inter alia: Erat Rex Æthelredus in tētorio Miſſam audiens, vbi cum ſæpè à ſuis inuitaretur ad certamen, conſtanter affirmauit, ſe non receſſurum, priuſquam presbyter Miſſam compleuiſſet. Quæ fides Chriſtiani Regis multū ſibi profuit de illa, victo ſcilicet aduerſario hoſte potentiſſimo.

ſis ex antiq. An. Ang. apud Bar. tom. 10. An. 871 102.

XI. *Adſtantibus prè & deuotè Miſſæ ſacrificio belluæ nocere non poſſunt.*

HIs quoq; adijciendum, quod accidit S. Maclouio: cum enim aliquando in die Paſchæ celebrare cuperet, nec locum ad id ſatis idoneū haberet, ad inſulam Imam perueniens, viſo colle peragendis ſacris myſterijs percommodo, in illum ſe contulit cū omni comitatu, peregitq; ſacrum myſterium. Cum autem ad orationem Dominicam perueniſſet, totus is locus commotus eſt. Erat autem cete, qui collis putabatur, ſuper quem ob temporum diuturnitatē iam plurimus aggeſtus puluis erat, herbæque enatæ. Iam igitur qui aderant, cum eſſe cete animaduertiſſent, dimiſſo ſacrificio in fugam ſe dabāt ad nauigia properantes, pleroſque tamen Maclouius cohortatione ſua, ne deterrerentur, confirmauit, conteſtatus, dum miſſæ perageretur ſacrificium, nemini prorſus belluam nocituram. Atq; ita integrum abſolutum eſt ſacrificium, atq; inde ad ſua quiſque nauigia illæſus properauit.

Sigebert. Gembl. ī vita S. Maclouij Vic. hiſt. lib. 21. c. 98. & Sur. to. 6

Miſſa fit ſuper cete cum putaretur collis eſſe.

XII. *Quomodo S. Auguſtinus redarguit audientes Miſſam negligenter.*

INter abuſus varios, quos diuus Auguſtinus corrigere ſtudebat, inſectatus eſt pariter eos, quos ex negligētia quorumdā Chriſtianorum ſenſim illabi cognoſcebat, eoſdemq; ipſo ſui ortu conuellendos curauit, nimirum

Auguſt. ſer. 151. de temp.

de illis, qui negligerent intereſſe ſacris Miſſis, quiue recederent antequam abſoluerentur, quiq; ſermones in eccleſia miſcerent, dum Miſſæ dicebantur, ſed & in eos, qui quererentur de prolixitate Miſſarum: de his enim iſta habet: Adhuc quoque (quod valde dolendum eſt) conqueri vobiſcum volo, quia ſunt aliqui, & maximè potentes huius mundi, qui cum veniunt ad eccleſiam, nõ ſunt deuoti ad laudes Dei celebrandas, ſed cogunt presbyterũ, vt abbreuiet Miſſam, & ad eorum libitum cantet: nec ei licet morem eccleſiaſticum ſequi, propter illorum gulam & auaritiam.

Miſſam ſegnite audiẽtes ab Auguſt. reprehenduntur.

Tertium Præceptum Eccleſiæ.

Indicta certis diebus ieiunia, & à quibuſdam cibis abſtinentiam obſeruato.

Tit. IX. De ieiunio & abſtinentia.

Exo. 24. & 34. *Moyſes bis legitur per quadraginta dies & noctes ieiunium ſeruaſſe.*

Leui. 11 *Filijs Iſrael præcepit Dominus à multis cibis abſtinere.*

3. Reg. 19. *Elias fugiens Iezabel 40. dies ieiunaſſe ſcribitur.*

Iudith. c. 4. *Iſraelitæ audientes potentiam Holofernis humiliauerunt animas ſuas ieiunijs.*

Matt. 4. *Chriſtus Dominus quadraginta dies ieiunauit.*

Act. 14. *Paulus & Barnabas euangelizandi cauſa omnes peragraturi gentes, Antiochiæ factis ſupplicationibus cum ieiunijs, profecti ſunt.*

Exemp. I. *Sacram Quadrageſimam quanta abſtinentia celebrat Iuſtinianus Imperator.*

Procop. lib. 1. de ædific. Iuſtinian. Imp. apud Baron. to. 1 ann. 34.

Admiratione dignum eſt, adeo religioſum, ac ſacrum habitum eſſe eiuſmodi quod Paſcha præcedit ieiunium, vt & Reges illud implere pro viribus non prætermiſerint. Procopius enim hæc teſtatur de Iuſtiniano Imperatore: Omnibus, inquit, illis diebus, qui Paſchalem ſolemnitatem præcedunt, ieiunio addictus duram quandam vitam egit, nedum Regali alienam, ſed neque priuato alicui aliquo modo acceptabilem. Per dies abſtinebat: ſummo mane itidem è lecto conſurgens Reipublicæ ineuigilauit, cuius negotia verbo & opere pertractans, matutinum, meridianum, & non minus nocturnum tempus impleuit: nam in ſeram noctem lectum petens mox ſurrexit, quaſi plumarum pertæſus. Cibi appetens, vinum, panem, & alia id genus cibaria abeſſe voluit, braſſicam ſolum, & agreſtes herbas longo tempore ſale & aceto maceratas edebat: potus aqua erat ſola: neque his ad ſaturitatem vtebatur, ſed petitum cibum pauliſper deguſtatum mox dimiſit, non eo ſumpto, quod naturæ ſatis erat.

Iuſtiniani Imp. quadrageſima. lis abſtinentia.

II. *Ferijs quartis & ſextis ieiunare ſolebat Theodoſius iunior Imperator.*

De Theodoſij quoque Imperatoris in ieiunando obſeruantia ex Socrate iſta accipe: Primum tametſi in ipſa regia natus, educatusque erat, nil tamen ex illa educatione omnino contraxit mollitiei, tarditati ſuæ: ſed adeo ſolers & prudens fuit, vt illis, qui cum eo ſermones conferebant, multarum rerum experientiam conſecutus videretur. Deinde tanta corporis & animi tolerantia fuit, vt tum algorem, æſtumque forti & virili animo ſuſtineret, tũ crebro ieiunaret, & maximè diebus mercurij & veneris quas Græci τετράδας καὶ παρασκευὰς ἡμέρας vocant. Atque hoc ab eo factum fuit dum Chriſtianam viuendi rationem cumulatiſſimè expetere contenderet. Eius Regia non diſſimilis fuit monaſterio: nam primo diluculo ille ipſe cum ſororibus ſuis hymnos alternatim decantatos recitauit.

Socr. li. 7 c. 22. apud Bar. to. 5. Annal. 415

Theodoſii iunioris ieiunio pietas immenſa.

III. *De abſtinentia Aſellæ Virginis.*

D. Hier. cap. 15. ad Marcellam. Diuus Hieronimus de Aſella ſanctiſſima virgine eiuſmodi ad Marcellam ſcribens adfert exemplũ, dicens: Cum per omnem annum iugi ieiunio paſceretur, biduo triduoque ſic permanẽs, tum vero in Quadrageſima nauigij ſui vela tendebat, omnes pene hebdomadas vultu lætante coniungens: & quod impoſſibile forſitan eſt hominibus ad credendum, Deo autem præſtante, poſſibile eſt, ita ad quinquagenariã peruenit ætatem, vt non doleret ſtomachus, non viſcerum cruciaretur iniuria, non ſicca humus, in qua cubabat, iacentia membra conficeret, non ſacco aſperata cutis fætorem ſitumque contraheret ſed ſano corpore, animo ſanior, ſolitudinem putaret delicias, & in vrbe turbida eremum inueniret monachorum. In genibus durities camelorum prae orandi frequentia occalluiſſe reperta eſt.

Aſellæ virginis abſtinentia.

Aſellæ virginis nobiliſſimæ laudes.

IV. *Quadrageſimali tempore ab eſu carnium, etiam in penuria piſcium abſtinent Chriſtiani Conſtantinopoli.*

Niceph. l. 17. hiſto. Eccl. cap. 32. Bar. to. 4. an. 362. 42. Hoc loco minimè prætereundum, quod Byſantij tempore Iuſtiniani Imperatoris, dum ibi famẽs increbreſcere accidit. Cum enim Imperator animaduerteret ingentem rerũ inopiam præcipuè per totam Thraciam, ſecunda ſtatim ieiunij hebdomadè carnes in foro vendendas proponendas promulgauit. Et hoc quidem ſic per vim actum. Populus autem, qui pietatem ſibi conſectandam ſtatuiſſet, neque eas emebat, neque edebat, mortem ſibi potius adeundam eſſe cenſens quam vt quidquam de patrijs moribus & traditionibus mutaret.

Carnis eſum exe crantur Chriſtiani Quadrageſima.

V. *S. Laurentius Iuſtinianus ſeptuagenarius & infirmus induci non potuit, vt tempore Quadrageſimæ carnibus veſceretur.*

Bernardus Iuſtinia. in vita ei' apud S. 8. Ian. Sanctus Laurentius Iuſtinianus Venetiarum Protopatriarcha, cum medicus eum laborantem iam ferme ſeptuagenarium ad edendas carnes inuitaret Quadrageſimæ tẽpore, petiuit, an abſtinere poſſet ſine vitæ periculo. Quum ille non negaſſet, ſubiunxit, Me, vt verum fatear, valde delectant veterum exempla ſanctorum. Et adduci non potuit, vt veſceretur carnibus & ſeptuagenarius & ægrotus. Tanta religione quondam a pijs viris quadrageſimale ieiunium exacte cuſtodiebat.

Ieiuniũ Quadrageſimale quã exacte olim obſeruatum.

VI. *De abſtinentia Honorati pueri.*

D. Greg. lib. Dialog. c. 1. Venantij quondam Patricij in Sãnij partibus villa fuit, in qua colonus eius filium Honoratum nomine habuit. Qui ab annis puerilibus ad amorem cœleſtis patriæ per abſtinẽtiam exarſit. Cumque tam magna cõuerſatione polleret, ſeq. iam ab otioſo quoque ſermone reſtringere, multum que per abſtinentiam carnem domaret, die quadam parentes eius vicinis ſuis conuiuium fecerunt, in quo ad veſcendum carnes paratæ ſunt: quas dum ille ad eſum contingere per abſtinentiæ amorem recuſaret, cœperunt eum parentes eius irridere, ac dicere: Comede, nunquid piſcem in his montibus tibi allaturi ſumus? Illo verò in loco piſces audiri conſueuerant, non videri. Sed cum his ſermonibus Honoratus irrideretur, repente in conuiuio aqua in miniſterium defuit, & cum ſitula lignea, ſicut illic moris eſt, mancipium ad fontem perrexit: dumque hauriret aquam piſcis ſitulam intrauit. Reuerſumque mancipium ante ora diſcumbentium piſcem cum aqua fudit, qui ad totius diei victũ Honorato potuiſſet ſufficere. Mirati ſunt omnes, totaque illa parentum

Honorati pueri abſtinentia.

Piſcis mittitur Honorato.

rentum irriſio ceſſauit. Cœpere namque in Honorato mirari abſtinentiã, quam ante deridebant.

Tit. X. De ſacri ieiunij violatione.

Exemp. I. *Offenduntur ſancti, dum in eorum peruigilijs non ieiunatur.*

D. Antoninus 3. p. Chro. tit. 24. cap. 11. §. 1. SAnctæ Brigittæ interdum apparuit Diuus Ioannes Baptiſta, dicens: Quia luctum habuiſti pro eo quod filius tuus offendit me non ieiunans vigiliam meam, ego iuuabo te, & muniam armis meis ſpiritualibus.

II. *In ieiunio rectam requiri omnino intentionem.*

Ex vitis PP. MOnachus quidam iunior ſeniorem rogauit quid eſſet in cauſa, quod cum ipſe in congregatione Monachorum degens frequentiſſimè ieiunaret, in ſolitudine poſitus vix hoc ſibi impetrare poſſet. Cui ſanctus ſenior, inanis gloriæ vim atque naturã ſoleiter attendens: In monaſterio, inquit, Fili, cum tibi ieiunare videbaris, non ieiunabas: erat enim aliquid vnde paſcebaris, nempe aura inanis gloriæ, quæ tibi propter abſtinentiæ laudem tribuebatur? qua in ſolitudine ſublata, vbi ſpectator defuit, defuit & ieiunandi ſtudium. *Inanis gloria in ieiunio cauẽda.* Ex cuius verbis ſatis liquet, quãta intentione opus ſit, ne ad oſtentationem ieiunans ieiunij tui mercedem amittas.

III. *Gregor. Nazianz. acerbè carpit Iudicem, qui ieiunium eccleſiaſticũm violabat.*

Baro. to. 4. Ann. an. 384. ex Greg. Naziãz. epiſt. 74. DIuus Gregorius Naziãzenus, virtute præſtans, qui etſi ſtatu humilis, tamen tanquam è celſiori loco vibrare iacula in delinquentes, cum occaſio opportuna daretur, minimè prætermiſit, non hæreticos ſolùm Eccleſiæ Catholicæ perduelles, ſed & Eccleſiæ quoque filios prauitate morum à diſciplina eccleſiaſtica aberrantes coercuit. Cum enim (vt vel vnum de his hic reddamus exemplum) accepiſſet Eleuſium Præfectum, ſibi familiaritate coniunctum, ab eccleſia ieiunium inſtitutum prætermittere, vt grauis offenſæ reum, ad ipſum ſcribens ita redarguit. Excepi te etiam tacens, vt ſilentij quoque ſermonem eſſe intelligas per calamum ſe proferentem. Loquar autem quæ & amicitiæ & huiuſmodi tempori conueniũt. Legibus iniuriam facis, Iudex, qui non ieiunas. Et quomodo leges humanas ſeruabis, qui diuinas contemnis ac pro nihilo ducis? Purga tribunal tuum: ne duorum alterum tibi accidat, vt aut malus fias, aut exiſtimeris. Fœda ſpectacula proponere, ſe ipſum traducere eſt. In ſumma, ò Iudex, futurum ſcito vt iudiceris, & minus peccabis. His nihil meliùs habebam, quod tibi præberem. *D. Greg. Naz. arguit non ieiunantem.*

IV. *De cuiuſdam ſubito interitu quadrageſimalem abſtinentiam contemnentis.*

DE Beato Ælphego Vvintonienſi in Anglia Epiſcopo ſanctitate claro legitur, quod in die Cinerum cum de more pœnitentes de eccleſiæ liminibus remoueret, hortatus eſt eos vt tempore Quadrageſimali ieiunio & caſtitate vacantes, diebus illis vxorum etiam delitijs abſtinerent. *Bar. to. 10. Annal. ad an. Do. 947. ex Flor. hiſ.* Quorum vnus, cæteris Epiſcopi iuſſionibus reuerenter obtemperantibus, iocari cœpit, dicens ſe abſtinere non poſſe à Venere, à cibo pariter & coniugio. Cui Epiſcopus, Contriſtas me, miſer, oppido, neſciens quid tibi pariat dies ventura. Et ſic homo ille recedens duram B. Ælphegi prophetiam nebulo experitur, dum poſtera luce in cubiculo ſit repertus exanimis, incertum vtrum à diabolo ſuffocatus. *Quadrageſimale ieiuniũ ridentis pœna.*

V. *De pœna exercitus Polonorum ob cibos ab Eccleſia vetitos tempore Quadrageſimæ ſumptos.*

Martin. Cromerus li. 5. hiſt. Polonica. SCribit Martinus Cromerus, Naclum Pomeranorum arcem munitiſſimam Vladiſlaum Polonorũ Regem obſediſſe. Ibi noctu, lucente luna, aſpiciebantur crebro ab excubatoribus, quaſi armatorum hoſtium acies ex apertis campis ad Polonorum ſtatiua adequitãtes & incurſantes. *Spectra nocturna.* Cum id ſæpius accideret, indignati Poloni inquietari ſeſe, nec vſquam in apertum certamen prodire hoſtes, nocte quadam cum ibidem hoſtes adeſſe nuntiarentur, fremebundi agminatim à caſtris ſeſe proripuere, diffugientesque caſſa labore proſequuti ſunt. Obſeſſi tumultu Polonorum exaudito, & excurſione è caſtris animaduerſa erumpunt ſubito, & ignem in opera atque tuguria militum ſtramine arundineque contecta inijciunt. Quo celeriter pluribus in locis ſeſe diffundente, paucis qui in caſtris manſerãt, ſe defendentibus facili opera cũ magna caſtrorum parte conflagrarunt. *Caſtra Polonorũ incenſa.* Nocturnas illas vmbras fuiſſe autumant, quæ hoſtilis exercitus ſpeciem oſtentantes, Polonos ita diuino permiſſu exagitarunt, propterea quod ſolemne omnibus Chriſtianis quadraginta dierum ieiunium priore expeditione, promiſcuo ac temerario carnis & lactariorum eſu, moribus & inſtitutis Eccleſiæ Catholicę contemptis temerauerant. *Ieiunij Quadrageſimalis temerati pœna.* Quo incommodo accepto, re infecta, ab oppugnatione Nacli iuſſu Regis domos diſcedunt omnes.

VI. *De funeſto interitu exercitus Geoſici in hebdomada ſancta carnibus veſcentis & genio indulgentis.*

Bredembac. li. 7 Collat. ſacrar. c. 55. an. Do. 1575 NOn diſſimilem pęnam violati ieiunij Quadrageſimalis recẽſent Tilmannus Bredembachius his verbis: Anno 1575. in ſeptimana ſancta: milites Comitis Ludouici à Naſſau contempta religione veteri carnibus paſſim veſcebantur, & immodica lætitia efferebantur. Parochus vero id tẽporis agens in loco non valde à caſtris militum remoto, ſuos confortabat, vt ſacrum Quadragaſimæ tempus pergerent religioſè peragere: illos quidẽ diuinis humanisq. ſanctionibus contemptis, nũc ſtrenuè commeſſari carnibus, victitare & lætari, ſed lugubre & funeſtum Paſcha habituros, ſe verò, ac ſuos fauſto ac felici Paſchate gauiſuros. *Geoſii ſacri ieiunij violatores puniuntur.* Quod & factum: nã Catholica poſt exactos ſanctæ Quadrageſimę labores Paſchalem ſolemnitatem feſtiuis gaudijs celebrantibus, ecce ſubito feria 4. Paſchæ, vniuerſus ille Ludouici exercitus cum ipſo Comite Ludouico, omnibusq. anteſignanis cęſus & interfectus eſt, pauciſſimis fuga ſaluatis. *Adhuc eſca erat in ore eorum*, inquit Pſalmiſta, *& ira Dei aſcendit ſuper eos*, & gladius Catholicorum deuorauit carnes, & carniuoros. *Pſal. 77. verſ. 31.* Hanc ſtragem Gerhardus Candidus in appendice hiſtoriarum Belgicarum Ioãnis Meyeri his verbis ſuccinctè annotauit. Decimoquarto, inquit, Aprilis die, auxiliares copiæ, quæ Auraici vires nitebantur firmare, in Ericeto Moxẽſi, vulgo *auff der Mocker Heyden* ab Hiſpanis fuſæ ſunt, & diſſipatæ, præcipui exercitus duces, Ludouicus & Henricus Naſſouij Comites, & Chriſtophorus Palatinus nec inter viuos, nec inter mortuos reperti.

VII. *Horrendè puniuntur Lutherani in die paraſceues genio indulgentes.*

P. Delrio li. 3. q. ſ. quæſ. Magicarũ p. 1. q. 3. to. 2 ex Bedebachio belli Ludouici pag. 27. HIs quoq; non abſimilem refert hiſtoriam P. Martinus Delrio Diſquiſitionum magicarum to. 2. his verbis: Paucis ab hinc annis, poſtquam Torpatenſes, in Lutheranum doctrinam conceſſerant, feria ſexta ſolemne Paſchæ feſtum proximè præcedente, finita Lutherani eccleſiaſtæ concione, ciuibus è templo D. Matri Virgini ſacro reuertentibus, quidam alium conciuem & familiarem inuitat ad pran-

prandium: rogat vna domum comitetur: habere ſe egregiè paratum petaſonem Vveſtphalicum: alter parum abhorrens reſpondet, ſibi eſſe gallum opiparè elixum, quem cupiat in ſymbolum adferre. Dum ad menſam accumbitur, alter os quoddam galli ambedere volens, imprudens pene ipſum deglutit: quod cum neque tranſmittere, neque eximere valeret, eo ipſo die ſuffocatur: alter poſtridie Paſchæ malo ſpiritu corripitur, & nō multo poſt rabie ac furore exagitatus animā vnà cum dæmone exhalat.

Violati ieiunij quadrageſimalis i qualitate cibi vindicta horrenda.

VIII. *Clericus fractor ieiunij pridie Natalis Domini accuſatur, & munere presbyterali deponitur.*

D. Aug. ep. 236. Baro to. 5. An. an. 402. 64.

DIuus Auguſtinus ad Xantippum Numidiæ Primatem ita de hoc presbytero ieiunij vigiliæ Natiuitatis Domini fractore narrat: Primo comperi eum pecuniam cuiuſdam ruſticani diuino apud ſe commendato interuertiſſe, ita vt nullam inde poſſet probabilem reddere rationem. Deinde conuictus atque confeſſus eſt die ieiunij Natalis Domini, quo etiam Gippitana Eccleſia, ſicut ceteræ, ieiunabat, cum tanquam perrecturus ad eccleſiam ſuam, vale feciſſet collegæ ſuo presbytero Gippitano hora fermè quinta, & cum ſecum nullum clericū haberet, in eodem fundo reſtitiſſe, & apud quandam malæ famæ mulierē & prandiſſe, & cœnaſſe, & in vna domo manſiſſe. Hunc autem, cum culpam faſſus eſſet, remouendum ab officio presbyterij arbitratus ſum, timens ei deinceps Eccleſiā Dei committere: ne, ſi quid pernitioſius eruperit, languens imputem mihi.

Pœna violātis ieiuniū Nat. Domini.

IX. *Ritum Eccleſiæ Catholicæ abſtinentiæ a carnibus ferijs ſextis irridens quidam diuinitus punitur.*

Ex lit. An. Soc. an. 1592 ſub Pr. Auſt. pa. 125.

RVſticus noſter die veneris negotij cauſa hæreticum villæ miniſtrum adijt. Erat in mēſa opiparè ſanè apparata carnibus. Iubet ille aſſidere hoſpitem, vt irridendum propinet cōpotatoribus: quippe Catholicum inuitat ad carnes: cum ille conſtanter abnueret, & ſe eo die arceri ab ijs religione diceret, arripiunt riſus materiam, vrgent, ſolicitant, riſu, cachinnis, atque temulentis clamoribus admouent ori, intrudunt prope in oculos: tam egregius miniſter magnum bolum delicatiſſimæ carnis arripit, ruſticum nomine appellat, & in eius ludibrium cunctis intentis ad ſpectaculum manum attollit, ac deglutiturus pandit impuriſſimas fauces. Non adhuc eſca erat in ore ipſius, & ira Dei deſcendit ſuper eum. Hæſit aperto atque hianti ore: nullo conatu, nulla vi coniungi iterum maxillæ potuerunt, quas Deus diſiunxerat. Perducitur Vradislauiam, noſtra adibet chirurgos alioſve medicos: dumque magni fiunt ad rem nouam concurſus, ille qui contra religionem Catholicam os aperuerat, & ore apertiſſimo verbum exprimere nullum poterat, eo miraculo prædicabat aptiſſimè fidei veritatem, in eiuſque teſtimonium os habebat apertum inuitus. Non abſimili modo, funeſtiore exitu, petulans muliercula inter Catholicos immorans die ſabbati, vt primū carnis bolum in os ingeſſit, extincta repente in terram concidit.

Miraculum.

X. *Adoleſcens feria ſexta carnibus veſcens ad hoſpitæ imprecationem, mox à dæmone corripitur.*

IN Prouincia Polonica anno Dom. 1585. iuuenis quidam in Podlachię oppido cum feria ſexta carnibus veſceretur, nec ab hoſpitibus monitus reſipiſceret, hoſpita, vt eſt fœminarū ad imprecandum prompta natura, ad helluonem aliquando conuerſa: Vtinam, inquit, vel diabolum vores. Habuitque ſubitum euentum mala precatio: Nam carnium vorator à diabolo cœptus eſt obſideri. Cūque ad Patrem delata res eſſet, adhibitæque de more preces & exorciſmi, ſæuire malus

Ex An. Soc. an. 1585. in Miſſion. ad Aulā regiam.

Mulieres ad imperādum prō pta.

lus

Feria 6. carnes edentis pœna.

lus dæmon in ſacerdotem cœpit, furere in eos qui aderant, iuuenemq. illũ miſerandum in modum excruciare, donec interclusis faſcibus enecauit. Fuit hæc res iuueni quidẽ ipſi luctuoſa, etſi eum æquitatis diuinæ pœna ad ſanitatem iã ante traduxerat, ſed impetrati ab Eccleſia ieiunij contemptoribus, quos inopinatus caſus perterruit, ſalutaris.

Tit. XI. De ſacri ieiunij virtute & effectu.

Iudic. c. 10. *Iſraelitæ ſemel ac iterum à filijs Beniamin debellati, fleuerunt coram Domino, & ieiunauerunt die illo, & praualuerunt coram illis.*

3. Reg. 4 & 7. *Iidem ſub Heli ſacerdote bis debellati à Philiſtæis, poſtea ſub Samuele ieiunarunt, & victoria potiti ſunt.*

3. Reg. 21. *Achab Rex audiens comminationem ſibi factam ab Helia Propheta, operuit cilicio carnem ſuam, & ieiunans dormiuit in ſacco. Proinde Dominus ab eo pœnam diſtulit.*

2. Machab. 3. *Iudas Machabæus cum ſuis in Maſpha ieiunauit centone amictus, & ad Dominum clamans, auxilium contra Antiochi Illuſtris tres duces impetrauit.*

Exemp. I. *De triduana abſtinentia in Rogationib. ante Aſcenſionem Domini.*

Petrus Can. lib. de doctri na Chriſtia. c. 3. de bon. operib. ex Aurelia nenſi Cõcilio.

CVm exigentibus peccatis Galliarum populi luporũ rabie acriter interimerentur: nec illius flagelli aliquod remedium inuenire poſſent: cõgregati traduntur Galliarũ Epiſcopi apud Viennam vrbem, itque in commune ſtatuerunt, vt triduanum ieiunium facerẽt. Cumque Dominus peſtem miſericorditer abſtuliſſet, hi dies in conſuetudinem annuæ celebritatis venerũt, vt per Galliarum Prouincias ante Aſcenſionis Domini diem celebrarentur Agamus & nos hos dies cũ ſumma reuerentia & deuotione, cum abſtinentia carnis, & humilitate mentis & cordis, vt non ſolum viſibilium luporum rabiẽ euadamus, ſed vt inuiſibilium, id eſt, ſpirituum immũdorum tentamenta vincere valeamus. Nullus autem his diebus veſtimentis pretioſis induatur, qui in ſacco & cinere lugere debemus. Prohibeantur ebritates & comeſſationes, quæ fiunt in vulgari plebe. Nemo ibi equitare præſumat, ſed diſcalceatis pedibus omnes incedant. Nequaquam mulierculæ choros ducant, ſed omnes in commune Kyrie eleiſon decantent, & cum cõtritione cordis Dei miſericordiam exorent pro peccatis, pro pace, pro auertenda peſte, pro cõſeruatione frugum, & pro cæteris neceſſitatibus dies enim ſunt abſtinẽtiæ, non lætitiæ.

Ieiuniũ Rogationum vnde origenem habeat.

Rogationũ ieiunia quomodo in Gallia vſita.

In dieb. Rogationum pro quib. rebus orandum.

II. *Ieiunium quadraginta dierum abſque vllo cibo & potu perfert Euphraſia ad domandas tentationes dæmonum.*

In vita eius apud Sur. Mar. 13

S. Euphraſia virgo ſanctiſſima duodecim annos nata piẽ ſacra ſuſcepit certamina. A veſpera in veſperam interdum ieiuna permanebat: biduo etiam triduoq; nonnunquã à cibo abſtinebat. Sed mox cœpit dæmonis infeſtationes perpeti. Quod cũ cognouiſſet Abbatiſſa, vocauit illam ad ſe, & ait: Cur non poſuiſti mihi maligni dæmonis tentationem: illa verò ad eius collapſa pedes. Ignoſce mihi, ait, Domina: nam me verecundia retinuit, ne tibi eam aperirem. Dixit autem Abbatiſſa. Quandoquidem iã pugnare cœpiſti cum hoſte, viriliter age, vt poſt victoriam coroneris. Poſt dies non multos iterum tentata eſt, & ſorori Iuliæ, quæ impensè illam amabat, & eam exercebat ad certamina, quid ſibi accidiſſet, aperuit. At illa dixit: Domina mea Euphraſia, ne celes, quæſo, dominam Abbatiſſam, ſed explica ei, vt roget Dominum pro te. Fertur enim multas ab ineunte ætate diabolicas pertuliſſet tẽtationes, & diebus quadraginta nihil accepiſſe, vel cibi vel potus, ſed immobiliter in precibus perduraſſe, ſicque diaboli fraudes & inſidias ſuperaſſe.

Ieiunio & oratione vincũtur tẽtationes dæmonũ.

III. *Ad extinguendam Albigenſium hæreſim 14. an. ieiunat Lutgardis.*

Th. Cantipr. l. 2. vita S. Lutgardis c. 2. apud Sur. to. Iunij 16.

DVm S. Lutgardis in Aquitia ordinis Ciſtercienſis monialis, diu, noctuq. in contemplatione ſine ſomno quieſceret, & pro populi ſalute ardẽter oraret, imminente peſte ſæuiſſima Albigenſium hæreticorum, beatiſſima Virgo Maria apparuit ei vultu lugubri & obſcurato. Compatiens autem ei in viſione Lutgardis, cũm magno cordis, & oris rugitu quæſiuit ab ea, quidnam haberet, & vnde tantus eſſet faciei pallor & ſqualor, quæ alioqui plena eſſet omnis gratiæ. Cui beatiſſima Virgo reſpondit: Ecce ab hæreticis & pſeudochriſtianis rurſus conſpuitur, rurſus crucifigitur filius meus. Tu ergo aſſume tibi lamẽtum, & perpetuis ſeptem annis ieiunato, vt ſopiatur ira filij mei, quæ generatim vniuerſo imminet orbi, itaq; toto ſeptennio tale illa ſibi indixit ieiuniũ, vt pane & ceruiſia contenta eſſe.

IV. *Septem dierum ieiunio continuo Lothario Regi pene defuncto vitam reddit S. Sulpitius.*

In vita S. Sulpitij apud Sur. 17. Ian.

LOtharius Francorum Rex ſæuiſſimo correptus morbo ad extrema aliquando tendebat: Regina repẽtino luctu obruta, monilia abijcis, veſtes lacerat, euellit capillos, genas diſcerpit, Regemq. haud aliter atque iam extinctum plorat. Turbatur omnis Regia domus, iunguntur dominæ lacrymis planctus aulicorum: fit concurſus omnium ad virum Dei, Sulpicium, eius amplectuntur genua, infundunt lacrymis, obſecrant, vt pro ſalute regis, in ſupremo diſcrimine conſtituti, preces Deo offerat. Permotus vir ſanctus faciem lacrymis rigat, tundit pectus, alta trahit ſuſpiria, producit vigilias, conficit ſe ieiunijs, perpetuis Deum precibus pulſat. Exactis inde diebus quinque, Regis fit etiam deploratior ſalus. Tum vero orant aulici virum ſanctum, vt deſinat ſe inedia conficere, paulumq. cibi accipiat. At ille: Non comedam, inquit, donec ſalutem Principi obtineam à Chriſto, cui ſeruio: illis contra aſſerentibus, principem iam pene exhalaſſe, nec debere eum fruſtra ſe inedia tabefacere: vir Domini reſpondit: Vbi ſeptem dies ieiunus permanſero, vna cum Principe ſanitati reſtituto cibum capiam. Aduenit dies cunctis optatiſſima, implentur ſancti ſacerdotis vota, dicta regi ſalus repente redditur, omnium ore ſacerdos prædicatur, & ad regis conuiuium honorificentiſſimè euocatur, fecerat enim hæc res charum omnibus & gratum.

Perſeuerantia Sulpitij in ieiunio.

V. *Ad vitam diutius protrahendum ecclesiaſtica etiam valere ieiunia.*

Stanislaus Reſcius de vita eius cap. 19.

CVm Stanislaus Hoſius Cardinalis, in omni vita ſua dies ieiuniorum ab Eccleſia inſtitutos religioſiſſimè caſtiſſimèque ſeruaſſet, ſententiæ ſuæ conſtantiam ne in decurſa ætate ſua immutare voluit. Quamobrem cum iam ſenex Quadrageſimã, ſumma cum animi alacritate, in ſumma abſtinẽtia & vſu Quadrageſimalium ciborum tranſigeret, nec poſſet vllis aut medicorum aut quorumcumque tandem precibus & exhortationibus expugnari, vt cibis ſalubrioribus vteretur, dicere ſolebat, propterea ſe ieiuniorum dies ab Eccleſia inſtitutos diligentiſſimè ſeruare conſueuiſſe, quod vellet longæuus eſſe ſuper terrã Scriptum eſſe memorabat, Honora Patrem tuum & Matrem tuam, vt ſis longæuus ſuper terram. Pater, inquit, meus, eſt Deus in cœlis. Mater mea, eſt Eccleſia in terris. Ille præcipit, vt ieiunem, iſta præcipit, vt his vel illis diebus, & iſto vel illo tempore ieiunem. Vtrumque libentiſſimè audio, certamque ſpem concipio, futurum, vt obedientiæ meæ fructum hunc referam, vt ſim longęuus ſicut mihi ſcriptura promittit, ſuper terram.

Quadrageſimali abſtinentia vita protracta

Quar-

Quartum præceptum Eccleſiæ.

Peccata tua ſacerdoti proprio, aut alteri cum eius facultate confiteor.

Tit. XII. De exomologeſi annua.

Exemp. I. *Princeps nolens confiteri damnatur.*

Guillel. Pepin. tract. de Confeſſ. c. 11. lit. d. PRinceps quidam duxit malam vitam, quem cum cohortaretur vxor eius ad confeſſionem, dicebat. Non poſſum confiteri, quia timeo, ne grauis pœnitentia detur mihi. Cui vxor: Et quomodo ſuſtinere poteris pœnas inferni, quæ grauiores ſunt, quã quæuis pœnæ huius mundi: Cui ipſe: Putas, quod infernus ſit, aut pęna aliqua, aut diabolus, aut vita alia poſt vitam hanc: Sacerdotes autem iſta inuenerunt, vt timeantur. Quæ videns, quod nihil proficeret circa eum, dimiſit in pace. Quadam nocte cum iaceret in ſtrato ſuo, dæmones venientes & accipientes ipſum de loco ſuo, ad infernum portauerunt. Vxor autem eius videns hoc, quia ſancta mulier erat, orauit Deum, vt ſibi reuelaret ſtatum viri ſui. Et ecce mane ſurgens, corpus viri inuenit quaſi titionem denigratum, & in manu literam, in qua ſcriptum erat: Iam certificatus ſum quia infernus eſt, & timor, quem habui ad agendum pœnitentiam, me illuc deportauit.

Confeſſionē annuã negligēs à dæmonibus abripitur.

II. *Nolens confiteri ob nimiam cupiditatem diuitiarum & plus ſolicitus de auro quam de ſalute, malè perit.*

Summa S. Antonin. 2. p. tit. 1. c. 4 §. 6. REfert B. Antoninus Archiepiſc. Florent. de quodam auaro, quod cum infirmaretur ad mortem, parentes & amici hortabantur eum ad contritionem & confeſſionem, reſpondit, Ego non poſſum, quia non habeo mecum cor. Cui illi: tu deliras, quid enim eſt quod dicis: quomodo enim viueres, ſi non haberes cor, & quis tibi extraxit? At ille, non deliro, ſed verum eſt quod dico. Vt autem ſciatis verum eſſe quod dico, ite ad capſam, vbi ſunt pecuniæ meæ, in quibus ſpem & fidem meam poſui, & ibi inuenietis, ſicque deſperatus deceſſit. Cumque illi ad capſam acceſſiſſent, & aperuiſſent, inuenerunt quod ille dixerat, ibi videlicet inter pecunias cor illius miraculoſe factum, ad innuendum quod ibi fuerat affectus eius, iuxta illud Chriſti: Vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum. Matt. 6.

III. *Mulier præ verecundia peccatum fornicationis occultans damnatur.*

Ibid. in 9. ca. 9. §. 3. SCribit idem auctor fuiſſe, quandã mulierem nobilem, magnarum virtutum, famæ & conſilij, quæ cum virum non haberet, ſibi à ſeruis Dei conſultum erat, vt remaneret in ſæculo potiùs quam monaſterium intraret, quia plura bona in ſæculo faciebat. Sed inſtigante dæmone, qui felici eius ſtatui inuidebat, incidit in fornicationem. Quod illa poſtea quam citiùs perpēdens, decreuit ingredi monaſterium ad agendam pœnitentiam de ſcelere, & vitanda pericula iam experta. Quo facto dedit ſe maximæ abſtinentiæ, vigilijs, orationibus, ſilentijs & lectionibus, nunquam de fornicatione perpetrata præ verecundia voluit confiteri. Mortua autem Abbatiſſa, communi concordia iſta electa eſt in Abbatiſſam propter exteriora exempla ſanctitatis eius, quæ ſimiliter in magna auſteritate degebat & monaſterium adminiſtrabat. Poſt multa verò tempora, cum grauiter infirmaretur, rogauit eam quædam ex monialibus ſibi magis familiaris, vt ſi contingeret eam decedere, ſibi poſt mortem appareret, ad intimandum ſtatum ſuum. Quod illa promiſit, Domino diſpenſante. Mortua igitur, cum moniales expectarent de die in diem miraculis illuſtrari, quadam nocte apparuit illi, cui promiſerat, tota turpis & triſtis. Eam agnoſcens cum interrogaret

Mulier peccatũ præ verecũdia celat in confeſſione.

de ſtatu, reſpōdit: Damnata ſum perpetuò in ignem æternum. Quod illa ſtupens ait: Quis ergo poterit ſaluus fieri, ſi tu, quæ vitam tam ſingularem, tam irreprehenſibilem, tam auſteram in ſæculo, & monaſterio tenuiſti, ſaluata non es. Cui illa: Non mireris, quia vna ſola cauſa damnata ſum, ex eo nimirum, quod in peccatum carnis in ſæculo lapſa, præ verecundia nunquam volui confiteri.

Damnata propterea appa_ret.

Quintum Præceptum Eccleſiæ.

Sacroſanctam Euchariſtiam ſemel in anno, atque circa feſtum Paſcha ſumito.

Tit. XIII. De communione Paſchali.

Nu. 11. *Filij Iſrael manducauerunt manna in deſerto.*

Deut. 8. *Iudæi manducabant Paſcha.i. Agnū Paſchalem.*

Exo. 12. Ioan. 6. *Amen dico vobis, niſi manducaueritis carnem filij hominis, & bibetis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.*

Exemp. I. *Omittens ſemel in anno communicare damnatur.*

Io. Naucle. Prapoſ. Tubingenſ. volu. 2. Chronogra. generat. 21

CVm pro quodam defuncto ante annos centum & octaginta, die anniuerſario conſtituto eccleſia ſancti Petri Romæ celebraret Gregorius: & cantaretur introitus, Requiem æternam dona eis Domine, audiuit vocem de cœlo, Non faciam. Sed vir Deo deuotus, putans illuſionem eſſe, iuſſit reincipere Requiem: tunc rurſus audiuit vocem, Non faciam, quia anima illius damnata eſt. Proſequitur Gregorius officium, orans cauſam damnationis reuelari ſibi. Cui reuelatur ideo damnatus, quod propter inimicitias, quas remittere noluit, corpus Chriſti ſemel in anno omiſerit recipere, & de hoc confeſſus non fuiſſet.

II. *De Ermigildo Rege Cath. à patre Ariano occiſo, quod noluerit de manu Epiſc. Ariani in Paſchate communicare.*

Greg. li. 3. Dialog. c. 31.

SIcut multorum, qui ab Hiſpaniarum partibus veniūt, relatione cognouimus, nuper Ermigildus Rex Liuigildi Regis Vviſigothorum filius, ab Ariana hæreſi ad fidem Catholicā, viro reuerendiſſimo Leandro Iſpalitano Epiſcopo, dudum mihi in amicitijs familiariter iuncto, prędicante conuerſus eſt. Quem Arianus pater, vt ad eandē hæreſim rediret, & præmijs ſuadere, & minis terrere conatus eſt. Cumque ille conſtantiſſimè reſponderet, nunquam ſe veram fidem poſſe relinquere, quam ſemel agnouiſſet, iratus pater eum priuauit regno, rebuſque expoliauit omnibus. Cumque nec ſic virtutē mentis illius emollire valuiſſet, in arcta illum cuſtodia concludens, collum manuſque illius ferro ligauit. Cœpit itaque idem Ermigildus Rex iuuenis terrenū regnū deſpicere, & forti deſiderio cœleſte quærens in cilicijs, vinculatus iacens, omnipotenti Deo ad confortandum ſe preces effundere, tantoque ſublimiùs gloriam tranſeuntis mundi deſpicere, quanto & religatus agnouerat nihil fuiſſe quod potuerit auferri. Superueniente autem Paſchalis feſtiuitatis die, intempeſtæ nocti ſilentio ad eum perfidus pater Arianum Epiſcopum miſit, vt ex eius manu ſacrilegæ conſecrationis communionem perciperet, atque per hoc ad patris gratiā redire mereretur. Sed vir Deo deditus Ariano Epiſcopo venienti exprobrauit, vt debuit, eiuſque à ſe perfidiam dignis increpationibus repulit: quia exteriùs iacebat ligatus, apud ſe tamen in magno mentis culmine ſtabat ſecurus. Ad ſe itaque reuerſo Epiſcopo Arianus pater infremuit: ſtatimque ſuos apparitores miſit, qui conſtantiſſimum confeſſorem Dei illic, vbi iacebat, occiderent: quod &

Ermigildus Rex hæret. ... Dei conuertitur.

Pater filium rebus omnibus priuat.

Communionē in Paſchate de manu Epiſcopi Ariani reſpuit Ermigildus Rex Cath.

Pater filio vitā adimit.

factũ eſt. Nam mox vt ingreſſi ſunt, ſecurem eius cerebro infligentes, vitam corporis abſtulerunt, hocque in eo valuerunt perimere, quod ipſum quoque qui peremptus eſt, in ſe conſtiterat deſpexiſſe.

III. *Virtute ſumpta Euchariſtia mira facta ſunt.*

Niceph. lib. 16. hiſt. Eccl. c. 36. INter Perſidem & Indiam oppidũ fuit Tzundadaer nomine. In eo Cabades, maximam pecuniæ vim pretioſoſque, & pellucidos lapillos, clam aſſeruari intellexit. Eis vt vnà cum oppido potiretur, nihil intentatum reliquit: ſed quò minus, quod volebat, efficeret, dæmones, qui theſaurum eum cuſtodiebãt, obſtitere. Et poſtquã Perſicas euocationes & impoſturas ex expertus eſt, dæmonibus videlicet locum eum firmiſſimè obtinentibus, nihil egit, per Iudæos rem expedire aggreſſus eſt: atque vbi per eos quoque optatis, votiſque ſuis potitus non eſt, per Chriſtianos tandem ſe, quod conabatur, confecturum eſſe arbitratus eſt, quos aduerſus dęmones poteſtatem recepiſſe, audiuerat. Itaque Chriſtianorum, qui apud Perſas erat, Epiſcopum ad ſe vocauit. Qui ea de cauſa ſynaxi & conuentu eccleſiaſtico popularium ſuorũ coacto, & diuinis ſanctificationibus perceptis, eiſdemq. Chriſtianis, qui ibi cõuenerant datis, ſigno crucis qui locum eum incolebãt dæmones exegit, & Cabadæ ſtatim ſine labore vllo oppidũ tradidit. Quare conſternatus Perſa primo ſubſellio Epiſcopum Chriſtianorũ cohoneſtauit, quum ad id vſq; tempus Iudæi & Manichæi ſedes primarias obtinuiſſent. Atque ab eo tempore, vt deinceps quicunque vellent, Chriſtianorum ſacra colerent, poteſtatem liberam omnibus permiſit: quos ille antea excruciauerat, adeo vt etiam multis membra & partes eas per quas vox editur, ademerit: qui tamen illis quoque ſic amiſſis, non minùs quam antea clarè ſunt locuti.

Tit. XIV. De decimis perſoluendis.

Abraham credentium pater, & nepos eius Iacob Patriarcha, quæ optima habuerunt, in decimas dederunt. *2. Paralip. 31.*

Inter tribus Iſrael duodecim, Vna tribus Leui erat à Deo electa, Vt eſſet ſacerdotalis & tota ſacrificijs ac Dei laudibus intenta in ſuo tabernaculo. Huic autem tribui non dedit terram aliquam in terra promiſſionis, ſed mandauit, Vt habitarent permixti omnibus alijs tribubus, à quibus ac iperent decimam partem omnium fructuum terræ. *Nu. 18.*

EXEMP. I. *S. Stephanus Vngarorum Rex omnium rerum decimam beato Martino conſecrat.*

ANno Chriſti 997. Geiſa primus Dux Chriſtianus Hungariæ, ex hac vita migrauit in cœlum, cui ſucceſſit S. Stephanus eius filius, qui ætate licet adoleſcens, tamen ſapientia canus erat atq; in primis religione præſtans, quod ſimul ac Pater deceſſit, ciuile bellum cauſa Chriſtianæ fidei eſt exortum, extinxit. Res digna memoriæ, quam his verbis idem auctor eſt proſequutus: Diaboli inſtinctu populus Gentilis Chriſtianæ fidei iugo colla ſupponere noluit, & cum principibus Domini ſui imperio ſubducere ſe moliebatur. Itaque depopulabantur eius vrbes, prædia vaſtabant, poſſeſſiones diripiebant, miniſtros cædebant, & vt cætera taceam, etiam ipſi inſultabant. Cumq; ab huiuſmodi improbitate reuocare ſe nollent, nec ſuo furori & amentię modum ſtatuerent, Dux ipſæ diuinæ virtuti confidens, ad edomandam illorum rabiẽ cum ſui exercitus copijs ſub ſignis Dei dilecti Pontificis Martini, & clariſſimi martyris Georgij mouit in hoſtes, qui tum Forte obſidebant, quem vulgo Veſprinũ vocant. Quod quidem illi in eius fecere contumeliam, vt quem ad locum ille familiariùs conſueuiſſet accedere, *Cartuit. in vita S. Steph. Reg. Hũga. apud Sur. die 20. Aug. c. 4. & 5 Baro. to. 10. an. 997.*

ibi ipſi confiderent, eſſetq. ex eo loco facilior ipſis aditus ad alia præſidia occupanda. At ille diuina fretus ope & clementia illos aggreſſus eſt, & illis quidem ſuis armis confidentibus, ipſo verò fide armato, vtrinque congreſſi ſunt. Victis tandem hoſtibus, & partim cæſis, partim captis, Dux victor abceſſit, & ſapienter quidem de illorum villis & agris ſiue poſſeſſionibus ſtatuens, non quemadmodũ olim Saul, qui ſuperatis Amalechitis, contra quam Dominus iuſſerit, ex eorum ſpolijs optima quæque ſeruauerat. ſed quia Pannonia beatiſſimum Martinum apud ſe natum gloriatur, cuius etiam meritis vir Chriſti fidelis (vt iam dictum eſt) ex hoſtibus victoriam reportauit, nihil de rebus eorum in ſuos vſus côuertit, ſed ex Dei amãtium conſilio, iuxta eiuſdem ſancti Præſulis fundum, eo loco, qui ſacer mons dicitur, vbi S. Martinus, cum in Pãnonia degeret, precari ſolitus erat, ſub eius nomine monaſterium conſtruxit, poſſeſſiones & redditus ei tribuens. Idem verò Epiſcopus conſtituit, ex illorum captiuorum facultatibus decimas perſolui volens, idque adeo exactè, vt ſi quis decem haberet proles, decimam prolem S. Martini cœnobio daret. Ita igitur hoſtibus ſub iugum miſſis, Chriſti miles gaudio ſpirituali perfuſus, omnem ingenij ſui vim contulit ad ſectandam doctrinam Euangelicam.

II. *Vt Robertus Friſo Comes Flandriæ, Brugis S. Donatiani templum decimis ornarit.*

Iac. Meyer. Annal. Flã. li. 4. nu. 1101.

ANno Domini 1101. Robertus Comes Flandriæ ſacerdotes D. Donatiani Brugenſis mirificè honorauit: nam altaria, ac decimas, bonaque omnia ab maioribus ſitis collegio illi attributa non modo confirmauit, ſed etiam omnibus eius loci ſacerdotibus ſolidam conceſſit libertatem, præſentibus, & ſubſignantibus plurimis magnis viris.

III. *De decimis D. Thomæ Apoſtolo apud Indos ab Sagamo Rege decretis.*

Io. Petri Maff. Berge li. 8. hiſt. Indicarum.

LVſitani profecti Meliaporem, vbi Diui Thomæ Apoſtoli corpus eſſe audierant, æquatam ſolo ingentis amplitudinis vrbem offendunt. Paucæ tantum pyramides, turreſque, & columnæ miſerabili è ſtrage ſupererant: nec non varij coloris lapides, ac veluti porphyretica peregregiè ſculpta fragmenta, quæ antiquum vrbis ornatum, & elegantiam ſatis arguerent. In ijs viſebantur magnifici cuiuſdam templi veſtigia, vno tantum ſuperſtite ad orientalem plagam ſacello, crebris intus, foriſque lapideis crucibus è vetere diſciplina conſperſo. Sub eo tecto latere Apoſtoli oſſa cum accolę pro certo affirmarent: primum omnium ſarcire ipſum ædificium placuit: quod teſtudinis pondere preſſi parietes aliquot locis vitium feciſſent. Ad eos ergo fulciendos, ac renouanda fundamenta, conductis è vicino operis, dũ effoditur humus, ad quintum ferme dodrantem apparuit loculus lapidea tabula tectus: in quam ab interiore parte inciſæ priſca gentis lingua (vti à peritis cognitum eſt) literæ teſtabantur, templum id à ſancto Dei Apoſtolo Thoma quondam extructum: ei templo tuendo colendoq. mercium, quæ in vrbem importarentur, decimam ab Sagamo rege attributam. Acceſſerat obteſtatio ad poſteros, ne quid ex eo vectigali, ac donatione imminutum vellent.

Decimarum antiquitas.

IV. *De decimis Iaponum Chriſtianorum vltroneis.*

Ex epiſt. P. Balthaſar. Gagi è Iaponia 1559.

SOlebant Iaponenſes, dum adhuc ethnici eſſent, de rebus omnibus, quas à Deo acceperant, item de lucro venditarum ſiue emptarum rerum partem aliquã vanis ſuis dijs offerre: quam conſuetudinem obſeruãtes vero Deo eandem nunc offerunt.

Io. Mag. in Goth. hiſt. l. 1. c. 13. Saxo. Grã. l. 11. hiſto. Dan. Martyrolog. Vſuardi 6. Id. Iul. Ioa. Molã. orat. 2. & 3. de decimis defendēdis Iac. Meyer. lib. 3. hiſt. Flã. 1088.

V. *Danorum decimas defraudantium ſacrilegium publica fame in eos immiſſa vleiſcitur Deus.*

QVi ſine fraude decimas ſoluunt, benedictionem recipiunt: ac cōtra, qui decimationem omnem non inferunt in horrea Domini, ſed fraudem faciunt, audire coguntur: Si affiget homo Deum, quia vos configitis me? & dixiſtis, in quo configimus te? In decimis & primitijs, & in penuria veſtra maledicti eſtis. Sēſiſſe hanc maledictionem aliquando Daniam, teſtis eſt Ioānes Magnus Archiepiſcopus Vpſalenſis in Gothorum Sueuorumque hiſtoria, Saxo Grammaticus in hiſt. Danorum, & alij, his verbis: Canutus Rex cum ſummo ac pio ſtudio contenderet, vt Chriſti miniſtris liberaliùs, & commodiùs de decimis, & primitijs prouideretur, inſigni cuiuſdam Blacconis perfidia traditus, ab inſana plebe trucidatur. Quo facto tāta frumentorum penuria vniuerſam Daniā inuaſit, vt maxima populi pars alimentorum inops inedia conſumeretur. Enimuero abundè ſeges finitimis erat, vt priuata gentis, non publica terrarum vltio videretur. Sanè tā euidens pœna alijs fruge abundantibus, Danis priuatim ingruens, & parricidam noxam, & perempti innocētiam liquido argumentata eſt. Nec prius Danicis agris fœcunditas reſtituta eſt, quam populus ad cor reuerſus, pœnitentiam ageret, ſe tam ſanctum Regem occidiſſe, qui tam iuſta & honeſta pro Chriſti miniſtris poſtulaſſet. Iamque experimento didicerant, ſe iuſtè nouem frumentorū partes amiſiſſe, qui decimam ex eis Deo, & Dei miniſtris reddere noluiſſent.

VI. *Nobiles Polonorum decimas ſoluere renuentes à Boleslao Rege coguntur.*

Baro. to. 11. Ann. Eccl. an. 1022.

POſtea contigit anno 1022. eorumdem Polonorum eccleſiam cōſpiratione nobilium decimas ſoluere renuentium concuti, ſed Regis Boleslai maximè pij auctoritate, atque ſtudio mox turbas illas euanuiſſet. Res autē geſta ſic à Lōgino Cracouienſi Canonico deſcribitur. Catholicæ religionis fidem cultumque Satanæ inuidię malignitas in Poloniæ regno, & vicinis regionibus videns in breui temporis ſpatio, primo quidē ſub Mieslao Duce, deinde ſub Boleslao primo Polonorum rege vehementer germinaſſe, & funiculos tentorij ſui latiſſima propagine diffudiſſe, turbinem, & procellam in regno eodem exciuit, & res fidei extinguere, & quietem, ſtabilitatemque ciuilem niſus eſt perturbare. Nonnulli ſiquidem nobiles Poloniæ Satana ſuggerent, ob oneroſam decimarum manipulatium ſolutionem, oneroſos Chriſtianos ritus dicentes, hi præſertim, qui in ſpurcitijs genitalibus enutriti, iugum orthodoxum non facilè tolerabant, ad ritus redire profanos, & vetuſtam, ſacrilegamque vitam reſumere, & decimas non reddere tempore inſtituto, nec eccleſias frequentare, miniſtroſque, & ſacerdotes de eorum eccleſijs pellere frequenti conſpiratione diſponebāt. Id cum ad Boleslai Poloniæ Regis aures perductum eſſet, non tulit fideliſſimus fidei Catholicę propugnator gliſcentē conſpirationem conſurgere: ſed in ipſo ſuo ortu illā extinxit. Auctores enim illius miſſis militibus comprehendit, & capita cōſpirationis partim capitali ſupplicio extinxit, partim verberibus mulctauit: cæteris minus reis, & ſola contagione fœdatis aliorumque ſuaſionem ſecutis parcendum decreuit.

17. ex Lōgino Cracouienſi Canonico.

VII. *De Eucherio Epiſc. in exilium relegato ob decimarum Eccleſiarum defenſionem.*

Ex Annal. SS. Belgij per Io. Molan. 10. Febr.

CArolus Marcellus Princeps belliceſiſſimus, & meritò Rex Regum appellatus, duriùs tractabat eccleſiaſticos: ſanctū Eucherium Epiſcopum Aurelianenſem in exiliū miſit cū omnibus propinquis, primū Coloniam,

Vbi

Vbi cum vitæ commendatione fauorem clericorum cõſequeretur, metuit Marcellus querelas Romani Pontificis, ideoque relegauit eum in Haſbaniam, vbi ſexto exilij anno obijt, multis glorioſus miraculis. Cauſa autem exilij erat, quia Carolum liberè reprehenderat de conuerſis in ſtipendium militare eccleſiæ decimis contra Saracenos.

VIII. *S. Bellinus Epiſcop. Paduanus immaniter trucidatur à viro nobili, ſed auaro, Thomæ Capiuacio, quod iuſtè conuictus, & iudicatus eſſet ad ſoluendas decimas agrorum, quos ibi habebat.*

Bernar. Cardeõ. Canon. l. 3. de Antiquit. vrbis Patau. cl. ſſ. 13. Alb. Crantz. li. 1. Metrop. & l. 4. Dania cap. 37. Vſuardi Martyrolog. 26. Nouẽbr. an. 1149.

IOan. Molanum rurſum ex hiſtoria Patauina ſcribentem referentemq; memorabile S Bellini martyris exemplum, audiamus. Magis, inquit, verſari placet in illuſtriori exemplo ſancti Bellini, qui natione Germanus, ſed dignitate Epiſcopus Patauinus, numero 71. anno Domini 1149. die 26. Nouemb decimarum ius ſuo conſignauit martyrio. Quod quale fuerit, ſic Bernardinus Cardeonus Thomas, inquit Capiuacius, cognomento Capiuiger, cum iuſtè conuictus, atque iudicatus fuiſſet à Bellino Epiſcopo Patauino, viro ſanctiſſimo, ad ſoluẽdas decimas agrorum, quos ſub Diœceſi Patauina latiùs poſſidebat, cum eſſet agri ditiſſimus: cui ea ſententia vt homini auaro, videretur multum iacturæ adferre, non valens id æquo animo ferre, aggreſſus Bellinum Romam forte pro eccleſiæ ſuæ negotijs proficiſcentem, in itinere iuxta Rodigiũ Pollicini oppidum, vt quidam volunt, canibus, vel vt alij aſſirmãt, gladijs immaniter interemit. Qui quidem vir ſanctus cum cœpiſſet poſt mortem miraculis ſupra modum nitere, & miracula multa facere, à ſummo Pontifice Eugenio IV. biennio poſt mortem, Catalogo Martyrum honorificè aſcriptus eſt. Homicida autem ille, etſi pœnas impietatis, vt dignus erat, tunc forte legibus humanis, propter potentiam, non dederit: diuino tamen iudicio poſtmodum acriter punitus eſt. Nam iuſta Dei vindicta, grauiſſima poſthæc inopia afflictus, quoad vixit, vitam traduxit miſerrimam, & tanta æris alieni magnitudine oppreſſus, vt in carcere infeliciter, reliquum ſuæ vitæ tẽpus degens, maxima egeſtate confectus, & ab omnibus derelictus, miſer interierit. Inſuper vltionem tanti flagitij, omnis etiam eius ſoboles, quæ ab ipſo defluxerat, donec ſuperfuit, vt fertur, templum in honorem Diui Bellini Deo dicatum ingredi nunquam potuit. Sed huius progenies, vnà cum fundis, & facultatibus haud multo poſt ita defecit, vt nulla ex iſta radice omnino proles, Deo permittente, pullulata remanſerit.

Decimarũ ſolutionẽ defendit. S. Bellinus Epiſ. Paduanus, & ob id fit martyr. S. Bellinus poſt martyriũ nitet miraculis. Thomæ Capiuacij decimas negantis et ſacrilegi exit⁹ infauſtus.

IX. *De Epiſcopo decimas exigente à ſubditis in propria culina cremato, deque vindicta diuinitus ſecuta.*

Hector Boethius li. 13. hiſtor. Scot. & Ioan. Magic. l. 4. de geſtis Scot. c. 10.

HEctor Boethius libro 13. hiſtoriæ Scotorum, circa medium, rem planè ſimilem ſic commemorat: Cathenenſes Epiſcopũ ſuum, cui nomen Adamo erat, decimas more conſueto forte à popularibus exigẽtem, ac cum non perſoluerent, diris, vt mos, execrationibus eos perſequentem, correptum domi ſuæ, flagris priùs fœdè cæſum, in propria ipſius culina concremarunt. Quod flagitiũ vbi perlatum ad Alexandrum eſt (Regem Scotiæ intellige) cõtractis paucis quibuſdam copijs, illuc extemplo ipſe proficiſcitur, ac ſtatim comprehenſis ſceleris auctoribus, qui ſupra quadringentos erant, omnes ſupremo affecit ſupplicio. Poſtea ſubditur. Comitem verò Cathenenſium, quod nec ſuccurriſſet inuocanti auxilium Adamo, nec trucidato, de homicidis ſupplicium mox ſumpſiſſet: comitatu priuauit. Pontifex vbi Alexandri in puniendis hominibus flagitioſis diligentiam ac curam audijſſet, plurimis verbis eum per Legatũ laudauit. Tertiò inde anno, cum

Ale-

Alexãder Rex, in feſto Regum genio liberaliùs indulgeret, captata opportunitate, Comes Cathaneſius ſupplex ad eum veniam rogatum venit cædis Adami, cuius quũm innoxium ſe eſſe diceret, eum Alexãder ſeueritate exuta, priſtinæ fortunæ, accepta prius ingenti pecunia reſtituit. Sed impunitatem hanc ab homine conceſſam haud inultam Deus dimiſit. Nam famuli eius, quod eos aſperiùs æquo tractaſſet, poſt paucos annos noctu trucidatum, ac in grabatum impoſitum (quo facinus occultum maneret) accenſis ædibus concremarunt. Perijt igitur ille eodem ſupplicij genere (etſi aliquot annis poſtea) vt diuinitus factum videri poſſit, quo Adamum Epiſcopum affecerant, cuius in mortem ipſe haud dubiè conſenſerat.

X. *Epiſcopus decimas Abbatis vendicãs ad tribunal Chriſti vocatur, & morte ſubita rapitur.*

Lãbert. Scafnaburg. ſub ann. Do. 1059 Theat. vita humana li. 2. vol. 15.

HAlberſtadiẽſis Epiſcopus Burcardus, decimationes Saxoniæ, quæ ad monaſterium Herſueldenſe pertinebant, ſibi vendicabat ratione Epiſcopalis regiminis. Abbas eius cœnobij Meginherus iubet Epiſcopo per Fridericum Palatinum indicari, cum ad furta reſtituenda nullo iure adduci poſſet, breui inſtare tempus, quo coram Deo eſſet hæc cauſa dijudicanda. Moritur paulo poſt Abbas. Et cũ Epiſcopus eius rei gratia Synodum indixiſſet, in itinere lapſus de equo domũ relatus eſt: vbi tum ſuos domeſticos, tum Epiſcopos ſe viſitantes rogauit, vt decimas iſtas abſque mora cœnobio reſtituerent. Se enim iniuſtitiæ pęnas iam luere.

X I. *Decimas non ſoluentes dira fame vexantur.*

Eugipius in vita S. Seueri. c. 17. apud Baro. to. 6. ad an. Do. 475.

QVomodo per ſanctũ Seuerinum fuerit propulſata dira fames, quę affligebat Gallias, Rhætios, Noricos, & alios Boreales populos, hortãdo nimirum eos ad decimarum ſolutionẽ, ita narrat Eugipius, poſtquam retulit eorum vexationem ob decimarũ neglectum: Ciues quoque (inquit) ex oppido Lauriaco, crebra quondã ſancti Seuerini exhortatione commoniti licet, frugum decimas pauperibus offerre diſtulerant. Quibus fame conſtrictis, iam maturitate meſſium flaueſcente, vicina ſubſidia monſtrabantur. At vbi rubiginis improuiſa corruptio frugibus nocitura cõparuit, mox ad ipſum conuenere, proſtrati, pœnas ſuæ contumaciæ confitentes. Miles verò Chriſti Seuerinus feſſos verbis ſpiritualibus alleuabat, dicens: Si decimas obtuliſſetis pauperibus, non ſolùm æterna mercede frueremini, verum etiam commodis poſſetis abundare præſentibus: ſed quia culpã propria confeſſione caſtigatis, de Domini pietate polliceor quod rubigo pręſentis temporis tam valida, penitus non nocebit: tantum fides veſtra vlterius non vacillet. Verùm ciues ad perſoluendas decimas hæc promiſſio reddidit promptiores. Tũc, vt ſolebat, hortatus eſt indici ieiunium. Quo expleto placidus imber deſperatæ meſſis amputauit incommoda.

Decimarum ſolutione frugum copie conſulitur.

TIT. XV. De traditionibus eccleſiaſticis.

Re habitæ magnam apud Deum gratiam promeruerunt, quod parentum traditioni obedierint. *Hier. 53*

Paulus Apoſtolus electo Sila, profectus eſt, traditus gratiæ Dei à fratribus. Perambulabat autem Syriam & Ciliciam, confirmans eccleſias, præcipiens cuſtodire præcepta Apoſtolorum & Seniorum. *Act. cap. 15.*

Cum pertranſirent ciuitates Paulus, et Silas nimirũ tradebant eis cuſtodire dogmata, quæ erant decreta ab Apoſtolis, & Senioribus qui erant Hieroſolymis. *Act. c. 16*

Laudat idem Paulus hoc nomine Corinthios, quod Apoſtolica præcepta, quæ vna voce tradita iam acceperant, ſedulo cuſtodirent. 1. Cor. 12.

Exemp-

Exemp. I. *Traditiones præferendæ Archiuis, nec minoris auctoritatis, quam ſcriptura ipſa ſacra.*

In Epiſt. ad Philadelphenos.

CVm S. Ignatius martyr audiuiſſet quoſdam dicentes, niſi Euangelium inuenero in Archiuis, nō credo: Talibus reſpondebat, quod Ieſus pro Archiuis eſſet: nec enim, inquiebat, Spiritui debent Archiuę præferri. Durum eſt enim contra ſtimulum calcitare; durum eſt Chriſto nolle credere: durum eſt prædicationem Apoſtolorum reijcere.

II. *Traditionibus eccleſiaſticis mordicus eſſe inhærendūm.*

Euſe. Cæſar. li. 1. hiſt. eccl. cap. 30.

CVm idem Ignatius iter per Aſiam faceret, licet attentiſſima cura à ſatellitibus, qui illum ductabant, obſeruaretur, eccleſias tamen cuiuſque ciuitatis, ad quam forte proficiſceretur, familiaribus colloquijs, pijſque hortationibus confirmauit: ac primū, vt hæreſes, quæ iam tum primo naſci, & emergere cœperunt, maxime præcauerent, ſedulo admonuit. Deinde hortatus eſt, vt Apoſtolorum traditioni mordicus adhæreſcerent: quam quidem aſſeueranter teſtificatus, quò tutiùs poſteritati reſeruaretur, neceſſario ſcriptis mandandam exiſtimauit.

III. *Romæ optimè conſeruari traditiones Apoſtolicas.*

D. Hier. de Scrip. eccleſ. in Irenæo. Tert. aduerſ. Valent. c. 1.

ROmæ cum ageret inſignis ille vir Irenæus Eccleſiæ Lugdunenſis id temporis presbyter, quem Tertullianus omnium doctrinarum curioſiſſimum exploratorem nominat, haud moles ædificiorum vrbem circumeūdo contemplatus eſt, nec otioſus domi reſedit: ſed Apoſtolicæ Eccleſiæ fidem, ritus, mores, ac diſciplinā, quam illi tradidiſſent Petrus, & Paulus Apoſtolorum principes, quam diligentiſſimè perſcrutatus eſt, nactuſq; ibi Apoſtolicas traditiones integras, & illibatas, vt ab Apoſtolis ipſis traditæ fuerant, vigilantiſſimè cuſtoditas, & integerrimè conſeruatas, ad eas omnes, quos ſcriptis exagitat, exinde hæreticos prouocauit, quos ſciret eo ſolo tā patenti teſtimonio (ſi quæ in eis reliqua eſſet ratio veritatis) conuinci poſſe.

IV. *Vt B. Antonius Abbas ſuis moriturus traditiones commendarit.*

D. Athanaſ. in vita S. Antonij Abbat.

DIuus Antonius Abbas mortē obiturus, & ad propriam patriam profecturus, magna cum lætitia ſuis præcipiebat deſidiam inſtituto nō debere ſubrepere, ſed tanquam quotidie morituros, vt ante prædixerat, a ſordidis cogitationibus animam cuſtodire, & omnem æmulationem ad ſanctos quoſque conuertere: ad Meletianos verò ſchiſmaticoſque, ne prope quidem accedere: Scitis enim, aiebat, eōrum antiquam peruerſitatem: neque cum Arianis communione iungamini, quia impietas eorum iam omnibus manifeſtata eſt. His etiam illud addebat, nullum debere Chriſtianum, cum ſæculi viderit poteſtates pro Arianorū & Meletianorum pugnare nequitia, a Chriſti territum diſcedere veritate: mortalium illam eſſe defenſionem, nec diu fallacē permanere poſſe phantaſiam. Quapropter, aiebat, cuſtodiēda eſt pia fides in Chriſto, & patrum religioſa traditio, quam ex ſcripturarum lectione, & crebro meæ prauitatis didiciſtis admonitu.

Traditio Patrum ſeruāda.

V. *D. Ioannes Apoſtolus ſuis diſcipulis etiam traditiones commendat.*

Prochor. Chriſti diſcip. in vita eius cap. 41.

CVm D. Ioannes Apoſtolus exul eſſet, & ibi puerum cæcum curaſſet, ad eum vniuerſi conuenerunt Iudæi, & Græci, & mulieres multę, & loquebatur ad eos de ſacris ſcripturis verbum Dei, & in fine adiecit: Filioli, eſtote memores verborum meorum, & ſeruate traditiones, quas accepiſtis ex ore meo, & præcepta Chriſti, quæ per ſanctum eius Euangelium vobis

tradi-

tradita ſunt,vt ſitis obedientes filij, & regnabit Chriſtus in vobis.

V I. *Ritus quoſque ſeruandos pro laudabili cuiuſque Ec. leſiæ conſuetudine.*

Ex Aug. ep. 118. Decretū Gratiani p.1.d.12. cap.11. Illa, & Gloſſa ib. Vide Bellarm. cōtrouerſ.

ILla autem, quæ non ſcripta, ſed tradita cuſtodimus, quæ quidem toto terrarum orbe obſeruantur, datur intelligi, vel ab ipſis Apoſtolis, vel plenarijs, Concilijs, quorum eſt in Eccleſia ſaluberrima auctoritas, commēdata, atque ſtatuta retineri: ſicuti quod Domini Paſſio, & Reſurrectio, & Aſcenſio in cælum, & aduentus de cęlo Spiritus ſancti, anniuerſaria ſolemnitate celebrantur: & ſi quid aliud tale occurrerit, quod ſeruetur ab vniuerſa, quacumque ſe diffundit Eccleſia. Alia verò, quæ per loca terrarum, regioneſque variantur, ſicuti eſt, quod alij ieiunent Sabbatho, alij vero non alij quotidie communicant corpori, & ſanguini Dominico, alij certis diebus accipiunt: alibi nullus dies intermittitur, quo non offeratur, alibi Sabbato tantum & Dominico, alibi tantū Dominico, & ſi quid aliud huiuſmodi animaduerti poteſt, totum hoc genus rerū liberas habet obſeruationes. Nec diſciplina eſt in his melior graui, prudentique Chriſtiano, quam vt eo modo agat, quo agere viderit Eccleſiam, ad quamcūque forte deuenerit Quod enim neque contra fidem, neq; bonos mores iniungitur, indifferenter eſt habendum, & pro eorum, inter quos viuitur, ſocietate ſeruandum eſt. Mater mea Mediolanum me conſecuta inuenit Eccleſiam Sabbatho non ieiunantem: cœperat fluctuare quid ageret. Tunc ego conſului de hac re beatiſſimæ memoriæ virum Ambroſium. At ille ait: Cum Romam venio, ieiuno Sabbatho: cum Mediolani ſum, non ieiuno. Sic etiam tu, ad quā forte Eccleſiam veneris, eius morem ſerua: ſi cuiquam non vis eſſe ſcandalo, nec quemquam tibi. Hoc cum matri renuntiaſſem, libenter amplexa eſt.

V I I. *Chriſmatis & olei exorcizati in baptiſmate vſum veterem eſſe Eccleſiæ Cath. traditionem.*

Hicmā. in vita eius apud Sur. 13. Ianuar.

ÆGer quidam familiæ non ignobilis, ſacro fonte nondum ablutus, cum à ſancto Remigio Rhemorū Archiepiſcopo viſitari poſtularet, & iam velut in vltimo ſpiritu poſitus, credere ſe fateretur, & baptizari depoſceret, ægroto abrenunciante, & benedicto fonte ſanctus Remigius à presbytero loci illius exorciſatum oleum, & chriſma quæſiuit. Qui ſimplex oleū ſe quidem habere, ſed oleum exorcizatum, & chriſma in ampullis, in quibus fuerat, iam penitus defeciſſe reſpondit: Sāctus autem Remigius ipſas ampullas afferri præcepit: quas vacuas ſuper altare miſit, & ſe in orationē proſtrauit. Surgens autem ab oratione, ampullam, in qua breuis habebatur olei exorcizati: & alteram ampullam, in qua breuis cōtinebatur ſacri chriſmatis, plenas inuenit. Sicque infirmum, qui ante abrenuntiauerat, poſt abrenuntiationem oleo exorcizato perunxit: demumque baptizatum ſecūdum traditionem eccleſiaſticam chriſmate ſacro liniuit. Qui mox animæ ſanitate recepta, etiā corporis incolumitatem promeruit.

S. Remigius precib. impetrat ſacrū chriſma.

V I I I. *Ritus Eccleſiæ Romanæ per traditionem receptos retinendos eſſe miraculo confirmatur.*

Richar. Briſtonis tom. ... Motiuorū Anæ heret. ex Beda l.1. hiſtor. apud Sur. 26. Maij

DIuus Auguſtinus Britonum Apoſtolus, cum poſteriores Britonas in Dominico Paſchæ, in modo tonſuræ, in ritibus baptiſmi & alijs plurimis vnitati eccleſiæ contrarios cerneret, & longa diſputatione habita, neque precibus, neque hortamentis, neque increpationibus ſuis ac ſociorum, præbere aſſenſum, ſed ſuas potiùs traditiones vniuerſis, quæ per orbem ſibi in Chriſto concordant, eccleſijs præferre, hunc laborioſi ac longi certaminis finē fecit, vt diceret: Obſecremus Deum, & *qui habitare facit vnanimes* in

Pſ.67.

in domo Patris ſuis, vt ipſe nobis inſinuare cæleſtibus ſignis dignetur, quæ ſequenda traditio; quibus ſit vijs ad ingreſſum regni illius properandū. Adducatur aliquis æger, & per cuius preces fuerit curatus, huius fides & operatio Deo deuota atque omnibus ſequenda credatur. Quod cum aduerſarij, inuiti licet, concederent, allatus eſt quidā Anglus oculorum luce priuatus: Qui cum oblatus Britonum ſacerdotibus, nil curationis horum miniſterio perciperet, tandem Auguſtinus iuſta neceſſitate compulſus, flectit genua ad Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti, deprecans, vt viſum cæco, quem amiſerat, reſtitueret, & per illuminationem vnius hominis corporalem, in plurimorum cordibus fideliū, ſpiritalis gratiæ lucem accenderet. Nec mora, illuminatur cæcus, ac verus ſummæ lucis præco ab omnibus prædicatur Auguſtinus.

TIT. XVI. De cæremonijs Eccleſiaſticis.

EXEMP. I. *Vt Iaddus Iudæorum Pontifex Alexandro Pontificalibus veſtimentis indutus obuiam ierit.*

Ioſephus Antiqt. Iudaic. l. 11, c. 16. Ioan. Zonar. to. 1. Annal.

POſtquam Iaddus Iudæorum Pontifex audiuit Alexandrū magnum Gaza expugnata Hieroſolyma propè petijſſe, ſolicitus hærebat inops cōſilij, nec inueniens quomodo deberet regem excipere, iratum eo quod antea neglexiſſet imperata eius facere. Ergo indictis populo ſupplicationibus, & immolatis Deo victimis, ad opē eius confugit, illi publicam ſalutem commendans. Proxima deinde poſt ſacrificium nocte, in ſomnis ei Deus apparuit, iubens vt bono eſſet animo, & coronata vrbe portas aperiret: vtque populus in albis veſtibus prodiret obuiā, ipſe verò cū reliquis ſacerdotib. ſolēni cultu ſui ordinis, ſecuti de Dei prouidētia. Experrectus autē è ſomno lætus ciuibus hoc oraculū indicat, & paratis omnibus, vt in ſomnis præmonitus fuerat, regis aduētum præſtolabatur: & cum renūtiatum eſſet, eum iam non procul ab vrbe abeſſe, progreſſus eſt cum ſacerdotibus, & vrbana multitudine, pompa quadam noua & venerabili, vſque ad locum, qui dicitur Sapha, quæ vox ſpeculam ſignificat: quod ibi & vrbs, & templum in proſpectum ſit. Et cū Phœnices & Chaldæi ſperarent ſibi licere quicquid iratus rex poſſet permittere, direptionem ſcilicet vrbis, & pontificis exquiſitum ſupplicium: planè contrarium euenit. Alexander enim vt vidit è longinquo candidatum populum, & ſacerdotes ante agmen in amictu byſſino, pontificemq; in ſtola hyacinthina auro diſtincta, tiaram in capite geſtantē, cum præfixa aurea lamina inſculpta Dei nomine: ſolus ad eum accedens nomen illud adorauit, & ſalutauit Pontificem. Iudæis autem omnibus vno ore conſalutantibus Alexandrum, & in orbem cingentibus, Syriæ reges, & reliqui obſtupuerunt, vix credentes regem mentis compotem: ſolus Parmenio propiùs accedēs rogauit familiariter, quid ita cum ipſe adoraretur ab omnibus, nūc adoraret Iudæorum pontificem. At ille non hunc ſe adoraſſe reſpondit, ſed Deo, cuius pōtifex eſſet, honorem eum exhibuiſſe. Hunc enim, inquit, vidi & antea hoc ipſo habitu, cum adhuc eſſem in Dio Macedoniæ qui me deliberantem, quomodo Aſiam poſſem ſubigere, hortatus eſt forti eſſe animo, & ſine mora exercitum traijcere: nam ſuo ductu potiturum me Perſarum imperio. Quapropter quia nunc primum talem habitum vidi, agnoſcens hunc, & viſionis memor, quæ me ad hāc expeditionem impulit, puto me non ſine numine in Darium exercitum ducere, & breui fore victoriæ compotem: & ſublato Perſarum imperio, ceſſura mihi omnia ex animi ſententia. Hæc locutus ad Parmenionē, & comiter complexus Pontificem, deducentibus ſacerdo-

cerdotibus in vrbem peruenit, & aſcẽdens in templum immolauit Deo ex ſacerdotis pręſcripto, ac pontifici quoque ſuum honorem exhibuit.

II. *Quomodo caremonia Eccleſia Romana externos ad deuotionem trahant.*

Gregor. Nazian. Orat. 1. ĩ Iulia. Niceph. Eccl. hiſt. l. 10. c. 21.

CVm Iulianus Imperator hoc vnũ maximè ageret, vt omnes imperio Romano ſubditi Græcam complectérētur ſuperſtitionem, permoleſtum ei fuit, quod religionem ſuam à Chriſtianiſmo gloria longè ſuperari videret. Templa quidem, ſacrificia, & patriæ Græcorum ſolemnitates, feſtique dies per vrbes ex ſententia ei fere procedebant. Illa verò maximè ſolicitudine angebatur, quomodo in poſterũ quoque cultum talem ſtabiliret: quod metueret, ſi is præſidio ſuo deſtitueretur, ne breui rerum mutatione collaberetur. In primis ſanè quaſi lethale vulnus ei hoc inflixit, quod multorum ſacrificulorum coniuges, & liberos, & miniſtros Chriſtianos eſſe videret: & quod ſecum ipſe conſideraret, religionem noſtrã in ſanctitate vitæ morumque integritate eorum, qui eam complectuntur, conſiſtere: omnem mouit funem, vt Græcorum mores ad inſtituta noſtra accomodaret. Itaq; in idolorum templis fieri curauit ſubſellia & primarios ſuggeſtus: inſtituit lectiones, & doctrinas, quæ tamen Græcis dogmatibus inniterẽtur: præterea ſacerdotes, & lectores more noſtro, item certas cæterarum horarum, & dierum preces. Scholas etiam & phrontiſteria virorum & mulierũ philoſophiæ ethnicæ addictarum, peregrinorumque, & egenorum conſtruxit domicilia, atque aliam inſuper oſtendit humanitatem, vt Græcorum ſacra talibus rebus admirationem conſequerentur maiorem. Delictorum quoque, quæ vel à prudentibus fiunt, ex conſuetudine noſtra pœnitentia interueniente, congruentes conſtituit coercitiones.

III. *Caremonia eccleſiaſtica Valenti Imperatori ſtuporem incutiunt.*

Nicepho. Call. lib. 11. hiſt. Eccl. ca. 18. apud Baro. to. 4. anni 370. 46.

QVum Epiphaniorum feſtus dies adeſſet, Valens Imperator cum vniuerſa, quam ſecum habebat, phantaſia inanique, & ſplendida pompa in eccleſiam venit, & munus ſuum ad ſacram menſam attulit: atque ibi, quod omnia miro ordine gererẽtur, ad ſtuporem delapſus, & totus mutatus in ſolum concidiſſet, niſi quidam ex prioribus tunica correpta Imperatorẽ iam ruentem retinuiſſet. Vbi vero ſermonem quoq; cum viro contulit, magis etiam ſapiẽtiam, ſacriſque obeundis & concionibus atque conuentibus peragendis dexteritatem, nec non ordinem rerum omniũ pulcherrimum admiratus eſt.

IV. *De ceremonijs varijs in baptiſmate Clodouei Regis Francorum ab Eccleſia obſeruatis.*

In vita S. Remigi. apud Sur. 13. Ian. ab Hincmaro Epiſ. ſcripta.

CVm Clodoueus ſatis ſuperque inſtructus à beato Remigio iam iam baptizandus eſſet, via, qua ad baptiſterium à domo regia eũdum erat, velis ac cortinis depictis ex vtraq; parte protenditur, deſuper adumbratur, plateæ ſternuntur, eccleſiæ componitur baptiſterium, balſamo & cæteris odoramentis conſpergitur: talemque gratiam Dominus ſubminiſtrabat in populo, vt æſtimarent ſe paradiſi odoribus refoueri. Sicque præcedentibus ſacroſanctis Euangelijs, & crucibus cum hymnis & canticis ſpiritualibus atque Litanijs, ſanctorumque nominibus acclamatis, ſanctus Põtifex manum tenens Regis, a domo regia pergit ad baptiſterium, ſubſequente regina & populo. Dum autem ſimul pergerent, Rex interrogauit Epiſcopum, dicens: Patrone, eſt hoc regnum Dei quod mihi pr mittis? Cui E iſcopus: Non eſt hoc, inquit, illud regnum, ſed initiũ viæ, per quam venitur ad illud. Cum verò perueniſſent ad baptiſterium, clericus, qui chriſma deferebat, à po-

à populo eſt interceptus, vt ad fontem venire nequiuerit, ſanctificato autem fonte, nutu diuino chriſma defuit. Et quia propter populi preſſuram vlli nō patebat eccleſiæ ingreſſus vel egreſſus, ſanctus Pontifex oculis, ac manibus protenſis in cœlum cœpit tacitè orare cum lacrymis. Et ecce ſubito columba niue candidior attulit in roſtro ampullulam chriſmate ſancto repletam, cuius odore mirifico ſuper omnes odores, quos ante in baptiſterio ſenſerant, omnes qui aderant, inæſtimabili odore repleti ſunt. Accipiente autem ſancto Pontifice ipſam ampullulam ſpecies columbæ diſparuit. De quo chriſmate fudit venerandus Epiſcopus in fontem ſacratum.

V. *De cineribus à ſacerdote percipiendis initio quadrageſimæ, ab Angelo edocetur S. Lyduina.*

Io. Brug. in vita eius p. 1. c. 8. apud Sur. 14. April. t. 2.

SOlebat S. Lyduina virgo admiranda die cinerum pro ſanctæ Eccleſiæ more ac inſtituto cineres è ſacerdotis manu ſuſcipere, ſed ſi tardaret ſacerdos, Angelus eius explebat vices. Cum itaque aliquando confeſſarius eius Ioānes Vualteri ad eam veniſſet, rogaturus num cinere ſancto cōſignari vellet, reſpondit illa, ab angelo ſancto id iam factum eſſe. Stupente illo, quid ſibi illud vellet, Lyduina dixit, vt manu tangeret caput ipſius. Fecit ille, & cineres ſenſit, iiſdemque etiam frōtem ſuam cōmuniuit. Docuerat eam Angelus reuerenter ſacros illos cineres à ſacerdote percipere, alioſque vt itidem facerent adhortari.

TIT. XVII. De Auctoritate Eccleſiæ Romanæ.

EXEMP. I. *Romanam Eccleſiam ſummam habere poteſtatem.*

Hiſt. trip. l. 4. c. 4.

ROmanam Eccleſiam ſupremā habere auctoritatem, id Iulij facto comprobat Theodoretus libro quarto hiſtoriæ Tripart. his verbis: Euſebius (Arianus) eiuſque conſortes, calūnias in Athanaſium factas Iulio Romano Pontifici deſtinauerunt. Qui eccleſiaſticam ſequēs legem, etiam ipſos Romam venire præcepit, & venerabilem Athanaſium ad iudicium regulariter euocauit. Ille continuo euocatione ſuſcepta venit: calumniarum verò ſarcinatores Romam quidem profecti nō ſunt, ſcientes facilè ſuum poſſe capi mendacium: ſed videntes oues paſtore deſolatas, lupum ſuper eas pro paſtore conſtituerunt, id eſt, Gregoriū, qui ſex annis beſtijs ferocibus crudeliùs vſus, pęnam malitiæ ſuæ ſoluit, ab omnibus amariſſimè laniatus.

Contrauerſia ad Pontificē referēda.

II. *Quanti ſint facienda Synodalia decreta, & quanta libertate defendenda, ſi à Romana ſede ſint approbata, & eius auctoritate munita.*

Niceph. Call. hiſt. eccl. l. 16 cap. 31.

POſtquam Seuerus homo impius ſedem Antiochenam inuaſit, infinita, quę verbis exprimere non ſit mala, à communione ſua abhorrentibus, intulit. Et tum quidem Sabbam, ſolitudinis ciuem, & Theodoſium cœnobiorum Principem ille Seuerus, alijq; eius generis, vi adorti ſunt, ſi eos in partibus ſuis haberent, omnia ſe conſecutos rati. Atque vbi animos eorum tentarunt, præclarus ille virtute Theodoſius ſuggeſtum conſcendit, ac veluti Dux quidam & Imperator pro concione monaſtica phalange aduocata, poſtquam multitudini ſilentium manu deſignauit, voce maiore ſublata, hoc ſic tonitrus in morem detonuit: Si quis quatuor Synodos quatuor Euangelijs nō exæquat, anathema. His verbis dictis, perinde atque Angelus quidam, multitudine in ſtuporem coniecta, cum ſilentio omnibus inſpectantibus per mediam turbam proceſſit: & homines omnes cum animi cōſternatione viri eius tanquam egregij in bello Ducis cōſilium factumque, quo ſanctas ſynodos ſacris libris accenſendas eſſe, veluti lege lata ſtatuit, admirati ſunt. Et litteras ad Imperatorem dan-

Theodoſij grauiter dictū.

dantes, certamen ſe de eis ad ſanguinem vſque ſubituros, neque etiam ſi quid accidat, ſe vllo modo à patrum traditionibus diſceſſuros eſſe, indicarunt atque confirmarunt. Deinde circumquaque ciuitates peragrantes, veluti inuicti belli Duces, omnibus facti ſunt obuiam, homines confirmantes, ad fortitudinem cohortantes, ſocordiam excitantes, hæreticam inſaniam præuenientes, prædicantes, denique Dei verbum ſimul Deum quidem, & hominem, vnam verò eius ſubſiſtentiam ſiue perſonā eſſe, natura vtrumque horum, diuinitatem videlicet, & humanitatem habentem. Id quod Synodus quoque Chalcedonēſis docuit: quæ etiam hæreticorum ex vtraq; parte errores declinauit. Eo enim quod perſonam vnam profitetur, Neſtorij veſaniā repudiauit. Quod verò duas naturas deprædicat, Eutychetis & Dioſcori contractionem reiecit. Ita Romana ſedes cenſuit, tenuit ac tenet & tenebit.

Chalcedonenſis Synodi doctrina cōtra hæreſes.

III. *Auctoritas Eccleſiæ Catholicæ in ſuis decretis vera diuinitus probatur inſepulto excommunicato.*

Baro. to. 11. Annal. eccl. ad ann. Chriſti 1034. 17.

Finita ſecūda Concilij Lemouicenſis actione, rem memoria dignam ex nata occaſione in medium attulit vnus ex Epiſcopis, quam ipſa Acta ſic habent: Tunc Epiſcopus Caturcenſis cœpit enarrare dicens: Nuperrimè poſt Cōcilium Bituricenſe quidam de excōmunicatis eques in noſtra Diœceſi interfectus eſt, quem ego, rogantibus amicis, & propinquis eius, nullatenus ſoluere volui, vt cæteri metum haberent: grauem enim culpam prætendentis habuerat. Itaque ſine ſacerdotis obſequio à militibus apud quādam eccleſiam ſancti Petri, non me iubente, ſepultus eſt. Manè autē facto, corpus eius longè extra cœmiteriū proiectum, & nudum ſuper faciem eius terræ inuentum eſt: tumulus autem, vbi ſepulturam habuerat, intactus, & ita, vt dimiſſus fuerat, repertus eſt. Quem iterum milites aperuere, & nihil ampliùs in eo, niſi veſtes, quibus inuolutum corpus fuerat, inuenerunt. Rurſus cadauer ibidem ſepelierunt, & diligenter tumulū ſub enormi pondere terræ & lapidum claudunt: ſed die altero proiectum cadauer, & tumulum intactum, vt ſupra aſpiciunt. Quinquies ſepeliūt toties eodem eiectum tenore conueniunt. Tanto demum victi ſtupore, corpus longè à cœmiterio eccleſiæ terræ obruunt. Quo terrore perculſi Principes militiæ, pacem nobis, velut putabamus, firmare nequaquam diſtulerunt. Ad hæc reſpondit Concilium: Quid hoc aliud eſt, niſi quia ſub oculis hominum arbiter hominum aſſirmat. Eccleſiæ ſuæ auctoritatem, quia excommunicati à ſepultura Chriſtianorum iuſtè ab Epiſcopis ſegregantur? Tales enim negant fidem, dum latrocinia potius, quam pacem ſectantur.

Mira de excom. ſepulto in loco ſacro.

IV. *De libertate Epiſcopi Oeniandi erga Imperatorem Anaſtaſium in tuenda Romanæ ſedis ſententia.*

Io. Zonar. to. 3 Annal.

Anno viceſimo quinto ſui Imperij impurus Anaſtaſius Epiſcopum Oeniandum audiens diſertum admodum eſſe, & qui ora omnibus ſentētiæ de paſſo Deo aſſertoribus obturaret, eum hortatus eſt, vt ad ſuam factionem deſciſceret, pollicens eum quidquid petijſſet illico accepturum. Cui Epiſcopus: Tu, inquit, potius ad orthodoxos tranſi, nedum opiniones impiorum hominū Seueri, Eutychis, & Dioſcori amplecteris, æterno igni addicaris. Simulq; apprehendens Imperatoris chlamydem: Hæc, ait, veſtis nequaquam poſt mortem ſequetur, ô Imperator: ſed ſola comitabitur te pietas ac virtutū habitus: miſſam fac Eccleſiam, quam Chriſtus ſuo redemit ſanguine. Indoctus es, & ratiocinādi ignarus, neque vllum Eccleſiæ decretum perfectè intelligis: tantum impoſturis & ſcurrilibus calumnijs fatuos

Epiſcoporū eſt tueri decreta Eccleſiæ.

terres. Satis ſit tibi dignitatis, quod Imperatores. Antiſtites Eccleſiæ vexare noli. Adhæc Imperator pudore ſuffuſus, obmutuit. Pauperrimus autem cũ eſſet ille Epiſcopus, ne obolum quidem ab Imperatore voluit accipere, adeo liber erat, & ſolius in Deum fidei ac pietatis rationem hãbens.

V. *Auctoritatis eccleſiaſticæ cenſura quanta ſit efficaciæ ad coercendos Reges & Principes.*

Ex Theodor. hiſt. Eccleſ. l. 5. c. 18. Albert. Cãpenſis Pighius l. 5. Hierarchiæ eccl. c. 2.

THeodoſius ille Magnus, Chriſtianiſſimus alioqui Imperator, tamen pro humanæ fragilitate naturæ, præcipitis, & inconſultæ iracundiæ, prætertim ſi quando iuſta aliqua indignatione accenderetur, cum Theſſalonicæ orta ſeditione, ex ſuis Magiſtratibus aliquot à furenti multitudine ſaxis obruti, & indigne tractati eſſent, ipſe furorem furori obijciens, in promiſcuam multitudinem immiſſo milite magnam ſtragem edidiſſet, & paulo poſt Mediolanum veniens ad templum de more procederet, à beato Ambroſio tunc Mediolanenſi Epiſcopo ſibi occurrenti ante veſtibulum, ingredi libera oratione prohibitus, & reprehenſus de admiſſo ſcelere, excõmunicationis vinculo ad condignam vſque ſatisfactionem ſubiectus: iuſſuſque reuerti in palatium, & ferre patienter vinculum, quod ipſe omnium Dominus deſuper approbaret. Quibus, inquit ille, verbis motus Imperator, vt qui in ſacra educatus doctrina ſciret, quæ ſacerdotũm, quæque Imperatoris eſſent officia, cum gemitu & lacrymis in regiam reuertitur. Lõgo autem poſt tempore (octo enim menſes abierant) venerat Natalitium Saluatoris noſtri feſtum: at Imperator in regia ſedebat lamentans, & lacrymarum impẽdens ſtillicidia. Quo animaduerſo, Ruffinus tunc aulę magiſter, cuique ob familiaritatem liberiùs cum Imperatore loquendi poteſtas eſſet, accedit, & requirit tantarum lacrymarum cauſam. Tum Imper. acerbè eiulans, & largiter lacrymas profundens: Tu quidem Ruffine, inquit, ludis, meorum enim malorum ſenſu haud tangeris: Ego verò gemo lamentorque in conſideratione calamitatis meæ, quod cum ſeruis, & mendicis pateant diuinum templum, illique liberè ad deprecãdum Dominum ſuum ingrediantur: mihi cum illud inacceſſum, ium inſuper & cœlum occluſum ſit. Memoria enim teneo Dominicam vocem, quæ manifeſtè dicit: Quemcumque ligaueritis in terra, is & in cœlo erit ligatus. Tandem cum Ruffini verbis animatus, & in ſpem adductus impetrandę abſolutionis ab Ambroſio, præmiſſum illum ad exorandum Epiſcopum oratorem, ipſe ſubſequeretur, nec poſſet à Ruffino flecti Ambroſ. cum perueniſſet, inquit, ad ſepta ſacra, ipſe quidem templum ingredi non præſumpſit, ſed accedens ad Pontificem in ædicula ſalutatoria deſidẽtem, prouolutus ad eius genua obſecrat, vt ſe vinculis abſoluat. At Ambroſio tyrannicum dicente aduentum eius, vt qui vim videretur inferre diuinis legibus, & abſolutionem ab anathemate, ſine legitima ſatisfactione, imperiali quodammodo faſtu extorquere: Ego, inquit, contra legum ſanctiones minimè me offero, neque contendo iniquè ſacra intrare veſtibula; ſed te oro, vt vinculis me exoluas, vtque tibi in mentem veniat communis Domini clementia, neu ianuã mihi occludas, quam omnibus, qui pœnitudine ducerentur, ipſe Dominus aperiat. Contra verò percontante Pontifice, quam condignam pœnitentiã oſtendiſſet poſt tantum admiſſum ſcelus, qua medicina curaſſet grauiſſima illa vulnera, reſpõdenteque Imperatore, ipſius eſſe medicinam temperare, qua vulnera illa ſua poſſent curari, ſuorũ verò eadem vti: tandem exegit Ambroſius, vt legem de dilatione vindictæ ſcriberet, qua iracundiæ ſuffragia irrita redderentur. Et ita demum ab excommunicatione

Ambroſij libertas in Theodoſium.

Theodoſius piè ac religiosè inſtructus cẽſuram Eccleſ. timet.

Anathemate percuſſi templo acculo eiecti.

Humilitas & pœnitentia Theodoſij.

catione ſolutus, & templum ingreſſus, nec ſtans, nec genibus flexis ſupplicabat Domino, ſed pronus humi proſtratus Dauidicam vocem emittebat:

Pſ. 118.

Agglutinata eſt pauimento anima mea, viuifica me ſecundum verbum tuum Domine: manibus capillum vellens, & frontem percutiens, ac guttis fidelium lacrymarum pauimentum irrigãs dari ſibi veniam petebat.

VI. *Auctoritatem eccleſiaſticam in cohibendis ſceleribus & ſceleratis, omni vi, armiſque omnibus, eſſe efficaciorem.*

Albert. Pighius, l. 5. Hierarchiæ Eccleſiaſticæ c. 2. Baro. to. 11. Ann. an. 1076 35. 36.

HVius generis vnũ ex multis Henrici eius nominis IV. Imp. adſcribam exemplum: Hic itaque cum in omnia ſcelera & flagitia prolapſus, euerſo iam ſtatu Reſp. turbata tranquillitate Eccleſiarum, ablata maieſtate Imperij, euacuata auctoritate Principum, inuerſis moribus, abolitis legibus, & ſecundum Prophetæ elogium, inundantibus maledicto, mendacio, homicidio, furto, poſtremo diuinis humanis, ſacris profanis confuſis omnibus, ipſi iam regno & imperio planè eſſet intolerabilis, nec optimatum & populorum aduerſus eũ toties facta coniuratio de ipſo abrogando, & ſubſtituẽdo alio quicquã proficeret, ſed Rempublicam miſceret cædibus incendijs & depopulationibus, ipſo, vt callido erat ingenio, omnia eorum conſilia, ſceleratiſſimorum quorumdam ſibi obæratorum opera, interturbante, impediente ac diſſipante, & optimates, quibus curæ erat Reipublicæ ſalus, perſequente carceribus, proſcriptionibus, & nullo non perſecutionis genere, cum inſuper vniuerſalis Eccleſiæ Paſtorem admonentem corripientemque contempſiſſent, tandem eccleſiaſticæ communioni illi interdictum eſt a Greg. VII. Rom. Pontifice, vnà cum quibuſdam, quorum omnia faciebat conſilio, & quos ſuæ impietatis miniſtros, conſiliarios, & fautores habebat. Inter quos cũ Vvilhelmus Traiecten. Epiſcopus cauſam Regis contra bonum & æquum tueretur obſtinatiùs, & propterea nõ ſolùm nihil faciendam Romani Pontificis excommunicationem alij perſuadere conaretur, ſed etiam publicè diebus ſolemnibus inter Miſſarum ſolemnia, ore rabido multa declamaret, & maledicta congereret in ſanctum Pontificem, periurum, adulterum & pſeudoapoſtolum illum appellans, breui poſt grauiſſima ægritudine derepente correptus, & vltricem Dei manũ ſentiens, miſerabili eiulatu coram aſtantibus omnibus vociferans, iuſto Dei iudicio & vitam præſentem ſe amiſiſſe & æternam: quod in gratiam Regis Eccleſiaſticæ auctoritati feciſſet iniuriam, & Romano Pontifici viro ſancto & Apoſtolicarum virtutum ſciẽs, & prudens intuliſſet graues contumelias, & inter has ipſas voces ſine vlla reconciliatione aut ſalutari pœnitentia expirans infelicem ſpiritum, cæteris quidem vnà cum Rege excommunicatis terribili exẽplo extitit, & optimatũ omnium animos religione impleuit, ita vt ſe paulatim omnes à palatio ſubtraherent, ne vetitæ communionis culpam pœnamque incurrerẽt, nec ad Regem, licet crebris & ſolemnibus iuſſionibus euocati, redire ſuſtinebant, ſatius ducẽtes, Regem, quam Deum offendere, corporis quàm animæ iacturã facere. Quamuis ille contra fruſtra iraſceretur, fremeret, & minabundus in omnes inſaniret, iactitans iniuſtam & nihili pendendam inſe Romani Pontificis ſententiam, in quem & alios ſibi inobedientes, gladium ſuum, quem iuxta Apoſtoli vocem, ad vindictam malorum accepiſſe ſe iactabat, iuſtè diſtrictus eſſet, & rebellionis meritas pœnas exacturus. Sed plus valuit apud Principes Chriſtiana religio, quam deſtituta iam auxilijs vana Principis comminatio.

Henrici IV. ſcelera.

Bene monẽtes contemnit.

Excõmunicatur à Greg. VII. Vvilhelm. Ep. Traiectẽ. pro ſua defenſio.

Eiuſdem contumelia in Romanum Pontificẽ.

Miſerabilis eiuſdem exitus.

Cenſuræ Pontificia contemptores eo exemplo horrent.

VII. *Primariam Eccleſiæ auctoritatem non ad quoſuis, ſed ad Summum Pontificem pertinere miraculo declaratur.*

Laurēt. Sur. in breui Cōmētario rerū in orbe geſtarū ad an. Do. 1535.

INter eos, quos Henricus VIII. Anglorum Rex morte mulctari iuſſit, propterea quod conſtanter aſſererent, ſe nolle ab Eccleſia Catholica deficere, & validis rationibus, & ſcripturæ teſtimonijs oſtenderent, Regem ſibi non poſſe vendicare Eccleſiaſticā auctoritatem, ſupplicio quoque affecti ſunt Ioannes Trauerſius ſacræ Theologiæ Doctor in Hibernia, & Ioannes Toneus Auguſtinianus Cantuariæ in Anglia. Toneus quidem tenebatur aliquamd u in carcere, ibique ad ſolita Chriſtianorum arma confugiens, precibus, & ieiunio triduano ſine intermiſſione ſe dedit. Ibi tum ad eum facta eſt vox, licet nemine videret, quæ eius appellato nomine, iuſſit eum infracto animo pro ea, quam profeſſus erat, ſentētia mortem oppetere. Multum inde ille confirmatus, permanſit conſtans, nec vllis, vel minis vel terroribus potuit à ſententia deduci, maluitq; fortiter mori pro iuſtitia, quàm Regis parere voluntati. Porro Trauerſius ſcriptis quibuſdam Romani Pontificis primariam auctoritatem cum defendiſſet, eo nomine accuſatus eſt: & raptus ad tribunal, non negauit, ſed extenſis digitis: His, ait, ea conſcripſi, nec me eius facti vnquam, vel pœnituit, vel Deo bene propitio pœnitebit. Igitur dictata in eum mortis ſententia eſt, gratiaque de more ſupplicia ſumpta. Accidit ibi res admiratione digna, quam narrarunt illi, qui præſentes huic ſpectaculo interfuerunt. Cum carnifex manum illam amputaſſet, & ſpectāte populo in ignē conieciſſet, reliqua parte exuſta, pollicem cū proximis duobus digitis, quibus ſolemus litteras pingere, nulla ratione ignis, licet identidem inflāmatus, abſumere potuit. Quo inſigni miraculo Deus, martyrem ſuum cauſam bonam tuendam ſuſcepiſſe, declarare voluit: Cauſa enim, vt rectè ait Auguſtinus, martyrem facit, non pœna.

Miraculū de digitis igne non conſumptis.

TIT. XVIII. Eccleſiaſticos, non verò laicos rerum Eccleſiaſticarum eſſe iudices.

Deus præcepit per Moyſen omnem controuerſiam à ſacerdotibus dirimi. *Leu. 14. Deu. 21.*

Ioſaphat Rex popularibus ſuis edixit, vt in ys, quæ ad legem, & cæremonias pertinerent, ſummum Sacerdotem adirent, qui, ſi quid ambiguum eſſet, aut obſcurum, tanquam diuinæ legis interpres id explicaret. *2. Para. 29.*

Chriſtus Matth. 18. Dic Eccleſiæ: Eſt autem Eccleſia eo loco paſtorum Eccleſiæ conuentus. *Decreta liū li. 2. de Foro competenti.*

EXEMP. I. *Quomodo Conſtantinus Imp. in cauſas Eccleſiaſticorum iudicium ferre detrectauerit.*

CVm Melchiades Papa in conſeſſu decem & nouem Epiſcoporum damnato Donato hæretico, Cæcilianum Carthaginēſem Epiſcopum abſoluiſſet, atque ab hoc iudicio Donatiſtæ ſchiſmatici ad Cōſtantinum Imperatorem appellaſſent, indignatus ipſe tam iniquæ & impiæ appellationi, ſic reſpondit, vt Optatus ſcribit: O rabida furoris audacia! ſicut in cauſis Gentilium fieri ſolet, appellationem interpoſuerunt. Epiſtolam quoque in hæc verba ad Epiſcopos dedit: Meum iudicium poſtulant, qui ipſe iudicium Chriſti expecto. Dico enim, vt ſe veritas habet: Sacerdotum iudicium ita debet haberi, ac ſi ipſe Dominus reſidens iudicet. Nihil enim licet his aliud ſentire, vel aliud iudicare, niſi quod Chriſti magiſterio ſunt adocti. Quid igitur ſentiunt maligni homines, officia diaboli? Perquirunt ſecularia, relinquentes cœleſtia.

Ex Opt. in Append. nouiſſime Pariſiis edito. Baro. to. 3. an. 313.

II. *Idem*

II. *Idem Conſtantinus querelarum libellos contra Sacerdotes cremari iubet.*

Baro. to. 3. Annal. an. 325. ex Sozo. lib. 1. c. 16. & Trip. l. 2. c. 1.

CVm Ariani Euſtathiũ Antiochenum, Athanaſium Alexandrinum, & alios Epiſcopos Catholicos infenſos Cõſtantino Imperatori reddere pertentarent, ſtructis calumnijs, & libellis, quibus eum impellerent, vt ſedibus eos eijceret, & in exiliũ amandaret, Imperator ex Donatiſtarum cauſa diutius ventilata prudentior factus, à libellorum prorſus abſtinuit lectione, quos omnes igne cremandos, ac ſic penitus abolendos curauit. Rem verò ante Synodum geſtam Sozomenus narrat his verbis: Multi autem ex ſacerdotum numero, qui (vt euenire ſolet) tanquam ad cauſas ſuas ac priuatas diſceptandas in vnum conuenerant, tempus opportunum ſibi iam oblatum putarũt ad res eas corrigendas, quę ipſorum animos offendiſſent. Itaq; ſinguli libellum de criminibus, quæ alijs obijcerent, Imperatori offerre, & peccata in ſe admiſſa iam ante exponere cœperunt. Cum autem illud in dies fere ſingulos accideret, dat mandatum Imperator, vt ſinguli crimina, quæ alijs obijcere conſtituerãt, ad certum diem proponerent. Vbi dictus dies venit, Imperator oblatis ſibi libellis acceptis, Iſtæ, inquit, criminationes tempus quidem ſibi præſtitutum habent, diem videlicet magni Iudicij, Iudicem autem, qui ſit tum de omnibus ſententiam pronunciaturus, mihi verò non eſt fas, cum homo ſim, eiuſmodi cauſarum cognitionem arrogare, præſertim cum, & qui accuſant, & qui accuſantur, ſacerdotes ſint. Nam non deberent ſe tales præbere, vt ab altero iudicentur. Age igitur, deletis criminibus, exemplum diuinæ clementiæ in dãda mutuo venia imitati, iungamus amicitiæ fœdera, & fidei negotia, quæ vos in hunc locum conuenire compulerunt, ſerio pertractemus. Hac habita oratione Imperator iubet, tum criminationes illatas nullus momenti eſſe, tum libellos comburi, diemque præſtituit, ad quem de rebus fidei vocatis in controuerſiam decideretur.

Conſtantin. Imp. nolebat iudicare de cauſis ſacerdotum.

III. *Aurelian. Imp. licet gentilis agnoſcit Pontif. Romanum ſanctæ Eccleſiæ iudicem.*

Euſeb. Cæſarienſis lib. 7. hiſt. eccl. cap. 14.

SVb Aurelia. Imperatore fuit Chriſtianis cum Paulo Samoſateno hęreſiarcha controuerſia de domo quadam, quam pars vtraque templo exædificando deſignauerat. Conſultus Cæſar, vt litem dirimeret, ad Romanum Pontificem (gentilis licet) cauſam diſceptandam remiſit, iuſſiſque domum illis tribui, quibus Romanus Epiſcopus, & alij Italiæ ſacerdotes adiudicaſſent. Nouerat enim (vt ait Euſebius) Romanum Pontificem ſupremum eſſe apud Chriſtianos Iudicem, ad quem pertineret de rebus eccleſiaſticis ſententiam ferre.

IV. *Valentinian. Imper. renuit de rebus fidei & Eccleſiæ iudicare.*

Niceph. li. 11. c. 30. Sozom. 6. c. 7. Ruffin. 1. c. 2. Baro. to. 4. an. 364.

POſtquam Valentinianus Imperator Valentem fratrem in Imperij collegam aſſumpſit, vt tum Orientali tum Occidentali pariter languẽti imperio ſimul conſultum eſſet, illud opportunum (quod videbatur) remedium excogitauit: nimirum vt relicto Valente in Oriente, ipſe ſeſe transferret in Occidentem: ſicque fore vt tumultuantes vndique barbaros coercerent. Eiuſmodi itaque conſilio inito, partitis inter ſe exercitibus, eorumque ductoribus, rebuſq; diſpoſitis, percurſis Thracijs, vnà ſimul in Pannoniam deſcendentes Sirmium peruenere. Inde tandem ab inuicem digreſſi, Valẽs reuerſus eſt Conſtantinopolim, Valentinianus verò Mediolanũ ſe contulit. In itinere verò memoria dignum hoc accidiſſe Sozomenus tradit. Vbi, inquit, deceſſit Cõſtantinopoli Valentinianus, perq; Thraciam Romã ver-

ſus iter fecit: Epiſcopi Helleſponti, & Bithyniæ, & alij omnes, qui Filium Patri conſubſtantialem aſſerendũ putabant, mittunt ad eum pro ſe Legatum Hypatianum Heracleæ (quod eſt oppidum Perinthi) Epiſcopum, oratum, vt ſibi de doctrina fidei ritè conſtituenda in vnum conueniendi poteſtas permitteretur. Qui cum veniſſet ad Valentinianum, & Epiſcoporum ei poſtulata expoſuiſſet, reſpondet ille: Sibi, qui vnus è laicorũ numero erat, non licere ſe eiuſmodi negotijs interponere: & ideo ſacerdotes & Epiſcopi, inquit, quibus hæc curæ ſunt, ſeorſum per ſe vbicumque ipſius libitum fuerit, in vnum conueniant. Quo reſponſo ad legationem Hypatiani dato, Lampſaci Concilium cogunt.

Valentinianus Imp. renuit de doctrina Eccleſiæ iudicare.

V. *Principes periculoſè, cum diſpendio animæ, corporis ac etiam rerum, ſeſe rebus eccleſiaſticis aliquando immiſcent.*

Baro. to. 10. Ann. an. 983. 9.10. ex Ditmario, & Alb. Crãzi. in Metrop. Saxon. li. 2. c. 28. & Mariano Scoto.

Otto ſecundus, Ottonis Magni filius, cum exercitu in Calabriam aduerſus Saracenos Græcis adiunctos profectus, offenſo numine in ſanctis eius, ingentem cum exercitu cladem expertus eſt. Epiſcopatum, quem pater in ſacrum honorem pretioſiſſimo martyri Laurentio erexerat, ambitione ſuorum, in peccatum ductus filius deſtruxit, non faciens ordinem: quaſi qui aquam in mare fundit, Epiſcopatum, deiecit, vt plenum delicijs Archiepiſcopatum ditaret: Tulit Epiſcopum optimo Laurentio, poſuit Parthenopoli Archipræſulẽ noſtro Mauritio. Factum eſt contra ius in Eccleſia Dei, donec adueniens nouus Rex, & religioſiſſimus veterem errorem correxit. Poſt tres Ottones Henricus Chriſtianiſſimus ecce venit, qui malè facta correxit. Propter hoc peccatum (veluti patet) pugnante Laurentio, victoria Otto perdidit, & diebus ſuis omnem confuſionem recepit. Auertente faciem Deo, quæ ſit virtus tua, ò homo, ſpecta nunc in homine vno. Quid prodeſt bellicus ardor? Quid valet virtus ſine ſuo loco? Age tunc cuncta cum conſilio. Quorſum venis ſapiens inuito Deo? ſicut ſcriptũ eſt: *Non eſt conſilium, non eſt ratio contra Deum.* Quapropter audiamus bonum conſilium, quo dicitur: *Omnes curas, & cogitatum tuum iacta in Dominum, & ipſe te enutriet. Spera in Domino. & ipſe faciet.* Inſpiciamus magnæ indolis virum, ex multo merito Imperatorem Auguſtum: ecce dum peccat flagellatur, plenus aduerſitatibus media vita moritur, iacet nunc inglorius, ò vtinam & non reprobus, pulchræ virtutis alumnus. Priùs verò quam moreretur, vt ad pœnitentiam hominem ſtimularet, ſicut eſt ſolus ſemper clemens Deus, talem viſionem cuidam ſapienti oſtẽdit, quam vt auditam recolimus, infrà annotare nõ abſurdum putamus. Nocte intempeſta, quando altus ſopor ſolet occupare homines, vidit viſum de quo agimus, Regem Ottonem aureo ſolio ſedentem, ſub pedibus eius argenteum ſcabellũ, Epiſcoporum, & adſtantium procerũ circa ipſum proſpexit ſeriem lõgam. Intrauit autem decora facie, inſtar ignis, iuuenis, quem niuea veſtis veſtiuit, & purpurea ſtola in pectore cinxit. Nec ſtat. Via vadit, argenteum ſcabellum ſub pedibus Cæſaris cum indignatione ſubtrahit, & auerſo vultu ianuam petit. Quod ægrè ferẽs, poſt illum cucurrit tale ſomnium cernere qui meruit: Quæſo, inquit, Domine mi, decus ne facias, ſuppedaneum reddas: quiſquis qui tanta audes. obſecro, Regem coram populo ne confundas. (Hæc magna potentis Laurentij vera perſona erat, ſicut illi Epiſcopo poſt agnoſcere Deus conceſſerat.) Immo, inquit, ſi meum dedecus non emendat, maiora faciam, ſubtracto ſcabello, ipſo ſolio deponam.

Prou. 21. *Pſal. 54.* *Pſal. 36.*

Viſũ de clade & futura Ottonis II. illiuſque cauſa.

VI. Ho-

VI. *Honorius Imper. neque per ſe, neque per ſuos rebus Eccleſiaſticis ſe vult immiſcere.*

Baro. to. 5. anno 404. & 411. Extat hac Epiſt. in eod. Vatic. Lib. 6.

HOnorius Imperator Arcadiũ fratrem ſuum reprehendit, quod contentionibus ac controuerſiæ Conſtantinopoli inter Epiſcopos, qui factionem Theophili, & eos qui Chryſoſtomi partes ſequebãtur, exortis auctoritatem ſuam interpoſuiſſet: ac inter alia hæc ait: Si quid de cauſa Religionis inter Antiſtites ageretur, Epiſcopale oportuerit eſſe iudicium: ad illos enim diuinarum rerum interpretatio, ad nos Religionis ſpectat obſequium. Idem Imperator, ait Caſſiodorus, miſit in Africam Marcellinum Tribunum ac Notarium, qui erat ei quaſi à ſecretis, vt ibi curaret haberi congreſſum, & colloquium inter Catholicos & Donatiſtas, ſi qua ratione controuerſiæ de religione conciliari poſſent. Voluit autem religioſiſſimus Princeps ita communicationi Marcellinum adeſſe, vt in illa nõ iudicis ſimpliciter, (laicis enim interdictum erat in cauſis Eccleſiæ iudicem agere) ſed cognitoris, honorarijque arbitri nomen ferret, cuius partes eſſent, ſuum cuique locum ac ſedem aſſignare, pacificatorem agere, curare ne quid inter Epiſcopos inordinatè, vel tumultuariè fieret, & ſepoſita vi omni & dolo, tranquillè, & ſine ſtrepitu cuncta tranſigerentur. Rurſum, turbis ac periculoſo ſchiſmate inter Clerum, & populum Romanum exorto, cum in Sozimi Papæ mortui locum electione iuſta ſuffectus eſſet Bonifacius, & Eularius populi fauore in Sedem Petri ſe intruderet, Honorius Imper. iudicare noluit, vter illorum legitimè, & iuxta canones electus eſſet: ſed, qui de nata controuerſia diſceptarẽt, Antiſtites & Clericos conuocari fecit. Nouerat enim Eccleſiaſticam eſſe cauſam, non ſui iuris aut tribunalis.

De electione Papæ non vult Honorius iudicare.

VII. *Theodoſius iunior Epiſcoporum negotijs in Concil. ſe non interponit.*

THeodoſius minor Honorij ex fratre nepos, in epiſtola, quam per domeſticum, & familiarem ſuum ad Concilium Epheſinum dedit, ita ſcribitur: Igitur Candidianum, præclariſſimum religioſiſſimorum domeſticorum comitem ad hanc ſacram veſtram Synodum abire iuſſimus, ſed ea lege & conditione, vt cum quæſtionibus & controuerſijs, quæ circa fidei dogmata incidunt, nihil quidquam commune habeat. Nefas enim eſt, qui ſanctiſſimorum Epiſcoporum catalogo adſcriptus non eſt, eum Eccleſiaſticis negotijs & conſultationibus ſe immiſcere.

Cyril. to. 4. ep. 7. Acta Ephe. edit. Peltã. c. 32. to. 1.

VIII. *Sigiſmundus Polon. Rex eiuſque filius nolunt quidquam de rebus religionis decernere.*

SIgiſmundum Auguſtus, Sigiſmundi Regis Poloniæ filius, excelſo animo Princeps, & paternis veſtigijs in Catholica religione inſiſtẽs, patri ſucceſſit anno 1548. De illo teſtatur ampliſſimus Cardinalis Vvarmiẽſis Staniſlaus Hoſius, eum, cum peterent nonnulli in comitis Vvashauienſibus, vt de cauſa religionis cognoſceret, cõſtanter admodum recuſaſſe, dixiſſeque, non ſui id eſſe muneris: Regem ſe, non Pontificem, agere velle: ſatis ſibi negotij eſſe cũ prophanis cauſis. Eadem fuerat & Sigiſmundi patris eius vox. Erant enim quandoque, qui Sirenarum mortiferis cantionibus dementati, peterent ab illo, vt puram Lutherici Euangelij doctrinam in ſuo regno prædicari pateretur. Tum ille animo verè heroico, pureque, ac germanè Chriſtiano: Non eſt meum, inquit, de puritate verbi cognoſcere: munus hoc Epiſcoporum eſt: quorum iudicio etiam ego ipſe libens me ſubmitto, quorumque iuriſdictionem in omnibus ſaluam eſſe volo. Vtinam hanc tanti Regis conſtantiam pleri-

Laur. Surius in Coment. rerum in orbe geſtarũ an. 1548.

Vox Rege Catholico digna.

que alij ſecuti eſſent politici magiſtratus, quibus ab impoſtoribus iſtis noui Euangelij buccinatoribus peſtifera adulatione perſuaſum eſt, ad ipſos pertinere, vt de fide & religione ſibi iudicium vſurpent. Quæ res magnas non vno loco attulit calamitates.

TIT. XIX. De diſciplina eccleſiaſtica.

4. Reg. 19. *Deus ipſe per Angelos caſtigabat delinquentes, vt in exercitu Sennacherib.*
3. Reg. 13. *Item per belluas, vt falſum Prophetam per leonem. Populum murmurantem per ſerpentes.*
Nu. 21. *Sic Moyſes ipſe exactam ſeruabat diſciplinam, vt cum deſcenderet de monte. Sic Ioſue laſciuientem populum caſtigauit. Sic Chriſtus, & Apoſtoli, vt patet, ex 4. Euangelijs, & Actis Apoſtolorum & Epiſtolis.*

EXEMP. I. *Iuſtitiam Eccleſiaſticam in delinquentes ſine reſpectu eſſe exercendam.*

Pet. Ribadenera lib. 2. de Prin. Chriſtia noc. 5. ex Sur. to. 3 CVm S. Dunſtanus Cantuarienſis in Anglia Archiepiſcopus, uxum quorumdam ex Clero caſtigare vellet, eiuſque veniam & impunitatem Rex ipſe depoſceret, imò Chriſti cruci affixi, quæ præſens erat, ad Dūſtanum conuerſa hæc dixit, Caſtiga illos, neue parce: qua voce ſtupefactus Rex à deprecatione deſtitit.

II. *Toto ſeptennio pœnitentiam agit Maximus Ep. Salonitanus ſacris & communione interdictus.*

Gregor. Mag. li. 7. ep. 80. GRegorius Magnus in cauſa Maximi Epiſcopi Salonitani, initio quidem clemētiſſimè, moderatiſſimèque ſe geſſit, ſtuduit pro viribus, vt ſeſe recognoſceret, ac facinoris, quod patrarat, pœniteret. At cum deinde hominem natura inſolentem, & Imperatoris gratia ac patrocinio fretum, obſtinatiorem in ſua pertinacia cerneret, nihil veritus Imperatoris auctoritatem, audaciam Maximi fortiter fregit, eumque Chriſtianis Sacris, Communioneque fidelium interdictum in ijs ſordibus totos annos ſeptem iacere permiſit. De cuius tandē ſeria quamuis ſera pœnitētia, ac ſanctiſſima Gregorij charitate ita Ioannes Diaconus: Li. 4 Vita S. Gregor. c. 13. Inter hæc præuaricator Maximus anno ſeptimo excommunicationis ſuæ poſt caſtigationes & flagella Gregorij ad cor reuertens, Rauennam petijt (annuente pro ſua clementia S. Gregorio) & iactauit ſe tenſus intra ciuitatem in media ſilice clamans, & dicens: Peccaui Deo, & beatiſſimo Papę Gregorio. Et agente eo pœnitentiam tribus horis, cucurrit Gallinicus Exarchus, & Caſtorius Chartularius Eccleſiæ Romanæ cum Mariniano Epiſcopo, & leuauerunt eum de ſilice: qui etiam cœpit ampliorem pœnitentiam coram eis agere. Quod Gregorius vt audiuit, ad miſericordiam protinus redijt.

III. *Per diſciplinam demiſſe ſuſceptam Canonici anima purgatorio immunis.*

Th. Cantiprat. l. 1. Apum c. 17. §. 5. CVm in Theutoniæ partibus circa annum Domini 1242. adoleſcēs quidam nobilis in lubricitate corporis exceſſiſſet, à ſenibus concanonicis, & à Decano ab ingreſſu eccleſiæ arctatus eſt, & infra ſepta monaſterij, quaſi pro agenda pœnitentia, in loco ad hoc deputato recluſus. Qui humiliter valde pœnam ſuſcipiens, flagellabatur interim à Decano, & grauibus conuicijs culpabatur. Eo autem adhuc in pœnitentia exiſtente, contigit eum à concanonico ſuo innocenter de nocte, & latenter occidi. Vno ergo, eadem nocte, ex concanonicis, viro ſancto poſt matutinas orante ſuppliciter in ſecreto, vidit ſubitò totam eccleſiam illuſtrari, & apparente multo comitatu Sanctorum, glorioſam Virginem matrem Chriſti in medio omnium velut magiſtram, & dominam conſedere, & ſuper diuerſis nego-

negotijs vniuerſalis eccleſiæ tractatū habere. His finem datis, patronus eiuſdem eccleſiæ exorſus eſt, dicens: Et quis ex vobis miſerebitur mei canonici, vt præſentem Domini noſtri matrem pariter rogitemus, vt ſuper piaculo eius ſolita pietate flectatur: Et mox ſupplicantibus ſanctis allata eſt anima, & omnibus dicitur: Quia locus iste ſpecialiter diſciplina viguit, & adoleſcens iſte iam mortuus diſciplinam libens accepit, & ex corde pœnituit, pro purgatorio cedat ei mors innocens, quam ipſe ſuſtinuit: tu autem anima, pete quod vis, & fiet tibi. Et anima: Pro occiſore, inquit, meo peto, qui me occiſo ſtatim valde pœnituit, & ad Dominum Apoſtolicum conteſtim iter arripuit, vt ipſe miſericordiam conſequatur: & mox reſponſum accepit: Sicut dignè petiſti anima, fiet tibi. Hæc vt audiuit orans. Canonicis quod vidiſſet expoſuit. Locum igitur introeuntes occiſum inueniunt, & deplangunt: occiſorem verò, mox poſt factum, de nocte iter arripuiſſe ad Apoſtolicum repererunt.

Diſciplina eccleſiaſtica vigor.

IV. *De ſeuera diſciplina Capitulari Rhemenſis Decani in nepotem ſuum Canonicum Atrebatenſem.*

Idem lib. 2. c. 39. §. 3. AVdi iterum, quod Rhemenſis eccleſię Decanus de filio ſororis ſuę egerit excedente. Ob amorem & reuerentiam dicti auunculi ſui, canonica præbenda in Atrebatenſi eccleſia clerico eſt liberaliter collata: poſt tempus autem ipſe clericus pro lapſu carnis punitus per annum ſuſpenditur à præbenda. Inde caſus accidit, vt Decanus, eius auunculus, ad ciuitatem Atrebatēſem cauſis emergentibus deueniret. Qui honeſtè, vt talem virū decebat à Canonicis eſt receptus. Narratur etiam ei exceſſus nepotis à ſocijs, pœnaque inflicta: vt ſcilicet canonica portione vno anno careret, promptūque eſſe Capitulum pœnam liberaliter relaxare nepoti, ſi pro eo preces fundere dignaretur. Et ille: Quare non? inquit. Filius ſororis eſt. Conuocato ergo Capitulo Canonicorum, dixit: Nepotem in eum exceſſiſſe percepi, & iuxta conſuetudinem eccleſiæ per annum in præbenda punitum. Rogo vos, vt in meum arbitrium ponatis hanc noxam: nec mora, cunctis læto vultu annuentibus (erat enim clericus de bonis ſocijs illis, quorum nec vnus vnquam, vt vulgo dicitur, bene fecerit) Decanus ſubiunxit, dicens: Veſtri gratia, vos Domini mei chariſſimi, noxam nepotis mei in meum arbitrium poſuiſtis. Commendo quidam & approbo conſuetudinem veſtram, qua per annum lubricos in carne punitis. Iſti anno, quo nepos meus à vobis in præbenda punitus eſt, alterum annū addo, vt duobus annis omni beneficio careat præbendali. Et ſi quidem medio tempore ſe correxit tali modo, vt dignè reſtitui mereatur veſtræ in hoc annuo beneuolæ largitatis ſin autem, ipſo facto quo male ſe geſſerit, nunquam ad præbendam, vel gremium huius eccleſiæ in perpetuum admittatur. Hæc vt audiere Canonici, mirè in verbo ædificati ſunt, & tantam Decani virtutem per totam Galliam vulgauerunt.

Diſciplina capitularis memorabile exemplum.

V. *Diſciplinam Eccleſ. lubens ſuſcipit Henr. II. Angl. Rex ob cædem S Thomæ à ſuis patratam.*

ANno Dominicæ Incarnationis 1170. cum Thomas Cantuarienſis Epiſcopus reconciliatus Henrico II. Angliæ Regi in Angliam redijſſet, literas Pontificis Romani diuulgatis, quas ipſe impetrauerat, ſuſpendit a munere epiſcopali Epiſcopum Eboracenſem, & aliquot alios Epiſcopos, qui vna cum Eboracenſi Henricum III. Henrici filium coronauerant: queſtus namque Thomas eſt Pontifici Romano ea de re, quod coronatio ad Cantuarienſem pertineret, diceretque id factum nō ſine iniuria ſua, qui tunc erat in exilio. Res perlata ad Henricum II. fuit in cauſa, vt recrudeſcen-

Neubrigenſis li. 2. hiſtor. Angl. c. 25. Tho. Bozius de ſignis Eccl. lib. 11. c. 9.

deſcẽtibus antiquis offenſis inter alia diceret, ſe per vnum non poſſe regnare. Quod verbum nonnulli excipientes inſcio Rege, Thomã trucidarunt. Rex indignè id tulit: reos ipſe Romã miſit, legatos, qui ipſum purgarent apud Pontificem, addidit. Admiſſi ægre difficulter impetrarunt, vt Alexander III. legatos mitteret, qui rem cognoſcerent, Regem vel abſoluerẽt, vel damnarẽt. Miſſi innocentem Regẽ perpetratæ cædis inuenerunt. Rex autem ſic ad eos eſt locutus: Diſciplinam non refugio Chriſtianam: decernite quod placuerit: deuotè amplectar, exequarque decretum. Quo dicto, & veſte abiecta iuxta morem publicè pœnitentium, nudum ſe Eccleſiaſticæ ſubmiſit diſciplinæ. Hæc verba ipſa Neubrigenſis Anglici ſcriptoris, qui hoc tempore vixit, flagellis cæſum more Eccleſiaſtico, humeriſque nudatum in publico Regẽ narrantis.

Thomæ Cantuariẽ. mors violẽta.

Henrici II. Regis Angl. pœnitentia.

Tit. XX. De aqua benedicta.

Olim à ſacerdotibus benedicebantur aqua & cinis.

Leuit. 9. & Heb. 9.

Exemp. I. *D. Matthæus Apoſtolus aquæ benedictæ inſtitutor.*

De aqua, & oleo ego Matthęus cõſtituo, vt benedicat Epiſcopus aquãm aut oleum: ſin verò non aderit, benedicat presbyter præſente Diacono. Cum autem Epiſcopus aderit, aſſiſtant presbyter & Diaconus. Dicat autem in hunc modum: Domine Sabaoth, Deus virtutum, creator aquarũ & largitor olei, miſerator & amator hominum qui dediſti aquã ad bibendum & abluendum, & oleum ad exhilarandum faciem in exultationẽ lætitiæ: ipſe etiam nunc ſanctifica per Chriſtum hanc aquam & oleum ex nomine eius, qui obtulit vel quæ obtulit, & tribue eis vim ſanãdi & depellendi morbum, fugandi dæmones, expellendi inſidias, per Chriſtum ſpẽ noſtram, cum quo tibi gloria, honor & cultus, ac ſancto ſpiritui in ſæcula. Amen.

S. Clem. Ro. li. 8. Conſtit. Apoſt. c. 35. & prius ca. 29. iuxta tral. Frãciſci Turriani. Baro. to. 1. Ann. an. Do. & Laur. Sur. in Chro. ad an. 1554

Aqua benedicta vis, vſus & antiquitas.

II. *Aqua benedicta S. Ioan. Chryſoſtomus reddit ſanum matri filium.*

Narrat Metaphraſtes aliquot miracula à S. Ioanne Chryſoſtomo huius aquæ benedictæ vſu patrata in vita eiuſdem ſancti 13. Nouembris. Illuſtri, inquit, cuidã mulieri Antiochiæ, nomen erat Euclia: ei vero erat dilectus filius, qui ardenti febre laborabat, & veniebat in mortis periculũ. Quid igitur? mater imitatur Chananeam, & non minùs, quam filius ſuis inflammata viſceribus accedit ad beatũ, emittens voces illi ſimiles: & nõ ſimiliter, vt illa in filia, ſed in filio miſerabiliter rogans, vt conſequeretur miſericordiam. Sed oportet animum attendere, & cõſiderare, quemadmodum egregio illi verò erat animu, animas etiam curare, illaſq; multo magis: quoniam, vt malè paterentur corpora, has inueniebat cauſas. Et hoc quidem iam euaſit manifeſtum, per ea quę præceſſerunt à nobis autem rurſus quoque oſtendetur. Videntur enim pueri parentes fuiſſe in vita agẽda ſocordes, & negligentes. Cũ enim concitatè & inſanè admodum ferretur mulier ad ſupplicandum: habebat enim maximam lamentãdi occaſionem, vt quæ poſt quatuor filios iam mortuos ipsũ quoq; viſura eſſet mori, ille cum ſpiritu in eo habitante vidiſſet ea, quæ latebant, & cognouiſſet quod peccata parẽtum filijs mortem cõciliauerãt, cum ea publicè accuſaſſet: Hunc quoque, inquit, quintum, niſi eorum quæ feciſtis, vos ſubierit pœnitentia, videbitis è veſtigio mortuum, & exanimem. Cum autem parentes, his auditis, veram & ſinceram promiſiſſent pœnitentiam, ille miſertus calamitatis aquam iubet afferri, quam cum ter quidem ſignaſſet in nomine S. Trinitatis, & ter ea aſperſiſſet

Simeon. Metaph. in vita S. Ioan. Chryſoſ. 13. Nou. b. an. Do. 390.

ſet illum, qui ægrotabat, ſanum, & à morbo liberum reddidit ei, quæ genuerat.

III. *De curata cuiuſdam hæretici vxore hac ipſa aqua benedicta, miraculum.*

Idē Metaphr. in vita S. Io. Chryſoſt. 15. Nou. an. Do. 390 Leo Imp. in orat. de laud. S. Ioan. Chryſoſt. idem recenſet.

QVi illo, ait idem Metaphraſtes, tēpore erat præſes ciuitatis, laborabat morbo dogmatū Marcionis, & fauebat illius ſectatoribus: & ideo parti orthodoxæ erat cauſa malorum innumerabilium. Huius vxorem is qui archanè, & benignè hæc variat, dimiſit laborare morbo torminis inteſtinorū. Illa autem à malo ſuperata omnem quidem refellit medicinæ artem: omnes verò, qui eadem ſentiebant, vocantes ad orationem, non eam meliùs affecerunt, imò verò deteriùs, mali tempus ei producentes, vana ſpe curationis. Vix tandem autem Ioannis gratiæ recordati, cū hoc apud ſe ſtatuiſſent, quod ſi per ipſum fieret à morbo liberatio, ſimul etiam deſiſterent à morbo dogmatis, qui eſt longè grauior. Cum ſic ſibi perſuaſiſſent, in lecto decumbentem afferunt mulierem, & eam ſtatuunt pro foribus templi, deſiderantes inuenire Flauianum, & beatum vultum Ioannis. Sancti ergo ad eos egrediuntur, neq; enim par eſſe neque honeſtum cenſebant, vt eis templum pateret, quorū anima nō patebat dogmatibus pietatis. Primus autem eis dixit verus ille homo Dei: Beata, inquam, illa & ſuauis lingua. Quid vos mouit, vt ſtatueritis venire ad templum Chriſtianorum, qui Chriſtum quidem auerſamini: Marcionem autem plurimi facitis, & habetis in magno honore? quod quidē planè ſatis oſtendit, quod illius cultores conuocaueritis ad morbi, aut alicuius moleſtiæ liberationē, & quod cum illi precati eſſent, non aſſecuti ſunt curationem. Quod quidē vobis accidit præter expectationem. Diſcedite ergo ab hoc ſacro templo, quoniam nec vos poteritis omnino Chriſtum tentare, ne hoc ſtultè putetis. Illi autem dicebant, ſe parentum errore eſſe captos, & vſque in hodiernam diem fuiſſe ſuperatos à mala cōſuetudine. Sed per Chriſtum (aiebant) vos rogamus miſeremini pœnitentiū. Sic enim cū eo, quod corpus rectè afficietis efficietis, etiā, vt ſana ſit anima: ſciatis enim fore, vt nos nequaquam amplius abſtineamus à communione veſtra, quæ eſt ex vera pietate. His flexus magnus Ioannes iuſſit aquam afferri, cui cum diuinum ſignaculum inieciſſet Pontifex, ſic enim illic ei perſuaſit, mulieri infudit in Chriſti nomine. Quod quidem cum factum eſſet, quæ in lecto decumbebat, ſtatim ſurrexit ſana, & cum marito & ciuibus vna voce vnanimes Chriſtū magnificabant.

S. Ioan. Chryſoſt. aqua benedicta hæretici vxorem ſanat.

IV. *De ſanitate aquæ beneficio collata familiæ Hortenſij Senatoris Aruernæ ciuitatis.*

Greg. Turon. in vitis Patrum in vita S. Quintian. an. Do. 506

BEatus Gregorius Turonenſis inſigne refert exemplum in vita S. Quintiani Aruernæ ciuitatis Epiſcopi, his verbis: Poſt peractam ſtragem cladis Aruernæ, Hortenſius vnus ex Senatoribus comitatum vrbis illius agens, quendam de parentibus ſancti Honoratum nomine in vrbis platea nequiter retineri iuſſit quod celeriter beato viro nuntiatum eſt: tum ille per amicos ſuos cœpit rogare, vt eum data audientia ſolui iuberet, quod ille nullatenus præſtitit. Tunc beatus ſenex deferri ſe in plateam, qua ille tenebatur, iubet: allatus autem rogabat milites, vt eum dimitterent: illi vero timentes, obedire auſi non ſunt Pontifici. At ſacerdos: Ad domum, inquit, Hortenſij me velociter deportate: erat enim ſenex valde, & proprijs pedibus ire non poterat: deferentibus autem eum in domum Hortenſij miniſtris eius, excutiens in eam puluerē calceamenti ſui, ait: Maledicta ſit domus hæc, & maledicti habitatores eius in ſempiternum, fiatque deſerta, & non ſit qui habitet in ea. Et dixit

omnis

omnis populus, Amen. Et adiecit: Quæſo, Domine, nunquam de iſtius generatione promoueatur quiſquam ad Epiſcopale ſacerdotium, qui Epiſcopum non exaudit: Egreſſo autem ex ea ſacerdote, protinus omnes familiæ, quæ in domo illa erant, à febre corripiuntur,& parumper ingemiſcẽtes ſpiritum exhalabant: quod cum iã die tertia ageretur, videns Hortenſius ſibi nihil de ſuis ſeruis reſeruari, timens, ne etiam & ipſe pariter interirer, ad ſanctum virum mœſtus ingreditur, proiectuſque ad pedes eius cum lacrymis veniam rogat, quam ille benigniſſimè indulgens, benedictam aquam domui tranſmiſit: illaque per parietes reſperſa, omnis ęgritudo protinus eſt depulſa, ac magna ibi virtus apparuit: nam & qui morbum incurrerant, ſanati ſunt:& qui ſanati erant, vltra non incurrerunt.

V. Lunaticum aqua luſtrali curauit S. Odilo Abbas Cluniacenſis.

Petr. Damian. in vita S. Odilonis ann. Do. 1048. IN Iurenſi monaſterio vir Domini Odilo Abbas Cluniacenſis aliquando conſtitutus, reperit puerum nomine Gerardum, terribili caducæ paſſionis languore detentum: qui ſæpiſſimè quaſi lunaticus corruebat, & ſic eum occidui languoris impetus obruere conſueuerat, vt in eo neque vox, neq; memoria; nec prorſus aliqua membrorum officia remanerent, ac fere à mortuo nihil diſtaret. Huic homo Dei miſericorditer condeſcendens, fratribus, vt pro eo Dei clementiam deprecentur, iniungit: ipſe verò ad ſacroſanctum altare, Miſſam celebraturus, accedit: æger etiam vt intereſſet, admonuit. Cui mox Euchariſtiæ ſalutatis munus tradidit: deinde, ſicut ſibi moris erat, ſanctificatam aquam cũ beati Maioli calce propinauit. Nec mora, protinus à puero lãguor omnis abſceſſit, ſalus optata ſuccedit: & ſic per merita beati viri reſtituti ſibi vigoris incolumitas permanſit.

S. Odilo lunaticũ curat aqua benedicta.

VI. Cæcum illuminat aqua ſanctificata S. Anſelmus.

ACcidit vna dierum, dum S. Anſelmus Cantuarienſis Archiepiſcopus celebrato Miſſæ ſolemni ſacrificio, ſolus, prout ei cõſuetudinis erat, in oratorio per fletum Deo ſeſe mactaret, vt quidam homo, pedes ſuos baculo regente, adueniret: Oratorium ipſum irrumpere geſtiens: quem frater,& ſocius noſter Alexander, monachus ſcilicet Eccleſiæ Cantuarienſis, qui pro foribus egreſſum patris forte præſtolabatur, intuens, Eccleſiam ſubire volẽtem detinuit, quid vellet ſciſcitans. At ille clamoſa voce ſe oculorum lumen amiſiſſe, reſpondit, ac velle, vt ſeruus Dei ſibi manum imponeret, ſciens quod ſancta merita eius ſibi ſubuenirent. Pater igitur clamorem audiens, ſed verba minimè diſcernẽs, innuit præfato fratri venire ad ſe, & cauſam clamoris ſui intimare. Tunc ille: Domine pater, ait, pauper quidã venit, conquerens ſe in oculis grauiter affligi, peccaturque per vos ei ſignum Crucis imponi. At ille pio vultu, Ipſe veniat, dixit: Itaque tertio ſuper oculos eius, quod petebat, ſignum Crucis cum pollice pingens, orauit ſic: Virtus Crucis Chriſti illuminet oculos iſtos, & ab eis omnem infirmitatem depellat, integræque ſanitati reſtituat. Et aſpergens eos aqua ſanctificata, hominem præcepit abire. Alexander verò mox illum reducens, monuit, vt ſi factum viri Dei non vſquequaque illi hac vice prima profuit, mane rediret, pollicens quod hoc ipſum illi repetita vice fieri impetraret. At quæ ille: Ego quidem bone Domine hac de cauſa non redibo, quia gratia Dei, & fidelis eius famuli, omni cæcitate fugata, clariſſime video. Hæc ita ſcripſi, ſicut ab ore ipſius Alexandri, qui præſentem ſe fuiſſe teſtatur, accepi.

Ediner. Angl. li. 2. vita S. Anſelmi. ann. Domini 1106.

Cæcus illuminatur aqua luſtrali.

VII. *Filium Regis Scotiæ & mulierem cancro laborantem aqua benedicta ſanat S. Malachias.*

Ex D. Bernar. in vit. S. Malachia. Lau. Su. 5. Nou. to. 6. an. D. 1148.

QVæ S. Bernardus refert de S. Malachia Epiſcopo Hyberniæ in illius vita, ſunt non minus inſignia. Malachias, inquit, profectus à nobis proſperè peruenit in Scotiam: & inuenit Dauid regem, qui adhuc hodie ſupereſt, in quodam caſtello ſuo, cuius filius infirmabatur ad mortem. Ad quem ingreſſus honorificè à rege ſuſceptus & humiliter exoratus, vt ſanaret filium ſuum: aqua, cui benedixit, aſperſit iuuenem, & intuens in eum, ait: Confide fili, non morieris hac vice. Dixit hoc, & die ſequenti ſecundum dictum prophetæ, ſecuta eſt ſanitas, ſanitatem lætitia patris, clamor & ſtrepitus totius exultantis familiæ. Et pertranſiens Scotiam, in ipſo introitu Angliæ diuertit ad Eccleſiã Giſburnenſem, vbi habitant viri religioſi, canonicam ducentes vitam, ab antiquo familiares ei pro ſua religioſitate & honeſtate. Ibi adducta ad eum mulier patiens morbum, quem cancrum vulgo appellant, ipſo horrẽdum viſu & ſanauit eam. Nam vbi aqua, cui benedixit, aſperſa ſunt vlcerũ loca, dolorem non ſenſit. Die verò ſequenti vix vlcera apparebant.

Vis aquæ benedictæ.

Virtus aquæ piacularis.

VIII. *B. Ioan. Eborac. Epiſcopus mulierem grauiter ægrotantem aqua benedicta ſubito ſanitati reſtituit.*

Ex Venerab. Beda lib. 5. hiſt. Anglic. c. 4. ann. Do. 721.

ALiud quoque non multum hinc diſſimile miraculum de B. Ioan. Epiſc. Eboracenſ. narrat Venerabilis Beda, dicens: Villa erat Comitis cuiuſdam, qui vocabatur Puch, non longè à monaſterio noſtro, id eſt, duorum ferme millium ſpatio ſeparata, cuius coniux quadraginta fermè diebus erat acerbiſſimo languore detenta, ita vt tribus ſeptimanis non poſſet de cubiculo in quo iacebat, foras efferri. Contigit autem eo tempore virum Dei illuc ad dedicandam eccleſiam ab eodem Comite vocari: cumque dedicata eſſet eccleſia, rogauit Comes eum ad prandendum domum ſuam ingredi: renuit Epiſcopus, dicens, Se ad monaſterium, quod proximum erat, reuerti debere. At ille obnoxius precibus inſtans vouit etiam ſe eleemoſynas pauperibus daturum, dummodo ille dignaretur ea die domum ſuam ingrediens, ieiunium ſoluere. Rogaui & ego vnà cum illo, promittens etiam me eleemoſynas in alimoniam inopum dare, dum ille domum Comitis pranſurus ac benedictionem daturus intraret. Cumque hoc tardè, ac difficulter impetraremus, intrauimus ad reficiendum. Miſerat autem Epiſcopus mulieri, quæ infirma iacebat, de aqua benedicta, quam in dedicatione eccleſiæ conſecrauerat, per vnum de his qui mecum venerãt fratribus, præcipiens, vt guſtandam illi daret: & vbicumque maximum ei dolorem ineſſe didiciſſet, de ipſa eam aqua lauaret. Quod vt factum eſt, ſurrexit ſtatim mulier ſana, & non ſolum ſe infirmitate longa carere, ſed & perditas dudum vires recepiſſe ſentiens, obtulit poculum Epiſcopo, ac nobis: Cœptumque miniſterium nobis omnibus propinandi vſque ad prandium completum non omiſit, imitata ſocrum beati Petri, quæ cum febrium fuiſſet ardoribus fatigata, ad tactum manus Dominicæ ſurrexit, & ſanitate ſimul ac virtute recepta, miniſtrabat eis.

Aqua Gregoriana mulier infirma ſanatur.

Matt. 8.

IX. *S. Fortunatus aqua benedicta cuidam Gotho coxam reſtituit.*

Ex Dial. Greg. li. 1. Dial. c. 10. Baro. to. 7. Ann. anno Dom. 537. 11. 12. 13.

QVadam die Gothi iuxta Tudertinam ciuitatem venerunt, qui ad partes Rauennæ properabant, & duos paruulos pueros de poſſeſſione abſtulerant, quæ poſſeſſio præfatæ Tudertinæ ciuitati ſubiacebat. Hoc cum viro ſanctiſſimo Fortunato nuntiatum fuiſſet, protinus miſit, atque eoſdem Gothos ad ſe vocari fecit: Quos blando ſermone alloquens, eorũ priùs ſtu-

duit

duit aſperitatem placare, ac pôſt intulit dicens: Quale vltis pretium dabo, & puerulos, quos abſtuliſtis, reddite, mihique hoc gratię veſtræ manus prębete. Tunc is, qui prior eorum eſſe videbatur, reſpondit dicens: Quicquid aliud præcipis, facere parati ſumus; nam iſtos paruulos nullatenus reddemus. Cui venerandus vir blande minatus dicit: Contriſtas me, fili, & non audis patrem tuum: noli me contriſtare: nam non expedit tibi. Sed idem Gothus in cordis ſui feritate permanens negando diſceſſit. Die vero altera digreſſurus, rurſus ad Epiſcopũ venit, quẽ iiſdem verbis pro dictis pueru is iterum Epiſcopus rogauit. Cumque ad reddendum nullo modo conſentire voluiſſet, contriſtatus Epiſcopus dixit: Scio quia tibi non expedit, quod me contriſtato diſcedis. Quæ Gothus verba, deſpiciẽs, ad hoſpitium reuerſus eoſdem pueros, de quibus agebatur, equis ſuper impoſitos cum ſuis hominibus præmiſit: ipſe verò ſtatim aſcendens equum, ſubſecutus eſt: cumque in eadem ciuitate ante beati Petri Apoſtoli eccleſiam veniſſet, equi eius pes lapſus eſt qui cum eo corruit, & eius coxa mox fracta eſt, ita vt in duabus partibus os eſſet diuiſum: leuatuſque in manibus, reductus eſt ad hoſpitium. Qui feſtinus miſit, & pueros, quos præmiſerat reduxit; & viro Fortunato venerabili mandauit, dicens: Rogo te, pater mitte ad me Diaconum tuum: cuius Diaconus cum ad iacentem veniſſet, pueros, quos redditurum ſe Epiſcopo omnino negauerat ad medium deduxit: eoſque Diacono illius reddidit, dicẽs: Vade, & dic Domino meo Epiſcopo, quia maledixiſti mihi, ecce percuſſus ſum, ſed pueros quos quæ iſti recipe, & pro me, rogo, intercede. Suſceptos itaque puerulos Diaconus ad Epiſcopum reduxit: cui benedictam aquam venerabilis Fortunatus ſtatim dedit dicens: Vade citius, & eã ſuper iacentis corpus proiice. Perrexit itaque Diaconus, vtque

Gothus inobediens diuinã ſenſit vindictam.

ad Gothum introgreſſus, benedictam aquam ſuper membra illius aſperſit. Res mira & vehementer ſtupenda: mox vt aqua benedicta Gothi coxam contigit, ita omnis fractura ſolidata eſt, & ſaluti priſtinæ coxa reſtituta, vt hora eadem de lecto ſurgeret, & aſcẽſo equo iter ageret, ac ſi nullã vnquam læſionem corporis pertuliſſet. Factũq; eſt, vt qui ſancto viro Fortunato pueros cum pretio reddere obedientię ſubiectus noluit, eius ſine pretio pœna ſubactus donaret.

Vſus, & virtus aquæ benedictæ.

X. *De captiuis Pariſienſibus virtute aquæ ſacræ carcere liberatis.*

HEnricus Raceburgẽſis Comes captos tenebat Pariſios multis tormentis in eos ſæuiens: Interceſſit pro ipſis Euernoldus Raceburgenſis Epiſcopus, ſed nihil profecit. Dies erat ſolemnis Paſchæ, cum captiui in catenis ſub cuſtodia ſtarent in Eccleſia. Circuiens Pontifex, cum fideles aqua benedicta aſpergeret, captiuorum quoq; aſpergens catenam, dixit: Dominus ſoluit compeditos. Quid deinde. Mox catena diſſilit, illis liberè diſcedentibus. In facti teſtimonium catena ſeruatur.

Albert. Grantz. l. 5. Vandal. apud P. Pet. Thyraeum de daemoniacis p. 3. c. 45.

Aquæ luſtralis aſperſione catena diſſiluit. Pſ. 145.

XI. *Obſeſſi à ſpiritibus immundis aqua benedicta liberantur.*

SAnctus Eligius Nouiomenſis Epiſcopus nitebatur impias quaſdam ſuperſtitiones, in quodam vico, haud procul à Nouiomenſi oppido tollere: verum vbi pluribus concionibus nihil proficeret, iniuria etiam, atque contumelia ab auditoribus, afficeretur, exẽplum Apoſtoli ſecutus, tradit ipſos Satanæ in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus fieret. Currunt hinc ad Sãctum virum obſeſſorum amici, auxiliũ magnis deſiderijs poſtulãtes: ſed hoc non niſi poſt vnius anni pęnitentiãm, promittit Eligius. Tum ad ſe adductos (erant autem plures quinquaginta) aquæ benedictę aſperſione a ſpiritibus liberat.

Audoenus Rhotomagenſis Epiſc. l. 2. vita eius cap. 20.

XII. Aqua

XII. *Aqua benedicta monachorum habitacula muniebat S. Aichardus Abbas vigilantiſſimus.*

Fulbert. in eius vita apud Su. to. 5. ann. Do. 680.

ERat planè viro Dei B. Aichardo Gimenſienſi Abbati familiaris conſuetudo, cũ fratres poſt labores diurnos corpora placido ſomno recrearẽt, vt paſtor ſolicitus ſupra gregem Dominicum vigilias inſomnes duceret, & clauſtra monaſterij, & ſingula familiæ Dei habitacula pererrando muniret, geſtans ſecum crucem Dominicam, & aquam exorcizatã ad effugandas importuni hoſtis inſidias.

Viſâ aqua benedicta cōtra illuſiones dæmonis.

XIII. *A dæmoniaca vexatione domum liberat eadem aqua S. Vuillibrordus.*

Albinus Flaccus in vita S. Vuillibrordi Ep. Traiect. Anto. Maſi lius Archip. Salernit. in ſua Hydragiologia ſect. 3. ann. Do. 700.

COntigit cuidam patrifamilias: & domui ſuæ dira dæmoniacæ illuſionis tentatio, ita vt apertè malignus in eius domo ſpiritus ex horrore, & maleficijs habitare agnoſceretur. Nã ſubito cibos, vel veſtimenta, vel alia domui neceſſaria rapere ſolebat, & in ignem mittere: quin etiam paruulum inter amplexus parentum pauſantem, illis dormientibus tulit, & in ignem proiecit. Sed vagitu infantis parentes excitati, vix paruulum de incendio eruerunt: & multa atrocia eadem familia à nefando Spiritu perpeſſa eſt, nec à quolibet presbyterorum expelli potuit, donec vir ſanctus Vuillibrordus à patrefamilias poſtulatus, aquam illis benedictã direxit, præcipiens omnem domus illius ſupellectilem foras efferre, & aqua illa adſpergi, præuidẽs in ſpiritu domum flammis cõburendam eſſe: quibus ita geſtis, vacuã domum à loco lectuli ignis inuaſit, totamque conſumpſit. Altera verò in eo loco cum ſanctificatione aquæ benedictæ ædificata, nihil exinde priſtinæ tentationis paſſi ſunt in ea, ſed cũ omni tranquillitate, & quiete degentes, & Domino gratias agentes erant, qui illos per ſeruum ſuum redimere dignatus eſt.

Domus à vexatione dæmonũ aqua benedicta liberatur.

XIV. *Magicas præſtigias diſſipat aqua benedicta.*

Bar. Cardina. to. 3. Ann. Eccl. an. 3:7·36 37· ex Epiphanio hæreſi. 30.

IOſephus Iudæus ad Chriſti fidem conuerſus, acceptis à Conſtantino Imp. 22. literis, & poteſtate vnà cum dignitate, in Tiberiadem venit, habẽs etiam epiſtolas, vt de Regijs impenſis ſumptum faceret: imò etiam ipſe ſtipendijs à Rege honoratus erat. Incipit autem à Tiberiade ędificare. Templum autem maximum prius in vrbe fuit, & puto Hadrianum hoc eſſe vocatum. Cum verò hoc Hadrianũ imperfectum permanſiſſet, ciues ad publicum balneũ id inſtaurare conabantur. Quo comperto Ioſephus ex hoc occaſionem habebat, vt vbi inueniſſet id per lapides quatuor cubitorum, & quatuor pedum ad aliquam altitudinem euectum, hinc incipit facere eccleſiæ ſtructuram. Erat autem opus calce & alia materie. Caminos itaque extra vrbem multos facere iuſſit, forte ſeptem numero, fornaces autem vernacula lingua vocant. At verò callidi & omnia facere audentes Iudęi à prçſtigijs apud ipſos fieri ſolitis nõ abſtinuerunt: incantationibus enim quibuſdam, ac curioſa ſeduſitate ignem ligare ac diſperdere generoſi illi aggreſſi ſunt, ſed non perfectè potuerũt: ceſſabat enim ignis, & non operabatur, ſed extra propriam (vt ita dicam) naturam conſtitutus erat. Vbi autem ij, qui combuſtibilem materiam igni addere iuſſi erant, ligna videlicet, ſiue ſarmẽtã, nihil effeciſſent, Ioſepho rem ipſam ſignificarunt. Commotus igitur vir ipſe, & zelo erga Dominũ correptus, extra ciuitatẽ cucurrit, & vbi aquam in vaſe afferri iuſſiſſet, accepto aquæ vaſe coram omnibus (multitudo enim ingens Iudæorum confluxerat ad ſpectaculum, euentum videre cupidi, & quid Ioſephus facturus eſſet) magna voce crucis ſignaculũ proprio ſuo digito vaſi impoſuit, & inuocato nomine Ieſu, ſic dixit: In nomine Ieſu Nazareni, quem crucifixerunt patres

Ioſephus Iudæus eccleſias ædificat.

Miraculum ex aqua benedicta.

patres mei, & omnium horũ circumſtantium, fiat virtus in hac aqua ad reprobationem omnis incantationis atque magiæ, quam hi fecerunt & efficaciam potentię ignis, & ad perficiendam domum Domini. Et ſic accepit aquam in manum, & de aqua ſingulas fornaces reſperſit, & diſſoluta ſunt incantamenta & ignis coram omnibus emerſit. Turbæ verò pręſentes, clamore edito: Vnus Deus, qui auxiliatur Chriſtianis, ſeceſſerunt.

X V. *Dæmonum incantationes aqua ſacra diſſoluuntur.*

P. Anto. Poſſeui. Soc. Ieſu ſacerd. de Eſtonibus Liuonia populis ex litteris ad inclytã Mantua Ducisſã datis an. D. 1585.

NOn multo ante tempore Anteſignanus quidã Caluiniſta doluit aliquando vehementer apud vnum ex noſtris Patribus, quod in ſuo diſtrictu (erat enim cuſtos cuiuſdam arcis in Liuonia prouincia) lupos ampliùs capere non poterat, vt ſolebat: cauſans foueas, quę in eorum capturam fiunt, fuiſſe à ruſticis incantationibus pręperditas. Reſpondit Pater, habere ſe luſtralem, ſeu benedictam aquam, qua cum loca illa aſperſurum ſe dicebat, vt incantationes illæ diſſoluerentur. Riſit tum Caluiniſta (vt ſolent omnia deridentes hæretici) ſubdens: Ego ſi præcãtationes huiuſmodi aqua luſtrali diſſolutas viderem, lupoſque propterea capi, crederem profectò, diuinam eſſe rem huiuſmodi aquam. Erat item in quodam eius fundo, qui nuncupabatur Parnomoyſa, domus vicina cuidam lacui, quæ ita erat dæmonum vexationibus expoſita, vt nullus omnino illã poſſet inhabitare, vt propterea ruinoſa eſſet effecta: Igitur ſacerdos noſter benedixit de more aquã foueaſque illas conſperſit, & confeſtim lupi aliquot capti ſunt. Cum deinde in eodem fundo ſanctum Miſſæ ſacrificium celebraſſet, multis eò conuenientibus hominibus, ad domum illam ſacro de more proceſſit, domũq; ſacris exorciſmis, & aqua benedicta luſtrauit, totamque deinde viciniam, affixitque in cacumine præcelſi montis magnam crucem, quibus rebus factum eſt, vt domus, viciniaque tota prorſus libera à dæmonum infeſtatione remanerent, ac manifeſtiùs eluxit, quam maximè dæmones aquam benedictam perhorreſcant.

X VI. *Marcellus Apameæ Epiſcopus aqua benedicta praualet contra dæmonem.*

Ex li. 9. eccl. hiſ. Trip. ca. 33. Theodoret. l. 5. c. 21. Bed. li. 5. c. 38. Baro. to. 4. Ann. eccl. an. 389. 106 107. 108 Rom. 12.

EX Epiſcoporum numero Marcellus, vir in rebus omnibus longè præſtantiſſimus, lege, tãquam machina bellica, omnia delubra vrbis, cuius Epiſcopatũ ipſe adminiſtrabat, protſus expugnauit. Qua in re gerenda fiducia in Deum potius, quam multorum hominum manu adiutus eſt. Atque hoc loco facinus in primis memorabile ab eo factum narrabo. Vbi Ioannes Epiſcopus Apameæ mortem obijſſet, in eius locum diuinus Marcellus, vii ſpiritu, vt Apoſtoli præceptio vult, efferueſcens, ſubſtitutus eſt, venit forte Apameã Præfectus Orientis, duobus ducibus cum duobus hominũ millibus comitatus qui quidem plebe propter metum ſibi à militibus iniectum quieſcente, delubrum Iouis, quod ampliſſimum fuit, multis ac varijs ornamentis illuſtratum deturbare aggreditur, verùm cum ſtructuram eius valdè ſolitam & firmè cõpactam cerneret, exiſtimauit lapidum coagmẽtationem nullo modo poſſe diſſolui; nam lapides erant grandiſſimi, arctè inter ſe iuncti, & ferro prætereà ac plũbo colligati. Quare Præfectum deterritum cum videret ſanctus Marcellus, eum ad alias vrbes amandauit, ipſeque Deum impensè precatus eſt, vt viam ſibi ad illius delubri demolitionem aperiret. Itaque primo mane vir quidam, qui neque architectus, neque lapidarius fuit, neque vllã aliam artem nouit: ſed lapides & ligna humeris portare aſſueuerat, ſua ſpõte eò venit qui vt acceſſit, promiſit ſe delubrum faciliimè demoliturum: ſolùm mercedem poſtulauit, quã duos opifices

Templum Iouis Apameni inſolubile.

Cæmẽtarius opus aggreditur alijs incõceſſum.

ces cõduceret: quam ſimul ac ſanctus Epiſcopus ſe daturũ promiſerat, eiuſmodi quiddam excogitauit homo ille. Delubrum habebat porticum quadratam erectam in ſublime, ſibique adiũctam: hanc ſuſtentabant columnæ, maximè pareas ipſi templo ambitus autem cuiuſque ſexdecim cubitorum fuit: lapis,ex quo erant fabricatæ, natura duriſſimus, nec facilè lapidariorum inſtrumentis cedens. Quarum ſingulas cum vndique ſuffodiſſet, iſta & ędificia illis innixa tignis oleagineis ſuffulſiſſet, ad aliud eodem modo trãſijt. Nam tribus columnis adhũc modum ſuffoſſis,inijcit tignis flammam. Verum dæmon quidam ater apparẽs, tigna (vt eorum fert natura) igni abſumi non patitur, ſed impetum flammæ cohibet. Vbi verò iſtud ſæpius egerãt, videbantque machinam illam fruſtra admotam, Epiſcopo ſub meridiẽ fortè dormienti indicant. Ille confeſtim ad ſanctũ Dei templum properè contendit, aquam in vaſe afferri iubet, quam ſub ſacroſancto altari ponit: ipſe autem humi in faciem proſtratus, Dominum benignum, & clementem precatur, ne tyrãnidem dæmonis longiùs ſerpere permittat, ſed tũ eius patefaciat imbecillitatem, tum ſuam ipſius potentiam oſtẽdat ad eum finem, vt infidelibus nulla maioris cæcitatis detur occaſio. Hæc & alia his ſimilia locutus, cum aquam ſigno crucis ſignaſſet: Equitium,vnum ex Diaconis fide, & pietatis ſtudio egregiè munitum, aquam iubet accipere, ocyus ad delubrum currere, & cum fide eam ſpargere,tigniſque flammam adhibere. Qua re confecta, dæmon aquæ aſperſæ vim non ferens penitus aufugit. Ignis autem aqua ſuæ naturæ maximè aduerſaria velut oleo fotus,tigna occupat, eaq; momento tẽporis prorſus abſumit. Itaque columnæ baſi ſublata corruunt,aliaſque duodecim ſecum deijciunt, ipſum præterea templi latus columnis cohærens violẽto illatum caſu pariter deturbatũ eſt; cuius ingenti fragore tota adeo ciuitas perſonabat, vt omnes ad illud ipſum delubrum ſpectandum concurrerent.atque ſimul vt intellexere dęmonem infeſtum fugatum eſſe, Hymnorum cõcentu vno ore omnes Deum celebrarunt. Eodem modo ſanctus ille Epiſcopus alia quoque ſimulacrorum ſana demolitus eſt.

Dæmon impedit tẽpli ruinam.

Aqua cruce sãctificata fugatur dæmon.

XVII. *Aqua benedicta dæmonum phantaſmata expellit S. Hubert.*

QVanti verò hãc aquam faceret S. Hubertus Epiſcopus Leodiẽſis, licet ex verbis ſubiectis intelligeret: Cæterum,inquit,iam nũc vade, aquam,quæ ſacerdotali conſectatione ſale admixto benedicta,& ad effugandam inimici nequitiam orationis virtute imprægnata eſt, liquorque olim itidem Apoſtolica auctoritate benedictus huc deferatur: quorum aſpergine atque litura mox ita effugabantur hinc inimici virulenta phantaſmata, vt ampliùs nõ ſua audeat inferre machinamenta.

Lau. Su. to. 6. 3. Nouẽbr. an. 70c.

X V I I I. *Pauor, qui ſupererat puellæ à dæmone liberatæ, aqua benedicta depellitur.*

NOn minoris efficaciæ cenſetur id quod S. Vrſmarus aqua hac ſanctificata egit: Malbodienſis monaſterij quandam monialem diabolus inuaſerat,& vehementer eam laniabat. Adfuit Dei prouidẽtia Vrſmarus Epiſcopus,qui iuſſit illico ipſam ſibi exhiberi. Quod cum factũ fuiſſet,ille non de ſua,ſed de Domini præſumens virtute, accepto libro cœpit legere exorciſmũ ſuper caput eius: dehinc benedicto oleo nares,oculoſq; & os eius liniuit,& protinus immundũ ab ea ſpiritũ fugauit:liberata tamen puella,pauor quidam, qui præſentia diaboli ſeminatus fuerat, adhuc pectoribus vicinorũ inerat: at vir Domini præcepit ſibi aquam cum ſale deferri. Quibus benedictis, iuſſit ſpargi percũcta monaſterij loca, & ſic omnis pauor cum auctore ſuo ſatana diſceſſit.

Ratber. Epiſc. Veronẽſ. in vita eius ann. Do. 713. 18. Apr. Su. tom. 2.

que alij ſecuti eſſent politici magiſtratus, quibus ab impoſtoribus iſtis noui Euangelij buccinatoribus peſtifera adulatione perſuaſum eſt, ad ipſos pertinere, vt de fide & religione ſibi iudicium vſurpent. Quæ res magnas non vno loco attulit calamitates.

TIT. XIX. De diſciplina eccleſiaſtica.

4. Reg. 19. 3. Reg. 13. *Deus ipſe per Angelos caſtigabat delinquentes, vt in exercitu Sennacherib. Item per belluas, vt falſum Prophetam per leonem. Populum murmurantem per ſerpentes.*

Nu. 21. *Sic Moyſes ipſe exactam ſeruabat diſciplinam, vt cum deſcenderet de monte: Sic Ioſue laſciuientem populum caſtigauit. Sic Chriſtus, & Apoſtoli, vt patet, ex 4. Euangelijs, & Actis Apoſtolorum & Epiſtolis.*

EXEMP. I. *Iuſtitiam Eccleſiaſticam in delinquentes ſine reſpectu eſſe exercendam.*

Pet. Ribadeneira lib. 2. de Prin. Chriſtia noc. 5. ex Sur. to. 3. CVm S. Dunſtanus Cantuarienſis in Anglia Archiepiſcopus, uxum quorumdam ex Clero caſtigare vellet, eiuſque veniam & impunitatem Rex ipſe depoſceret, imò Chriſti cruci affixi, quæ præſens erat, ad Dũſtanum conuerſa hæc dixit, Caſtiga illos, neue parce: qua voce ſtupefactus Rex à deprecatione deſtitit.

II. *Toto ſeptennio pœnitentiam agit Maximus Ep. Salonitanus ſacris & communione interdictus.*

Gregor. Mag. li. 7. ep. 80. GRegorius Magnus in cauſa Maximi Epiſcopi Salonitani, initio quidem clemẽtiſſimè, moderatiſſimèque ſe geſſit, ſtuduit pro viribus, vt ſeſe recognoſceret, ac facinoris, quod patrarat, pœniteret. At cum deinde hominem natura inſolentem, & Imperatoris gratia ac patrocinio fretum, obſtinatiorem in ſua pertinacia cerneret, nihil veritus Imperatoris auctoritatem, audaciam Maximi fortiter fregit, eumque Chriſtianis Sacris, Communioneque fidelium interdictum in ijs ſordibus totos annos ſeptem iacere permiſit. De cuius tandẽ ſeria quamuis ſera pœnitẽtia, ac ſanctiſſima Gregorij charitate ita Ioannes Diaconus: Li. 4. Vita S. Gregor. c. 13. Inter hæc præuaricator Maximus anno ſeptimo excommunicationis ſuæ poſt caſtigationes & flagella Gregorij ad cor reuertens, Rauennam petijt (annuente pro ſua clementia S. Gregorio) & iactauit ſe tenſus intra ciuitatem in media ſilice clamans, & dicens: Peccaui Deo, & beatiſſimo Papę Gregorio. Et agente eo pœnitentiam tribus horis, cucurrit Gallinicus Exarchus, & Caſtorius Chartularius Eccleſiæ Romanæ cum Mariniano Epiſcopo, & leuauerunt eum de ſilice: qui etiam cœpit ampliorem pœnitentiam coram eis agere. Quod Gregorius vt audiuit, ad miſericordiam protinus redijt.

III. *Per diſciplinam demiſſe ſuſceptam Canonici anima purgatorio immunis.*

Th. Cantiprat. l. 1. Apum c. 17. §. 5. CVm in Theutoniæ partibus circa annum Domini 1242. adoleſcẽs quidam nobilis in lubricitate corporis exceſſiſſet, à ſenibus concanonicis, & à Decano ab ingreſſu eccleſiæ arctatus eſt, & infra ſepta monaſterij, quaſi pro agenda pœnitentia, in loco ad hoc deputato recluſus. Qui humiliter valde pœnam ſuſcipiens, flagellabatur interim à Decano, & grauibus conuicijs culpabatur. Eo autem adhuc in pœnitentia exiſtente, contigit eum à concanonico ſuo innocenter de nocte, & latenter occidi. Vno ergo, eadem nocte, ex concanonicis, viro ſancto poſt matutinas orante ſuppliciter in ſecreto, vidit ſubitò totam eccleſiam illuſtrari, & apparente multo comitatu Sanctorum, glorioſam Virginem matrem Chriſti in medio omnium velut magiſtram, & dominam conſedere, & ſuper diuerſis nego-

negotijs vniuerſalis eccleſiæ tractatū habere. His finem datis, patronus eiuſdem eccleſiæ exorſus eſt, dicens: Et quis ex vobis miſerebitur mei canonici, vt præſentem Domini noſtri matrem pariter rogitemus, vt ſuper piaculô eius ſolita pietate flectitur: Et mox ſupplicantibus ſanctis allata eſt anima, & omnibus dicitur: Quia locus iſte ſpecialiter diſciplina viguit, & adoleſcens iſte iam mortuus diſciplinam libens accepit, & ex corde pęnituit, pro purgatorio cedat ei mors innocens, quam ipſe ſuſtinuit: tu autem anima, pete quod vis, & fiet tibi. Et anima: Pro occiſore, inquit, meo peto, qui me occiſo ſtatim valde pœnituit, & ad Dominum Apoſtolicum conteſtim iter arripuit, vt ipſe miſericordiam conſequatur: & mox reſponſum accepit: Sicut dignè petiſti anima, fiet tibi. Hæc vt audiuit orans. Canonicis quod vidiſſet expoſuit. Locum igitur introeuntes occiſum inueniunt, & deplangunt: occiſorem verò, mox poſt factum, de nocte iter arripuiſſe ad Apoſtolicum repererunt.

Diſciplina eccleſiaſtica vigor.

IV. *De ſeuera diſciplina Capitulari Rhemenſis Decani in nepotem ſuum Canonicum Atrebatenſem.*

Idem lib. 2. c. 39. §. 3.

AVdi iterum, quod Rhemenſis eccleſię Decanus de filio ſororis ſuę egerit excedente. Ob amorem & reuerentiam dicti auunculi ſui, canonica præbenda in Atrebatenſi eccleſia clerico eſt liberaliter collata: poſt tempus autem ipſe clericus pro lapſu carnis punitus per annum ſuſpenditur à præbenda. Inde caſus accidit, vt Decanus, eius auunculus, ad ciuitatem Atrebateſem cauſis emergentibus deueniret. Qui honeſtè, vt talem virū decebat à Canonicis eſt receptus. Narratur etiam ei exceſſus nepotis à ſocijs, pœnaque inflicta: vt ſcilicet canonica portione vno anno careret, promptúque eſſe Capitulum pœnam liberaliter relaxare nepoti, ſi pro eo preces fundere dignaretur. Et ille: Quare non? inquit. Filius ſororis eſt. Conuocato ergo Capitulo Canonicorum, dixit: Nepotem in eum exceſſiſſe percepi, & iuxta conſuetudinem eccleſiæ per annum in præbenda punitum. Rogo vos, vt in meum arbitrium ponatis hanc noxam: nec mora, cunctis læto vultu annuentibus (erat enim clericus de bonis ſocijs illis, quorum nec vnus vnquam, vt vulgo dicitur, bene fecerat) Decanus ſubiunxit, dicens: Veſtri gratia, vos Domini mei chariſſimi, noxam nepotis mei in meum arbitrium poſuiſtis. Commendo quidam & approbo conſuetudinem veſtram, qua per annum lubricos in carne punitis. Iſti anno, quo nepos meus à vobis in præbenda punitus eſt, alterum annū addo, vt duobus annis omni beneficio careat præbendali. Et ſi quidem medio tempore ſe correxit tali modo, vt dignè reſtitui mereatur veſtræ in hoc annuo beneuolæ largitatis ſin autem, ipſo facto quo male ſe geſſerit, nunquam ad præbendam, vel gremium huius eccleſiæ in perpetuum admittatur. Hæc vt audiere Canonici, mirè in verbo ædificati ſunt, & tantam Decani virtutem per totam Galliam vulgauerunt.

Diſciplina capitularis memorabile exēplum.

V. *Diſciplinam Eccleſ. lubens ſuſcipit Henr. II. Angl. Rex ob cædem S Thomæ à ſuis patratam.*

Neubrigenſis li. 2. hiſtor. Angl. c. 25. Thomas Bozius de ſignis Eccl. lib. 11. c. 9.

ANno Dominicæ Incarnationis 1170. cum Thomas Cantuarienſis Epiſcopus reconciliatus Henrico II. Angliæ Regi in Angliam rediji ſſet, literas Pontificis Romani diuulgatis, quas ipſe impetrauerat, ſuſpendit à munere epiſcopali Epiſcopum Eboracenſem, & aliquot alios Epiſcopos, qui vna cum Eboracenſi Henricum III. Henrici filium coronauerant: queſtus namque Thomas eſt Pontifici Romano ea de re, quod coronatio ad Cantuarienſem pertineret, diceretque id factum nō ſine iniuria ſua, qui tunc erat in exilio. Res perlata ad Henricum II. fuit in cauſa, vt recrudeſcen-

deſcētibus antiquis offenſis inter alia diceret, ſe per vnum non poſſe regnare. Quod verbum nonnulli excipientes inſcio Rege, Thomā trucidarunt. Rex indignè id tulit: reos ipſe Romā miſit. legatos, qui ipſum purgarent apud Pontificem, addidit. Admiſſi ægre difficulter impetrarunt, vt Alexander III. legatos mitteret, qui rem cognoſcerent, Regem vel abſoluerēt, vel damnarēt. Miſſi innocentem Regē perpetratæ cædis inuenerunt. Rex autem ſic ad eos eſt locutus: Diſciplinam non refugio Chriſtianam: decernite quod placuerit: deuotè amplectar, exequarque decretum. Quo dicto, & veſte abiecta iuxta morem publicè pœnitentium, nudum ſe Eccleſiaſticæ ſubmiſit diciplinæ. Hæc verba ipſa Neubrigenſis Anglici ſcriptoris, qui hoc tempore vixit, flagellis cæſum more Eccleſiaſtico, humeriſque nudatum in publico Regē narrantis.

Thoma Cantuarie. mors violēta.

Henrici II. Regis Angl. pœnitentia.

Tit. XX. De aqua benedicta.

Olim à ſacerdotibus benedicebantur aqua & cinis.

Leuit. 9. & Heb. 9.

Exemp. I. *D. Matthæus Apoſtolus aquæ benedictæ inſtitutor.*

DE aqua, & oleo ego Matthæus cōſtituo, vt benedicat Epiſcopus aquām aut oleum: ſin verò non aderit, benedicat presbyter præſente Diacono. Cum autem Epiſcopus aderit, aſſiſtant presbyter & Diaconus. Dicat autem in hunc modum: Domine Sabaoth, Deus virtutum, creator aquarū & largitor olei, miſerator & amator hominum qui dediſti aquā ad bibendum & abluendum, & oleum ad exhilarandum faciem in exultationē lætitiæ: ipſe etiam nunc ſanctifica per Chriſtum hanc aquam & oleum ex nomine eius, qui obtulit vel quæ obtulit, & tribue eis vim ſanādi & depellendi morbum, fugandi dæmones, expellendi inſidias, per Chriſtum ſpē noſtram, cum quo tibi gloria, honor & cultus, ac ſancto ſpiritui in ſæcula. Amen.

S. Clem. Ro. li. 8. Conſtit. Apoſt. c. 35. & prius ca. 29. ex tralat. Frāciſci Turriani. Baro. to. 1. Ann. an. Do. & Laur. Sur. in Chro. ad an. 1574

Aqua benedicta vis, vſus & antiquitas.

II. *Aqua benedicta S. Ioan. Chryſoſtomus reddit ſanum matri filium.*

NArrat Metaphraſtes aliquot miracula à S. Ioanne Chryſoſtomo huius aquæ benedictæ vſu patrata in vita eiuſdem ſancti 13. Nouembris. Illuſtri, inquit, cuidā mulieri Antiochiæ, nomen erat Euclia: ei vero erat dilectus filius, qui ardenti febre laborabat, & veniebat in mortis periculū. Quid igitur? mater imitatur Chananeam, & non minùs, quam filius ſuis inflammata viſceribus accedit ad beatū, emittens voces illi ſimiles: & nō ſimiliter, vt illa in filia, ſed in filio miſerabiliter rogans, vt conſequeretur miſericordiam. Sed oportet animum attendere, & cōſiderare, quemadmodum egregio illi verò erat animu, animas etiam curare, illaſq; multo magis: quoniam, vt malè paterentur corpora, has inueniebat cauſas. Et hoc quidem iam euaſit manifeſtum, per ea quę præceſſerunt à nobis autem rurſus quoque oſtendetur. Videntur enim pueri parentes fuiſſe in vita agēda ſocordes, & negligentes. Cū enim concitatè & inſanè admodum ferretur mulier ad ſupplicandum: habebat enim maximam lamentandi occaſionem, vt quæ poſt quatuor filios iam mortuos ipſū quoq; viſura eſſet mori, ille cum ſpiritu in eo habitante vidiſſet ea, quæ latebant, & cognouiſſet quod peccata parētum filijs mortem cōciliauerāt, cum ea publicè accuſaſſet: Hunc quoque, inquit, quintum, niſi eorum quæ feciſtis, vos ſubierit pœnitentia, videbitis è veſtigio mortuum, & exanimem. Cum autem parentes, his auditis, veram & ſinceram promiſiſſent pœnitentiam, ille miſertus calamitatis aquam iubet afferri, quam cum ter quidem ſignaſſet in nomine S. Trinitatis, & ter ea aſperſiſſet

Simeon. Metaph. in vita S. Ioan. Chryſoſ. 13. Nou. b. an. Do. 390.

ſet illum, qui ægrotabat, ſanum, & à morbo liberum reddidit ei, quæ genuerat.

III. *De curata cuiuſdam hæretici vxore hac ipſa aqua benedicta, miraculum.*

Idē Metaphr. in vita S. Io. Chryſoſt. 15. Nou. an. Do. 390 Leo Imp. in orat. de laud. S. Ioan. Chryſoſt. idem recenſet.

QVi illo, ait idem Metaphraſtes, tēpore erat præſes ciuitatis, laborabat morbo dogmatū Marcionis, & fauebat illius ſectatoribus: & ideo parti orthodoxæ erat cauſa malorum innumerabilium. Huius vxorem is qui archanè, & benignè hæc variat, dimiſit laborare morbo torminis inteſtinorū. Illa autem à malo ſuperata omnem quidem refellit medicinæ artem: omnes verò, qui eadem ſentiebant, vocantes ad orationem, non eam meliùs affecerunt, imò verò deteriùs, mali tempus ei producentes, vana ſpe curationis. Vix tandem autem Ioannis gratiæ recordati, cū hoc apud ſe ſtatuiſſent, quod ſi per ipſum fieret à morbo liberatio, ſimul etiam deſiſterent à morbo dogmatis, qui eſt longè grauior. Cum ſic ſibi perſuaſiſſent, in lecto decumbentem afferunt mulierem, & eam ſtatuunt pro foribus templi, deſiderantes inuenire Flauianum, & beatum vultum Ioannis. Sancti ergo ad eos egrediuntur, neq; enim par eſſe neque honeſtum cenſebant, vt eis templum pateret, quorū anima nō patebat dogmatibus pietatis. Primus autem eis dixit verus ille homo Dei: Beata, inquam, illa & ſuauis lingua. Quid vos mouit, vt ſtatueritis venire ad templum Chriſtianorum, qui Chriſtum quidem auerſamini: Marcionem autem plurimi facitis, & habetis in magno honore? quod quidē planè ſatis oſtendit, quod illius cultores conuocaueritis ad morbi, aut alicuius moleſtiæ liberationē, & quod cum illi precati eſſent, non aſſecuti ſunt curationem. Quod quidē vobis accidit præter expectationem. Diſcedite ergo ab hoc ſacro templo, quoniam nec vos poteritis omnino Chriſtum tentare, ne hoc ſtultè putetis. Illi autem dicebant, ſe parentum errore eſſe captos, & vſque in hodiernam diem fuiſſe ſuperatos à mala cōſuetudine. Sed per Chriſtum (aiebant) vos rogamus miſeremini pœnitentiū. Sic enim cū eo, quod corpus rectè afficietis efficietis, etiā, vt ſana ſit anima: ſciatis enim fore, vt nos nequaquam amplius abſtineamus à communione veſtra, quæ eſt ex vera pietate. His flexus magnus Ioannes iuſſit aquam afferri, cui cum diuinum ſignaculum iniecïſſet Pontifex, ſic enim illic ei perſuaſit, mulieri infudit in Chriſti nomine. Quod quidem cum factum eſſet, quæ in lecto decumbebat, ſtatim ſurrexit ſana, & cum marito & ciuibus vna voce vnanimes Chriſtū magnificabant.

S. Ioan. Chryſoſt. aqua benedicta hæretici vxorem ſanat.

IV. *De ſanitate aquæ beneficio collata familiæ Hortenſii Senatoris Aruernæ ciuitatis.*

Greg. Turon. in vitis Patrum in vita S. Quintian. an. Do. 506

BEatus Gregorius Turonenſis inſigne refert exemplum in vita S. Quintiani Aruernæ ciuitatis Epiſcopi, his verbis: Poſt peractam ſtragem cladis Aruernæ, Hortenſius vnus ex Senatoribus comitatum vrbis illius agens, quendam de parentibus ſancti Honoratum nomine in vrbis platea nequiter retineri iuſſit quod celeriter beato viro nuntiatum eſt: tum ille per amicos ſuos cœpit rogare, vt eum data audientia ſolui iuberet, quod ille nullatenus præſtitit. Tunc beatus ſenex deferri ſe in plateam, qua ille tenebatur, iubet: allatus autem rogabat milites, vt eum dimitterent: illi vero timentes, obedire auſi non ſunt Pontifici. At ſacerdos: Ad domum, inquit, Hortenſij me velociter deportate: erat enim ſenex valdè, & proprijs pedibus ire non poterat: deferentibus autem eum in domum Hortenſij miniſtris eius, excutiens in eam puluerē calceamenti ſui, ait: Maledicta ſit domus hæc, & maledicti habitatores eius in ſempiternum, fiatque deſerta, & non ſit qui habitet in ea. Et dixit

omnis populus, Amen. Et adiecit: Quæſo, Domine, nunquam de iſtius generatione promoueatur quiſquam ad Epiſcopale-ſacerdotium, qui Epiſcopum non exaudit: Egreſſo autem ex ea ſacerdote, protinus omnes familiæ, quæ in domo illa erant, à febre corripiuntur, & parumper ingemiſcẽtes ſpiritum exhalabant: quod cum iã die tertia ageretur, videns Hortenſius ſibi nihil de ſuis ſeruis reſeruari, timens, ne etiam & ipſe pariter interiret, ad ſanctum virum mœſtus ingreditur, proiectuſque ad pedes eius cum lacrymis veniam rogat, quam ille benigniſſimè indulgens, benedictam aquam domui tranſmiſit: illaque per parietes reſperſa, omnis ægritudo protinus eſt depulſa, ac magna ibi virtus apparuit: nam & qui morbum incurrerant, ſanati ſunt: & qui ſanati erant, vltra non incurrerunt.

V. *Lunaticum aqua luſtrali curauit S. Odilo Abbas Cluniacenſis.*

Petr. Damian. in vita S. Odilonis ann. Do. 1048.

IN Iurenſi monaſterio vir Domini Odilo Abbas Cluniacenſis aliquando conſtitutus, reperit puerum nomine Gerardum, terribili caducæ paſſionis languore detentum: qui ſæpiſſimè quaſi lunaticus corruebat, & ſic eum occidui languoris impetus obruere conſueuerat, vt in eo neque vox, neq; memoria; nec prorſus aliqua membrorum officia remanerent, ac fere à mortuo nihil diſtaret. Huic homo Dei miſericorditer condeſcendens, fratribus, vt pro eo Dei clementiam deprecentur, iniungit: ipſe verò ad ſacroſanctum altare, Miſſam celebraturus, accedit: æger etiam vt intereſſet, admonuit. Cui mox Euchariſtiæ ſalutaris munus tradidit: deinde, ſicut ſibi moris erat, ſanctificatam aquam cũ beati Maioli calce propinauit. Nec mora, protinus à puero lãguor omnis abſceſſit, ſalus optata ſuccedit: & ſic per merita beati viri reſtituti ſibi vigoris incolumitas permanſit.

S. Odilo lunaticũ curat aqua benedicta.

VI. *Cæcum illuminat aqua ſanctificata S. Anſelmus.*

Ediner. Angl. li. 2. vita S. Anſelmi. anno Domini 1106.

ACcidit vna dierum, dum S. Anſelmus Cantuarienſis Archiepiſcopus celebrato Miſſæ ſolemni ſacrificio, ſolus, prout ei cõſuetudinis erat, in oratorio per fletum Deo ſeſe mactaret, vt quidam homo, pedes ſuos baculo regente, adueniret: Oratorium ipſum irrumpere geſtiens: quem frater, & ſocius noſter Alexander, monachus ſcilicet Eccleſiæ Cantuarienſis, qui pro foribus egreſſum patris forte præſtolabatur, intuens, Eccleſiam ſubire volẽtem detinuit, quid vellet ſciſcitans. At ille clamoſa voce ſe oculorum lumen amiſiſſe, reſpondit, ac velle, vt ſeruus Dei ſibi manum imponeret, ſciens quod ſancta merita eius ſibi ſubuenirent. Pater igitur clamorem audiens, ſed verba minimè diſcernẽs, innuit præfato fratri venire ad ſe, & cauſam clamoris ſui intimare. Tunc ille: Domine pater, ait, pauper quidã venit, conquerens ſe in oculis grauiter affligi, peccaturque per vos ei ſignum Crucis imponi. At ille pio vultu, Ipſe veniat, dixit: Itaque tertio ſuper oculos eius, quod petebat, ſignum Crucis cum pollice pingens, orauit ſic: Virtus Crucis Chriſti illuminet oculos iſtos, & ab eis omnem infirmitatem depellat, integræque ſanitati reſtituat. Et aſpergens eos aqua ſanctificata, hominem præcepit abire. Alexander verò mox illum reducens, monuit, vt ſi factum viri Dei non vſquequaque illi hac vice prima profuit, mane rediret, pollicens quod hoc ipſum illi repetita vice fieri impetraret. At quæ ille: Ego quidem bone Domine hac de cauſa non redibo, quia gratia Dei, & fidelis eius famuli, omni cæcitate fugata, clariſſime video. Hæc ita ſcripſi, ſicut ab ore ipſius Alexandri, qui præſentem ſe fuiſſe teſtatur, accepi.

Cæcus illuminatur aqua luſtrali.

VII. *Filium Regis Scotiæ & mulierem cancro laborantem aqua benedicta ſanat S. Malachias.*

Ex D. Bernar. in vita S. Malachiæ. Lau. Su. 5. Nou. to. 6. an. D. 1245. QVæ S. Bernardus refert de S. Malachia Epiſcopo Hyberniæ in illius vita, ſunt non minus inſignia. Malachias, inquit, profectus à nobis proſpere peruenit in Scotiam: & inuenit Dauid regem, qui adhuc hodie ſupereſt, in quodam caſtello ſuo, cuius filius infirmabatur ad mortem. Ad quem ingreſſus honorificè à rege ſuſceptus & humiliter exoratus, vt ſanaret filium ſuum: aqua, cui benedixit, aſperſit iuuenem, & intuens in eum, ait: Confide fili, non morieris hac vice. Dixit hoc, & die ſequenti ſecundum dictum prophetæ, ſecuta eſt ſanitas, ſanitatem lætitia patris, clamor & ſtrepitus totius exultantis familiæ. *Vis aquæ benedictæ.* Et pertranſiens Scotiam, in ipſo introitu Angliæ diuertit ad Eccleſiã Giſisburnenſem, vbi habitant viri religioſi, canonicam ducentes vitam, ab antiquo familiares ei pro ſua religioſitate & honeſtate. Ibi adducta ad eum mulier patiens morbum, quem cancrum vulgo appellant, ipſo horrẽdum viſu & ſanauit eam. *Virtus aquæ ſingularis.* Nam vbi aqua, cui benedixit, aſperſa ſunt vlcerũ loca, dolorem non ſenſit. Die verò ſequenti vix vlcera apparebant.

VIII. *B. Ioan. Eborac. Epiſcopus mulierem grauiter ægrotantem aqua benedicta ſubito ſanitati reſtituit.*

Ex Venerab. Beda lib. 5. hiſt. Angliæ c. 4. ann. Do. 721. ALiud quoque non multum hinc diſſimile miraculum de B. Ioan. Epiſc. Eboracenſ. narrat Venerabilis Beda, dicens: Villa erat Comitis cuiuſdam, qui vocabatur Puch, non longè à monaſterio noſtro, id eſt, duorum ferme millium ſpatio ſeparata, cuius coniux quadraginta fermè diebus erat acerbiſſimo languore detenta, ita vt tribus ſeptimanis non poſſet de cubiculo in quo iacebat, foras efferri. Contigit autem eo tempore virum Dei illuc ad dedicandam eccleſiam ab eodem Comite vocari: cumque dedicata eſſet eccleſia, rogauit Comes eum ad prandendum domum ſuam ingredi: renuit Epiſcopus, dicens, Se ad monaſterium, quod proximum erat, reuerti debere. At ille obnoxius precibus inſtans vouit etiam ſe eleemoſynas pauperibus daturum, dummodo ille dignaretur ea die domum ſuam ingrediens, ieiunium ſoluere. Rogaui & ego vnà cum illo, promittens etiam me eleemoſynas in alimoniam inopum dare, dum ille domum Comitis pranſurus ac benedictionem daturus intraret. Cumque hoc tardè, ac difficulter impetraremus, intrauimus ad reficiendum. Miſerat autem Epiſcopus mulieri, quæ infirma iacebat, de aqua benedicta, quam in dedicationem eccleſiæ conſecrauerat, per vnum de his qui mecum venerãt fratribus, præcipiens, vt guſtandam illi daret: & vbicumque maximum ei dolorem ineſſe didiciſſet, de ipſa eam aqua lauaret. Quod vt factum eſt, ſurrexit ſtatim mulier ſana, & non ſolum ſe infirmitate longa carere, ſed & perditas dudum vires recepiſſe ſentiens, obtulit poculum Epiſcopo, ac nobis: *Aqua Gregoriana mulier infirma ſanatur.* Cœptumque miniſterium nobis omnibus propinandi vſque ad prandium completum non omiſit, imitata ſocrum beati Petri, quæ cum febrium fuiſſet ardoribus fatigata, ad tactum manus Dominicæ ſurrexit, & ſanitate ſimul ac virtute recepta, miniſtrabat eis. *Matt. 8.*

IX. *S. Fortunatus aqua benedicta cuidam Gotho coxam reſtituit.*

QVadam die Gothi iuxta Tudertinam ciuitatem venerunt, qui ad partes Rauennæ properabant, & duos paruulos pueros de poſſeſſione abſtulerant, quæ poſſeſſio præfatæ Tudertinæ ciuitati ſubiacebat. Hoc cum viro ſanctiſſimo Fortunato nuntiatum fuiſſet, protinus miſit, atque eoſdem Gothos ad ſe vocari fecit: Quos blando ſermone alloquens, eorũ prius ſtu- *Ex Dia. Greg. li. 1. Dial. c. 10. Ba ro. to. 7. Ann. an no Dom. 537. 11. 12. 13.*

duit

duit aſperitatem placare, ac pôſt intulit dicens: Quale vltis pretium dabo, & puerulos, quos abſtuliſtis, reddite, mihique hoc gratię veſtræ manus prębete. Tunc is, qui prior eorum eſſe videbatur, reſpondit dicens: Quicquid aliud præcipis, facere parati ſumus; nam iſtos paruulos nullatenus reddemus. Cui venerandus vir blande minatus dicit: Contriſtas me, fili, & non audis patrem tuum: noli me contriſtare: nam non expedit tibi. Sed idem Gothus in cordis ſui feritate permanens negando diſceſſit. Die vero altera digreſſurus, rurſus ad Epiſcopũ venit, quẽ iiſdem verbis pro dictis pueris iterum Epiſcopus rogauit. Cumque ad reddendum nullo modo conſentire voluiſſet, contriſtatus Epiſcopus dixit: Scio quia tibi non expedit, quod me contriſtato diſcedis. Quæ Gothus verba, deſpiciẽs, ad hoſpitium reuerſus eoſdem pueros, de quibus agebatur, equis ſuper impoſitos cum ſuis hominibus præmiſit: ipſe verò ſtatim aſcendens equum, ſubſecutus eſt: cumque in eadem ciuitate ante beati Petri Apoſtoli eccleſiam veniſſet, equi eius pes lapſus eſt qui cum eo corruit, & eius coxa mox fracta eſt, ita vt in duabus partibus os eſſet diuiſum: leuatuſque in manibus, reductus eſt ad hoſpitium. Qui feſtinus miſit, & pueros, quos præmiſerat reduxit, & viro Fortunato venerabili mandauit, dicens: Rogo te, pater mitte ad me Diaconum tuum: cuius Diaconus cum ad iacentem veniſſet, pueros, quos redditurum ſe Epiſcopo omnino negauerat ad medium deduxit: eoſque Diacono illius reddidit, dicẽs: Vade, & dic Domino meo Epiſcopo, quia maledixiſti mihi, ecce percuſſus ſum, ſed pueros quos quæſiſti recipe, & pro me, rogo, intercede. Suſceptos itaque puerulos Diaconus ad Epiſcopum reduxit: cui benedictam aquam venerabilis Fortunatus ſtatim dedit dicens: Vade citius, & eã ſuper iacentis corpus proijce. Perrexit itaque Diaconus, vtque ad Gothum introgreſſus, benedictam aquam ſuper membra illius aſperſit. Res mira & vehementer ſtupenda: mox vt aqua benedicta Gothi coxam contigit, ita omnis fractura ſolidata eſt, & ſaluti priſtinæ coxa reſtituta, vt hora eadem de lecto ſurgeret, & aſcẽſo equo iter ageret, ac ſi nullã vnquam læſionem corporis pertuliſſet. Factũq; eſt, vt qui ſancto viro Fortunato pueros cum pretio reddere obedientię ſubiectus noluit, eius ſine pretio pœna ſubactus donaret.

Gothus inobediens diuinã ſenſit vindictam.

Vſus, & virtus aquæ benedictæ.

X. *De captiuis Pariſienſibus virtute aquæ ſacræ carcere liberatis.*

HEnricus Raceburgẽſis Comes captos tenebat Pariſijs multis tormentis in eos ſæuiens: Interceſſit pro ipſis Euernoldus Raceburgenſis Epiſcopus, ſed nihil profecit. Dies erat ſolemnis Paſchæ, cum captiui in catenis ſub cuſtodia ſtarent in Eccleſia. Circuiens Pontifex, cum fideles aqua benedicta aſpergeret, captiuorum quoq; aſpergens catenam, dixit. Dominus ſoluit compeditos. Quid deinde. Mox catena diſſilit, illis liberè diſcedentibus. In facti teſtimonium catena ſeruatur.

Albert. Grantz. l. 5. Vandal. apud P. Pet. Thyræum de dæmoniacis p. 3. c. 45.

Aqua luſtralis aſperſione catena diſſilit. Pſ. 145.

XI. *Obſeſſi à ſpiritibus immundis aqua benedicta liberantur.*

SAnctus Eligius Nouiomenſis Epiſcopus nitebatur impias quaſdam ſuperſtitiones, in quodam vico, haud procul à Nouiomenſi oppido tollere: verum vbi pluribus concionibus nihil proficeret, iniuria etiam, atque contumelia ab auditoribus, afficeretur, exẽplum Apoſtoli ſecutus, tradit ipſos Satanæ in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus fieret. Currunt hinc ad Sãctum virum obſeſſorum amici, auxiliũ magnis deſiderijs poſtulãtes: ſed hoc non niſi poſt vnius anni pęnitentiam, promittit Eligius. Tum ad ſe adductos (erant autem plures quinquaginta) aquæ benedictę aſperſione à ſpiritibus liberat.

Audoenus Rhotomagenſis Epiſc. l. 2. vitæ eius cap. 20.

XII. *Aqua*

XII. *Aqua benedicta monachorum habitacula muniebat S. Aichardus Abbas vigilantiſſimus.*

Fulbert. in eius vita apud Su. to. 5. ann. Do. 680.

ERat planè viro Dei B. Aichardo Gimenſienſi Abbati familiaris conſuetudo, cū fratres poſt labores diurnos corpora placido ſomno recrearēt, vt paſtor ſolicitus ſupra gregem Dominicum vigilias inſomnes duceret, & clauſtra monaſterij, & ſingula familiæ Dei habitacula pererrando muniret, geſtans ſecum crucem Dominicam, & aquam exorcizatā ad effugandas importuni hoſtis inſidias.

Viſ aquæ benedictæ cōtra illuſiones dæmonis.

XIII. *A dæmoniaca vexatione domum liberat eadem aqua S. Vuillibrordus.*

Albinus Flaccus in vita S. Vuillibrordi Ep. Traiect. Anto. Ma ſilius Archiep. Salernit. in ſua Hydragiologia ſect. 3. ann. Do. 700.

COntigit cuidam patrifamilias: & domui ſuæ dira dæmoniacæ illuſionis tentatio, ita vt apertè malignus in eius domo ſpiritus ex horrore, & maleficijs habitare agnoſceretur. Nā ſubito cibos, vel veſtimenta, vel alia domui neceſſaria rapere ſolebat, & in ignem mittere: quin etiam paruulum inter amplexus parentum pauſantem, illis dormientibus tulit, & in ignem proiecit. Sed vagitu infantis parentes excitati, vix paruulum de incendio eruerunt: & multa atrocia eadem familia à nefando Spiritu perpeſſa eſt, nec à quolibet presbyterorum expelli potuit, donec vir ſanctus Vuillibrordus à patrefamilias poſtulatus, aquam illis benedictā direxit, præcipiens omnem domus illius ſupellectilem foras efferre, & aqua illa adſpergi, præuidēs in ſpiritu domum flammis cōburendam eſſe: quibus ita geſtis, vacuā domum à loco lectuli ignis inuaſit, totamque conſumpſit. Altera verò in eo loco cum ſanctificatione aquæ benedictæ ædificata, nihil exinde priſtinæ tentationis paſſi ſunt in ea, ſed cū omni tranquillitate, & quiete degentes, & Domino gratias agentes erant, qui illos per ſeruum ſuum redimere dignatus eſt.

Domus à vexatione dæmonū aqua benedicta liberatur.

XIV. *Magicas præſtigias diſſipat aqua benedicta.*

Bar. Cardina. to. 3. Ann. Eccl. an. 3.7.36 37. ex Epiphanio hæreſi. 30.

IOſephus Iudæus ad Chriſti fidem conuerſus, acceptis à Conſtantino Imp. 22. literis, & poteſtate vnà cum dignitate, in Tiberiadem venit, habēs etiam epiſtolas, vt de Regijs impenſis ſumptum faceret: imò etiam ipſe ſtipendijs à Rege honoratus erat. Incipit autem à Tiberiade ędificare. Templum autem maximum prius in vrbe fuit, & puto Hadrianum hoc eſſe vocatum. Cum verò hoc Hadrianū imperfectum permanſiſſet, ciues ad publicum balneū id inſtaurare conabantur. Quo comperto Ioſephus ex hoc occaſionem habebat, vt vbi inueniſſet id per lapides quatuor cubitorum, & quatuor pedum ad aliquam altitudinem euectum, hinc incipit facere eccleſiæ ſtructuram. Erat autem opus calce & alia materie. Caminos itaque extra vrbem multos facere iuſſit, forte ſeptem numero, fornaces autem vernacula lingua vocant. At verò callidi & omnia facere audentes Iudęi à pręſtigijs apud ipſos fieri ſolitis nō abſtinuerunt: incantationibus enim quibuſdam, ac curioſa ſeduſitate ignem ligare ac diſperdere generoſi illi aggreſſi ſunt, ſed non perfectè potuerūt: ceſſabat enim ignis, & non operabatur, ſed extra propriam (vt ita dicam) naturam conſtitutus erat. Vbi autem ij, qui combuſtibilem materiam igni addere iuſſi erant, ligna videlicet, ſiue ſarmētā, nihil effeciſſent, Ioſepho rem ipſam ſignificarunt. Commotus igitur vir ipſe, & zelo erga Dominū correptus, extra ciuitatē cucurrit, & vbi aquam in vaſe afferri iuſſiſſet, accepto aquæ vaſe coram omnibus (multitudo enim ingens Iudæorum conflux erat ad ſpectaculum, euentum videre cupidi, & quid Ioſephus facturus eſſet) magna voce crucis ſignaculū proprio ſuo digito vaſi impoſuit, & inuocato nomine Ieſu, ſic dixit: In nomine Ieſu Nazareni, quem crucifixerunt

Ioſephus Iudæus eccleſias ædificat.

Miraculum ex aqua benedicta.

patres

ces cōduceret: quam ſimul ac ſanctus Epiſcopus ſe daturū promiſerat, eiuſmodi quiddam excogitauit homo ille. Delubrum habebat porticum quadratam erectam in ſublime, ſibique adiūctam: hanc ſuſtentabant columnæ, maximè pareas ipſi templo ambitus autem cuiuſque ſexdecim cubitorum fuit: lapis, ex quo erant fabricatæ, natura duriſſimus, nec facilè lapidariorum inſtrumentis cedens. Quarum ſingulas cum vndique ſuffodiſſet, iſta & ędificia illis innixa tignis oleagineis ſuffulſiſſet, ad aliud eodem modo trāſijt. Nam tribus columnis adhūc modum ſuffoſſis, inijcit tignis flammam. Verum dæmon quidam ater apparēs, tigna (vt eorum fert natura) igni abſumi non patitur, ſed impetum flammæ cohibet. Vbi verò iſtud ſæpius egerāt, videbantque machinam illam fruſtra admotam, Epiſcopo ſub meridiē fortè dormienti indicant. Ille confeſtim ad ſanctū Dei templum properè contendit, aquam in vaſe afferri iubet, quam ſub ſacroſancto altari ponit: ipſe autem humi in faciem proſtratus, Dominum benignum, & clementem precatur, ne tyrānidem dæmonis longiùs ſerpere permittat, ſed tū eius pateſfaciat imbecillitatem, tum ſuam ipſius potentiam oſtēdat ad eum finem, vt infidelibus nulla maioris cæcitatis detur occaſio. Hæc & alia his ſimilia locutus, cum aquam ſigno crucis ſignaſſet: Equitium, vnum ex Diaconis fide, & pietatis ſtudio egregiè munitum, aquam iubet accipere, ocyus ad delubrum currere, & cum fide eam ſpargere, tignisque flammam adhibere. Qua re confecta, dæmon aquæ aſperſæ vim non ferens penitus aufugit. Ignis autem aqua ſuæ naturæ maximè aduerſaria velut oleo fotus, tigna occupat, eaq; momento tēporis prorſus abſumit. Itaque columnæ baſi ſublata corruunt, aliaſque duodecim ſecum deijciunt, ipſum præterea templi latus columnis cohærens violēto illatum caſu pariter deturbatū eſt; cuius ingenti fragore tota adeo ciuitas perſonabat, vt omnes ad illud ipſum delubrum ſpectandum concurrerent. atque ſimul vt intellexere dęmonem infeſtum fugatum eſſe, Hymnorum cōcentu vno ore omnes Deum celebrarunt. Eodem modo ſanctus ille Epiſcopus alia quoque ſimulacrorum ſana demolitus eſt.

Dæmon impedit tēpli ruinam.

Aqua cruce sāctificata fugatur dæmon.

XVII. *Aqua benedicta dæmonum phantaſmata expellit S. Hubert.*

QVanti verò hāc aquam faceret S. Hubertus Epiſcopus Leodiēſis, licet ex verbis ſubiectis intelligeret: Cæterum, inquit, iam nūc vade, aquam, quæ ſacerdotali conſecratione ſale admixto benedicta, & ad effugandam inimici nequitiam orationis virtute imprægnata eſt, liquorque olim itidem Apoſtolica auctoritate benedictus huc deferatur: quorum aſpergine atque litura mox ita effugabantur hinc inimici virulenta phantaſmata, vt ampliùs nō ſua audeat inferre machinamenta.

Lau. Su-rio. 6. 3 Nouēbr. an. 70c.

X V I I I. *Pauor, qui ſupererat puellæ à dæmone liberata, aqua benedicta depellitur.*

NOn minoris efficaciæ cenſetur id quod S. Vrſmarus aqua hac ſanctificata egit: Malbodienſis monaſterij quandam monialem diabolus inuaſerat, & vehementer eam laniabat. Adfuit Dei prouidētia Vrſmarus Epiſcopus, qui iuſſit illico ipſam ſibi exhiberi. Quod cum factū fuiſſet, ille non de ſua, ſed de Domini præſumens virtute, accepto libro cœpit legere exorciſmū ſuper caput eius: dehinc benedicto oleo nares, oculoſq; & os eius liniuit, & protinus immundū ab ea ſpiritū fugauit: liberata tamen puella, pauor quidam, qui præſentia diaboli ſeminatus fuerat, adhuc pectoribus vicinorū inerat: at vir Domini præcepit ſibi aquam cum ſale deferri. Quibus benedictis, iuſſit ſpargi per cūcta monaſterij loca, & ſic omnis pauor cum auctore ſuo ſatana diſceſſit.

Ratben. Epiſc. Veronẽſ. in vita eius ann. Do. 713. 18. Apr. Su. tom. 2.

XIX. *Aqua crucis ſigno & oratione ſacrata arreptitius ſanatur.*

Ex epiſt. Iapon. I. Eduardi Syluij. an. 1554

ANno Chriſti Domini 1554. quidam Antonius Neo chriſtianis Cutamum ſe contulit triginta milliaribus Bungo diſſitum, vbi in virum quendam incidit, cuius gulam ita dæmon ad dies 70. ſtrinxerat, vt tantum non ſuffocaret: nihil enim cibi nec potus traijcere in ſtomachum poterat. Ille hominis caſum miſeratus, memorque diuinæ miſericordiæ, qua latronem pœnitentem, rogantemque veniam à peccatis & morte æterna liberauiſſet, aquam ſigno crucis in Chriſti nomine ſignauit, addita oratione Dominica. Deinde arreptitium ad anteactæ vitæ ſcelera deteſtãda, Chriſtique fidem ac veri Creatoris Saluatoriſque notitiam adhortatus, cum ille credere ſe diceret, aquam epotandam dedit: qua ſine difficultate hauſta, orizam addidit. Ille animo tum deinceps ad baptiſmum ſuſcipiẽdum primo quoque tẽpore prorſus inflammatus eſt, idque opere etiam compleuit, abiectis idolis, & orationis Chriſtianas edoctus: verũ non multo poſt vitam cum morte commutauit.

XX. *Eadem aqua B. Theodorus domum totam à ſpiritibus immundis liberam reddidit.*

Sim. Metaph. in eius vita Dc. 613.

APpropinquanti Theodoro Sicæorum Archimandritæ ad ſanctiſſimæ Dei genitricis monaſterium, obuiam venit illi S. Theodorus Dux regius, & domum ſuam ad partes ſuperiores ſitam duxit virum ſanctum, vt eam à magna dæmonum vexatione liberaret: homines enim & animalia rationis expertia ab immundis ſpiritibus vexabantur: & cum domeſtici prandenerent, aut cœnarent, lapides ſuper menſas iaciebãtur, ex quo magnus omnes terror inuadebat, & mulierum telæ rumpebantur, & tanta murium, & ſerpentum multitudo domum occupabat, vt præ formidine nemo in eam ingredi auderet. Domum igitur Dei ſeruus ingreſſus, totam noctem pſallendo, & Deum obſecrando traduxit, & aqua, cui benedixerat, totam domum aſpergens, eam à ſpiritibus immundis liberauit.

Aqua luſtrali dæmonum infeſtatione domus liberatur.

XXI. *Energumena mulier apud Iaponem curata.*

Ioa. Pet. Maffei de reb. Iaponicis l. 2. ep. ſ. 1. ann. Do. 1554.

CVIuſdam Pauli filia ad templum noſtrum acceſſit, quæ triginta iam annis malè à Dæmone habebatur. Ea cum velle ſe Chriſtianam eſſe dixiſſet, dum illi benedictionis formula traditur, hora meridiana etat circiter, vehementi pariter ipſa timore corripitur. Tum Balthaſar ad exorciſmos confugit, cœpitq; mulieri ſuadere, vt nomen Ieſu, necnon D. Michaelis pronunciaret. Illa verò diſcruciata grauiſſimè, ore compreſſo, voce veluti in cantum ſoluta, reſpondit, ſi Xacæ, & Amidę, qui legem dedere Iaponijs, Idola repudiarẽtur, neminem adorandum eſſe præterea: neque verò ſe cuiuſpiam vi ab eorũ cultu poſſe abduci. Poſtridie, qui dies fuit B. Virgini ſacer, templo Chriſtianis referto, cum mulier quoque adeſſet, Balthaſar ſacro peracto quæſiuit ex ea, quomodo ſe haberet, bene cum reſpondiſſet: D. Michaelis nomen profer, inquit ille: tum fœmina denuo tremere, labiaque conſtringere. Dæmon autem. Ex illa iam inquit abeo: verumtamẽ quoniam tribus iam ætatibus, patris videlicet filij, nepotiſque domicilium mihi in his ædibus collocatum obtinui, propterea nolo diſcedere. Inſtare Balthaſar iterum, vt D. Michaelem appellet, Tum energumena, enimuero id eſſe iam putidum ac moleſtũ: mox e iam contracto vultu, cum lacrymis: Quo migrem igitur, inquit. Cum in eo ſtatu res eſſet, Chriſtiani qui aderãt in preces dedere ſeſe, nec ita multo poſt ſpiritus ille nequam erupit: mulier autem valde leuata eſt, atque integra prorſus mente, potum petijt, porrectamque ſibi aquam luſtralem, ſeu bene-

Mulier energumena qua ratione liberata.

Aqua ſacra virtus.

benedictam ebibit. Tum iuſſa dicere IESVS MARIA, tam ſuauiter pronuntiauit, vt vox Angeli videretur. Ex eo tempore nunquam deinceps à dæmone vexata eſt, iamque Chriſtiana ſacra ſuſcepit. Qui ægroti huc deuenere, ex ijs ad 300. iam Chriſtiani cernuntur, quorum ſermones inter ſe de beneficijs à Domino poſt baptiſmum acceptis, operæpretium eſt audire, dum hic patientiam in morbo ferendo, ille recuperatam prope valetudinem prædicat. Solent autem huiuſmodi ægroti, decem alios, quindecimve ſinguli ad Chriſtianam religionem ſecum adducere, quorum corpora non alio medicamento curantur à nobis, niſi aqua benedicta, cuius virtutis in hoc regno multis experimentis, præſertim verò in oculorum curatione, quibus Iaponij vulgo laborant, eſt comprobata, vt eius petendę cauſa à leucis 10. vel 12. vndique concurratur ad nos.

XXII. *Aqua benedicta præmuniendi infantes, aduerſus maleficarum nocumenta.*

Ex Iac. Sprëgero Dominicano Prauit. hær. inquiſ. in Malleo maleſic. p. 2. q. 1. An. Do. 1484.

IN ciuitate Spirenſi anno Domini circiter 1484. dum quædam deuota mulier cum quadam ſuſcepta malefica verba habuiſſet, iuxta moré muliercularum mutuo rixantium, rixoſa: de nocte tamé cum paruulum lactentem cunis imponere voluiſſet, & mente reuoluens ea quæ de die cum ſuſpecta malefica peregiſſet, timens de periculo pueri, herbas benedictas puero ſuppoſuit, aqua ſimili aſperſit, ſal exorcizatum ori parum immiſit, eumque ſigno Crucis muniuit, & cunabulum diligenter alligauit. Et ecce circa medium noctis vagientem puerum audiuit, & dum iuxta morem puerum contrectare, & cunabulum in altum prope lectum poſitum mouere voluiſſet, cunabulum quidem mouit, ſed puerum contrectare, quia aberat, non potuit: tremés paupercula, & de pueri amiſſione vehementer dolens, lumine accenſo paruulum vagięntem

Infantes quomodo præmuniēdi contra maleficarū nocumēta.

ſublecto, & in angulo ſine læſione reperit.

XXIII. *S. Martha draconem miræ magnitudinis aqua ſacra interemit.*

Martha tiut. B mi... de vita SS. Petr. de Nat. in Catal. SS. li. 6. c. ip. 151. Guil. Eiſengren. centur. 1. p. 3. d. 3. c. 1. ann. D. 50.

ERat ſuper Rhodanū iuxta rupem ingentem in nemore quodam inter Arelatem & Auinioné, verſus occidentalem plagam, draco ingens medius animal terreſtre, medius piſcis, qui multos tranſeūtes, & ſupęruenientes homines, aſinos etiam & equos perimebat. Naues etiam, quæ per Rhodanum tranſibāt, ſubuertebat. Veniebant ibi gentes ſæpe, & populi armati, nec illum perimere valebant; quoniam proiectus à nemore in flu nine latebat. Et erat groſſior boue, longior equo, os & caput habens leoninum: dētes vt ſpata acutos: comas equinas: dorſum acutum, vt dolabrū ſquamas hirſutas vt taranos ſcindentes, ſenos pedes, & vngues vrſinos, caudam vipeream bimis parmis, vt tortua vtraque parte munitus: duodecim leones, aut totidé vrſi illum ſuperare nequibant. Cum autem incolæ eū vllo modo perimere nequijſſent: audierunt fama præconante beatam Martham miraculis coruſcantem, & dæmonia eijcientem, veneruntque ad eam rogantes: vt veniret, & draconem à finibus ſuis expelleret. Perrexit ad locum Dei amica, Chriſti hoſpita: confidens in vero hoſpite ſuo, reperitque draconem in nemore hominem quem iugulauerat comedentem: & iacta ſuper eum aqua ſacrata, quam ſecum tulerat & ſigno ligneo ſanctæ Crucis ei oſtenſo, draco ſtetit victus vt ouis: & beata proprio cingulo eum alligauit, & illico à populo lanceis, & lapidibus attritus eſt totus. Nuncupatur autem draco ille Tiraſcurus: vnde locus ille abhinc poſtea vocatus eſt Tiraſconus, qui antea vocabatur Nerluc, id eſt, niger lucus: eo quod ibi erant nemora valde vmbroſa, & nigra.

Serpentē interficit B. Martha aqua benedicta.

que alij ſecuti eſſent politici magiſtratus, quibus ab impoſtoribus iſtis nouі Euangelij buccinatoribus peſtifera adulatione perſuaſum eſt, ad ipſos pertinere, vt de fide & religione ſibi iudicium vſurpent. Quæ res magnas non vno loco attulit calamitates.

TIT. XIX. De diſciplina eccleſiaſtica.

4. Reg. 19. *Deus ipſe per Angelos caſtigabat delinquentes, vt in exercitu Sennacherib.* 3. Reg. 13. *Item per belluas, vt falſum Prophetam per leonem. Populum murmurantem per ſerpentes.* Nu. 21.

Sic Moyſes ipſe exactam ſeruabat diſciplinam, vt cum deſcenderet de monte; Sic Ioſue laſciuientem populum caſtigauit. Sic Chriſtus, & Apoſtoli, vt patet, ex 4. Euangelijs, & Actis Apoſtolorum & Epiſtolis.

EXEMP. I. *Iuſtitiam Eccleſiaſticam in delinquentes ſine reſpectu eſſe exercendam.*

Pet. Ribadene. ra lib. 2. de Prin. Chriſtia noc. 5. ex Sur. to. 3

CVm S. Dunſtanus Cantuarienſis in Anglia Archiepiſcopus, uxum quorumdam ex Clero caſtigare vellet, eiuſque veniam & impunitatem Rex ipſe depoſceret, imò Chriſti cruci affixi, quæ præſens erat, ad Dũſtanum conuerſa hæc dixit, Caſtiga illos, neue parce: qua voce ſtupefactus Rex à deprecatione deſtitit.

II. *Toto ſeptennio pœnitentiam agit Maximus Ep. Salonitanus ſacris & communione interdictus.*

Gregor. Mag. li. 7. ep. 80.

GRegorius Magnus in cauſa Maximi Epiſcopi Salonitani, initio quidem clemẽtiſſimè, moderatiſſimèque ſe geſſit, ſtuduit pro viribus, vt ſeſe recognoſceret, ac facinoris, quod patrarat, pœniteret. At cum deinde hominem natura inſolentem, & Imperatoris gratia ac patrocinio fretum, obſtinatiorem in ſua pertinacia cerneret, nihil veritus Imperatoris auctoritatem, audaciam Maximi fortiter fregit, eumque Chriſtianis Sacris, Communioneque fidelium interdictum in ijs ſordibus totos annos ſeptem iacere permiſit. De cuius tandé ſeria quamuis ſera pœnitẽtia, ac ſanctiſſima Gregorij charitate ita Ioannes Diaconus: Li. 4. Vi- ta S. Gre gor. c. 13. Inter hæc præuaricator Maximus anno ſeptimo excommunicationis ſuæ poſt caſtigationes & flagella Gregorij ad cor reuertens, Rauennam petijt (annuente pro ſua clementia S. Gregorio) & iactauit ſe tenſus intra ciuitatem in media ſilice clamans, & dicens: Peccaui Deo, & beatiſſimo Papę Gregorio. Et agente eo pœnitentiam tribus horis, cucurrit Gallinicus Exarchus, & Caſtorius Chartularius Eccleſiæ Romanæ cum Mariniano Epiſcopo, & leuauerunt eum de ſilice: qui etiam cœpit ampliorem pœnitentiam coram eis agere. Quod Gregorius vt audiuit, ad miſericordiam protinus redijt.

III. *Per diſciplinam de miſſe ſuſceptam Canonici anima purgatorio immunis.*

Th. Cantiprat. l. 1. Apum c. 17. §. 5.

CVm in Theutoniæ partibus circa annum Domini 1242. adoleſcẽs quidam nobilis in lubricitate corporis exceſſiſſet, à ſenibus concanonicis, & à Decano ab ingreſſu eccleſiæ arctatus eſt, & infra ſepta monaſterij, quaſi pro agenda pœnitentia, in loco ad hoc deputato recluſus. Qui humiliter valde pœnam ſuſcipiens, flagellabatur interim à Decano, & grauibus conuicijs culpabatur. Eo autem adhuc in pœnitentia exiſtente, contigit eum à concanonico ſuo innocenter de nocte, & latenter occidi. Vno ergo, eadem nocte, ex concanonicis, viro ſancto poſt matutinas orante, ſuppliciter in ſecreto, vidit ſubitò totam eccleſiam illuſtrari, & apparente multo comitatu Sanctorum, glorioſam Virginem matrem Chriſti in medio omnium velut magiſtram, & dominam conſedere, & ſuper diuerſis nego-

negotijs vniuerſalis eccleſiæ tractatū habere. His finem datis, patronus eiuſdem eccleſiæ exorſus eſt, dicens: Et quis ex vobis miſerebitur mei canonici, vt præſentem Domini noſtri matrem pariter rogitemus, vt ſuper piaculo eius ſolita pietate flectatur: Et mox ſupplicantibus ſanctis allata eſt anima, & omnibus dicitur: Quia locus iſte ſpecialiter diſciplina viguit, & adoleſcens iſte iam mortuus diſciplinam libens accepit, & ex corde pœnituit, pro purgatorio cedat ei mors innocens, quam ipſe ſuſtinuit: tu autem anima, pete quod vis, & fiet tibi. Et anima: Pro occiſore, inquit, meo peto, qui me occiſo ſtatim valde pœnituit, & ad Dominum Apoſtolicum confeſtim iter arripuit, vt ipſe miſericordiam conſequatur: & mox reſponſum accepit: Sicut dignè periſti anima, fiet tibi. Hæc vt audiuit orans, Canonicis quod vidiſſet expoſuit. Locum igitur introeuntes occiſum inueniunt, & deplangunt: occiſorem verò, mox poſt factum, de nocte iter arripuiſſe ad Apoſtolicum repererunt.

Diſciplina eccleſiaſtica vigor.

IV. *De ſeuera diſciplina Capitulari Rhemenſis Decani in nepotem ſuum Canonicum Atrebatenſem.*

Idem lib. 2. c. 39. §. 5.

AVdi iterum, quod Rhemenſis eccleſię Decanus de filio ſororis ſuę egerit excedente. Ob amorem & reuerentiam dicti auunculi ſui, canonica præbenda in Atrebatenſi eccleſia clerico eſt liberaliter collata: poſt tempus autem ipſe clericus pro lapſu carnis punitus per annum ſuſpenditur à præbenda. Inde caſus accidit, vt Decanus, eius auunculus, ad ciuitatem Atrebatēſem cauſis emergentibus deueniret. Qui honeſtè, vt talem virū decebat à Canonicis eſt receptus. Narratur etiam ei exceſſus nepotis à ſocijs, pœnaque inflicta: vt ſcilicet canonica portione vno anno careret, promptúque eſſe Capitulum pœnam liberaliter relaxare nepoti, ſi pro eo preces fundere dignaretur. Et ille: Quare non? inquit. Filius ſororis eſt. Conuocato ergo Capitulo Canonicorum, dixit: Nepotem in eum exceſſiſſe percepi, & iuxta conſuetudinem eccleſiæ per annum in præbenda punitum. Rogo vos, vt in meum arbitrium ponatis hanc noxam: nec mora, cunctis læto vultu annuentibus (erat enim clericus de bonis ſocijs illis, quorum nec vnus vnquam, vt vulgo dicitur, bene fecerit) Decanus ſubiunxit, dicens: Veſtri gratia, vos Domini mei chariſſimi, noxam nepotis mei in meum arbitrium poſuiſtis. Commendo quidam & approbo conſuetudinem veſtram, qua per annum lubricos in carne punitis. Iſti anno, quo nepos meus à vobis in præbenda punitus eſt, alterum annū addo, vt duobus annis omni beneficio careat præbendali. Et ſi quidem medio tempore ſe correxit tali modo, vt dignè reſtitui mereatur veſtræ in hoc annuo beneuolæ largitatis ſin autem, ipſo facto quo male ſe geſſerit, nunquam ad præbendam, vel gremium huius eccleſiæ in perpetuum admittatur. Hæc vt audiere Canonici, mirè in verbo ædificati ſunt, & tantam Decani virtutem per totam Galliam vulgauerunt.

Diſciplina capitularis memorab e exemplum.

V. *Diſciplinam Eccleſ. lubens ſuſcipit Henr. II. Angl. Rex ob cædem S. Thomæ à ſuis patratam.*

Neubrigenſis li. 2. hiſtor. Angl. c. 25. Tho. Bozius de ſignis Eccl. lib. 11. c. 9.

ANno Dominicæ Incarnationis 1170. cum Thomas Cantuarienſis Epiſcopus reconciliatus Henrico II. Angliæ Regi in Angliam redijſſet, liter s Pontificis Romani diuulgatis, quas ipſe impetrauerat, ſuſpendit a munere epiſcopali Epiſcopum Eboracenſem, & aliquot alios Epiſcopos, qui vna cum Eboracenſi Henricum III. Henrici filium coronauerant: queſtus namque Thomas eſt Pontifici Romano ea de re, quod coronatio ad Cantuarienſem pertineret, diceretque id factum nō ſine iniuria ſua, qui tunc erat in exilio. Res perlata ad Henricum II. fuit in cauſa, vt recrudeſcen-

deſcẽtibus antiquis offenſis inter alia diceret, ſe per vnum non poſſe regnare. Quod verbum nonnulli excipientes inſcio Rege, Thomã trucidarunt. Rex indignè id tulit: reos ipſe Romã miſit, legatos, qui ipſum purgarent apud Pontificem, addidit. Admiſſi ægrè difficulter impetrarunt, vt Alexander III. legatos mitteret, qui rem cognoſcerent, Regem vel abſoluerẽt, vel damnarẽt. Missi innocentem Regẽ perpetratæ cædis inuenerunt. Rex autem ſic ad eos eſt locutus: Diſciplinam non refugio Chriſtianam: decernite quod placuerit: deuotè amplectar, exequarque decretum. Quo dicto, & veſte abiectã iuxta morem publicè pœnitentium, nudum ſe Eccleſiaſticæ ſubmiſit diciplinæ. Hæc verba ipſa Neubrigenſis Anglici ſcriptoris, qui hoc tempore vixit, flagellis cæſum more Eccleſiaſtico, humeriſque nudatum in publico Regẽ narrantis.

Thomæ Cantuarie. mors violẽta.

Henrici II. Regis Angl. pœnitentia.

Tit. XX. De aqua benedicta.

Olim à ſacerdotibus benedicebantur aqua & cinis.

Leuit. 9. & Heb. 9.

Exemp. I. *D. Matthæus Apoſtolus aquæ benedictæ inſtitutor.*

De aqua, & oleo ego Mattheus cõſtituo, vt benedicat Epiſcopus aquãm aut oleum: ſin verò non aderit, benedicat presbyter præſente Diacono. Cum autem Epiſcopus aderit, aſſiſtant presbyter & Diaconus. Dicat autem in hunc modum: Domine Sabaoth, Deus virtutum, creator aquarũ & largitor olei, miſerator & amator hominum qui dediſti aquã ad bibendum & abluendum, & oleum ad exhilarandum faciem in exultationẽ lætitiæ: ipſe etiam nunc ſanctifica per Chriſtum hanc aquam & oleum ex nomine eius, qui obtulit vel quæ obtulit, & tribue eis vim ſanãdi & depellendi morbum, fugandi dæmones, expellendi inſidias, per Chriſtum ſpẽ noſtram, cum quo tibi gloria, honor & cultus, ac ſancto ſpiritui in ſæcula. Amen.

S. Clem. Ro. li. 8. Conſtit. Apoſt. c. 35. & prius ca. 29. iuxta tralãsl. Frãciſci Turriani. Baro. to. 1. Ann. an. Do. & Laur. Sur. in Chro. ad an. 1564

Aqua benedicta vis. vſus & antiquitas.

II. *Aqua benedicta S. Ioan. Chryſoſtomus reddit ſanum matri filium.*

Narrat Metaphraſtes aliquot miracula à S. Ioanne Chryſoſtomo huius aquæ benedictæ vſu patrata in vita eiuſdem ſancti 13. Nouembris. Illuſtri, inquit, cuidã mulieri Antiochiæ, nomen erat Euclia: ei vero erat dilectus filius, qui ardenti febre laborabat, & veniebat in mortis periculũ. Quid igitur? mater imitatur Chananeam, & non minùs, quam filius ſuis inflammata viſceribus accedit ad beatũ, emittens voces illi ſimiles: & nõ ſimiliter, vt illa in filia, ſed in filio miſerabiliter rogans, vt conſequeretur miſericordiam. Sed oportet animum attendere, & cõſiderare, quemadmodum egregio illi verò erat animu, animas etiam curare, illaſq; multo magis: quoniam, vt malè paterentur corpora, has inueniebat cauſas. Et hoc quidem iam euaſit manifeſtum, per ea quę præceſſerunt à nobis autem rurſus quoque oſtendetur. Videntur enim pueri parentes fuiſſe in vita agẽda ſocordes, & negligentes. Cũ enim concitatè & inſanè admodum ferretur mulier ad ſupplicandum: habebat enim maximam lamentãndi occaſionem, vt quæ poſt quatuor filios iam mortuos ipsũ quoq; viſura eſſet mori, ille cum ſpiritu in eo habitante vidiſſet ea, quæ latebant, & cognouiſſet quod peccata parẽtum filijs mortem cõciliauerãt, cum ea publicè accuſaſſet: Hunc quoque, inquit, quintum, niſi eorum quæ feciſtis, vos ſubierit pœnitentia, videbitis è veſtigio mortuum, & exanimem. Cum autem parentes, his auditis, veram & ſinceram promiſiſſent pœnitentiam, ille miſertus calamitatis aquam iubet afferri, quam cum ter quidem ſignaſſet in nomine S. Trinitatis, & ter ea aſperſiſſet

Simeon. Metaph. in vita S. Ioan. Chryſoſ. 13. Nouemb. an. Do. 390.

ſet illum, qui ægrotabat, ſanum, & à morbo liberum ręddidit ei, quæ genuerat.

III. *De curata cuiuſdam hæretici vxore hac ipſa aqua benedicta, miraculum.*

Idē Metaphr. in vita S. Io. Chryſoſt. 14. Nou. an. Do. 390 Leo Imp. in orat. de laud. S. Ioan. Chryſoſt. idem recenſet.

QVi illo, ait idem Metaphraſtes, tēpore erat præſes ciuitatis, laborabat morbo dogmatū Marcionis, & fauebat illius ſectatoribus: & ideo parti orthodoxæ erat cauſa malorum innumerabilium. Huius vxorem is qui archanè, & benignè hæc variat, dimiſit laborare morbo torminis inteſtinorū. Illa autem à malo ſuperata omnem quidem refellit medicinæ artem: omnes verò, qui eadem ſentiebant, vocantes ad orationem, non eam meliùs affecerunt, imò verò deteriùs, mali tempus ei producentes, vana ſpe curationis. Vix tandem autem Ioannis gratiæ recordati, cū hoc apud ſe ſtatuiſſent, quod ſi per ipſum fieret à morbo liberatio, ſimul etiam deſiſterent à morbo dogmatis, qui eſt longè grauior. Cum ſic ſibi perſuaſiſſent, in lecto decumbentem afferunt mulierem, & eam ſtatuunt pro foribus templi, deſiderantes inuenire Flauianum, & beatum vultum Ioannis. Sancti ergo ad eos egrediuntur, neq; enim par eſſe neque honeſtum cenſebant, vt eis templum pateret, quorū anima nō patebat dogmatibus pietatis. Primus autem eis dixit verus ille homo Dei: Beata, inquam, illa & ſuauis lingua. Quid vos mouit, vt ſtatueritis venire ad templum Chriſtianorum, qui Chriſtum quidem auerſamini: Marcionem autem plurimi facitis, & habetis in magno honore? quod quidē planè ſatis oſtendit, quod illius cultores conuocaueritis ad morbi, aut alicuius moleſtiæ liberationē, & quod cum illi precati eſſent, non aſſecuti ſunt curationem. Quod quidē vobis accidit præter expectationem. Diſcedite ergo ab hoc ſacro templo, quoniam nec vos poteritis omnino Chriſtum tentare, ne hoc ſtultè putetis. Illi autem dicebant, ſe parentum errore eſſe captos, & vſque in hodiernam diem fuiſſe ſuperatos à mala cōſuetudine. Sed per Chriſtum (aiebant) vos rogamus miſeremini pœnitentiū. Sic enim cū eo, quod corpus rectè afficietis efficietis, etiā, vt ſana ſit anima: ſciatis enim fore, vt nos nequaquam amplius abſtineamus à communione veſtra, quæ eſt ex vera pietate. His flexus magnus Ioannes iuſſit aquam afferri, cui cum diuinum ſignaculum inieciſſet Pontifex, ſic enim illic ei perſuaſit, mulieri infudit in Chriſti nomine. Quod quidem cum factum eſſet, quæ in lecto decumbebat, ſtatim ſurrexit ſana, & cum marito & ciuibus vna voce vnanimes Chriſtū magnificabant.

S. Ioan. Chryſoſt. aqua benedicta hæretici vxorem ſanat.

IV. *De ſanitate aquæ beneficio collata familiæ Hortenſii Senatoris Aruernæ ciuitatis.*

Greg. Turon. in vitis Patrum in vita S. Quintian an. Do. 506

BEatus Gregorius Turonenſis inſigne refert exemplum in vita S. Quintiani Aruernæ ciuitatis Epiſcopi, his verbis: Poſt peractam ſtragem cladis Aruernæ, Hortenſius vnus ex Senatoribus comitatum vrbis illius agens, quendam de parentibus ſancti Honoratum nomine in vrbis platea nequiter retineri iuſſit quod celeriter beato viro nuntiatum eſt: tum ille per amicos ſuos cœpit rogare, vt eum data audientia ſolui iuberet, quod ille nullatenus præſtitit. Tunc beatus ſenex deferri ſe in plateam, qua ille tenebatur, iubet: allatus autem rogabat milites, vt eum dimitterent: illi vero timentes, obedire auſi non ſunt Pontifici. At ſacerdos: Ad domum, inquit, Hortenſij me velociter deportate: erat enim ſenex valde, & proprijs pedibus ire non poterat: deferentibus autem eum in domum Hortenſij miniſtris eius, excutiens in eam puluerē calceamenti ſui, ait: Maledicta ſit domus hæc, & maledicti habitatores eius in ſempiternum, fiatque deſerta, & non ſit qui habitet in ea. Et dixit

omnis

omnis populus, Amen. Et adiecit: Quæſo, Domine, nunquam de iſtius generatione promoueatur quiſquam ad Epiſcopale-ſacerdotium, qui Epiſcopum non exaudit: Egreſſo autem ex ea ſacerdote, protinus omnes familiæ, quæ in domo illa erant, à febre corripiuntur,& parumper ingemiſcẽtes ſpiritum exhalabant: quod cum iã die tertia ageretur, videns Hortenſius ſibi nihil de ſuis ſeruis reſeruari, timens, ne etiam & ipſe pariter interiret,ad ſanctum virum mœſtus ingreditur,proiectuſque ad pedes eius cum lacrymis veniam rogat, quam ille benigniſſimè indulgens, benedictam aquam domui tranſmiſit: illaque per parietes reſperſa,omnis ęgritudo protinus eſt depulſa, ac magna ibi virtus apparuit: nam & qui morbum incurrerant, ſanati ſunt:& qui ſanati erant, vltra non incurrerunt.

V. *Lunaticum aqua luſtrali curauit S. Odilo Abbas Cluniacenſis.*

Petr. Damian. in vita S. Odilonis ann. Do. 1048. IN Iurenſi monaſterio vir Domini Odilo Abbas Cluniacenſis aliquando conſtitutus,reperit puerum nomine Gerardum, terribili caducæ paſſionis languore detentum: qui ſæpiſſimè quaſi lunaticus corruebat, & ſic eum occidui languoris impetus obruere conſueuerat,vt in eo neque vox, neq; memoria; nec prorſus aliqua membrorum officia remanerent, ac fere à mortuo nihil diſtaret. Huic homo Dei miſericorditer condeſcendens, fratribus, vt pro eo Dei clementiam deprecentur,iniungit: ipſe verò ad ſacroſanctum altare,Miſſam celebraturus,accedit: æger etiam vt intereſſet, admonuit. Cui mox Euchariſtiæ ſalutaris munus tradidit:deinde, ſicut ſibi moris erat, ſanctificatam aquam cũ beati Maioli calce propinauit. Nec mora, protinus à puero lãguor omnis abſceſſit, ſalus optata ſuccedit: & ſic per merita beati viri reſtituti ſibi vigoris incolumitas permanſit. *S. Odilo lunaticũ cura aqua bene dicta.*

VI. *Cæcum illuminat aqua ſanctificata S. Anſelmus.*

ACcidit vna dierum, dum S. Anſelmus Cantuarienſis Archiepiſcopus celebrato Miſſæ ſolemni ſacrificio, ſolus,prout ei cõſuetudinis erat, in oratorio per fletum Deo ſeſe mactaret, vt quidam homo, pedes ſuos baculo regente,adueniret:Oratorium ipſum irrumpere geſtiens: quem frater,& ſocius noſter Alexander,monachus ſcilicet Eccleſiæ Cantuarienſis, qui pro foribus egreſſum patris forte præſtolabatur, intuens, Eccleſiam ſubire volẽtem detinuit, quid vellet ſciſcitans. At ille clamoſa voce ſe oculorum lumen amiſiſſe,reſpondit, ac velle,vt ſeruus Dei ſibi manum imponeret, ſciens quod ſancta merita eius ſibi ſubuenirent. Pater igitur clamorem audiens, ſed verba minimè diſcernẽs, innuit præfato fratri venire ad ſe, & cauſam clamoris ſui intimare. Tunc ille: Domine pater, ait, pauper quidã venit,conquerens ſe in oculis grauiter affligi, peccaturque per vos ei ſignum Crucis imponi. At ille pio vultu, Ipſe veniat,dixit: Itaque tertio ſuper oculos eius, quod petebat,ſignum Crucis cum pollice pingens,orauit ſic: Virtus Crucis Chriſti illuminet oculos iſtos, & ab eis omnem infirmitatem depellat,integræque ſanitati reſtituat. Et aſpergens eos aqua ſanctificata, hominem præcepit abire. Alexander verò mox illum reducens, monuit, vt ſi factum viri Dei non vſquequaque illi hac vice prima profuit,mane rediret, pollicens quod hoc ipſum illi repetita vice fieri impetraret. At quæ ille: Ego quidem bone Domine hac de cauſa non redibo, quia gratia Dei, & fidelis eius famuli, omni cæcitate fugata,clariſſime video. Hæc ita ſcripſi, ſicut ab ore ipſius Alexandri, qui præſentem ſe fuiſſe teſtatur, accepi.

Ediner. Angl. li. 2. vita S. Anſelmi. ann. Domini 1106.

Cæcus illuminatur aqua luſtrali.

VII. Fi-

VII. *Filium Regis Scotiæ & mulierem cancro laborantem aqua benedicta ſanat S. Malachias.*

Ex D. Bernar. in vita S. Malachia. Lau. Su. 5. Nouẽ to. 6. an. D. 1245.

QVæ S. Bernardus refert de S. Malachia Epiſcopo Hyberniæ in illius vita, ſunt non minus inſignia. Malachias, inquit, profectus à nobis proſpere peruenit in Scotiam: & inuenit Dauid regem, qui adhuc hodie ſupereſt, in quodam caſtello ſuo, cuius filius infirmabatur ad mortem. Ad quem ingreſſus honorificè à rege ſuſceptus & humiliter exoratus, vt ſanaret filium ſuum: aqua, cui benedixit, aſperſit iuuenem, & intuens in eum, ait: Confide fili, non morieris hac vice. Dixit hoc, & die ſequenti ſecundum dictum prophetæ, ſecuta eſt ſanitas, ſanitatem lætitia patris, clamor & ſtrepitus totius exultantis familiæ. Et pertranſiens Scotiam, in ipſo introitu Angliæ diuertit ad Eccleſiã Giſisburnenſem, vbi habitant viri religioſi, canonicam ducentes vitam, ab antiquo familiares ei pro ſua religioſitate & honeſtate. Ibi adducta ad eum mulier patiens morbum, quem cancrum vulgo appellant, ipſo horrẽdum viſu & ſanauit eam. Nam vbi aqua, cui benedixit, aſperſa ſunt vlcerũ loca, dolorem non ſenſit. Die verò ſequenti vix vlcera apparebant.

Vis aquæ benedictæ.

Virtus aquæ piacularis.

VIII. *B. Ioan. Eborac. Epiſcopus mulierem grauiter ægrotantem aqua benedicta ſubito ſanitati reſtituit.*

Ex Venerab. Beda lib. 5. hiſt. Anglic. c. 4. ann. Do. 721.

ALiud quoque non multum hinc diſſimile miraculum de B. Ioan. Epiſc. Eboracenſ. narrat Venerabilis Beda, dicens: Villa erat Comitis cuiuſdam, qui vocabatur Puch, non longè à monaſterio noſtro, id eſt, duorum ferme millium ſpatio ſeparata, cuius coniux quadraginta fermè diebus erat acerbiſſimo languore detenta, ita vt tribus ſeptimanis non poſſet de cubiculo in quo iacebat, foras efferri. Contigit autem eo tempore virum Dei illuc ad dedicandam eccleſiam ab eodem Comite vocari: cumque dedicata eſſet eccleſia, rogauit Comes eum ad prandendum domum ſuam ingredi: renuit Epiſcopus, dicens, Se ad monaſterium, quod proximum erat, reuerti debere. At ille obnoxius precibus inſtans vouit etiam ſe eleemoſynas pauperibus daturum, dummodo ille dignaretur ea die domum ſuam ingrediens, ieiunium ſoluere. Rogaui & ego vnà cum illo, promittens etiam me eleemoſynas in alimoniam inopum dare, dum ille domum Comitis pranſurus ac benedictionem daturus intraret. Cumque hoc tardè, ac difficulter impetraremus, intrauimus ad reficiendum. Miſerat autem Epiſcopus mulieri, quæ infirma iacebat, de aqua benedicta, quam in dedicationem eccleſiæ conſecrauerat, per vnum de his qui mecum venerãt fratribus, præcipiens, vt guſtandam illi daret: & vbicumque maximum ei dolorem ineſſe didiciſſet, de ipſa eam aqua lauaret. Quod vt factum eſt, ſurrexit ſtatim mulier ſana, & non ſolum ſe infirmitate longa carere, ſed & perditas dudum vires recepiſſe ſentiens, obtulit poculum Epiſcopo, ac nobis: Cœptumque miniſterium nobis omnibus propinandi vſque ad prandium completum non omiſit, imitata ſocrum beati Petri, quæ cum febrium fuiſſet ardoribus fatigata, ad tactum manus Dominicæ ſurrexit, & ſanitate ſimul ac virtute recepta, miniſtrabat eis.

Aqua Gregoriana mulier infirma ſanatur.

Matt. 8.

IX. *S. Fortunatus aqua benedicta cuidam Gotho coxam reſtituit.*

Ex Dia. Greg. li. 1. Dial. c. 10. Baro. to. 7. Ann. anno Dom. 537. 11. 12. 13.

QVadam die Gothi iuxta Tudertinam ciuitatem venerunt, qui ad partes Rauennæ properabant, & duos paruulos pueros de poſſeſſione abſtulerant, quæ poſſeſſio præfatæ Tudertinæ ciuitati ſubiacebat. Hoc cum viro ſanctiſſimo Fortunato nuntiatum fuiſſet, protinus miſit, atque eoſdem Gothos ad ſe vocari fecit: Quos blando ſermone alloquens, eorũ prius ſtu-

duit

duit aſperitatem placare, ac pôſt intulit dicens: Quale vitis pretium dabo, & puerulos, quos abſtuliſtis, reddite, mihique hoc gratię veſtræ manus prębete. Tunc is, qui prior eorum eſſe videbatur, reſpondit dicens: Quicquid aliud præcipis, facere parati ſumus; nam iſtos paruulos nullatenus reddemus. Cui venerandus vir blande minatus dicit: Contriſtas me, fili, & non audis patrem tuum: noli me contriſtare: nam non expedit tibi. Sed idem Gothus in cordis ſui feritate permanens negando diſceſſit. Die vero altera digreſſurus, rurſus ad Epiſcopũ venit, quẽ iiſdem verbis pro dictis pueris iterum Epiſcopus rogauit. Cumque ad reddendum nullo modo conſentire voluiſſet, contriſtatus Epiſcopus dixit: Scio quia tibi non expedit, quod me contriſtato diſcedis. Quæ Gothus verba, deſpiciẽs, ad hoſpitium reuerſus eoſdem pueros, de quibus agebatur, equis ſuper impoſitos cum ſuis hominibus præmiſit: ipſe verò ſtatim aſcendens equum, ſubſecutus eſt: cumque in eadem ciuitate antè beati Petri Apoſtoli eccleſiam veniſſet, equi eius pes lapſus eſt qui cum eo corruit, & eius coxa mox fracta eſt, ita vt in duabus partibus os eſſet diuiſum: leuatuſque in manibus, reductus eſt ad hoſpitium. Qui feſtinus miſit, & pueros, quos præmiſerat reduxit, & viro Fortunato venerabili mandauit, dicens: Rogo te, pater mitte ad me Diaconum tuum: cuius Diaconus cum ad iacentem veniſſet, pueros, quos redditurum ſe Epiſcopo omnino negauerat ad medium deduxit: eoſque Diacono illius reddidit, dicẽs: Vade, & dic Domino meo Epiſcopo, quia maledixiſti mihi, ecce percuſſus ſum, ſed pueros quos quæſiſti recipe, & pro me, rogo, intercede. Suſceptos itaque puerulos Diaconus ad Epiſcopum reduxit: cui benedictam aquam venerabilis Fortunatus ſtatim dedit dicens: Vade citius, & eã ſuper iacentis corpus proijce. Perrexit itaque Diaconus, vtque ad Gothum introgreſſus, benedictam aquam ſuper membra illius aſperſit. Res mira & vehementer ſtupenda: mox vt aqua benedicta Gothi coxam contigit, ita omnis fractura ſolidata eſt, & ſaluti priſtinæ coxa reſtituta, vt hora eadem de lecto ſurgeret, & aſcẽſo equo iter ageret, ac ſi nullã vnquam læſionem corporis pertuliſſet. Factũq; eſt, vt qui ſancto viro Fortunato pueros cum pretio reddere obedientię ſubiectus noluit, eius ſine pretio pœna ſubactus donaret.

Gothus inobediens diuinã ſenſit vindictam.

Vſus, & virtus aquæ benedictæ.

X. *De captiuis Pariſienſibus virtute aquæ ſacræ carcere liberatis.*

HEnricus Raceburgẽſis Comes captos tenebat Pariſijs multis tormentis in eos ſæuiens: Interceſſit pro ipſis Euernoldus Raceburgenſis Epiſcopus, ſed nihil profecit. Dies erat ſolemnis Paſchæ, cum captiui in catenis ſub cuſtodia ſtarent in Eccleſia. Circuiens Pontifex, cum fideles aqua benedicta aſpergeret, captiuorum quoq; aſpergens catenam, dixit: Dominus ſoluit compeditos. Quid deinde. Mox catena diſſilit, illis liberè diſcedentibus. In facti teſtimonium catena ſeruatur.

Albert. Grantz. l. 5. Vandalie. apud P. Pet. Thyraeum de dæmoniacis p. 3. c. 45.

Aquæ luſtralis aſperſione catena diſſiluit. Pſ. 145.

XI. *Obſeſſi à ſpiritibus immundis aqua benedicta liberantur.*

SAnctus Eligius Nouiomenſis Epiſcopus nitebatur impias quaſdam ſuperſtitiones, in quodam vico, haud procul à Nouiomenſi oppido tollere: verum vbi pluribus concionibus nihil proficeret, iniuria etiam, atque contumelia ab auditoribus, afficeretur, exẽplum Apoſtoli ſecutus, tradit ipſos Sathanæ in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus fieret. Currunt hinc ad Sãctum virum obſeſſorum amici, auxiliũ magnis deſiderijs poſtulãtes: ſed hoc non niſi poſt vnius anni pęnitentiam, promittit Eligius. Tum ad ſe adductos (erant autem plures quinquaginta) aquæ benedictę aſperſione a ſpiritibus liberat.

Audoenus Rhotomagenſis Epiſc. l. 2. vitæ eius cap. 20.

XII. *Aqua*

XII. *Aqua benedicta monachorum habitacula muniebat S. Aichardus Abbas vigilantiſſimus.*

Fulbert. in eius vita apud Su. to. 5. ann. Do. 680.

ERat planè viro Dei B. Aichardo Gimenſienſi Abbati familiaris conſuetudo, cũ fratres poſt labores diurnos corpora placido ſomno recrearẽt, vt paſtor ſolicitus ſupra gregem Dominicum vigilias inſomnes duceret, & clauſtra monaſterij, & ſingula familiæ Dei habitacula pererrando muniret, geſtans ſecum crucem Dominicam, & aquam exorcizatã ad effugandas importuni hoſtis inſidias.

Viſa aquæ benedictæ cõtra illuſiones dæmonis.

XIII. *A dæmoniaca vexatione domum liberat eadem aqua S. Vvillibrordus.*

Albinus Flaccus in vita S. Vvillibrordi Ep. Traiect. Anto. Maſilius Archiep. Salernit. in ſua Hydragiologia ſect. 3. ann. Do. 700.

COntigit cuidam patrifamilias: & domui ſuæ dira dæmoniacæ illuſionis tentatio, ita vt apertè malignus in eius domo ſpiritus ex horrore, & maleficijs habitare agnoſceretur. Nã ſubito cibos, vel veſtimenta, vel alia domui neceſſaria rapere ſolebat, & in ignem mittere: quin etiam paruulum inter amplexus parentum pauſantem, illis dormientibus tulit, & in ignem proiecit. Sed vagitu infantis parentes excitati, vix paruulum de incendio eruerunt: & multa atrocia eadem familia à nefando Spiritu perpeſſa eſt, nec à quolibet presbyterorum expelli potuit, donec vir ſanctus Vvillibrordus à patrefamilias poſtulatus, aquam illis benedictã direxit, præcipiens omnem domus illius ſupellectilem foras efferre, & aqua illa adſpergi, præuidẽs in ſpiritu domum flammis cõburendam eſſe: quibus ita geſtis, vacuã domum à loco lectuli ignis inuaſit, totamque conſumpſit. Altera verò in eo loco cum ſanctificatione aquæ benedictæ ædificata, nihil exinde priſtinæ tentationis paſſi ſunt in ea, ſed cũ omni tranquillitate, & quiete degentes, & Domino gratias agentes erant, qui illos per ſeruum ſuum redimere dignatus eſt.

Domus à vexatione dæmonũ aqua benedicta liberatur.

XIV. *Magicas præſtigias diſſipat aqua benedicta.*

Bar. Cardina. to. 3. Ann. Eccl. an. 327. 36 37. ex Epiphanio hære. ſi. 30.

IOſephus Iudæus ad Chriſti fidem conuerſus, acceptis à Conſtantino Imp. 22. literis, & poteſtate vnà cum dignitate, in Tiberiadem venit, habẽs etiam epiſtolas, vt de Regijs impenſis ſumptum faceret: imò etiam ipſe ſtipendijs à Rege honoratus erat. Incipit autem à Tiberiade ędificare. Templum autem maximum prius in vrbe fuit, & puto Hadrianum hoc eſſe vocatum. Cum verò hoc Hadrianũ imperfectum permanſiſſet, ciues ad publicum balneũ id inſtaurare conabantur. Quo comperto Ioſephus ex hoc occaſionem habebat, vt vbi inueniſſet id per lapides quatuor cubitorum, & quatuor pedum ad aliquam altitudinem euectum, hinc incipit facere eccleſiæ ſtructuram. Erat autem opus calce & alia materie. Caminos itaque extra vrbem multos facere iuſſit, forte ſeptem numero, fornaces autem vernacula lingua vocant. At verò callidi & omnia facere audentes Iudęi à pręſtigijs apud ipſos fieri ſolitis nõ abſtinuerunt: incantationibus enim quibuſdam, ac curioſa ſeduſitate ignem ligare ac diſperdere generoſi illi aggreſſi ſunt, ſed non perfectè potuerũt: ceſſabat enim ignis, & non operabatur, ſed extra propriam (vt ita dicam) naturam conſtitutus erat. Vbi autem ij, qui combuſtibilem materiam igni addere iuſſit erant, ligna videlicet, ſiue ſarmẽtã, nihil effeciſſent, Ioſepho rem ipſam ſignificarunt. Commotus igitur vir ipſe, & zelo erga Dominũ correptus, extra ciuitatẽ excurrit, & vbi aquam in vaſe afferri iuſſiſſet, accepto aquæ vaſe coram omnibus (multitudo enim ingens Iudæorum confluxerat ad ſpectaculum, euentum videre cupidi, & quid Ioſephus facturus eſſet) magna voce crucis ſignaculũ proprio ſuo digito vaſi impoſuit, & inuocato nomine Ieſu, ſic dixit: In nomine Ieſu Nazareni, quem crucifixerunt

Ioſephus Iudæus eccl. ſtat. ædificat.

Miraculum ex aqua benedicta.

patres

ces cõduceret : quam ſimul ac ſanctus Epiſcopus ſe daturũ promiſerat, eiuſmodi quiddam excogitauit homo ille. Delubrum habebat porticum quadratam erectam in ſublime, ſibique adiũctam: hanc ſuſtentabant columnæ, maximè pares ipſi templo ambitus autem cuiuſque ſexdecim cubitorum fuit: lapis, ex quo erant fabricatæ, natura duriſſimus, nec facilè lapidariorum inſtrumentis cedens. Quarum ſingulas cum vndique ſuffodiſſet, iſta & ędificia illis innixa tignis oleagineis ſuffulſiſſet, ad aliud eodem modo trãſijt. Nam tribus columnis adhũc modum ſuffoſſis, inijcit tignis flammam. Verum dæmon quidam ater apparẽs, tigna (vt eorum fert natura) igni abſumi non patitur, ſed impetum flammæ cohibet. Vbi verò iſtud ſæpius egerãt, videbantque machinam illam fruſtra admotam, Epiſcopo ſub meridiẽ fortè dormienti indicant. Ille confeſtim ad ſanctũ Dei templum properè contendit, aquam in vaſe afferri iubet, quam ſub ſacroſancto altari ponit: ipſe autem humi in faciem proſtratus, Dominum benignum, & clementem precatur, ne tyrãnidem dæmonis longiùs ſerpere permittat, ſed tũ eius pateſaciat imbecillitatem, tum ſuam ipſius potentiam oſtẽdat ad eum finem, vt infidelibus nulla maioris cæcitatis detur occaſio. Hæc & alia his ſimilia locutus, cum aquam ſigno crucis ſignaſſet: Equitium, vnum ex Diaconis fide, & pietatis ſtudio egregiè munitum, aquam iubet accipere, ocyus ad delubrum currere, & cum fide eam ſpargere, tigniſque flammam adhibere. Qua re confecta, dæmon aquæ aſperſæ vim non ferens penitus aufugit. Ignis autem aqua ſuæ naturæ maximè aduerſaria velut oleo fotus, tigna occupat, eaq; momento tẽporis prorſus abſumit. Itaque columnæ baſi ſublata corruunt, aliaſque duodecim ſecum deijciunt, ipſum præterea templi latus columnis cohærens violẽto illatum caſu pariter deturbatũ eſt; cuius ingenti fragore tota adeo ciuitas perſonabat, vt omnes ad illud ipſum delubrum ſpectandum concurrerent. atque ſimul vt intellexere dęmonem infeſtum fugatum eſſe, Hymnorum cõcentu vno ore omnes Deum celebrarunt. Eodem modo ſanctus ille Epiſcopus alia quoque ſimulacrorum ſana demolitus eſt.

Dæmon impedit tẽpli ruinam.

Aqua cruce sãctificata fugatur dæmon.

XVII. *Aqua benedicta dæmonum phantaſmata expellit S. Hubert.*

QVanti verò hãc aquam faceret S. Hubertus Epiſcopus Leodiẽſis, licet ex verbis ſubiectis intelligeret: Cæterum, inquit, iam nũc vade, aquam, quæ ſacerdotali conſecratione ſale admixto benedicta, & ad effugandam inimici nequitiam orationis virtute imprægnata eſt, liquorque olim itidem Apoſtolica auctoritate benedictus huc deferatur: quorum aſpergine atque litura mox ita effugabantur hinc inimici virulenta phantaſmata, vt ampliùs nõ ſua audeat inferre machinamenta.

Lau. Sur. to. 6. 3 Nouẽbr. an. 70c.

XVIII. *Pauor, qui ſupererat puellæ à dæmone liberatæ, aqua benedicta depellitur.*

NOn minoris efficaciæ cenſetur id quod S. Vrſmarus aqua hac ſanctificata egit: Malbodienſis monaſterij quandam monialem diabolus inuaſerat, & vehementer eam laniabat. Adfuit Dei prouidẽtia Vrſmarus Epiſcopus, qui iuſſit illico ipſam ſibi exhiberi. Quod cum factũ fuiſſet, ille non de ſua, ſed de Domini præſumens virtute, accepto libro cœpit legere exorciſmũ ſuper caput eius: dehinc benedicto oleo nares, oculoſq; & os eius liniuit, & protinus immundũ ab ea ſpiritũ fugauit: liberata tamen puella, pauor quidam, qui præſentia diaboli ſeminatus fuerat, adhuc pectoribus vicinorũ inerat: at vir Domini præcepit ſibi aquam cum ſale deferri. Quibus benedictis, iuſſit ſpargi per cũcta monaſterij loca, & ſic omnis pauor cum auctore ſuo ſatana diſceſſit.

Ratben. Epiſc. Veron. ſ. in vita eius ann. Do. 713. 18. Apr. Su. tom. 2.

XIX. *Aqua crucis ſigno & oratione ſacrata arreptitius ſanatur.*

Ex epiſt. Iapon. I. Eduardi Syluij. an. 1554

ANno Chriſti Domini 1554. quidam Antonius Neo chriſtianis Cutamum ſe contulit triginta milliaribus Bungo diſſitum, vbi in virum quendam incidit, cuius gulam ita dæmon ad dies 70. ſtrinxerat, vt tantum non ſuffocaret: nihil enim cibi nec potus traijcere in ſtomachum poterat. Ille hominis caſum miſeratus, memorque diuinæ miſericordiæ, qua latronem pœnitentem, rogantemque veniam à peccatis & morte æterna liberauiſſet, aquam ſigno crucis in Chriſti nomine ſignauit, addita oratione Dominica. Deinde arreptitium ad anteactæ vitæ ſcelera deteſtãda, Chriſtique fidem ac veri Creatoris Saluatoriſque notitiam adhortatus, cum ille credere ſe diceret, aquam epotandam dedit: qua ſine difficultate hauſta, orizam addidit. Ille animo tum deinceps ad baptiſmum ſuſcipiẽdum primo quoque tẽpore prorſus inflammatus eſt, idque opere etiam compleuit, abiectis idolis, & orationis Chriſtianas edoctus: verũ non multo poſt vitam cum morte commutauit.

XX. *Eadem aqua B. Theodorus domum totam a ſpiritibus immundis liberam reddidit.*

Sim. Metaph. in eiꝰ vita Dc. 613.

APpropinquanti Theodoro Sicæorum Archimandritæ ad ſanctiſſimæ Dei genitricis monaſterium, obuiam venit illi S. Theodorus Dux regius, & domum ſuam ad partes ſuperiores ſitam duxit virum ſanctum, vt eam à magna dæmonum vexatione liberaret: homines enim & animalia rationis expertia ab immundis ſpiritibus vexabantur: & cum domeſtici prandèrent, aut cœnarent, lapides ſuper menſas iaciebãtur, ex quo magnus omnes terror inuadebat, & mulierum telæ rumpebantur, & tanta murium, & ſerpentum multitudo domum occupabat, vt præ formidine nemo in eam ingredi auderet. Domum igitur Dei ſeruus ingreſſus, totam noctem pſallendo, & Deum obſecrando traduxit, & aqua, cui benedixerat, totam domum aſpergens, eam à ſpiritibus immundis liberauit.

Aqua luſtrali dæmonũ ab infeſtatione domus liberatur.

XXI. *Energumena mulier apud Iaponem curata.*

Ioa. Pet. Maffei de reb. Iaponicis l. 2. ep. ſ. 1. ann. Do. 1554.

CViuſdam Pauli filia ad templum noſtrum acceſſit, quæ triginta iam annis malè à Dæmone habebatur. Ea cum velle ſe Chriſtianam eſſe dixiſſet, dum illi benedictionis formula traditur, hora meridiana erat circiter, vehementi pariter ipſa timore corripitur. Tum Balthaſar ad exorciſmos confugit, cœpitq; mulieri ſuadere, vt nomen Ieſu, necnon D. Michaelis pronunciaret. Illa verò diſcruciata grauiſſimè, ore compreſſo, voce veluti in cantum ſoluta, reſpondit, ſi Xacæ, & Amidę, qui legem dedere Iaponijs, Idola repudiarẽtur, neminem adorandum eſſe præterea: neque verò ſe cuiuſpiam vi ab eorũ cultu poſſe abduci. Poſtridie, qui dies fuit B. Virgini ſacer, templo Chriſtianis referto, cum mulier quoque adeſſet, Balthaſar ſacro peracto quæſiuit ex ea, quomodo ſe haberet, bene cum reſpondiſſet: D. Michaelis nomen profer, inquit ille: tum fœmina denuo tremere, labiaque conſtringere. Dæmon autem. Ex illa iam inquit abeo: verumtamẽ quoniam tribus iam ætatibus, patris videlicet filij, nepotiſque domicilium mihi in his ædibus collocatum obtinui, propterea nolo diſcedere. Inſtare Balthaſar iterum, vt D. Michaelem appellet, Tum energumena, enimuero id eſſe iam putidum ac moleſtũ: mox e iam contracto vultu, cum lacrymis: Quo migrem igitur, inquit. Cum in eo ſtatu res eſſet, Chriſtiani qui aderãt in preces dedere ſeſe, nec ita multo poſt ſpiritus ille nequam erupit: mulier autem valde leuata eſt, atque integra prorſus mente, potum petijt, porrectamque ſibi aquam luſtralem, ſeu

Mulier energumena aqua ratione liberata.

bene-

Aqua ſacra virtus. benedictam ebibit. Tum iuſſa dicere IESVS MARIA, tam ſuauiter pronuntiauit, vt vox Angeli videretur. Ex eo tempore nunquam deinceps à dæmone vexata eſt, iamque Chriſtiana ſacra ſuſcepit. Qui ægroti huc deuenere, ex iis ad 300. iam Chriſtiani cernuntur, quorum ſermones inter ſe de beneficiis à Domino poſt baptiſmum acceptis, operæpretium eſt audire, dum hic patientiam in morbo ferendo, ille recuperatam prope valetudinem prædicat. Solent autem huiuſmodi ægroti, decem alios, quindecimve ſinguli ad Chriſtianam religionem ſecum adducere, quorum corpora non alio medicamento curantur à nobis, niſi aqua benedicta, cuius virtutis in hoc regno multis experimentis, præſertim verò in oculorum curatione, quibus Iaponij vulgo laborant, eſt comprobata, vt eius petendę cauſa à leucis 10. vel 12. vndique concurratur ad nos.

XXII. *Aqua benedicta præmuniendi infantes, aduerſus maleficarum nocumenta.*

Ex Iac. Sprēgero Dominicano Prauit. hær. inquiſ. in Malleo malefic. p. 2. q. 1. An. Do. 1484. IN ciuitate Spirenſi anno Domini circiter 1484. dum quædam deuota mulier cum quadam ſuſcepta malefica verba habuiſſet, iuxta morē muliercularum mutuo rixantium, rixoſa: de nocte tamē cum paruulum lactentem cunis imponere voluiſſet, & mente reuoluens ea quæ de die cum ſuſpecta malefica peregiſſet, timens de periculo pueri, herbas benedictas puero ſuppoſuit, aqua ſimili aſperſit, ſal exorcizatum ori parum immiſit, eumque ſigno Crucis muniuit, & cunabulum diligenter alligauit. Et ecce circa medium noctis vagientem puerum audiuit, & dum iuxta morem puerum contrectare, & cunabulum in altum prope lectum poſitum mouere voluiſſet, cunabulum quidem mouit, ſed puerum contrectare, quia aberat, non potuit: tremēs paupercula, & de pueri amiſſione vehementer dolens, lumine accenſo paruulum vagientem

Infantes quomodo præmuniēdi contra maleficarū nocumēta.

ſublecto, & in angulo ſine læſione reperit.

XXIII. *S. Martha draconem miræ magnitudinis aqua ſacra interemit.*

Mōbritius Bonin. tom. 2. de vita SS. Petr. de Nat. in Catal. SS. l. 6. cap. 151. Guil. Eiſengren. centur. 1. p. 3. d. 3. c. 1. ann. D. 50. ERat ſuper Rhodanū iuxta rupem ingentem in nemore quodam inter Arelatem & Auinionē, verſus occidentalem plagam, draco ingens medius animal terreſtre, medius piſcis, qui multos tranſeūtes, & ſuperuenientes homines, aſinos etiam & equos perimebat. Naues etiam, quæ per Rhodanum tranſibāt, ſubuertebat. Veniebant ibi gentes ſæpe, & populi armati, nec illum perimere valebant; quoniam proiectus à nemore in flumine latebat. Et erat groſſior boue, longior equo, os & caput habens leoninum: dētes vt ſpata acutos: comas equinas: dorſum acutum, vt dolabrū ſquamas hirſutas vt taranos ſcindentes, ſenos pedes, & vngues vrſinos, caudam vipeream bimis parmis, vt tortua vtraque parte munitus: duodecim leones, aut totidē vrſi illum ſuperare nequibant. Cum autem incolæ eū vllo modo perimere nequiuiſſent: audierunt fama præconante beatam Martham miraculis coruſcantem, & dæmonia eijcientem, veneruntque ad eam rogantes: vt veniret, & draconem à finibus ſuis expelleret. Perrexit ad locum Dei amica, Chriſti hoſpita: confidens in vero hoſpite ſuo, reperitque draconem in nemore hominem quem iugulauerat comedentem: & iacta ſuper eum aqua ſacrata, quam ſecum tulerat & ſigno ligneo ſanctæ Crucis ei oſtenſo, draco ſtetit victus vt ouis: & beata proprio cingulo eum alligauit, & illico à populo lanceis, & lapidibus attritus eſt totus. Nuncupatur autem draco ille Tiraſcurus: vnde locus ille abhinc poſtea vocatus eſt Tiraſconus, qui antea vocabatur Nerluc, id eſt, niger lucus: eo quod ibi erant nemora valde vmbroſa, & nigra.

Serpentē interfecit B. Martha aqua benedicta.

XXIV. *Dæmon aſtans migranti ex hac vita aqua luſtrali fugatur.*

Petr. Venerab. li. 1. mirac. c. 7. anno D. 1158. qui fuit coætaneꝰ D. Bernardi.

IN monaſterio Cluniacenſi quidam erat ægrotus in articulo mortis, qui videbat domum totã, ſeu cubiculum repleri deformibus, roſtratiſque perſonis quod cum aduerteret vnus ex cuſtodibus (erant enim duo cõuerſi Stephanus & Oliuus, qui aſſidebat ægroto) cœpit locum aqua benedicta aſpergere infirmus autem ſtatim cœpit clamare: Eia, eia, fac quod facis, quia diaboli fugientes contendunt alter poſt alterum ſumma celeritate diſcedere.

XXV. *Adſtantes morituro dæmones aquæ benedictæ aſperſione fugantur.*

Ap. Sur. tom. 7. in vita S. Petri Ablat. ann. 1090.

FVgare dæmonia in diſcipulorum tranſitu B. Petro Canenſis cœnobij Abbati nouũ non erat. Hugo enim monachus boni viri Raineri Fabri filius, cum patre & fratre ſuo alio, Mauro nomine, in monaſterio conuerſus eſt: quorum alter frater, velut eruditus & prudens, Prior monaſterij fuit: hic autem in communi ordine ſimpliciter viuendo vſque ad mortem manſit: cumque iam recipiendæ mercedis ſuæ tempus veniſſet, ægritudinem corporeæ mortis incurrit. Ad quem pater venerabilis iam tranſeuntem venit, eiuſque animam omnipotẽti Deo commendare ſtuduit: Cui & moriens frater dixit: In feneſtra illa pater, duæ aues ſunt, vna valde pulcherrima, alia horribilis valde, & nigra. Rogo igitur, vt horribilem illam eijcias. Tunc admirari fratres, qui aderant, cœperunt, quod attentè mõſtraret, & quod monſtrabat, ipſi videre non poterant. Pius autem pater intelligẽs, quod moriens frater videre aliud quam viuentes poſſet, aquam exorcizatam ſibi afferri iuſſit, qua profectu dum orando aſpergens feneſtram tangeret, nigram illam auem protinus diſcedere idem moriens vidit. Cumque Deo gratias ageret, ſancta eius anima carne ſoluta eſt. Tunc fratres colligere cœperunt, quia miniſterio venerandi patris, in horrida aue malus angelus receſſit; bonus in pulchra ad ducatum præbendum electæ animæ remanſit: qui alio recedẽte, eam ſtatim, vt de corpore eſt egreſſa, ad æterna gaudia deducẽdam ſuſcepit: nam idẽ frater poſt aliquantos dies in veſte fulgenti cuidam dormienti apparuit: & iam dubium non fuit, quodam bono duce ſuſceptus ad æterna gaudia ab hoc exilio aſcendit.

Dæmones morientibus inſidiantes aqua benedictæ fugã tur.

XXVI. *Armenta mundat aqua benedicta B. Theodorus Sicæorum Archimandrita.*

Sim. Metaphr. in vita S. Theodori apud Su. ann. Do. 613.

CVm in Ancyranorum metropoli magna lues in homines, armentaque deſæuiret, eius metropolis curatores, ad Dei ſeruum accedentes ſecum abduxerunt: cumque filias haberent monachas in ſanctiſſimo Dei genitricis monaſterio, quod Becia vocatur, rogarunt eum, vt ibi moraretur, & pro illis Deum obſecraret. Conſtituto autem ſupplicationis die, omnes ciues, & agricolæ conuenerunt ad ſupplicandum, & ipſe cum illis Deum obſecrans ab ea peſte ipſos liberauit. Aquam præterea benedixit, qua conſpergebantur armenta, & libera erant. Quamobrem gratias agentes Deo Metropolitæ, virum ſanctum ad eius manſionem reduxerunt.

XXVII. *Locuſtarum vim omnia conſumentem extinxit aqua piaculari S. Aphraates.*

Theodor. in hiſt. Religioſa Sanctorũ Patrum ſectio. 8. ann. Do. 370.

HIſtoria ſanctorum Patrum refert quod cum locuſtæ aliquando regionem repente inuaſiſſent, & inſtar ignis omnia conſumerent, ſegetes, arbores, prata & nemora, venit ad ſanctum virum Aphraatem quidam vir pius, rogans, vt opem ferret vnũ quidem agrum habenti, ex eo autem, & ſe, & vxorem, & filios, & familiam alenti, & à quo etiam Imperatoria exigeretur collatio. Is ergo ruſſus Domi-

Locuſtæ ceſſant.

nicam

nicam imitans benignitatem, iuſſit ad ſe afferri congium aquæ. Poſtquam autem aquæ congiū attulit is qui orabat, ei quidem manū impoſuit, Deum autem eſt precatus, vt fluentum diuina impleret virtute. Deinde finita oratione, iuſſit vt in prædij liminibus aqua aſpergeretur. Qui eam attulerat, fecit vt iuſſus fuerat, idque fuit illis agris pro vallo ſacroſancto, & inexpugnabili: nam vſque ad illos lines, reptantes, & circumuolantes locuſtæ inſtar exercitus, rurſus retroceſſerunt, benedictionem impoſitam extimeſcētes, & veluti quodam fræno ſuffocatę, & vltra progredi prohibitæ.

XXVIII. *Locuſtæ ingruentes & omnia depaſcentes aqua benedicta extinguuntur.*

Cæſar. Bar. An. eccle. to. 10. ann. Do. 885. 6. ex Anaſta. Bibliothec. & C. Vatican. de reb. geſtis S. Stephani pp. VI.

ANno Redemptoris 885. tempore Stephani Papæ VI. cum clades locuſtarum, quæ Prædeceſſoris ſui, Adriani videlicet, totam patriam conſumpſerant, malè multiplicato germine naſci cœpiſſent, & omnia repleuiſſent, miſertus idem ſanctiſſimus Papa Stephanus afflicti populi, primum quidem diuulgauit, vt ſi quis de ijs vnum ſextarium caperet, & ſibi attuliſſet, quinque vel ſex denarios ab eo perciperet. Hoc autem populi audientes, cęperunt huc illucque diſcurrere, eaſque capere, & miſericordiſſimo Patri ad emendum portare. Sed cum illas tali argumento delere nequiſſet, ad Domini miſericordiā confugiens, in Oratorium beati Gregorij, vbi lectus eius habetur, iuxta Eccleſiam Principis Apoſtolorum, veniēs, ſeſe cum lacrymis in orationem dedit, cumque diutius oraſſet, ſurrexit: & aquam proprijs manibus benedicens, manſionarijs præcepit dicens: Tollite, & ſingulis diſtribuite, monentes, vt in nomine Domini agros ſuos circumeant, & hanc aquam aſpergant per ſata & vineas, petentes diuinū ſibi ſuffragari ſubſidium. Quo facto tanta omnipotentis Dei ſubſecuta eſt miſericordia, vt vbicumque ipſa aqua aſperſa eſt, nulla penitus locuſta remaneret. Hæc circumquaque vicini audientes, ad vrbem confluunt ſubueniri ſibi depoſcunt: omnem terram in pulueris modum locuſtis coopertam clamitant, quos benignus Papa commonuit, de cœlo auxilium petere debere contra flagellum imminens.

Locuſta aqua ſacra extincta.

XXIX. *Locuſtas & bruchos diſpergit aqua benedicta.*

Pet. Rauzā in vitas. S. Vincēt. ordi. prædic. l. 3. a 1. D. 1418.

APud Murſiam ciuitatem Hiſpaniæ citerioris quadam æſtate locuſtæ, & bruchi innumerabiles intra dies quatuordecim omnia, quæ in agris erant, deuaſtarunt. Per id tempus venerato eò beatus Vincentius, cum ciues vrbis dolentes adeunt, precum eius ſuffragia implorant. Ille iubet confeſtim adferri, aquam benedictam, deinde cum Clericis, qui eum aſſectari ſolebant, hymnos canentibus ad ſingulas vrbis portas acceſſit, ſtanſque in illarum medio contra ea loca, in quibus dicta animantia graſſari dicebantur, aquam ſacratam aſperſit, & ecce poſtridie omnia extincta reperta ſunt, & intra paucos dies agri & vineæ adeo reſtitutæ ſunt, vt illo anno nulla fuerit penuria ſubſecuta.

Locuſtarū copia deſtruitur aqua benedicta.

XXX. *Sorices è gentilium agris aqua luſtrali fugantur.*

Alan. Copus Dialog. 1. cont. a oppreſ. ima g 7. c. 3. e c lit. anno Dom. 1561.

NArrant, Sorices omnia ſata miſerè vaſtantes: a terris Chriſtianorum ſacra aqua conſperſis ad proximos gentilium agros fugatos: quod cum illi viderent, terraſque ſuas eorum multitudine grauius ſolito infeſtas, valdè aduerſus nouos Chriſtianos indignabantur, Deumque Chriſtianorum ipſorum idolis longè potētiorem confiteri coacti ſunt: quare Chriſtiani cum tanta ex vſu ſacræ aquæ beneficia percipiant, quoties in grauiores morbos incidunt, acceſſum mox aliquem ex Patribus, vt ſacra

aqua ab eis perfundantur, eorumque orationibus iuuentur.

XXXI. *Olim tempore Leonis VI. Imp. ante prælium aſpergebatur totus exercitus aqua piaculari.*

Baro. to. 10. ann. Do. 911. De belli. apparat. 13.

HIs accedit quod de Leone VI. refert Baronius in hæc verba: Porro ſuæ pariter pietatis veſtigia reliquit impreſſa in commentario, quo res bellicas pertractauit. Vbi inter alia, vt pridie eius diei, quo prælium & certamen ſit ineũdum, curare debeat Dux exercitus per ſacerdotem vniuerſum exercitum expiari aqua luſtrali vel benedicta: quod Græci dicere ſolent ἁγιάζειν, id eſt, aqua ſancta aſpergere, & ἁγίασμα, apud Græcos Eccleſiaſtico more dici ſolet aqua benedicta. Ibidem habetur, vt quotidie mane & veſpere vniuerſus exercitus dicere debeat Triſhagium hymnum.

Aqua luſtrali aſpergendus Chriſtianorũ exercit⁹.

XXXII. *De muliere difficultate pariendi laborante virtute aquæ benedictæ ſumptæ liberata.*

Auctor vitæ S. Bernardi li. 4. c. 4. nu. 3.

ALio tempore, inquit, Auctor vitæ S. Bernardi, in territorio Antiſiodorẽſi apud oppidum, quod Cona vocatur, mulier quædam mirabiliter laborans, periclitabatur multis diebus, eo quod veniſſet filius vſque ad partũ, & vires ampliùs non haberet parturiens. Cumque ſuperueniſſet interim ſeruus Chriſti, poſtulanti benedictionem aquam benedictam miſit. Guſtauit mulier, & cõfeſtim natus eſt puer. Quem venerabilis Epiſcopus Carnotenſis Gaufridus baptizauit, Bernardi ei nomen imponens.

Vis ſumptæ aquæ luſtralis.

XXXIII. *In Iapone curantur paſſim ægroti, vbi aquam luſtralem hauſerint.*

Th. Boz. l. 5. de ſign. eccle. c. 2. ſc. 5.

INſularum, quæ in Oriente communi nomine Moluccæ vocantur, indigenis omnibus cõmune eſt, vt cum febri vexantur, vel aliter aduerſa valetudine, ſtatim confugiant ad tẽplum, aquam piacularem bibãt, & protinus cõualeſcãt. Cuiuſdam filij duo cum baptiſmo luſtrati eſſent, cõfeſtim grauiſſima febri conflictati cęperunt: eorum pater, quaſi id accidiſſet ob baptiſmum, querelarum plenus accedit ad ſacerdotem, qui vt oſtenderet, non à baptiſmo morbum profectum, iuſſit ęgrotis aquam piacularem, ſiue, vt vocant, benedictam, bibẽdam dari: qua epota eodem momento ſanitati ſunt illi reſtituti. Diuarenſes eadem contra venenatos ictus ſerpentum, remedio præſenti & efficaci vtuntur.

Aqua piaculari epota paſſim morbi ac ſerpentum ictus curantur.

Tit. XXI. De pane benedicto.

Chriſtus Dominus benedixit panes in deſerto pro populo. *Mat. 14.*

Exemp. I. *Pane benedicto ægros plurimos ſanat D. Bernardus.*

Ex li. 3. vita S. Bernardi cap. 5. Ro. Bell. lib. 1. de beat. SS. c. 9. Lud. Gran. li. 2. Catech. in Symbo. Fidei cap. 27. §. 6.

CVm S. Bernardus apud Tholoſates verbum Dei nunciaret contra ſui temporis hęreticos, plurimis ſignis in ſeruo ſuo glorificatus eſt Deus, aliorum corda ab erroribus impijs reuocans, aliorum corpora à languoribus varijs ſanans. Eſt locus in regione eadem, Sarlatum nomen eſt illi, vbi ſermone completo plurimos ad benedicẽdum panes, ſicut vbique fiebat, Dei famulo offerẽbant. Quos ille eleuata manu & ſigno crucis edito, in Dei nomine benedicens. In hoc (inquit) ſcietis vera eſſe quæ à nobis, falſis quæ ab hæreticis ſuadentur; ſi infirmi veſtri guſtatis panibus iſtis adepti fuerint ſoſpitatem. Timens autem venerabilis Epiſcopus Carnotenſium magnus ille Gaufridus, ſiquidem præſens erat, & proximus viro Dei: Si bona (inquit) fide ſumpſerint, ſanabuntur. Cui pater ſanctus de Domini virtute nihil hæſitans. Non hoc ego dixerim, ait: ſed verè qui guſtauerint, ſanabuntur, vt proinde veros nos, & veraces Dei nuncios eſſe cognoſcant. Tam ingens multitudo languentiũ guſtato eodem

Benedicto pane ſanat plurimos D. Bern.

pane

pane conualuit, vt per totam Prouinciam verbum hoc diuulgaretur: & vir ſanctus per vicina loca regrediens, ob concurſus intolerabiles declinauerit, & timuerit illò ire.

II. *A febri quartana liberatur miles pane benedicto.*

Ex eadẽ vita S. Bern. li. 4. c. 4. Miraculũ panis benedicti.

VIdimus (ait B. Malachias Epiſcopus) in Meldenſi territorio militem deuotiſſimas referentem gratias viro Dei, quod ad primũ guſtum panis ab eo benedicti, plenam receperit ſoſpitatẽ a febre quartana, qua ſic laborauerat menſibus ferme decem & octo, vt in hora acceſſionis quaſi phreneticus nec matrem agnoſceret ſuam.

III. *Lethaliter læſus adoleſcens pane benedicto curatur.*

Idem ibi.

VIrum quoq; venerabilẽ (ait idem Malachias) Gerardum Lemouicenſem Epiſcopum teſtantem audiuimus, iuuenem quẽdam de familia ſua lethaliter in capite ſaucium, cum iaceret ſpumans & impos mentis, immiſſa ſibi in os buccella panis, quem benedixerat homo Dei, tam celerẽ ſenſiſſe virtutem, vt incolumis ſurgeret ipſa hora.

Efficacia benedictionis S. Bern.

IV. *Mulierem furibundam B. Romualdus ſanat virtute panis benedicti.*

Pet. Damianus, apud Su. in vita S. Romualdi Abbatis c. 65.

PEtrus Damianus in vita S Romualdi Abbatis refert, quod ſecularis quidam vir, Arduinus nomine, dicto Abbati ſe ad ſuſcipiẽdum ſanctæ conuerſationis habitum tradidit: deinde domum, vt ſuá quæque diſponeret, remeauit: cumq; eum vxor ſua venientem vidiſſet, fœmineo nimirum furore ſuccẽſa, exclamauit aduerſus eum, dicens: Sic bone vir ab hæretico & antiquo ſeductore nunc venis, & me miſeram & deſtitutam omni humano ſolatio derelinquis? Quæ, hoc dicto, protinus in amentiam vertitur, & ita furere & conquaſſari cœpit, ac ſi paterer à dæmonio vexaretur. Habebat autem vir ſanctus huiuſmodi conſuetudinem, vt ſi quando fratres in viam dirigeret, benedictum illis ſiue panẽ, ſiue pomum, ſeu quodcumque aliud daret. Vnde diſcipuli, vt experti multoties fuerant, certum tenebant, quod ſi ex benedictione magiſtri cuilibet ægroto porrigerent ad ſalutem, illum incolumem redderent: nam & ex aqua, vnde manus eius abluebatur, plures languidi ſæpe reſtituti ſunt ſanitati. Quod tamen cautiſſimè oportebat fieri, ne ſi vir ſanctus aliquatenus cõprehẽderet, in grauiſſimam triſtitiam deueniret. Cũ igitur diu fœmina miſerabiliter vexaretur, quidam fratres, qui aderant de benedictione panis, quam à magiſtro ſuſceperant, ei particulam tradiderunt. Quam cũ mulier comediſſet, mẽte ſedata, ab omni redditur inſaniæ furore liberrima. Itaque protinus omnipotenti Deo, & Romualdo famulo eius recuperatæ ſanitatis gratias retulit, & viro ſuo cõuerſationis licentiam vlterius nõ negauit.

Vltio diuina ĩ fœminam ſanctum virũ Romualdũ criminãtem.

V. *Pane benedicto liberantur Dani tormine inteſtinorum à S. Elphego.*

OSbertus Monachus Cantuarienſis de curatis pane benedicto Danis, torminibus viſcerũ laborantibus, hæc refert: Lætati igitur conſilio, mox ad Epiſcopum currunt, & de perpetrato facinore cum lacrymis veniam petũt, & de carcere eum extrahentes, ad publicos populi conſpectus cum honore deducunt, Et ait illis Epiſcopus: Etſi veſtra inſatiabilis crudelitas veniam non promereretur: tamen quid nos facere deceat, exemplo Domini edocemur, qui cũ ſuorum dignatus eſſet lauare pedes diſcipulorum, non illum excluſit, à quo ſe tradendum eſſe præſciuit, imò ipſum ſanctiſſimo pane cibauit: Phariſæorum miniſtros potentiæ ſuæ verbo eliſit, ſed confeſtim eoſdem erigẽdo ſanauit: & quod magnæ bonitatis inſigne eſt, quos quotidie mandatis cœleſtibus pertinaci animo cernit reſiſtere, eos in cœlo ſedens adhuc patitur viuere, imò humanis rebus

Baro. to. 11. ann. D. 1011. 6 ex Oſbert. in vit. S. Elphegi die 19. Apr. apud Su. tom. 2.

Danorũ pœna & pœnitentia ob vexatos S. Elphegũ & Anglos. S. Elphegus benefacit inimicis.

bus pluſquam cæteros præſtare. Quapropter, quoniam exemplorum illius deuotus cupio imitator exiſtere, oblitus incēdia ciuitatis, innocentium cædes, oblitus, inquam, quæ in me facta eſt præteritæ impietatis ſicut ipſe patrē pro ſuis crucifixoribus, ita ego pro meis tortoribus ipſum interpellabo. Afferte ergo panem ſtatim vobis reddendum ſalutarem, quatenus ex hoc refecti, & cupitæ ſalutis beneficiū adepti, aut gratias ſaluatori reddatis, aut ſceleratiores blaſphemi remaneatis. Et dato omnibus pane à ſe benedicto, omnes ab exitiali liberauit clade.

VI. *Vſum panis benedicti fuiſſet à tempore Apoſtolorum.*

Ex li. 2. hiſt. Apoſt. per Abdiā Babylon. Epiſc.

SImon Magus, qui Deum ſe faciebat, contendens Petrum Apoſtolum confundere, & in malam Imperatoris gratiam inijcere, dixit Neroni: Miror te (inquit) Cæſar, hunc te alicuius momenti hominem exiſtimare, imperitum piſcatorem, mendaciſſimum, & nec in verbo, nec in re aliqua præditum poteſtate. Sed ne diutius hunc patiar inimicū, præcipiam modo Angelis meis, vt veniant & vindicent me de iſto. Ad quæ Petrus: Non equidem timeo Angelos tuos, qui me coguntur timere, & in virtute, & in confidētia huius Chriſti Domini mei, quem te eſſe mentitis. Nam ſi diuinitas in te eſt, quæ cordis arcana rimatur, dic mihi nunc Simon, quid cogitem, vel quid facturus ſim. Quam cogitationem meam, antequam mentiatur tibi magus, Cæſar optime, auribus tuis inſinuabo, vt non poſſit mentiri quid cogitem. Tum Nero: Accede huc, & dic mihi, quid cogites. Petrus dixit: Iube mihi adferri hordeaceum panem, & occultè dari. Cumq; hoc iuſſum fuiſſet, Petrus ait: Dicat nunc ergo Simon, quid cogitatum, quid dictum, quidve ſit factum à me. Tum Nero: Quid dicis Simon? Reſpondet Simon: Imò Petrus dicat, quid ego cogitauerim, vel quid fecerim. Tum Petrus: Quid cogitet Simon me ſcire docebo; ſi tamen ipſe priùs dixerit, quid ego cogitauerim. Quæ cum audiuiſſet Simon: Hoc (inquit) ſcias, bone Imperator, quia cogitationes hominum nemo nouit, niſi ſolus Deus: cæterum Petrus mentitur. Ad quæ iterum Petrus: Tu verò qui filium Dei te eſſe dicis, dic quid cogitem, & fecerim modo in occulto, ſi potes exprime. Petrus autem benedixerat panem hordeaceū, quem acceperat, & fregerat, & in dextra atque ſiniſtra manica ſua collocauerat. Tunc Simon indignatus, quod dicere non poſſet ſecretum Apoſtoli, exclamauit, dicens: Procedant canes magni, & deuorent eum in conſpectu Cæſaris. Et cum hæc dixiſſet, apparuerunt canes miræ magnitudinis, & impetum fecerunt in Petrum. Petrus verò extendens manus in orationem, oſtendit canibus quē benedixerat panem. Quem vt viderunt canes, ſubito nuſquam comparuerunt. Tum conuerſus Petrus ad Cæſarē: Ecce oſtendi tibi Imperator, quid cogitarit Simon, non verbis, ſed factis: nam qui Angelus promiſerat cōtra me eſſe venturos, canes exhibuit: vt ſe oſtenderet non diuinos Angelos, ſed caninos habere.

Vide antiquū benedicendi panis vſum.

Panis cōſecrati mira vis.

VII. *De puero vi panis benedicti à dæmone liberato.*

Simeon Metaph. in vita S. Pachomij, apud Sur. 14. May.

CVm fama in omnem partem peruaſiſſet, Pachomium Abbatem multa in nomine Chriſti agere miracula, quidam filium ſuum, immanem habebat dæmonem, quotidie lugens, cum eum non poſſet ad ſanctum deducere, venit ipſe genu flectens & rogans, vt panem benediceret, vt tempore veſcendi eum comedendum præberet laboranti. Et itaque eſuriēti pater panem obtulit. Dæmon autē id ſentiens, non permiſit ei, vt ipſum guſtaret, nec vt tangeret: ſed cū multa alia accepiſſet, expleuit appetitum. Rurſus ergo pater eius, cum hunc panem ac-

cepiſſet,

cepiſſet, & minutatim fregiſſet, cum minutiſſimis partibus caſei, iniecit fragmenta in medium dactylorum, eaque ſola ei appoſuit, vt actum ignorans acciperet benedictionem. Ipſe autem rurſus ea aperiens, & humi iecit fragmenta, & dactylos abhorrens, reliquit, volens nihil omnino guſtare. Cum ergo pater eius eum multis diebus reliquiſſet ieiunum, nihil aliud præter hùc panem reliquit in eius poteſtate. Is verò fame oppreſſus ex eo ſumpſit: & cum primum fuiſſet refectus, dormijt, & receſſit ab eo malus ſpiritus. Tunc pater accepto, qui curatus erat, filio, rurſus cum ipſo acceſſit Deum laudans, qui per ſuos ſanctos facit magna mirabilia, glorioſaque & inſignia, quorum non eſt numerus.

Pane benedicto pellitur dæmon.

VIII. *De quodam à morbo atrociſſimo per virtutem panis benedicti curato.*

In vita S. Auſtregiſili Archiep. Bituric. apud Sur. 10. Maij tom. 3.

ILluſtris matrona Deoque dicata Auſtroberta, coniunx quondã Carnoaldi illuſtriſſimi viri, referre ſolebat, quod ipſa præſente geſtum fuit. Vnus è piſtoribus eius, Leodemarus, morbo atrociſſimo vexabatur. Habebat autem ipſa panem à S. Auſtregiſilo Archiepiſcopo Bituricenſi benedictum, ipſique ab eo pro eulogijs tranſmiſſum. Seruabat ea hunc panem vt ſi quis malè affectus videretur, illi integra fide ſumendum præberet. Rogauit ergo quoſdam, vt piſtorem hunc apprehenderent, & in eius os ex illo pane aliquid inferrent. At ille prorſus recuſauit, nec quicquam eius ſumere voluit: ingeſtus eſt tamen ipſo etiam inuito in os eius panis, imoq; ille malum omne, quo cruciabatur, euomuit, & redditus ſanitati, hodieq, officium ſuum facit.

Effectus panis benedicti.

IX. *Panis benedictus multos annos incorruptus conſeruatur.*

In vita S. Bern. l. 4. c. 4.

ILlud tacendum non eſt, quod ipſam quoque ſubſtantiam panis ab omni corruptionis iniuria eadem benedictio vindicabat, adeo vt plures viderimus, qui per ſeptennium, & vltra, eoſdem ſeruauerint panes, nec colore, nec ſapore mutato. Ante hos paucos dies, venerabiles Abbates Girardus, & Henricus de Sueciæ partibus venientes, dum ſuper his conferremus, teſtati ſunt nobis, panem ante annos vndecim eius benedictione ſignatum manere adhuc apud ſe penitus incorruptum. Et nunc idoneum ſatis, & euidẽs huius rei teſtimonium proferamus. Vir magnus & magnificè honorandus Danorum Epiſcopus Eſkilus patrem ſanctum vnico venerabatur affectu, vnica deuotione colebat. Nec contentus eſt in filijs eum videre, cum nouum cœnobium extruxiſſet, & impetraſſet ab eo deſideratum ſacræ congregationis examen. Præualuit apud eum deſiderium vehemens, vt homo tantæ auctoritatis, & in Inſulis illis tã eccleſiaſtica quam ſæculari auctoritate ſingulariter potens, expoſitis ſuis omnibus, etiam ſemetipſum periculis multis traderet & labori. Nam de expenſis dicere non eſt magnum, quamuis eundem audierimus proteſtantem, quod expenderit in itinere ipſo marcas amplius, quàm ſexcentas. Venit ergo Claramuallem tã humilis, & ſublimis, quem à finibus terræ non curioſitas audiendæ ſapientiæ, ſed fidei zelus & plenitudo deuotionis attraxerat. Vbi quantum fleuerit, qualem ſe non modo erga eum, quem tam vnicè ſuſcipiebat, ſed etiam erga minimos quoſlibet fratrum exhibuerit, non eſt facilè dictu. Demùm rediturus ad propria, vt propitium à Dei famulo panem referre poſſet, & diutius conſeruare, humano ſenſu præcipit, vt in clibano recoquatur, ſicut ſolent, qui maria tranſeunt, panem ferre bis coctum. Audiens autem ſanctus, non eſt paſſus errare hominem tam deuotum, ſed amicabiliter arguens in hac parte fidem eius modicam inueniri: Itane (inquit) non poterit panem ipſum benedictio magis,

Eſkilus Archiepiſcop. Lundenſis in Dania.

magis, quàm recoctio conſeruare: Et non acquieuit benedicere illum, ſed communem ſibi panem præcipiẽs exhiberi, benedixit, & dixit: Ecce hunc tolle tecum, nihil deinceps de corruptione ſolicitus. Tulit, & ad ſuos rediens vſque hodie gloriatur, fidei ſuæ defectum euidentiſſima rei veritate conuinci. Confeſſus eſt etiam nobis de pane, quem retulit, quod nunc vſque, cum iam tertius annus tranſierit, illæſum eum beati viri fides & benedictio cuſtodierit.

Tit. XXII. De ſale benedicto.

Exemp. I. *Aquæ Iericho ac terræ ſterilitas immiſſo per Eliſæum ſale ſanatur.*

Ex 4. li. Regū. c. 2. n. 19. d.

Viri ciuitatis Iericho dixerunt aliquando ad Eliſæum Prophetam, qui ibi habitabat: Ecce habitatio ciuitatis huius optima eſt, ſicut tu ipſe Domine perſpicis, ſed aquæ peſſimę ſunt, & terra ſterilis. At ille ait: Afferre mihi vas nouum, & mittite in illud ſal. Quod cum attuliſſent, egreſſus ad fontem aquarum, miſit in illum ſal, & ait. Hæc dicit Dominus, Sanaui aquas has, & non erit vltra in eis mors, neq; ſterilitas. Sanatæ ſunt ergo aquæ vſque in diem hanc, iuxta verbum Eliſæi quod locutus eſt.

II. *Vehemens incendium ſale benedicta ſedatur.*

In vita S. Lioba Abbatiſſa virgi. à Rudolpho Rabani Abb. diſcip. ſcripta c. 16. apud Su. to. 5. die 28. Septēb.

Quodam tempore, cum ad tradendam diſcipulabus ſuis lectionem diuinam more ſolito cõſediſſet ſancta Lioba Abbatiſſa, ex vna parte villę fortuitum exarſit incendiũ: quod conſumptis domibus, quæ vel paleis, vel paluſtri tegebantur arundine, ad monaſterium, in quo virgo ſancta cum famulabus Dei manebat, flabris ſtimulantibus ferebatur, & graſſante igne, non ædificijs ſolum, verum etiam iumentis atque hominibus ipſis interitum minabatur. Tum verò trepidantis populi confuſus clamor attollitur, concurſus omniũ ad Abbatiſſam conuolat, rogant vt periculo, quod inſtabat, precibus ſanctis occurreret. Illa autem, vt erat mentis patientiſſimæ, turbatis omnibus fidei præſumptione nihil mouebatur, ſed iuſſit, vt ex ſuperiori parte fluminis, quod per mediũ monaſterium currebat, hauſtam ſibi aquam in concha celeriter afferrent. Quam ſine mora allatam, ſale, quod à S. Bonifacio benedictum indeſinenter ſecum habebat, adſperſit, dicens: Ite, & hanc aquam in flumen refundite, omniſq; populus ab eo loco deorſum hauriat, & contra impetum ſæuientis incendij certatim mittat, quod cum feciſſent, omnis illa ignium violentia, quaſi cælitus immiſſo imbre, ita reſtincta eſt, vt nihil ædificiorum poſtea prorſus attingeret. Quo miraculo plebs omnis attonita, ad laudem Dei cõuerritur, qui per fidem & orationes famulæ ſuæ tam ſublimiter eos à tanto crimine liberauerat.

De ſale benedicto ſtupendum miraculũ.

III. *Sale benedicto ſanantur quoque animalia.*

Auctor vitæ S. Bernar. li. 4. c. 4.

Benedictio sãcti viri Bernardi Abbatis non modò hominibus, ſed pecoribus etiam, & armentis tam frequenter profuit, vt monaſterij ſui cellerarium durè aliquando increparit, quod ſibi non indicans, mori animalia permiſiſſet, vnde fuerant Christi pauperes ſuſtentandi. Dehinc, vt ſolitus erat: bene dixit: ſal, & animalibus iuſſit apponi, & protinus lues orta ceſſauit. Quod in alijs quoque monaſterijs vidimus & cognouimus, vt audiẽs fratrum animalia mori, interdũ etiam non rogatus, ſed ipſe prior admonens eos, eodem remedio ſubueniret.

Salis benedicti vis.

IV. *Sale & oleo à S. Monegunde benedictis præſens remedium adhibetur infirmis.*

Ex Greg. Tur. l. de vit. patr. c. 19. apud Sur. to. 3. Iul. c. 9. An. 560. vixit.

Cum ſancta Monegũdis ad meliorem vitam eſſet migratura ſanctimoniales quas ſecum habebat, flebant

valde, dicentes: Et cui nos mater ſancta relinquis? vel cui cômendas filias, quas in hunc locum pro Dei intuitu congregaſti? At illa parumper lacrymans, ait: Si pacem ſanctificationemque ſequamini, Deus erit protectio veſtra, habebitiſque ſanctum Martinum Antiſtitem paſtorem magnum. Ego quoque non diſcedam a vobis, ſed inuocata adero in medio charitatis veſtræ. At illæ rogabant, dicentes: Venturi ſunt multi infirmi ad nos flagitãtes benedictionem à te accipere: & quid faciemus, cum te non viderint eſſe ſuperſtitem: Confuſæ enim eos foras emittemus cum tuam faciẽ non contemplabimur. Rogamus autem, vt quia hęc ab oculis noſtri abſconditur, ſaltem digneris oleum ſalemque benedicere, de quibus poſſimus ægrotis benedictionem flagitãtibus miniſtrare. Tunc illa, benedicto oleo, & ſale tradidit eis: quæ ſuſcipientes, diligentiſſimè ſeruauerunt, & de ea benedictione multi poſt eius tranſitum ægroti incolumitatis beneficia ſunt experti.

Sãcti inuocati adſunt nobis.

Sale, & oleo plurimi curantur infirmi.

V. *Pane benedicto ſanatur febricitans.*

Refertur in vita S. Oſuualdi Epiſcopi Vvigornienſis de quodam viro potenti, qui acri correptus febri, per nuncium viro Dei malam valetudinem ſuam indicauit, Ille ergo benedictum panem ei miſit, iuſſitq; illum eo veſci cum bona ſpe & fiducia recuperãdæ ſalutis. Fecit ille, vt iuſſus erat, ſeque perfectè curatum ſenſit.

Lau. Su. 15. Oct. in vita eius cap. 11.

Tit. XXIII. De oleo ſolemniter ab Epiſcopo, vel alio quouis non ſolemniter benedicto.

Exemp. I. *Digitos oleo ſancto vnctos dæmon lædere non poteſt.*

IOannes Molinerus Chronici Belgici anno 1490. ſcribit, Ægidiũ Netteletum Decanum Cameracenſem, cum exorciſaret Quercetenſes energumenas, quæ loqui, labia claudente dæmone, nolebant, ſolitum digitis illis labra deducere, & increpitare hoſtem: Si vales poteſque digitos hos oleo ſacro imbutos mordere, vel lędere, en illos tibi permitto, ſi nequis, os aperi, impero. Mox autem energumenas viſas liberari magna moleſtia, cœpiſſeque Decano parere, eique reſpondere ad quæſita.

Ex Chro. Belg. Io. Moleniti an. 1490.

P. Mart. De'rio l. 6. Diſq. mag. c. 1. ſect. 3. q. 3. to. 3.

II. *Quanti olim fiebat oleum benedictum.*

VT fama ſanctitatis Simeonis Stilitæ è Romano Imperio ad Perſas vſque penetraſſet, diligenter ſciſcitatus eſt Perſarum Rex ex legatis, qui ad ipſum venerant, quænam eſſet eius vita, & quæ miracula. Ferunt autem côiugem Regis Perſarum petijſſe oleũ eius benedictione côſecratum, & tanquam donum maximum accepiſſe. Quin & omnes Regis familiares, & domeſtici a fama commoti, & multas in eum à Magis adornatas accipientes calumnias diligenter rogabãt, & cum intellexiſſent, virum diuinum nominabant Cætera verò turba, & ad muliones accedentes, & ad famulos, & milites: pecuniam offerebant, & rogabant, vt eſſent participes olei benedicti: vtique propter mirabiles effectus, quos videbant oleo illo benedicto effici.

Theodoretus in hiſt. Relig.

III. *Mulier oleo benedicto à toxico liberatur.*

IN vita S. Parthemij Epiſcopi Lampſaci habet Metaphraſtes, quod Eucheria quædam nomine, vxor Agapij Magiſtriani Pageloti, veneficio attentata, cum ei roderentur inteſtina, allata eſt ad ſanctum virum, & cum in tribus diebus ei eſſet precatus, & ex oleo ſanctorum eam potaſſet, ſanum remiſit in domum ſuam.

Ex Metaph. Su. 7. Febr. to. 1.

IV. *Oleo benedicto faſcinationes abigit mulier dæmonis arte concinnatas.*

Theodoretus in hiſt. SS. Patrum, c. 8.

MVlier quędam genere nobilis (ait Theodoretus) ſimul cum viro intemperante trahens iugum matrimonij, venit ad beatum hominem Aphraatem deflẽs ſerio propriam calamitatem: dicebat enim maritum concubinę captum conſuetudine, magicis quibuſdam præſtigijs fuiſſe incantatum, & odio habere ipſam legitimo matrimonio coniunctam. Hæc autem dicebat mulier ſtans pro foribus atrij: ſic enim ſolebat colloqui cũ fœmina, nullã enim admiſit vnquam intra fores. Tunc ergo mulieris miſertus eiulantis, oratione incantationis abolet operationem, & cum olei guttam ab ipſa allatum inuocatione diuina ſanctificaſſet, iuſſit, vt eo vngeretur. Hæc præcepta cum impleſſet mulier, coniugis amorem in ſe tranſtulit, & perſuaſit, vt pro illegitimo legitimum cubile eligeret.

Olei ſanctificati vis.

V. *Sacerdos oleo benedicto monialem energumenam à dæmone grauiter vulneratam ſanat.*

Beda in c. 8. Lucæ f. 315.

VEnerabilis Beda cum ageret de ſanatione monialis cuiuſdam obſeſſæ in varijs, quæ dæmonij flixerat, vulneribus, & narraſſet vno excepto cætera ſanata, hæſitanti Sacerdoti ipſummet conſilium dedit. Si, inquit, oleum pro infirmis conſecratũ eidem medicamento aſperſeris, ſicque me perunxeris, ſtatim ſanitati reſtituar: nam vidi quondam per ſpiritum in quadam longius poſita ciuitate, quam nunquã corporalibus oculis vidi puellam quandam pari calamitate laborantem, taliter à ſacerdote curatam. Fecit vt illa ſuggeſſerat, ſtatimque vlcus remedium quod ante reſpuerat, accipere conſenſit.

Energumena oleo infirmorum & Epiſc. benedicto ſanatur.

VI. *Hoc oleo benedicto mutæ puellæ loquendi facultatem reſtituit D. Martinus.*

Sulp. lib. de vita S. Martini c. 15. & Dial. 3. c. 2.

DIuus Martinus puſillum olei (inquit Sulpicius) cũ exorciſmi pręfatione benedicit, atque ita in os puellæ ſanctificatum liquorem, cum & linguã illius digitis teneret, infudit: nec fefellit: ſanctum virtutis euentus. Patris nomẽ interrogat, mox illa reſpondet: proclamat pater cum gaudio pariter & lacrymis Martini genua complexus, & hanc primam ſe filiæ audiſſe vocem cunctis ſtupentibus fatebatur.

Muta ſanatur.

VII. *Oleo benedicto curatur infirmus à S. Hoſpitio recluſo.*

Ex Greg. Tur. l. 6. hiſ. Frãco. ca. 6. Baro. to. 7. Anna, ann. Do. 757.

COnſueuerunt fideles Romam ſe conferre ad Apoſtolorum limina, vt ibi à diuerſis languoribus ſanarentur. Homo erat (inquit Gregor.) Andegauenſis incola, qui per nimiam febrem eloquium pariter, auditumq; perdiderat, & cũ de febre conualuiſſet, ſurdus permanebat ac mutus. Igitur Diaconus ex Prouincia illa Romã directus eſt, vt beatorũ Apoſtolorum pignora, vel reliquorum Sanctorum, qui illam vrbem muniunt, exhiberet. Qui cum ad parẽtes infirmi illius perueniſſet, rogant eum, vt eum ſibi comitem itineris ſumere dignaretur, cõfiſi, quod ſi beatiſſimorum Apoſtolorũ adiret ſepulcra, protinus poſſet aſſequi medicinam. Euntibus autem illis, venerunt ad locum, vbi beatus Hoſpitius habitabat. Quo ſalutato ac deoſculato, cauſas itineris Diaconus pandit, ac proficiſci ſe Romam indicat, ſeque his, qui ſancto viro de naucleris amici eſſent, commendari depoſcit: cumque ibi adhuc moraretur, ſenſit vir per ſpiritum Domini adeſſe virtutem, & ait Diacono: Infirmum, qui comes tui nunc eſt itineris, rogo, vt meis aſpectibus repræſentes. At ille nihil moratus, velociter ad metatũ vadit, inuenitque infirmum febre plenum, qui per nutum aures ſuas dare

Peregrinationes ad limina Apoſtolorũ.

tin-

tinnitum indicabat,apprehenſumque ducit ad Sanctum Dei: At ille apprehenſa manu cæſarie attraxit caput illius ad feneſtram, aſſumptoque oleo benedictione ſanctificato,tenens,manu ſiniſtra linguam eius ori, verticique capitis infudit, dicens: In nomine Domini mei Ieſu Chriſti, aperiantur aures tuæ, reſeretque os tuum virtus illa, quæ quondam ab homine ſurdo & muto noxium eiecit dæmoniũ. Et hæc dicens,interrogat nomen. Ille verò clara voce ait: Sic dicor: cumque hæc vidiſſet Diaconus, ait: Gratias tibi immenſas refero, Chriſte,qui talia per ſeruum tuum dignaris oſtendere. Quærebam Petrum,quærebam Paulum,Laurẽtiumque,vel reliquos, qui proprio cruore Romam illuſtrãt: hic omnes reperi, hic cunctos inueni. Hæc eo cum maximo fletu & admiratione dicente, vir Dei omni intentione vanam vitans gloriam, ait: Sile, ſile,dilectiſſime frater, non hæc ego facio,ſed ille qui mũdum ex nihilo condidit, qui pro nobis hominem ſuſcipiens,cæcis viſum, ſurdis auditũ, mutis præſtat eloquium, qui leproſis cutem priſtinam, mortuis vitam, omnibuſque infirmis affluentem medicinã indulget. Tunc Diaconus gaudens abſceſſit cum comitibus ſuis.

Surdo reſtituitur auditus.

Vana gloria vitãda.

VIII. *Sacro oleo & crucis ſigno ſanatur oculus Regis Theodorici.*

In vita S. Theodor. Abb. t. apud Su. 1. Iul. tom. 4.

THeodorico Gallorum Regi Clodouei filio accidit interdum, vt oculorum eius alter incredibili vexatus dolore omnem medicorum operam eluderet. Itaque illis de ſua arte deſperantibus, hoc vnũ ſupererat Regi conſilium;vt humano auxilio deſtitutus diuinum imploraret. Mittit igitur ſupplices nuncios ad venerabilem Abbatem Theodoricum,vt qui filiam reuocarat ad vitam, etiã celerrimam oculo ipſius faceret medicinam. Aduenit illico vir Dei,corpus ſolo ſternit animum tollit ad cælos, totus in preces pro Regis curatione incũbit. Poſt paululum erigens ſe, ſacri olei parum infundit ſummo polliti ſuo, maleque affecto oculo ſignum ſalutiferę Crucis imprimit, lumẽque priſtinum temporis puncto Regi reformat. Rex lætus magnificat Regem Regum, ingenti gaudio plebs omnis exultat, glorificatur ab omnibus Deus.

Vis olei ſacri, & ſigni crucis.

IX. *Benedictum oleum ſerpentum morſus curat.*

D. Hier. in vita S. Hilariõ.

POſt obitum D. Antonij Magni cęlum toto triennio clauſum terram ita areſecit, vt vulgo dicerent, Antonij mortem etiam elementa lugere. Non latuit fama Hilarionis accolas illius loci, & certatim virilis, ac muliebris ſexus, ora luridi, & attenuati fame, pluuias à ſeruo Chriſti, id eſt à B. Antonij ſucceſſore, deprecabantur. Quos ille cernens mirè doluit: eleuatiſque in cælum oculis, & vtraſque in ſublime erigens palmas ſtatim impetrauit,quod rogauerat. Ecce autem ſitiens arenoſaque regio poſtquam pluuijs irrigata eſt,tantam ſerpentum, & venenatorum animalium ex improuiſo ebulliuit multitudinem,vt percuſſi innumerabiles, niſi ad Hilarionẽ cucurriſſent,ſtatim interijſſent. Benedicto itaque oleo vniuerſi agricolæ atq; paſtores tangentes vulnera certam ſalutem reſumebant.

Mira vis olei benedicti.

X. *Tempeſtas maris oleo benedicto ſedatur.*

Conſtantius preſbyter in vita S. Germ. l. 1. c. 19. apud Su. to. 4. & Baro. to. 5. Ann. ann. Do. 429.

SAnctus Germanus Antiſiodorenſis Epiſcopus, & S. Lupus Epiſcopus Trecenſis, in Britanniam à Cæleſtino Papa delegati ad Pelagianam peruerſitatem,quę ibi tum ſæuiebat,euertendam,tanto promptius heroes deuotiſſimi legationẽ illam ſuſceperunt,quãto neceſſitas laborioſior apparebat. Hi itaque Oceanum mare, Chriſto duce & auctore, conſcendunt, qui famulos ſuos inter diſcrimina & tutos reddidit & probatos. Ac primum de ſinu Gallico flabris leuibus nauis in altũ prouecta ducitur, donec ad æquor medium per-

perueniret, vbi porrectis in longum viſibus nihil videretur quam cælum, & maria. Nec multo poſt occurrit in pelago legionis inimicæ ıs dæmonũ, qui tantos ac tales viros peruadere ad recipiẽdam populorum ſalutem liuidis iniquitatibus inuiderẽt. Opponũt pericula, procellas concitant, cælũ diemque nubium nocte ſubducũt, & tenebrarum caliginem maris atque aeris horrore congeminant. Ventorum furorem vela non ſuſtinent: & Oceani moles fragilis cymba vix tolerat. Cedunt miniſteria victa nautarum. Ferebatur nauigium oratione, nõ viribus. Et caſu dux ipſe vel Pontifex, fractus corporis laſſitudine, ſopore reſolutus eſt. Tum verò quaſi repugnatore ceſſante, tempeſtas excitata conualuit, & iam nauigium perfuſis fluctibus mergebatur. Tunc B. Lupus, omneſq; turbati, excitant ſeniorem, clementis furentibus opponendum. Qui periculi immanitate conſtantior Chriſtum inuocat, Oceanum increpat, & procellis ſæuiẽtibus cauſam religionis opponit, ſtatimque aſſumpto oleo, in nomine Trinitatis leni aſpergine fluctus ſęuiẽtes oppreſſit: collegam cõmonet, hortatur vniuerſos: oratio vno ore & clamore profunditur. Adeſt diuinitas, fugantur inimici, trãquillitas ſerena ſubſequitur: vẽti contrarij ad itineris miniſteria vertuntur: nauigium famulatrix vnda ſubſequitur, decurſiſque immẽſis ſpatijs, breui optati littoris quiete potiuntur.

Maris tẽpeſtas diuina virtute ſuperatur.

T I T. XXIV. De cereis benedictis, & lampadibus.

E X E M P. I. *Quomodo quotannis in vigilia Paſcha lampades diuinitus accendantur, & perpetim ardeant ante ſepulcrum Domini.*

Vrſpergẽſis Abb. ex relatione Hermanni presbyteri.

ANno Domini 1101. die ſacratiſſimi ſabbathi, quod ſecundum antiquæ miſericordiæ Domini παράκλησιν, baptiſmate iam conſecrato, lumen de cœlo nobis miniſtrari deuoti nimis expectabamus vſque ad veſperã, orationibus ſolitis inſtitimus: tuncq; propter peccata noſtra, deſiderato dono cæleſti, quod etiam in conſpectu gentium olim Chriſtiani ante nos ſemper ſuſcipere ſolebãt, omnimodo fruſtrati, abſque omni feſtiuæ ſynaxis officio, noctem illam Dominicę Reſurrectionis lugendo tantũ, & mœrendo tranſegimus: ſummo autem mane cum litanijs à ſepulcro Domini nudi pedes proceſſimus, ingreſſiq; ante templum Domini, quo ſcilicet loco, id eſt, in mõte Morie, in area Dauidem in maxima tribulatione exauditum, cunctoſque exaudiendos, qui ibidem corde deuoto orarent, Salomoni promiſſum legimus. Mox poſt preces, lacrymaſque, ne nos deſerẽdo, Chriſtus nomini ſuo blaſphemiam inter gentes prępararet fuſas, necdum atrium illud famoſum egredimur, & ecce concrepãtia ſigna, laudes, altiſonas in occurſum nobis ab his, qui remanſerant, reboantes audiuimus, intrãtes verò eccleſiam prænominatam (ſepulcri Domini) lampades duas cælitus incenſas immẽſo gaudio repleri cõſpeximus. Quid plura? A baptiſmi officio, quo pridie ceſſaueramus, incipientes, totũ ſeruituti noſtræ pẽſum, Domino dudum ſubtractum, vſque ad miſſæ completionem, lætiſſima deuotione perſoluimus: nobis quoque egreſſis, inter miſſam Syrorũ, qui ſemper poſt noſtrum egreſſum eodem pſallere choro ſolent; lampades aliæ diuinitus accendũtur: ante veſperas verò & inter ipſas veſpertinas laudes vſque ad ſexdecim huiuſmodi lumina viſibiliter ampliantur, ſicq; contigit, vt pauci intra Hieruſalem ſeu Chriſtiani, ſeu pagani reperirentur, qui tam euidentem Chriſti potentiam ſe non vidiſſe teſtarentur.

Vuilhel. Malmeſburien. Iac. Gretſa. 2. de Cruore. 11.

Lãpades per ſe acceſa in vigilia Paſcha.

II. Qu-

II. *Quomodo ignis ſacer cælitus deſcendat ad accendendos cereos, & lampades in nocte reſurrect. Dominicæ, & de Saraceno Chriſtianis illudente ibidem caſtigato.*

Rudolp. Monach. l. 4. hiſt. Iacobus Gretſer. l. 2. de S. Cruce c. 11.

DIe magni illius ſabbathi, quo ignis mirabili Dei potentia veniẽs, ab vniuerſo populo præſtolatur, ibi cùm cæteris incolis & peregrinis, Vvilhelmo Comite Pictauienſi, & alijs Principibus, Odolricus Aurelianorũ Præſul adſtabat. Iamq; dies ipſa in veſperum tranſiens, repente penes horam, qua ſperabatur ignis adfuturus, vnus Saracenorũ, ſcurra impudentiſſimus, ex plurima illorum multitudine, quæ annuatim ſemper cũ Chriſtianis adeſſe ſolet, exclamauit, vt Chriſtianis mos eſt, cum primum videtur, hagios, Kyrie eleiſon, & cauillanter cachinnum emiſit: extenſaque manu arripuit cereum de manu cuiuſdam Chriſtiani, aufugere tentans. Qui illico arreptus à dæmonio turpiter nimiũ vexari cœpit, quem proſequens Chriſtianus, cereum abſtulit. Ille verò tortus acerrimè protinus inter Saracenorũ manus expirauit. Quod factum omnibus in commune terrorem immiſit: Chriſticolis tamen gaudium & exultationem præbuit. Statim verò, vt aſſolet, Dei virtute erumpens ignis ex vna lampadarum, quæ ſeptem ibidem pendere cernuntur (plures ponit Vrſpergenſis) curſim eructando, cæteras inflãmauit: quam lampadem cum ſuo oleo præfatus Epiſcopus emens auri libra a Iordano, qui tùnc erat Patriarcha, ſecum detulit, atq; in ſede propria reponens plurima infirmis contulit beneficia.

III. *Lampadarum in locis ſacris vſus diuino miraculo comprobatur.*

D. Greg. l. 3. dial. cap. 30.

LAmpadarum vſum Deo acceptiſſimum, nõ ſemel, verùm multoties ipſe miraculis editis declarauit. Hic breuiter referam, quæ S Gregor. Papa de rebus ſuo tẽpore in vrbe Roma geſtis ſcribit his verbis: Die verò alio, cũ in ea lampades ſine lumine dependerent, emiſſo diuinitus lumine ſunt accenſæ. Poſt paucos iterum dies, cũ expletis Miſſarum ſolemnijs, extinctis lampadibus, cuſtos ex eadem eccleſia egreſſus eſſet, poſt paululum intrauit, & lampades, quas extinctas reliquerat lucentes reperit: quas negligenter extinxiſſe ſe credẽs, eas iam ſolicitùs extinxit, & exiens eccleſiam clauſit: ſed poſt horarum trium ſpatiũ regreſſus, lucentes lãpades, quas extinxerat, iterum accenſas inuenit: vt videlicet ex ipſo lumine apertè clareſceret, quia locus ille à tenebris in lucem veniſſet. Hæc ille, cum agit de eccleſia S. Agathiæ ab Arianis vindicata, & Catholicorum vſui reſtituta.

Diuino miraculo lãpadarũ vſus comprobatus.

IV. *De cereo ſepulcro S. Amarandi martyris Albigenſis affixo, diuinitus accenſo.*

Gregor. Tur. l. 1. miraculorum c. 57.

HVic non abſimile ſcribit Greg. Turonenſis de Amarando martyre, qui apud Albigenſem vrbem, ex acto agonis fidelis curſu, ſepultus, viuit in gloria. Cuius, vt hiſtoria paſſionis declarat, ſepulcrũ diu vepribus, ſepibuſque confectum latuit, ſed Domino iubente Chriſtianis populis, reuelatum eſt, & crypta, in qua quieſcebat, patefacta reſplenduit. Sed cum hoſtilitate impellente locus ille ab habitatoribus fuiſſet euacuatus, à longinquo venientes incolæ, honorẽ beato martyri, quaſi cuſtodi proprio nitebantur impẽdere. Igitur cum cereos frequẽter deuotio Chriſtiana deferret, quadã die cõtigit, vt quidam præ longinquitate itineris, incrementum ignis, quo accẽderetur cereus, nõ exhiberet. arreptamque ſilicẽ ferro verberabat, quaſi ignẽ eliciturus. Quod dum ageret, & crebris ictibus lapidem quatiens nihil foci poſſet excutere, cœleſti lampade cereus, qui iã beato ſepulcro affixus erat, illuminatur: ſicque factum eſt, vt, quæ humanæ non expleuerant induſtriæ, peragerentur diuini numinis maieſtate. Ceſſante humano ſtudio cœleſtia

officia

officia miniſtrantur, luminiſque noui fulgore cereus clarificatur accenſus. Quod cum populis manifeſtum fuiſſet, incrementum foci vlterius ad accedendum lumē nullus exhibere præſumpſit. Poſtquam verò locus ille inhabitari ab hominibus aſſiduè cœpit, atq; ibi domus, in quibus ignis accenderetur, adeſſent, hoc miraculum non eſt vltra prçſtitum plebi, cū alijs miraculis frequentiùs illuſtretur.

V. *Candelarum ante ſacras imagines poſitarum vſum placere Deo, & ſanctis eius.*

Sophron. prat. ſpirit. cap. 180. NArrauit nobis ſanctiſſimus Dionyſius presbyter ſanctæ Eccleſiæ Aſcalonitarum, & ſacrorum vaſorum cuſtos, de Abbate Ioan. Anachoreta, dicens: Quaſi verè magnus in generatione iſta fuit. Atque ad commēdationem ſummorum illius apud Deū meritorum, hoc deipſo miraculum narrabat: In ſpelūca (inquit) morabatur ſenex, in partibus villæ, quæ dicitur Sochus, viginti fere milliarijs ab Hieruſalem. Habebat autem ſenex in ſpelunca imaginem immaculatæ Dominæ noſtræ Dei genetricis ſemperque virginis Mariæ, in vlnis ferentē Chriſtum Dominū & Saluatorem noſtrū. Quoties igitur abire volebat ad locū aliquem, vel per vaſtam ſolitudinem, ſiue Hieroſolymam ad adorandā ſanctam Crucem, & venerabilia loca, vel in Sinai montem orationis gratia, ſiuę ad martyres diſtātes ab Hieroſolymis multis prolixiſque interuallis (erat. n. ſenex Martyrum reuerentiæ mirabiliter deditus, & nunc quidem pergebat Epheſum ad S. Ioannem, nunc autem Euchaitem ad S. Theodorū, nunc verò ad S. Theclā in Seleuciam Iſauriæ, nunc ad S. Sergiū in Saraphas, & modo ad iſtum, modo ad illum ſanctum) reficiebat candelam & accendebat, vt ſibi conſuetudo erat, atque ad orationē ſtans, & Deo, vt ſuū iter dirigeret, ſupplicans, dicebat ad Dominā, intendens in imaginē ipſius, Sancta Domina noſtra Dei genetrix, quia longū iter iturus ſum diebus multis perficiendū, candelæ tuæ curam habe, eamque, ne extinguatur, iuxta propoſitum meum ſerua: ego enim adiutorio tuo comitante iter arripio. Hiſq; ad imaginem dictis, egrediebatur, peractoq; propoſito itinere, reuertebatur, aliquando poſt menſem, ſæpe etiam poſt duo, vel tres menſes, nonnunquam poſt quinque vel ſex, & ita reperiebat integram candelam & ardentem, ſicut eā, cum iter arriperet, dimiſerat: & nunquam hanc à ſe ipſa extingui vidit, neque de ſomno ſurgens, neque à peregrinatione rediens, neque ex eremo in ſpeluncam pergens.

Vſus imaginum apud SS. p. tres

Notaui vſū peregrinationū ad loca ſancta.

Cādelarū vſum ante imagines placere Deo & B. Mariæ.

T I T. X X V. De ſacris cineribus, & campanis benedictis.

E X E M P. I. *Quidam irridens ſacrorum cinerum vſum grauem irriſionis pœnam luit.*

REfert Cęſarius ex Theodorico monacho quondā in Vvieda Comite de ſacris cineribus rem notatu dignā: Fuiſſe Confluentiæ carnificē quędam, hominē officio ſuo probum ſatis, qui cū aliquando, tertia feria ante cineres, totā pene noctem in comeſſationibus expendiſſet, mane quaſi ad abluendas carnes cū quodam ſuo collega tabernā intrauit, cūque ad officium Miſſæ pulſaretur & fideles ad eccleſiam cōfluerent, necnon ex eadē taberna, iamque ſoli hi duo illic remanentes potarent, ait alter carnifici: Certè modo diu nimis expectamus, eamus ergo ad eccleſiā propter ſacros cineres. Cui ille, myſterium cinerū irridendo, reſpondit: Sede, ego tibi dabo cineres, & tu mihi; tollenſq; cineres de lare iactauit ſuper caput eius. Et ecce, mox pęna irriſionis ſubſecuta eſt: nā ſtatim circa caput, & faciē, tantum ſenſit puluerē, ac ſi follibus ei inſufflaretur: eumq; territus exclamaret, tantum ore cineris hauſit, vt pene ſuffocatus fuiſſet. Accurrerunt multi plagam tuā mirabilem vidētes:

Cæſarius Heſterba cenſis l. 10 hiſt. memorabilium, c. 53.

ductus

ductus eſt in proximã inſulam: in qua non puluis, ſed gramen erat, ſed nihil ei profuit. In Rheno, in pomerio, in ſolario, neq; in aliquo loco à turbine cinerum ſe defendere potuit: à quo tandẽ ſuffocatus pœnam irriſionis ſoluit.

II. *Campanarum vſus vnde, & quando apud Græcos cœperit.*

Baro. to. 10. Annal. an. 865.

QVi de rebus Venetis ſcribunt, referunt, anno Domini octingenteſimo ſexageſimo quinto ęrea inſtrumenta, quæ campanas dicimus, vſui eſſe cœpiſſe Græcis, miſſis ipſis à Duce Venetiarum Vrſo Patriciaco ad Michaelem Imperatorem.

III. *Vſus conſecrandi campanas in Eccleſia vnde ortum habebat.*

Baro. to. 10. ad an. 968.

TEmpore Ioannis XIII. Pontificis, quo Otto Imperator Romæ adhuc moraretur, contigit, primariã Lateranenſis eccleſiæ campanam miræ magnitudinis recens ære fuſam, ſuper campanile eleuari: quam prius idem Pontifex ſacris ritibus Deo conſecrauit, atq; Ioãnis nomine, puto Baptiſtæ, cuius eccleſiæ eſſet vſui, nuncupauit.

Cãpanas conſecrãdi vſus vnde.

Qui ſacer ritus in Eccleſia perſeuerauit, vt eo modo, quo ipſe vſus, cãpanæ in eccleſijs collocandæ, Deo primum, impoſito eis nomine, dicarentur: quod teſtantur veteres codices rituales: licet errore vulgi pro arbitrio vtentis vocibus, dicantur baptizari campanæ, cum ita ab Epiſcopis benedicuntur, non aliunde baptiſmi in re lõgè diſpari mutuati nomen, niſi quod ſicut in baptiſmo nomen imponitur baptizato, ita in ea conſecratione nomen campanæ daretur, idque ſiue ea ratione, vt diſtingui poſſet à cæteris, vel quod magis conduceret ad pietatem, ſi voce Sancti alicuius diceretur populus ad eccleſiã conuocari, cum alioqui nihil commune cum ſacramento baptiſmi habeant cæremoniæ illæ, ſed magis cum alijs ſacrorum vaſorum benedictionibus in ſancta Eccleſia Catholica antiquo vſu receptis.

Cãpanæ impropriè baptizari dicuntur.

IV. *Campanarum Eccleſiæ Cath. pulſum dæmoni exoſum & inimicum exemplo manifeſtatur.*

Pet. venerab. Abb. Cluniac. li. 1. Miraculorũ c. 13

CVm aliquando frater quidã Ioannes nomine natione Italicus, regularis diſciplinæ ſeueritatẽ faſtidiens, etiam fugere de monaſterio cogitaret, ipſe ei diabolus Abbatis ſpecie aſſumpta ſe obtulit: nam duobus dæmonibus in ſpecie monachorum ſe comitãtibus, fratri in quodam monaſterij loco ſecreto ſoli reſidenti, multaque ſecum voluenti, opportunum fallendi tempus ſe inueniſſe credens, apparuit, eique aſſidens dixit: Ego (frater) modo huc hoſpitandi cauſa diuerti, ſed caſu te conſpiciens, agnoui multa te ſolicitudine laborare, multoſque in corde tuo cogitationum æſtus verſare. Quorum cauſa, licet quibuſdam reuerentibus mihi ex parte nota ſit, ſi tamen eã plenius indicaueris, potero forſitan vtile tibi dare conſilium. Vnde, quis ſis, & quare mœſtus ſis, amico quærenti expone. Cumq; frater ille ignotũ, vt putabat, hominẽ ſecreta cordis ſui aperire formidaret, & ſe tantummodo natione Italicum eſſe reſpõdiſſet: dæmõ, qui monachus videbatur, adiunxit: Et ego ipſius regionis Abbas ſum, & tibi bene in omnibus auxiliari poſſũ. Noui enim, licet tu reticeas, quod Abbas monaſterij huius, & cęteri male te tractant, neq; vt dignũ eſſet, honorant, inſuper multis ſæpe iniurijs vexant. Vnde admoneo te, vt tibi conſulas, & locũ hunc omnimodis pernicioſum derelinquens mecum recedas. Paratus ſum enim te ab his malis eripere, & in Abbatiam meam, quæ Crypta ferrata dicitur, perductum, omni te ibi honore ſublimare: Ad hoc frater reſpõdit: Ego hinc exire nullo modo poſſum, quia & clauſura monaſterij prohibet, & fratrum me multitudo circumdat. Tunc diabolus: Nec ego, inquit, quamdiu hic fueris, te in aliquo iuuare potero. Sed fac qualibet arte, vt ſepta monaſterij trãſgrediaris: qd poſtquam feceris, ego

Abbatẽ ſe mentitur dæmon.

ego ſtatim adero,teq; locum meũ, vt dixi,perducam. Sed miſericors Deus, qui non permittit nos tẽtari ſupra quã ferre poſſumus,nõ vltra paſſus eſt hoſtem procedere: ſed,ſcriptũ eſt,qui ſigillum,applicauit gladiũ eius. Quãdo namq; hoc agebatur,fratrum conuentus in refectorio,ex conſuetudine, hora cœnandi reſidebat: qua expleta à Priore,ſecundũ morem, vno ictu ſcilla percuſſa eſt. Quo ſono audito, mox dæmon, qui Abbatẽ ſe fingebat,actus diuina virtute,à fratre,cui loquebatur ſe abripuit, & præcipiti curſu, ac maximo impetu ad latrinas,quę proximę erant, vidente fratre iam dicto, in earum ſe inferiora demerſit.

Cãpanarũ pulſus contra vim diabolicam.

V. *Quomodo ad ſonum Campanæ Senonenſis territi fuerint hoſtes vrbem armis impetentes.*

Ex Actis S. Lupi Ep. Senonẽ. apud Sur. 1. Sept. to. 5.

MOrtuo Theodorico Principe, Clotharius Rex in Burgundiam veniens,hoſtili manu armatũ Blidebodẽ Ducem miſit in Senones. Illo ergo tela atrociter in oppidũ vibrante, S. Epiſcopus Lupus in Dño fidẽs, ad protomartyris Stephani ædẽ ſe contulit:cũque ad conuocandũ populum ſignum eccleſiæ tangeret, viribus hoſtes deſtituti,tantoque ſunt terrore correpti, vt nullã ſibi ſalutis opem ſupereſſe putarent,niſi fuga ſibi conſulerẽt. Clotharius autẽ Rex vbi comperiſſet campanã illam ſonum edere gratiſſimũ,iuſſit eam Pariſios transferri,vt eius tinnitu ſæpius delectaretur. Diſplicuit ea res B. Epiſcopo. Itaque mox vt ablata eſt à Senonibus,omnem ſoni gratiam amiſit. Id Rex intelligens,ocyus iubet ſuo illam loco reſtitui. Vbi autẽ ad põtem Senonicum ventum eſt, redijt illi priſtinus ſonus, & ob ſancti viri merita, ſeptimo miliario auditus eſt.

Cãpana Senonenſis Pariſios trãſlata mirum.

VI. *De campanis ſua ſponte ſonantibus.*

Chro. Sigeberti ad ann. D. 1081.

REgis Dagoberti tempore S. Præſul Vriſmarus in Flandrenſi prouincia prædicãs, ſub honore S. Petri Apoſtoli ipſo ſibi reuelante eccleſiã Maldemburgenſem oppido ædificauit, & conſecrauit,quã Deus multis miraculis vſquequaq; glorificauit. Inter quæ illud tã mirabile, quam inauditũ antea, extitit, quod hoc anno Dominici nocte natalis contigit. Cãpanariũ præfatæ eccleſiæ vehementi vento flante,a ſuis locis euulſum ad terrã fuit penitus inuerſatum, ita in aere pendens & ruinã ſui minitans,vt ſemper caſurum & cuncta vicina confracturum cerneretur. Sed cũ per ſex noctes & dies id tractaretur à populo, qualiter hinc inde extractis machinis ſurſum erigeretur, & vtcunque loco ſuo relocaretur, pridie Kal. Ianuarij, circa noctis medium adueniens virtus diuina totã eccleſiã intus & foris impleuit luce ignea & cãpanarum ad terram reclinatum totum ſimul erexit,ac firmiſſimè iocis ſuis relocauit, & campanas ibi dependentes mox ſonare compulit.

Cãpanæ ſua ſpõte ſonant.

VII. *Aliud de campana oſtentum mirum.*

Leonard. Vairus l. 2. de Faſcino. ca. 14.

SCribit Leonardus Vairus lib. 2. de faſcino, in Celtiberiæ oppido Vililla campanam eſſe, quam vocant incolę campanam miraculorum,per aliquot menſes priuſquam reſpub. Chriſtiana aliquid aduerſi patiatur, hãc ex ſeipſa nemine pulſante ſonare ſolitam cuius rei, vt ait, teſtimoniũ per publicos tabelliones hiſce oculis egomet legi, præter fidem, quam de eadem re illius regni Proreges faciebant ſuis literis.

VIII. *Tintinabulum per ſe ſonans index eſt mortis alicuius ex domeſticis.*

Gobelin. Perſona in vita S. Meinulphi.

IN Monaſterio Bodxenſi, quod B. Meinulphus cõfeſſor exædificauit, quoddam miraculũ ordinarium contingit ſuperioribus annumerandum: Tintinabulũ,inquit,quoddam magnũ æneum bene ſonorum ibi reuerenter aſſeruatur: nam quoties aliqua ex eius monaſterij ſororibus breui erat abitura è vita, abſque vllo humano miniſterio per ſe fortem reddebat ſonum.

IX. *Campanæ per ſe ſonum edunt in funere cuiuſdam viri ignoti.*

Iacob. Meyerus l. 3. hiſt. Fläd. ad ann. Do. 1062.

ANno à Christo incarnato 1062.cũ fames intolerabilis Flandros premeret, grãdiſq; multitudo hominum panis quærendi gratia confluerét Aldẽburgium, repertus ibi quidã prima luce,qui ſub dio de nocte, fame,vt creditũ eſt,perierat, qui dum ſepeliretur, prohibuit Sacerdos Godobertus, ne pulſarentur campanæ, eo quod homo eſſet ignotus. Sed ecce ibi,ſtupentibus cũctis qui aderant,prodigio per ſe æra illa (mirum dictu) perſonuerunt.

Campanas pulſare in exequijs defunctorũ, ritus eſt antiquus.

Tit. XXVI. De palmis, & granis benedictis.

Mat. 21.

Pueri Hebræorum portantes ramos oliuarum obuiauerunt Chriſto Domino Ieroſolymam venienti, clamantes & dicentes, Oſanna in excelſis.

Exemp. I. *De ſacrarum palmarum aduerſus hoſtes viſibiles & inuiſibiles virtute & efficacia.*

Ioã. Pap. ep. 32. apud Bar. tom. 10. Annal. an. 877. 10.

ANno Dom. 877. Ioan. Papa VIII. miſit ad Carolum II. Imperatorẽ idibus Februarijs palmas virides benedictas, cũ tamen Dominica palmarum, qua in Eccleſia ex antiquo inſtituto benedici conſueuerunt, non eſſet. Earũ autem mittẽdarum ratio iſta ab ipſo ita deſcribitur: Inter cætera, quæ vera creſcẽte religione,ab olim Eccleſiaſtica facta veſtræ pietati duximus intimãda, virentiũ palmarũ ecce brauiũ mittimus,quod Apoſtolus nõ omnes qui currũt, ſed vnũ propter vnitatem legitimè certãtium accipere proteſtatur. Et inferiùs: Hodieq; manui veſtræ ſpeciali voto,& prærogatiua plenam benedictione palmam, ſicut cernitis, deſtinamus aduerſus viſibiles hoſtes & inuiſibiles triũphum: optantes enim vos de cũctis aduerſarijs triumphare, nihil aptius vobis, quàm ramos palmarum duximus offerendos.

Palmarum ſacrarum virtus.

II. *De grano benedicto diuinitus ab incendio conſeruato.*

Ex lit. Aloyſij Froesan. 1595. ad P. Clau. Aquaui.

DE deuotione magnaque fide,quã habent Chriſtiani noui in Iaponia de granis benedictis, vno atque altero exemplo perſtringam. Ac primũ: quodam in loco Omuræ Chriſtianus quidam habebat vnũ tantum granum benedictum, cuius vilis domuncula igne tota abſumpta eſt. Bonus homo infelici caſu augebatur plurimùm, ac imprimis, quod cum omni ſupellectile ſua etiam grani illius iacturam feciſſet. Extincto igitur igne, tanto deſiderio tenebatur recuperandi grani, vt totum diem in cineribus cribro incernendis conſumpſerit, vt illud inuenire poſſet. Breuiter, viſum eſt Domino illum ſolari, nam in eodem domus loco tandem inuenit, tam integrum, ac ſi ignis nunquam illud attigiſſet.

III. *De alio eiuſdem generis miraculo.*

Ex iiſdẽ litter. ad eundem.

ITem accidit in domo cuiuſdã pauperculæ mulieris, quam cum flamma corripuiſſet,& illa conaretur quicquid poſſet ex igne eripere, oblita tamen eſt coronæ, quæ cũ duabus ſphærulis benedictis in quadam cõflagrantis domus parte ſuſpenſa erat. Incendio reſtincto, mulier memor coronæ vehementer doluit, ac ſi magnum aliquod flagitium commiſiſſet, quod illius, maximè autẽ duarum ſacrarum ſphærularum,memoriam depoſuiſſet. Et ecce cum omnia reducta eſſent in cineres, vtramque inter cineres, diu multumque quæſitam, intactam & ſaluam inuenit,cum magna ipſius, & reliquorum Chriſtianorum conſolatione. Nec parum hoc miro euentu in ſua erga grana benedicta religione confirmata fuit.

TIT. XXVII. De Litanijs, earum vſu, antiquitate, & effectibus.

EXEMP. I. *De inſtitutis à Sergio Papa Litanijs in honorem Deiparæ Virginis.*

Albin. Flac. de diui. offic. apud Baron. to. 8. an. 70 .4. *Litaniæ in feſtis B. Mariæ inſtitutæ.*

ALbinus Flaccus, cum agit de Purificatione S. Mariæ, ſic habet: De hac feſtiuitate & feſtiuitatibus ſanctæ Mariæ in geſtis Pontificalibus legitur, quod Sergius Papa præceperit Litanias fieri in die Præſẽtationis Domini in templo, ita enim ſcriptum eſt, vt in die Annũtiationis Domini, Dormitionis, ac Natiuitatis ſanctæ Dei genitricis Mariæ, & S. Simeonis, quæ ὑπαντὴ dicitur Græce, cum Litanijs exeant à S. Hadriano, & ad ſanctam Mariam populus occurrat.

II. *Pro conuerſione Saxonum Carolus Magnus poſtulat fieri Litanias.*

In epiſt. Adrian. Papæ ad Carol. *Cornel. Scultingius to. 1 Biblioth. Eccl. ca. 26. p. 1.*

ADrianus Papa ad petitionem Caroli Magni pro conuerſione Saxonum Litanias fieri curauit Romæ, & in omnib. partibus ſubditionis Romanæ Eccleſiæ exiſtentibus, vigeſimo tertio, vigeſimoſexto & vigeſimo mẽſis Iunij diebus, hoc eſt, in vigilia Ioãnis Baptiſtę, in Natali Sanctorum Ioãnis & Pauli, necnon & in vigilia beati Petri Apoſtoli, monet Carolum, vt iiſdem diebus in omnibus finibus ſuis ſeu transmarinis partibus, vbi Chriſtiani morãtur, Litanias fieri curet. Et reipſa idem Carolus, vt ſcribit Rhegino li. 2. Chronicorum, Litanias per triduum cum toto exercitu aliquando celebrauit, petens à Deo vindictam in Auares, ad fluuium Anaſſum.

III. *Litaniæ hebdomadatim bis inſtitutæ ad amouendas ex Italia & Sicilia barbarorum excurſiones.*

Io. Diac. 4. vita Greg. 1. c. 53. & l. 9. epiſt. 45. apud Bar. to. 8 601.

PRo Barbarorum incurſionibus in Italiam & Siciliam bis in hebdomada fieri Litanias Gregorius Magnus decernebat: Ne illis molientibus proſperitatem multitudo noſtrorum præbeat peccatorum, lacrymis, ait obuiemus. Itaq; hortor fratres, vt ad Redemptoris noſtri remedia confugiamus, vt omni hebdomade, quarta & ſexta feria, Litaniã inexcuſabiliter indicamus, & cõtra hos barbaricæ crudelitatis incurſus ſupernæ protectionis auxilium imploremus.

Litania bis ī hebdomade ad barbaros vitandos.

IV. *Arianorum hæreticorum Litania ab Arcadio Imperatore prohibetur.*

Sur. lib. 6. hiſt. Eccleſ. cap. 8.

ARiani cum extra ciuitatem Conſtantinopolitanam cõuentus facerent, feſtis cuiuſque ſeptimanæ occurrentibus, in quibus conuentus in eccleſijs fieri ſolent, illi intra portas ciuitatis circiter porticus, in vnum congregati, cantus aptè ad opinionẽ Arianam reſpondentes, quos ipſi cõpoſuerãt, alternatim canũt, hocq. per maiorem noctis partem faciunt. Primò diluculo, tales cãtilenas alternis per mediam vrbem recitantes, è portis egrediuntur, & ad loca, vbi agunt conuentus, cõtendunt. Verum quia aduerſus fidei conſubſtantialis fautores verba contumelioſa, quibus eorum animos irritarent, dicere nõ deſinebant (nam ſæpe hanc quaſi cantilenam in eos cecinere: Vbi ſunt hi quia tria vnã ſi dicant eſſe potentiam?) Ioannes Chryſ. veritus ne aliquis ex ſimplicioribus eiuſmodi cantibus ab Eccleſia abduceretur, quoſdam ex ſuo populo illis cõtrà cõparauit, qui nocturnis hymnis decantandis ſimiliter operam darent, Arianorumq. in ea re ſtudium eo pacto reprimerent, deniq; ſuos in ipſorũ fide admodum confirmarent. At quãuis hoc Ioannis inſtitutum valde cõmodum videretur: tamen illius euentus tumultu atq; etiam periculo non caruit. Quibus rebus imperator Arcadius commodus, anno Domini 396. ad Litaniã faciendam Arianis interdixit, ſtatuta videlicet condemnatione centum librarum auri, cõtra officium ſublimitatis eius ſi quid huiuſmodi fieri vel in publico, vel in priuatis ædibus concedatur.

De hæret. l. 30 C. Theo. *Lex Arcadij contra Arianos.*

V. De-

V. *Dæmonis grauis infeſtatio per Litanias, & aquam luſtralem diſpergitur.*

Chro. Sigeberti an. 858. *Dæmonis infeſtatio.*

IN parochia Moguntina malignus ſpiritus euidens nequitiæ ſuæ dedit indicium: nam primo lapides iaciẽdo, & parietes domorũ quaſi malleis pulſando, inde manifeſtè loquendo, furta etiã prodẽdo, diſcordias inter vicinos ſeminando homines inquietabat. Denique animos omnium contra vnum hominem cõmouit, quaſi propter eius peccata cæteri talia paterentur, cuius fruges in vnũ coaceruatas incẽdit, qui vbicumq; intraſſet, ſtatim domus illa exurebatur, vt iam ei niſi in agris locus manẽdi nullus eſſet. Propter hoc preſbyteris Litanias agentibus, & benedictam aquam ſpargentibus, inimicus lapides iaciendo, multis cruentatis, tãdem aliquandiu quietauit. Presbyteris recedentibus inimicus flebiliter vlulãs tandem presbyterum quẽdam nominatim exprimens, ſe, quando aqua benedicta ſpargebatur, ſub cappa illius, quaſi familiaris ſui latuiſſe profeſſus eſt, accuſans eum cum filia procuratoris concubuiſſe. Sic per triennium inſtitit, donec ibidem cuncta ędificia incendio conſumeret.

Io. Diac. l. 4. de vita Greg. Magn. c. 93.

Ioannes Diaconus ſimile refert exemplum in vita S. Gregorij Magni, ac eiuſdẽ hortatu, formidabile quoddam dæmonis quaſi cornuti ſpectrũ, certo cuidam loco ita infeſtum, vt in eo commorari nemo auderet: Litanijs tandem abactum & expulſum fuiſſe.

VI. *Litaniæ in gratiarum actionem pro coercita lue, quæ Prouinciam Arelatenſem depopulabatur, decantatæ.*

Greg. Turo. lib. 4. hiſ. Frãco. c. 5. et in vita S. Galli. Baro. to. 7. 504.

CVm B. Quintianus ab hoc mundo migraſſet, S. Gallus in eius Cathedram rege opitulante, ſubſtitutus eſt. Huius tẽpore, cum lues illa, quã inguinariam vocant, per diuerſas regiones deſęuiret, & maxime tunc Arelatẽſem Prouinciam depopularetur, S. Gallus non tantum pro ſe, quantũ pro populo trepidus orabat, cumq; diu noctuq; Dominũ deprecaretur, vt viuens plebẽ ſuã vaſtari non cerneret, per viſum noctis apparuit ei Angelus Domini, qui tã cæſariem, quam veſtem in ſimilitudine niuis candidã efferebat, & ait ad eũ: Bene enim facis, ò ſacerdos, qđ ſic Dominum pro populo tuo ſupplicas: exaudita eſt enim oratio tua, & ecce eris cũ populo tuo ab hac infirmitate liberatus, nulluſque te viuente in regione iſta ab hac ſtrage deperiet, nũc autem ne timeas: poſt octo verò annos time. Vnde manifeſtum fuit, tranſactis his annis, eum a ſæculo diſceſſurum. Expergefactus autẽ, & Deo gratias pro hac conſolatione agens, quod eum per cœleſtem nuntiũ confortare dignatus eſt, rogationes illas inſtituit, vt media quadrageſima pſallendo, ad baſilicam B. Iuliani martyris itinere pedeſtri venirent. Sunt autem in hoc itinere quaſi ſtadia 360. Tũc etiam in ſubita cõtemplatione, parietes vel domorum, vel eccleſiarum ſignari videbantur. Vnde à ruſticis hæc ſcriptio Thau vocabatur. Cum autẽ regiones alias lues illa cõſumeret, ad ciuitatem Aruernam, S. Galli intercedente oratione, non attigit. Vnde hanc non paruam cenſeo gratiam, qui hoc metuit, vt paſtor poſitus oues ſuas deuorari defendente Domino non videret.

Lues inguinaria Galli Ep. oratione p[ro]hibetur. Angeli apparitio.

VII. *In rebus aduerſis ad litanias confugiendum.*

Soze. l. 4. hiſt. Eccleſ. cap. 16.

NArrat Sozomenus li. 4. hiſt. Eccleſiaſticæ, Achrium de Nicomediæ concuſſione monitũ, Clericis mãdaſſe vt Deo ſerio ſupplicarẽt, & preces placatorias, pro ſedanda illius ira, quam minabatur, funderent. Et l. 7. c. 23. docet, populum Antiochenum, cum cognouiſſet Theodoſium Imperatorem, ob ſeditionem ibi motã, ira eſſe inflãmatum, Deo ſupplicaſſe, vt Imperator ira mitigaretur, vſurpatis ad eam ſupplicationem melodijs lugubribus.

VIII. *De incurabili linguæ tumore litanijs & ieiunio ſanato.*

Albert. Cranz. l. 2. Metropol. c. 18.

DE morbo deſperato Litanijs ſanato hæc habet Alber. Crãtz. Serpſit

Metrop. c. 18.

per multos lacrymabilis morbus de tumore linguarum, vindicante fortaſſe occulto iudicio rerum arbitro Deo, linguarum loquacium pernitioſa venena. Intumuit in ore lingua maximo dolore: nec valuere medicorum vlla remedia, donec Bertholdo in Deum reſpicere iubente, cum Litanias & ieiunia populo indiceret, plaga ceſſaret.

IX. *In commoda cœli tempeſtas quotidiana Litaniarum recitatione ſedatur.*

Sigebert. Chronic. ſub an. Do. 676.

SVb annum Domini ſexcenteſimũ ſeptuageſimum ſextum, in Italia tantæ pluuiæ & tonitrua fuerunt, quale nulla ætas hominum memorat, vt etiã homines & pecuaria fulgure interirent: & niſi per Litanias, quas quotidie faciebant, Dominus eſſet propitiatus, non potuiſſent homines triturare, vel in horreis frumenta reponere, in tantum, vt ex ipſi pluuijs denuo legumina renaſcerentur; & ad maturitatem deuenirent.

X. *Per Litanias Theodoſius Imp. continuis imbribus uſque de ſiſſimis finẽ imponit.*

Niceph. Call. l. 14. Eccl. hiſ. c. 3.

NArrat Nicephorus li. 14. Eccl. hiſtoriæ, quod tempore Theodoſij iunioris longior aliquando tempeſtas pluuialis extitit, & ipſe ſolitos Circenſes ludos populo more recepto gratificans exhibebat. Cum verò vberiores ita deciderent imbres, ibi tum egregiã ſuam erga Deum pietatem declarauit, per præcones populo denuntiari iubens, conducibilius videlicet eſſe, vt ſpectaculo repudiato, Deum, qui præſenti calamitate eos liberaret, precibus placarent. Id quod confeſtim eſt factum. Litania inſtituta eſt, ſupplicãtes proceſſere, laudibus Deum euexere, atque vna concors Eccleſia ciuitas tota facta, & ipſe medius hymnis canendis præit habitu priuato incedens. Minime verò eum opinio fefellit: ſtatim enim cœlum aerem turbidum ſerenitate commutauit, & frumenti nõ mediocrem inopiam ingens quædam frugũ copia & vbertas eſt conſecuta.

Supplicatio pro ſerenitate & cæli aeris impetrãda.

XI. *Virulentiſſimam aeris contagionem Litanijs Romæ auertit Greg. Magnus.*

Paul. Diac. de geſt. Longob. l. 3. c. 1. Ioã. Diac. l. 1. vita S. Greg. c. 34. et 36. Greg. Tur. lib. 10. hiſt. c. 1. et ex his Guil. Durand. in Rationali. Baro. to. 7. an. 589.

LItaniæ maioris, quæ in feſto beati Marci ab Eccleſia celebratur, inſtitutionem ita deſcribit Paulus Diaconus Montis Caſſini monachus, Lõgobardorum hiſtoriographus, Tẽpore Pelagij Papę II. anno videlicet Chriſti 588. tanta fuit inundatio aquarum per Italiam, vt aquæ aſcenderent vſq; ad feneſtras ſuperiores templi Neronis, quod Romæ erat, nec aquæ intrabant templum: tunc per Tyberium affluxit multitudo ſerpẽtum, inter quos fuit maximus draco, è quorum flatib. aer fuit corruptus, & inde emerſit peſtis inguinaria, qua homines paſſim & ſubitò moriebãtur, & cum pene totus Romanus populus deleretur, Pelagius Papa omnibus ieiunium & proceſſionem indixit. Sed in ipſa proceſſione, ipſe cum ſeptuaginta alijs expirauit, cui ſubſtitutus eſt Gregorius primus, qui & Magnus dictus eſt, & hanc Litaniam vbique terrarum ſeruari præcepit. Ideoque dicitur Litania Gregoriana, vel Romana. Vocantur etiam cruces nigræ, quod in ſignum mœroris ex tanta hominum ſtrage, & in ſignum pœnitentiæ homines nigris veſtibus induerentur, & cruces ipſæ & altaria nigris velarentur paramentis. Dicitur præterea proceſſio ſeptiformis, eo quod ex ſtatuto Gregorij in ea proceſſione ſepteno ordine procederetur. Nam, vt ait Gregorius Turon. lib. 10. hiſt. Franc c. 1. Clerus egrediebatur ab eccleſia Sanctorum martyrũ Coſmæ & Damiani. Omnes verò Abbates cum monachis ſuis, ab eccleſia Sanctorũ martyrum Geruaſij & Protaſij, cum presbyteris regionis quartę: Omnes Abbatiſſæ cum cõgregationibus ſuis, ab eccleſia Sanctorum martyrum Ioannis & Pauli, cum presbyteris regionis ſecundæ: Omnes verò laici, ab eccleſia ſancti protomartyris Stephani, cũ presbyteris regionis ſeptimæ: Omnes mulieres viduæ, ab eccle-

cleſia ſanctæ Euphemiæ, cum presbyteris regionis quintæ: Omnes autẽ mulieres coniugatæ egrediebantur ab eccleſia ſancti Clementis martyris, cum presbyteris regionis tertiæ, vt de ſingulis eccleſijs exeuntes, cũ precibus ac lacrymis, ad beatæ Mariæ ſemper Virginis genitricis Domini noſtri Ieſu Chriſti baſilicam congregarẽtur, vt ibi diutius cũ fletu ac gemitu Domino ſupplicantes peccatorum veniam promereri valerent, ſic per triduum Domini miſericordiam deprecantes. Hæc ille.

XII. *Diuina flagella à Vienna per Litanias remouet S. Mamertus Epiſcopus.*

Gregor. Tur. l. 2. de geſt. Fran. c. 34. Sidonius l. 1. epiſt. 1. Ado Viẽnenſ. at. 6. Sigeb. an. 468. Baro. to. 6. 475.

Rogationes à S. Mamerto inſtituta.

S. Auitus Viennenſis Epiſcopus, in quadam homilia, quã de Rogationibus ſcripſit, has ipſas Rogationes, quas ante Aſcenſionis Dominicæ triũphum celebramus, à Mamerto ipſius Viennenſis vrbis Epiſcopo, cui & hic eo tempore præerat, inſtitutas fuiſſe refert, dum vrbs illa multis terreretur prodigijs: nam terræmotu frequenter quatiebatur: ſed & ceruorũ atq; luporũ feritas portas ingreſſa, per totã vrbẽ nihil metuens oberrabat: cumque hæc per anni circulum gererẽtur, aduenientibus Paſchalis ſolẽnitatis diebus, expectabat miſericordiã Dei plebs tota deuotè, vt vel hic magnæ ſolemnitatis dies huic terrori terminũ daret. Sed in ipſa glorioſæ noctis vigilia, dũ Miſſarũ celebrarentur ſolẽniæ, ſubito palatium regale intramuraneũ diuino igne ſuccenditur, pauore omnibus perterritis, & eccleſiã egreſſis, credentibus, ne aut hoc incendio vrbs tota conſumeretur, aut certè diſrupta tellure dehiſceret, ſanctus ſacerdos proſtratus ante altare cum gemitu & lacrymis Domini miſericordiam imprecatur. Quid plura? penetrauit excelſa poli oratio Pontificis inclyti, reſtinxitq; domus incendiũ flumen profluentiũ lacrymarum: cũq; hæc agerentur, appropinquante Aſcẽſione maieſtatis Dominicæ, indixit populis ieiunium, inſtituit orandi modũ, edendi ſeriẽ, erogãdi hilaritatem diſpenſationẽ. Ceſſantib. quoq; exinde terroribus, per cunctas Prouincias diſperſa facti fama, cunctos ſacerdotes imitari cõmonuit, quod ſacerdos fecit ex fide: quæ vſq; nunc in Chriſti nomine, per omnes Eccleſias in compũctione cordis & contritione ſpiritus celebrãtur.

XIII. *Terræmotus ingens Conſtantinopoli per Litanias comprimitur.*

Nicepho. Calliſt. lib. 14. Eccleſia. hiſt. ca. 46. Syn. 5. Conſtantinopolit. Vrſperg. Abb. in Chro. lo. Naucle. vol. 2. gen. 15. ann. Do. 441.

Terræmotus varij caſus & admirandi.

Theodoſio Imp. regnãte terræmotus magnus & admirandus extitit, qui priores oẽs magnitudine, celeritate, & temporis diuturnitate facilè ſuperauit: nã ad mẽſes ſex maximè durauit, & nõ ex interuallo, ſed motu cõtinuo concuſſit omnia, idq; per orbem fere vniuerſum, adeo vt nõ ſolũ in vrbe imperante turres in præceps ierint, & murus varijs in locis ruptus ſit, verũ ẽt circa Cherſoneſũ ædificiũ, id quod μακρὸν τεῖχος, hoc eſt, lõgum murũ vocant, ſimul omne cõciderit, & innumerabilia vbiq; locorum, magnorũ operum, templorumq; ædificia peſſum ierint. Terræmotus iſte Alexandriã quoque attigit. Antiochiæ aũt impetu vehementiore imminens præcipua quæq; ſpectacula maximè cõminuit. Et innumerabiles accidere caſus, nõ terra tantum, verùm etiã mari: alibi enim terra dehiſcens vicos frequentes abſorbuit: alicubi fontes non exigui ſubito exaruere: quibuſdã in locis vbertim aqua profluxit, quæ ibi antea eſſe ſolita non fuerat. Arbores multæ vnà cũ truncis ſuis radicitus euulſæ. Aggeres plurimi derepente exiſtentes in montes ingentes conformati. Mare terminos ſuos tranſgreſſum piſces ingentis magnitudinis mortuos veluti funda eiecit. Inſulæ plures vna cũ incolis ſuis ſubmerſæ hodie quoq; non apparent. Naues vndis cõfertim decedentibus in arida medio mari immobiles conſiſtere viſæ. Byzantij aũt in maximum coniecti metum, à ruinis ædificiorum ſibi timẽtes, muros reliquerunt, & extra vrbem, in Campo, qui dicitur, morati ſunt, vna cum Imperatore Theodoſio

Ad Litanias confugiut Conſtantinopolitani.

& Patriarcha Proclo continuis precibus incumbentes, Deumque, vt propitius eis eſſet, & ab imminēti calamitate orbem liberaret, obteſtātes. Et cum aliquando motu graſſante, terra veluti fluctuans concuteretur, & homines per metum eam ex fundamentis ipſis extirpatū iri vererentur, & omnes Litanijs & ſupplicationibus dediti collacrymarent, & ex profundo intimoque animo miſericordiam diuinā implorarēt: tum miraculum præter opiniōnem omniū, quod ſenſum & mentem omnem excedit, ſubſecutum eſt. Subito namque è medio inſpectantib. omnibus, diuina quadā vi puer in aerem ſublimiùs ad cœleſtem vſq; tractū, ita vt iam non appareret, ſublatus, diuinam vocem, qua Angelis Deū laudibus ferre mos eſt, audiuit: eaque voce percepta, rurſum priore per aerem via reuerſus deſcēdit, & Epiſcopo Proclo, ipſiq; Imperatori & multitudini omni ſupplicationibus operanti, Deumque hymnis celebranti, ab Angelis canentibus, ſe verba hæc audiſſe renūtiauit: *Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sāctus immortalis, miſerere noſtri*. Quæ vbi Proclus intellexit, ſtatim ad eum modum populum pſallere iuſſit, & terræmotus etiam ſtatim conſtitit, omninoq; conquieuit. Imperator porro Theodoſius, & inter fœminas admiratione omniū digna Pulcheria, tanto miraculo perculſi, conſtitutione Imperiali confeſtim, vt per orbem omnem diuinus hymnus iſte cōcineretur, decreuerūt. Et ex eo tempore Eccleſia Chriſti eum acceptum, non quolibet tantùm die vſurpat, ſed etiā, vt ſimpliciter dicam, cuiuslibet carminis, & laudis Dei initio ante omnia pleno ore præmittit. Puer verborum eorum miniſterium exequutus ſtatim vita defunctus eſt, & in magna eccleſia, quæ Pacis nomen obtinet, conditus. Locus autem, in quo ille in ſublime actus eſt, poſtea ὕψωμα θεῖον, id eſt, diuina exaltatio, vocatus eſt.

τρισάγιος hoc eſt, ter ſanctus; Angelorum hymnus, Deū trinum, & vnū celebrantiū.

XIV. *In terræmotu Antiocheni ad litanias confugiunt, & liberantur.*

ANno ab Incarnat. Domini 527. tempore Iuſtiniani Imp. paſſa eſt Antiochia terræmotus magnos, & tēpeſtates, & faciebant Litanias omnes diſcalciati, clamantes, Kyrie eleiſon. Apparuit autem in viſu cuidā Dei cultori, vt diceret omnibus, quod ſcriberent in super liminaribus ſuis, *Chriſtus nobiſcū, ſtate*. Quo facto, ſtetit ira Dei.

Vrſpergēſ. Abb. in Chro. ann. Do. 527.

XV. *B. Coleta in diſcrimine vitæ poſita, ad litanias confugiens, illæſa euaſit.*

BEata Coleta Virgo religioſa, in omnibus rebus aduerſis, in negotijs arduis ſemper cōfugiendum cenſebat ad preces humiles, dicebatque tū per ſeipſam, tū per ſorores, Litanias, quibus fidebat plurimū, & ſingulari deuotione afficiebatur. Ea enim tempeſtate, qua in Franciæ regno tot ſæuiebat bellorū tumultus, vt vix quiſquam auderet extra loca munita progredi, tametſi illa pro conditione ſexus multum periculoſa fuiſſet, attamen cōſtituit, pro Dei amore & animarū ſalute per longinquas proficiſci regiones, vtque id tutiùs poſſet, quotidie audire Miſſam de Epiphania Domini. Itaque ſimul atque ingreſſa eſt iter, Litanias dicere cœpit, & Dei benignitate, Sanctorumque, qui illic inuocantur, meritis euaſit pericula omnia, in quibus multa fuere ſanè horrēda. Proficiſcēs enim aliquando cum multis ſororibus per regionē, cuius idioma ignorabat, vbi peruenit ad nemus quoddā latrocinijs infeſtiſſimum, obuiam ei venerunt homines truculēti arcubus & ſagittis inſtructi, qui ei & comitib. eius inſidias ſtruebant, eaſq; ſpoliare volebant: curribus enim propter itineris prolixitatem, & viarū aſperitatē vehebantur, quæ res non vulgarē apparatū præ ſe ferre videbatur. Illi ergo crudeles homines in verba prorſus barbara & inhoneſta cœpere prorūpere ad mala omnia parati. Coleta tū cōpleuerat

Stephan. Iulıacus eius contemporaneus cap. 25. vita eius apud Sur. to. 6. Mart. 6.

Litanias libentiſſimè recitabat S. Coleta.

Lita-

Latrones ad voce S. Coletæ mirabiliter muta...

Litanias, & ex Dei gratia intellexit, quid dicerent: poterat enim cū Apoſtolis quæuis capere idiomata, locutaque eſt ad illos blandè, placidè atque prudenter. Illi mox eius audita voce mutati mirabiliter, non ſolū ei & comitibus eius pepercerunt, ſed etiam promptos ſe obtulerunt ad eas ſecurè deducendas quocumq; vellent iter intendere. Coleta verò eis gratias egit, & ipſi ſine vllo maleficio receſſerunt.

XVI. *De eadem re aliud exemplum.*

Ibidem cap. 26.

EAdem Coleta viſitatura aliquādo monaſteria ſua, cum ad locū quendam periculoſum perueniſſet, ſentiēs in ſpiritu ſe in diſcrimine verſari, monuit ſorores, vt Litanias promerent. Quidā verò nobilis ſęuus & immanis ſanctæ Coletæ opera, & conatus magnis viribus impedire cupiēs, per miniſtros ſuos iter eius diu explorari iuſſit. Illi verò Coletā & comites eius curauerunt illic detinendas, donec nobilis ille cū ſuis eò adueniret. Is vbi venit, euomuit cōfeſtim ē cœnoſo pectore lutulenta & turpia verba. Ei autem humiliter & religioſè Coleta reſpondit, & ecce equi malignorum hominum manſerunt immoti, nec ad currū propiùs accedere potuerunt, quamuis poſſent facilè retrocedere.

Illuſtre miraculum.

XVII. *Litaniæ olim etiam apud morientes legi ſolitæ.*

In vita S. Bern. li. 1. c. 2. Annal. Hānon. a vol. 3. c. 55.

NEquaquā prætereundū, quod de B. Aletha D. Bernardi matre ſcribit Guillelmus Abbas: ea enim cū multo tēpore vixiſſet cū viro ſuo honeſtè, & iuſtè ſecundū iuſtitias & honeſtates huius ſeculi, & legē fidemq; coniugij, quaſi vitā monaſticam æmulans, & ſic de die in diē proficiens, tandē ad extrema peruenit. Obdormiuit aūt pſallentibus clericis: qui conuenerant, & ipſa pariter pſallēs, vt in extremis quoque cum iā vox eius audiri non poſſet, ad huc moueri labia viderētur, & lingua palpitans Dn̄m confiteri. Demum inter Litaniæ ſupplicationes, cum diceretur, Per paſſionē & crucem tuam, libera eam Domine, eleuans manum ſignauit ſe, & emiſit ſpiritū, ita vt manum non poſſet deponere, quā leuarat.

XVIII. *S. Chunegundis iam moribunda Litanias Sanctorum per ſe recitat.*

In vita eius apud Su. 3. die Martij.

SAnctus Chinegundis Imperatrix, poſtquā quindecim annos in monaſterio vixiſſet, tandē pro nimia ciborū abſtinentia, orationis & vigiliarū incredibili perſeuerantia, cœpit corpore langueſcere, & ingraueſcēte paulatim morbo deficere, ſed dū mēbra dolore cōtraherentur exteriùs, ſpiritu tamen, quia laus Dei ſemper in ore eius, confortabatur interiùs. Vocabat ſanctos Angelos, quorū hic vita, illic non conſortio fruitur: Apoſtolos & Confeſſores, quorum fidem ſemper, & confeſſionē tenuit, interpellabat. Virginum Chriſti in ſuo exitu inuitabat chorū, quorum æmulatione id carne, dū præter carnem viueret, immaculatū Deo conſecrauerat thorum. omnium Deo famulantium ſibi adeſſe, ſibi occurrere orabat auxilium. Verè, quod ſcriptum eſt, diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, in obitu tantæ Virginis vidimus comprobatum.

Rom. 8.

XIX. *S. Tetta ſorori ſuæ in purgatorij lugenti veniam per Litanias obtinet.*

Rudolphus Rabani diſcip. li. de S. Charit.

LItanijs, Anglorū Regis ſoror Virgo integerrima Tetta, Virgini ſorori defunctæ, & ob nonnullis peccatorū labeculas adhuc pœnas luenti veniam obtinuit, ita quidem vt ipſius tumuli terra, quæ ſubſederat, rurſum aſſurgeret, hiatumq; inanem repleret.

XX. *Ad Litaniarum P. Fr. Xauerij libellum infirmi conualeſcunt.*

Ex li. 2. Ep. de rebus Iapo. p. 320.

IMò vero Litaniarū libello, quem ſua ipſe manu Iaponū Apoſtolus Franciſcus Xauerius deſcripſerat quemq; in munitiſſima viri cuiuſdam Principis Hexandoni arce Chriſtianis nouis abiens reliquerat, ęgrorum hominum corporibus impoſito, complures; & in ijs Hexandonus iam deſperatus ſa-

nitati fuerunt reſtituti. Tantū Catholicis opera danda, vt in tam ſalutari tamque vtili comprecatione vera deuotio, & quod Litaniæ vox ipſa requirit, ſtudium adhibeatur.

XXI. *Quidam factioſi homines Litanijs & ſacerdotibus inſultantes diuinam perſentiunt vltionem.*

Tilman. Bredēbachius li. 7. Coll ſacr. c. 43.

CIrca annum Domini 1561. cum Antuerpiæ in platea Cochlearia vulgò appellata, plerique rerum nouarum ſtudioſi conueniſſent, diemque feſtū agerent ob Patres Societatis Ieſu vrbe ſubmotos, ac pernam bene elixā in medium plateæ adferētes læti epularētur, ac deinde ad choreas, & tripudia ſe dederent, ecce paulo poſt, iſtius plateæ habitatores tā ſæua inuaſit peſtis, vt circiter 40. ex ea lue ſtatim extinguerētur, inter quos & Capitaneus, & præcipui iſtius loci incolæ fuerunt. Ijdem quoq; paucos ante mēnſes Catholicos ſcommatibus & dicterijs diuexerant, cum iuxta antiquiſſimum totius Eccleſiæ Catholicæ ritū, in diebus Rogationum, ab æde ſacra D. Michaelis ad baſilicam Deiparæ Virginis ſacras Litanias ſolemniter & religioſe peragerent. Vtriuſq; facinoris impietatem vna vltione Deus vindicauit, vt qui antea diſſimulando ſemitem, & longanimem oſtenderat, nunc vindicando ſe Deum vltionis declararet.

Rogationum irriſores peſte rapiūtur.

TIT. XXVIII. De ſupplicationibus publicis.

EXEMP. I. *Supplicationibus, & ieiunio Conſtantin. Ducas Græc. Imp. VI. ingentem barbarorum copiam ſuperat.*

Niceph. lib. 19. c. 21. hiſt. Eccleſ.

IN vrbe Conſtantinopolitana in anxia ſolicitudine quum ciues eſſent, & addubitarent, cuinā parti victoria arriſura eſſet, Angeli Dei quibuſdā in Bithynia propter negotium certū Cōſtantinopolim petentibus apparuere, eoſq; ibi annunciare iuſſere, vt illi precationi admodum incumberent, & animum fortem obtinerent, ac Deo crederēt, victoriam Romanorum fore: illud inſuper addentes, iudices ipſos inde & nuncios victoriæ, qui Romanis præſentem maximè opē ferant, à Deo miſſos eſſe. Quæ res vbi ad aures hominum peruenit, non modo ciuibus ipſis animum addidit, ſed etiam militum fortitudinem confirmauit.

Supplicationes belli tempore pro victoria.

II. *Supplicationibus & ieiunio ingentem Barbarorum copiam ſuperat Conſtant. Ducas Græcorum Imp. 6.*

Io. Curopalata apud Bar. to. 11. Annal. ann. 1065. 64. 65.

CVm Vzorū natio ad ſexcenta millia virorum bellicoſorū erupiſſet, & Chriſtiano orbi omnimodā cladē minaretur, Imperator Conſtātin. Ducas, vir pius, ſed imbellis, cuius imperium etiam tunc in Oriente à Turcis vexabatur, credebat haud ſpei aliquid ſupereſſet, vt exundantibus Barbaris reſiſti poſſet. Tētaſſe tamen eos Imperator, legatione miſſa, muneribus, quidā auctor teſtatur, ſed fruſtra. Qui cū vrgeretur ab vrbe exire aduerſus hoſtes, non ampliùs quā centū quinquaginta milites qui eum ſequerentur, inuentos eſſe. Itaq; ſic rebus deſperatis, fertur Imperator indixiſſe ieiuniū, & ſibi & populo frequentes ſupplicationes adhibuiſſe, ipſe pedes cū lacrymis incedens, & contrito corde. Qua die conſpecta eſt ab Vzis in tabernaculis cōmorantibus militū multitudo in acie dimicare, & cū ſumma feſtinatione, crebra cōtra ipſos tela iacere, ita vt ex ipſis nemo illæſus remanſerit, quin vulnus acceperit. Ita pugnante Deo. Poſt hæc aūt ad eundem Imperatorē perueniſſe nuntiū refert, qui affirmaret, gentē illam peſte & fame conſumptā, reliquias, cum ducibus tranſmiſſo Iſtro ad propria remeaſſe. His acceptis (inquit Curopalates) Imperator Deo, & Dei genetrici ſacrificio cum gratiarū actione peracto, rectā ad vrbem ſe contulit, quā reperit admirationis, & ſtuporis plenam, votaq; Deo accepta pro ſalute perſoluentē. Verùm omnes quod factum erat, diuinū miraculum

Supplicationes indicta aduerſus hoſtes.

Hoſtes diuinitus ſuperati.

cen-

cenſentes Imperatoris erga Deũ pietati adſcribebant, quod non virtute & viribus, aut potentia Imperatoris, ſed religione Deus ipſe flexus eſſet. Poſt huiuſmodi interitum quidã ex ipſis ad Imperatorẽ ſe contulere à quo acceptis agris publicis Macedoniæ Romanos ſecuti ſunt, & ſocij ipſorum, atque eis obedientes hactenus fuere, honoribus Senatorij atq; illuſtribus dignati. Agebatur tunc ſextus annus Imperatori Conſtãtini Ducæ. Indictione tertia, anno 1573. ab orbe cõdito. Hactenus Curopalates, eadem & Zonaras atque Glycas Græci hiſtorici.

III. *Supplicationibus ab eccleſia ad eccleſiam factis S. Eutychius Patriarcha peſtem abegit.*

Euſtath. presbyter in vita eius apud Metaph. & Su. 6. April. TEmpore Eutychij patriarchæ Cõſtantinopolitani ita peſtis graſſabatur, vt niſi hic à Deo electus, tanquã alter Phinees, obſtitiſſet, omne genus hominum atq; omnis ætas interijſſet. Quomodo autem placatus eſt Deus: ſupplicationibus, quas ipſe cũ Chriſti ſtudioſo populo adhibuit, à ſanctiſſima magna eccleſia incipiens, vſque ad ædem ſanctæ & immaculatæ Dominę noſtræ, Dei genitricis ſemperque Virginis Mariæ, quæ in Blachernis colitur. Dũ igitur ſupplicationes ad Chriſtum Deum noſtrum, quem ipſa virgo de Spiritu ſancto concepit, fierent, pepercit ille populo, angelũq; cohibuit, qui ciuitatem ſine intermiſſione percutiebat. Imitatus eſt in hac re vir admirabilis Dauid Prophetam, qui, cum propter populi enumerationem peſtis debaccharetur, dicebat ad Deum: Ego peccaui, idem ego pęnas: iſti quid peccauerunt? Et poſtquam vidit angelum in arca Ornan Iebuſæi, orauitq; eum, immo verò Dominum ne extenderet manum in Hieruſalem, exauditus eſt. Quamobrem, & altare conſtituit in ipſa area, & Domino boues immolauit, & placatus eſt, & mors ſæuire deſijt.

2. Reg. 24.

2. Reg. 24.

IV. *De celebri ſupplicatione quotannis Tornaci inſtituta, in perpetuam beneficij accepti memoriam.*

Ex Archiuus et Monum nt. eccl ſ. Cathedral. B. Mariæ Tornac. & ex ipſa Tralatione an. 1092. Et ex tabella antiqua pendente in teplo Monaſterij D. Martini ibidem.

ANno à partu Virginis 1092. Apoſtolicæ ſedi præerat Vrbanus Papa II. Eccleſiæ verò Remenſi Archiepiſcopus Renaldus, Tornacẽſi ac Nouiomenſi, præſul Radbodus, Francorum regnum tunc regebat Philippus, & Romanorum imper ũ admini trabat Henricus III. cum peſtilens quidam ęſtus totam adeo Neruiorum infeſtauit Prouinciam, vt corpora ipſa hoc ardere incendio torreri, conſumique omniũ paſſim oculis viderentur. Cum verò peſtilentiæ vis, vicinarũ ſe regionum finibus minimè contineret, ab remotiſſimis quique partibus hoc diuino vltionis igne inflãmati, ad anguſtiſſimam Deiparæ Virginis ædem tãquam ad ſalubertimum fontẽ ſummo ſtudio contendebant. Mox vbi lõgè, lateq; percrebuit fama, multorum ignes Dei benignitate extinctos eſſe, tantus ad eam ædem factus eſt laborantium concurſus, vt ſuperuenietibus infirmis nullꝰ omnino pateret ingreſſus, ſed pro foribus in ipſo atrio ante Deiparæ imaginem, quæ etiamnũ viſitur diciturque imago infirmorum, iacere cogebantur. Quoniam verò locus ille prę multitudine hominum peſtilenti hoc igne infectorum tantum fœtorem ederet, vt ab ingredientibus tolerari nõ poſſet, à Cleri Principibus atque Canonicis, cogente ad id neceſſitate, decretum eſt, vt templo amouerẽtur ij, quorum tibias, combuſtis iam pedibus violẽtior ille incendiſſet æſtus & de quorum ſalute conclamatum eſſet. Qui ita eiecti, quia ob peſtilentiſſimum, quo omnia inficiebant, nidorem, nullũ in alijs Parochialibus Eccleſijs perfugium habere poterant, ad D. Martini tunc temporis vacuam, & cuiuis patentẽ à ſuis deferebãtur, ibiq; terræ mandabãtur, quī ignea illa tabe confecti interierant. Cuius peſtilentiæ ita in gregẽ ſuum deſæuientis vi ac fu-

Peſte laborantes Tornaci ad B. Virginẽ confugiunt.

rore

rore permotus Præſul Rabbodus, cóuocato totius Prouinciç ad B Virginis populo, coactiſq; in vnú omnibus, verba fecit ad permouẽdos animos aptiſſima, ad pietatẽ in mentibus excitandã accommodatiſſima, & ad iuſtã criminú vltionem agnoſcendã maximè idonea. Quin & ipſe, plus mille iuuenú totondit comas, veſteſq; in terram nimio luxu defluentes, libidini potius quã neceſſitati ſeruientes, diuini in nos furoris irritamenta, præcidit, deinde vniuerſis ſexta feria integram vſq; ad noctẽ ieiunare præcepit: ita vt nec ẽt infantuli nutricum papillas ſugerent.

Supplicatio Tornacenſis quãdo & cur inſtituta.

Prætereain ſequenti ſanctæ Crucis exaltatione, celebrẽ ſupplicationẽ cum ſacris beatorú pignoribus, nudis circú mœnia peragendam pedib. inſtituit, edixitq;. Qua quidẽ religioſè ſic inſtituta, additis multorú orationibus, & eleemoſynis, cópreſſus eſt peſtilentiæ graſſantis furor, & irã Domini in miſericordiá conuerſam cúcti experiuntur. Solẽnis autem ſupplicatio illa, circú mœnia ipſo Crucis exaltatæ die cóſtituta, in has vſq; temporum calamitates perducta eſt, adeo vt de remotis circúpoſitiſque regionibus ad eam interdum centum fere millia, homines promiſcui ſexus, & ætatis cõuenerint.

V. *De ſiccitate nimia ſupplicationibus temperata.*

Carol. Sigon. l. 6. de Imperio Occiden. an. 522.

QVintianus Epiſcopus cú quodam tẽpore ciuitas ſiccitate nimia laboraret, ſupplicationes ante Aſcenſionem ad opportunã impetrandam pluuiã vetere ritu eccleſiæ celebrauit. Die verò tertia portæ vrbis appropinquãtem ciues rogarunt, vt ipſe precationẽ ad Deú pro impetrãda pluuia faceret. Se enim confidere illo orante, Deú, ex templo aquam vberrimã effuſurum. Tú ille proſtratus hunc in modú orauit. Si clauſo cœlo pluuię non defluxerint propter peccatum populi, & conuerſi deprecati fuerint faciem tuam, exaudi, Domine, & dimitte peccata populi tui, & da pluuiã terræ, quã dediſti populo tuo ad poſſidendú. Atque his dictis, atris repẽte nubib. cęlo effuſis, ſalutaris pluuię humor, excuſſus eſt confitentibus omnibus ſe tantú boni ipſius Quintiani meritis aſſequutos.

Pluuia impetrata p ſupplicationes.

VI. *Ad Sacramentariorũ ſcelus expiandum ſupplicationes ſolemnes indictæ.*

Gabriel. Prateol. l. 17. Elãchi hareſum n. 6. Ex Carionis Chro. appendice.

ANno 1533. 18. die Octobris, ſub Franciſco rege Francorum huius nominis primo, Sacramentariorú ſecta in Gallia innoteſcit, ſparſis affixiſque, & in aula regia Pariſijs, & alijs vrbis locis paſſim libellis famoſis, qui ſacroſanctæ Euchariſtiæ honorem reuerentiamq; eleuarent. Eadem labes aliquot etiam alijs Galliæ locis deprehẽſa eſt: & mẽſe Ianuario rurſum Lutetiæ in palatio regio, foro cauſarú, paſſim inuenti ſunt libelli ea de re cóſcripti. Proinde Rex vehemẽter commotus, quanta maxima potuit religione, atq; ceremonia indictis ſolẽnibus ſupplicationibus ſcelus hoc expiauit, pedes ipſe aperto capite piacularẽ facem ardentem geſtans, pone ſequentibus regina Leonora, regijſq; liberis, & aulæ primoribus, omnique populo. Qui & concione pomeridiana omnes ad exterminandum illam hæreſim, nulla ratione aut generis, aut amicitię habita, hortatus eſt: teſtatus etiam, ſe vel ſuum ſibi brachium reciſurum, ſi ea contagione infectum putaret. Sontes deprehenſos, viuos exuri iuſſit.

VII. *Pluuia per ſupplicationes Chriſtianorum impetratur, quæ per gentiles impetrari non potuit.*

Marc. Diac. Gazenſ. Eccleſ. in vita S. Porphyr. Epiſco. apud Metaph. & Sur. 26. Febr. apud Baron. to. 5. 398.

APud Gentiles Gazenſes accidit, vt anno 389 eſſet ſiccitas & defectus pluuiæ. Ciues verò oẽs id adſcribebãt ingreſſui B Porphyrij Epiſcopi, dicentes: Nobis reſpõſum dedit Marna, fore vt Porphyrius eſſet auctor malorú ciuitati. Cum autẽ pergeret Deus non pluere primo mẽſe, qui ab eis vocatur Dios, deinde etiã ſecundo, qui dicitur Epilleos: oẽs affligebantur. Cógregati autem Idololatriæ in Marnæo, multa

ſacri-

ſacrificia, & multas preces faciebāt ea de cauſa. Dicebant enim Marnam eſſe Dominum imbriū (Marnam verò dicunt eſſe Iouem.) Cū autem perſeueraſſent ſeptem dies hymnos dicētes, & egredientes extra ciuitatē in locū, qui vocatur Orationis, animū deſpondentes reuerſi ſunt ad ſua opera, nulla re effecta. His ſic factis, congregati Chriſtiani cū viris & fœminis, & pueris numero ducentis, & octoginta rogarunt S. Porphyriū, vt cum eis egrederetur, & precaretur, vt demitteretur pluuia: Iā enim erat fames, eoq; magis, quod beati ingreſſui adſcriberēt ſiccitatem. Perſuaſus autem ſanctus, cū indixiſſet ieiunium, iuſſit omnes veſpere cōgregari in ſancta Eccleſia, vt illic vigilias perageremus. Fecimus autē tota nocte triginta preces, & totidem genuflexiones, præter choros & lectiones. Cū autem eſſet mane, accepto ſigno venerādæ Crucis, quod nos præcedebat, egreſſi ſumus cū hymno ad antiquā Eccleſiā, quæ eſt à parte Occidētali ciuitatis quā aiunt ædificaſſe ſanctiſſimum, ac beatiſſimū Aſclepam Epiſcopum, qui multas ſuſtinuit afflictiones pro fide Orthodoxa, cuius vita, & facta & ſcripta ſunt in paradiſo deliciarū. Cū ergo fuiſſemus in dicta Eccleſia, illic quoq; fudimus totidē preces: & illinc egreſſi, iuimus in ſanctū martyriū glorioſi martyris Timothei, in quo repoſitæ ſunt etiā aliæ reliquiæ Mæuris martyris, & Thees, quæ relata eſt in numerū confeſſorū. Cumq; illic feciſſemus totidem preces & genuflexiones, reuerſi ſumus in ciuitatē, factis tribus precib. & tribus genuflexionibus. Cū autem fuiſſemus circa ciuitatem, inuenimus eam clauſam (erat verò hora nona.) Idololatræ enim hoc fecerūt, volētes diſſipare populū, ne perficeremus ſupplicationes. Cum autem manſiſſemus duas horas ante portam, & nemo eſſet qui aperiret: videns Deus populi patientiā, fletuſq; & ineffabiles lacrymas maximè ſancti viri: motus miſericordia, quomodo tēpore magni Eliæ Prophetæ, mouet ventū Auſtrum, & nubibus tegitur cœlū, & incipiunt fieri fulgura, & tonitrua, ſimul atque ſol occidiſſet, & decidit multus imber, vt exiſtimarentur non guttæ, ſed grando de cœlo deijci. Nos autē præ magno gaudio propemodum non ſenſimus: Nos enim eramus inuicē complexi. Quidā verò Gentiles cū aſpexiſſent miracula, quæ Deus nobis fecerat, & credidiſſēt, nobis portā aperuerūt: commixti ſunt nobiſcum, clamantes, Chriſtus ſolus Deus, ipſe ſolus vicit. Cōuenerunt aūt nobiſcum in ſanctam Eccleſiam, & illinc beatus eos dimiſit in pace. Chriſti ſignatos ſignaculo. Erant autē numero viri centū viginti ſeptem, & fœminæ triginta quinque, & infantes quatuordecim, ex quib. erant puellæ quinque. Nos autem cum feciſſemus perfectam gratiarum actionem, receſſimus vnuſquiſq; domum cū gaudio, & pace. Tanta quippe pluuia deſcendit illa nocte & altera die, vt omnes timerent ne domus corruerent, ex quibus plurimæ erant conſtructæ ex lateribus.

Marna idolū Gazenſe fruſtra inuocatum.

Crux in ſupplicationibus præfertur.

Pluuia à Chriſtianis impetrata.

VIII. *De reliquijs S. Stephani in ſupplicationibus deportatis.*

AD aquas Tibilitanas Epiſcopo afferēte Proiecto reliquias martyris glorioſiſſimi Stephani, ad eius memoriā veniebat magnæ multitudinis cōcurſus & occurſus. Ibi cæca mulier, vt ad Epiſcopū portantem pignora ſacra duceretur, orauit: flores quos ferebat dedit: recepit, oculis admouit, protinus vidit. Stupentibus qui aderāt præibat exultans, viam carpens, & viæ ducem vlterius non reducens.

D. Aug. li. 22. de Ciuitat. cap. 8.

Reliquiæ ſanctorū in ſupplicationib. deferuntur.

IX. *Aliud eiuſdem rei argumentum.*

MEmorati memoriā martyris, quæ poſita eſt in caſtello Synicenſi, quod Hipponenſi coloniæ vicinū eſt, eiuſdē loci Lucillus Epiſcopus, populo præcedente, atque ſequente portabat: Fiſtula, cuius moleſtia iamdiu laborauerat, & familiariſſimi ſui medici, qui eam ſecaret, operiebatur manus, illius

Idem ibi.

Miraculū ad reliquias S. Stephani in ſupplicat. geſtatas.

piæ

piæ ſarcinæ vectatione, repente ſanata eſt. Nam deinceps eam in ſuo corpore non inuenit.

X. *Punitur ſupplicationes non approbãs.*

Ex litt. an. Societat. anno 1585.

IN Polonia ad retinẽdam hominum pietatem nulla à noſtris prætermittitur ceremonia. Decernuntur domi foriſq; ſupplicationes, in quibus ad varia templa frequẽs populus coit: cumque huiuſmodi ſupplicationẽ in prædio noſtro ſacerdos noſter inſtituiſſet, & per ſata ſupplicantium agmen hac pompa procederet, ſtomachari nobilis matrona cœpit, ſeu propter agri ſui vicinitatem, ſeu propter religionis diſſimilitudinem, grauiterque ſuos ruſticos accuſauit, quod ad eam multitudinem ſeſe aggregaſſent: ſed mox ſenſit iracundia fœmina, quanti Catholicorũ faciendi ſint ritus: nam cum eius ſata continentia ſint noſtris, de cœlo tacta penitusque abraſa ſunt illa, cum hæc intacta atque illæſa permanſerint.

Supplicationes nõ probans mulier dat pœnas.

XI. *Hæretici non ferentes Catholicorum ſupplicationes, ſuæ impietatis dant pœnas.*

Ex litte. An. Soc. an. 585. de Prou. Rhen.

NEc minorẽ plagam ſenſit alia mulier in Moguntina diœceſi. Cum enim Parochus hoc & ſuperiore anno pro incolumitate frugũ ſupplicationes publicas decreuiſſet, idq; à ciuibus religioſè inſtitutum ſuſceptũq; eſſet, deriſus à Lutheranis & Caluiniſtis eſt, affectuſq; cum ſuis ciuibus cõtumelia. Sed Deus qui rebus humanis non indormit, immiſſa tẽpeſtate fruges omnes hæreticorũ perdidit, ac deleuit: cũ tamen permixti cum eorum poſſeſſionibus erant, calamitas non attigerit.

In frugib' puniũtur heretici quod ſupp. tiones deriſerunt.

XII. *De matrona Geneuenſi, quæ proceſſionem irridens & prolem à ſacerdote baptiZari nolens, eam mortuam poſtridie enixa eſt.*

Bre l. l. 7 ſacr. Colla. c. 57. ex Dia-

REfert Bredẽbach. li. 7. Collat. ſacr. [illegible] cũ Pharellus & Viretus primum in Geneuæ ſecretò concionarẽtur, & Catholico ritu in ſolemni quodam feſto Virginis Deiparæ, proceſſio cum SS. reliquiarũ deportatione inſtitueretur, matrona quædam primaria S. Deiparam & Sacerdotes irriſit. Poſtridie enixa ſit puerum mortuum. Quo viſo apertè ſiniſtram ſuam machinationem confeſſa ſit, nimirum ſe iã antea decreuiſſe, non permittere prolem ſuam à quoquam ſacerdote baptizari, ſicuti nec baptizata eſt.

logo Paſſeuantij, & Paſquini excuſo An. uer. an. 1568

XIII. *Ob neglectas ſupplicationes à Daniele prædictas fere tota exarſit Conſtantinopolis.*

Ex Act. Daniel Stylit. & Metaph. Sur. 11. Decẽ. & Baro. to. 6. ad an. 464.

CVm Daniel Stylites à Superis reuelationem accepiſſet, vrbẽ magnã Conſtantinopolitanam magnas adorturas eſſe minas, eã Epiſcopo ſignificat Gennadio, iubens contentiore vti precatione. Quinetiã Imperatori Leoni prædicit ſimilia, & bis in hebdomada iubet cõmunes fieri ſupplicationes. ſic enim eis pollicetur iram Dei futuram mitiorem. Atq; ij quidem preceptis illius contemptui habitis, erant ipſa intellecturi experientia, ea quæ multitudo peccatorum effecit, vt ad effectum deducerentur. Tempore itaque euoluto, quod Daniel prędixerat, repente in maxima & regia ciuitate incipit incẽdium: Quod vſque adeo exarſit, adeoque inualuit, vt fere vniuerſam peruaſerit ciuitatem. Vix tandẽ in tanto malo eis venit in mentem ſancti Danielis prædictio. Hæc Metaphraſtes.

Incẽdiũ vrbis Cõſtãtinop. à Daniele prædictum.

Leo IX. Imp. Danielẽ veneratur.

XIV. *Supplicationibus etiam interſunt pueri.*

ANno Dñi 1450. 17. Calen. Maij, cõmiſſa fuit pugna Forminiaca inter Frãcos & Anglos: vbi victi Angli ac quadringenti & ampliùs interfecti: multi capti, multi fugati à Gallis. Hãc autẽ ob victoriã Lutetiæ Pariſiorũ habitæ ſunt ſupplicationes, in quib. iuſſu Gulielmi Epiſcopi Pariſiẽſis, oẽs pueri vrbis, à templo ſanctorũ Innocentium martyrũ ibant ad ſacram ædẽ Deiparę Virginis: traditũq; fuiſſe ad duodecim millia infra decimum quartum ætatis annum. Quę res pia erat & laudabilis.

Iacobus Meyerus Annal. ũ Flãdric. l. 16. an. 1450.

Ingens puerorũ agmẽ in ſupplicatione Pariſienſi.

XV. De

XV. *De pietate, & humilitate à Thoma Moro in ſupplicationibus obſeruata.*

In vita ei' à Thoma Stapletono Doctore Theolog. ſcripta c. 6.

THomas Morus regni Angliæ Cãcellarius, in ſupplicationibus de more publicis ſcilicet parochiæ ſuæ Crucem ſacerdoti interdum præferebat, vulgaris clerici, vel æditui officiũ facere nihil recuſans, nihil detrectãs, nihil erubeſcens, imò vehemẽter gaudens: quaſique cum Dauid tripudians ante arcam Domini, & dicens: *Vilior fiam plus quam factus ſum, & ero humilis in oculis meis.* Fecit hoc aſſiduè, niſi quum regni Cancellarius eſſet. Quo tamen tempore cum prolixæ illæ ſupplicationes fierent in hebdomada Rogationum, in quibus procul ſæpe itur, multumque ambulandum eſt, monitus à ſuis, vt propter dignitatem equo vehi vellet, recuſauit, dicẽs: Nolo Dominum meum peditem eques ſubſequi. Quod propter Crucifixi imaginem, in qua Dominum venerabatur, dixit.

2. Reg. 6

Thomæ Mori religio in ſupplicationibus.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

Finis partis ſecundæ.

Ad maiorem Dei Sanctorumque omnium gloriam.

5-2